13
13 E
24

13–21. i.37.

HIERARCHIAE ECCLESIASTICAE ASSERTIO

per Albertum Pighium Campenſem, D. Ioannis Vltraiecten̄. Præpoſitum, ab ipſo autore ſub mortem diligenter recognita, & noua acceſſione paſſim locupletata.

Argumenta ſingulorum librorum verſa pagina indicabit.

Coloniæ excudebat Melchior Noueſianus.
Anno M.D.XLIIII.

Liber primus ante omnia demonſtrationis eorũ, quæ ad fidem religionemq́ noſtram pertinent, certa principia ſtatuit. Inſuper & methodum explicat, qua vt in omni exorta quæſtione facile inuenitur orthodoxa veritas: ita omnis hæreſis efficaciter conuincitur.

Secundus demonſtrat, in quo vnitas conſiſtit eccleſiæ, palam faciens eos, qui ab eadem ſe ſepararint ac ſeparent. Eius quoque ordinem ſacrum, gradusq́ & ſingulorum munia, hæreticorũ in his omnibus errores impios ſecundum explicatam methodum obiter iugulans.

Tertius vnitatem præſidis aſſerit in hierarchia eccleſiaſtica, Petrum eius caput conſtitutum a Chriſto demonſtrans, & ſucceſſores ipſius Romanos pontifices.

Quartus autoritatem eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, & ſingularem prærogatiuam apoſtolicæ cathedræ luculẽter adſtruit.

Quintus controuerſias oẽs inter regnum & ſacerdotiũ, quibus aliquot ſeculis grauiter exagitata eſt eccleſia, complectitur. Et Marſilij illius Patauini, aduerſus autoritatẽ eccleſiaſticam in ſuo, quem inſcribit, defenſorio pacis, retundit calumnias.

Sextus vniuerſam eccleſiaſticorum conciliorũ cauſam ex certis illis noſtræ fidei principijs ita deducit & abſoluit, vt omnẽ eorundem varietatẽ, omnem modum, formã, autoritatem, quæ ſit, & vnde pendeat, quiuis clare poſſit ac certo intelligere.

BEATISS. IN CHRISTO PATRI PAVLO ECCLESIASTIcæ hierarchiæ præſidi, eius nominis III. Albertus Pighius Campenſis S. D.

VT NON VIDEO PATER beatiſſime, cui pio Chriſtianoq́ʒ viro lachrymas extorquere non debeat ea, quæ nunc cernit̃, Chriſtianæ eccleſiæ tot ſchiſmatibus laceræ, tot hæreſibus ac impietatibus fœdæ contaminatæq́ʒ, miſeranda ſane deplorandaq́ʒ facies: ita nulli ceſſandum cenſeo (qui tamẽ vere Chriſtianus haberi velit)quo minus in tanto religionis noſtræ diſcrimine pro ſua quiſq́ʒ virili eidem ſuccurrere debeat, quandoquidem is iure meritoq́ʒ reprehẽditur, velut ciuis non bonus & deſertor patriæ ſalutiſq́ʒ publicæ, qui in publico euidẽtiq́ʒ eius periculo, nõ ſolum ſua, ſed & ſeipſum eidẽ impendere dubitat. Quare cum tanti huius mali eam mihi viderer cauſam videre, quæ vna fere fuit omnis humanæ ſocietatis exitium, nempe diſciplinæ publicę diſſolutũ vigorem, quã tot ſeculis apoſtolorum miniſterio conſtituta a Chriſto eccleſiaſtica illa hierarchia continuit in eccleſia, continuo eñ vt eandem nunc tandem prophanis quorundam impijsque diſputationibus oppugnari, improbis calumnijs, detractionibus, mendacijs, famoſiſq́ʒ libellis apud imperitam multitudinem talibus facile applaudentem traduci, & deſpectam vilemq́ʒ fieri, inſuper ſecularium aliquot principũ irreligioſa tyrannide opprimi, noſtrorum deniq́ʒ præſulum(pudet dicere)improba nimis inconſultaq́ʒ ambitione confundi, perturbari, certatimq́ʒ ab omnibus coniuncta velut manu euerti conſpeximus(adeo nemo ſui iam memor eſt ordinis, gradus & officij, quod in Chriſti eccleſia obtinet)quæ non olim damnata impietas ab inferis reuocata eſt: quæ non derepente monſtra prodierũt iam olim iugulata illo beatiſſimi Petri gladio: vt nuſquam ſubſtitit perfractis repagulis effuſa ſemel impietas, ſed noui ſemper comminiſcit̃ aliquid, ſemperq́ʒ ſeipſam vincere certat. Cum, inquã, tanti eius mali, quã diximus, cauſam mihi viderer intelligere, meditabar & ego aduerſus hæc aliq̃d conferre in publicũ. Sed grauidum parturientemq́ʒ neſcio q̃d animũ diu retinuit ac retardauit aliorꝝ nonnullorum certatim ſcribentium multitudo ac diligentia, vtq́ʒ diu dubitarem, num locus aliq̃s hac in re noſtro foret officio, effecit, quippe qui alioqui mallem deliteſcere, ſi licuiſſet ſalua ratione officij, q̃d Chriſtianus Chriſtiano nomi-

 ni, re-

ni, religioni & eccleſiæ debeo, atq; vni mihi notus mecum viuere, hanc palmam & gloriam libenter conceſſurus alijs, q̃ me præcipitare in neceſſitatem, quotidie in totius orbis conſpectu aduerſus hæc monſtra plane tartarea, & quæ plus q̃ ferina rabie in caulas dominicas nũc paſſim deſæuiunt, cruentis monomachijs publice decertandi, id quod ſemel in aciem progreſſus (vt pugna pugnam laceſſit, & velut anſa anſam trahit) omnino deuitare non poteſt. Sed cum illorum ſtudia, tametſi pia & erudita, non admodum profeciſſe cernerem, eius cauſam ſollicite perquirẽti ipſa medendi methodus a medicorum principe Galeno doctiſſime tradita mihi ſuggerere viſa eſt. Niſi eñ, cum multi vna morbi graſſanť in corpus, diligens nobis ineatur ratio, cui primũ & cui ſecundo loco ac deinceps occurramus, ſed vt quiſq; forte ſeſe obtulerit, illi q̃uis congruo alioqui pharmaco ſtudeamus mederi, præpoſtere videlicet curationẽ aggredientes (id q̃d hactenus a pleriſq; mihi factũ videtur) vſq; adeo nõ proficimus, vt morbor vires plerunq; etiã valde augeamus. Viſum itaq; mihi eſt ipſam nobis crediti talenti rationẽ exigere, vt poſthabita vitæ ſtudiorũq; noſtror quiete, nõ ſolum quicquid dñs nobis conferre dignatus eſt, ſed etiã noſipſos Chriſtiano impenderemus nomini, & pro dignitate, autoritate & ſalute Chriſti eccleſiæ. In qua cum vniuerſa hæc mala inde mihi viderẽtur originẽ trahere, quod hi omnium, qui vnq̃ fuerunt, hæreticor peſtilentiſſimi, ipſum vniuerſæ religionis noſtræ firmamentum, columnam ac robur labefactare aggreſſi ſunt, ipſam videlicet autoritatẽ traditionis eccleſiaſticæ, vniuerſam quoq; eius hierarchiam e medio tollẽtes (qua vna ab initio vſque nunc conſeruata eſt in eccleſia Chriſti vnitas religionis & fidei, conſeruatus vigor diſciplinæ eccleſiaſticæ, & ſine qua prorſus nõ poſſit ſubſiſtere, multo ſane minus, q̃ abſque ordine & ſuis magiſtratibus vna quælibet communitas aut humana ſocietas) vnam quoq; ſcripturam, q̃uis contra ſcripturam omnium controuerſiarum & exortarum quæſtionum facientes iudicẽ, quã quiſq; eorum pro ſuo captu & arbitrio intelligens, ſuæ impietati, q̃uis inuitam reluctantemq;, famulari cogit, nullo alteri cedente aut cuiuſquam hominis autoritati iudicio ve in his ſubeſſe volente, vnde tot iam inter ſe pugnantes hæreſes exortæ ſunt, vt dinumerari vix poſſint, nec vllum modum ac finẽ, niſi opportune occurratur, impietas inueniet. Huic tam fœcundæ malorum omniũ radici ſecurim in primis admouere viſum eſt. Ad hãc funditus euellendam putauimus ante omnia neceſſarium, vt eccleſiaſticæ traditionis nihilo minorem, ne dicam multo etiam ampliorem efficacioremq;, q̃ ſcripturarum autoritatem exiſtere, clariſſimis rationibus demonſtraremus. Et niſi hac admiſſa, aut etiã ſcripturis præmiſſa, ne illarum quidẽ autoritatem ſatis ſibi conſtare, vt quę vniuerſa inde dependeat. Hanc ipſam præterea ſolam eſſe certam & inflexibilem rectæ intelligentiæ ſcripturarum amuſſim, qua illis non adhibita, velut plumbeam quandam

dam regulam omni figuræ,ita omni errori eaſdem haud difficulter accommodari poſſe,nec errantem illis aliter facile conuinci. Proinde patres illos noſtros ſanctiſſimos,ſapientiſſimosque viros hoc ipſum iam olim prudenter intellexiſſe, pernicioſam videlicet ſine ea exiſtimantes omnem de ſcripturis conflictationem cum hæreticis, & diligenter vitandam orthodoxis, illud ipſum haud obſcure docente Apoſtolo,qui corripi eos vult,non diſputatione coargui,& acquieſcere nolentes,velut plane deploratos, atq; etiam contagione noxios deuitari. Denique oſtendimus, noſtris quoq; temporibus diſputationes cõflictationesq; cum hæreticis habitas nullum alium fructum peperiſſe,ſeu ad nihil aliud profeciſſe, q̃ quod male conſopitas ſub cineribus hæreticæ prauitatis ſcintillas euentilando excitarunt in apertum hoc grauiſſimumque orbis incendium. Ad hæc methodum quandam explicamus, qua vt in quacunque exorta ſuper rebus fidei controuerſa quæſtione,quæ ſit orthodoxa veritas, facile diſcernitur:ita omnes omnium ſeculorum hæreſes,etiam quæ adhuc in futurum exoriri poterunt,efficaciter conuincūtur. Cuius methodi vim & efficaciam,velut in exemplis quibuſdam in re tam neceſſaria exercitatum lectorem reddere cupientes,in decem ſubiectis quæſtionibus oſtẽdimus, quibus maximam partem complectimur controuerſiarum, quibus nunc miſere exagitatur eccleſia, eandem fidem,quæ nunc eſt apoſtolicæ ſedis & noſtra, ab initio quoq; omnibus continuo ſeculis vſq; nunc fuiſſe toto orbe catholicæ eccleſiæ & orthodoxorum omnium,demõſtrantes per ſingulas. Et hæc fere libro primo abſoluimus. Ex his inſuper iam iactis velut certiſſimis indubitatisq; noſtræ fidei,religionisq; fundamentis ac principijs, ſacræ, inquam, ſcripturæ, eccleſiaſticæ quoq; traditionis autoritate, totius ab initio catholicæ eccleſiæ conſenſu , recognitione & fidę conſona, demonſtramus primum,in quo conſiſtat eccleſiæ vnitas,vt clariſſime intelligi poſſit,qui nam ab ea ſe ſeपararint ac ſeparent. Eius quoq; ordinem ſacrum,gradusq; & ſingulorum munia,hęreticorum in his omnibus prophanas nouitates & errores impios, diligẽter, quamuis obiter, iugulantes ſecundum explicatam antea methodum. Deinde & hierarchiam aſſerimus eccleſię,Chriſto autore,atque in eadem beatiſſimi Petri,vt eius præſidis, & ſanctitatis tuæ, quæ illi ſucceſſit in autoritate & officio,cathedræque apoſtolicæ principalem autoritatem & prærogatiuam ſingularem. Quæ vna ſi reſtituta eſſet ſecundum annos priſtinos,& agnoſceretur, ſicut neceſſario debet,a Chriſtifidelibus, vniuerſam hanc malorum colluuiem, denſiſſimasque errorum nebulas, quæ nunc faciem occuparunt eccleſię, vno velut flatu ac ſpiritu diſſipatas derepente videremus. Et hæc tribus deinceps libris copioſe (ni fallor) luculenterq; atque ex ordine exequimur. Conſequenti loco controuerſias omnes inter regnum & ſacerdotium, hoc eſt,autoritatem ſecularem & eccleſiaſticam , quę aliquot iam ſeculis grauiſſimis tragœdijs exa-

gitarunt eccleſiam,ita explicamus, atq; ad ipſam lucem certiſſimorum illorum noſtræ fidei principiorum exigimus & abſoluimus, vt nihil dubitem lectorem, quantumuis alioqui parum fauentem dignitati eccleſiaſticæ,modo veritati faueat,facile intellecturum in ſingulis,quę ſit veritatis cauſa & victoria.In quo argumento velut antagoniſten quen dam delegimus Marſilium Patauinum, quo nemo omnium acrior & infeſtior fuit hoſtis autoritatis eccleſiaſticæ,nemo cauſam ſecularis aduerſus eandem autoritatis egit vehementius, copioſius atque etiam ingenioſius,eo quod hunc ſtudioſe legi & magni fieri cernerem a pleriſque, qui principibus ſecularibus adſunt a conſilijs. Ex eodem quoque magnam peſtilétiſſimi erroris partem ſuxiſſe Lutherum cum ſuis, qui abrogata ſemel omni autoritate ſedis apoſtolicæ, omni forma conſtitutæ a Chriſto atque hactenus in eccleſia obſeruatæ hierarchiæ eccleſiaſticæ, ſecedentes ab vnitate catholicæ eccleſiæ, nouas prodigioſaſque ad prophaniſſimi illius hominis præſcriptum ſine Chriſto conantur eccleſias facere, idque præter omne etiam priorum hæreticorum exemplum. Scripſit autem ille ante annos circiter ducétos in gratiam Ludouici Bauari, qui excommunicatus a Ioanne vigeſimo ſecundo,aliquanto poſt creſcentibus & contumacia & exceſſibus,per Clementem ſextum priuatus fuit regno & imperio. Poſtremo eccleſiaſticorũ conciliorum cauſam,tractatam equidem a pleriſque magni nominis viris, a tempore Conſtantienſis Baſilienſiſque conciliorum, nam antea non magna de illis in eccleſia concertatio fuerat,ſed a nemine (quantam mihi quidem videtur)imo neque ab omnibus in vniuerſum, abſolutam pro dignitate & merito,ita explicamus a capite(quod dici ſolet) ad calcem ex illis certiſſimis noſtræ fidei principijs deducentes omnia,vt omniem eorundem varietatem, omnem modum, formam,autoritatem, quæ ſit & vnde pendeat, quiuis clare poſſit ac certo intelligere. Ne tamen, ſi forte & ego huic tali, tantoque argumento, quod ſex his libris complexi ſumus, non per omnia ſatisfecerim , apud rigidos cenſores omni venia aut excuſatione indignus iudicer, cogor hic dicere, quod alioqui,tametſi hic publicum ſit,maluiſſem præterire ſilentio, ante hoc biennium, pro Chriſti nominis gloria, & eccleſiaſticæ hierarchiæ dignitate atq; autoritate aſſerenda,magno hæc confidentiq; animo ac indefeſſo labore aggreſſos, antiqui illius hoſtis machinationibus, tantis nos derepente tribulationibus,perſequutionibusq; implicitos,vt eius temporis fere dimidium coacti ſimus procul domo & familiaribus libris peregre agere,diſcurrere per curias,& aduerſus eaſdem ſurdas aures obtundere. Nec fere domi interim quietius vllum tempus cõtigit, ſed tot ſemper difficultatibus inuoluti diſtentiq; fuimus,vt nõ vnũ hominẽ hæc prorſus occupare potuiſſent,imo obruere,atq; adeo ſibi eripere.Quæ tñ vniuerſa ita nihil nos abſterruerunt, aut remorata ſunt a cœpto ſemel ope,vt eo etiam plus incitarint eidem pertinaciter inſiſte-

re,

re,quo ſtudioſius ab illo proſequendo & abſoluendo me cernerem im pediri: videlicet coniecturam hinc faciens, & ſpem magnam concipi-ens, vtilitatem aliquam allaturum eccleſiæ,quod ille omnis boni hoſtis tanto conamine ſatageret ſeu niteretur impedire. Itaque, ſeu domi, ſeu peregre, omni contra conatu & ſtudio, ſemel cœptum vrgere non de-ſtiti,& a me ipſo conſtitutum velut penſum quotidianum exigere,do-nec ipſum qualitercunque abſoluerim: præſertim cum ad hoc ipſum me incitaret ab ineunte ſtatim pontificatu ſanctitatis tuæ,primum ſpes certa,deinde & promiſſio publica celebrandi vniuerſalis concilij, totí-usq; orbis expectatio: poſtremo eiuſdē indictio, quod anteuertere ha-rum lucubrationum'q́ noſtrarum æditione modis omnibus cupiebam, ita mihi perſuadens requirere vtilitatem publicam. Qua etiam ratione ignoſcere debent cenſores ſeueriuſculi,ſi nō prorſus tales fuerint,qua-les forte exigerent. Quas haud dubie abſolutiores accepiſſent, ſi abſol-uere eas licuiſſet per ocium quietemq; animi,& tempus opportunius: ſed præcipitationis huius noſtræ iuſtas, ni fallimur, excuſationes has æqui boniq; conſulent. Dictionis vero neglectum cultum non admo-dum deprecabor. Eſt enim plane effuſa atque extemporanea. Nec di-cam,quamuis forte poſſem,argumētum ipſum haud fere ſplendorem admittere,quod alienis ſubinde verbis,& multorꝫ teſtimonijs neceſſa-rio peragendum fuerat,in quibus mutari quicquam vetat religio. Ali oqui in ea ſemper fuiſſe me fateor ſententia, veritatis inueſtigatricem orationem magis luculentam ſimplicitatem, q̄ ſtudioſe ſeu ambitioſe quæſitum cultum,fucumq; rhetoricum poſtulare. Eam igitur ſi præſti timus,eſt vnde gaudeamus. Sin minus,nihil dubito lectorem æquum, quicqd hac in parte deſiderari poſſit,facile condonaturꝫ: præſertim vbi ad difficultates ſupra memoratas,neceſſariamq; æditionis præcipitati-onem reſpicere voluerit, ſecumq; reputare nos in his magis vtilitatem publicam, q̄ noſtram gloriam quæſiuiſſe. Hos igitur eccleſiaſticæ no-ſtræ hierarchiæ libros,cum temporis eliceret atq; euocaret opportuni tas,nec domi ſuaderet premi & contineri diutius,præſertim ad æditio-nem eorundem ſtimulantibus doctiſſimis quibuſdam, nec minus pijs hominibus,ſanctitati tuæ dicandos cenſuimus, vt eius autoritate exeun tes in publicum, vniuerſo orbi rationem redderent,q̄ inique, q̄ impie, quantaq; totius eccleſiæ, imo & religionis Chriſtianæ iactura hierar-chiam eandem labefactare atque euertere noſtri temporis hæretici ag-greſſi ſint,quo tibi eandem totis viribus reſtituenti(vnde vniuerſæ ec cleſiæ ſua ſalus,vnitas & ſynceritas fidei & religionis, publicæq; diſci-plinę vigor dependet)omnes quoq; pijs votis ſtudijsq; faueant,& pro ſuo quiſq; modulo alacriter ſuccurrant, opemq; ferant. Quanquam quid alioqui iuſtius aut conſequentius eſſe poterat, q̄ vt eccleſiaſticæ hierarchiæ defenſio, ſummo eccleſiæ militantis hierarchæ dicaretur? vt interim taceam, quicquid tādem a nobis tale ſeu huius generis æde-

retur,

retur,non alium,q̃ patronum,benefactoremq́ ſuum debuiſſe agnoſcere aut requirere: præſertim cum is vltro obtigerit,cuius eſt inter mortales ſumma ſacroſanctaq́ autoritas. Quam ſane autoritatem non verebor, ne cui parũ candido, maleuoloq́ lectori in hoc opere aſſentationis ſtudio immodice alicubi extuliſſe videar. Dedi enim operam, vt res ipſa nos poſſet ab ea ſuſpicione liberare. Et alioqui nihil vnquam ingenio noſtro magis contrarium fuit, q̃ priuati gratia commodi, vel ſummis principibus turpiter aſſentari. Nec quicquam antiquius, q̃ veritatem agnitam,nullius vultum reſpiciendo,ingenue,libereq́ profiteri,iuxta illam Ariſtotelis ſententiam: Amicus Socrates,amicus Plato, ſed magis amica veritas. Tu igitur beatiſſime pater,quam nos oratione defendimus,hierarchiæ eccleſiaſticę dignitatem autoritatemq́,perge re ipſa aſſerere,& iactatam diu,grauiterq́ quaſſatam beati Petri nauiculam,cui te Chriſtus rectorem præfecit, magno indefeſſoq́ animo in optatum portum dirigere. Non dormitabit neq́ dormiet peruigil ille Iſraelis cuſtos,ſed laborantibus vobis, piorum precibus excitatus, aderit etiam, quando videbitur obruta fluctibus, quando humanitus deſperata videbuntur omnia, vel quarta ipſa obſcuræ noctis vigilia. Fidelis eſt,nec mentiri poterit, qui Petro nunquam prævalituras aduerſus eandem inferorum portas promiſit.Quem oramus,vt tuam ſanctitatem nobis & eccleſiæ ſuæ diu ſeruet incolumem,eiusq́ ſalutares conatus feliciter prouehat.

Coloniæ,ferijs beati Gregorij papę,Anno a nato ſaluatore, M. D. XXXVIII.

ECCLESIASTICAE, VEL DE SACRO EC-
cleſiæ principatu, Liber primus.

Catholica eccleſia quænam ſit,& qui ad illam pertineant. CAP. I.

TRACTATVRI de catholica eccle
ſia, eius autoritate & hierarchia, hoc eſt,
ſacro illo principatu, quo eã inſtituit or-
dinauitq́; Chriſtus: prius quęnã ea ſit, de
finire opportunum eſt, atq́; inde quod
quæritur, conandũ inueſtigare & erue-
B re. Quandoquidẽ in omni re tractanda,
a definitione eius, de quo propoſita quę-
ſtio eſt, ordimur auſpicatiſſime. Noſſe
enim ante oĩa id oportet, vt veriſſime
inquit Plato, aut prorſus ſine ſcopo aberrabit oratio. Nec vero adeo ob-
uium hoc ac planum eſſe, docet vetus inter Chriſtianos controuerſia,
quæ quoties per ſchiſmata ac hæreſes exagitata eſt eccleſia, enituit. Nam
cum ea ſit, & ſemper fuerit omnium Chriſti nomen profitentiũ indubi
tata fides, vnicam eſſe Chriſti eccleſiam, extra quam nulli ſalus eſt, adeo
vt hoc ipſum oĩes plane profiteamur in ſymbolo Nicenæ fidei (de cu
ius vnitate, & in quo cõſiſtat, poſt agemus prolixius & enucleatius) ne-
ceſſe eſt & ſchiſmaticos & hæreticos ab initio ſemper cõtẽdiſſe & cre
didiſſe, apud ſe eſſe veram eccleſiam Chriſti: niſi nõ errore deceptos, ſed
aperta malitia, ſcientes, volenteſq́; abijſſe in præceps voluerimus, quod
C veriſimile non eſt. Certe Irenæus & Tertullianus temporibus ſuis ita ſi
bi perſuaſiſſe hæreticos & ſchiſmaticos, teſtes ſunt, vt orthodoxã & ca-
tholicam eccleſiam ipſi contra deputarent hæreticam & ſchiſmaticam.
Sic olim, inquit Cyprianus, Nouatianus ſimiarum more (quæ cum ho Cyprianus
mines non ſint, homines imitantur) catholicæ eccleſiæ autoritatem ſibi in epiſtola ad Subaia-
voluit vendicare. Et cum ipſe in eccleſia non eſſet, ſed contra eccleſiam num.
rebellis, hoc vnum ſibi vendicabat, quod cæteros faciẽs hæreticos, apud
ſe eſſe eccleſiam, defendere præſumeret. Sic cõtra Donatiſtas diuus Au- Auguſtin.
guſtinus: Cõtrouerſia hæc, inquit, inter nos eſt, vbi vera ſit eccleſia Chri
ſti, apud vos, an apud nos. Ita & his noſtris turbulentiſſimis ſane deplo
ratiſſimiſq́; temporibus, quo quiſq́; inſanit apertius, & ab orthodoxa
fide, & catholica eccleſia, fœdiori lapſu, longiuſq́; recedit, eo intolerabili
us in orthodoxam eccleſiam Chriſti debacchatur, ſibique perſuadet,
ſolum ſe in eadem regnare. Sic Luthero & qui eius amentiæ conſortes
ſunt, orthodoxa & catholica Chriſti eccleſia, papiſtica, antichriſtiana
& ſatanica nominatur.

Quare operæprecium facturi ſumus, ſi ita eccleſiã Chriſti definiueri D
mus, vt clare perſpicueq́ pateat cuiq́, quænã ea ſit, & qui ad eãdem per
tineant. Nam vna hac veluti machina, vno ictu, vniuerſa hæc, quæ nũc
orthodoxam eccleſiam infeſtat ac perſequitur, hæreticorum ſchiſmati-
corumq́ phalanx arietata, & e Chriſti eccleſia eiecta, palamq́ ſecluſa, in-
ermis, inefficax, humiq́ proſtrata videbitur: vt quæ non niſi ſub amici
Matth. 7 tiæ ſpecie & ouina pelle nocere poteſt, & ſuum virus diffundere.

Eccleſia quid. Vt itaq́ euidens faciamus, quænam ſit Chriſti eccleſia, ab ipſa no-
minis notione exordiendum eſt. Eccleſia itaq́ Latine multitudinem,
cœtum aut conuentum ſignificat, Græca enim vox eſt. Multitudi-
nem, inquam, non qualemcunq́, ſed conuenientem, & conciliatam in
vnam aliquam ſocietatem. Et quamuis variæ formæ ſint humana-
rum ſocietatum, vt ob cauſas fineſq́ diuerſos in vnum cõueniunt con-
cilianturq́ homines, & ſecundum ſuam formam, ſua cuiq́ impoſita cõ E
ueniens nomenclatura. Vt inter ſe conueniũt homines ad finem ſuper-
naturalem aſſequendum, in fide cultuq́ dei, ac religiõe & ſpe ſalutis in-
de adipiſcẽdæ, eiuſmodi hominum ſocietati eccleſiæ vocabulum appro
priatũ eſſe in ſcripturis, eccleſiaſticiſq́ ſcriptoribus, plane intelligimus.

Sed quoniam & vera eſt & falſa de deo fides, vera falſaq́ religio, ve-
ri dei, falſorumq́ deorũ cultus, hic ſtatim in duo e diametro ſeſecat ec-
cleſia, videlicet in eccleſiam ſanctam, quæ rectam de deo fidem ſeruat, ve
ra religione verum deum colit & adorat, & ab eo ſalutem ſuam expe-
ctat: & in eam, quæ dicta omnia non habet ſyncera ac recta, ſed vel in o-
mnibus, vel in aliquo eorum aberrat. Quod tametſi infinitis contingat
modis, vno tamen nomine vniuerſam illam ſignificamus & compre-
hendimus, nempe per eccleſiam Satanę, qui in vniuerſa illa, tametſi mul
tiplici & multiformi, ac inter ſe pugnanti regnat & imperat, & ſeruos,
captiuoſq́ tenet vniuerſos, qui aberrãt a ſancta dei eccleſia. Hãc eccleſiã F
2. Tim 2 Pſalm. 25 impiorũ & malignantiã ſubinde etiam nominãt ſacræ literę. Quemad
modũ & illam ſanctã & orthodoxam, nonnunq̃ ſimpliciter ac ſine ad-
dito, eccleſiã. Vocãtur & hæ duæ ciuitates magnæ, figuratæ in duabus
Gene. 4 illis ciuitatibus, quarũ alteram ædificauit Abel, alterã Cain, de qbus Au
guſt. prolixe, & toto opere illo, quod inſcripſit de ciuitate dei. Quarũ v-
traque tanq̃ corpus quoddam creſcit vſq́ ad cõſummationem ſeculi.

Vna catholica eccleſia. Ad ſanctæ vero dei eccleſiæ certiorem clarioremq́ noticiã quo per-
ueniamus, hoc primum de ea præfari conuenit, quod & vna eſt & ca-
tholica, vt de ea profitemur in ſymbolo Nicenæ fidei. Vna, inquam, &
vniuerſalis, nullo certo loco, nulla regione aut patria, nulla gente, natiõe,
aut populo, nullo deniq́ tempore concluſa, circumſcripta aut determi-
nata. Sed generaliter extendens palmites ſuos in orbem vniuerſum, in
tempora quælibet, præterita, præſentia & futura, ſecundum ſeriem ſuc-
ceſſionis naſcentium & decedentium, continuata ſub vno duce inuiſi-
bili

A bili deo, in vnitate, vt dictum eſt, fidei & religionis. Totius enim huma ni generis autor & creator deus, eidem lapſo in Adam, & hominibus omnibus æqualem ſe exhibuit, omnibus parans remedium et redemptorem, qui recta fide in ipſum tenderent. Vt qui teſtãte id Apoſtolo, vult omnes ſaluos fieri, nec diſtinctionem facit Iudæi & Græci. Neq; enim perſonarum acceptio eſt apud deum, ſed in omni gente & loco, inquit Petrus, qui timet deum, is acceptus eſt illi. Epſie.4 Gene.5 1.Tim.1 Rom.10 Acto.10

Huius itaq; eccleſiæ ſi ortum, ætates, incrementa, progreſſumq; diligenter penſiculateq; expenderimus, perueniemus ad eius, quam quærimus, Chriſtianæ eccleſiæ diſtinctam, certamq; noticiam. Cœpit autem ab ipſo mundi exordio in Adam & Eua, primis noſtris parẽtibus. Qui cũ poſt diuini mandati præuaricationem vna cum poſteritate ſua vniuerſa ciuitate illa cœleſti extorres facti, & paradiſo voluptatis in hãc B vallem lachrymarũ ac miſeriæ eiecti, diaboli ſe noſq; mancipia, et vtriq; morti feciſſent obnoxios, a miſericordiſſimo tamẽ deo ſpem veniæ acceperunt in ſanguine mediatoris dei & hominum Chriſti, agni immaculati, pro ſalute humani generis offerendi. In cuius fidei proteſtatiõem, etiam ab ipſa mundi origine agnus ab eis immolatus legitur. Nam cum infinita ſua bonitate ab æterno ita diſpoſuiſſet deus rationalem naturam condere, quam ſuæ bonitatis, beatitudiniſq; faceret participem, & cœleſtem quandam Hieruſalem ædificare, in qua regnaret filius ille ſuus, deus & homo, angelicamq; & humanam iam creaſſet naturam, vt futuros illius regni ciues, vtq; præordinato tempore, ex radice Ieſſe & ſemine Dauid, ille rex æternæ gloriæ, in vtero prælectæ ſibi virginis matris, humanam naturam aſſumeret: non eſt credibile hoc ignoraſſe Adam, quem creauerat deus perfectæ ætatis virum, omni rerum intelligentia perfectaq; cognitione, omni deniq; ſapiẽtia inſtructum, & quã C ob cauſam ipſe creatus eſſet ſtirps humani generis, non cognouiſſe, tãetſi id expreſſe non habeat ſcriptura. Certe, diuina illa maledictio aduerſus illum callidum ſerpentem, hoc eſt, Luciferum, humani generis hoſtem, matris noſtræ deceptorem, ſatis indicat, parẽtibus illis noſtris ignotum nõ fuiſſe, quod ex ſua poſteritate ac ſemine naſciturus eſſet, q ipſos atq; adeo humanum genus e diaboli captiuitate redimeret. Quia enim feciſti hanc rem, inquit diabolo in ſerpentis forma, ſerpentis conditiões habebis. Vt enim præ cunctis animantibus is eſt abominabilis homini & exoſus: ita & tu ſuper omnia creata maledictus & odioſus eris. Pectore ſuper terrã gradieris, & terram comedes cũctis diebus vitæ tuæ: hoc eſt, tota mente ac intentione ad malitiam ac peccatum intendes, abſq; vlla ſpe aut emẽdæ, aut veniæ. Hoc eñ eſt cunctis diebus, cœlo ſemper extorris, neq; ad cœleſtia vnquã aſpirahit cogitatio tua, ſed cum terrenis, immundis, ſceleratisque hominibus, erit conuerſatio tua, eorumque iniquitate, velut cibo paſceris. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & Aetates, incrementa, progreſſusque catholicæ eccleſię. Gene.3 1.Tim.2 Gene.4 Eſaiæ 12 Gene.2 Gene.3 Ibidem.

ſemen tuum,& ſemẽ illius. Per mulierem hoc loco Chriſti matrem in- D
dubie intellexit, cœleſtis illius regni præelectam reginam, quæ nobis
Ioan.12 peperit ſaluatorem, per quem ille princeps huius mundi eiectus eſt fo-
ras. Per ſemen vero ſerpentis aut Luciferi, omnes complices eius, mali-
gnos ſpiritus, quos ſecum vna pertraxit ille auerſos a deo in perditio-
nem,& interitum ſempiternum: ſed & homines ipſum ſua ſponte ſecu
turos. Et ipſa, inquit, conteret caput tuum, virtutem tuam, poteſtatẽ tu-
am, quam in homines exerces & exercebis, infirmabit, collidet, & ad ni-
hilum rediget,& aduerſus venenoſum illum tuum afflatum, quo vni-
Lucæ 1 uerſum humanum genus infeciſti, antidotum pariet, illum fructũ ven-
tris ſui ſuperbenedictum. Et tu inſidiaberis calcaneo eius, quãuis pro-
ſtratus, quamuis contritus, non ceſſabis tamen maligna tua voluntate
nocere, etſi minus poſſis contra eam, aut ſemen eius præualere. Si nõ au
debis aperto Marte inſurgere & congredi, inſidiaberis tamen eius calca E
Matth.24 neo, venenũ tuum ſuffundendo, qua parte poteris, per pſeudochriſtos,
Marci 13 2.Cor.11 pſeudoprophetas, pſeudapoſtolos, miniſtroſq; tuos. Ex his, inquam, a
deo dictis ad Luciferũ, qui ſe transformauerat in ſerpentem illum, atq;
ea, quam indubie habuerant, ſuæ conditionis cognitione, nihil dubitan
dum eſt intellexiſſe parentes illos noſtros, illum deum hominẽ, regem
Roman.1 gloriæ cœleſtiſq; illius regni præordinatum ab æterno, prędeſtinatum
etiam fuiſſe reparatorem collapſæ naturæ, & humani generis redem-
ptorem. In qua fide nihil dubitabant præuaricationis ſuæ pœnitẽtiam
fore ſalutarem, & ſe reſtitutum iri illi, vnde exciderant, cœleſti ciuitati.
Eandem hanc fidem etiam filios poſteroſque ſuos docuiſſe nihil dubi-
tãdum eſt, quam & victimis hoſtijſq; oblatis deo ſignificarunt & pro-
feſſi ſunt, ad agnum illum immaculatum reſpicientes, qui ſuo ſangui-
Ioan.1 ne deleturus erat peccata mundi: & chirographum illud ſcripti ad-
Coloſſ.2 uerſum nos decreti. In qua fide, qui conuenerunt patres ab Adam ad F
Noe, primã catholicæ noſtræ eccleſiæ ætatem, ortum & (vt ſic dicam)
infantiam conſtituerunt, nullis alioqui ſymbolis aut ſenſibilibus ſignis
(quod legitur) ab impijs aut eccleſia Satanæ diſtincti, nullis peculiari-
bus legibus cõſtricti, nulla autoritate diuinitus ordinata gubernati, nul
lis prophetijs aut clarioribus reuelatiõibus illuminati: ſed dimiſſi in ma
nibus cõſilij ſui, vt quiſq; ſine æmulo aut vindice ſequi poſſet, quod ſi-
bi in oculis ſuis rectũ videretur. Ita factum eſt, vt paulo longius pro-
greſſis ab ipſo exordio & initio mira ſui & dei irrepſerat in omnes ob-
liuio. Omnis quippe caro corruperat viam ſuam ſuper terram, ita vt
Gene.6 deũ pœnituiſſe dicat ſcriptura, ꝙ feciſſet hominem, ſtatuiſſetq; delere,
quem creauerat, a facie terræ, ab vno Noe inuenta gratia apud deum,
quem ſolum cum tribus filijs, eorumque vxoribus ac ſua, hoc eſt, octo
omnino animas ab aquis diluuij ſeruatos in arca, vt ſeminarium relin-
queretur & ſtirps humani generis, eadem ſcriptura commeminit.

Quo

A Quo tempore vides q̃ puſilla & modica fuerit hæc noſtra catholica dei eccleſia, vt non immerito infantiam eius eouſq; ſe extendiſſe poſſimus intelligere. Nam inter tres omnino filios illos Noe etiam infamis ille & impius Cam erat, quem ad Satanæ, non dei pertinuiſſe eccleſiam, ſatis indicat et ſacra ipſa atq; etiam Beroſi hiſtoria. Nam ad omnem impietatem ac ſuperſtitionem declinaſſe illum teſtantur. Gene.9

A Noe deinceps poſt diluuium multiplicato hominum genere & creſcente dei eccleſia, ad Abraham vſque initium pueritiæ eius, numerare poſſumus. Quæ adhuc bruta ſatis fuit & non longe ab infantia recedens, niſi corporeo quodam incremento ac robore membrorum, rationis lumine paulo admodum plus ſe exerente. Gene.11

At ab Abraham ad Moyſen vſq; pueritiæ finem & adoleſcẽtiæ initium. Nam ſub Abraham non paulo plus luminis & illuſtrationis accepit, quem vnum ex omnibus, qui tum viuebant, electum ex cuius ſemine humanam naturam aſſumere naſciq; dignaretur deus, etiam familiari ſuo frequentiq; colloquio dignũ habuit, eductumq; e terra ſua, e cognatione & domo patris ſui in terram, quam ipſi ſeminiq; eius daturum ſe promiſit, ſpeciali fœdere ſibi ſociauit, pactumque iniit cũ ipſo & ſemine eius fœderis ſempiterni, vt eſſet ipſorum deus. Vtq; in ſemine eius benedictionem ac ſalutem acciperent vniuerſæ cognationes terræ. Hunc primum cum familia & cum ſemine ſuo ſenſibili ſignaculo ſegregauit deus, nõ ab eccleſia impiorum ac Satanæ, ſed & a reliqua catholica eccleſia ſua vniuerſa. Quam eo tempore longe lateq; diffuſam, & nõ in vnam Abrahæ domum coarctatam, clare indicat ſcriptura Geneſios. Quæ & in domo Nachor fratris eius in Meſopotamia, vnde filio ſuo Iſaac Rebeccam acciuit vxorem, & in domo Loth deo fidelis acceptiq;, viguiſſe fidem cultumque veri dei atteſtatur. Sed & Melchiſedech, regem Salem ſacerdotem dei altiſſimi, eiuſq; benedictionem ad Abraham commemorat. Quod ſi rex Salem, ſacerdos erat dei altiſſimi, nec populum cui is imperabat, alienũ fuiſſe a veri dei fide, cultuq;, dubitari non poteſt. Quin & Abimelech regem Geraræ Palæſtinorum cum ſuis. Item et filios Heth, veri dei cognitionem, fidemque habuiſſe, nec a catholica dei eccleſia fuiſſe alienos, haud obſcure eadem ſcriptura ſubindicat. Sed & S. Iob hic poſſem meminiſſe, non Iſraelitæ, ſed Idumæi. Qui (vt Origenes, et poſt illum Auguſtinus ſupputant) quinta generatione q̃ Abraham, & tertia q̃ Iob poſterior extitit, quem deo ſingulariter placuiſſe, eiuſq; eccleſiæ membrum fuiſſe non vulgare, toties teſtantur ſacræ literæ. Poſſem quoque & Magorum, quos gentiles non Iudæos, nato nouiter ſaluatore, ab Oriente myſticis cum muneribus ad eundem adorandum index ſtella exciuit & produxit, quos a veri dei fide, cultuque non alienos, neque ante naſcituri, & tunc nati ſaluatoris mundi, prorſus fuiſſe ignaros, myſtica illa, quæ ſecum attulerũt,

B Gene.12. 15.17.&c. Gene.24 C Iob 1 Matth.2

Ibidem. munera atteſtantur,vna cum euangelica hiſtoria.Quæ omnia eo perti D
nent,ne in Abraham, per illud circuncíſionis ſignaculum catholica dei
eccleſia ſenſibili illo ſigno diſtincta fuiſſe credatur ab eccleſia impiorũ
& Satanæ: aut ſolus ille cum ſuo ſemine excluſis cæteris nationibus &
gentibus, pertinuiſſe ad dei eccleſiam: vt hoc male crediderunt craſſi,
carnaleſq; Iudæi: qui vniuerſos non ſuæ nationis execrabantur vt im-
mundos,& impios,alienoſq; a dei eccleſia.Ita enim cõtra profeſſionem
Nicenæ fidei,vna catholica ac vniuerſalis non fuiſſet eccleſia:ſed vnius
tantum familię aut populi.Quin potius ex vniuerſa ſua eccleſia, vnum
elegit Abraham,& ſemen eius,in peculiarem ſibi populum, ex quo na-
ſci vellet:vt in illo paulatim inciperet erudire,ac pedetentim,magis ma
giſq; illuminare eccleſiam ſuam vniuerſam. In vno illo populo, veluti
præludio quodam adumbraturus, & effigiaturus, qualem ipſe in ter-
ras deſcendens,ædificaturus eſſet eccleſiam ſuam vniuerſam. Nam v- E
1.Cor.10 niuerſum illius populi ſtatũ, & quæcunq; in illo operatus eſt deus,ad-
umbrationem quandam fuiſſe eorum, quæ in Chriſto & eius catholi-
ca eccleſia enituerunt,toties clamant & inculcant apoſtolicæ literæ.

In Abraham ergo & patriarchis,ad Moyſen vſq; finẽ cepiſſe ſecun-
dam catholicæ eccleſiæ ætatem, eiuſque pueritiam (vt de eccleſia hu-
mano more loquamur)cœpiſſeque iam adoleſcere, multiplicato ſemi-
Exodi 1 ne Iſrael ſub ſeruitute Aegyptiaca in multa centena milia, haud incon-
gruenter intellexerimus.

Exodi 12 A Moyſe vero,egreſſuq; filiorum Iſrael ex Aegypto, in tot mirabi-
libus, tot portentis, primum per mare rubrum, deinde per deſertum,
itinere tot annorum, tam laborioſo, tot tentationibus pleno, tot man-
ſionibus diſtincto, tot regibus deuictis,tot hoſtibus cæſis, tot bellis cõ-
fectis, vſq; dum introducti implãtatiq; eſſent in terram promiſſionis, F
adoleſcentiam catholicæ eccleſiæ non inconuenienter accipiemus. Ea
enim ætate incipit ſe exerere rationis lumen.Quemadmodum et tunc
eccleſia per Moyſen longe plus lucis fidei accepit.De prioribus enim il-
Exodi 6 lis patribus,atq; adeo Abraham,Iſaac et Iacob loquens dñs Moyſi:No
men,inquit,meũ tetragrammaton non indicaui illis, ſignificans ſe illud
Moyſi præ illis indicaſſe. Cui & loquebatur facie ad faciẽ, & quemad-
modum loqui ſolet homo ad amicum ſuum. Sed & adoleſcẽtiæ adhi-
bentur pædagogi,præceptores & magiſtri. Itaq; & huic eccleſiæ ætati,
Exodi 20 primũ adhibuit deus pædagogũ, legem,ad coercendas trãſgreſſiones,
& ad Chriſtũ,eiuſq; eccleſiam,cæremoniarũ vmbris, multiplicibuſq; fi
guris ſignificandum ac docendum:Ordinato mirabili illo veteri taber
naculo,cũ ſacerdotio ſuo,ſacrificijs,cæremonijs,ritibuſq; vniuerſis,qui-
bus veritatẽ ipſam,quæ ſub Chriſto,& per Chriſtũ enituit, præcurren
do adumbrauit,hominumq; mẽtes, ad eandem facilius recipiendã di-
ſpoſuit. Non enĩ erat lux tanta,niſi præexercitatis, & iã pauliſper aſſue
tis oculis,

A tis oculis,ſubito ôffundenda:alioqui repentino tanti fulgoris obiectu
perſtrictura,non illuminatura acies humanarum mentiũ. Non pote-
rant ab initio intendere filij Iſrael in apertã, reuelatamq; faciem Moyſi: Exodi 34
hoc eſt,in nudã claramq; veritatem eorũ, quæ per Moyſen figuris illis
ſignificabãtur. Sed neceſſe habebat velare faciem ſuã,quoties a conſpe
ctu & colloquio domini prodibat ad populũ. Legẽ itaq; pędagogũ
noſtrũ,hoc eſt,catholicę eccleſię fuiſſe in Chriſto Ieſu,nõ ſine cauſa teſta
tur Apoſtolus. Et rurſus: Dico,inquit,quanto tempore hęres paruulus Galat.4
eſt,nihil differt a ſeruo,cũ ſit dominus omniũ:ſed ſub tutorib9 & acto-
ribus eſt,vſque ad præfinitum tẽpus a patre. Quod cum aduenisset, iã
nudum de crucis patibulo coruſcabat euãgelium,iam illud velum ve- Matth.27
teris templi diſciſſum eſt,iam eius abdita & recondita patuerunt.

Adoleſcentia aũt in iuuentutem tranſit,vt tandem perueniat ad æta
B tem perfectam. In qua tametſi longe plus vigeat rationis lumẽ, a pęda-
gogi tamẽ cura,præceptorũ exactorumq; autoritate nondũ eximitur.

Ab inducto itaque implãtatoq; per Ioſue & ſequentes iudices in ter
ram promiſſionis Iſraelitico populo,per reges prophetaſq; ad plenitu-
dinem vſque temporis perfectamq; ætatẽ, & ſaluatoris noſtri aduen-
tũ,iuuentutẽ catholicę eccleſiæ recte videbimur extendere. Eo enim tẽ
pore quãuis a pædagogi cura nondũ exẽpta plurimas clariſſimasque
de Chriſto eiuſque eccleſia & regno vniuerſiſq; noſtrę fidei myſterijs,
per Dauid, Eſaiam,reliquosq; prophetas reuelationes accepit.

At vbi venit,inquit Apoſtolus,plenitudo temporis, miſit deus fili- Galat.4
um ſuũ natum ex muliere,natũ ſub lege:vt eos,qui ſub lege erant, redi-
meret. Lex ergo,vt diximus,pædagogi tantum defuncta officio, ne-
minem ad perfectum adduxerat,nullum iuſtificauerat, nullum ſalua-
C uerat. Quandoquidem & qui ſub lege erant,redẽptore,ſaluatore,iuſti Hebr.7
ficatoreque adhuc opus habẽt: Chriſto, inquam,Ieſu,in quẽ pendebãt
& patriarcharũ omnium vota,& prophetarum oracula, & veteris illi-
us tabernaculi,legiſque ritus & cęremoniæ,omnibus gentibus benedi
ctione ac ſalute in illo repromiſſa & exhibita. Fũdator itaque & ſan-
ctificator eccleſię,tunc natus eſt in ea:iuxta regis prophetæ vaticinium. Pſalm.86
Nam in Sion,inquit,gloria dicetur paſſim apud omnes, altiſſimus il-
le qui cõdidit ac fundauit eã,natus eſt in ea. Hic eſt altiſſimus ille, altiſſi
mi dei filius,qui ab initio vna cum deo patre ſuo iuſtitiæ gratiã opera-
tus eſt,non tantum in illis veteris legis cultoribus,ſed in omibus homi-
nibus,pia in ipſum fide credẽtibus, & redẽptorem ipſum expectanti-
bus. Prius eccleſiæ ſuæ locutus in patribus & prophetis,nouiſſime in Hebr.1
ſua ipſius perſona ipſam inuiſere dignatus tanquã vnus ex nobis,atq;
adeo frater noſter effectus,velamẽ illud ſuper faciẽ Moyſi poſitũ,abſtu
lit:& clarã euangelicæ veritatis lucẽ in veteri illa lege, vni Iſraeli datę e-
iuſq; cęremonijs ac ritibus veluti cortice quodã obtectã & incluſam,

palam & ex æquo toti mundo vniuerſæq́ eccleſiæ ſuæ manifeſtauit. D
Quam completis noſtræ redemptionis myſterijs, perſolutisque veteris
Colloſſ.2 Adę peccatorum debitis, deletoq́ chirographo illo, quod aduerſus nos
erat, crucique affixo, reuerſus ad patrem, apoſtolorum ſuorum miniſterio
ex omni, quæ ſub cœlo eſt, gente, natione, populo, talem ſibi cõgregauit,
conſtruxit & ordinauit: qualem in illa veteri ſynagoga, tabernaculoq́
ac ſacerdotio deliniauerat ac adumbrauerat. Nam omnia illa figuram
fuiſſe noſtræ eccleſiæ, toties inculcat Apoſtolus.

Eccleſia Christiana. Hæc eſt illa, quam inueſtigamus, catholica noſtra, apoſtolicaq́ Chri
ſti eccleſia. Quæ tametſi a Chriſto tum primum incœpiſſe & apoſtolo
rum ſuorum miniſterio ex Hieruſalẽ in vniuerſum orbem propagata,
ac proinde noua quædam & a veteri illa catholica dei eccleſia diſtincta
videri poſſit: noua lege, nouo ſacerdotio, nouis ſacramentis acceptis &
veteribus illis abrogatis omnibus, præſertim cum idem ipſe eius fun- E
dator, nobiſcum in mortali carne adhuc agens quaſi nondum ædifica-
Matth.16 Vnitas Chriſtianę eccleſiæ cũ veteri. tam, ędificaturum ſe ſuper deſignatam illam petram promiſerit: vnam
tamen catholicam eccleſiam profitemur, in quælibet loca & tempora,
ſuos palmites extendentem, & ab ipſa origine mũdi, ſecundum ſeriem
ſucceſſionis naſcentium & decedentium, ad ſeculi vſque conſummati-
onem continuatam, ſub vno duce inuiſibili deo in fidei & religionis v-
nitate. Itaque non eſt alia Chriſtiana eccleſia, ab illa veteri: ſed & hæc &
illa veluti vna quædam ciuitas magna fundata eſt ſuper fundamentũ
Roma.1 prophetarum & apoſtolorum Chriſtum, quem patres expectauerũt,
Ioan. 1 prophetæ prædixerunt, apoſtoli adueniſſe prædicauerunt. Ioannes ve
ro demõſtrauit præſentẽ, verum illum agnum eſſe ſignificans, in cuius
ſanguinis virtute ab initio dimiſſa eſſent peccata mundi, videlicet allu
dens ad vetera illa ſacrificia, quibus ab ipſo mũdi exordio, patres ſuam
fidem in redemptorem noſtręq́ redemptionis modum proteſtabanẽ. F
Epheſ.2 Vna igitur eſt eccleſia Chriſti cum illa veteri, vtranque connectente il-
lo angulari lapide. Eandẽ tamen & nouã eſſe, & a Chriſto cœpiſſe ędi-
ficari, & apoſtolorum miniſterio ab Hieruſalem in vniuerſum orbem
propagatam, nihilo minus cum ſanctis patribus cõfitemur. Quan-
doquidem impletis euacuatiſque iam veteris illius tabernaculi vmbris
ac figuris, nouo quodam habitu ornatuq́ prodijt: noua promiſſæ o-
lim, nunc autem impletæ, atque adeo exhibitæ veritatis luce illuſtrata.
Eundẽ quidem cum prioribus fidei ac vitę ſpiritum, ſed abundantiori
menſura accipiẽs. Quo corda timida, ſubito trãsformata ſunt & imbu
ta cœleſti mirabiliq́ virtute. Qui & noua quædam admirandaq́ ope-
ratus eſt in linguis nouis, in prodigijs & ſignis, in ſacramentis nouis, in
doctrina noua euãgelica, per quã gratia & veritas annũciata eſt omni-
bus per Chriſtum Ieſum ſublata macerie, qua diuiſi fuerant Iudæi a
gẽtibus, æquatisq́ in Chriſto abſq́ vlla diſtinctione omibus. Domine
deus

A deus virtutum,inquit diuinus ille pſaltes,conuertere ad nos, reſpice de Pſal.79
cœlo & vide ac viſita vineam iſtam,& perfice eam,quam plantauit de-
xtera tua,& ſuper filium hominis,quem confirmaſti tibi. Vinea domi-
ni Sabaoth,domus Iſrael eſt. Ad quam tunc deus virtutum conuerſus
eſt,cũ in ſuo filio eandẽ viſitare dignatus eſt. Virtutum,inquã, deus,cu
ius nusq̃ mirabilior potẽtia apparuit,nunq̃ maiores magiſq; ſtupẽdas Ioan.1
virtutes operatus eſt,q̃ cum verbũ eius caro fieret. Tum quoq; ille vir-
tutum deus,infinitæ clementię ſuę vultum ad nos cõuertit,& faciẽ atq;
adeo imaginem ſuam viuam ad nos trãſmiſit,pijſſimo, benigniſſimo-
q; miſericordiæ ſuæ oculo nos reſpexit,vidit & viſitauit: viſitauit vine
am ſuam,tametſi illa viſitationis ſuæ tempus nõ cognoſceret. Viſitauit,
inquã,atq; perfecit,quã exterminauerat ſylueſtris aper, & fera in agro
depaſta erat. Nõ ergo eradicata priori, nouã vineã plantauit Chriſtus,
B ſed reſectis palmitibus areſcentibus,atque eidem trunco inſertis nouis,
male multatis agricolis malis, hoc eſt,Iudæorũ rabinis, ſacerdotibus & Lucæ 20
pontificibus,qui vnigenitum dei filium, vniuerſorũ hæredem occide-
runt,eandem locauit agricolis alijs,hoc eſt,apoſtolis,apoſtolicisq; viris,
epiſcopis & presbyteris: ſub quibus dilatata in vniuerſum orbem, dili-
genterq; exculta,fructũ vberrimum fecit. Nõ enim,inquit Apoſtolus, Roma.11
repulit deus plebem ſuam,quam preſciuit,ſed gentilem populum, ve-
luti oleaſtrum,illi inſeruit,tanquam oliuæ bonæ. Qui particeps factus
pinguedinis radicis illius, veteribus illis ramis fere areſcentibus, & fra-
ctis,vberrime latiſſimeque excreuit.

Vetus eſt ergo Chriſti eccleſia, & quodãmodo noua a Chriſto per
apoſtolos ſumens exordium,& ad terminos vſque orbis & ſeculi pro- Pſal.18.79.
paganda. Eadem cum priori & quodammodo diuerſa,propria videli
C cet forma ſua diſtincta ac deliniata,vnde & apoſtolica ſimul & catho-
lica recte prædicatur. De cuius vnitate, forma & hierarchia, qua a ſuo
illo autore ac fundatore apoſtolorum ordinata eſt miniſterio,priusq̃ a-
gere aggrediamur,ante ſtabilienda ſunt futuræ demonſtrationis prin-
cipia. Ita enim expedita magis,dilucidiorque erit ſubſequẽs noſtra diſ-
putatio. Quandoquidem,quæ hactenus certa indubitataque fuerunt,
nunc fere in dubium & controuerſiam reuocantur vniuerſa.

Ex quibus principijs certo demonſtrari poſſit,verum eſſe aliquid,& indubitato tenendum, in fide & religione Chriſtiana. CAP. II.

DVO hæc eſſe omnino principia, ex quibus demonſtrari poſſit, quid credere & obſeruare debeamus in fide religioneque Chriſtiana,nempe canonicam ſcripturam,& ſine ſcripto eccleſiaſticã traditionẽ,demonſtrare iã aggrediemur. Quorũ alterũ auferre ac eripere nobis conantes hæretici, ipſam videlicet traditionẽ eccleſiaſticam,adeo confuſa,dubia, incertaque reddunt omnia, vt nec ipſa illis conſtare poſſit ſcripturæ autoritas. Et in media caligine,den-

ſiſſimiſ-

ſiſſimiſque tenebris Andabatarum more verſantes, etiam nobis conā- D
tur verum orthodoxæ fidei lumen extinguere, propter quos aliquan-
to altius exordiendum eſt.

Religionem, fidemq; Chriſtianam ad ſupernaturalem hominis fi-
nem ſpectare, & propterea rationis naturalis lumen excedere, ſed a lu-
mine ſupernaturali dependere, nobis omnibus in confeſſo eſt, ab ipſo,
inquam, deo reuelante, & teſtificante. De quo communi quadam con-
ceptione animi, hoc ſemper crediderunt omnes homines, & fidelē eſſe,
& veracem, tametſi in veri dei cognitione aberrauerit mortalium pars
Primū noſtræ fidei principiū. Gene. I multo maxima. Diuinæ ergo infallibiliq; veritati innititur fides noſtra
& religio. Diuinæ, inquam, veritati, quæ ſuum hominibus finem, ad
quem conditi ſumus, & media, quibus ad eundem pertingeremus (cū
ad vtrūq; per ſe infirma eſſet natura) reuelare, & ordinare dignata eſt.

Hoc eſt primum noſtræ fidei religioniſq; principium, certum &
infallibile. Diuina, inquam, veritas, nec falli potens, nec fallere. Ad quā E
reducere oportet, quicquid certo creditur ad fidem religionemque
noſtram neceſſario pertinere.

Quod ſi omnes vocem audiremus, nobis intus aut extra loquentis
dei, & docentis neceſſaria cognitu creditúq; omnia, certique eſſemus
deum eſſe, qui intus nobis loqueretur aut extra, nihil vtique hæſitare-
mus deo teſtificanti credere, ex illa generali, quā diximus, de deo præ-
notione & axiomate. Nec incideret fidelibus, vlla aut ambiguitas, aut
controuerſia, quid ad fidem, religionemque noſtram certo pertinere,
neceſſario eſſet tenendum. Nempe omne & ſolum illud, quod certo
nobis conſtaret reuelatum a deo.

Sed quoniā non ita per ſeipſum, nobis omnibus loquitur deus, do-
cetq; quæ nos credere vult neceſſaria omnia, & multæ frequenter in ec
cleſia de hoc ambiguitati ac fluctuationi, noſtræq; huius inquiſitioni F
locus factus eſt. Interim tamen ab illo noſtræ fidei religioniſq; pri-
mo principio, non recedemus latum digitum: diuina, inquam, reuelati
one, ad quam neceſſario reducendum eſt, quicquid ad fidem religio-
nemque noſtram certo pertinere, credi oportet. In qua tamen redu-
ctione ad ipſius fidei noſtræ meritum ac profectum, difficultatem nō-
nullam ineſſe voluit diuina prouidentia, vt nonnihil ad fidem pius co
operaretur affectus. Nam deo ita nobis palam loquenti, teſtificantiq;
omnino non poſſemus nō credere, illa ſemel, quam diximus, communi
de eius certa infallibilique veritate prænotione recepta. Nullæ enim in
eo iam eſſent partes arbitrij noſtri, ſed quemadmodum etiam dæmo-
Iaco. 2 nes credunt, & neceſſario credūt & contremiſcūt. Thomæ poſt Chri
ſti mortem & reſurrectionem, nolenti credere condiſcipulis teſtifican-
tibus ſe vidiſſe viuentem dominum, niſi ſuis ipſe oculis inſpexiſſet, &
manibus pertractaſſet fixuras clauorū ipſius: incredulitati eius occur-
rens

A rens ac ſatisfaciens pius dominus,eidemꝗ apparens in alioꝝ præſen-
tia condiſcipulorum:Infer,inquit, digitum tuum huc, & vide manus Ioan.20
meas,& adfer manum tuam & mitte in latus meum,& noli eſſe incre-
dulus,ſed fidelis. Vides vt ex arbitrio & voluntate noſtra quadamte-
nus pẽdeat fides noſtra & credulitas? Noli,inquit, eſſe incredulus, ſed
fidelis eſſe velis.Id enim neceſſario ſubaudiendum eſt. Credẽti deinde,
ac dominũ deumꝗ cõfitenti:quia,inquit, vidiſti me Thoma, credidi- Ibidem.
ſti.Quid deinde?nunqd propterea illũ beatũ pronunciauit,quẽadmo
dum ante Simonẽ,credentem,clareque confitentẽ eum,quẽ carne mor Matth.16
tali obtectum viderat,eſſe viuentis dei filium?minime omniũ. Quoꝝ
igit̃ fidẽ beatitudinis præmio remunerationeꝗ dignã cenſuit? Beati,
inquit,q nõ viderunt & crediderũt,quaſi diceret: Tu quidẽ credis,ſed
qa vidiſti,qa palpaſti,nihil magnũ facis.Sed illi demũ beati erũt, illorũ
B fides digna remuneratiõe & prẽmio,q nõ vidẽtes in me credituri ſunt.

Sed vnde tandem nobis,qui nihil vidimus, qui nunquam audiui-
mus loquentem dominum,quibus nihil reuelatum eſt, certo conſtare
poterit reuelatum aliquid a deo tanquã certa fide tenendũ? Multifariã,
inquit,Apoſtolus,multiſque modis, olim deus locutus eſt in patribus Hebr.1
& in prophetis: nouiſſime vero diebus iſtis locutus eſt nobis in filio.
Ex ſcriptura Geneſios,autore teſteꝗ Moyſe,intelligimus,& mundi &
hominis creationem,& ad quid hic conditus fuerit, quo etiã pacto ab Gene.1
illo felici,in quo creatus erat,ſtatu & a regno illo felicitatis ſupernẽ, prẽ-
uaricatione ſua exciderit cum poſteritate ſua vniuerſa,& præcipitatus
in hanc lachrymarum vallem,miſerijs conditionis humanẽ,& vtrique
morti ſit factus obnoxius. Iuſto quidem iudicio dei,ſpe tamẽ veniẽ ac-
cepta,in fide mediatoris dei & hominũ,præordinato tẽpore ex ſemine 1.Timo.2
ſuo naſcituri:& in virtute ſanguinis illius agni immaculati, qui ablatu- Ioannis 1
C rus erat peccata mundi.Quæ vniuerſa primos illos parẽtes noſtros ſu
os filios docuiſſe,& fidem,cultum,timorẽꝗ dei,cum ſpe certa veniẽ,&
remiſſionis præuaricationum ſuaꝝ,& cœleſtis illius regni,ad quod fa-
cti erant,& vnde ſe noſꝗ præcipitauerant,aſſequendi, etiã ſenſibilibus
quibuſdam ſignis, oblationibus & ſacrificijs ad id ſignificandum, &
conteſtandum inſtitutis,ex eadem ſcriptura ſatis intelligimus.Quæ ita
continua ſerie traditionis,a pijs parentibus deſcẽdiſſe in filios, ad Noe,
Abrahã,ad ipſum vſꝗ Moyſen,eidem ſcripturẽ indubitato credimus.
Quæ & ſpecialis reuelationis diuinẽ multis in medio patribus, Enoch, Gene.5.6
Noe,Abrahẽ,cẽteriſꝗ patriarchis ſẽpe factẽ cõmeminit,extẽdens co uſ-
ꝗ ab initio cõtinua ſucceſſiõis ſerie,ſtirpẽ humani gñis,& deĩceps per-
ſcribẽs vniuerſam veteris illius populi,quẽ ſub ipſo eius duce,legislato
re & hiſtoriographo cõtigit,hiſtoriã.Quibꝰ mirabilibꝰ ac portẽtis edu
ctus ſit ex Aegypto,& digito dei ſcriptã legẽ acceperit: vna cũ veteri illo Exod.8
tabernaculo mirabiliter cõſtructo & ordinato.Quo nr̃a adũbrata prẽ-

figura-

figurataqꝫ eſt eccleſia. Poſt Moyſen vero, quæ illi populo contigerunt, D
Exodi 31. Exodi 25 quæ inſuper, iam iam aduentante Chriſto, de eius aduentu redemptioneqꝫ per illum totius humani generis, & nouæ eccleſiæ ſtatu, nouiqꝫ regni Meſſiæ, veluti e propinquo eidem clarius reuelata ſunt, in libris Ioſue, Iudicum, Regnorum, Paralipomenon, Eſaiæ, Hieremiæ, Ezechielis, Danielis, prophetarum duodecim, reliquiſqꝫ qui ad veteris inſtrumenti canonem pertinēt, libris legimus. Itaqꝫ ab ipſo mundi exordio, quæ a deo cum humano genere facta geſtaque ſunt, illis ter mille ſeptingentis circiter annis, omnium antiquiſſimam habemus Moyſi ſcripturam, quo nemo ethnicorum ſcriptorum extat vetuſtior.

Vnde apud nos cōſtet ſcripturarum autoritas.

Sed hic iam interrogare tempeſtiuum eſt iſtos, ꝗ abrogata ſemel eccleſiaſticæ traditionis autoritate, omnem quæſtionem & cōtrouerſiam nunc ad ſcripturas prouocant: vnde nobis certum eſt, hæc eſſe Moyſi ſcripta, quæ ſub eius nomine legimus, vt qui autographa eius nūquam vidimus? E Et ſi videremus, quis certos redderet Moyſi tam multis ſeculis mortui, ea ſcripta manu? Deinde vt hoc nobis conſtaret, quis ſecuros reddidit, vera eſſe quæ ille ſcribit omnia? vere ſibi apparuiſſe deum, & ex ipſius ore ac iuſſu ſcripſiſſe egiſſeqꝫ ea vniuerſa? vnde hæc apud nos ſcriptis eius indubia fides & autoritas? Idem de prophetarum libris, reliquiſqꝫ veteris teſtamenti ſcripturis interrogari poteſt. Quam nobis quæſtionem ſi explicare potuerint ſcripturarij iſti (libet em̄ nouo noīe noua hæc portenta appellare) & ſcripturæ autoritatem ſine eccleſiaſticę traditionis autoritate defendere ac ſtatuere, age herbā illis porrigemus.

Si dicant etiam Chriſtum perhibuiſſe Moyſi, legi & prophetis veritatis teſtimonium, interrogabo rurſus: vnde conſtet nobis hæc eſſe quę legimus Moyſi & prophetarum ſcripta & oracula, etiam vt ex Chriſti teſtimonio certo conſtaret, illos fideles veraceſque fuiſſe? Vnde inſuper F hoc tibi certū eſt, quod Moyſi, legi & prophetis Chriſtus veritatis perhibuerit teſtimonium, qui prædicantem Chriſtum nec vidiſti, nec audiſti? Ex euangelijs, inquies, apoſtolicisqꝫ literis. Sed iā relabimur in eundem circulum. Nam de euangelijs rurſus pergam interrogare, qui ſciāt hæc eſſe Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis, quæ ſub illorum nomine legimus? vt qui autographa eorum nunquam viderint: & ſi viderent, non agnoſcerent: & vt certo agnoſcerēt, quis certos reddidit vera eſſe, certaque quæ ſcribunt omnia de Chriſto (præſertim Marcus & Lucas) quę
Lucæ 1 nunquam viderant, ſed crediderunt narrantibus alijs? Idem interrogari poteſt de Matthæo & Ioanne, quibus tametſi in hoc credamus, quod dictis actiſqꝫ Chriſti interfuerunt, non tamen omībus, quæ ſcripſerunt, potuerunt etiam & labi memoria, & mentiri, vt omīs homo falli poteſt
2.Petri.1 & fallere. Si diuino illos ſpiritu afflatos, dicas ſcripſiſſe ſua euangelia, nihil magis explicas. Nam hoc vnum quæritur, vnde nobis certum ſit, diuino ſpū afflatos illos ſcripſiſſe ſua euangelia? vnde inſuper hæc quæ

legun

A leguntur,illorum eſſe germana,non falſata,non ſubdititia: Nunquam ſa
ne poterunt,quoquo ſe verterint,quomodocunque ſe torſerint, ſeruare
ac defendere ſacrarum ſcripturarum autoritatem,niſi ex autoritate tradi
tionis eccleſiaſticæ. Nos certe regulam nullam habemus aliam ad inter-
noſcendum,quę ſcripturæ diuinā autoritatem habeāt,illiq; infallibili ve
ritati prorſus innitantur,quæ nobis ſint ac eſſe debeant canonicæ, q̄ teſti
monium eccleſiæ intellectæ ſecundum ſucceſſionem ab initio patrū &
epiſcoporum ad hęc vſque tempora. Nullam habuerunt aliam ab initio
orthodoxi patres noſtri,Dionyſius,Clemens,Polycarpus,Ignatius,Irenę
us,Tertullianus,Origenes,Cyprianus,Athanaſius,Baſiliꝰ,Hilarius,Chry
ſoſtomus,Hieronymus,Auguſtinus,Ambroſius, cæteriq; orthodoxi v-
niuerſi, q̄ ipſam communē ſanctorꝫ omnium patrū profeſſionē,commu
nem ſenſum,ſecundum ſuorum temporum ſucceſſiones,magna concor
B dia veritati ſcripturæ ſacræ reddentium teſtimonium. Ex quo commu-
ni conſenſu ipſius eccleſiæ,quæ columna eſt & firmamentum veritatis, 1.Timo.3
ab initio ſic teſtificantis indubitatum fideleq; colligimus teſtimonium.

Quod vt paulo explicemus clarius & illuſtrius. Scripſit Moyſes Pen *De canonicis ſcripturis teſtamenti veteris.*
tateuchum. Cuius tam certa & indubia erat veracitas illi tot centenorum
milium cui præerat ſynagogæ, veterique illi populo, & q̄ ex ore dei ea
protulerit,geſſerit,ſcripſeritq; omnia,vt omnes illi viderent & audirent
ad ipſum loquentem dominum: qui ſuæ præſentiæ tot portentis, tot ſi-
gnis,tot mirabilibus,indubiam ipſis fidem faciebat. Iam nunc veniam,
inquit Moyſi,ad te in caligine nubis,vt audiat me populus loquētem ad Exod.19
te,& credat tibi in perpetuum. Rurſus illo aſcendente in montem, vt le-
gem & tabulas acciperet digito dei ſcriptas, palam apparebat dominus Exod.24
aſcendentibus cum illo ſeptuaginta ſenioribus,qui viderunt, inquit ſcri-
C ptura,deum Iſrael. Et iterum: Cum egrederetur Moyſes ad tabernacu- Exod.33
lum,ſurgebat,inquit,vniuerſa plebs,& ſtabat vnuſquiſque in oſtio papi-
lionis ſui reſpiciebantq; tergum Moyſi, donec ingrederetur tentorium.
Ingreſſo autem illo tabernaculum fœderis,deſcendebat columna nubis,
& ſtabat ad oſtium,loquebaturq; dominus cum Moyſe,cernentibus v-
niuerſis,& c. Stabantq; ipſi & adorabant per fores tabernaculorum ſuo-
rum. Loquebatur autem dominus ad Moyſen facie ad faciem, ſicut lo-
qui ſolet homo ad amicum ſuum. Et rurſus: Ego, inquit, inibo pactum, Exod.34
videntibus cunctis ſigna faciam, quæ nunquam viſa ſunt ſuper terram,
nec in vllis gentibus,vt cernat populus iſte,in cuius es medio,opus domi
ni terribile,quod facturus ſum. Vidit pręterea vniuerſus ille populus re-
deuntis Moyſi a conſortio loquentis ſibi domini, cornutam faciem: atq;
ita reſplendentem,vt in eam non poſſent intendere. Ex quibus ſane o-
mnibus manifeſtum eſt, q̄ fuerit notum, q̄ conteſtatum illi veteri po-
pulo ac ſynagogæ, in cuius medio erat Moyſes, vt ex ore domini & e-
dixerit & geſſerit & ſcripſerit ea vniuerſa. Et qua certitudinis claritate,

ea a tanta populi multitudine primum recepta fuerunt, a parentibus in D
filios continuæ ſucceſſionis longa ſerie, ſed æquali certitudine perue-
niſſe, in admonitoria quadam ad populum oratione, ita orditur diui-
Pſal.77 nus ille pſaltes: Attendite popule meus legem meam, inclinate aurem ve-
ſtram in verba oris mei. Aperiam ad parabolas os meum, loquar propo
ſitiones ab initio. Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patres noſtri
narrauerunt nobis. Non ſunt occultata a filijs eorum in generatione al-
tera. Narrantes laudes domini, & virtutes, & mirabilia eius quæ fecit.
Conſtituit enim fœdus cum Iacob, & legem Iſraeli tulit, de qua manda
uit patribus noſtris, notam facere eam filijs ſuis, vt poſteri, filij qui naſci-
turi & orituri erant, & cognoſcerent, & filijs ſuis exponerent. Poſt an-
Ioan. 9 nos mille quingentos poſt Moyſen dicebant apud Ioannem, ſcribæ &
phariſæi illi cæco a natiuitate, qui viſum receperat a Chriſto: Nos ſcimus
quia Moyſi locutus eſt deus, hunc autem neſcimus vnde ſit. Scimus, in- E
quiunt, quia Moyſi locutus eſt deus. Magna fidei certitudo. Certe v-
niuerſam ab ea quæ ſub Moyſe erat ad Chriſtum vſque, ſibi continua
ſerie ſuccedentem ſynagogam, eandem fidei certitudinem habuiſſe de
ſcriptis Moyſi, ex poſterorum teſtimonijs euidenter cognoſcimus, Io-
ſue, Samuelis, Dauidis, Eſaiæ, Hieremiæ, Ezechielis, cæterorumque pro-
phetarum & pontificum, protracta ſucceſſionis ſerie ad tempora vſ-
que Chriſti. Ex quorum ſcripturis intelligimus plane, antiquum illum
populum, & dei eccleſiam, poſt Moyſen ſemper credidiſſe, docuiſſe, præ-
dicaſſe, vt vera, vt indubitata, quæcunque in ſuo volumine ille poſteris
Auguſtin. legenda ſeruandaque commendauerat. A Moyſe, inquit Auguſtinus,
magna diligentia ſuccedentium ſibi ſacerdotum, in ſynagoga ac tem-
plo integre ſeruabatur canon veteris ſcripturæ ac teſtamenti: idque ex
Deuter.31 ipſius Moyſi ordinatione & præcepto. Ita enim legimus in Deuterono- F
mio: Poſtquam ſcripſit Moyſes verba legis huius in volumine, & com-
pleuit, præcepit Leuitis, qui portabant arcam fœderis domini, dicens:
Tollite librum iſtum, & ponite eum in latere arcæ fœderis domini dei
veſtri. Sic & Ioſue poſt Moyſen, omnia verba quæ ad populum locutus
eſt dominus, ſcripſit in volumine legis domini. Quemadmodum legi-
tur Ioſue vltimo. Ita & cæteri ſecundum ſucceſſionis ſeriem propheti-
2.Petri 1 ci viri, quæ diuino afflati ſpiritu ſcripſerunt volumina, ſub certo indubi-
tatoque eius quæ tunc erat ſynagogæ teſtimonio, fideq; publica recepta
ſuccedentium ſibi diligentia ſacerdotum, conſeruata ſunt ſyncera & ger-
mana, etiam autographis ipſis reconditis, vna cum libris Moyſi in arcę la
tere. Quæ tametſi Babylonico illo incendio tradant perijſſe omnia: eo-
dem tamen, quo ſcripta erant ſpiritu, ab Eſdra ſacerdote poſt reſtituta
ſunt. Itaq; diuina prouidentia, ac diligentia ſibi ab illo ad Chriſtum vſq;
ſuccedentium ſacerdotum, & a Chriſto ad nos continua ſerie ſibi ſucce-
dētis eccleſię, ſyncera integraq; peruenerūt. In q̄ & hoc diuinę prouidētię,
benigni-

A benignitatiq́ꝫ ferimus acceptum, ꝙ etiam hoſtes & inimicos noſtros Iu-
dæos, certę fidei, integritatiſq́ꝫ ſcripturarum noſtrarum teſtes habemus.
Qui per vniuerſas gentes diſperſi, & diuinæ legis prophetarumq́ꝫ codi-
ces proferentes, teſtimonio nobis ſunt, veteris teſtamenti canonicas ſcri-
pturas, integras apud nos haberi & conſeruari: quas tanta quidem dili-
gentia illi ſeruant & cuſtodiunt, vt ſingula pene verba, quoties quodque
eorum in vniuerſo veteris inſtrumenti canone contineatur, in numerato
habeant. Sed nobis ſeruant, non ſibi: niſi ad iudicium & condemnatio-
nem. Dedit enim illis deus, inquit Apoſtolus, ſpiritum compunctionis, Roma.11
oculos vt non videant, aures vt non audiant, vſque in hodiernum diem,
factaq́ꝫ eſt menſa eorum, coram ipſis in laqueum, in ſcandalum & in re-
tributionem illis. Seruant itaque illi diligenter fideliterq́ꝫ ſcripturas, ſed
nobis non ſibi. Nec tamē propter illos ſcripturis credimus, ſed ex eccleſię
B teſtimonio. Siquidem tot linguarum literis, inquit Auguſtinus, & ordi- Auguſti. in
ne ac ſucceſſione celebrationis eccleſiaſticæ cuſtodita, certiſſima fide per- epiſtola ad
uenit ad nos. Libenter tamen etiam ab his qui foris ſunt, etiā ab hoſtibus Vincen.
& inimicis noſtris, contra ipſos accipimus teſtimonium.

Sed hæc de veteris inſtrumenti canone, vnde apud nos cōſtet eius in-
dubia ac ſacroſancta fides & autoritas. Quam ex nullo alio, q̄ꝫ vna eccle-
ſiaſticæ traditionis autoritate quiſquam nobis defendere ac ſtatuere po-
terit. Quæ quidem autoritas traditionis eccleſiaſticæ in fide, religioneq́ꝫ
Chriſtiana longe plus ſibi vendicat, q̄ꝫ in illa ſynagoga veteri. Quod ita
fiet clarius & illuſtrius, ſi perpenderimus hanc Moſaicæ & euangeli- Differentia
cæ legis differentiam, ꝙ illa diligentiſſime perſcripta erat a ſuo legiſlato- nouæ legis
re Moyſe, ſub certo veteris illius ſynagogæ aut eccleſiæ teſtimonio, trans- a veteri, ꝙ
fuſaque in multa certiſſimæ fidei exemplaria, etiam autographo eius illa ſcripta
maxima cura aſſeruato in arca fœderis domini. At lex noua tradita eſt, hæc traditionis.
C tantum eſt viua voce ſpirituſque vnctione, a Chriſto, apoſtolis & diſ-
cipulis, & ab illis primitiuæ eccleſiæ, a qua continua ſucceſſione, veluti
per manus tradita, ad nos peruenit. Nihil enim ſcripſit Chriſtus, nihil
ſcribendum mandauit apoſtolis & diſcipulis. Sed euntes, inquit, docete Matth.28
omnes gentes ſeruare quęcunque mandaui vobis: & ecce ego vobiſcum
ſum omnibus diebus, ad ſeculi vſque conſummationem. Et apud Mar- Marc.vlti.
cum: Euntes in mundum vniuerſum, prædicate euangelium omni cre-
aturæ. Illi autem profecti prædicauerunt vbique domino cooperante,
& ſermonē confirmātē ſequētibus ſignis. Vides, vt docere, vt prędicare,
nō ſcribere, iuſſi ſint apoſtoli & diſcipuli a Chr̄o, quæ ipſos mādauerat.

Hęc enim vna eſt, eaq́ꝫ inſignis, a Hieremia propheta longe ante præ-
dicta, euangelicæ legis ab illa veteri differentia, ꝙ illa in lapideis tabulis, at-
que etiam atramento in charta aſſeruabatur deſcripta. At noſtra non
ita, ſed in cordibus hominum. Ecce, inquit, dies venient, dicit dominus, Hiere.31
& conſummabo ſuper domum Iſrael teſtamentum nouum, non ſecun-

dum teſtamentum quod feci cum patribus eorum, in die qua eduxi eos D
de terra Aegypti, quoniam ipſi non permanſerunt in teſtamento meo. Quia hoc eſt teſtamentum quod diſponam domui Iſrael poſt dies illos. Dabo legem meam in viſceribus eorum, & in cordibus eorum ſcribam eam. Hæc eſt lex noſtra euangelica, quæ nouum teſtamentum appellatur a legislatore noſtro, cum nouiſſima illa cœna precioſum ſanguinem ſuum diſcipulis ſuis commendans & propinans: Hic, inquit, eſt calix ſanguinis mei, noui & æterni teſtamenti. Veteri equidem lecto mandato legis a Moyſe vniuerſo populo, accipiens, inquit Apoſtolus, ſanguinem vitulorum & hircorum, cũ aqua & lana coccinea, & hyſopo, ipſum quoq; librum, & omnem populum aſperſit, dicens: Hic eſt ſanguis teſtamenti quod mandauit ad vos deus. At Chriſtus aſſiſtens pontifex futurorum bonorum, ſuam etiam legem, ſuumq; teſtamentum dedicaturus & confirmaturus in ſanguine: Hic, inquit, eſt calix ſanguinis mei, noui & æter- E
ni teſtamẽti. Calix ſanguinis, ſecundum parabolam prioris tabernaculi, non tamen vitulorum, aut hircorum, ſed ſanguinis mei. Non veteris illius, & tunc continuo euacuandi, ſed noui & æterni teſtamenti, nouæ legis, nouo more promulgatæ, ac inſcribendę in viſceribus & cordibus hominũ. Symbolũ fidei, ſpei noſtræ, inquit Hieronymus, ab apoſtolis traditũ, non inſcribitur in charta & atramẽto, ſed in tabulis cordis carnalib⁹.

Hebræ. 9 — *Hieron. ad Pãmachiũ.*

Profecti itaq; in orbem vniuerſum Apoſtoli, prædicauerunt vbique euangeliũ, quod acceperant a domino, cooperante eodem, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Cum euangelium audis, nolo imagineris Matthæi, Marci, Lucæ, & Ioannis ſcripturas, quæ tunc nullæ erãt. Nã & ante Chriſti paſſionem, indigne ferentibus iacturam vnguenti a Maria effuſi in caput ipſius, idem pro ea reſpondens. Quid, inquit, moleſti eſtis huic mulieri? Amen dico vobis, vbicunq; prædicatum fuerit euan- F
gelium hoc in toto mundo, dicetur quod hæc fecit in memoriam eius. Hoc euangelium, inquit, vnicum, ſolumq; deſignans euangelium eſſe: nõ quæ nos Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannisq; dicimus euangelia IIII. Qui nondum cogitauerant de ſcribendis euãgelijs. Sed hoc, inquit, euangeliũ quod aſcenſurus ad patrẽ, mandauit apoſtolis prædicare omni creaturę.

Euangeliũ quid. — *Matth. 26* — *Marci 14* — *Vnicũ euãgelium.*

Si quæras, quodnam illud ſit euangeliũ? Ipſum eſt ſalutis & redemptionis noſtræ feliciſſimum nuncium. Nam euangelium bonũ nuncium ſignificare omnibus notum eſt. At non pro quocũq; bono nuncio ipſum accepit Chriſtus, ſed pro nuncio redẽptionis & ſalutis noſtrę æternę: quę promiſſa quidẽ fuit patribus, adumbrata, ſignificataq; in lege, prenũciata a prophetis, ſed tandẽ in plenitudine tempoꝝ exhibita ab vno Chriſto. Ad quã annunciandã orbi vniuerſo mittebantẽ apoſtoli. Quib⁹ tametſi etiã pręceptũ erat, vt omẽs docerent ſeruare quæcunq; ipſis mandauerat Chriſtus: illa tamẽ non erãt hoc euangeliũ, quod idẽ ſaluator noſter ſignificauit. Sed lætũ illud redemptiõis, ſalutisq; noſtræ nunciũ, quo per apoſtolos

Matt. vlti.

A ſtolos exhilarauit & impleuit orbē terrarū. Ita enim nato ſaluatore noſtro ad paſtores angelus: Ecce, inquit, euangelizo vobis gaudium magnum: quia natus eſt hodie vobis ſaluator. Hoc eſt illud, hoc, inquam, illud lętū Lucæ 2 eſt, felixq; nuncium, hoc euangelium, per apoſtolos prædicandum omni creaturæ. Proinde & euangelium pacis, reconciliatæ videlicet inter deum & humanam naturam, euangelium regni cœlorū, vnde excideramus, nobis reſtituti, euangelium gratiæ & miſericordiæ dei, in myſterio redemptionis noſtræ nobis tam copioſe exhibitæ, ſubinde appellatur in apoſtolicis literis. Et apud Paulum: Euangelium virtus dei eſt, in ſalutem Roma. 1 omni credenti, hoc eſt, inſtrumentū virtutis dei, perinde ac ſi diceret: Virtus dei per euangeliū operatur ſalutē omni, tā læto, feſtiuoque nuncio credenti, & ipſum, vt oportet & decet, amplexanti, quod alibi ſimpliciter ſalutem appellat. Ita enim Hebræis ſcribit: Si qui per Moyſen dictus eſt ſer Hebr. 8
B mo, factus eſt firmus, & om̄is præuaricatio & inobediētia accepit iuſtam mercedis retributionē, quomodo nos effugiemus, ſi tantā neglexerim⁹ ſalutē? Quæ cum initiū accepiſſet enarrari per dominum, ab eis qui audierunt in nos cōfirmata eſt, cōteſtante deo ſignis & portētis, & varijs virtutibus, & ſpiritus ſancti diſtributiōibus, ſecundum ſuā voluntatē. Hoc itaq; ſolo & vnico euangelio repleruntorbē apoſtoli, hoc deſcripſerunt, nō in lapideis tabulis, ſed in cordibus hominum. Vnde Corinthiorū eccleſię 2. Corin. 3 ſcribit Paulus apoſtolus: Epiſtola eſtis Chriſti miniſtrata a nobis, & ſcripta, nō atramento, ſed ſpiritu dei viui, nō in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus. Itaq; & doctrina fidei, religiōisq; Chriſtianę, maxima parte imbuerāt orbem conteſtāte deo veritatem eorū, ſignis euidentibus, priuſquam ſcripta eſſent, ea quæ nos vocamus euangelia.

Hac itaque fide, euidenti, inquā, conteſtatiōe diuinæ veritatis, ſuam ab initio fidem ab ipſis apoſtolis accepit eccleſia primitiua, & qua fide acce-
C pit, eadem & cuſtodiuit, & cōtinua ſucceſſiōis ſerie, veluti per manus ſuccedentium ſibi patrum & epiſcoporum, tranſmiſit ad poſteros, tranſmittetq; vſque ad conſummationem ſeculi.

Ex eccleſiaſticæ igitur traditiōis autoritate magis q̄ ex ſcripto ad nos peruenit Chriſti, apoſtolorumq; doctrina. Cum contra, illa Moſaica magis ad nos ſcripto q̄ traditiōe peruenerit. Quandoquidē illam deſcripſerat Moyſes in tabulis lapideis & charta: noſtrā vero Chriſtus & apoſtoli in viſceribus tantum & cordibus hominum. Tametſi nec ſcripturæ illius veteris ſine eccleſiaſticæ traditionis autoritate, quemadmodum ſupra Hiere. 31 demonſtrauimus, conſtare apud nos poſſit autoritas.

Sed hic mihi occurret aliquis: Si vnū ſolum eſt euangeliū, q̄d ſaluator noſter mādauit apoſtolis pr̨dicare orbi vniuerſo, nō ſcribere, vnde ergo nobis IIII. eaq; ſcripta, euangelia? Et ſi viua tantum voce acceptā ab apoſtolis Chriſti doctrinā, fideliterque conſeruatam, eccleſia primitiua, veluti per manus ſuccedentiū ſibi epiſcoporū cōtinua ſerie integrā ad nos ſyn- *Si vnicū euangeliū, idq; nō ſcriptū, vnde ergo nobis ſcripta quatuor?*

ceraq; tranſmiſit,qs ergo canonis noui teſtamẽti ſcripturarũq; vſus erit? D

Hic nobis ante omnia repetenda eſt,quã nunc adſtruximus,illa nouæ legis a veteri differentia:Quod hæc a ſuo ipſius legiſlatore perſcripta fuit diligenter,magna etiam cura ac prouidentia adhibita,vt incorrupta perduraret,veniretq; ad poſteros.Cũ noſtra omnino ſcripta non fuerit,niſi in cordibus hominũ,ſed,vt diximus,tradita ab apoſtolis primitiuę eccleſiæ. Quorũ miniſterio,cum iam diffuſa eſſet in orbem pene vniuerſum, excitauit ſacer ille ſpiritus pro cõfirmanda fide & deuotiõe fidelium ſanctorũ quorundam virorũ pium ſtudiũ,vt literis cõmendarent & cõmentarent,redẽptionis noſtrę a Chriſto peractam in terris hiſtoriam:ab incarnatiõe,natiuitateq; eius auſpicantes,ad glorioſam triumphaleq; ipſius aſcenſionem in cœlum.Non quidem,vt ſcripta illa præeſſent fidei religioniq; noſtræ,ſed ſubeſſent potius, ſicut acceſſerũt eiſdem iam propagatis in orbẽ,non præceſſerunt.Acceſſerũt,inquam, veluti pia quædam commonitoria,excitandæ recordationis eorũ, quæ iamdudum viua voce ab apoſtolis acceperat eccleſia.Neq; etiam eorum omnium,ſed,vt diximus, redemptionis noſtræ hiſtoriæ,& dictorum actorumq; a Chriſto in terris.Quæ tamen ipſa nec ſubſcripſerunt velut ex reuelatione, ꝗbuis inſtigante,& calamum eorum pro ſuo temperãte arbitrio diuino illo ſpiritu: ſed partim ex memoria eorum quæ viderant & audierant:partim, quæ didicerant referentibus apoſtolis,aut alijs. Quæ ſcripta diuino equidem ſpiritu,apud nos tamẽ autoritatẽ habent: nõ quidẽ ex ſuis autoribus aut ſcriptoribus,ſed propter eccleſiaſticæ traditionis autoritatẽ & teſtimonium.Qua occaſione,& quomodo a Marco ſcriptũ ſit euangeliũ,Clemens Alexandrinus presbyter,apoſtolicis tẽporibus proximus,noſtræq; religionis aſſertor imprimis eruditus & vehemens, VI.diſpoſitionũ libro, & Papias Hieropolites,apoſtolorum auditor,Ioannis quippe euãgeliſtę diſcipulus,atteſtant.Quorũ ad nos hac de re teſtimonia,& Euſebius Cæſarienſis,& D.noſter Hieronymus,certa,fideliq; relatione deduxerũt.Hic in ſcriptoribus eccleſiaſticis,ille in eccleſiaſtica,quã deſcribit,hiſtoria.In qua clementia prouidentiæ diuinæ,ad vrbem Romam aduerſus Simonem magum,ipſis Claudij temporibus,deductum ſcribẽs apoſtolorum principem Petrum,qui primus ſalutaris prædicationis verbo,euãgelij ſui clauibus,regni cœleſtis illic ianuã aperuerit.Romanæ igitur vrbi cum claræ verbi dei lumen fuiſſet exortum,Simonis quidem tenebrę,inquit, cũ ſuo autore reſtinctæ ſunt:ſermo autem veritatis & lucis,qui per Petrum prędicabatur,vniuerſorum mentes placido illuſtrauit auditu,ita vt quotidie audientibus nulla vnꝗ ſatietas fieret. Vnde neq; auditio eis ſola ſuffecit: ſed Marcum diſcipulũ eius(vt qui iam olim ſectator ipſius fuiſſet)multis precibus exorant,vt ea quæ ille verbo prædicabat, ad perpetuam eorum commonitionẽ habendam,ſcripturæ traderet,quo domi, foriſq; in huiuſcemodi verbi meditationibus permanerẽt.Nec prius ab obſecrando

E

F

Vt ſcripſerint euangeliſtæ ſua euãgelia.

De Marco.

Euſebius eccleſiaſticę hiſtoriæ libro II. & VI.

A do deſiſtunt, q̃ quæ orabant, impetrarẽt. Et hæc fuit cauſa ſcribẽdi, quod ſecundum Marcum dicitur, euangelij. Petrus vero, vt per ſpiritum S. religioſo ſe ſpoliatum comperit furto, delectatus eſt, fidem eorꝫ per hæc, deuotionemq́ꝫ conſiderans, factumq́ꝫ confirmauit, & in perpetuum legendam ſcripturã eccleſijs tradidit. Hæc poſt Clementem & Papiam ille Euſebius. In quibus audis euangelizantem Petrum, non Marcum: vtq́ꝫ is primus euangelij clauibus ianuam cœleſtis regni Romanis aperuerit, nõ ſua, aut Marci, aut cuiusq̃ inculcans ſcripta alterius, ſed ſalutaris prædicationis verbo hoc annuncians euangelium, quod iuſſerat Chriſtus prædicari omni creaturæ. Audis quoq́ꝫ ſcripſiſſe Marcum, nõ quaſi ex reuelatione, ſed inſtinctu nihilo minus diuini ſpiritus excepiſſe dicta magiſtri ſui, veluti fidum aliquem notariũ, eaq́ꝫ retuliſſe in codicem. In quibus tametſi (vt credibile eſt) hoc conatus ſit, vt Romanorum religioſo deſyderio ſatisfaciens, ipſis explicarent dictorꝫ, actorumq́ꝫ Chriſti in terris hiſtoriam: nõ tamen vniuerſam complexus eſt, nec ita viſum eſt diuino ſpiritui, vt ab vno ea abſolueretur hiſtoria. Exorſus ſiquidem ab eius baptiſmate, neq́ꝫ vniuerſa deinceps dicta, actaq́ꝫ ipſius exequutus eſt, nec denique eo quo dicta geſtaue ſunt ordine: ſed multa præpoſtere, quemadmodum eius euangeliũ conferenti cum tribus alijs, conſtat luce clarius. Audis poſtremo, vt quæ viua voce docuerat Petrus, a ſubſequentibus Marci ſcriptis non acceperint autoritatis pondus, aut veritatis teſtimonium: ſed contra magis, hæc ab illis, vt quia eius ſcripta, apoſtolicæ prædicationi & doctrinæ inueniebantur conformia. Itaq́ꝫ oculatus fiduſq́ꝫ omnium eorum teſtis Petrus, ſua autoritate confirmauit ſcripturam, & perpetuo legendam eccleſiæ tradidit, tanquam veram, canonicam & diuinæ illi infallibiliq́ꝫ veritati prorſus innitentem, non tanquam vniuerſam Chriſti aut hiſtoriam, aut doctrinam, integre, & ex ordine complectentem.

Marci 16

B

C

De Luca et eius euangelio.

Et hæc, quæ de Marci euangelio diximus, omnia etiam in Lucæ euangelium cõpetere æque certum eſt. Qui & ipſe non fuit oculatus teſtis eorum quæ ſcripſit de Chriſto, neq́ꝫ etiam ex reuelatione, vt Ioannes Apocalypſim ſuam, ea ſcripſit: ſed quæ ab iꝫs qui ab initio cum domino verſati fuerant, diligenti inquiſitione potuit intelligere. Cuius idem ipſe luculentiſſimus teſtis eſt. Ita enim præfatur in ſcriptam a ſe euangelicam hiſtoriam: Quoniamquidem multi conati ſunt ordinare narrationem earum, quæ in nobis completæ ſunt, rerum, ſicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipſi viderunt & miniſtri fuerunt ſermonis: viſum eſt mihi aſſecuto omnia, a principio diligẽter ex ordine tibi ſcribere, optime Theophile, vt cognoſcas eorum verborꝫ, de quibus eruditus eſt, veritatem. Tradũt pleriq́ꝫ ex ore Pauli deſcripſiſſe Lucam ſuũ euangelium. Certe idẽ ipſe teſtatur ex traditione nõ vnius, ſed eorꝫ, qui ipſi ab initio viderunt, & miniſtri fuerũt ſermonis, aſſequutũ ſe omnia, conatum ea a principio diligẽter ex ordine ſcribere. In quo tamen non hoc præſtitit vniuerſum, q̃d veluti

humano conſilio conatus eſt. Prætermiſit enim non pauca, multa etiam D
non eo, quo dicta geſtaue ſunt, ordine retulit. Id quod cõferenti cum ſuo
Matthæi euangelium (qui viſa vt plurimum, non audita retulit) apparebit luce clarius. Quem & ipſum non orbi, ſed Iudæis ſuis in Iudæa Hebraice ſcripſiſſe Chriſti euãgelium, pro perpetua cõmonitione eorum, quæ ex apoſtolorum prædicatione ac traditione acceperant, poſt Clemẽtem Alexandrinum illis tẽporibus proximum, affirmat Origenes libro commentariorum in illud ipſum Matthæi euangelium, & D. Hieronymus in catalogo ſcrip. eccle. Atque in illo principio, cũ necdum Græce aut Latine verſum eſſet, certum eſt latius lectum non fuiſſe, quam a Iudæis quibuſdam Chriſtifidelibus. Quo tẽpore cum & Lucas diuerſo orbis loco vni ſuo Theophilo (quãuis alio reſpexerit diuinus ille ſpiritus) ſuũ Græce ſcriberet euangeliũ, et Marcus loco tertio, ab vtroque eorum diſtantiſſimo, pro Romanorum, vt audiſti, cõmonitione, & cõfirmanda memoria ex his, quæ paſſim docuerat prædicaueratque Petrus, nec quiſquam omniũ ſaluatoris noſtri peractam in terris hiſtoriã integre et ex ordine aſſequutus ſit: nõ eſt cogitandum ſtudio id factum ab ipſis, quaſi vnus etiam alteri ſcribẽda voluerit relinquere, quos veriſimile eſt de ſe mutuo non cogitaſſe, cum eodẽ fere tẽpore diuerſiſſimis orbis locis eadem ſcriberent: ſed quemque pro ſe, virilique ſua conatũ integre & ex ordine explicare redẽptionis ſalutiſque noſtræ a Chriſto ſaluatore noſtro peractam inter homines pro hominibus hiſtoriã, atque eius dicta actaque omnia, quæ vniuerſã ad noſtram ædificationẽ & doctrinam pertinebant, diligẽter perſcribere. In quo quiſque tantum aſſequutus eſt, quantũ voluit ille ſacer ſpiritus. Cuius etiã in hoc diuinæ prouidẽtiæ & diſpenſationis munus haud vulgare agnoſcimus, vt a multis, non velut ex cõpoſito, ſed diuerſiſſimis orbis locis, cum vnus nihil cogitaret de altero, ſibi tamen mutuo perhibẽtibus veritatis teſtimonium, eadẽ perſcripta, certiori fide, nõ tamen inutiliter legeretur a nobis ſalutis noſtræ hiſtoria, quã ſi vnus aliquis aſſequutus integre fuiſſet, fruſtra eadẽ legeretur in alio. Nunc cum omnibus deſit aliquid, eandẽ apud oẽs legimus, vt prætermiſſa ab vno, diſcamus apud alium. Itaque vt reuertamur ad inſtitutum, certum eſt ab illorum autoritate nõ dependiſſe ab initio certitudinẽ noſtræ religionis ac fidei, ſed cõtra magis, illorum autoritatem a certitudine fidei religioniſque noſtræ: quẽadmodum acceſſerunt, vt audiſti, fidei religionique noſtræ iam diffuſæ in orbẽ, nõ præceſſerunt. Nullum adhuc publice in eccleſia legebatur ſcriptum euãgelium, cũ apoſtolica autoritas ſumma cum ſeueritate decerneret anathema, quicunque euãgelizaret aliud euangelium præter id, quod in eccleſijs iam euãgelizatum erat. Nõ ergo ex ſcriptis a Matthæo, Marco, Luca & Ioanne euangelijs ab initio accepit Chriſti eccleſia, quod crederet: ſed illa eccleſiæ fidei acceſſerũt, et ab ea ſuã, quod ad nos attinet, autoritatẽ ſortiti ſunt, aut vt ſignificãtius dicã, ſuæ autoritatis fidẽ indubiumque teſtimoniũ. Marcũ ſupra demonſtraui-

Matthæus quibus ſuũ euãgelium conſcripſerit.

E

F

A ſtrauimus ex ſparſim dictis a Petro ſuum excerpſiſſe & collegiſſe euangelium. Non quidem ſine ope diuini ſpiritus, quo & Petrum plenũ fuiſſe cõſtat, atq; æque non deſtitutum Marcum. Quia tamen nec prophetico ſe ea ſpiritu, aut diuina reuelatione ſcripſiſſe, certam reddidit primitiuam eccleſiam, quæ fidi tantum notarij eum functum teſtatur officio, neque viſa a ſe, ſed narrata ab alijs retulit: non potuit ipſemet eſſe eccleſiæ infallibilis veritatis ac fidei a ſe ſcriptorum teſtis idoneus. Proinde neque a Marco ſcriptum illud, vt indubitatæ canonicæq; fidei accepit eccleſia, ſed a Petro, ipſius eccleſiæ ſummo paſtore ac principe, cuius ſe Marcus in ea ſcriptura exhibuerat notarium, vt qui illorum omniũ oculatus teſtis fuerat. Cuius etiam ea in re fidem, ſignis, portentis, & varijs virtutibus primitiuæ eccleſiæ diuina veritas conteſtata eſt. Eadem omnia in Lucam competunt, qui & ipſe narrata ab alijs, non viſa retulit, & propterea, neq; ipſe
B potuit eſſe eccleſiæ Chriſti veritatis ac fidei a ſe ſcriptorum teſtis idoneus: ſed contra, ipſa primitiua & apoſtolica eccleſia, videns eius ſcripta cõſonare per omnia, in ipſa rei ſubſtantia, ijs quæ docentibus apoſtolis de Chriſto acceperat, canonicæ veritatis ſcriptorum Lucæ teſtis effecta, eadem ſub illo ſigilli ſui certo teſtimonio, veluti per manus ſuccedentium ſibi epiſcoporum & patrum, ſibi mutuo & primitiuæ eccleſiæ perhibentium teſtimonium, certa ad nos fide perduxit.

Marcum et Lucam nõ fuiſſe teſtes idoneos veritatis ſcriptorũ a ſe euangeliorũ eccleſiæ.

Lucæ.

Itaq; etiam viuentibus Marco et Luca, euangelijs eorum non propter ipſos fides eſt habita, etiam ab ijs, qui certo ſciebant ea ſcripta ab illis, atq; adeo, qui eorum habebant autographa: ſed propter illam apoſtolorum eccleſiam, quæ ipſis teſtimonium veritatis perhibuit. Nos vero non ſolum quod vera certaq; Lucas & Marcus de Chriſto ſcripſerint, ſed etiam quod ea, quæ ſub eorum nominibus cõmuniter per eccleſiam legi-
C mus, ſiue per omnia conſona ſcriptis eorum autographis, non falſata, nõ ſubdititia, vni teſtificanti eccleſiæ credimus, vt qui manu eorum ſcripta euangelia nunquã vidimus: & ſi videremus, minime agnoſcerentur a nobis, vt conſtet rectiſſime dixiſſe illum ſanctum Auguſtinum, euangelio ſe non credere, niſi eccleſiæ ipſum ad hoc coegiſſet autoritas. Idemq; ab omni vere Chriſtiano dici ſentiriq; oportere.

Omnẽ euãgeliorũ autoritatẽ nobis depẽdere ex autoritate eccleſiæ.

Palam eſt igitur, vt eiuſdẽ Auguſtini hic verbis dicam, quantum in re dubia ad fidem & certitudinem valeat catholicæ eccleſiæ autoritas, quæ ab ipſis fundatiſſimis ſedibus apoſtolorũ, vſq; in hodiernum diem ſuccedentibus ſibi epiſcopis, ſecundum ſeriem ſucceſſionis, & tot populorũ conſenſiõe firmatur. In hac eccleſia factis ſignis & miraculis deus olim demonſtrauit ſe loqui, in apoſtolis primitus a Chriſto miſſis, accipientibus viſibili ſigno ſpiritum dei, ſpiritum veritatis, qui & palam doctrinam eorũ approbauit ſub atteſtatione ſignorum & prodigiorũ, quemadmodum dicitur Marci vltimo: Illi autem profecti prædicauerunt vbique domino cooperante, et ſermonem confirmãte ſequentibus ſignis.

Auguſt. cõtra Manichæos.

Acto. 2

Proinde

Proinde ipſius eccleſiæ veracitas magis tunc erat conteſtata & manifeſta, D
q̃ veritas euangelicæ ſcripturæ: quippe quæ cognoſcebatur ſacra & vera ex ea, quæ tunc erat eccleſia. Cui ipſe Chriſtus perhibuit teſtimonium, & viua voce, & ſignorum prodigiorumque atteſtatione. Cuius autoritas ſcripturarum nobis autoritatem ſtatuit: ſtatuit inquam nobis, vt quæ niſi ab eccleſia veritatis accepto teſtimonio, nullam ex ſeipſis aut ſuis autoribus apud nos autoritatem haberent.

Galat. I Ante ſcripta ab illis euangelia ita decernit Paulus apoſtolus: Sed licet aut nos, aut angelus de cœlo euangelizet vobis, præter id quod euangelizauimus vobis, anathema ſit. Quid eſt quod ait: Sed licet nos? Cur non potius: Sed licet ego? Hoc eſt, quod ait: Etiam ſi Petrus, etiam ſi Andreas, etiam ſi Matthæus & Ioannes, etiam ſi omnis denique apoſtolorum chorus euangelizet vobis, præter id quod euangelizauimus vobis, anathema ſit. Nec ſuffecerat illi humanam tãtam commemoraſſe naturam, E
niſi & angelicam quoque excellentiam comprehendiſſet. Licet nos, inquit, aut angelus de cœlo. Hoc nimirum ſignificans, autoritatem nobis fidei religioniſque noſtræ, non conſtare ex autoritate annunciantis, angelica, aut humana, ſed dei, qui ſua illa eſſe, non commenta ab apoſtolis, ſignis, portentis, & varijs virtutibus, illi eccleſiæ euidenter atteſtatus eſt.

Quare ſiue ipſe Petrus, ſiue ipſe Paulus, ſiue omnes denique in vnum apoſtoli, ſiue etiam angelus de cœlo noui aliquid, & præter id, quod ſub illa diuinæ atteſtationis certitudine primitiuę traditum eſt eccleſiæ, nobis euangelizauerit, anathema ſit, inquit Apoſtolus, hoc eſt, ſeparatus, ſegregatus, excluſus, ne vnius ouis dirum contagium, innoxium Chriſti gregem venenata permixtione cõtaminet. Non ſufficit ergo apoſtolicum ſcriptis nomen prætexere aut titulum, ſed debent ab eccleſiaſticæ traditionis autoritate accipere teſtimonium, quod nihil noui aut alieni contineant, præter id quod illa viua & a deo conteſtata apoſtolica traditione ab F
initio accepit Chriſti eccleſia.

De euangelio ſcripto ſub nomine Petri. 2. Cor. II Non erat diu poſt mortem Petri, cum legeretur a plæriſq; in eccleſia ſub eius nomine conſcriptum euangelium, ſiue illud nothum plane ac ſubditit ium fuerit, transfigurato in angelum lucis angelo Satanæ, ſiue falſatum ab hæreticis, quo ſub apoſtolicæ tantæq; autoritatis prætextu venena ſua facilius propinarent incautis & ſimplicibus, nobis incertum eſt. Hoc conſtat, noua quædam, & præter ea, quæ ex primitiuæ eccleſiæ traditione eatenus crediderat & obſeruarat eccleſia, in eo fuiſſe. Cuius occaſione, cum in Rhoſo Ciliciæ orta fuiſſet inter fratres diſſenſio, contendentibus quibuſdam, ipſum in eccleſia legi debere ob ſingularem autoritatem eius, cuius titulum nomenq; præferebat: alijs cautioribus, & quibus mens erat ſanior, contendentibus contra, ob diſſonantiam, quam in eo deprehenderant, ab antiqua eccleſiaſtica traditione, atq; eam ob cauſam pene ad ſeditionem vſq; diſſecarentur, delata eſt controuerſia hæc ad iudicium

A dicium Serapionis Antiocheni epiſcopi, tum forte ibidē præſentis. Qui
non ſatis diligenter excuſſo libro,ad ſeditionem ſedandam,legi eum per-
miſit.At poſt deprehenſo,quod in eo latebat,veneno,mederi cupiens de-
ceptis ea occaſione fratribus Rhoſijs, librum ſcripſit de illo Petri euange-
lio,vbi falſa quædā illi inſerta coarguit. Ex quo Euſebius Pamphili Cęſa
rieñ.epiſcopus,VI. eccleſiaſticę ſuæ hiſtoriæ lib.hæc eius verba inſeruit:
Nos enim,inquit,fratres et Petrū & alios apoſtolos recepimus ſicut Chri
ſtum:quæ autem ſub eorum nomine falſa ab alijs conſcripta ſunt, veluti
gnari eorum ſenſus ac ſententiæ declinamus:ſcientes ꝙ talia non ſunt no
bis tradita. Ego enim cum eſſem apud vos, putabam omnes rectæ fidei
eſſe inter vos,& nondum plene decurſo libello, qui mihi offerebatur, in
quo nomine Petri conſcriptum euangelium ferebatur,dixi:Si hoc eſt ſo-
lū,quod inter vos inimicitiā ſimultatēꝗ videtur inferre, legatur codex.
B Nūc aūt compertum habeo,ꝙ hi qui codicē legi debere aſſerunt, proſpe
ctu cuiuſdā occultæ hæreſeos hoc fieri popoſcerunt. Hactenus verba Se
rapionis ad Rhoſios,referētē Euſebio. Fuit aūt hic octauus ab initio An
tiocheñ. epiſcopus, vir eruditus,etiam Clemente illo Alexandrino vetu-
ſtior,proximus apoſtolicis temporibus. Quē audis, quo lydio lapide di- Qua amuſſi diſcernebant patres doctrinā vere apoſtolicam a falſa,notha et ſubdititia.
ſcernat doctrinā vere apoſtolicam a falſa, notha & ſubdititia: nempe ex
conſonantia ad vetuſtā traditionem eccleſiaſticam,a qua quicquid diſſo
nat,minime germanū aut genuinum eſſe, ſed ſuſpectū, ſed falſum ac reij-
ciendū.Nos,inquit,Petrꝝ & alios apoſtolos recipimus. At quæ ſub eorū
nomine ab alijs falſa conſcripta ſunt,declinamus.Quo indice?Sciētes,in-
quit,ꝙ talia nobis non ſunt tradita. Veram nimirꝝ germanam ꝗ eorū do
ctrinam eccleſiaſtica traditione cōprobans.Idem fecit etiam ante hunc il-
le Irenæus Lugduneñ. epiſcopus inſignis,ſancti Polycarpi Ioannis euan Irenæus.
C geliſtæ diſcipuli auditor,qui lib.iij.aduerſus Valentinū, cæteroſꝗ ſui ſe-
culi hæreticos oſtēdens,quænā ſit vera doctrina apoſtolica: Traditionē,
inquit, apoſtolorꝝ toto orbe manifeſtā in omni eccleſia adeſt perſpicere
omnibus,ꝗ vera voluerint audire. Eam videlicet, quā primitiua eccleſia
per ſucceſſionē continuam patrꝝ & epiſcoporum tranſmiſit ad nos. Sed
quoniā,inquit, per oēs eccleſias diſcurrere prolixū eſſet & operis infiniti,
ex oībus maximā,et antiquiſſimā,atꝗ oībus cognitā Romę a glorioſiſſ.
duobus apoſtolis Petro & Paulo fundatā eligēs, eius fidē traditionemꝗ;
quā habet ab apoſtolis annunciatā,et per ſucceſſiones epiſcoporꝝ ad nos
peruenientē indicātes,inquit,cōfundimus oēs eos,qui quoquo pacto,vel
per ſui placentiā,vel vanam gloriā,vel per cæcitatē & malam ſententiam,
fidem,prælterquā oportet,colligunt. Cuius occaſione continuam in Ro-
mana eccleſia ſucceſſionem epiſcoporum a beatiſſimis apoſtolis ad Eleu
therium,qui eidem tunc præſidebat enumerans:Hac,inquit,ordinatione
& ſucceſſione,ea quæ ab apoſtolis,traditio in eccleſia, & veritatis præco-
nizatio peruenit vſꝗ ad nos. Et eſt pleniſſima hæc oſtenſio,demōſtrans

vnam

vnam & eandem fidem eſſe,quæ in eccleſijs ab apoſtolis eſt tradita,et vſ- D
que nunc conſeruata in veritate.Hæc ille Irenæus.

Vides itaqꝫ, quo indice etiam illo ſeculo ſancti patres noſtri diſcerne-
bant,& agnoſcēdam docebant doctrinam vere apoſtolicam a falſa, q̃uis
obtecta ſub aromate eloquiorum cœleſtium.Non quidem ex ipſis euan-
geliſtarum ſcripturis,ſed ex autoritate traditionis eccleſiaſticæ,per quam,
quæ ab apoſtolis accepit primitiua Chriſti eccleſia, veluti per manus ſuc-
cedentiū ſibi patrum & epiſcoporum,eadem fide ad nos tranſmiſit, nihil
vnq̃ admiſcens alieni,nihil amittens proprij,ſed ſedula & cauta depoſito-
rum apud ſe dogmatum cuſtos.In quibus nihil permutat vnq̃,nihil mi-
nuit,nihil addit:ſed hoc vnū omni induſtria ſtudet, vt vetera fideliter ſa-
pienterqꝫ tractando,ſi qua illa ſunt antiquitus informata & inchoata, ac-
curet ac poliat:ſi qua iā expreſſa & enucleata,conſolidet,firmet:ſi qua iam
confirmata ac definita,cuſtodiat. Hoc,inquam,vnū ab initio ſemper,dili- E
genterqꝫ egit catholica eccleſia, neqꝫ vnq̃ aliud conciliorum ſuorꝫ decre-
tis eniſa eſt,niſi vt quod antea ſimpliciter credebatur,hoc idem poſtea di-
ligentius crederetur:quod ante lentius frigidiuſqꝫ prædicabatur,hoc idē
poſtea inſtantius prædicaretur : quod ante ſecurius colebatur, hoc idem
poſtea ſollicitius excoleretur.Hoc ſemper,hoc inquam ſemper,nec quicq̃
præterea,hereticorꝫ nouitatibus excitata, conciliorꝫ ſuorum decretis per-
fecit eccleſia, niſi vt quod prius a maioribus ſola traditiōe ſuſceperat,hoc
deinde poſteris aduerſus prophanas hæreticorum nouitates, etiā per ſcri
pturæ chirographum conſignaret. Sed ne longius ab inſtituto nos abri-
piat orationis impetus. Vides, quo ariete vicerint illi ſancti patres noſtri
hæreticorū machinas ac munitiones, quo gladio iugularint introductas
contra venerandam vetuſtatem prophanas per eos nouitates. Breuiter,
quo irreuincibili argumento confirmarint noſtra, & conuicerint aliena.

Eos, inquit ille, qui quoquo modo, vel per ſui placentiam malam, vel F
per vanam gloriā,vel per cæcitatem,præterquā oportet, fidem colligunt,
confundimus. Sed qua obſecro tam euidenti ratione? quo tam irreuinci
bili argumento,aduerſus quod hæreticorum impudentiæ ac peruicacita
ti non ſit contradictioni locus? nūquid ſcripturis? nō eſt difficile illas tor-
quere,retorquere, & in quemcunqꝫ ſenſum vertere, adeo vt doceat Ter-
tullianus non ſolum inutilem, ſed etiam pernicioſam eſſe cum hæreticis
ex ſcripturis conflictationem, quemadmodum poſt ſuo loco clarius de-
mōſtrabimus. Quid ergo proferentes peruicaces illos & qui cōfundi ne-
ſciunt,confundimus hæreticos? Indicantes,inquit, fidem traditionemqꝫ
maximæ & antiquiſſimæ eccleſiæ, Romæ a glorioſiſſimis duobus apo-
ſtolis Petro & Paulo fundatæ ac conſtitutæ. Quam enim illa fidem tradi
tionemqꝫ ab apoſtolis accepit, continua ſuccedētium epiſcoporum ſerie,
ſibi mutuo & primitiuæ eccleſiæ reddentium teſtimonium, certiſſima fi
de integram ſynceramqꝫ ad nos tranſmiſit. Hoc gladio fidelis ille Dauid,
hoc

A hoc eſt,catholica eccleſia,per ſuos,qui in ea præſident, ſummos paſtores, ſemper proſternit ſuperbum Goliath, qui vnus audet exprobrare aciei dei viuentis,hoc eſt,eccleſiæ catholicæ,quã ille vidit veluti caſtrorũ aciem ordinatam. In hoc vno aduerſus ſuorum temporum hæreticos feliciſſime depugnarunt patres noſtri. Hoc illum Valẽtinum confecit Irenæus, Marchionem Tertullianus,Celſum Origenes, Nouatũ Cyprianus, hoc Luciferanos, Iouinianũm & Vigilantium Hieronymus, Donatiſtas & Pelagianos Auguſtinus, hoc Arrianos Nicenum iugulauit concilium, Macedonium, Sabellium, Eunomium & conſortes, Conſtantinopolitanum I. Neſtorianam impietatem Epheſinum primum, Euthicetis blaſphemiam cum ſuo Dioſchoro Chalcedonenſe. Breuiter,hoc vno in cõcilijs vniuerſalibus omnibus impias hæreticorum nouitates ſemper exterminauit catholica eccleſia, hoc eccleſiæ proceres aduerſus inſurgentes B hæreticos veterem orthodoxamq; fidem aſſeruerunt. 1.Reg.17 Eccle.47

Paruulorum baptiſma aduerſus Donatiſtas defendens & adſtruens D.Auguſtinus: Paruuli,inquit, baptizati ponuntur in numero credentium. Et hoc ſolum ex conſuetudine eccleſiæ antiqua, canonica,fundatiſſima. Et iterũ:Iam,inquit,ſuperius oſtendimus paruulum credere,& inter baptizatos computari:hoc habet autoritas matris eccleſiæ:hoc fundatiſſimæ veritatis obtinet canon:contra hoc robur,contra hunc inexpugnabilem murum,quiſquis arietauerit,ipſe potius cõfringitur. Audis,quem *hic tam* confidenter iactet fundatiſſimæ veritatis canonem? quod robur pluſquam adamantinum? quem inexpugnabilem murum? Nunquid ſcripturas? Sunt enim illæ veluti plumbea quædam Lesbiæ ædificationis regula, quæ ad ſenſum, quem quis ante ſecum præſumpſerit, accommodari ſe facile patiantur. Quid igitur? hoc,inquit,habet autoritas matris eccleſiæ: hæc illa fundatiſſimæ veritatis regula: hoc illud adamantinum inflexibileq; robur: hic ille inexpugnabilis murus. Auguſtin. Canon fundatiſſimæ veritatis, eccleſiæ autoritas. C

De canonicis noui teſtamenti ſcripturis libro primo commentariorum in euangelium ſecundum Matthæum ita ſcribit Origenes: Ex traditione,inquit,didici de quatuor euangelijs, quia hæc ſola abſq; vlla contradictione ſuſcipi debent in omnibus,quæ ſub cœlo ſunt eccleſijs dei. Ita enim tradiderunt patres. Et quod primum omnium ſcriptum ſit euangelium a Matthæo,qui aliquando fuerat publicanus, Hebraicis literis, & traditum his, qui ex circunciſione crediderant. Secundum vero ſcriptum eſſe a Marco, iuxta ea quæ ſibi tradiderat Petrus. Tertium eſſe ſecundum Lucam,quod Paulus apoſtolus collaudat tanquam his, qui ex gentibus crediderant, ſcriptum. Super omnia vero euangelium eſſe Ioannis. Is vero qui idoneus factus eſt miniſter noui teſtamenti,non literæ ſed ſpiritus, Paulum dico, qui repleuit euangelio omnia ab Hieruſalem in circuitu vſq; ad Illyricum,non ad oẽs, quas docuerat, eccleſias ſcripſit, ſed quatuordecim ſolas epiſtolas,& in eis plures breuiſſimas. Quamuis Origenes.

C non-

nonnulli de ea,quæ ad Hebræos ſcripta eſt, dubitauerint, pro eo ꝙ non D
videatur in ea ſeruari illa eius ſententia,quam de ſe ipſe pronunciat, dicēs
1.Cor.11 ſe imperitum eſſe ſermone. Sed ego,inquit, dico ſicut mihi a maioribus traditum eſt,quia manifeſtiſſime Pauli eſt. Et ſemper oēs antiqui, maiores noſtri,ita eam vt Pauli epiſtolam ſuſceperunt. Hæc Origenes. In quibus audis,didiciſſe illum de quatuor euangeliis,ea ſola abſq; vlla cōtradictione ſuſcipi debere in omnibus,quæ ſub cœlo ſunt,eccleſiis. Audis certo affirmantem, epiſtolam ad Hebræos, de qua dubitatum eſt a pleriſq;, manifeſtiſſime eſſe Pauli. Sed vnde & quo docente aut teſtificante hoc tam certo didiciſti,Adamanti,de quatuor euangeliis, ꝙ ea ſola abſq; vlla contradictione ſuſcipi debeant in omnibus,quæ ſub cœlo ſunt, eccleſiis?

Eccleſiaſtica traditio qualis. Ex traditione,inquit,hoc dici,nimirum eccleſiaſtica. Sed epiſtolā ad Hebræos qua nota internoſti? Quo indicio certo manifeſtiſſime deprehendiſti eſſe Pauli, quæ Pauli nomen non præfert, & de qua ob characteris E
diuerſitatem dubitarunt nō pauci? Sic enim mihi,inquit,a maioribus eſt traditum,& ſemper oēs antiqui,maiores noſtri, ita eam vt Pauli epiſtolā receperunt. Leuis hæc Adamantii tibi coniectura videtur, et ob quā non debeat ita certo definire ac ſtatuere? Tu quiſquis es,profer aliā,ſi potes,notam,aliud indicium, aliud argumentum, quod quas ſub Pauli, Petri aut aliorum nomine legimus epiſtolas,vere illorum ſint. Quod hæc euangelia ſint Matthæi,Marci, Lucæ & Ioannis, quodq; nihil in ſe falſi contineant. Et cum te ſurſum deorſumq; verteris,ſcio aliud nihil te inuēturum.

Creditum euangeliis, nō propter euangeliſtas, ſed eccleſiam. Scripturis ergo euangeliſtarū omnium, certam canonicæ veritatis fidem nobis fecit primitiua eccleſia,non ipſi ſcriptores euangeliſtæ,ſuo videlicet teſtimonio cōprobans,ꝙ conſonarēt doctrinæ apoſtolicæ, quam ſub certa illa diuinæ conteſtationis fide acceperat ab apoſtolis. Quas ſub eadem fide & certitudine cōſignatas, traditionis eius autoritate, per manus ſuccedentium ſibi epiſcoporum & patrū,nos recepimus,credimuſq; F
ſcripturis noſtris propter eccleſiā, non cōtra eccleſiæ propter ſcripturas.

Notiorē autoritatē eccleſiæ q̄ ſcripturarum. Habemus igitur, non ſolum non inferiorē, non ſolum parem, imo & quodāmodo ſuperiorem, & notiorem eccleſiæ autoritatē autoritate ſcripturarum. Siquidem ſcripturis quibuſdam,eiſq; præcipuis,hoc eſt,euangeliſtarū,quam neq; ex ſe, neq; ex ſcriptoribus ſuis apud nos habebāt,canonicam impertita eſt autoritatem: aliis vero quam ex autoribus ſuis habebant,autoritatem cōſeruauit, eaſq; veluti chirographi aut ſigilli ſui certo teſtimonio communitas ad nos certa fide deduxit: perinde ac cum ex pontificio,aut imperiali diplomate, per ſe quidem authentico, ſed quod nunq̄ ipſi viderimus,ad nos tranſmitterentur ignota manu deſcripta exemplaria. Eis ſiquidem, niſi ſub teſtimonio, chirographo, aut ſigillo fide dignæ alicuius publicæq; & notæ perſonæ, quod concordarent cū ipſis originalibus integris,certæq; fidei & authenticis, nulla prorſus fides haberetur: ita vero tranſſumptis (etiam vt deinde perirent,nec vſq̄ extarent

autos

A autographa, aut ipſæ originales literæ) æqua fides haberetur atqꝫ ipſis,ſi
proferrentur,principalibus, ob notū videlicet ſigillū aut chirographum
tranſſumentis,adhibitoſqꝫ teſtes, ſub quoꝝ atteſtatione tranſſumpta fue
re.Ita plane eſt de ſcripturis canonicis. Veteris equidem inſtrumēti cano
nicas ſcripturas autographas periiſſe vniuerſas Babylonico illo incēdio
vna cum arca fœderis,in qua aſſeruabātur,tradit antiquitas. Et ſi adhuc
extarent, nihilo maiorem apud nos inuenirent autoritatem aut fidem, q̃
quæ nunc leguntur eorundem exemplaria, niſi extrinſecus accepto teſti-
monio,quod vere eſſent illa autographa, ſuo illo ſeculo ſub certa diuinæ
atteſtationis fide tradita tunc viuēti eccleſiæ,& ita recepta ab eadem.Per-
inde enim,ac apud nos prolata inſtrumenta publica,notarii publici ac au
thentici ſubſcripta manu, ſed quæ nobis vna cum ipſo notario plane eſ-
ſet incognita. Exemplaribus autem illis,quæ habemus & legimus,ſcri-
B pturarum,nulla apud nos maior fides aut autoritas eſſe poſſet,q̃ quibuſ-
libet ſcripturis apocryphis,aut q̃ eſſet illi ſcripturæ, cuius paulo ante me-
minimus,quæ Petri ſe mentiebatur euangelium, niſi nobis cōmendaren
tur eccleſiæ teſtimonio. Nihilo enim plus illud Petri non eſſe, q̃ hoc eſſe
Matthæi,Ioannis,Marci,Lucæ,q̃ deniqꝫ hæc Moyſi,Eſaiæ,Hieremiæ, cæ
terorumqꝫ quorum titulos præferunt,nobis poſſet conſtare. Propter ec-
cleſiam ergo ſolam,eiuſqꝫ autoritatem nunc credimus ſcripturæ vniuer-
ſæ:partim vt tranſſumptis ab eadem exemplaribus diplomatū,quorum
perierūt originalia:partim vt his, quorum etiam originalibus publicam
indubiæ veritatis fidem autoritatemqꝫ ipſa impartita eſt.

Veteris inſtrumenti hiſtoria, maxime quæ poſt Ieſum Naue accidit,
fere incertis autoribus ſcripta eſt, vt libri Iudicum,Ruth, Regnorum,Pa
ralipomenon,Tobiæ,Iudith,Eſter,Iob.In quibus illius temporis ſynago
ga aut eccleſia,non ſolum ſub fide publica tranſſumentiū,et ad nos tranſ-
C mittentium ex autographis publicis & authenticis vice defuncta eſt,ſed
& autographis ipſis,quamuis ſine nomine et titulo ſcriptis, publicam au
toritatem nobis impartita eſt. Teſtis quippe veritatis eorum, quæ ſibi
certo conſtabant,effecta, ſua veluti ſubſcriptione ac teſtimonio publicas
authenticaſqꝫ ſcripturas,quod ex autoribus aut ſcriptoribus ſuis,q igno-
rantur,nō habent,nobis effecit,& ad nos tranſmiſit. Idem a Chriſtiana ec
cleſia in euangeliſtaꝝ ſcripturis,& præcipue Lucæ & Marci factū,ſupra
demōſtrauimus,vt qui a ſe ſcriptoꝝ non fuerunt teſtes oculati,ſed credi-
derūt narrātibus aliis.At ſciuit,quæ tūc viuebat apoſtolica primitiua illa
eccleſia, q̃ certæ veritatis eorundē teſtis effecta publicā indubiæ veritatis
autoritatē illis impartita eſt. Omnis ergo,quæ nūc apud nos eſt,ſcriptu
raꝝ autoritas, ab eccleſiæ autoritate dependet neceſſario. Neqꝫ em̄ aliter
eis credere poſſemus, niſi qa teſtimoniū illis perhibēti eccleſiæ credimus.

Palā igitur eſt(vt repetitis illis Auguſtini verbis hic tādem finiamus)
palā,inquam,eſt ex prædictis,quantum in re dubia ad fidem & certitudi

Quibus veteris teſtamēti libris vetus illa ſynagoga autoritatē, quam aliæ non habebāt, impartita eſt.

Omnem nobis vtriuſque teſtamenti ſcripturarū autoritatē neceſſario dependere ab

autoritate eccleſiæ.

nem valeat catholicæ eccleſiæ autoritas, quæ ab ipſis fundatiſſimis ſedi- D
bus apoſtolorum vſq; in hodiernum diem ſuccedentibus ſibi epiſcopis
ſecundum ſeriem ſucceſſionis, & tot populorum conſenſione firmatur.
Quam ſcripturarum autoritate demonſtrauimus in nullo inferiorē, imo
Capite 3 quāto ea maior ſit, in ſequenti oratione conabimur explicare accuratius.
Certe ab ea ſcripturarum omnem autoritatem nobis dependere, & ma-
gnam earum partem, vniuerſam ſuam autoritatē ab ea accepiſſe, iam nūc
fecimus euidentiſſimum. Duo proinde nos habere certa principia, ex
quibus quid in fide religioneq; Chriſtiana neceſſario tenēdum ſit, certo
demonſtrari poſſit, canonicā videlicet ſcripturam, & ſine ſcripto eccleſia
ſticam traditionem. Cui qui nunc autoritatem ſuam detrahere nituntur
hæretici, non intelligunt ſtupidi, cæci & miſeri, ſe omnem prorſus autori
tatem canonicarum ſcripturarum e medio tollere, & vnum hoc conari,
vt vniuerſum orthodoxæ fidei & veritatis lumen, ſibi alijſq; eripiant. E

Autoritatem eccleſiaſticæ traditionis, in certitudine quidem veritatis eſſe parem autoritati ſcripturarum, ſed eadem notiorem nobis, & ad longe plura ſe extendere. CAP. III.

QVandoquidem vno hoc feliciter iacto conſtitutoq; principio,
autoritate, inquam, ſacroſancta eccleſiaſticæ traditionis, non ſo-
lum quæ hic demōſtranda ſuſcepimus, procedent nullo nego-
cio, ſed etiam vniuerſa, quæ nunc in eccleſiam Chriſti graſſatur, peſtilen-
tiſſimarū hæreſium abominanda lues & colluuies, traduci omnibus, &
euidenter conuinci facile poterit: operæprecium viſum eſt, huic aliquāto
inſiſtere diligentius. Ita em̄ luce clarius apparebit, quanta ſit illorum inſa-
nia, qui abrogata eccleſiaſticæ traditionis autoritate, alterū tantum nobis
relinquūt fidei religioniſq; noſtræ principium, nempe ſcripturā canoni-
cam, ad quā nunc oēm quæſtionem & controuerſiam prouocāt: hoc in-
terim nō intelligentes ſtupidi et miſeri, etiam eam ipſam ſe ſcripturarum
autoritatem vniuerſam tollere, vt quam oēm, quanta quāta eſt, nobis de- F
pēdere ab vna eccleſiaſticæ traditionis autoritate, ſuperiori capite euiden
ter demonſtrauimus. Ex quo & hoc conſequens eſt imprimis, ſcriptu-
rarum autoritate eam inferiorem eſſe non poſſe. Quæ an par illi ſit per
omnia, an vero eandem etiam excedat, nunc explicare aggredimur.

Eccleſiaſticæ traditionis & ſcripturarū par autoritas in veritatis certitudine.

Parem autem eſſe eccleſiaſticæ traditionis & ſcripturarū autoritatem,
aut potius eandē, in certitudine ac indubiæ veritatis fide, ex his, quæ iam
proxime demonſtrauimus, facile cuiq; perſpectū fore confidimus. Nam
ſcripturis non niſi teſtificantis eccleſiæ fidem autoritatemq; nos credere,
nunc fecimus euidentiſſimum. Par autem, aut potius eadem ſit oportet,
fides teſtis & dicti a ſe teſtimonij, notarij & inſtrumenti a ſe publicati, chi
rographiq; ſui roborati teſtimonio.

Notior nobis autoritas eccleſiaſtica, q̄ ſcripturarum.

Notiorem tamē nobis eccleſiaſticam autoritatem q̄ ſcripturarum eſ-
ſe oportere, æque manifeſto conſequitur. Si enim ſcripturis, quemadmo-
dum demonſtrauimus, propter teſtificātem eccleſiam ſolum credimus,
magis

A magis perſpecta nobis ſit oportet, eccleſiaſticæ traditionis veritas, q̃ ſcripturarũ. Nobis, inquam, qui indicium, aut argumentum aliud nullũ habemus, q̧ noſtra hæc, quæ legimus, ſcripturarum exemplaria conſonent cum ſuis autographis, quæ perierũt fortaſſis vniuerſa ante multa ſecula, quodq̧ autographa illa, certæ, indubitatæq̧ fidei fuerunt, vel ab ipſis eorum autoribus, ſub manifeſta diuinæ conteſtationis fide, tunc viuenti eccleſiæ tradita, vel tunc viuentis eccleſiæ certo teſtimonio roborata. Hæc enim nullo alio argumento aut indicio nobis conſtant, q̃ vnius traditionis eccleſiaſticæ, quæ (vt illius Auguſtini verbis dicam) ab ipſis fundatiſſimis apoſtolorũ ſedibus, vſq̧ in hodiernum diem ſuccedentibus ſibi epiſcopis, cõtinua ſerie, & tot populorum cõſenſione ad nos peruenit. Nota ergo nobis magis ſit oportet, fides veritaſq̧ traditionis eccleſiaſticæ, q̃ ſcripturarum. Quemadmodum de ſitu Aſiæ, Aphricæ, aliarumq̧ nobis B ignotarũ regionum, & incolarum moribus, credimus referentibus nobis ſpectatæ fidei teſtibus oculatis, videlicet ignotis nobis narrationibus, ob notam referẽtium fidẽ. Itaq̧ et in eccleſia, inquit Auguſtinus, factis ſignis et miraculis deus olim demõſtrauit ſe loqui, in apoſtolis primitus, a Chriſto miſſis, accipientibus viſibili ſigno ſpiritum dei, ſpiritũ veritatis. Qui & palam doctrinam eorum ſub atteſtatione ſignorum & prodigiorum approbauit, ſicut dicitur Marci vltimo. Proinde illius eccleſiæ veracitas magis, inquit, manifeſta erat, q̃ veritas ſcripturæ euãgelicæ. Quippe quæ cognoſcebatur ſacra & vera, ex ea quæ tunc erat eccleſia.

Auguſtinus contra Manichæos.

Nunc vt illud euidens faciamus, magis vniuerſalem eſſe eccleſiaſticæ traditionis, q̃ ſcripturarum autoritatem: hoc eſt, latius patere, & ad longe plura ſe extendere, hoc imprimis admonendum putaui: Nos hic loqui de eccleſia Chriſtiana, vt diſtinguitur contra illam veterem, initiumq̧ cepit a Chriſto, per miniſterium apoſtolorum propagata in fines orbis & C ſeculi. Deinde repetenda eſt illa, quam ſuperiori capite demonſtrauimus, nouæ legis noſtræ a veteri differentia. Quod hæc traditionis tantum eſt, non ſcripturæ: contra vero, illa ſcripturæ potius q̃ traditionis. Siquidem illa, a ſuo legiſlatore perſcripta fuit diligenter, & ſic ſcripta, magno ſtudio conſeruata, & tranſmiſſa ad poſteros, etiam in arca fœderis domini recõdito & cuſtodito eius autographo. At noſtra tradita tãtum eſt, primum a Chriſto, apoſtolis ac diſcipulis ſuis, partim viuæ vocis doctrina, partim ſpiritus vnctione. Quẽ etiam viſibili atteſtante ſigno (quo & ipſis crederetur accepta tradentibus) acceperũt. A quibus viuæ vocis oraculo, ſub illa quã diximus, diuinæ veritatis manifeſta atteſtatione, ea accepit primitiua eccleſia. Nihil eñ ſcripſit legiſlator noſter Chriſtus, vt fecerat ille Moyſes, nihil mandauit ſcribẽdum apoſtolis. Sed euntes, inquit, in mundum vniuerſum docete omnes gentes ſeruare quæcunq̧ mandaui vobis, & prædicate euãgelium omni creaturæ. Illi autem profecti, inquit Marcus, prædicauerunt vbiq̧, domino cooperante, et ſermonem confirmante ſe-

Magis vniuerſalẽ eſſe autoritatẽ traditionis eccleſiaſticæ, q̃ ſcripturarum. Capite 2.

Viua traditione, non ſcripto, vniuerſam eccleſiã ab initio ſuſcepiſſe fidem Chriſti.

Marci vlt.

quentibus ſignis. Itaq; audiſti ſupra Petrum euangelizantem Romę,nō D
ſcribentem. Marcum vero eo inſcio,et veluti furtim colligentem,ex prædicatis paſſim ab illo,ſui euangelij hiſtoriam, coactum ad hoc Romanorum Chriſtifidelium deuotione & pijs precibus pro eorum confirmanda memoria. Eadem & Lucæ ſcribendi cauſa fuit,& alijs. Ita quoq; a Iacobo,Petro,Ioanne & Iuda, ſcriptæ epiſtolæ illæ, quas vocamus catholicas. Non quidem ad infideles,quos per illas conarētur ad Chriſti fidem conuertere. Sed ad fratres iam Chriſtianos ex viua apoſtolorum traditione & doctrina. Ita Paulus Romanis ſcribens, dilectis dei vocatis ſanctis: Primum quidem gratias,inquit, ago deo meo per Ieſum Chriſtum, pro omnibus vobis, quia fides veſtra annunciatur in vniuerſo mundo.

1.Cor.1 Ita eccleſiæ dei quæ erat Corinthi, & ſanctificatis in Chriſto Ieſu: Gratias,inquit,ago deo meo ſemper pro vobis, in gratia dei quæ data eſt vobis in Chriſto Ieſu,quod in omnibus diuites facti eſtis in illo,in omni verbo & omni ſcientia. E Ita eccleſijs Galatiæ: Miror, q tam cito transferimini ab eo,qui vos vocauit in gratiam Chriſti,in aliud euangeliū: quod nō eſt aliud,niſi ſunt aliqui,qui vos conturbant, & volunt conuertere euangelium Chriſti. Sed licet nos, aut angelus de cœlo euangelizet vobis,præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema ſit. Ita omnibus ſanctis qui erant Epheſi, & fidelibus in Chriſto Ieſu: Propterea, inquit, & ego audiens fidem veſtram,quæ eſt in Chriſto Ieſu, & dilectionem in omnes ſanctos,non ceſſo,gratias agens pro vobis, memoriam veſtri facere in omnibus orationibus meis. Ita quoque omnibus ſanctis in Chriſto Ieſu qui erant Philippis, cum epiſcopis & diaconibus: Gratias ago deo meo in omni memoria veſtri ſemper in cūctis orationibus meis pro vobis,ſuper communicatione veſtra in euāgelio Chriſti. Ita & eis qui erant Coloſſis ſanctis, & fidelibus fratribus in Chriſto Ieſu: Gratias, inquit,agimus deo, & patri domini noſtri Ieſu Chriſti, ſemper pro vobis F

1.Theſſ.1 orantes,audientes fidem veſtram in Chriſto Ieſu. Ita eccleſiæ Theſſalonicenſi: Gratias agimus deo ſemper pro omnibus vobis,memores operꝰ fidei veſtræ,& laborꝰ,& charitatis,& ſuſtinētiæ ſpei dñi noſtri Ieſu Chri-

1.Tim.1 ſti, ante deum patrem noſtrum. Ita Timotheo iam dilecto filio in fide. Quem in hoc conſtituerat remanere Epheſi,vt docentibus aliter,q̄ erant ab ipſo & apoſtolis edocti,reſiſteret. Ita poſtremo & Tito,dilecto filio ſecundum cōmunem fidem. Quem in hoc reliquerat Cretæ,vt ea quæ illis adhuc deeſſent,corrigeret, ſuppleret & conſtitueret. Ex quibus ſane omnibus,luce clarius eſt videre, non veluti ex ſcripto aut cōmentario primitiuā eccleſiam docuiſſe apoſtolos euangelium, quod a Chriſto docen-

Marci 16 dum prædicandumq; acceperant,& quæcunq; ad fidē,religionemq; noſtram pertinebant,ſed viua tantū traditione ac doctrina. Nec quæ ita docue: āt, reliquiſſe iā fidelibus & credētibus collecta & cōſcripta in charta aut tabulis, ſed in eorundē cordibus tantum & memoria: quorꝰ tantum ad eoſ-

A ad eoſdem ſcribētes ipſos commonefaciunt. Audis enim Romanorum fidem, quam euangelizante eis Petro acceperant, iam annunciatam, diuulgatamq́ fuiſſe per vniuerſum orbem, priuſquam Paulus ad illos ſcriberet. Audis & Corinthios iamdudum inſtructos (viua nimirum traditione) in omni verbo fidei, & ſcientia ſalutis, ita vt nihil ipſis deeſſet, antecq́ binæ illæ ab Apoſtolo ſcriberentur ad ipſos epiſtolæ. Sic & Galatas ſub interminatione admonet, non transferri ab eo euangelio, quod ante ipſis euangelizatum erat, nimirum viuæ vocis oraculo. Ita & Epheſiorum, & Coloſſenſium, & Theſſalonicenſium prædicatam fidem, & charitatem, ſuis commendat literis. Philippenſium quoque communicationem in euangelio Chriſti, quod viua illa traditione iamdudū acceperant, ante ſcriptas ad ipſos apoſtolicas illas literas.

Vides itaque primitiuæ illi eccleſiæ, traditum viuæ vocis oraculo, non B ſcripto conſignatum euangelium Chriſti, traditam fidem, religionem, doctrinamq́ Chriſtianam. Quibus acceſſere illa apoſtolorum & euangeliſtarum ſcripta, veluti excitandæ, confirmandæque viuæ illius traditionis pia quædam commonitoria, aut corrigendi, extirpandiq́, ſi quid præter illam primæuam traditionem zizaniæ, inimici aſtu ſuperſeminatum extiterat, gratia. Theſſalonicenſibus ita ſcribit Paulus apoſtolus: De cætero ergo fratres, rogamus vos & obſecramus in domino Ieſu Chriſto, vt quemadmodum accepiſtis a nobis quomodo oporteat vos ambulare, & placere deo, ita & ambuletis vt abundetis magis. Scitis enim quæ præcepta dederim vobis per dominum Ieſum. Ita fere nihil facit aliud in epiſtolis ſuis vniuerſis, q̄ q̄ admonet, rogat, obſecrat eos ad quos ſcribit & nonnunquam ſub anathemate interminatur, ne ab ea quam ſemel acceperant, traditione apoſtolica, & euangelio ipſis prædicato, declinent in C nouum dogma aut peregrinum aliquod, ſed primæuæ illi traditioni firmiter inhæreant. Quæ tamen illa ſit, nuſquam conatur vniuerſam repetere, aut exprimere ſuis illis literis. Quin potius illius meminiſſe iubet, vt ſecundum eam ambulent, quo deo placeant. Rogamus, inquit, vos & obſecramus, vt ita ambuletis quemadmodum accepiſtis a nobis, quomodo oporteat vos ambulare. Scitis enim, quæ præcepta dederim vobis per dominum Ieſum. Sed pro nata tantum occaſione & neceſſitate ſcribit alijs alia. Sic & Corinthijs ſuis: Ego enim accepi a domino, quod & tradidi vobis, & infra: Cætera autem, cum venero, diſponam. Vides iamdudū viuo verbo illum tradidiſſe Corinthijs de cœna dominica, quę hic ſcripto replicat, ad extirpandos ſubintroductos aduerſus traditionē illam errores contrarios. Nec tamē vniuerſum illū agēdi ordinem explicaſſe ſcripto, ſed inquit: Cætera, cum venero, diſponam. Hinc ſane, inquit Auguſtinus ad Ianuarium, intelligitur, quia multum erat, vt in epiſtola totum illum agendi ordinem inſinuaret, quem vniuerſa per orbem ſeruat eccleſia, ab ipſo ordinatum eſſe, quod nulla morum diuerſitate

Qua occaſione prędicatæ iam fidei acceſſerint apoſtolica & euāgeliſtarum ſcripta.

1. Theſſ. 4

variatur. De quo diſputare quin ita faciendum ſit, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt. D

Poſtremo & hoc ſtatuendum ob oculos eſt, quod fuerit euangeliſtis ſcribendi argumentum, qui ſcopus. Nam cauſam, occaſionemque ſcripturæ eorum iam ſatis indicauimus. Neque enim hoc conati ſunt literis commendare, quæ præcepta primitiuæ eccleſiæ dederint apoſtoli per dominum Ieſum, quo ordine, quo ritu, quibus ſacramentis & cæremonijs eandem inſtituerint, autore, doctoreq; Chriſto, & ſpiritu ſancto. Sed Chriſti tantum conuerſationem in terris, dictorum actorumque eius, a baptiſmo Ioannis præcurſoris fere incipientes, ad eius glorioſam aſcenſionem in cœlos, vtcunque potuerunt explicare hiſtoriam. Quam tamen nec vnus quilibet, neque omnes in vnum nobis reddiderunt integram.

Capite 2. Ioan. vlt.

Quemadmodum ſuperiore capite luce clarius demonſtrauimus, & ipſe Ioannes euangeliſtarum præcipuus, qui nouiſſimus ſcripſit euangelium, ingenue confitetur: Sunt, inquit, & alia multa quæ fecit Ieſus, quæ ſi ſcribantur per ſingula, nec ipſum arbitror mūdum capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt libros. E

Præcipua quæq; nr̃æ fidei myſteria didiciſſe apoſtolos vnctione ſpiritus, q̃rū nihil ab euāgeliſtis perſtrictū eſt.

At quæ ad eccleſiæ inſtitutionem, hierarchiam, ſacramentaque pertinent, ad illam hiſtoriam non pertinent: ſed maxima parte ea acceperunt apoſtoli, vnctione ſpiritus ſancti. Quod ne quis a nobis diuinari calumnietur, idem Ioannes haud obſcure indicat. Ita enim ſcribit Chriſtum proxima iam ſua morte dixiſſe diſcipulis: Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo, hoc eſt, nondum eſtis illorum capaces. Quæ vel maxime fuiſſe ea quæ ad eccleſiaſticam diſciplinam, hierarchiam, gubernationemque pertinebant, hoc certiſſimo conſtat argumento, q̃ de eccleſia nullum adhuc verbum ſane intelligebant, alia quædam (qualia adhuc ſomniat Iudaica cæcitas & obſtinatio) carnalia, de Chriſti regno & Iſraelis reſtitutione animo concipientes.

Ioan. 16

Matth. 20

Id quod indicat euidenter ambitio illa filiorum Zebedæi ſedendi in regno eius, ad ipſius dextram & ſiniſtram: Duorum quoq; diſcipulorum domini, poſt eius reſurrectionem euntium in Emaus, cum eodem ratiocinatio, qua communem omnium diſcipulorum Chriſti ſententiam exprimebant: Nos autem, inquiūt, ſperabamus quia ipſe eſſet redempturus Iſrael. Nos, inquam, diſcipuli eius. Itaque etiam aſcenſurum iam iam ad patrem, interrogabant in vnum apoſtoli, num eo tempore eſſet reſtituturus regnum Iſraeli. Vides itaque q̃ nihil ſane intelligebant etiam tum apoſtoli de regno Chriſti, quod eſt eius eccleſia. Itaq; quæ ad eccleſiæ ſuæ diſciplinam, hierarchiam, ſacramenta, inſtitutionemque vniuerſam pertinebant, tunc non docuit carnales adhuc, incapacesq; eorum apoſtolos, cum ipſis in carne mortali manens. Sed ſpiritus vnctioni ea reſeruauerat. Adhuc multa, inquit, habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo. Cum autem venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Itaque illa tam multa reſeruata vnctioni ſpiritus, dice-

Lucæ 24

Ioan. 16

F

A dicerunt poſtmodum apoſtoli,cum eundem ſpiritum,ſub viſibili ſigno acciperent,eademq; tradiderunt eccleſijs:quæ veluti per manus ſuccedētium ſibi epiſcopoꝝ & patrū ſibi mutuo & primitiuæ eccleſiæ perhibentiū teſtimoniū,certa fidelicq; traditiōe ad nos peruenerūt. Quę qui ex euāgeliſtaꝝ ſcriptis ſibi velit cōprobari, æque facit abſurde & ridicule, ac ſi, quādo diuiſi a ſe apoſtoli,orbem terraꝝ inter ſe partiti ſunt vomere euāgelicæ prædicationis excolendū,quæ inter ſe tunc cōſtituerint.(Cōſtituiſſe enim inter ſe plurima pro eccleſiaſtica diſciplina,hierarchia,ordineq; conſeruando,certum eſt.Nā apoſtolicos canones agnouit vniuerſa Chriſti eccleſia,atq; adeo Nicenum concilium) quam quiſq; prouinciam ſortitus,quid in ea egerit,quo exitu glorificauerit deum,quid Antiochię aut Romæ geſſerit Petrus,quo pacto ſub Nerone vna cū Paulo glorioſum ibidem conſummauerit martyrium, ex eiſdem ſibi exegerit demōſtrari,

B alioqui nihil omnium eorum crediturus: cum euangelia vnam ſaluatoris noſtri explicare conentur peractam in terris hiſtoriam,& inter homines vitam & conuerſationem:Ita & apoſtolicæ illæ epiſtolæ pro nata occaſione neceſſitatis vnius aut alterius eccleſiarum particularium ſcriptæ ſunt.Ne quis opinetur,ſi non vna,ſaltem vniuerſis epiſtolis ſuis voluiſſe Apoſtolum cōprehendere vniuerſa noſtræ fidei, Chriſtianæq; doctrinę pręcepta & myſteria.Non enim velut continuū aliq̄d opus,illas cōtexuit epiſtolas:ſed tanq̄ ſollicitudinem gerens eccleſiarum Chriſti, vt audiuit vſpiam aliquid exortū ſcādali,aut ſuperſeminatū zizaniæ aduerſus priſtinam,germanamq; traditionē apoſtolicam,ſtatim occurrit: fideles magis corroborans in fide,dubios confirmās,errantes,ſeductoſq; reuocans, ſeductoribus reſiſtens,vnum hoc vniuerſis ſuis illis epiſtolis agens perpetuo,ne ab ea,quam acceperant,apoſtolica traditione declinarent latum digitum.Nec mihi fit veriſimile,cum primam earum ſcriberet, quicq̄ cogitaſſe de ſcribendis reliquis,nōdum videlicet enatis ſcribendi earundē occaſionibus & argumētis.Nec ſcripſiſſe illas eccleſiæ catholicæ,ſed ſingulas ſingulis eccleſijs particularibus aut perſonis,vt quęq; ſcribendi peculiarem cauſam exhibuit.Id quod euidenter conuincitur in ea quæ ad Philemonem ſcripta eſt epiſtola.Quæ præter familiarem commēdationem & deprecationē pro vno Oneſimo ſeruo eius fugitiuo,nihil prorſus cōtinet.Quam certū eſt,in hoc ſcriptā non fuiſſe a Paulo, vt publice legeretur in catholica Chriſti eccleſia.Obtinuit tamen hoc eius in vniuerſam eccleſiā ſollicitudo,ſtudiū,labor,& officium fideliter pręd icati longe,lateq; euāgelij,ſingularisq; autoritas,vt quicquid Pauli certo agnoſceretur, ab omnibus religioſe,& ſumma cum veneratione amplexaretur,& tandē publice legeretur in eccleſia.Quæ quatuordecim illas eius epiſtolas ſub ſui chirographi certa fide conſignatas,nobis legendas tradidit,cum alioqui nobis prorſus eſſent incognitæ.

C

Apoſtolica rū epiſtolarū occaſio & ſcopus.

Epiſtola Pauli ad Philemonem.

Ex his euidens factum puto,latius patere, & magis vniuerſalē eſſe eccleſiaſti-

Concluſio

Latius patere autoritatē eccleſiaſticæ traditionis q̄ ſcripturarum. Cōfirmatio ex cōcordi ſentētia patrum.

cleſiaſticæ traditionis, q̄ ſcripturarum autoritatem: quemadmodum D & nobis eſt ea notior ac manifeſtior. Siquidem harum autoritatem ab illius autoritate nobis dependere, ſupra euidenter demonſtrauimus. Deinde nec continere has ex profeſſo, vniuerſam illam Chriſtianæ doctrinæ traditionem, quam ab apoſtolis primitiua eccleſia acceptam, fideliterque conſeruatam, continua ſucceſſione epiſcoporum & patrum tranſmiſit ad nos, vt traditione magis, q̄ ſcripto nititur lex euangelica.

Origenes in Numer. homilia 5.

In Numeros ita ſcribit Origenes: In eccleſiaſticis obſeruatiōibus ſunt nonnulla, quæ cum omnibus facere neceſſe eſt, non tamen eorum ratio omnibus patet. Nam ꝙ (verbi gratia) genua flectimus orantes, & ꝙ ex omnibus cœli plagis ad ſolam Orientis partem conuerſi fundimus orationem, non facile cuiquam puto eſſe rationem compertam. Sed & eucharistiæ, ſeu percipiendæ, ſed quo ritu geritur explicandæ, vel eorum E quæ geruntur in baptiſmo verborum, geſtorumque, atque interrogationum ac reſponſionum, quis facile rationem explicet? Et tamen hæc omnia, operta licet & velata, portamus ſuper humeros, cum ita implemus ea & exequimur, vt a pontifice magno Chriſto, & filijs eius tradita & commendata ſuſcepimus. Hactenus Origenes. Quæ tamen ita velim legas, vt in illis intelligas, non vnius Origenis ſenſum, ſed catholicæ, quæ ſuo ſeculo fuit, orthodoxæque eccleſiæ: cuius illis verbis ea de re ſententiam exprimit. Ex quibus vides vnde nobis, quas nunc ſtolidi ac miſelli quidam contemnūt, ꝙ in euangelio ſcriptæ non ſunt, cæremoniæ illæ eccleſiaſticæ. A quo ſuſcepit Chriſti eccleſia, quam adhuc retinet formam, ritumque verborum & geſtorum in ſacramentis ſuis, nempe a pontifice magno Chriſto & filijs eius apoſtolis, ipſo nimirum autore, doctoreque commendata ac tradita. Neq; enim alia eccleſijs tradidiſſe apoſtolos, q̄ F quæ edocti erant vnctione ſpiritus: aut alia illius ſpiritus, alia vero Chriſti eſſe credendum eſt. Nō enim loquetur, inquit, a ſemetipſo, ſed quæ audiet loquetur. Quid eſt, quod a ſemetipſo non loquitur? hoc nimirum, ꝙ a ſemetipſo non eſt. A quo ergo audit quæ loquitur? ab eo vtique a quo, & eſt, & mittitur. Cum autem venerit, inquit, paracletus, quem ego mittam vobis a patre, ſpiritum veritatis, qui a patre procedit. Nunquid mittentem non audis, & cuius ſit ſpiritus? nempe veritatis & Chriſti. Audit ergo a patre & filio: neque alia q̄ quæ audit, loquitur. Ille, inquit, me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis. Vides ergo cui accepta referenda ſunt, quæ apoſtolos docuit vnctio ſpiritus, & quæ ex apoſtolica traditione accepit, ſeruatque ſancta mater eccleſia. Cyprianus ille glorioſus martyr & pontifex, Origene quidem paulo poſterior, tamen eidem contemperaneus, de ablutione pedum, quam de Iouis ſancta, ritu ſolenni, vniuerſa ſeruat eccleſia, audi quid ſcribat ſermone de ea peculiari: Ipſe ſummns ſacerdos, ſui eſt ſacramēti, euchariſtię videlicet inſtitutor

Ioan. 16

Ibidem.

Cyprianus ſermone de ablutione pedum.

A tutor & autor. In cęteris homines ſpiritum ſanctum habuere doctorem. At ſicut par eſt ſpiritui ſancto & Chriſto diuinitas, ita in ſuis ſtatutis, æqua eſt autoritas & poteſtas. Nec minus ratum eſt, quod dictante ſpiritu ſancto tradiderunt apoſtoli, ꝙ quod ipſe tradidit Chriſtus, & in ſui commemorationem fieri præcepit. Manet ſingulis dignitas propria, & vniformis in ſuo genere ſtat autoritas omnium, nihil addi, nihil ſubtrahi, nihil corrigi poteſt vel mutari. Hactenus ille Cyprianus. Quo teſte, rurſus audis catholicæ eccleſiæ, quæ illo ſeculo viuebat, ad nos prolatam ſententiam, ei per omnia conſonam, quam & Origene illo, ex altero & diuerſiſſimo orbis loco teſtificante, paulo ante audiſti, vnde nobis ritus illi ſolennes, quos adhuc hodie obſeruat ſancta mater eccleſia. Et quod nuper nati non ſunt, nec ab homunculis conficti, vt nunc impia temeritate ſomniant, qui præcipuum nobis auferre conantur noſtræ fidei, religioniſq; B principium. Sed ex ipſa traditione apoſtolica. Vides quoque apoſtolicæ traditionis eiuſmodi autoritatem, quæ ſpiritum ſanctum doctorem autoremque habuit. Sicut enim par, inquit, eſt ſpiritui ſancto, & Chriſto diuinitas: ita in ſuis ſtatutis æqua eſt autoritas & poteſtas. Nec minus ratum eſt, quod dictante ſpiritu ſancto tradiderunt apoſtoli, ꝙ quod ipſe per ſe tradidit Chriſtus, & in ſui commemorationem fieri præcepit.

Tertullianus ille ſui temporis clariſſimus in eccleſia ſcriptor, Origeni quidem contemperaneus, ſed aliquanto vetuſtior, Cypriani autem illius glorioſi pontificis & martyris præceptor, libro de corona militis, ſcribit in hæc verba: Aquam baptiſmatis adituri aliquanto prius ſub antiſtitis manu conteſtamur, nos renunciare diabolo, pompis, & angelis eius, & dehinc ter immergimur, & cætera. Euchariſtiæ ſacramentum omnibus mandatum a domino etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorum C manu ꝙ præſidentium accipimus, oblationes pro defunctis, pro natalitijs annua die facimus, die dominico ieiunium nephas ducimus, vel geniculis adorare, eadem immunitate a die Paſchæ vſq; in Pentecoſten gaudemus, calicis etiam, aut panis noſtri aliquid decuti in terram anxie patimur, ad omnem aditum & exitum, ad veſtitum, ad calceatū, ad menſas, ad cubilia, frontem crucis ſignaculo terimus, & cætera. Iſtarum & aliarū eccleſiaſticarum diſciplinarum ſi expoſtulas legem, nulla legis traditio tibi prætendetur, auctrix eſt conſuetudo, & idonea teſtis eſt traditionis veteris. Antiquas obſeruationes eccleſiæ, ſi nulla ſcriptura determinauit, certe conſuetudo roborauit, quæ ſine dubio, de traditione apoſtolica manauit. Hactenus ille. Ex quibus facile intelligis, ꝙ ſit eccleſia cuſtos fida traditionis, quam ſemel recepit, apoſtolicæ. Quas enim ille abſque vllo ſcripto obſeruationes eo ſeculo, hoc eſt, annis centum ſeptuaginta poſt Chriſtum, per vniuerſam ab initio eccleſiam commemorat, eaſdem videmus in hodiernum vſq; diem obſeruari. Audis inſuper, quæ a primitiua eccleſia, cōtinua illa obſeruatiōe, veluti per manus ſuccedentiū ſibi patrum

Tertullianus.

trum

trum & epiſcoporum ad nos peruenerunt, quàm quis abſque vllo ſcripto, ex D
apoſtolica deſcendiſſe traditione.

Irenæus. Irenæum Lugdunẽſem epiſcopum Polycarpi auditorem ſupra audiſti, vt ipſe aduerſus hæreticos ſtatuat ac demonſtret traditionem veram & germane apoſtolicam, videlicet, quam ab ipſis apoſtolis receptam, primitiua eccleſia per continuam ſucceſſionem epiſcoporum tranſmiſit ad nos. Satis habens eandem demonſtrare in vna eccleſia Romana, fundata a glorioſiſſimis duobus apoſtolis Petro & Paulo. Cui, vt oĩm maximę & principaliſſimæ, neceſſe ſit vniuerſam eccleſiã confirmari & conſentire in fide. Cuius vnius fidem, obſeruationemque, quam habet ab apoſtolis annunciatam, & per ſucceſſiones epiſcoporum ad nos peruenientem, magna cum fiducia obiectat hæreticis, & confundit omnes, qui fidem aliter, quàm oportet, colligunt.

Baſilius. Magnus ille Baſilius libro de ſpiritu ſancto oſtendit apoſtolicum eſſe E
C. XXIX. dogma, non ſcriptis eccleſiæ traditionibus inhærere: Laudo vos, inquit Apoſtolus, quòd per omnia mei meminiſtis, & quemadmodum tradidi vobis traditiones, obtinetis: ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam. Dogmatum
C. XXVII ergo quæ in eccleſia prędicantur, quædam, inquit, habemus e doctrina ſcripto prodita, quædam rurſus ex apoſtolorũ traditiõe in myſterio, id eſt, occulto tradita recepimus. Quorũ vtraque parẽ vim habent ad pietatẽ, nec in his quiſquam contradicit, quiſquis ſane vel tenuiter expertus eſt. Nã ſi conſuetudines quæ ſcripto proditæ non ſunt, tanquam haud multum habentes momenti, conemur reijcere, imprudentes & ea damnabimus, quę in euangelio neceſſaria ad ſalutem habentur: imo potius ipſam fidei prędicationem, ad nudum nomen contrahemus. Quod genus eſt (vt eius quod primum eſt & vulgatiſſimum, primo loco commemorem) vt ſigno crucis eos qui ſpem collocarunt in Chriſtum ſignemus, quis ſcripto docuit? vt ad Orientem verſi precemur, quæ nos docuit ſcriptura? Inuocatiõis verba cum oſtenditur panis euchariſtiæ, & poculum benedictionis, quis ſanctorũ in ſcriptis nobis reliquit? Nec eñ his cõtenti ſumus quę F
1. Corin. 11 cõmemorat Apoſtolus, aut euangeliũ, verũ & alia quoque & ante & poſt dicimus, tanquam multum habentia momẽti ad myſterium, quæ ex traditione citra ſcriptũ accepimus. Cõſecramus aũt & aquã bapt[illegible]ſmatis, & oleum vnctionis, ex quibus ſcriptis? nõne ex tacita ſecretaque traditione? Ipſam porro olei vnctionem, quis ſcripto proditã docuit? Iam ter immergi homines vnde traditũ? velut renunciare Satanæ & angelis eius, ex qua ſcriptura habemus? nõne ex priuata & arcana hoc traditiõe? nõne ex doctrina quã patres noſtri in ſilentio (quod curioſos excitat & ocioſos ſubmouet) ſeruarunt? pulchre quidem illi, nimirũ docti arcanorũ veneratione ſilentio conſeruari. Nã quæ nec intueri fas eſt non initiatis, qui cõueniebat horũ diſciplinam publicitus circumferri ſcripto? Aut quid tandẽ ſibi vo
Exod. 30 luit magnus ille Moyſes, qui nõ omnia quæ erant in tabernaculo, paſſus ſit

A ſit omnibus eſſe peruia? Sed prophanos extra ſacros cancellos ſtatuit,pu- Lucæ 1
riora atria purioribus permittens,Leuitas ſolos dignos cenſuit numinis Leuit.21
miniſterio,mactationes,& holocauſtomatum oblationes,reliquumq; mi
niſterium ſacerdotibus aſſignauit,atque vnum ex omnibus ſelectum re-
cepit,ac ne id quidem ſemper,ſed vno tantum die quotannis: rurſus &
huius diei certam horam qua fas eſſet ingredi præſtitit, quo propter no-
uitatem & inſuetudinem cum ſtupore intuerentur ſancta ſanctorum, pro-
be ſciens pro ſua ſapientia,res vſu tritas,& vndecunq; parabiles expoſitas
eſſe contemptui: quod vero ſepoſitum,quodq; rarum eſt,huic natura cō
iunctam ſummam admirationem. Ad eūdem profecto modum,& qui
in primordijs eccleſiæ certos ritus præſcripſerunt apoſtoli, in occulto, ſi-
lentioq;,myſterijs ſuam ſeruauere dignitatē. Neque enim omnino myſte
riū eſt,qđ ad populares,aut vulgares aures effertur. Hęc eſt ratio cur quę-
B dam citra ſcriptum ſunt tradita,ne dogmatum cognitio propter aſſue-
tudinem vulgo veniret in contemptum. Aliud autem eſt dogma, aliud
edictum. Nam dogmata ſilentur, edicta publicantur. Eſt autem ſilen-
tij inſtar obſcuritas, qua vtitur ſcriptura, mentem ad contemplationem
dogmatum inhabilem exercens. Idque ad vtilitatem verſantium in ſcri-
pturis. Poſt commemoratas deinde & alias plurimas obſeruatiões, quas
ab ipſis apoſtolorum temporibus,nihil dubium,ex apoſtolica traditione
citra ſcriptum obſeruat catholica Chriſti eccleſia: Dies,inquit,me deficiet,
ſi eccleſiæ myſteria vniuerſa citra ſcriptum tradita pergā recenſere. Hæc
ille vere magnus Baſilius. In quibus audis, ad q̄ multa ſe extendat eccle-
ſiaſticæ traditionis autoritas,ad quæ non ſe extendunt ſcripturæ. Audis
præterea, cur non expediat omnia noſtræ religionis myſteria ſcripto
commendari. Audis denique, quæ citra ſcriptum obſeruat ſancta ma-
C ter eccleſia,non minorem vim ad pietatem habere,q̄ quæ ſcripta ſunt
in euangelijs.

Diuum Auguſtinum ſuperius audiuiſti aſſerentem baptiſma paruu- Auguſtin.
lorum,nunquid ex ſcripturis? Paruuli,inquit,baptizati ponuntur in nu-
mero credentium,& hoc ſolum ex conſuetudine eccleſiæ antiqua,canoni
ca,fundatiſſima. Hoc habet,inqt,autoritas matris eccleſiæ,hoc fundatiſſi-
mæ veritatis obtinet canon. Audis fundatiſſimæ veritatis canonem, nō
equidem ſcripturas,ſed eccleſiaſticam ſine ſcripto obſeruationem.

Hieronymus Vigilantium contemnentem,ridentemque ritum eccle- Hieronym.
ſiæ in veneratione ſanctorum,tanquam ſub religionis prætextu ex genti
litate introductū,in eccleſijs cereorum moles fulgēte ſole accēdere: & pul-
uerem reliquiarum beatorum martyrum in precioſo vaſculo circunda-
tum lintheo aliquo precioſo oſculando adorare,& æſtimare inde hono-
rem competere ſanctis martyribus,tanquam noſtro lumine illuſtrandis,
quos agnus in medio throni cum omni fulgore maieſtatis ſuæ illuſtrat. Apoca.5
Dicentem inſuper, ſtulte a nobis implorari ſuffragia ſanctorum, vt qui

nobis adeſſe & opitulari non poſſint. Hunc, inquam, Vigilantium (cu- D
ius proh dolor iam multi reuixerunt diſcipuli, etiam qui egregie pij vide
ri volunt) quibus tandem armis congreſſus eſt orthodoxus ille Hiero-
nymus? quibus confecit ac iugulauit telis? Certe ſcripturas non audies.
Nam reijciens ac refellens primo notariam quam ille orthodoxis catho-
licæ ecclesiæ filijs intentauit calumniam, impudenſque mendacium:
Quis, inquit, martyres vnquam adorauit, aut martyrum oſſa? Non o-
mnis qui colit ac veneratur aliquid, mox illud adorat. Veneramur mar-
tyrum reliquias, non adoramus. Ipſam venerationem reliquiarum ſan-
ctorum martyrum nunc audi quo adſtruat argumento. Si ſacrilegi ſunt,
inquit, qui veneramur illa, ergo ſacrilegus fuit Conſtantinus imperator,
ergo omnes eccleſiarum epiſcopi, non ſolum ſacrilegi, ſed & fatui, qui re
liquias in ſerico & vaſe aureo portauere. Conſtantinus imperator Con-
ſtantinopolim tranſtulit ſanctas Andreæ, Lucæ, & Timothei reliquias, E
apud quas dæmones rugiunt. Romanus pontifex offert domino ſacri-
ficia ſuper mortuorum hominum Petri & Pauli oſſa veneranda, & tu-
mulos eorum arbitratur altaria Christi. Hæc quidem ille de veneratione re-
liquiarum ſanctorum martyrum, in quibus audis adamantinũ illud robur
traditionis eccleſiaſticæ, & communis per orbem catholicæ eccleſiæ ob-
ſeruationis, non euangelicas ſcripturas. Ritum vero illũ quem Vigilan-
tius ridebat, venerationis per accenſos cereos, & id genus alia, hac ratio-
Math.26 ne tuetur: Cauſabantur, inquit, olim Iudas & apoſtoli quod periret vn-
Marc.14 guentum effuſum in caput domini, ſed voce illius correpti ſunt. Neque
Chriſtus indigebat vnguento, neque martyres lumine cereorum qui ac-
cenduntur, non ad illuminandum martyres, nõ ad fugandas ab illis tene-
bras, ſed vniuſcuiuſque deuotio recipitur a deo, & ſub typo luminis cor
poralis lux æterna oſtenditur. Sic per totas Orientis eccleſias quando le-
gitur euangeliũ, accenduntur luminaria, iam ſole rutilante. Hic nunquid F
alias ſcripturas audis? Pro ſuffragijs vero ſanctorum & martyrum no-
bis magnopere expetendis. Si, inquit, apoſtoli & martyres, cum adhuc eſ-
ſent conſtituti in corpore, potuerunt orare pro cæteris, quando adhuc
pro ſeipſis debebant eſſe ſolliciti, quãto magis orãt pro alijs poſt coronas,
poſt triumphos & victorias? Vnus Moyſes ſexcentis milibus armato-
Actorum 7 rum impetrauit a deo veniam. Stephanus imitator domini ſui & pri-
mus martyr, pro perſequutoribus ſuis veniam deprecabatur. Quomo-
do minus valebunt cum Chriſto iam regnantes? Hæc ille orthodoxus
Hieronymus aduerſus Vigilantium, quem ipſe communem eccleſiæ ſen
tentiã, obſeruationẽque contemnentẽ, non dubitauit habere pro hæretico,
quamuis ſcripturis non contradiceret: quemadmodum eundem habuit vni-
Commẽta uerſa deinceps orthodoxa Chriſti eccleſia. Ita & in Eſaiam ſcribens,
rio in Eſai- dicit fuiſſe quoſdam hæreticos, qui contemnebant ſanctorum marty-
am capite rum baſilicas. Quales, inquit, nuper ſub magiſtro cerebroſo in Gallia
LXV.
pullu-

A pullularunt,qui baſilicas martyrum declinantes,nos,qui orationes ex mo-
re celebramus,quaſi immundos fugiunt. Audis hæreticos Hieronymo
fuiſſe,qui contemnebant ad baſilicas & venerandas reliquias martyrum
iuxta morem eccleſiæ orationes celebrare. Quod ſi orthodoxo illi com-
municamus in fide,& in beatitudine optamus communicare, nunquid
& nobis non ſunt hæretici?Sunt plane. Et ſunt anathema, quicunq; cõ-
muni,receptæq; ab antiquo obſeruationi & traditioni eccleſiaſticæ con-
tradicunt, tametſi nulli ſcripturæ aduerſentur aperte.

Audis itaq; iſtis om̃ibus,tam multis,tam ſanctis, tam doctis patribus,
quanto,q̃ ſcripturarum ſit vniuerſalior autoritas traditionis eccleſiaſticæ,q̃
multa ſine ſcripto ex ea teneant. Et cum Irenæũ audis,cũ Origenẽ,Cypri- *Vt ex aquilarum cõgregatiõe, ſenſum eccleſiaſtici corporis agnoſcas.*
anũ,Baſilium,Hieronymũ,Auguſtinũ,hac de re conſonã,imo vnã profe-
rentes ſententiam,nolo imagineris totidem hominũ,erudítiſſimorum qui-
B dẽ & ſanctiſſimorum,attamen hominũ te audire ſententiã, quæ nobis præ-
iudicare non poſſit,nec fidei,religioniſq; legẽ præſcribere. Neque eĩm eo-
rum tantum, ſed totius orthodoxæ per vniuerſum orbem tunc diffuſæ
eccleſiæ (cuius & ſunt & fuerunt columnæ quædam præcipuæ) audis
ſententiam. Quæ per illos ex quatuor orbis terræ cardinibus conſonam,
imo vnicam ſuam ad nos profert ſententiam. Neque enim aliud Irenæ-
um,Tertullianum,Origenem,Cyprianum,Baſilium Hieronymum,Au-
guſtinum,de eccleſiaſticæ traditionis & obſeruationis autoritate, tanto
conſenſu ſenſiſſe credendum eſt,q̃ quod communiter ſentiebat ortho-
doxa Chriſti eccleſia,de qua cuiuſque ſententia,non de ſua ipſorum,pro-
prie ſemper loquuntur. Cuius ſi hac de re propria ipſius voce ſenten- *Confirmatio ex teſtimonio catholicæ eccleſiæ.*
tiam adhuc audire deſideras, eam audies ex libello profeſſionis ortho-
doxæ fidei,ſub qua ab illo Orientalium eccleſiarum per Acatium Con-
ſtantinopolitanum epiſcopum, excitato ſchiſmate ſub Hormiſda Ro-
C mano pontifice,eædem reconciliari meruerunt, & redierunt ad gremi-
um, vnitatemque matris eccleſiæ. Quã notorium eſt,fuiſſe orthodoxæ
& catholicæ eccleſiæ fidem ac profeſſionem, ad cuius vnitatem ea fidei
profeſſione reuertebantur. In quo quidem profeſſionis libello, inter alia
multa ita legitur: Quia prima ſalus eſt,rectæ fidei regulam cuſtodire, &
a patrum traditione nullatenus deuiare. Sed poſt eius tragœdiæ plenius
explicandæ locus incidet commodior, vbi & ſub certiſſima fide profere-
mus illum profeſſionis orthodoxæ fidei libellum. Ex quo hoc interim
audis,quæ ſit & fuerit ſententia ac fides catholicæ Chriſti eccleſiæ de tra-
ditione patrũ & eccleſiaſtica,nempe hoc eſſe ſalutis principiũ,illi firmiter
inhærere,& ab ea nullatenus deuiare. At eccleſiæ teſtimonium perhibent
& Chriſtus & Apoſtolus: Quod ipſa ſit columna & firmamentum ve- 1.Tim.3
ritatis, ſecum permanentem habens in æternum illuſtratorem, docto-
remque ſpiritum ſanctum. Cuius ſententiam,qui non audit,non ample-
xatur,non ſequitur,ad ouile Chriſti non pertinet. Sed ſit tibi, inquit ipſe Matth.18

Chriſtus,tanquam ethnicus & publicanus. Quanquam quod ad præſentem diſputationem pertinet,non puto dubitaturum quenquam, qui quæ ſuperiori capite demonſtrauimus,diligenter legerit,quin latius longe pateat eccleſiaſticæ traditionis,q̃ ſcripturarum autoritas vel eo ſolo, ꝙ illã ad ipſas etiã ſcripturas ſe extendere, & non contra,fecimus euidẽtiſſimum. Scripturis enim non propter vllas ſcripturas credimus: quę omnes, quantum ex ipſis eſt, æque nobis ignotæ ſunt: ſed tantum propter teſtificantem eccleſiam. D

Magis idoneam & efficaciorem eſſe eccleſiaſticæ traditionis autoritatem,q̃ ſcripturarum, in re dubia,ad fidem,certitudinemq́ꝫ faciendam: etiam,vbi id,de quo agitur, ex ſcripturis conſtare poterit. CAP. IIII.

Cur magis idonea ad rẽ dubiam adſtruendã autoritas eccleſiaſticæ traditionis q̃ ſcripturarum.

NVNC & hoc demonſtrandum eſt,ꝙ magis idonea ſit & efficacior eccleſiaſticę traditionis autoritas in re dubia,aut quacũq́ꝫ excitata cõtrouerſia,ad fidẽ,certitudineq́ꝫ faciendã, q̃ ſint ipſæ ſcripturæ. Quandoquidẽ clariorem eſſe conſtat,magiſq́ꝫ apertam & plane inflexibilem communem eccleſiæ ſententiam, traditioneq́ꝫ eccleſiaſticam. Cum contra ſcripturæ plurimũ frequẽter obſcuritatis habeant,& ſe trahi,accõmodarique in diuerſam, & ad eam quam quis ſecũ ante præſumpſit ſententiam,& eludi cauta expoſitione, facile permittant. Proinde & harum certam,inflexibilemq́ꝫ amuſſim eſſe eccleſiaſticæ traditionis communem ſententiam. Cui quando aptãtur,ſi qui locus incidat obſcurior,ſi quid difficultatis occurrat,aberrari a veritate nõ poſſe certum eſt. E

Amuſſis rectæ intelligẽtiæ ſcripturarum quæ?

Quemadmodum,cum neglecta,contempta,reiectaq́ꝫ amuſſi illa leguntur & tractantur pro cuiuſq́ꝫ captu & ingenio, fit nobis menſa noſtra in laqueum,in captionem & ſcãdalum: & vnde refici,inſtruiq́ꝫ nos oportebat,omnis nobis erroris,omniumq́ꝫ hæreſium fit ſeminarium.

Recognit. libro X.

Sanctus ille glorioſusq́ꝫ martyr & pontifex Clemens, beati Petri ſucceſſor,ſcribit docuiſſe Petrum diligenter obſeruandum eſſe, vt lex dei cũ legitur,non ſecundum propriam ingenij intelligentiam legatur vel doceatur. Sunt enim,inquit,multa in ſcripturis diuinis,quæ trahi poſſunt ad eum ſenſum,quem ſibi vnuſquiſq́ꝫ præſumit. Et ideo oportet intelligentiam ſcripturarum ab eo diſcere,qui eam a maioribus ſecundum veritatem ſibi traditam ſeruat. Vides ſcripturarum amuſſim,eccleſiaſticæ traditionis veritatem a maioribus acceptam. F

Scripturarum obſcuritas.

Hæreticorum impudẽtia.

Imprudentiſſime iactitant ſuperbi tumidiq́ꝫ hæretici,a quibus ſapientiam ſuam abſcondit deus,omnia ſibi eſſe peruia in ſcripturis, nõ ſe præceptores,non interpretes requirere,non quid eccleſia in ſcripturis ſentiat, ſed ipſas ſibi eſſe per ſe facillimas & ſuipſius interpretes. Diſcendas ipſas per ſeipſas. Hęc ſibi perſuaſit impurus ille impiusq́ꝫ Lutherus,hęc & alijs nititur perſuadere, quo eccleſiaſticæ traditionis autoritatem, vt nullius momenti, vt ſuperuacuam tollat e medio, & nos, eccleſiamque Chriſti in denſiſſimas tenebras, in confuſionem pluſquam Babylonicam præ-

A præcipitaret. At ille orthodoxus eruditiſſimusq; Hieronymus, qui ab
adoleſcentia(vt de ſe ſcribit)non ceſſauit aut legere vnquam, aut doctos
viros ea quæ neſciebat,interrogare.(Neq; enim,inquit,meipſum tãtum,
vt pleriq;,habui magiſtrum . Denique nuper ob hanc vel maxime cau-
ſam perrexi Alexandriam,vt viderem Didymum & ab eo in ſcripturis
omnibus quæ habebam dubia ſciſcitarer)Hic,inquam,ille Hieronymus
ad Paulinum ſcribens , & difficultatem , obſcuritatemque ſcripturarum
commemorans,oſtendit nos in eiſdem,ſine præuio & præmõſtrante do
ctore,ſemitam ingredi non poſſe.Et impudens os illud ſibi per ſe peruia
iactat omnia ſine præuio duce ac præmonſtrante iter doctore?

Scilicet hi ſunt illi paruuli in oculis ſuis,quibus ſapientiam ſuam reue-
lauit deus pater. Eſaiam,Hieremiam,Ezechielem &Danielem,quis(in-
quit ille)poteſt intelligere vel exponere? Quorum tertius Ezechiel, princi-
B pia &finem tantis habet obſcuritatibus inuoluta,vt apud Hebræos ipſæ
partes cum exordio Geneſios ante annos XXX.non legantur. In Acti Actorum 8
bus apoſtolorum ſanctus ille Eunuchus cũ legeret Eſaiam prophetã, in- Eſaiæ 52
terrogatus a Philippo,putas ne quæ legis,intelligis?reſpõdit: Quomodo
poſſum,niſi aliquis me docuerit?Ego, inquit ille Hieronymus , vt de me
loquar interim,nec ſanctior ſum hoc Eunucho , qui de Aethiopa, id eſt,
de extremis mundi finibus,relicta aula regia venit ad templum,nec ſtudi
oſior,tantus quippe amator legis,diuinæq; ſcientiæ fuit,vt etiam in vehi-
culo legeret ſacras literas.Et tu quiſquis es,qui perſuades tibi tam faciles
intellectu ſcripturas,vide qua fronte te ſanctiorem, diligentioremq; præ-
ſumas,aut illo ſanctiſſimo,ſtudioſiſſimo,eruditiſſimoq; Hieronymo,aut
ſancto illo,quẽ tantopere præ ſe prędicat,Eunucho?Idẽ ille Hieronymus:
Iacobus,inquit,Petrus,Ioannes & Iudas, VII.epiſtolas ediderunt, tã my-
ſticas q̃ ſuccinctas & breues pariter & lõgas,breues in verbis,lõgas in ſen
C tentijs:vt rarus ſit,qui non in earum cæcutiat lectione. Et quis eſt omniũ
tractatorum veterum,qui in Paulinis epiſtolis non confiteatur nimia ſe
difficultate &perplexitate tam ſententiarum q̃ ſermonis retineri?Apocaly-
pſis Ioãnis tot habet,inquit ille,ſacramẽta,quot verba, imo in ſingulis ver
bis multiplices latẽt intelligentiæ.Hæc eorum de ſacris literis cenſura eſt,
quorum omne ſtudium , omnis voluntas ſemper fuit in lege domini,&
qui eas vita,moribusq; expreſſerunt,&inhabitantis in ſe Chriſti ſpiritus
euidentiſſima ſigna ediderunt.Et nunc ſi dijsplacet,derepente factæ ſunt
intellectu tam faciles, tam apertæ, tam peruiæ, etiam agricolis, opificibus,
nautis & viliſſimæ feci ex infima plebe.Qui nihil vnquam minus q̃ co-
gitauerunt de deo,ſed quorum omne ſtudium fuit inter aleam,ceruiſiam
& ſcorta, ſub nouo hoc ſuo magiſtro Luthero , nouo ſcilicet paracleto,
qui ſuos omnes derepente in alios homines transformat & θεοδιδάκτους
facit. Petrus de Paulinis epiſtolis loquens: Sunt, inquit , in illis quæ- 2.Petri 3
dam difficilia intellectu , quæ indocti & inſtabiles deprauant , ſicut &

D iij cæteras

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

cæteras ſcripturas,ad ſuam ipſorum perditionem. At iſti nulla in illis diffi- D
cultate remorantur. Sed videant ne ipſos veluti digito deſignet Apoſtolus indoctos & inſtabiles,qui deprauent ſcripturas ad ſuam aliorumque perditionem. Propoſita eſt in commue menſa diuinæ ſcripturæ,tam nobis,hoc eſt, catholicæ eccleſiæ filijs, ꝙ Iudæis & hæreticis. Sed nobis ad animæ refectionem, fidei robur & ſalutem: Iudæis vero & hæreticis in laqueum, in captionem, in ſcandalum & in retributionem. Iudæis quidem (vt quibus in hodiernum diem manus plenæ ſunt Chriſti ſanguine,quippe conſentientibus patrum ſuorum parricidio, & Chriſtum dominum blaſphemantibus) miſcuit deus ſpiritum ſoporis in tanti ſceleris retributionem,factaque eſt ipſis ſcriptura ſancta in captionem,in ſcādalum & in iudicium proprium. Nos, inquit Apoſtolus,ſpem habentes in Chriſtum, multa fidutia vtimur, & non ſicut Moyſes ponebat velamen ſuper faciem ſuam,vt non intenderent filij Iſrael in faciem eius, E
quod euacuatur: ſed obtuſi ſunt ſenſus eorum,vſq; in hodiernum enim diem idipſum velamen in lectione veteris teſtamenti manet non reuelatum, quoniam in Chriſto euacuatur. Sed vſque in hodiernum diem, cum legitur Moyſes, velamen poſitum eſt ſuper cor eorum. Cum autem conuerſi fuerint ad dominum, auferetur velamen. In Chriſto enim, inquit,euacuatur. Ipſe enim eſt ille, qui vicit Leo de tribu Iuda, radix Dauid, vnus omnium qui in cœlo, & qui in terra inuentus, qui aperiret librum,& ſolueret ſignacula eius, hoc eſt, recluderet myſteria legis & prophetarum. Ad quem qui ex Iudæis non conuertuntur,ipſis eſt viſio omnium,veluti verba libri ſignati. Eſt itaque & nobis & Iudæis communis veteris teſtamenti ſcriptura,ſed non intelligentia. Eſt & hæreticis vtriuſque teſtamēti communis nobiſcum ſcriptura,quam vtriq; veriſſimā, & certæ indubitatæq; fidei confitemur,ſed diſcors etiam intelligentia. Siquidem nos eam dirigimus ad amuſſim illā eccleſiaſtici & catholici ſenſus: illi relicta & contempta eccleſiaſticæ traditionis illa regula,ſuo eā ſenſu intelligunt: quam illa amuſſi non adhibita,tot fere & tam pugnātibus modis contingit intelligere,quot ſunt homines,& ꝙ diuerſi. Neq; ideo ſunt hæretici,Nouatianus,Sabellius,Donatus,Arrius,Eunomius,Macedonius,Photinus,Apollinaris,Priſcillianus,Iouinianus,Pelagius, Cæleſtius,Neſtorius,& poſtremo vniuerſæ quæ nunc per eccleſiam Chriſti longe,lateq; debacchatur,ꝗuis inter ſe pugnātiſſimorum,ſub vno tamē magiſtro Luthero,hæreticorum colluuies,tam varijs & pugnantibus inter ſe ſectis & ſententijs,vt dinumerari vix poſſint. Hi,inquam,vniuerſi non ideo ſunt hæretici,quia ſcripturis non credunt: ſed quia non credūt eccleſiæ,quia ſcripturas ſuo,non eccleſiæ ſenſu intelligunt, quia contempta catholica antiquitate eccleſiaſticæ traditiōis,prophanas dogmatū ſuoꝝ nouitates introducūt. Nouitates,inquā,quæ ſunt catholicæ vetuſtati cōtrariæ: nō quęrētes Chriſtū in corpore eccleſię,ſed in deſerto,in angulis,in domorum

Cōmunis ſcriptura orthodoxis, hęreticis & Iudęis, ſed nō cōmunis intelligētia.

2.Corin.3 Iudæis velamine obrectus Moyſes, qđ a ſolo Chr̄o aufertur.

Apoca.5

Hæreticis cur diſcors a nobis ſcripturaꝝ intelligentia.

Hæreticus eſt,non qui ſcripturæ, ſed q nō credit eccleſię.

A morum penetralibus: vbi eodē Chriſto teſte, fruſtra quæritur. Ita nul-
la vnquam hæreſis, niſi ſub certo nomine, certo loco, certo tempore ebul-
liuit, & prophani alicuius dogmatis nouitatem excogitauit. Nouitatem,
inquam, quam ante ignorauerat catholica Chriſti eccleſia. Quis enim an-
te ſceleratū Arrium indiuiduæ trinitatis vnitatem diſcindere, quis ante
impium Sabellium vnitatis trinitatem confundere in eccleſia auſus eſt?
Quis ante crudeliſſimum Nouatianum crudelem deum dixit, eo quod
mallet mortem morientis, ꝙ vt reuertatur & viuat? Quis ante Magum
Simonem apoſtolica diſtrictione percuſſum (a quo vetus ille turpitudi-
num gurges ad nouiſſimum Priſcillianum continua & occulta ſucceſſi-
one manauit) autorem malorum, id eſt, ſcelerum, impietatum, flagitio-
rumque noſtrorum, auſus eſt dicere creatorem deum? Quis vnquam
ante prophanum illum Pelagium tantam virtutem liberi præſumpſit ar
B bitrij, vt ad hoc in bonis rebus actus ſingulos adiuuandum, neceſſariam
dei gratiam non putaret? Quis ante prodigioſum diſcipulum eius Cæle
ſtium, reatu præuaricationis Adæ, omne humanum genus denegauit
adſtrictum? Innumera ſunt eiuſmodi, quibus cūctis ſatis euidenter per
ſpicueꝗ monſtratur hoc apud omnes hæreſes ſolenne ac legittimum eſ-
ſe, vt prophanis nouitatibus gaudeant, antiquitatis ſcita faſtidiant, & per
oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ a fide naufragent. Non deſunt illis
ſcripturarum teſtimonia: vna illis deeſt amuſſis, & regula recte intelli-
gentiæ earundem. Nam ſi legas, ſeu veterum, ſeu recentium hæretico-
rum opuſcula, cernas prope nullam omitti paginam, quæ non noui aut
veteris teſtamenti ſententijs fucata & colorata ſit. Sed tanto magis perti-
meſcendi & cauendi ſunt, quanto occultius ſub diuinæ legis vmbracu-
lis latitant, & ſub cœleſtis eloquij veluti quodam aromate ac dulcedine,
C virus ſuum propinant incautis. Cuius & ipſe ſaluator nos admonet: At-
tendite, inquit, a falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtitu ouium,
abintus autem ſunt lupi rapaces. Quid autē eſt veſtitus ouium, niſi pro-
phetarum, apoſtolorum & euangeliſtarum proloquia? quæ ijdem oui-
li quadam ſynceritate agno illi immaculato, tanquam vellera quædam
intexuerunt. Qui vero lupi rapaces, his velleribus obtecti, niſi ſenſus hæ
reticorum feri & rabidi: qui caulas eccleſiæ ſemper infeſtant, & gregem
domini, quaqua poſſunt, lacerant? Sed vt fallacius incautis ouibus ob-
repant, manente lupina ferocia, deponunt lupinam ſpeciem, & ſeſe di-
uinæ legis ſententijs, quaſi velleribus quibuſdam obuoluūt, vt cū quiſꝗ
lanarum molliciem præſenſerit, dentium aculeos nequaquam pertime-
ſcat. Sed quid ait ſaluator? Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Hoc eſt:
Cum cœperint diuinas illas voces non proferre tantum, ſed ſuis, nō Chri
ſti dogmatibus accommodare: non tantum iactare, ſed ſuo, non eccleſiæ
ſenſu eas interpretari & exponere: tunc ſe prodit illa amaritudo & a-
cerbitas, tunc ferina rabies intelligitur, tunc exhalatur nouitium virus,

Noui & ſingulares hæreticorū ſenſus non catholici.

Nō ſcripturas, ſed amuſſim rectæ intelligentiæ earundē deeſſe hæreticis.

Matth. 7

Veſtitus ouiū litera ſcripturæ, ſub qua latet lupina hæreticorū feritas.

Ibidem.

tunc prophanę nouitates experiuntur, tunc primum ſcindi ſepem vide- D
as,tunc transferri patrum terminos,tunc catholicam fidem cædi,tunc ec-
2.Cor. 11 cleſiaſticum dogma lacerari. Tales erant hi, quos percutit Paulus apo-
ſtolus dicens:Nam huiuſmodi pſeudapoſtoli operarij ſubdoli,transfigu
rant ſeſe in apoſtolos Chriſti.Nec mirę eſt,inquit. Ipſe enim Satanas trāſ
figurat ſe in angelum lucis. Non ergo magnum, ſi miniſtri eius transfi-
Periculoſæ gurentur ſicut miniſtri iuſtitiæ: ſi capitis ſui callida machinamenta ſectē-
hæreticorū tur,quæ ille ad nocendum efficaciſſima nouit. Nulla enim eſt alia ad fal-
inſidiæ, ſub lendum via facilior,q̄ vbi nefarij erroris ſubinducitur fraudulentia,ibi di
prætextu uinorum verborum prætendatur autoritas. Quod ſi ipſum dominum
autoritatis
diuinarum
ſcripturarū. maieſtatis non dubitauit his armis appetere,quid non faciet miſellis ho-
Matth.4 minibus? Apud Matthæum ita legitur: Tunc aſſumpſit illum diabo-
lus,id eſt, dominum ſaluatorem,& ſtatuit illum ſupra pinnam templi,et
dixit ei: Si filius dei es,mitte te deorſum. Scriptum eſt enim, quod ange- E
lis ſuis mandauit de te,vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Si,inquit,fi-
lius dei es,mitte te deorſum.Quare? Scriptū eſt enim, inquit. Hic (quod
ille diligenter admonuit) nobis quoque iterum iterumq; inculcandum
eſt, vt huius loci doctrinam magnopere et attendamus,& retineamus o-
mnes,quo tanto euangelicæ autoritatis exemplo, quando apoſtolica ſeu
prophetica aliquem verba,contra catholicam, vniuerſalemq; eccleſiæ fi-
dem proferre viderimus,diabolum per eum loqui nihil dubitemus.Nā
quemadmodum tunc caput capiti, ita nunc quoque membra membris
loquuntur: membra ſcilicet diaboli membris Chriſti, perfidi fidelibus:
ſacrilegi religioſis: hæretici poſtremo orthodoxæ & catholicæ eccleſiæ
filijs. Et quid tandem dicunt? Si filius dei eſſe vis,ſi hæreditatē regni cœ-
leſtis conſequi,mitte te deorſum, dimitte te ex arce illa catholicæ eccleſiæ,
quæ ædificata eſt vt ciuitas ſuper montem poſita, dimiſſaque eccleſiaſti-
cæ traditionis ac doctrinæ antiquitate, noſtras adinuentiones ſequere, F
mitte Chriſtum quærere in corpore eccleſiæ, & nobiſcum quære ipſum
in deſerto,in domorum angulis & penetralibus. Si vnde ita tibi facien
dum probet, vnde perſuadeat, interroges, ſtatim ille: Scriptum eſt e-
nim. Et continuo mille teſtimonia, mille exempla, mille autoritates pa-
rat: de lege, de pſalmis, de apoſtolis, de prophetis, quibus nouo & ma-
lo more interpretatis ex arce catholicæ eccleſiæ in hæreſeos barathrū in-
felix anima præcipitetur. Iam vero & illis quæ ſequuntur promiſſioni
bus,miro modo decipere conſueuerunt incautos. Audent enim pollice-
ri & docere ſe dei legittimos filios eſſe: & quod in eccleſia ſua,id eſt,com-
munionis ſuæ cōuenticulo,magna & ſingularis ac plane perſonalis quæ-
dam adſit dei gratia:adeo, vt ſine vllo labore, ſine operibus bonis omni-
bus, qui ad ſuum numerum pertinent, ſola in Chriſtum aut eius pro-
miſſiones fide, certa ſit ſalus: ſine vllo ſtudio aut induſtria, ipſis cunctis
ita diuinitus cuncta diſpenſentur, vt angelica protectione ſeruati, nun-
quam

A quam poſſint ad lapidem offendere pedem ſuum, nunq̃ ſcandalizari.

Quid igitur cum ijs facient matris eccleſiæ filij? Hoc enim primo expediendum eſt. Poſt quod explicabimus deinceps, quo pacto facile tuti eſſe poterunt aduerſus illius antiqui hoſtis tam graues, tam periculoſas inſidias. Quomodo reſiſtere aduerſus illa diuinorum eloquiorum fulmina, quibus ſua dogmata hæretici ſtatuunt, tanta aliquando probabilitate, vt etiam eruditiſſimis magnū faceſſant negocium. Qua demum via, qua certa methodo, exurgentium hæreticorum fraudes deprehendet orthodoxus: & in quacunque propoſita quæſtione quocunque dogmate orthodoxæ fidei veritatem ab hæreticæ prauitatis falſitate diſcernet. Hæc in ſequentibus ſuo ordine & loco omnia diligenter explicare & demonſtrare conabimur. Quod vero nunc eſt in manibus, quid cum hæreticis, qui ſua nobis contra communem catholicæ eccleſiæ fidem conantur

Quo pacto ſe gerere debent orthodoxi erga hæreticos.

B perſuadere, faciendum eſt matris eccleſiæ filijs? Nunquid ad diſputationis certamen in arenam cum illis deſcendendum eſt, vt ſcripturarum cōuincantur argumentis efficacioribus, & euidentioribus? Tertulliano imprimis non videtur hoc vtile conſilium. Sed nec Paulo apoſtolo: Hæreticum, inquit, hominem poſt vnam & alteram correptionem deuita, ſciens quia ſubuerſus eſt, qui eiuſmodi eſt. Quid eſt quod ait? Hæreticum de ſcripturis conuinces? minime. Imo: Hæreticum hominē deuita: quod diſputando facere non poſſumus. Sed fortaſſis poſt vnam & alteram diſputationem? Non ſic Apoſtolus: ſed poſt vnam & alterā correptionem. Corripiendus igitur eſt, non diſputatione conuincendus hæreticus. Et poſt correptionē alteram, deuita, inquit. Sed quid cauſæ, cur in vno hæretico obſeruandus non ſit ordo ille correptionis fraternæ, nobis præſcriptus a Chriſto? Cur non ante denunciandus eccleſiæ, q̃ vitandus a nobis, vt alius quilibet frater: quem tamen vt fratrem ſemel & ite-

Corripiendus, non diſputatione conuincendus hæreticus.

Ad Tit. 3

C rum iubemur corripere? Cur in hoc vno non expectamus, ſed præuenimus cenſuram eccleſiæ? Ipſe ad hæc nobis reſpondeat Apoſtolus: Sciens, inquit ille, quia ſubuerſus eſt, qui eſt eiuſmodi. Horrēda profecto ſententia, & grauis nimium aduerſus hæreticos apoſtolica cenſura.

Poſt correptionem alteram non denunciandus eccleſiæ, vt cæteri peccatores, ſed mox vitandus.

Ideo peccantem in nos fratrem corripimus & denunciamus eccleſiæ, vt emendetur. At de hæreticis poſt vnā & alteram correptionē, omnem nobis ſpem emendæ præſcidit Apoſtolus: Sciens, inquit, quia ſubuerſus eſt, hoc eſt, funditus euerſus. Nā a fundamento omnis emendæ, & cōuerſionis (quod eſt orthodoxa & catholica fides) auulſus, ſuopte iudicio cōdemnatus eſt. Quare in vno hæretico expectanda nobis nō eſt diſtrictio cenſuræ in ipſum eccleſiaſticæ. Sua enim ipſius ſententia a cōmuni catholicæ eccleſiæ ſenſu recedens, ab eadem ſe exemit, imo contra eccleſiam ſe ſtatuit. A qua tamē vel recedere, damnari eſt. Quiſquis em̄, inquit Cyprianus, ab eccleſia ſegregatur, adulteræ iungitur, & a promiſſis eccleſię ſeparatur. Nec pertinet ad Chriſti præmia, qui Chriſti relinquit eccleſiā, alienus eſt,

Quare in vno hæretico nō obſeruatur ille ordo correptionis fraternæ.

Cyprianus de ſimplicitate prælatorum.

enus eſt,prophanus eſt,hoſtis eſt. Habere iam non poteſt deum patrem, D
qui eccleſiam nō habet matrem. Si potuit euadere qui extra arcam Noe fuit, & qui extra eccleſiam foris fuerit,euadet. Monet dominus & dicit,
Lucæ 11 qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non colligit mecum, diſpergit. Hæc ille Cyprianus glorioſus martyr & pontifex. Sua ergo ipſius ſententia,ſuo iudicio ac per ſeipſum damnatus eſt,qui ſuum ſenſum aduerſus communem eccleſiæ ſenſum ſtatuit, atq; ita ſe vltro & ſponte ab eccleſia ſeparat, quærens Chriſtum in deſerto aut domorum penetralibus, & ſe diuidens ab eo corpore ad quod congregantur aquilæ. In quo vno
Matth.vi. Chriſtus eſt,ad ſeculi vſq; finem & conſummationem. Deuitandum ergo dicit Apoſtolus tanquam deploratum, nec vltra denunciandus eccleſiæ,qui eccleſiæ ſentētiam & iudicium nihili facit,ſed ſuum, aut magiſtri alicuius ſui hæretici, ſenſum eidem præfert. Cuius tamen autoritas alijs peccatoribus nihilo minus eſt & manet ſacroſancta,et propterea ad cor- E
2.Tim.2 rectionem,emendamq; eorum efficax. Deuita,inquit,tanquam deploratum,tanquam peſtilentem,tanquam præſentem peſtem,nec nouis vocibus eorum aures accommoda, ne & tu quoq; eorum contagione inficiaris. Multum enim proficiunt ad impietatem, & ſermo eorū velut cancer ſerpit. Dum ergo (inquit ille Tertullianus)nouis vocibus eorū interdicit aures accōmodare, ſimul & de ſcripturis cum eis diſputationem interdixit: primum, quod nihil proficiunt: deinde, quod ſcripturæ ad ipſos non pertineant. Nam cum ex vna eccleſiaſticæ traditionis autoritate(quemadmodum ſupra demonſtrauimus)nobis cōſtet ſcripturarum autoritas, certum eſt ad eos ſolos pertinere ſcripturas, qui eccleſiaſticam autoritatem agnoſcunt. Quam cum contemnant hæretici, nihil eis cum ſcripturis commune eſt, nihil ad eos pertinet ſcripturarum poſſeſſio.

Tertulliani veriſſima ſententia, de diſputationibus cū hæreticis.

Quibus merito dicit eccleſia: Qui eſtis vos? vnde & quando veniſtis? quid in meo agitis non mei? quo iure ſyluam meam cæditis? qua licentia F
fontes meos tranſuertitis? Mea hæc eſt poſſeſſio. Iam olim poſſideo, habeo origines firmas. Ego ſum apoſtolorum hæres. Ipſi apoſtoli ſicut teſtamento ſuo cauerunt,ſicut fidei meæ commiſerunt,ſicut adiurauerunt, ita teneo. Vos certe exhæredarunt ſemper, & abdicarunt, vt extraneos, vt inimicos. Vnde autem eſtis extranei & inimici apoſtolis? niſi ex diuerſitate doctrinæ, quam vnuſquiſq; veſtrum aduerſus apoſtolicam doctrinam, quam ab apoſtolis acceptam catholica ſeruat eccleſia, de ſuo ſenſu & arbitrio profert, ſcripturas ad ſuam ſententiam attrahens, & diuerſis expoſitionibus & commentis peruertens. Quibus ſuper prophanis, inquit ille,dogmatibus ſuis neutiquam permittēda eſt ad ſcripturas prouocatio:quas non ad inflexibilem illam ſuam amuſſim,ſed ad ſuum ipſorum ſenſum intelligunt. Quare quantumuis in ſcripturis quis exercitatus,cum illis diſputatione congrediens,nihil proficiet, neque ipſis, neque audientibus orthodoxis. Quoniam ſiue defenderis tu quid, ſiue negaueris,ſcri-

A ris,ſcripturas veluti Lesbiæ ædificationis plumbeam quãdam regulam, ingenij verſutia, in contrarium ſibi accommodabunt. Quos ſi dixeris vim afferre ſcripturis,& incongrua eas expoſitione torquere, idem occla mabunt tibi, a ſe videlicet veritatem earundem ſtare, a te vero adulterari eaſdem. Itaque ſi tu cum illis in congreſſum deſcendas ſcripturarum pro pter cauſam alterius, quem dubitantem in via fidei velis confirmare. Is cum videbit ex ſcripturis nihil aliud q̃ hinc inde altercationes fieri, diſce- det incertior: ignorans quã partem hæreſim iudicare debeat: æqua parte videlicet, negandi vtrinq; & affirmandi. Ergo nec ad ſcripturas prouo- candum eſt, inquit, nec in ijs aduerſus hæreticos conſtituendũ certamen, in quibus aut incerta, aut parum certa eſt victoria. Hæc ante annos mille trecentos eſt & fuit illius Tertulliani ſententia, atq; adeo Pauli apoſtoli.

Cum hæreticis igitur quid nobis, hoc eſt, catholicæ eccleſiæ filijs, facie- B endum ſit, idem clare nos docuit Apoſtolus: Quibus poſt vnam & al- teram correptionem nihil vult amplius adhiberi remedij: non informa- ri eos, aut conuinci ex ſcripturis, non eccleſiæ denunciari: ſed deuitari ve lut plane incorrigibiles, et qui abierunt in profundum malorum: Sciens, inquit, quoniam ſubuerſus eſt, qui eſt eiuſmodi, & tibi ex illo graue im- minet contagionis periculum. Deuita ergo quaſi viperam, quaſi ſcorpi- onem, quaſi baſiliſcum, ne te non ſolum tactu, ſed etiam viſu afflatuque percutiãt. Quid eſt deuitare? Cum huiuſmodi nec cibũ ſumere. Si quis, inquit, venit ad vos, & hanc doctrinam non affert. Quam doctrinam? niſi catholicam & vniuerſalem, & vnam eandemque per ſingulas ætatum ſucceſſiones, incorrupta veritatis traditione manentem, & vſque in ſecula ſine fine manſuram. Quid tum? Nolite, inquit, recipere eum in do mum, nec aue ei dixeritis: Qui enim dicit illi aue, communicat operibus eius malignis. Sicut prædiximus, inquit, & nunc iterum dico: Si quis vo- C bis, nimirum Chriſtianis & catholicis eccleſiæ filijs, euangelizauerit præ- terquam quod accepiſtis, anathema ſit: Id eſt, ſeparatus, ſegregatus, ex- cluſus, ne vnius ouis dirum contagium innoxium Chriſti gregem vene nata permixtione contaminet. Vides itaque quid nos doceant apoſto- licæ literæ, quo nos pacto erga hæreticos gerere oporteat, ne venenata eo rum contagione inficiamur. Certe apoſtoli, apoſtolicique viri magna cu- ra, ſummoque ſtudio (ad noſtram nimirum doctrinam & inſtructio- nem) ſibi cauerunt, ne vel verbo communicarent hæreticis, memores a- poſtolicæ doctrinæ præfatæ.

Quantope re diuitan- di hæretici.

Galat. 1

De ſancto Polycarpo beati Ioannis euangeliſtæ diſcipulo, pontifice et martyre glorioſiſſ. ſcribit eiuſdem auditor ſacer Irenæus: Sunt, inquit, qui audierunt eum dicẽtem: Quoniam Ioannes domini diſcipulus in Ephe- ſo iens lauari, cum intus vidiſſet Cerinthum, exilierit de balneo non lo- tus, dicens ſe metuere, ne balneum concideret, cum intus eſſet Cerinthus, inimicus veritatis. Et ipſe Polycarpus Martioni Romæ aliquando oc- curren-

currenti ſibi,ac dicenti,cognoſcis nos? reſpondit:cognoſco te primogeni D
tum Satanæ: Tantum,inquit, apoſtoli & horum diſcipuli habuerunt ti-
morem,vt neq; verbotenus communicarent alicui eorum qui adultera-
Ad Tit. 3 rent catholicam veritatem, quemadmodum Paulus ait: Hæreticum ho-
minem,&c. deuita. Hæc ille Irenæus.

Quid nunc patiatur ecclesia ob nō vitatos hæreticos.

Cuius apoſtolicæ doctrinæ ſi & nos memores fuiſſemus, meliore ſa-
neloco eſſent res Chriſtianæ. Sed dum oſtentandi ingenij & eruditionis
gratia cum Luthero in certamen deſcenditur ſcripturarum, dum ad pu
blicas diſputationes (quæ in eiuſmodi ad nihil valent q̃ ad ſubuertenda
audientium corda,& ad euentilandas ſub cineribus male conſopitas hæ
reticæ prauitatis ſcintillas) prouocatur, breuiter dum non vitantur hære
tici, excitatum eſt hoc quod nunc proh dolor videmus incendium. Et
peruaſit hæc peſtifera lues & venenata contagio, non ſolum pagos, caſtel
la, oppida, ciuitates: ſed regna, nationes, populos, & ab ipſis pene funda- E
mentis orbem Chriſtianum excitauit, concuſſit & commouit: vt nullo
vnquam tempore ab initio fœdior ſuerit Chriſtianæ eccleſiæ facies, ma-
gis confuſus ordo, cōtemptior eccleſiaſtica diſciplina, neglectior religio:
& ſemel reſuſcitata ab inferis vniuerſa iam olim damnatarum hæreſium
prodigia ac portenta. Sed hactenus erga hæreticos ipſos quo pacto nos
gerere oporteat.

Qua via ac certa regula exurgentium hæreticorum fraudes facile deprehendet orthodoxus matris eccleſiæ filius: & catholicæ fidei veritatem ab hæreticæ prauitatis falſitate diſcernet. CAP. V.

NOn eſt leue, quod hic docere aggredimur. Sed vt ſemper ma-
gnopere ad ſalutem neceſſarium: ita hoc periculoſiſſimo tempo
Marci 13 pre (quo in errorem, ſi fieri poteſt, ſeducūtur et electi) omnibus
qui ſeduci non volunt, ſed in orthodoxæ fidei ſynceritate fideliter perma
nere, ſummopere attendendum, qua via ac certa regula exurgentium hæ
reticorum fraudes, ne eis ſeducamur, deprehendendæ ſint. Hoc enim pri F
mum eſt, & omnibus neceſſarium ad ſalutem, veluti declinare a malo.
Quod vero deinceps, & velut ſecundo loco, poſſe certa methodo, via, ac
ratione catholicæ fidei veritatem, in quacunque propoſita quæſtione &
controuerſia, ab hæreticæ prauitatis falſitate diſcernere ac internoſcere,
non exigitur æque ab omnibus: ſed his tantum qui præſunt, & quibus
plus datum eſt. Siquidem ſimplicioribus ſatis eſt, fide paſci iuxta aran-
tes boues. Omnibus tamen æque neceſſarium, a fidei integritate non ſe-

Qua nota internoſcēdi nobis hęretici, quos iubemur fugere.

duci. Qua itaq; via ac certa regula exurgētium hæreticorum fraudes no
bis omnibus deprehendendæ ſint, quo antidoto, quo vmbone tuti eri-
mus aduerſus illorum venena, & periculoſas inſidias, priuſquam publi-
ce innotuit, ipſos eſſe hæreticos: quomodo deprehendendum latens ve-
nenum ſub aromate eloquiorum cœleſtium, denique qua nota interno-
ſcendi nobis ſint hæretici, quos iubemur fugere, vt peſtilentes, atq; adeo,
vt ipſam peſtem, ipſe nos docet Chriſtus, iſtorum nobis aduentum præ-
nuncians,

A nuncians,& aduerſus eorum virus lethale ſuos præmuniens. Et multi, Matth.24
inquit, pſeudoprophetæ ſurgent, & ſeducent multos, tunc ſi quis vobis
dixerit,ecce hic eſt Chriſtus,ecce illic,ecce in deſerto,nolite exire:ecce in pe
netralibus,nolite credere. Audis doctrinam Chriſti ſaluatoris noſtri:Sur
gent,inquit,multi pſeudoprophetæ,nunquid mentitus eſt? nunquid im
pletum hoc ipſi non cernimus oculis noſtris? Quã multi nobis derepen-
te nunc prodierunt prophetę? Sed ſurgent,hoc eſt,venient a ſe ipſis,cum
dominus non miſerit eos. Quanquam & generalius et ad propoſitum Pſeudopro
accommodatius per pſeudoprophetas intelligimus eos, qui peruerſe in- phetæ falſi
terpretantur ſcripturas,et ſuo,non eccleſiæ ſenſu eaſdem intelligunt. Hoc ſcripturarum
enim Paulo eſt prophetare,ſcripturas interpretari & exponere. Sectami- interpretes.
ni,inquit,charitatem, æmulamini ſpiritualia, magis autem vt prophete- 1.Cor.14
tis. Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur, nemo enim au-
B dit. Qui prophetat,hominibus loquitur ad ædificationem,& exhortatio
nem,& conſolationem. Et paulo poſt: Volo autem omnes vos loqui lin
guis,magis autem prophetare:nam maior eſt qui prophetat, q̃ qui loqui
tur linguis,niſi interpretetur,vt eccleſia ædificationem accipiat, &c. Ideo
qui loqtur lingua,oret vt interpretetur. Prophetæ itaq; & Paulo & Chri
ſto ſunt interpretes ſcripturarum. Pſeudo vero prophetæ,qui ſub velle- Matth.7
ribus ouium, tecta lupina feritate graſſantur in ouile Chriſti, qui nefarij
erroris fraudulẽtiam, prætextu autoritatis diuinorum eloquiorum ſub-
inducunt, qui ſcripturas ſuo ſenſui accommodant & non ſuum ſenſum
ſcripturis: breuiter, qui ſcripturas ſuo ipſorum, non eccleſiæ catholicæ
ſenſu intelligunt. Surgent, inquit, multi pſeudoprophetæ, ſed vnde a-
gnoſcemus eos, vt caueamus ac deuitemus? Ab operibus,inquit, eorum
agnoſcetis eos. At quæ tandem hæc ſunt opera? ſeducent, inquit, mul- Vnde pſeu
tos. Quid eſt ſeducere? ſeorſum ducere, abducere a corpore illo eccleſia- doprophetam agno-
C ſticæ vnitatis, a doctrina catholica & vniuerſali, in nouitates prophanas, ſcas.
in opiniones ſingulares, in angulos domorum & penetralia. Hæc ſunt
iſtorum pſeudoprophetarum opera,a quibus nobis æſtimãdi & inter-
noſcendi ſunt. Seducent multos, ſed tu caue ne ab illo corpore te ſeduci
permittas. Sed ſi quis tunc dixerit tibi:Ecce hic eſt Chriſtus:Ecce illic:Ec
ce apud nos eſt vera eccleſia Chriſti, vera proinde ſalus quæ expectatur a
Chriſto,noſtræ ſententiæ, noſtræ fidei & doctrinæ cõſortibus:nolite, in-
quit,credere,nolite ſeduci,nolite exire ab illo corpore. Illius em̃ ſolius cor-
poris,caput,vita & ſalus Chriſtus eſt. Ego,inquit, vobiſcum ſum omni- Matth. vl.
bus diebus,vſq; ad conſummationem ſeculi. Itaque ab illo corpore quiſ-
quis te ſeducere conatur in deſertum Iudaiſmum, in angulos domorum Matth.24
& penetralia,hoc eſt,in nouas & ſingulares aliquas opiniones, a commu-
ni ſenſu illius corporis extraneas, & pugnantes cum doctrina catholicæ
eccleſię,agnoſce iuxta ſaluatoris noſtri doctrinam,pſeudoprophetam ex
operibus ſuis: agnoſce lupum obtectum velleribus ouium: & caue cre-

das,caue exeas.Si quemadmodum infelix mater noſtra ſerpenti,ita & tu D
pſeudoprophetæ cœperis adhibere aures,ſi crediderís inſuper,ſi ſeduci
te permiſeris,ſi exieris,nihil habes quod cuiquam poſſis imputare: nihil
quod errori tuo excuſationis prætendere,quaſi tibi non ſit prædictum ſa
tis a Chriſto: quaſi te non ſatis præmonitum: aut demum,quaſi neſcias,
quid ſentiat catholica per orbem diffuſa eccleſia: vt cuius vocem & ſen-
tentiam nunquam audieris.Nam & hanc tuam excuſationem præuenit
& ſubmouit Chriſtus. Vbicunq; enim, inquit ille, fuerit corpus, illuc
congregabuntur & aquilæ. Vides,quo pacto intelligere poſſis totius cor
poris ſenſum.Nam ſi non ex totius corporis voce, certe ex congregatio-
ne aquilarum. Vbicunq; enim illæ congregantur,ibi corpus eſt: quæ eſt
illarum concors ſententia,idem totius corporis ſenſus eſt. Et quæ tãdem
illæ aquilæ? qui in carne præter carnem viuunt aut vixerunt:quorũ eſt et
fuit,quamuis hic peregrinantium,in cœlis conuerſatio:quorũ omne ſtu- E
dium,omnis meditatio,omnis voluntas in lege domini:quam & vita,&
moribus expreſſerunt.Qui ſigna inhabitantis in ſe dei ſpiritus euidentia
ediderunt. Vbicunq; illæ aquilæ cõgregantur,illic certum habe eſſe cor-
pus illud,cui aſſociari,cui conſentire debeas,& in quo Chriſtum & ſalu-
tem quærere. Nunquid aut obſcura aut difficilis eſt hæc doctrina Chri-
ſti? Nunquid qui ſeduci ſe permittunt a corpore illo in deſertum, in an-
gulos domorũ, & penetralia, qui exeunt, & ſeductores ſequuntur ac illis
credunt,habent quod errori ſuo excuſationis prætexant? Si opertũ eſt,
inquit ille,euãgelium noſtrum,in his qui pereunt opertum eſt.Quorum
deus excæcauit mentes, vt non fulgeat in eis illuminatio euangelij gloriæ
Chriſti.Qui exeunt ergo ab illo corpore, qui ſeductores pſeudoprophe-
tas ſequuntur vltro,horum, inquit, excæcauit deus mentes. Et profecto
prodigioſæ cuiuſdam cæcitatis eſt, vnum aliquem carnalem homuncio F
nem ſibi perſuadere,quod hactenus vniuerſa eccleſia Chriſti non intelle-
xerit euangelium & ſcripturas: ipſe vero eorundem nunc primum ve-
rum germanumq; intellectum habeat. Quod catholica eccleſia neſcierit
hactenus quid credi oporteat: ſed credenda vniuerſa nunc demum ſibi
primitus innotuerint. Imo quod mille quingentis ferme annis nulla fue-
rit eccleſia,in qua eſſet regnaretq; Chriſtus, aduerſus fidelẽ eiuſdem pro-
miſſionem,dicentis ijs qui ab initio conſtituebant eccleſiam: Ego vobiſ-
cum ſum omnibus diebus ad conſummationem vſq; ſeculi. A quo tem-
pore certum eſt non defeciſſe nec defecturum illud corpus, in quo Chri
ſtus permanet,niſi infidelem & mendacem æternam dei veritatem face-
re voluerimus. Quod tamen iſtis hominibus, qui impudentibus buccis
aſſidue crepant euangelium:cũ nihil minus ad ipſos pertineat, ſupra an-
nos mille ducentos,trecentos & eo amplius nullum fuiſſe certũ eſt. Nam
quibuſdam ex his(vt in exemplo quod dixi fiat apertius)nemo eſt Chri
ſtianus niſi baptizatus ætate adulta,& cum actuali fide: paruulorum ve-
ro ba-

Vt orthodoxum catholicæ eccleſiæ ſenſum intelligas, quem ſequi neceſſario debeas.

2.Cor.4

Prodigioſa hæreticorũ noſtræ tẽpeſtatus cæcitas.

A ro baptiſma, vt vanum ac nullius momenti rident et contemnunt. Certũ eſt autem ſupra mille, & tanto amplius annos vix vllos fuiſſe aliter baptizatos, niſi forte paucos ex Iudaiſmo aut gentilitate cõuerſos ad fidem Chriſti. Quare nec vllos vere Chriſtianos, vllam ve eccleſiam Chriſti. Quod ſi negare audeant, proferant nobis, quo orbis loco interim continua ſerie aliter facti ſint Chriſtiani, ꝙ quemadmodum nos adhuc infantes & paruuli: vt vel fingere poſſint in aliquo orbis loco conſeruatam cõtinue eccleſiam, quam certum eſt deficere non poſſe ad conſummationem vſque ſeculi.

In omni itaq; hæreticæ tempeſtatis ſuborto turbine ac procella, quiſquis ſe continet intra arcam illam eccleſiæ catholicæ, atq; eius corpori ſe firmiter agglutinat, quiſquis in dubio obſeruat, ſequiturq; aquilarum illarum conuentum & congregationem, illi nihil poteſt imminere pericu- *Vt ſe quiſque inter omnes tẽpeſtates hæreticas facile ſeruet a periculo.*
B li, ſed fixus immotuſq; permanet. Cõtra vero, ꝗ dimiſſa illa ſacra ancora, animo fluctuare incipit, qui aures præbere impiorum ſermonibus, qui rationibus eorum magna aliquando probabilitate, ex diuinorum eloquiorum autoritate contextis attendere: is paulatim ab illis ſeduci ſe permittit: illique fit tentatio, ad profectum alioqui noſtrum a deo permiſſa, in captionem & ſcandalum, ſed ſua vtiq; culpa, quia conſilio Chriſti expedito & facili non eſt obſecutus. Fidele eſt & plane Chriſtianum illius Adamantij conſilium, quod vtinã idem ipſe perpetuo ſecutus fuiſſet. Quoties, inquit, aduerſus ea quæ obſeruat vniuerſa Chriſti eccleſia, canonicas aliqui ſcripturas proferunt, quibus omnis Chriſtianus orbis conſentit & credit, videntur dicere: Ecce in domibus eſt verbum veritatis, ſed nos illis credere non debemus: nec exire a paterna eccleſiaſticaq; traditione, nec aliter credere niſi quemadmodum eccleſiæ tradiderunt nobis. Hactenus ille. In quibus audis ſacram ancoram quæ nos ſtabiliat aduer- *Fidele conſilium Origenis in Matth. homi. 29. aut tractatu.*
C ſus omnem fluctuationem in ſuborta tempeſtate hæretica. Quæ tentationi quidem eſt omnibus, ſed in profectum illis, qui memores doctrinæ Chriſti ſe diligenter continent intra tutiſſimam ſtationem catholicæ eccleſiæ. In laqueum vero et ſcandalum fluctuantibus, quibus domi ſordẽt vetuſta omnia: ſed vltro exeuntes, omnem prophanam nouitatem captãt. Scribit in Deuteronomio B. Moyſes: Si ſurrexerit in medio tui propheta, aut qui ſomnium ſe vidiſſe dicat, hoc eſt (vt noſtro id accommodemus propoſito) magiſter aliquis in eccleſia, tantæ opinionis & autoritatis apud populum, vt diuino propheticoq; ſpiritu docere credatur, & in eius confirmationem prædixerit, inquit, ſignum atq; portentum, & euenerit quod locutus eſt. Magna profecto doctrinæ commẽdatio, certo futura prædicere, & re ipſa euentiſq; prædictionis veritatẽ comprobari. Quid deinde? Et dixerit, inquit, tibi: Eamus & ſequamur deos alienos, quos ignoras. Deos aũt alienos, etiam aliena nouaq; dogmata, allegorico ſermone haud incongruẽter intelligere poſſumus. Et ſeruiamus, inquit, *Cur permittat deus ſuos fideles tẽtari ab hæreticis.* *Deut. 19*

 eis,

eis, hoc eſt, credamus eis. Quid ad extremum? Non audies, inquit, verba D
prophetę illius. Sed quid eſt cauſę cur a deo permittatur doceri, quod nō
permittitur audiri? Quia, inquit, tentat vos dominus deus veſter, vt pa-
lam fiat vtrum diligatis eum, an non in toto corde, & tota anima veſtra.
Audis cur quoſdam interdum eccleſiarum magiſtros, noua quædā do-
gmata introducere patiatur diuina prouidentia, vt tentet, inquit, vos dn̄s
deus veſter. Et profecto haud eſt leuis tentatio, iis præſertim, qui ſalutare
illud Chriſti conſilium non ſemper ante oculos ſtatuunt, cum ille, quē tu
velut prophetam venerabaris, quem doctorem veritatis putabas, ſubito
latēter ſub prætextu & inuolucro eloquiorum cœleſtium noxios ſuffun
dit errores, quos nec tu cito deprehendere valeas, dum antiqui magiſte-
rij duceris præiudicio, nec facile damnare fas ducis. Quemadmodū cum
hinc infelix ille Neſtorius magna primū gratia omnibus commēdatus,
magno ſacerdotum ſtudio, magno ſanctorum amore, ſummo populi fa E
uore, quotidie palā diuina pertractans eloquia & noxios quoſq; Iudæo-
rum ac gentilium confutans errores. Inde vero Apollinaris haud pauci-
oribus ante commēdatus nominibus, ſummo quippe ingenij acumine,
ſingulari eruditione ac doctrina præcellens, et qui inſanas Porphyrij calu
mnias triginta libris doctiſſime confutauerat, cum, inquam, hi ſubito ex
paſtoribus conuerſi in lupos, hæreſeos ſuæ veneno incautos inficerēt, de
incarnatione dn̄i & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, noua blaſphemaq; in-
troducentes dogmata, ſed ſibi mutuo contraria: cū alter ob duas in Chri-
ſto naturas, duas quoq; ex eodem perſonas faceret: alter contra, vt vnita-
tem ſeruaret ſuppoſiti, duarum in eodem naturarum negauit veritatem.

Quādo grauis hæreticorum tētatio.

Noſtra tempeſtate, nulla tentationis vi, ſed mera errādi libidine ſeduci, qui nunc ſequūtur olim damnatas hæreſes.

Nunc vero (quorſum iſtos induximus) quid tandē inſani miſeriq; Ana
baptiſtæ ſibi poterunt excuſationis prætexere, qui nulla tētationis vi, ſed
mera errandi alioſq; ſeducendi libidine, damnatas iam tot ſeculis totiuſq; F
catholicæ eccleſiæ exploſas præiudicio, illoꝝ quoq; peſtiferas hæreſes re-
uocare conantur ab inferis? quid deniq;, qui iam obſcuros quoſdā & in-
dignos qui nominētur homunculos, nulla autoritatis, nulla meritorum,
nulla ſanctioris vitæ, etiam quod ad ſpeciem attinet, nulla doctrinæ præ-
rogatiua, in illis iamdudum excuſſis, & infami nota, maledictoque inu-
ſtis, ne quis in ea forte oberrare incautus & incidere poſſet, hæreticorum
antris, angulis, & latibulis monſtrantes Chriſtum, contra Chriſtum ſe-
quuntur? Quid enim hoc nunc probabilitatis habere poterit, etiam nūc
aliquos Neſtorij, Apollinaris & ſimilium errores vltro ſequi, longe ante
annos mille anathematizatos a catholica Chriſti eccleſia? & hi cum vtro-
que blaſphemare malunt Chriſti incarnationem, q̄ cum orthodoxa ec-
cleſia de eadem recte ſentire: cum altero negantes dei verbum aſſumpſiſ-
ſe carnem ex Maria virgine: cum altero eandem eſſe deiparam aut θεο-
τόκον. Nunquid non eſt hoc ſcientem volentemque inſanire, & vltro
abire in præceps? nunquid non vltro recedere a corpore catholicæ eccle-
ſiæ, &

A ſiæ, & Chriſtum contra Chriſtum quærere in deſerto, in domorum an- Matth. 2
gulis & penetralibus, vbi idem ipſe teſtatur inueniri ſe non poſſe? Quis
vlla hos dignabitur aut venia, aut miſericordia? certe magnæ alicuius au
toritatis, eruditionis, doctrinæ magiſtrum ſequi, quandiu & vitæ merito
commendatur, nec aperta eccleſiæ cenſura perſtrictus eſt, vtcu̧ probabi-
lem excuſationem recipit, & venia miſericordiacu̧ dignum eſt. Cū vero
iam detracta illi perſona eſt ſub qua fefellerat incautoſcu̧ deceperat, cum
iam palam eſt lupum eſſe, qui ſe ouem, aut etiam paſtorem ſimulauerat,
qui ad illum iam palam rabientem ferocientemcu̧ vltro accurrerent, reli-
cto ouili in quo ſecuri cuſtodiebantur, neceſſe eſt aut cæcos eſſe aut lym-
phaticos. Illorum enim quē non miſereſceret, ſi qui admirabilis illius Ori
genis autoritatem ſecuti, in nouum aliquod & alienum dogma prolapſi
fuerunt: præſertim priuſquam aperta eccleſiæ definitione & orthodoxo
B rum ſententijs atro id carbone notatum eſſet? vt vnum ex plurimis, atcu̧
adeo ex omnibus commemorem, in quo plurima, adeo ſingularia & mi-
ra enituerunt, vt inter initia habendam cunctis aſſertionibus eius fidem,
quiuis ille facile iudicaret. Nam ſi genus, ſi vita, ſi eruditio autoritatem pa
riunt, quem illi ſanctiſſimorum facile comparabimus? Qui primum in
ea domo natus eſt, quæ eſt illuſtrata martyrio, deinde pro Chriſto nō ſo-
lum patre, ſed omni quocu̧ facultate ſpoliatus, tantum inter ſanctæ pau-
pertatis profecit anguſtias, vt pro nomine dominicæ confeſſionis ſæpi-
us affligeretur. Qui puerulus adhuc, in tātum capeſſendi martyrij ardo-
rem exarſerat, vt frequenter ſponte ſe ingereret periculis, atcu̧ alijs in certa
mine poſitis, præceps in medium rueret, ita vt inſectari ipſam mortem, et
rapere velle videretur, qui quod Leonidi patri in martyrio ſocius nō fu-
it, ſuæ voluntatis non fuit: ſed maternis dolis effectum eſt, quæ glorioſæ
C mortis eius deſyderia impediuit. Siquidem cum primo maternis ei obſe
crationibus ſupplicaret, vt ſibi conſuleret, vt parceret matri: & ille ex his
precibus inflammatior ad amorem martyrij redderetur: maxime ex eo,
quod patrē iam teneri cognouiſſet in vinculis: & ipſe propere ſocius effi
ci vinculorū eius & martyrij feſtinaret: arte quadā materni affectus inhi-
betur. Etenim cum maturare eum velle, & antelucanum prorumpere ad
agonum certamina præſenſiſſet: noctu cubiculum filij dormiētis ingreſ-
ſa, omnia eius indumenta, quibus procedi ad publicum poterat, furata
ſubtraxit: vt per hoc domi reſidere neceſſitate cogeretur. Ille vero mater-
nis impeditus dolis, cū nihil aliud agere poſſet, nec tamen mens eius qui-
eſceret, audet aliquid ſupra ætatem. Epiſtolam ſcribit ad patrē, ſe quidem
maternis artibus detineri, ſed illum tenere debere quod cœpit. Et addidit
etiam hoc: Vide pater ne propter nos aliud aliquid velis. Hæc fuerūt pri
ma puerilia Origenis rudimēta: hic ludus eius infantiæ: hæc a tenero pie-
tatis & religionis indicia: quæ procedente magno profectu accumulata
ſunt. His adſuit ingenij vis tanta, tam profundi, tam acris, tam elegantis,

Exemplū tentationis omniū grauiſſimæ & periculoſiſſimæ in Origene explicatur.

Origenes martyrij pro nomine Chriſti ſubeūdi cupidus.

Origenis ad patrem in vinculis detentum adhortatio.

vt omnes pene multum longeque ſuperaret: tanta doctrinæ & totius e- D
ruditionis magnificentia, vt pauca forent diuinæ, pene fortaſſis nulla humanæ philoſophiæ, quæ non penitus aſſequeretur. Cui ingenio cum non ſufficerent Græca: Hebræa quoque elaborata ſunt. Eloquētiam vero quid commemorem? Cuius fuit tam amœna, tam læta, tam dulcis oratio, vt ex ore eius non tam verba q̃ Attica mella fluxiſſe videantur. Sed pauca forte ſcripſit, pauca huius tanti ingenij, tantæ eruditionis, doctrinæ, eloquentiæque reliquit monumenta. Imo nemo mortalium plura: adeo, vt miraculum ſit, non ſolum ſcribi ab vno: ſed etiam legi ea omnia potuiſſe. Cui ne quicquam ad ſcientiæ conſummationem deeſſet, etiam plenitudo exabundauit ætatis. Ex cuius etiam ſinu innumeri doctores, innumeri ſacerdotes, confeſſores, martyres exierunt. Iam vero quanta apud omnes illius admiratio, quanta gratia, quanta gloria fuerit, quis exequi valeat? Quis non ad eum paulo religioſior, etiam ex vltimis mundi E
partibus aduolauit? Quis Chriſtianorum non pene vt prophetam? quis philoſophorum non vt magiſtrum veneratus eſt? Quam autem non ſolum priuatæ conditioni, ſed ipſi quoque fuerit reuerendus imperio, declarant hiſtoriæ, quæ eum a Mammea matre Alexandri Imperatoris accitum ferunt. Cœleſtis vtique ſapientiæ merito: cuius & ille gratia, & amore illa flagrabat. Sed & eiuſdem epiſtolæ teſtimonium perhibent, quas ad Philippum Imperatorem, qui primus Romanorum principū Chriſtianus fuit, Chriſtiani magiſterij autoritate conſcripſit. De cuius incredibili quadam conſummataque eruditione ac ſcientia, ſi quis referentibus nobis Chriſtianum teſtimonium non accipit, ſaltem philoſophis teſtificantibus, gentilem accipiat confeſſionem. Ait namque impius ille religionis noſtræ ex profeſſo hoſtis Porphyrius, ſe fama ipſius excitum Alexandriam puerum fere perrexiſſe: ibique eum vidiſſe iam ſenem: ſed plane talem tantumque qui arcem totius ſcientiæ conſcendiſſet. Dies profe- F
cto me deficeret citius, q̃ vt ea quæ in illo viro præclara extiterunt, aliqua ex parte perſtringam.

Origenes in maxima apud omnes admiratione et precio habitus.

Quorſum autem hæc dicta ſunt omnia? Hūc talem, tanti ingenij, tantæ doctrinæ, tantæ gratiæ virum. (De quo etiam diui Hieronymi aliquando fuit vox iſta: Se cum Origene errare malle, q̃ vera ſentire cum alijs) quis non facile, etiam quouis ſequeretur ſecurus? At huius vel vnius exemplo euidenter diſcimus, nullius omnino hominis ducatum, ſecure nos ſequi poſſe: ſed illius doctrinæ Chriſti, nos perpetuo memores eſſe oportere. Nam eo res & in Origine decidit, vt tanti viri, tanti doctoris, tanti prophetæ, non humana aliqua, ſed periculoſa nimium tentatio, ipſum ſequētes ſecurius & incautius plurimos, a fidei integritate ſeduceret. Quā ob rem hic idem Origenes, tantus ac talis, dū gratia dei inſolentius abutitur, dum ingenio ſuo nimiū indulget, dum ſibi plus ſatis credit, & antiquā Chriſtianæ religionis ſimplicitatem non ſatis magni facit, dum

Quā periculoſum ſit quēuis hominē, quantumuis doctum et ſanctum, vt videtur ſecure ſequi.

A dum ſe plus cunctis ſapere præſumit, dum eccleſiaſticas traditiones & veterum magiſteria contemnens, quædam ſcripturarum capitula nouo more interpretatur: meruit, vt de ſe quoque diceretur dei eccleſiæ: Si ſurrexerit in medio tui propheta, & paulo poſt: Non audies, inquit, verba prophetæ illius. Et item: Quia, inquit, tentat vos dominus deus veſter vtrum diligatis eum, an non. Vere non ſolum tentatio fuit, ſed & magna tentatio: deditam ſibi, atque in ſe pendentem eccleſiam, admiratiõe ingenij, ſcientiæ, eloquentiæ, conuerſationis & gratiæ, nihil de ſe ſuſpicantem, nihil verentem, ſubito a veteri religione in prophanam aliquam nouitatem, ſenſim, paulatimque traducere. Deuter. 13

Talis notæ magiſtros, antequam manifeſto patuiſſet lupos obtectos ſub velleribus ouium, ſi in nouum & peregrinũ dogma aliquod, de quo tamen nondum ita clare audiſſent catholicæ eccleſiæ ſententiam, ſequerẽ-B tur hi, qui nunc per eccleſiam debacchantur Anabaptiſtę, Sacramentarij, Lutherani: humanus vtique foret lapſus, graui admodum tentationi ſuccubuiſſe. At nunc cum apud illos nihil audias, quam Lutheros, Suuinglios, Brentios, Oecolampadios, & vt breuiter dicam, eiuſmodi portẽta hominum carnalium, palam ſeditioſorum, ſceleratæ vitę, & qui voluten-tur in cœno voluptatum carnaliũ: non diſſimulanter, non tecte & callide, ſed palã auocantes a corpore catholicæ eccleſiæ: imo eandem probris, maledictis, execrandisque conuitijs (quaſi aliter non ſatis paterent cuius ſpiritus eſſent, ſcurriliter inſectantes, ad ea dogmata, de quibus omnibus nota eſt catholicæ eccleſiæ ſententia & cenſura, imo quæ ante annos plus mille ab eadem cum ſuis adſertorib9 execrata & anathematizata ſunt. Qui hos ſequitur, dimiſſo illo corpore catholicæ eccleſiæ, certe non alicui graui tẽtationi ſuccubuiſſe, ſed datus plane in reprobum ſenſum, & diuino iudi-C cio excæcatus videtur: vt non fulgeat in eo euangelium gloriæ Chriſti. Quod ſi fulgeret, nunquid dimiſſo illo corpore, in quo ſolo Chriſtus eſt, Chriſtum alibi contra Chriſtum quæreret? Quod ſi quibus forte tentationi eſt, quod horum plurimi pro ſuæ impietatis defenſione, non ſolum patienter, ſed etiam alacriter mortem excipere videantur, quod ſeſe in miniſtros Chriſti transfigurent, patrem ſuum vocantes deum, & pro perſequutoribus ſuis orantes, atque id genus alia quædam, quę ſimplicibus quibuſdam, ſed incautis, imo & doctioribus nonnullis, ſed inſtabilibus in fide, atque illi ancoræ ſacræ non ſatis firmiter adhærentibus, ſunt non tentationi ſolũ, verumetiam ſcandalo, ij non perpendunt antiqui illius callidique hoſtis artes & potẽtiam in eos quos ſemel totos obdeſit. Neque enim præmonente nos id Apoſtolo, cuiquam mirum videri debet, cum ipſe Satanas ſeſe transfiguret frequẽter in angelum lucis, ſi miniſtri eius transfigurentur ſicut miniſtri iuſtitiæ. Sed ex operibus eorum, inquit doctor & ſaluator noſter Chriſtus, cognoſcetis eos. Quę qui perpendit, nunquid in illis non clare agnoſcit artes, vim & potentiã Satanę? ſed in ſua ipſi9 mẽbra. Vidit

Quod nulla venia digni ſint, qui noſtra tẽpeſtate ſequũtur hæreticos.

Moriendi conſtantiã in hæreticis nemini eſſe debere tentationi aut ſcandalo.

2. Corin. 11

Matth. 7

Nota ex-empla. nuper ex ijs Amſterdama viros & mulieres aliquot,qui omnis honeſta- D
tis & pudoris obliti,bacchantium more,nudi,& veluti phanatici ac men
te capti horribiliter vociferantes,tota vrbe diſcurrerent. In quibus erant
& vterum geſtantes prouectæq; ætatis mulieres quædam,& eleganti for
ma puellæ aliquot:quæ poſt interrogatæ in carcere,quid ita indecore,ita
omnis verecundiæ ſui ſexus oblitæ,inaudito more ſic diſcurriſſent nudę
per vrbem,quod honeſta mulier ſola noctu in ſuo verecundaretur cubi-
culo:nihil reſponderunt aliud,q̃ ſenſu quodam interno,cui non poſſent
reſiſtere,ſe ad id fuiſſe coactas:vt clare intelligas,hos poſtquam legittimo
abnegato baptiſmo,Chriſtianitate & orthodoxa fide,ſe totos diabolo ſe-
mel permiſerunt,fieri inſtrumenta quædam & organa Satanæ. Nam &
hi etiam tripudiãtes,& pro ſuis interfectoribus orãtes ibãt ad ſuppliciũ.

Ita quoq; his ipſis diebus eadem vidit ciuitas,tam multos ex eis coniu
Exemplum alterum. ratos in necem innocentum ciuium, in tam celebris,tam opulentæ vrbis E
excidium & internetionem.Attamen illi ipſi notorij ſicarij, parricidæ &
perduelliones,in ipſo crimine poſt armis occupatum nocte intempeſta
forum & prætorium, poſt trucidatum cum multis ciuibus conſulem,
comprehenſi æqua animi (vt ipſi dicerent) conſtantia & alacritate, per-
inde quaſi nihil commiſiſſent mali,quaſi pro veritate fidei & religionis
mortem oppeterent,ſupplicia pertulerunt. Quod quis non videat & cla
riſſime intelligat excæcatæ mentis & diabolicæ obſtinationis fuiſſe duri-
ciem? Qua de re audi obſecro,& memoriæ tuæ commenda, quæ ſcribat
glorioſus ille Chriſti martyr & põtifex Cyprianus tractatu aduerſus No
Cyprianus uatianum: Cum deo,inquit,manere non poſſunt, qui eſſe in eccleſia dei
vnanimes noluerunt. Ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel obie-
1.Corin.13 cti beſtijs animas ſuas ponant,nõ erit illa fidei corona:ſed pœna perfidiæ,
nec religioſæ virtutis glorioſus exitus:ſed deſperationis interitus. Occidi
talis poteſt:ſed coronari non poteſt. Hæc ille Cyprianus. Itaq; nihil eſt, q F
Chriſtifidelis aliquis vel tantillum inde moueri debeat. Sed ſi periculoſæ
alicuius tentatiõis exemplũ requiras,eã in Origene explicauimus. Aduer
ſus quam opus erat, & attento arrectoq; Moyſi illa præmonitiõe,& præ
munito Chriſti,quam hic explicamus, doctrina admonitioneq; animo.

Scribit ad Corinthios Paulus apoſtolus:Oportet hæreſes eſſe, vt pro-
Cur oporteat hæreſes eſſe. bati manifeſti fiant in vobis. Ac ſi diceret:ob hoc hæreſeon non ſtatim di
uinitus eradicantur autores,vt probati manifeſti fiant:vt appareat vnuſ-
quiſq; q̃ tenax,q̃ fidelis & fixus catholicæ fidei ſit amator. Et reuera cũ
Eorũ q inter hæreticos & orthodoxos velut dubij diſtrahũtur conditio. quæque nouitas ebullit, ſtatim ſecernitur frumentorum grauitas, & leui
tas palearum:tunc enim ſine magno molimine excutitur ab area, quod
nullo pondere intra aream tenebatur. Nanque alij illico prorſus auolant:
alij vero tautummodo excuſſi:ſed quia illi ſacræ ancorę non firmiter ad-
hæſerunt,alij ſaucij,ſemineces ac ſemiuiui,inter vtrunq; miſeranda plane
conditione diſtrahuntur & iactantur. Corpori illi eccleſiæ catholicæ non
ſatis

A ſatis firmiter incorporati ſunt,aquilarū congregationē,nec obſeruant,nec quāti oportet faciunt:præbent aūt pſeudoprophetis ac ſeductoribus aures,nec tamē illis prorſus accedūt.Mouent̄ rationibus eorū & cœleſtiū eloquiorū autoritate magna aliquādo probabilitate contextis:ſed nō aduertunt ipſis tunc dici:Ecce hic eſt Chriſtus,ecce illic, nec memores ſunt doctrinæ ipſius Chriſti,iubentis illis non credere,non exire ab illo corpore. Ita fit,vt magnis curarū æſtibus,magnis turbinibus,frequenter exagitentur.Nunc em̄ qua vētus ille tētationis impulerit, incitato errore rapiunt̄: nunc in ſemetipſos reuerſi,tanquā contrarij fluctus reliduntur. Nunc temeraria præſumptione,& ea quæ incerta ſunt approbant,nunc irrationabili metu etiā,quæ certa ſunt,expaueſcunt.Incerti qua eant,qua redeāt,qd appetant,qd fugiant,quid teneant,qd dimittant.Quę quidē dubij & malependuli cordis afflictio diuinæ erga ipſos miſeratiōis eſt medicina, ſi ſa-

B piant.Icciro enim extra tutiſſimū catholicæ fidei portum diuerſis cogitationum quatiunt̄,verberant̄,ac pene necantur procellis, vt eleuata in altum elatæ mentis vela contrahant & deponant,quæ male nouitatum vētis expāderant,ſeſeq; intra fidiſſimā ſtationē placidę ac bonę matris reducāt,& deinceps contineant,atq; amaros illos turbulentoſq; errorū ſuccos primitꝰ reuomāt,vt poſſint deinceps viuę & ſalientis aquę fluēta potare.

Quæ cū ita ſint,ille demū verus eſt & germane catholicus,qui veritatē dei,qui eccleſiam,q Chriſti corpus diligit,qui diuinæ religioni, qui catholicæ fidei nihil præponit:non hominis cuiuſpiam autoritatem,non amorem,non ingenium, non eloquentiam, non philoſophiam. Sed cuncta hæc deſpiciens,in fide fixus ac ſtabilis permanens, quicquid vniuerſaliter antiquitus eccleſiam catholicam tenuiſſe cognouerit, id ſolum ſibi tenendum credendumque decernit:quicquid vero ab aliquo deinceps vno præter omnes,aut contra omnes ſanctos,nouum aut inauditum ſub-

Vere & germane catholicus quis.

C induci ſenſerit, id nō ad religionem,ſed tentationem potius pertinere nō dubitat.Quod enim nouum,quod particulare, id catholicum non eſſe, quiſquis diligenter aduerterit, facile intelligit. A vehementi autem tentationis tempeſtate ac procella excuti aliquem ex arca illa catholicę eccleſiæ, & tranſuerſum abripi, miſerandum magis ac dolendum,q̄ mirandum aut execrandum eſt. At mirari mecum ſatis nequeo tantam hac noſtra ætate multorum hominum veſaniam,tantam excæcatæ mentis impietatem,tantam poſtremo errandi libidinem, vt vltro & abſque vlla tentationis vi, tutiſſimum illum deſerant catholicæ fidei portum,ad omnem prophanam nouitatem accurrant,ad vniuſcuiuſq; vocem dicentis: Ecce hic eſt Chriſtus,ecce illic,non exeant, ſed exiliant. Iubet Chriſtus non exire ab illo corpore eccleſiæ catholicæ, iubet non credere extra eandem demonſtrantibus, aut quærere iubentibus Chriſtum: At iſti e diametro omnia. Clamat & repetendo clamat,& omnibus,& ſemper, & vbique per literas ſuas clamat, ille vas electionis, ille apoſtolorum tuba,

Stupēda noſtræ tēpeſtatis hominū veſania.

Matth. 24 Marc. 13 Lucæ 17

Galat.1 tuba,ille terrarum prẹco,ille cœlorum conſcius,vt ſi quis nouum dogma D
annunciauerit,anathemetur.Et cõtra reclamãt ranæ quædã & cyniphes,
& muſcæ moriturę:Nobis autoribus,nobis principibus,nobis expoſito
ribus,damnate quæ tenebatis,tenete quæ dãnabitis, reijcite antiquã fidẽ,
paterna inſtituta,maiorꝝ depoſita:&recipite,quænã illa tandẽ?horreo di
cere.Sunt eñ tam ſuperba,tã impia,tam execranda,vt mihi nõ modo af-
firmari,ſed ne refelli quidẽ ſine piaculo poſſe videanť.Et tamen videas iã
hoĩes,neglecta tuba illa apoſtolica,cateruatim ad hos accurrere. Prodigi-
oſa profecto,& pluſquã diabolica impiæ mẽtis excæcatio Chr̃o deChr̃o
nõ credere,viliſſimis homunciõibus,q̃ illi electo apoſtolo,illi arcanorꝝ cœ
leſtiũ ſpectatori,plus fidei adhibere.Præmonuit ſuos Chriſtus de inſtãte
hac hæreticorꝝ tẽtatione &docuit,q̊ nos pacto ab ea tuti eſſe poſſemus,vi
delicet illi corpori in quo ſolo Chriſtus eſt,firmiter inhẹrẽdo a quo iubet
nõ exire,nec alibi mõſtrantibus Chriſtum credere.Iſti vltro aufugiũt ab E
eo corpore,vltro accurrunt ad omnes,qui alibi monſtrant Chriſtum.

Paulus anathemari iubet omnem qui nouum dogma annunciauerit,
præter id quod accepit & tenet vniuerſalis Chriſti eccleſia, etiam ſi ipſe,
etiam ſi Petrus,etiam ſi omnes in vnũ apoſtoli, deniq; etiam ſi angelus de
cœlo.At hi etiã viliſſimis nebulonibus attẽdunt, annũciantibus nõ ſolũ
noui aliqd & p̃ter id q̊d hactenus accepit ac tenuit catholica eccleſia,ſed
etiã quę illa palã execrať,& ante annos plus mille execrata eſt. Quid hoc
Ad Titũ 3 eſt aliud q̃ mera errandi libido?Quid facias his hominibus?Deuita,inqt
Apoſtolꝰ poſt vnã correptionẽ & alterã.Quare?Sciẽs,inqt,qa ſubuerſus
2.Timo.2 eſt q eſt eiuſmodi.Horrenda ſentẽtia,ſed nimis q̃ vera.Inſuper:Et ſermo,
inqt,eorꝝ velut cãcer ſerpit.Deuita igiť,ne &te venenoſa cõtagiõe afficiãt.

Quãto metu immutatę fidei ac temeratæ religiõis piaculũ nobis p̃timeſcendũ ſit. Magno certe metu nobis immutatæ fidei,ac temeratæ religionis pia-
culum pertimeſcendum eſt.Scitum eſt enim cunctis q̃ grauiter,q̃ ſeue-
re,q̃ vehementer inuehatur in quoſdam beatus Apoſtolus,qui mira leui F
tate nimium cito tranſlati fuerant ab eo, qui eos vocauerat in gratiam
Chriſti. Quod non erat aliud, q̃ quod coaceruauerant ſibi magiſtros
Galat.1 ad deſyderia ſua, a veritate quidem auditum auertentes, conuerſi vero
ad fabulas: habentes damnationem, q̃ primam fidem irritam feciſſent.
Roma.16 Quos deceperant hi,de quibus ad Romanos ſcribit idem Apoſtolus:Ro
go autẽ vos fratres,vt obſeruetis eos,qui diſſenſiones & offendicula,præ-
ter doctrinam,quam ipſi didiciſtis, faciunt, & declinate ab illis. Huiuſ-
modi enim Chriſto domino non ſeruiunt, ſed ſuo ventri: & per dulces
ſermones ſeducunt corda innocentium, & captiuas ducunt muliercu-
las oneratas peccatis.Quæ ducuntur varijs deſyderijs, ſemper diſcentes,
& ad ſcientiam veritatis nunquam peruenientes. Vaniloqui & ſeducto-
res,& qui bonam conſcientiam repellentes,naufragauerunt circa fidem.
Quorum prophana vaniloquia multum proficiunt ad impietatẽ,& ſer-
2.Timo.2 mo eorum vt cancer ſerpit.Tales quidam circumeũtes prouincias & ci-
uitates

A uitates,atq; errores venalitios circunferentes, cum ad Galatas quoq; deueniſſent,ijque auditis illis nauſea quadam veritatis affecti,apoſtolicæ catholicæq; doctrinæ manna reuomentes,hæreticę nouitatis ſordibus oblectarentur,ita in eos excanduit apoſtolicæ autoritatis ſeueritas, vt inſenſatos eos diceret:O inſenſati,inquit,Galatæ,quis vos faſcinauit non obedire veritati? iamdudum traditæ,iamdudum receptæ? Inſuper æquali vehemẽtia addidit:Sed licet,aut nos,aut angelus de cœlo euãgelizet vobis, præterquã quod euangelizauimus vobis,anathema ſit. Nec cõtentus,ſemel cõtra nouatores ita intonuiſſe: ſed idem itẽrũ repetẽdo.Sicut,inquit, prædiximus,& nunc iterum dico. Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepiſtis,anathema ſit:vobis,inquit,non Galatis tantũ,ſed Chriſtianis & catholicæ eccleſiæ filijs vniuerſis,ſi quis annunciauerit præter id quod didiciſtis in ſancta & catholica eccleſia, præter id q̃d ex apoſtolica Galat.2 Galat.1

B traditione primitiua illa eccleſia acceptũ,veluti per manus ſuccedentiũ ſibi epiſcopoꝝ & patrũ ad vos trãſmiſit,præter id quod accepiſtis,anathema ſit. Vides apoſtolicę autoritatis ſeueritatẽ,nec ſibi pepercit,nec coapoſtolis,nec deniq; angelis de cœlo,ſi cõtra facerẽt. Non q; ſancti cœleſteſq; ſpiritus peccare iã poſſint. Sed hoc eſt q̃d ait,etiã ſi fieret, quod fieri non poteſt. Quiſquis ille traditã ſemel fidem mutare tentauerit,anathema ſit.

Beatus Iudas apoſtolus admonẽs nos apoſtolicæ prædictionis ac præmonitionis de temporibus ac ſeductoribus iſtis: Vos aũt,inquit, chariſſimi,memores eſtote verborum,quæ prædicta ſunt a ſanctis apoſtolis domini noſtri Ieſu Chriſti. Qui dicebant vobis, quoniam in nouiſſimis tẽporibus venient illuſores, ſecundum deſyderia ſua ambulantes in impietatibus. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos,animales ſpiritum non habentes. Nunquid non graphice tibi depinxiſſe videtur beatus apoſtolus noſtri tẽporis prophetas & hæreſiũ magiſtros? Veniẽt,inquit,illuſores. An tibi tales non videntur? Ita apud miſeros,quos deceperunt,fingunt miſeriores,a deo patre ſibi reuelari,quæ circulatorio quodam artificio apud ſe compoſuerunt. Quæ quiſquis ſane mentis oculis aſpicit,intelligit meriſſimas eſſe illuſiões:& veluti miſeroꝝ hominũ faſcinationes. Sed quorſum tendent illę illuſiones ac faſcinationes ipſorum? nimirum vt ambulent in deſyderijs ſuis. Venient,inquit, illuſores ſecundum deſyderia ſua ambulãtes. Lutherum quid impulit impugnare apoſtolicæ eccleſiæ ſtatuta & traditiones? quid apoſtatare a deo, a fide ac religione Chriſtiana? Quid, inquam,niſi vnum illud,vt ambularet ſecundum deſyderia ſua,vt volutaretur in cœno carnaliũ voluptatum,vt ſacrilegam inceſtamq; libidinẽ ſuam matrimonij titulo palliaret? Quid quoſdam principes noſtræ ætatis,aduerſus matris eccleſię & apoſtolicæ ſedis armauit autoritatẽ,cuius ſe ſolebãt gloriari defenſores ac propugnatores? quid impulit in prodigioſam & craſſiſſimam hæreſim,qua ſeipſos faciũt capita eccleſiæ ſub Chriſto? quid in immanem & plusq; Neronicã rabiem, qua in viros doctiſſimos

Graphice deſcripti ſunt a noſtri temporis hæretici.

C

Quis ſcopus hæreſi on noſtri tẽporis.

ſimos

ſimos,ſanctiſſimos,& de ſe,ditionibusq́ ſuis optime meritos tam crude- D
liter ſæuierunt? nimirum hoc vnum,hoc ſolum, vt ambularent ſecundũ
deſyderia ſua,vt cupiditates ſuas Chriſtianæ religionis titulo honeſtarẽt.
Breuiter,quid hos vniuerſos? ꝙ vt eccleſiarum,monaſteriorum,honeſti-
orumque ciuium opes fortunasq́ inuaderent, vt viuerent licenter, ſine
vindice,nullis legibus,nulla ſuperioris autoritate conſtricti? vt ambula-
rent ſecundum deſyderia ſua in impietatibus. Quid eſt pietas? An non
diuinus cultus, quem Græci εὐσέβειαν vocant? dicta (vt doctiſſimi vete-
res tradiderunt) ꝙ quæ in ea ſunt, penitus & in penetralibus recondan-
tur. Nunquid ergo cuiquam obſcurum eſt, an hi in impietatibus am-
bulent,qui vniuerſum ſemel diuinum cultum tollunt e medio? Sed qua
propria nota,iſtos facile internoſcam,priusq́ ſe palam prodidit obtecta
ſub velleribus ouium lupina feritas? Hi ſunt,inquit,qui ſegregant ſemet-
ipſos. Hoc eſt primum,ac proprium iſtorum opus.Sed vnde ſegregant
ſemetipſos? nimirum ab illo corpore eccleſiæ catholicæ,ad quod con- E
gregantur aquilæ,& in quo ſolo,Chriſto teſte,Chriſtus inueniri poteſt.

Qua nota doceat eos internoſcere.

Notum eſt & illud beatiſſimi Pauli apoſtoli,quo omnes omnium hæ-
reſeon ſceleratæ nouitates,veluti quodam gladio ſpiritali, ſæpe truncatæ,
ſemperque truncandæ ſunt: O Timothee depoſitum cuſtodi, deuitãs
prophanas vocum nouitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ.
Quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Et poſt hæc inue-
niuntur aliqui tãta inueteratæ frontis duricia, tam præfractæ induratæ-
que impudentiæ,tam adamantinæ pertinaciæ,qui tãtis eloquiorum cœ-
leſtium molibus non fatiſcant,tantis ponderibus non ſuccumbant, tan-
tis malleis non conquaſſentur,tantis poſtremo fulminibus non conterã-
tur? Deuita,inquit, prophanas vocum nouitates. Non dixit antiqui-
tates, non dixit vetuſtates: imo plane,quid econtrario ſequeretur oſten-
dit.Nam ſi vitanda eſt nouitas,tenenda eſt vetuſtas.Si prophana eſt no- F
uitas,ſacra eſt vetuſtas. Et oppoſitiones,inquit, falſi nominis ſciẽtiæ. Ve-
re falſum nomen apud doctrinas hæreticorum eſt, vt ignorantia ſcien-
tiæ,caligo ſerenitatis, denſiſſimæ ac plane palpabiles tenebræ noui lumi-
nis,peſtilentiſſimæ hæreſes euangelicæ doctrinæ appellatione fucentur.
Quam quidam,inquit, promittentes, circa fidem exciderunt. Quid pro-
mittentes exciderunt? niſi nouam neſcio quã,& a catholica eccleſia igno-
ratam doctrinam. Audias enim quoſdam ipſorum dicere: venite o inſi-
pientes & miſeri, qui vulgo catholici vocitamini, diſcite veram fidem,
quam præter nos nullus intelligit: quæ multis ante ſeculis latuit,nuper ve-
ro nobis reuelata & oſtenſa eſt. Sed diſcite furtim, delectabit enim vos:
& cum didiceritis,latenter docete,ne mundus audiat,ne eccleſia ſciat: pau-
cis nanque conceſſum eſt,tanti myſterij capere ſecretum.

Pauli memorãda ſententia aduerſus prophanas hæreticorum nouitates.

1. Tim. 6

Sed libet ob nouatores iſtos,hunc Apoſtoli locum pertractare paulo
diligentius,aut potius,quemadmodum a vetuſtis autoribus diligẽter ex-
cuſſum

A cuſſum inuenio,hic inſulcire. O Timothee, inquit, depoſitũ cuſtodi. In
primis exclamatio iſta,magni aliquid portendit, & attentionem legentis
excitat,ad grande aliquid magniꝙ momenti. O Timothee. Quis hodie
eſt hic Timotheus? niſi vel generaliter vniuerſa eccleſia, vel ſpecialiter o-
mnes præpoſiti,qui integram diuini cultus ſcientiam habere ipſi debent,
& alios docere.Depoſitũ cuſtodi:cuſtodi, inquit, propter fures, propter Cuſtodire
inimicos, ne dormientibus hominibus, ſuperſeminent zizania ſuper il- depoſitum.
lud tritici bonum ſemen, quod ſeminauerat filius hominis in agro ſuo.
Depoſitum,inquit,cuſtodi:quid eſt depoſitum? id eſt, quod tibi creditũ
eſt,non a te inuentum:quod accepiſti,non quod excogitaſti:rem non in-
genij,ſed doctrinæ: non vſurpationis priuatæ, ſed publicæ traditionis:
rem ad te perductam,non a te prolatam: In qua non autor eſſe debes,ſed
cuſtos,non inſtitutor, ſed ſectator, non ducens, ſed ſequens. Depoſitum
B cuſtodi, catholicæ fidei talentum, inuiolatum, illibatumque conſerua.
Quod tibi eſt creditum, hoc apud te maneat, hoc a te tradatur. Deuitās
quaſi viperam aut baſiliſcũ,prophanas vocum nouitates. Quid eſt pro- Prophanæ
phanas? quæ nihil habẽt ſacri,nihil religioſi ab eccleſiæ penetralibus,quæ nouitates.
eſt templũ dei,penitus extraneas.Prophanas,inquit,vocũ nouitates. Vo-
cum,id eſt,dogmatum,rerum,ſententiarum,nouitates,quæ ſunt vetuſta-
ti,quæ vniuerſitati contrariæ.Quæ ſi recipiantur,neceſſe eſt,vt fides bea-
torum patrum, aut tota, aut certe magna ex parte violetur. Neceſſe eſt,
vt omnes omnium ætatum fideles,omnes ſancti, omnes caſti,continẽtes,
virgines,omnes clerici,Leuitæ, ſacerdotes, tanta confeſſorum milia, tanti
martyrum exercitus,tanta vrbium, tanta populorum celebritas & mul-
titudo,tot nationes,gentes,prouinciæ,regna,totus poſtremo Chriſtianus
orbis, per catholicam fidem Chriſto capiti incorporatus, tanto ſeculorũ
tractu,ignoraſſe,erraſſe,blaſphemaſſe,neſciſſe quid crederet,dicatur. Ne-
C ceſſe eſt mendacem fuiſſe Chriſtum,qui iam aſcenſurus ad patrem, pro- Matth.28
miſit ſe deinceps non deſerturum eccleſiam ſuam: ſed cum ea, & in ea ſe
permanſurum continuo,ad ſeculi vſꝙ conſummationem.

Sed forſan hic nobis occurret aliquis: Si nihil vnquam licuit aut licet Vt fidei re
recipere noui in fide religioneque Chriſti, præter id, quod ab initio ex a- ligioniſꝙ profectus
poſtolica traditione accepit primitiua Chriſti eccleſia: nunquid ergo ſi- ſemper ſine
mul tradita ab initio fuerunt omnia? Nunquid cum Iudæis a principio nouitate fu
conuerſis ad Chriſtum non conniuerunt apoſtoli, vt ſe ſuoſꝙ circunci- erit.
dere permitterent, obſeruareꝙ veteris legis cæremonias? nunquid non
ſimularunt etiam ipſi ſe ſeruare eaſdem? Nunquid Corinthijs ſuis non
dicit Paulus: Ego fratres non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed 1.Cor.3
quaſi carnalibus. Tanquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi,
non eſcam,nondum enim poteratis? Et vt dicam ſemel, nullus ne ergo
in eccleſia dei profectus habitus eſt,aut habebitur fidei, religioniſꝙ Chri
ſtianæ? Habeatur plane vel maximus. Quis enim ille eſt tam inuidus ho

minibus, tam inimicus deo, qui iſtud prohibere conetur? Sed ita ta- D
men, vt vere profectus ſit ille fidei, non permutatio. Siquidem ad profe-
ctum pertinet, vt in ſemetipſa vnaquæque res amplificetur. Ad permu-
tationem vero, vt aliquid ex alio in aliud tranſuertatur. Creſcat igitur o-
portet, & multum vehementerq; proficiat, tam ſingulorum q̃ omnium:
tam vnius hominis, q̃ totius eccleſiæ, ætatum ac ſeculorum gradibus, in-
telligentia, ſcientia, ſapientia. Sed in ſuo duntaxat genere, in eodem ſci-
licet dogmate, eodem ſenſu, eademque ſententia. Imitetur animarum reli-
gio rationem corporũ. Quæ licet annorum proceſſu ſuos numeros expli
cent & abſoluant, eadem tamen quæ erant, permanent. Multum intereſt
inter pueritiæ florem, & ſenectutis maturitatem. Sed ijdem ipſi fiunt ſe-
nes, qui fuerant adoleſcentes: vt quamuis vnius eiuſdemque hominis ſta
tus habituſque mutetur, vna tamen nihilo minus, eademque natura, vna
eademque perſona ſit. Parua lactentium membra, magna iuuenum, ea- E
dem ipſa ſunt tamen, quot paruulorum artus, tot virorum. Et ſi quæ illa
ſunt quę æui maturioris ætate pariuntur, iam in ſeminis ratione proferta
erant, vt nihil nouum poſtea proferatur in ſenibus, quod non in pueris
iam ante latitauerit. Vnde dubium non eſt hanc eſſe legittimam & re-
ctam proficiendi regulam, hunc certum atque pulcherrimum creſcendi
ordinem, ſi eas ſemper in grandioribus partes ac formas, numerus dete-
xat ætatis, quas in paruulis creatoris ſapientia præformauerat. Quod
ſi humana ſpecies, in aliquam deinceps non ſui generis vertatur effigi-
em, aut certe addatur quippiam, aut detrahatur membrorum numero:
neceſſe eſt vt totum corpus vel intercidat, vel prodigioſum fiat, vel certe
debilitetur. Ita etiam religionis dogma ſequatur, has decet profectuum
leges, vt annis ſcilicet conſolidetur, dilatetur tempore, ſublimetur ætate:
incorruptum tamen, illibatumque permaneat. Et vniuerſis partium ſua-
rum menſuris, cunctiſque quaſi membris ac ſenſibus proprijs plenum F
atque perfectũ ſit. Quod nihil præterea permutationis adimat, nulla pro-
prietatis diſpendia, nullam definitionis ſuſtineat varietatem. Seuerũt ma
iores noſtri antiquitus in hac eccleſiaſtica ſegete triticeæ fidei ſemina: nũ-
quid non valde iniquum foret & incongruum, ſi nos eorum poſteri, pro
germana veritate frumenti, ſubditicium zizaneæ eligeremus errorem?
Nunquid non hoc rectum potius & congruum eſt, vt primis extremiſ-
que ſibi non diſcrepantibus, de incrementis triticeæ inſtitutionis, triticei
quoq; dogmatis frugem demetamus? vtq; quod ex illis ſeminum pri-
mordijs acceſſu temporis exercuit, & nunc excolatur quoq; ac dilatetur?
Ita tamen vt nihil de germinis proprietate mutetur interim. Addatur li-
cet ſpecies, forma, diſtinctio, eadem tamen cuiuſq; generis natura perma-
neat. Abſit enim, vt roſea illa catholici ſenſus plantaria, in carduos, ſpinaſ-
que degenerent. Abſit, inquam, vt in iſto ſpiritali paradiſo, de cynamomi
& balſami ſurculis, lolium repente ac aconita proueniant. Quodcunque
igitur

Profectus, permutatio.

Collatio profectus fidei & religionis ad incrementa corporum.

Altera collatio ad ſementem & meſſem.

A igitur in hac eccleſiæ dei agricultura,fide patrum ſatum eſt,hoc idem filiorum induſtria decet,excolatur:& obſeruetur hoc idem,floreat & maturreſcat,hoc idem proficiat & perficiatur.Fas eſt etenim, vt priſca illa cœleſtis philoſophiæ dogmata,proceſſu temporis excurentur,limentur,poliantur:ſed nefas eſt, vt commutentur,nefas vt detruncentur, vt mutilentur.Accipiant licet,lucem,euidentiam,diſtinctionem:ſed retineant neceſſe eſt plenitudinem,integritatem,proprietatẽ. Si te diuinum munus idoneum fecerit ingenio,exercitatione,doctrina:eſto ſpiritalis tabernaculi Bezelehel,precioſas diuini dogmatis gemmas exculpe,fideliter coapta,adorna ſapienter. Adijce ſplendorem,gratiam, venuſtatem. Intelligatur te exponente illuſtrius, quod ante obſcurius credebatur. Per te poſteritas intellectum gratuletur, quod ante vetuſtas non intellectum venerabatur. Eadem tamen quæ didiciſti doce, cum dicas noue, non dicas noua. Sed B hactenus iſta aduerſus nouatores plus ſatis. (Exodi 31)

Ex Chriſti itaq; & apoſtolorum doctrina,ſatis, ni fallor, euidens fecimus: quo pacto quiuis facile poſſit exurgentium hæreticorum fraudes declinare,& aduerſus eorũ inſidias & venena tutus eſſe, videlicet ſi ſe firmiter contineat in illo corpore eccleſiæ catholicæ,ad quod congregantur aquilæ.Ita enim neq; ſi erret,quicquam illi oberit ad ſalutem.Operæprecium mihi videtur hoc loco meminiſſe memorabilis cuiuſdam exẽpli, quod olim puer audiſſe memini. Eximius quidã ſacrarum literarũ profeſſor,cum in ſimpliciſſimum quendam,qui ſibi videbatur,incidiſſet hominem carbonarium,animi cauſa,& curioſitate quadam tentãdi ſimplicitatem hominis,percunctabatur illum de ſua fide,quid crederet.Qui cũ præter generales illos articulos fidei de deo,quos frequenter audiendo in eccleſia didicerat,ac memoriæ commendauerat,ad cætera interrogata omnia,nihil reſponderet aliud,q̃ hoc ſe credere, quod eccleſia crederet. De C eccleſiæ tamen fide nihil habens definiti ac expliciti, interrogantem de ea,velut circulo quodam eludebat.Hoc enim de ſingulis,vltra interrogatus,eccleſiam aiebat credere,quod ipſe crederet:& hoc ſe quod eccleſia:fit poſtea,vt idem Theologus ex grauiſſimo morbo decumbens, et in vitæ periculum incidens, aſtu ſuggeſtuq; Satanæ grauiter tentaretur de fide. Vnde ſeſe aliter explicare non potuit,q̃ recordatione ſimplicis quidẽ, ſed tutiſſimæ fidei illius carbonarij:ad quam in æſtu illo tentationis,cõquaſſatus vehementer,& diſtractus,veluti ad ſecuriſſimum quendã portum confugere coactus fuit,ita vt ſubinde clara voce exclamaret(vt carbonarius)Mirabantur aſſidentes, & ex vi morbi delirare hominem, & aliena loqui credebant.Quem poſtea conualeſcentem interrogant,quid ſibi voluiſſet in illo agone ſuo, ita frequenter & vehementer exclamans (vti carbonarius)Ille vero vniuerſam illis rem explicat ordine. Et quod in illa agnonia ſua, quemadmodum ille carbonarius, ad fidem catholicæ eccleſiæ,velut ad tutiſſimum aſylum ſemper confugiſſet.In qua vna in eo neceſſi-

(Epilogus.) (Memorabile exemplum.) (Quilibet vt facile vitare poſſet oẽm errorẽ hæreticorũ.)

ceſſitatis articulo plus inueniſſet præſidij, q̃ in omni, quã tota vita meditatus fuerat, exercitatione ſcripturarum, diuinæ miſericordiæ hoc acceptum referens, quod incidiſſet in ſimplicem illum carbonarium. Cuius niſi ſuccurriſſet ſibi exemplum, magnum ſe diſcrimen & periculum adituruṁ fuiſſe. Magnus eſt antiqui illius callidiq; ſerpentis aſtus, & graues periculoſæq; inſidiæ: Quas nunquam non ſtruit nobis: ſed tunc maxime, cum periculoſiſſime illis capimur, hoc eſt, in ipſa hora inſtantis mortis. Fides vero, vt omnibus æque eſt ad ſalutẽ neceſſaria: ita quo eſt quiſque excellentiori perſpicatioriq; ingenio, eo arietatur, & vehementius & facilius, niſi quis magna attẽtione & cuſtodia, intellectũ ſuum captiuum teneat, intra arcam illam catholicæ eccleſiæ, in qua ſola ſaluamur ab aquis inundantis diluuij. Multa enim ſuggeruntur nobis, quæ inconſtantem, mobilemq; natura animum tranſuerſum abripiant: ſi ſemel illis incipit attendere: & niſi veluti clauſis ad omnia oculis, & obturatis auribus, ſeſe E abſcondat ac veluti in tutiſſimo aſylo, firmiter contineat in fide catholicæ eccleſiæ: atq; ad omnem eiuſmodi ſuggeſtam tentationem, clamet cum illo, vti ille carbonarius. Quod dum facit nihil illi eſt periculi, etiam ſi humano more erret in aliquo, quod ad fidem religionemq; pertinet: quod equidem fieri poteſt, quamdiu, quid de eo ſentiat ac teneat catholica per orbem eccleſia, ita certum definitumq; non eſt. In exemplo aliquo eccleſiaſtico, quod dico, erit illuſtrius. Agrippinus quõdam Carthaginenſis epiſcopus primus omnium mortalium rebaptizandum cenſebat. Quæ eius præſumptio tantum mali inuexit, vt non ſolum hæreticis formam ſacrilegij, ſed etiam quibuſdam catholicis (qui ad apoſtolicam illam quam explicauimus atque adeo Chriſti doctrinam, ea in re non attenderant ſatis diligenter) occaſionem præbuerit erroris: adeo, vt etiam ſanctum illum pontificem & martyrum Cyprianum, vna cum vniuerſo illo ſuo Aphricano concilio, traxerit in conſenſum erroris. Magna e- F nim vis ingenij, magna eloquentię, magna ſimilitudo veri, magnus ad ſertorum numerus, adfuit nouitiæ illi adinuentioni, tanta vero diuinæ legis oracula, ſed plane nouo ac malo more intellecta, vt omnis illa conſpiratio, nullo modo deſtrui poſſe videretur: niſi vno illo ariete, & veluti apoſtolico mucrone, quo ille præcipit depoſitum cuſtodiri, & deuitari prophanas nouitates. Itaq; cum vndiq; ad nouitatem rei reclamarent pleriq; & quaqua verſum plurimi ſacerdotes, pro ſuo quiſq; ſtudio reniterentur, beatæ memoriæ papa Stephanus, apoſtolicæ ſedis antiſtes, apoſtolico illo quem diximus gladio, errorem illum ſuccidit vniuerſum, ac funditus reſecauit: his verbis ſanciens in epiſtola, quæ ea de re tunc in Aphricam miſſa eſt: Nihil, inquit, nouãdum eſt, præter id quod traditum eſt. Intelligebat ſane vir ſanctus & prudens, nihil aliud rationem pietatis admittere, niſi vt omnia qua fide a patribus eſſent ſuſcepta, eadem fide filijs conſignarentur: noſq; religionẽ non qua vellemus ducere: ſed potius qua illa

Continenti ſe firmiter in fide catholicæ eccleſiæ nihil eſſe periculi, etiam ſi erret in fide.

Autor iterandi baptiſma Agrippinus.

Error diui Cypriani et Aphricani concilij.

Apoſtolicę ſedis ſentẽtia correctus error concilij.

D

A qua illa duceret, ſequi nos oportere. Idq; eſſe proprium Chriſtianæ mo-
deſtiæ & grauitatis, non ſua poſteris tradere, ſed a maioribus accepta ſer-
uare. Ipſius itaq; Aphricani concilij decreta, quibus nouitia illa Agrip-
pini confirmabatur adinuentio, vniuerſa, tanquam falſa, tanquam ſom-
nia, tanquam fabulæ abolita, antiquata, calcata ſunt, et retenta eccleſiaſticæ
traditionis antiquitas. Et (quorſum hæc adducta ſunt omnia) mira qua-
dam rerum conuerſione, autores eius falſi & impij dogmatis, catholici:
conſectatores vero iudicantur hæretici: abſoluuntur magiſtri, condem-
nantur diſcipuli. Conſcriptores librorum opinionis erroneæ, filij regni
ſunt: aſſertores vero gehenna ſuſcipiet. Nam quis eſt ille tam demēs, tam
temerarius, qui illud ſanctorum omnium, & epiſcoporum et martyrum
lumen Cyprianum, cum cæteris collegis ſuis in æternum dubitet regna-
re cum Chriſto? Aut quis contra tam ſacrilegus, tam impius, qui Dona-
B tiſtas ac cæteras peſtes, quæ illius autoritate concilij rebaptizare ſe iacti-
tant, in ſempiternum neget arſuros eſſe cum diabolo? Si cauſam quæ-
ras, cur abſoluantur magiſtri erroris, et damnentur diſcipuli, ea eſt, quam
ſupra indicauimus. Nam illi tenaciſſimæ ſemper adhæſerunt illi ſacræ
ancoræ, atq; intra arcam catholicæ eccleſiæ & eius ſepta diligenter ſe con
tinuerunt. A cuius fide & communi ſenſu, tametſi humano lapſu diſſen
tirent, imprudentes & catholicæ eccleſiæ fidem ea in re non ſatis perſpe-
ctam habentes: ſuam tamē fidem eccleſiæ fidei ſemper ſubmiſerunt. Vn
de quod poſt plenius audies, decreta ſui concilij miſerunt ad beatum Ste
phanum Romanæ & vniuerſalis eccleſiæ pontificem, vt eius autoritate
aut probarentur, aut infirmarentur. At poſtquam ea re ſemel in quæ-
ſtionem deducta, palam innotuit, quænam eſſet catholicæ eccleſiæ de ea-
dem fides ac ſententia: qui ea dimiſſa, in deſerto, in domorum angulis,
Chriſtum cōtra Chriſtū pergerent quærere: quid niſi dati in reprobum
C ſenſum eiuſmodi dici poſſunt, vt non fulgeat ipſis illuminatio euange-
lij gloriæ Chriſti?

Vt hęretici ſint diſcipuli & ſectatores impij dogmatis, vbi tamen magiſtri ſunt catholici.

Qua certa via, ratione ac methodo orthodoxæ fidei veritas in quacunq; propoſita quæſtione, quocunq; dogmate ab hæreticæ prauitatis falſitate diſcernenda ſit. CAP. VI.

HOc ſecundum eſt eorum quæ proxime demonſtranda ſuſcepimus ijs, qui pie viuere volunt in Chriſto, qui in fidei & religionis eius ſynceritate firmiter permanere, vt ſemper magnopere, ita hoc tempore, quo omnes omnium ſeculorum hæreſes ab inferis reſuſcitatæ, & in eccleſiam Chriſti magna rerum & ordinum omnium confuſione, effractis repagulis effuſæ, libere debacchantur, maximopere neceſſarium. Qua certa via, ratione ac methodo, in quacūq; propoſita quæſtione, quocunq; dogmate, orthodoxæ fidei veritatem ab hæreticæ prauitatis falſitate poſſimus diſcernere. Quod tametſi ſuperiori diſputatione virtute ſatis ſit traditum, operæprecium tamen eſt, eidem aliquāto inſiſtere diligentius, et exemplis eccleſiaſticis ipſum magis, magiſq; illuſtra-

F iij re,

re, vt exercitatum reddamus lectorem in re præcipue neceſſaria. Demõ- D ſtratum a nobis eſt, duo nos habere principia, ex quibus in fide, religioneque Chriſtiana quid verum aut falſum ſit, certo cognoſci poſſit, nempe diuinæ ſcripturæ canonem, & eccleſiaſticam traditionem. Vtriuſq; autem eorum parem quidem eſſe autoritatem, quantum ad indubiæ veritatis certitudinem attinet. At eccleſiaſticam traditionem, in re dubia ad fidem, certitudinemq; faciendam eſſe magis idoneam. Quandoquidem eccleſiaſtica traditio, vbi de ea conſtat, plana eſt & aperta, nec flecti torque riue poteſt in hanc aut illam ſententiam: quare & columnã & firmamentum veritatis eccleſiam Chriſti prædicat Paulus apoſtolus. Cum contra ſcripturas pro ſuo pleriq; arbitratu interpretãtes, varias inde opiniones, erroreſq; concipiant. Neq; vſquam tam ſunt apertæ & expoſitæ, vt ſe trahi in diuerſam ſententiam, callida expoſitione non facile patiantur, adeo, vt qui in eis errare noluerit, neceſſe habeat illis adhibere, velut inflexi E bilem quandam ipſarum amuſſim ac regulam, eccleſiaſticæ traditionis autoritatem, eaſq; ſecundum vniuerſalis eccleſiæ traditiones, & iuxta catholici dogmatis regulas intelligere ac interpretari. Itaq; queãdmodum ille damnabiliter errare nõ poteſt, etiam ſi erret in fide, qui intra arcam catholicæ eccleſiæ ſe continet, qui illi ancoræ ſacræ firmiter adhæret: ita ille in omnibus orthodoxã rectamq; fidem tenet, qui hoc credit de ſingulis, q̊d credit catholica Chriſti eccleſia. Hic itaq; eſt ſcopus ille, in quẽ reſpicere oportet, quoties emergit nouitas aliqua, quoties controuerſia aut quæſtio in fide, religioneq; conſurgit. Quid de eo teneat aut credat illa inflexibilis columna, illud firmamentum veritatis, catholica eccleſia. Hoc enim ſolum verum, ac germanum eſt. Quicquid autem illi aduerſatur, etiam quibuſcunque diuinarum ſcripturarum adumbretur, pallietur & adſtruatur oraculis, falſum, nothum, prophanum, impium & iure merito execrandum. F

In quẽ ſcopũ in omni emergente controuerſia reſpicere perpetuo oporteat, vt orthodoxam veritatem aſſequamur. Illã perpetuo eſſe fidem orthodoxã, quæ eſt catholicæ eccleſię.

Hoc ergo hic nunc agendum eſt, quo pacto de quocunq; propoſito dogmate, de quacunq; quæſtione & controuerſia ſcire & certo inuenire poſſimus, quid credat ac ſentiat catholica Chriſti eccleſia. Quod poſtq̃ cõſtat, qui nihilo minus dubitat, et multo magis, qui ſentit diuerſum, iam ſeſe præcipitauit extra arcam catholicæ eccleſiæ, iam ſe diuiſit ab illo corpore in quo ſolo Chriſtus eſt & veritas, & ſuo ipſius iam condemnatus iudicio. Quid vero de quocunq; dogmate ac propoſita quęſtione catholica eccleſia ſentiat, non in omnibus æque expoſitum ac manifeſtum eſt, nec æque inuentu perſpectuque facile. Quædam enim ſunt, de quibus expreſſam diſtinctamque fidem omnes habent, etiam ſimplices, atque adeo vulgus Chriſtianorum, de quibus, quis ſit communis catholicæ eccleſiæ ſenſus & conſenſus, non eſt difficile perſpicere: Cuiuſmodi ſunt, qui in apoſtolico ſymbolo articuli fidei cõtinentur, & alia pleraq;, de quibus mox audies. Quædã vero ſimplicium captũ ſuperant, vt indiuiduæ trinita-

Duplex genus eorum, quę ad fidẽ pertinent.

A trinitatis,incarnationiſque myſteria, & quæ eius generis ſunt: De qui-
bus quoniam nihil diſtincte & explicite credit vulgus Chriſtifidelium
(quibus in eiuſmodi ſatis eſt vt paſcantur iuxta árantes boues, & ſe con-
tineant intra ſepta catholicæ eccleſiæ) non æque notum ac perſpectum
eſt, quæ in ijs ſit communis fides vniuerſalis eccleſiæ. Quare in eis quæ-
ſtioni ac dubitationi ſæpe locus incidit. Quæ tamdiu probabilis eſſe po
tuit,quãdiu non certo conſtitit, quid de eiuſmodi ſentiret & crederet or-
thodoxa eccleſia. At poſtquam id innotuit,iam non probabilis,ſed dam-
nabilis & execrabilis habetur, iam hæreſis eſt error eiuſmodi: & hæreti-
cus, qui dimiſſa communi eccleſiæ ſententia, ſuam illi aut alicuius magi-
ſtri ſui ſententiam præfert. Catholicam autem Chriſti eccleſiam, in- Quæ eccleſia catholica & quæ eius fides.
telligo eccleſiam vniuerſalem, non tantum quæ nunc eſt,ſed quæ a Chri-
ſto cepit initium, & per apoſtolos in totum orbem propagata, continua
B ſuccedentium ſibi patrum & epiſcoporum ſerie, eadem ad nos vſq; per-
durat, & perdurabit in finem. Quæ huius totius ab initio ad nos vſq;
fides eſt, eam catholicam eſſe, ipſa indicat nominis ratio. Sed & vera ea-
dem & orthodoxa ſit neceſſario oportet,niſi mentiatur Apoſtolus eccle-
ſiam columnam eſſe, firmamentumque veritatis. Imo,niſi falſus & infi-
delis ſit Chriſtus,qui promiſit ſe manſurum in eadem continuo,atque o-
mnibus omnino diebus ad ſeculi vſque conſummationem. Quicquid Quicquid ſub certo autore, loco,tẽpore nouitatis vsq̃ ebulliit, catholicũ non eſſe.
vero ſub certo nomine,certo autore, certo tempore, certo loco nouitatis
vſquam ebulliuit,id conſtat catholicum & vniuerſale non eſſe, proinde
nec verum aut orthodoxum:ſed erroneum,falſum, hęreticum. Itaque
ſi ſe particula aliqua eccleſiæ,ab vniuerſalis fidei communione pręciderit,
quid orthodoxo Chriſtiano faciendum ſit,haud obſcurum eſt. Peſti-
fero enim,corruptoq; membro ſanitatem vniuerſi corporis anteponet.
C Quod ſi nouella aliqua contagio,non iam portiunculam tantum, ſed to-
tam pariter eccleſiam commaculare conetur,nec tunc obſcurum eſt Chri
ſtianum orthodoxum quid ſequi oporteat,nempe antiquitati inhærere,
& cuſtodire depoſitum,& iuxta apoſtolicum præceptum deuitare pro-
phanas nouitates. Exemplis quod dico illuſtrandum eſt,& paulo exag
gerandum vberius.

Tempore Donati,a quo Donatiſtæ,cum ſeſe multa pars Africæ in er Exemplum nouitatis in particula eccleſiæ,
roris illius furias pręcipitaret. Cumq; immemor nominis,religionis,pro-
feſſionis vnius hominis ſacrilegam temeritatem eccleſiæ Chriſti præpo-
neret,tunc quicũq; per Africam cõſtituti prophano ſchiſmate deteſtato,
vniuerſis mundi eccleſijs aſſociati ſunt,ſoli ex illis omnibus intra catholi-
cæ fidei ſacraria ſalui eſſe potuerunt. Nobis egregiam formam relinquen
tes,quemadmodum ſcilicet & deinceps bono more,vnius aut certe pau-
corum veſaniæ,ſanitas vniuerſitatis anteferretur. Item,quando Arriano- Exemplum nouitatis pene in vniuerſa. Arriana lax.
rum venenũ,non iam portiunculã quandam,ſed pene totum orbem cõ-
taminauerat,adeo vt cunctis pene,non ſolum Orientis,ſed & Occidentis

epiſcopis,partim vi,partim fraude deceptis,caligo quædam mentibus of- D funderetur,quidnam potiſſimum in tanta rerum confuſione ſequendũ foret. Tunc quiſquis verus Chriſti amator & cultor extitit, antiquam fidem nouellæ perfidiæ præferendo,nulla contagij ipſius peſte maculatus eſt. Cuius equidem temporis periculo,vt inquit ille,ſatis ſuperq; mõſtratum eſt, quantum inuehatur calamitatis nouelli dogmatis inductione. Tunc ſiquidem non ſolum paruæ res, ſed etiam maximæ labefactatæ ſunt. Nec enim tantum affinitates,cognationes,amicitiæ,domus,verumetiam vrbes,populi,prouinciæ,nationes,vniuerſum deniq; Romanũ imperium funditus concuſſum & emotum eſt. Namq; cum prophana illa Arrianorũ nouitas,velut quædam Bellona & furia,capto prius omniũ imperatore,cuncta deinde palatij culmina legibus nouis ſubiugaſſet, nequaquam deinceps deſtitit vniuerſa miſcere atq; vexare,priuata & publica,ſacra,prophanaq; omnia,nullum boni & veri gerere diſcrimen, ſed E quoſcunq; collibuiſſet tanq; de ſuperiori loco percutere. Tunc enim veluti in publico totius orbis aduerſum ſe bello,temeratæ coniuges, populatæ viduæ, prophanatæ ſanctimoniales, tunc dilacerata monaſteria, diſturbati clerici,verberati leuitæ,eiecti ſuis eccleſijs ac ſedibus & acti in exilium ſacerdotes & epiſcopi, oppleta ſanctis ergaſtula, carceres, metalla: quorum pars maxima,interdictis ſibi vrbibus protenſi atq; extorres, inter deſerta ſpeluncas,feras,ſaxa,nuditate,fame,ſiti,contumelijs etiam verberibusque affecti,cotriti & tabefacti ſunt. Nullam equidem aliam ob cauſam,q̃ q; pro cœleſti dogmate,humanas introductas ſuperſtitiones ſuſcipere noluerunt, q̃ q; bene fundatam antiquitatem, ſceleſta ſubrui nouitate,quod ſuperiorum inſtituta violari, reſcindi ſcita patrum, conuelli definita maiorum non permiſerunt. Quod extra incorruptæ ſacratæque vetuſtatis limites,extra arcam catholicæ eccleſiæ in deſerto aut domorum penetralibus Chriſtum noluerunt quærere, nec eo ſequi quo F pertrahebat prophanæ ac nouellæ curioſitatis libido,præclare ſane in poſteros edito exemplo, videlicet quo nos docerent, ne a defenſione fidei maiorum,vlla nos vis depelleret,non minæ,non blandimenta,non palatium,non ſatellites,non imperator, non imperium, non vita, non mors, non homines,non dæmones, non angeli denique de cœlo ſi annunciarent aliter: Dignos hercle viros,per quos diuina miſericordia proſtratas reſtauraret eccleſias,extinctos ſpiritales populos viuificaret, deiectas ſacerdotum coronas reponeret,nefarias nouellæ impietatis,non literas, ſed lituras,infuſo cœlitus epiſcopis fidelium lachrymarum fonte deleret,vniuerſum poſtremo iam pene mundum ſæua repentinæ hæreſeos tempeſtate perculſum,ad antiquam fidem,a nouella perfidia,ad antiquã ſanitatem,a nouitatis veſania, ad antiquam lucem a nouitatis cæcitate reuocaret. Vnde & ad tantam illi gloriam peruenire meruerunt, vt non ſolum confeſſores,verumetiam principes confeſſorũ iure meritoq; habeantur.

Magnum

A Magnum hoc igitur eorundem beatorum exemplũ, planeq́ꝫ diuinũ, veris quibuſq́ꝫ Chriſtianis, vt ſemper, ita hoc potiſſimũ tẽpore, qui periclitari noluerit, inter tot, tã varias, tam diſcrepãtes, tam prodigioſas per eccleſiam Chriſti debacchantes erroꝝ hæreſes, iugi, indefeſſaq́ꝫ meditatione recolendum. Clariſſimam ſiquidem poſteris illi formam præmõſtrarunt, quonam modo deinceps per ſingula quæq́ꝫ erroꝝ vaniloquia, catholicæ veritatis, ſacratæq́ꝫ vetuſtatis autoritate, impiæ ſingularitatis præſumptio, & prophanæ nouitatis conteratur audacia.

Sed, inquies, iamdudum nihil dubitare te, quin catholicæ eccleſiæ fidẽ, communemq́ꝫ ſententiam, per omnia ſequi oporteat. Sed quomodo de quacunque quæ inciderit quæſtione & controuerſia, ea certo cognoſci poſſit, nondum te ſatis intelligere. Quandoquidem catholica eccleſia longe, lateque in orbem diffuſa eſt, & in omnes ſe retro ætates extendit. B Cuius vniuerſæ tam late patentis, communem ſententiam, cuius præconis vocem vt audias, & certo agnoſcas, vt clarius tibi demonſtremus, fortaſſis efflagitas.

In omni genere incidẽtium cõtrouerſiarũ vt certo inueniri poſſit catholicæ eccleſiæ ſententia.

Mos tibi gerendus eſt petenti vtilia, & digna quæ pertractentur diligentius & vberius. Non tamen hic ſtatim a principio ita agam tecum (q̃uis iuſte poſſem) quemadmodum ſacer ille Irenæus apoſtolicis temporibus proximus (Polycarpi quippe beatiſſimi Ioannis diſcipuli auditor) egit aduerſus Valentinum, cæteroſque ſui ſeculi hæreticos. Aduerſus quos quum ſane intelligeret parum efficacem eſſe ex ſcripturis pugnam & conflictationẽ, atq́ꝫ adeo etiã inutilẽ (q̃d & ſuperius demõſtrauimus) apoſtolicam traditiõem affert & obijcit. Nõ tamen ex ſcripto, ſed ex obſeruatione, conſenſu, fideq́ꝫ vniuerſalis eccleſiæ. Quam obſeruationem ac fidem demonſtraturus, quum (vt inquit) prolixum eſſet & operis infiniti, diſcurrere per vniuerſas orbis eccleſias, vnã ex omnibus, & pro omnibus C affert Ro. eccleſiam: eius fidem & traditionem ab apoſtolis per continuã in ea ſucceſſionem epiſcopoꝝ incorruptam ad nos perueniſſe affirmãs. Cuius, inquit, eccleſiæ fidẽ, traditionemq́ꝫ proferẽtes (vt cui oẽs alias eccleſias cõuenire, cõſentireq́ꝫ neceſſe ſit) cõfundimus omnes, qui quoquo modo fidem præterquã oportet, colligunt. Veriſſime quidem ille, & quo pacto etiam nos tuæ quæſtioni breuiter ſatisfacere poſſemus, videlicet hoc de ſingulis tenere & credere catholicam Chriſti eccleſiã, quod tenet & credit Romana eccleſia. Cuius fidem, traditionemq́ꝫ per ſingula non eſt difficile oſtendere, nec ſi dubitaremus, conſulere eandem.

Vt Irenæus ex demonſtrata fide vnius Romanę eccleſię catholicę eccleſiæ fidem demõſtratam afferat.

Sed quoniã etiam Romanæ eccleſiæ autoritas, dignitas, & prærogatiua nunc reuocatur in dubiũ, ſed ab iis q omnia etiã ante mille annos certa ac definita, nunc impugnant ac reijciunt, & ecõtra ſtatuunt, quæ hactenus aut non nouit aut etiã damnauit & execrata eſt catholica Chriſti eccleſia: aduerſus quos inſtituta eſt præſens noſtra diſputatio: ita hic nunc agam tecum, vt non ſit aut cauillationi aut ſubterfugio locus.

Vnam

Vt percurrẽti per catholicæ eccleſiæ partes ſecundũ loca & tẽpora, eius fides facile perſpiciatur in omnibus, de quibus vulgo explicita aliqua fides habetur.

Vnam eſſe Chriſti eccleſiam ab illo ipſo per apoſtolorum miniſteriũ in omnem terram propagatam, & in fines orbis terræ & ſeculi propagãdam continua ſerie ſucceſſionis naſcentium & decedentium ſub vno capite, duce, ac imperatore noſtro Chriſto, in fidei & religionis vnitate, ſupra demonſtrauimus. Sed de eius vnitate & integritate in quo conſiſtat, & vt conſeruetur, nondum diſputationem abſoluimus. Quod tamen conferret non parum ad id quod nunc agimus. Interim tamen craſſiori, quod aiunt, Minerua vnitatem catholicę eccleſiæ intelligentes, eius fidem de quacunque propoſita quæſtione intelligimus, quæ eſt ſingulorum Chriſtifidelium, non tantum qui noſtro ſeculo viuunt, ſed etiam qui ſeculis ſuperioribus ad Chriſtum vſque. Eorum tamen, quos conſtat in catholicæ eccleſiæ communione, & communi fide permanſiſſe. Duo autem eſſe genera eorum, quæ in fide ac religione in quæſtionem aut controuerſiam reuocari poſſunt, paulo ante indicauimus: alterum eorum, de quibus etiam vulgus Chriſtifidelium explicitam, diſtinctamque fidem aliquam habet: alterum eorum, quæ a captu vulgi ſunt remotiora, ſed ad altiora, reconditioraque fidei myſteria pertinent. In his quæſtionibus quæ ad primum genus pertinent, non eſt difficile, imo paratum & cuique obuium inuenire catholicæ eccleſiæ fidem, conſenſum & ſententiam, percurrenti eccleſiam vniuerſam, eiuſque partes præcipuas, tam ſecundum loca, q̃ tempora. Excluſis tamen ſemper ab eiuſmodi conſideratione ijs, a quibus nouitas aliqua aduerſus communem antiquamq; fidẽ aut inuecta eſt aut aſſeritur. D E

In altero genere, vt ex aquilarũ cõſenſu catholicæ eccleſiæ fides certo cognoſcitur.

In altero genere quandoquidem ad doctores, magisq; illuminatos in fide, ac ſpiritaliores eorum explicita, diſtinctaque fides pertinet, quos Chriſtus aquilarum appellatione deſignat, eorum conſenſum, communemque ſententiam inueſtigare oportet. Vbi enim illæ congregantur, quicquid illi omnes pariter, vno, eodemq; cõſenſu, aperte, frequẽter, perſeuerãter, tenuiſſe, ſcripſiſſe, docuiſſe cognoſcuntur, ille totius corporis ſenſus & conſenſus eſt, illic Chriſtus & veritas: hoc ſciat quiſq; & intelligat abſq; vlla ſibi dubitatione ſequendum. Sed in F

Exẽpla cõtrouerſiarũ primi gñis, qbus nunc exagitatur eccleſia.

exemplis illuſtriora hæc faciamus. Primi itaq; generis eiuſmodi nunc introducuntur quæſtiones.

Vtrum baptiſma collatum paruulis ſit efficax ad ſalutem: an vero neceſſe ſit baptizari adultis & cum actuali fide, illo quod infantibus nobis collatum eſt, baptiſmate abrogato & pro nihilo habito.

Vtrum in euchariſtia ſub ſpeciebus panis & vini, ſint vere & realiter corpus & ſanguis redemptoris noſtri Ieſu Chriſti: an vero velut in ſigno tantum aut ſymbolo aliquo illa repræſententur.

Vtrum viuorum ſuffragia defunctis animabus proſint: an vero ſint inutilia, vt quia poſt hanc vitam non ſit purgationi peccatorũ locus: ſed mox decedẽtes ſint, aut in damnatiõe, aut in beatitudine, aut medio quodam ad futurum iudicium loco.

Vtrum

A Vtrum diui regnantes cum Chriſto ſint colendi,eorumq́ reliquiæ cũ veneratione & honore apud nos habendæ,eorundem apud deũ nobis imploranda ſuffragia:an vero hæc omnia ſuperſtitioſe & inutiliter fiant a nobis,imo cum derogatione cultus ſoli deo a nobis debiti.

Vtrum ſancti amiciq́ dei ſtatuis,imaginibus & picturis a nobis honorandi ſint,eorũq́ trophæa & glorioſa certamina per hæc ſtatuenda cõtinue ob oculos:an vero hæc non ſolum inutiliter,ſed & gentiliter fiant,& idololatriæ ſpeciem referant.

Vtrum tẽpla,vniuerſaq́ illa diuini cultus qui in eis peragitur,exterior facies,ad veram pietatem conferant:an vero,veluti laruas quaſdam & facies Antichriſti,aboleri magis expediat omnia.

Vtrum ceremonias,ritusq́ quos toto orbe ſeruat eccleſia,dies item feſtos,quibus redemptionis noſtræ myſteria,anniuerſaria ſolennitate recolimus,ieiunium quadrageſimæ,cæteraq́ eiuſmodi, quæ toto orbe obſer-
B uat Chriſtiana eccleſia,veluti ex apoſtolica Chriſtiq́ inſtitutione a nobis neceſſario obſeruari oporteat:an vero hæc veluti indifferentia habenda ſint,& cuiuſq́ relinquenda arbitrio,eo ꝙ in euangelio aut apoſtolicis literis præcepta non inueniantur.

Vtrum indecens ſit totius eccleſiæ ritus,in decantandis publice in eccleſia pſalmis & hymnis eccleſiaſticis, atq́ in eo ſacerdotes Baal imitetur: an vero decens, pius & ad exemplar cœleſtium illorum ſpirituum,in illa Hieruſalem cœleſti.

Vtrum benedictionum & conſecrationum eccleſiaſticarum in chriſmate, aut oleo ſacro,in aqua benedicta, in locis, templis, altaribus, veſtibus,vaſis,diuino cultui mancipatis, ſit aliqua efficacia & vtilitas: an vero nulla ſacri ſit & prophani diſtantia,&hæc non ſolum inutiliter,ſed etiam ſuperſtitioſe fiant ab eccleſia.

C Vtrum antiquum,pium & ſanctum ſit monaſticum inſtitutum, votaq́ monaſtica accepta deo,& coram eodem obligatoria:an vero hæc di aboli inſtinctu nuper ſint introducta in orbem,in captionem & laqueum fidelis populi:votaq́ monaſtica ſint ſtulta & impia, vtpote impoſſibilia & libertati Chriſtianæ contraria.

Hæc fere ſunt,aut eiuſmodi quæſtiões,quibus(proh dolor & pudor) adeo miſere nunc exagitatur, & pene a fundamentis concutitur eccleſia Chriſti,ob hæc ex arca catholicæ eccleſiæ vltro ſcientes volenteſq́ ſe præcipitant miſeri in barathrum damnationis æternæ,& ſummo ſtudio ſtupenda & pluſq́ diabolica animi obſtinatione obfirmata,in mortes, in laqueos, ignes,cruces atque omnia ſuppliciorum genera, hoc agunt, vt alios q̃ plurimos ſecum pertrahant in perditionem præcipites, omniaque confundãt,diuina,humana,ſacra,prophana,orbemq́ commiſceant cæde & incendio. In quibus omnibus,cum ſit luce meridiana clarius, quæ ſit fides, quæ ſententia catholicæ & orthodoxæ Chriſti eccleſiæ:

quæ hæc eſt excæcatæ mentis veſania, illi non credere, illi ſe nolle confor- D
mare, imo eam palam oppugnare, & aduerſus illius catholicam fidem, ſu
am aliquem opinionem ſtatuere? præſertim qui Chriſtianos ſe haberi vo
lunt, & nihil ꝗ euangelicas, apoſtolicasq́ ſcripturas iactitant. In euan-
Matth. 18 gelio aperte nos docet Chriſtus, vt audiamus eccleſiam, obaudientemq́
habeamus vt publicanum, vt ethnicum. Et hi contra e diametro omnes
audientes, conſentientesq́ eccleſiæ, atq́ adeo ita præcipiēti Chriſto, ἀπίους
Matth. 16 vocant, & pro ethnicis & publicanis ducunt. Promiſit Chriſtus eccleſiæ
ſuæ non præualituras vnquam aduerſus eam inferorum portas, hoc eſt,
infidelitatem aut erroneam fidem. Quin potius ne vnquam deficeret e-
Lucæ 22 ius fides, ſua illi oratione impetrauit, ſecuramque fecit ſe permanſurum
Matt. vlt. in eadem continuo, atque omnibus diebus vſque ad ſeculi conſummati-
onem. Et hi perinde ac ſi iam annis plus mille nulla fuiſſet orthodoxa
& catholica Chriſti eccleſia, ac ſi falſus & infidelis Chriſtus, & ſuæ ec- E
cleſiæ tam longo tempore deſertor, nouam nunc eccleſiam congregāt, no
uam fidem, noua ſacramēta, noua ſacerdotia, nouam religionem, nouam
ſalutem docent.

Affirmat ille magiſter gentium, ille cōſcius cœlorum, & qui in cœlis didi
cerat quæ in terris doceret, eccleſiam nō tantum veracem eſſe, ſed colum-
1. Timo. 3 nam inflexibilem, ſed certum firmamentum & ſuſtentaculum omnis ve
ritatis, quæ ad fidem, religionem, ſalutemque pertinet. Et iſti mendaciſſi-
mam, fallaciſſimamq́ faciunt eccleſiam vniuerſam, quæ fuit abhinc mul-
tis ſeculis, & miſerandis deceptam, inuolutamq́ erroribus.

Sed dicet quiſpiam, & verum fortaſſis dicet, iſtis perſpicuum non eſſe,
de his qui introducuut noua, contra communem, receptamque ſententi-
am, quænam ſit vniuerſalis per orbem eccleſiæ catholica fides: quorum vi-
2. Corin. 4 delicet occulto ſuo, iuſtoq́ iudicio excæcauit deus mentes, vt non fulgeat F
in ipſis illuminatio euangelij gloriæ Chriſti: vt clariſſimam lucem nō vi
deant. Alioqui quis eſt, cui oculus fidei euulſus aut excæcatus non eſt, qui
non clariſſime videat & intelligat, quid de his ſentiat & credat catholica
Chriſti eccleſia?

Explicatur tradita methodus in prædictis cōtrouerſijs — Et vt ordiamur a baptiſmate paruulorum, quod nobis omnibus eſt ſalu
tis quoddam exordium, & Chriſtianitatis ſymbolum: quis non videat,
quid de eo credat & credidit catholica Chriſti eccleſia, antequam eadem
nuper per Lutherum oppugnata & patefacta ſemel ad omnem impieta
tem ianua (dum liberum cuiq́ fecit id ſentire & credere, quod ſibi ex ſcri-
pturis videretur aut probari poſſet) inuecta eſt etiam in orbem, atque ex
illo veluti Troiano equo proſilijt iſta Anabaptiſtarum furia, omnem ſe-
cum impietatem trahens, omnem pietatē eliminans, omnem ordinē per-
turbans, omnia confundens rapinis, ſacrilegijs, parricidijs, incendijs. Nec
tamen per hos aliter credit, ꝗ ſemper credidit. Sed hoc dico, ꝙ ante hos
toto orbe terrarum de paruulorum baptiſmate iam annis plus mille, ne-
mo

A mo vel tantillum hæſitauerat. Percurre eccleſiam vniuerſam per ſuas par-
tes, Italiam, Galliam, Hiſpaniam, Germaniam, Sarmatiam, his adde inſu-
las quaqua verſum in mari Oceano, in quibus viget & viguit fides, reli-
gioq́ꝫ Chriſtiana, Angliam, Scotiam, Hyberniam, Gothiam, Svveuiam,
Noortvvegiam, ex Oceano ſeptentrionali, Siciliam, Cretam, Cyprum,
Rhodum, Sardiniam, Corſicam, cæteraſque Mediterranei maris inſulas
Chriſtianas. Adde inſuper Grĉcos & Moſcos, tametſi iam diu ſchiſmati-
cos, & varijs implicitos erroribus: tamen hac in re a fide catholicæ eccle-
ſiæ non diſſentientes. Adde etiam quotquot adhuc in Syria & Armenia
Chriſti nomem profitentur. Adde poſtremo numeroſiſſimos illos, toto
pene orbe a nobis diſiunctos Indorum populos, ſub illius, quem Preſ-
byterum Ioannem falſo appellare conſueuimus, degentes imperio: apud
quos ab initio ad hunc diem conſeruatam fuiſſe fidei, religioniſque no-
B ſtræ integritatem, vt alias frequenter & pene quotannis ex ijs quos illinc
per immenſa terrarum, mariumque ſpacia, pium religioſumque ſancta
loca viſendi votum, primum Hieroſolymam, & inde Romam (cuius Põ
tificẽ, vt caput vniuerſalis eccleſiæ venerantur) perducit: ita abhinc bien-
nio, ab illorum imperatore, ad Clementem VII. Pontificem Maximum
miſſa Bononiam, præſente ibidem imperatore noſtro Carolo, ſolenni le-
gatione plane compertum eſt. Quæ & fidem, religionemque ſuæ gentis,
noſtræ per omnia conſonam coram eodem Pontifice in publico Cardi-
nalium conſiſtorio expoſuit: eidemque vt ſummo vniuerſalis eccleſiæ e-
piſcopo & capiti ſui imperatoris & gentis nomine reuerentiam, obedi-
entiamque detulit. Apud hos omnes, ad præſentem vſque natam aut
excitatam inſaniam, nemo ex Chriſtianis parentibus natus, aliter ſit Chri
ſtianus, q̃ baptiſmate collato paruulo, nemo factus eſt a maioribus
C noſtris, annis abhinc centum, ducentis, trecentis & ſupra mille. Nun-
quid ergo non eſt euidentiſſimum hac de re quis ſit ſenſus & conſenſus,
quæ fides catholicæ eccleſiæ? Aduerſus quam omnibus notoriam &
perſpectam, nunquid non eſt euidentis inſaniæ, Chriſtianum aliquem,
qui ſe videri & nominari voluerit, ſuam opinionem ſtatuere ex aduer-
ſo, ob vnum aliquem aut alterum ſcripturæ locum, quaſi illam hacte-
nus aut non legerint, aut non intellexerint omnes orthodoxi patres no
ſtri, omnes fideles, omnes ſancti, martyres, pontifices, confeſſores: quaſi
denique tot ſeculis obdormiſſet Chriſtus, & aduerſus ſuam ipſius pro-
miſſionem neglexiſſet & deſeruiſſet eccleſiam ſuam ille fidelis & verax? Matth.28
Quid inſanius cogitari poteſt ab homine Chriſtianum ſe profitente?
Ad eundem ſane modum, conſonam toto orbe terrarum, eandemq́ꝫ om
nium Chriſtifideliũ fidem, de omnibus quas ſupra memorauimus quæ-
ſtionibus & controuerſijs, clariſſime, apertiſſimeque inuenies. Quam q̃
inſani quidam & Satanæ mancipia, tanto nunc tumultu, tanta totius or-
bis confuſione, obſtinatiſſime oppugnant, & execrandas blaſphemias ſu-

as aduerſus eandem introducere conātur,ita vt pene a cardinibus & fundamentis concutiant Chriſti eccleſiam, ego ſane quid ſit intelligere non poſſum,nec mecum ſatis admirari. D

Fuerunt etiam prioribus temporibus,qui dati in ſenſum reprobum, & excæcati diuino iudicio,eiuſmodi prophanis,impijſq; nouitatibus niteretur conturbare eccleſiam,& in deſertum,& angulos,penetraliaq; domorum,ab illo corpore ad quod aquilæ congregantur, & in quo Chriſtus perpetuo manet & inuenitur,abducere incautos, & parum ſtabiles in fide,quiq; illi ſacræ ancoræ non ſatis firmiter adhærebant.Sed eiuſmodi ſemper execrata eſt catholica eccleſia, & iuxta apoſtolicam doctrinam anathematizauit cum adinuentionibus ſuis.

Matth.24 Lucæ 14 Galat.1

Diui Bernardi temporibus,annis abhinc quadringentis, & eo amplius,etiam ſurrexerant nonnulli eiuſdem amentiæ homines, qui communem catholicæ eccleſiæ fidem in prędictis pene omnibus euertere niterētur,& ſuam impietatem ſimplicibus & incautis perſuadere. De quibus (ne iſti nunc glorientur ſe inuentores iſtarum hæreſeon, ſed vt intelligatur quos præceptores,& magiſtros ſequantur) audi quid ſcribat idē vir ſanctus:Se dicunt,inquit,eſſe ſucceſſores apoſtolorum & eccleſiam, non habentes, videlicet neque agros,neque poſſeſſiones:Eccleſiam autem habentem agros & poſſeſſiones,non eſſe Chriſti eccleſiam. Irrident nos q; baptizamus infantes,q; oramus pro mortuis,q; ſuffragia ſanctorum poſtulamus.Non credunt ignem purgatorij reſtare poſt mortem, ſed animam a corpore ſolutam,ſtatim vel ad requiem,vel ad damnationem trāſire. Eccleſiam non agnoſcunt,& iccirco ordinibus eccleſiæ detrahunt, & eius inſtituta non recipiunt,eius ſacramenta contemnunt. Mandatis epiſcoporum non obediunt.Peccatores enim, inquiunt, ſunt apoſtolici, archiepiſcopi,epiſcopi,presbyteri,& per hoc nec dandis ſacramentis, nec recipiendis idonei.Multa quidem & alia huic populo ſtulto & inſipienti a ſpiritibus erroris in hyprocriſi loquentium mendacia perſuaſa ſunt. Nec rationibus cōuincuntur,quia non intelligunt:nec autoritatibus corriguntur,quia nō recipiunt:nec flectūtur ſuaſionibus, quia ſubuerſi ſunt. Probatum eſt,mori magis volunt,q; conuerti:horum finis interitus,horum nouiſſima incendium manet.Mirabantur,inquit,aliqui q; non modo patienter,ſed & læti (vt videbatur) ducerentur ad mortem. Sed non inde mirandum,ſi aduertatur quanta ſit poteſtas diaboli, non modo in corpora hominum,ſed etiam in corda,quæ ſemel permiſſus poſſederit. Nonne plus eſt hominem ſibimet injcere manus, q; id libenter ab alio ſuſtinere? Hoc autem potuiſſe diabolum, frequenter experti ſumus in multis,qui ſemetipſos aut ſubmerſerunt in aquas,aut fecerunt ex ſublimi præcipites,aut laqueo ſe ſuſpenderunt. Nihil ergo ſimile habent conſtantia martyrum,& pertinacia hæreticorum. Quia in illis,pietas:in iſtis, cordis duricia contemptum mortis operatur. Proinde, inquit, opus non eſt mul-

E F

Bernardus homelia 65 & 66 in Cātica. 1.Timo. 4.

A multa aduerſus homines ſtultiſſimos & obſtinatiſſimos dicere: Sufficit innotuiſſe illos, vt vitentur. Melius tamen foret procul dubio ꝙ coercerentur gladio illius, qui non ſine cauſa gladium portat, ꝙꝫ & multos in ſuos errores attrahere permittantur. Hæc atque eiuſmodi ille Bernardus vir plane apoſtolicus, & plenus dei ſpiritu. Quem ſuo ſeculo diuina miſericordia, etiam prænuncio oſtento ac prodigio, cum adhuc geſtaretur in materno vtero, ſingulariter in hoc excitaſſe videtur, vt feruore fidei eius mundum torpentem excitaret. Per quem intelligis, eandem quæ nunc eſt, & quæ ante nos patrum noſtrorum (ex quorum traditione veluti per manus catholicam fidem ſuſcepimus) fuit, etiam illo ſeculo, hoc eſt, annis ante nos quadringentis, fuiſſe catholicæ eccleſiæ, de quæſtionibus ſupra dictis orthodoxam, catholicamque fidem: eandemque nec nouam tunc fuiſſe, nec aliam ab ea quam ipſi didicerant in catholi-
B ca eccleſia, & a patribus ac maioribus, ſibi ab initio continua ſerie ſuccedentibus acceperant. Sed nouas tunc fuiſſe eorum quas commeminit blaſphemias, aduerſus antiquam, catholicamque fidem. Quorum qui nunc eaſdem interim ſepultas & extinctas reſuſcitare conantur diſcipuli, vides vt in nullo ab egregijs ſuis illis magiſtris & præceptoribus degenerent: vt qui a ſpiritibus erroris (quibus abnegato baptiſmo & Chriſtianitate ſe totos permiſerunt) plane obſeſſi, abierunt in profundum impietatis & obſtinationis. Quæ vna cauſa eſt, vt & ipſi, quemadmodum illi præceptores ipſorum, illatas ſibi mortes, non ſolum patienter, ſed etiam alacriter excipere videantur, transfigurantes ſe in prophetas, in apoſtolos, in euangeliſtas, in martyres Chriſti. Sed mirum non eſt, inquit Apoſtolus, cum ipſe etiam Satanas ſe transfiguret in angelum 2. Corin. 11
lucis, ſi miniſtri eius transfigurentur ſicut miniſtri iuſtitiæ. Itaque qui-
C bus ea res eſt tentationi aut ſcandalo, illi ſacræ ancoræ ſatis firmiter inhærere mihi non videntur, nec ſtabiles admodum fideles, fixique eſſe catholicæ fidei zelatores.

Quod ſi etiam ante diui Bernardi ſecula ad initium vſqꝫ religionis noſtræ, de quæſtionibus ſupra memoratis, catholicæ eccleſiæ fidem ac ſententiam demonſtrari tibi exegeris: quanquam ita poſſem reſpōdere, alio ad id demonſtrandum argumento opus nos non habere, ꝙꝫ ꝙ eccleſia catholica, quæ nunc eſt, ita credat & ſentiat (Nam vna eademqꝫ neceſſe eſt, quæ nunc eſt fides eius, etiam ſemper fuerit: ſi modo vna ſit catholica eccleſia, ab initio haud interrupta, imo continua ſucceſſionis ſerie ad ſeculi vſque conſummationem vnitatem ſuam conſeruans, vnam autem neceſſario eſſe ſupra demonſtrauimus) tamen vt vna eademqꝫ opera, & tibi morem geramus, vt in prædictis, quibus nunc exagitamur quæſtionibus, etiam hoc ipſum clare demonſtremus, vnam, eandemqꝫ ab initio ad præſens perdurare fidem catholicæ eccleſiæ. Hoc imprimis nobis omnibus eſt manifeſtū & notoriū, ꝙ nos de prędictis quæſtiōibus vniuerſis Capite 2

in catholica didicimus eccleſia, idem didiciſſe & credidiſſe etiam patres nostros, longa retro ſeculorum ſerie. Qui ſi nunc reuiuiſcerent, ſtuperent ad impias has, quæ nunc paſſim efferuntur & occurrunt nouitates. Idem quoq; creditum fuiſſe annis ante nos quadringentis, diui Bernardi temporibus, illo ipſo fideli teſte, iamdudum intellexiſti. Neque enim ipſe ijs in rebus ſuam opinionem ſingularem, ſed vniuerſalem catholicę eccleſiæ fidem, ſententiamq; exprimit. Eos inſectans vt impios & hæreticos, qui aduerſus catholicam totius eccleſiæ fidem, prophanas ſuas, impiaſque aſſertiones conabantur inducere. Neque etiam, quæ erat eo ſeculo catholicæ per orbem eccleſiæ communis fides, tum primum nata eſt, ſed ea demum erat, quam a maioribus ſuis fideli traditione acceperant. Nam eandem fuiſſe de ijs omnibus communem, vniuerſalemq; totius eccleſiæ fidem, trecentis, quadringentis, ſexcentis, octingentis, & eo amplius annis, ante diui Bernardi tempora, ex eorum ſeculorum ſcriptoribus eſt videre luce meridiana clarius. Siquidem Auguſtini, Chryſoſtomi, Hieronymi, Ambroſijq; temporibus, hoc eſt, annis ante nos ſupra mille, centum, ducentis, æque vt noſtris, æque vt Bernardi temporibus, atq; interim cõtinue ſemper vniuerſa Chriſti eccleſia baptizauit infantes. In euchariſtia ſub ſpeciebus panis & vini, verum corpus & ſanguinem domini noſtri Ieſu Chriſti firmiter credidit, orauit pro defunctis, diuos cum Chriſto regnantes religioſo cultu proſecuta eſt, in eorum venerationem dedicauit baſilicas & altaria, eorum implorauit ſuffragia, reliquias fidelibus venerandas exhibuit, quadragenariam abſtinentiam, & redemptionis noſtræ anniuerſarias ſolennitates, cæremonias præterea, ritusque eccleſiaſticos eoſdem prorſus, quos in pręſentem vſque diem per vniuerſam eccleſiam obſeruari videmus, veluti ex apoſtolica traditione, doctore ſpiritu ſancto primitiuæ eccleſiæ traditos, religioſiſſime & ſumma cum veneratiõe obſeruauit, monaſticum inſtitutum probauit vt pium, ſanctum, & ſalutiferum. Atque ea omnia neque etiam tunc excogitauit nouiter, aut ab inuentoribus nouitatum accepit. Semper enim memor grauiſſimæ illius apoſtolicæ cenſuræ & comminationis: Si quis vobis euangelizauerit quicquam præter id quod accepiſtis, anathema ſit, accepta a maioribus, atque ab illis tradita, diligenter conſeruauit. Itaque etiam ante hos ad ipſum vſque Chriſtianæ religionis initium, eandem prorſus fuiſſe de prædictis omnibus, quæ noſtro, quæ diui Bernardi, quæ illorum ſeculis, catholicæ eccleſię fidem & ſententiam, ex eorum temporum ſcriptoribus luce clarius inuenies.

D E F

Galat. 1

De baptiſmate paruulorũ ſecũdum dictã methodum exactius demonſtrare fidẽ catho-

De paruulorum baptiſmate diui Auguſtini ſeculo quid crediderit catholica per orbem Chriſti eccleſia, idem ipſe clariſſimis verbis atteſtatur. Nam aduerſus Donatiſtas hæreticos (ex quorum cineribus nouum hoc & grauiſſimum reſuſcitatum nunc videmus incendium) exigentes, qua ſcripturæ autoritate ſtabiliri poſſit baptiſmum prodeſſe paruulis,

qui

A qui nondum poſſunt corde credere ad iuſtitiam: cum ſcripturæ promittentes regnum dei baptizatis, plane loqui videantur de his qui iã credũt euangelio, & ex fide baptiſma ſuſcipiunt. Aduerſus hos, inquam, diuus Auguſtinus nihil profert aliud, ꝙ̃ communem fidem, & autoritatem catholicæ eccleſiæ. Hoc, inquit, habet autoritas matris eccleſiæ, hoc fundatiſſimæ veritatis obtinet canon. Quod enim vniuerſa tenet eccleſia, nec in concilijs ſtatutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi apoſtolica autoritate traditum, rectiſſime creditur. Audis itaque de paruulorum baptiſmate quid tunc crediderit vniuerſa per orbem eccleſia, nempe idem, quod hoc noſtro ſeculo credit, & quod interim credidit ſemper. Audis præterea quid nobis reſpondendum ſit hæreticis, horum omnium ex ſcripturis demonſtrationem exigentibus. Hoc nempe vnum reſpondere ſatis eſt, ꝙ ita habeat, ita teneat ſancta mater eccleſia. Cuius autoritas, B & communis obſeruatio fundatiſſimæ nobis veritatis canon eſt. Sed & ante Auguſtini tempora, annis ferme ducentis, Cyprianus ille glorioſus martyr & pontifex, ſuo tempore nouitiam quandam adinuentionem, & tunc exurgentem hæreſim ex Iudaico illo fermento, videlicet ꝙ inſtar veteris illius circunciſionis, etiam noſtri paruuli nõ ante octauum diem baptizari deberent, magna vehementia & autoritate repreſſit: contendens idem ſanctiſſimus martyr & pontifex, aduerſus antiquam eccleſiæ obſeruationem & conſuetudinem nihil nouari debere. Cuius etiam diuus Auguſtinus meminit, de immortalitate animæ, ſcribens ad Hieronymum. Ante Cyprianum etiam ille ſacer Irenæus libro ſecundo aduerſus Valentini hæreſes ſcribit in hæc verba: Omnes Chriſtus per ſeipſum ſaluare venit, omnes, inquam, qui per illum renaſcuntur in deum, infantes, & paruulos: pueros, & iuuenes, & ſeniores. Ideoque per omnem ætatem venit. Infantibus factus eſt infans, ſanctificans infantes: C paruulis, factus paruulus: iuuenibus, iuuenis: ſenioribus, ſenior: vt omnes ſanctificaret. Hæc ille Irenæus beatiſſimi Polycarpi Ioannis euãgeliſtæ diſcipuli auditor. His libet adſcribere ex Origene luculentũ adeo teſtimonium, vt vnũ illud ſufficeret expũgere vniuerſam hãc, quę baptiſmo paruuloꝝ detrahit, impijſſimã hęreſim, clariſſime eñ demõſtrat traditionẽ, quã de hoc ipſo eccleſia accepit ab apoſtolis. Hic itaqꝫ lib. vi. cõmentariorum in epiſtolã Pauli ad Romanos, oſtẽdens corpus noſtrũ, corpus peccati & mortis ſępe appellari in diuinis ſcripturis. Deniqꝫ, inqt, & in lege pro illo, q natus fuerit, iubeť offerri hoſtia, par turtuꝝ aut duo pulli colũbini, ex q̃bus vnus pro peccato, & alius in holocauſtomata. Pro q̊ peccato offertur hic pullus vnus? nunqd nuper editus paruulus peccare potuit? & tamen habet peccatũ, pro q̊ hoſtia offerri iubeť, a q̊ mundus negať quis eſſe, etſi vnius diei fuerit vita eius. De hoc ergo Dauid dixiſſe credẽdus eſt illud, q̊d ſupra memorauimus: Quia in pctõ cõcepit me mater mea. Secundũ hiſtoriã eñ nullũ matris eius declarať peccatũ. Pro hoc & eccleſia ab apoſtolis

lica eccleſiæ. Lib. 4. c.21 & 22.
Sententia catholicæ eccleſiæ Auguſtini tempore.
Fidẽ catholicæ eccleſiæ ex traditione apoſtolica receptam.
Eadem tẽpore beati Cypriani.
Eadẽ tẽpore Irenæi.

traditionẽ ſuſcepit,etiã paruulis baptiſmũ dare.Sciebãt eñ illi, qbus myſteriorũ ſecreta cõmiſſa ſunt diuinorũ,qa eſſent in oĩbus genuinæ ſordes peccati,quæ p aquã & ſpiritũ ablui deberẽt. Hactenus ille. Ex q̃ intelligis, etiã illo ſeculo in ipſiſſima primitiua eccleſia,eandẽ ex apoſtolorũ traditione ab ipſo initio ſemper baptizaſſe paruulos,ita vt ex his luce clarius conſtet,eandẽ quæ nunc eſt ab initio,& inde cõtinuo & ſemper fuiſſe catholicæ eccleſiæ de paruulorũ baptiſmo fidem & ſententiam:vt non immerito ita definitũ fuerit in Lateranẽſi cõcilio,quod celebratũ eſt ſub Innocentio tertio:Sacramentũ baptiſmi,quod ad dei inuocationẽ & indiuiduę trinitatis,videlicet patris & filij & ſpiritus ſancti conſecratur in aqua, tã paruulis q̃ adultis,in forma eccleſiæ a quocunq; collatum,proficit ad ſalutẽ. D

Definitio Lateranenſis cõcilij.

Non poſſum committere,quin hic adſcribam,quæ diuus ille Bernardus aduerſus hos ſcribit pro catholicæ eccleſiæ fide ac ſentẽtia. Irridẽt, inquit,nos,quia baptizamus infãtes,q; oramus pro mortuis, q; ſanctorum ſuffragia poſtulamus. In omni genere hominum,atq; in vtroq; ſexu feſtinãt proſcribere Chriſtum,in adultis & paruulis,in viuis & mortuis,&c. Sed abſit,inquit,non enim relinquet dominus plebem ſuã, quæ eſt ſicut arena maris:nec contentus erit paucitate hæreticorũ,qui omnes redemit: Neq; eñ parua,ſed plane copioſa apud eum redẽptio. Quantus vero numerus iſtorum ad magnitudinẽ precij? Sed magis precio fraudãt, qui ipſum euacuare conãtur. Quid enim,ſi infans pro ſe loqui non poteſt,pro quo vox ſanguinis fratris ſui & talis fratris clamat ad deũ de terra? Aſtat & clamat nihilo minus mater eccleſia. Quid tamen infans? Nonne & ipſe videtur tibi inhiare quodãmodo de fontibus ſaluatoris, & vociferari ad deũ,ſuiſq; vagitib⁹ clamitare:Dñe vim patior,reſpõde pro me? Flagitat auxiliũ gratiæ,qa vim patitur ab origine. Clamat innocẽtia miſeri,clamat ignorãtia paruuli,clamat addicti infirmitas. Ita ergo clamant hæc oĩa ſanguis fratris,fides matris,deſtitutio miſeri,miſeria deſtituti,& clamatur ad patrẽ. Porro pater ſeipſum negare nõ poteſt,pater eſt. Nemo mihi dicat, qa nõ habet fidẽ,cui mater impartit ſuã,inuoluẽs illi in ſacramento,quſq; idoneus fiat proprio,nõ tantũ ſenſu,ſed aſſenſu euolutã,puramq; percipere. Nunquid breue eſt palliũ,vt nõ poſſit ambo cooperire? Magna eſt eccleſiæ fides. Nunqd minor fide Chananææ mulieris, quã conſtat & filiæ ſufficere potuiſſe & ſibi? Ideo audiuit:O mulier magna eſt fides tua,fiat tibi ſicut petiſti. Nunqd minor fide illorum,qui paralyticũ per tegulas demittentes,& animæ illi & corporis ſimul obtinuere ſalutem? Deniq; habes:Quorum fidem vt vidit,ait paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et paulo poſt:Tolle grabatum tuũ & ambula. Qui hæc credit,facile huic perſuadebitur,merito eccleſiam præſumere, nõ ſolum paruulis baptizatis in ſua fide ſalutem,ſed etiã interfectis pro Chriſto infantibus coronam martyrij. E F

Matth.15 Matth.9 Ioan.5

Quę cum ita ſint,nullũ prẹiudiciũ ſuſtinebunt regenerati,de eo quod dictum

A dictũ eſt:Sine fide impoſſibile eſt placere deo,cũ ſine fide non ſint,q̃ in teſtimoniũ fidei baptiſmi gratiã perceperũt. Sed neq; de eo, quod item dictum eſt:Qui vero nõ crediderit,cõdemnabitur.Quid enĩ credere eſt,niſi fidẽ habere? &c.Propter hoc quoq; & infans natus eſt, & per ſingulos ætatũ gradus profecit in viꝝ,vt nulli deeſſet ætati. Hactenus ille Bernar.

Hebræ.7

Marci vlt.

Quanquam autem ſingula ferme Chriſtianæ religionis catholica dogmata hæreticorũ prophanis nouitatibus & impijs adinuctionibus ſæpe,multumq; exagitata inueniamus:vt qui Chriſtum,ſalutem,& fidei religioniſq; ſynceritatem non quærebant vbi oportebat,in illo corpore catholicæ eccleſię,ſed in angulis & penetralibus domoꝝ,hoc eſt,in proprijs ſuis & ſingularibus,quas ſibi quiſq; ex ſcripturis fingebat,opiniõibus:vnum tamen inter omnia euchariſtiæ ſacramentum,tametſi omnium fere quæ in fide,religioneq; noſtra habentur creditu difficillimum, et a captu B humanæ rationis longiſſime abſcedens:minus tamen patuit hæreticorũ vexationibus,blaſphemijs & iniurijs. Siquidem ante quendam Berengarium Andegauenſis eccleſiæ archidiaconum(cuius impietas ſub Leone pontifice eius nominis nono, anno quinquageſimo primo ſupra milleſimum Vercellenſi concilio damnata eſt)nulla omnino de ea hæreſis legitur. Sed omnium tam orthodoxoꝝ, q̃ hæreticorum , de vno hoc ſacramento,vna ſemper fides extitit: videlicet , conſecratis in menſa dñica per ſacerdotũ miniſterium pane & vino, diuina virtute verti eoꝝ ſubſtãtias in verum Chriſti corpus & ſanguinem. Opinor,propter tam clara Chriſti verba,quæ deſcribuntur ab euangeliſtis & apoſtolo. Quippe qui nouiſſima cœna,accepto & benedicto pane,illum diſtribuens diſcipulis,& ſacramẽtum commendans:Accipite,inquit,& manducate, hoc eſt enim corpus meum,quod pro vobis tradetur. Similiter de calice : Hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti,qui pro multis effundetur in remiſſionẽ pec C catorum. Accepit panem et vini calicem,at diſcipulis ſuis, nõ panẽ & vinum,ſed corpus & ſanguinem ſuum tradidit. Accipite,inquit: Hoc enĩ eſt corpus meũ:hic ſanguis meus . De quibus prædixerat apud Ioannẽ: Caro mea vere eſt cibus,& ſanguis meus vere eſt potus. Primus itaq;,vt dixi,Berengarius omnium qui ante ſe fuerunt,hereticorum impijſſimus & præſumptuoſiſſimus,circiter annum dñi M.L. aduerſus tã clara, tam aperta cœleſtium eloquiorum teſtimonia,tam antiquam,tam conſonam totius ab initio eccleſiæ, & omnium Chriſti nomen profitentium fidem & ſententiam,nouitiam ſuam adinuentionem attulit:Et blaſphemo polluto q; ore primus omnium mortalium ſacroſanctæ euchariſtiæ dignitatem eleuare,& apud ſuos traducere conatus, affirmauit:poſt conſecrationem panis et vini in altari,æque vt prius manere eorundem ſubſtantias. Chriſti vero ea carnem & ſanguinem propterea vocari,quod in memoriã crucifixæ carnis eius, & de latere effuſi ſanguinis in eccleſia celebrent. Aduerſus quem eo tempore ſcripſit Lanfrãcus quidam, archiepiſcopus

De ſacramento euchariſtiæ catholicæ eccleſię fides, ſecundũ dictã methodum, euidẽtiſſime demõſtratur.

Ante Berẽgariũ nullã fuiſſe hereſim aduerſantem veritati corporis & ſanguinis Chriſti in eucha riſtia.

Lanfranci aduerſus

Berengarium epiſtola catholicæ, quæ tūc erat, eccleſiæ fidē clariſſime demonſtrans.

Cantuarienſis, vir non minus pietate, q̄ eruditione inſignis: ſed tanquam D aduerſus notoriam, manifeſtamq́ꝫ omnibus impietatē, breuiter ac compendiarie nec multum accurate, & veluti epiſtolari, vt dicit, anguſtia perſtringens nōnulla, quæ ſufficere exiſtimabat. Orditur autem ad ipſum ſcribens in hunc modum (libuit enim verba eius adſcribere, nam ex ipſa phraſi ſcripturæ eius, catholicæ eccleſiæ, quæ tunc erat, communem fidem, ſententiamque plane perſpicies.) Lanfrancus, miſericordia dei catholicus, Berengario catholicæ eccleſiæ aduerſario: Si diuina pietas cordi tuo inſpirare dignaretur, vt mecum loqui velles, locumque opportunum in quo id competēter poſſet fieri, ſalubri deliberatione eligeres, multum fortaſſis tibi, procul dubio autem plurimum his conſuleres, quos decipis, deceptos vero ac morte præuentos in pœnas æternas tranſmittis. Etenim cooperāte ſpiritu qui vbi vult ſpirat, eueniret e duobus alterutrum, videlicet, aut tu ipſe depoſito ſuperbiæ faſtu, quo plenus contra orbem terrarum ſentire cœpiſti, autoritati totius eccleſiæ ſanctæ, rectiſq́ꝫ E ſanctarum ſcripturarum expoſitionibus acquieſceres, ac ſic te et ſequaces tuos de tenebris erroris ac profundæ iniquitatis erueres, aut te in tua pertinacia perſiſtente, ipſi auditis rationibus miſerante deo reſipiſcerent, & ad veram fidem, quam ſancta eccleſia dei prædicare non ceſſat, conſilio meliore redirent. Expoſita deinde fide catholicæ eccleſiæ de ſacramento euchariſtiæ: Quæ, inquit, credit terrenas illas ſubſtantias, quæ in menſa dominica per ſacerdotale miniſterium diuinitus ſanctificantur, ineffabiliter, incomprehenſibiliter & mirabiliter operante ſuperna potentia, conuerti in eſſentiam dominici corporis & ſanguinis, reſeruatis ipſarum rerum ſpeciebus et qualitatibus: ne videlicet in proprio illo ſuo modo ac genere ea percipientes Chriſtifideles, cruda & cruenta horreſcerent, & vt credentes fidei præmia ampliora perciperent: ipſo nihilo minus dominico corpore permanente in cœleſtibus ad dexteram patris, inuiolato, F integro, incontaminato, illæſo, nempe impaſſibili & immortali: vt vere vtrumq́ꝫ dici poſſit, & ipſum corpus quod de virgine ſumptum eſt, atque ipſum ſanguinem, qui in ara crucis pro nobis effuſus eſt, ſub ſpeciebus panis & vini nos ſumere, & quodam modo non ipſum: ipſum quidem, quantum ad veræ vtriuſq́ꝫ naturæ eſſentiam, proprietatem & virtutem: non ipſum autem, ſi modum illum ineffabilem ſpectes, quo ſub alienis ſpeciebus mirabiliter & incomprehenſibiliter latitat. Hac, inquam, fide catholicæ eccleſiæ per Lanfrancum illum expoſita: Quā, inquit, tenuit a priſcis temporibus & nunc tenet eccleſia, quæ per totum orbē diffuſa catholica nominatur, atq́ꝫ e regione explicata illi contraria aſſertione hæretica Berengarij: Igitur, inquit, ſi verū eſt quod tu credis et adſtruis, falſum eſt quod ab eccleſia vbiq́ꝫ gentiū ea de re creditur et adſtruitur. Oēs eñ, qui Chriſtianos ſe eſſe, diciq́ꝫ lætantur, verā Chriſti carnē, verumq́ꝫ eius ſanguinē, vera vtraq́ꝫ ſumpta de virgine in hoc ſacramēto ſe pcipere glorian-

A gloriantur. Interroga omnes, qui Latinæ linguæ noſtrarum ve literarum notitiam perceperunt: interroga Græcos, Armenos, ſeu cuiuslibet nationis quoſcunque Chriſtianos homines: vno ore hanc ſe fidem teſtabuntur habere. Porro ſi vniuerſalis eccleſiæ fides falſa exiſtit, aut nunquam fuit catholica eccleſia, aut perijt. Nihil namque efficacius ad interitum animarum, q̃ pernicioſus error. Sed nõ fuiſſe, aut perijſſe eccleſiam, catholicus nemo conſenſerit. Quam vnam catholicam haud interrupta continuæ ſucceſſionis ſerie a Chriſto & apoſtolis perduraturam in fines ſeculi catholica fide profitemur.

Nam quod dicitis, prædicatum quidem in omnibus gentibus euangelium & iamdudum credidiſſe mundum, atque vberem fructum feciſſe ſeminatum verbum, & inde excreuiſſe in eccleſiam toto orbe diffuſam: ſed eandem imperitia male intelligentium ſcripturas & euange-
B lium aberraſſe ac perijſſe poſtea, & in vobis & ſequacibus veſtris tãdem reſuſcitata remanere, conſeruarique in terris: eam ſacrilegam vanitatem euertit, inquit, euangelica veritas, & prophetarum atq; ſanctorũ patrum non violanda autoritas. Vnde eccleſiæ ſuæ ſanctæ dominus in euãgelio pollicetur, dicens: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus, ad conſummationẽ vſq; ſeculi. Quod minime diceret, ſi eccleſiam ſuam ante cõſummationem ſeculi perituram prænoſceret. Et alibi: Tunc ſi quis dixerit vobis, ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic, ecce in deſerto, nolite exire: ecce in domorum angulis & penetralibus, nolite credere. Sed vbicunq; corpus eſt, illic congregantur & aquilæ. Corpus autem, inquit Auguſtinus, eſt eccleſia, non iſta aut illa, ſed toto orbe diffuſa. Eſt enim Chriſtus ſpes omnium finium terræ, non vnius anguli, non vnius Iudææ, non ſpes ſolius Africæ, Orientis, aut Occidentis: ſed ſpes omniũ finium terræ, & in mari lon-
C ge. Hæc enim, inquit, prophetia propter eos præmiſſa eſt, qui putant religionem nominis Chriſtiani, vſq; ad certum tempus in hoc ſeculo duraturam, et poſtea non futuram. Permanebit autem cum ſole, hoc eſt, quãdiu ſol oritur aut occidit, quandiu tempora iſta voluentur, non deerit eccleſia, id eſt, corpus Chriſti, in terris. Domum tuam, inquit Pſaltes ille dominus, decet ſanctitudo in longitudine dierum, hoc eſt, quãdiu durabũt dies & tempora. Domum tuam, inquit, non hic aut illic, ſed domum tuam totam per totum orbem terrarum. Quare per totum orbem terrarum? Quia correxit orbem terræ, qui non commouebitur.

Matth. vlt.

Matth. 24

Pſalm. 92

Pſalm. 95

Quid igitur eſt (ſubdit Auguſtinus) quod dicis hæretice iam perijſſe eccleſiam de omnibus gentibus? Ergo vſq; in finem ſeculi erit eccleſia in omnibus gentibus: vbi ſunt qui dicunt perijſſe de mundo eccleſiam, quando nec inclinari poteſt? Ex his itaq; aduerſus Berengarium ita tandem concludit ille Lanfrancus: Falſum igitur eſt, inquit, q̃d de corpore Chriſti a te creditur. Ergo vera eſt eius caro quã accipimus, & verus ſanguis quẽ potamus. Hæc ideo nõ piguit adſcribere aliquãto prolixius,

quo pa-

quo palam faceremus, quæ ſemper fuerit catholicæ eccleſiæ de ineffabili D hoc euchariſtiæ ſacramento fides & ſententia. Eandem enim quæ noſtra omnium ad præſentes vſq; Sacramentarios eſt & fuit, ille, tanquam totius per orbem diffuſæ catholicæ eccleſiæ per Orientem, Occidentem, Meridiem, Septentrionem, & quacunq; tunc patebat nomen Chriſtianum, ſuo ſeculo, hoc eſt, ante annos quingentos, Berengario obijcit: Qui omnium, vt dixi, mortalium primus veritatem corporis & ſanguinis Chriſti negauit in euchariſtia. Adeo conſona ante illũ annis plus mille fuit omnium Chriſti nomen profitentium ea de re vox et ſententia, & nihilo minus manſit etiam poſt execrandum illum ad noſtra vſq; tempora. Nullos enim poſt ſe perfidiæ ſuæ ſectatores et aſſertores inuenit, præter Ioannem quendam Vuicleſum, & Ioannem Huſſitam eius diſcipulum lõgo ſatis poſt ipſum temporis interuallo damnatos Cõſtantienſi concilio, qui impietatem eandem, non tamen qua parte erat peſſima, reſuſcitare conati E ſunt. Concedentes namq; veritatem corporis & ſanguinis Chriſti in euchariſtia, negarunt verti in ipſa panis & vini ſubſtantias: quin potius cũ eiſdem vt ante permanentibus, ſubingredi corpus Chriſti et ſanguinem. Quorum diſcipulus Lutherus, quemadmodum impiæ doctrinæ præceptorum ſuorum nonnihil abſurditatis ſuperaddidit, ita etiam & ipſe genuit ſe nequiores diſcipulos plurimos. Nã panis & vini ſubſtantias permanere poſt cõſecrationem, etiam ipſe, vt Vuicleſus & Huſſita, affirmat: ſed hoc inſuper in ſe repugnantiam & contradictionem includens, dicit panem eſſe corpus Chriſti, & vinum ſanguinem. Diſcipuli autem eius Oecolampadius, Zvuinglius, & alij nonnulli Sacramentariorum antiſtites, deteſtandi illius Berengarij blaſphemiã reſuſcitarunt ex integro, ſtupẽda profecto cæcitate & cæca arrogantia, æque aduerſus apertiſſima & clariſſima Chriſti ipſius verba (quibus quantũuis impius Lutherus, & qui omnia nouare ſtuduit, nõ tamen eſt auſus contradicere) atq; aduerſus totius ab initio eccleſiæ conſonam, imo vnam eandemq; ſententiam. F Quorũ ſi ſit vera opinio (quod Lanfrancus ille aduerſus Berengariũ non male ſubinferebat) neceſſe eſt ab initio ad illũ ipſum vſq; Berengarium, nullã fuiſſe catholicam Chriſti eccleſiam, neceſſe quoq; & in ipſo rurſus ſubito defeciſſe, annis circiter quingentis, & in his denuo renaſci et reuiuiſcere. Nam qui execrandam illius impietatẽ interim continuo ſecuti ſint, nullo Chriſtiani orbis angulo proferent. Quanq̃ non in angulis aut domorũ penetralibus, ſed in ipſo corpore catholicæ per orbẽ eccleſiæ, quærẽdam eſſe Chriſtianæ fidei, religioniſq; veritatẽ, ipſe nos Chriſtus doceat. Cuius quæ ſit hac de re cõmunis fides & ſentẽtia ſi quis vniuerſam in ſuas partes diſtributã percurrat, & attente conſideret: nemo erit niſi plane cæcus, qui nõ clariſſime perſpiciat. Eandẽ eñi prorſus inuenies ſeu Italos, ſeu Hiſpanos, ſeu Gallos, ſeu Germanos, ſeu Græcos, ſeu Armenios, ſeu denicq; extremos Indos perconteris, quã ante annos quingẽtos, vt totius per orbem

Vuicleſus, Huſſita & Lutherus, Berengarij impietatẽ reſuſcitarũt, ſed nõ ex integro.

Oecolãpadius cũ ſuis, illius impietatẽ reſuſcitauit vniuerſam.

Stupẽda cæcitas & arrogãtia Sacramentariorum clariſſimæ fidei catholicæ eccleſiæ aduerſantium.

A orbem eccleſiæ Lanfrancus obijcit Berengario, & Vercellenſe, Turonẽſeq́ concilium adſerit, & chirographi ſui teſtimonio aduerſus prophanas hæreticorũ, impiaſq́ nouationes conſignauit. Et quæcunq́ tunc fuit, ſicut neq́ in apice neq́ in iota interim immutata eſt, ita eadẽ prorſus fuit cum ea, quæ ab initio fuit, atq́ adeo eadem, vt nec ab hæreticis vnquã antea exagitatam fuiſſe vlla controuerſia, etiam ſi omnes retro ſcriptores eccleſiaſticos percurras & excutias, vſquam inuenies.

Quod vt verum eſſe intelligas, audi quid aliquot annorum centenarijs, ante dictum Berengarium & Vercellenſe concilium, ſcribat Theophylactus ille Bulgarorũ epiſcopus, exponens illud Ioannis: Panis quem ego dabo, caro mea eſt, quam ego dabo pro mundi vita: Attende, inquit, quod panis qui a nobis in myſterijs manducatur, non eſt tantum figuratio quædam carnis domini, ſed ipſa caro domini. Non enim dixit, panis B quem ego dabo, figura eſt carnis. Transformatur enim arcanis verbis panis ille, per myſticam benedictionem, et acceſſionem ſpiritus ſancti in carnem domini. Et ne quem conturbet, quod credendus ſit panis caro. Etenim in carne ambulante domino, & ex pane alimoniam admittente, panis ille qui manducabatur in corpus eius mutabatur, & ſimilis fiebat ſanctæ eius carni, & in augmentum & ſuſtentationem conferebat, iuxta humanum morem. Igitur & nunc panis in carnẽ domini mutatur. Et quomodo, inquit, non apparet nobis caro, ſed panis? vt nõ abhorreamus ab eius eſu. Nam ſi quidem caro apparuiſſet, inſuauiter affecti eſſemus erga communionem. Nunc autem condeſcendente domino noſtræ infirmitati, talis apparet nobis myſticus cibus, qualibus alioqui aſſueti ſumus. Hæc ille Theophylactus Bulgarorum archiepiſcopus, trecentis circiter annis ante Berengarium & Vercellenſe conciliũ. Floruit enim ſub Nico C lao primo Romano pontifice, tempore octaui vniuerſalis concilij, in quo damnatus extitit Photius Conſtantinopolitanæ ſedis occupator. Audis itaq́ hoc referente, quid eo ſeculo, hoc eſt, ante annos octingẽtos, de ſacramento euchariſtiæ crediderit Græcia, Thracia, Bulgaria: quãuis iam declinarent ad ſeditiones, & ſchiſmata. Cœpit enim eo tempore exitioſum illud ſchiſma excitatum per illum, quẽ diximus Photium, quod vniuerſo pene Orienti cauſa fuit ruinæ & interitus, donec exterminaret eos aper de ſylua, & ſingularis fera depaſceret eos, vt eſt dies hodierna.

Quæ fuerit eccleſiæ catholicæ fides ante annos octingentos, demonſtrare ex Theophylacto.

Ioan. 6

Trãsformari panẽ per myſticã benedictionẽ in corpus domini.

Cur nõ appareat caro, ſed panis.

Sed & alium audi æque Græcum, Ioannem Damaſcenum Theologum inſignem, illo Theophylacto circiter ducentis annis antiquiorem. Qui ſuo tempore vniuerſa pene Chriſtianæ religionis dogmata & ſententias, magna diligentia explicãs libris quatuor, quos intitulauit de fide orthodoxa, quoniam catholicæ eccleſiæ orthodoxam de hoc ſacramento fidem luculentiſſime & admodum pie explicat, non piguit eius verba adſcribere aliquãto prolixius, nec te pigebit legere Chriſtiane lector. Hic itaq́ libro quarto orthodoxæ fidei, de ſacroſanctis his tractans myſterijs,

Idẽ demonſtrare ex Ioanne Damaſceno Theologo.

ſcribit

Ioãnes Damaſcenus libro IIII. capite XIIII.

ſcribit in hæc verba: Bonus atq; adeo ſupra q̃ bonus deus, imo totus exiſtens bonitas, per ſuperabundantes diuitias bonitatis ſuæ non eſt paſſus ſolum eſſe bonum, id eſt, ſuam ipſius naturam, a nullo participatum. Huius gratia fecit primum quidem intellectuales & cœleſtes virtutes, deinde viſibilem & ſenſibilem mundum, mox & intellectuali & ſenſibili natura hominem. Cuncta igitur quæ ab ipſo facta ſunt, participant eius bonitatem ſecundum eſſe, quia & ab ipſo, & in ipſo ſunt omnia, non modo quia ex nihilo ad eſſe ea deduxit: ſed quia ſunt ipſa eius actio & factura, quæ ab ipſo facta ſunt, conſeruat & continet. Ex abundanti autem animalia, nam ſecundum eſſe, & vitam participando communicant bono. Rationalia vero & ſecundum prædicta, ſed non ſolum, verum & ſecundum rationem. Et hæc magis familiaria quoquo pacto ſunt ad ipſum: quanquam omnibus improportionabiliter ſuperemineat. Cæterum homo rationalis & arbitrio liber factus, poteſtatem accepit vehementer per propriam electionem vniri deo, ſi permanſiſſet in bono, hoc eſt, in creantis obedientia. Poſtquam vero eius qui illum fecit, tranſgreſſus eſt præceptum, & morti, & corruptioni ſuccubuit, factor & opifex generis noſtri, propter viſcera miſericordiæ ſuæ, ſimilis factus nobis ſecundum omnia, factus homo eſt ſine peccato, & naturæ noſtræ vnitus. At vero, q̃a tradiderat nobis propriam imaginem, & proprium ſpiritum, & non cuſtodiuimus, ipſe pauperem noſtram & imbecillem aſſumpſit naturam, vt nos repurgaret & incorruptibiles faceret, rurſuſque deitatis ſuæ participes reſtitueret. Atqui oportebat non ſolum primitias noſtræ naturæ in participationem venire melioris, ſed & totum hominem ſecunda natiuitate renaſci, & nutriri cibo nouo illi natiuitati conuenienti, atque ita peruenire ad menſuram perfectionis. Per ſuam itaque natiuitatem, id eſt, incarnationem, baptiſma, paſſionem & reſurrectionem, liberauit naturam noſtram a peccato primi parentis, a morte, & corruptione, & reſurrectionis primitiæ factus, viam, formam & exemplum ſeipſum conſtituit: vt & nos veſtigia eius ſequentes efficiamur adoptatione, quod & ipſe eſt natura, filij & hæredes dei & ſui cohæredes. Dedit igitur nobis, ceu iam dixi, ſecundam natiuitatem, vt quemadmodum nati ex Adam aſſimilabantur ipſi: ita & ex eo nati aſſimilemur ei, & hæreditate adipiſcamur incorruptionem & benedictionem, & gloriam eius. Et quia ipſe ſpiritualis eſt Adam, decuit & natiuitatem ſpiritualem fore, ſimiliter autem & cibum. Natiuitas igitur per aquam nobis & ſpiritum donata eſt, per ſanctum dico baptiſmum: cibus vero, ipſe panis vitæ dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui de cœlo deſcendit. Nam ſuſcepturus voluntariam pro nobis mortem in nocte in qua ſeipſum obtulit, teſtamentum nouum diſpoſuit ſanctis diſcipulis & apoſtolis, & per ipſos omnibus alijs in ipſum credentibus. In cœnaculo igitur ſanctæ & glorioſæ Sion, antiquum paſcha cum diſcipulis ſuis manducans, & implens inſtrumẽtum anti-

Margin notes: Natiuitas ſecunda. Nutrimentum illi natiuitati conueniens. — Panis vitæ ipſe Chriſtus. — Inſtitutio ſacramẽti.

A antiquum,lauit pedes diſcipulorum, ſignum ſancti baptiſmatis præbēs. Deinde frangens panem,dedit illis,dicens: Accipite,comedite,hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur in remiſſionem peccatorum. Similiter accipiens calicem ex vino & aqua, tradidit illis dicens: Bibite ex hoc omnes,hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti,qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccatorum. Hoc facite in meam commemorationē: quotieſcunq; enim manducabitis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem filij hominis annunciatis, & reſurrectionem eius confitemini, donec veniat. Si igitur verbum dei viuens eſt & efficax, & omnia quæcunq; voluit deus fecit:ſi dixit,fiat lux & facta eſt lux, fiat firmamentum, & factum eſt:ſi verbo dei cœli firmati ſunt,& ſpiritu oris eius omnis virtus eorum:ſi cœlum,terra,aqua,ignis & aer,& omnis ornatus eorum verbo dei perfecta ſunt, & homo ipſe vbiq; diuulgatum animal: ſi volens

Argumētis confirmat, dei verbū poſſe panē ſuū ipſius corpus, & vinum ſanguinem facere.

B ipſe deus verbum factus eſt homo,& ex ſanctæ virginis puriſſimis & illibatiſſimis ſanguinibus in ſeipſo,ſine ſemine carnem ſuſtentauit: nō poteſt panem ſuum ipſius corpus facere? & vinum & aquam ſanguinem? Dixit in principio deus: Producat terra herbam virentem,& vſq; nunc pluuia facta producit germina diuino coadiuta & vigorata præcepto. Dixit deus: Hoc eſt corpus meum, hic eſt ſanguis meus, & hoc facite in meam commemorationem,et omnipotenti eius præcepto,donec veniat, efficitur:ſic enim dixit,donec veniat,& fit pluuia nouæ huic agriculturæ per inuocationem ſpiritus ſancti obumbrans virtus. Nam quemadmodum omnia quæ fecit deus, ſpiritu ſancto cooperante fecit:ſic & nūc ſpiritus ſancti operatione hæc ſupra naturam operatur,quæ non poteſt cognoſcere niſi ſola fides. Quomodo fiet mihi iſtud,dicit ſancta virgo,quoniam virum non cognoſco? Reſpondit Gabriel archāgelus: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te,& virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Itaq; ſi et nunc

C interrogas,quomodo panis fit corpus Chriſti, & vinum et aqua ſanguis Chriſti? Reſpondeo & ego tibi: Spiritus ſanctus obumbrat, & hæc ſupra ſermonem & intelligentiam operatur. Panis autem & vinum tranſſumuntur. Nouit enim deus humanam infirmitatē,quod auerſetur inuſitata,moleſte ferens. Aſſueto igitur condeſcen ſu vſus,per conſueta naturæ ea fecit, quæ ſunt ſupra naturam. Et quemadmodum in baptiſmate, quia conſuetudo eſt hominibus in aqua lauari & oleo vngi,coniunxit aquæ & oleo gratiam ſpiritus ſancti, & lauacrum regenerationis illud inſtituit:hunc in modum,quia mos eſt hominibus panem manducare, & vinum aquamq; bibere,cōiunxit his ipſis ſuam diuinitatem,& fecit hæc ſuum corpus & ſanguinem: vt per aſſueta & quæ ſunt ſecundum naturam,in his quæ ſunt ſupra naturam, collocemur. Corpus enim ſecundū veritatem coniunctum eſt diuinitati, quod ex ſancta virgine corpus eſt: non quod ipſum corpus aſſumptum ex cœlo deſcendat, ſed quod ipſe panis & vinum tranſmutantur in corpus & ſanguinem dei. Si autem

Tranſſumi panis & vini ſubſtantias.

Cur magis ſub ſpeciebus alienis, q̃ proprijs ſuū nobis corpus exhibeat & ſanguinē.

Non deſcēdere corpus Chriſti de cœlo, ſed panē & vinum cōuer

H mo-

ci in ipſum atque eius ſanguinē.

modum requiras,quo hoc fiat pacto,ſat tibi ſit audire, quoniam per ſpi- D
ritum ſanctum. Quemadmodum ex ſancta deipara ſeipſo & in ſei-
pſo dominus carnem ſuſtentauit, & nihil de eo amplius cognoſcimus,ꝙ
quod verbum dei verum eſt,& efficax & omnipotens: modus autē no-
bis eſt inſcrutabilis. Neqꝫ & hoc etiam dictu promptum eſt, quomodo
naturaliter per comeſtionem panis,& vinum atqꝫ aqua per potionem,in
corpus & ſanguinem comedentis & bibentis tranſmutantur, & non fit
aliud corpus præter id quod erat prius. Sic & propoſitionis panis, vinū-
que & aqua,per inuocationem & aduentum ſpiritus ſancti, tranſmutan
tur in corpus & ſanguinem Chriſti:& nō ſunt duo, ſed vnum & idem.
Fit igitur ĳs qui fide digne aſſumunt in remiſſionem peccatorum,& vi-
tam æternam,& cuſtodiam animæ et corporis:ĳs autem qui in infidelita

Fructus eucharistiæ indigne ſumentibus.

te indigne participant,in punitionem & ſupplicium.Quemadmodū &
Chriſti mors,credentibus facta eſt vita, & incorruptibilitas, in fruitionē E
beatitudinis ſempiternæ:infidelibus autem & dn̄i interfectoribus,in ſup

Non figuras,ſed verum a nobis corpus Chriſti & ſanguinem ſumi.

plicium & pœnam ſempiternam.Non eſt figura panis & vinum corpo
ris & ſanguinis Chriſti (abſit enim hoc credere) ſed eſt ipſum corpus
dn̄i deificatum,ipſo dicente:Hoc eſt meū,nō corporis mei figura, ſed cor
pus,non figura ſanguinis,ſed ſanguis. Et ante hoc ipſis Iudæis:Quoniam
niſi manducaueritis carnem filĳ hominis,& biberitis eis ſanguinem,non
habebitis vitā in vobis. Caro mea verus eſt cibus,et ſanguis meus verus
eſt potus.Proinde omni cum timore & conſcientia pura,& indubitabili
fide accedamus,&c. Et veneremur ipſum omni puritate animi & corpo
ris,accedamus ei deſydério ardenti,manus in modum crucis formantes,

Euchariſtia carbo diuinus cōburens noſtra peccata, & illuminans corda noſtra, et nos quodam modo deificans.

crucifixi corpus ſuſcipiamus,& apponentes oculos,labia & frontem, di-
uinum carbonem concipiamus,vt ignis in nobis deſyderĳ,ſumens ex eo
carbone ignitionem,comburat peccata noſtra,& illuminet corda noſtra, F
& participatione diuini ignis igniamur & deificemur,&c. Pane & vino
ſuſcepit Melchiſedec Abraham ex cæde alienigenarum reuertentem:qui
erat ſacerdos dei altiſſimi. Illa menſa hanc myſticam præfigurabat men-
ſam,veluti & ſacerdos ille Chriſti veri ſacerdotis figuram præ ſe ferebat

Figuræ euchariſtiæ in lege veteri prædicata hęc pura hoſtia, & incruenta per Malachiā prophetā.

& imaginem. Tu es,inquit,ſacerdos in æternum ſecundum ordinē Mel-
chiſedec.Hunc panem panes figurabant propoſitionis. Hæc eſt pura illa
hoſtia & incruenta,quā ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſum,ipſi offerri per pro
phetam dominus loquitur,corpus videlicet & ſanguis Chriſti,in ſtabili-
mentum animæ noſtræ & corporis:inconſumptum et incorruptū, non
in ſeceſſum iens(abſit enim eiuſmodi imaginatio)ſed in noſtram ſuſtēta

Per euchariſtiam vniri nos Chriſto.

tionem & conſeruationem,omnimodi nocumenti reparatio, ſordis om-
nis purgatio,&c. Per illud purgati vnimur corpori dn̄i,& ſpiritui eius,et

Ipſam eſſe panem ſuperſubſtantialem.

efficimur corpus Chriſti.Iſte panis eſt præceptio quædā futuri illius pa-
nis,qui & eſt ſuperſubſtantialis.Superſubſtantiale em̄ ſignificat, aut eum
qui futurus eſt,id eſt,venturi ſeculi, aut eum qui ad conſeruationem no-
ſtræ ſub-

A ſtrę ſubſtãtiæ ſumitur. Siue igitur hoc,ſiue illo modo corpus Chriſti accõmodate dicetur. Nam ſpiritus viuificans eſt caro dñi,quia ex viuificante ſpiritu cõcepta eſt,quod enim natum eſt ex ſpiritu,ſpiritus eſt. Hoc autem dico,non auferens corporis naturam,ſed viuificationem & diuinitatem eius oſtendere volens. Etſi quidam exemplaria corporis & ſanguinis domini panem et vinum vocauerunt, vt dcifer vocauit Baſilius:non tamen poſt ſanctificationem dixit,ſed priuſquam ſanctificaretur ipſa oblatio,ita vocabant. Quæ & participatio etiam dicitur, nam per ipſam Ieſu diuinitatem participamus. Dicitur & cõmunio,& eſt reuera, quia per ipſam communicamus Chriſto,& participamus eius carne & diuinitate,& quia communicamus & vnimur inuicem per illam. Nam quia ex vno pane participamus,omnes vnum corpus Chriſti,& inuicem membra efficimur, incorporati Chriſto exiſtentes. Hæc ille Damaſcenus. In B quibus clariſſime audis,quæ fuerit orthodoxa catholicæ eccleſiæ fides de ſacramento euchariſtiæ ante annos mille. Eadem nempe,quã ante annos quingentos Berengario Lanfrancus obiecit,& Vercellenſe, Turonẽſeq; aduerſus eundem concilia adſeruerunt,& quam nos quoq; didicimus a patribus noſtris in catholica eccleſia. Cui interim nec iota vnũ additũm aut detractum eſt. Audis non eſſe figuras tantum & ſigna, quemadmodum impij nunc Sacramentarij poſt ſuum Berengariũ blaſphemãt, ſed verum in ea corpus & ſanguinem dñi nos ſumere. Audis etiam tranſſumi panem & vinum & tranſmutari in corpus ipſius & ſanguinem, atq; adeo panẽ fieri Chriſti corpus,et vinum ſanguinem, nec remanere id q̃d prius fuerunt,tametſi remaneant ſpecies: vt confundatur impudens os illud Lutheri,qui ſola impudentia, pro ſingulari eruditione & doctrina apud ſuos abutens,non veretur affirmare, recens hoc eſſe ſcholaſticorum C Theologorum, de verſione aut tranſmutatione panis & vini in corpus Chriſti & ſanguinem,atq; adeo intra annos trecentos inuentum.

Carnẽ dñi eſſe ſpiritũ viuificantem.

Ad hoc reſpicit, q̃d dicitur Ioan. 6. Spiritus eſt autẽ qui viuificat, caro nõ prodeſt quicquam.

Cur dicatur participatio communio.

Nota identitatem fidei catholicæ eccleſiæ de euchariſtia, & hoc tempore & ante annos mille.

Conuincitur craſſa et impudens Lutheri ignorãtia.

Quod ſi ab illo Damaſceno adhuc pergas procedere altius per vniuerſos retro ſcriptores eccleſiaſticos,ad originem vſq; religionis noſtræ,eandem ſemper fuiſſe,per omnes catholicæ eccleſiæ & ætates et partes, certiſſimo inuenies. Quod ne confidentius a nobis, q̃ verius iactari exiſtimes, breuiter efficiam,vt clariſſime intelligas.

Beatus Gregorius Romanæ ſedis & vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus,catholicæ fidei fidelis doctor,in homilia paſchali his verbis ſuæ fidei admonet fidelem populum: Quid namq; ſit, inquit,ſanguis agni, non iam audiendo,ſed bibendo didiciſtis. Qui ſanguis ſuper vtrumq; poſtem ponitur,quando non ſolum ore corporis,ſed etiam ore cordis hauritur. Idem exponens illud Iob VI. Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam: Natus dominus in præſepe ponitur, vt ſignificaretur, quod ſancta animalia,quæ ieiuna diu apud legẽ inuenta ſunt,incarnationis eius fœno ſatiarentur. Præſepe enim natus impleuit, qui cibum ſemetipſum mortaliũ

Eandem catholicæ eccleſiæ fidẽ B. Gregorij teſtimonio adſtrue re.

um mentibus prębuit dicens: Qui comedit carnem & bibit ſanguinem D
meum,in me manet & ego in eo.Hæc ille Gregorius, qui inter prędictos
Theophylactum et Damaſcenum interceſſit medius. At ille beatiſſ. Leo,
eiuſdem ſedis & eccleſiæ catholicæ epiſcopus,dicto Damaſceno aliquan
to antiquior, electus namq; in Romanũ pontificẽ anno CCCC. XLIII.
audi quã fidem catholicã vbiq; prædicet. Ita ſcribit in epiſt.ad Cõſtanti-
nopolitanos: In eccleſia dei oĩm ore tã conſonũ eſt, vt nec ab infantiũ lin-
guis veritas corporis & ſanguinis Chriſti inter cõmunis ſacramẽta fidei
taceatur. Quia in illa myſtica diſtributione,ſpiritalis alimonię hoc impar
titur, vt accipientes virtutẽ cœleſtis cibi, in carnem ipſius, qui caro noſtra
factus eſt, tranſeamus. Audis conſonã totius eccleſiæ cõfeſſionem, etiam
infantium linguis prædicatam. Rurſus in ſermone de ieiunio menſis ſe-
ptimi: Hanc, inquit, confeſſionem dilectiſſimi toto corde promentes, im-
pia hæreticorũ commenta reſpuite: vt ieiunia veſtra, & eleemoſynæ nulli- E
us erroris contagio polluantur. Tunc enim & ſacrificij munda eſt obla-
tio, & miſericordiæ ſancta largitio, quando hi qui iſta dependunt, quod
operantur, intelligunt. Nam dicente dño, niſi mãducaueritis carnem filij
hominis & biberitis eius ſanguinẽ, non habebitis vitam in vobis: ſic ſan-
ctæ mẽſæ cõmunicare debetis, vt nihil prorſus de veritate corporis Chri
ſti & ſanguinis ambigatis. Hoc eñ ore ſumitur, quod fide creditur, et fru
ſtra ab illis amen reſpondetur, a quibus contra id quod accipitur, diſpu-
tatur. Et in ſermone de dñica paſſione: Fefellit, inquit, diabolum maligni
tas ſua, intulit ſupplicium filio dei, quod cunctis filijs hominum in reme-
dium verteretur: fudit ſanguinem iuſtum, qui reconciliando mundo &
precium eſſet & poculum. Item in epiſtola ad Anaſtaſiũ Theſſaloniceñ.
epiſcopum ſuum per Oriẽtem legatũ: Aliter enim in eccleſia dei, quæ cor
pus eſt Chriſti, nec rata ſunt ſacerdotia, nec vera ſacrificia, niſi in noſtræ F
proprietate naturæ verus nos pontifex reconciliet: verus immaculati a-
gni ſanguis emundet. Qui licet in patris ſit dextera conſtitutus, in eadem
tamen carne quam ſumpſit ex virgine, ſacramentũ propitiationis exequi
tur. Hæc ille beatiſſ. Leo, cui ter ſancto ab vniuerſa Chalcedoneñ. ſynodo
ſexcentorũ triginta ex toto orbe epiſcoporũ acclamatum eſt. Qui catholi-
cæ, quã concionibus et ſcriptis ſuis inſtituebat, eccleſiæ nihil inculcabat a-
liud, q̃ ſynceram orthodoxamq; fidem, eãdem aduerſus Euthicetis (quæ
tunc enaſcebatur) blaſphemiam & peſtilentiſſimã hæreſim, munire ſat-
agens: quæ veritatem humanæ naturæ negabat in Chriſto, carnem vero
quam verbũ aſſumpſerat de virgine, cõuerſam in ipſam verbi naturam
impie aſſerebat. In cuius confutationem ille profert veritatem (quæ tunc
omnibus erat in confeſſo, atq; adeo infantium linguis prædicata) corpo-
ris & ſanguinis domini in ſacramento, quod euchariſtiæ dicimus.

Iam & in diuo Auguſtino, qui illum Leonem aliquantũ præceſſit, eam
dem audi catholicæ eccleſiæ fidem & ſententiã: quam paſſim vbicunq;
tulit

Idem com probare B. Leonis teſtimonio.

Nota conſonã eccleſiæ confeſſionem etiã infantiũ linguis prædicatam.

Euchariſtia oblatio & ſacrificiũ.

Sanguis domini et precium redẽptionis & vitæ poculum.

B. Leonis fidem indubitato fuiſſe fidem catholicæ eccleſiæ.

Idem diui Auguſtini demõſtra-

A tulit occaſio,ſcriptis ſuis infulſit. Hic homi.II.in pſal.XXXIII. ſcribit in hæc verba:Acceſſerunt Iudæi ad Chriſtũ vt crucifigerent. Nos ad eũ accedamus,vt corpus & ſanguinẽ eius accipiamus. Illi crucifixo dño obtenebrati ſunt:nos manducando crucifixũ & eius ſanguinẽ bibendo, illuminamur,&c. Vere magnus dominus et magna miſericordia eius, qui nobis vere dedit manducare corpus ſuum, in quo tanta perpeſſus eſt, & ſanguinem bibere. Eandem ſententiam et confeſſionem inculcat, homilia in pſalmum quadrageſimum quintum, & in pſalmum ſexageſimum quintum, & in pſalmum XCVIII. Quæro,inquit,quid ſit ſcabellum pedum eius? Et dicit mihi ſcriptura: Terra ſcabellũ pedum meorum. Fluctuans cõuerto me ad Chriſtũ,qui ipſum quæro hic,& inuenio quõ ſine impietate adoretur terra, ſine impietate adoretur ſcabellum pedum eius. Suſcepit eñ de terra terram,quia caro de terra eſt, et de carne Mariæ carnẽ accepit,& quia in ipſa carne hic ambulauit, & ipſam carnem nobis

B manducandam ad ſalutem dedit. Et paulo poſt: Tunc aũt quando dñs hoc cõmendans,de carne ſua locutus erat,& dixerat: Niſi quis manducauerit carnem meã,non habebit in ſe vitam æternam, ſcandalizati ſunt diſcipuli eius quidã ex LXX. et dixerunt:Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum intelligere? & receſſerunt ab eo,& amplius cũ eo non ambulauerũt, durum illis viſum eſt,quod ait:Niſi quis manducauerit carnem meam, nõ habebit vitam æternam. Acceperunt illud ſtulte,carnaliter illud cogitauerunt,& putauerunt quod præciſurus eſſet dñs particulas quaſdam de corpore ſuo,& daturus illis,& dixerunt:Durus eſt hic ſermo. Ipſi erant duri, non ſermo. Nõ hic prætereibo,quod præmiſſis paulo poſt ſubnectens,in ſuæ blaſphemiæ & impietatis confirmationẽ nunc rapiũt hæretici,quaſi & Auguſtinus ipſis cõſenſerit,& ſecum negarit veritatẽ corporis & ſanguinis Chriſti in euchariſtia. Subdit enim, veluti ex perſona Chriſti ad *Cauilli hæreticorum ex verbis Auguſtini remotio.*

C ſcandalizatos ex ipſius ſermone diſcipulos. Spiritualiter,inquit, intelligite quod locutus ſum. Nõ hoc corpus quod videtis, manducaturi eſtis,et bibituri illũ ſanguinem,quẽ fuſuri ſunt qui me crucifigent. Hic attollunt criſtas,hic exultant,& vociferãtur pro ſe ſtare Auguſtinũ. Quẽ quia credibile nõ eſt de tanto ſacramento non tenuiſſe orthodoxam catholicæ eccleſiæ fidem:quid ex eius ſubſcriptione et teſtimonio collectum velint, et a ſe deceptis perſuadeant, facile intelligis. Sed quid eſt,quod hic detorques,quod hic deprauas hæretice? Quid ex his verbis ſanctũ illum & ſingularem catholicæ eccleſiæ columnã Auguſtinum, tecum blaſphemare catholicã fidem colligis? Cuius ſi quæras vt ſequaris,nõ vt inſidieris,non vt depraues ſententiã,nunquid nõ audiſti toties inculcantem,in euchariſtiæ ſacramento nos corpus & ſanguinem dñi ſumere? vere nobis mãducandum dediſſe ſuum corpus,quod de Mariæ carne ſuſcepit, in quo hic nobiſcum ambulauit,in quo tanta eſt perpeſſus, et ſuum ſanguinẽ bibendum propinare? Qui in ſermone ad neophytos (quos de fidei ſacramen-

re teſtimonio.

tis,non per figuras aut ænigmata,ſed ſimpliciſſimis quantum poteſt,ver D
bis & clariſſimis inſtruit)ita loquitur:Hoc accipite in pane,quod pepen-
dit in cruce,hoc accipite in calice,quod effuſum eſt de latere Chriſti. Erit
enim illi mors non vita,qui mendacem putauerit Chriſtum.Qui denicꝫ
libro IIII.de trinitate: Quid,inquit,tam mundum pro mundandis vitijs
mortalium, q̃ ſine vlla contagione carnalis cõcupiſcentiæ caro nata in v-
tero & ex vtero virginali? & quid tam grate offerri & ſuſcipi poſſet, q̃ ca

Euchariſtia ſacrificium.

ro ſacrificij noſtri,corpus effectum ſacerdotis noſtri? Nunquid dubitare
potes,quæ ſit huius de ſacramento euchariſtiæ ſententia,qui tã clare, tam
conſtanter vbicꝫ prædicat & inculcat fidem, quam ſupra demonſtraui-
mus,catholicæ eccleſiæ? Sed dicit, inquiunt, non hoc corpus quod vi-
derunt diſcipuli nos mãducare,nec illum ſanguinem bibere, qui a cruci-
figentibus effuſus eſt. Dicit quidem,ſed non ſic, quemadmodum tu de-
truncas & deprauas impie:imo quemadmodum ille præmiſit, ſcandali- E
zatos ex verbis Chriſti diſcipulos hoc intellexiſſe.Quaſi,inquit,præciſu-
rus eſſet dñs particulas quaſdam de ſuo corpore atcꝫ illis daturus. Non
ſic impij,non ſic carnales. Nõ ita comedimus viſibile corpus Chriſti,aut
ſanguinem bibimus.Sed potius id ſumimus, & id credimus, quod non
videmus,vt eius quocꝫ valeat eſſe fides, quod corpus & ſanguinem dñi
ſumimus:quæ nulla prorſus eſſet ſi eadem viſibiliter ſumeremus. Vnde
exponens mox illud quod obſcurius ab eo dictum videri poſſet. Etſi,in
quit,neceſſe eſt illud viſibiliter celebrari, oportet tamen inuiſibiliter intel-
ligi.Exiſtimabant namcꝫ illi ꝙ præciperet eis dñs ſuum corpus quod vi
debant,ita corporaliter ſe habens,beluino more ac rictu deuorare, & ſor-
bere ſanguinem,quem crucifigentes effuſuri erant.Quam eorum carna-
lem intelligentiã apud Ioannem redarguebat Chriſtus, dicens: Spiritus

Quõ intelligẽdum: Spiritus eſt qui viuificat, caro nõ prodeſt quicq̃. Auguſt. homi. 27. in Ioan.

eſt qui viuificat,caro non prodeſt quicq̃. Quod exponens idem Augu-
ſtinus:Quid ergo eſt,inquit,non prodeſt quicquam caro? Non prodeſt F
quicquã,ſed quomodo illi intellexerũt, quomodo in cadauere diliniatur,
aut in macello venditur,non quomodo ſpiritu vegetatur. Hoc eſt quod
ſupra apud Theophylactum, deinde Ioannem illum Damaſcenum au-
diſti.Quomodo,inquit ille,nõ apparet nobis caro ſed panis? vt nõ abhor
reamus ab eius eſu.Nam ſi quidem caro apparuiſſet, inſuauiter affecti eſ-
ſemus erga communionem. Nunc autem condeſcendente dño noſtræ
infirmitati,talis apparet nobis myſticus cibus, qualibus alioqui aſſueti ſu
mus.Quod idem his verbis dicit ille Damaſcenus: Nouit enim deus hu
manam infirmitatem,quod auerſetur inuſitata. Aſſueto igitur condeſcẽ-
ſu vſus,per conſueta naturæ ea fecit,quæ ſunt ſupra naturam. Hoc idem
ille Lanfrancus in expoſitione fidei catholicæ de hoc ſacramento aduer-
ſus Berengarium, qui eo modo corpus & ſanguinem Chriſti in hoc ſa-
cramento affirmat nos ſumere,vt vere dici poſſit,& ipſum corpus quod
de virgine ſumptum eſt,nos ſumere,ipſumcꝫ ſanguinem precioſum,qui

pro

A pro nobis in ara crucis effuſus eſt:& quodammodo non ipſum. Ipſum quidem ſi eſſentiam & veræ vtriuſq; naturæ proprietatem, & virtutem ſpectes:non ipſum autem,ſi ad modum illum ineffabilem,quo ſub panis viniq; ſpeciebus illa mirabiliter & nobis incõprehenſibiliter latitãt,reſpiciamus:vt clare intelligas eãdem fuiſſe D.Auguſtini de ineffabili hoc ſacramento fidem,quæ & catholicæ eccleſiæ: eandemque catholicæ eccleſiæ,quæ Auguſtini ſeculo extitit,quæ interim ſemper,& quæ noſtro hoc ſeculo exiſtit.

Quod ipſum vt alio quoque æque idoneo teſte,& ex alio orbis cardine intelligas,perlege,obſecro te lector,diui Cyrilli Alexandrini epiſcopi in Ioannem commentariorũ librum tertium ab eius capite XXXIIII. vſq; ad XXIIII.libri ſequentis:quibus verba Chriſti, quæ de hoc ſacramento deſcribuntur a Ioanne,magnifico illo ſuo ſpiritu & orthodoxo catho-
B licoque ſenſu explicat. Certo ſcio ꝙ laboris illius te non pœnitebit. Intelliges enim huius ſacramenti,non ſolum veritatem, ſed & viuificam efficaciam. Et ꝗ̃ impie deprauent ſcripturas,qui vniuerſa illa detorquent alio: & quocunque malunt pertinere, ꝗ̃ ad ſacroſanctum hoc euchariſtiæ ſacramentum. Interim tamen illius ſententiam in compendium hic contrahemus: quo & illis conſulamus, quibus hoc promptum non eſt, aut certe (quod dici ſolet) mihi & Muſis. Dicentibus itaque Chriſto Iudæis,quod ergo tu ſignum facis, vt videamus & credamus tibi? Patres noſtri manducauerunt manna in deſerto, ſicut ſcriptum eſt: Panem de cœlo dedit eis manducare. Perinde ac ſi dicerent: Honoratur a nobis merito beatus ille Moyſes,acceptus deo,atque inter eundem & homines mediator. Dedit enim huius rei hoc præcipuum ſignum,ꝙ pauit cœleſti cibo aut manna annis quadraginta, quotquot ſecum fuere in deſerto.

Eandẽ catholicæ eccleſiæ de euchariſtia fidẽ D.Cyrilli teſtimõio cõprobare.

Ioan. 6

Pulchra & vere orthodoxa explicatio cap. 6 apud Ioan. de ſacramẽto euchariſtiæ per Cyrillum.

Ioan. 6

Lib.3.c.32.

C Tu vero, qui maiora ꝗ̃ ille exigere videris, qui illius præcepta mutare, quo eiuſmodi miraculo ad nouam nos tuam doctrinam adducis? Dixit ergo eis Ieſus: Amen, amen dico vobis, non Moyſes dedit vobis panem de cœlo, ſed pater meus dat vobis panem de cœlo verum. Non fuit ille eius, aut alterius cuiuſquam miraculi patrator, quemadmodum illi non ſolum ſtulte, ſed & impie tribuitis: ſed pater meus, & tunc dedit patribus veſtris illud manna (non quidem qualem facitis, cœleſtem aut angelorum panem, ſed eius figuram tantum) & nunc dat vobis panem de cœlo verum. Nunc, inquam, quando figurarum tempus exactum eſt, & veritas adeſt in ianuis, dat vobis panem de cœlo, non vmbraticum, aut alterius melioris ſignificationis tantum cauſa, ſed ipſum verum. Ille enim vni tantum populo corporale corruptibileque nutrimentum ad tempus exhibuit: at panis iſte verus, qui de cœlo deſcendit, dat vitam (quod ex ipſo eſt) mundo vniuerſo. Non fuit ille verus panis cœleſtis: ſed ipſe vnigenitus patris, eſt panis ille verus: qui cum ſit ex ſubſtantia patris, naturaliter vita eſt, viuificans cuncta. Vt enim terreſtris hic panis

Capite 33.

Cõfertur figura mannæ ad veritatem euchariſtiæ.

Capite 34.

imbecillitatem corporis noſtri ſuſtinet & conſeruat: Ita & ipſe per ſpiritum ſanctum viuificat ſpiritum noſtrũ,& corpus a corruptione liberat. D
Reſpondentibus autem ad hæc Iudæis: Domine da nobis ſemper panem hunc, dixit Ieſus: Ego ſum panis vitæ. Quanquam conſueuerit Chriſtus ænigmatice quodammodo, nec minus aperte exponere myſteria: hic tamen & propter imperitiam audientium,& ſimul propter neceſſitatem eius quod docebat, omni orationis figura ſemota, dilucide breuiterque vniuerſam myſterij vim incipit explicare. Multis enim verbis vltro citroque habitis, quibus oblique ſubindicabat, ineffabile hoc myſterium, poſtquam illos, nihil eius intelligere videbat, apertiſſimis tandem verbis: Ego, inquit, ſum panis ille vitæ: non corporeæ tantum fami (vt vetus illud manna) remedium afferens: ſed qui totum ſimul hominem ad vitam æternam reformo,& morte ſuperius facio. Quibus verbis oſtendit ſanctiſſimi ſui corporis & ſanguinis gratiam & vitam, qua in nobis vnigeniti proprietas, id eſt, vita & ingreditur & permanet. E

Capite 36.

Panis vitæ & viuificus Chrīus.

Magna eſt igitur huius veri panis & illius Moſaici differentia. Qui enim venit, inquit, ad me, non eſuriet: & qui credit in me, non ſitiet vnquã. Dederit ergo (vt & hoc vobis concedatur) Moyſes manna: tamen qui comederunt, eſurierunt iterum. Produxerit copioſa ex lapide flumina: ſed qui bibebant, rurſus ſitiebant. Qui vero ad me venit, nũquam eſuriet: & qui in me credit, nunquam ſitiet. Vides, quam benedictionem Chriſtus credentibus pollicreatur: quã, inqt, communicatiõe corporis & ſanguinis ſui aſſequimur. Vnde ad eam incorruptionem integre reducemur, vt cibo & potu corporali non indigeamus, viuificat eñ corpus Chriſti, & ad incorruptionem ſua participatione reducit. Non eñ alterius cuiuſdam, ſed ipſius vitæ corpus eſt, virtutẽ incarnati verbi retinens,& plenum poteſtate illius, quo vniuerſa & viuunt & ſunt.

Capite 37.

Quã bñdictionem cõmunicatione corporis & ſanguinis Chriſti aſſeqmur.

Lib. 4. c. 9. Cũ ergo murmuraſſent Iudæi de illo, quia dixiſſet, ego ſum panis qui de cœlo deſcendi: & reſpondiſſet Ieſus aduerſus incredulitatem eorum pleraq;,& inter cætera eorundem tarditatem & infirmitatem ad fidẽ erigens,& propoſitis velut iureiurando præmijs ad ſe attrahens, poſtq̃ dixiſſet: Amen amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternã: ſubiungit repetendo iterum, quod paulo ante dixerat, vnde ſibi credens, eam vitam eſſet petiturus: Ego ſum panis vitæ, patres veſtri manducauerunt manna,& mortui ſunt. Hic eſt panis de cœlo deſcendens, vt ſi quis ex ipſo manducauerit non moriatur. Ego, inquit, ſum panis vitæ. Itaque ſi credis Chriſto, ſcis quo pacto mortem poſſis effugere: quomodo vitam æternam adipiſci, nempe ex hoc pane manducando, qui ſolus mortem & interitum deſtruere poteſt. Mortui ſunt, inquit, maiores veſtri, q̃uis Moſaicum illud manna mãducauerint, quia nullam inde virtutem vitæ perpetuæ acceperunt: nam præter ꝙ erat figura & ſignificatio melioris, ſamẽ ſolummodo corporalem leuabat ad tempus. Qui vero panem vitę ſuſcipiunt, F

Capite 10.

A piunt,immortalitatem conſequentur,& omnia interitus mala effugient,
cum Chriſto æternaliter victuri.Ego enim ſum, inquit, panis viuus qui Capite 11.
de cœlo deſcendi,ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.
Eadem dicit iterum atque iterum, vt intelligeremus, quantopere nobis
eſſet neceſſarium intelligere,vnde nobis vita petenda ſit, expers corrupti
onis,& quo pacto primeuæ integritati reſtitui poſſemus. Antiquus ille
panis figura,imago,vmbraque ſolummodo fuit, nec quicq̃ præterea, q̃
q̃ corruptibili corpori, corruptibile nutrimentum, ad modicum tem-
pus exhibebat.Ego vero ſum ille panis viuus & viuificans in æternum.
Et panis quem ego dabo,caro mea eſt, quam ego dabo pro mundi vita. Capite 12.
Vides, vt paulatim magis magiſque ſe aperiat & explicet mirificum hoc Panis vitæ caro Chr̃i.
myſterium.Dixit ſe panem viuum & viuificantem,qui ſe manducantes
faceret corruptionis expertes,& donaret immortalitate. Nunc dicit pa-
B nem illum carnem ſuam eſſe,quam daturus erat pro mundi vita, & per
quam nos illa participantes,viuificaturus.Siquidem verbi viuificãs natu
ra,illi ineffabili illo vnionis modo coniuncta,viuificantem eãdem effecit:
& propterea participãtes viuificat iſta caro:eijcit eñ ab eis mortem,& in-
teritum penitus expellit.Sed hic forte obijciet aliquis: Nunq̃d ergo ipſe Diſſonãtiæ
Chriſtus ſua eſt ipſius caro? Hic mire ſtatim incipiens tibi reſpondebit prædictorũ cõpoſitio.
euangeliſta:Et verbũ caro factum eſt. Non eñ in carnem veniſſe ipſum, Capite 15. Ioan.1
ſed vt mirabilem ineffabilemq̃ vnionem oſtenderet, carnẽ factum eſſe,
dicere non dubitauit.Itaq; quæ paulo ante Chriſtus de ſe toto dicit,mox
ſuæ carni attribuit.Quanq̃ non carnẽ nudam intelligat. De ea eñ ſic in-
tellecta,idem paulo poſt dixit Chriſtus:Caro non prodeſt quicq̃,ſed ſpi- Quõ caro nõ proſit quicq̃.
ritus eſt qui viuificat.Nam ſecundum ſe intellecta,nos viuificare non po Capite 25.
teſt,ſed viuificante alio opus habet.Sed ſi ad incarnatiõis myſterium re-
ſpicias,quamuis per ſeipſam nihil poſſit caro, viuificam tamen factam
C nihil dubitabis.Eſt enim non cuiuſuis caro,ſed ipſius vitæ,ſaluatoris no- Quõ eadẽ viuificet.
ſtri Ieſu Chriſti,in quo deitatis plenitudo corporaliter inhabitat. Spi- Spũs viuificans, ipſe Chriſtus.
ritum vero ſeipſum appellat, quoniam deus ſpiritus eſt. Et, vt ait Pau-
lus: Dominus ſpiritus eſt. Litigabant ad hæc Iudæi adinuicem dicen- Ioan. 4
tes: Quomodo hic poteſt nobis carnem ſuam dare ad manducandum? 2.Corin.3 Capite 13.
Ita facit animus arrogans & malignus, quæcunque eius captum ſupe- Iudaica calũnia,quõ?
rant,tanq̃ friuola aut falſa mox reijcit.Oportuiſſet ſane eos,qui diuinam
ſaluatoris virtutem ac poteſtatem, tot ſignorum miraculo perceperunt,
eius ſermoni credere,& ſi qua difficilia videbantur, humiliter inquirere,
& petere eorum elucidationem. At contra,hi de deo non ſine magna im- Arrogantis eſſe & maligni animi
pietate conclamant: Quomodo hic poteſt carnem ſuam nobis dare? in diuinis myſterijs
nec in mentem venit,nihil eſſe impoſſibile apud deum.Animales homi- interrogare quomodo?
nes ſpiritualia intelligere non poterant, imo fatuitas quædam tam ma-
gnum myſterium ipſis videbatur. Sed nos magnum,quæſo,a peccatis
aliorum profectum faciamus:& firmam fidem myſterijs adhibentes,nũ-
quam

Quātopere nobis fugiē dū Iudaicū illud, quō, in diuinis operibus.

quam in tam ſublimibus rebus illud quomodo,aut cogitemus,aut profe D ramus.Iudaicum enim hoc verbū eſt,& extremi ſupplicij cauſa. Aliorū igitur culpa perdocti,non quæramus quomodo,ſed operis ſui viā & ſcientiam illi ſoli cōcedamus.Nam queadmodum, quamuis nullus nouit, quidnā ſecundū naturam ſit deus,iuſtificatur tamen per fidem, cum credit præmia illum redditurū quærentibus eum:ſic etſi operum eius rationē ignoret,ſi certa tamen fide omnia illum poſſe non dubitet, non contēnenda probitatis huius præmia conſequetur. Qui enim ſapientia & virtute adeo excellit,quomodo non operabitur ita miraculoſe,vt operum eius ratio mentem noſtram effugiat? Nonne vides,etiam humano ingenio & induſtria facta ſæpenumero captum noſtrū ſuperare? Quæ alioqui incredibilia nobis viderentur,niſi ſæpius facta conſpiceremus. Quomodo igitur extremo ſupplicio digni non erunt, qui rerum omnium opificem deum ita contemnunt, vt quomodo, in operibus eius dicere E audeant? quem totius ſapientiæ largitorem non ignorāt,quē omnia poſſe,ipſa nos docuit ſcriptura? Si vero tu o Iudæe,quomodo etiam nunc clames,hanc tuam imperitiam ego quoq; ſecutus,libenter quomodo ex Aegypto exiuiſti rogabo? quō in ſerpentē Moſaica fuit virga cōuerſa? quomodo lepra manus affecta,vno temporis momēto in priſtinum ſtatum reſtituta fuerit? quō in naturam ſanguinis aquæ tranſierunt? quō patres tui per media maria vt per aridā effugerunt? quō per lignum amaritudo aquarum in dulcedinem recidit? quō e lapide fōtes aquarū fluebāt? quomodo ſtetit Iordanis? quomodo ſolo clamore inexpugnabilis Hiericho cecidit? Innumerabilia ſunt,in quibus ſi quomodo quæras, vniuerſam tibi ſcripturam euertere neceſſe erit,prophetarum doctrinā & ipſius Moyſi ſcripta contēnenti.Quare & Chriſto magis credidiſſe vos oportuit: & ſi quid arduum videbatur,ab eo humiliter petere,q̄ velut temulentos exclamare: Quomodo hic poteſt nobis carnem ſuam dare? F

Retūdit illud Iudæorum velut clauū clauo.

Sed audiamus iam, iſtorum incredulitati quid reſpōderit mitiſſimus & miſericors dominus.Certe non iurgat neq; contendit:ſed viuificantis huius myſterij cognitionem,iterū iterumq; mentibus eorum ſtudet inſerere.Et quomodo quidem daturus erat carnē ſuam ad manducandum, non docet,quia intelligere nō poterant. Sed q̄ magna bona ſint amiſſuri, niſi cum fide manducauerint,quid contra ita manducando adipiſcētur, id iterum atq; iterum aperit,dicens: Amen amen dico vobis,niſi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius ſanguinē,nō habebitis vitā in vobis.Contra vero,qui manducat meam carnē,& bibit meum ſanguinem,habet vitam æternam,videlicet ipſius vitæ æternæ naturali deſyderio eos ad fidem attrahens,per quam etiā hoc ipſum quod quærebant,doceri facilius poterant.Sic enim Eſaias ait:Si non credideritis,non intelligetis.Oportebat ſane primum fidei radices in animo iacere,deinde ea quærere, quæ quærenda videbantur. Illi vero contra, anteq; crederent, impor-

Capite 14.

Neceſſitas & vtilitas perceptiōis corporis Chri & ſanguinis.

A portune quærebant. Hac igitur de cauſa dominus, quomodo id fieri poſſet, non enodauit: ſed certa fide id credendum hortatur. Credentibus vero diſcipulis fragmenta panis dedit dicens: Accipite & manducate, hoc eſt enim corpus meum. Similiter & calicem circumtulit, dicens: Bibite ex hoc omnes, hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Itaque ſine fide quærentibus, myſterij modum nequaquam explanauit: credentibus autem etiam non quærentibus expoſuit. Audiant hæc increduli: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis. Non enim poſſunt beatæ vitæ participes fieri, qui per myſticam benedictionem (ita euchariſtiam appellat) Ieſum non ſuſceperunt. Vita enim ſecundum naturam, ille eſt, qui ex viuo patre eſt genitus. Sed non minus caro quoque eius viuificat, tanquam coniuncta verbo dei, a quo cuncta viuificantur. Quam cum comedimus, tunc vitam habemus in nobis: illi coniuncti, quæ viuifica effecta eſt. Quam ob cauſam in exuſcitandis mortuis, non ſolum verbo & imperio, vt deus vtebatur: verumetiam carnem ſuam, vt cooperatricem, nonnunquam adhibebat, vt reipſa comprobaret, carnem quoque ſuam, quoniam ſibi coniuncta eſt, viuificam eſſe. Ita principis ſynagogæ filiolam apprehenſa manu erigens, & verbo & viuificæ carnis ſuæ tactu excitauit. Ita & ciuitatem Naim ingrediens adoleſcentis, qui mortuus efferebatur, corpus tetigit, dicens: Adoleſcens tibi dico ſurge. Non ergo ſolum verbo, vt diximus, verumetiam tactu, mortuos excitauit: vt oſtenderet corpus quoque ſuum viuificare poſſe. Quod ſi ſolo tactu ſuo corrupta redintegrantur, quomodo non viuemus, qui carnem illam & guſtamus & manducamus? Reformabit certe ad immortalitatem participes ſui. Hoc enim eſt quod dicit: Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam: & ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die. Ego, inquit, verbum factum caro, comedentes meam carnem reſuſcitabo ad vitam beatam & immortalem. Nec velis Iudaice, quomodo, quærere, ſed recordare, quod quamuis naturaliter aqua frigidior ſit, aduentu tamen ignis, frigiditatis ſuæ oblita æſtuat. Hoc ſane modo etiam nos, quamuis propter naturam carnis, corruptibiles ſumus, participatione tamen vitæ ab imbecillitate noſtra reuocati, ad proprietatem illius, ad vitam reformamur. Oportuit enim certe, vt non ſolum anima per ſpiritum ſanctum in beatam vitam aſcenderet, verumetiam, vt rude atque terreſtre hoc corpus cognato ſibi guſtu, tactu, & cibo ad immortalitatem reduceretur. Nec putet ex tarditate mentis ſuæ Iudæus, inaudita nobis excogitata eſſe myſteria. Videbit enim ſi attentius quærat, hoc ipſum a Moyſi temporibus factitatum fuiſſe. Quid enim maiores eorum & a morte & a pernicie Aegyptiaca liberauit, quando mors in primogenita Aegypti deſæuiebat? Nonne omnibus palam eſt, quia diuina inſtitutione perdocti, agni carnes manducarunt, & poſtes ac ſuperliminaria agni ſanguine perunxerunt, propterea mortem ab eis diuertiſſe? Pernicies namque .i. carnis huius mors, aduerſus humanum genus propter primi

Margin notes: Caro Chri vt viuificat (beside "caro quoque eius viuificat"). B (beside "iuncti, quæ viuifica"). C (beside "tam beatam"). Cõfirmatio veritatis ex figura veteri. (beside "ctu, & cibo ad immortalitatem").

mi hominis tranſgreſſionem furebat:Terra enim es, & in terram reuerte D
ris,propter peccatum audiuimus. Verum quoniã per carnem ſuã Chriſtus atrocẽ hũc euerſurus erat tyrannũ, propterea id myſterio apud priſcos obumbrabat,&ouinis carnibus & ſanguine ſanctificati,deo ita volẽte,perniciem effugiebãt. Quid igit̃ o Iudæe turbaris,præfiguratã diu veritatẽ iam videns?Cur,inquã,turbaris,ſi Chriſtus dicit:Niſi manducaueritis carnẽ filij hoĩs & biberitis eius ſanguinẽ, non habebitis vitam in vobis,quũ oporteret Moſaicis te legibus inſtitutũ, & priſcis vmbris ad credẽdum perdoctum,ad intelligẽda hæc myſteria paratiſſimum eſſe? Vmbrã & figurã noſti,diſce ergo ipſam rei veritatẽ. Caro eñ mea,inquit, vere eſt cibus,&ſanguis meus vere eſt potus. Rurſus diſtinguit inter myſticã benedictionẽ,& manna,aquarꝫ fluenta ex lapide,&calicis ſancti cõmunicationẽ:ne magis mannæ miraculum admirẽtur,ſed ipſum potius ſuſcipiant,qui cœleſtis panis eſt,& æternæ vitæ largitor. Mannæ nanqꝫ alimentum non æternam vitam,ſed breue famis remedium attulit. Nõ erat E
ergo ille verus cibus:ſanctum vero Chriſti corpus,ad immortalitatem & vitam æternã nutriẽs cibus eſt. Aqua etiam illa e petra ad momẽtum corporalẽ ſitim leuabat,nec quicq̃ afferebat prætereã:non erat ergo potus ille verus,ſed verus potus eſt ſanguis Chriſti,quo radicitus mors euertit̃ & deſtruitur. Nõ eñ hominis ſimpliciter ſanguis eſt,ſed eius q̃ naturali vitæ cõiunctus,vita effectus eſt. Præterea corpus & mẽbra Chriſti ſumus, quia per hanc benedictionem myſterij,ipſum dei filium ſuſcipimus. Sed quoniam res ardua eſt,& fide magis q̃ ratiõe ſuſcipienda:ideo multis varijsqꝫ modis mirabilem eius vtilitatem exponit,fundamẽtum & baſim fidem eſſe cõfirmans:Itaqꝫ qui manducat,inquit,carnẽ meam,&bibit meum ſanguinem,in me manet & ego in illo. Sicuti enim, ſi quis liquefactæ cerę aliam ceram ſuperinfuderit,alteram cum altera per totum commiſceat oportet:Ita ſi quis carnẽ &ſanguinem dñi recipit,cum ipſo ita coniun- F
gatur neceſſe eſt,vt Chriſtus in ipſo,& ipſe in Chriſto inueniat̃. Et ſicut parum(vt ait Paulus)fermenti totam maſſam fermẽtat:ſic paruula benedictio(euchariſtiã intelligit)totũ hominẽ in ſeipſum attrahit, & ſua gratia replet. Et hoc modo in nobis manet Chriſtus,& nos in Chriſto: vere enim totum fermentum in totã maſſam pertranſit. Sicut,inquit,miſit me viuens pater & ego viuo propter patrem: & qui manducat me, ipſe viuet propter me. Cum miſſum ſe dicit filius, nihil aliud q̃ incarnatum ſe vult ſignificare. Cõſueuit aũt Chriſtus,quæ vim excedunt humanam, ea patri tribuere. Humiliauit enim ſeipſum factus homo,& ideo conuenientem homini menſuram non recuſat:Pater,inq̃t,qui manet in me, ipſe facit opera. Patri ergo etiam incarnationis operationẽ,quoniã vim excedit humanam,vt ſolet,accommodat. Hoc ergo eſt quod dicit: Quemadmodum ego factus homo ſum voluntate patris,& viuo propter patrem, q̃a videlicet e vita quę ſecundum eſſentiam eſt,naturaliter emanaui,& genitoris

Capite 16. Rurſus cõfertur ad figuram veritas.

Capite 17.

Chriſto nos vniri participatione corporis eius & ſanguinis & quomodo.

Capite 18. Quõ miſſus a patre filius viuificat ſe mãducantes.

A toris naturam ad vnguem conſeruo, vt & ego naturaliter vita ſim: Ita qui mãducat carnem meam, ipſe viuet propter me: totus ad me reformatus, qui vita ſum & viuificare poſſum. Se vero manducari dicit, cum ſua caro manducatur: quia verbum caro factum eſt, non naturarum confuſione, ſed ineffabili illo vnionis modo. Concludens tandẽ de ineffabili hoc & ſacroſancto myſterio ſermonem: Hic, inquit, eſt panis qui de cœlo deſcendit. Non ſicut manducauerunt patres veſtri manna, & mortui ſunt: qui manducat hunc panem, viuet in æternum. Non eſt, inquit, vulgaris hic panis, ſed qui ex deo procedit, qui de cœlo deſcendit, qui æternam comedentibus vitam elargitur: vita quippe exiſtens a patre. Non autem (Capite 19.) ſicut illud manna, quod manducantes patres veſtri mortui ſunt. Sed lex iſta vt magna in paruis figurabat. Vmbram enim & imaginem futurorum bonorum, non ipſam eorundem veritatem exhibebat. Itaque
B in alimento mannæ benedictio hæc Chriſti figurabatur & futura denotabatur.

Multi ergo audiẽtes ex diſcipulis eius dixerunt: Durus eſt ſermo hic, (Capite 21.) quis poteſt eum audire? Animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus dei. Audiẽtes eñ: Niſi comederitis carnẽ filij hominis & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis, ad immanes ferarum mores vocari ſe a Chriſto arbitrabantur: incitarique, vt vellent crudas hominis carnes manducare, & ſanguinem bibere, quæ vel auditu ſunt horrenda. Nondum enim myſterij huius formam & diſpenſationem pulcherrimam (quam nouiſſima cœna ſuis diſcipulis tradidit & commendauit) cognouerant. Adhæc cogitabant, quomodo caro huius hominis æternam nobis vitam largietur? aut quomodo mortalis ad immortalitatem adducere poterit? Quæ cum intelligeret is, cuius oculis omnia nuda ſunt & aperta, alia re mirabili ad fidem illos impellit: Hoc, inquit, vos
C ſcandalizat? Si ergo videritis filium hominis aſcendentem vbi erat prius? Quaſi dicat: Si propter verba mea, quæ veſtrum captum ſuperant, conturbamini, nunquid eis credetis, quando oculis ipſi veſtris cernetis aſcendentem filium hominis in cœlum? Nam qui terreſtre hoc corpus cœleſte faciet, is & viuificum effecit, quamuis natura ſui corruptibile fuerit. Spiritus eſt qui viuificat, caro non prodeſt quicquam. Non prodeſt, inquã, ſi per ſe ſine ſpiritu intelligatᷣ. Verba quę ego locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt. Totum corpus ſuum, viuifica ſpiritus virtute plenum eſſe oſtendit. Spiritum enim, hic ipſam carnem ſuam nuncupauit. Non quia carnis naturam amiſerit, & in ſpiritum mutata ſit: ſed quia ſumme cum eo coniuncta, totam viuificandi vim hauſit. Nec indecenter hoc dictum quiſquam exiſtimet. Nam qui domino conglutinatur, vnus cũ eo ſpiritus eſt, quomodo igitur caro ſua vna cũ eo non appellabitur? Huiuſmodi ergo eſt quod dicitur: Putatis me dixiſſe, viuificum natura ſui eſſe terreſtre & mortale hoc corpus: ego vero de ſpiri-

Capite 22.
Scãdalũ diſcipulorum Chriſti, ex carnali myſterij huius intellectu.

Chriſti ad ſcãdalizatos reſponſio vt congruat.

Capite 23.
Capite 24.

Cum dicit Chr̄s carnẽ nihil prodeſſe, ſed ſpiritũ eſſe q viuificat, ipſam ſuã carnẽ nũcupaſſe ſpm̃.

tu & vita loquutus ſum. Non enim natura carnis ſecundum ſe viuifica- D
re poteſt: ſed virtus ipſius ſpiritus viuificantē carnē reddidit. Verba ergo quæ loquutus ſum, id eſt, ea de quibus loquutus ſum vobis, ſunt ſpiritus & vita, qua ipſa etiam caro mea viuit & viuifica eſt.

Hæc eſt ſana & orthodoxa verborum Chriſti de ſacramento ſui corporis & ſanguinis ſententia, exponente beatiſſimo & doctiſſimo Cyrillo. Quam ideo non piguit adſcribere aliquanto prolixius, quàm requirat inſtitutum negocium, quòd vniuerſa illa Chriſti verba, quibus energiam & efficaciam ſacroſancti huius myſterij clariſſime explicat, alio nunc detorqueantur ab hæreticis. Quæ quocunque magis, quàm ad ineffabile illud precioſi ſui corporis & ſanguinis ſacramentum, ſpectare contendunt, & impijs ſuis detortisque expoſitionibus perſuadent indoctis. Confido autem, quòd nec te pigebit legiſſe. Siquidem clariſſime intelliges, quam dictorum Chriſti verborum intelligentiam, ante annos mille, atque adeo ab ipſo religionis noſtræ initio in catholica eccleſia didicerint, quam E
docuerint, orthodoxi ſanctiſſimique patres noſtri: vt confundatur os loquentium iniqua.

Non poſſum committere, quin adſcribā eiuſdem ſanctiſſimi patris piam & vere Chriſtianam exhortationē ad frequentē communionē & participationem huius ſacroſancti myſterij aduerſus eos, qui ex conſcientia indignitatis ſuæ ſe ab eodem diutius abſtinent. Quādoquidem viuificat corpus Chriſti, hoc ſciant, inquit, baptizati omnes, & diuinæ gratiæ participes facti, ſi rarius in eccleſiam proficiſcantur, & longo temporum ſpacio propter ſimulatam religionem (videlicet conſcientiam) aut reputationem indignitatis ſuæ, myſtice communicare Chriſto recuſent, ab æterna ſe vita procul depellere. Quippe recuſatio huiuſmodi quàmuis ex religione proficiſci videatur, & ſcandalum facit, & laqueos ſtruit. Quare oportet omnibus viribus a peccato mundari, & recte viuendi iactis fundamē- F
tis, magna cum fiducia ad ſumendam vitam concurrere. Sed variæ ſunt diaboli ad decipiendum inſidiæ. Nam primum ad viuendum turpiter inducit: deinde, cum malis onerati fuerint, tunc abhorrere a Chriſti gloria perſuadet, qua poſſent a turpitudine voluptatis, quaſi ab ebrietate reuocari. Quare oro, demus operā, vt vinculis eius abruptis & iugo ſeruitutis peccatorum excuſſo, in timore domino ſeruiamus: carniſque voluptate per continentiam ſuperata ad cœleſtem gratiam, ad recipiendā benedictionem libenter concurramus, & corporis Chriſti participes efficiamur, ſi æternam vitam conſequi, ſi largitorē immortalitatis in nobis deſideramus habere: Caueamusque ne loco laquei damnoſam religionem diabolus prætendat. Sic enim, ſic inquā, & ipſum diabolū fugabimus, & diuinæ naturæ participes effecti, ad vitā & incorruptibilitatem aſcendemus. Obijciens deinde ſibi ex perſona timoratorum, & eorum qui in peccatis iacētes, diutius ab hoc viuifico ſacramento ſe abſtinent. Sed dices, inquit, recte quidē

Pia B. Cyrilli ad frequentē cōmunionem exhortatio.
Lib. 3. c. 36.
Lib. 4. c. 17

nos

A nos admonere,ſimul tamen ſcriptum te nõ ignorare,iudicium ſibi comedere & bibere illũ,qui de pane illo comedit,& de calice bibit indigne. Ego igitur probo meipſum,& indignum inuenio. Quando igit̃, quicunq; tu es,qui iſta dicis,dignus eris? quãdo Chriſto teipſum offeres? Nam ſi peccando indignus es,& peccare non deſinis (quis enim delicta intelligit, ſecundum pſalmiſtam) expers omnino eris viuificę huius ſanctificationis. Quare pias,quęſo,cogitationes ſuſcipias,ſtudioſe ſanctecq; viuas,& benedictione participes: Quæ mihi crede,nõ mortem ſolum,verũetiam morbos omnes depellit. Sedat enim, cum in nobis maneat Chriſtus, ſæuientem membrorum noſtrorum legem,pietatem corroborat, perturbatiões animi extinguit. Nec in quibus ſumus peccatis,conſiderat: ſed ęgrotos curat: colliſos redintegrat: & ſicut paſtor bonus,qui pro ouibus ſuis animã ſuam poſuit,ab omni nos erigit caſu. Hæc ille beatiſſimus Cyrillus, Alexandrinus patriarcha. Cuius præcipuum ſtudium, ſingularem ſtrenuamq; operam pro defenſione orthodoxæ fidei aduerſus Neſtorium,cæterosq; ſui ſeculi hæreticos,experta eſt, & probauit catholica Chriſti eccleſia. Cuius ſanctam & veræ conſolationis pleniſſimam exhortationem vt amplectamur, omnibus nobis merito curandum eſt,quibus ſalutis ſuæ,& vitæ æternæ cura eſt. Audis autem quę eius fuerit,imo quæ catholicæ eccleſiæ (cuius fidem reddidit) de ſacroſancto hoc dominici corporis & ſanguinis ſacramento ſententia. Quod ille nunc gratiam (nos euchariſtiam,hoc eſt,bonam gratiam) nunc vitam,nunc benedictionem ſimpliciter,nunc myſticã benedictionem,aut benedictionẽ myſterij, nũc viuificam ſanctificationẽ,aut viuificãs myſteriũ appellat. Quæ deniq; eius nobis percipiendæ ſit vtilitas,imo neceſſitas. Quãquam autem hi ſufficere poſſent,quos induximus,teſtes,ad demonſtrandã catholicæ eccleſiæ de ineffabili hoc ſacramento fidem & ſententiã: præſertim cum de eo non ſit inſtituta nobis præſens tractatio: ſed incidenter tantum,& veluti exempli gratia in ipſum inciderimus: quia tamen de re tanta,tam ſalutifera,tam neceſſaria,nullam omnino hæſitationem, nullum ſcrupulũ in pectoribus Chriſtifideliũ reſidere fas eſt,etiam aliorũ ſanctiſſimorũ patrum (quos ea de re certum eſt nihil crediſſe aliud, q̃ quod credidit catholica Chriſti per orbem eccleſia,cuius extitere membra non vulgaria,imo præcipua,imo columnæ quædam) idem comprobare viſum eſt teſtimonio: vt ex omni ſeculo,omni ætate,omni loco orbis,conſonę huius,imo vnius orthodoxæ catholicæq; fidei indubitatũ accipias teſtimonium.

Quid in nobis operet cõmunio.

Cyrillus catholicæ fidei ſtrenuus aſſertor.

B

C

Diui itaq; Ioannis Chryſoſtomi, Antiocheni quidem natione, ſed Cõſtantinopolitani epiſcopi, perlege obſecro homilias lib. ſuper Matth. & in eundem de cœna domini,& in caput ix. epiſtolæ ad Hebręos,& clariſſime intelliges,idem tunc Antiochiæ, Conſtantinopoli, & toto Oriente crediſſe Chriſtifideliũ,imo toto orbe terrarum crediſſe catholicam Chriſti eccleſiam,de ineffabili hoc ſacramento corporis & ſanguinis domini,

Eandem catholicæ eccleſiæ de euchariſtia fidẽ Chryſoſtomi teſtimonio aſſtruere.

mini,quod nos in catholica didicimus eccleſia,& quod ſuis temporibus D
credidiſſe eandem ſuperioribus illis teſtificantibus audiuiſti:videlicet ſemel paſſibiliter in cruce oblatum Chriſtum a nobis quotidie offerri aut ſacrificari in altari.Iccirco,inquit,cum manum videmus porrigentis nobis corpus domini ſacerdotis, arbitrari nos oportet, non ſacerdotis, ſed Chriſti manum ad nos porrigi, dicentis: Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum. Et homilia decimaſeptima in dictam epiſtolam ad Hebræos: Hoc, inquit, ſacrificium noſtrum exemplar eſt illius ſemel oblati in cruce. Idipſum autem ſemper offerimus, nec nunc quidem alium agnum, craſtino alium, ſed ſemper idipſum. Nec quia multis locis offertur, multi ſunt Chriſti, ſed vnus vbique, & hic plenus exiſtens. Rurſus homilia LX. de indigne ſumētibus ſacroſancta myſteria, docet per res ſenſibiles, donari nobis res intelligibiles & ſpiritales a Chriſto, vt per ſenſibilem et exteriorem baptiſmum, intus fieri intelligibilem regenerationē ac renouationem. Atq; in eo quod dicit: Accipite & manducate, hoc eſt E
corpus meū, ipſum dare nobis ſeipſum, atq; in eo credere nos illi oportere, licet cogitationibus & oculis noſtris aduerſari id videatur. Eadem inculcat homilia ſubſequente. Et in oratione de beato Philogenio, dicit menſam dominicam vicem præſepis explere: nam & in hac reponi corpus dominicū, non quidem faſcijs inuolutum, ſed ſpiritu ſancto vndequaq; conueſtitum.

Euchariſtia ſacrificiū.

Eiuſdem fidei catholicæ eccleſiæ diuus quoq; Hieronymus teſtis eſt, ad Hebidiam quæſtione II. ſcribēs in hæc verba: Nos autem audiamus, inquit, panem quem fregit dominus, deditque diſcipulis ſuis, eſſe corpus domini ſaluatoris, ipſo dicente: Hoc eſt corpus meum, accipite & comedite. Et calicem illum de quo iterum loquutus eſt: Hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro multis effundetur. Iſte eſt calix, de quo in propheta legimus: Calicem ſalutaris accipiam. Et alibi, calix tuus inebrians F
quā præclarus eſt, & cæt. Non Moyſes dedit vobis panem verum, ſed dominus Ieſus: & ipſe conuiua, & conuiuium: ipſe comedens, & qui comeditur, illius bibimus ſanguinem, & ſine ipſo potare non poſſumus. Et quotidie in ſacrificijs eius, de genimine vitis veræ, & vineæ Sorec (quæ interpretatur electa) rubentia muſta calcamus: & nouum ex his vinum bibimus de regno patris, nequaquam in vetuſtate literæ, ſed in nouitate ſpiritus, cantantes canticum nouum, quod nemo canere poteſt, niſi in regno eccleſiæ, quod eſt regnum patris. Hæc fuit fides orthodoxi illius, ſanctiſſimiq; Hieronymi, quam in catholica didicerat eccleſia, eadem per omnia cum illa, quam & nos a patribus noſtris in eadem didicimus & accepimus.

Idē Hieronymi q̄q; cōprobare teſtimonio.

Iam & diuum Ambroſium audiamus, quam ipſe fidem didicerat in catholica eccleſia, quam doceat initiandos & nouitios in fide. Ita habet in ſermone, de myſterijs fidei ad neophytos, ſacramentū hoc noſtrū comparans

Idē D. Ambroſij cōfirmare teſtimonio.

rans

A rans illi ſuæ figuræ veteri: Conſidera nunc,inquit, vtrum præſtantior ſit panis angelorum,an caro Chriſti:quæ vtique corpus eſt vitæ?Manna illud e cœlo:ſed hoc ſupra cœlum:illud cœli,hoc domini cœlorum: illud corruptioni obnoxium,ſi in alterum diem reſeruaretur, hoc alienū ab omni corruptione,quod quicunq; religioſe guſtauerit, mortem ſentire nō poterit:illis aqua fluxit e petra,tibi ſanguis e Chriſto: illos ad horam ſatiauit aqua,te ſanguis Chriſti diluit in æternum:Iudęus bibit & ſitit:tu cum biberis,ſitire non poteris: & illud vmbra,hoc autem in veritate. Et paulo poſt:Potior itaque eſt lux ꝙ vmbra: veritas ꝙ figura: corpus autoris, ꝙ manna e cœlo. Obijciens deinde ſibi ipſi,veluti ex perſona neophytorum,humanæ apparentiæ & incredulitatis in contrarium argumenta:Forte dicas,inquit,aliud video, quomodo tu mihi aſſeris, ꝙ corpus Chriſti accipiam?Et hoc nobis ergo ſupereſt,tibi vt probemus. Quantis B igitur vtimur argumentis,corpus hoc non eſſe id quod natura formauit,ſed quod benedictio conſecrauit, maioremque vim eſſe benedictionis ꝙ naturæ? Quia benedictione, inquit, etiam ipſa mutatur natura, virgam tenebat Moyſes, proiecit eam,& facta eſt ſerpens, rurſus prendit caudam ſerpentis, & in virgæ naturam reuertitur. Vides igitur prophetica gratia bis mutatam eſſe naturam, & ſerpentis & virgæ? Currebant Aegypti flumina puro aquarum meatu,& ſubito de fontium venis ſanguis cœpit erumpere.Non erat potus in fluuijs, rurſus ad prophetæ vocem ceſſauit cruor fluminum, aquarum natura remeauit. His atque alijs eiuſmodi miraculis,quæ ineffabili diuinitatis operatione fiunt,enarratis poſt aliqua ſubiungit: Aduertimus igitur maioris virtutis eſſe gratiam, ꝙ naturam. Et adhuc tamen propheticæ tantum benedictionis numeramus gratiam. Quod ſi tantum valuit humana benedictio vt naturam conuerteret,quid dicemus de ipſa conſecratione diuina, vbi C verba ipſi domini ſaluatoris operantur?Nam ſacramentum illud quod accipis, Chriſti ſermone conficitur. Quod ſi tantum valuit ſermo Heliæ, vt ignem cœlo deuocaret, non valebit Chriſti ſermo, vt ſpecies mutet elementorum? De totius mundi operibus legiſti, quia ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit & creata ſunt. Sermo ergo Chriſti qui potuit ex nihilo facere, quod non erat, non poteſt ea quæ ſunt,in id mutare, quod non erant? Non enim minus eſt nouas rebus dare, ꝙ mutare naturas. Si argumentis vtimur, ſuis proprijſque vtamur, incarnationiſque exemplis huius myſterij adſtruamus veritatem. Numquid natura operata eſt,cum dominus Ieſus naſceretur ex Maria virgine? Si naturæ ordinem quærimus,viro mixta fœmina generare conſueuit: Liquet igitur,quod præter naturæ ordinem virgo generauit.Et hoc quod conficimus corpus,ex virgine eſt.Quid hic quæris naturæ ordinem in Chriſti corpore, cum præter naturam ſit ipſe dominus Ieſus partus ex virgine? Audis hic,quam ille catholicam fidem doceat initiandos in fide, non

Collatio veritatis ad ſuam figurā.

Humanæ incredulitatis argumēta in cōtrariū ſoluit.

Benedictione mutari naturam,

Arguit a minori.

A ſimili.

tropis,figuris,aut circumlocutionibus verborum:ſed planiſſimo, quantum fieri potuit,apertiſſimoque ſermone. Audis in hoc ſacramento verã Chriſti carnem, verumque ſanguinem. Audis ineffabili dei potẽtia mutari naturas panis & vini in id,quod non erant,hoc eſt,in corpus domini noſtri Ieſu & ſanguinem : quod poſteriores haud inſignificanter transſubſtantiari dixerunt:nouo quidem vocabulo, ſed antiqua catholicæ fidei ſententia. Rurſus libro IIII. de ſacramentis: Tu forte dicis,inquit,meus iſte panis eſt,& vſitatus. Eſt quidem panis iſte,qualem dicis, ante verba ſacramentorum: vbi autem acceſſerit conſecratio, de pane fit corpus Chriſti. Et paulo poſt: Cœlum non erat,mare non erat,terra non erat,ſed audi dicentem Dauid : Ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit & creata ſunt. Ergo tibi vt reſpondeam: Non erat corpus Chriſti ante conſecrationem,ſed poſt conſecrationem dico tibi,quia iam eſt corpus Chriſti. Ipſe enim dixit,& factum eſt,ipſe mandauit & creatũ eſt. Et poſt aliqua: Antequam conſecretur,panis eſt: vbi autem verba Chriſti acceſſerunt, corpus eſt Chriſti. Audi enim dicentem : Accipite & edite ex eo omnes, hoc eſt enim corpus meum. Et ante verba Chriſti calix eſt vini & aquæ plenus: vbi verba Chriſti operata fuerint, ibi ſanguis efficitur, qui plebem redemit. Ergo videte,inquit,quantis generibus potens ſit ſermo Chriſti vniuerſa conuertere. Deinde,ipſe dominus Ieſus teſtificatur nobis ꝙ corpus ſuum accipiamus,& ſanguinem, nunquid debemus de eius fide & teſtificatione dubitare? Et libro ſexto de ſacramentis: Sicut verus eſt,inquit,dei filius dominus noſter Ieſus Chriſtus, non quemadmodum homines per gratiam,ſed quaſi filius in ſubſtantia patris: Ita vera eius caro eſt,ſicut ipſe dixit, quam accipimus, & verus ſanguis eius eſt, quem potamus. Hæc ille Ambroſius,catholicæ fidei doctor & aſſertor fideliſſimus. Cuius,vt audiſti,non captauimus trunca verba, noſtroque ea ſenſui(quæ hæreticorum ſunt artes) ſeruire coegimus, ſed planiſſimis verbis,frequenter,& conſtanter,eandem quam nos,orthodoxam catholicamque fidem docere,prædicare, & vbique inculcare fecimus euidentiſſimum.

Tráſubſtãtiatio æque ab initio, vt nũc credita a catholica eccleſia.

Confutatio incredulitatis cõſurgẽtis ex ſpecierum apparentia.

D E F

Eadem fere tempeſtate,quamuis ante Ambroſium,diuus ille Hilarius Pictauorum epiſcopus, orthodoxæ & catholicæ fidei ſtrenuus propugnator,atque eo nomine ab impio Conſtantio relegatus exilio: audi in illo ipſo exilio,quod pro Chriſti fide conſtanter fortiterque pertulit, quid ſcribat libro octauo de trinitate: Vbi probans vnius ſubſtantiæ & naturæ filium cum patre,ex illis Chriſti verbis apud Ioannem : Ego & pater vnum ſumus,aduerſus hæreticorum prauam detortamque expoſitionẽ, qua Chriſti illa verba,ad voluntatum vnionem mutuamcꝫ dilectionem referebant,etiam dominicis verbis,quæ alibi apud Ioannem legimus,hoc comprobantes. Siquidem pro ſalute fidelium ſuorum patrem exorans: Pater,inqt,ſancte,ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, vt ſint vnũ, ſicut

Eandẽ catholicæ eccleſiæ de eucharistia fidẽ D. Hilarij cõfirmare teſtimonio.

A ſicut & nos,&c.Sicut & tu pater in me,& ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint,&c.Ego in eis,& tu in me,vt ſint conſummati in vnum. Putãt autem nullam inter nos,aut cum deo habere nos realem vnitatẽ,aut quæ ſit per veritatem naturę,quam ille naturalem appellat,ſed per animorum cõcordiam & mutuam charitatem tantum.Quare nec filij ad patrem, aliam ex dictis verbis vnitatem comprobari poſſe contẽdunt. Aduerſus hanc,inquam,hæreticorũ calumniam,quæ prima facie nonnihil probabilitatis habere videtur,agens ſanctus & orthodoxus epiſcopus,& catholicæ eccleſiæ ſanam intelligentiam adſtruens: Eos nunc,inquit,qui inter patrem & filium voluntatis tantum ingerunt vnitatem,interrogo, vtrũ ne per naturæ veritatem hodie Chriſtus in nobis ſit,an per concordiam tantum voluntatis? Si enim vere verbum caro factum eſt,et nos vere verbũ carnem cibo dominico ſumimus,quomodo nõ naturaliter in nobis manere

B exiſtimandus eſt, qui & naturam carnis noſtræ iam inſeparabilem ſibi homo natus aſſumpſit,& naturam carnis ſuæ ad naturam æternitatis,ſub ſacramento nobis cõmunicandæ carnis admiſcuit? Ita enim oẽs vnum ſumus,quia & in Chriſto pater eſt,& Chriſtus in nobis eſt. Quiſquis ergo naturaliter patrem in Chriſto negabit, neget prius, naturaliter vel ſe in Chriſto,vel Chriſtum ſibi ineſſe.Quia in Chriſto pater, & Chriſtus in nobis,vnum in his eſſe nos faciunt. Si vere igitur carnem corporis noſtri Chriſtus aſſumpſit, & vere homo ille qui ex Maria natus fuit, Chriſtus eſt,noſq; vere ſub myſterio carnẽ corporis ſui ſumimus,& per hoc vnum erimus,quia pater in eo eſt,et ille in nobis,quomodo voluntatis vnitas aſſeritur,cum naturalis per ſacramentum proprietas,perfectæ ſacramentum ſit vnitatis? Non eſt humano aut ſeculi ſenſu in dei rebus loquendum,neq; per violentiam atq; impudentem prædicationem cœleſtium dictorum ſanitati,alienæ atq; impiæ intelligentiæ extorquenda

C peruerſitas eſt. Quæ ſcripta ſunt, legamus: quæ legerimus, intelligamus:& tunc perfectæ fidei officio fungemur.De naturali enim in nobis Chriſti veritate, quæ dicimus, niſi ab eo diſcimus, ſtulte atq; impie dicimus.Ipſe enim ait:Caro mea vere eſt eſca,et ſanguis meus vere eſt potus. Qui edit carnem meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet & ego in eo.De veritate carnis & ſanguinis, non eſt relictus ambigendi locus. Nunc enim & ipſius domini profeſſione, & fide noſtra, vere caro eſt, & vere ſanguis eſt. Et hæc accepta atq; hauſta id efficiũt,vt & nos in Chriſto, & Chriſtus in nobis ſit. An ne hoc veritas non eſt?&c. Quod autem in eo per ſacramẽtum cõmunicatæ carnis & ſanguinis ſimus, ipſe teſtatur dicens:Et hic mundus iam me non videt,vos autem me videbitis: quoniam ego viuo, & vos viuetis: quoniam ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis,&c. Quod autem in nobis naturalis hæc vnitas ſit,ipſe ita teſtatus eſt: Qui edit carnem meam, & bibit meum ſanguinem, in me manet,& ego in eo. Non enim quis in eo erit, niſi in quo ipſe

Nos cõmunione corporis & ſanguinis Chriſti eidem et deo vniri naturaliter, hoc eſt, vere & realiter.

Non humano ſenſu de rebus diuinis loquendum.

fuerit,eius tantum in ſe aſſumptam habens carnem, qui ſuam ſumpſerit. D

Euchariſtia perfectæ vnitatis noſtræ ſacramentum cũ Chriſto.

Perfectæ autem huius vnitatis ſacramentum ſuperius docuerat, dicens: Sicut miſit me viuens pater, & ego viuo per patrem, & qui manducat meam carnem,& ipſe viuet per me. Viuit ergo per patrem, & quo modo per patrem viuit, eodem modo nos per carnem eius viuemus. Omnis enim comparatio ad intelligentiæ formam præſumitur,vt id de quo agitur, ſecundum propoſitum exemplum aſſequamur. Hæc vero vitæ noſtræ cauſa eſt, quod in nobis carnalibus manentem per carnem Chriſtum habemus, victuris nobis per eum ea conditione, qua viuit ille per patrem. Si ergo nos naturaliter ſecundum carnem per eum viuimus, id eſt, naturam carnis ſuæ adepti: quomodo non naturaliter ſecundum ſpiritum in ſe patrem habeat, cum ipſe viuat per patrem? Hæc ille ſanctus Hilarius. Ex quo identidem intelligis, non modo orthodoxam catholicæ eccleſiæ de veritate corporis & ſanguinis domini in ſacramento hoc ineffabili, indubiamq; fidem & ſententiam: verumetiam verborũ Christi,quibus energiam, virtutemq; eius indicat, veram ſanamq; intelligentiam: quam eandem,& a Damaſceno, & Cyrillo ſuperius audiuiſti. Admonet tamen nos locus iſte, vti (quemadmodum idem ille Cyrillus alio loco) prædicta Chriſti apud Ioannem verba, modo ab Hilario tractata, paulo clarius explicemus. E

Cyrillus cõment. in Io. lib.9.ca.26

Siquidem commentariorum in Ioannem libro nono dictam Chriſti pro fidelibus ſuis orationem: Rogo vt ſint vnum ſicut & nos vnum ſumus, explicans, cum præmiſiſſet de vnione inter nos conſenſus & mutuæ charitatis poſſe intelligi: quaſi charitatis,pacis & concordiæ nobis vinculum petijſſet Chriſtus,quo ad tantam ſpiritalem vnionem perduceremur,vt naturalis,conſubſtantialiſq; in patre,filio atq; ſpiritu vnionis ſimilitudinem ea ipſa quodammodo imitaremur: Verum,inquit, quoniã propoſiti textus vis ſublimiora dicere cogit: Saluator quoq; inuitat,dicens: Sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint: conſiderandum eſt, ſi ad vnitatem conſenſus & voluntatis, naturalem etiam inuenire poſſimus, per quam nos inter nos, F

Qualem in nobis vnionem operetur cõmunio corporis & ſanguinis Chriſti,tam cũ ipſo et deo, q̃ cum proximo.

& oẽs deo colligemur,&c. Age igitur cum trinitas vnũ natura ſit, cõſideremus, quomodo etiã nos ipſi inter nos corporaliter,et cum deo ſpiritualiter vnum ſimus. Ex dei patris ſubſtantia vnigenitus prodiens, & totam in ſua genitoris naturam poſſidens,caro factus, ſeipſum naturæ noſtræ ineffabiliter coniunxit & vniuit,verus deus ſimul et homo,quæ pluriimum inter ſe ſecundum naturam diſtant, in vno ſeipſo coniunxit, & naturæ diuinæ participes nos effecit, &c. Qui vt inter nos & deũ, ſingulos nos vniret,q̃uis corpore ſimul & anima diſtemus,modum tamen adinuenit conſilio patris et ſapientiæ ſuæ congruentem. Suo enim corpore credentes per communionem myſticam benedicens, & ſecum, & inter nos,vnum nos corpus effecit. Quis enim eos, qui vnius ſancti corporis vnione in vno Chriſto vniti ſunt, ab hac naturali vniõe alienos putabit?

Nam

A Nam ſi omnes vnum panē manducamus, vnū omnes corpus efficimur: diuidi enim atq; ſeiungi Chriſtus non patitur. Iccirco etiam eccleſia corpus Chriſti effecta eſt, & nos ſinguli membra Chriſti, ſecundum Paulū: vni enim Chriſto, per corpus ſuum coniuncti, quoniam in nobis illum, qui eſt indiuiſibilis, accipimus, ipſi potius, q̄ nobis membra noſtra commodātur. Quod enim eccleſia corpus Chriſti ſit, ex ſingulis hominibus tanq̄ membris compoſitum, Paulus oſtendit, dicens: Vt veritatē ſequentes in charitate creſcamus in illo per omnia, qui eſt caput, Chriſtus, ex quo totū corpus compactum & connexum per omnem iuncturam ſubminiſtrationis, ſecundum operationem in menſuram vniuſcuiuſq; mēbri augmentū corporis facit, in ædificationem ſui in charitate. Quod aūt corporalis hæc vnio ad Chriſtum participatione carnis eius acquiritur, ipſe rurſus Paulus de myſterio pietatis diſſerens teſtatur: Quod alijs, inquit,

Eccleſia, vt effecta ſit corpus Chriſti.

Ephe. 4

Corporalis noſtra vnio ad Chriſtum.

B generationibus nō eſt agnitum filijs hoīm, ſicut nunc reuelatū eſt ſanctis apoſtolis eius, & prophetis in ſpiritu eſſe gentes cohæredes, et concorpores, & comparticipes promiſſionis in Chriſto. Si aūt omnes inter nos in Chriſto vnum corpus ſumus, nec inter nos ſolum, verumetiam cum eo, qui per carnem ſuam ad nos tranſiuit, quomodo vniuerſi & inter nos, & in Chriſto vnum non erimus? Chriſtus enim eſt vnionis huius vinculum, qui deus ſimul et homo eſt. Sed de vnione, inquit, corporali ſatis. De ſpiritali autem eandem viam ſequentes dicimus. Quia ſpiritu ſancto recepto & inter nos quodammodo, et cum deo vnimur. Nam ſicut virtus ſacratiſſimæ Chriſti carnis vnum corpus facit participantes, eodem arbitror pacto, in quibus indiuiſibilis dei ſpiritus inhabitat, eos omnes ad vnitatem ſpiritalem conducit, &c. Ergo, inquit, in patre, filio & ſpiritu ſancto omnes vnum ſumus. Vnum autem dico, habitudine & affectu, vnū pietatis conſenſu, vnum ſanctæ Chriſti carnis communione, vnum vnius

Vnio ſpiritalis, per vnum nobis inhabitantem ſpiritum.

C ſancti ſpiritus participatione. Et ego claritatē, inquit, quam dediſti mihi, dedi eis, vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus. Ego in eis, et tu in me, vt ſint conſummati in vnum. Naturalem, conſubſtantialemq; vnionem cum patre, quamuis vnigenitus habeat, propter noſtram tamen ſalutem, a ſua illa dignitate, gloria & claritate quaſi exiuit (hoc enim ſignificat: Exinaniuit ſemetipſum) atq; ideo accepit rurſus cum carne claritatem & gloriam, quam ſemper vt deus habet. Quoniam enim templum quod a virgine accepit, quamuis conſubſtantiale deo patri non ſit, vnum tamen cum deo verbo eſt, datum ſibi vnigenitus ait, quod templo ſuo datum eſt. Datum ſibi a patre per ipſum in ſpiritu. Hāc igitur claritatem, inquit, & gloriam pater, quam mihi dediſti, quæ eſt, vt tecum vnum ſim, dedi eis, vt ſint vnum, ſicut nos vnum ſumus. Vniuntur enim inter ſe fideles illis modis, quos iam expoſuimus: vniuntur etiam deo, & modū ipſe ſaluator aperuit, dicens: Ego in ipſis, & tu in me, vt in vnum ſint cōſummati. Corporaliter enim filius per benedictionem myſticam nobis, vt ho-

C. xxvij. Quō claritatē quam Chriſtus accipit a patre, dederit nobis, ita vt vnū ſimus, ſicut ipſe & pater vnum ſunt.

vt homō,vnitur:ſpiritaliter autem vt deus,ſui ſpiritus gratia noſtrum ad D
nouam vitam & diuinæ naturæ participationem ſpiritum redintegrās.
Nexus igitur vnionis noſtræ ad deum patrē,Chriſtus eſt,nobis quidem vt homo,deo autem patri,vt deus naturaliter vnitus. Non enim erat poſſibile corruptioni ſubiectam hominis naturam,ad immortalitatem conſcendere, niſi natura immortalis atꝗ incommutabilis ad eam deſcendiſſet,ac communione participationeꝗ ſui,a mortalitatis noſtræ terminis ad ſuum bonum reformatos eleuaret. Cōſummati ergo ſumus, reductique ad vnionem dei patris,mediatione ſaluatoris,id eſt, Chriſti, filium enim dei natura patri vnimur,corporaliter, ſubſtantialiterꝗ (vt dictum eſt) accipientes,clarificamur,glorificamurꝗ ſupernæ facti naturæ participes. Hæc ille Cyrillus. Imo hæc catholica Chriſti per orbem eccleſia, cuius communem ſenſum & catholicam audis fidē,tot orthodoxis,tot ſanctiſſimis patribus, eiuſdem columnis præcipuis, ex quatuor orbis terræ cardinibus conſona voce profitētibus. Idꝗ eo ſeculo, quo pene ſimul efE
fulſerunt in eccleſiam, tot illa luminaria, quot nunquam ante aut poſtea. Quorum adhuc lumen ita præfulget nobis, vt in eo ambulantes impingere non poſſimus. Dico illum orthodoxum Hieronymum, illum ſanctum Ambroſium: illos glorioſos orthodoxæ fidei propugnatores, Hilarium, Auguſtinum, Ioannem Chryſoſtomum, Ioannem Damaſcenum: illos catholicæ eccleſiæ antiſtites, Leonem ter ſanctum (quo elogio adhuc viuū honorauit vniuerſa Chalcedonēſis ſynodus) illum quoꝗ ſanctum Gregorium. Quorum (vt audiſti) non captauimus trūca verba,eaꝗ noſtro ſenſui (qui hæreticorum mos eſt) ſeruire coegimus: ſed quos vno ore vnam fidem ex diuerſiſſimis orbis terrarum partibus, de veritate corporis & ſanguinis Chriſti in altaris ſacramēto audis clariſſime proferentes, irreuincibili ſane teſtimonio catholicæ fidei eius, quæ tunc erat per orbem eccleſiæ. Et quæcunꝗ tunc erat, tum non cœpiſſe, ſed eandem fuiſſe F
a principio, certum eſt. Nunquam enim ceſſat clamare apoſtolica illa tuba: Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepiſtis, anathema ſit. Et in Timotheo ſuo ſemper inculcat eccleſiæ aut propoſitis eius: O Timothee, depoſitum cuſtodi, deuitans prophanas vocū nouitates. O Timothee, o ſacerdos, o tractator ſcripturarum, o doctor, depoſitum cuſtodi, catholicæ fidei talentum illibatum, inuiolatumꝗ conſerua. Quod tibi creditū eſt, hoc a te tradatur: quod creditum, inquam, nō quod a te inuentum: quod accepiſti, non quod excogitaſti: quod ad te perductum eſt, non quod a te prolatum. Cuius tu non autor, ſed cuſtos eſſe debes: deuitans prophanas nouitates. Itaꝗ quæcunꝗ tūc fides catholicæ eccleſiæ fuit, noua non fuit: ſed quam a maioribus velut per manus accepit: quēadmodum eandem & ſucceſſoribus tradidit, & conſignauit. Quod tametſi aliter probare non oporteat, præſertim cum ab illis ad nos eandem permanſiſſe clariſſime demonſtrauerimus, percurrenti tamen etiam ab illis retro

Nexus vnionis noſtræ ad deū patrē Chriſtus.

Quō mortalis natura ad immortalitatem conſcēdat.

Concluditur ex prædictis catholicæ eccleſiæ in vniuerſum de ſacramēto euchariſtiæ certa ſententia.

A retro eorum ſcriptorum eccleſiaſticorum monumẽta, qui ea ſecula præceſſerunt, ad ipſum Chriſtianæ religionis initium, Cyprianum dico, Origenem, Tertullianũ, Irenæum, Ignatium, Dionyſium, eãdem per oẽs, & apud omnes fidẽ catholicæ eccleſiæ fuiſſe, erit meridiana luce clarius. Sed non vacat hic hærere prolixius, nimis enim vni huic (quod exempli tantum cauſa aſſumpſimus) immorati ſumus. Vnũ hic Tertullianum prætérire non poſſumus, vt cuius alicubi verba ad ſuam impietatem detorquent hæretici. Ita aũt ſcribit aduerſus Martionẽ lib. IIII. Profeſſus itaq́ ſe concupiſcentia concupiſſe edere paſcha, vtiq́ ſuum (indignum enim vt quid alienum cõcupiſceret deus) acceptum panem & diſtributum diſcipulis corpus ſuum illum fecit, hoc eſt corpus meũ dicendo. Hactenus ille. Cui non aduerſatur, quemadmodũ volũt hæretici, id quod velut exponendo prædicta, continuo ſubiungit: Id eſt, figura corporis mei. Nã figura non fuiſſet, niſi veritatis eſſet corpus. Siquidem res vacua, quod eſt phãtaſma, figuram capere nõ poteſt. Hæc namq́ Tertulliani velut expoſitiua adiectio, non refertur ad illud quod ante abſolute pronunciauit, videlicet, acceptum & diſtributum diſcipulis panem, ſuum corpus eum feciſſe, ſed ad id quod proxime præcedit (dicendo, hoc eſt corpus meum) vere equidem fecit, & non figuratiue, panem ſuum corpus. Nihilo minus hoc ipſum eius corpus, vt ex pane, vtq́ eſt in ſacramẽto euchariſtiæ, ſimul eſt figura ſui vt immolatũ eſt, & pependit in cruce, atq́ in eius memoriam iuſſum eſt a Chriſto in eccleſia celebrari & offerri. Quare nihil a veritate orthodoxæ fidei ea in re alienũ dixit Tertullianus affirmãs Chriſtum acceptum panem ſuum corpus feciſſe, & nihilo minus hoc ipſum fuiſſe eiuſdem ſui corporis vt in cruce tum immolandi figuram. Ita et diuus Auguſtinus, quem toties audiuiſti veritatem corporis Chriſti in euchariſtia prædicare, nihil veretur idipſum etiam figuram dicere. In prologo pſalmi III. de proditore Iuda loquens: Cum, inquit, Chriſtus eius cogitationes non ignoraret, eum tamen adhibuit ad conuiuium, in quo ſui corporis & ſanguinis figuram diſcipulis commendauit. Vides etiã Auguſtinum hic dicere figuram corporis & ſanguinis domini, quod alibi toties verum corpus & ſanguinem eiuſdem affirmat, vere ſuum corpus, quod de Mariæ carne ſuſcepit, in quo hic nobiſcum ambulauit, in quo tanta perpeſſus eſt, nobis manducandum dediſſe, & ſanguinem in cruce effuſum, bibendum propinaſſe. Quod vero indubia fuerit, & Tertulliani, & catholicæ eccleſiæ eiuſdem ſeculo ſententia & fides de veritate corporis & ſanguinis Chriſti in euchariſtia, idem ipſe clariſſime demõſtrat in libro de carnis reſurrectione. In quo poſtq̃ multis carnẽ noſtram extulit præconijs: videamus, inqt, nũc de propria etiã Chriſtiani nominis forma, quanta huic ſubſtantiæ friuolæ ac ſordidæ apud deum prærogatiua ſit. Et ſi ſufficeret illi, q́ nulla anima ſalutẽ poſſit adipiſci, niſi dũ eſt in carne, crediderit, adeo caro ſalutis eſt cardo, de qua cũ anima deo alligatur, ipſa eſt

Cauilli hæreticorũ ex verbis Tertulliani remotio.

B

C

ipſa eſt quæ efficit,vt anima deo alligari poſſit.Sed & caro abluitur, vt anima emaculetur:caro vngitur,vt anima conſecretur:caro ſignatur,vt & anima muniatur: caro manus impoſitione adumbratur, vt anima ſpiritu illuminetur : caro corpore & ſanguine Chriſti veſcitur, vt anima de deo ſaginetur. Audis hic clariſſime Tertulliani atq; adeo catholicæ, quæ tunc erat eccleſiæ, confeſſionem & fidem de veritate corporis & ſanguinis Chriſti,quibus paſcimur in euchariſtia. D

Non poſſum, quantumuis abrumpere orationem quæro, hoc loco præterire diui Irenæi (Qui & ipſo Tertulliano fuit antiquior) de fide catholicæ eccleſiæ,ſua illa ætate,hoc eſt, in ipſiſſima primitiua eccleſia, luculētiſſimum hac de re teſtimonium. Hic Valentinianos,atq; illius ſeculi hæreticorum portenta,cap. XXXIIII. lib. IIII. aduerſus eoſdem, audi obſecro vt aggrediatur atq; etiam conficiat ex ſententia catholicæ eccleſiæ de euchariſtia. Quomodo autem,inquit,conſtabit eis,eum panem,in quo gratiæ actæ ſunt,corpus eſſe domini ſui:& calicem ſanguinis eius, ſi non ipſum fabricatoris mundi filium dicant,id eſt,verbū eius,&c. Quomodo autem rurſus dicunt carnem in corruptionem deuenire,& nō percipere vitam,quæ a corpore dñi & ſanguine alitur? Ergo aut ſententiam mutent,aut abſtineant ab offerendo,quæ prædicta ſunt. Noſtra aūt conſonans eſt ſententia euchariſtiæ,& euchariſtia rurſus confirmat ſententiam noſtram. Offerimus enim ei,quæ ſunt eius, congruenter communicationem & vnitatem prædicantes carnis & ſpiritus. Quemadmodum enim qui ex terra eſt panis,percipiens inuocationem dei,iam non cōmunis panis eſt,ſed euchariſtia ex duabus rebus conſtans,terrena & cœleſti: Sic & corpora noſtra percipientia euchariſtiam, iam non ſunt corruptibilia,ſed ſpem reſurrectionis habentia. Offerimus autem ei,non quaſi indigenti,ſed gratias agentes donationi eius ſanctificantis creaturam. Quēadmodum enim deus non indiget eorum,quæ a nobis ſunt, ſic nos indigemus offerre aliquid deo,ſicut Salomon ait: Qui miſeretur pauperis,fœneratur deo. Qui enim nullius indigens eſt deus in ſe, aſſumit bonas operationes noſtras ad hoc, vt præſtet nobis retributionem bonorum ſuorum,&c. Hæc ille Irenæus glorioſus Chriſti confeſſor & pōtifex. Ex quo clariſſime intelligis etiam illo ſeculo, in illa ipſa primitiua eccleſia,adeo indubitatam cōfeſſamq; omnibus Chriſti fidem profeſſis,ſeu orthodoxis, ſeu hæreticis, veritatem corporis & ſanguinis Chriſti in euchariſtia, vt ex ea prodigioſam & pene palpabilem impietatem Valentini et ſuorum redarguat velut ſibi non conſtantem. Nam cum illi ipſi, quantumuis impudenter impij,veritatem tamen corporis et ſanguinis domini,etiam infantium linguis toto orbe decantatam in eccleſia confiterentur in altaris ſacrificio: Quomodo,inquit,cōſtabit eis panem, in quo gratiæ actæ ſunt, corpus eſſe domini ſui,& calicem ſanguinis eius,ſi non ipſum fabricatoris mundi filium dicant, id eſt,verbum eius? Quomodo præterea negāt E F

carnis

A carnis reſurrectionem ad vitam immortalem, quæ corpore domini, & ſanguine alitur? Et adhuc dubitari poterit, quæ fuerit illo ſeculo catholicæ per orbem eccleſiæ hac de re certa indubitataq; fides & cõfeſſio, adeo vt nec hæreticiſſimi ea de re dubitare auderent, quos vide vt vrgeat. Aut ergo, inquit, ſententiam mutent, aut abſtineant ab offerenda euchariſtia. Quin & hoc perpende, quod ſequitur: Noſtra autem ſententia eſt conſonans euchariſtiæ, & euchariſtia rurſus confirmat noſtram ſententiã. Probantur controuerſa aut dubia ex conſonantia eorum cum certis, confeſſis ac indubijs, atq; id, per quod confirmatur aliquid, debet eſſe aut certius aut notius eo, quod per ipſum confirmatur. Dicit autem ſuam illam, quam aduerſus hæreticos adſtruit, ſententiam conſonare euchariſtiæ, et euchariſtiam eius veritatem cõfirmare. Sed quæ tandem erat illa eius ſententia, quam dicit confirmari per euchariſtiam? Hæc nempe, Ieſum Chriſtum dominum noſtrum eſſe filium dei creatoris cœli & terræ. Item, eundem in veritate aſſumptæ naturæ & carnis noſtræ poſt impleta redemptionis ſalutiſq; noſtræ myſteria vere reſurrexiſſe a mortuis, primitias reſurgentium, quæ tunc negabantur ab impijs hæreticis. Ergo his ipſis magis tunc erat indubitata veritas corporis & ſanguinis Chriſti in euchariſtia, in qua cum negare non auderent, dicit eos ſecum non conſtare. Offerimus enim, inquit, ei quæ ſunt eius, congruenter cõmunicationem & vnitatem prædicantes carnis & ſpiritus. Quemadmodum enim, qui ex terra eſt panis, percipiens inuocationem dei, iam nõ communis panis eſt, ſed euchariſtia ex duabus rebus conſtans, terrena & cœleſti: Sic & corpora noſtra percipientia euchariſtiã, iam nõ ſunt corruptibilia, ſed ſpem reſurrectionis habentia. Et te non pudet impie Sacramentarie nunc demum in dubium reuocare, nunc demum negare, veritatem corporis & ſanguinis Chriſti in euchariſtia, quam vides in primitiua eccleſia magis conſonanter atque indubitanter creditam, q̃ aſſumptam a verbo veritatem carnis noſtræ? q̃ Chriſtum filium creatoris cœli & terræ? q̃ denique carnis noſtræ reſurrectionem? Non vos pudet impudentiſſimi Lutherani ita impudenter nunc inſultare miſſæ ſacrificio, quod vides q̃ certa, conſona atq; indubitata fide toto orbe ab initio obtulit catholica Chriſti eccleſia? Proinde, vt hic tandem cõcludamus, clariſſime demonſtratum exiſtimo, eandem quæ nunc eſt, fuiſſe ab initio, & deinceps continuo catholicæ eccleſiæ fidem de ſacramento euchariſtiæ: ita, vt hoc fere vnum omnium noſtræ fidei myſteriorum nullis vnq̃ hæreticorum prophanatum, vexatum aut exagitatum fuerit nouitatibus ante illum prodigioſæ, impiæq; temeritatis Berengarium, demirari ſatis mecum non valeo, tantam iſtorum hominum excæcatæ mentis impietatem, tantam errandi libidinem, vt dimiſſa clariſſima & apertiſſima fide catholica, Chriſtum contra Chriſtum, in angulis domorum ac penetralibus obfirmata duritia ac animi obſtinatione pergant quærere.

Lanfranci opinio, quod longe ante Berengarium, in Epheſina ſynodo perſtrictæ ſint hæreſes quorundam aduerſantium veritati corporis Chriſti in eucharistia.

Sed forte hic nobis occurret aliquis, aduerſus id quod diximus, ante primum Berengarium nullis vnq̃ hæreticorum nouitatibus exagitatam fuiſſe fidem catholicam circa vnum ſacramentum euchariſtiæ: videri enim ex epiſtola primi Epheſini concilij ad Neſtorium, etiam tūc eodem autore exortam fuiſſe impiam quandam circa idem hoc ſacramentū ſententiam: non quidem negantium veritatem corporis et ſanguinis filij hominis in euchariſtia, vtpote dicente Chriſto in euangelio: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, nō habebitis vitam in vobis: ſed dubitantium, quis nam eſſet ille filius hominis, adeo, vt quem ſupra memorauimus, Lanfrācus, vir alioqui & eruditus & emunctæ ſatis naris, coniecerit ex verbis illius epiſtolæ, quæ mox ſubijciemus, & cenſura prædicti cōcilij, duas circa hoc exortas fuiſſe hæreſes, quibuſdam arbitrātibus filiūm illum hominis oportere intelligi vnumquemlibet hominem, in cuius carnem & ſanguinem cōuerſa panis & vini ſubſtantia ſumeretur a nobis in remiſſionem peccatorum: alijs æque hæretica pertinacia contra contendentibus, non hunc eſſe de turba quemlibet hominem, ſed virum iuſtum, ſanctificatum, a communi hominum vita per ſuæ vitæ celſitudinem ſegregatum, qui templum dei eſſet, qui diuinam in ſe habitationem veriſſime poſſideret.

Dictæ opinionis confutatio.

Sed ſalua tanti viri reuerentia, ipſe potius ex illis verbis imaginatus eſt illas hæreſes, quarum nemo vnquam aſſertor extitit, nec inuenitur apud alquem eorum, qui nobis hæreſeon perſcripſere catalogos. Quanq̃ ſint inter eos, qui illius autoritate decepti, poſt eundem, has percenſeant inter hæreſes. Quis enim dubitare poſſet, modo credens Chriſti verbis, & ob ea, in corpus & ſanguinem filij hominis, panis & vini ſubſtantias cōuerti non dubitās, quiſnam eſſet ille filius hominis? Cum idem ipſe præmittat Chriſtus: Ego ſum panis vitæ: Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi. Si quis manducauerit de hoc pane, viuet in æternum. Et panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Litigabant ergo Iudæi adinuicem (inquit Euangeliſta) dicentes: Quomodo poteſt hic nobis dare carnem ſuam ad manducandum? Dixit ergo eis Ieſus: Amen, amē dico vobis, niſi māducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meā carnem, & bibit meum ſanguinem, habebit vitam æternam. Caro enim mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus, &c. In his Chriſti verbis nunquid vlla eſt dubitandi occaſio, ei modo, qui Chriſto credit & euangelio, quiſnam ille ſit filius hominis, de cuius carne a nobis manducanda, & bibendo ſanguine loquatur, qui ſuam ipſius, non alterius carnem dicit eſſe illum panem vitæ & viuificum, ſuum ipſius ſanguinem illum potum vitalem?

Confeſſio Epheſinæ ſynodi, de veritate cor

Verba vero epiſtolæ Epheſini concilij ad Neſtorium, quibus ille imaginatur damnatas eiuſmodi, quas fingit hæreſes, hæc ſunt: Neceſſario igitur & hoc adijcimus, inquiunt: Annunciantes enim ſecundum carnem mortem,

A mortem vnigeniti filij dei,id eſt,Ieſu Chriſti, et reſurrectionem eius,& in cœlos aſcenſionem pariter cõfitentes, incruentam celebramus in eccleſijs ſacrificij veritatem,ſic etiam ad myſticas benedictiones accedimus,& ſanctificamur,participes ſancti corporis, & precioſi ſanguinis Chriſti omnium noſtrum redemptoris effecti:non vt communem carnem percipientes(quod abſit)nec vt viri ſanctificati, & verbo coniuncti ſecundum dignitatis vnitatem,aut ſicut diuinam poſſidentis habitationem,ſed vt vere viuificatricem,et ipſius verbi propriam factam. Vita enim naturaliter vt deus exiſtens,quia propriæ carni vnitus, viuificatricem eam eſſe profeſſus eſt.Et ideo quamuis dicat ad nos:Amen,amẽ dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis,& biberitis eius ſanguinem, non tamen vt hominis vnius ex nobis æſtimare debemus. Quomodo ẽnim ſecundum naturam ſuam viuificatrix eſſe caro hominis poterit? Sed vt vere

[…poris,et ſanguinis Chriſti in eucha riſtia.]

Sacrificiũ.

Quod hæreſis Neſtoriana euacuabat virtutem ſacramẽti eucha riſtiæ,tametſi confiteretur veritatem.

B propriam eius factam, qui propter nos filius hominis & factus eſt,& vocatus. Ex his verbis illius concilij Lanfrancus ille duas apud ſe eiuſmodi finxit hæreſes,quaſi contra eas illa dicerentur: & non aduertit omnia illa dicta aduerſus Neſtorium:non equidem,ꝙ ille dubitaret panẽ et vinum in ſacramento altaris conuerti in Chriſti corpus & ſanguinẽ,ſed ꝙ aſſerebat Chriſtum natura eſſe purum hominem, vt vnumquemlibet ex nobis,quem poſtea inhabitaſſet dei verbum. Aduerſus cuius execrandam, impiamq́ blaſphemiam,ſanctum concilium etiam hoc vtitur argumento, ꝙ Chriſtus affirmat carnem ſuam manducatã a nobis viuificatricem eſſe,& immortalitatis in nobis effectricem, quod non habet cõmunis hominis caro,ſed ſolum dei verbi,qui eſt vita per naturam & eſſentiã. Vnde poſt finem epiſtolę ſubnectunt articulos aliquot,qui conſequebantur ad impiam aſſertionẽ ipſius Neſtorij,a ſe ſubiectos anathemati, inter eos hic eſt penultimus: Si quis non confitetur carnem dñi viuificatricẽ eſſe,

Anathematiſmus concilij.

C tanq̃ propriã ipſius dei verbi, ſed quaſi alterius cuiuſpiam præter ipſum cõiuncti quidem ei ſecundum dignitatẽ,ſeu ſolam diuinam inhabitationem habentis,& nõ potius viuificatricẽ,ſicut diximus,quia facta eſt propria verbi omnia viuificare valentis, anathema ſit. Hunc anathematiſmum diuus ille Cyrillus Alexandrinus, cuius præcipue autoritas vigebat in eo cõcilio,aduerſus Neſtorium,interpretatur hoc pacto: Sanctam & viuificatricem & incruentam immolationem in eccleſijs celebramus, non vnius ſecundum nos, hominiſq́ communis corpus, quod offertur, eſſe credentes.Similiter aũt & precioſum ſanguinem, ſuſcipientes autem potius,tanq̃ proprium corpus factum,nec non & ſanguinem omnia viuificantis verbi.Communis enim caro viuificare non poteſt,& in hoc teſtis eſt ipſe ſaluator,dicens:Caro non prodeſt quicq̃,ſpiritus eſt qui viuificat. Quia eñ verbi propria facta eſt, iccirco intelligitur & eſt viuificatrix, ſicut ait ipſe ſaluator:Et ſicut miſit me viuens pater,& ego viuo propter patrem:& qui comedit me,& ille viuet propter me. Quia vero Ne-

Interpretatio eius per diuum Cyrillum.

Euchariſtia ſacrificiũ.

Viuificae ius vis.

ſtorius & qui eius ſapiunt ſectas, indocte virtutem deſtruunt ſacramenti: iccirco recte anathematiſmus hic factus eſt. Hactenus Cyrillus. Ex quibus clare conſtat, non in cõfictas illas a Lanfranco hæreſes, ſed in Neſtorium ea dicta fuiſſe a ſancto cõcilio, cuius impia de Chriſti humanitate opinio, etiam huius ſacramenti virtutem deſtruebat: q̃uis ipſe hoc nõ animaduerteret, nec negaret vere a nobis manducari Chriſti corpus, & bibi ſanguinem. Id quod ex eiuſdem Neſtorij clariſſima confeſſione conſtat. Ita enim aduerſus dictum anathematiſmum ſcribens & ſuam ipſe exponens ſententiam: Audite, inquit, verba reſpiciẽtes: Qui manducat meam carnem. Memoramini quia de carne ſermo eſt, & quia nõ a me adiectum carnis nomen, ne videar apud eos male interpretatus: Qui comedit, inquit, meam carnem, & bibit meum ſanguinem: nunquid dixit: Qui comedit meam diuinitatem? Qui comedit meam carnem, & bibit meũ ſanguinem, in me manet & ego in eo. Memoramini quia de carne eſt quod dicitur. Sed forſan male interpretor. Audiamus ex reliquis: Sicut miſit me viuens pater. Ille dicit diuinitatem, ego humanitatem. Videamus qui male interpretetur. Sicut miſit me viuens pater. Dicit hæreticus hic diuinitatem: dicit, miſit me deum verbum viuens pater. Secundum illos, & ego deus verbum viuo propter patrem. Deinde poſt hoc: & qui manducat me, & ille viuit. Quem comedimus? diuinitatem, an carnem? Hactenus Neſtorius. Quem audis clare confitentem nos comedere Chriſti carnem, ſed non quæ dei verbi eſſet propria caro, ſed Chriſti hominis, & puri, quantum ad naturam attinet hominis. Aduerſus quem ad caliginoſos ſenſus ſceleſte (vt inquit) protrahentem mentes fidelium, & humanis cogitationibus conantem ſubijcere, quæ ſola & exquiſita fide percipiuntur, diuus ille Cyrillus orthodoxam ſancti concilij & catholicæ eccleſiæ ſententiam aſſerens, & inculcans: Perſcrutantes, inquit, apoſtolatus modum qui in hoc dicitur, ex diuinis ſcripturis hũc ſenſum colligimus. Ait enim per Eſaiæ vocem: Spiritus dñi ſuper me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus miſit me, prædicare captiuis remiſſionẽ, & cæcis illuminationem. Miſſum itaq; Chriſtum a deo patre, factum hominem. Decet ẽm ſatis rectæ exinanitionis menſuris, apoſtolatus, id eſt, miſſionis, & nomen & res. Miſſum autem eſt, non nudum & ſine carne ex deo patre verbum, ſed magis natiuitatem præferens ſecundum carnem, ſeu corpus ſumens ex ſancta virgine, & hoc ineffabiliter & inconfuſe ſibi vniens illuxit nobis deus dominus ſecundum ſcripturas. Quoniã vero vita ſecũdum naturam eſt ex deo patre verbum, viuificatricem oſtendit ſuam carnem, iccirco facta eſt nobis benedictio viuificans. Denicp dicebat Chriſtus: Amen dico vobis, ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi, & vitam dedi mundo. Et rurſus: Panis autem quem ego dedero, caro mea eſt pro mundi vita. Et iterum: Qui mãducat meam carnem & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in eo. Cõſidera itaq; quemadmo-

Etiã Neſtorij cõfeſſione in eucha riſtia vere ſumi corpus Chriſti & ſanguinem.

Eſaiæ 61

Quõ viuificet caro Chriſti.

Vt Chriſtus ſuã ſe

D E F

A admodum ſe vbiq; ſuum corpus quod ex muliere eſt, nominat, propter ſummam vnitatem hanc habente myſterio rationem, &c. Quanquã autem diuinitatis non comedatur natura, non tamen propter hoc ſanctum Chriſti corpus commune eſſe credendum eſt, ſed proprium omnia viuificantis verbi. Quoniam vero eſt corpus vitæ, viuificans eſt. Per ipſum namq; mortalibus corporibus vitam elargitur, vt etiam deſtruat mortis imperium. Hæc aduerſus expoſitionem Neſtorij Cyrillus.

carnem dicat.

Et hactenus quidẽ de fide catholicæ eccleſiæ, circa ſacramentũ euchariſtiæ. In qua explicanda ſentio quidẽ præter inſtitutum me prouectũ longius. Nam exempli tãtum cauſa hæc cõmemoranda aſſumpſimus, vt in vno exemplo & altero exercitatus lector, in promptu haberet de quocũque dogmate inuenire catholicæ eccleſiæ fidem & ſententiam. Quia tamen ea ad hoc exempla delegimus, quæ noſtri tẽporis requirebat calamitas, & huius ſacramenti (vnde præcipue nobis ſalus vitaq; depẽdet) ſynceram fidem conſtitui aduerſus Sacramentarior. inſaniã (quorum proh dolor, adhuc eſt infinitus numerus) ſummopere erat neceſſariũ, corroborariq; Chriſtifideliũ fidem aduerſus errores eorũ peſtilentiſſimos: viſum eſt non ſine operæprecio illi aliquanto inſtitiſſe prolixius & accuratius.

Tranſitio.

B

Quod ſi hoc pacto per ſingulas catholicæ eccleſiæ ætates ad ſuum initium vſq; percurrens, de ſingulis prædictis quæſtionibus, eiuſdẽ catholicam fidem & ſententiam perſcrutatus fueris: eandẽ prorſus fuiſſe cum ea, quam nos a patribus noſtris in eadem eccleſia didicimus & accepimus, clariſſime inuenies: atq; hoc perpetuo verum eſſe, re ipſa docebere, quemadmodum vna ab initio ad conſummationem vſq; ſeculi perdurat catholica eccleſia: ita & fidei catholicæ vnitatem neceſſario conſeruari, adeo, vt hoc ipſo ſatis probatum cuiq; eſſe debeat, quid crediderit catholica ab initio eccleſia, de quacunq; quæſtione propoſita, ſi conſtiterit, vel in præſentiarum ita credere eandem, vel ita crediſſe aliquo ſeculo.

Cõſeruata neceſſario vnitas fidei, in vnitate catholicæ eccleſiæ.

C

De viuorum ſuffragijs an proſint defunctis, & an poſt hanc vitam ſit purgationi peccatorũ locus, quid teneat quæ in præſentiarum eſt catholica per orbem eccleſia, nulli dubium eſſe poteſt: vt quæ toto orbe terrarum quacunq; patet nomen Chriſtianum, orat pro defunctis, & altaris offert pro eis ſacrificium, anniuerſarias quoq;, ſolenneſq; pro eiſdem ſupplicationes inſtituit. Ita fecit & patrum noſtrorum temporibus, a quibus catholicam fidem didicimus & accepimus: ita ante nos annis plus quadringentis diui Bernardi ſeculo, qui nõnullos ſuo tẽpore catholicæ eccleſiæ fidem ea in re contemnentes & deridentes, vt inſanos & hæreticos inſectatur, quemadmodum eodem referente audiſti ſuperius: ita credidit & fecit ante nos annis mille ducentis, trecentis, quadringentis.

Catholicæ eccleſiæ fidem de ſuffragijs viuorum pro mortuis, deq; igne purgatorij demonſtrare.

Aetate noſtra.

Aetate diui Bernar.

Iſidorus ante annos D.CCCC. eccleſiaſticorum, quę tunc per orbem vniuerſum obſeruabantur, officiorum rationem explicans, tradit ex apoſtolica inſtitutione hoc ab initio recepiſſe eccleſiam, vt pro requie defunctorum

Iſidori ſeculo.

ctorum altaris ſacrificium offerat: idq́ꝫ hoc argumento: quoniam, inquit, D per totum orbem ſemper a temporibus apoſtolorum hoc cuſtoditũ eſt, credimus ab ipſis apoſtolis eſſe traditum. Audis quo ille ante annos nongentos argumento vſus ſit, quod ex apoſtolica inſtitutione hoc obſeruarit eccleſia. Quoniam per totum orbem ita obſeruauit ab ipſis apoſtolorum temporibus. Neq́ꝫ (vt mox audies) hoc mentitus eſt. Nam idem ducentis circiter annis ante illum affirmauit Auguſtinus lib. de cura agenda pro mortuis. Per vniuerſum, inquit, orbem eccleſia pro defunctis ſupplicare conſueuit. Siquidẽ in precibus ſacerdotum quæ dño deo ad altare funduntur, locum ſuum habere commẽdationem mortuorum, quin et ante Chriſtum antiquis patribus eandem hac de re oſtendit fuiſſe fidem & ſententiam ex libro Machab. & probat iuxta catholicæ eccleſiæ obſeruationem ſepulturis & exequijs honoranda eſſe defunctorum corpora, quibus vſus eſt ſpiritus ſanctus ad omne opus bonum, quæ & E in reſurrectione futura ſunt glorioſa. Et pium eſſe obſequi deſyderio morientium, vt in huius aut illius martyris baſilica tumulentur. Rurſus homilia LXXXIIII. ſuper Ioannem: Ad menſam domini non ſic ſanctos martyres commemoramus, quẽadmodum illos, qui in pace requieſcunt, vt etiam pro eis oremus: ſed magis, vt orent ipſi pro nobis, eorumq́ꝫ ſuffragijs adiuuemur. Idem alijs locis innumeris inculcat. Et libro de hæreſibus, capite LV. enarrat Aerij cuiuſdam ſuo ſeculo hæretici prophana dogmata, quæ confinxit contra fidem catholicam, vt eo pacto dolorem ſuum vlciſceretur, quod epiſcopatum, quem impotenter ambierat, aſſequi non poterat. Docuit autem, inquit, nõ oportere nos nec orare, nec offerre oblationem pro mortuis, nec ſolenniter celebrare ſtatuta ieiunia: ſed cum quiſq́ꝫ voluerit, ieiunandum eſſe, ne videatur eſſe ſub lege, & preſbyterum ab epiſcopo nulla differentia diſcerni debere. Hæc recitante Au- F guſtino, fuere Aerij illius hæreſes. Conſtat ergo quæ fuerit illis e diametro catholicæ eccleſiæ fides & confeſſio. Idem libro IX. confeſſ. matrem ſuam commendat, quod inſtante reſolutionis die, non de ſepulchri honore, nec de funeris pompa, ſed ſolum de hoc vno eſſet ſollicita, vt frequens ipſius memoria fieret ad altare, in quo ſciret diſpenſari victimam illã ſanctam, qua deletum eſt chirographum peccati.

Nota argumentũ Iſidori: Quod ex apoſtolica inſtitutione eccleſia orat pro mortuis. Auguſtini ſeculo.

Cur ſepulturis & exequijs honorãda defunctorũ corpora.

Hęreſis Aerij: Non eſſe orãdum pro mortuis.

Confirmat idem eodem ſeculo, quamuis ex alio orbis terræ cardine, ſanctus ille Chryſoſtomus homilia LXIX. earum quas Latinitate donauit Bernardus Brixianus. Non enim temere, inquit, ab apoſtolis hæc ſancita fuerunt, vt in tremendis myſterijs defunctorum agatur commemoratio. Sciebãt enim illis multum inde contingere lucrum, vtilitatem multam. Cum enim totus populus conſtiterit extenſis manibus, & ſacerdotalis plenitudo, ac tremendũ propinatur ſacrificium, quõ deum non exorabimus pro his ſupplicantes? Rurſus ſuper Ioan. homilia LXXXIIII. fidelem populum ad hanc erga defunctos pietatem exhortans: Eam, inquit

Confirmatio ex Chryſoſtomo: Quod ex apoſtolica conſtitutione oramus pro mortuis.

A inquit, morientium curam habeamus, quæ & nobis & illis conferat ad gloriam dei, largas pro his eleemoſynas faciamus, & mittamus eis pulcherrima viatica.

Ille ſacer Ambroſius ad Fauſtinũ in conſolatoria ſuper morte ſororis epiſtola: Ego, inquit, non tam deplorandam q̃ orationibus proſequendã reor, non mœſtificãdam lachrymis, ſed magis oblationibus animam eius domino commendandam. Idem in oratione funebri pro Theodoſio imperatore, de exitu vitæ & virtutibus eius hanc pro eodem precationẽ ad deum inſeruit: Tu domine da defuncto ſeruo tuo Theodoſio requiem, quam præparaſti ſeruis tuis, vt illo conuertatur anima eius vnde deſcenderat. Dilexi eum, & idcirco proſequor eum vſq; ad regionem viuorum, nec deſeram, donec fletu, precibusq; inducam virum, quo illum ſua merita vocant, in montem domini. Fides catholicæ eccleſię ex teſtimonio Ambroſij Epiſt. lib. 2

B Diuus Hieronymus aduerſus Vigilantium eiuſdem fidei catholicæ eccleſiæ, non ſolum teſtis, ſed etiam aſſertor & propugnator eſt. Nam & ille inter cætera blaſphemiarum ſuarum portenta, quæ eructabat aduerſus catholicam eccleſiam, etiam hoc aſſerebat, viuentes tãtum nos mutuo pro nobis orare poſſe, at poſtquam mortui fuerimus, nullius, inquit, pro alio eſt exaudienda oratio. Eadẽ ex teſtimonio Hierony.

Ita & magnus ille Athanaſius quæſtione XXXIIII. ad Antiochum principem, docet defunctorum animas ſentire beneficia viuentium, cum ſuper ipſis fiunt conuentus & peractiones bonorum operum. Nam ſi in nullo, inquit, beneficia noſtra participarent, non fieret in cura pro mortuis, & exequijs eorundem commemoratio. At ſicut, inquit, vitis floreſcit in agro, & odorem eius ſentit in vaſe vinum recluſum, ſicq; confloreſcit etiam ipſum: ita intelligimus defunctorum animas participare aliqua beneficia ab incruenta immolatione, & gratificatione pro ipſis facta: ſicut ſolus C ordinat & præcipit, qui viuorum & mortuorum poteſtatem gerit deus noſter. Hæc ille Athanaſius. Cyprianus ille ante hos annis fere ducentis, non ita multum diſtans ab origine Chriſtianæ eccleſiæ, de Victore quodam ſcribens, q; aduerſus epiſcoporum decretum, presbyterum quendã rerum ſuarum actorem teſtamento conſtituerat, prohibet pro eius dormitione oblationem fieri, aut deprecationem aliquam in eccleſia. Cuius verba hæc ſunt: Iampridem, inquit, in cõcilio epiſcoporum ſtatutum eſt, ne quis de clericis & de miniſtris tutorem vel curatorem teſtamento ſuo conſtituat, quia ſinguli diuino ſacerdotio honorati, & cuncti in clericali miniſterio conſtituti, non niſi altari, ſacrificijſque deſeruire, precibuſque & orationibus vacare debent. Scriptum eſt enim: Nemo militans deo, implicat ſe negocijs ſecularibus. Quod cum de omnibus dictum ſit, quanto magis de his, qui diuinis rebus, & ſpiritualibus debent eſſe occupati, vt ſunt epiſcopi & ſacerdotes? Cuius ordinationis formam prius in lege tenuerunt Leuitæ, qui altaribus, miniſterijſque diuinis va- Eadẽ ex teſtimonio Athanaſij. Lib. 1. epi. 9 Catholicæ eccleſiæ fides Cypriani ſeculo, eiuſq; teſtimonio.

cantes,alijs terram colentibus,decimas ab eis percipiebant:vt nulla re auo D
carentur,nec cogitare aut agere ſecularia cogerentur. Quod epiſcopi anteceſſores noſtri religioſe conſiderantes,ſalubriter ſtatuerunt, ne quis frater excedens de ſeculo ad tutelam vel curam clericum nominaret. Quia ſi quis hoc fecerit,nō offeratur pro illo,nec ſacrificium pro eius dormitione celebretur. Neque enim ad altare dei meretur nominari in ſacerdotum prece,qui ſacerdotem ab altari voluerit reuocare. Et ideo Victor cum cōtra formam nuper a ſacerdotibus datam Geminium Fauſtum presbyterum auſus ſit actorem conſtituere,non eſt, ꝙ pro dormitione eius apud vos fiat oblatio,aut deprecatio aliqua in eccleſia eius nomine frequentetur:vt ſacerdotum decretum religioſe & neceſſitate factum ſeruetur a nobis,ſimul & cæteris fratribus detur exemplum,ne quis ſacerdotes dei ad ſeculares moleſtias deuocet. Hactenus Cyprianus. Vides itaque etiam eo ſeculo catholicæ eccleſiæ morem,pro requie defunctorum per ſacerdotes offerri ad altare preces & ſacrificiū. Vides vigorē eccleſiaſticę diſciplinæ, E
vtque in aliorum exemplum & terrorem interdictum ſit a ſanctiſſimo pontifice & martyre pro eo defuncto preces offerri in eccleſia, aut eius ad ſacrum altare vllam mentionem fieri, qui dei ſacerdotes ſeculari vlla grauarit moleſtia, quos liberos a munijs illis omnibus voluit eſſe dominus, quo ſacroſancto altari ſuo deſeruire ac vacare poſſint liberius. Idem epiſtola ad Antonianum,præmittens eccleſiam adulteris & mœchis concedere pœnitentiæ tempus: Sed aliud eſt, inquit, ad veniam ſtare, aliud ad gloriam peruenire, aliud miſſum in carcerem non exire, donec ſoluat nouiſſimum quadrantem, aliud ſtatim accipere fructum atque virtutum mercedem, videlicet: Suam ſententiam de peccatorum poſt hanc vitam purgatione ſignificans: Quanquam ea ad priorem ſententiam neceſſario conſequatur.

Decretū eccleſiaſticū.

Nota vigorē eccleſiaſticæ diſciplinæ ſeruatū Cypriani ſeculo.

Eandem plane ſentētiam apud Origenem, Tertullianum & Dionyſium illum Areopagitam inuenies:atq; ita inuenies,vt clariſſime teſtentur catholicæ per vniuerſum orbem eccleſiæ eam fuiſſe fidem & ſententiam. F
Apud Tertullianum libro de Monogamia. Item de corona militis: Oblationes,inquit,pro defunctis,pro natalitijs annua die facimus. Et inter antiquas eccleſiæ conſuetudines numerat,quibus tribuit apoſtolicam authoritatem. Apud Origenem ita frequenter, vt plus nimio. Nam & damnatorum ſtatum, poſt hanc vitam nihil aliud ꝙ̃ peccatorum purgationem quandam eſſe cenſet. Tamen Homilia XV. in Exodum & Homilia III. in Pſalmum XXXVI. conformiter ſententiæ catholicæ eccleſiæ, exponit illud Apoſtoli I. ad Corinthios III. (Si cuius opus arſerit,detrimentum patietur,ſic tamen quaſi per ignem) de igne qui poſt hanc vitam purgabit leuia peccata. Similiter in Leuiticū Homilia VIII. Dicendum ſecundo de illis ipſis peccatis,quæ nobiſcum trāſeunt. Significari intelligendum eſt eſſe in ipſis quædā ita animabus infixa,vt neque-

Fides catholicæ eccleſiæ Origenis, Tertulliani, & Dionyſij tēporibus eiſdē ipſis teſtibus.

ant

A ant aboleri:alia vero,quæ purgationem poſſunt recipere, ſecundũ inſpe-
ctionem & iudicium illius pontificis,quem occulta latere non poſſunt.
Dionyſius vero capite VII. eccleſiaſticæ ſuæ hierarchiæ deſcribit etiam
ceremonias,quas ſuo tempore in exequijs defunctorum obſeruabat eccle
ſia:Accedens,inquit,deinde venerãdus antiſtes,precem ſuam ſuper mor
tuum peragit,poſtq; precem & ipſe præſul eum ſalutat, & ſuo deinceps
ordine qui adſtãt omnes.Precatur oratio illa diuinam clementiã,vt cun-
cta dimittat per infirmitatem humanam admiſſa peccata defuncto, eũq;
in luce ſtatuat & regione viuorum,in ſinibus Abrahæ, Iſaac & Iacob, in
loco vnde effugit dolor,triſtitia & gemitus. Hæc ille Dionyſius Areopa-
gita,in ipſo naſcentis eccleſiæ exordio.

Cum his itaq; aquilis quiſquis conſentire,quiſquis congregari recuſa Concluſio.
uerit,ad illud corpus eccleſiæ catholicæ,ſed potius ſequitur ſeducentes ab
B eodem Donatos, Vigilantios,Aerios,Iouinianos,Berengarios, Lutheros,
Oecolampadios,& eiuſmodi peſtes, monſtrantes Chriſtum in deſerto,
in angulis & domorum penetralibus,atque illic Chriſtum contra Chri-
ſtum pergit quærere:num ſanæ tibi mentis videtur?num plane excæca-
tus & datus in ſenſum reprobum,vt non fulgeat in eo illuminatio Euan
gelij gloriæ Chriſti?

De cultu diuorum regnantium cũ Chriſto, & de veneratione ſacris eo- De cultu diuorum catholicæ eccleſiæ fidẽ demonſtrare.
rundem reliquijs exhibenda,quid ſentiat catholica per orbẽ eccleſia quæ
nũc eſt,quid ante nos ſenſerit & crediderit ab initio, ſi homines tacerent;
ſi ſcriptorum monumentis ad nos perlatum non eſſet: res ipſa eloquitur,
teſtantur baſilicæ,& templa antiquitatis venerandæ. Quæ toto orbe ter-
rarum ante annos mille,magnifico opere in eorundem honorem extru-
cta adhuc viſuntur. Clamant glorioſi eorũdem natales, quos ab antiquo
ſancta inſtituit & obſeruauit vniuerſa Chriſti eccleſia. Cui nunc occinũt Argumẽta hæreticorum aduerſus cultum diuorum.
C obſcuri quidam & veſani homunculi. Non eſſe honorandos diuos,ſcri-
ptum enim:Dominum deum tuum adorabis,& illi ſoli ſeruies. Et apud
Paulum:Regi ſeculorum immortali,inuiſibili,ſoli deo honor & gloria. De-
inde fruſtra etiã nobis implorari illorum opem,& apud deum ſuffragia,
cum aduocatum habeamus Chriſtum apud patrem,per quem nobis ad
illũ patet aditus, & in cuius nomine poſtulãtibus nobis idẽ ipſe promiſit
negaturum nihil,ſed omnia conceſſurum. Poſtremo internuncijs aut in-
terceſſoribus opus nos non habere,qui vota noſtra deo exponant, ſiqui-
dẽ ipſum ſcrutari corda noſtra & renes,ipſum noſſe quorum indigeamus.
O cæcitatem prodigioſam,& impudentiam cæcam. Quaſi catholica ec- Solutio.
cleſia ignorarit hactenus,quid ſcriptum ſit in lege aut euãgelio. Imo qua-
ſi hactenus nulla fuerit Chriſti eccleſia:& falſus,mendaxq; Chriſtus, qui
promiſit ſe continuo & omnibus omnino diebus ad conſummationem
vſque ſeculi permanſurum in eadem. Tota per orbem catholica eccleſia
veneratur, & ante annos quaterdecies centenos, & interim ſemper ve-

nera-

nerata eſt ſanctos regnantes cum Chriſto:& tu hoc dicis idololatriã eſſe, D
contra primum illud & præcipuũ legis præceptum:Dominũ deum tuũ adorabis,&illi ſoli ſeruies? O plusꝙ ſacrilegam temeritatem. Quid his hominibus facias? Qui cũ ſe ſolos Chriſtianos haberi volunt, & nos catholicæ eccleſiæ filios pro hæreticis,imo & ethnicis ducunt,Chriſto tamẽ de ſeipſo non credunt. Prǽmonuit nos ille,ne alibi ꝙ in corpore catholicę eccleſiæ monſtrantibus Chriſtum crederemus: ſed ſequeremur aquilarum illarum conſenſum. At hi e diametro om̃ia;& nõ ſolum excidunt aut elabuntur incauti ex arca illa catholicæ eccleſiæ:ſed exiliunt, ſed aperta inſania impugnant eandem,& probris,maledictisq́; lacerant. Sed ſcriptum eſt,inquiũt:Dominum deum tuum adorabis & illi ſoli ſeruies. Ita & nos ſcriptum nouimus, ita quoque etiam ante nos ſcriptum ſciuit vniuerſa Chriſti eccleſia. Nunquid propterea non eſt venerata diuos regnantes cum Chriſto? Adorari ſcriptura ſolum deum voluit, non ſolum venerari. Neque enim omnis qui colit ac veneratur aliquid, mox illud adorat. E
Veneramur martyrum reliquias (inquit Hieronymus aduerſus Vigilãtium) non adoramus. Quanquam etiã generalius vtatur ſcriptura adorationis vocabulo, vt non ſoli deo, ſed etiam a mortalibus hominibus ſibi mutuo,& angelis, diuisq́; impenditur. Ita Iacob adorauit ſepties obuiantem ſibi fratrem ſuum Eſau, ita Nabuchodonoſor adorauit Danielem, ita Bethſabee adorauit regem Dauid, ita Iudith adorauit Holofernem in conopœo ſedentem, ita quoque & Abraham,& Ioſue, & alij ꝙ plurimi angelos adoraſſe leguntur. Quid igitur prohibet etiam hoc pacto diuos adorari a nobis? Si autem abſque diſtinctionis & ſanæ intelligentiæ condimento illa legenda exiſtimas, facis ſibipſi repugnantem ſcripturam: quemadmodum & in illo quod mox ſubditur: Et illi ſoli ſeruies,& in illo Pauli citato loco: Soli deo honor & gloria. Nam & idem Paulus: Gloria,inquit,& honor & pax omni operanti bonum, Iudæo primum & F
Græco. Neque etiam hominibus ſeruiri idem interdicit, quin potius, vt ſerui omni diligentia ſeruiant ſuis dominis, præcipit cum timore & tremore, non ad oculum, ſed quaſi Chriſto, dicens illam eſſe voluntatem dei. Si ergo adorationis, ſi honoris, ſi ſeruitutis diſtinctione opus eſt, cur ſimpliciter pronuncias quod eſt varium & multijugum? cur in vnum ſectionis membrum ſic inclinas, vt reijcias alterum? cur ſecum pugnantes facis ſacras literas? Si rationem audire vis, ea eſt, quoniam non ad amuſſim illam ſuam eaſdem intelligis, quia non reſpicis ad aquilarum illarum conſenſum & congregationem, quia tuo, non catholicæ, quam oppugnas, eccleſiæ ſenſu ſcripturas interpretaris. Ita tibi factæ ſunt in laqueum, in captionem, in ſcãdalum. Illa enim ſolum deum adorat, vt omniũ creatorem, vt dominum, vt redemptorẽ, ac ſaluatorẽ, vt remuneratorẽ: ita & illi ſoli ſeruit, vt tali congruẽtem honorem ſoli defert, & nihilo minus etiã diuos adorat ac veneratur vt deo amicos, proximos, & illius

diui-

Inter adorationẽ & venerationem differentia.
Duplex adoratio.

Gene. 33
Daniel. 2
3. Reg. 1
Iudith. 10

A diuinæ excellentiæ quodammodo conſortes: Quos & ille diuinus Pſal- Pſalm.8
tes deos vocat,& filios excelſi omnes, quos deus prædeſtinauit confor- Roma.8 Matth.12
mes fieri imaginis filij ſui,quos denique Chriſtus ſuos fratres, ſorores & Marc.3 Ioan.12
matres appellat.Digni ſane honore maximo, vt quos rex ille regum vo-
luit honorare.Si quis,inquit,mihi miniſtrauerit, honorificabit illum pa-
ter meus.Illud adoratiōis genus ab aquilis illis,& ſacroſanctis eccleſiæ do
ctoribus λατρεία,hoc vero δουλεία appellari conſueuit.Quæ tu ſcire cōtem
nens mauis errare in tenebris, ꝙ ſequi Chriſtum in luce, quæ in catholi-
ca eccleſia fulget.

Sed cineres & reliquiæ martyrum te offendunt,& doles, ꝙ eas precio- De venerā
ſo vaſculo aut velamine incluſas ſeruamus reuerenter, & nō potius abij- dis reliquijs
cimus in ſterquilinium.Quid hic,te rogo,offendit honorificentius habe- ſanctorū.
ri a nobis ſanctorum venerandas reliquias? Quid ſacra a nobis oſſa vene
B rari,quibus corpus compaginatum fuit inhabitantis Chriſti domicili-
um,& templum ſpiritus ſancti? Quibus olim diuina virtute rurſus coe- Diuinæ at-
untibus,redintegratum corpus ſimul cum anima beatitudinis particeps teſtationis
erit? Quæ deus ipſe in ſanctis ſuis mirabilis exiſtens,a nobis vult reueren euidentia.
ter,honorificenterq́ꝫ haberi: vt qui frequenter ſanctis epiſcopis eorūdem
defoſſas reliquias indicauit,iuſſitq́ꝫ effoſſas honorificentius collocari: &
euidentibus ſignis,miraculiſq́ꝫ atteſtatus eſt,ſibi ſe ferre acceptum, quod
illis venerationis impenditur.Qua in re vt præteream innumera certiſſi-
mæ fidei exempla,ipſe de ſe teſtis eſt D.Ambroſius,diuina ſibi reuelatio-
ne indicata fuiſſe corpora beatiſſimorum martyrum Geruaſij & Prota-
ſij defoſſa ſub terra duodecim pedum altitudine.Quæ & effodere iuſſus
eſt,&ad venerationem fidelis populi decenter collocare,proſequente deo
honorem martyrum ſuorum euidenti miraculo.Siquidem concurrente
venerationis cauſa ad eorꝫ corpora vniuerſo populo cæcus illuminatus
C eſt,viſumq́ꝫ recepit.Cuius etiam D.Auguſtinus,beatiſſimi tūc Ambro-
ſij auditor,& ſpectator & teſtis luculentiſſimus factus eſt, vt in ore duorꝫ
vel trium ſtaret omne verbum.Qui libro XXII. de ciuitate dei, huic rei C.VIII.
his verbis perhibet teſtimonium: Miraculum quod Mediolani factum
eſt,cum illic eſſemus,ad multorum noticiam potuit peruenire: quia vni-
uerſo populo teſte res geſta eſt concurrente ad corpora martyrum Ger-
uaſij & Protaſij: quæ cum penitus neſcirentur, epiſcopo Ambroſio reue-
lata,reperta ſunt: vbi cęcus depulſis veteribus tenebris diem vidit.Refert
idem Victorianæ(quæ villa eſt ab Hippone XXX. milibus paſſuum)
ad memoriam eorundem martyrꝫ adoleſcentem quendā liberatum a dę-
monio,reſtituto illi euulſo oculo,perfectæq́ꝫ ſanitati reddito.Plurima de-
inde narrat facta ad memoriam aut reliquias glorioſi protomartyris Ste-
phani.Nam primo ad aquas Tibilitanas, cum ſacrum pignus deferret
Proiectus epiſcopus,mulieri cęcæ viſus reſtitutus eſt, cum oculorꝫ veſti-
gijs flores a ſacris reliquijs adhiberet,videntibus & ſtupentibus,qui ade-
rant

rant omnibus,& deum in ſanctis ſuis glorificantibus. Lucillum etiam e- D piſcopum eiuſdem piæ ſarcinæ geſtatiōe curatum a fiſtula,qua moleſtiſſime laborauerat. Martialem quoque virum quendam primarium cum ægrotaret ad mortem,& a noſtra religione abhorreret,nec poſſet aut filiæ aut generi fidelium precibus, aut perſuaſione ad fidem induci, eiuſdem meritis ſubito & miraculoſe conuerſum,dum gener pro eodem fuſa ad beatiſſimi martyris memoriam oratione,ablatos ex altari flores dormientis ſoceri capiti ſuppoſuiſſet,continuo enim expergefactus, clamat accerſi epiſcopum,qui mecum,inquit Auguſtinus,forte tunc erat apud Hipponem,quem vt abſentem audiuit,poſtulauit presbyteros, quibus venientibus,fidelem ſe profeſſus eſt, & effuſo omnium gaudio ſacrum baptiſma ſuſcepit, totoque ægritudinis tempore (vnde paulo poſt deceſſit)illam deinceps extremam beatiſſimi martyris in ſuo ſupplicio vocem, q̃uis eius fuiſſe ignoraret,in ore habebat: Domine Chriſte accipe ſpiri- E tum meum. Refert præterea,quinque mortuos reſuſcitatos, Anduri puerum oppreſſum vehiculo, cum ad memoriã eiuſdem beatiſſimi martyris delatus eſſet a matre. Et ſanctimonialem quandam in poſſeſſione Caſpaliana ad contactum veſtis a beatiſſimi martyris memoria relatæ. Idem contigiſſe & eodem prorſus modo Baſſi Syri cuiuſdam apud Hipponem filiæ. Et Hyrenæi cuiuſdam filio,quem oleo eiuſdem martyris reliquijs contactu perunxerãt fideles quidam. Et filio infantulo Eleuſini viri Tribunitij,qui poſitũ ſuper memoria eiuſdem martyris mortuũ, poſt orationem viuum recepit. Et pręter innumera alia,ſcribit de duobus germanis fratre & ſorore,matris maledicto toto corpore & membris omnibus deformiſſime tremulis,curatis ſub ſua & totius ſui populi præſentia, ad memoriã eiuſdem glorioſiſſimi martyris. Hæc & eiuſmodi plurima certiſſimæ fidei refert Auguſtinus loco memorato. Et te non pudet irreligioſe diuorum contemptor,in eorundem cineres repoſitos nobiſcum, F confingere mordacem iocum,& linguam coinquinatam exerere? Eccleſiæ catholicæ atq; eius antiquiſſimæ obſeruationi,cuius deũ autorem habet,impudentiſſime inſultare, atq; vnus, veluti impurus ille Goliath, exprobrare agminibus dei viuentis?

Quare venerandi diui iã regnãtes cũ Chriſto. Quia honore digni ſũt. Vt eos interceſſores habeamus.

Honorat catholica per orbē eccleſia diuos iam regnãtes cũ Chriſto, & dies feſtos in eorundē venerationem quotannis celebrat: partim,quia honore digni ſunt,vt quos rex ille ſeculorum immortalis voluit honorare: partim etiam,vt eos interceſſores pro nobis habeamus apud deum, quē etiam hoc ipſo in ſuis ſanctis ſolum adoramus,ſoliq; ſeruimus illo latriæ cultu,ſiquidem ad illum omnia referentes, & propter ipſum amicos & proximos eius honore proſequentes. Gratiori nimirũ, & magis accepto illi cultu,quo magis ſub eo ita humiliamur,reputantes nos indignos, qui ſine medio ad illam maieſtatem accedamus,q̃ ſi per noſipſos ad illum rogaturi præſumamus accedere. Decet nãq; peccatorem iam tantæ maie-

ſtatis

A ſtatis reum,tot mortibus obnoxium, profunde humiliari ſub manu omnipotentis dei,iudicis ſui tremendi,a quo eo plerunque maiorem conſolationem impetrat,quo ab altitudine illa maieſtatis tantæ, quam peccatis ſuis tam grauiter,tamque multipliciter offendit, veluti in ſeipſum, ſuamque indignitatem refugiens,cum illo publicano retro ſe recipiat: non audens præ verecundia vel ad cœlum attollere oculos, ſed vel dicat cum Petro: Exi a me domine,quoniam homo peccator ſum ego,vel cum muliere Chananæa procuret ſibi apud Chriſtum amicos eius interceſſores. Lucæ 18 Lucæ 9

Quos aut nolle,aut non poſſe opitulari neceſſitatibus noſtris,vtrūque æque ſentire eſt impiū. Si enim (vt aduerſus Vigilantium dicit Hieronymus) apoſtoli & martyres cum adhuc eſſent in corpore conſtituti,potuerunt orare pro cæteris,quando adhuc pro ſeipſis debebant eſſe ſolliciti, quanto magis orant pro alijs poſt coronas,poſt triumphos & victorias? Efficacia interceſſionis ſanctorum.

B Vnus,inquit,Moyſes ſexcentis milibus armatorum impetrauit veniā a deo,Stephanus imitator domini ſui, & primus martyr pro perſecutoribus veniam deprecabatur: quomodo minus valebunt iam regnantes cū Chriſto? Et diuus ille Ambroſius tractans illud Lucæ quarto: Cum ſocrus Simonis magnis febribus cruciaretur,Petrus & Andreas rogauerunt pro illa: Habes,inquit,proximos qui deo pro te ſupplicent, habes apoſtolos proximos,martyres proximos,ſi ipſe martyribus deuotionis ſocietate,miſericordiæ quoque muneribus appropinques. Petrus & Andreas tunc ſancti cum viuerent,poterant rogare pro viduis: nunc omnia poſſunt pro nobis & pro omnibus impetrare. Lucas teſtis eſt mortua Thabita,diſcipulos præſentes grauiter ferentes eius mortē, vt cuius ſanctis exiſtimabant neceſſarium miniſterium,nō tamen immediate ad deum,ſed ad Petrum cucurriſſe. Hunc orant venire,& deum rogare, vt illā

C reſuſcitet,de propriæ orationis efficacia tantum non præſumentes,& impetrant oratione aliena, quod non feciſſent propria. Hoc ipſo, iſtorum ſuperbiſſimam de ſe præſumptionem confundens ſacer ſpiritus, & catholicum hac de re ſenſum explicans Chriſtifidelium ab initio. Theodoſius ille Chriſtianiſſimus imperator aduerſus Eugenium tyrannum paganitatem reducere ſatagentem bellum geſturus, non tam armorum, telorumque (inquit Ruffinus) ꝙ ieiuniorum, orationumque ſubſidijs, nec tam excubiarum vigilijs,ꝙ obſecrationum pernoctatione munitus, circuibat cum ſacerdotibus & populo omnia orationum loca,ante martyrum & apoſtolorum thecas iacebat cilicio proſtratus, & auxilia ſibi fida ſanctorum interceſſione poſcebat. Ita omnibus faciendum Cyprianus glorioſus martyr paſſim prædicat & inculcat. Ita etiam ante illum Origenes,qui tractans illud Matthæi: Rachel plorans filios ſuos,& cæt. Bene, inquit, quod ſecundum dei volūtatem horum innocentiū memoriā ſancti patres celebrare mandarunt ſempiternam in eccleſijs veluti pro domino morientiū,vt primorum martyꝶ pro domino occiſoꝶ, vt ipſis

L paren-

parentibus interceſſio filiorum apud deum plurimum prodeſſet. Eiuſ- D
dem ſeculo aduerſus hanc ipſam, quam hic traducimus, magis ꝙ oppugnamus, hæreſim ſcripſit Tertullianus vir eruditus inſigne volumen, cuius etiam D. Hieronymus aduerſus Vigilantium meminit. Quo intelligas, eandem hanc ſemper fuiſſe ab initio catholicæ eccleſiæ de cultu diuorum fidem: quam & nos didicimus in eadem eccleſia: & a patribus noſtris veluti per manus accepimus, nec iota vnum illi, aut additum, aut ſubtractum. Nam quæ in angulis & penetralibus muſſant aut latrant hæretici, Vigilantij, Vandenſes, Vuicleſiſtæ, Huſſitæ, Lutheri, Oecolampadij, & eiuſmodi peſtes humani generis, ac dei diuorumque hoſtes, ad catholicam eccleſiam, aut eius fidem non pertinent. Nobis certe valde honorati ſunt amici tui deus. Certe quid hac de re ſenſerint, non ſolum Chriſtianæ religionis duces & antiſtites ab initio, quod iam ſatis ſuperque demonſtrauimus, ſed & ſancti illi & glorioſi in generationibus ſuis patriarchæ noſtri, tam ſub lege, ꝙ ante legem, imo quid deus ipſe & E
illos & nos ſentire voluerit, teſtimonio eſt ille Moyſes, qui ita refert ad Iſaac loquutum dominum. Ne, inquit, deſcenderis in Aegyptum, ſed quieſce in terra, quam dixero tibi, & peregrinare in ea. Tibi enim, & ſemini tuo dabo vniuerſas regiones has, complens iuramentum, quod ſpopondi Abraham patri tuo, & cæt. eo quod obedierit Abraham voci meæ, & cuſtodierit præcepta & mandata mea, & cæremonias legeſque ſeruauerit. Si propter Abraham benefecit Iſaac, & tot benedictionibus repleuit, qui adhuc a regno illius cœleſti extorris agebat, propter ſuperbenedictam, & glorioſiſſimam matrem ſuam cœleſtis aulæ reginam, propter ſanctiſſimos apoſtolos & martyres ſuos, qui ſuum pro eo ſanguinem effuderunt, alioſque nunc ſibi amiciſſimos, & regnantes ſecum, nihil faciet? Itaque & Iacob diuinum implorans auxilium aduerſus timorem Eſau fratris, per memoriam Abraham & Iſaac pa- F
trum ſuorum, quos ſciebat placere & placuiſſe deo, non ignorauit illud ipſum implorandum, & obtinuit. Ita quoque & ipſe Moyſes orans pro præuaricato illo populo, cum ob crimen adorati vituli aurei internitioni deſtinaretur a deo: Recordare, inquit, domine Abraham, Iſaac & Iacob, ſeruorum tuorum. Vides, vt etiam hic per memoriam eorum, quos amicos ſciebat deo, tametſi illi nondum coniuncti eſſent in gloria, orauerit, atque etiam impetrauerit veniam tot centenis milibus, aduerſus quos alioqui pro grauiſſimo idololatriæ peccato decreta fuerat iræ & furoris domini ſententia. In eundem modum, tres illi Hæbraici pueri ab impio rege Babylonio in ardentem fornacem miſſi, diuinam implorarunt miſericordiam. Ne auferas, inquiunt, a nobis miſericordiam tuam, domine deus noſter, propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſeruum tuum, & Iacob ſanctum tuum. Itaque & Ezechiæ regi Iuda, rebus humanitus deſperatis, ad diuinum

uinum

A uinum confugienti auxilium, hoc per prophetam eſt reſponſum a domino: Protegam, inquit, vrbem hanc, & ſaluabo eam propter me, & propter Dauid ſeruum meum. Et nos nihil diuorum meritis & precibus feremus acceptum? fruſtra nobis implorari dicis eorum apud deum fida ſuffragia & auxilia?

Sed forte dicet aliquis, non inueniri in lege veteri ſanctorum iam vita functorum a quoquam implorata ſuffragia, tametſi per eorum memoriam ſupplicatum deo fuerit. Nihil ſane hoc mirandum eſt, nec tamen minus vtiliter hoc fit a nobis. Tunc equidem fruſtra eorum fuiſſent implorata ſuffragia, vtpote nondum coniunctorum cum deo in gloria, ſed reconciliationem & regni apertionem per ſanguinem redemptoris Chriſti, loco quodam ordinato a deo adhuc expectantium, & propterea non percipientium orationes & vota viuentium. Attamen deum propter eorum merita contuliſſe viuentibus beneficia, ipſo
B fideli teſte, & mortalium tunc certa & indubia fide per eorum memoriam diuina beneficia implorantium, certum atque indubitatum eſt. Quæ equidem merita, ſi ſpeciali eorundem iam ſumma charitate coniunctorum deo & ſecum triumphantium in gloria interceſſione adiuta fuiſſent, tanto vtique efficaciora haud dubie extitiſſent. Qua in re, noſtra eſt, quam illorum veterum tunc fuit, condicio felicior. Siquidem diui iam regnantes cum Chriſto, etiam noſtras preces, votaque exaudiunt, ea omnia in verbo velut ſpeculo intuentes clariſſime. Nec minori, imo longe vberiori fructu, eorum nunc imploramus apud deum ſuffragia & auxilia, quam ſi adhuc nobiſcum hic viuerent, tanto, inquam, vberiori, quanto ardentiori charitate illi iam coniuncti in gloria, plus apud ipſum valent, nec minori erga nos affecti amore a beneuolentia, nempe conſcij, ac velut compatientes noſtræ miſeriæ, vnde iam
C erepti ſunt. Animæ, inquit ille, ſanctorum, non clamorem vocis, ſed cordis exaudiunt, & ſe fideliter inuocantibus ſubueniunt. Quare non ceſſat catholica ipſa & ſancta mater eccleſia, nec ceſſauit ab initio, neque etiam ceſſabit, quamdiu erit in hac militia, diuorum ſuffragia, vt rumpantur ilia eorundem hoſtibus & impugnatoribus, pia quotidie deuotione implorare. Aug. lib. de cognitione veræ vitæ cap. 39

Hac itaque & iuſtiſſima ſane ratione, catholica Chriſti eccleſia, poſtquam ille morte ſua deuicta iam morte glorioſus triumphator aſcendens in cœlum, ſuis regni cœleſtis aperuit aditum, ſanctorum vita functorum, velut iam regnantium cum Chriſto, noſtraque vota exaudientium implorat ſuffragia: quod ante Chriſtum non fiebat in veteri eccleſia, quamuis per memoriam eorundem & merita, vt oſtendimus, deo ſupplicandum non ignorarent, quemadmodum neque ſolennibus etiam gaudijs, vt nunc, celebrabant iuſtorum exitus. Quod indignum arbitrarentur quantumlibet laudabili morte, quæ Chriſti mortem præ-

cederet, diem feſtum impendere, præſertim cum ante illam ſalutiferam paſſionem, non feſtiua gaudia, ſed clauſtra tenebroſa morientes quoſque exciperent. At poſt, non ſolum eorum, qui Chriſtum ſubſequuti ſunt, ſed etiam eorum, qui præceſſerunt, glorioſos natales, Chriſti eccleſia celebrabat, Ioannis Baptiſtæ, ſanctorum Innocentum, Machabæorum martyrum, & aliorum nonnullorum, qui etſi ſuis ſeculis morientes tranſierunt ad inferos, poſt Chriſtum tamen paſſum, & cum Chriſto migrauerunt in cœlum. Itaque tametſi ante Chriſti aduentum plerique fuerint glorioſi martyres, haud incongrua tamen ratione, in beati Stephani ſanguine primitias martyrum dedicauit eccleſia, quod ipſe primus fuit, qui peracto ſuæ paſſionis triumpho, non ſicut precedentes ipſum, deſcendit ad inferos, ſed mox migrauit in cœlos: proinde in ipſo agone irruentium eiaculatorumque in ſe lapidum ait: Video cœlos apertos & Ieſum ſtantem a dextris dei. Sed hæc de venerandis diuis, & implorandis eorum ſuffragijs ſatis multa.

D, E (margin letters)

De ſacris imaginibus catholicæ eccleſiæ ſententia explicata in VII. vniuerſali concilio.

Affinis dictorum inſaniæ eſt impugnantium ſacras imagines, & non ferentium ea in re conſuetudinem conſenſumque Chriſtianæ eccleſiæ. Quam idololatriæ ream agunt, quaſi contra præceptum ſibi faciat & adoret ſculptile aut conflatile: homines reprobi, & mentis excæcatæ, qui veram ſcripturarum intelligentiam faſtidiunt, & contemnunt humiliter diſcere in catholica eccleſia, quæ horum damnauit præiudicium & amentiam in VII. vniuerſali concilio, Niceno II. Quod celebratum eſt ſub Adriano Romano pontifice, inſtantibus Conſtantino VI. imperatore, & Hyrene eius matre. In quo cum declaratum eſſet, eum ab initio fuiſſe catholicæ per orbem eccleſiæ morem, ab ipſis vſque apoſtolorum temporibus ad nos cuſtoditum, vt diuorum imagines in veneratione haberentur, earundem impugnatores perpetuo anathemati ſubiecerunt. Nam ex quo eccleſiæ Chriſti quietis & pacis apertæ ſunt fores, conſtat depicta fuiſſe oratoria, baſilicas, templa, & exornata diuorum ſtatuis & imaginibus, quas illis honoris cauſa ponimus. F
Hoc enim veluti præcipui cuiuſdam honoris inſigne ab antiquo habuit conſenſus mortalium. Itaque ſolebant de publico bene meritis, ſeu viuentibus, ſeu mortuis, in publico ſtatuas ponere. Neque id ſine cauſa aut inutiliter: ſed velut ſtimulos intuentium ad virtutem, cui publico mortalium conſenſu tantum honoris deferri cernerent. In illis etiam legit vulgus illiteratum, & aliquanto quam in ſcripturis efficacius, fortia facta, glorioſoſque triumphos & agones ducum noſtrorum. Græce enim pictura ζωγραφία, id eſt, viua ſcriptura vocatur. Proinde, quem imaginibus ſacris impendimus honorem, non ipſis impendimus picturis aut ſtatuis: ſed illis, quos nobis referunt: & vt D. Baſilij verbis dicam, refertur is ad prototypum. Illum, inquit ſanctus Gregorius, in toto corde diligis, cuius imaginem præ oculis habere deſideras.

Cur ſtatuis & imaginibus honorarat antiquitas de repub. bene meritos.

Pictura Græcis viua ſcriptura.

Per imagines honorari illos, quorum ſunt.

A ras. Neque enim ante imaginem quaſi ante diuinitatem proſterni-mur: ſed illum adoramus, quem per imaginem, aut natum, aut paſſum, aut in cœleſtis gloriæ throno reſidentem, recordamur. Et dum ipſa pictura, quaſi ſcriptura quædam, nobis ad memoriam filium dei reducit, animum pium de paſſione demulcet, ac de reſurrectione lætificat.

Proinde, picturas paſſionis domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctorum martyrum, in templis, in oratorijs, in cubiculis ſuis, duplici (vt indicauimus) cauſa, magnaque vtilitate cuſtodit Chriſtianus populus, & illis virtutum, victoriarum, & triumphorum, veluti trophæa quædam honoris cauſa ſtatuens, & in eiſdem, ceu ſcripturis aut ſignis quibuſdam, redemptionis noſtræ myſteria, operaque ſanctorum martyrum, patriarcharum & apoſtolorum, quæ imitetur legens, & aſſidue ob oculos mentis ſtatuens. Ita magnus ille Conſtantinus, primus Romanorum principum, religionem noſtram honorare cupiens, crucis ſignum ſummo honore proſequutus eſt: ipſo & militaria ſigna exornans, & numiſmata ſignans, & præcipua quæque imperialia inſignia in ſpeciem dominicæ crucis transformans. Quin & ſtatuæ ſibi de Maxentio triumphanti a S. P. Q. R. erectæ in dextera aptari iuſſit vexillum crucis dominicæ, hoc ſubtus adiecto elogio: Quia in hoc ſigno ſingulari, quod eſt veræ virtutis inſigne, vrbem Romam, Senatumque & populum Romanum iugo tyrannicæ dominationis ereptum priſtinæ libertati, nobilitatique reſtituit. Itaque quæ ſacris imaginibus irrogatur ab impijs, contumelia & ignominia, non ad imagines pertinet, ſed ad eos, quorum honori illæ dicatæ & erectæ ſunt.

Sacrarum imaginū & picturarū duplex vtilitas.

B

Conſtantinus crucis ſignū ſummo honore proſecutus.

Iniuria irrogata ſtatuis in quos redundet.

C Chriſtianiſſimus ille, cordatiſſimuſque Theodoſius imperator, ꝙ indigne tulerit ab Antiochenis populari ſeditione ob imperata grauius tributa, deiectam & contumelia affectam ſtatuam Placillæ coniugis ſuæ, laudatiſſimæ fœminæ, paulo ante defunctæ, teſtatur vindicta, quam idem meditabatur, atque etiam ſerio comminabatur vrbi florentiſſimæ: quam & priuilegijs mulctare, & in vici formam redigere cogitabat. Sed placatus libertate Macedonij eremitæ viri ſancti, reſcribens ad eoſdem, remiſit quidem vindictam omnem: iuſtam tamen ſuæ tam grauis indignationis cauſam aperiens: Non enim oportebat, inquit, me peccante mulierem omni fauore digniſſimam, poſt mortem tantum contumeliam ſuſtinere. Aduerſum me nanque furorem indignantes decebat armare. Vides ad quem pertineat contumelia illata imagini? Quod ipſum etiam communis hominum ſenſus comprobat. Quis enim imperatori aut principi non iudicaret irrogatam contumeliam, qui eius imaginem in publico ignominiæ cauſa,

Theodoſij in Antiochenos grauiſſima indignatio ob affectā contumelia ſtatuam Placillæ. Theodoretus in Tripartita hiſtoria lib. 9 capite 32.

Q̃ grauis ſit contumelia imaginibus irrogata, per

cõparationem oſtenditur.

ſa, vel euerteret, vel atro colore obliteraret, aut luto, ſtercoreve impeteret, fœdaret, & conſpurcaret? Quis illum negaret læſæ maieſtatis D reum, & iuſto ob idipſum ſupplicio affici? Quanto grauiori ſupplicio digni ſunt, qui domini maieſtatis, regis regum, & omnium noſtrum imperatoris immortalis, & amicorum ſuorum iam ſecum regnantium, ignominiæ cauſa, aut euertat, aut obliteret luto, ſtercoreque commaculet ipſis poſitas aut erectas honoris cauſa imagines ſacras aut ſtatuas? qui illud crucis trophæum a religioſiſſimo imperatore tanto in honore habitum confringat, & pollutis pedibus proterat?

Vſum ſacrarũ imaginũ, ab initio fuiſſe in eccleſia ab ipſis apoſtolorum tẽporibus.

Lib. 7. c. 14

Imago ſaluatoris Cæſareę cõſtituta a muliere illa ſanguiflua.

Certe non eſſe nouitium inuentum, qualia ſunt hæreticorum omnia, vſum in eccleſijs imaginum, ſed ab ipſis apoſtolorum temporibus continuo ad hæc tempora decurſu ſeruatam, Cæſarienſis Euſebius luculentiſſimus teſtis eſt. Qui in eccleſiaſtica ſua hiſtoria, poſtquam in Cæſareæ Philippi mentionem incidiſſet: Verum, inquit, quia huius vrbis mentionem fecimus, iuſtum videtur commemorare etiam illud in ea, quod hiſtoria dignum duximus: Mulierem, quam E ſanguinis profluuio laborantem, a ſaluatore curatam euangelia tradiderunt, huius vrbis ciuem conſtat fuiſſe, domuſque eius in ea etiam nunc oſtenditur. Pro foribus vero domus ipſius baſis quodam in loco editiore collocata monſtratur. In qua mulieris ipſius veluti genibus prouolutæ, palmaſque ſuppliciter tendentis imago ære videtur expreſſa. Adſtat vero alia ære nihilo minus fuſa ſtatua, habitu viri, ſtola compte circundati, & dexteram mulieri porrigentis. Huius ad pedem ſtatuæ, e baſi herba quædam noua ſpecie naſcitur, quæ cum exorta fuerit, excreſcere vſque ad ſtolæ illius ærei indumenti fimbriam ſolet: quam cum ſummo vertice creſcens herba contigerit, vires inde ad depellendos omnes morbos languoreſque conquirit: ita, vt quæcunque illa fuerit infirmitas corporis, hauſto exiguo madefacti ſa- F lutaris graminis depellatur, nihil virium gerens, ſi antequam æreæ fimbriæ ſummitatem creſcendo contigerit, decerpatur. Hanc ſtatuam ad ſimilitudinem vultus IESV formatam tradebant, quæ permanſit ad noſtra vſque tempora, ſicut ipſi oculis noſtris inſpeximus. Et nihil mirum, ſi hi qui ex gentilibus crediderant, pro beneficijs quæ a ſaluatore fuerant conſecuti, huiuſmodi velut munus videbantur offerre: cum videamus etiam nunc apoſtolorum Petri & Pauli, & ipſius ſaluatoris imagines deſignari, tabulaſque depingi. Sed & antiquas ipſorum imagines a quibuſdam conſeruatas nos vidimus. Quod mihi videtur ex gentili conſuetudine indifferenter obſeruatum, quod ita ſoleant honorare, quos honore dignos duxerunt. Inſignia enim veterum ſeruari ad poſterorum memoriã, illorum honoris, horum vero amoris indi-

Vis viuifica & ſalutaris herbæ cõcepta at tactu ſtatuę

A indicium eſt. Hactenus ille Cæſarienſis archiepiſcopus eruditiſſimus, ſimul & ſtudioſiſſimus noſtræ religionis aſſertor: quem habes horum teſtem oculatum. Qui tametſi dicat, ſibi ita videri ex gentili conſuetudine introductum (vt & alia noſtra pleraque) vti ſaluatorem noſtrum amicoſque eius, poſitis ſtatuis & imaginibus honoremus: illum tamen honorem deo eſſe fuiſſeque acceptiſſimum, euidenti, quod adſcribit, diuino miraculo comprobat. Eandem hanc ſtatuam Iulianus imperator apoſtata inuidens honori & gloriæ Chriſti ſaluatoris noſtri, aliquandiu poſtea deiecit, & ſuam eodem in loco repoſuit. De quo Socrates eorundem temporum ſcriptor in hæc verba perhibet teſtimonium: Illud quoque, inquit, quod ſub Iuliano accidit, non ſilebo. Fuit enim ſignum quidem virtutis Chriſti, & indicium contra principem iræ dei. Cum enim cognouiſſet in Cæſarea Philippi ciuitate Phœniciæ, quam Paneada vocabant, inſigne Chriſti eſſe ſimulacrum, quod mulier illa ſanguinis liberata profluuio conſtituerat, eo depoſito ſuam ibi ſtatuam collocauit: quæ violento igne de cœlo cadente circa pectus eius diuiſa eſt, & caput cum ceruicis vna parte deiectum & in terra fixum: reliqua vero pars hactenus ſuperfuit, & fulminis indicium reſeruauit. Statuam vero Chriſti, tunc quidem trahentes pagani confregerunt, poſtea vero Chriſtiani recolligentes in eccleſiam condiderunt, vbi hactenus reſeruatur. Audis impie, quot miraculis euidenter ſit atteſtata diuinitas, gratum ſibi honorem, qui per ſtatuas & imagines a catholica per orbē eccleſia Chriſto diuiſq; impenditur. Sed illi qui te exagitat, ſpiritui, omnis honor impēſus Chriſto & amicis eius, ingratus eſt. Quem hoc male habet, tranſlatum a ſe honorem illum, quem cæca & præſtigijs eius capta illi impie impenderat mortalitas, deo vero Chriſto ſaluatori noſtro, & ſibi coniunctis chariſq; merito deferri.

Illa ſaluatoris ſtatua deiecta a Iuliano apoſtata. Hiſt. Trip. lib. 6. ca. 41

B

C Ex eadem radice procedit, quod nunc illius apoſtoli, ipſo nimirū incentore, ſed præcētore & magiſtro Luthero, vniuerſum omnino dei cultum abolere nituntur. Nam & templa & monaſteria ſimul cum omnibus quæ in illis cultus diuini cauſa peraguntur, meras eſſe laruas et facies Antichriſti, impurus ille ante annos plus XII. docuit, & in eorum excidium ſeditioſos quoſq;, & per ſe male religioni Chriſtianę affectos inſtigauit atq; armauit: quos & charos dei filios, & veros prædicat Chriſtianos, ſi in illud ſacrilegij barathrum ſe eouſq; præcipitent, vt ſe, vitam, fortunaſq; in hoc deuoueant. Hi omnes omnino eccleſiaſticos ritus, obſeruationes & cæremonias, quos & in diuino cultu, & in ſacramētis eccleſiaſticis toto orbe obſeruat Chriſti eccleſia & ex apoſtolica inſtitutione ſeruauit ante nos omnibus retro ſeculis ab initio, contemnunt, rident, & vt veræ pietati officientes obliterare omnibus modis ſatagunt. Hoc ni-

De cultu diuino & cæremonijs eccleſiaſticis Lutheri ſententia.

Lutheranæ perfidię impugnatio, & catholicæ fidei aſſertio.

mirum per ſuos hos ſatellites agens antiquus ille humani gneris hoſtis, D vt pietatem omnem (quæ cæremonijs eiuſmodi fouetur, nutritur & cõſeruatur)tollat e mentibus hominum. Aufer enim cæremonias ab eccleſia,& apud maximam Chriſtianorum partem(quod ille vnum agit)dei cultum extinctum videbis,fac ne quiſq̃ orãdo, ad cœlum oculos ayt manus leuet,ne flectat genua,ne pectus tũdat,ne humi proſtratus adoret, ne caput orans detegat, ne cum legitur euangelium,audientes erecti ſtent in pedes,ne euchariſtia cum oſtenditur populo,omnia reuerentiæ & honoris ſigna exhibeantur(vtq; id genus cætera prætermittãtur omnia)& intra paucos dies,quod illis vnice cordi eſt, omnem pietatem & quam vocamus deuotionem,quæ ritibus modiſq; eiuſmodi & excitatur,& fouetur augeturq;,penitus extinctam videbis in pectoribus hominũ,& prorſus frigere dei cultũ.

Obſeruationis eccleſiaſticæ autoritas.

Nos vero,qui ſumus catholicæ eccleſiæ filij, diligenter reuerenterq; obſeruabimus, quicquid ab illa toto orbe terrarum obſeruari videmus:nec ab eius ſententia, conſenſu ac traditione, etiam ſi ex E euangeliſtarum ſcripturis, aut apoſtolorum, quas legimus,epiſtolis, ortum ea habere non videantur,tranſuerſum(quod aiunt) digitum diſcedemus,hoc nimirum ſcientes,antiquiorem eſſe Chriſtianã religionem,q̃ ſint illæ ſcripturæ,antiquiorem eccleſiam,antiquiorem eius fidem,traditionem & obſeruationem: antiquiorem deniq; atq; etiam magis vniuerſalem, nec minus ponderis habentem eccleſiaſticæ traditionis autoritatem, q̃ ſcripturarum eiuſmodi, quemadmodum ſuperius demonſtrauimus:nec quicquam dubitantes(vt illius ter ſancti Leonis verbis dicamus)quin omnis Chriſtianæ eccleſiæ communis obſeruantia ſit eruditionis diuinæ,& quicquid ab eccleſia in cõſuetudinem eſt deuotionis receptum, de apoſtolica traditione & ſpiritus ſancti prodire diſciplina.

In ſermone de ieiunio pentecoſtali.

De qua etiam ille eccleſiæ catholicæ per omnia conſentiens Auguſtinus ad inquiſitiones Ianuarij, dicit inſolentiſſimæ eſſe inſaniæ, reuocare in dubium,quæ tota per orbem frequẽtat eccleſia,aut de his diſputare,num facienda ſint. F Illa enim quæ in canonicis ſcripturis non continentur,ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto orbe terrarum obſeruantur, datur, inquit, intelligi vel ab apoſtolis ipſis,vel a plenarijs concilijs (quorum eſt in eccleſia ſaluberrima autoritas) cõmendata atq; ſtatuta retineri. Sicuti quod anniuerſaria ſolennitate celebratur dominica paſſio, reſurrectio, aſcenſio in cœlum, ſpiritus ſancti aduentus de cœlo: & ſi quid tale occurrerit,quod obſeruatur ab vniuerſis: vt quod corpus ſanguinem Chriſti vnuſquiſq; ieiunus accipiat, obſeruatio diei dominicæ poſt ſabbatum,et quadrageſima, quam Chriſtus ſuo exemplo docuit, & eccleſiæ cõſenſus roborauit. Hactenus Auguſtinus. Quanquam, quæ hic exempli cauſa commemorat omnia obſeruata citra ſcripturam ab vniuerſa per orbem eccleſia,non ex vniuerſalibus,aut(vt ipſe loquitur)plenarijs ortũ habuiſſe

A buiſſe concilijs,ſed ex apoſtolica traditione ab initio, a primitiua eccleſia veluti per manus ſuccedentium ſibi patrum & epiſcoporum ad nos deriuaſſe,certum eſt:quemadmodum & cæremonias eccleſiaſticas vniuerſas,& ritus quos in cultu diuino,in eccleſiaſticis ſacramentis,cæteriſq; adhuc generaliter obſeruari videmus in vniuerſa Chriſti eccleſia. Siquidẽ longe ante,ſeu plenaria ſeu vniuerſalia dicere velis, concilia omnia, quorum primum Nicenum extitit, Baſilio,Cypriano,Origene, Tertulliano, Dionyſioq; teſtibus, ab illo ipſo naſcentis eccleſiæ exordio veluti ex apoſtolica traditione obſeruata ea omnia,etſi aliud agentes, ſuperius demonſtrauimus. De quibus ille Origenes, quamuis operta ac velata, ita vt eorum ex ſcripturis rationem ignoremus,dicit nos ea portare ſuper humeros,cum ita ea implemus & exequimur,vt a pontifice magno Chriſto,& filijs eius tradita commẽdataq; ſuſcepimus. Et Tertullianus affirmat antiquas eiuſmodi catholicæ eccleſiæ obſeruationes vniuerſas de traditi-
B one apoſtolica emanaſſe. Additq; Cyprianus, æquam his eſſe autoritatem (vt quæ dictante ſpiritu ſancto eccleſię tradiderũt apoſtoli) atq; illis, quæ ipſe immediate ac per ſe inſtituit Chriſtus,& ab euangeliſtis deſcripta leguntur. Quid igitur? vniuerſa Chriſti eccleſia hæc pie & religioſe obſeruat,& honoris venerationiſq; deo impendit obſequia,& ſuos filios ad veram pietatem atq; internam animi deuotionẽ his prouocat & excitat, & veneranda reuerendaq; vulgo his exhibet ſalutaria ſacramenta, quæ nuda alioqui frigerent & venirent in contemptũ. Ita obſeruauit & fecit ante nos ſemper ab ipſis eccleſiæ naſcentis incunabulis, ex inſtitutione nimirum apoſtolica: quam ſanctiſſimi patres haud minoris cenſent autoritatis & ponderis,quã quæ perſcripta ſunt in euangelijs. Cõtra,Lutherus cum ſuo Vuicleff dicit hæc omnia meras laruas & facies Antichriſti. Nunquid hic dubitabit vllus Chriſti nomen profeſſus, cui aſſer-
C tioni credendum ſit?

Nota argumentum: Eccleſia probat, Lutherus improbat, cui ergo credẽdum?

Eodem carbone ab illis notantur,quæcunq; ſine ſcripto ex apoſtolica traditione ſeruauit ab initio,& interim cõtinuo obſeruat tota per orbem eccleſia,eo pertinentia,vt a nobis aſſidue honoretur & laudetur deus, vtque maiori cum reuerentia & decentia cultus ille a nobis deo impendatur,& ſacramenta nobis ad remedium & ſalutem data ſalubrius ſuſcipiantur. Et quæcunque in varios nobis vſus ſub diuini nominis inuocatione ſanctificata & conſecrata commendat, quæ & efficacia experiũtur, qui fide ſimplici & bona illis vtuntur. Hoc vnum agens ille paracletus, qui illos inſtigat & exagitat,vt aboleatur cultus omnis diuinus, vt pietas extinguatur e mentibus hominum, vt religio Chriſtiana ad nudum & inane nomen recidat,id quod facile & cito ſuccederet,ſi per hos ſuos nuncios & apoſtolos omnibus perſuaderet.

Itaq; in primis illi rident eccleſiaſticum cantũ,ſacerdotes Baal nos interim facientes. At contra Chriſti eccleſia docta ſancto ſpiritu,& memor prophe-

De cãtu eccleſiaſtico Lutheri

Catholicæque eccleſiæ ſententia.

propheticæ illius exhortationis: Cantate domino canticum nouum, bene pſallite ei in vociferatione,dicit cum eodem propheta:Benedicam dominum in omni tempore,ſemper laus eius in ore meo. Et filios ſuos ad idem excitans: Magnificate,inquit,dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipſum. Atque eodem doctore ſpiritu ordinauit,vt in templis, conuentibus & monaſterijs eſſent chori, qui omnibus horis vicibus alternis, ſancta quadam æmulatione laudes deo concinerent, cœleſtem illam Hieruſalem hac parte quadamtenus referentes. In qua ſcribũtur duo Cherubin clamare alter ad alterum:Sanctus,ſanctus,ſanctus dominus, deus Sabaoth, plena eſt omnis terra gloria eius. Ad idem angelico partim prouocata exemplo, qui nato ſaluatore laudabant deum & gloriæ canticum illi concinebant, dicentes: Gloria in excelſis deo. Partim vero diſcipulorum Chriſti, eo Hieroſolymam introeunte a ſuſcitato Lazaro, qui cœperunt(vt inquit Lucas) gaudentes laudare deum ſuper omnibus, quas viderant, virtutibus dicentes: Benedictus qui venit rex in nomine domini, pax in cœlo, & gloria in excelſis. Quod quum moleſte ferrent phariſæi,quemadmodum nunc iſti Satanæ & Antichriſti apoſtoli, & dicerent domino, vt increparet diſcipulos ſuos, illis ipſe reſpondit: Dico vobis,quia ſi hi tacerent,lapides clamarent. Certe hunc ab initio fuiſſe catholicæ eccleſiæ morem vel ab ipſis eius incunabulis,clariſſime atteſtatur Philo ille Iudæus in libello, quem inſcribit de vita contemplatiua ſupplicum, quod videlicet cœleſtia contemplarentur, & ſemper deum orarent, vt libri titulum interpretatur diuus Hieronymus. In quo vir ille eccleſiaſticæ inſtitutionis initia,& originem apoſtolicæ atque euangelicæ traditionis, vt inquit Euſebius, intexuit: ſed fidei noſtræ myſteria perſpecta plane non habens, ſuæ genti id noſtræ laudis ducebat gloriæ, vnde videbatur primitiua illa noſtra eccleſia traxiſſe originem. Eſt,inquit, in multis orbis partibus hoc hominum genus.Oportebat namque perfecti huius boni participem fieri omnem Græciam, omnemq́ Barbariam.In Aegypto tamẽ maior eſt copia per ſingula quæque territoria, præcipue autem circa Alexandriam, &c. Eſt autem in ſingulis apud eos locis conſecrata, inquit, domus, quæ appellatur Conuentus, aut Monaſterium. In quo ſecedentes,honeſtæ & caſtæ vitæ myſteria celebrant. Et poſt multa de vitæ eorum inſtituto,exercitijs & ſtudijs,quod ad propoſitum attinet: Non ſolum, inquit, ſubtilius intelligũt hymnos veterum,ſed ipſi faciunt nouos in deum,omnibus eos & metris & ſonis, honeſta ſatis & ſuaui compage modulantes. Addens deinde eius modulationis morem,dicit,vt vnus ex omnibus conſurgens, in medio pſalmum honeſtis modulis concinat, vtq́ præcinenti ei vnum verſiculum, omnis multitudo reſpondeat. Hæc ille Philo de noſtræ eccleſiæ (vt ita dicam) infantia, qui Chriſti & apoſtolorũ vixit temporibus. Idem æque comprobatur Plinij ſecundi teſtimonio. Qui cum ſub Traiano in pro-

Eccleſiaſtici cantus antiq̃tas Philonis teſtimonio.

Eccle. hiſt. li. 2. cap. 17.

D E F

A in prouincia, quam adminiſtrabat, ſecundum edicta principalia, per magiſtratus locorum plurimi quotidie Chriſtianorum trucidarentur, eundem eius admonuit, teſtimonium dans innocentiæ eorum, & ſcribens multa quotidie hominum milia obtruncari, in quibus nihil omnino ſceleris deprehenderetur admiſſum, neq; aliquid contrariũ Romanis legibus, niſi hoc vnum quod ſacrificare nollent & antelucanis cœtibus hymnos Chriſto cuidam canerent deo, alioqui ſuo ipſorum inſtituto proprie abhorrentes ab omni crimine et ſcelere, homicidijs, furtis, adulterijs, latrocinijs & his ſimilibus. Vides impie, q̃ non nuper hæc cœperit cõſuetudo canendi pſalmos & hymnos deo in eccleſia? Quæ interim ſemper obſeruata eſt, & eo viguit magis, quanto maior religioni Chriſtianæ conceſſa eſt libertas ſe explicandi. Flebam, inquit Auguſtinus, vberrime in hymnis & cantibus, ſuaue ſonantibus, eccleſiæ vocibus vehementer affectus, voces quidem influebant in auribus meis, & veritas eliquaba- B tur in cor meum. Et diuus ille Ambroſius in quadam oratione aduerſus Maxentium, de baſilicis tradendis: Itaq; & hodie, inquit, cum laudatur Chriſtus Arrianorum amentia verberatur. Gezareni præſentiam Chriſti ferre non poterant, iſti nec laudationem Chriſti ſuſtinere poſſunt. Vident pueros Chriſti gloriam cõcinentes, quia ſcriptum eſt: Ex ore infantiũ & lactentium perfeciſti laudem. Irrident iſtam ætatulã fidei plenam & dicunt: Ecce quid clamant. Sed reſpondet ijs Chriſtus: Si tacuerint hi, lapides clamabunt: hoc eſt, fortiores clamabunt, clamabũt & iuuenes, clamabunt & maturiores, clamabunt & ſenes. Hactenus Ambroſius. Vides itaq; etiam hac in re obſeruationem catholicæ eccleſiæ ſibi per omnia conſonam. Et quemadmodum nunc ad præſentem vſq; tempeſtatem per hæreticos hos excitatam toto orbe terrarum, quacunque patet nomen Chriſtianum, obſeruari videmus, idem obſeruatum fuiſſe a pa- C tribus noſtris, a quibus fidem didicimus in catholica eccleſia, idem obſeruatum temporibus Auguſtini & Ambroſij, idem quoq; ipſis apoſtolorum temporibus.

Teſtimonium Plinij ad Traianum.

Auguſtinus de canticis eccleſiaſticis.

Ambroſi.

Concluditur obſeruatio catholicæ eccleſiæ ſibi ſemper conſona.

Ridẽt impij Vuicleſiſtæ, quod catholica per orbem eccleſia aquam ſale exorcizet in vſus varios: quod baptiſmi fontem ſanctificet & benedicat: quod baptizatos & ordinatos in ſacerdotes, aut epiſcopos inungat chriſmate aut ſacro oleo, q; templa, altaria, & vniuerſa diuino mancipata cultui, benedictionibus ſanctificet ac dedicet: nec rident tantum, imo vt impia, & necromanticæ artis veſtigiũ referentia execrantur. Ex quorum fontibus hauſit execrandus ille Lutherus venenum, quod propinauit orbi, vtq; ſuos doceat ſacro chriſmate (quod fœtidum rancidumq; oleum appellat) inungere calceos, aquam benedictam fœdare ſtercore, fontem baptiſmatis ſanctum effundere velut noxiũ, & abſq; oleo ſancto aut chriſmate infantes aqua communi in deriſum catholicæ eccleſiæ baptizare: breuiter nullã ſacri et prophani habere diſtãtiam. Ex cuius ſchola prodierunt

De benedictionibus & conſecrationibus eccleſiaſticis hæreticorum ſententia.

dicerunt nobis hi Anabaptiſtæ,qui hæc omnia,ſed aliquanto impudentius & efferatius prædicant,atq; etiã manu aſſerunt. Sed hæc Vuiclefiſtæ, D Lutherani,Anabaptiſtæ,& eius farinæ hæretici. Contra,ex eccleſiæ catholicæ traditiõe vera pietate homines dei,aereã poteſtatem,inimicã contrariamq; pietati,exorcizando eijciunt,non placando,omnes tentationes aduerſitateſq; eius vincunt,orando, nõ ipſam, ſed deum ſuum aduerſus ipſam.In eius ergo nomine vincitur,qui hominem aſſumpſit,egitq; ſine peccato,vt in ipſo ſacerdote & ſacrificio fieret remiſſio peccatorum.

Sentẽtia catholicæ eccleſiæ.

Augu.de ciuita. dei li. 10.cap.22.

Itaque de aqua benedicta ſcribit ille ſanctus Alexander, eius nominis primus,qui ſub Traiano Romanæ eccleſiæ præfuit. Aquam, inquit, ſale conſperſam, populis benedicimus: vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur ac purificentur:quod & omnibus ſacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam ſi cinis vitulæ aſperſus ſanguine populum ſanctificabat atque mundabat:multo magis aqua ſale aſperſa diuiniſq; precibus ſacrata, populum ſanctificat & emundat. Et ſi ſale aſperſo per Helizeum propheta,ſterilitas aquæ ſanata eſt:quãto magis diuinis precibus ſacratus ſterilitatem auferet rerum humanarum,& coinquinatos ſanctificat, mũdat & expurgat,et cætera bona multiplicat,et inſidias diaboli auertit,et a phãtaſmatis & verſutijs eius homines defendit? Nam ſi tactu fimbriæ veſtimenti ſaluatoris ſaluatos infirmos non dubitamus: quanto magis virtute ſacrorum eius verborum diuinitus ſacrantur elementa, quibus ſanitatem corporis & animæ humana percipit fragilitas? Hæc illo tempore,ille Alexander catholicæ eccleſiæ epiſcopus. E

Antiquiſſimus vſus aquæ benedictæ.

De ſacris veſtibus, pallis & vaſis, qua reuerentia contrectari debeant, ſcribit beatus Clemens martyr & pontifex, B. Petri in Romana eccleſia ſucceſſor. Fuiſſe quoq; ab ipſis apoſtolorum temporibus toto orbe,deo dicatas ædes & oratoria,in quibus conuentus et collecta fieret populi per vnam ſabbati ad audiendum verbum dei, & percipiendum dominici F corporis & ſanguinis ſacramentum, vel ex ipſius Philonis (quod ſupra citauimus)euidens eſt teſtimonio,& apoſtolicæ confirmant epiſtolæ, & ſanctorum omnium monumẽta atteſtantur.Quæ licet ſalibus exorcizabantur,nondum chriſmate inungebantur,nec ſtabat erectum altare in titulum,in figura domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt altare noſtrum, ſacerdos & hoſtia.At poſtquam per Conſtantinum confirmata eſt pax eccleſiæ,Syluester papa primus publice conſecrauit Lateranẽſem eccleſiam, et alteram in honorem principis apoſtolorum Petri,in qua ſuper corpus apoſtoli erexit altare lapideum,& chriſmate perunctum benedixit & conſecrauit, moremq; illũ obſeruandum ſanciuit paſtoribus eccleſiarũ omniũ.Quod tamẽ epiſcopalis tantum eſſe muneris, ex veteris tabernaculi figura beatiſſ. Damaſus & Leo illius Syluestri ſucceſſores definiuerunt.

Antiquiſſimus vſus conſecrationis ſacrorũ locorũ, veſtium,vaſorum.

Iã & baptizatos inungi chriſmate, ſeu oleo in altari ſanctificato, aquã etiam fontis baptiſmalis conſecrari,non nuper cœpiſſe,ſed ab initio in eccleſia

Vſus ſacri chriſmatis. Benedictio

A cleſia ex apoſtolica traditione obſeruatum fuiſſe, antiquiſſimos & omni fontis bapti
exceptione maiores teſtes habes, Dionyſium in hierarchia eccleſiaſtica, ſmatis.
Clementem in recognitionibus, Cyprianum in epiſtola ad Ianuarium,
Origenem in epiſtolam ad Romanos, Magnum Baſilium libro de ſpiri-
tu ſancto, cuius ſuperius audiuiſti teſtimonium.

Dies feſtos, præcipue autem, quibus redẽptionis & ſalutis noſtræ an- Dies feſti.
nua celebritate recolũtur myſteria incarnationis, natiuitatis, paſſionis, re-
ſurrectionis, aſcenſionis in cœlum, demiſſi in diſcipulos ſpiritus ſancti.
Præterea diem dominicum per hebdomadas ſingulas (ita vocantes pri-
mam ſabbati) in memoriam reſurrectionis dominicæ, ex apoſtolica tra-
ditione, quæ ſpiritum ſanctum haud dubie doctorem habuit, ab initio
magna cum veneratione religioſe obſeruatos fuiſſe ab vniuerſa Chriſti
eccleſia, teſtes ſunt, in primis ipſe Ioannes euangeliſta, qui dominicæ diei
in Apocalypſi meminit. Deinde glorioſus ille martyr, & a beato Petro ſi-
B bi in Antiochena eccleſia ſucceſſor conſtitutus Ignatius: qui in epiſtola
ad Magneſianos, docet in locũ ſabbati apud nos ſucceſſiſſe dominicum
diem, in memoriam & honorem reſurrectionis dominicæ. Quo die iu-
bet omnem populum vnanimiter concurrere in eccleſiam dei. In epiſto-
la ad Philippeñ. quadrageſimæ & hebdomadæ paſſionis ſpecialiter me
minit. Et de celebrando paſchate, non cum Iudæis quarta decima menſis
primi, ſed dominica proxima. Vtramq; vero hanc epiſtolam illius indu
bitato eſſe B. Hieronymus affirmat in ſcriptoribus eccleſiaſticis. Idẽ Ori-
genes locis q̃ plurimis. In Matthæum autem nõ ſolum prædictas noſtræ
redemptionis annuas ſolennitates, ſed etiam ſanctorum quorundam te-
ſtatur obſeruatas fuiſſe ab initio eccleſiæ. Siquidem ſanctorum Innocen
tum memoriam ſempiternam dicit a ſanctis patribus mandatam cele-
brari in eccleſijs. Idem ex Maximo, Cypriano, Baſilio, Ambroſio, Hiero-
C nymo, Auguſtino, Chryſoſtomo, Theophilo Alexãdrino, & alijs euiden
tiſſimum eſt videre: quorum extant plurimæ conciones, quas per ſingu-
las anni feſtiuitates habuerunt ad populum: qui etiam omnes quadrage- Quadrage
narium ieiunium nobis commendant, nõ tanquam ab hominibus cõſti- nariũ ieiu-
tutum, ſed diuinitus conſecratum: nec terrena cogitatione initiatum, ſed nium diui-
cœleſti maieſtate præceptum, apoſtolorum ordinatione ac miniſterio. nitus conſe
Quod tametſi quidam tradant a Theleſphoro inſtitutum, qui ſeptimus cratum, &
a beato Petro catholicæ eccleſiæ præfuit, hoc ita accipiendum eſt, nõ qua- apoſtolorũ
ſi autor ipſe, ſed exactor fuerit, ſuoq; decreto negligentiores ac deſides co ordinatio-
egerit obſeruare, quod ante ipſum veluti ex apoſtolica inſtitutione, tota ne traditũ.
eccleſia certum eſt obſeruatum fuiſſe. Contra, impij iſti omnia hæc ri- Theleſpho
dent, contemnunt, & abolere conantur, quia præſcripta non inueniuntur rus, non au
in euangelio & apoſtolicis literis. Quid igitur? Nunquid dubitabit vllus tor, ſed exa
qui Chriſtianus haberi voluerit, ſequetur ne catholicæ eccleſiæ traditio- ctor quadra
nem, obſeruationẽ & ſententiã? An vero execrandos illos, & iamdudum geſimalis ieiunij.

M a ca-

a catholica eccleſia execratos, & anathematizatos, Vuiclefum, Lutherũ, D
& cæteras peſtes eiuſmodi.

De votis monaſticis catholicæ eccleſiæ ſententia.

De votis monaſticis quid ſentiat catholica per orbem eccleſia, haud obſcurum cuiq̃ eſſe poteſt, cũ videre ſit eiuſce inſtituti homines toto orbe Chriſtiano, non ſolum apud eos, qui Romanam agnoſcũt & ſequuntur eccleſiam, ſed etiam apud Græcos, Aſiaticos, Armenos, Indos, breuiter quacunq; patet nomen Chriſtianum. Neq; cœpiſſe nuper, ſed fuiſſe ab initio naſcentis eccleſiæ, certum eſt.

Antiquus vſus.

Cuius rei Philo ille, quem ſupra citauimus, luculentiſſimum perhibet teſtimonium eo libello, quem inſcribit de vita contemplatiua ſupplicum, quorum inſtitutum, vt piũ, vt ſanctum, & in primis fructuoſum, ſemper probauit Chriſti eccleſia. Et quo pacto poſſet a quoq̃ ſanę mentis non vehementer probari, vt iuxta Ioannis euangeliſtæ conſilium, abrenunciato mundo hoc fallaci & nequam, ſpeciali ſe voto & ſacramento adſtringat aliquis aſſidue ſtare in procinctu, in acie, aduerſus inimicas phalanges, quibus ille nos quotidie oppugnat & oſcitantes ſecuroſq; capit: concupiſcentiam dico carnis & oculorum, & ſuperbiam vitæ, hoſtes ſane q̃ infeſtiſſimos atq; aduerſus illos, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis ſe votis adſtringat: ſuperbiam vitæ, obedientiæ vinculo coercens, per quam quis ſemetipſum prorſus abnegat, ac ſe infra ſe deijcit, ſuperiorisq; arbitrio totum cõmittit, carnis vero concupiſcentiam frenans & alligans voto perpetuæ caſtitatis, & ſemetipſum caſtrans propter regnum cœlorum. Inſatiabilem vero illam concupiſcentiam oculorum circunſcribens, et prorſus eruens voto voluntariæ paupertatis, & omnium rerum huius mundi abdicatione. Sed non eſt omnibus datum, aſſequi optima: qui vero poteſt capere, capiat: qui non poteſt, ſaltem ſuam ipſius imperfectionem agnoſcat & doleat, ſaltem admiretur meliora, & æmulari, qua poteſt, ſtudeat. Sed poſtquam quis apposuit manum ad aratrum, ſi inſtar vxoris Loth reſpiciat retro ad Sodomam, quam reliquit, vt ſe ſaluaret in monte: ſi quæ diſtinxerunt labia ſua, F fecit irrita, iam nõ eſt aptus regno dei, ſed ſibi parauit damnationem, quia primam fidem irritam fecit, inquit Apoſtolus. Si enim nolueris polliceri, abſq; peccato eris: quod autem ſemel egreſſum eſt de labijs tuis, obſeruabis & facies, ſicut promiſiſti domino deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo locutus es: ſiquidẽ requiret illud dominus deus tuus. Hæc eſt, & ſemper fuit catholicæ eccleſiæ de votis monaſticis & religioſorum inſtituto ſententia.

1. Timo. 5
Deut. 23

Definitio conciliorũ.

Quam & pleriſq; concilijs aduerſus prophanas hæreticorum nouitates, etiam per ſcripturæ chirographũ Chriſtifidelibus conſignauit: vt Carthagineñ. quarto capite vltimo decretorum ſuorum, ſimiliter Toletano IIII. cap. XLVIII. LI. & LV. Item concilio Valentino cap. vlt. Et Auraiceñ. ca. XVII. Elebertino ca. XIII.

Cõcors ſententia patrum.

Eandem hanc ſententiam in omnibus orthodoxorum, qui ab initio fuerunt, patrũ ſcriptis, quorum pars non exigua eiuſdem inſtituti ſectatores & aſſertores fuere, inuenies,

A inuenies, Dionyſio, Ignatio, Cypriano, Baſilio, Ambroſio, Hieronymo, Chryſoſtomo, Auguſtino, Gregorio, breuiter omnibus. Ex quibus prolixitatem fugientes, libet Auguſtini ad quendam Armentanum (qui abrenunciato mundo vna cum vxore ſua ſe voto adſtrinxerat) verba adſcribere: Priuſquam, inquit, eſſes voti reus, liberum fuit quo eſſes inferior: quamuis non ſit gratulanda libertas, qua fit, vt non debeatur, quod cum lucro redditur. Nunc vero, quia tenetur apud deum ſponſio tua, non te ad magnam iuſtitiam inuito, ſed a magna iniquitate deterreo. Non enim talis eris, ſi nō feceris quod vouiſti, qualis fuiſſes, ſi nihil tale voluiſſes. Minor enim tunc eſſes, non peior. Modo autem tanto (quod abſit) miſerior, ſi fidē deo fregeris: quanto beatior, ſi perſolueris. Nec ideo te vouiſſe pœniteat, imo gaude iam tibi ſic non licere, quod cum detrimento tuo licuiſſet. Aggredere itaq; intrepidus & dicta imple factis. Ipſe iuuabit, qui B vota tua expetit, felix eſt neceſſitas, quæ ad meliora compellit. Hęc ille Auguſtinus. Imo hæc illi quos citaui, vniuerſi: ſed libuit communem omnium ſententiam his Auguſtini verbis referre.

Aduerſus hāc catholicæ eccleſiæ ſententiā inſurgit impurus ille & omni execratione ac odio dignus Lutherus, monaſtici inſtituti ſecundum regulam dicti beatiſſimi patris Auguſtini profeſſor. Qui pœnitens emiſſi ante annos q̄ plurimos voti, reuertenſq; velut canis ad vomitum, & cum vxore Loth reſpiciēs retro ad Sodomam quam reliquerat, et ſanctimoniali (quam miſeram ſecum pertraxit in perditionē & interitum) inceſta copulatus libidine, vt & illius & ſuæ cauteriatæ conſcientię blandiretur, & vlceri obduceret cruſtā (an ſibi perſuadeat, neſcio) ſaltē prædicat & docet, vota quæ diximus monaſtica, obedientiæ, perpetuæ caſtitatis, & voluntariæ paupertatis, eſſe ſtulta & impia, vtpote impoſſibilia, & libertati Chriſtianæ contraria: & propterea nec obligatoria corā deo: C hoc vnum omnibus viribus agens, vt q̄ plurimos vna ſecum in perditionem pertrahat. Qui q̄ multos hac peſtilentiſſima ſua doctrina & perſuaſione vtriuſque ſexus attraxerit ex ſancto inſtituto in fornices, & proſtibula, & deo mancipata vaſa conſpurcarit fœdiſſima libidine, in qua volutatur velut ſus in volutabro luti, horret meminiſſe animus, & reperiri pudet Chriſti nomen profeſſos, qui huius tam prodigioſam, tam inſanam impietatē ſequantur, relicta clariſſima atque omnibus nota ſententia catholicæ eccleſię & aquilarum eius. Non pudet cynicum & impurum illum publice aſſerere, æque non eſſe arbitrij ſui, vt ſe ſeruet ab abuſu & commixtione fœminæ, q̄ non eſt ſui arbitrij, mas ſit an fœmina. Credo ſane illum de ſe iam vere dicere, & quandoquidem ſe totum mancipauit Satanæ, non eſſe illum amplius ſui arbitrij, ſed ſeſe illi exhibere organum per omnia obſequentiſſimum. Sed abſit hæc impuritas, non dicam a Chriſtianis mentibus, ſed a caſtis pudicíſque auribus. Ille Philo de primis huiuſce inſtituti cultoribus in ipſo naſcentis eccle-

Lutheri impijſſima de votis monaſticis ſententia.

Lutheri exe cranda impuritas.

 ſiæ

ſiæ exordio: Cum viris, inquit, quos dicimus, ſunt autem & fœminæ, D
in quibus plures iam grandæuæ ſunt virgines, integritatem caſti corporis, non neceſſitate aliqua, ſed deuotione ſeruantes: dum ſapientiæ ſtudijs ſemet geſtiunt, non ſolum animo, ſed & corpore conſecrare. Indignum ducentes libidini mancipare vas ad capiendam ſapientiam præparatum, & edere partum eas, a quibus diuini verbi concubitus ſacroſanctus & immortalis expetitur, ex quo poſteritas relinquatur corruptelæ mortalitatis obnoxia. Hoc ille Philo prædicat eo tempore vulgare per orbem inſtitutum fuiſſe, quod hi impoſſibile faciunt. Sed non obijciam impuro illi noſtras virgines, quę ſequuntur agnum, quocunq; ierit, & quarum apud nos celebratur glorioſa & ſempiterna memoria, ſed ethnicas proferre poſſum innumeras, quæ aduerſus illum conſurgent in iudicio. Quid de Veſtalibus Romanis dicet hoc libidinis mancipium, quarum inſtitutum durauit tot ſeculis, & præuaricatio mortis animaduertebatur ſupplicio? Viuæ ſiquidem defodiebantur, ſi quæ ſe polluiſſent inceſtu. Si illæ puellæ, & mulierculæ dæmoni dicatam ſponte caſtitatem corporis ſeruare poterant, non potuerunt nec poſſunt hoc viri & fœminæ, qui ſe dicauerunt Chriſto & diuino cultui manciparunt? Illius præſertim adiuti auxilio, apud quem omnia ſunt poſſibilia, & qui ſuos ſibique fidentes nunquam deſerit? Quam multæ ſine Chriſto, etiam aduerſus barbaricam & hoſtilem vim vi ſibi illata vindicauerunt pudicitiam & caſtitatem corporis, ita mori prægligentes, q̃ vt vel inuitæ paterent virorum libidini? Et hic ille euangelicæ caſtitatis præco, abſque vlla prorſus verecundia mittit ſanctimoniales omnes, & monachos, qui deo ſe conſecrauerunt, in fornices & proſtibula, nempe ad opus (vt dicit) magis neceſſarium, q̃ ſit edere aut bibere, q̃ ſcreare, expuere, aut ventrem exonerare, q̃ dormire aut vigilare. Et hactenus quidem, ſed fortaſſis prolixius q̃ requirebat inſtituti ratio (dum veluti catena quadam peſtilentiſſimarum hæreſium, quibus infelici tempeſtate noſtra iactatur & miſerabiliter diuexatur eccleſia, trahor per ſingula errorum capita) velut in multis exemplis exercitatum te reddere ſtudui, Chriſtiane lector, quo pacto per ſingulas quaſque quæ circa fidem religionemque noſtram incidunt, controuerſias, certo inuenire poſſis ipſius catholicæ eccleſiæ, quam ſequi debeas, fidem & ſententiam, eamque ab hæreticæ prauitatis impietate diſcernere. Sed in altero tantum genere, quæ incidere poſſunt, quæſtionum & controuerſiarum, nempe de quibus etiam vulgus Chriſtianorum explicitam aliquam diſtinctamque fidem habet. In quo hoc interim velut vſuræ ſorti acceſſit, quod clariſſime intellexiſti, eandem quæcunque nunc eſt, etiam ſemper fuiſſe catholicæ eccleſiæ de quocunque dogmate fidem & ſententiam, nec quicquam temporis proceſſu vnquam recepiſſe aut ſuperaddidiſſe noui, ſed diligenter cuſtodiuiſſe ſemper depoſitum. Et quodcunque

Ab ethnicis conuincitur.

E

Peroratio de inueniẽda orthodoxa fide in controuerſijs primi generis.

F

ex apo-

A ex apoſtolica ab initio traditione acceperat, quamuis politum aliquando, diſtinctum, explicitumque magis: idem tamen, immutatumque tranſmiſiſſe ad poſteros.

Explicatio ſupra dictę methodi in controuerſijs ſecundi generis.

• In altero autem genere, eorum videlicet, quæ a captu vulgi ſunt remotiora, ſed ad reconditiora fidei noſtræ myſteria pertinent, vt in ſingulis catholicæ eccleſiæ fidem ac ſententiam inuenias, & ab hæretica falſitate diſcernas, aquilarum, vt ſuperius diximus, noſtrarum conſenſum vt exquiras, neceſſe eſt. Vbi enim illæ congregantur, ibi corpus eſt, ibi Chriſtus, & veritas. Quarum conſenſus eſt communis ipſius eccleſiæ ſenſus, cuius illæ ſunt columnæ quædam, & membra præcipua, præ cęteris donata abundantiori menſura ſpiritus, & ſubtiliori quodam ſenſu prædita, ita vt in illis vniuerſi corporis ſenſus præcipue vigeat. Ab hoc tamen ipſo labore in omnibus fere quæ ſuboriri poſſunt, quæſtionibus, iamdudum ipſa nos liberauit eccleſia, & in ſanctis concilijs aduerſus impia pleraque hæreticorum dogmata de ſacroſanctis & ineffabilibus illis

Obſeruandus conſenſus aquilarum.

B noſtræ fidei, indiuiduæ (inquam) trinitatis & incarnationis alijſque myſterijs, quæ velut zizania quædam inimici illius aſtu triticeæ fidei ſeminibus ſuperſeminata fuerunt, hoc pro nobis ſubijt & deſudauit laboris: vt obſeruata aquilarum congregatione, quis earum, atque adeo catholicæ eccleſiæ, de ſingulis conſenſus fuerit, ſcripturæ ſuæ chirographo nobis conſignauerit. Quod quotieſcunque factum inuenerimus, nihil dubitabimus ſequi, quicquid vniuerſalis concilij autoritate rite decretum fuerit. Si quid vero nouæ quæſtionis exurgeret, vbi id factum minime reperiretur: tunc tibi id laboris deſudandum erit, & recurrendum ad ſanctorum patrum ſententias, eorum duntaxat, qui ſuis quique temporibus & locis in vnitate communionis & fidei permanentes, magiſtri probabiles extiterunt. Et quicquid vno ſenſu & conſenſu tenuiſſe inueneris,

C eum catholicæ eccleſiæ verum catholicumque ſenſum, veram ſententiam, veram fidem abſque vllo ſcrupulo teneas. Quod ipſum quoque vt eccleſiaſtico tibi exemplo aliquo comprobem, ex quo & certo ſimul intelligere poſſis veram inueſtigandæ ſententiæ ac fidei catholicæ eccleſiæ nos explicaſſe methodum, & formam habeas quã huiuſmodi in re abſque ſcrupulo ſequi poſſis & debeas: clarius nullum adhibere poterimus, quam ſancti illius Epheſini concilij, quod ſub Celeſtino Romano pontifice, anno noſtræ ſalutis quadringenteſimo triceſimo quarto celebratum eſt, ob Neſtorij Conſtantinopolitani epiſcopi, de verbi diuini incarnatione execrandam blaſphemiam, qui Chriſtum ex Maria purum hominem, non deum natum, diuinitatem vero illi poſt dono collatam, velut pro merito, prophana impiaque nouitate adſerebat. Vbi cum de ſanciendis antiquis & ſacroſanctis fidei dogmatibus ageretur, ne qua forte etiam illic obreperet prophana nouitas in modum Ariminenſis perfidiæ, vniuerſis ſacerdotibus, qui illo circiter ducenti numero conuenerant, pe-

Clariſſimũ exemplum Epheſinæ ſynodi, & merito imitandum.

neex maiori parte Metropolitani epiſcopi, tantæ eruditionis & doctri- D
næ, vt pene omnes idonei eſſent, qui poſſent diſputare de dogmatibus; vt tamen non ſolum in præſenti rem bene diſponerent, verum & poſteris exempla profutura relinquerent, hoc fideliſſimum atque optimum factu viſum eſt. Quandoquidem diuinæ ſcripturæ verba (quæ perperam intellecta etiam iactabantur ab hæreticis) pro ſuo plerique arbitratu interpretantes, varias inde opiniones erroreſque conciperent, vt in medium ſanctorum patrum proferrentur ſententiæ: quorum alios martyres, alios confeſſores, omnes vero catholicos ſacerdotes fuiſſe & permanſiſſe conſtaret, vt ſcilicet rite & ſolenniter ex eorum conſenſu atque decreto, & diuinæ ſcripturæ recte intelligerentur proloquia, & antiqui dogmatis regula confirmaretur, condemnareturque prophanæ nouitatis blaſphemia. Quorum & nomina & numerum, ne quid ad fidem rerum deeſſet, nobis ediderunt, et ſcripto reliquerunt illi patres noſtri, qui tempore eiuſdem celebrati concilij florentes, poſteritatis curam habuerunt, atque eiuſ- E
dem concilij ſaluberrimum exemplum, vt fidiſſimum & ſecuriſſimum in omni exorta nouitate hæretica imitandum nobis propoſuerunt. Fuerunt ergo hi viri, quorum in illo concilio ſeu tanquam iudicum, ſeu tanquam catholicæ fidei & ſentẽtiæ teſtium ſcripta prolata ſunt, ſanctus Petrus Alexandrinus epiſcopus, & martyr beatiſſimus, ſanctus Athanaſius eiuſdem ciuitatis antiſtes, & confeſſor, multis hæreticorum perſequutionibus probatus & exercitus: ſanctus Theophilus, eiuſdem item vrbis epiſcopus, vir fide, vita & doctrina clarus. Cui ſucceſſit venerandus Cyrillus, qui tunc Alexandrinam illuſtrabat eccleſiam, atque illi concilio præſidebat: a quo illius, quamuis viuentis ſuffragium ob ſingularem eius vitæ, fidei, doctrinæque præeminentiam, cæteris adnumerari meruit. Et ne forte vnius ciuitatis aut prouinciæ fides, quatuor his teſtibus explorata, pro catholica fide imprudenter velut ſubdita putaretur, adhibita ſunt etiam F
illa Cappadociæ lumina, ſanctus Gregorius Nazianzenus, ſanctus Baſilius, Cæſareæ, Cappadociæ epiſcopi & confeſſores: ſanctus item alter Gregorius Nyſſenus epiſcopus, fidei, conuerſationis, integritatis & ſapientiæ merito Baſilio fratre digniſſimus. Sed ne aut Græcia ſola, aut Oriens tantum, verum etiam Occidentalis & Latinus orbis ita ſemper ſenſiſſe probaretur, lectæ ſunt quoque ibi quædam ad quoſdam epiſtolæ ſancti Felicis martyris, & ſancti Iulij vrbis Romæ epiſcoporum. Et vt non ſolum caput orbis, verumetiam & latera, illi iudicio teſtimonium perhiberent, adhibitus eſt a Meridie beatiſſimus Cyprianus Carthaginenſis epiſcopus & martyr, a Septentrione ſanctus Ambroſius Mediolanenſis epiſcopus. Hi ſunt igitur omnes apud Epheſum ſacrato decalogi numero, Magiſtri, Conciliarij, Iudices, teſteſque producti: quorum beata illa ſynodus doctrinam tenens, concilium ſequens, credens teſtimonio, obediens iudicio, abſque tædio aut præſumptione de fidei regulis pronun-

A pronunciauit. Et quanquam multo amplior numerus adhiberi potuerit, poſteris tamen in hoc formam & exemplum relinquentes, illis paucis contenti fuerunt: vt quos non aliud ita conſonanter ſenſiſſe de myſterijs catholicæ fidei, quàm cæteros collegas ſuos omnes, quàm denique catholicam eccleſiam vniuerſam, nemo dubitabat: quorum deinceps exemplum in omnibus ſubſequentibus concilijs ſaluberrimo exemplo ſemper ſecuti fuere. Id quod & nobis eorundem poſteris & legittimis filijs diligenter ſequendum atque obſeruandum eſt, ſi quid noui prius non definitum emerſerit. Cuius poſt in proceſſu inſtituti operis ſubinde exhibebimus exemplum. Nunc vero ad eccleſiam, eiuſque vnitatem, hierarchiam & formam redeundum eſt.

LIBRI PRIMI FINIS.

B

HIERARCHIAE ECCLESIASTICAE LIBER SECVNDVS.

Vnitatem catholicæ eccleſiæ non conſiſtere in vinculo charitatis aut gratiæ, quo membra eius ſibi inuicem colligentur & capiti. CAP. I.

CONSTITVTIS iam, conſtabilitiſque principijs, quibus in ſubſequenti, atque adeo in omni, quæ de fide ac religione Chriſtiana eſt, diſputatione nobis vtendum eſt: vtpote, ex quibus omnis ea quæſtio certo reſolui demonſtrarique poſſit: redeundum eſt ad id quod propoſuimus a principio, videlicet ad catholicam Chriſti eccleſiam, eius formam, vnitatem, hierarchiam, qua eandem inſtituit, ordinauitque Chriſtus. De qua hoc primum inuenimus, eſſe multitudinem, cœtum, aut ſocietatem quandam Chriſtifidelium, ſub vno inuiſibili duce & capite Chriſto, apoſtolorum miniſterio propagatam in fines orbis & ſeculi, eandemque hanc eſſe cum illa priori catholica dei eccleſia, & quodammodo diuerſam: veterem, & quodammodo nouam: a Chriſto per apoſtolos ſumentem exordium: & propria ſua forma diſtinctam & deliniatam. Cuius quoniam tam omnibus eſt confeſſa ac cantata, quàm neceſſaria vnitas, de ea prius agendum eſt. Ex ea enim inueſtigatione deducemur ad propriam eius formam: vnde vt & alterius cuiuſque rei, etiam ipſius vnitas dependet. Scribit de ea glorioſus ille Cyprianus martyr & pontifex, quod eius vnitatem quiſquis deſerit, legem dei non retineat, non teneat patris & filij fidem, vitam non retineat nec ſalutem. Sententiam hanc æque

(Cõtinuatio)

C

(De vnitate catholicæ eccleſiæ.)

(Diuidi ab vnitate catholicæ eccleſiæ, damnari.)

probant omnes, tam catholicæ eccleſiæ filij, ꝙ ſchiſmatici & hæretici, D quiſque confitetur eccleſiæ vnitatem niſi damnabiliter ſcindi non poſſe: & æque nullum nunc extra eccleſiam ſaluum fieri, ꝙ dudum extra arcam illam a diluuio. Sed quiſque contendit vnitatem ſe ſeruare eccleſiæ, & intra eius gremium permanere. Quam apud ſe eſſe volunt, tam ſchiſmatici, ꝙ hæretici, nos vero catholicæ eccleſiæ filios ab eadem extorres agere. Controuerſia hæc inter nos eſt, inquit Auguſtinus aduerſus Donatiſtas, vbi vera ſit eccleſia CHRISTI, apud vos, an apud nos. Hoc igitur expediendum eſt, quo vinculo in vnitatem catholicæ eccleſiæ colligentur Chriſtifideles, ipſius eccleſiæ membra. Quod ſi notum erit, quis nam abrupto hoc vinculo ab eius vnitate ſe diuidit, latere non poterit.

Quo vinculo colligent fideles in vnitatem catholicæ eccleſiæ.

Donatiſtarū hæreſis.

Donatus quidam Afer, aduerſus quem ſuo tempore decertabat diuus Auguſtinus, cum Ceciliano Carthaginenſi epiſcopo infenſus eſſet, & eius promotionem confictis aduerſus eum criminibus fruſtra impedire molíretur, ſe diuidens a catholica eccleſia, & magnam Africæ partem in ſui erroris conſenſum attrahens, docebat apud ſe ſolum & quos deceperat, remanſiſſe veram Chriſti eccleſiam. In diuerſa vero, quæ toto orbe erat, parte, quoniam Ceciliano communicabat, perijſſe eandem. Siquidem malos, qualem videri & haberi volebat Cecilianum, contendebat minime pertinere ad eccleſiam: bonos vero malorum communione pollui, & ob id vna cum malis extra eccleſiam fieri. Ex cuius ſchola prodierunt etiam Monteñ. Rogatiani, Circumcelliones, & id genus monſtra alia. Aduerſus quorum errorem pro veritate & vnitate catholicæ eccleſiæ præcipue decertauit diuus Auguſtinus, pleriſque ſuorum operum tractatibus, vt aduerſus Vincentium Donatiſtam. Item aduerſus Fulgentium quendam eiuſdem farinæ hominem, præcipue autem aduerſus Petiliani epiſtolam, oſtendens illum lapidem de monte abſciſſum F ſine manibus non includi in vnum aliquem Africæ angulum, quandoquidem ipſe factus mons magnus impleuit vniuerſam terram. Habet, inquit ille, & ſemper habebit Chriſtus integram hæreditatem ſuam, & poſſeſſionem ſuam terminos terræ. Se vero huic hæreditati potius ſubtrahunt, qui illam Chriſto conantur detrahere. Non enim relinquet dominus plebem ſuam, quæ eſt ſicut arena maris: nec contentus erit paucitate hæreticorum, qui venit omnes redimere: neque enim parua, ſed plane copioſa apud eum redemptio eſt. Quantus eſt vero iſtorum numerus ad magnitudinem precij? Quo ſe magis fraudant, qui ipſum euacuare conantur. Ex dictorum etiam fontibus ſuam quoque impietatem hauſit Ioannes ille Huſſita, damnatus Conſtantienſi concilio. Cuius (vt in alijs vniuerſis) Lutherum quoque ſuum aſſertorem inuenit. Hic tamen, non vt illi, charitate & gratum faciente gratia (vt dicam ſcholaſtice) ſecundum præſentem iuſtitiam, ſed gratia prædeſtinationis, velut

Motteñ. Rogatiani. Circumcelliones.

Ioannes Hus, gratia prædeſtinationis colligari vult in vnitatem membra eccleſiæ.

E

A velut vinculo quodam colligari dicit corpus eccleſiæ, & quodlibet eius membrum,ipſi ſuo capiti indiſſolubiliter vniri.Hic itaqꝫ non peccatores ſolum,ſed & præſcitos omnes(tametſi ſint in charitate dei & gratia ſecundum præſentem iuſtitiam)eliminat ab catholica dei eccleſia,nec vult eius partem vllatenus poſſe fieri.

Horum omnium intelligere non poſſum impia magis, an ſtultior ſit aſſertio,qua inter nos ducunt pluſqꝫ Cimmerias tenebras,vt nec mutuo nos,nec catholicæ eccleſiæ miniſtros,prælatoſqꝫ noſtros,nec ipſam deniqꝫ eccleſiam,vbi aut quæ ſit,poſſimus agnoſcere. Quid eſt ergo, qꝫ Chriſtus nos iubet denunciare eccleſiæ,ſi peccans in nos frater correptione noſtra emendari noluerit? vbi hanc requiremus? vt agnoſcemus? Certe non talem eccleſiam ſuam ipſe nobis depinxit eius autor, cum eam aſſimilaret ſagenæ miſſæ in mare & ex omni genere piſcium congreganti: Cõfutatio. Peccatores eſſe mẽbra eccleſiæ. Matth.13

B Quam,inquit,cum impleta eſſet,educentes ac ſecus littus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa,malos autem foras miſerunt:Sic erit in conſummatione ſeculi.Exibunt angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum,& mittent eos in caminum ignis. Vides in eccleſiæ ſagena malos & bonos contineri ad conſummationem vſque ſeculi. Rurſus,& nuptiarum illa parabola(quas filio ſuo apparabat rex ille regum, quibus ſuum intra nos regnum,hoc eſt,eccleſiam ſuam idem filius iterum nobis explicat)etiam clariſſime ſignificat bonos & malos permixtim contineri in eadem, ad tempus vſque iudicij, & donec ingrediatur rex videre diſcumbentes. Nam cum inuitati Iudæi, quorum erat adoptio filiorum, & gloria,& teſtamentum, & legiſlatio, & obſequium, & promiſſa, quorum patres, ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem, ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Cum,inquam, inuitati illi non ſolum venire contemnerent,ſed etiam conuocantes ipſos ad nuptias ſummi illius regis filij Matth.22

C (hoc eſt, vt idem ipſe exponit,ad eccleſiam ſuam) ſeruos eius retinerent & contumelijs affectos occiderent, præcepit rex ſeruis, quandoquidem inuitati illi indignos ſe reddiderunt qui inducerentur, vt irent ad exitus viarum,hoc eſt,in fines orbis vſqꝫ,& quoſcunque inuentos vocarent ad nuptias. Et egreſſi,inquit,ſerui eius in vias, congregauerunt omnes quos inuenerunt,malos & bonos,& impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentium. Vides iterum,bonos & malos congregatos ad nuptias,quibus regnum cœlorum,hoc eſt,eccleſiam ſuam,nobis Chriſtus explicat. Et ne cauilleris hoc pertinere ad vocationis initium: intus vero ſolos bonos inueniri, illam tuam cauillationem quaſi præuidens ac præueniens idem excluſit Chriſtus, ita ſubiungens in eadem parabola: Intrauit autem rex vt videret diſcumbentes, & vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali. Cui ait:Amice quomodo huc intraſti,non habens veſtem nuptialem? Vidit ibi, hoc eſt, in ipſis nuptijs, in ſua eccleſia: id quod clarius indicat ſubſequens illa interrogatio:Amice quomodo huc intraſti? Et ne

pec-

peccatorem illum fuiſſe dubites,carentem veſte nuptiali gratiæ & charitis quæ operit multitudinē peccatorum,ligatis manibus & pedibus, iuſſit illum mitti in tenebras exteriores:vbi erit fletus & ſtridor dentium. Ite- D
Matth.25 rum comparauit idē regnum cœlorꝝ,hoc eſt,eccleſiam ſuam huius ſtatus & temporis,decem virginibus,quarum quinqꝫ erant fatuæ, & ob ſtultitiam ſuam excluſæ a nuptijs ſponſi & ſponſæ. Quare in magna domo eccleſiæ non ſolum vaſa aurea & argentea, ſed etiam lignea & fictilia eſſe
2. Timot. 2 prædicat Apoſtolus:& quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam.

Rōnes hæreticorum, quod pctō mortali obnoxij,non ſint mēbra eccleſiæ. Ephe.5 Sed dicet aliquis,eccleſia vnum quoddā corpus eſt,cuius caput Chriſtus,& nos ſinguli eius membra de carne eius,& de oſſibus eius,vt docet Apoſtolus. Non eſt autem membrum corporis quod nullum habet vitæ officium,nulllum influxum recipit a capite,aut membris eius cæteris, nullam cum eis conſpirationem habet aut conſenſum. Si enim gaudet vnum membrum(inquit Apoſtolus)congaudent omnia membra:ſi patitur vnum membrum,compatiuntur omnia mēbra. Et rurſus ad Epheſios quarto: Veritatem faciētes,creſcamus in illo per omnia qui eſt caput Chriſtus:ex quo totum corpus compactum & connexū,per omnem iūcturam ſubminiſtrationis,ſecundū operationem in menſuram vniuſcuiuſqꝫ membri,augmentū corporis facit in ædificationem ſui in charitate. Ex quo conſtat,vt a capite illius myſtici corporis per membra eius vniuerſa vitalis quidam ſpiritus diſcurrat,per quem arcano quodam inſtinctu ſympathian & conſpirationē inter ſe habeant. Sed peccatores,prę- E cipue mortali peccato obnoxij, vitę illius ſpiritualis expertes ſunt,nullum influxum recipiunt a capite aut membris cæteris, nec vllam cum eiſdem conſpirationem aut conſenſum habere poſſunt. Quare nō videntur pertinere ad corpus illud myſticum eccleſię,nec eius vllo pacto membra eſſe: niſi plane mortua ac putrida,quæ reuera membra dici non poſſunt: non F
Ephe.5 magis ꝙ homo mortuus homo. Præterea dicit idem Apoſtolus,Chriſtum ſe tradidiſſe pro eccleſia, vt illam ſanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ,vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiam,non habentem maculam,aut rugam,aut aliquid huiuſmodi: ſed vt eſſet ſancta & immaculata. Ex quo conſequens videtur,mortalis peccati maculam eſſe non poſſe in eccleſia:quæ vtique ineſſet,ſi eſſent in ea peccato mortali obnoxij.

Rationum ſolutio. His vt reſpondeamus:Si dixerimus, inquit Ioannes, quoniam peccatum non habemus,ipſi nos ſeducimus,& veritas in nobis nō eſt:adeo,vt nemo ſit noſtrum, qui opus non habeat quotidie pro ſuo ipſius peccato
Manere peccatores mēbra eccleſię,quouſqꝫ ab ea præcidanť. veniam precari. Chriſtus,& in ſagena illa,& in nuptijs,& in virginum illo denario(quibus aſſimilauit nobiſqꝫ expreſſit eccleſiam ſuam) malos vna cum bonis ineſſe affirmauit ad ſeculi vſque conſummationem, & dum ingrediatur rex videre diſcumbentes, aut ſponſus ſuam ſponſam intro-

A introducat in thalamum, atque eius coniungatur amplexibus. Quod ſi non poſſunt eſſe peccatores in eccleſia, quorſum attinet id, quod præcipit Chriſtus, vt peccantem in nos fratrem corripiamus, primum ſecreto & abſque arbitris, vt eius parcamus & famæ & verecundiæ: deinde adhibito vno teſte aut altero: & poſtremo, ſi ita emendatus nõ fuerit, vt eum denunciemus eccleſiæ. De fratre enim loquitur ac membro eccleſiæ, non de eo qui foris eſt. Eiuſmodi enim non iubet denunciari eccleſiæ. Quid enim mihi (inquit Apoſtolus) de ijs qui foris ſunt, iudicare? Nõne de ijs qui intus ſunt, vos iudicatis? (eccleſię dei loquitur quę Corinthi eſt) nam eos qui foris ſunt, deus iudicabit. Si peccatores non ſunt in eccleſia dei, quid igitur Paulus ſcribens eccleſiæ dei, quæ erat Corinthi, ſanctificatis in Chriſto Ieſu, hoc eſt, per baptiſmum regeneratis in Chriſto, eoſdem de multis, etiam minitabundus redarguit? Cum enim ſit inter vos, inquit, zelus & contentio, nonne carnales eſtis? nonne ſecundum ho- 1. Corin. 5

B minem ambulatis? Et iterum: Quid vultis, in virga veniam ad vos, an in ſpiritu manſuetudinis? Si peccatum nullum erat in eccleſia dei, quid virgam minitatur Apoſtolus? Et rurſus: Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes. Inter vos, inquit, quos paulo ante eccleſiam dei nominauit, & ſanctificatos in Chriſto Ieſu, quos etiam ob id redarguit, quod eum qui eiuſmodi fornicationem commiſerat, nimia conniuentia tamdiu intra ſe paſſi eſſent, & non potius eieciſſent extra eccleſiam. Quare vt peccator extra eccleſiam fiat, neceſſe eſt, vt inde eijciatur. Idque aut ipſius eccleſiæ authoritate & iudicio, aut propria peccantis amentia, & peruicacia, qua ſeſe extra eccleſiam præcipitet vltro. Quod fieri in peccato ſchiſmatis & hæreſis certum eſt. De correpto a nobis fratre & deinde denunciato eccleſiæ, ſi eccleſiam, inquit Chriſtus, non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus, & publicanus. Duobus modis peccatorẽ extra eccleſiam fieri.

C licanus. Vides eccleſiæ iudicio fratrem peccatorem ab eccleſia eijci, & velut ethnicum fieri. Hæreticum hominem poſt vnam & alteram correptionem deuita, inquit Apoſtolus, ſciens quia ſubuerſus eſt qui eſt huiuſmodi, & ſuopte iudicio condemnatus, hoc eſt, ſua ipſius ſententia extra eccleſiam factus. In ſchiſmatico idem eſſe indicat ipſa ratio nominis: ſed quãdiu non conſtat in quo conſiſtat eccleſiæ vnitas, nec quis ſchiſmaticus dici mereatur, poteſt eſſe perſpicuum: hoc tamen conſtat interim, eſſe peccatores in eccleſia, donec inde eijciantur, aut ſeſe ipſos inde præcipitent.

Quod ergo ex Apoſtolo dicitur: Eccleſiam vnum quoddam eſſe corpus, cuius caput Chriſtus, & nos ſinguli mẽbra eius, de carne & oſſibus eius, libẽter amplectimur. Quod vero ſubiungitur, non eſſe corporis mẽbrum quod nullũ habet vitæ officiũ, nullum influxũ recipit a capite aut membris cæteris, nullã cum eis conſpirationẽ aut ſympathian habet, neq; hoc diffitemur ſane intellectum: præſertim, ſi de viuo corpore ſermo fiat, quale

quale ſuo modo intelligimus myſticum hoc noſtrum corpus eccleſiæ. D

Peccatores nõ eſſe expertes vitæ corporis illius myſticę, quã mẽbris eius caput Chrũs per ſpm̃ ſanctũ influit. Qualis intelligẽda ſit vita corporis illius myſtici.

Sed quando ſubſumitur: Peccatorem vitæ ſpiritalis myſtici illius corporis prorſus expertem, nec vllum a capite aut membris cæteris influxum recipere, aut conſpirationem cum eiſdem conſenſumq́ habere, hoc prorſus negamus. Neq́ enim intelligẽdum eſt, vniuerſum illud corpus, quatenus eiuſmodi, viuere vita charitatis, aut gratum facientis gratiæ. Hæc enim ſingulorum, non totius eſt, ad quam, quæ toti illi vt eiuſmodi conueniunt, tanquam ad finem proximum ordinata ſunt. Sed alia quædam vita intelligenda eſt illius corporis, quam ad ædificationem totius, influit membris eius caput Chriſtus per ſpiritum ſuum, quo facit totius connexionem & compaginem quandam, in vnum fidei ſacramentum, vnum gregem, vnum ouile, ſub paſtore vno, & cuiq́ membro propriam conuenientemque operationem diſtribuit, ad totius augmentum, in ædificationem cuiuſq́ membri in charitate.

Roma. 12. Functiões variæ membrorum eccleſiæ, quas ſingulis influit idem Chriſti ſpiritus. 1. Cor. 12.

Sicut, inquit Apoſtolus, in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum E habent: ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra, habentes donationes ſecundum gratiam, quæ data eſt nobis, differentes, ſiue prophetiam ſecundum rationem fidei, ſiue miniſterium in miniſtrando, ſiue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortãdo. Et rurſus: Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus: & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem dominus: & diuiſiones operationum ſunt, idem autem deus, qui operatur omnia in omnibus. Vnicuiq́ autem datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem totius corporis: alij quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ, alij autem ſermo ſcientiæ, ſecundum eundem ſpiritum, alteri fides in eodem ſpiritu, alij operatio virtutũ, alij prophetia, alij diſcretio ſpirituũ, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum. Hęc autem omnia operatur vnus atque idem ſpiritus, diuidens ſingulis prout vult, & efficiens vt quodq́ membrum indigeat o- F pera alterius: ne eſſet ſchiſma in corpore, ſed in idipſum pro inuicem ſollicita eſſent membra, & compaterentur congauderentque inuicem. Et quoſdam, inquit, poſuit deus in eccleſia, primum apoſtolos, ſecundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes ſermonum.

Functiones membrorũ eccleſiæ, nõ neceſſario præſupponere in eiſdem vitam charitatis & gratiæ, demonſtratur in mẽbro omniũ præcipuo.

Audis itaque corpus eccleſię & eius membra, audis eorundem membrorum functiones, quas a capite in ea influit ille Chriſti vitalis ſpiritus. Nunquid autem hę functiones vniuerſæ neceſſario præſupponunt & requirunt in ſuis illis, quorum ſunt, membris vitam charitatis & gratiæ? Poſuit, inquit, deus in eccleſia ſua, primum apoſtolos. Sed nũquid etiam Iudas non erat apoſtolus? & licet ſceleratus & auarus, in hoc electus a domino forte vt iſtorum, quam præuiderat, impietatẽ confunderet. An tu (inquit ille Bernardus) de illius apoſtolatu dubitas, quem dominus elegit? Nonne ego, inquit, vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus eſt? Audis

eundem

A eundem electum apoſtolū & extitiſſe diabolum? & negas poſſe eſſe qua lecunque membrum eccleſiæ, quod non viuat vita charitatis & gratiæ? Nunquid Petrus apoſtolatu excidit, poſtquam ſuum ter abnegauit dominum? Poſuit, inquit, deus in eccleſia, primum, apoſtolos: ſecundo, prophetas: tertio, doctores: deinde virtutes, exinde gratias curationum. Sed nunquid non ſunt multi dicturi in die illa: Domine, domine, nōne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tūc, inquit, cōfitebor illis, quia nunquam noui vos. Diſcedite a me operarij iniquitatis. Nunquid ergo adhuc dubitas, diuiſiones ac donationes illas gratiarum, quas ad totius corporis vtilitatem, membris eccleſiæ ille ſpiritus influit, etiam malæ vitæ, & operarijs iniquitatis diſtribui, & per eoſdem ſi nō in ſuam, in aliorum tamen vtilitatem exerceri? Itaque & pontifices & ſacerdotes omnes, legitima ordinatione ſedentes in apoſtolorum cathedra, aut ab eadem ordinationem habentes, q̄diu ſuam ſtationem retinent, & in ſua quiſque vocatione permanet membrum eccleſiæ, nec ab eius vnitate ſe ſeparat, recipiunt influxum ſancti illius ſpiritus, quo per eorum miniſterium in eccleſia remittuntur peccata: tametſi ipſi mali ſint, & iniquitatis operarij, audituri in die illa a Chriſto: Diſcedite a me, quia nunquam cognoui vos. Ad omnes enim illos pertinet illud Chriſti verbum: Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. Accipite, inquit, ſpiritum ſanctum, non quo vos ſancti ſitis, ſed per quem miniſterio veſtro aliorū peccata remittantur: vt doceret, non miniſtrorū merito, qui plerumque mali ſunt, ſed per eorum miniſterium (quod idem eſt & bonorum & malorum omnium) ſpiritus ſancti operatione, qui & ipſe idē eſt, hæc fieri in ſalutem fidelium, & augmentum corporis eccleſiaſtici, & in ædificationem vniuſcuiuſque membri in charitate. Alioqui ſi miniſtrorū merito, valerent miniſtrata per eos ſacramenta, a Chriſto relicta & commendata eccleſiæ in ſalutem fidelium ea ſuſcipientium: tanta erit in accipientibus baptiſmorum (vt exempli cauſa dicā) varietas, quanta in miniſtris diuerſitas meritorum. Meliorem igitur baptiſmū dedit Paulus q̄ Apollo, qui meritis inferior erat Paulo. Hoc autem falſum eſt, & eiuſdem Pauli doctrinæ contrarium, qui de huiuſmodi errore Corinthios arguit: Cum enim ſit inter vos, inquit, zelus & contentio, nonne carnales eſtis? & ſecundum hominem ambulatis? Cum enim quis dicat: Ego quidem ſum Pauli, hoc eſt, baptizatus a Paulo, alius autem: Ego Apollo, nonne homines eſtis? Ago gratias, quod neminem veſtrum baptizaui, ne quis dicat, quod in meo nomine baptizati ſitis. Non eſt ponenda ſpes in homine, inquit Auguſtinus, ſed in eo de quo dicitur: Hic eſt qui baptizat. Non eſt melius ſacramētum quod per meliorē datur, nec deterius quod per deteriorem. Neque enim qui plantat aliquid eſt, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat deus. Maledictus homo, qui ſpem ponit in homine.

Matth. 7

Etiā opera rijs iniquitatis diſtribui illas diuiſiones ac donationes gratiarum, quas ad vtilitatem totius corporis mēbris eccleſię influit ſacer ſpiritus.

Sacerdotē etiam peccatorē peccata remittere nō ſuo merito, ſed operatione per eum ſpiritus ſancti.

Sacramēto rum efficaciā non dependere a miniſtrorū merito.

Auguſtinus aduerſus Creſcē tiū lib. III.

ne. Quid eſt Paulus? quid Apollo? quid alius ſacerdos quilibet? niſi mini D
ſtri eius, qui intus lauat, intus incrementum donat. Talis ergo, inquit, baptiſmus eſt, qualis eſt ille in cuius poteſtate datur, non qualis ille per cuius datur miniſterium. Non ergo exhorreat columba miniſteriū malorum, ſed domini reſpiciat poteſtatem. Ego, inquit, dico, et nos dicimus omnes, quia iuſtos oportet eſſe omnes per quos baptizatur. Iuſtos oportet eſſe tanti iudicis miniſtros, ſi miniſtrare iuſte voluerint. Si noluerint eſſe iuſti qui in cathedra Moyſi ſedent, ſecurum me facit magiſter meus, de quo ſpiritus eius dicit: Hic eſt, qui baptizat. Hæc Auguſtinus. Falſum eſt ergo, peccatorem non eſſe capacem influxus illius ſpiritus, qui a capite corporis illius myſtici diffuſus, mēbris ſingulis ſuas functiones tribuit, nullum vitæ habere officium, nullam conſpirationem, conſenſum aut ſympathian cum membris reliquis. Sympathian ſiquidem illam facit identitas fidei, cohærentia inſuper illa, & colligatio, qua in vnitatem vnius veluti corporis rediguntur glutino quodam, quod nunc venamur & inueſtigamus: ſed in excuſſis a nobis his Donatiſtarū, Huſſitarum, atque eius farinæ hæreticorum angulis, penetralibus aut latibulis non inuenimus. Quare & alibi donec aſſequamur, pergendū eſt inueſtigare & quærere. E

Sympathian mēbrorum eccleſiæ quid operetur.

Ad id vero quod ſecundo loco adducitur ex Apoſtolo, quod Chriſtus ſeipſum tradiderit pro eccleſia, vt illam ſanctificaret, mundādo eam lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiam, non habentem maculam aut rugam, ſed vt eſſet ſancta & immaculata: non diffitemur illa feciſſe Chriſtum eccleſiæ ſuę, & pro eccleſia ſua, vt tandem exhiberet eam ſibi glorioſam, non habentem maculam nec rugam. Non quidem in præſenti, quamdiu eſt in hac militia, quamdiu ſtat in procinctu, in acie, non ſolum aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principatus & poteſtates, aduerſus dominos mundi, rectores tenebrarum harum, aduerſus ſpiritales aſtutias in cœleſtibus, hac ſaucia, illa cicatricoſa, oblita ſudore & puluere, & a ſolis æſtu decolorata: quamdiu, inquam, hic expurgatur ab illa ſcoria peccati, & malos vna cum bonis intra ſagenam ſuam permixtim incluſos retinet, neque vllos perpetuo bonos, ſed velut in lubrico decertantes, nunc cadentes, nunc reſurgētes. Sed facta tandem ſeparatione in littore maris angelico miniſterio, & recollectis bonis piſcibus in vaſa, foras abiectis malis, accipiet iam illam vir ſuus Chriſtus glorioſam, non habētem maculam, aut rugam, aut aliquid eiuſmodi, ſed ſanctam & immaculatam. Vide, inquit Hieronymus, quanta habeat loca eccleſia, & quomodo illud apoſtolicum, vt ſit ſine macula & ruga, in futuro & in cœleſtibus ſeruetur. Audis angulos, audis ſcabiem, audis ruinas & cineres: & de tua virtute & impeccantia gloriaris? F

Quando eccleſia erit ſine ruga & macula.

In Hiere. cap. 31

Peroratio. Et hactenus quidem, quod charitas, aut gratia, ſeu gratum faciens ſecundum præſentē iuſtitiam, ſeu prædeſtinationis, non ſit illud glutinum aut vinculum, quo in vnitatem myſtici corporis membra eccleſiæ & inter ſe

A ter ſe & cum ſuo capite colligantur: vt non minus ſtulte, quam impie aduerſus catholicæ eccleſiæ ſententiam, & clariſſimam euangelicæ lucis veritatem opinati ſunt Donatiſtæ, Huſſitæ, & eius farinæ, aut potius amentiæ homines, ſatis ſuperque demonſtrauimus.

Vnitatem catholicæ Chriſti eccleſiæ, in eius ordine neceſſario conſiſtere & conſeruari. CAP. II.

NOn eſt eccleſia occulta aut abdita, in angulis, in domorum penetralibus, in deſerto & inuio, quæ inueniri facile, aut adiri non poſſit: qualem illi imaginantur, quorum impietatem præcedenti capite conuicimus: quum ad eam quotidie nobis ſit habendus recurſus, imo cum omnibus qui ab aquis myſtici illius diluuij ſaluari cupiunt, intra eius ſepta & vnitatem ſe continere neceſſe ſit. Proinde, nec in angulis aut penetralibus domorum, nec in deſerto monſtrantibus Chriſtum credere, ipſe nos Chriſtus docuit, qui eccleſiam ſuam comparauit inſigni alicui ciuitati ſupra montem poſitæ, quæ abſcondi non poteſt, ſed facile ab omnibus conſpici. Quinimo eccleſiam Chriſtianam eſſe cœtum & ſocietatem Chriſtifidelium ab ipſo Chriſto, apoſtolorum & diſcipulorum eius miniſterio, ex omni gente, lingua, natione & populo congregatam, & propagandam in fines orbis & ſeculi, ſuperius demonſtrauimus. Quam & in indiuiduam quandam vnius veluti corporis vnitatem redactam eſſe, quæ ſcindi ſe omnino non patiatur, apoſtolicis æque literis, & catholicæ fidei profeſſione, quam quotidie decantamus in eccleſia, manifeſtum eſt. Nam tametſi ab eius vnitate ſe quidam abſcindant, vt hæretici & ſchiſmatici faciunt, alij ipſius eccleſiæ autoritate & cenſuræ diſtrictione abſcindantur ab eadem: eccleſiæ nihilo minus in ſe manet vnitas: ſiquidem abſciſſa illa putrida membra, amplius ad eccleſiam non pertinent. Vna eſt, inquit ille Cyprianus, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo ſolis radij multi, ſed lumen vnum, & rami arboris multi, ſed robur vnum tenaci radice fundatum. Et cum de fonte vno riui plurimi defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copiæ largitate: vnitas tamen ſeruatur in origine. Auelle radium ſolis a corpore, ſi potes: diuiſionem lucis vnitas non patitur. Ab arbore frange ramum, præciſus areſcet: Sic & eccleſia domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit: vnum tamen lumen eſt, quod vbique diffunditur, neque vnitas ſeparatur corporis: ramos tamen ſuos in vniuerſam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latius expandit, vnum tamen caput eſt, & origo vna, & vna mater fœcunditatis ſucceſſibus copioſa. Et quiſquam credit, hanc vnitatem de diuina firmitate venientem, ſacramentis cœleſtibus cohærentem, ſcindi in eccleſia poſſe, & voluntatem collidentium diſſidio ſeparari? Haud ſane ita credimus, o glorioſe martyr et pontifex: quin potius, indiuiduam plane eius vnitatem permanſuram in fines ſeculi.

[Margin: Nõ eſſe occultam aut abditã eccleſiã, nec inuentu aditu que diffi cilem.]

[Margin: B]

[Margin: Indiuiduã eccleſiæ vnitatẽ, non ſcindi per hæreticos aut ſchiſmaticos, tametſi ipſi ab ea ſe diuidant.]

[Margin: C]

[Margin: Cypria. de ſimp. prælatorum.]

Quo vinculo in vnitatem contineãtur mẽbra eccleſiæ.

Quo tamen vinculo,tam immenſa,tam diffuſa illa multitudo, in tam D
arctam,tam indiuiduam colligata ſit vnitatem, id nunc explicãdum eſt.
Necq; enim id eſſe charitatem,aut gratiam,ſeu gratum faciẽtem,ſeu præ-
deſtinationis(quam nemo hic mortalium poſſet nec in ſeipſo noſſe,cum
neſciat homo odio an amore dignus ſit, & multo minus in alio) ſed po-
tius ſenſibile quippiam, per quod ſeſe mutuo, qui ad eandem pertinent,
atq; ipſam etiam eccleſiam, poſſint facile agnoſcere, ex his quæ ſuperius
demonſtrauimus,confido cuiq; perſpectum fore.

Oẽm neceſſario multitudinem vt ſubſiſtere poſſit, ordinari per vnum aliq̃d. principatũ obtinens.

Cyprianus ille prædictis verbis haud obſcure ſubindicat, in quo con-
ſiſtat hæc vnitas & requirenda ſit. Hoc tamen certius ita cognoſcetur, ſi
ante demonſtrauerimus immutabili lege ſanciuiſſe naturam, vt omnis
multitudo, ſi ſubſiſtere debeat, neceſſario ordinetur per aliquod vnum,
quod principatum obtineat(ἡγεμονικὸν id Græci vocant) vnum eſſe ordi
nem, non ſolum qui ſpeciem det rebus & decorem, ſed etiam per quem
ſeſe mutuo complexu,velut vnius alicuius animantis membra, fouent,a- E
lunt,conſeruant & ſympathian quandam, conſenſumq; obtinẽt. Quod
quando demonſtratũ erit, nec hoc quid diffuſam illã toto orbe multitu-
dinẽ,in vnitatẽ redigat,quid tueatur & conſeruet, in obſcuro remanebit.

Ordinis in omni multitudine neceſſitas inductiue demõſtratur.

Ad ipſam itaque nos rerum naturam admonentem docentemque, ſi
attollamus mentem & oculos,hoc plane inculcant, docentque omnia, ſi-
ue vniuerſam complexus fueris,ſiue in quamcunque eius te partem con
uerteris. Sic enim videmus corporum omnium illa elementa, ſic totam
hanc diuerſiſſimorum corporum ſubcœleſtem machinam,vt miro quo
dam ordinis concentu, in quo ſuam quodque ſtationem perpetuo reti-
net,inter ſeſe contemperari,& inuicem(alioqui inter ſe pugnantia)ad to-
tius decorem & conſeruationem conciliari,ita ſuperiorum, cœleſtiumq;

Ordo et militia cœleſtium corporum.

corporum virtute ſuſtineri, vegetari & gubernari. Sed & cœli enarrant
hanc legem dei, & firmamentum inſigne opus manuum illius. Quod ſi F
animos,oculoſq; noſtros ab terrenis his ſordibus auocare,& in ſe aliquã-
do conuertere potuit,ſi ille diuinus vere ornatus mundi,ſui illius opificis
maieſtatem haud obſcuris vocibus prædicans,ille tot ſempiternorũ igni
um ſpecioſiſſimus fulgor,tam varius,tam mirabilis,tam ordinatus inceſ-
ſus,& vix comprehenſibilem ſuam velocitatem,ſub ſpecie ſtantis immo
tiq; operis abſcondens, tantamq; rerum molem certa mirabiliq; lege, ſe-
rie,connexione,ſub ſilentio illo ſuo euoluens ſecum, ſtatiſq; temporibus
ac limitibus diſpenſans & adducens orbi, oculos, mentemq; tuam per-
ſtrinxit vnq̃:ſcio nobiſcum confitebere, vt nihil iucundius aut mirabili-
us,ita nihil te ſpectaſſe ordinatius illo ordine cœleſtis militię.Quam vere
militiam eſſe non diffiteberis,ſi conſideres cõprehendaſq; animo, quem-
admodum inter VII.illos errãtium(vt vocant)ſyderum orbes, veluti in
quodã exercitu,haud ſecus q̃ dux quidam & imperator, ſol medius ince
dat, reliquis omnibus, quaſi ratione vterẽtur ſuorum motuum,progreſ-
ſuum,

A ſuum,regreſſuum,ſtationumq́ certas velut leges præſcribens,quas præ-
uaricari non audeant. Adeo videmus illos,non niſi ad certam quandam
præſcriptamq́ cum ſole configuratione tanq̃ accepto ab imperatore ſuo
militandi ſigno, omnes motuum ſuorum varietates, numeroſq́ abſoluere,
& nunc quaſi aduocatos occurrere,nunc feſtinare, pergereq́ velocius,q̃
cœperant,nunc ad aliud ſignum remorari inceſſum,nunc gradum ſiſte-
re,nunc etiam regredi, & uenienti e regione ſoli pergere in occurſum, &
quaſi honoris officijq́ cauſa obuiam procedere. A quibus,ſi adhuc altius
mentem attollamus & oculos,etiam hæc omnia,quamuis ordinatiſſima,
a maiori quadam ſuperioriq́ vnitate contineri,gubernariq́ videbimus,
cui obediant & obſequantur inferiora vniuerſa. Vt enim illud primum,
omniaq́ continens cœlum,vno ſemper,maxime ſimili,regulari irrequie-
toq́ motu,ab exortu per ſummum cœlum in exortum recurrens,diei v-
B nius ſpacio immenſum illum ſuum circulum abſoluit: ita vniuerſos ſub
ſe planetarum orbes, imo & inferiorum corporum machinam vniuer-
ſam,ad infimam vſq́ immotamq́ terram,tãtillo temporis ſpacio circun
ducit ſecum: vt plane ſit videre inferiorum multitudinem vniuerſam,ſu
premum illud ſequi,vniq́ primo,primæq́ vnitati ſemper eidem ac ſimi
li,cuncta tamen mouenti,parere obſequiq́ alia vniuerſa: ita vt in vniuer-
ſo hoc rerum ordine,præcipue appareat vnitatis quidã motus, quædam
vis & energia ab ipſo primo & ἡγεμονικῷ veluti maximi cuiuſdã animan-
tis capite,diffuſa in corpus vniuerſum, per quam membra ſingula conti-
neantur,& conſpirent in vnum,vegetentur ac moueantur. Et hæc num
clariſſimis tibi & ab omnibus intellectis vocibus loqui & atteſtari viden
tur,omnem neceſſario multitudinem ordine contineri, in quo ſit vnum
aliquod primum & præcipuum? Nam ſi nec illa cœleſtia non tam nu- *Argumentum a minori.*
meroſa corpora abſq́ mirabili illo ordine eſſe potuerunt,nunquid diſſi-
C dentium hominum innumeram turbam abſque ordine ſubſiſtere poſſe
ſperabimus? Quod ſi corpoream quoque machinam vniuerſam animo *Hierarchia & ordo cœleſtiũ ſpirituum.*
tranſcendere,et cum Paulo ad tertium vſque cœlum euolare potueris: vi
debis cum eodem etiam in ſacris illis ſpiritibus,cœleſtem illam,vereq́ or
dinatiſſimam hierarchiam: videbis in illis quoque præfecturas, principa
tus & poteſtates,dominationes quoque & virtutes. Aut ſi acies noſtra ca
ligat ad tam claram lucem, ſi in ſolares radios nõ ſit aſſueta intendere, aut
in ea quæ vel ipſo ſole ſunt clariora natura,ſed lucifugarum inſtar in hæc
tantũ obſcura,craſſa, tenebricoſa ac terrena: age, in aliud quoduis cõuer
tamus intuitum. Quocunque enim reſpexeris, ſiue in teipſum, ſiue in ea
quę quaqua verſum ſunt in circuitu: videbis vbiq́ in omni multitudine
quam conciliauit natura, ordinem & in omni ordine primum aliquid et
præcipuum. Et ne putes huius rei longe petenda, aut diligẽter perquiren
da argumenta, paſſim & quotidie incurrũt in oculos, niſi dormiamus a-
nimo. In proxima quæq́, aut potius in teipſum inſpice. Eſt em̃ & in no-

Ordo omnis corporeę multitudinis, quoquo pacto in vnū conciliatæ, explicatur in homine.

bis quoq; multitudinē quandam cernere,ſed haud numeroſam, ſi ad pri D
mas cōpoſitionis noſtræ partes reſpexerimus. Nam animo tantū,corpo
req; componimur: nec tamē hæc ipſa ſubſiſtebat dualitas,ſi non huic ille
præeſſet imperio,illi vero hoc obſequeretur. Nunquid eñ & manus, &
pedes,& oculi, & totū corpus animo non gerunt negocium? nunquid il
lius non iacemus iuſſu? illius et inquieti diſcurrimus? nunquid non ad il
lius imperium, ſi eſt auarus dñs,terras, mariaq; lucri cauſa ſcrutamur? ſi
ambitioſus,dextram obijcimus flammis? breuiter,quid nō agit, obſequi
turq; corpus, etiam nulla ſui habita ratione, vbi inſtat ille, exigitq; vehe
mētius & importunius? Quod ſi rurſus ſingulam quanque harum per
ſe expenderis partium,immutabili lege naturæ ſancitum, vt quæcunque
multa in vnum coaleſcere,coireq; debeant,ordine quodam inuicem con
cilientur,& in idem conſpirantia fiant,clariſſime intuebere. Erat corpus
noſtrū ex multis membris,organiſq; neceſſario componendum,vt ſerui
ret animo. At inter illa ipſa,quædam principatum obtinere videmus, ex E
quibus videlicet defertur animalis illa vis,qua & ſentimus,& mouemur,
in corpus vniuerſum,alia deputauit natura ad miniſterium principanti
um. Et quoniam non eſt bona multitudo dominantium, niſi & illa mo
deretur & concilietur in vnum ſuperiori quodam vnius imperio: inter
has ipſas principes noſtri corporis partes, cōſtituit vnam præcipuā, pro
qua non dubitant cæteræ certo etiam diſcrimini ſe exponere. Ita enim vi
demus natura conſtitutum in brutiſſimis etiam animantium (ne ratio
nis id potius,q̄ naturæ inſtinctus eſſe putes) vt cuncta membra ſe deuo
ueant ac obijciant pro vno capite, eiuſq; ſalutem propria ſua chariorē ha
beant: neq; enim alia ratione hæc tam multa in vnum erant coitura. Ad
animum nunc cōuerte intuitum, eſt eñ & ipſe ex quibuſdam veluti par
tibus,ratione & appetitu. Inter quas eadē rurſus lege hic erat ordo neceſ
ſarius, vt præeſſet ratio, ſubſequeretur vero appetitus. Qui ſi ab illa de F
ſciſcat(vt ſancti illius Baſilij verbis dicam)non ſolum animū in pręceps,
ſed & corpus trahit. Breuiter ne fruſtra te morer pluribus, ſi per ſingulas
rerū naturæ partes hoc pacto philoſophari libeat: in omni multitudine
conſpirante in vnum aliquod,neceſſarium ordinē, in omni ordine inue
nies aliquid quod pręſit ἡγεμονικόν. Sic & brutis quoq; animantibus,quæ
cunq; nō degunt ſolitaria,ſed cōueniunt,aggreganturq; inuicē,commu
nis vtilitatis & reipub. aliquem ſenſum,curamq; prouida ingenerauit na
tura,ordinēq; docuit,& obſequi inuicē,& præeſſe,ducemq; ſequi. Quo
rum vt paſſim innumera nec iniucunda occurrunt argumenta, quibus
eſt ſtudium animantium ingenia,naturaſq; perſcrutari: ita minutiſſimo
rum quorundam & nusq̄ non obuiorū animalculorū nobis propoſuiſſe
videtur exemplū,quibus noſtram induſtriam prouocaret, noſtrā nobis
exprobraret ſocordiam, cæcitatem, & amentiā. Quid enim formicis mi
nutius,ad quas ſubinde nos remittit ſcriptura? at ijſdē quid laborioſius?

Formicarū & apum exemplo, na-

quid

A quid magis induſtriũ? Sed & quæ in illis, q̃ manifeſta reipub. cura & ratio? Nullæ ſibi, ſed in commune laborant omnes. Et in opere qui tandem labor? quæ ſedulitas? q̃ mira operarum, officiorumq; diſtributio? Sed & apum illo regno quid mirabilius? quid ordinatius? quid iucundius? ſeu dum ipſæ e folijs natos & ſuauibus herbis ore legunt, ipſæ ſibi reges, paruoſq; Quirites ſufficiunt, & cerea regna refigunt? ſeu dum ſuas illas ciuitates intus ædificijs vario, miroq; ordine extruunt? foris propugnaculis, portiſq; muniunt? In quo vno omnibus obuio, minimoque inſectili ipſa rerum natura, aut eius autor & opifex, qualis humana vita politica eſſe deberet, miro quodam, ſtupendoque modo diligentiſſime expreſſiſſe videtur. Quarum ſeu induſtriam, ſeu officiorum operarumq; ordinatiſſimam diſtributionem, ſeu publicam, eamque exactiſſimam diſciplinam conſideres, abſolutum plane quoddam humanæ pollitię ſimulacrum inuenies.

Naturam nos docere vtilitatẽ & neceſſitatẽ inter nos ordinis.

B Qua profecto non tantum nullius vnquam reipublicæ, ſed nec monaſtici vllius conuentus, ad priſcũ illum morem religioſiſſime viuentis diſciplina, perfecte aut præſtitit, aut exhibuit. Nunquid autem aut de formicis aut de apibus tanta hæc cura fuit deo? An non potius ad nos erudiendos hæc effinxiſſe credendum eſt? Mihi ſane rerum omnium parentis in homine erudiendo diligentiã hanc fuiſſe videtur. Quæ non ad alios nos præceptores remiſit, ne queri poſſemus, quod per prophetã in perſona inertis & ingratæ multitudinis dicitur: Quis oſtendit nobis bona? Signatum eſt enim lumẽ vultus tui ſuper nos domine, aperti vndiq; libri, quoquo conuerterimus oculos, nõ a Socrate, Platone, aut Ariſtotele: ſed ab ipſa rerum natura diligentiſſime perſcripti. In quibus, quæ lex ipſa naturæ nobis præſcribit ad bene viuendum neceſſaria, niſi ocioſi, oſcitanteſq; aut cæci potius ſpectatores fuerimus, haud obſcure deſcripta conſpicimus, clariſſime autem ea, quæcunque erant maxime neceſſaria.

Quibus nos aut libris aut pręceptoribus ipſa rerum natura erudiat.

C Quarecum abſq; ordine, abſq; magiſtratibus, ſupereminentique vna aliqua poteſtate, nullus plane futurus erat cõuentus, nulla ſocietas, aut potius nulla vita hominum, nihil fecit magis obuium, nihil inculcauit frequentius, nihil docuit euidentius, q̃ nullam in vnum conuenire multitudinem abſque ordine atque in eo principante aliquo. Quem cum non in brutis tantum animantibus, ſed etiam in inanimis corporibus, in ipſis quoq; cœleſtibus orbibus: præterea & in illis ſupercœleſtibus ſpiritibus eſſe neceſſarium, & ab ipſo rerum opifice diligentiſſime, ſapiẽtiſſimeq; conſtitutum demonſtrauerimus: quo nõ bruto erit inſenſatior, qui hominum cõuentus abſq; ordine principaliq; aliquo, quo contineatur imperio, ſubſiſtere poſſe exiſtimat? Aufer a ciuitatibus, cæteriſq; conuentibus hominũ magiſtratus, poteſtateſq; publicas, atque inter eas ſupereminentem aliquam, quæ moderetur & in officio contineat cæteras: & quid relinques, q̃ fœdiſſimas ſeditiones, rapinas, cædes, & horrendos quoſdam, confuſoſque tumultus? Numeroſum aliquem ſi contempleris exercitum, in quo

Neceſſitas ordinis in humanis ſocietatibus.

vigeat militaris illa diſciplina,in ſuos illos manipulos,centurias, cohortes, D
legiones rite diſtributus,& per ſuos decuriones,centuriones, primipilos,
tribunos,cæteraque militaris dignitatis diſciplinæꝗ officia ita ordinatus,
vt vnius imperatoris iuſſa & ſentiant omnes, & exequantur.Quid eo aſpectu pulchrius? quid expeditius? quid validius? quid terribilius? A
quo ſi mens illa imperij vnius ſubtrahatur, quid eſt eo informius? quid
perplexius? quid imbellius? quid denique magis iniuriæ obnoxium?
Quæ ſi perpendas, an tibi non videtur hoc in exercitu eſſe imperator,
cuius imperio ductuque continetur, regitur & mouetur multitudo tam
immēſa,quod caput in homine,in quo viget mens & ratio? Illa vero militaris diſciplinæ officia, illi gradus & ordines, quod neruorum a capite
in corpus diſtributio, per quos ſibi inuicem & capiti cohærent continuanturque membra,animaliſque ille ſpiritus ab eodem capite defertur in
corpus vniuerſum,per quem, vt rationis imperia etiam extremæ corporis partes, ꝗuis longiſſime ſitæ a mentis domicilio,vno tamen veluti momento & percipiunt,& exequuntur.Ita in quantumuis magno exercitu, E
illis officijs ordinibuſꝗ tot milibus vndiꝗ præſens eſt imperator, vndique ſentitur & exequutioni mandatur vnius eius imperium. Et nūquid
hoc veluti vinculo non cohæret,ſuſtentatur & mouetur, multitudo tam
immenſa,alioqui ſeipſam ſtatura,ſuo pondere, ſuiſꝗ ſe viribus oppreſſura? Regi incolumi,mens omnibus vna eſt, amiſſo rūpere fidem. Ex quibus ſane omnibus ipſa luce clarius factum eſt, quemadmodum ipſa nos
rerum parens natura clariſſime doceat,nullam omnino multitudinē conuenire poſſe abſꝗ ordine,qui ſit ad vnum aliquid, quod præſit, præcipuum:ſine quo nec vlla vnquam fuit humana ſocietas.Neꝗ in eas nunc
deſcendimus diſputationum anguſtias, vni ne,an pluribus ſupremam illam in republica, aut alia quauis ſocietate poteſtatem, committi magis
expediat. Hactenus enim hoc demonſtraſſe ſuffecerat, abſque principio F
& capite nullum eſſe ordinem, abſque ordine nullam omnino ſubſiſtere multitudinem. Quam etiam certum eſt, eo conuenire & conuiuere felicius: quanto eſt diſpoſita ordinatius, & in arctiorem vnitatem redacta.Neque enim vnius modi eſt omnis humana ſocietas, neꝗ in qualibet optime degunt homines. Qualiſcunque tamen eſt, ordine aliquo
contineri & ſuprema aliqua autoritate eam gubernari, neceſſe eſt. Quæ
tametſi pluribus commiſſa fuerit, quia tamen ſuprema eſt,niſi vnica eſſe
non poteſt.Quanquam hoc interim certum eſt,ſi ipſam rerum rationem
contemplemur, ſi cœleſtium illorum corporum, quem memorauimus
ordinem, ſi illam hierarchiam cœleſtem, ſi ipſam denique totius vniuerſi naturam,& totius naturæ tenorem conſideremus attentius,omnem
eo rectius,feliciuſꝗ multitudinē degere, quo magis per vnius imperiū in
arctiſſimam ꝗ̄ fieri poteſt,redigatur vnitatē.In quo ſocietatis genere ſi qd
occurrat nonnunquā,quod poſſet offendere, ac reprehenſione dignum
ſit,

Perfectiſſimæ ſocietatis ratio.

A ſit, ex hominū vitio, qui optimis etiam quibuſcꝫ abuti poſſunt: non aūt ex ipſa ſocietatis ratione,quā nihil dubiū eſt eſſe perfectiſſimā,id oriri certum eſt.Principium enim malorum,inquit ille Origenes, eſt multitudo & diuiſio:principium vero bonorum, vnio, & a turbis a multitudine in vnitatem redactio. Itaque nos omnes ſi ſaluari velimus,ad vnionem niti neceſſe eſt.Proinde veriſſima eſt ſancti illius Dionyſij pontificis ſententia,ad hoc diuinæ diſpenſationis prouiſione, gradus diuerſos & ordines diſtinctos eſſe conſtitutos in humanis rebus,vt dum reuerentiam inferiores ſuperioribus exhiberent,& viciſſim iſti illis dilectionis,neceſſariæcꝫ gubernationis impenderent officia: vna concordiæ fieret ex diuerſitate cōnexio,& recte officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Necꝫ enim alia vniuerſitas,inquit,potuit ratione ſubſiſtere,niſi huiuſmodi eam magnus differentiæ ordo ſeruaret. Quod vero creatura in vna,eademcꝫ æqualitate viuere non poteſt,cœleſtis militiæ exemplum nos inſtituit. In B qua dum ſunt angeli,ſunt & archangeli,liquet quia non æquales ſunt,ſed poteſtate & ordine differunt alter ab altero. Si ergo inter eos qui ſine peccato ſunt,conſtat iſtam eſſe diſtinctionem,quis hominum abnuat huic ſe libenter diſpoſitioni ſubmittere? Hinc enim & pax & charitas mutua ſe vice complectuntur,& manet firma concordiæ in alterna & deo placita dilectione ſynceritas. Hæc ille Dionyſius.

In Ezechielem homilia IX.

Et hactenus quidem ſatis demonſtratum exiſtimo, immutabili lege ſancitum a natura,vt omnis multitudo ſi ſubſiſtere debeat, neceſſario redigatur in vnitatem, ordinis aliquo vinculo, quod tueatur & conſeruet vnius alicuius ἡγεμονικοῦ principatus: atcꝫ inde ad humanas ſocietates facto tranſitu,vt omnis illa neceſſario ordinata eſt, & ſuo quodam modo in vnitatem redacta,per ſupremam aliquam in vnaquacꝫ,qua cōtinetur, gubernatur & dirigitur,autoritatē: ita requirere rationem ſocietatis perfe C ctiſſimæ,vt ad exemplar cœleſtis illius militiæ,atcꝫ adeo totius, quā memorauimus rerum naturę,ordine diligentiſſime conſtituto,per ſupremi vnius præſidentis imperium in vnitatem redigatur arctiſſimam.

Peroratio de neceſſitate ordinis in omni multitudine.

Ex quibus ad id quod inueſtigamus,proximus gradus iactus eſt,quo videlicet vinculo contineatur in vnum catholica Chriſti eccleſia. Quæ cum ſit immenſa quædā infinitorum hominum ſocietas,non terrenę aut externæ alicuius vtilitatis cauſa,ab ipſis inter ſe conciliata hominibus, ſed finis illius ſupernaturalis,ſalutis videlicet animarum noſtrarum,cœleſtiſque illius hæreditatis aſſequendæ gratia,ab ipſo conciliata dei filio (qui hanc ſibi communitatem,hoc in quo ſuper nos regnaret, regnum elegit, imo precioſo ſuo ſanguine & amariſſima morte redimendo conquiſiuit, & de manibus infernalium poteſtatum eripuit) omnino dubitari nō poteſt,quin ordine diligentiſſime conſtituto,per vnius in ea præſidentis imperium in arctiſſimam, quātū fieri poterat, vnitatem debuerit redigi, atque adeo ab ipſo ſuo autore redacta fuerit. Si enim in vniuerſa reum natura

Cōcluditur ex prędictis quo vinculo in vnum cōtineatur catholica eccleſia.

Ex materia

natura nulla omnino multitudo abſq; ordine in vnum conciliari potuit, D
& in hominũ ſocietate nec imaginari quidẽ ſit aliam q̃ ordinis vnitatem,
ſine qua nec vna domus aut cognata familia vel tantillum poſſet ſubſiſte
re: ipſa Chriſtiana eccleſia ex tam diſpari multitudine, tanta populorum,
nationum, linguarumq; diuerſitate congregata, q̃ diligenti ordine diſci-
plinaque per vnius principalis autoritatis poteſtatem in vnum continen
da & gubernanda erat, ſi modo ex tanta, tam multiformi diſparitate ali-
Ex autore. qua futura erat vnitas, quis non intelligit? Quod ſi inſuper, & autorem
Ex fine. quoq; eius æſtimemus Chriſtum, cuius debebant eſſe perfectiſſima ope-
ra, & finem eius illum ſupernaturalem, qui omnium humanarum ſocie-
Ex forma fini & autori congruente. tatum fines longiſſime ſuperat, cui formam ſpeciemq; congruentẽ a ſuo
illo autore ſortiri vtiq; debuit: quis non videat ad illius cœleſtis hierar-
chiæ exemplar, eccleſiaſticam quoq; hierarchiam effigiari debuiſſe, atq;
ordine diligentiſſime conſtituto, per vnius in eadem præſidentis imperi-
um, in perfectiſſimam vnitatem redigi, atq; adeo redactam eſſe: niſi illum E
cuius vbiq; perfecta ſunt opera, in vno hoc opere, quod omniũ illi ope-
rum ſuorũ cauſa extitit, propter quod cœlum, terram & omnia quæ in eis
ſunt condidit, ſuĳpſius oblitum voluerimus? Sed ſi oblitus fuero tui Hie-
Eccleſia expreſſa a propheta ſub noĩe Hieruſalem. ruſalem, inquit ille, obliuioni detur dextera mea. Certe tali quadam ſpecie
longe ante præuiderunt ſpiritu ſancto inſpirati prophetæ, & ſub nomi-
ne illius Hieruſalem nobis eam expreſſerunt. Ad quam aſpirabat & ani-
mo geſtiebat diuinus ille Pſaltes, cum ita de ea præcineret: Lætatus ſum
in his quæ dicta ſunt mihi, in domum domini ibimus: ſtent pedes noſtri
in atrĳs tuis Hieruſalem, Hieruſalem, quæ ædificatur vt quælibet nobiliſ-
ſima ciuitas, cuius ciues in vnum coeunt. (Ita elegantius & ſignificanti-
us expreſſit quidam veritatem Hebraicam) in quam aſcendunt tribus,
tribus domini, cœtus Iſraelis, ad confitendũ laudem nomini domini. Iſtic
enim cõſiſtit iudicĳ ſolium. Sed hęc paulo poſt explicabimus clarius. In- F
terim hoc audis, ædificatam noſtram Hieruſalem inſtar ciuitatis nobiliſ-
ſimæ, cuius ciues in vnum coeunt. Quam vero diligenti magiſtratuum
& officiorum ordine, ordinatam oportet eſſe inſtitutã optime ciuitatem,
nulli obſcurum eſt, docente id omniũ ſeculorum, omnium ſe oculis vbi-
que ingerente experientia. De eadem etiam ita loquitur excelſus ille, qui
Cantic. 7 eam cõdidit, ac deinde in eadem natus eſt: Quid videtis in Sunamite ni-
ſi choros caſtrorum? Et rurſus: Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi au-
rora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis velut caſtrorum
acies ordinata? Sed quali eam ordine conſtituerit, & in vnitatem redege-
rit ille eius conditor & opifex, iam nũc videbimus. Certe ex his quæ nũc
diximus, ſatis demonſtratum exiſtimo, ordine diligentiſſime conſtituto
in arctiſſimam, q̃ fieri potuit, vnitatem redigi oportuiſſe.

Sacrum eccleſiæ ordinem diſcriminari a prophana multitudine, nec eſſe ocioſorum & ignorantium hominum figmentum, vt impie blaſphemat ille Lutherus, ſed diuinum omnino opificium. CAP. III.

Inuen-

A INuentum eſt iam nūc illud vinculum,quo in myſtici corporis redigatur vnitatem immenſa illa multitudo, toto orbe diffuſa Chriſtifidelium,atque inuicem colligentur eius membra & ſuo capiti, nempe ordinis, ſine quo nulla poteſt multitudo ſubſiſtere. Qui qualis ſit Chriſti eccleſiæ, ita perſpiciemus clarius, ſi vmbram corpori, & figuræ ſuam veritatem accommodauerimus. Superius enim docuimus, vniuerſam formam ac ſtatum Chriſtianæ eccleſiæ illum eius architectum, antequam eam conderet, velut prælu dio quodam adumbraſſe & deliniaſſe in veteri illo populo,eius lege, ſacerdotio ac tabernaculo.

Quali ordine cōtineatur vnitas catholicæ eccleſiæ, ex eius collatione ad ſuā vmbrā figurāq; veterem inquirere.

Lex,inquit Apoſtolus,vmbram habet futurorum bonorum,non ipſam imaginem rerum. Ab vmbra autem ad ſuum corpus, ab imagine illa ad ipſam ſibi correſpondentem rei veritatem,ſecundum eiuſdem Pauli dialecticam,efficax argumentationis locus eſt.Qui approbaturus diuini B euangelicique iuris eſſe, vt qui euangelium annunciant,poſſint de euangelio & viuere,atque ita ordinatum fuiſſe a Chriſto:nullis tamen id Chriſti ipſius verbis proprie adſtruit,ſed adducens primum probabilia quædam ad id argumenta, ꝙ ita deceat.(Quis enim militat, inquit, ſuis ſtipendijs vnquam? Quis plantat vineam,& de fructu eius non edit?) diuinæ Chriſtique inſtitutionis nullum argumentum affert aliud, ꝙ̄ ꝙ ita erat ordinatum a domino in vmbra & figura veteri, & propterea ita etiam ſit in ſibi correſpondente ſolida veritate. Quare poſt dialectica illa argumenta,quod ſic exigat & requirat ratio,ita ſubiungit: Nunquid ſecundum hominem hæc dico?hoc eſt: An humanis tātum rationibus id adſtruo?An & lex hęc non dicit?Scriptum eſt enim in lege Moyſi:Non alligabis os boui trituranti.Nūquid de bobus hæc cura eſt deo?An propter nos vtiq; hæc dicit?Nam propter nos vtiq; ſcripta ſunt. Quoniam debent in ſpe,qui arant,arare.Quod idem rurſus paulopoſt confirmat ex C vmbra ſua veteris illius tabernaculi:An neſcitis,inquit,quoniam qui in ſacrario operantur,quę in ſacrario ſunt,edunt?& qui altario deſeruiunt,cū altario participant?Ita & dominus ordinauit his,qui euangelium annunciant,de euāgelio & viuere. Hactenus Apoſtolus. Audis itaq; quo pacto hic oſtendat diuini iuris eſſe,& ita conſtitutum a domino,vt viuant de euangelio,qui annunciant euangelium: quandoquidem qui in veteri illo tabernaculo operabantur,viuebant ex tabernaculo: & qui deſeruiebant altari,participabant ex altari,perinde ac ſi diceret:Fuit in vmbra & figura,ergo eſt in corpore & veritate.

Efficax argumētū ab vmbra ad ſuū corpus. A figura ad reſpondentē ſibi veritatē, Pauli dialectica. 1.Corin.9

Age itaq; ipſam pauliſper vmbram & figuram cōplectemur aliquanto exactius,& ab ea ad ſolidam rei veritatem transferamus oculos, ſuam cuique aptantes particulam.Quod enim in vtroq; correſpōdenter ſe habere videbimus,nihil dubitabimus eiuſdem id eſſe opificis in ipſa rei veritate,cu⁹ fuit ea deliniatio in vmbra & figura.In primis videmus in veteri illa ſynagoga,diſtinctionē prophanæ multitudinis ab his, qui numi-

Ex vmbra veteri.

Diſtinctio

nis

prophanæ multitudinis ab his, qui diuino cultui mancipati ſunt.

nis dicati mancipatiq́ erant miniſterio. De Aaron & filijs eius notum eſt, D vt ſeparati fuerint a vulgo filiorum Iſrael, & ſanctificati oleo vnctiōis ſancto, conſecratiq́ domino. De Leuitis idem teſtatur vetus ſcriptura. Tribum Leui, inquit dominus Moyſi, noli numerare, neq́ pones ſummam eorum cum filijs Iſrael: ſed cōſtitues eos ſuper tabernaculum teſtimonij, & cuncta vaſa eius, & quicquid ad cæremonias pertinet. Ipſi portabunt tabernaculū & omnia vtenſilia eius. Quiſquis externorum acceſſerit, occidetur. Vides quanto diſcrimine hi ſegregantur ab externis, & prophana multitudine. Et rurſus, deſcripto ritu cōſecrationis & ſanctificationis eorundē: Statues, inquit, Leuitas in cōſpectu Aaron & filiorum eius, & conſecrabis oblatos domino, & ſeparabis de medio filioꝝ Iſrael, vt ſint mei, & poſtea ingrediantur tabernaculum fœderis, vt ſeruiant mihi.

Numer. 1

Numer. 8

Bipartitus ordo ſacerdotalis in vmbra veteri.

Leuit. 21

Deinde bipartitum illic ſacerdotalem videmus ordinem, nempe & Aaronem ſacerdotem, & filios eius. Sed ille non ſolum ſacerdos, ſed etiam E pontifex, hoc eſt, ſacerdos maximus inter fratres ſuos, ſuper cuius caput fuſum eſt ſanctæ vnctionis oleum, & cuius manus in ſacerdotio conſecratæ ſunt: filij autem eius inferioris gradus ſacerdotes, quorum manus tantum, non etiam capita, oleo ſanctæ vnctionis in ſacerdotio conſecratæ ſunt. Quin & ſacer ille veſtitus eorundē, pontificalis eminentiæ a gradu ſacerdotali euidentem differentiam indicat. Nam illius vnionis ex auro, hyacintho, purpura gemmiſque precioſiſſimis refulgens ornatus, omnium excellentiſſimorum artificum exercuit & ſtupefecit manus & ingenia: cum filijs Aaron inferioris gradus ſacerdotibus, lineæ tantum paratæ eſſent tunicæ.

Leuiticus ordo varijs officiorū diſtictus ordinibus.

Leuiticus aūt ordo, tametſi vno conſecrationis ritu ſanctificaretur domino ad excubias & miniſteriū eius tabernaculi: varijs tamē officiorum & miniſteriorum ordinibus diſtinctus, & in tres ordines ſub ſuis capitibus ac principibus diſtributus, & ſuus cuique locus in excubijs & miniſterio aſſignatus eſt. F His quidem, hoc eſt, filijs Caath, ſub principe Heliſaphan, ſacratiorum cura miniſterioque demandatis, interiorum videlicet tabernaculi, hoc eſt, ſanctuarij, arcæ, menſæ ſacræ, candelabri, altarium, & vaſorum vniuerſæq́ ſuppellectilis ad prædicta pertinentium. Alijs, hoc eſt, filijs Gerſon, ſub ſuo principe Heliaſaphan, externoꝝ tabernaculi cura commiſſa eſt, cooperimētorum, inquam, eius cortinarum atrij, & tentorij in introitu atrij, atque id genus vtenſilium. Alijs vero, hoc eſt, filijs Merari ſub principe Suriele tabulamenta, vectes, columnæ cum baſibus, paxillis, & funibus ſuis, tam tabernaculi, q̄ atrij per circuitum geſtāda, reponenda, erigendaque commiſſa fuerunt.

Princeps autem principum Leuitarum, inquit, Eleazar filius Aaron ſacerdotis, erit ſuper excubitores cuſtodiæ tabernaculi. Et hic quid videtis in Sunamite, niſi choros caſtrorum? Sed nunquid veteris illius tabernaculi, in quo nihil, q̄ quod manu & opere humano fabrefactum fuerat,

Ordinē veteris taber-

A erat, præter lapideas illas tabulas, cuius ſanctificatio in cruore aſperſo
animantium & cinere vitulæ, cuius hoſtiæ, mactatio boum, vitulo-
rum, hircorum, arietum. Illius, inquam, tabernaculi, nunquid propter
ipſum tanta hæc cura fuit deo: & non potius propter nos vniuerſa hæc
ita & acta & ſcripta ſunt? Et quemadmodum diximus in principio, vt
in vno illo ex omnibus electo populo adumbraret, & velut præludimen
to quodam oſtenderet, qualem in plenitudine temporum deſcendens
ipſe in terras, catholicam ſuam toto orbe diffuſam ædificaturus eſſet ec-
cleſiam: vt vera ſit apoſtolica illa, quam citauimus, ſententia: Legem vm-
bram futurorum bonorum habere, nō ipſam rerum imaginem. Et quod
iterum idem affirmat Apoſtolus: Omnia illis in figura contigiſſe, ſcripta
vero ad eruditionem noſtram.

nacul, ni-
hil fuiſſe, q̃
præludium
quoddã or-
dinis nr̃æ
eccleſiæ.

Quid ergo hic dicturus eſt effrons ille & omni execratione dignus Lu
therus, excæcatus odio quod exercet aduerſus catholicam Chriſti eccleſi-
B am, pluſquam diabolico, cui omnem ſuum decorem, omnem ordinem,
quo velut caſtrorum acies quædam ab illo ſuo opifice ordinata eſt, ille au
ferre nititur, & confuſiſſimam quandam Babylonem facere? Nunquid
enim ſoliditatem vmbratici illius ordinis veteris tabernaculi diligentiſſi-
me conſtituti a deo, non oportuit in Chriſtiana eſſe eccleſia? Nunquid
abbreuiata fuit manus domini, aut infirma omnipotens illa ſapiētia, quæ
attingit a fine ad finem fortiter, quo minus diſponeret etiam ſuauiter om-
nia? quo minus talem potuerit formare eccleſiam ſuam, qualem adum-
brauerat ac deliniauerat in veteri illo populo & tabernaculo? Nunquid
indignam exiſtimauit ille eius architectus & opifex, in qua ordinanda &
ornanda tantum laboraret, quantum in ſynagoga illa veteri? Hanc, in-
quam, quam non hircorum aut vitulorum, vt illam, ſed proprio ſuo pre-
cioſiſſimo ſanguine, ſua denique morte ſanctificauit ſibique dedicauit?
C Certe diligit dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob. Aut
forte nullo hic ordine opus erat, cum vetus illa ſynagoga non poſſet abſ-
que ordine diligentiſſime conſtituto ſubſiſtere? Quaſi non luce clarius
demonſtrauerimus, nullam omnino multitudinem, in vniuerſa rerum
natura, abſque ordine in vnum conciliari potuiſſe aut ſubſiſtere, & mul-
to minus hominum: inter quos nec imaginari eſt aliam vnitatem, q̃ or-
dinis. Sine quo cum non poſſit nec domus vna ſubſiſtere, aut cognata
familia, q̃ diligenti ordine ipſa Chriſti eccleſia, ex tam diſpari multitudi-
ne, tanta populorum, nationum, linguarum diuerſitate congregata in
vnum contineri, gubernarique debuerit, quis non intelligit? Certe tanto
præ illa veteri, exactiori hæc ordine conſtituenda neceſſario, ordinanda-
que fuerat, quanto indiuiduam vnitatem & concordiam difficilius eſt
ſeruare in tam diſpari toto orbe diffuſa multitudine, q̃ in vno, cognato-
que populo eiſdem ſemper & moribus & ritibus aſſuefacto. Et in hoc
vno tantopere neceſſario, nunquid defuiſſe illi autor ille ſuus credendus

Aduerſus
Lutheri im
pudentiã, q
ſacrũ eccle
ſiæ ordinẽ
facit merũ
figmētum
ignorantiũ
hominum.

eſt? Nunquid non perfecta eſt ab eodem illa hierarchia ſua, ſine qua non ſolum imperfecta, imo nulla futura erat eccleſia? præſertim, quam idem ipſe, & vnam, & perfectam prædicat, non confuſam, velut Babylonem quandam, ſed decoram ſicut Hieruſalem, cuius ciues in vnum coeunt, & tanquam caſtrorum aciem ordinatam? Certe non dormitauit neque dormiet illa omnipotens ſapientia, quæ & ab initio condidit & nunc etiam cuſtodit Iſrael. D

Lutthero nullū eſſe in eccleſia ordinē, oēs æque ſacerdotes, viros, mulieres, pueros, nullā ſacri prophaniq; diſtantiam. Contra, catholicæ veritatis aſſertio.

Tametſi autem quod ad Lutherū attinet, ſcio me ſurdo canere, quandoquidem iamdudum ſubuerſus eſt, & datus in ſenſum reprobum, non quidem meo, ſed apoſtolico præiudicio: mirari tamen mecum ſatis non poſſum, qua fronte, quãtumuis effrons ſit, ab vmbra illa ad ſolidam (quę in noſtra eccleſia eſt) veritatem reſpiciens, & ſingula conferens, dicere audeat eccleſiæ Chriſtianæ ordinem ſacrum nihil eſſe aliud, ꝙ merum figmentum hominum ignorantium, nec de ſacramento, nec de re eccleſiaſtica quicquam intelligentium, Chriſto autore, non eſſe in eccleſia, dignitatis & autoritatis imparitatem, omnes eandem a Chriſto poteſtatem habere, omnes in eodem gradu conſiſtere, omnes æque ſacerdotes eſſe, viros, mulieres, pueros, nulla ſtatus, ſexus, ętatis diſcretione facta, nullã eſſe ſacri & prophani differentiam. Tametſi nolit licere omnibus illa poteſtate vti, ſed his tãtum, quibus a communitate & populo hoc committitur. Quid igitur? Vilius eſt & indignius quod ſumma cum veneratione ac reuerentia tractetur, illud quod a noſtræ legis ſacerdotibus offertur ſacrificium, illa precioſiſſimi corporis & ſanguinis domini noſtri Ieſu Chriſti hoſtia, veteris legis illis hoſtiis & ſacrificiis: taurorum, inquam, hircorum, E
2. Paral. 26 & vitulorum ſanguine & cadaueribus? Ozias rex Iuda lepra percuſſus eſt a domino, ꝙ ſacerdotalis ordinis munus vſurpare præſumpſit & offerre incenſum ſuper altare thymiamatis: & iam cuiuſuis erit, etiam ex infima fece plebis, etiam mulierum & puerorum, offerre illam ſacroſanctam & vere ſalutarem corporis & ſanguinis redemptoris noſtri hoſtiam: hoc incenſum, quod ille pro totius mundi ſalute adoleuit in ara crucis? Non licebat cuiquam in vmbra illa veteri vaſa ſanctuarii nuda tan- F
Nume. 16 gere, nec Leuitis ipſis, etiam primi ordinis, niſi ſolis ſacerdotibus, a quibus præcipiebantur inuoluta tradi filiis Caath, qui ad ea portanda deſtinati fuerant, ne forte ea nuda tangentes morerentur: & vaſa, quibus nos vtimur in ſacroſanctis noſtris, tremendiſq; myſteriis, quibus excipitur & recondicur ſanctiſſima euchariſtia, communia, prophana & immunda erunt, & abſq; vlla reuerentia viliſſimorum quibuſq; contrectanda manibus? Balthaſar ille rex temulentus, bibens ex ſacris vaſis tẽpli, ilico vindicem dei manum ſenſit, vita ſimul mulctatus & regno: & impio illo doctore & ſuaſore, calices & patinæ, quibus corpus & ſanguis dei & redemptoris noſtri excipiuntur, in eiuſdẽ ignominiam ac contumeliã a prophanis & ſceleratis hominibus tractãtur indigniſſime. Ozam percuſſit dominus

A minus,ꝙ inclinatam arcam & minitantem ruinam ſuſtentaret, & laicas ad illam manus extenderet: & panis ille qui de cœlo deſcendit & dat vitam mundo,quorumlibet contrectari debet manibus? O frontem effrontem & perfrictam. In veteris tabernaculi vmbra clariſſime expreſſum videt,ꝙ diligenti ordine noſtra formãda erat eccleſia. Videt adſcriptos omnes altaris & tabernaculi miniſterio, conſecrari domino & ſegregari a reliqua prophana multitudine. Videt eiuſdem tabernaculi ſacrificia ſolis commiſſa ſacerdotibus,& ſub pœna mortis interdictum,ne quis vltra ſuam ſortem,ſuumꝙ gradum,quid præſumeret quod eſſet alterius, nec cuiquam impune vnquam ceſſiſſe præſumptiõem huiuſmodi, ſed præſenti vltione tanquam ſe irreuerentius habitũ,contemptumꝙ vindicaſſe dominum. Requirebat ratio noſtræ legis ſacrificiorꝝ, maiori longe apud nos ea haberi veneratione & reuerentia, ꝙ̃ illa in vmbra veteri. Conſtat autem communi omnium ſenſu,quæ communia ſunt & expoſita omnibus,vileſcere & in contemptum abire. Videmus præterea,id quod requirebat neceſſario ratio,quod expreſſum erat in illa vmbra veteri,nũquam defuiſſe noſtræ eccleſiæ: ſed fuiſſe in eadẽ ab initio ab ipſis apoſtolorum temporibus,& in hunc vſꝙ diem toto orbe terrarum, quacunque patet nomen Chriſtianum,adhuc conſeruari, videlicet prophanæ multitudinis a clero, hoc eſt,Leuitico & ſacerdotali ordine diſcriminatiõem. Quid eſt ergo quod hic quiſquam aut requirere aut dubitare poterit? Abſque ordine illo ſacro eſſe aut ſubſiſtere omnino non poterat Chriſti eccleſia. Quam talem longe ante,ꝗ̃ faceret,deliniauit & expreſſit omnipotens illa ſapientia. Ordinatam præterea videmus eandem varijs ſacrorum miniſteriorum gradibus correſpondenter ad vmbram illam veterem: & de autore eius ordinis quiſquam dubitat? Toto orbe terrarum hunc ordinem agnoſcit & agnouit ab ipſo ſui initio vniuerſa Chriſti eccleſia: quem ergo autorem alium habere potuiſſet,ꝗ̃ Chriſtum ipſum autorem eccleſię per apoſtolorum doctrinam & miniſterium? Cuius alterius hominis traditionem tanto cõſenſu recepiſſet & tam diu retinuiſſet orbis vniuerſus? Fuiſſe autem ab initio ex apoſtolorum doctrina & traditione in eccleſia,fidem faciunt in primis apoſtolorum canones,præſertim XLII. & XLIII. Beatus item Ignatius S. Ioannis euangeliſtæ diſcipulus,glorioſus martyr & pontifex,quẽ cathedræ ſuæ Anthiochenæ beatus Petrus præfecit in locum Enodij,in epiſtola ſua ad Trallianos, & rurſus in altera ad Antiochenos. Deinde beatus Anacletus ſanctiſſimus martyr & pontifex etiam a beatiſſimo Petro ordinatus presbyter, & poſt ex interuallo eiuſdem ſucceſſor effectus in Romana eccleſia,in epiſtola ſua, de patriarchis, primatibus,& reliquis epiſcopis,cuius partem poſt inſeremus opportunius. His conſonant & ſubſcribunt ſubſequẽtes orthodoxi vniuerſi, abſque vlla prorſus aut hæſitatione aut diſſonantia, & in omnium ſanctorum patrum, ex omni ætate, omni totius orbis regione & loco ſcri-

O ij ptis,

ptis, ac monumentis, eandem fidem & ſententiam, clariſſime adeſt D
perſpicere.

Non eſt ergo humanum figmentum, vt blaſphemat ille, ſacer ordo eccleſiæ, ſed eiuſdem opificis, cuius & ipſa eccleſia. Nec communitatis electione aut conſenſu, confertur ſacerdotalis muneris exercitium: ſed ab ipſo deo per ſuorum ſacerdotum & pontificum miniſterium. Sicut in corpore noſtro, inquit ſanctus ille Gregorius Nazianzenus, alia ſunt membra, quæ regunt corpus atque omnibus eius motibus præſident, alia quæ reguntur & obſequium rectoribus præbent: ita & in eccleſia ſtatuit deus, æquitatis eam legem diſpenſans, & per diuinam prouidentiam ſuam, quæ vniuerſa componit, meritorum temperans priuilegia, alios conſtituit regi & gubernari, quibus hoc vtilius eſt, vt verbo & opere rectorum ad id quod expedit, imbuantur. Alios paſtores dedit & doctores ad perfectionem eccleſiæ. Et hi, inquit, præ cæteris virtute animi præditi, familiarius deo aſſiſtunt, & id officij in eccleſia gerunt, quod vel anima in corpore, vel mens & ratio operatur in anima, vt vtraque pariter compaginata, & ſibi inuicem mixta, in quo quid deeſt, & in quo abūdat, velut in membrorum diuerſitate conſonantia facta per ſpiritum, perfectum & integrum atque ad omnia aptum corpus exiſtat, & dignum quod Chriſtum habeat caput. Hactenus ille Gregorius. Vides itaque cuius opificis figmentum ſit ſacer ille ordo eccleſiæ. Ita, inquit, & in eccleſia ſtatuit, non homo, non communitas, ſed deus. Similiter beatus Chryſoſtomus noſtri ſacerdotij dignitatem efferens: Agitur quidem, inquit, in terris, ſed officium eius cœleſtibus negocijs continetur. Non homo, non angelus, non archangelus, non virtus, non alia quæuis creatura: ſed ipſe ſpiritus ſanctus hoc munus inſtituit, atque adhuc manentes in carne miniſterio præſtitit fungi angelorum. E

In Apologetico.

Li. 3 Dialo. capite 4

Paulus apoſtolus effectus eſt, & primi ordinis ſacerdos, nunquid commiſſione ſeu electione communitatis aut populi? Certe Galatis ipſe ſcribens teſtatur ſe non ab hominibus neque per hominē, ſed per Ieſum Chriſtum, & deum patrem conſtitutum fuiſſe apoſtolum. Deinde etiam ipſe multos alios ordinauit ſacerdotes & pontifices. Inter quos Titus & Timotheus, qui non plebis electione aut conſenſu: ſed vt idem ipſe Paulus teſtatur, ſuarum manuum impoſitione, ſacerdotes ac pontifices effecti ſunt. Ita enim ſcribit ad Timotheum: Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum presbyterij, aut (vt forte ſignificantius vertit Eraſmus) autoritate ſacerdotij. Vides non plebis alicuius, ſed diuina autoritate Timotheum ſacerdotem factum & epiſcopum, per ipſius Pauli ordinationem & miniſterium. Qui & in altera ad illum epiſtola eundem admonet, vt adſit gratiæ diuinæ, quam in ea ordinatione acceperat: Vt reſuſcites, inquit, gratiā quæ eſt in te per impoſitionem manuū mearum. Similiter ad Titum ſcribens, ſuique illum officij F

Nō populi cōmiſſione vt blaſphemat Lutherus, ſed epiſcopali ordinatione, diuinaque virtute conferri autoritatē ſacerdotij.

1. Timot. 4.

2. Timot. 1

A officij admonens: Huius, inquit, rei gratia reliqui de Cretæ, vt ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per ciuitates presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi. Vides vt ex eius diſpoſitiõe & ordinatiõe Titus primi ordinis ſacerdotiũ adeptus ſit. Vides non plebis autoritate aut electione, ſed epiſcopali ordinatione conſtituendos eſſe per ciuitates, ſacerdotes aut presbyteros. Quod ſi inſuper ab vmbra & figura ad ſolidam ipſam rei veritatem reſpicias, num te pudebit Luthere impij tui figmẽti, quo ſacerdotium noſtrum facis figmentum hominum? Illic non a plebis, ſed dei electione erat, tam Leuitici ordinis ad miniſteria tabernaculi adſcriptio, ꝗ̃ ſacerdotalis ad illius legis ſacrificia, propitiationes, & hoſtias, vt Exodus, Leuiticus, & Numerorum libri demonſtrant. Et Hebræis ſcribens Apoſtolus: Nec quiſquam, inquit, ſibi ſumit honorem, ſed qui vocatur a deo, quemadmodum Aaron.

B Imo, ꝗ̃ nihil ea in re plebem, reliquamque multitudinem voluerit autoritatis habere, in Chore, Dathan, & Abiron, complicibusqꝫ eorum, tam euidenti, ꝗ̃ horrendo memorabilique in poſteros exemplo oſtendit. Qui cum inſurrexiſſent aduerſus Moyſen & Aaron, alijque filiorum Iſrael ducenti quinquaginta viri proceres ſynagogæ, & qui tempore concilij per nomina vocabantur, & præſumerent (quemadmodum & nũc iſti) vniuerſam multitudinem ſanctificatam eſſe, nec ſolum Aaron cum filijs ſuis, ſed etiam ipſos ad munia ſacerdotalia admitti debere, dicentes: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo ſanctorum eſt, cur eleuamini ſuper populum domini? Reſpondiſſetque eis Moyſes, dominum facturum iudicium in craſtinum & demonſtraturum, quos ſanctificaſſet vt ſibi fungerentur ſacerdotio. Nõ defuit iuxta verbum illius diuinum iudicium: ſed Chore cum ducentis quinquaginta illis ſynagogæ proceribus, qui ad ſacerdotalis dignitatis munus auſi ſunt ſe ingerere, egreſſa a domino Nume.16

C vltrix flamma abſumpſit: Dathan vero & Abiron dictis Moyſi inobedientes, rebelles, ſeditioſos & ſchiſmaticos, inaudito à ſeculis ſupplicio, dehiſcens de ſub pedibus eorum terra, cum omnibus, quæ ad eos pertinebant, viuos abſorbuit, demiſitqꝫ ad inferos. Vides vt nihil permiſerit populo ac multitudini in ſacerdotio illius veteris manufacti & vmbratici tabernaculi. Et noſtrum hoc Chriſti ſacerdotium (cuius tantum ſignificandi & præcurrendi cauſa illud vetus erat, tanto vtiqꝫ præ illo auguſtius, quanto potioribus nos litamus hoſtijs & ſacrificijs) hoc, inquam, noſtrum, velut ethnicum, aut idolorum ſacerdotium in manu erit & poteſtate prophanæ multitudinis, vt cuiuſcunqꝫ illi collibitum ſit de nouiſſimis populi implere manum, ille ſit Chriſti ſacerdos, vt quondam ſuos ſacerdotes excelſorum conſtituebat ille Hieroboam? Vt ergo illud vetus vmbra, hoc ſolida rei veritas? & non potius vice verſa, illud plus habebit ſolidæ dignitatis & noſtro erit auguſtius? 3.Reg.13.

Sed dicis ad omnes Chriſtianos pertinere id q̃d dicit Petrus: Vos eſtis Ratio Lutheri, qua

prophanat & cõmune facit noſtrũ ſacerdotiũ.

genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta. Scio ego ita ſcriptum a Pe D
tro, ſciuit hoc ipſum ante nos vniuerſa Chriſti eccleſia: nemo tamen ab
initio ante prophanum hunc & impium Lutherum prophanauit pro-
pterea Chriſti ſacerdotium, nemo omnes ſacerdotes fecit, etiam mulie-
res & pueros, nemo non diſcriminauit ſacerdotes a laicis. Vnde ergo hu

Cur erret Lutherus in vera ſcripturarũ intelligentia.

ic ex illis Petri verbis tam noua & hactenus inaudita hęc opinionum por
tenta? Quia Chriſtum contra Chriſtum quærit in deſerto, in angulis do
morũ & penetralibus: non in illo catholicę eccleſiæ corpore, ad quod con-
gregantur aquilæ, quia ſuum in ſcripturis, non catholicæ eccleſiæ ſenſum

Stupenda Lutheri oſcitãtia in ſcripturis.

ſequitur. Sed mirum eſt, eum qui nihil q̃ ſcripturas vbiq; iactat, vbiq; cre
pitat, ad ſolas eas prouocat, ſolas obijcit communi, receptæq; per orbem
ſententiæ catholicæ eccleſiæ, quaſi aut primus aut ſolus legerit: in dictis ver
bis Petri, ex quibus tam abſurdam, tam nouam, atque omnibus ſeculis
inauditam, omniumque conſenſu damnatam opinionem ſtatuere ac ſta E
bilire nititur, adeo dormitaſſe ſupine, in quibus plus omnibus videre de-

Sana intelligentia verborũ Petri: Vos eſtis regale ſacerdotium. Exod. 19

buiſſet, nec ſemel reſpexiſſe retro ad ea, quæ in Exodo deſcribuntur a do-
mino veteri illi populo dicta verba, quæ Petrus inde ſumpta nobis ac-
commodauit. Ex illis enim & veram horum intelligentiam, & ſuę ſenten
tiæ falſitatem, impietatemq; facile potuiſſet diſcere & cognoſcere. Moyſi
ita dictum legitur a domino: Hæc dices domui Iacob, & annunciabis fi-
lijs Iſrael: Vos ipſi vidiſtis quæ fecerim Aegyptijs, quomodo portauerim
vos ſuper alas aquilarum & aſſumpſerim mihi. Si ergo audieritis vocem
meam & cuſtodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis
populis (mea eſt enim omnis terra) & vos eritis mihi in regnum ſacer-
dotale, & gens ſancta. Hæc ſunt verba, quæ loqueris ad filios Iſrael. Hic
nota verba, & ſigna myſteria. Veteri illi populo dictum eſt a domino:
Vos eritis mihi in peculium de cũctis populis. Quod ipſum alijs verbis
nobis dicitur a Petro: Vos eſtis genus electum. Illis additur, & eritis mihi F
in regnum ſacerdotale, gens ſancta. Nobis vero, ſacerdotium regale, gens

Ad eccleſiã nõ ad vnũquemlibet Chriſtianũ dicta Petri verba pertinere.

ſancta. Hoc itaque in primis animaduertendum eſt, vniuerſæ multitudi-
ni ſeu communitati collectim, vtrunq; dici: illud veteri illi ſynagogæ: hoc
vero noſtræ Chriſtianæ eccleſiæ, & non vnicuilibet noſtrũ. Nemo enim
noſtrum, eſt gens ſancta. Quare ſicut ex illis domini verbis dictis veteri
ſynagogæ non poterat vnuſquilibet e plebe ſe regem facere, aut ſibi re-
gnum præſumere, ſed alius erat rex, alius illi ſubiectus populus: ita neque
ex his nobis dictis a Petro, poteſt vnuſquilibet ſibi vendicare ſacerdo-
tium: imo alius apud nos eſt ſacerdos, alius prophanus populus. Sumus
tamen nos, hoc eſt, vniuerſa collectim Chriſti eccleſia, genus electum,
& gens ſancta, habens in ſe regale ſacerdotium, aut honeſtata regali

Cur veteris populi ſtatus regnum ſacerdotale:

ſacerdotio. Hoc inſuper ocioſe tranſeundum non eſt, ſed diligenter no-
tandum, quod veteris illius populi ſtatus regnum dicitur ſacerdotale,
noſter vero non regnum, ſed ſacerdotium: non qualecunq;, ſed re-
gale,

A gale, vt dignitatem oſtēderet & efferret noſtri ſacerdotij. Illius ſiquidem populi ſtatus regnum magis dicitur, q̄ ſacerdotium, quia in illo regalis dignitas præfulgebat ſacerdotali, quamuis eſſent vtriuſque diſtincta munia. Rex imperabat ſacerdotibus eorum, & Leuitarum ordines in ſua officia diſtribuebat. Inſuper illius ſynagogæ aut populi vnitas a regni, q̄ ſacerdotij, vnitate magis pendebat. Quare illic ſchiſmatici & velut ethnici habebantur, non ſi qui ſacerdotij, ſed qui regni vnitatem diuiſiſſent: non Annas & Caiphas partiti ſummum ſacerdotiū, quod per vices (quamuis cōtra legem) annuum gerebant, ſed decem tribus, quod ſe diuiſiſſent a domo Dauid, & regno Iuda. Et indignatus eſt, inquit, dominus omni ſemini Iſrael & demolitus eſt eos, & dedit in direptionem, donec abijceret eos a facie ſua, quia diſſipatus eſt Iſrael a domo Dauid, & conſtituerunt ſibi regem Hieroboam filium Naboth. Quin & ipſe dominus in euangelio, eoſdem velut ethnicos & gentiles habendos cenſuit & clariſſi-

noſtero, ſacertium regale dicatur. 3 Reg. 2. 2. Para. 8

Schiſmatici in ſynagoga veteri, qui regni, nō qui ſacerdotij vnitatē ſcindebant.

B me indicauit. Nam diſcipulis, quum primum in ſalutis miniſterium eos mitteret, hoc in mandatis dedit: In vias gentium, inquit, ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne ingrediamini, ſed ite potius ad oues, quæ perierunt domus Iſrael. Vides miſſos ad oues perditas domus Iſrael, & nihilo minus prohibitos ire ad Samaritas, hoc eſt, reliquias decem illarum tribuum. Non ergo putauit illos pertinere ad domum Iſrael, quamuis eſſent Iſraelis pars multo maxima, nempe tribus decem ex duodecim, eo quod diuiſi fuiſſent a rege Iuda, ſuo capite, & Hieroſolymis relictis ſeceſſiſſent in Samariam, ſed cum gentibus eos connumerauit. At noſtræ eccleſiæ ſtatus, non regnum, ſed ſacerdotium regale dicitur, a ſacerdotio enim depēdet præcipue: & eius vnitatem qui conatur ſcindere, non vero, qui regni aut imperij Chriſtiani, ille apud nos eſt ſchiſmaticus, & velut ethnicus ac infidelis, iure merito habendus.

In Chriſtiana eccleſia, qui ſacerdotij, non qui regni aut imperij vnitatem ſcindit, ſchiſmaticus eſt.

C Epiſcopatus apud nos vnus eſt, inquit ille Cyprianus, cuius a ſingulis pars tenetur in ſolidum: quomodo ſolis radij multi, ſed lumen vnum, & rami arboris multi, ſed robur vnum tenaci radice fundatum, fons vnus, ſed riui plurimi. In quibus omnibus numeroſitas licet diffuſa ſit exundantis copiæ largitate, vnitas tamen ſeruatur in origine, a qua ſi præſcinditur ſeu radius, ſeu ramus, ſeu riuulus, mox perit præſciſum ac areſcit: Sic in eccleſia domini vnum ſacerdotium eſt, quod tametſi per orbem vniuerſum ſuos radios porrigit, vnum tamen lumen eſt, quod vbique diffunditur, vnum caput, & origo vna, vnus ſiquidem paſtor et grex vnus. Sed in quo conſiſtat ſacerdotij noſtri vnitas, atq; adeo gregis Chriſti, ſeu Chriſtianæ eccleſiæ, poſt erit euidentius. Interim cauſa a nobis explicata eſt, qur veterem ſynagogam dixerit deus, regnum ſacerdotale, noſtram vero Chriſtianam eccleſiam Petrus apoſtolus non regnum, ſed ſacerdotiū, tamen regale, hoc ipſo dignitatem Chriſtiani ſacerdotij præ veteri illo ſignificans. Illud em̄ ſeruiebat & obſequebatur regali dignitati, vt

De ſimplicitate prælatorum.

In ſacerdotij vnitate præcipue conſiſtere vnitatē noſtræ eccleſiæ.

Noſtri ſacerdotij dignitas præ veteri.

3.Reg.2 euidenter demonſtrat regnorum ſacra hiſtoria. Nam Salomon eiecit A- D
biathar, vt non eſſet ſacerdos dñi, hoc eſt, ne amplius fungeretur ſacerdotali officio, ſed iuſſit ſecedere in Anathoth agrum ſuum, & poſuit pro eo Sadoc ſummum ſacerdotem. Cõſtituit inſuper iuxta diſpoſitionẽ patris
2.Paral.8 ſui Dauid, officia ſacerdotũ & Leuitarũ in miniſterijs ſuis, in ordine ſuo. Nec prætergreſſi ſunt, inquit, de mandatis regis tam ſacerdotes, ꝙ Leuitæ ex omnibus quæ præceperat. Noſtrum vero ſacerdotium tãto auguſtius eſt ab illo veteri, quãto potius eſt noſtrum precioſiſſimi corporis et ſanguinis dei & redemptoris noſtri ſacrificium illis veteribus hoſtijs & ſacrificijs, quanto noſtra ſancta ſanctorum præ illis veteribus ſacratiora ſunt. Proinde regale eſt noſtrum ſacerdotium, nec, vt illud, ſubiectum regibus & principibus: ſed cui etiam principes, reges & imperatores nõ dedignantur ſua ſceptra ſubmittere, & ad ipſos vſq; pedes ſacerdotum noſtrorum exoſculãdos ſe humiliare. Quem honorem ſi non requirunt E
merita perſonarum, ipſi tamen regali ſacerdotio impendere non dedignantur. Et hactenus quidem ſatis, ni fallor, ſuperq; demonſtratum eſt,

Peroratio aduerſus prophanũ ſacerdotiũ Lutheri.

ꝙ turpiter hallucinatur prophanus execranduſq; Lutherus, qui ex prædictis verbis Petri ſacrum eccleſiæ ordinem, quo velut caſtrorum quædam acies ab illo opifice ſuo conſtituta & ordinata eſt, prorſus abolere conatur & e medio tollere, figmentum ipſum faciens imperitorum hominum: omnes docens æque ſacerdotes eſſe, viros, mulieres, pueros, nulla cõditionis, ſexus, ætatis diſcretione facta, nulla ſacri prophanive differentia. Quanquam eadem Petri verba ad myſticum quendam ſenſum, myſticum ſacerdotium & regnum referant alij, quemadmodum & illa Ioannis in Apocalypſi: Redemiſti nos deo in ſanguine tuo, & feciſti nos
Lib.4. ca.1 deo noſtro regnum & ſacerdotes. Ita ſane ſacer Ambroſius libro de ſacra: Quid hoc ad populum, ſi virga ſacerdotis aruerat & refloruit? populus ipſe quid eſt niſi ſacerdotalis? quibus dictum eſt: Vos autem genus F
electum, regale ſacerdotium, vt ait Petrus. Vnuſquiſq; vngitur in ſacerdotium, vngitur in regnum: ſed ſpiritale regnum eſt, & ſacerdotium ſpiritale. Hactenus Ambroſius. Quanquam (vt ſupra dixi) nulla ſit neceſſitas hic ad myſticam vllam intelligentiam recurrere, vt ſaluemus diſtinctionem auguſtiſſimi ordinis a prophana multitudine. Siquidem (vt ſupra diximus) de eccleſia vniuerſa collectim loquitur, non de vnoquolibet noſtrum: collectiua eñ nomina hęc ſunt, gens, regnum, ſacerdotium. Neq; vnicuilibet noſtrum hæc cõueniunt, ſed eccleſiæ. Illa enim eſt gens ſancta, & regnum Chriſti, ſacerdotio ſancto ornatum: in quo idem rex & pontifex ſuper nos regnat.

De gradibus ſacri ordinis eccleſiaſtici. CAP. IIII.

Eadem qua cœpimus via pergendum eſt, & vmbra cum ſolida ipſa rei veritate conferenda diligenter. Ita enim quod quærimus, inueniemus facilius, et recte nos inueniſſe certiores erimus.

Demon-

A Demonſtratum iam eſt,eſſe in eccleſia ſacrum quendam ordinem, diſcriminatum a prophana laicaq; multitudine:eumq; non eſſe commentum hominum, ſed diuinum plane inſtitutum & opificiũ. Quoniam autem omnis ordo ex multis neceſſario conſiſtit gradibus, eiſq; imparibus aut inæqualibus,vnius enim ordo nõ eſt,ſed plurium,non eodem gradu,ſed conſequenter ſe habentium.In quibus aliquod eſt primũ, aliquod ſecundum,& ita deinceps. Inueſtigandum nunc eſt,qui & quot gradus ſint ſacri ordinis eccleſiaſtici,vt veniamus tandem ad ſacroſanctum regalis noſtri ſacerdotij ordinem, gradus, munia propria, ſacrumq; qui in eodem cõſiſtit,principatum. Ipſam itaq; vmbram & figuram conſiderantes attentius,tres in eadem gradus ſacri illius ordinis demonſtrauimus,Leuiticum,ſacerdotalem,& pontificium.Leuiticum ſub ſacerdotali, & ſacerdotalem ſub pontificio. Tribum Leui fac ſtare, inquit, in conſpectu Aaron ſacerdotis,vt miniſtrent ei. Et rurſus: Princeps autem principum Leuitarum Eleazar filius Aaron ſacerdotis. Sacerdotali æque gradui præerat pontifex, hoc eſt, ſacerdos maximus inter fratres ſuos. Eſſe hos gradus ſacri ordinis,& diſtinctos,æque manifeſtum fecimus:primum, quod ſine conſecratione ad hos gradus nemo adſcriptus ſit. Deinde, quod ſuo cuique gradui proprius ſuus diſtinctuſq; conſecrationis ritus extitit. Ritus ſiquidem conſecrationis gradus Leuitici deſcribitur Numerorum octauo capite.Statues,inquit, Leuitas in cõſpectu Aaron et filiorum eius, & conſecrabis oblatos domino, & ſeparabis de medio filiorum Iſrael, vt ſint mei,& poſtea ingrediãtur tabernaculũ fœderis, vt ſeruiant mihi: ſicque purificabis & conſecrabis eos,&c.Sacerdotes illis etiam amplius cõſecrati ſunt dñο.Induti equidem ſacro illo ſuo veſtitu,initiabãtur manus eorum,& conſecrabantur ſacro chriſmate, iuxta ritum qui in Exodo & Leuitico deſcribitur. At Aaron maximus ſacerdotũ & pontifex præ his

Orde omnis ex multis neceſſario gradibus.

Quot gradus ordinis ſacri eccleſiaſtici ex umbra veteri inquirere.

Tres gradus ſacri ordinis in vmbra veteri.

Nume.3

Leuiticus.

Sacerdotalis.

Põtificius.

Exodi 29

Leuiti.21

C eodem chriſmate ſacro inungebatur & caput. Quin & habitus ſacerdotalis,vt longiorem eorundẽ, non ſolum a prophana multitudine,ſed etiã a Leuitis diſtantiam diſcriminationemq; indicat.Ita et pontificius ille ornatus,eius gradus ſuper ſacerdotalẽ excellentiam clariſſime demonſtrat.

Age ab ipſa hac vmbra ad ſolidã veritatem conuertamus oculos,atq; eam præcipue eius partem, quæ tractatæ iam a nobis illius vmbræ particulæ e regione reſpondet. Gradus hic inueſtigamus & inquirimus ſacri ordinis eccleſiaſtici: quem autore Chriſto eſſe in eccleſia diſtinctũ a prophana multitudine,ſupra demonſtrauimus.In vmbra autem tres vt minimum gradus dictos inuenimus,Leuiticũ,ſacerdotalem, et põtificium. Eoſdem nunquid nõ videmus in ipſa ſoliditate Chriſtianæ eccleſiæ? Siquidem & apud nos diaconi ſunt, Leuitis illis e regione reſpondentes: quorum & nomine nominantur ſubinde ob officij miniſterijque correſpondentiam. Sunt & ſacerdotes, ſunt & pontifices, quos & epiſcopos, functionis magis ꝗ gradus nomine dicimus. Hæ partes, hi gradus ſunt ſacri

Tres gradus ſacri ordinis eccleſiaſtici e regione reſpondentes vmbræ veteri, diaconi, ſacerdo

tes, pontifices aut epiſcopi.

ſacri apud nos ordinis:non hominum figmenta, vt blaſphemat ille, ſed eiuſdem plane opificis, cuius ipſe ordo ſacer, atq; adeo ipſa Christi eccleſia,eodem autore per apoſtolorum ſuorum conſtituti miniſterium.Conſtat enim diaconatus ordinem ab ipſis celebratum apoſtolis,quando (vt in Actis legitur)ſeptem viros plenos ſpiritu ſancto,ad hunc elegerũt gradum miniſterij,& oratione præmiſſa manus eis impoſuerunt,conſecrationis eorundem formam tradentes & relinquentes poſteris. Vnde & cõſuetudo inoleuit, vt in omni matrice eccleſia ſeptẽ diaconi, quaſi ſeptem columnæ circa aram Chriſti aſſiſtant. Quin & Paulus ad Timotheum, poſt deliniatum & ſuis virtutum coloribus expreſſum,qualem requirebat epiſcopum,etiam diacones quales eſſe oporteat,ſubijcit.Nec eſt,vt æque incircunſpecte ac impie poſt Lutherum affirmat Cardinalis Caietanus, ſuo q̃ catholicæ eccleſiæ ſenſui (quod eſt omnis hæreticæ prauitatis initium)nimio plus indulgens ac tribuens, in dictam Pauli ſcribens epiſtolam, diaconos inſtitutos ab apoſtolis, non altaris, ſed menſarum prophanarum miniſtros,& qui temporalibus tantummodo menſis in communi viuentium præeſſent: argumentum hinc ſumens,quod Hieroſolymis vbi communiter viuebant Chriſtiani, diacones illi ſeptem menſis legantur præfecti,& curæ adminiſtrandorum temporalium illius eccleſię. Quandoquidem Paulus Philippeñ. ſcribẽs, in ſalutatione diacones ſubiungit epiſcopis dicens: Omnibus ſanctis qui ſunt Philippis,cum epiſcopis & diaconibus.Et in epiſtola ad Timotheum, qui Epheſinæ præerat eccleſiæ,deſcribit quales eligere deberet diacones.At nec Philippis,nec Epheſi,vt Hieroſolymis,communiter vixiſſe Chriſtianos,vt menſarum illic indigerent diaconibus,certum eſt, nec eccleſiam eo tempore in cõmuni poſſediſſe temporalia,quorum adminiſtrandorũ cura requireret pręfectos diaconos. Quare altaris & ſacri miniſterij illic deſcribit diacones. Quanquam & in eo ſatis craſſe fallitur idem reuerendiſſimus,quod exiſtimat menſas illas, quibus præfecti leguntur Hieroſolymis primi illi ſeptem diaconi fuiſſe abſque ſacramento & ſacroſancto ſacrificio. Nam quum id nondum liceret nouellæ illi eccleſiæ, litare, & de eodem communicare in templo, adhuc ſeruienti vmbræ veteri ac Moſaicæ, aut in alijs publicis locis, quæ nondum ei myſterio dicata & conſecrata habebantur, per domos & menſas frangebant panem illum ſacroſanctum et viuificum. Et perſeuerabant, inquit Lucas, in fractione panis. Et Apoſtolus in prima ad Corinthios dominicam cœnam vocat,quãdo conueniebant ad participandum corpus & ſanguinem domini, vnde & ordinat,quomodo in ea ſe habere honeſte ac decẽter debeãt.Diaconi ergo illi ſacroſancti myſterij erant miniſtratores. Alioqui q̃ eſt indignũ, tam graues, tantique teſtimonij viros, ea cum ſolennitate, per ieiunia, per orationes, per apoſtolicarum manuum impoſitionem, præfectos fuiſſe tam vili prophanoque miniſterio, & quemadmodum imaginatur ille,ad fercula

Improbatur Lutheri & Cardinalis Caietani ſententia, qui diaconatũ prophanũ miniſteriũ faciunt.

A cula mulierculis miniſtranda paranymphos pocillatoreſq; factos? Nec tamen etiam temporalium rerum, eccleſiæ curam adminiſtrationemq;, quo ſacerdotes forent liberiores, illis creditam fuiſſe, quãdo etiam illis cœpit abundare eccleſia, ad formam & exemplum illorum primorum, qui conſtituti fuerant Hieroſolymis, imus inficias. Certe nõ prophano, ſed ſacro pcipue miniſterio adſcriptos ab initio fuiſſe diacones, teſtatur Ignatius glorioſus martyr & pontifex, & Dionyſius ille Areopagita, ambo apoſtolorum diſcipuli. Ille in epiſtola ad Hieronem diaconũ ſcribens in hæc verba: Sine epiſcopis nihil agas: ſacerdotes enim ſunt, tu vero miniſter ſacerdotum. Illi enim baptizant, ſacerdotium agunt, ordinãt, manus imponunt: tu vero eis miniſtras, ſicut ſancto Iacobo Stephanus. Dionyſius vero in eccleſiaſtica ſua, vt mox audies, hierarchia. In ea inſuper, quæ ad Demophilum eſt epiſtola, in qua ſcribit in hæc verba: Si diſtinctiones ordineſq; confundere ſacratiſſimas dei ſanctiones iuraq; tranſgredi eſt: omni

B profecto ratione caret, dei cauſa peruertere traditum diuinitus ordinem. Et paulo poſt, gradus ordinis diuinitus inſtituti ſubiungẽs: Neq; enim, inquit, ſancta ſanctorum ſimpliciter omnibus ſunt inacceſſa: verũ ijs appropinquat magis põtificum ſacra diſtinctio, deinde ſacerdotum ordo, quos deinceps diaconorum ſeu miniſtrorum ordo ſequitur. Vides hoc teſte, qui ab apoſtolis eruditus eſt, diuinitus inſtitutum ſacrum ordinem, cum ſuis etiam diaconorum ſeu miniſtrorum gradibus & ordinibus. Quod tametſi factum ſit per apoſtolorum miniſterium, quos ad id maturandum excitauit & coegit communis vitæ, quæ tũc inter fideles Hieroſolymis obſeruabatur, neceſſitas: autorem tamen hoc ipſum habebat Chriſtum, doctoremque ſacrum ſpiritum, cuius ordinatione & inſtigatione etiam per vniuerſas orbis eccleſias, in quibus ea neceſſitas, hoc non requirebat, continuo diacones, cũ presbyteris & epiſcopis ordinati ſunt:

C quemadmodum apoſtolicæ hoc teſtantur epiſtolæ.

Quanquã autem diaconus proprie miniſtrum ſignificet, adeo, vt Timotheo ſcribens Apoſtolus, & muneris ſui (qui tamẽ epiſcopus & pontifex extitit) ipſum admonens, illud ipſum diaconium aut diaconatũ appellet. Quod enim nos legimus: Miniſterium tuum imple, eius loco Græce διακονίαν legitur, hoc eſt, diaconatum tuum, miniſterium vocans officium epiſcopi: eccleſiæ tamen vſus obtinuit, vt certo gradui ordinis ſacri, immediate deputato ad ſacerdotalis ordinis miniſterium, vt quondã ille Leuiticus, appropriaretur illa diaconatus appellatio ac denominatio. *Diaconus generis vocabulũ, vniuerſum ordinẽ miniſtrãtium complectitur.*

Porro Leuiticum gradum in vmbra veteri, haudquaquã ſimplicem, indiſcriminatum, indiſtinctumque fuiſſe, ſed in tres primum veluti claſſes aut ordines ſub ſuis principibus diſtributum, ſupra demonſtrauimus. Ex quibus quidam proximiores erant illis ſacratioribus, alij ab eiſdem magis diſtantes ac remotiores. Deinde poſtquam per Salomonem ædificata eſſet domus domini, nec vltra per Leuitas portari oporteret taberna- *Leuiticus ordo haud ſimplex.*

bernaculum atq; eius vaſa ſuppellexq; circunferri, rurſus ad eandem ra- D
tionē ſortito diuiſi ſunt per domos,familias,familiarumq; principes, ad-
ſcriptiq; ſuis quiq; miniſterijs in tres ſimiliter claſſes & ordines.Nam ex
his adſcripti ſunt in opera miniſterij domus domini, alij in cantores &
pſaltes,ad cōfitendum & canendum domino,in organis muſicis quæ fe-
cerat Dauid, tam mane q̃ veſperi, alij vero in oſtiarios & ianitores do-
1.Para. 24 mus domini.Et præterea ob honorem ordinis conſtituti ex Leuitis,ſcri-
bæ & præpoſiti regiorum negociorum, & toto regno ſuper populū iu-
dices,numero ſex milia.Hac etiam parte vmbræ ſuę & figuræ veteri pul
chre ipſa reſpondet veritas. Nam adſcriptorum ad ſacra miniſteria ſub
ordine ſacerdotali, haudquaquam ſimplex æqualiſve apud nos gradus
Septem gradus ordinis miniſtrantium ſub ſacerdotio. eſt,ſed ſecundum incumbentia ſibi miniſteria decēter ornati. Sunt enim
primo loco,quos appropriato vocabulo & velut per excellentiam quan
dam diacones,atque etiam Leuitas dicimus, deinde hypodiaconi, aut, vt E
nos dicimus,ſubdiaconi.His vaſorum ſacroſancti ſacrificij & materię,ex
qua id conficitur,cura ordinate commiſſa eſt,ſub ſuis principibus, nem-
pe archidiaconis & archiſubdiaconis.Quos filij Caath referebant in vm
bra illa veteri.Poſt quos ſunt acolyti,quaſi ſequentes dicas,quos & cereſe
rarios appellant.Deinde exorciſtæ, lectores,oſtiarij, & poſtremo clerico-
rum vulgus:quos & clericos,tanquam diuinæ ſorti ac miniſterio adſcri-
ptos:& cantores,a pſalmodijs in eccleſia decantandis, quin & pſalmiſtas
inuenimus antiquitus appellari. Hi ſunt ſeptem gradus ordinis ſacri ſub
regali eoq; bipartito ſacerdotio:quos ab initio ex apoſtolorum doctrina
& inſtitutione, autore nimirum Chriſto & ſancto ſpiritu agnouit, qui-
buſq; velut caſtrorum quædam acies ordinata eſt Chriſti eccleſia, ad ex-
emplar quod illi mōſtratum eſt in monte,illius(inquam) hierarchiæ cœ
leſtis,nouem angelorum ordinibus ſub principe ac rege ſeculorū immor
tali deo ordinatiſſime ordinatæ: quemadmodum iamdudum deliniata F
& adumbrata fuerat in illa ſua vmbra & figura veteris tabernaculi. Qui
quod plures cernantur & diſtinctiores in ipſa ſolida rei veritate,q̃ in eius
vmbra,nihil mirandum eſt, nuſq̃ enim vmbra diſtinctionem particula-
Prædictos gradus eccleſiaſtici ordinis fuiſſe in eccleſia ab ipſis apoſtolorū tēporibus, teſtātur canones apoſtolorum. rum ſui ſolidi corporis aſſequitur.Certe teſtantur in primis apoſtolici ca
nones,deinde ſanctiſſimorum patrum monumenta, omnes hos gradus
ſacri ordinis fuiſſe ab initio in primitiua eccleſia. Nam XLII. & XLIII.
apoſtolicorum canonum,diſcrimen inter epiſcopum, presbyterū, diaco-
num,ſubdiaconum,lectorem,& cantorem indicant. Et ſanctus ille Igna-
tius Ioannis euangeliſtæ diſcipulus, glorioſus martyr & pontifex, in epi-
ſtola ad Antiochenos ſuos: Saluto, inquit, ſanctum presbyterū veſtrum,
B.Ignatius. ſaluto ſanctos diaconos,ſaluto ſubdiaconos,lectores,cantores, oſtiarios,la
Cyprian. borantes,exorciſtas,atq; confeſſores.Sic & beatiſſ. Cyprianus ſcribēs ad
Cornelium Romanum pontificem, meminit eius literas ſe accepiſſe per
B.Cornelius. Satyrū acolytum ſuum. Quin & idem ſanctiſſ. pontifex & martyr Cor-
nelius

A nelius in ſua ad Flauianum Antiochenum epiſcopũ epiſtola, qua de Nouato ſingula quæcp edocet, quis, qualis fuerit, vel vita, vel moribus, et quomodo ab eccleſia dei epiſcopatus ambitione & impotenti cupiditate deſciuerit, faciem illius primitiuæ eccleſiæ in dictis omnibus gradibus ordinis ſacri, clariſſime explicat & velut oculis ſubijcit, tametſi obiter & agẽs aliud. Is ergo, inquit, qui euangelium vendicabat, neſciebat in eccleſia catholica vnum epiſcopum eſſe debere, vbi videbat eſſe presbyteros quadraginta & ſex, diaconos ſeptem, ſubdiaconos ſeptem, acolytos quadraginta & duos, exorciſtas & lectores cum oſtiarijs quinquaginta & duos, viduas cum indigentibus mille quingẽtas, quos omnes deus alit in eccleſia ſua. Hactenus ille Cornelius. Audis itacp illius primitiuę eccleſiæ faciẽ, quando ſub impijs ac paganis idololatriſcp oppreſſa imperatoribus, decorem ſuum nondum plene explicare potuit. Ad hæc vetuſtiſſimam ec-

Facies Romanę eccleſiæ ſub beato Cornelio.

B cleſiæ ab initio de his obſeruationem, traditionem, & conſecrationis ritum, quartum Carthaginenſe conſilium comprobat, & velut chirographi ſui confirmatione conſignatum (ne quid hominum temeritate in diuinis rebus temere mutaretur) tradidit poſteris. Omnes eñ gradus prædictos, ex antiquiſſima eccleſiæ obſeruatione, quæ per continuam ab initio eccleſiaſticæ traditionis ſucceſſionem ad ipſos peruenerat, & ſingulorum ordinationis ritum, ab epiſcopo ad nouiſſimum oſtiarium, nouem primis decretorum ſuorum deſcribit canonibus. Sed de inferioribus his ſacri miniſterij gradibus, ſingulorumcp officijs ac munijs proprijs non vacat feſtinanti ad inſtitutã nunc de eccleſiaſtica hierarchia, quæ in ſacerdotali præcipue ordine conſiſtit, tractationem exactius perſequi, vt quæ ab alijs pleriſcp explicata ſunt diligenter, & in forma ordinationis vniuſcuiuſcp clare adeſt perſpicere. Tantum conferenti (ad demonſtrandum

Concilium Carthaginenſe 4.

C id quod inſtitutum eſt) eccleſiam noſtram cum vmbra ſua & figura veteri, obiter hæc percurrenda fuerant: vt clariſſime intelligeretur vmbram ſuæ ſoliditati, & veritati figuram exactiſſime reſpondere per omnia.

De euangelico ſacerdotio & eius muneribus, & in primis de eius ſacrificio. CAP. V.

PAulus ille gentium doctor, veteris legis imperfectionem approbaturus Iudæis & propterea vt in perfectiorem neceſſario commutanda fuerat, oſtẽdit præuidiſſe in ſpiritu diuinum illũ Pſaltem, ſurrecturum ſacerdotium nouum ſecundum ordinem Melchiſedec. Si enim conſummatio, inquit, per ſacerdotium Leuiticum erat, quid neceſſe erat ſecundum ordinem Melchiſedec adhuc alium ſacerdotẽ ſurgere, & non ſecundum ordinem Aaron dici? Tranſlato autem ſacerdotio, neceſſe eſt vt & legis tranſlatio fiat. Perſuaſione hac ex ſuis ipſorũ ſcripturis opus habebant illi, quibus nondum illuxerat lumẽ veritatis euangelicæ, quibus adhuc erat velatus Moyſes, vt qui ignorabant vmbræ ſe & figuræ ſeruire cœleſtiũ, veteracp illa omnia adumbrationes quaſdam potiorum fuiſſe: eorum, inquam, quæ ſunt exhibita ſub luce euangelica.

Tranſlationem legis cõſequi ad tranſlationem ſacerdotij.

At nos huic luci aſſueti, facile credimus affirmanti Apoſtolo, vniuerſum illum ſtatum veteris populi, vmbram fuiſſe eorum, quæ exhibita ſunt in Chriſti eccleſia. Et quemadmodum translata vetus illa lex eſt in nouam & potiorem, ita translatum & illud ſacerdotiũ in aliud auguſtius & multo excellentius. Veteris autem illius ſacerdotij munera erant, offerre varia ſacrificiorum genera, holocauſta, hoſtias pro peccato, præterea panes ſanctos & mundiſſimos deo, eoſq; proponere in menſa propoſitionis, incenſum inſuper ſuper altare thymiamatis in odorem ſuauitatis: quorum ritus in Exodo & Leuitico longe lateque deſcribuntur. Quorum omnium, q̃ multiplicium, tam imperfectorum loco, in euangelico ſacerdotio vnicum tãtum, ſed perfectum ſacrificium, vnica, ſed munda ſucceſſit hoſtia & oblatio, corporis, inquam, & ſanguinis agni illius vere immaculati, qui tollit peccata mundi. Hanc veteris ſacerdotij in noſtrum longe excellentius translationem veterum multipliciumq; ſacrificiorum in hoc vnum ſolum & perfectum commutationem, ex cuius virtute illa vetera omnem ſuam efficaciam habuerũt, ſpiritu afflatus Malachias, clariſſime prædixit, atq; adeo per os prophetæ ſui ipſe dominus, veteris illius tabernaculi ſacerdotibus loquens: Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit dominus exercituum, & munus nõ ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim ſolis vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in gentibus, dicit dominus exercituum. Audis primum denunciari veteris illius, quod ſecundum ordinem Aaron erat, ſacerdotij oblationem ſuccedente nouo (de quo Apoſtolus) ſecundum ordinem Melchiſedec. Non eſt, inquit, mihi voluntas perpetua in vobis, vobis, inquam, Aaroniticis ſacerdotibus, nec vltra ſuſcipiam munus aut ſacrificia de manibus veſtris. Quid ita? Quoniam non tantũ in vno hoc populo Iſrael, cui ſeruiebat illud vetus ſacerdotium, ſed in omnibus gentibus, ab ortu ſolis vſque ad occaſum magnum erit nomen meum. Neq; ex vna hac familia Aaron, ſed ex omnibus gentibus nouos mihi ſacerdotes deligam, nouo ordine, abrogato veteri. Nec vetera illa vobis conſtituta & in vno loco offerenda ſacrificia amplius de manu veſtra ſuſcipiam: ſed in omni orbis loco ſacrificabitur et offeretur nomini meo oblatio mũda: propheta enim de futuro, ob certitudinem, vt ſolent, in præſenti loquitur: non ſacrificia multa, ſed vna & ſola munda oblatio. Quid enim, vt Auguſtini verbis dicam, tam mundum pro mundandis vitijs mortalium, q̃ ſine vlla contagione carnalis concupiſcentiæ caro nata in vtero & ex vtero virginali? & quid tam grate offerri & ſuſcipi poſſet, q̃ caro ſacrificij noſtri, corpus effectum ſacerdotis noſtri? Nullam imaginari eſt oblationem mundam aliam, quæ per eccleſiam offertur in omni orbis loco, q̃ in euchariſtiæ ſacramento caro & ſanguis agni immaculati. Nam ieiunia, eleemoſynæ, orationes, ſacrificium cordis contriti, breuiter vniuerſæ iuſti-

Veteris ſacerdotij & ſacrificiorũ eius tranſlatio, in nouum, auguſtius et vnicum perfectum ſacrificium.

Prædicta a Malachia propheta.

D

E

F

A ſæ iuſtitiæ noſtræ,ſunt veluti panni menſtruatæ.

Hic iam rurſus aduerſus Chriſti eccleſiam inſurgit ter execrandus ille Lutherus,eamcꝫ precioſiſſimo illo omniumque perfectiſſimo ſacrificio ſpoliare contendit,vt quam etiam ſacerdotio ſuo ſpoliare conatus eſt,nullam ſacri inter nos prophaniqꝫ relinquens diſtantiam. Qua in re tametſi impietas impietatẽ velut anſa anſam trahat, ſatis tamẽ oculatus extitit: ad conſequentiam attendens,& recte intelligens hæc duo ſeſe conſequi,ſacerdotium,inquam,et ſacrificium, vt hoc ipſum clare atteſtatur Apoſtolus: Omnis namque vt pontifex,ita & ſacerdos,ad offerendũ munera & hoſtias conſtituitur; vnde neceſſe eſt & hunc habere ſacrificium aliquod quod offerat. Itaque vt primum abſtulit a Chriſti eccleſia,ne ſtatim ipſe pugnaret ſecum & ſe euerteret,conſequentiam in hoc recte obſeruans,etiam ſecũdum auferre conatus eſt, quamuis aduerſus clariſſimum vt iam B demonſtrauimus,ſcripturæ teſtimonium, totius ab initio Chriſtianæ eccleſiæ,eandemque fidem & confeſſionem, quæ ſacroſanctum hoc ſacrificium in omni orbis loco quotidie offert deo patri, ſacrificium equidem laudis & gratiarum actionis,pro beneficijs,quę per dominũ Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrum accepimus: & in honorem ſanctorum omnium:ſalutem quoque noſtram & peccatorum remiſſionem, & viuis hoc ipſum prodeſſe credens,& mortuis.Hęc eſt per totum orbem catholicæ Chriſti eccleſiæ ſententia,fides & confeſſio,hæc & fuit ab initio, ſi modo vna vſqꝫ nunc ab initio fuit catholica eccleſia.Cui conſona voce teſtimonium perhibet vniuerſus ille ſanctiſſimorum ab initio patrum ſibi ſuccedentium venerabilis chorus.Beatus Ignatius,Ioannis euangeliſtæ diſcipulus,in ea quę eſt ad Smirneñ.epiſtola,ſacrificij noſtri,quod immolatur quotidie a noſtris ſacerdotibus & epiſcopis in eccleſia, meminit. Clemẽs quoque beatiſſimi Petri in apoſtolica cathedra ſucceſſor, in ea, quam C ſuperius citauimus, decretali epiſtola, ſacrificium offerre prohibet & miſſas celebrare niſi in locis,in quibus epiſcopus iuſſerit. Sanctus Irenæus beatiſſimi Polycarpi Ioannis euangeliſtæ diſcipuli auditor,aduerſus inſana Valentini dogmata,ſacroſanctam euchariſtiam offerre nos deo affirmat, non quaſi indigenti, ſed quaſi donationi eius gratias agentes. Ieſum ſiquidem dominum noſtrum, acceptum panem in ſuum corpus, & vini calicem vertendo in ſuum ſanguinem noui teſtamẽti,nouam docuiſſe dicit oblationem,quam eccleſia ab apoſtolis accipiẽs,in vniuerſo mundo offert deo, de quo Malachias: Ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſum magnũ eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda. Hæc ille Irenæus apoſtolis proximus, & quo tempore adhuc viuebant qui cum apoſtolis vixerant, a quibus ille affirmat inſtitutam a Chriſto noui teſtamenti nouam oblationem acceppiſſe eccleſiam, & offerre in vniuerſo mundo iuxta prophetæ vaticinium. Alexander item eius nominis primus, continuo poſt apoſtolorum

Lutherus vt ſacerdotio,ita et ſacrificio ſuo Chriſti eccleſiã ſpoliat.

Catholicæ eccleſiæ de ſacrificio noſtrę legis ſentẽtia aſſeritur.

Ex cõcordi teſtimonio patrum.

Ignatij.

Clementis.

Irenæi.

Lib.4.cap. 32.

Alexandri.

tempora,ſub Traiano videlicet,etiam apoſtolicæ cathedræ præſidens,in D
decretali quadam de non vexandis ſacerdotibus:Cyprianus quoque glo
rioſus martyr & pontifex in epiſtola ad Cecilium, & in ſermone de cœ
na domini,eidem catholicæ veritati teſtimonium perhibent. Gregorius
ille Nazianzenus,in præclaro quodam de ſacerdotali dignitate carmine,
inter cætera ita cecinit: O ſacrificia mittentes incruenta ſacerdotes, o ani-
marum cuſtodes glorioſi,o magni figmentum dei veſtris in manibus fe
rentes. Hilarij,Ambroſij,Hieronymi,Auguſtini,Chryſoſtomi,Cyrilli, Le
onis,Damaſceni,Gregorij,frequentiora paſſim occurrunt in hanc ſenten
tiam teſtimonia, q̃ vt hic anxie corroganda ſint. Ex quibus vnum illud
Chryſoſtomi hic libet adſcribere, quod in poſteriorem ad Timotheum
epiſtolam ſcribit in hæc verba: Volo quidem adijcere plane mirabile, &
nolite mirari,neque turbemini. Quid vero iſtud eſt? Sacra ipſa oblatio,ſi-
ue Petrus,ſiue Paulus,ſiue cuiuſuis meriti ſacerdos offerat, eadẽ eſt, quam
dedit Chriſtus ipſe diſcipulis,quamq; ſacerdotes modo conficiunt. Ni- E
hil habet iſta præ illa minus. Cur ita? quia non ſanctificant hanc homi-
nes,ſed Chriſtus,q ante ſacrificauerat. Et paulo poſt: Et hoc igitur Chri-
ſti corpus, & illud eſt. Qui autem hoc illo minus aliquid habere putat,
ignorat Chriſtum eſſe,qui etiam nũc adeſt atq; operatur. Hæc ille Chry-
ſoſtomus. Breuiter,in his omnibus catholicæ eccleſiæ columnis & mem-
bris præcipuis,eorundem monumenta diligenter euoluenti (ne hic ſim
in citandis dictis eorum prolixior) catholicæ eccleſiæ de veritate ſacroſan
cti excellentiſſimiq; ſacrificij noſtri communem fidem & confeſſionẽ cla
riſſime adeſt perſpicere. Quam ſi malueris totius eccleſiæ voce audire &
intelligere, audi confeſſionẽ ſanctiſſimi illius Epheſini primi vniuerſalis
concilij,quod ante annos M.C. ſub Celeſtino, vt ſupra diximus, Roma.
pont. celebratum eſt, præſidente in eodem Cyrillo ſanctiſſ. & doctiſſ. Ale
xandrino põtifice. Hoc in ſynodali ad Neſtorium epiſtola (aduerſus cu- F
ius impietatem præcipue congregatum extitit) ſcribit in hæc verba: Ne-
ceſſario igitur & hoc adijcimus. Annunciantes enim ſecundum carnem
mortem vnigeniti filij dei,id eſt,Ieſu Chriſti,& reſurrectionem eius,& in
cœlos pariter aſcenſionem confitentes, incruentam celebramus in eccleſi-
is ſacrificij veritatem,ſi etiam ad myſticas benedictiones accedimus et ſan
ctificamur, participes facti corporis & precioſi ſanguinis Chriſti omni-
um redẽptoris effecti. Audis ex toto orbe in vnum conuenientiũ ſancto
rum pontificum,atq; adeo vniuerſæ ſimul in eis Chriſti eccleſiæ confeſſi
onem:nos celebrare incruentam in eccleſijs ſacrificij veritatem,ſancti (in-
quam) corporis & precioſi ſanguinis Chriſti omnium redemptoris no-
ſtri. Et diuus Cyrillus,cuius in eo concilio præcipue enituit autoritas,ad-
iectum in fine eiuſdem ſynodalis epiſtolæ anathematiſmum, in penulti-
mum inter alios articulorũ ad præfati Neſtorij aſſertionẽ impiam conſe-
quentiũ,aduerſus detractores aſſerens,& eiuſdem ſancti,cui præfuit con
cilij,atq;

Cypriani Epi. li. 2. epiſt. 3.

Gregorij Nazianzeni.

Chryſoſtomi homi. 5

Ex teſtimonio catholicæ eccleſiæ in Epheſina ſynodo.

A cilij, atq; adeo catholicæ eccleſiæ ſententiã clarius explicans: Sanctam, inquit, & viuificatricem & incruentam immolationem in eccleſijs celebramus, non vnius ſecundum nos corpus hominis quod offertur eſſe credentes, ſimiliter aũt & precioſum ſanguinem, ſuſcipientes autem potius tanq̃ proprium corpus factum, nec non & ſanguinem omnia viuificantis verbi. Communis enim caro viuificare non poteſt. Hæc ille ex dicti concilij, atq; adeo totius Chriſti eccleſiæ ſententia. Cui per omnia conſonat definitio Lateraneñ. concilij ſub Innocentio tertio, in hæc verba: Vna eſt fidelium vniuerſalis eccleſia, extra quã nullus ſaluatur omnino. In qua idem ipſe ſacerdos eſt & ſacrificium Chriſtus Ieſus, cuius corpus & ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continentur, &c. Et hoc vtiq; ſacramentum nemo conficere poteſt niſi ſolus ſacerdos, qui rite fuerit ordinatus ſecundum claues eccleſiæ, quas ipſe conceſſit apoſtolis eorumq; ſucceſſoribus. Audis impie, audis impure, Chriſtianæ eccleſiæ & ſacrificium & ſacerdotium. Idq; ipſius catholicæ Chriſti eccleſiæ cõfeſſione, & clariſſimo teſtimonio. Cui quod impudẽti ſacrilegoq; ore inſultas, quod detrahis, quod repugnas, quid aliud facis, q̃ quod te hæreticum eſſe omnibus palam facis, nec pertinere ad Chriſti corpus, nec ſacroſancti ſacrificij eius promiſſionumq; participem fieri? Eiuſdem in Lateraneñ. concilio. B

Sed dicis ita ſcriptum ab Apoſtolo, vt Chriſtus perfectorꝫ bonorum pontifex per proprium ſanguinem ſemel introierit in ſancta æterna redemptione inuenta: vt deinceps appareat vultui dei pro nobis: neq; vt ſæpe offerat ſeipſum, qui ſemel oblatus eſt ad multorꝫ exhaurienda peccata, & nos ſanctificaret per oblationem corporis ſui ſemel, vna enim oblatione cõſummauit in æternum ſanctificatos. Si autem vnica ſemel oblata a Chriſto hoſtia conſummauit in æternũ ſanctificatos, ſi negat Paulus ſæpius offerri Chriſtum: quis igitur, inquis, tam multis miſſis, tam multis ſacrificijs, tam multis eiuſdem ſemel ſufficienter oblatæ atq; immolatæ hoſtiæ repetitis oblationibus locus eſt? Quaſi contra claram doctrinã Apoſtoli nõ ſufficeret ſemel oblatam eſſe in cruce, niſi inſtar veterum illarum hoſtiarum repeteretur ac offerretur, non ſolum per annos ſingulos, ſed etiã infinitis penelocis per dies ſingulos. Hi fumi ſunt, quos Chriſtifidelium mentibus offundere conaris ex verbis Apoſtoli. Deinde ingeris etiam ſcrupulos huiuſmodi: Non inueniri ſcilicet ſcriptum ab euangeliſtis, q; in vltima cœna deo patri ſe Chriſtus obtulerit, ſed in cruce. Quod ſi tunc ſacrificium non fuerit, nihilo magis nunc eſſe in miſſa, in qua ſacerdos dominicam illam cœnam refert. Quod vero ibi Chriſtus non ſe obtulerit patri, videtur ex dictis verbis Apoſtoli, quibus affirmat ſemel tantum ſeipſum obtuliſſe Chriſtum. Addis ex verbis euangeliſtarum magis apparere miſſam aut euchariſtiam, eſſe teſtamentum nouum, q̃ ſacrificium. Nam de calice dicit Lucas: Hic eſt calix nouum teſtamentum in meo ſanguine. At diuerſa ſunt toto genere teſtamentum & ſacrificiũ. Si- Rationes Lutheri aduerſus veritatem noſtri ſacrificij. C Cap. 22

P iij qui-

quidem teſtamentum promiſſio eſt, aut vltima voluntas teſtatoris, eius D morte confirmata, qua bonorum ſuorum, quos vult, hæredes inſtituit, vt

Cap.9

etiam ad Hebræos innuit Apoſtolus. Inde & rediculum vis videri eccleſiæ catholicæ morem & fidem, quo miſſæ ſacrificiũ pro vniuerſa catholica eccleſia, & viuis offert atq; mortuis, eiſdemq; prodeſſe fideliter credit: cum non ſit aliud (vt tu exiſtimas) q̃ aut promiſſio, aut donum & ſacramentum dei. Sed ſacramenta non proſunt alijs, q̃ ea ſumentibus, quẽadmodum baptiſmi efficacia vltra baptizatum non extenditur. Nemo eñ baptizatur pro alio. Similiter nec alteri prodeſt alterius laici communio. Poſtremo, neq; hæc cohærere exiſtimas, ſacramẽtum euchariſtiæ, in miſſa offerri deo, eſſeq; ſacrificium: attamen totum inſumi a ſacerdote: cum hoc (vt tu dicis) magis ſit a deo accipere nobiſq; tribui, q̃ ipſi offerre aliquid. Huiuſmodi ratiunculis impudens ille audet laceſſere communem totius catholicæ Chriſti eccleſiæ fidem & ſententiam, audet ſolus velut alter Goliath exprobrare agminibus dei viuentis. E

Aduerſus prædictas rationes Lutheri cõfirmatur primo catholica veritas. Origenis fidele cõſiliũ hom. 29 aut tractatu.

Quibus priusq̃ reſpondeamus, ad memoriam tibi reuocare volui lector Chriſtiane, fidele illud & plane Chriſtianum illius Origenis conſilium, quod homilia quadam in Matthæum his verbis inculcat: Quoties, inquit, aduerſus ea, quæ obſeruat vniuerſa Chriſti eccleſia, canonicas ſcripturas aliqui proferunt, quibus omnis Chriſtianus orbis conſentit et credit, videntur dicere: Ecce in domibus eſt verbum veritatis. Sed nos illis credere non debemus, nec exire a paterna eccleſiaſticaq; traditione, nec aliter credere, niſi quemadmodum eccleſiæ tradiderunt nobis. Huius, inquam, fidelis ſanctiq; conſilij admonitum te volui lector, ne ſi forte aut ego, aut alius quiuis, in diluendis his ſimilibuſq; hæreticorum obiectionibus, iudicio tuo minus ſatisfecerimus, ne vel tantillũ propterea apud te periclitetur catholica veritas, ne de communi catholicæ eccleſiæ fide & ſententia propterea quicquam hæſites, nec propter quamcunq; quæ tibi F forte videretur aut ſcripturarum aut rationum in contrarium euidentiam, a paterna eccleſiaſticaq; traditione exeas, ne credas aliter, q̃ didiciſti in catholica eccleſia. Cuius certam indubiamq; hac de re ſententiam diuinis concordãtem eloquijs, tam commune eiuſdem in ſanctiſſimis vniuerſalibus concilijs cõuenientis voce, q̃ membrorum eius præcipuorum, atque adeo columnarum eius, quæ fuerunt ab initio, ex omni orbis loco, omni ætate & ſeculo conſona confeſſione clariſſime demõſtrauimus. Et

Catholicæ veritatis aſſertio, etiã ex Malachiæ vaticinio.

quæ obſecro, vel fingi a quoq̃ poteſt alia munda oblatio, ſuccedens in locum omnium illarum veterum, quã inter gentes in omni orbis loco ſacrificandam & offerẽdam propheta affirmat, q̃ ea quæ offertur in miſſæ ſacrificio? Si dicas illam qua Chriſtus ſemetipſum ſemel in cruce obtulit, vnaq; conſummauit in æternum ſanctificatos: certum eſt illam, nõ inter gentes, nec in omni orbis loco, ſed in vna Iudæa, in vnico orbis loco fuiſſe oblatã. At illa, de qua propheta, ſacrificatur in omni orbis loco, & offertur no-

A tur nomini domini. Si cordis cõtriti, humiliati & ſanctificati, ſacrificium dicas prophetã intelligere, quod etiam omni orbis loco nũc offertur deo: illud equidem non deſpiciet miſericors dominus: ſed non eſt illa munda & perfecta oblatio, ſuccedens in priorum ſacrificiorum locũ, de qua propheta. Siquidem vetera illa omnia, ad agnum hũc vere immaculatum reſpiciebant: quæ ſola veritas ſuam figuram euacuat. At noſtri cordis ſacrificium, & quicquid ex nobis deo offerre poſſumus, indignum plane eſt, quod ita ſimpliciter munda dicatur oblatio: quandoquidem iuſtitiæ noſtræ omnes ſunt velut pannus ſordidatus mulieris immundæ, quæ menſtruum fluxum patitur. Deinde, vt veritas figuræ ſuæ reſpondeat, totius catholicæ eccleſiæ conſenſu & apoſtoli teſtimonio, certum eſt, illum agnum paſchalem veterem, typum fuiſſe agni noſtri vere immaculati, qui tollit peccata mundi. Paſcha noſtrum, inquit ille, Chriſtus eſt. Non ſo- *Ex figura veteri.*

B lum vt ſemel in cruce oblatus eſt, ſed etiam vt a nobis in miſſæ ſacrificio offertur quotidie. Siquidem ille non immolabatur tantũ, ſed edebatur etiam: qui noſtri, vt in miſſæ ſacrificio typus eſt. De quo catholicæ Chriſti eccleſiæ ille eius pontifex ſanctiſſimus Leo, ita nõ minus eleganter ꝙ vere in ſermone quodã paſchali loquitur: Vt vmbræ cederẽt corpori, & ceſſarent imagines ſub præſentia veritatis, antiqua obſeruãtia nouo tollitur ſacramento, hoſtia in hoſtiam tranſit, ſanguis ſanguinem excludit, & legalis feſtiuitas dum mutatur, impletur. Conſtat autem præceptum fuiſſe a domino in lege veteri, vt typicus ille agnus ante immolaret, deinde ederetur. Ita enĩ in Exodo ſcriptum legitur: Immolabitq; eũ vniuerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam. Et rurſus de eodem: Ite tollentes animal per familias veſtras, & immolate phaſe. Et iterum victima dicitur tranſitus domini. Itaq; a ſacerdotibus noſtris verus ille agnus offerri immolariq; ante debet, deinde & comedi. *Serm. 7* *Capite 12*

C Quanquam autem luce clarius demonſtrata ſit a nobis catholicæ fidei hæc veritas & confeſſio, committere tamen non poſſum, quin hic velut auctarij loco adſcribam beatiſſimi apoſtoli Andreę clariſſimũ teſtimoniũ: quod ſi non ſcripturæ, at ſanguinis ſui chirographo nobis conſignauit. Et quamuis a Luca perſcriptum non ſit, vt cui vnius Pauli, ꝗdiu illi adhæſit comes indiuiduus, magis ꝙ in vniuerſum apoſtolicorum actorum ſtudium fuit perſcribere hiſtoriam: vniuerſus tamen ordo ſacerdotum Achaiæ, qui ſpectatores & teſtes extiterunt glorioſi eius martyrij, literarum ſuarum certa fide, & tunc vniuerſæ Chriſti eccleſiæ perhibuerunt fidele teſtimonium, & tranſmiſerunt ad poſteros. Autor eſt Philatetus, eccleſiaſticarum rerũ ſcriptor antiquus. Aegeę itaq; dicẽti beatiſſimo apoſtolo, niſi conſentias dijs immortalibus ſacrificare, in ipſa quã laudas cruce fuſtigatum te affigi præcipiam, ita illis teſtificantibus reſpõdit Andreas: Ego omnipotenti deo, qui vnus & verus eſt, omni die ſacrifico, non thuris fumum, nec hircorum aut taurorũ ſanguinem, ſed immaculatum *Teſtimõio beatiſſimi Andreæ apoſtoli.* *Philatetus Capite 39.* *Verba Andreæ ad Aegeam de ſacrificio hoc Chriſtiano*

agnum quotidie in altari ſacrificio. Cuius carnes, poſtq̃ omnis populus D credentium manducauerit & eius ſanguinem biberit, agnus qui ſacrificatus eſt, nihilo minus integer perſeuerat, & viuus, & cum vere ſacrificatus ſit, & vere eius carnes manducatæ ſint a populo, & vere eius ſanguis hauſtus: tamen, vt dixi, integer permanet, & immaculatus & viuus. Hæc fuit illius, hæc & apoſtolorum omniũ, fides, doctrina & confeſſio. Quam vt tradiderunt primitiuæ illi eccleſiæ ſub manifeſta diuinæ virtutis atteſtatione, & ſanguinis ſui ſigillo conſignauerunt, ita ab eo tempore vſque nunc immutatam permanſiſſe cernimus. Nam q tu & ſimiles tui aliquot, eandem allatratis, canes rabidi & ferino morſu appetitis, veſtro hoc malo, in veſtrãq; facitis perniciem, quæ non expectat. Nã inferorum portæ aduerſus eandem nunquã præualebunt. Aduerſus quam cum Apoſtolum & ſcripturas inducis, & hic & alibi ſæpe mecum mirari cogor, quid nam tibi perſuadeas. An ſolum & primum te legiſſe ſcripturas, an ſolum te recte eas intellexiſſe & intelligere? Nã alterum eſt neceſſarium, E vtrunq; autem æque non dicam temerarium, impudentiæ, impietatis & arrogantiæ plusq̃ diabolicæ, ſed ſtulticiæ, amentiæ, & euidentis inſaniæ pleniſſimum.

Quã ſit euidẽtis inſaniæ aduerſus cõmunem catholicę eccleſię ſententiam ſcripturis certare.

Ignorare non potes, etiam ſi velis, communem per orbem eccleſiæ de miſſæ ſacrificio ſententiã, aſſertioni tuæ cõtrariam, ſanctiſſimos præterea doctiſſimosq; patres ab initio vniuerſos, conſenſiſſe huic catholicæ fidei: & tuam, quam ex Apoſtolo ſtabilire conaris, damnare aſſertionem, qui potes neſcire tantus doctor & magiſter in Iſrael, qui ſolus plus omnibus ſapis? Ignatium dico, & Clementem pontifices & Chriſti martyres, Irenæum, Alexandrum. primum, & ipſum apoſtolicæ ſedis epiſcopum, Cyprianum etiam martyrio glorioſum pontificem. Gregorium præterea illum Nazianzenum, quem præ cæteris Theologi cognomine, eruditiſſima illa dignata eſt antiquitas. Hilarium inſuper, Ambroſium, F Hieronymum, Auguſtinum, Chryſoſtomum, Cyrillum, Damaſcenum, Gregorium alterum, & quotquot deinceps ſubſequuti ſunt. Vniuerſos denique totius orbis orthodoxos epiſcopos, qui aut congregati fuerunt in ſancto illo Epheſino vniuerſali concilio, aut eidem cõſenſerunt & ſubſcripſerunt: qui omnes vno ore affirmant nos offerre quotidie hoſtiam illam mundam & viuificatricem precioſi corporis & ſanguinis omnium redemptoris noſtri, & incruentam celebrare in eccleſijs ſacrificij veritatem. Aduerſus quos omnes cum tu inducis Apoſtolum, quid aliud dicis, q̃ vni tibi tandem illuxiſſe veram Apoſtoli & ſcripturarum intelligẽtiam, quam nemo illorum omnium aſſequutus ſit? Quod ipſum quis ſanę mentis feret, etiam prius q̃ e propinquo diſcutiatur ea de qua agitur ſententia? Quis non ſtatim te explodet, exibilabit, execrabitur, vt hoſtẽ catholicæ eccleſiæ? vt pertinacem hæreticum?

Solutio rati

Sed quid obſecro aduerſus communem hanc totius eccleſię fidẽ dicie Apoſto-

A Apoſtolus? Chriſtus, inq̄t, perfectorum bonorum pontifex, per proprium ſemel ſanguinē introiuit in ſancta, vt deinceps appareat vultui dei pro nobis. Non ſæpe offerens ſemetipſum, ſed ſemel oblatus, ad multorum exhaurienda peccata, ſemel nos ſanctificauit per oblationē corporis ſui, vnaque oblatione conſummauit in æternum ſanctificatos. Et nos quidē hæc legimus in Apoſtolo, legerunt & ſancti illi doctiſſimiq́, quos memoraui mus, patres: nihil tamen in his contrarium fidei catholicæ eccleſiæ intelleximus, æque nos, æque & illi omnes cum catholica Chriſti eccleſia credimus, nos celebrare incruentam ſacrificij veritatem, & ſanctam viuificatricemq́; nos offerre hoſtiam. Sed negat, inquit, Apoſtolus, vt ſæpe ſeipſum Chriſtus offerat, ſed vna oblatione affirmat conſummaſſe ſanctificatos. Et nos conſentimus Apoſtolo. Et nos quoq́; negamus Chriſtum ſæpius obtuliſſe ſeipſum, hoc enim ſemel in ara crucis fecit. Sed nos ipſum quotidie offerimus in eccleſia.

onū Lutheri ex verbis apoſtoli ad Hebræos de vnico ſemel oblato noſtro ſacrificio.

Chriſtū ſemel quidē ſeipſum offerre, at nos ipſum offerre quotidie.

B Nō negat Apoſtolus ipſum ſæpius offerri, ſed negat ſæpe offerre ſeipſum. Deinde & vnitatē apud nos ſalutaris hoſtiæ adſtruit. Vmbræ enim illius veteris hoſtiæ, repetitæ ſunt in annos ſingulos, quoniam nihil in ſe perfecti habebant, nec mundabant, nec conſummabant accedentes. Nam ſi vna earum fuiſſet perfecta aliqua ad remittēda peccata, conſummandosq́; accedentes, nihil opus erat ſuccedente & repetita altera. At nos, inquit, ſanctificati ſumus per oblationem corporis Ieſu Chriſti ſemel, qui vnam pro peccatis offerens hoſtiam, in ſempiternum ſedet ad dexterā dei, vna enim oblatione conſummauit in æternum ſanctificatos. Vides, quorſum vnitatem hoſtiæ ſemel oblatæ a Chriſto commendet Apoſtolus, nempe a plenitudine & perfectione. Vna ēm illa ſatis eſt delendis ab initio totius mundi peccatis, vna conſummauit in æternum eos qui ſanctificantur. Nulla alia opus eſt, neq́; vt iterum ſeſe Chriſtus offerat, ſed nobis tantum opus eſt, vt plenitudinis illius participes efficiamur.

Vnitas noſtræ hoſtiæ & multitudo veterū.

Plenitudo inexhauſta hoſtiæ ſemel oblatæ a Chriſto in cruce.

C Nihilo plus faceret, ſi iterum in terras deſcendens, rurſus ſe crucifigi permitteret, ſi iterum ſe deo patri offerret in ara crucis, nihilo plus ſibi aut nobis mereri poſſet. Totum promeruit, quicquid mereri potuit, ſemel oblata illa hoſtia, quæ ſatis eſt & ſufficit totius ab initio mundi peccatis omnibus, imo infinitorum, ſi eſſent, mundorum. Quid igitur? Nunquid vna illa oblata hoſtia, totius mundi peccata deleta ſunt? nunquid ſanctificati & conſummati in æternum omnes? Non hoc dicit Apoſtolus, ſed vna oblatione cōſummaſſe aut perfectos feciſſe dicit in æternum omnes, qui ſanctificantur. Sed nunquid etiam infideles & increduli Iudæi, Saraceni, & gentes idololatræ, quæ ignorant deum, vna illa oblatione omnes ſanctificati ſunt? Nunquid etiam ſanctificati omnes qui credunt in Chriſtum, etſi ſint adulteri, fures, homicidæ, ſacrilegi? Certe de his affirmat Apoſtolus, q̄ regnum dei non poſſidebunt. Nunquid propterea non eſt perfecta illa hoſtia? Nunquid amplius his fieret, ſi quotidie Chriſtus ſeipſum pro illis offerret in cruce? Certe, quantum ad hoſtiæ illius perfectio-

Nihilo plus faceret hic Chriſtus, ſi iterum ſe offerret pro nobis in ara crucis.

Nō ex hoſtiæ illius inſufficiētia, ſed ex nobis prouenit, ne plenitudinis eius participes efficiamur.

ſectionem attinet,inexhauſtæ plenitudinis eſt, omnibus patet, omnibus D
ſufficit,nunꝙ̃ exhaurietur eius meritum,nec altera aut iterata hoſtia opus
eſt,ſed per nos ſtat, quo minus plenitudinis illius efficiamur participes.

Quæ requirantur in nobis vt communicemus plenitudini illius ſalutaris hoſtiæ.

Quæ cum tantum fluat in Chriſti myſtico corpore,in eius membra a capite,neceſſe eſt ante omnia,membrum ſit illius corporis,qui plenitudinis quæ conſiſtit in capite & ab eo in membra influit,particeps eſſe voluerit. Deinde,ne eiuſmodi influxui ponat obſtaculum, ſuisꝙ ipſum peccatis excludat. Duo enim ſunt quæ impediunt influxũ a capite in membrum aliquod corporis.

Duobus modis impediri influxũ vitalem a capite in membra corporis.

Vnum,ſi diuiſa ſit eius ad caput continuitas,ſectó videlicet neruo per quem continuatur & coniungitur capiti:alterum, ſi ſalua ea continuitate neruus ille,per quem a capite animalis facultas in membrum influit,impeditus ſit,hoc eſt,vel obſtructus,vel oppreſſus:ita vt influenti(quantũ in ipſa eſt)parti principi ſeu capiti facultatiꝙ tranſmiſſæ non pateat aditus.Quod fit,ſi vel hamo,laqueove comprehenſus adſtringatur fortiter,alioqui ſanus neruus & integer. Videbitur enim ſtatim E
membrum hoc quod per eum neruum continuatur capiti (quemadmodum in anatomicis medicorum experimentis videre eſt) ſenſu & motu repente deſtitui.Idem accidit,ſi viſcoſo aliquo craſſoꝙ humore neruus conſtipetur immodice, aut ſi aliqua ſui parte,phlegmone aut ſcirro proprio occupetur, aut vicinæ partis affectu eiuſmodi ipſe veluti ab incumbente ſibi onere comprimatur extrinſecus, aut vbi luxatis fractisve oſſibus,meatus per quos incedunt, arctiores redduntur. His omnibus modis,principio exigua admodum facultatis portiuncula iufluentis a capite,admiſſa ad membra,ob impeditum tranſitum,eadem redduntur ſtupida: deinde aucto noxio affectu, excluſo plane influxu a capite, ſenſu omnino motuque deſtituuntur.Nominatur a medicis paralyſis eiuſmodi eorum vicium.Quod ſi diutius hęreat,ipſa etiam membra excluſa diutius a commertio & influxu capitis, proprium vicium contrahunt,tan F
dem plane irremediabile,etiam vt primum illud, quod in neruo eatenus hæſerat, amoliri potuiſſet.

Quæ cõſequant ad impeditũ aut excluſum influxũ facultatis a capite.

Idem ad rationem accidit in corpore Chriſti myſtico. In primis hoc per ſe notum eſt, neminem participem fieri vitalis illius ſalutariſque influxus a capite, niſi qui eius corporis membrum eſt, & qui manens in vnitate eccleſiæ, eius capiti ſuo illo modo continuatur & coniungitur. Poteſt tamen etiam ſalua illa vnitate & connexione, influxum capitis excludere, vt ſi illi ponat peccati mortalis obicem. Quem niſi amoueat, niſi feneſtram & meatum aperiat, per quem influxus ille ad eum ingrediatur a plenitudine capitis, non poteſt eius particeps fieri. Non quidem ob defectum virtutis & plenitudinis, quæ exundat in capite: ſed quia, obſtructo meatu, excludit eandem. Qua ſi diutius careat, etiam peiorem affectum contrahit, per quem prorſus fit alienus a ſalutari illo viuificoque influxu a capite. Peccator enim cum in profundum venerit, contemnit. Corpori Chriſti myſtico

Aptiſſima in his congruẽtia corporis Chriſti myſtici ad noſtrum naturale.

A ſtico incorporamur per baptiſmum, ſacramentum fidei, quod prima ianua eſt aut feneſtra, per quam ſalutaris illius hoſtiæ participes efficimur, per quam plenitudo illi9 meriti Chriſti & gratiæ, ad nos influit a capite. In cuius innocentia quandiu permanemus, ea nos ſanctificat & perfectos efficit. Quod ſi feneſtram illam obturauerimus, per mortalis peccati obicem, neceſſe eſt, vt relictis peccatis ad ſalutaria, quæ ſuperſunt & nobis a Chriſto ad remedium & ſalutem relicta ſunt, ſacramenta confugiamus, quibus amoliamur poſitū obicem: neceſſe eſt, vt ieiuniꝭs, eleemoſynis, orationibus & ſacrificio cordis cōtriti, noxium quem contraximus, amouere ſtudeamus affectum, vt nos rurſus exhibeamus aptos & idoneos influxui meriti ac plenitudinis illius ſalutaris hoſtiæ a Chriſto capite: neceſſe eſt, vt illū noſtra culpa a nobis auerſum, diuinæ miſericordiæ prouocatione rurſum allicere, & ad nos conuertere ſtudeamus. Ad quod cum multa nobis remedia reliquerit diuina benignitas, nullum certe efficacius, ꝙ
B quod eiuſdem illius hoſtiæ mundæ deo patri gratiſſimæ illius ineſtimabilis ſacrificiꝭ (quod antea in ara crucis ille ipſe ſummus ſacerdos noſter & pontifex eidem obtulit) quoties placeret etiam nobis eidem offerendi poteſtatem copiamꝗ fecit. Quæ plenitudinem ſui vt ſemel in cruce oblata eſt, ad nos refundit, diuinamꝗ ad nos benignitatem deuocat, & nos deo eiuſdem ſalutaris hoſtiæ glutino, ineffabili quodam modo coniungit, atque ad caput noſtrum mirabilem quandam cognationem familiaritatemque tribuit, atque eius influxibus percipiendis ꝙ aptiſſimos paratiſſimosque reddit. Vides, ꝙ pulchre nobis conueniat cum Apoſtolo. Quem quod tu aliter, ꝙ nos, intelligis, hinc eſt, quia tuum, non Apoſtoli, non ſcripturarum ſenſum quæris in ſcripturis & Apoſtolo. Is enim ſcripturarum vere germanus ſenſus eſt, qui eſt communis catholicæ per orbem eccleſiæ. Ad quem perpetuo reſpicit, quiſquis in tractandis
C ſcripturis hallucinari noluerit. Nihil ergo mirum, ſi tu contempta vnica illa infallibiliꝗ rectæ ſcripturarum intelligentiæ amuſſi, tuorum ſomniorum portenta impia, pro ſcripturis eorumꝗ natiuo ſenſu intrudis.

Sacramētū baptiſmi, prima ianua, ꝑ quā plenitudo illius hoſtię & meriti paſſionis Chriſti in nos influit.

Obturata illa ianua ꝑ obicē mortalis pcti, q̄ pacto eundē amoliri oporteat.

Nullū nobis relictū remediū efficacius ad auerſum a nobis influxū gratiæ a capite ad nos reuocādum & perpetuo cōſeruandū q̄ iterata eiuſdē hoſtiæ ſacroſanctæ oblatio.

Cur aliter q̄ nos Lutherus ſcripturas intelligat.

Sed iam reliquum rationum tuarum, quibus communem eccleſiæ fidem conaris euertere, expendendum eſt.

Dicis non eſſe ſcriptum in euangeliꝭs, ꝙ Chriſtus in nouiſſima cœna ſe ſacrificauerit aut obtulerit deo patri. Sed etiam hoc ſcriptum meminiſti in euangelio, multa feciſſe Chriſtum quæ in euangelio ſcripta nō ſunt. Itaꝗ hac tua collectione per ſe infirma, & quam riderent atꝗ etiā exſibilarent ac exploderent dialectici, q̄ nihil, non dico, demonſtras, imo q̄ nullam veri ſimilitudinem facis, primo libro clariſſime demonſtrauimus. Itaque ſi hic dixero, ꝙ ab aliꝭs ante nos orthodoxis dictum inuenio, trifariam ſeipſum obtuliſſe Chriſtum. Primum typice, in agno paſchali ex ritu veteri, vt qui implere & conſummare venerat legem, non ſoluere: deinde in ſacramento, vt completa iam illa legali hoſtia noua ſuccederet, nouum-

An Chr̄us etiā in nouiſſima cœna ſe ſacrificauerit.

Trifariam ſe obtuliſſe Chriſtum.

nouumq́; quod tũc inſtituit ſacerdotiũ(dicendo,hoc facite in meã commemorationẽ)nouum haberet iugeq́; q̃d offerret ſacrificiũ: poſtremo,in ara crucis,de qua Paulus ad Hebræos,q́ vna illa ſic oblata hoſtia conſummauit in æternũ eos qui ſanctificantur. Si,inquam,ad hunc modũ,nec improbabiliter diſtinguerẽ de Chriſti ſacrificio,de tertio hoc intelligẽs loqui ad Hebræos Apoſtolum, alijs q́ adhuc audierim,rationibus conuincendus eſſem . Certe verborũ,quibus hoc nobis myſteriũ euangeliſtæ explicant,energia manifeſte hoc innuere videt̃, vt in nouiſſima illa cœna Chriſtus ſeipſum verum & innocẽtiſſimum agnum, ſub ſpecie panis & vini immolauerit,iuxta ritum noui ſacerdotij ſecundũ ordinem Melchiſedec. Iurauit enim ille deus pater,q́ ſacerdos eſſet ſecundum ordinem Melchiſedec,cuius in pane & vino oblationem fuiſſe teſtatur ſcriptura . At nuſquam alibi q̃ in nouiſſima cœna hoc ſacrificij genus obtuliſſe & conſummaſſe Chriſtus legitur,quando ſub panis & vini ſpecie ſuum corpus & ſanguinem cum gratiarum actione deo patri obtulit, ſimul & ſumenda diſcipulis diſtribuit. Ita iam vere exercens nouum illud ſacerdotium ſecundum ordinem Melchiſedec,& nouo inſtituto adimplens figurã phaſe illius veteris. Ita enim recumbẽs cum apoſtolis ſuis duodecim loquitur apud Lucam: Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum,anteq̃ patiar. Hoc paſcha, inquit, non illud vetus, typicum & veruecinum, in quo nihil dignum erat tanto Chriſti deſiderio,ſed nouum illud, quod in locum veteris ſubſtituit. Hoc certe diligenter annotauit ille Tertullianus aduerſus Marcionem,ſcribens in hæc verba: Profeſſus eſt itaq; ſe cõcupiſcentia concupiſſe edere paſcha,ſed ſuum,indignũ enim, vt quid alienum tantopere concupiſceret deus, acceptumq́; panem, diſtributumq́; diſcipulis,corpus ſuum illum fecit. Vides,quod paſcha ille tanto deſiderio deſiderauit manducare cum diſcipulis ſuis priuſquam pateretur,nempe ſub nouo ſacramento ſuum corpus & ſanguinem. Tot ante annis Iudæorum paſcha manducauerat, etiam cum diſcipulis manducauerat & ſemel & iterum atq; iterum. Quare de eo minime loquutum, certum eſt. Nouum ergo verumque illud erat,quod tantopere deſiderabat cum diſcipulis comedere. Si autem paſcha, ergo vt reſponderet figuræ ſuæ adumbrationique veteri,immolari prius,deinde & manducari debuit. Hic enim veteris illius phaſe ritus præſcriptus fuerat a domino. Ita ſane ante nos hoc intellexerunt ſancti patres noſtri,quos ſi in hoc imitabimur, nihil profecto aberrabimus. In primis ſanctus ille Cyprian[9] glorioſus martyr & pontifex ita docuit fidelem populum in ſermone de cœna domini. Cœna itaque diſpoſita,inquit ille,inter ſacramentales epulas, obuiauerunt ſibi inſtituta antiqua & noua, & cõſumpto agno quem antiqua traditio proponebat, inconſumptibilem cibum magiſter apponit diſcipulis. Nec iam ad elaborata impenſis & arte conuiuia inuitantur populi, ſed immortalitatis alimonia datur,a communibus cibis differens, corporalis

Oſtendit̃ q́ etiã Chr̃us in nouiſſima cœna ſub ſpeciebus panis & vini ſe immolauerit, iuxta ritũ ſacerdotij noui ſecundum ordinem Melchiſedec.

Ex vmbra & figura veteri.

Nouum paſcha comediſſe cum diſcipulis Chriſtũ in cœna nouiſſima.

Capite 22.

Lib. 4

Paſcha ante immolari q̃ manducari debuit.

Ex ſanctorũ patrũ concordi ſententia.

Memorãda Cypriani verba, de cœna nouiſſima.

D E F

ralis

ralis ſubſtantię retinens ſpeciē,ſed virtutis diuinæ inuiſibili efficiētia pro-
A bans adeſſe præſentiam. Significata olim a tempore Melchiſedec prode-
unt ſacramenta,& filijs Abrahæ,facientibus opera eius,ſummus ſacerdos
panē profert & vinum. Hoc eſt,inquit,corpus meum. Mādūcauerant &
biberant de eodē pane ſecundum formā viſibilem, ſed ante verba illa, ci-
bus ille communis tantūmodo nutriēdo corpori commodus erat,& vi-
tæ corporalis ſubſidium miniſtrabat. Sed poſtq̃ a domino dictum eſt,
hoc facite in meam commemorationem, hæc eſt caro mea, & hic eſt
ſanguis meus, quotieſcunque his verbis & hac fide actum eſt, panis iſte
ſuperſubſtantialis,& calix benedictione ſolenni ſacratus,ad totius homi-
nis vitam ſalutemq́ proficit,medicamentum & holocauſtum ad ſanan-
das infirmitates,& purgādas iniquitates exiſtens. Hactenus Cyprianus.
In quibus verbis hoc primū annotabis, quod in illa cœna dicit obuiaſſe
ſibi inſtituta antiqua & noua in figura veteri,& in eius exhibita veritate,
B paſcha vetus,& paſcha nouum. Deinde quod clare affirmat nouum hoc
paſcha in euchariſtiæ ſacramento,duplicem habere rationem,& medica-
menti ad ſanandas infirmitates, & holocauſti ad purgandas iniquitates.
Eodem modo hoc intellexit diuus Hieronymus in commentarijs in ca-
put XXVI. Matthæi,in hæc verba ſcribens: Et finem carnali feſtiuitati
volens imponere,vmbraq́ tranſeunte,paſchæ reddere veritatem, dixit:
Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum, anteq̃ patiar, et-
enim paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Hæc Hieronymus. Eo-
dem quoq́ modo hoc ipſum Auguſtinus intelligit libro II. aduerſus Pe- Auguſtin.
tiliani epiſtolā: Aliud,inquit,eſt paſcha quod Iudæi de oue celebrabant,
aliud quod nos in corpore & ſanguine domini accipimus. Eandem ſen-
tentiam Chryſoſtomus in concione quadam inculcat fideli populo: Et Chryſoſtomus homilia de proditione Iudæ.
ideo,inquit,in ipſa menſa vtrunq́ paſcha & typi & veritatis celebratum
C eſt. Nam ſicut pictores pingendam tabulam veſtigijs quibuſdam adum
brare conſueuerunt,& ſic colorum varietate perficere: ita & Chriſtus fe-
cit in menſa,& typum paſchæ deſcripſit, & paſcha veritatis oſtendit. Ille
etiam Leo ſanctiſſimus pōtifex,in his quæ paulo ante citauimus paſcha- Leo.
lis cuiuſdam ſermonis verbis: Vt,inquit,vmbræ cederēt corpori,& ceſſa
rent imagines ſub præſentia veritatis, antiqua obſeruātia nouo ſacramen
to tollitur,hoſtia in hoſtiam tranſit,ſanguis ſanguinem excludit,& legalis
feſtiuitas dum mutatur impletur. Vides vmbram paſchæ veteris, & re-
ſpondens ſibi corpus noui paſchatis quod cum diſcipulis edere tantope-
re deſiderauerat Chriſtus. Vides imagines excludi pręſentia veritatis,an-
tiquam obſeruantiam nouo ſublatam ſacramento, & hoſtiam tranſire in
hoſtiam,& excludi ſanguine ſanguinem. Hoſtia ergo etiam tunc fuit pa-
ſcha illud noſtrum. Ita ſane etiā hoc ipſum catholica Chriſti intelligit ec- Ex catholicæ eccleſiæ ſententia.
cleſia: quæ toto orbe terrarum poſt prolata illa myſtica cōſecrationis ver-
ba (Hoc eſt corpus meum,hic eſt calix ſanguinis mei. Hæc quotieſcunq́

feceritis,in mei memoriã facietis) ita ſubiũgit: Vnde & memores domi- D
ne nos tui ſerui,ſed & plebs tua ſancta eiuſdem Chriſti filij tui tam beatæ
paſſionis,&c.offerimus præclaræ maieſtati tuę de tuis donis & datis ho-
ſtiam puram,hoſtiam ſanctam & immaculatam. Vides,quid ſibi præce
ptum intelligat eccleſia a Chriſto dicente in illa cœna nouiſſima: Hoc fa-
cite in meam cõmemorationem,cuius ſe memorem eſſe teſtatur: nempe,
vt offerat diuinę maieſtati hoſtiam illam ſanctã & immaculatam,quem-
admodum Chriſtus ſuo præmõſtrarat & inſtituerat exemplo. Vbi er-
go tuæ illæ frigidæ,nugaciſſimæq́ ratiunculæ, quibus hũc communem
eccleſiæ ſenſum,communemq́ fidem conaris euertere? Scilicet,non eſſe
ſcriptũ in euangelio,ꝙ in illa nouiſſima cœna ipſe ſeſe obtulerit Chriſtus?
O impietatem cæcã,& cæcitatem impudentiſſimam. Quanquam vt da-
remus,non ſignificatum hoc ab vllo euangeliſtarũ, ꝙ Chriſtus in illa cœ-
na ſub nouo ſacramento habuiſſet etiam rationẽ hoſtię,quemadmodum E
neq́ hoc ſatis clare explicant,quibus ipſe verbis conſecrauerit:imo vt eti-
am hoc daremus,ꝙ Chriſtus ſeſe non obtuliſſet tũc in ſacramento, non-
dum videlicet oblatus in cruce,ſed tantũ ſe exhibuiſſet ſuis diſcipulis, vt
panem viuificum,vt medicamẽtum ad ſanandas eorũ infirmitates,vt im-
mortalitatis arrabonem, vt pignus immenſi ſui erga nos amoris, ſicut
cum veluti communio exhibetur laicis:quid obſecro impediret,quo mi-
nus nobis poſſet habere rationẽ ſacrificij? Nunquid res ipſa talis non eſt
quæ poſſit diuinæ maieſtati offerri? Nunquid quæ accepta nõ eſt? Nun-
quid non eſt illa vna & ſola deo placens perfectiſſimaq́ hoſtia? Nunqđ
non ille agnus immaculatus qui tollit peccata mundi? Cuius cum miſeri
cordiſſimus deus infinita bonitate ſua nobis quotidie copiam faciat,cum
in nobis nihil inueniamus,q̃đ tantę maieſtatis oculis digne offerre poſſu
mus, quin ſua ſibi dona & munera, ſibiq́ gratiſſimam hoſtiam offera-
mus,quid quæſo impedimenti eſt? Quid,inquit Auguſtinus,magis gra- F
tum vel a nobis offerri,vel a deo ſuſcipi poſſet,q̃ caro ſacrificij noſtri, cor-
pus effectum ſacerdotis noſtri? An quia ipſe nobis donauit, donatq́ ſei-
pſum,ideo ipſum diuinę maieſtatis oculis offerre non poſſumus? Num
quid habet homo a deo quod non acceperit? In manu tua, inquit ille fide
lis Dauid,magnitudo & imperium omnium, & quæ de manu tua acce-
pimus,dedimus tibi. An quia ſemel in cruce oblata eſt ſacroſancta hæc
hoſtia,iterato a nobis offerri non poteſt? Quid obeſt obſecro,quando ſe-
mel oblatum,nobis redditur integrum,quo minus iterato poſſit offerri a
nobis? Ille opus non habet ſeipſum offerre ſæpius, quandoquidem vni-
us ſuæ oblationis inexhauſta meriti plenitudo in æternum permanet.
At nos opus habemus, vt fontem illum meritorum oblationis illius per-
ennem ad nos deriuemus, ad nos aduocemus,auerſum a nobis ac repul-
ſum mole peccatorum noſtrorum,quam illi frequenter obijcimus,qua
influxum in nos eius excludimus.

Etiã vt nõ obtuliſſet ſe Chriſtus in ſacramẽto, a nobis nihilo minus poſſe offerri.

Fruſtra ſeſe Chriſtus offerret ſæpius, ſed nos non fruſtra ipſum offerimus ſæpius.

Tanti

Lutheri abſurditas, q̃ miſſam teſtamentum potius facit q̃ ſacrificiū. Stupenda Lutheri impudētia traducitur.

A Tanti ferme, aut minoris etiam ponderis eſt, quod nugaris cōſequen-
ter, miſſam teſtamentum potius nouum eſſe, q̃ ſacrificium, cum apud
Lucam ita dominus loquatur de calice: Hic calix nouum teſtamentum
eſt in meo ſanguine. Sed impudentiam tuam ſatis mirari mecum non
poſſum, qui tot ſanctiſſimorum catholicæ eccleſię præſidum, tot doctiſ-
ſimorum patrum Chriſtiani orbis luminariū, totius denicp̱ eccleſiæ con-
ſenſum communemq́ꝫ ſententiam pluris non facias, q̃ vt illum eiuſmodi
nugis & ineptijs audeas laceſſere & conuellere. Nam teſtamentū pro le-
ge accipi in ſacris literis, ſi neſcias, miſerandū: ſi ſciens diſſimulas, ridēdum
ſane eſt, te omnes adeo exiſtimare ſtupidos vt nemo intellecturus ſit. Te-
ſtamentum enim lex quædam eſt teſtatoris. Vnde prior, vetus teſtamen
tum dictum eſt, & lex noua, teſtamentum nouum. Quoniam autem nec
primum quidē teſtamentum ſine ſanguine dedicatum eſt. (Lecto enim,
inquit Apoſtolus, omni mandato legis a Moyſe vniuerſo populo, accipi-
B ens ſanguinem vitulorum & hircorum cū aqua, & lana coccinea, ipſum
quocp̱ librum & omnem populum conſperſit, dicens: Hic eſt ſanguis te-
ſtamenti quod mandauit ad vos dominus.) Ad eundem modum, vt fi-
guræ ſua reſponderet veritas, nouum etiam teſtamentū, nouamq́ꝫ legem
ſuam, Chriſtus dedicaturus in ſanguine, vini calicem conuertit in ſuum
ipſius ſanguinem, quo non aſperſit: ſed potauit ſuos apoſtolos, dicens: Bi
bite ex hoc omnes, hic enim eſt ſanguis meus noui teſtamēti, qui pro mul
tis effundetur in remiſſionem peccatorum. Ita loquitur apud Matthæ-
um & Marcum. Ex quibus clare conſtat, qua locutionis figura hoc intel-
ligendum ſit apud Lucam & Apoſtolum, qui ita referunt dixiſſe domi-
num: Hic calix, aut hoc poculum, nouum teſtamentum in meo ſangui-
ne, aut per meum ſanguinem. Hoc eſt, hic calix, aut hoc poculum, confir-
mat nouum teſtamentum in meo ſanguine. Aut vt illi dicunt: Hic eſt ſan
C guis meus noui teſtamenti confirmatiuus.

Teſtamentū quid.

Stupida Lutheri impietas, q̃ virtutē noſtri ſacrificij euacuat nec alij q̃ ſumenti vult prodeſſe.

In quo vero ſacrificij noſtri efficaciā conaris circumſcribere, ne alteri
proſit ſeu viuenti ſeu mortuo, q̄ inſtar baptiſmi & reliquorum ſacra-
mentorum vni illi a quo ſumitur, q̄ quæſo ridiculū teipſum facis, & ma-
lignitate ſtupidum? Adeo non intelligis de ratione ſacrificij eſſe, vt offer-
ri poſſit pro alio? Omnis pontifex, inquit Apoſtolus, ex hominibus aſ-
ſumptus, pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad deū, vt offerat
dona & ſacrificia pro peccatis. Qui condolere poſſit ijs qui ignorant &
errant, quoniam & ipſe circundatus eſt infirmitate: & propterea debet
quēadmodum pro populo, ita & pro ſemetipſo offerre pro peccatis.

Quā inſuper etiam illud ridiculum, imo ſtupidum & plane puden-
dum, q̄ putas non cohærere, vt euchariſtia in miſſa ſacrificij rationē ha-
beat & inſumatur a ſacerdote? Videris em̄ eiuſmodi afferens, nunquam
legiſſe ſacras literas, quas tamen tibi ſolus vendicas. Perlege Exodum &
Leuiticum ſacros libros, & vide a quibus edebantur victimarum, hoſti-

> Illi cōſona & expedita in ſcripturis omnia, qſuam illis amuſſim adhibet. Contra vero, qui eandē negligit.

arum & ſacrificiorum carnes. Videbis ſane, q̃ conſona, q̃ expedita illi ſint in ſcripturis omnia, qui ſuam illis amuſſim adhibet, nempe, catholicæ eccleſiæ communem ſententiam, atque ad illam perpetuo reſpiciet. Et quibus contra errorum tenebris, quibus perplexitatibus inuoluatur, qui illa regula aut neglecta aut contempta ſuo ſidit ingenio, ſuum ſenſum ſequitur. Sed hæc de noui ſacerdotij noſtri nouo ſacrificio, eiuſque veritate, aduerſus Lutherum, eiusq; impietatis & amentiæ ſectatores plus ſatis. D

De efficacia ſacerdotalis orationis pro populo, inter quem & deum ſacerdos mediator quidam conſtitutus eſt: vtq; eiuſdem ſit populo benedicere & inuocare nomen domini ſuper eum.

CAP. VI.

OMnis ſacerdos ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad deum. Quod tametſi de pontifice dicat Apoſtolus, de ſacerdotio tamen in vniuerſum hoc ipſum intelligere, idem ille ipſe haud obſcure ſignificat, ad Chriſti hoc ſacerdotium applicans. Nam cum ſubiungeret, honorem ſacerdotij neminem ſibi vſurpare poſſe, ſed qui vocatur a deo, quemadmodum Aaron. Sic, inquit, & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit vt pontifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es ſacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedec. Vides vt de pontificio & ſacerdotio indiſtincte illic loquatur Apoſtolus. Omnis itaque ſacerdos conſtituitur pro hominibus in his quæ ſunt ad deum, vt ſit velut mediator quidam inter deum & populum. Quod autem hominum ad deum eſt, nequaquam ſimplex eſt nec vnius generis, ſed multa & varia, vt plurali locutione ipſe etiam Apoſtolus indicat. In eis, inquiens, quæ ſunt ad deum, non in eo quod ad deum eſt. Quorum primum eſt, offerre diuinæ maieſtati pro peccatis tam viuorum, q̃ mortuorum ſacrificium. Deinde orare pro eiſdem. Hæc in veteri vmbra fuiſſe ſacerdotalis muneris, vniuerſa pene eiuſdem teſtatur hiſtoria. Si peccauerit omnis turba filiorum Iſrael, oblata pro eius peccato iuxta ritum præſcriptum conſtituta hoſtia, & rogante pro eis ſacerdote, propitius erit eis dominus. Hęc dei ipſius verba ſunt: Similiter ſi peccauerit ſeu princeps ſeu vnuſquilibet e populo, oblata pro eius peccato ad præſcriptum ritum conſtituta hoſtia, rogabit, inquit, pro eo ſacerdos, & pro peccato eius & dimittetur ei. Audis ſacerdotale officiū, audis quoq; nec fruſtra illum ſuo defungi officio. Rogabit, inquit, pro eo ſacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur ei. Hoc dicit illa æterna veritas, cuius verba cœlo, terraq; firmiora ſunt: cuius non imputare peccata, eſt eadem eſſe remiſſa. Beatus equidem vir, cui non imputabit dominus peccatum. Sed nunquid etiam ſanctus eſt omnis ſacerdos, vt ob vitę ſanctimoniam prę cæteris mereatur pro aliorū peccatis, eius exaudiri oratio? Nam & ipſum it firmitate & peccatis circūdatum, ſi forte dubitas, teſtatur Apoſtolus, & propterea, inquit, debet quemadmodū pro populo, ita etiam pro ſemetipſo

> Sacerdos mediator quidā inter deū & populum.
> Sacerdotalia munia.
> Sacrificiū.
> Oratio.
> Leuit. 4
> Efficacia orationis ſacerdotalis.
> Nō ex vitæ merito, ſed officij prærogatiua.

E F

A pſo offerre pro peccatis. Quid igitur? Orabit, inquit, pro eo ſacerdos & pro peccato eius, & dimittetur ei. Ideo dimittetur, quia orat ſacerdos, non quia vir ſanctus, nulli peccato obnoxius. Itaque cum poſt diuinam vltionem in Chore, Dathan, Abiron, & complices ſynagogæ proceres præſumentes vniuerſam multitudinem ſanctificatam eſſe ad ſacerdotium, imputaſſet populus ipſis Moyſi & Aaroni, tot virorum optimatum necem, quaſi pro ſua ipſorum dignitate zelantibus, & ob id aduerſus eos tumultuarentur, & ſeditionem commouerent, dicentes: Vos interfeciſtis populum domini, egreſſaque a domino plaga ea propter graſſaretur in populum, & iacerent tam Moyſes ꝙ Aaron proni in terra, orantes coram domino, dixit Moyſes ad Aaron: Tolle thuribulum, & hauſto igne de altari, mitte incenſum deſuper, pergens cito ad populum, vt roges pro eis. Iam enim egreſſa eſt ira a domino, & plaga deſæuit. Quod cum feciſſet Aaron, & cucurriſſet ad mediam multitudinem, quam iam vaſtabat in-
B cendium, obtulit thymiama, & ſtans inter viuos & mortuos, pro populo deprecatus eſt, & ceſſauit plaga. Vides q̄uis vitæ merito & ſpecialis gratiæ prærogatiua apud deum magis valeret Moyſes, q̄ Aaron, atq; etiam hoc ipſum videret in ſpiritu, quod latebat Aaronem, vltricem flammam iam in populum egreſſam a domino: tamē vt ſacerdotalis autoritatis dignitatem & efficaciam commendaret ac demonſtraret poſteris, Aaronem iuſſit currere ad populum, & orare pro eis. Quod cum feciſſet, & miſſo incenſo pro eis deprecatus eſſet, plaga ſubſtitit.

Numer. 16

Et quanquam de viuis tantum hæc dici videantur, quibus profit ſacerdotale ſacrificium & oratio, etiam defunctis efficaciter prodeſſe, ſacra teſtatur Machabæorum hiſtoria, de fortiſſimo Iuda Machabęo ſcribens, vt pro his qui ceciderant in prælio, propterea ꝙ cōtra legem ſe polluiſſent in anathemate, & ſuſtuliſſent de idolorum donarijs, a quibus lex prohi-
C bet Iudæos, conuerſus ad preces cum ſuis, deum rogauerit, vt id quod factum erat delictum, obliuioni traderet. Et facta, inquit, collatione duodecim milia drachmas argenti miſit Hieroſolymā, offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium. Vides etiam ante Chriſtum, fide illorum veterum ſacerdotale ſacrificium, tametſi vmbraticum, & orationem, prodeſſe ac profuiſſe etiam defunctis. Neque eſt ꝙ autoritatem librorum Machabæorum hic quiſquam in dubium reuocet, eo ꝙ rejciantur ab Hebræorum canone. Indubiam ſiquidem illis autoritatem tribuit eccleſię Chriſti autoritas, vnde ſcripturarū omnium autoritatē nobis dependere, libro primo luce clarius demonſtrauimus. De quibus D. Auguſtinus libro decimo octauo de ciuitate dei, hoc ipſum quod nunc diximus, cōſtantiſſime affirmat: Machabæorum libros, inquit, non Iudæi, ſed eccleſia Chriſti pro canonicis habet. Nec temere aut ex ſuo capite hoc de illis ſanctiſſimus epiſcopus & ſingularis eccleſiæ doctor confinxit teſtimonium, ſed catholicæ eccleſiæ ſenſum, conſenſumq; expreſſit. Nihil ipſe præſumit definire

Etiā defunctis valere ſacerdotale ſacrificium & orationē Lib. 2. c. 12.

Libros Machabæorū eſſe de canone Chriſtianæ eccleſiæ.

Capite trigeſimo ſeptimo.

de ſcripturis canonicis,ſed eccleſia,inqt,Chriſti pro canonicis habet.Non D vt nunc miſeri homuntiones quidã execranda impudentia Ariſtarchos ſe conſtituunt diuinarũ ſcripturarum omnium,atque adeo ſacri ſpiritus, easq; pro ſuo ſpiritu & ingenio,in claſſes deſcribunt ac diſtribuũt, quaſdam etiã ad viuum reſecant,alias eorum autorum pernegãt,ſub quorum titulo ante annos mille leguntur a catholica eccleſia,homines vt in alijs plerisq; corrupti mente & reprobi circa fidem, ita hac in re intolerandæ temeritatis,præſumptionis & ſuperbiæ exagitati ſpiritu. Ita Eraſmo plus ponderis habet vnus q̃ alius canonicæ ſcripturæ liber, etiam quem nihil dubitat eſſe de canone. Eidem non videtur prima illa epiſtolarũ canonicarum eſſe Iacobi apoſtoli,nec referre maieſtatem illã aut grauitatem apoſtolicam. Hoc præcentore hic ſubſultat Lutherus,& obeliſco hanc epiſtolam iugulat(o definitores temerarios,& ex ſuo ſpiritu metientes apoſtolicum ſpiritum)indignam affirmantes,quę profecta ſit ab apoſtolico ſpiritu,cp ipſius impietatem per eandem euidentiſſime conuellit diuinus ille E ſpiritus. Petri epiſtolã ſecundam tametſi a canone non amoueat,Petri tamen eſſe non credit. Sed mirum eſt,virum tantũ,& qui cenſorem diuinarum ſcripturarum omnium agere non erubeſcit,tam ridicule & pueriliter labi,nec conſequentiã attendere,ſed ſibi euidenter contradicere. Nam in vna hac epiſtola euidentiſſime ſequitur,ſi Petri non ſit,canonicam eſſe non poſſe. Imo impoſtoris alicuius & mendacis hominis neceſſario fuerit oportet,ſi Petri non ſit:cum autor Simonem Petrum & apoſtolum Ieſu Chriſti ſe faciat,affirmetq; ſe fuiſſe cum domino Ieſu in monte ſancto, ſpeculatoremq; eius maieſtatis & gloriæ,audiſſe cœlitus delapſam illã patris vocem: Hic eſt filius meus dilectus. Aut ergo canonicam neget oportet,aut veracem fuiſſe eius autorem,qui ſe Simonem Petrum affirmat,Ieſu Chriſti apoſtolum,& qui præſens interfuit cum Chriſto cum transfiguraretur. Ita quoq; epiſtolam ad Hebræos Pauli eſſe non credit,ſub cu- F ius nomine & titulo,longe ante mille annos, & inde continuo legitur ab vniuerſa Chriſti eccleſia. Sed de eius,inquit,autore, vt ingenue fatear, adhuc dubito,dubitaturus,donec expreſſum ſuper hac re iudicium eccleſię videro. Neq; enim Nicenum concilium aut Carthaginenſe ex ſeſe obligabat vniuerſam eccleſiam. Hæc ille ad verbum in ſupputationibus. Sed miror,quale hic iudicium eccleſiæ,cui acquieſcat,expectet, cui nõ videtur definitio Niceni concilij eſſe iudicium eccleſiæ. Quo eñ pacto aliter poſſit videre iudicium eccleſiæ,niſi vel in totius eccleſiæ conſenſu(quem alicubi facile adeſt perſpicere,& preſertim in eo,de quo ipſe expectat iudicium eccleſiæ,ſiquidem toto orbe terrarum epiſtolam ad Hebręos legit ſub nomine Pauli apoſtoli)aut in definitione vniuerſalis concilij legittime congregati & celebrati. In quo vna cum ſuo capite, vniuerſalis eccleſiæ antiſtite, aut eius legatis congregantur & conueniunt ex toto orbe terrarum eccleſiarum antiſtites. Aut ex definitione catholicæ eccleſiæ præſulis,

Temerariũ quorũdam iudiciũ,de ſcripturis canonicis.

Eraſmi Roterodami.

Eraſmi de epiſtola Petri ſecunda ſeipſum euertens iudicium.

Eraſmus nõ credit iudiciũ Niceni cõcilij eſſe iudicium eccleſiæ. Quibus modis nobis certo catholicæ eccleſiæ conſtet iudiciũ.

A lis,quæ ex cathedra Petri profertur.Quo,inquã,pacto aliter,q̃ aliquo horum trium modorum,quiſquam poſſit videre iudicium eccleſiæ,ego ſane non intelligo. Ipſe ſi quem alium modum expectet per quẽ videat iudicium eccleſiæ,cum doceat nos oportet.Nobis certe vt nullus conſtat modus alius,ita quilibet corum ſatis eſt ad videndum eccleſiæ iudicium.Quod enim toto orbe terrarum videmus eccleſiam tenere & credere, qui dubitari poteſt,hoc eſſe eccleſiæ iudiciũ? Quod inſuper vniuerſi ex toto orbe terrarum, aut ſaltẽ præcipui & ſaniores eccleſiarum antiſtites vna cum ſuo totius eccleſiæ præſule credũt & definiunt:an nõ ipſius eccleſiæ hæc eſt fides, hæc ſententia,hoc iudicium? Sed de duabus his vijs ad intelligendam eccleſiæ fidem,ſententiam ac iudicium lib.I.prolixius egimus.Tertiam vero viam magis expeditam & æque certam, libro IIII. euidenter adſtruemus. Cui vero his modis compertum eſſe non poteſt eccleſiæ de re quacunq; iudiciũ, ſed expectat vt vniuerſa eccleſia, toto orbe diffuſa aliter q̃
B vt dictũ eſt ſibi loquatur,ſuumq; ſibi iudicium exprimat, hærebit perpetuo,neceſſe eſt:nam aliter iudiciũ eccleſiæ nõ intelliget.Nos vero illis valere iuſſis,certi de iudicio eccleſiæ (vt redeamus ad id vnde nos diſtraxit iſtorum impia temeritas) dicimus cum Auguſtino Machabæorum libros, non equidem Iudęos,ſed eccleſiã Chriſti pro canonicis habere.De cuius hac de re ſentẽtia,ſi nihil aliud,certos nos reddidit definitio III.Carthaginen.concilij,cui idẽ B.Auguſtinus interfuit,cuius decreto XLVII. vterque Machab. liber inter canonicas & diuinas ſcripturas connumeratur.

Sed quomodocunq; autoritatem ſacræ Machabæorũ hiſtoriæ quiſquam aut poſſet aut vellet reuocare in dubium,dubia eſſe non poteſt catholicæ per orbem eccleſiæ (quam velimus nolimus confiteri oportet columnam & firmamentum veritatis,& cuius vnius autoritas ſcripturarum nobis omnium autoritatem ſtatuit) de hoc ipſo de quo agitur, catholica
C fides & ſententia.Quæ non ſolum nunc,ſed annos mille,atque adeo a ſui initio, ex apoſtolica traditione ſacrificium hoc noſtrum agni immaculati in miſſa offert pro viuis & defunctis: quemadmodum libro primo, cum de viuorum ſuffragijs, an defunctis prodeſſent, catholicæ eccleſiæ explicauimus ſententiam, ex Iſidoro, Auguſtino, Chryſoſtomo, Ambroſio, Cypriano, cæteriſq; clariſſime demonſtrauimus. Et cuiq; ſacerdoti in ſua ordinatione dicit eccleſia:Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium deo,miſſaſq; celebrandi pro viuis & defunctis in nomine domini.

Certa fides catholicæ eccleſiæ de efficacia ſacrificij et orationis ſacerdotalis pro defunctis.

Iã et ſacerdotalis muneris eſſe,benedicere populo, & inuocare nomen domini ſuper eum, vt in ſacerdotio Melchiſedec (quod fuit ſingularis quædam, expreſſiorq; noſtri ſacerdotij figura, hoc teſtãte Apoſtolo) oſtẽdit vetus ſcriptura: ita in ordinatione noſtrorum ſacerdotũ clariſſime indicat ſancta mater eccleſia. De Melchiſedec, cum Abraham victor & opimis ſpolijs onuſtus a cæde regum illorum Orientalium reuerteretur, ita habet ſcriptura: At vero Melchiſedec rex Salem proferens panem & vinum

Sacerdotalis eſſe officij benedicere populo.

Gene.14

vinum(erat enim ſacerdos dei altiſſimi)benedixit Abrahæ,& ait: Bene- D
dictus Abraham deo excelſo,& benedictus deus excelſus,quo protegen-
te,hoſtes in manibus tuis ſunt.Et dedit ei Abrahã decimas ex omnibus.
Vides ſacerdotalis muneris eſſe,benedicere populo.Melchiſedec benedi
xit Abrahę.Quare? Quia erat ſacerdos dei altiſſimi.In ordinatione quo-
que vniuſcuiuſqꝫ ſacerdotis ſancta mater eccleſia ordinandũ,vt tam ſub-
limem gradum digne ſuſcipiat primum admonens, quæ eius munera
ſunt,ſubijcit dicens:Oportet enim presbyterum offerre, benedicere, præ-
eſſe,prædicare & baptizare. Deinde ſancto oleo manus ordinandorum
conſecrans,dicit: Cõſecrare & ſanctificare digneris domine manus iſtas,
per iſtam vnctionem, & noſtram benedictionem, vt quæcunqꝫ benedi-
xerint,benedicantur:& quæcunqꝫ conſecrauerint,conſecrentur,& ſancti
ficentur in nomine domini Ieſu, amen. Quem equidem ordinationis ri-
tum, ex apoſtolica traditione acceptum toto orbe ſeruat ſancta mater ec- E
cleſia. Qui quod deum Chriſtumqꝫ autorem habeat (vt omnis ab apo-
ſtolis accepta & ab eccleſia conſeruata traditio) clariſſime demonſtratur
ex illa eius vmbra in tabernaculo veteri. Siquidẽ ad Moyſen ita locutus
Num.6 eſt dñs:Loquere filijs Aaron & dices ad eos:ſic benedicetis filijs Iſrael, &
dicetis eis:Benedicat tibi dñs & cuſtodiat te,oſtẽdat dominus faciem ſu-
am tibi & miſereatur tui.Cõuertat dominus vultũ ſuum ad te & det pa-
cem tibi.Inuocabuntqꝫ nomen meũ ſuper filios Iſrael, & ego benedicam
Efficacia benedictionis ſacerdotalis. eis. Vides ſacerdotalis muneris eſſe benedicere populo, & inuocare no-
men dñi ſuper eum. Vides inſuper deum neqꝫ hac parte ſacerdotũ ſuo-
rum deeſſe functioni,neqꝫ inefficax,aut vanũ deſtituere ſacerdotium ſu-
um. Quin potius ipſo ſe teſte & ſponſore fideli, ad ſacerdotalẽ benedicti
onem, etiã diuinam benedictionem ſubſequi. Itaqꝫ & per Ezechielẽ ita
C.XLII. præceptum eſt a dño: Primitiua ciborum veſtrorũ dabitis ſacerdoti, vt
reponat benedictionem domui tuæ.Quid autem nobis cum ſacerdotali F
benedictione, ſi q̃ alterius cuiuſuis e populo nihilo eſſet efficacior, & niſi
ad eandem ſubſequeretur benedictio domini? Sed hæc de ſacerdotalis
orationis,benedictioniſqꝫ efficacia hic in tranſcurſu dicta ſufficiant.

De ſacerdotali quadã diuina poteſtate ſuper remittẽdis peccatis, vtqꝫ ſit omnibus a Chri
ſto impoſita neceſſitas ſacerdotum ſuorum medio ac miniſterio per humilem, diſtin-
ctamqꝫ peccatorum ſuorum confeſſionem, ſacerdotalemqꝫ abſolutionem eorundem
quærere & impetrare remiſſionem a deo. CAP. VII.

Collatio vmbræ & figuræ ad ſolidã veritatem. TAmetſi in vmbra ſit videre effigiem ſui ſolidi corporis,nulla ta-
men vmbræ ad ſuum corpus eſt ratio aut proportio. Ita ſane
in vmbra ſacerdotij veteris videmus noſtri haud obſcuram,ſed
expreſſam,claramque quandam effigiem. At ſoliditas, ſi rationem ineas,
abſque vlla ratione vmbram ſuam excedit,& figuram veritas. Veteris ſa
cerdotij ſacrificia,tauri erant,vituli & bruta pecora:at noſtri, munda illa,
perfectaqꝫ oblatio agni illius vere immaculati,q tollit peccata mundi.Cu
ius ad illa vetera quæ cõparatio? Ita & reliqua noſtri ſacerdotij vniuerſa
tanto

tanto certum eſt excedere ſibi reſpondentia in illo veteri,quanto ſolidam
A ipſam rei veritatem ſuam vmbram in omnibus par eſt excedere.

Erat veteris illius & vmbratici ſacerdotij officium,inter ſanctũ & prophanũ,inter mundum & pollutum, inter lepram & non leprã dijudicare ac diſcernere.Habebat equidẽ vetus illud tabernaculum ſuũ ſanctum ſeculare, & iuſtificationes culturę,vt dicit Apoſtolus,ad cuius miniſteria nihil prophani admitti fas erat.Inſuper & lex a quibuſdam vt immũdis abſtinere iubebat,quorꝫ non ſolum eſu , ſed fortuito etiam polluebantur contactu.Erant præterea & immundiciæ quædam legales,nõnullæ quidem leuiores,ad quorꝫ purificationẽ ſacerdotali miniſterio opus nõ erat, ſed a quibus quiſqꝫ ſemetipſum emaculare & abluere poterat:aliæ a quibus non niſi ſacerdotali miniſterio, ſacrificio & oratione purificari poterant.Primi generis eiuſmodi erant,quas euitari vix erat poſſibile,vt quas contrahebat quis ex alterius immundi vel fortuito contactu,item mulier
B ex fluxu menſtruo,& ex emiſſo ſemine coitus,vir & mulier. Ab his atqꝫ eiuſmodi,ſeipſos veſtimentaqꝫ ſua lauantes mundificabantur, poſt præſcriptum ad rationem cuiuſcꝫ immundiciæ tempus. Ad ſecundum genus pertinet,quam contrahebat ex partu mulier, ſiquidem poſt expleta a partu purificationis ſuæ tempora, iuſſa eſt ad oſtium tabernaculi adducere ſacerdoti hoſtiam:qui,inquit offeret illam coram domino , & rogabit pro ea:& ſic mundabitur a profluuio ſanguinis ſui. Vir item & mulier a fluxu ſeminis & ſanguinis.Deinde omnis lepræ contagio in ſex ſuas ſpecies a legiſlatore ordinate diſtincta. In quibus vt vmbram & imaginem habentibus eorum, quæ in euangelica luce clare & manifeſte ſunt exhibita , cuicunqꝫ de lectione veteris teſtamenti velamen abſtraxit dominus, cui apparent illa mirabilia ſub cortice literæ clauſa in lege domini,ad quæ cernenda oculos ille ſibi aperiri poſtulabat a domino, vnamquamque peccatorum ſpeciem , & animarum noſtrarum lepram & vl-
C cera,maculaſqꝫ quas ex peccatis contrahimus, deinde vt ab illis emundari,purificariqꝫ oporteat,is clare perſpicit ac intelligit. Leproſus primum, in quo contumaciter adhuc viget,dominaturqꝫ lepræ contagio,ad ſacerdotis arbitrium ſeparatur & eqcitur extra caſtra,communionemqꝫ eccleſiæ.Quod ſi non amplius efferbuerit lepræ virus,ſi reſederit vicium,ſi ſanitati quoqꝫ redditus fuerit:non ſuffecerit illi, ſuæ ea in re conſcientiæ teſtimoniũ,nec propria ſua autoritate,ſeu temeritate potius,ad caſtra regredi poterit,ſed ad ſacerdotem adducitur,vt ab eodem mũdetur, primum ligno cedrino,cocco torto,ſeu vermiculo et hyſſopo.Indiget enim vt per lignum cedrinum purificetur,is qui purificãdus eſt. Impoſſibile namqꝫ eſt,ſine ligno crucis,peccati leprã poſſe purgari,impoſſibile, inquam, niſi adhibeatur & lignũ,in quo,ſicut Apoſtolus dicit, exuit & ſpoliauit principatus & poteſtates triũphans eos in ligno . Iungitur ad huius lepræ emũdationem etiam coccũ tortum, ſeu vermiculus, ſociatur & hyſſopus.

In vmbra veteri quædam immũdiciæ ſacerdotali indigebant purificatione, quædã minime.

Leuit.12

Vetus figura ſuæ veritati vt accommodetur.

Lepra animę vt emũdanda ſit, ſi figuræ veteris ad ſuam veritatẽ accommodatio.

A ſacerdote mũdatur leproſus. Ligno cedrino.

Coccum

Cocco torto.

Coccum tortum figuram ſacri ſanguinis continet, qui de agni illius immaculati latere per lanceæ vulnus effluxit,ſine cuius virtute nulla emaculari poteſt lepra animæ,nullius fit peccati remiſſio. Et hæc ad emundationem & purificationem eius,qui lepræ cõtagioni fuit obnoxius, adhibentur ſacerdotali miniſterio. Siquidem per adhibita ab illis ſacramẽta,quæ ſuæ Chriſtus reliquit eccleſiæ, virtus nobis applicatur paſſionis Chriſti, & nos aſpergimur ſanguine illius ſalutaris hoſtiæ.Ad lepræ tamẽ emun- D

Hyſſopo. Cur hyſſopus adhibeatur ad emundationem, ex eius natura demonſtratur.

dationem neceſſario adhibetur & hyſſopus.Hyſſopi ſiquidem naturam hanc tradunt medici,vt extenuare & diluere craſſum, lentumq; humorem, qui hæret in præcordijs,vniuerſiſq; viſceribus, atque illum educere vel in primis ſit idonea. Quare eius decoctum peripneumonicis, diuturnæ tuſſi, ſuſpirioſis,orthopnoicis,& in vniuerſum, quibus a lento, noxioque humore occupantur præcordia, mire auxiliari, Dioſcorides autor eſt, & quotidiano experimento cognitum. Itaq; ad expurgationem

Mundãdus nudam plagam ſacerdoti inſpiciendam vt exhibeat oportet.

peccatorum neceſſario & huius graminis figura ſuſcepta eſt. Oportet E namq;, vt quia lepra animæ ſacerdotali miniſterio emundandus eſt, eijciat vomicam quæ recluſa latet in viſceribus: vt noxium humorem vniuerſum,qui obſidet & grauat præcordia,per os reijciat,vt deducat latentia omnia ſub ſacerdotis noticiam,vt illi per humilẽ,apertam,integramq; latentium delictorum ſuorum confeſſionem, ſe nudum clare inſpiciendum, contemplandum,diiudicandumq; exhibeat. Intuebitur,inquit ille,eum ſacerdos,hoc eſt,intus tuebitur etiam latẽtia quæq;.Quem ſi quicquam celare conabitur,ſe,nõ ſacerdotem decipit, & pro expectata quam per eius miniſterium accepturus erat,ſalute & mundicie, inſuper grauioris peccati ſe inuoluit contagio. Siquidem deus ſacerdotum prorſus hac in re nos ſubiecit iudicio.In vmbra illa veteri,vmbratica illa lepra exhibebatur neceſſario ſacerdotis oculis & examini, ad vnius eius ſeparabatur arbitrium, ſi digna ſeparatione illi videbatur contagio:ętſi ſanitatem recepiſſe videretur plaga, ad eius tamen ſolius iudicium reddebatur mundi F ciæ. Si forte recruduerat curata ſemel plaga ſacerdotalique luſtrata ac mundata miniſterio, iterum ad ſacerdotis iudicium adductus eiuſmo-

Leuit. 13

di condemnabatur immundiciæ. Et contaminabit, inquit, eum ſacerdos, vt intelligas a ſacerdotibus hac in re aliquid fieri in partem vnam &

Clara lux veritatis euangelicæ tecta ſub cortice legis veteris.

alteram. Quod ipſum, an tibi in luce veritatis euangelicæ, cum veteri legi detraheret velamen literæ, non luce clarius expreſſiſſe videtur ſaluator noſter, ſuorum ſacerdotum autoritatem illam ſupra humanam conſummans & ſtatuens, cum ita eoſdem poſt reſurrectionem ſuam alloquitur: Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt? Nam quod tunc ille dixit præſentibus,quotidie per eccleſiam ſuam dicit ordinatis ab eadem ſacerdotibus omnibus. Nũquid hic nõ audis quid abſq; omni inuolucro imaginũ et figurarũ,clariſſimis apertiſſimiſq; verbis dicat ęterna veritas?

Nun-

A Nunquid non vides, detracto velamine literæ Moſaicæ legis, clariſſimã, quæ ſub illo veteri purificationis leproſorum ritu latebat, relucentemq́ veritatem? Vtq́ purificatio lepræ animarum noſtrarum a ſacerdotibus neceſſario requirẽda ſit? Illis ſiquidem ſuam ipſius poteſtatem Chriſtus impartitus eſt, remittendi videlicet peccata hominibus, eademq́ retinendi, vt aptiſſime reſpondeant figura & veritas.

Aduerſus eorũ impietatẽ, qui humanum inſtitutum affirmant, vt latentia peccata ſacerdoti detegamus.

Hic iam prodeat aut Vuicleſiſta, aut Lutheranus, aut alius quilibet ex hæreticorum antris & latibulis, atq́ hac etiam in re Chriſtũ quærat proſcribere, & fidelibus ſuis oblatam ab eo certiſſimam ſuorum peccatorum & contagionis ſpiritalis lepræ medicinam, ſubdola (vt antiquus ille ſerpens) perſuaſione conetur eripere, dicendo, non eſſe diuinum, ſed humanum inſtitutum, vt latentium peccatorum maculas ſacerdoti oſtendamus, vt ei animæ noſtræ vulnera, & vniuerſam lepræ cõtagionem detegamus.

Ioan. 14

B Cuius enim eſt obſecro ea vox apud Ioannem: Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: quorum retinueritis, retenta ſunt? An non Chriſti? Et quibus dicta? nunquid alijs q̃ apoſtolis, & diſcipulis illis ſuis, quos coadiutores, ob meſſis magnitudinem, ſuis apoſtolis Chriſtus elegerat, hoc eſt, q̃ ſuis presbyteris & ſacerdotibus? Dicit ergo Chriſtus ſanatam illi & mundatam plagam lepræ, illi remiſſa peccata a deo, cui remiſſa erunt ſacerdotali autoritate ac miniſterio. Affirmat ille retentum a deo, quod ab eis remiſſum non eſt. Idque verbis tam claris & apertis, vt nihil præ ſe ferant dubij, nihil vnde cuiquã ſuboriri poſſit vel tenuiſſima figuratæ alicuius locutionis ſuſpicio. Imo, quod tantam, qualem præ ſe ferunt verba, et plane diuinam autoritatem ſuis ſacerdotibus illis ipſis verbis tribuere volebat Chriſtus, hoc eſt, remittendi peccata, quod alioqui ſolius dei eſt, & nobis imponendi neceſſitatem, vt qui deo eiuſque præceptis claræ mentis ſuperbia ſubijci nolen-

Data ſacerdotibus poteſtas remittẽdi peccata.

Nobis impoſita neceſſitas, vt peccatorũ remiſſionẽ quæramus a ſacerdotibus.

C tes, eius offenſam, indignationemque incurrimus, pro eius venia impetranda, non ſolum ſub deo, ſed etiam ſub mortali homine nos ſubmittamus ac humiliemur: vtq́ ab illis peccatorum noſtrorum remiſſionem humiliter quæramus & impetremus, retenta denuncians, quæ ſacerdotali non remitterentur miniſterio: ipſius Chriſti verbis & actu, inſuper & tempore quo illa dixit diſcipulis, clariſſime nobis expreſſit euãgeliſta. Neq́ enim in mortali carne cum eis manẽs (cum etiam de ipſius illa tanta poteſtate, atq́ adeo diuinitate, nec ipſis fortaſſis diſcipulis omnibus, firma omnino fides haberetur, cum multa illis diceret in parabolis & prouerbijs) ſed poſtq̃ reſurrexerat a mortuis, quando iam clare viderent circumueſtitum immortalitatis gloria, mortalis carnis iam remoto velamine, ſub quo ante latitauerat diunitas, quum iam tranſiſſet parabolarum tempus, cum iam veniſſet illa hora, quando non amplius in parabolis ſe illis locuturum, ſed clare, idem ipſe pollicitus fuerat. Tunc, inquam, dixit eiſdem: Sicut miſit me pater, ecce ego mitto vos. Vides in primis cuius defun-

Explicatio verborum Chriſti apud Ioannẽ, quibus diſcipulis ſuis cõmunicauit poteſtatem remittẽdi noſtra peccata.

Quõ cum inſufflatione dederit diſcipulis ſpiritũ ſanctum, quē ante acceperant, et paulo poſt iterum acceperũt in die Pētecoſtes.

1 Cor. 12

Varia dona eiuſdem ſpiritus.

Nota ſimile.

defungantur legatione ſacerdotes, nempe Chriſti, ſicut ipſe dei patris ſui legatione defunctus eſt. Quid deinde? Et hæc, inquit, cum dixiſſet, inſufflauit, & dixit eis: Accipite ſpiritum ſanctum. Magnum profecto ſubſequuturum aliquid oſtendit magnificum eiuſmodi præmiſſum procemium. Inſufflauit & dixit eis: Accipite ſpiritum ſanctum. Nunquid eouſq; plane deſtituti fuerant apoſtoli, atq; illi eorum coadiutores diſcipuli, ſpiritus ſancti gratia? Nũquid etiam paulo poſt fruſtra demiſit in eoſdem eundem illum ſacrum ſpiritum? Quid igitur hoc eſt, quod cum eiuſmodi inſufflationis actu dicit: Accipite ſpiritum ſanctum? Sed hic nobis ſuccurrit Apoſtolus, dicens eſſe diuiſiones gratiarum eiuſdem ſpiritus, non omnia tribuentis omnibus, ſed vnicuiq; illius myſtici corporis membro ſuam facultatem influens, per quam propriam functionem ſuam exerceat: Quẽadmodum in humano corpore animalis ille qui in vniuerſum corpus a capite influit ſpiritus, nõ vnam et eandẽ, ſed ſuam cuiq; membro & organo propriã facultatem inuehit, per quam ſuum quoq; opus propriũ exerceat, oculis facultatem viſoriam, olfactoriã naribus, auribus vero per quam audire poſſint, & ſonorum diuerſitatem omnẽ percipere, linguæ & palato, per quam ſaporum diſcernere differentias, atq; vniuerſo pene corpori ſenſum & motum tribuit. Idem tamen hic ſpiritus eſt (ſi Galeno credimus, nõ medicorum tantum, ſed philoſophorum naturalium facile principi) qui in diuerſis membris & organis adeo operatur diuerſa. Itaq; etiã hic cum ſuis Chriſtus apoſtolis cum præuio ſenſibili illo inſufflationis ſigno dixit: Accipite ſpiritum ſanctum, quem iamdudum quantum ad iuſtificationis gratiam, haud dubie acceperant, hoc vtiq; ſignificauit, quo ad nouæ facultatis, nouæq; functionis & operationis gratiam, eundem iam tribuere denuo. Quemadmodum cum non multo poſt iam iam aſcenſurus ad patrem, præcepit eiſdem vt expectarent Hieroſolymis promiſſum patris ſpiritum ſanctum, quo, inquit, baptizabimini non poſt multos hos dies, quo & repleti ſunt completis diebus pentecoſtalibus. Non quod alium tunc acceperint ſpiritum, q̃ iamdudum acceperant, q̃ hic cum inſufflatione eiſdem tribuerat: ſed aliã gratiam, alia dona eiuſdem ſpiritus, quæ & in ſignis quæ aderant, ſenſibilibus ſignificarentur, nempe in linguis igneis ſuper eoſdem viſibiliter apparentibus, in repentino ſonitu facto de cœlo. Nam quia eoſdẽ inde miſſurus erat in orbem terrarum vniuerſum, quem velut ingenti tonitru de cœlo facto ſua prædicatione concuſſuri erant, opus habebant in primis intelligentia myſteriorum nouæ legis omnium, quæ eatenus intelligere non poterant, opus quoq; noticia linguarum omnium & vſu expedito, vt omni in omnem terrã, quo mittebantur creaturæ euangelizare, eſſent idonei: opus deniq; virtute & cõſtantia, vt eſſent velut murus æneus aduerſus gentes & regna, principes & poteſtates, & mundi dominos. Hæc partim ante promiſerat ſe daturũ eiſdem vnctione ſpiritus, partim præ-

D E F

A ſentibus,vt dixi,ſignis dare atteſtatus eſt. Omnium ſcitu neceſſariorum intelligentiam illis promiſit a cœna nouiſſima dicens: Hæc locutus ſum vobis apud vos manens,paracletus autem ille ſpiritus ſanctus,quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcunq; dixero vobis.Hæc,inquit,locutus ſum vobis apud vos manens.Quaſi diceret:Neque omnia locutus ſum,neque hęc ipſa quæ locutus ſum,aut intellexiſtis aut meminiſtis.Quod in eodem ſermone paulo poſt claris verbis expreſſit,dicens: Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo.Cum autem venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. De dono conſtantiæ & virtutis promiſſum acceperant ab iam aſcenſuro ad patrem: Ego, inquit, mittam promiſſum patris mei in vos. Vos autem ſedete in ciuitate, quoadusque induamini virtute ex alto. Donis linguarum aderat ardentium linguarum ſuper eos viſibile ſignum.Hæc itaque dona,hæc chariſmata, muneri cui deſtinabantur neceſſaria, eis tunc contulit idem ille quem iamdudum acceperāt,quo iamdudum ſanctificati fuerant, ſacer ſpiritus.Quid itaq; noui doni,nouæ gratiæ,nouæ facultatis,autoritatis, functionis illius ſacri ſpiritus etiam hic ſuis apoſtolis & diſcipulis Chriſtus tribuerit,cum eos deſignaret legatos ſuos,cum eiſdem cum inſufflatione diceret:Accipite ſpiritum ſanctum,continuo exprimit,dicens:Quorum remiſeritis peccata,remittuntur eis:& quorū retinueritis,retenta ſunt.Quaſi diceret: Ad hoc nunc accipite ſpiritum ſanctum,vt per vos peccata remittat. Magna plane & diuina autoritas communicata & tributa hominibus dimittendi peccata. Ob quam cum ſibi oblato paralytico diceret Chriſtus:Fili remittuntur tibi peccata tua, blaſphemare eum blaſphemabant impij Iudæi, elatæ mentis excæcati ſuperbia.Quid, inquiunt,hic loquitur? blaſphemat.Quis poteſt dimittere peccata niſi ſolus deus? At nobis deo C agendæ gratiæ ſunt, qui poteſtatem talem dedit hominibus. Nunquid enim & nos dubitabimus increduli, cum Iudæis incredulis,an ſuis ſacerdotibus talem poteſtatem communicare potuerit Chriſtus? Potuit certe, ſi ipſi credimus. Siquidem qui apud Matthæum vicariam illam pro ſe (quam diximus) legationem,eiſdem illis committens,præmiſit dicens: Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra,is ille ipſe eiſdem dixit: Quorum remiſeritis peccata,remittūtur eis:& quorum retinueritis,retenta ſunt:& quiſquam qui credit Chriſto,de poteſtate eorū dubitat? Quanquam vicaria hæc ſit, qua hac in re ſacerdotes defunguntur, poteſtas & autoritas.Remittunt equidem peccata,& vere, efficaciterque remittunt. Quis enim hoc audebit negare, quod affirmat æterna veritas? Quorum, inquit, remiſeritis peccata, remittuntur eis. Proinde quiſquis laboras ſub peccatorum mole & ſarcina, cuicunque ſaucia eſt, & vulnerata conſcientia, cui lepræ alicuius contagio infecta anima, breuiter, quiſquis tibi conſcius es offendiſſe deū, quiſquis remiſſione peccatorum indi-

Marginalia: Ioannis 14 — Ioannis 16 — Lucæ 24 — B — Marci 2 — Capite XXVIII. — Quid faciē dum labo ranti ſub peccatorū ſarcina.

ges, arripe præſens, quod tibi Chriſtus auxilium offert, confuge ad medicum, quem tibi ille conſtituit animæ tuæ, cui medicinam, quam tibi exhibeat ſalutarem, impartitus eſt, ſubmitte & humilia te ex animo ſub Chriſti ipſius vicario, q̃uis mortali homine. Nec tibi ille vilis ſit, cuiuſcunque alioqui tibi precij videatur, miſelluſque homuntio, quem Chriſtus ſuum non dedignatur vicarium. Illi tua vulnera detege, lepram oſtende, peccata, quibus deum offendiſſe tibi conſcius es, humiliter, fideliterq; cõfitere, & corde contrito ac humiliato remiſſionem expete, & fidelis Chriſti verbis confide, quæ ille, qualis qualis alioqui fuerit, ſua illa legatione defungens tibi remiſerit, hoc remiſſum fore apud deum. Ille enim ſuæ fidei deeſſe non poterit, nõ magis falli, q̃ fallere. Ipſe iudex noſter erit. Remiſſum ipſe refert, quod eius nomine ſacerdos remiſerit. Ipſe enim eſt qui dixit remiſſa fore illorum omnium peccata, quibus a ſacerdotibus ſuis remiſſum eſt. Diuus Ambroſius aduerſus Nouatianos diſputans, qui negabant in ſacramento pœnitentiæ remitti peccata a ſacerdotibus: Cur, inquit, baptizatis, ſi per hominem peccata dimitti non licet? In baptiſmo vtique remiſſio omnium peccatorum eſt. Quid intereſt vtrum per pœnitentiam, an per lauacrum, hoc ius ſibi datũ ſacerdotes vendicent? vnum in vtroq; miniſterium eſt. Sed dices: Quia in lauacro operatur myſteriorum gratia. Quid in pœnitẽtia? nonne dei nomen operatur? Quid ergo? Vbi vultis, vendicatis vobis dei gratiam: vbi vultis, repudiatis? Hæc ille Ambroſius. Audis itaq;, quæ ante annos mille ducentos de ſacerdotali autoritate, quo ad remittenda pœnitentibus peccata, fuerit orthodoxa catholicæ eccleſiæ ſententia, quam ille ſanctiſſimus epiſcopus aduerſus hæreticam perfidiam defendit & aſſerit.

Lib. I. de Pœnitent. capite 7.

Sed dices, audiſſe equidem te autoritatem a Chriſto datam ſuis ſacerdotibus, audiſſe dictum illis: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. At confeſſionis latentium peccatorum tuorum ſacerdoti neceſſario faciendæ hic nullam mentionem fieri.

Demonſtratur cõfeſſionis peccatorum ſacerdoti faciendæ, a Chriſto nobis impoſita neceſſitas.

Non occludam hic os tibi, q̃uis vere poſſem, illis Iacobi verbis: Confitemini alterutrum peccata veſtra. Et eo quod eodem pertinet dictum a Ioanne: Si confitemur peccata noſtra, fidelis eſt deus qui remittat nobis. Nam de confeſſione ſacerdoti neceſſario facienda locutos hos apoſtolos, poſt luce clarius intelliges. Quin tu ipſe vide, quemcunque momorderit ſerpens in ſilentio, cuicunque lethali peccato, quod intra ſecreta cordis tui commiſiſti, ſaucia & vulnerata eſt conſcientia, cui infecta latente in animo qualicunque contagione lepræ. Tu, inquam, vide, vt illati vulneris, latentiſque plagæ tibi ſanitatem procures, & peccati a deo remiſſionem impetres. Quod quo pacto facere poſſis & debeas, modũ audiſti tibi præſcriptum a Chriſto. Nam ille promittit remiſſum fore, ſi ſuus tibi ſacerdos remiſerit: negat remiſſum, etiam quicquid tu feceris, quod per ſacerdotes

A dotes ſuos retentum eſt,hoc eſt,remiſſum non eſt. Torque te vt volueris, aſcende in cœlum,deſcende in abyſſum,& aliam poſt baptiſmum tibi relictam tabulam non inuenies,qua te poſſis ſubducere a naufragio,nec aliam viam,qua poſſis tuorum peccatorum veniam ac remiſſionem conſequi,q̃ ſi corde contrito ac humiliato a ſacerdote Chriſti ea tibi remitti impetraueris. Tibi itaque incumbit,tuæ partes illæ ſunt,vt latentium in corde tuo delictorum a ſacerdote remiſſionem impetres. Ille equidem poteſtatem ea tibi condonandi accepit a Chriſto,ſed tibi incumbit, vt remitti ea fideliter & humiliter ſaltē poſtules. Quod quo pacto facias,niſi illi quæ tibi ſoli nota ſunt indicaueris? niſi illi aperias & confitearis te commiſiſſe quod remitti ab illo poſtules? Aut quomodo ille,vt tibi remittat, diuinabit quę tu ſolus in ſecreto cordis tui commiſeris? Quomodo latenti in intimo conſcientiæ tuæ plagæ malagma ſalutare imponet, niſi eam aperias

B medico,niſi te nudum ſacerdoti oſtenderis? Hic nemo tibi perſuadeat,aliam nobis viam patere,qua veniam & remiſſionem peccatorum noſtrorum poſſimus conſequi, q̃ per ſacerdotale miniſterium:nempe,ſi coram deo de commiſſis peccatis ingemuerimus, ſi ſacrificium illi cordis contriti & humiliati obtulerimus, ſi toto ad illum corde conuerſi fuerimus. Scriptum equidem per prophetam: Quacunque hora ingemuerit peccator pro peccatis ſuis,& conuerſus fuerit, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. Et rurſus: Sacrificium deo ſpiritus contribulatus, cor contritum ac humiliatum deus non deſpiciet. Itaque non eſſe nobis neceſſarium,peccatorum noſtrorum remiſſionem impetrare a ſacerdotibus, tametſi illi autoritatem ea remittendi a Chriſto habeant: proinde, nec illis confiteri, niſi quando eorum opera vti voluerimus, & per miniſterium eorundem, peccatorum noſtrorum remiſſionem conſequi. Sed cum eius etiam alia nobis via pateat,in noſtra dimiſſum hoc electio-

Falſę perſuaſionis remotio.

C ne & arbitrio, hac an illa vti voluerimus. Nemo, inquam, his ſimilibuſque verbis ſibi aut alijs perſuadeat, ſed Chriſto potius, eiuſque verbis credat. Voluit mitis & humilis magiſter noſter nos humiliari,non ſolum ſub potenti manu dei,ſed etiam ſub manu mortalis hominis, ſui tamen ſacerdotis & vicarij, eidem ſibi datam a deo patre ſuo poteſtatem dimittendi peccata,committens & communicans: atque ita communicans,vt plane teſtetur a ſe quoque reſeruatum iri,quicquid non quæſieris remitti illius miniſterio: quo ita magis frangeretur noſtra elatæ mentis aduerſus deū ſeſe efferentis ſuperbia,& quo rubore & verecūdia confuſi, detegere cogeremur ſacerdoti & presbytero,mortali alioq & nullius precij homini,qbus diuinę maieſtatis oculos offendere nō erubuimus. Quo igitur pacto cor contritū ac humiliatū exhibebis Chriſto,ſi obſtinatę mētis ſuperbia,recuſas vltro oblatā ab eo ſalutē, ab eius ſacerdote requirere? Si hoc verecūdiæ & ruboris deuorare non vis,vt illi tua peccata detegas, quo poſſit remittere,ſi ab illo peccatorum tuorum remiſſionē humiliter

poſtulare contemnas: quæ obſecro erit hæc contriti cordis humiliatio? D quæ totius ad deum noſtri cordis conuerſio?

Cõtritioni ſuę nemině cõfidere poſſe, vt ſufficiēti ad peccatorum remiſſionem impetrandam.

Non imus inficias, quin ob humiliati cordis vehementẽ contritionem, ſacerdotum ſuorum remiſſionẽ aliquando præueniat dominus, ſed tũc, quando illa vere humilitati cordis contritio, ſaltem virtute includit votum impetrandæ a Chriſti ſacerdote, ꝙ primum opportunum fuerit, remiſſiõis huiuſmodi. Nec debet ſibi quiſquam facile perſuadere, ſe merito propriæ contritionis, impetraſſe a deo remiſſionem eiuſmodi, ſed cum ſancto illo Iob veteri omnia opera ſua, & ne quid minus fecerit, antequam per ſacerdotem remitti ſibi impetrauerit: niſi impoſſibilitas eius opportunitatem excludat. Quo articulo miſericordiæ dei fidendum eſt, vt ipſe ſuppleat, quod noſtra ex parte minus eſt. Alioqui vbi & certum & facile remedium ad manum eſt, qui ſuæ contritioni & conuerſioni ad deum fidens, illud negligit, an ille ſalutem ſuam videtur magni facere? E Non ex noſtro merito, noſtra contritione, noſtra ad deum conuerſione: ſed ex merito & virtute illius ſalutaris pro nobis oblatæ hoſtiæ, illius immaculati agni, atque aſperſione eius ſanguinis, fit peccatorum noſtrorum remiſſio. At ſanguine illo ſacerdotum nos miniſterio aſpergimur: quemadmodum demonſtrat vmbra & figura veteris illius tabernaculi. Meritum ſiquidem illius hoſtiæ, per ſacramenta ſua, quæ nobis reliquit & inſtituit Chriſtus, & quorum ſacerdotes miniſtri ſunt, veluti per canales quoſdam ad nos deriuare & influere ordinauit æterna illa dei ſapientia. A noſtro ergo merito, noſtra contritione, noſtra conuerſione, contempto agni illius immaculati ſanguine, quo per Chriſti ſacrmenta aſpergimur, peccatorum noſtrorum remiſſionem, ſalutemque noſtram expectabimus? Nunquid tantillum nos pudoris impediet, quandoquidem ciſternæ noſtræ aquam non continent, quo minus etiam cum gaudio hauriamus aquas ſalutares de fontibus ſaluatoris? Et hæc nunquid F aut noſtra eſt, aut a nobis excogitata in dictis Chriſti verbis ſententia? Certe ſi noua eſſet, & non potius ea quam ab initio accepiſſet, & intellexiſſet in eiſdem catholica Chriſti per orbem eccleſia, mea ipſius ante omnes damnaretur ſubſcriptione, & iudicio, etiam quantumuis mihi probabilitatis habere videretur. Quo animo vtinam fuiſſent omnes, qui nũc tractant ſacras literas, vtinam perpetuo memores illius apoſtolicæ cenſuræ: Si quis vobis euangelizauerit noui aliquid prę ter id quod accepiſtis, anathema ſit, & non paulo tranquilliores nũc eſſent res Chriſtianæ. Non videremus vna hac tempeſtate noſtra, tot ſimul prophanis nouitatibus, tot impijs, execrãdiſq; hæreſibus, exagitari eccleſiã Chriſti, quot nunꝗ retro ſeculis vniuerſis. Sed vnde certius intelligemus catholicæ eccleſiæ hac de re, quam tractamus, ſententiam & fidem, ꝙ ex ore eiuſdem catholicæ eccleſiæ epiſcopi, apoſtolicæ illi cathedræ præſidentis: pro cuius vnius, vt poſt audies, fide, ne deficeret ad confirmãdos toto orbe Chriſtianos fratres

Catholicæ eccleſiæ ſententiã de neceſſitate cõfeſſiõis demonſtrare

A fratres in fide, ſi quando (quod ſæpiſſime vſu venit) hæreticæ alicuius tempeſtatis procella ea tentaretur, ille rogauit, qui exauditus eſt pro ſua reuerentia. Sed cum plurimos eodem ex hoc albo proferre poſſemus eius, quam hic ſtatuimus, fidei & ſententiæ catholicæ teſtes indubitatæ fidei, vnum pro omnibus proferemus Leonem, illum, inquam, cui ab vniuerſo illo, atque omnium, quæ vnquam extiterunt, frequentiſſimo, Oecumenico Chalcedonenſi concilio (cum in eodem pulcherrima illa, & vere digna præſule catholicæ eccleſiæ, de incarnatione verbi, aduerſus Euthiceten, ad beatum Flauianum Conſtantinopolitanum epiſcopum recitaretur eius epiſtola) ter ſancto acclamatum eſt, vt cuſtodi & aſſertori orthodoxæ ac ſynceræ fidei, qua velut aureum quoddã flumen vniuerſam irrigaſſet eccleſiã. Hunc, inquam, aut potius Chriſtũ ipſum per os eius nobis loquentẽ e nauícula & cathedra Petri audiamus, quid ſcribat ad Theodorum Foroliuienſem epiſcopũ: Multiplex, inquit, miſericordia dei ita

ex patrũ cõcordi teſtimonio.

Leonis.

B lapſibus ſubuenit humanis, vt non ſolum per baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ repararetur æternæ, & qui regenerationis dona violaſſent, proprio ſe iudicio condemnantes, ad remiſſionem criminum peruenirent, ſic diuinæ bonitatis præſidijs ordinatis, vt indulgentia dei niſi ſupplicatiõe ſacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, hanc præpoſitis eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem ſacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui vtiq; operi ipſe ſaluator intercuenit, nec vnquam ab his abeſt, quæ miniſtris exequenda commiſit, dicens: Ego vobiſcum ſum ad conſummationem vſque ſeculi: vt ſi quid per ſeruitutem noſtram bono ordine & gratulando impletur affectu, non ambigamus per ſpiritum ſanctum fuiſſe donatum. Hactenus ille. Quem audis prædicantem

Epiſtola LXIX.

C diuinæ bonitatis ita ordinata præſidia, vt indulgentia dei, niſi ſupplicatione & interuentu ſacerdotũ nequeat obtineri. Ne quiſquam tibi perſuadeat, in remiſſione peccatorum obtinenda, ſacerdotali miniſterio opus te non habere.

Quin & Auguſtinum interrogemus, quam & ipſe fidem didicerit in catholica eccleſia, quam docuerit fideles ſibi cõmiſſos populos? Quos in homilia quadam ita alloquitur: Qui poſt vxores veſtras vos illicito concubitu maculaſtis, ſi præter vxores veſtras cum aliqua concubuiſtis, agite pœnitentiam, qualis agitur in eccleſia, vt oret pro vobis eccleſia. Nemo ſibi dicat, occulte ago, apud deum ago, nouit deus qui mihi ignoſcit, quoniam in corde ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt: Quæ ſolueritis in terra, ſoluta erũt in cœlo? Ergo ſine cauſa datæ ſunt claues eccleſiæ dei? Fruſtramus euangelium dei, fruſtramus verba Chriſti, promittimus nobis quod ille negat, nõne nos decipimus? Et rurſus libro ſecundo de viſitatione infirmorũ: Sunt, inquit, quidam qui ſufficere ſibi exiſtimant, ſi ſoli

Auguſtin.

C.IIII.

deo,cui nihil occultum eſt,quem nullius latet conſcientia, ſua cõfiteantur D
crimina. Nolunt enim aut erubeſcunt, ſiue dedignantur oſtendere ſe ſacerdotibus: quos tamen inter leprã & lepram diſcernere per legislatorem conſtituit dominus. Sed nolo, vt ipſa decipiaris opinione, quatenus confundaris confiteri coram Chriſti vicario, tabeſcens præ rubore, vel ceruicoſus præ indignatione. Nam ipſius humiliter ſubeundum eſt iudicium, quem dominus ſibi non dedignatur vicarium. Ergo ad te venire roges ſacerdotem, & fac ipſum conſciẽtiarum tuarum penitus participem. Non te ſeducat ſomniantium illa ſuperſtitio, quę in viſitando confirmat, quia ſaluat ſacerdote inconſulto ad deum peccatorum confeſſio. Nos autem non abnegamus, quin ſit ad deum frequenter referenda peccatorum confeſſio. Beatus etenim, qui tenebit & allidet paruulos ſuos vel maximos ad petram, petra autem Chriſtus eſt. Sed teſtamur & teſtatur & illud ſana doctrina (ne tibi applaudentium faueas auribus) quoniam prius eges ſacerdotis, qui mediator ſit ad deum tuum, ſalubri iudicio. E
Alioqui & ſub lege & ſub gratia: Ite & oſtendite vos ſacerdotibus, reſponſum diuinum quomodo conſummaretur? Confitemini alterutrum peccata veſtra, quomodo compleretur? Audis quam & ille fidem orthodoxus, doctiſſimusque pontifex didicerit in catholica Chriſti eccleſia, quam docuerit ſibi commiſſum fidelem populum? Euangelium dei & verba Chriſti fruſtrare, ſe, aliosq́ꝫ decipere, ſibi promittere quod negat Chriſtus, qui perſuadent ſibi aut alijs peccatorum ſe remiſſionem conſequi, qui nõ humiliter ſe ſubmiſerint ſacerdotis iudicio, qui aut dedignantur aut erubeſcunt ſe illi oſtendere, ſua illi peccata confiteri, ſuam aperire conſcientiam. Hoc, inquit, teſtatur ſana doctrina, catholicæ videlicet eccleſiæ, ꝙ ſacerdote opus habeas, qui inter deum & te mediator ſit: hoc dominum in vmbra & figura illa veteris tabernaculi, hoc docuiſſe Chriſtum in luce veritatis euangelicæ, qua illam ipſam figuram expreſſit, F
hoc continere apoſtolicum præceptum, quo iubet nos confiteri peccata noſtra, non deo tantum, ſed confratri mortali homini. Hoc enim ſignificare volebat Apoſtolus, dicens: Confitemini alterutrum peccata veſtra, hoc eſt, frater fratri: homo homini: ſed presbytero, quem acceerſi iuſſit ad infirmum. Et ne nos remoraretur verecũdia, ſubiunxit eiuſmodi confeſſionis fructum: Vt, inquit, ſaluemini. Quaſi diceret: Ita facite, ſi modo ſaluari volueritis.

Sana intelligẽtia verboꝝ Iacobi: Confitemini alterutrum, &c.

Baſilij teſtimonio.

Eodem ſane modo hoc ipſum intellexit Magnus ille Baſilius, libro quem ſcribit de inſtitutione monachorum, docens nobis neceſſario confitenda eſſe peccata, non quibuslibet: quemadmodum nũc quidam affirmant intelligenda verba Iacobi: ſed ijs, quibus diſpenſatio myſteriorum dei credita & commiſſa eſt.

Ex teſtimonio Chryſoſtomi ſu-

Eandem fidem, & apoſtolicoꝝ & Chriſti verboꝝ intelligẽtiam in catholica didicit Chriſti eccleſia, ſanctiſſimus, eruditiſſimusque ille Chryſoſtomus,

A ſtomus,eandem docuit fidelem ſibi commiſſum populum, quē in homi lia quadam ſeu cōcione ita alloquitur:Confeſſio peccatorꝶ, teſtimonium eſt conſcientiæ timentis deum.Qui enim timet iudicium dei, peccata ſua non erubeſcit confiteri:qui aūt erubeſcit,non timet,perfectus enim timor ſoluit omnem pudorem. Illic enim turpitudo confeſſionis aſpicitur, vbi futuri iudicij pœna non creditur. Nunquid neſcimus,quia cōfeſſio peccatorum habet pudorem:& quia hoc ipſum,erubeſcere,inquā, pœna eſt grauis? Sed ideo magis iubet deus confiteri peccata noſtra,vt verecundiam patiamur pro pœna.Audis quid vir ille in dictis Chriſti,apoſtoliciſque verbis intellexerit, nempe neceſſitatē nobis confitendi impoſitam, & nō poſitam confeſſionem in noſtro arbitrio:quaſi aliud nobis poſt baptiſma relictum ſit aſſequendæ remiſſionis peccatorꝶ noſtrorum remediū. Sed ideo,inquit,magis deus iubet confiteri peccata, vt verecundiam pa-
B tiamur pro pœna.Cuius vnius teſtimonio,& Antiochenę(in qua nomē Chriſto dedit,in qua & presbyterij honore poſtmodum ſublimatus erudiendæ plebis eiuſdem eccleſiæ prouinciam, quod plurimæ eius homiliæ teſtantur,cum laude & fructu exercuit)ſimul & eccleſię Conſtantinopolitanæ (cuius deinceps epiſcopus factus eſt) fidem, quam hac de re eo ſeculo, hoc eſt, longe ante annos mille habuerint,diſcimus. *per Matth. homi. III.*

Eandem catholicæ eccleſię ſententiam etiam ex verbis diui Ambroſij ſuperius recitatis partim audiuiſti. Quam adhuc clarius explicat lib. II. de pœnitentia. Idem docet Cyrillus ille Alexandrinus epiſcopus (vt ex omni orbis loco catholicæ eccleſiæ fidei teſtimonium audias) exponens illud Leuitici V. Anima quæ iurauerit & protulerit labijs ſuis, vt vel male quid faceret,aut bene,& non fecerit,pronunciet, ſeu confitebitur peccatum quod peccauerit. Ita ipſe legit iuxta veritatem Hebraicā. Quem locum ipſe detorquet ad peccatorꝶ confeſſionem,quæ nūc agitur,ita etiam
C tunc peragebatur in eccleſia.Ex illo confirmans eſſe neceſſarium,vt omnia peccata noſtra pronunciemus,aut confiteamur, neq; vllum celemus, ſi modo diaboli voluerimus accuſationē effugere. Cum Cyrillum audis, cum Leonem,Chryſoſtomum,Auguſtinum,Ambroſium,Baſilium, ſuis quemq; temporibus docentem Chriſti eccleſiam, nolo imagineris,totidem hominum,ſanctiſſimorum quidem & doctiſſimorum patrum, attamen totidem hominum te audire ſententiam. (Quanq̃ nec parui momenti tot aquilarꝶ congregatio & conuentus nobis habēdus eſt,ſi modo fidē habuerimus Chriſto,ibi eſſe corpus vbi aquilæ congregantur)quin potius ita cogita, per vnumquemq; eorꝶ ipſius eccleſiæ catholicæ te fidē audire & ſententiā. Certum eſt eīm tales,tantoſq; patres & ſanctiſſ. epiſcopos nihil aliud credendū inculcaſſe et docuiſſe fideles, quibus præerant, populos,q̃ quod ſciebāt credi ab orthodoxa et catholica Chriſti eccleſia.

Teſtimonio Ambroſij cap. VII.
Cyrilli lib. III. ſuper Leuitic.
Cōcluditur ex dictis fides catholicæ eccleſiæ de cōfeſſione peccatorum.

Obiectionum quarundam aduerſus iam demonſtratam neceſſitatem confeſſionis peccatorum ſacerdoti faciendæ diſſolutio. CAP. VIII.

SEntio me hic remorari diutius, q̃ pro inſtituto. Sacerdotalia eñ D
munia hic percurrere magis, q̃ exacte aſſerere decretum fuerat, quo citius perueniremus, quo properamus, ad hierarchiam eccleſiaſticam. Sed retinet me zelus domus domini, vt videlicet diligentius expungerem receptam pleriſq; peſtilentiſſimam opinionem, quam hauſerunt & adhuc hauriunt indies ex ſcriptis Eraſmi Roterodami, hominis quidem eruditiſſimi: ſed qui in tractandis ſacris literis fuit liberiore q̃ fas eſt iudicio, nec ſatis didicit religione captiuare intellectum ſuum in obſequium fidei. Qui in pleriſque annotationibus ſuis in diuum Hieronymum omnes coniecturas captat, quibus perſuadeat, Hieronymi tempeſtate & antea, fuiſſe quidem confeſſionem nonnullam, ſed tantum apertam, eamque in genere, nec exactam a quoquam, ſed cuiuſque permiſſam arbitrio. Eam vero, quæ nunc recepta eſt, clancularіam & in aurem natam ſibi videri ex priuatis conſultationibus, quæ ſolent apud epiſcopos fieri, ſi quis ſcrupus cuiuſquam vrgeret animum. Et in metho E
do, quam docet ſtudij Theologici (quam vtinã didiciſſet felicius, antequã docuiſſet alios) ridet Theologos quaſi ſuum dogma ingerentes: Confeſſionem, quoniam neceſſaria eſt ad conſequendam remiſſionem peccatorum per ſacramentum pœnitentiæ, inſtitutam a Chriſto, & non a patribus aut eccleſia. Et præterea in libello, quem ſcribit de confeſſione, ita de ea agit, trutinatis hinc inde veluti in bilance eius commodis & incommodis, vt plane declaret, tametſi ſub inuolucro verborum, in quam partem ſuo iudicio lanx præponderet. Contendens equidem probari non poſſe inſtitutam a Chriſto, ita dubitat, an humana conſtitutione tantum onus imponi potuerit hominibus, vt clare ſubindicet imponi nõ potuiſſe, & cum ſit impoſitum præſtare rurſus aboleri, eo q plus officiat q̃ conducat pietati. Addens oneris eiuſmodi impoſitionem aduerſari charitati fraternæ, quæ ſuadet, vt aliorum potius onera ſubleuemus: adductis etiã F
am apoſtolorũ Petri & Pauli exemplis, quorum hic (vt ait) indulgens infirmitati hominum etiam remiſit aliquid de præcepto domini, ille non eſt paſſus iugum legis Moyſi imponi gentibus. Qua igitur fronte, qui cum Petro, inquit, & Paulo comparandi non ſunt, imponunt talem ſarcinam confeſſionis vltra legem domini? Interim tamen nihil hic vult videri velle aſſerere, ſed alijs cogitandi anſam ſuggerere. Quin & dialogis pleriſque, quos ſcribit rudi illi imperitæque ætatulæ, nunc hoc inſinuare & inſerere puerilibus animis ſuo illo artificio nititur, ſufficere videlicet deo confiteri qui ſolus remittit peccata, nunc etiam petulantius confeſſionem traducit, & ridiculam facit pueris. Quibus ſane dialogis (vt dicam ingenue, quod ſentio) nihil ad noxam religionis excogitari potuit a diabolo efficacius, nõ ſolum ob vnum hoc, de quo nunc agitur (tametſi hoc ipſum ſatis graue & magnum ſit) ſed ob eiuſdem impietatis plurima, quę illic ſub compoſitæ & elegantis orationis lenocinio mira verborum feſtiuitate

Eraſmi de confeſſione peccatorũ ſententia.

Cenſura de dialogis aut colloquijs Eraſmi.

A ſtiuitate ætati propinat incautæ, melle oblitum ſcilicet venenum lethale, & animæ toxicum. Quo ſemel imbuta recens teſta, ad quos ſit vſus valitura in poſterum, quos deinceps promittat fructus præoccupata ſemel eiuſmodi ſeminibus noxijs indoles tenera, quis non videat? Meo ſane iudicio minus læderent vniuerſi blaſphemiarum libri ter execrandi illius Lutheri, quibus ex profeſſo, & aperto Marte exporrectaq; fronte conuelle vniuerſa dogmata hactenus recepta catholicæ Chriſti eccleſiæ, ſi legantur a viris, quibus vel tantillum eſt iudicij (quamuis penenullis non ſit periculoſa eiuſmodi lectio, quæ fere affricat cõtagionis & ſcabiei aliquid, & noxios aliquos ſcrupulos relinquit in animis legẽtium, vt de certis diſcant ambigere) minus, inquam, læderent vniuerſa hæc lecta ijs, quibus eſt rationis & iudicij aliquid, ꝙ dialogi eiuſmodi lecti pueris, et illi cui ſcripti ſunt ætati teneræ: ex quibus religione ſoluti eorum animi, qua maxi-B me eam ætatem conſtringi oportuit, diſcant deinceps de rebus diuinis, de eccleſiaſticis dogmatibus & inſtitutis, libere iudicare ac pronunciare, pro ſuo quiſque captu & ingenio: diſcant flocci pendere, contemnere, deridere. Ex qua ſemente, quam meſſem factura propediem ſit Chriſti eccleſia, quis non intelligit? Vtinam non ſolum pontificio, ſed etiam imperiali edicto & anathemate exularent perpetuo a ludis literarijs omnibus, aut ita emacularentur, vt abſq; pietatis periculo & iactura legi poſſent a pueris. Et quod nunc fit a quibuſdam ludimagiſtris, qui ſelectos aliquot legendos pueris exhibent. Reliquos vt noxios ſubtrahunt, ita in vniuerſum fieret.

Voluiſſem ſane Eraſmum hic præterire ſilentio, ſi tuliſſet inſtituti ratio, ne qui eius ſtudioſiores, mortuo detrahere nos calumnientur, quod viuo non auderemus. Sed quoniam noui plurimos eius lectione perſuaſos (vt cætera taceam) negligere & contemnere vnam ſolamque nobis C poſt baptiſma relictam a Chriſto ſalutis tabulam, per quam enatare et ſaluari poſſimus e naufragio, ſacramentum, inquam, pœnitentiæ, per quod ſolum remiſſionem peccatorum ſacerdotali miniſterio conſequimur, & quotidie, ꝙ velim, magis experior. Quorum cauſa, quod hic obiter tranſire & percurrere requirebat ſuſceptum negocium, cum ſim coactus tractare exactius & demonſtrare aliam ſalutis & aſſequendæ remiſſionis peccatorum viam poſt baptiſmum nobis non patere, nec relictã a Chriſto, ꝙ ſi humili confeſſione præuia eam impetremus a Chriſti ſacerdotibus, ſicut neceſſario & inuitus in eius mentionem incidi, ita dolorem meum diſſimulare nõ potui, neq; de eo nõ libere, quod ſentio, proloqui. Cui ſi adhuc ſatis probatum non ſit, confeſſionem inſtitutam a Chriſto, & non ſuperimpoſitam nobis ab hominibus, neſcio quando quid ſatis probatum eſſe poterit, quod ipſe non probauerit.

Demõſtrauimus lib. priore, duo nos habere certa indubiaq; principia, ꝗbus veluti a Chriſto traditũ aliqd neceſſario nos credere et tenere oportere in *Aduerſus Eraſmi opinionem de confeſſione*

peccatorũ, catholicę ſi dei aſſertio. tere in his,quæ ad fidem religionemq́ pertinent, certo demonſtrari poſ- D
ſit,nempe ſcripturam canonicam & eccleſiaſticę traditionis autoritatem.
Quam in eo conſiſtere etiam demonſtrauimus,non ſolum,ſi eccleſiæ pro
ceres in generali aliquo conuentu quippiam definiāt velut ex Chriſti tra
ditione tenendum : tametſi non poſſit ita euidēter deduci ex ſacris literis,
vt proteruus nihil habeat,quod contra diceret:ſed etiā,ſi ſine ſcripto, qua
lia ſunt plurima,velut ex apoſtolica traditione ita obſeruauit,tenuit et cre
didit catholica per orbem eccleſia. Quandoquidem certum eſt,non om-
nia fidei noſtræ myſteria ſcripta ab euangeliſtis, neq; etiam in paucis illis,
quæ leguntur,apoſtolorum epiſtolis. Et æque certum eſt, quicquid pri-
mitiuæ eccleſiæ tradiderunt apoſtoli, autore Chriſto, & doctore ſpiritu
ſancto,qui eorum doctrinam & traditionem confirmauit ſignis, prodi-
gijs,& varijs virtutum operationibus,tradidiſſe eoſdem. Apoſtolicæ au
tem traditionis eiuſmodi hoc certum eſſe documentum & infallibile, ꝙ E
magno conſenſu ita tenuit & obſeruauit per orbem vniuerſum catholi-
ca eccleſia, priuſquā daretur facultas eccleſiæ proceribus & epiſcopis con
ueniendi in vnum generale concilium. Nam quæ concilia præceſſiſſe in
ueniuntur communis per orbem conſonæq; obſeruationis eccleſiæ, eo-
rum præſertim quæ in ſcripturis non continentur euidenter, nec imagi-
nari eſt aliud q̄ apoſtolicæ traditionis fuiſſe initium. Nos vero ex vtro-
que hoc principio demonſtrauimus, confeſſionem peccatorum ſacerdo
ti faciendam, velut ex Chriſti inſtitutione neceſſario tenere nos oporte-
re. Primum, quoniam ille non ſolum ſacerdotibus ſuis remittendorum
peccatorum poteſtatem apud Ioannem impartitus eſt: ſed etiam clariſ-
ſime affirmauit, niſi illorum miniſterio eorundem remiſſionem nos mi-
nime conſequi, dicens apud deum retentum fore, hoc eſt, minime re-
miſſum, quicquid ab illis remiſſum non fuerit. Sed ſine præuia humili
confeſſione ſacerdos ſuo defungi non poteſt officio. Neceſſe eſt enim vt F
ſciat quid tu tibi remitti poſtules,aut quid ipſe remittere debeat. Conſtat
ergo ex dictis verbis Chriſti, confeſſionis ſacerdoti faciendæ neceſſita-
tem nobis impoſitam. His addidimus & alteram demonſtrationem ex
ſecundo illo, quod ſtabiliuimus, principio. Oſtendimus enim magno
conſenſu tenuiſſe & credidiſſe catholicam Chriſti per orbem eccleſiam,
quod ſacerdotibus neceſſarió facienda eſſet peccatorum confeſſio, pri-
uſquam per eccleſiæ proceres de confeſſione facienda vllum eſſet verbũ
ſtatutum in vllo concilio. Eiuſmodi autem conſonæ obſeruationis & fi-
dei aliam cauſam, aliudve initium, nec proferri, nec imaginari poſſe, q̄
traditionem apoſtolicam, quæ vniuerſa Chriſtum autorem habeat. Fi-
dei ver[illegible] & obſeruationis eiuſmodi teſtes produximus, in primis ſan-
ctum illum Leonem vniuerſalis eccleſiæ pontificem, etiam apoſtolicæ,in
qua ſedit, cathedræ ſuffultum priuilegio. Cui ab Occidente adiunxi-
mus ſanctiſſimum Ambroſium Mediolanenſem Epiſcopum, a Me-
ridie

A ridie ex Africa beatiſſimum Auguſtinum: ex Alexandria & Aegypto B. Cyrillum, catholicæ fidei fortiſſimum propugnatorem: ex Antiochia Conſtantinopoli, atq; adeo vniuerſo Oriente, B. Ioannem cognomento Chryſoſtomum: ex Cappadocia & Septentrione, illum Magnum Baſilium: qui omnes hoc ipſum crediderunt, & Chriſtifideles hoc credēdum tenendumq; docuerunt, ſacerdoti neceſſario faciendam confeſſionē peccatorum noſtrorum, vt eius miniſterio eorundem remiſſionem aſſequamur: imo docuerunt hoc ita conſtitutum & ordinatum a domino. Sic enim inquit ille, diuinæ bonitatis ſunt ordinata præſidia, vt indulgentia dei niſi ſupplicatione ſacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim dei & hominum homo Chriſtus Ieſus hanc præpoſitis eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & ſalubri ſatisfactione purgatos ad communionem ſacramentorum, per ianuam re-
B conciliationis admitterent. Habes autorem huius inſtitutionis Chriſtum Ieſum, qui hanc eccleſiæ præpoſitis poteſtatem tradidit, vt confitentibus actionem modumq; præſcriberent, & per ianuam reconciliationis aut remiſſionis peccatorum ad ſalubrium ſacramentorum, corporis nimirum & ſanguinis dominici, communionem admitterent. Et quanquam hi, quos produximus, teſtes fidei catholicæ per orbem eccleſiæ diuerſis locis ſanctiſſimi epiſcopi, non præceſſerint vniuerſa generalia concilia, quorum primum Nicenum extitit, ſed illud ſint paulo poſt ſubſequuti: nihil tamen, quod ad hoc de quo agimus perinde eſt ac ſi præceſſiſſent omnia, nec in Niceno concilio, nec in vllo alio conciliorum omnium ante ipſos, nec iota quidem vllum de confeſſione facienda ſtatutum legitur. Quare cōcordis eius per vniuerſam eccleſiam obſeruationis & fidei, non conſtitutio ſynodica, ſed conſona & conformis toto orbe traditio apo-
C ſtolica cauſa extitit, neq; vel imaginari poteſt vlla alia. Tametſi ijdem illi non tantum neceſſario faciendæ confeſſioni teſtimonium perhibeāt, ſed etiam dicta Chriſti apud Ioannem, deinde Iacobi verba ita intelligunt, quaſi in illis ſit inſtituta a Chriſto, & in his inculcata & tradita ab Apoſtolo. At aquilarum eiuſmodi congregationem in ſubortis his tentationibus ſaneq̄ periculoſiſſimis, in quibus multi ſurgunt pſeudoprophetæ quærentes abducere incautos & ſimplices ab orthodoxa fide catholicæ eccleſiæ, in deſertum, in angulos domorum & penetralia, dicentes: Ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic ipſe nobis Chriſtus certum orthodoxæ & catholicæ veritatis, infallibileq; ſignum conſtituit: quemadmodum libro præcedenti demonſtrauimus.

Aduerſus hæc omnia quid tandem habet Eraſmus, quod ipſum dubitare cogat, aut potius credere, confeſſionem peccatorum ſacerdoti faciendam introductam conſtitutione hominum? Sibi ipſe perſuaſit, nō eſſe antiquum inſtitutum cōfeſſionis huiuſmodi. Itaq; quoties in veteribus, præſertim Hieronymo occurit locus, vbi confeſſionem peccatorum vt neceſſa- *Imaginatio Eraſmi nuda, nec vllis argumentis fulta.*

neceſſariam exigunt,ille Theologos noſtros taxat quaſi parum attentos, D qui eiuſmodi intelligunt de confeſſione, qualis modo peragitur in eccleſia:quæ eo tempore in vſu non fuerit, ſed ipſe ad publicam quandam & generalem detorquet.Quam nihil putat fuiſſe aliud,ꝙ ſignis quibuſdam & piaminibus ab epiſcopo indictis aliquem ſe peccatorem & ſacramentorum communione indignum agnoſcere.Eiuſmodi quædam in ſcholijs primi tomi in Hieronymum infulcit.Nec his diſſimilia in annotationibus. Nam cum negare nō poſſit antiquiſſimum fuiſſe confeſſionis inſtitutum in catholica Chriſti eccleſia: non tamen ſuſtinet eam fuiſſe qualis modo exigitur,diſtinctam,& ſacerdoti factam in aurem:ſed plane diuerſi generis,apertam videlicet quandam,et(vt ipſe dicit)in genere.Nec ipſam, inquit, legimus exactam abs quoquam. Cæterum,quæ nunc recepta eſt,clanculariam natam videri ex conſultationibus priuatis,quæ ſolent apud epiſcopos fieri,ſi quis ſcrupus cuiuſquam vrgeret animum. Illa vero Iacobi apoſtoli: Confitemini alterutrum peccata veſtra,non pertinere ad cōfeſſionem eccleſiaſticā. Sentire ſiquidem Apoſtolum de quotidianis offenſis Chriſtianorum inter ipſos, quos continuo vult reconciliari,alioqui,inquit, ſi de illa quam partem ſacramenti dicimus, intellexiſſet, non addidiſſet vobis inuicem, ſed ſacerdotibus. Et hæc quidem atque eiuſmodi Eraſmus. E

Falſitas opinionis Eraſmi de cōfeſſione.

Tu vero ex ijs quæ ſuperius demōſtrauimus, animaduertes Chriſtiane lector,Eraſmi hæc eſſe haud ſana ſomnia:quibus ne ſeduceremur, admonitos cautoſq; reddidit ſanctus ille orthodoxæ fidei doctor Auguſtinus.Non te ſeducat,inquit,ſomniantium illa ſuperſtitio, quæ in ægroto viſitando confirmat, quia ſaluat ſacerdote inconſulto ad deum peccatorum confeſſio. Et paulo poſt:Teſtamur,inquit,& hoc ipſum teſtatur ſana doctrina catholicæ eccleſiæ,ꝙ ſacerdotis egeas, qui mediator ſit ad deum tuum ſalubri iudicio:aliqui, & ſub lege & ſub gratia:Ite & oſtendite vos ſacerdotibus,reſponſum quomodo conſummaretur? Cōfitemini alterutrum peccata veſtra,quomodo compleretur? Audis ꝙ graphice hic nobis explicarit Eraſmi ſomnia. Sed ꝙ falſo ſomniarit Hieronymi tēporibus aliam confeſſionem in vſu non fuiſſe,ꝙ publicam quandam & generalem,qua tantum ſe peccatorem quis confitebatur,idem tibi Auguſtinus teſtis eſt,qui fuit Hieronymo contemporaneus. Præterea ex ijs,quos ſupra induximus,Ambroſius,Baſilius,Chryſoſtomus, qui omnes Hieronymo contemporanei, teſtimonium perhibent fuiſſe tunc in eccleſia, receptum vſum confitendi, non illum qualem Eraſmus ſomniat, in genere,ſed quo deteguntur ſecreta conſcientiæ. Qui quoniam erubeſcentiam neceſſario habet comitem, adhibet aduerſus illam Chryſoſtomus timorem diuini iudicij.Illic enim,inquit,turpitudo confeſſionis aſpicitur, vbi futuri iudicij pœna non creditur.Quin & ipſe Hieronymus multis locis falſam diuinationem Eraſmi coarguit.Ita ſcribit in XVIII. caput Eccleſiaſtes:

Li.2.de viſita.infir. cap.4

F

Falſum eſſe, ꝙd Hieronymi tempeſtate haud alia in vſu fuerit cōfeſſio, ꝙ generalis quædam et publica, ipſius etiam Hieronymi teſtimonio.

A ſiaſtes: Si quem ſerpens diabolus occulte momorderit, & nullo conſcio eum veneno peccati infecerit, ſi tacuerit qui percuſſus eſt, & non egerit pœnitentiam, nec vulnus ſuum fratri & magiſtro ſuo voluerit confiteri, magiſter qui linguam habet ad curandum, ei prodeſſe non poterit. Si enĩ erubeſcit ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina non curat. Vides hic, qualem confeſſionem Hieronymus doceat faciẽdam illi, quem ſerpens momorderit in occulto, qui peccati veneno infectus eſt nullo conſcio, nempe talem, per quã hoc ipſum latens cõſcientiæ ſuæ vulnus detegit: non deo, cui nihil occultũ eſt: ſed fratri & magiſtro, ſacerdoti videlicet, quem nobis Chriſtus animarũ noſtrarum cõſtituit medicũ: denuncians, niſi illi confeſſus fuerit curationẽ minime recepturum. Si tacuerit, inquit, qui percuſſus eſt & non egerit pœnitentiam. Vides illum clariſſime ſignificare cõfeſſionem neceſſario prærequiri ad pœnitentiã peragendam. Nec ſemel hoc dixiſſe cõtentus, continuo ipſum repetit, & alijs
B verbis iterũ inculcat. Si vulnus, inquit, ſuum fratri & magiſtro ſuo noluerit confiteri, ille cui a Chriſto data eſt medicandi, hoc eſt, peccata remittendi poteſtas, prodeſſe ipſi non poterit: ſi erubeſcat ęgrotus vulnus cõfiteri medico, quod ignorat medicina, non curat. Vides vt hic doceat non generalem ſed ſpecificam vulneris conſcientiæ detectionem, alioqui ipſum curari nõ poſſe pœnitentiæ medicamento, & remiſſionis curatione, quã impartit animarũ magiſter & medicus. Quod ſi adhuc perſiſtas eum de publica cõfeſſione loqui, nihil promoues. De ea enĩ loqui certum eſt, per quam cordis intima deteguntur animarum medico: non tantum, qua ſe quis peccatorem confitetur in genere, ſed ſpeciatim quæ in ſecreto cordis ſui ſola cogitatione perpetrauit, aperit, non deo, ſed fratri, mortali homini, non qualicunq;, ſed magiſtro ſpirituali. Eiuſmodi confeſſionem ille docet & exigit, vt quis digne pœnitcat, & commiſſorum veniam ac remiſſi
C onem poſſit percipere. Quæ ſi malis publice & ſub multorũ teſtimonio confiteri, per me licet vt facias: modo ita exigat aut peccati qualitas, aut aliorum tuaq; ædificatio. Neq; enim ex parte cõfitentis omnino eſt de neceſſitate confeſſionis ſecretum, ſed eſt neceſſarium, vt ſecreta ſacerdoti palam facias, quo te poſſit impartiri abſolutionis ac remiſſionis eorundem beneficio. Sed vt ſecreto atq; vni in aurem cõfiteri ſatis ſit, noſtræ hoc verecundiæ datum eſt. Nam graue nimium eſſet & plenum euidentibus periculis, ſi publice ſecreta quæq; noſtra confiteri cogeremur, neque vnquam hoc exactum eſt a quoquam, cuius occultum peccatum extitit.

Quid ergo ſit quod ille ſomniat, Hieronymi tempore nõ fuiſſe niſi publicam generalemq; confeſſionem quandam, eamq; nec exactam a quoquam, haud ſane intelligo, nõ quod receptarum opinionum noſtrarum imagines non ſolum per quietem & inſomnium, ſed & vigilantibus ſæpe occurrũt, etiam ſi nihil ſit quod eiuſmodi ſuggerat. Quemadmodum febrienti, cui guſtandi ſenſorium flaua bile infectum eſt, etiã dulcia quæ-

que amara videntur. Sed non ſentit is quod in re ipſa eſt, ſed noxium humorem, qui linguam ſuam palatumq́ occupauit. D

Quod ante Hieronymi tempora, ab initio eccleſiæ vſitata, & vt neceſſaria exacta fuerit peccatorum etiam occultorũ diſtincta coram ſacerdote confeſſio Cypriani teſtimonio.

Imo, quod non ſolum Hieronymi, ſed etiam Cypriani, Origenis, Tertulliani, & Dionyſij temporibus, hoc eſt, annis circiter ducentis ante Hieronymum, vſitata in eccleſia, & tanquam neceſſaria exacta fuerit peccatorum quantumuis occultorum diſtincta, & non illa generalis, quam Eraſmus ſomniat, coram ſacerdote confeſſio, idem ipſi luculentiſſimi teſtes ſunt. Cyprianus ille ſanctiſſ. martyr & pontifex ſermone quinto de lapſis, de his loquẽs qui in corde tantum lapſi ſunt. Hi, inquit, quamuis nullo ſacrificij aut libelli facinore conſtricti ſunt, quoniam tamen de hoc vel cogitauerunt, hoc ipſum apud ſacerdotes dei dolenter & ſimpliciter confiteantur, exomologeſim conſcientiæ ſuæ faciant, animi ſui pondus exponant, ſalutarem medelam, paruis licet & modicis vulneribus exquirant. Et paulo poſt: Confiteantur ſinguli, quæſo vos fratres, delictum ſuum, E dum adhuc qui delinquit, in ſeculo eſt, dum admitti cõfeſſio eius poteſt, dum ſatisfactio & remiſſio per ſacerdotem, apud dominum grata eſt. Hactenus Cyprianus. Et adhuc illum non pudebit ſui eius inſomnij, quod diui Hieronymi temporibus nondum fuerit in eccleſia, niſi publica et generalis quædam confeſſio, eaq́ nec exacta a quoq̃? Cum Cyprianus fere ducentis ante Hieronymum annis, doceat ſola cogitatione lapſos, hoc ipſum apud ſacerdotes dei dolenter & ſimpliciter confiteri debere, & obſecrando exhortetur omnes, delictum quemq́ ſuum dum tempus habet, dum remiſſio per ſacerdotem facta, apud dominum grata eſt, confiteri. Ante hunc etiam Origenes ille audi quale confeſſioni eccleſiaſticæ, qualis vſq́ nunc celebratur, perhibeat teſtimoniũ. Ita ſcribit in pſalmum triceſimum ſeptimum: Vide, inquit, quid nos edocet ſcriptura diuina. Quia oportet peccatum non celare intrinſecus, fortaſſis eñ ſicut hi, qui habent intus incluſam eſcam indigeſtam, aut phlegmatis humorem ſtomacho grauiter & moleſte imminentem, ſi vomuerint, releuantur: Ita etiam hi qui peccauerunt, ſiquidem & occultant & retinent intra ſe peccatum, intrinſecus vrgentur, & propemodum ſuffocantur a phlegmate aut humore peccati. Si autem ipſe ſui accuſator fiat, dum accuſat ſeipſum & cõfitetur, ſimul euomit delictum atq́ omnem morbi digerit cauſam. Tantummodo circunſpice diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum, proba prius medicum, cui debeas cauſam languoris exponere, qui ſciat infirmari cum infirmante, flere cum flente, qui condolendi & compatiendi nouerit diſciplinam: vt ita demum, ſi quid ille dixerit, ſi quid conſilij dederit, facias & ſequaris. Et ſi intellexerit & præuiderit talem eſſe languorem tuum, qui in conuentu totius eccleſię exponi debeat & curari, ex quo fortaſſis & cęteri ædificari poterunt, & tu ipſe facile ſanari, multa hoc deliberatione & ſatis perito medici conſilio procurandum eſt. Vide, vt hic doceat quodcunq́ delictũ lethale in animi penetralibus latens euomendum

Origenis teſtimonio.

F

A dum per cõfeſſionem,ſi modo ſanari peccator voluerit: quod quamdiu factum non eſt,miſeram intus vrgeri & ſuffocari cõſcientiam. Vide inſuper,& diligenter attende, q̃ hic clare diſtinguat publicam (non tamen qualem ille ſomniat)confeſſionem & pœnitẽtiam a priuata,& in aurem, quæ quotidie de omni lethali delicto facienda eſt. Nam de priuata & clanculariа hoc nos admonet,vt circunſpiciamus caute,cui credamus ſecreta noſtra, vt ante probatus nobis ſit medicus,cui exponamus languorem noſtrum, qui ſciat condolere & compati infirmitati alienæ. De publica vero docet,non facile nec temere ad ipſam veniendum eſſe, nec niſi præuia confeſſione priuata apud ſacerdotem peritum, & de eius matura deliberatione & conſilio.Idque ob cauſas, quas idem commeminit, videlicet ſi peccatum eiuſmodi ſit, vt & tua correctio & aliorum ædificatio publicam tuam requirere pœnitentiam videantur: vt publice commiſſum homicidium, ſtuprum aut adulterium notorium, item ſi qui in

Vt clariſſime diſtinguat Origenes publicam cõfeſſionẽ a priuata.

Ob quas cauſas imponenda & peragenda publica pœnitẽtia.

B perſequutione ſuppliciorum aut mortis metu Chriſti nomen abnegarunt.Si qui ſeducti in ſchiſma aliquod aut hæreſim, a catholica ſe diuiſerunt ecclеſia.In ijs atq; eiuſmodi,tamen iuxta conſilium prudentis medici & ſacerdotis, cui ſecreta primum facta eſt peccatorum confeſſio, publica pœnitentia in totius eccleſiæ conſpectu imponenda eſt,vt qui ſcandalizati ſunt de peccato,emendentur de correctione & pœnitẽtia. Quin & in epiſtola Dionyſij ad Demophilum monachum,clariſſime eſt videre eundem ritum confeſſionis ſecretæ,qui adhuc hodie obſeruatur in eccleſia.Ita enim ſcribit inter cætera: Tu vero vt tuæ literæ indicant, procidentem ſacerdoti impium (vt ais)atq; peccatorem, neſcio quo pacto cõtra ordinem diſciplinæ adſtãs,calce abieciſti:quum ille quidem verecunde,quod oportuit, fateretur ſe ad peccatorum remedia quærẽda veniſſe. Neq; exhorruiſti inſuper ſacerdotem optimum lacerare conuicijs, miſe-

Dionyſij teſtimonio.

C rabilem eum dicens,qui pœnitẽtem atq; impium iuſtificaſſet. Hactenus ille.In quibus verbis hoc in primis notandum eſt,quod Demophilũ grauiter arguat,quod cum in ordine ſacerdotali non eſſet, contra eccleſiaſticæ diſciplinæ ordinem adſtitiſſet ſacerdoti,cum ante eum pœnitẽtiæ cauſa procideret peccator peccatorum ſuorum quærens remedia: clare indicans ordinem eccleſiaſticæ diſciplinæ etiam tunc in pœnitentia & cõfeſſione ſecretum requiſiſſe.Deinde,& illud obſeruãdum,quod ſcribit peccatorem ante ſacerdotem procidiſſe,peccata detexiſſe,veniam eorundẽ poſtulaſſe,eademq; deinde a ſacerdote fuiſſe remiſſa.Ob quod ille etiam ſacerdoti conuicium fecit,quod iuſtificaſſet impium,ſed pœnitentẽ,& peccatorum ſuorum remedium, remiſſionemq; humiliter expetentem: qui manifeſte etiã noſtratis confeſſionis,vt hodie celebrãt in eccleſia,ritus eſt.

Hæc itaq; eiuſmodi,mallẽ annotaſſet ille,& vbiq; inculcaſſet, pro confirmanda fide catholicæ per orbem eccleſiæ,q̃ aduerſus eam etiam vi detorſiſſet omnia,quæ tamen nihil contra faciunt, & arma ſtudioſe ſubmi-

niſtraſſet ijs, qui nunc impie lacerant & proſcindunt ſacramenta, & dogmata vniuerſa eccleſiæ, & præterea impoſuiſſet ſimplicioribus, quos parum cautos aduerſus tentationem eiuſmodi, nec ſatis memores Moſaicæ illius, quam libro I. inculcauimus, Chriſtiq; aduerſus eandem præmonitionis & doctrinæ, cepit ſua illa ſuadela & compoſitæ orationis dulcedine. Quibus perſuaſum eſt, quicquid annotat aut obſeruat Eraſmus, ipſo euangelio eſt certius, & temerarium, atq; adeo nephas eſſe illi contradici a quoquam. Nō quod hoc ipſum dicam requiſiſſe ab alijs, ſed quod plurimis ex ijs eius ſectatoribus ita perſuaſum eſſe re ipſa quotidie experior. Tanto equidē cautius exulcerato hoc ſeculo ſibi ſcribendū fuerat, quanto maiori applauſu ſua ſciebat a pleriſq; recipi, quanto etiam videbat ad nouitates & hæreſes hanc tempeſtatem procliuiora habere ingenia. D

De obſeruatione quadam ex Tripartita hiſtoria aduerſus antiquitatem confeſſionis eccleſiaſticæ.

Cenſura de Tripartita hiſtoria & eius autoribus.

Non poſſum hic aut diſſimulare aut præterire quorūdam, qui ex eadem lacuna cœnoſam turbidamq; hauſerunt aquam, aduerſus antiquitatem (quam demonſtrauimus) concordem eccleſiaſticæ obſeruationis, circa confeſſionis, qualem adhuc hodie obſeruamus, ritum detortas violētasq; annotationes ex Tripartita, quam vocant, hiſtoria: hoc eſt, centone eccleſiaſticæ hiſtoriæ ex tribus Græcis autoribus, Theodoreto Cyri epiſcopo, Socrate quodam Conſtantinopolitano, & Zozomeno. De quibus hoc in primis præfari conuenit, Caſſiodori ſtudio verſos a quodam Epiphanio vtriuſq; linguæ haud ſatis perito, qui in pleriſq; ſuam diuinationem, non autorum illorum ſententiam, pro germana lectione lectori ſuppoſuit. Deinde illos ipſos autores a præfato Caſſiodoro minutatim conciſos, & truncatim commixtos, in continuum (vt ipſe vocat) hiſtoriȩ compendium, adeo vt in pleriſq; ob conciſionem truncationemq; eiuſmodi merito dubites, quæ nam fuerit citati autoris certa ſententia, quod ex præcedentibus ſequentibuſq; verbis (dum breuitati ſtudet) reſectis, certius clariuſque apparuiſſet. E F

Quo argumento confeſſionis ritum primū introductū volunt poſt Nouatianorum ſchiſma & hæreſim.

Nunc vt veniamus ad id, de quo agitur, dicta quædā Socratis & Zozomeni, quibus antiquiſſimum ritum noſtratis & clancularіæ confeſſionis clariſſime adſtruunt, detorquēt quidam ad confeſſionem publicam, quaſi eam ſolam agnouiſſet primitiua eccleſia, eamque ipſam nec ab initio, ſed quaſi introductam primum poſt Nouatianorum ſchiſma & hæreſim. Ita autem loquitur Socrates de tempore, quo Nectarius Conſtantinopolitanæ præerat eccleſiæ, anno circiter quadringenteſimo, cum diuus Auguſtinus floreret in Africa: Hoc porro tempore placuit, vt presbyteri, qui erant ſuper pœnitentes conſtituti, remouerētur ob cauſam huiuſmodi (quam priusq̄ explicet, antiquitatem repetens ritus confitendi, tūc per eam occaſionem eo tempore aboliti Conſtantinopoli) Ex quo, inquit, Nouatiani ab eccleſia ſunt diuiſi, cum ijs qui deliquerant ſub perſequutione imperatoris Decij communicare nolentes, ex illo tempore epiſcopi pro eccleſiaſtica regula, presbyterum ſuper pœnitētes eſſe conſtituerunt.

Ex qui-

A Ex quibus verbis demonſtratũ volunt, tum primũ cœpiſſe & inoleuiſſe ritũ confitendi in eccleſia. Sed hic memineris lector, trunca te verba audire illius Socratis, de initio (vt iſtis videtur) ac inſtitutione cõfeſſionis peccatorum, qualis in eccleſia peragitur, videlicet per occaſionem ſchiſmatis, & hæreſis Nouatianorum, quæ ipſius tempora pene ducentis annis preceſſerat, ſub Cornelio Ro. pontifice, & Cypriano Carthagineñ. glorioſis martyribus initium capiens. Ex quibus quod notant illi qui confeſſioni eccleſiaſticæ, quaſi humana cõſtitutione introductæ detrahũt, quod ante illud ſchiſma non fuerint ſuper pœnitentes presbyteri (quod tamen & ipſum, niſi de publice pœnitẽtibus nolunt intelligi aut veritatẽ obtinuiſſe) tametſi nullum ex dictis Socratis verbis cõſequatur, vt tamen vtrũq; adſtrueret, ex his quæ præmiſimus, facile quiuis iudicabit quãtum id haberet ponderis & autoritatis. Cũ ex Cypriano, Origene & Dionyſio clariſſime demonſtrauerimus, falſum eſſe vtrumq;, imo ante Nouatianorũ

B hæreſim conſueuiſſe pœnitentes peccata ſua diſtincte & ſecreto cõfiteri. Quod vero innuit Socrates per occaſionem ſæpe dictæ hæreſis conſtitutum fuiſſe, vt ſuper pœnitentes epiſcopi presbyterum in eccleſijs conſtituerent, quantum ex verbis Zozomeni (quibus cœptã illius verbis narrari proſequitur & abſoluit hiſtoriam) coniectare licet, id eſt huiuſmodi.

Confutatio argumenti.

Ante Nouatianorũ hæreſim cõſueuiſſe pœnitẽtes peccata ſua diſtincte & ſecreto confiteri.

Siquidem Nouatus Romanæ eccleſiæ presbyter, elatione quadam tumidus, & poſt baptiſmum lapſis, etiã ſi digne pœniteamus, ſpem pœnitus ſalutis crudeli præſumptione nobis adimens, princeps hæreſios Nouatinorum factus eſt, qui ſeparati ab eccleſia, ſuperbo nomine ſeipſos, καθαροὺς, id eſt, mundos appellarũt. Potuit igitur fieri, vt in cõdemnationem ſuper biſſimæ, inhumaniſſimæ & crudelis eius impietatis, ex decreto Cornelij, vrbis Rom. pontificis & concilij ſecum congregati (de quo tamẽ nullum extat decretum eiuſdem pontificis aut concilij) per catholicam eccle

C ſiam publice ordinati conſtitutiq; ſint ab epiſcopis per ſingulas quaſque eccleſias presbyteri conuerſationis honeſtæ & ſcientes ſeruare ſecretum. Quos ad hoc ſpecialiter deputatos publice in eccleſia, vt etiam nunc fit, veluti in theatro ſub teſtimonio eccleſiaſtici populi adirent pœnitentes, delicta ſua tamen ſecreto & in aurem confitentes, recipienſq; ſecundum modum culpæ iniunctam pœnitẽtiam, vt hæc ex Zozomeni verbis clarius intelliguntur. Hoc, inquam, eſt, quod per occaſionem illius ſchiſmatis & hæreſis hac in re noui introductum videtur, vt in ſingulis quibuſque eccleſijs vnus aut plures velut ex officio publice præeſſent pœnitentibus, vt nunc parochiarum paſtores ſingularum, quos audire tenerẽtur, cum antea forte liceret, aut mos eſſet etiam in locis priuatis cuicunq; liberet ſacerdoti confiteri. Hæc, inquam, ſolennitas tũc ordinata videtur, cum ob cauſam quam diximus: vt ſic catholica per orbem eccleſia peccantes quoſlibet & pœnitentes ſub conſpectum omnium ad pœnitentiam reci piens, re ipſa vbiq; & publice deteſtari videretur crudelem Nouatiano-

Solutio argumenti. Nouatianorum hæreſis, & qd eius occaſione circa pœnitẽtes ordinatum fuerit.

rum amentiam: tum etiam ob vitanda pericula & ſcandala, quæ ex pœnitentium confeſſionibus in priuatis locis aut ædibus presbyterorum accidere poterant. Imo nouum tunc non fuiſſe, quod pœnitentes ſe ſubmitterent ſacerdotibus, idem ipſe eiſdem trũcis verbis ſatis innuit Socrates, dicens illud tunc ita ordinatum fuiſſe pro eccleſiaſtica regula, circa pœnitentes nimirum, melius & cõmodius implenda. Quę ita ſe habere, quemadmodum diximus, ex verbis Zozomeni, quæ in eadem continuo ſubijciuntur hiſtoria, clarius eſt intelligere. Scribit autem in hæc verba: Quoniam omnino non peccare, diuinum & vltra humanam naturam eſſe cognoſcitur, peccantibus autem & pœnitentiam agentibus veniam dari, deus præcepit: qui vero confiteri refugiunt, maius peccatorum onus acquirunt: propterea viſum eſt antiquis põtificibus, vt velut in theatro ſub teſtimonio eccleſiaſtici populi delicta pandantur, & ad hanc rem presbyterum bonæ conuerſationis, ſeruantemque ſecretum ac ſapientem virum ſtatuerunt, ad quem accedentes hi qui deliquerunt, delicta propria fatebantur: at ille ſecundum vniuſcuiuſque culpam indicebat & mulctam. Quod etiã hactenus diligenter in Occidentalibus ſeruatur eccleſijs. Hæc Zozomenus, veluti prolixius clariuſque exponens illud, quod ex Socrate conciſius obſcuriuſque relatum fuerat. In quibus verbis clariſſime diſtinguit ordinationem diuinam ab eccleſiaſtica: Diuinam ordinationem requirere ſignificans, vt peccantes per humilem confeſſionem peccatorum ſuorum recurrant ad pœnitentiam: aperte affirmans eos, qui refugerent confiteri peccata ſua, grauius onus peccatorum incurrere. Quod minime eſſet, niſi ad confeſſionẽ obligaremur. Et ob eam cauſam viſum eſt, inquit, antiquis pontificibus, ſuper hoc edere ordinationem eccleſiaſticã, per quã dei ordinatio impleretur decentius, & minori confitentium periculo, electis ad id muneris presbyteris bonæ conuerſationis, ſapientibus, & prudentibus, & continentibus ſecretum: qui non in ſuis ædibus priuatis (ne hoc prætextu matronis et virginibus machinari aliquid poſſet periculi) ſed velut in theatro & ſub teſtimonio eccleſiaſtici populi (quo abeſſet omnis mali aut ſpecies aut ſuſpicio) confitentium peccata audirent, & ſalutarem eis pœnitentiam iniungerent. Vides quàm clare hic explicet eundem confeſſionis ritum, qui adhuc hodie obſeruatur per catholicam eccleſiam, ab antiquis pontificibus ordinatum fuiſſe. Vides inſuper, vt apertiſſime loquatur de confeſſione ſecreta, non publica, quando illi præfectus erat ſacerdos ſciens ſeruare ſecretũ, cui in eo quod detectum eſt cõfeſſione publica, quis locus eſſe poſſet? Fuiſſe tamen præter quotidianam illam priuatamque confeſſionem & pœnitentiam, etiam aliam in vſu ſolennem quandam & publicam, ſed hoc ſolum in quibuſdam caſibus & criminibus publicis, ſupra ex Origene annotauimus & demonſtrauimus. Ad quã pertinent, quæ ſubijcit Zozomenus de eo modo pœnitendi, quem ſcribit etiam tum obſeruari in Romana eccleſia: ſignificans tamen

Margin notes: Confeſſionis velut ex inſtituto diuino neceſſitas etiam ex verbis Zozomeni cõuincitur. — Antiquitas ritus confeſſionis clanculariæ, quæ adhuc hodie obſeruatur. — De pœnitẽtia ſolenni & publica.

Margin letters: D — E — F

A tamen Conſtantinopoli aut Orientalibus illis non ita vſitatum fuiſſe, ſed
tantum illam ſecretam, tamē publice ſuſceptam a presbytero ſub teſtimo
nio eccleſiæ. Iam cuius occaſione altius illi hæc repetita fuere, hiſtoriam,
quæ ſub Nectario accidit, ſubijciēs: Porro, inqt, Conſtantinopoli presby-
ter ſuper pœnitentes fuit vſque ad illud tempus, quo quædam mulier
nobiliſſima, cum ſua peccata fuiſſet confeſſa, & ei a presbytero præce-
ptum vt ieiunaret, & deo operibus ſupplicaret, cum hoc obſeruaret, cre-
brius in eccleſia cum diacono ſe concubuiſſe confeſſa eſt. Hæc cum po-
pulus cognouiſſet, ſæuiebat in ſacerdotes, quaſi per eos facta fuiſſet in-
iuria eccleſiæ. Tum Nectarius epiſcopus amouit diaconum ſceleratum,
& quibuſdā ſuadentibus, vt ſingulos ad communicandum iudicio con- Conſtantinopoli ſub Nectario ſublatā vetuſtā confitendi cōſuetudinem.
ſcientiæ ſuæ relinqueret, etiam presbyterum nequaquam ſuper pœniten-
tes eſſe pręcepit. Ex illo tempore antiquitatis cōſuetudo ſublata eſt. Cum,
B vt arbitror, minora peccata pro pudore confeſſionis & ſubtilitate exami
nantium perpetrarentur. Hactenus Zozomenus. Vides itaque, ꝙ ille
refert de ſublata vetuſta confitendi conſuetudine factum, non per catho-
licam eccleſiam, ſed in vna Conſtantinopolitana ciuitate. Idque quorun-
dam conſilio, an ſatis ſano, ipſi viderint: factum a Nectario, vt occurreret
furori tumultuantis populi. Vides inſuper, nec ipſi Zozomeno probari
illud conſilium auferendæ neceſſitatis confitendi, & relinquendi vnum-
quenq; ſuæ conſcientiæ iudicio, cum ipſe arbitretur pauciora ob pudo-
rem neceſſariæ confeſſionis patrari peccata. Et quemadmodum illi non Antiquam confitendi conſuetudinē etiā Conſtantinopoli continuo poſt Nectariū reuocatā & exactā per Chryſoſtomum.
probatum eſt hoc conſilium, ita nec probatū eſt epiſcopis, qui Nectari-
um ſubſequuti ſunt, ſub quibus antiqua catholicæ eccleſiæ cōſuetudo &
obſeruatio etiam illic reuocata & exacta fuit. Quod ex beati Ioānis Chry
ſoſtomi, qui Nectarium continuo ſubſequutus eſt, verbis quæ ſuperius
citauimus, luce clarius eſt cernere. Et hactenus obiectionibus quorūdam
C aduerſus neceſſitatem confeſſionis peccatorum noſtrorum ſacerdoti fa-
ciendæ, plus ſatis, & q̄ pro inſtituto, reſponſum eſt.

Bipartitum æque nouæ legis ac illius veteris, diſcriminatumq; diuina ordinatione eſſe
ſacerdotium, & quæ pontificalis proprie ſint muneris & officij. CAP. IX.

VEteris vmbraticiq; illius ſacerdotij, ſi formā, ſi dignitatē autorita
temq; (vt præmiſſum eſt) cōſideremus attētius, & ab eodē ad no-
ſtrę legis Chriſtianū ſacerdotium, velut ab vmbra ad ſolidū cor
pus, a figura ad ipſam veritatē, mentis noſtræ conuertamus oculos: haud
puto cuiquam dubium fore, quin admirabilis quędam excellentiſſimaq;
ſit eius dignitas, quæ tanta cernitur in illa vmbra & figura veteri, & ſingu
lari quadam autoritatis prærogatiua dotatum & inſignitum a Chriſto.
Cuius vt apud nos gradus clare conſpiciatur, quo inter ſe pacto diſcrimi Duo gradus ſacerdotij, ſacerdotalis ſimpliciter & pōtificius,
nentur, vtq; ſuæ etiam vmbræ exactiſſime reſpondeant: in primis & a-
pud nos quoque bipartitum videre eſt, ſacerdotalem gradus inferioris,
qui genericum nomen retinet: & pōtificium. Quorum tametſi hic etiā il-

ac vtrunq; viſibili cōſecrationis ritu cōferri.

lum includat, inſuper & vltra aliquid continet. Vterque etiam inſtar illi-
us veteris, viſibili quoq; ordinationis & conſecrationis ritu confertur, ſed D
ſuo quiſq; & proprio. Viſibilibus eīn ſacerdotibus opus habemus, quos
poſſimus internoſcere & requirere in his quæ eorum ſunt officij. Sacer-
dotibus manus initiantur in ſacerdotio, & conſecrantur ſacræ vnctionis
oleo, pontificibus etiam caput inungitur: quin & propria horum præ ſa-
cerdotibus munia ſunt. Ad hos enim pertinet ordinare & cōſtituere cæ-
teros in ſuis gradibus ordinis eccleſiaſtici. Confirmationis quoque ſacra-
mento baptizatis abundantiorē ſpiritus gratiā tribuere, præterea dedica-
re & conſecrare templa, altaria, & vaſa, & quæcunq; diuino mancipata
cultui, adhæc ſacræ vnctionis chriſma, cuius in illis omnibus vſus eſt, con
ficere & conſecrare. Inſuper & oleum ſanctificare ac benedicere in varios
vſus eccleſiæ. Hæc magno totius per orbem conſenſu eccleſiæ, pontifica-
lis tantum apicis munera ſunt: nec aut requiruntur, aut adminiſtrantur
ab inferioris gradus ſacerdotibus. Neq; hoc epiſcoporum faſtu & vſur- E
patione potius q̄ iure factum eſt, vt blaſphemāt impij pleriq;, quibus ad-
uerſus catholicā eccleſiam & hierarchiam eius exitiale bellū eſt. Sed quod
hac in re toto orbe terrarum nūc ſeruat Chriſti eccleſia, hoc ipſum eodem
inconcuſſoq; tenore omnibus retro ſeculis obſeruauit ab ipſis apoſtolo-
rum tēporibus. Quod vt demonſtremus per ſingula, ab ipſo ſacro chriſ-
mate exordiendum eſt, cuius & in cæteris pontificijs muneribus pene o-
mnibus neceſſarius vſus eſt.

Munia propria pontificalis gradus.

Sacri chriſmatis cōſecrationē ex apoſtolica traditiōe ab initio accepiſſe eccleſiā, ex Dionyſio capite 4.

Diuus ille Dionyſius beati Pauli apoſtoli auditor & diſcipulus, autore
Chriſto doctoreq; ſpiritu ſancto, teſtatur eius inſtitutionem factam per
apoſtolorꝫ miniſterium. Ita eīn ſcribit in ſua hierarchia eccleſiaſtica: Alia
eſt, inquit, veneranda confectio vnguenti ſeu chriſmatis, conſecrationem
eam vocant præceptores noſtri, &c. Vnde opinor iuxta ſacratiorem ſen-
ſum traditione diuina ſancti noſtræ ſacerdotalis functionis duces, hone- F
ſtiſſimum iſtud vnguenti conſecrandi munus, teleten, hoc eſt, perfectio-
nem & ſanctificationem, ab effectu rei, quæ in eo perficitur, nominant. Et
ibidem ritum deſcribens, quo ſanctum illud chriſma apoſtolicis primiſ-
que illis temporibus conficiebatur & ſanctificabatur a pontifice: Vbi, in-
quit, præceſſit pontificis circa omnem phani ambitū redolens thure pro-
fectio, pſalmorūq; modulatio, & lectio diuinarꝫ ſcripturarum, ſumptum
deinde vnguentum ſacrum imponit altaribus, duodecim ſacris alis te-
ctū, reſonantibus omnibus voce ſanctiſſima melos ſacrū, quod diuinitus
afflati prophetæ cecinerunt (hoc eſt illud angelicum apud Eſaiam canti-
cum: Sanctus, ſanctus, ſanctus, dominus deus ſabaoth) completa ſuper eo
oratione ſolenni, in ſanctiſſimis conſummationibus eo vtitur, ad omnem
ferme ſacerdotalis officij functionem. Audis quid ſcribat ſacer ille Diony
ſius, videſq; in ſacris illis cæremonijs, quas magno conſenſu adhuc obſer-
uat tota per orbē eccleſia, nihil eſſe immutatū ab ipſis vſq; apoſtolorꝫ tem-
poribus.

Ritus cōſecrationis chriſmatis apoſtolicis tēporibus.

Sacras cæremōias ex apoſtolica deſcendiſſe traditione.

A poribus. Eodem enim modo ac ritu & nunc ſacrum chriſma a pontificibus conſecratur, quo ille deſcribit ex apoſtolica traditione tunc conſecrari conſueuiſſe. Huic & alter accedit æque idoneus teſtis, ſanctiſſimus Fabianus martyr & pontifex, qui annis circiter ducẽtis poſt Chriſtum Romanæ & vniuerſali eccleſiæ præfuit. Hic iuxta morem eccleſiaſticę diſciplinæ ſuper eccleſiaſticis quibuſdã negocijs conſultus ab Orientis epiſcopis, eiſdem reſpondens, etiam hac de re inter cætera ſcribit in hæc verba: Literis veſtris inter cætera inſertum inuenimus, quoſdam regiõis veſtræ epiſcopos non per ſingulos annos in cœna domini chriſma cõficere, ſed duos aut tres annos confectionem ſancti chriſmatis ſemel actã conſeruare. Errant qui talia excogitant. Siquidẽ in illa die dominus Ieſus poſtq̃ cœnauit cũ diſcipulis ſuis, & lauit pedes eorum, ſicut a ſanctis apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſq; reliquerunt, chriſma conficere docuit. Ex ſancto Fabiano.

B Cuius diei ſolennitas ſicut per ſingulos annos eſt celebranda: ita ipſius ſancti chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt peragenda: quia nouum ſacramentum eſt per ſingulos annos, & iam dicto die innouãdum, & vetus in ſanctis eccleſijs cremandum. Iſta a ſanctis apoſtolis & eorum ſucceſſoribus accepimus, vobiſq; tenenda mandamus. Hæc ſancta Romana & Antiochena eccleſia a temporibus apoſtolorꝫ cuſtodit, hæc Hieroſolymorum & Epheſiorum tenet, in quibus apoſtoli præſidentes hæc docuerunt. Hæc ille Fabianus. Quæ epiſtolæ eius verba ſuæ compilationi Gratianus inſeruit c. Literis, de conſe. diſt. III. Audis itaq; quid ille tanquam vniuerſalis eccleſiæ epiſcopatum gerens martyr ſanctiſſimus Orientis epiſcopos doceat ex apoſtolica eatenus traditione & doctrina tenuiſſe & cuſtodiſſe Romanam eccleſiam, Antiochenam, Epheſinam, & Hieroſolymitanam, in quibus præfuerunt apoſtoli, atq; adeo eccleſiam catholicam, quid deniq; illis velut ex eadem traditione tenendũ præcipiat, idq;

C eo tempore, quod non multum diſtabat ab illo ipſo noſtræ religionis initio, & quo apoſtolicæ illius traditionis tam longe lateq; patentis nõdum obliterata eſſe poterat memoria. Vides inſuper atq; ex his clariſſime perſpicis, q̃ ſit fida cuſtos apoſtolicæ traditionis catholica eccleſia. Nam quod ille annis antehac mille trecentis prædicauit obſeruatum ab initio, etiam hodie, eodem tenore & conſenſu obſeruatur ab vniuerſa per orbem eccleſia.

Hic iam prodeat catholicæ eccleſię hoſtis, contemptor irriſorq; Lutherus, eidemq; inſultans ſacrum chriſma, rancidum oleum appellet, & ſuos doceat ex eo inungere calceos. Sacerdotes noſtros, q̃ hoc chriſmate vncti ſunt, vnctos raſoſq; nominet, a quo etiam hoc expectamus propediem, vt Chriſtianos omẽs per deriſum, lotos lymphatoſq; appellet, & ſacrum etiam baptiſma, quod viſibili & exteriori peragatur corporis ablutione, irrideat: & in his omĩbus ſectatores inueniat æque vt ipſe eſt impios, & excęcatos diuino iudicio. Quid tandẽ his perficit aliud, q̃ vt clariſſime oſten- Lutheri impietas, qui ſacrũ chriſma, rãcidũ oleũ, & ſacerdotes, vnctos raſoſq; per contemptũ appellat.

oſtendat ſe non pertinere ad catholicam eccleſiam,ſed eius ſe eſſe hoſtem D
& perſequutorem,cui inſultat ſuis conuitijs?

Demõſtrat efficacia ſacri chriſmatis ex vmbra veteri. In vmbra veteri,quæ efficacia fuerit ſanctæ illius vnctionis olei ſacerdotali ore benedicti & conſecrati, teſtatur ſacra vetus hiſtoria. Siquidem illo inuncti ſunt reges a ſacerdotibus ad gubernationem populi. Illo & ſacerdotes & pontifices, ad ſua quique,quæ ſupra explicauimus, obeunda perficiendaq; munera.Neque vana fuit aut inefficax eiuſmodi vnctio,nec nugator deus, qui eandem inſtituit & præcepit fieri.Quin potius internam ſpiritus gratiã ad opus,cui deſtinabãtur,ac miniſteriũ contulit.

1.Reg.10 Itaq; mox vt a Samuele inunctus eſſet in regem Saul, immutauit ei

1.Reg.16 deus cor aliud.Similiter cum idem in regẽ vnxiſſet Dauid in medio fratrum ſuorum:Directus eſt(inquit ſcriptura)ſpiritus domini a die illa in Dauid & deinceps. Vides vnctionis illius efficaciã & effectum. Quamuis de vngendis regibus nihil ſpecialiter conſtitutũ ordinatumq; legat̃ a E
domino,nec pro illis principaliter inſtituta ſacra vnctio,ſed tantũ,quo ſacerdotalis ordinis nobis cõmendaret excellentiam,dignitatem, & efficaciã,quos ad regale faſtigium ſublimabat,aut populi ſui eligebat gubernationem & ducatũ,ſacerdotali inunctione,aut manuũ impoſitione adiutrice ſpiritus gratia,nempe ſapientiæ & fortitudinis,ad tantũ onus ſubeundum confirmabat.

Numer.27 Ita moriturus Moyſes,cum oraret dominum loco ſui prouidere tantę multitudini de duce idoneo,dixit dominus ad eum:Tolle Ioſue filium Nun,virum in quo eſt ſpiritus dei: & pone manum tuam ſuper eum.Qui ſtabit coram Eleazaro ſacerdote & omni multitudine,& dabis ei præcepta cunctis vidẽtibus,& partem gloriæ tuæ,vt audiat eum omnis ſynagoga filiorum Iſrael.Pro hoc ſi quid agendum erit, Eleazar ſacerdos conſulet dominum,ad verbũ eius egredietur & ingredietur ipſe & omnes filij Iſrael cum eo.Audis Moyſen ſummũ ſacerdotem domini, per impoſitionẽ manuum ſuarũ dediſſe Ioſue,quẽ ſibi ſucceſſorem in du- F
catum populi,non aũt ſacerdotio ſuo (in quo nullũ ſucceſſorem habuit) delegerat dominus partem gloriæ ſuæ. At quænam eſſet ea pars gloriæ ſuæ,eodem exponente intelliges. Ita enim hoc ipſum in Deuteronomio

Deut.vlt. replicatur:Ioſue vero filius Nun,repletus eſt ſpiritu ſapientiæ,quia Moyſes poſuit ſuper eum manus ſuas.Audis,quam partẽ gloriæ ſuæ Moyſes dederit manuum ſuarũ impoſitione.Repletus eſt,inquit, ſpiritu ſapientię is,in quo tamen ante erat ſpiritus dei.Audis quoq; efficaciã impoſitionis manuum ſacerdotalium.Dabis,inquit,illi partem gloriæ tuæ: hoc eſt,ſpiritum ſapientiæ.Nunquid Moyſes dedit Ioſue ſpiritum ſapientiæ? nunquid non dei ſolius hoc eſt? Tamẽ vt impoſitionis manuum ſacerdotalium,ſuiq; ſacerdotij efficaciam dignitatemq; nobis commendaret deus, ita loquitur,quaſi a ſacerdote fieret,quod ſolus operatur deus ad ſacerdotum ſuorum miniſteriũ. Quod ſi tantũ valuit illa ſacra vnctio in vmbra veteri,nunquid in ipſo corpore ac veritate in Chriſtiana eccleſia,ex ipſius

Chriſti

A Chriſti inſtitutione per apoſtolicam traditionem & miniſterium, per diuini nominis inuocationem ſanctificatum a pontificibus noſtris ſacrum chriſma vanum erit, & omni effectu vacuum? nunquid rancidum id oleum ab eo qui Chriſtianum ſe profitetur, per contemptum appellari feret Chriſtianus animus? Quin audiat ille, quo pacto de eo loquatur ſanctus ille Cyprianus glorioſus Chriſti martyr & pontifex, vt confundatur os illud impudens & blaſphemum. Non hæc, inquit ille, medendis corporibus eſt vnctio inſtituta: quia ſanctificatis elementis iam non propria natura præbet effectum, ſed virtus diuina potentius operatur, ſed adeſt veritas ſigno, & virtus ſacramento, vt & ipſis rerum efficientijs gratiæ dignitas pateat, & interiori homini quanta ex his detur autoritas, deiformi conuerſatione & ſanctis moribus innoteſcat. Hoc oleo antiquitus ſacerdotes ſacrabantur & reges, & ipſi altarium lapides delibuti ſpiritalem B intelligi volebant ſacris myſterijs ineſſe pinguedinem, & ſicut oleum fluidis & humidis quibuslibet ſuperfertur: ita excellentia ſacerdotalis & regiæ dignitatis ſecundum formam dei & Chriſti ſub ſe omnia continens regimen & munimen tam actiuæ q̃ contemplatiuæ vitæ continet, & ex hoc humore conſtat deſcendere omnes gratiarum diuiſiones, quas ſpiritus ſanctus, prout vult, ſingulis diſtribuit & largitur. Hæc ille Cyprianus. Audis itaque irreligioſe Chriſtorum domini hoſtis, irriſor, & contemptor, q̃ diuerſa ſit a te ſanctiſſimi illius Chriſti ſacerdotis & martyris, atque adeo catholicæ eccleſiæ, de ſacro chriſmate ſententia. Quod tametſi tu irrideas, & mordacibus inſecteris dicterijs, nos minime erubeſcimus, ſed ſerio gloriamur illo nos perunctos in Chriſtos domini, ſcientes quẽ habeamus noſtræ dignitatis aſſertorẽ & vindicem. Qui em̃ vos tangit, inquit ille, tangit pupillam oculi mei. Et per diuinum illum Pſaltem: C Nolite tangere Chriſtos meos. Sed de chriſmate ſacro ab epiſcopo conſecrando, hæc ſatis ſuperq;.

Cyprianus lib. de vnctione chriſmatis.

Iam & ſolius pontificalis eſſe muneris, confirmare baptizatos ad percipiendam abundantiorem ſpiritus gratiam, æque docet cõmunis per orbem eccleſiæ obſeruatio, quæ ex apoſtolica traditione ab ipſis eccleſiæ incunabulis ad nos perducta eſt. In ipſis ſiquidem actis apoſtolicis legitur: Cum audiſſent apoſtoli qui erant Hieroſolymis, quia recepiſſet Samaria verbum dei, miſerunt ad eos Petrũ & Ioannem. Qui cũ veniſſent, orauerunt pro ipſis vt acciperent ſpiritum ſanctum, nondũ enim in quẽquam eorum ſuperuenerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant ſpiritum ſanctum. Vides apoſtolicarum demum manuum impoſitione, illos baptizatos a Philippo diacono accepiſſe ſpiritum ſanctum. Cuius tametſi gratia non omnino deſtituti eſſent, rite percepto baptiſmate Chriſtiano, haud tamen perceperant ea plenitudine, quæ etiam ſenſibilia ſui ſigna exhibebat. Ita & Paulus baptizatis in nomine Ieſu, poſtquam impoſuiſſet manus,

Ex apoſtolica traditione ad ſolos epiſcopos ptinere, cõfirmare baptizatos, ex actis apoſtolicis.

manus, venit, inquit, ſpiritus ſanctus ſuper eos, & loquebantur linguis, & prophetabant. Itaq; in illo naſcentis eccleſię principio a nemine præſumptum eſt confirmare credentes, q̃ a ſolis apoſtolis. Quare beatus Damaſus ante annos mille & ferme ducentos, ita ſcripſit in epiſtola de coepiſcopis. Quod autem ſolis apoſtolis eorumq; ſucceſſoribus proprij ſit officij tradere ſpiritum ſanctum, liber actorum apoſtolicorum edocet, præſertim cum nullis ex LXX. diſcipulis, quorum officium presbyteri in eccleſia gerunt, legatur donum ſpiritus ſancti per manus impoſitionem tradiſſe. Et Innocentius hanc confirmationem, & quam Lucas manuum impoſitionem indiſtinctius vocat, vſitato tunc vocabulo, cõſignationem appellans ex ritu quó tunc vſa eſt, & etiam nunc vtitur in confirmatione eccleſia, conſignando videlicet frontem confirmati ſigno crucis ex ſacro chriſmate, qua ratione ab alijs etiam chriſmatio dicitur. Ita ſcribit ad Decentium Egubinum epiſcopum: De cõſignandis vero infantibus, manifeſtum eſt ab alio fieri q̃ epiſcopo non licere. Nam presbyteri licet ſint ſacerdotes, pontificatus tamen apicem non habent: hoc autem pontificibus ſolis deberi, vt vel conſignẽt, vel ſpiritum paracletum tradant, non ſolum eccleſiaſtica conſuetudo demonſtrat, verumetiam & illa lectio actorum apoſtolorum, quæ aſſerit Petrum & Ioannem eſſe directos, qui iam baptizatis traderent ſpiritum ſanctum. Nam presbyteris cum baptizant, chriſmate baptizatos vngere licet: ſed quod ab epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis epiſcopis debetur cum tradunt ſpiritum paracletum. Hactenus ille Innocentius ante annos vndecies centenos. Vides autem quam ille eccleſiaſticam obſeruationem & cõſuetudinem, quæ ad hodiernum diem perpetuo tenore obſeruatur, ab apoſtolica traditiõe & doctrina dicit traxiſſe originem. Idem docet & inculcat Leo primus, ſanctiſſimus pontifex in epiſtola ad Germaniæ & Gallię epiſcopos, qui LXVI. eſt in ordine. Et ante hos aliquot annorum centenarijs, Vrbanus papa, ſub Alexandro Mammeæ glorioſo conſummatus martyrio, in ſua quadam decretali epiſtola: Omnes, inquit, fideles per manus impoſitionem epiſcoporum ſpiritum ſanctum poſt baptiſmum accipere debent, vt pleni Chriſtiani inueniantur. Idem ante hunc docuit & inculcauit Clemens ille beatiſſimus Petri diſcipulus & ſucceſſor, tam in apoſtolica cathedra q̃ in glorioſo quo conſummatus eſt, martyrio, in epiſtola ad Iulium & Iulianum epiſcopos: Omnibus feſtinandum eſt, inquit, ſine mora renaſci deo, & demum conſignari ab epiſcopo, id eſt, ſeptiformem ſpiritus ſancti gratiam percipere, quia incertus eſt vniuſcuiuſq; exitus vitæ. Cum autem regeneratus fuerit per aquam, & poſtmodum ſeptiformi ſpiritus gratia, ab epiſcopo, vt memoratum eſt, confirmatus (quia aliter perfectus eſſe Chriſtianus nequaquam poterit, nec ſedem habere inter perfectos, ſi non neceſſitate, ſed incuria aut voluntate remanſerit) vt habeat quod a Petro accepimus, & cæteri ſancti apoſtoli

Ex cõcordi patrũ teſtimonio. Damaſi.

Innocentij. Confirmatio, manuũ impoſitio, cõſignatio, chriſmatio idem.

Leonis.

Vrbani.

Clementis.

D E F

A apoſtoli præcipiente domino docuerunt,&c. Hęc ille Clemens. Idem docet eiuſdem contēporaneus, S. Dionyſius, B. Pauli diſcipulus capite quarto hierarchiæ ſuæ eccleſiaſticæ, ſimul vniuerſum ritum explicans, quo tūc in eccleſia confirmabātur baptizati. Vt confundatur impius ille Vuicleſus iuſtiſſime damnatus Conſtantieñ. concilio. Cuius hic inter cæteros illic memoratur errato℞ articulus: Confirmatio iuuenū & clericorum ordinatio, locor℞ cōſecratio, reſeruantur papæ & epiſcopis propter cupiditatē lucri temporalis & honoris. Qui error ex alio pēdet magis peſtifero, vt qui hierarchiam vniuerſam tollit Chriſtianæ eccleſiæ. Affirmat enim is poſt Vualdenſes ſuos, pōtificum & reliquorum ſacerdotū nullum eſſe diſcrimen in Chriſti eccleſia. Cui ſententiæ vtraꝗ manu ſubſcribit inexhauſtum illud impietatum omnium velut barathrum quoddam Lutherus. Quin & longe nequiorē commentus eſt, veluti vniuerſos certans im
B pietate vincere. Non enim inter ſacerdotes tantum & pōtifices, ſed etiam inter ſacerdotes & prophanam multitudinem, omne diſcrimen tollit e medio. Hoc vbiꝗ conteſtatus ſibi admodū placere, ſi quid vſquā in quibuſcunꝗ hæreticorum antris, penetralibus, ac latibulis poteſt offendere, diffidens a communi ſenſu, fide & ſententia catholicæ eccleſiæ: ſed ipſum pudere aliorum tantum eſſe ſectatorem & diſcipulum, & ſemper vti inuentis. Quare impiis aliorum inuētis ipſe magis impia vbiꝗ ſuperaddere conatur. Sed magna iam parte detecta & traducta eſt horum impietas, eritꝗ luce meridiana clarior, poſtquam præſentem tractationem abſoluerimus. Ad penſum itaꝗ redeundum eſt.

Traducit Vuicleſi error impius de ſacramē to confirmationis.

Eiuſdē impietas ꝙ pōtificū & reliquo℞ ſacerdotū nullū ſit diſcrimen in eccleſia Chrī.

Lutherus oēs impietate vincit, plane tollēs omne ſacerdotium.

Pontificalis inſuper eſſe muneris conſtituere, ordinare, & conſecrare eos qui ſingulis perfunguntur gradibus ſacri ordinis eccleſiaſtici, æque docet catholicæ eccleſiæ per orbem obſeruatio, ab ipſis vſque apoſtolorum temporibus eodem tenore ad nos obſeruata. Quod enim ea etiam
C in re, vt in omnibus, ſuum morem ſeruarit eccleſia, apoſtolicæ ſemper doctrinæ memor, hoc eſt, ꝙ diligenter cuſtodierit depoſitum ab apoſtolis, nec quicꝗ̄ præterea noui admiſerit, certo cognoſces, ſi obſeruationem quā noſtro & patrum noſtro℞ ſeculo per vniuerſam eccleſiam adeſt perſpicere, ad eā contuleris, quæ fuit in primitiua illa eccleſia, recenter erudita doctrina ac traditione apoſtolica. Quam ex B. Dionyſio illo Pauli diſcipulo luce clarius eſt intelligere. Ita enim ſcribit in ſua hierarchia eccleſiaſtica: Pontificum ordo ſacratior primus eſt diuina ſpeculantium ordinum, idemꝗ & ſummus & vltimus, quippe in quo definit ſacerdotii noſtri omnis diſtinctio. Porro pōtificalis ordinis virtus in ſacris omnibus diſtinctionibus capitur, & per omnes ſacros ordines operatur propria hierarchiæ myſteria. Et paulo poſt: Et ꝗ̄uis a ſacerdotibus perficiātur quædam venerabilia ſigna, nunquam tamen diuinam regenerationem ſine ſacratiſſimo conſummabunt vnguento: neꝗ ſacroſanctæ communionis ſacramenta perficient, niſi ſignis tanti myſterii altaribus venerandis impoſi-

Sacerdotū & alio℞ in ſingulis gradibus ordinis eccleſiaſtici ordinationē & cōſecrationē, ad ſolos pontifices pertinere, Dionyſii teſtimonio ca. 5. par. 1.

Vſus chriſmatis in baptiſmo ab ipſis apoſtolorum temporibus.

T tis:

tis:ne ipſe quidem ſacerdos erit,niſi pontificalibus officijs ad hoc promotus fuerit. Audis Dionyſij,atq; adeo apoſtolorum temporibus morem Chriſtianæ eccleſiæ,vt ſacerdotes diuinæ regenerationis ſacramenta ſine ſacratiſſimo vnguento,hoc eſt,chriſmate,nõ conſummauerint, cuius confectionem & conſecrationem quoniam ille pontificij muneris eſſe præmiſerat,ex eo confectum volebat,etiam in conferendo baptiſmate epiſcopalis autoritatis indigere ſacerdotes. Idem in euchariſtiæ ſacramento illis vſu venire declarat. Neq; enim,inquit, ſacroſanctæ communionis ſacramenta perficient,niſi ſignis tanti myſterij altaribus venerandis ſuperimpoſitis,hoc eſt,niſi altare ad hoc dedicatum conſecratumq; a pontifice habuerit,ſacroſancta illa myſteria & ſacrificia ſacerdos nõ perficit. Imo hoc ipſum,q; ſacerdos eſt, totum debet & acceptum fert pontificali officio. D

Vſus cõſecratiõis altariũ antiquiſſimus.

Itaque apoſtoli ordinarunt primum per loca opportuna pontifices aut epiſcopos, qui ſimilem ordinandorum aliorum,ſeu epiſcoporum, ſeu presbyterorum poteſtatem obtinuerunt. Ita Paulus Timotheum & Titum ordinauit epiſcopos: cuius idem ipſe teſtis eſt, cum eadem, quam diximus,autoritate & poteſtate. Quibus etiam præſcribit, quales ipſi debeant ordinare epiſcopos,presbyteros & diaconos. Noli, inquit, negligere gratiam,quæ eſt in te, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum presbyterij. Et rurſus: Admoneo,inquit, te, vt reſuſcites gratiam,quæ in te eſt per impoſitionem manuum mearum. Et ad Titum: Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt quæ deſunt corrigas, & conſtituas per ciuitates presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi. Vides, cuius ſit conſtituere presbyteros aut ſacerdotes, reliquosque in ſuis gradibus eccleſiaſtici ordinis. Non equidem prophanæ multitudinis: quæ ea in re (vt ſuperius demonſtrauimus) nihil poteſtatis,autoritatisq; obtinet,quemadmodum illi perſuadere conatur ille Chriſti eccleſiæ infeſtiſſimus Lutherus: ſed pontificum,aut epiſcoporum, Tito,non Cretenſi alterive populo hoc muneris iniungit Apoſtolus: & ſine epiſcopali,nõ autem plebea,promotione affirmat ille ſacerdotem non fieri. E F

Ex actis apoſtolicis. *1. Timot. 4.* *2. Timo. 1 Capite 1* *Plebi in ſacerdotũ ordinatiõe nihil autoritatis cõpetere aduerſus Lutheri impietatem.*

Neq; huc pertinet,q; non ſolebat antiquitus ſine plebis aſſenſu electio fieri, ad quam impius ille diuino iure, vniuerſum hoc ius eligendorum & ordinandorum epiſcoporum & presbyterorum pertinere contendit. Siquidem ordinationem ab electione aliam eſſe non vult, cõſecrationem etiam deridet,& abominatur. Electionem vero ad ius populi pertinere confirmare nititur ex Origene,qui in Leuiticum ſcribens, affirmat in ordinando ſacerdote requiri & præſentiam populi,vt ſciant,inquit, omnes & certi ſint,quia qui eſt præſtantior ex omni populo,qui doctior,qui ſanctior,qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad ſacerdotium: & hoc adſtante populo,ne qua poſtmodum retractatio cuiquã,ne quis ſcrupulus reſideret. Sed hic aut ignorat, aut diſſimulat ille, longo hæc interuallo diſtare,eligere & electiõi aſſenſum ac bonum teſtimonium perhibere, electum

Rationes Lutheri. *Homil. VI* *Solutio.*

A electum deniq; ordinare aut conſecrare in gradu,ad quem electus eſt,po-
teſtatemq; & autoritatem gradui,officioque ſuo congruentem tribuere.
Siquidem ſancti patres noſtri conſiderantes ſpiritalem profectum Chri-
ſtianæ plebis hoc requirere,vt ſacerdotes & epiſcopos ſuos omni,non ſo-
lum honore,ſed etiam amore proſequerentur, hoc in primis etiam ſacris
ſanctionibus prouidendum curauerunt,ne quis inuitis obtruderetur epi
ſcopus.Ne,inquit ille, ciuitas epiſcopum non optatũ contemnat aut ode- Leo ad Anaſtaſium.
rit,& fiat minus religioſa, q̃ conuenit, cui non licuit habere,quem voluit.
Itaq; non plebis,ſed cleri erat eligere,gratum tamen,acceptumq; plebi: cu
ius erat,electioni conſentire,& bonum electo perhibere teſtimonium. Et
hoc eſt quod ſignificauit Origenes,requiri præſentiam populi, non vt eli
geret,ſed vt electo perhiberet bonum teſtimoniũ: vt ſciant,inquit, omnes
& certi ſint,quia qui præſtantor eſt ex omni populo,ille eligitur ad ſacer-
B tium, vt ſciant eligi præſtantiorem,non vt eligant. Cuius nobis formã in
Saulis electione ſacra exhibet hiſtoria. Electus ſiquidem ille a deo eſt, & ſa
cerdotis ſui viſibili conſecratus miniſterio. At iam electum ſtatuit Samu
el in medio populi, dicens ad eum: Certe videtis quem elegit dominus,
quoniam non ſit ſimilis illi in omni populo. Quanquam & plebis poſtea
deſierit conſenſus expeti,eam ob cauſam,ob quam diuus Auguſtinus vi- Auguſtinus coadiutorẽ ſibi & ſucceſſorem in epiſcopatu deputauit.
uens ſibi in coadiutorem & ſucceſſorẽ in epiſcopatu ſuo aſſumpſit Era-
dium. Quam cauſam idem ipſe expreſſit quadam ſua epiſtola: Scio eñ,
inquit, poſt obitus epiſcoporum per ambitioſos aut contentioſos, ſolere
perturbari eccleſias: quod ſæpe expertus ſum & doleo. Attamen nec illa
ipſa cleri electione,nec plebis aſſenſu, ſed ſola põtificali ordinatione ac cõ-
ſecratione quiſquam fit ſacerdos aut pontifex. Cui non homo, ſed deus
ipſe ſacerdotalem,pontificalemq; autoritatẽ plane diuinam tribuit. Qua- Sacerdotalẽ autoritatẽ a deo tribui q̃uis hominum miniſterio.
re non ab homine,ſed a Chriſto ipſo & ſacro ſpiritu,tametſi humano mi-
C niſterio ſacerdotes,pontificesq; conſtitui affirmant ſacræ literæ. Paulus
ipſe & Timotheus ac Titus per ciuitates ordinarunt epiſcopos, quibus
tamen idem dicit Paulus: Attendite vobis atq; omni gregi veſtro,in quo Autoritate Apoſtoli.
vos ſpiritus S. poſuit epiſcopos,regere eccleſiã domini Ieſu. Vides quos
ille dicat ſpiritum S. poſuiſſe epiſcopos ad regendam eccleſiam dei. Itaq;
pontificali miniſterio ordinati & conſecrati in ſacerdotes & epiſcopos, a
deo vocati ad honorem huiuſmodi dicũtur ab Apoſtolo. Nec quiſq̃,in- Hebr. 6.
quit,ſibi ſumit honorem,ſed qui vocatur a deo, quemadmodum & Aa-
ron. Quo verbo neq; ordinatis a ſe Tito & Timotheo, neque eis etiam,
qui ab illis vlterius ordinati ſunt,honorem de quo loquitur, pontificium
aut ſacerdotalem abrogat. Sed quemadmodum illos, q̃uis humano mi- Teſtimõio patrum.
niſterio,tamẽ a ſpiritu S. conſtitutos epiſcopos affirmauit, ita eoſdem hic
ſignificat vocatos a deo. Dignum eſt igitur, inquit ille glorioſus martyr Ignatius ad Magneſianos.
Ignatius,& ipſe apoſtolico plenus & imbutus ſpiritu,vos obedire epiſco
po veſtro,& in nullo ei contradicere. Terribile enim eſt tali contradicere.

Non enim iſtum viſibilem quis ſpernit, ſed illum inuiſibilem in eo contemnit, qui non poteſt a quoquam contemni, hic enim non ab homine, ſed a deo habet promotionem. Vides illum recte intellexiſſe ex prædictis verbis Apoſtoli, epiſcopum quamuis ordinatum & conſecratum humano miniſterio, tamen a deo, nō ab homine promotionem habere. Eodem ſane pacto idem intellexit eruditiſſimus ille Origenes. Quid, inquit, loquar de parentibus & filijs? Si Ieſus dei filius ſubijcitur Ioſeph & Mariæ, ego non ſubijciar epiſcopo, qui mihi a deo ordinatus eſt pater? non ſubijciar presbytero, qui mihi dei dignatione præpoſitus eſt? Et ille glorioſus Chriſti martyr & pontifex Cyprianus ad Pupianum, etiam diuinitus ſibi reuelatum teſtatur. Quod qui Chriſto non credit ſacerdotem facienti, poſtea tandem & ſero incipiet credere ſacerdotem vindicanti, pro fide ſibi factæ reuelationis ad dei tribunal prouocans. Ex quibus quilibet facile intelligit, qualis, quantique momenti ſit pontificalis ordinatio, per quam deus ipſe ad ſui ſacerdotij honorem ordinatos eligit, & ſpiritus ſanctus conſtituit epiſcopos & presbyteros ad eccleſiæ Chriſtianæ regimen. Et hos execrandus ille polluto, blaſphemoque ore vnctos & raſos per cōtemptum appellabit? Cur nō & lotos, lymphatosque derideat Chriſtianos vniuerſos, ſi adeo nihil in exteriore corporis ſeu ablutione ſeu vnctione exiſtimat ineſſe energiæ & viuæ virtutis?

Origenes in Lucā homilia XX.

Cyprianus

Sed dicet aliquis: Ordinationis in Apoſtolicis literis, non per conſecrationem, vnctionemque ſacri chriſmatis, ſed tantum per impoſitionem manuum mentionem fieri. Quemadmodum Titum Paulus admonet reſuſcitare gratiam quam per manuum ſuarum impoſitiōem ſuſceperat, de chriſmate aut conſecratione nulla mentione facta. Et Timotheum non temere quenquam ordinandum docens ad ſacerdotium, ſed maturo, exactoque iudicio: Manus, inquit, cito nemini impoſueris, neque communicaueris peccatis alienis.

An in primitiua eccleſia ordinabant ſacerdotes & epiſcopi, per conſecrationem, vnctionemque ſacri chriſmatis.

Hic ſi nihil dicam aliud quam quod primo libro demonſtrauimus, magis ex traditione, quam ſcripto pendere religionem Chriſtianam & legem euangelicam, factum ſatis cuique pie affecto Chriſtiano nihil dubitauerim. Nihil enim ſcripſit legiſlator noſter, nihil ſcribendum mandauit apoſtolis, ſed euntes, inquit, in mundum vniuerſum prædicate euangelium omni creaturæ. Quod illi etiam ſtrenue executi ſunt, viuæ vocis doctrina, non ſcripto commendantes primitiuæ illi eccleſiæ quæ didicerant a Chriſto & ſacro ſpiritu. Nam nec euangeliſtas quatuor, nec Petrum, Paulum, Iacobum, Ioānem, Iudam, illis ſuis epiſtolijs complexos vniuerſa noſtræ fidei myſteria, imo plurima & grauiſſima quæque ſola nos eccleſiaſticæ traditionis autoritate & ſucceſſione accepiſſe, ſuperius luce clarius demonſtrauimus.

Deinde hoc etiā certū eſt, in rudi illo Chriſtianitatis initio, nōdum videlicet ordinata & cōſtituta hierarchia & diſciplina eccleſiaſtica, plurima per-

A perfunctorie ex quadam ſpiritus S.diſpenſatione,pro neceſſitate illius tē-
poris peracta fuiſſe ab apoſtolis. Quæ paulo poſt eodem doctore & au-
tore ſpiritu,qui ſuis quæq; diſpenſat vniuerſa temporibus,eorundē apo-
ſtolorū traditione & ordinatione præſcriptam, certamq; formam recepe
runt.Quā videmus ab ipſis apoſtolorum temporibus continua eccleſia-
ſticę traditionis ſucceſſione,eodem tenore,toto orbe terrarū ad nos vſque
ſeruatam.Certe ſacri chriſmatis inunctione,eodē quo nunc ritu etiam ab Ex patrum teſtimonio ab ipſis apoſtolorū temporibus.
ipſis apoſtolorum temporibus,ordinari conſueuiſſe ſacerdotes & epiſco
pos,Dionyſij illius Pauli diſcipuli luculentiſſimo demonſtrauimus teſti-
monio.Cui accedit & alter æque teſtis idoneus,beatiſſimus Clemens pa- Dionyſij. Clementis.
pa & martyr,æque apoſtolorum,atq; adeo beatiſſimi Petri diſcipulus, &
ab eodē in apoſtolica cathedra ſibi deſignatus ſucceſſor. Hic itaq; queād
modum de eccleſiaſticæ hierarchiæ ordinatione a ſpiritu ſancto conſtitu
B ta a tanto præceptore edoctus fuerat, ex apoſtolica cathedra etiam alios
docens & inſtruens,in hæc verba ſcribit eunctis epiſcopis & vniuerſis
ordinibus eccleſiaſticis: Primus pontifex Aaron chriſmate compoſitio-
nis perunctus,princeps populi fuit,& tāquam rex primitias & tributum
per capita accepit, & iudicādi populos ſorte ſuſcepta de mundis immun
disque iudicabat. Sed & ſi alius ex ipſo vnguento perunctus eſt, virtute
inde concepta etiam ipſe rex aut propheta, aut pontifex ſacerdóſve fie-
bat,& cæt. Quid autem in præſenti ſeculo propheta glorioſius,pontifice
clarius,rege ſublimius? Omnis enim pontifex ſacro chriſmate perun-
ctus, & in ciuitate conſtitutus, ſcripturis ſacris eruditus, charus & pre-
cioſus hominibus oppido eſſe debet: Quem quaſi Chriſti locum tenen-
tem honorare omnes debent, eique ſeruire & obedientes ad ſalutem ſu-
am exiſtere, ſcientes, q; ſiue honor, ſiue iniuria, quæ ei defertur, in Chri-
C ſtum redundat,& a Chriſto in deum,& cæt. Hæc ille Clemens apoſto-
lorum diſcipulus & in cathedra ſucceſſor. In quibus audis etiam tūc ab
ipſis apoſtolorum temporibus,atque adeo ex apoſtolica traditione ſacro
chriſmate inunctos fuiſſe ſacerdotes & pontifices.Eiuſdē ſucceſſor Ana- Anacleti.
cletus, æque Petri diſcipulus, in epiſtola ad vniuerſos epiſcopos per
Italiam,ſcribit in hæc verba:Ordinationes epiſcoporum autoritate apo-
ſtolica ab omnibus,qui in eadem prouincia fuerint epiſcopis, aut ſaltem
minus,q̄ a duobus aut tribus,reliquis om̄ibus aſſenſum præbētibus ſunt
celebrandæ.Qui ſimul conuenientes ſcrutiniū diligenter agant,ieiuniūq;
cum orationibus celebrent,& manus cum ſanctis euangelijs quæ prædi-
caturi ſunt,imponentes,dominica die,hora III. orantes, ſacraq; vnctione,
exemplo prophetarum & regum,capita eorum,more apoſtolorū & Mo-
yſi vngentes,quia omnis ſanctificatio conſtat in ſancto ſpiritu, cuius vir-
tus inuiſibilis ſancto chriſmate eſt permixta.Et hoc ritu ſolennē celebrent
ordinationem.Audis ritum ordinationis epiſcoporum ab ipſis apoſtolo
rum tēporibus. Conſona ſunt his quæ libro de vnctione chriſmatis ſcri-

bit ſanctus ille Cyprianus glorioſus martyr & pontifex, & ante hũc Tertullianus, libro quem de carnis reſurrectione edidit. Breuiter huic obſeruationi vno conſenſu teſtimonium perhibet venerabilis ille ſanctorum patrum omnium chorus, ipſa rei euidentia, & totius orbis conſenſus & concors obſeruatio ſubſcribit. Vmbra & figura veteris illius tabernaculi atq; eius ſacerdotij, ſuo corpori, ſolidæque veritati adſtipulatur & conſonat. Quid igitur hic dubij aut ſcrupuli cuiquam Chriſtiano eſſe poterit, haud ſane intelligo. D

Poſtremo, pontificalis proprie muneris & hęc eſſe, templorum, oratoriorum, altarium, vaſorum diuino cultui mancipatorum, reliquique ornatus ſacri dedicationes & conſecrationes, teſtis eſt communis per orbem eccleſiæ concors obſeruatio, quam non cepit ab heri aut nudiuſtertius, ſed ſicut ab initio normam fidei Chriſtianæ ſuſcepit: ita immutatam fideliter conſeruauit. Cui rei ſanctus ille Leo apoſtolicæ cathedræ, E atque adeo vniuerſali eccleſiæ præſidens luculentiſſimum perhibet teſtimonium, ad vniuerſos Germaniæ & Galliæ eccleſiarum epiſcopos, ſcribens in hæc verba: In diuinis ſcripturis, præcipiente domino, ſolus Moyſes in tabernaculo dei erexit altare, ſolus vnxit, qui vtique ſummus ſacerdos dei erat, ſicut ſcriptum eſt de eo: Moyſes & Aaron in ſacerdotibus eius. Ideoq; id quod tantum facere principibus ſacerdotum iuſſum eſt, quorum typum Moyſes & Aaron tenuerunt, omnino decretum eſt, vt presbyteri, quorum filij Aaron geſtabant figuram, arripere non præſumant. Hęc ille Leo ante tot ſecula nouellæ Chriſti per Germanias & Gallias plantationi ſuggerit, & inculcat antiquam obſeruationẽ catholicæ eccleſiæ, & quid ad quenq; gradum eccleſiaſticum proprie pertineat.

Hæc autem de muneribus pontificalibus, aduerſus hoſtes catholicæ eccleſiæ, & impugnatores hierarchiæ, qua a Chriſto ordinata, & ornata eſt, ideo tractauimus aliquanto prolixius, quo clarius pateret etiam hac F parte ab vmbra & figura ſua non diſſidere ſolidam rei veritatem. Quin & apud nos quoque diſcriminatum ac bipartitum eſſe ſacerdotalem ordinem, quemadmodum fuit in vmbra veteri, & in ſublimiori gradu ſacræ ordinationis conſtitutos pontifices & epiſcopos præ ſacerdotibus. Id tam ex ritu conſecrationis, quæ vt illic, ita etiam hic, illorum propria eſt præ ſacerdotibus (quemadmodum conferenti noſtrum hunc, quem ab initio obſeruatum demonſtrauimus, ad illum veterem, erit luce clarius) q̃ ex proprijs pleriſq; horum officijs, quæ ſimplicibus ſacerdotibus nõ conueniunt. Idq; atteſtante totius catholicæ eccleſiæ (quæ columna & firmamentum veritatis eſt) conſenſu & obſeruatione, vt vniuerſali, ita antiqua ab ipſis vſq; apoſtolorum temporibus ad nos deducta.

Rationes quaſdam diſſoluere, quibus conantur hæretici pontificalis & ſacerdotalis gradus diſcrimen tollere.

CAP. X.

Diuus

A Diuus Auguſtinus ſcribens de hæreſibus, quæ eatenus Chriſti eccleſiam exagitauerant, inter cæteros hæreſiarchas meminit & Aerij cuiuſdam, qui cum epiſcopatum impotenter & fruſtra ambiuiſſet, auerſus a catholica Chriſti eccleſia in hæreſim Arrianam prolapſus eſt, & ne in vulgo tantum hæreticorum latere videretur, etiam ipſe Arrianæ impietati impia plura dogmata ſuperaddere conatus eſt. Quorum hoc vnum fuit & præcipuum: Nullum eſſe diſcrimen ſimplicis ſacerdotis, ſeu presbyteri & epiſcopi. Ita ſe ſtudens vindicare de catholica Chriſti eccleſia, quod illum dignata non eſſet pontificali illo honore & ordine. Sed cum pauciſſimos aut nullos impiæ illius ſuæ & totius Chriſtianæ eccleſiæ communi ſenſu conſenſuque exploſæ aſſertionis ſectatores & aſſertores inueniſſet illo ſuo ſeculo: impij tandem idiotæ ſtupidiq; Vualdenſes (quos & pauperes de Lugduno appellant) inter cætera execranda impietatum ſuarum portēta, etiam hoc illius Aerij dogma impium ab inferis reſuſcitare conati ſunt. At cum nec tūc latius ſerperet ea impietas, ſed in illis ipſis pene ſuis rurſus extingueretur profeſſoribus, vt quibus velut idiotis & ſimplicibus nec arma ſuppeterent, nec ingeniū, quibus perſuaderent alijs paulo cordatioribus: tandem ex buſto & cineribus extincti tot ſeculis Aerij venenatiſſimus quidam ſerpēs prodijt Ioannes Vuicleſus in Anglia, qui venenoſo ſuo afflatu infecit plurimos, & multis peſtilentiſſimis librorū ſuorum voluminibus perſecutus eſt Chriſti eccleſiam. Quibus dogmata impia plurima, de diuino & humano iure, de eccleſia & eius hierarchia, de ceremonijs eccleſiaſticis, de ſtatu monaſtico, de ſubditorum erga prælatos & ſuperiores ſuos obedientia, vulgo perſuadere conatus eſt, & velut claſſico ad ſeditionem cōmouere populos. Abuſus ad hoc opportunitate tēporis, quo multis annis ſub ſchiſmate laborauerat Chriſti eccleſia, incerta quem cathedræ apoſtolicæ præſidentem paſtorem ſuum ſequi deberet, cū ſimul ſe tres gererent pro ſummis pontificibus, & eorum quiſq; ſuos ſectatores haberet. Qua temporum iniquitate ille ad ſuam impietatem abuſus, non parua clade affecit Chriſti eccleſiam. Fuit enim vir, vt natura ſeditioſus, ita ingenio acer ac vehemens, & pro ſua illa ætate ſatis diſertus ac eloquens. Nam circa annum domini octuageſimum ſupra mille trecentos vexauit Chriſti eccleſiam. Exagitauerat autem illum idem ille ſuperbiæ & ambitionis ſpiritus, qui ſuum illum præceptorem Aerium. Nam cum & ipſe aſſequi nō poſſet epiſcopatum Vigorienſem, quem impotenter ambierat, aggreſſus eſt ſe vindicare de Chriſti eccleſia, Vualdenſium illorum impias hæreſes reſuſcitans: & quod illi non poterant, ſcripturarum eas colorauit & adſtruxit teſtimonijs. Itaque inter cætera diſcrimen auferens inter presbyteros & epiſcopos, atque vniuerſam inde eccleſiaſticam hierarchiam tollens e medio, vnde magnum impietati ſuæ profectum videbat, ex apoſtolicis literis hoc ipſum perſuadere conatus eſt, inter ſacerdotes olim nullum

[Margin notes:]
Aerij hæreſis, q nullū ſit diſcrimen pontificis & ſacerdotis ſimplicis.

B Vualdēſes diſcipuli Aerij.

Ioānes Vuicleſ.

C

Rationes, quibus tollunt diſcrimen inter presbyteros & epiſcopos.

nullum fuiſſe diſcrimen: ſed humana demum ordinatione illud ipſum D
introductum, tanquam ad tollenda ſchiſmata neceſſarium. Siquidem
1.Tim.3 Paulus ad Timotheum ſcribens, epiſcoporum & diaconorum tantum
meminit, illos officij ſui admonens, & quales eſſe debeant præſcribens:
presbyterorum nulla ibi facta mentione. Quare videtur duos tantum eo
tempore fuiſſe gradus ſacri ordinis eccleſiaſtici, vlteriorem autem eius di
ſtinctionem poſtea ſuperinductam ab hominibus. Idem innuere vide-
Phil.1 tur Philippenſibus ſcribens. Siquidem in ſalutatione epiſcopos coniun-
git diaconibus, ſacerdotum aut presbyterorum nulla mentione habita.
Quorum tametſi meminerit alibi, vt in epiſtola ad Titum, tamen eodem
loco eorundem & epiſcoporum appellationem in idem cõfundit. Quos
enim primo vocat presbyteros, eoſdem continuo dicit epiſcopos. Huius,
inquit, gratia reliqui te Epheſi, vt cõſtituas per ciuitates presbyteros. Qui
quales eſſe deberent cum adſcriberet, ſubiungit: Oportet enim epiſco- E
Acto.20 pum ſine crimine eſſe. Idem facit apud Lucam in Actis: Nam vocatos
ad ſe Epheſinæ eccleſiæ presbyteros, mox epiſcopos appellat: Attẽdite, in-
quiens, vobis & vniuerſo gregi, in quo vos ſpiritus ſanctus poſuit epi-
ſcopos. Ex quibus locis etiam diuus Hieronymus hoc annotaſſe & intel-
lexiſſe videtur, olim inter presbyteros & epiſcopos nullum fuiſſe diſcri-
men: ſed humana poſtmodum ordinatione illud ipſum, quod nunc cer-
nimus, introductum. Ita enim ſcribit in dictam Apoſtoli ad Titum epi-
ſtolam: Idem ergo olim presbyter, qui epiſcopus: & antequam diaboli in
ſtinctu ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis: Ego ſum Pau-
li, ego Apollo, ego vero Cephæ, communi presbyterorum conſilio eccle-
ſiæ gubernabantur. Poſtquam vero vnuſquiſque quos baptizauerat, ſuos
putabat eſſe non Chriſti, in toto orbe decretum eſt, vt vnus ex presbyte-
ris electus ſuperponeretur cæteris, ad quem omnis eccleſiæ cura pertine- F
ret, & ſchiſmatum ſemina tollerentur. Sicut ergo presbyteri ſciunt ex ec-
cleſiæ conſuetudine ei, qui ſibi fuerit præpoſitus, eſſe ſubiectos: ita epiſco-
pi nouerint ſe magis conſuetudine, quam dominicæ diſpenſationis veritate
presbyteris eſſe maiores, & in communi debere eccleſiam regere. In ean-
dem ſententiam idem ſcribit ad Euagrium: A principio nullum diſcri-
men fuiſſe epiſcoporum & presbyterorum, quod autem poſtea vnus ele
ctus eſt, qui præponeretur cęteris, in ſchiſmatum remedium eſſe factum,
ne vnuſquiſque ad ſe trahens eccleſiam Chriſti, eius rumperet vnitatem.
Nam & Alexandriæ, inquit, a Marco euangeliſta vſque ad Eſdrã & Dio-
nyſium epiſcopos, presbyteri vnum ſemper ex ſe eligebant & in ſuperio-
ri loco collocabãt, quem nominabant epiſcopum: quomodo ſi exercitus
ſibi imperatorem faciat. Quid enim facit, excepta ordinatione, epiſcopus
quod non facit presbyter?

Diui Hieronymi opinio, quod olim inter presbyteros & epiſcopos nullum fuerit diſcrimen.

Quibus priuſquam reſpondeamus, repetenda ſunt breuiter argumentorum
capita, quibus bipartitũ apud nos ſacerdotalẽ ordinem demõſtrauimus,
& ca-

Aſſertio catholicæ veritatis.

A & catholicam ab initio Chriſti eccleſiam ex apoſtolorũ doctrina & traditione agnouiſſe & recepiſſe diſcrimen pontificũ, ſeu vt nunc dicimus, epiſcoporum a ſacerdotibus & presbyteris. Et primum ab vmbra & figura ad ſolidam ſuam euangelicę lucis veritatem arguendo, imitantes in hoc Pauli apoſtoli dialecticam. In veteri tabernaculo bipartitum illum ordinem ſupra demonſtrauimus, tam ex diſtincto conſecrationis ritu, quem ſpecialem præ cæteris ſacerdotibus requirebat pontifex, q̃ ex ſacro eius ornatu, qui multis paraſangis ſublimiorem eius gradum, dignitatẽque demõſtrabat, præ ſacerdotibus reliquis, & poſtremo ex proprijs quibuſdam eius munijs, quæ vni competebant pontifici, & non reliquis ſacerdotibus. Quod ſi in vmbra hæc eſt diſtinctio, neceſſe eſt eandẽ aut etiam maiorem eſſe in ſolida veritate. Quum rerum natura non capiat, vt diſtinctior ſit vmbra q̃ ipſa veritatis ſoliditas. Deinde ex totius catholicæ Chriſti eccleſię communi conſenſu & obſeruatione, non eius tantum quæ nunc eſt, ſed etiam eius quæ fuit ab initio. Quæ vniuerſa ex apoſtolica doctrina & traditione hoc diſcrimen agnouit inter pontifices & inferiores ſacerdotes. Ad illos ſolos credens pertinere confectionem chriſmatis ſacri, confirmare baptizatos, ordinare miniſtros eccleſiæ in ſingulis gradibus eccleſiaſticis, templa, altaria, & cætera diuino cultui mancipata conſecrare & benedicere: præterea & ſpecialem ritum habuit conſecrationis epiſcoporum præ ſacerdotibus reliquis. Quare ſi vere affirmauit Apoſtolus eccleſiam columnam eſſe veritatis, ſi ſuperiori etiam libro recte demonſtrauimus, non inferiorem eſſe eccleſiaſticæ traditionis autoritatem, q̃ ſanctarum ſcripturarum, ſi non male hoc intellexerunt ſanctiſſimi patres noſtri, qui columnæ quædam præcipuæ fuerunt catholicæ eccleſiæ, & viua templa inhabitantis in eis ſacri ſpiritus, quod quicquid ante omnia vniuerſalia concilia per vniuerſum orbem tenuit Chriſti eccleſia, ab apoſtolica id venerit traditione & diſciplina. (Quæ certo eſt doctrina Chriſti, quamuis non habeatur in euangelio, vt qui vnctione ſacri ſpiritus omnem illos veritatem docuit) certum vtique & indubitatũ eſt Chriſto autore, doctoreq́ ſacro ſpiritu ex apoſtolica traditione, diſcrimen pontificum & ſacerdotum intellexiſſe & accepiſſe Chriſti eccleſiam. Quæ enim eius præſentis per orbem diffuſæ & aliquot ante nos ſeculis ſit hac de re ſententia, quæ obſeruatio ſecundum eam, quam libro I. explicauimus, methodum, cuiq́ adeſt luce clarius perſpicere.

Ab vmbra et figura ad ſolidã veritatem.

Ex catholicæ eccleſiæ conſenſu et obſeruatione.

B C

Et quanq̃ etiam illic demonſtratum ſit, catholicam eccleſiam fideliſſimam eſſe cuſtodem depoſitorꝫ ab initio apud ſe dogmatum, nec quicq̃ præterea noui admiſiſſe, illius apoſtolicæ cenſuræ perpetuo memor, qua vniuerſis, qui præter id quod a principio accepit eccleſia, noui quicq̃ annunciant et ſuperinducere conãtur, anathema denunciat idẽ Apoſtolus. Id quod multis exẽplis velut inductiue demõſtrauimus, adeo, vt eo ipſo ſatis demõſtratum ſit, quid & ab initio tenuerit catholica eccleſia de quacunq́

cunctꝗ quæſtione propoſita,ſi certum ſit quid noſtro ſeculo teneat. Nihi D
lo minus etiam in hoc ipſo de quo agitur,ſui ſemper fuiſſe ſimilem,teſtã-
tur illæ,quas ſupra citauimus,eccleſiæ columnæ,illæ aquilæ,in qbus præ-
cipue viguit ſenſus eccleſiaſtici corporis,in quo Chriſtus eſt. Imo maio-
rem fuiſſe apoſtolorum autoritatem (qui primi fuere noſtræ religionis
pontifices & quibus ſucceſſerunt reliqui epiſcopi) prę illis LXXII. diſci-
pulis, quos dominus deputauit in apoſtolorum ſuorum adiutorium, &
ante ſe præmiſit binos & binos in omnem locum, quo ipſe erat ventu-
rus, quorum formam presbyteri nobis exhibent, plane atteſtatur euan-
gelica hiſtoria, nec minus Lucas in Actis apoſtolicis. Quod enim non
eadem fuerit apoſtolica et illorum autoritas,ordo vocationis eorꝫ a Chri
ſto indicat, & deinde cõfirmat Lucas in electione Matthiæ. Primum de-
ſignauit dominus apoſtolos duodecim,nec maiore numero, nec plures,
quamdiu in terris ageret,in eundem acciuit ordinem, ſed longe poſt ele-
ctos illos deſignauit & alios ſeptuaginta duos,non apoſtolos, ſed apoſto E
lorum ſub eiſdem coadiutores, formam exhibens eiſdem ordinandorũ
ſub ſe presbyterorum,maiore numero pro plebium & fidelis populi ne-
ceſſitate, remanente tamen apoſtolica illa epiſcopalicꝫ autoritate (ne fre-
quentia vileſceret) apud non ita multos. Itaque cum ex hoc ordine præ-
uaricatus excidiſſet Iudas, Petrus velut apoſtolici illius ordinis princeps,
poſt Chriſti aſcenſionem in cœlum,exurgens in medio apoſtolorum &
diſcipulorum vna congregatorum, dixit de proditore,qui connumera-
tus fuerat inter apoſtolos, & ſortitus ſortem eius miniſterij, vt ſuſpenſus
crepuerit medius,vtcꝫ ſecundũ prædictionem ſpiritus ſancti per os Da-
uid, epiſcopatum eius alter accepturus eſſet: Oportet ergo,inquit,ex his
viris qui nobiſcum ſunt cõgregati in omni tempore, quo intrauit & ex-
iuit inter nos dominus Ieſus, teſtem reſurrectionis eius nobiſcum fieri
vnum ex iſtis. Et ſtatuerunt duos, Ioſeph cognomento iuſtum,& Mat- F
thiam,& orantes dixerunt: Tu domine, qui corda noſti omnium, oſten-
de quem elegeris ex his duobus accipere locum miniſterij huius, & apo-
ſtolatus, de quo præuaricatus eſt Iudas,vt abiret in locum ſuum,& dede-
runt ſortes eis,& ſors cecidit ſuper Matthiã,& annumeratus eſt cum vn-
decim apoſtolis. Hactenus Lucas. In quibus verbis hoc pimum notan-
dum eſt, quod Petrus apoſtolicum gradum & ordinem, epiſcopatum
dixerit. Deinde,quod ex illis LXX. duobus diſcipulis,qui vna cum apo
ſtolis ſemper ſequuti fuerant dominum,vnum ſortito elegerũt in locum
apoſtolatus,aut epiſcopatum Iudę. Notum eſt autem ex inferiori gradu
ad ſuperiorem electionem fieri. Ex quo cõſtat apoſtolos præ illis LXX.
diſcipulis maiori, hoc eſt,pontificali aut epiſcopali autoritate fuiſſe præ-
ditos a deo. Quod ipſum diſcrimen etiam in eo adeſt perſpicere, quod
ꝗuis cæteri apoſtolico ordini additi a principio,coadiutores illi LXXII.
presbyteri,deinde & VII. illi electi diaconi,etiã prædicarent verbum dei,
etiam

Oſtenditur differentia inter autoritatem apoſtolicã et diſcipulorũ LXXII.

Lucæ 10

Acto. 1

A etiam plurimos Chriſto lucriſacerent, & baptizarent ad fidem cõuerſos, ſacroſanctum, viuificumq́ illum panem per domos ac menſas Chriſtifidelium frangerent, cæteraq́ neceſſaria ſacramenta adminiſtrarent. Attamen baptizatos confirmaſſe dono ſancti ſpiritus ſoli leguntur apoſtoli, quamuis in rudi illo principio nondum conſtituta ab illis forma hierarchiæ eccleſiaſticæ (quam conſtituerunt deinceps priuſquam a ſe diuiſi orbem terrarum inter ſe partirentur aggrediendum & excolendum euangelicæ prædicationis vomere) quamuis, inquam, in primo illo initio religionis noſtræ pleraq́ adhuc agerẽtur ab illis perfunctorie, & promiſcue, diſpenſatione quadam ſacri ſpiritus, pro neceſſitate illius temporis: quæ deinceps eodem doctore & autore ſpiritu, decentius ordinata ſunt, & ſuum cuiq́ præſcriptum officium, quod non liceat trangredi: attamen illius confirmationis ſacramentum nulli vnquam præſumpſiſſe leguntur,

B q̃ ſoli apoſtoli. Quæ autem conſtituta iam per apoſtolos forma hierarchiæ eccleſiaſticæ, hac etiam de re fuerit apoſtolica doctrina & traditio, quæ illius primitiuæ eccleſiæ communis ſententia & obſeruatio, atteſtantur apoſtolici canones: quorum plurimi euidens diſcrimen indicant inter epiſcopum, presbyterum & diaconos, ſeu ordinem miniſtrantium.

Differentia epiſcopi & presbyteri ex canonibus apoſtolicis oſtenditur.

Nam primus iubet epiſcopum nõ niſi a duobus aut tribus epiſcopis ordinari: cum presbyterorum ordinatio non niſi vnũ requirat epiſcopum, iuxta decretum ſecundi canonis. Quintus euidenter indicat, vnius eccleſiæ non niſi vnum eſſe epiſcopum: cũ tamen multos presbyteros habeat. Quintus decimus oſtendit presbyteros & inferiores omnes eſſe ſub poteſtate ſui epiſcopi. Breuiter, vniuerſi pene oẽs gradus ſacri ordinis eccleſiaſtici in tres dirimũt, epiſcopos, presbyteros & diacones, ſub his vniuerſum inferiorem ordinem miniſtrantium & ſeruientium comprehẽdentes. Nec eſt, quod apoſtolicorum canonum autoritatem quis eleuet, aut

De autoritate canonũ apoſtolicorum.

C nothos, ſubditicios & ab aliquo quouis impoſtore confictos, non autem ab apoſtolis quis dicat editos: vt iſtos homines nihil pudet comminiſci, quantumuis ſit impudens, quiduis dicere, reijcere, aſſerere pro ſua temeritate & arbitrio. Primum, quoniam ex ijs ſolis non pendet negocium, quandoquidem (vt mox audies) ſuppetunt teſtes alij & plurimi & irrefragabiles: ſed tantum ad maiorem veritatis confirmationem eos canones adduximus. Deinde, horum canonum autoritatem receptam per eccleſiam ab ipſis mox apoſtolorum temporibus, probant Anacletus beati Clemẽtis ſucceſſor, & beatiſſimi Petri apoſtolorum principis diſcipulus, atq́ ab eodem, vt idem ipſe teſtatur, ordinatus presbyter in epiſtola, quã ſcribit epiſcopis omnibus catholicę eccleſiæ. Huius quoq́ ſucceſſor Euariſtus in epiſtola ad Aegyptiorum epiſcopos, Sixtus item eius nominis primus in ſua ad epiſcopos per catholicam eccleſiam, Victor præterea in epiſtola ſua ad Theophilum Alexandrinum & Aegyptiorum epiſcopos, Sixtus quoq́ eius nominis ſecundus, in epiſtola ad Gratum epiſcopum,

pum, rurſus in altera ad epiſcopos per Hiſpaniam, Marcellus etiam ad e- D
piſcopos Antiochenæ prouinciæ, apoſtolicorum canonum autoritatem
proferunt. Quibus omnibus præter vitæ meritum, & quod glorioſo fe-
re cõſummarunt martyrio, etiam cathedræ Chriſti & apoſtolicæ in qua
reſederunt, adfuit priuilegiũ. Quæ maiori haud dubie priuilegio a Chri
ſto dotata eſt præ illa Moſaica. Cui tamen præſidentibus, etiam ſceleratis
& impijs, iubet Chriſtus credere & obſequi per omnia in his quæ illius
legis & religionis fuerant. Ne quis de fide illorum, quæ tam conſonan-
ter ab illis affirmantur, quicquam dubitare poſſit. Quorum hac de re te-
ſtimonia poſtea afferemus opportunius.

Idẽ demonſtrare ex cõcordi patrũ teſtimonio, Clemẽtis. Præterea teſtes ſunt fidei, ſententiæ & obſeruationis illius primitiuæ
recens ab apoſtolis inſtitutæ eccleſiæ. In primis Clemens B. Petri diſcipu
lus & ſucceſſor, qui in epiſtola ad Iacobum ſcribit ex eiuſdem Petri tradi
tione et doctrina, in ſingulis ciuitatibus ſingulos, nõ binos aut ternos con E
ſtituendos epiſcopos, quibus per omnia ſubſint presbyteri. Porro epiſco
pos vicem apoſtolorũ gerere, at illorum LXX. diſcipulorũ presbyteros,
Anacleti. atq; hoc ipſum docuiſſe dominum. Quin & ex Anacleto huius in apo-
ſtolica cathedra ſucceſſore, atq; B. Petri diſcipulo proprium, diſtinctum-
que ritũ conſecrationis epiſcopi, & inferioris gradus ſacerdotis aut preſ-
byteri intellexiſti ſuperius: Quorum diſcrimẽ in eadem epiſtola adſtruit
ex vmbra legis veteris. Primus, inquit, Aaron in lege ſacerdotale nomen
accepit, primuſq; pontificali ſtola indutus victimas obtulit, iubẽte domi-
Exod. 29 no & loquẽte ad Moyſen: Accipe, inquit, Aaron & filios eius, & applica-
bis ad oſtium tabernaculi teſtimonij. Cumq; laueris patrem cum filijs a-
qua, indues Aaron veſtimẽtis ſuis, id eſt, lineam tunicam & ſuperhume-
rale & rationale, quod conſtringes baltheo, & pones thyaram in capite e-
ius, & laminam ſanctam ſuper thyarã, & oleum vnctionis fundes ſuper
caput eius, atq; hoc ritu conſecrabitur dño, filios quoq; illius applicabis, F
& indues tunicis lineis, cingeſq; baltheo Aaron & liberos eius, & impo-
nes eis mitras, eruntq; mihi ſacerdotes religione perpetua. Quo loco con
templari oportet Aaronem ſummum ſacerdotem, hoc eſt, epiſcopum
fuiſſe: porro filios eius presbyterorum demonſtraſſe figuram. Hoc enim
interfuit inter Aaron ſummum ſacerdotem & filios eius, qui ſacerdotes
erant, q; Aaron ſuper tunicam accipiebat poderem, ſtolam ſanctam, et co
ronam auream, mitram & zonam auream, & ſuperhumerale & reliqua
quæ præfixa ſunt: filij autem Aaron ſuper tunicas lineas cincti tantũmo-
do & thyarati aſſiſtebant ſacrificio domini. Hactenus ille. Vides compa
rando vmbram & figuram ad ſuam ſolidam veritatem, quãtum ex ipſa
dei lege ſit diſcrimẽ epiſcoporum & presbyterorum noſtrorum, & quæ
fuerit ea de re ipſius primitiuæ eccleſiæ ſententia et obſeruatio. Qui & in
alia epiſtola, quam ſcribit de hierarchia eccleſiaſtica: Sacerdotum, inquit,
ordo bipartitus eſt, & ſicut dominus illum conſtituit, a nullo debet per-
turbari.

A turbari. Vides a dño non hominibus bipartitum eſſe ſacerdotalem ordi
nem. Idem confirmat ſacer ille Dionyſius. Qui,vt ſupra oſtendimus,diui
na ordinatione a ſanctis noſtræ ſacerdotalis functionis ducibus, hoc eſt,
ab ipſis apoſtolis,dicit eandẽ recepiſſe ritum conſecrationis ſacri chriſma
tis,a ſolis pontificibus peragendum. Quibus & cætera,quæ ſupra memo
rauimus, pontificalia munia,non autem presbyteris conuenire affirmat.
Quin & proprium, diſtinctumq; ritum cõſecrationis vtrorumq; expli-
cat. Ignatius item & ipſe apoſtolorum diſcipulus,& auditor in ea,quę eſt
ad Smyrnẽſes epiſtola,clare diſtinguit hos gradus ſacri ordinis. Omnes,
inquit,epiſcopum ſequimini,ſicut Chriſtus Ieſus patrem: presbyteros ſi-
cut apoſtolos,diaconos autem veneramini, ſicut dei mandato miniſtran
tes. Vides ex comparatione,quantum & q̃ immenſum ille diſcrimen in-
dicat inter epiſcopos & presbyteros. Omitto hic citare ſubſequentiũ ſan
ctiſſimorum patrum,Irenæi,Origenis,Cypriani, eorumq;, qui deinceps
B magno numero ſubſequuti ſunt, eiuſdem indubitatæ ſententiæ certiſſi-
ma teſtimonia. Quandoquidẽ quos iam citauimus,idem quod nunc di-
ſcrimen ſeruat et agnoſcit inter epiſcopum & presbyterũ vniuerſa per or
bem Chriſti eccleſia,etiam obſeruaſſe primitiuã illam recens ab apoſtolis
inſtitutam eccleſiam, velut ex Chriſti inſtitutione & magiſterio, certum
& indubitatum faciunt, certamq; & indubiam veritatem demonſtrant
eius,de qua nunc agitur, veritatis catholicæ. A qua quoniã diſſentire nõ
poteſt,eiuſdem ille magnificus præco, aſſertor doctorq; Apoſtolus: nũc
videndum eſt, quantum idem pro Aerio, Vualdenſibus, Vuicleſo, Lu-
thero,cæteriſq; eius farinæ hæreticis faciat,quandoquidem illius autorita
tem etiam nobis & vniuerſæ Chriſti eccleſiæ ſacroſanctam ſuæ impieta-
ti nituntur prætexere:atq; eorundem aduerſus catholicam hanc, ortho-
doxamq; veritatem diluendæ obiectiones & calumniæ.

C Quod priuſquam facio,ſi forte id minus accurate fecero,nec omnium
in eo iudicio ſatisfecero, iterum meminiſſe te cupio Chriſtiane lector, fi-
delis illius & plane Chriſtiani conſilij, quod ex Origene ſuperius inculca
uimus. Quo idem nos admonet,ne ab ijs,quæ obſeruat catholica Chriſti
eccleſia,vlla canonicarum ſcripturarum, quæ nobis forte videretur, eui-
dentia aut apparentia nos abduci ſinamus. Quę quoties inducuntur ad-
uerſus communem obſeruationem eccleſiæ, ea nos tentatione pulſari pu
temus,de qua nos cautos,præmonitoſq; fecit Chriſtus, nobiſq; monſtra
ri Chriſtum,quamuis contra Chriſtum, in deſerto aut domorum pene-
tralibus: qui ſeipſo teſte nõ eſt,niſi in corpore catholicæ eccleſiæ. Sed nos,
inquit ille,credere illis non debemus,neq; exire a paterna, eccleſiaſticaque
traditione,neq; aliter vnquam credere, niſi quemadmodum eccleſiæ tra-
diderunt nobis: hoc eſt,ſucceſſio illa eccleſiaſtica. Quo vere fideli,ſancto-
que conſilio tuæ commendato memoriæ, iam quẽ ex Apoſtolo fumum
aduerſus præaſſertam catholicam veritatem fidelium mẽtibus offunde-

Dionyſij Hierarchię eccleſiaſticæ ca. 4. et 5

Ignatij.

Ad ratiões ex verbis Apoſtoli, q bus etiã Hieronymus tollere videtur diſcrimen epiſcoporum & presbyterorum.

renituntur hæretici,claræ veritatis luce diſcutiamus. D

Cum dicitur,ex eo ſignificari nullum fuiſſe diſcrimen epiſcopi & preſbyteri,quod Paulus Timotheo ſcribens epiſcoporum tantum & diaconorum meminerit,presbyterorum nulla facta mentione:illos tantum officij ſui admonens,& quales eſſe debeant,deſcribens.

Apoſtolũ oẽs gradus ordinis eccleſiaſtici ſub epiſcopi & diaconi vocabulis comprehendere. Duo genera graduũ eccleſiaſticorum,epiſcoporũ & diaconorũ.

Leue hoc admodum,neq; vrgens argumentum eſt,& quale riderent & exploderẽt Dialectici:Vno hoc loco duorum tantum graduum ſacri ordinis Paulus meminit,ergo non fuit tertius. Ego vero omnium,quos ſupra explicauimus,ſacri ordinis eccleſiaſtici graduum, & non duorum aut trium illic meminiſſe Apoſtolum,nihil dubito.Siquidem omnes gradus ſacri ordinis eccleſiaſtici in duo omnino genera diuiduntur,in principantes aut ſuperintendentes ac miniſtrantes.Primum genus tametſi bipartitum ſit,vno tamẽ generico vocabulo proprie epiſcoporum dicitur. Siquidem epiſcopus Græca vox ſuperintendentem ſignificat. Vtriuſq; aũt eſt,hoc eſt,& põtificis & ſacerdotis,præeſſe populo,atq; eius curæ,regiminiq; ſuperintendere:ordinate tamen,quemadmodũ ſuperius etiam ex vmbra veteris tabernaculi demõſtrauimus. Ad vniuerſum ergo hoc genus pertinent,quæ illic deſcribit Apoſtolus: Oportet epiſcopũ irreprehenſibilem eſſe,&c. Secundum etiam genus graduum ſacri ordinis eccleſiaſtici, tametſi in multas inſuper ſpecies ordine ſe habentes diſtributum (quemadmodum etiam in vmbra ſua cernebatur expreſſum) ſuperius demonſtrauerimus: omnes tamen illas ſub vna hac generica appellatione contineri certum eſt,diaconorũ,inquam. Diaconus enim & ipſa Græca vox,proprie miniſtrum ſignificat, adeo vt Timotheum etiam pontificem & epiſcopum Paulus admoneat implere diaconatum, ſeu diaconiũ ſuum.Ita enim Græce dicitur.Cuius loco interpres noſter ita vertit: Miniſterium tuum imple.Quare quæ de diaconis ibi dicit Paulus, nõ ad ſolos eos, quos nunc generico vocabulo ad præcipuam ſpecierum appropriato, diacones dicimus,ſed etiam ad ſubdiaconos,reliquoſq; miniſtrãtes ſacri ordinis gradus pertinent, quamuis ad principaliores præcipue. Itaq; Pauli illa inſtructio & doctrina haudquaq̃ diminuta aut mãca eſt, imo vniuerſos ſacri ordinis gradus comprehendit ſub duobus illis capitibus & vocabulis genericis, & ſufficienter præſcribit, quales eſſe debeãt cõſtituendi in ſingulis gradibus ordinis eccleſiaſtici. E F

Quod epiſcopi et preſbyteri vt genericis vocabulis vſus ſit Apoſtolus & indiſcretis.

Quod vero ita ſit vſus Apoſtolus his vocabulis epiſcopoꝶ & presbyterorum, vt genericis, inquam, non vt appropriatis,queãdmodum poſtea vſus obtinuit, idem ad Philippenſes clare atteſtatur, ſcribens in hæc verba: Paulus & Timotheus ſerui Ieſu Chriſti,omnibus ſanctis in Chriſto Ieſu, qui ſunt Philippis,cum epiſcopis & diaconibus,gratia vobis & pax. Conſtat autem ſecũdi ordinis ſacerdotes(quos presbyteros magis appropriate, q̃ proprie dici vſus obtinuit)non pontifices,quos nunc ſolos epiſcoporum dignamur vocabulo, illic per epiſcopos Paulum intellexiſſe.Quandoquidem vnius

A vnius ciuitatis,neq; nunc eſt,neq; tunc fuit,niſi vnus pontifex,ſeu,vt nũc
loquimur,epiſcopus: quemadmodum confirmant Clemens, Anacletus,
Dionyſius,Ignatius,apoſtolorum diſcipuli & proximi ſucceſſores,et bre
uiter, omnis ille ſanctorum patrum venerabilis chorus. Hanc epiſcopi,
presbyterique genericam, indiſcretamque appellationem, in prædictis
verbis Apoſtoli,mihi animaduertiſſe et notaſſe videtur Theophylactus
ille,ſcribens in primum caput epiſtolæ ad Philippenſes, atque exponens
illud: Cum epiſcopis & diaconibus, epiſcopos, inquit, ſacerdotes dicit.
Neque enim plures præter vnum erant epiſcopi, qui ſingulis ciuitatibus
præſiderent. Quippe, cum nondum eſſent huiuſmodi nomina diſparti
ta:ſed epiſcopi tantum diaconi & presbyteri dicebãtur.Hactenus Theo
phylactus, cui vides, vt etiam ſuboluerit in Paulo indiſcreta illa & con-
fuſa,genericaque dictorum vocabulorum appellatio. Eodem reſpexiſſe
B mihi videtur Auguſtinus in quadam ad diuum Hieronymum epiſtola, XIX.
qua ſcribit in hæc verba: Quanquam enim ſecundum honorum voca-
bula, quæ iam eccleſiæ vſus obtinuit, epiſcopatus presbyterio maior ſit:
tamen Auguſtinus Hieronymo minor eſt. Quibus verbis clare innuit,
non ex propria vocabulorum ratione epiſcopatum presbyterio eſſe ma-
iorem,cum ſit vtrumq; genericum, & ex ſua ratione æque late patẽs vo-
cabulum,quorum vſus indiſcretus extitit ab initio,& indifferens,cõmu-
niſq; vtriq; gradui ſacerdotalis ordinis: quemadmodum iam nunc de-
monſtrauimus.Sed vſu eccleſiæ introductũ poſtea,vt alterũ vni eius ſpe-
ciei appropriaretur,& alteri aliud, hoc eſt,pontificali gradui epiſcopi, &
inferioris ordinis ſacerdotij,vocabulum presbyteri. Itaq; ex vſu vocabu
lorum,quẽ iam obtinuit eccleſia,non aũt quem obtinuit ab initio, epiſco-
patus presbyterio maior eſt.Idq; propterea,ꝙ per vſum loquẽdi ſunt ap
propriata ſpeciebus diuerſis,quarũ altera, non ex vſu loquendi tantũ, ſed
C re ipſa altera maior eſt. Itaq; in diſtinctis ab initio ex ratione propria vo-
cabulis,per abuſum & appropriationem ad res diuerſas, facta eſt diſtin-
ctio.Hæc qui non obſeruant in verbis Apoſtoli,inuoluuntur difficultati
bus, vnde ſe facile extricare non poſſunt. Itaq; etiam ſacer ille Ambroſi-
us dicta Pauli verba ſatis abſurde interpretari cogitur,quaſi Paulus et Ti
motheus ſecum & cum ſuis miniſtris pacem & gratiam imprecarentur
Philippẽſibus.Ita enim ait:Cum epiſcopis & diaconibus,hoc eſt,cũ Pau-
lo & Timotheo,qui vtique epiſcopi erant,ſimul & ſignificauit diacones,
qui miniſtrabant eis. Ad plebem enim ſcribit, nam ſi epiſcopis ſcriberet
& diaconibus, ad perſonas eorum ſcriberet, & loci ipſius epiſcopo ſcri-
bendum erat,non duobus vel tribus,ſicut & ad Titum & Timotheum.
Hæc Ambroſius. Quem non animaduerſa generica illa epiſcopi appella
tio familiaris Apoſtolo, & ad eam, quam poſt vſus obtinuit,appropria-
tam reſpicientem (ne euidentem falſitatem cogeretur admittere) videli-
cet,eiuſdem Pauli temporibus vnius ciuitatis plures fuiſſe epiſcopos, id

Non animaduerſa illa generica epiſcopi & presbyteri appellatio,q̃ multos difficultatibus inuoluit,et inter hos Ambroſium.

V ij eſt,pon-

eſt, pontifices, ad abſurdam illam, extraneamq́ꝫ expoſitionem declinare coegit. In hoc vtiq́ꝫ commendandus, quod Adamantij illius, atque adeo Chriſti conſilij memor, ob nullam quamtumuis apparentem difficultatem ex ſcripturis, aduerſus ea, quæ tenet communis per orbem eccleſiæ obſeruatio, quicquam admiſit ſcrupuli: ſed conatus eſt quacunq́ꝫ potius expoſitione lenire ingeſtam ex ſcripturis difficultatem, q̃ ob quamcunq́ꝫ ſcripturarum in contrarium, vt cuiq́ꝫ videretur, euidētiam, communem eccleſiæ conſenſum & obſeruationem reuocare in dubium. Quam enim nihil tollat ingeſtam ex Apoſtolo difficultatem dicta Ambroſij expoſitio, ſi non aduertas genericā illam, propriamq́ꝫ rationem epiſcopi, ſecundum quam in apoſtolicis literis, quoties epiſcopi atq́ꝫ etiam presbyteri ſit mentio, ſemper accipiuntur hæc vocabula, eiuſdem Pauli apud Lucam D

Actor. 20 verbis manifeſtum eſt. Quandoquidem vocatos ad ſe Epheſinæ ciuitatis presbyteros, eoſdem mox epiſcopos appellat, dicens: Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit ſpiritus ſanctus epiſcopos, regere eccleſiam dei. Quod enim de inferioris gradus ſacerdotibus (quos nunc presbyteros vocari vſus obtinuit) illic loquatur Apoſtolus, certum eſt, cum non poſſint vnius ciuitatis eſſe plures pontifices, aut (vt nunc loqui mur) epiſcopi. Eadem ratione, primum hoc genus graduum ſacri ordinis principantium aut ſuperintendentium, ſecundum totam illam genericam ſuam latitudinem, antiquitas illa appellauit presbyteros, honoris potius, q̃ aut officij aut proprij gradus nomine: perinde quaſi aut patres aut ſeniores dixeris. Presbyter enim Græca vox eſt, Latine ſeniorem ſignificans, hoc eſt, honoratiorem. Quandoquidem honor ille etiam qui prudentiæ, ſenſuumq́ꝫ maturitati, & morum integritati competit, illo ſenioris aut presbyteri ſignificatur vocabulo: Senectus, inquit ille, venerabilis eſt, non diuturna, neq́ꝫ annorum numero ſupputata. Cani enim ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata. Et rurſus: Conſummatus in breui compleuit tempora multa. Itaq́ꝫ Timotheus non ſolū ſacerdos aut presbyter, ſed etiam pontifex, & (vt nunc dicimus) epiſcopus, haudquaquā ætate ſenex erat, eodem teſte Apoſtolo, qui ita ſcribit ad eundem: Nemo adoleſcentiam tuam contemnat. Quod autem Apoſtolus ſecundum eam genericam indifferentiam vſus ſit hoc presbyteri vocabulo, & non quemadmodum nos, vni ipſum ſpeciei ſacerdotij applicantes, idem ipſe teſtis eſt: qui nunc inferioris ordinis ſacerdotes vocat presbyteros, nunc epiſcopos, vt nunc loquimur, hoc eſt, pontifices. Primum facit apud Lucam Actorum vigeſimo: A Mileto enim mittens Epheſum vocauit presbyteros (ita Græce legitur, quod noſter vertit, maio res natu eccleſiæ) qui cum veniſſent ad eum & ſimul eſſent, dixit eis inter cætera: Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos ſpiritus ſanctus po ſuit epiſcopos. Presbyteros illic appellat ſecundi ordinis ſacerdotes, quos nunc ſolos presbyteros dicimus, vt quos plures vna capit & capiebat ciuitas,

E

Presbyter vocabulū genericum demonſtratur.

F

A uitas,tamen ſub vno pontifice. Rurſus etiam pontifices,aut(vt nunc dici mus)epiſcopos presbyterorum nomine appellari a Paulo, idem ipſe ad Titũ ſcribẽs clariſſime atteſtatur,cum ait: Huius rei gratia reliqui te Cretæ,vt ea quæ deſunt corrigas,& conſtituas per ciuitates presbyteros. Nã præcipiens continuo,quales vellet ordinari & cõſtitui presbyteros, nempe,ſi quis ſine crimine eſt,vnius vxoris vir,filios habens fideles,non in accuſatione luxuriæ,aut nõ ſubditos, ſubiungit: Oportet enim epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut dei diſpenſatorem, continuo epiſcopum vocans, quem ante presbyterum. Quod enim illic de cõſtituendis epiſcopis, hoc eſt,pontificibus præcipue mandauerit,diuus Chryſoſtomus in eundem locũ ſcribens, & poſt eum Theophylactus diligẽter annotauit. Nolebat enĩ Apoſtolus immenſam,populoſiſſimamq; inſulam,centum quõdam vrbibus nobilem,vnius tantum epiſcopi,ſed plurium per opportunas ciuitates diſpoſitorum demandari curę & regimini,hoc magis exiſtimans
B fore e re Chriſtifideliũ, religionis ac fidei,vt inſignis quæq; ciuitas ſuum haberet epiſcopum. Ita & Petrus apoſtolorum princeps, & Chriſtianorum pontifex primus (vt vere dicit Cæſarienſis ille Euſebius) presbyterum ſe vocat,dicens: Presbyteros ergo qui in vobis ſunt, obſecro cõpreſbyter. Similiter & Ioannes apoſtolus in ſecũda ſua epiſtola: Presbyter electæ dominæ & natis eius. Et rurſus in tertia: Presbyter Gaio chariſſimo. 1. Pet. 5

Hãc itaq; genericã, indiſcretamq; horum vocabulorum, epiſcopi & presbyteri, ad bipartitum ſacerdotalem ordinem, & vtrumq; eius gradum communem, indiſtinctamq; appellationem, qui obſeruat in Apoſtolo,nulla in verbis eius hærebit difficultate, nec ob indiſcreta vocabula,in vnum confundet gradus,quos demonſtrauimus diſtinctos,ſacri illius ordinis eccleſiaſtici. Quæ non animaduerſa etiam diuum Hieronymum inuoluit perplexitatibus, vnde ſe extricare non potuit. Cum hinc
C ſtaret communis eccleſiæ ſenſus,inde & in diuerſum ſibi trahere viderẽtur verba Apoſtoli. Imo nec ſecum ipſe conſentit,ſed nunc diſcrimen tollit inter presbyteros(vt nunc loquimur) & epiſcopos, nunc rurſum ſtatuit,ipſa rei veritate coactus, & communi conſenſu eccleſiæ. Itaque cauſam explicans,quare ad Timotheum ſcribens Paulus, tantum epiſcoporum & diaconorum meminerit, presbyterorum nulla mentione habita: Cur,inquit,Paulus de presbyteris nullam facit mentionem, ſed eos in epiſcoporum numero comprehendit? Quia ſecundus,imo pene vnus gradus eſt. Sicut ad Philippenſes epiſcopis & diaconis ſcribit,cum vna ciuitas plures epiſcopos habere non poſſet. Vides eum hic fateri etiam apoſtolorũ temporibus diſcrimen inter presbyteros (vt nunc loquimur) & epiſcopos. Cum vna ciuitas plures habere non potuerit epiſcopos, at bene presbyteros: item quia ſecũdus gradus presbyterorum eſt in ſacro ordine eccleſiæ: primus ergo ſit epiſcoporũ, neceſſe eſt, & a ſecundo diſtinctus. Quod addidit,imo pene vnus, fecit reſpiciens ad illam ingeſtã ſibi perple-

Vt hæret Hieronymus in verbis Apoſtoli ob nõ animaduerſam generi cam appellationẽ epiſcopi & presbyteri. Vt ſibi nõ conſtet Hieronymus in diſcrimine presbyteri & epiſcopi.

perplexitatē ex non obſeruato indiſcreto vſu horꝝ vocabulorum in Apo ſtolo. Non tamen vnū dicere illic auſus eſt, qui iuxta eccleſiæ conſenſum eoſdem vt duos, diſtinctoſq; gradus apertiſſime diſtinxerat, ſed addidit, pene vnus, vicinitatem eorundem, non identitatē ſignificans. Itaq; in epi ſtola ad Euagrium, tametſi ad refrenandam diaconorum quorundā inſolentiam, qui presbyteris ſe æquare, aut præferre etiam nitebātur, immodice gradum eorundem efferat, in hoc abuſus dictis verbis Apoſtoli, per quæ (cum in confeſſo eſſet omnibus epiſcoporum excellētia & ſublimitas, vt ita presbyterorum quoq; dignitatem & excellentiam conteſtatam faceret, diaconorꝝq; illorum inſolentiā magis deprimeret) inter presbyteros & epiſcopos nullam olim diſtinctionem fuiſſe contendit: ſed poſtea in ſchiſmatum remediū eſſe factum, vt ex presbyteris electus vnus præponeretur cæteris: ne vnuſquiſq; ad ſe rapiens eccleſiam Chriſti, eius vnitatem rumperet: quomodo ſi exercitus ſibi imperatorem faciat. Mox tamen ipſa rei veritate & communi conſenſu (qui illi reclamabat) eccleſiæ coactus, & veluti ſibi ipſi contrarius ſubiungit: Quid enim facit, excepta ordinatione, epiſcopus, quod non facit presbyter? Si ordinationem excipis, confiteris vtiq; eandem a ſolo epiſcopo & non presbyteris poſſe fieri. Magnum ergo diſcrimen inter epiſcopos & presbyteros ſtatuis, idque diuina etiā ordinatione, dei enim ſacramenta hæc ſunt, & ex diuina non humana ordinatione ſortiuntur miniſtros, a quibus cōferri poſſint, proprios. Quod ipſum etiam in fine eiuſdem epiſtolæ eadem veritate coactus rurſus confitetur. Et vt ſciamus, inquit, traditiones apoſtolicas ſumptas de teſtamento veteri. Quod Aaron & filij eius, atq; Leuitæ in tēplo fuerūt, hoc ſibi epiſcopi, presbyteri & diaconi vendicēt in eccleſia. Quod idem affirmat in epiſtola ad Nepotianum his verbis: Quod Aaron & filios eius, hoc epiſcopum & presbyteros eſſe nouerimus. Si vmbræ ſuæ, vt hic affirmat Hieronymus, etiam hac parte reſpōdet veritas, ſi hoc ſunt in eccleſia Chriſti epiſcopi, vt nūc loquimur, presbyteri & diaconi, quod in veteri illo tabernaculo Aaron, filij eius & Leuitæ, conſtat autem & luce clarius a nobis ſupra demonſtratum eſt, inter Aaronis pontificatum, & filiorum eius ſacerdotiū, ex diuina inſtitutione interfuiſſe plurimum: nihilo minus certum eſt, ex Chriſti inſtitutione tantundem, aut e[illegible]am plus intereſſe inter pontificalem apud nos, & ſacerdotum inferioru[illegible] [illegible]dinem: ſeu, vt nunc dicimus, inter epiſcopos & presbyteros.

D E F

Iam vero neq; hoc ſecum mihi quadrare videtur, ſed multas rima[illegible] cere, vnde coargui facile poſſit, quod in epiſtolā ad Titum ſcribens idem ait Hieronymus, olim idem fuiſſe presbyterum & epiſcopum, & antequam diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierēt, diceretur q; in populis: Ego ſum Pauli, ego Apollo, cōmuni presbyterorum conſilio eccleſias gubernatas: poſtquam autem vnuſquiſq; eos, quos baptizauerat, ſuos eſſe putabat, non Chriſti, in toto orbe decretum fuiſſe, vt vnus ex presbyteris electus

A electus ſuperponeretur,ad quem omnis eccleſiæ cura pertineret, vt ſchiſmatum ſemina tollerentur. Quod ipſum tamen eccleſiæ magis conſuetudini, quam diuinæ diſpenſationis illic tribuit autoritati. Hæc, inquam, minime ſecum mihi cohærere videntur. Libenter enim interrogarem Hieronymum, aut ſi quis alius hac in re eius aſſertor eſſe voluerit, quando fuerat illud olim, aut quamdiu ſe extenderat, quando dicit nullum fuiſſe diſcrimen epiſcopi & presbyteri, ſed communi presbyterorum conſilio gubernatas eccleſias: Quandoquidem quę diaboli inſtinctu ſtudia in religione facta ſunt, ita vt diceretur in populis: Ego Pauli ſum, ego Apollo, aut Cephæ, ad quæ tollēda neceſſario introductum fatetur diſcrimen inter epiſcopum & presbyteros, ſtatim ab initio Chriſtianæ eccleſiæ introducta ſunt. Scriptam enim primam illam epiſtolam ad Corinthios, qua eos eiuſmodi ſtudiorum arguit, circa annum quartum aut quintum Claudij, certum eſt, quo fames illa Agabi prophetia prædicta totum or-
B bem inuaſerat, ob quam pro ſubuentione eorum qui Hieroſolymis in commune viuebant Chriſtifidelium, collectas per eccleſias Achaiæ, Galatiæ, & Corinthiorum, idem ordinauerat Apoſtolus, de quibus in eadem epiſtola mentionē facit: hoc eſt, annis tredecim aut quatuordecim a Chriſti aſcenſione in cœlum. Exiguum ergo eſt, & momentaneum pene illud olim, antequam diaboli inſtinctu in religione fierent ſtudia, & diceretur in populis: Ego ſum Pauli, ego Apollo, aut Cephæ. Nam ab eo tempore quod introductum eſt, & toto orbe ordinatum & decretum, ab ipſis haud dubie decretum eſt, & ordinatum apoſtolis, autore nimirum Chriſto & doctore ſacro ſpiritu. Nam eo tempore qui aliter per vniuerſam toto orbe eccleſiam conſonanter decerni id ordinarique potuerit, niſi conſona traditiōe apoſtolica, nec imaginari quidem eſt. Quomodo ergo diuinæ hoc diſpenſationis fuiſſe quiſquam negare poterit, haud equidem intelligo. Inſuper cum idem ipſe rei euidētia conuictus fateatur Hie-
C ronymus, ad ſchiſmata tollenda ab eccleſia Chriſti neceſſario introductum diſcrimen presbyterorum & epiſcopi, idque ab ipſo ſtatim initio & vſque nunc conſeruatum tenore perpetuo, certumque eſt nō defuiſſe Chriſtum ſuæ dilectiſſimæ ſponſæ in neceſſarijs: quo pacto cuiquam credibile videbitur, eundem non fuiſſe autorem huius tam neceſſarij diſcriminis atque ordinis inter presbyteros & epiſcopos, ſine quo non ſubſiſtebat eccleſiæ vnitas neque ad modicum? præſertim ſi ab illa vmbra tabernaculi veteris (in quo hoc diſcrimine hunc ordinem a deo prouidentiſſime, diligentiſſimeque conſtitutum demonſtrauimus) ad Chriſti eccleſiam transferamus oculos.

In hæc itaque abſurda, perplexa, minimeque cohærentia, atque adeo inter ſe pugnantia delapſus eſt vir alioqui doctiſſimus & eruditiſſimus, dum ſcripturarum quam eccleſiaſticę traditionis autoritati nimio plus tribuens, in eorumdem vero, germanoque intellectu (in quo facilis & procliuis

lapſus eſt,præſertim ſi quis proprio fidat ingenio,& ad amuſſim illam re D
ctæ intelligentiæ ſcripturarum non ſatis reſpiciat) ob non obſeruatam, quam demonſtrauimus, indiſcretam, genericamque vocabulorum epiſcopi & presbyteri ſignificationem in apoſtolicis literis,in eiſdem hallucinatus eſt. Et quis omnibus horis ſapit? Ab illo itaque vno diſſentire,quo vniuerſæ Chriſti eccleſiæ conſentiamus, nullum cuiquam piaculum videri debet. Et hæc ad hæreticorum aduerſus catholicam veritatem argumenta & obiectiões, quibus diſcrimen epiſcoporum & presbyterorum auferre nituntur,atque adeo vniuerſam hierarchiam eccleſiæ e medio tollere,ſatis ſuperque multa.

Hactenus de vnitate eccleſiæ,ꝙ in ordine conſiſtat, & quis ſit ille ordo ſacer,quo cõſtitutus autore,qui eius gradus,quæ ſingulorum munia propria,ſatis(ni fallor)dilucide a nobis demonſtratum eſt.

Eccleſiaſticæ hierarchiæ libri II. FINIS. E

HIERARCHIAE
ECCLESIASTICAE LIBER TERTIVS.

Eorum, quæ deinceps tractabuntur,ordo conſtituitur. CAP. I.

Vnitatẽ eccleſiæ cõtineri ordine.

VNAM eſſe catholicam eccleſiam, omnibus in confeſſo eſt, & Niceno decantatum ſymbolo. Nec præterea aliud ꝙ ordinis eſſe vinculum, quod in vnum conciliet tam immenſam multitudinem,etiam demonſtratum eſt. Sacrum inſuper ordinem illum eccleſiæ, a deo conſtitutum, in ſuos gradus partiti ſumus: quo tandem perueniremus ad hierarchiam, hoc eſt, ſacrum illum principatum eccleſiæ. Inuenimus autem duos gradus principantium,nempe presbyteralem, vt nunc loquimur, & epiſcopalem. Quorum hic tametſi primus ſit, iſque vnus gradus, non ſinit tamen natura Chriſtianæ eccleſiæ hac in re, vmbræ ſuæ veteri conformari exacte: ſed maiorem diſtinctionem requirit veritas corporis, ꝙ ſit in vmbra aut figura cernere. Veteris ſiquidem illius ſynagogæ paucitas, vt vnius tantum cognatique populi, vni tantum templo, vni altari, tabernaculoque deſeruiens, vnico pontifice contenta erat. Quare illic in gradu pontificali ſuperuacuum erat alium ordinem quærere. At veritati cedente vmbra veteri, cum iam non vno tantum in templo, vno altari, vno orbis angulo, ſed in omni loco, iuxta Malachiæ vaticinium, offertur deo oblatio illa munda, cum ſuum quæque ciuitas pontificem, ſeu epiſcopum, ſuos presbyteros requireret, æque erat neceſſarium epiſcoporum pene infinitam illam multitudinem in vnum contineri & redigi,ne vnuſquiſque ad ſe rapiẽs eccleſiam Chriſti,eius vnitatem ſcinderet. Quæ enim re- F
quire-

Epiſcopatũ vnicũ eſſe, primumq; gradũ ordinis eccleſiaſtici.

Epiſcoporũ multitudinẽ neceſſario ordinatam eſſe debere.

A quirebat neceſſitas,particularis vnius eccleſiæ eum ordinem, vt vni vnus pręſideret epiſcopus,atq; ad eum eius cura pertineret pręcipua,eadem & multo maior,eam requirebat vnitatem catholicæ eccleſiæ,eum ordinem, vt ſibi mutuo præeſſent & ſubeſſent tam multi epiſcopi,atque omnibus vnus pręſideret ac ſuperintenderet:alioqui quo non pacto vnoquoq; ad ſe rapiente Chriſti eccleſiam,tot derepente enata forent ſchiſmata, quot eſſent paſtores & epiſcopi?

Chriſto autore ordinatã eccleſiã ſacro illo presbyterorũ,epiſcoporũ,archiepiſcoporũ, primatũq; ordine,ſub vno capite, ad q̃d totius eccleſiæ cura conflueret.

Itaque ſi ſuperius recte a nobis demonſtratum eſt, nullam omnino in vnum conciliari poſſe multitudinem abſque ordine ad vnum aliquod ἡγεμονικόν: ſi omnem humanam ſocietatem aliquo ordinis vinculo neceſſario contineri,& in vnitatẽ redigi per ſuperintẽdentem aliquam,qua dirigitur ac gubernatur, autoritatem:ſi inſuper hoc requirere rationem ſocietatis, vt maximæ,ita perfectiſſimæ,nempe Chriſtianæ eccleſiæ, vt ordine perfectiſſimo,ac diligentiſſime cõſtituto,per ſupremi vnius præſiden-
B tis imperium,in vnitatem redigatur arctiſſimam:idque ſiue hinc ad figuram atq; vmbram eius veterem,ſiue illinc ad ipſum eius exemplar(quod imitatur,& ad quod effigiata eſt)hierarchię cœleſtis,ſiue ad finem,ſiue autorem eius reſpiciamus,omnipotentem illam dei patris ſapientiam Chriſtum (cuius vt debebant eſſe perfectiſſima opera,ita effuſiſſimum ſui in eandem amoris precioſi ſui ſanguinis & amariſſimæ mortis, documentum certiſſimum præbuit)dubitari omnino non poteſt, quin ita ab eodem conſtituta ſit Chriſto,& velut caſtrorum quędam acies ordinata ſicut eam ab initio perduraſſe videmus, ſacro illo presbyterorum, epiſcoporum,archiepiſcoporum,primatumq; ordine, per loca opportuna apoſtolico miniſterio diſtributo & diſpoſito:per quos ad vnũ caput, vnam Petri cathedram,vnum ſummum pontificem, totius eccleſię cura ordinatiſſime deferretur & confluerct. Hunc enim ordinem talem ab initio vi-
C guiſſe in eccleſia,omnes ab initio eccleſiaſtici ſcriptores teſtimonium perhibent.Id quodlibet vnius aut alterius verbis hic breuiter adſcribere,ne præter neceſſitatẽ ſim prolixior (nã exactius hæc deinceps demonſtranda ſunt)Occurrit aũt inter cæteros beatiſſimus ille Leo in hæc verba ſcribens ad Anaſtaſiũ:Sicut in vno corpore multa membra habemus, om̃ia aũt membra non eundem actũ habent:ita multi ſumus vnum corpus in Chriſto,ſinguli autem alter alterius mẽbra. Hęc connexio totius quidem corporis vnitatem requirit,ſed pręcipue exigit concordiam ſacerdotum. Quibus tametſi ſacerdotij ſit dignitas communis, non eſt tamen ordo æqualis. Quoniam & inter beatiſſimos apoſtolos, in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cum omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret. De qua forma epiſcoporum quoque eſt orta diſtinctio & neceſſaria diſpenſatione prouiſum, ne omnes ſibi omnia vendicarent, ſed eſſent in ſingulis prouincijs ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia,& rurſus quidam in maioribus

Ab initio eccleſiæ viguiſſe in ea illum ſacrũ ordinem.

Beati Leonis teſtimonio.

ioribus vrbibus conſtituti,ſollicitudinē ſuſciperent ampliorem,per quos ad vnam Petri ſedem vniuerſalis eccleſiæ cura conflueret. Hæc ille Leo. Ex quibus intelligis eccleſiaſticam, quam diximus hierarchiam, non ſolum ſuis illis temporibus,hoc eſt,ante annos mille centum,ſed ex ipſa apoſtolorū inſtitutione ab initio viguiſſe in vniuerſa Chriſti eccleſia. Quod ipſum ſi alio quoque teſte æque aut etiam magis idoneo audire volueris, vt in ore duorum vel trium ſtet omne verbum, Anacletum accipe, illum beatiſſimi Petri diſcipulum, atque ab eodem ordinatum presbyterum, quique eo ſeculo,in ea eccleſia dignus inuentus eſt, cui vniuerſalis eccleſiæ committerentur gubernacula. Hunc,inquam,Anacletum audi, non præcedentium ſeculorum, aut longeante ſe geſtam hiſtoriam, ſed cuius aut ipſe pars fuit, aut quæ a beatiſſimo Petro audiuit, ſcribentem in hæc verba: D

Anacleti. Anacletus ſeruus Ieſu Chriſti, in apoſtolica ſede a domino cōſtitutus, E & a ſancto Petro apoſtolorum principe presbyter ordinatus, omnibus epiſcopis & reliquis Chriſtifidelibus ſalutem. Deinde continuo poſt exordium epiſtolæ: De primatibus,inquit,chariſſimi ſuper quibus me quidam veſtrum cōſuluerunt,& apoſtolicæ autoritatis (qua licet indigni domino diſpenſante fungimur) decretum poſtularunt,ſi eſſe deberent an ſecus, quantum hactenus de his a beato Petro & reliquis apoſtolis, ac a beato Clemente ſancto prędeceſſore noſtro & martyre nouimus ſtatutum, denegare vobis minime poſſumus,&c. Sacerdotum,fratres,ordo bipartitus eſt: & ſicut dominus illum conſtituit,a nullo debet perturbari. Scitis enim a domino electos & conſtitutos apoſtolos, & poſtea per diuerſas prouincias ad prædicandum diſperſos. Cum vero meſſis cœpiſſet creſcere videns dominus paucos eſſe operarios,ad eorum adiumentū elegit ſeptuaginta diſcipulos. Epiſcopi vero domini apoſtolorum, presbyteri quoq; ſeptuaginta diſcipulorum locum obtinent. Et paulo poſt: Amplius q̄ hos duos ordines ſacerdotum,nec Chriſtus nobis contulit, nec apoſtoli docuerunt. Epiſcoporum vero ordo vnus eſt,licet ſint primates illi, qui primas ciuitates tenent: qui & in quibuſdam locis patriarchæ a nonnullis vocantur. Illi autem qui in metropoli a beato Petro ordinante domino,& à prædeceſſore noſtro prædicto ſancto Clemēte,ſeu a nobis conſtituti ſunt,non omnes patriarchæ aut primates eſſe poſſunt: ſed illarum vrbium,quæ priſcis temporibus primatum tenuere,epiſcopi,primatum aut patriarcharum: reliquæ vero metropoles archiepiſcoporum aut metropolitanorum,nō autem primatum aut patriarcharum vtantur nominibus,&c. Aliæ autē primę ciuitates (quas vobis conſcriptas in quodam tomo mittimus) a ſanctis apoſtolis, & a beato Clemente,ſiue etiam a nobis primates prædicatores acceperunt. Hæc vero ſancta Romana & apoſtolica eccleſia,non ab ipſis apoſtolis, ſed ab ipſo domino ſaluatore noſtro primatum obtinuit,& eminentiam poteſtatis ſuper eccleſias vniuer- F

De ordine eccleſiaꝝ,q fuit a principio.

Romanam ab ipſo Chriſto obtinuiſſe primatum.

A uerſas,& totum populi Chriſtiani gregem aſſequuta eſt. Sicut ipſe dixit
beato Apoſtolo: Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam
meam,& portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam:& tibi dabo
claues regni cœlorum:& quæcunq; ligaueris ſuper terram,ligata erũt &
in cœlis:& quæcunq; ſolueris ſuper terram,ſoluta erunt & in cœlis,& c.
Prima ergo ſedes eſt cœleſti beneficio Romanæ eccleſiæ, quam beatiſſi- Reliquarũ
mi apoſtoli Petrus & Paulus ſuo martyrio conſecrauerunt,&c.Secun- ordinẽ con
da autem ſedes apud Alexandriam beati Petri nomine, a Marco eius di- ſtitutũ ab
ſcipulo & euangeliſta conſecrata eſt. Qui in Aegypto primus verbum apoſtolis & eorum ſuc-ceſſoribus.
veritatis directus a Petro prædicauit & glorioſum ſuſcepit martyrium.
Tertia vero ſedes apud Antiochiam eiuſdem beati Petri apoſtoli nomi-
ne habetur honorabilis. Quia illic priuſquam Romam veniret,habita-
uit,& Ignatium epiſcopum cõſtituit.Illic etiam primum Chriſtianorum
nomen nouellæ gentis exortum eſt.Reliquas vero (vt prædiximus)pri-
B mates ſedes prolixitatem vitantes epiſtolæ, in quodam tomo vobis con-
ſcriptas direximus. Hoc ipſum namque & beati apoſtoli inter ſe ſtatue- Ca.apo 35.
runt,vt epiſcopi ſingularum ſcirent gentium, quis inter eos primus eſſet,
quatenus ad eum potior eorum ſollicitudo pertineret.Nam & inter bea-
tos apoſtolos quædam fuit diſcretio poteſtatis. Et licet omnes eſſent apo
ſtoli,Petro tamen conceſſum eſt a domino, & hoc ipſum inter ſe ipſi vo-
luerunt,vt reliquis omnibus præeſſet apoſtolis,& Cephas exiſtens, prin-
cipium & caput teneret apoſtolatus. Hactenus ille Anacletus.Quem au-
dis affirmantem,vt ab apoſtolis, atq; adeo principe apoſtolorum Petro
& ſucceſſoribus eius, ſe & Clemente conſtituta ſit hierarchia inter reli-
quas eccleſias,earumq; antiſtites ſub vna Romana eccleſia,eiusq; pontifi-
ce. Vtque eadem ipſa Romana eccleſia, eiusq; pontifices, veluti beatiſſi-
mi Petri in ea ſucceſſores,non ab hominibus, non ab apoſtolis,ſed imme-
C diate ab ipſo domino ſaluatore noſtro, ſuper omnes omnino eccleſias,
& vniuerſum Chriſtiani populi gregem,primatum obtinuerint,& emi-
nentiam poteſtatis.Qui & in alia epiſtola, quam ſcribit catholicæ Chriſti
eccleſiæ:Si,inquit, difficiliores ortæ fuerint quæſtiones,aut epiſcoporum,
vel maiorum iudicia,aut maiores cauſæ,ad ſedem apoſtolicam,ſi appella-
tum fuerit,referantur. Quoniam apoſtoli hoc ſtatuerunt iuſſione ſalua-
toris, vt maiores & difficiles quæſtiones ſemper ad ſedem deferantur
apoſtolicam, ſuper quam Chriſtus vniuerſam ſtruxit eccleſiam, dicen-
te domino ad beatum principem apoſtolorum Petrum: Tu es Petrus &
ſuper hanc Petram ædificabo eccleſiam meam. Vides itaque quo autore,
& per quorum miniſterium ordinata & conſtituta ſit eccleſiaſtica hierar-
chia,ad quod caput vniuerſa referenda ſit.De quorum indubia fide cer-
taque veritate,tametſi nemo poſſit merito ambigere: omnium ſiquidem
ab initio, & totius eccleſiæ Chriſtianæ conſenſu, illi perhibente teſtimo-
niũ:nihilo minus propter catholicæ eccleſiæ,atq; eius hierarchię hoſtes &
aduer-

aduerſarios,quibus vilis eſt & nullius ponderis autoritas traditionis eccleſiaſticæ, ſcripturas autem ad ſuum ſenſum detorquent, & earum verum germanumq; ſenſum adulterant,preſſius,articulatius, diſtinctiusq; hæc nobis demonſtranda ſunt. Quandoquidem in his pendet caput & cardo totius rei eccleſiaſticæ. D

Capita argumẽtorũ, quæ hoc libro explicã tur.

In primis itaq; luce clarius demonſtrabimus, Petrum conſtitutum a Chriſto apoſtolici illius chori principem,atq; adeo vniuerſæ eccleſiæ paſtorem ſummum & pręcipuum,aduerſariorum ſimul machinationes & argumenta diluentes in contrarium.Deinde,qui Petro ſucceſſerint in illo primatu eccleſiaſtico,quandoquidem & hoc nunc in dubium reuocant. Tertio loco,quam autoritatem conueniebat habere totius eccleſiæ præſidẽ.Et q eadem ipſi Petro & ſucceſſoribus eius ſingulari prærogatiua a Chriſto collata fuerit.Poſtremo,de cõciliorum autoritate diſputabimus, qualem quantamq; habeant:& an ea ſubiecta ſit capiti hierarchiæ eccleſiaſticæ,an vero contra.Quæ vbi modum finemq; congruentem ſortita fuerint,haud longe a ſuo ſcopo ad præſens inſtituta aberrarit tractatio. E

Petrum conſtitutum a Chriſto, apoſtolorum, atque adeo totius hierarchiæ eccleſiaſticæ caput & principem. CAP. II.

TAmetſi ex his,quæ ſuperius demonſtrata ſunt, ſatis clare pateat veritas eius,quod hic demonſtrandum aſſumitur. Quandoquidem cum abſq; diligentiſſime cõſtituta hierarchia eccleſiaſtica, ordinataque per vnius præſidentis ſupereminentem autoritatem, nec ad momẽtum ſubſiſtere potuiſſet eccleſia,& teſtes ſunt omnes ab initio ſcriptores ab ipſis omnino apoſtolorũ temporibus ita conſtitutam ab initio, nec aliud caput,alium ſuum præſidem recognouiſſe, q̃ Romanos pontifices,velut ſucceſſores Petri,nullum etiam nec ab ipſo initio ſe geſſiſſe pro eiuſmodi,nullum hæreticum aut ſchiſmaticum,quantumuis arrogãtem, ſibi præſumpſiſſe autoritatem huiuſmodi. Vniuerſos autem ab initio Romanos pontifices, quo ſupra nomine, magna confidentia exercuiſſe eandem ſuper vniuerſam eccleſiam. Idque recognoſcente & approbante eadem, quacunque patebat, catholica Chriſti eccleſia (quod partim teſtificantibus Anacleto & Leone ſanctiſſimis pontificibus paulo ante intellexiſti,& poſt luce clarius intelliges)cuius cõmunem ſenſum & conſenſum ea perpetua ſucceſſionis ſerie ad nos deductum, haud minorem ipſis euangelicis literis autoritatem habere,libro primo euidenter demonſtrauimus. Quis dubitabit illam eccleſiaſtici primatus autoritatẽ a Chriſto commiſſam Petro,& ſucceſſoribus eius,Romanis pontificibus:niſi ſi quis forte dubitet eodem autore eſſe aut fuiſſe eccleſiã? Nicolaus ille ſanctiſſimus pontifex beati Petri in apoſtolica cathedra ſucceſſor,ad Michaelem imperatorem aduerſus eiuſdem autoritatem ferocientem, ante annos circiter ſeptingentos,ſcripſit in hæc verba: Priuilegia iſtius ſedis perpetua ſunt,diuinitus radicata atque plantata ſunt,impingi poſſunt,transferri F

A ferri non poſſunt: quæ ante imperium veſtrum fuerunt, & permanent (deo gratię) hactenus illibata, manebuntq; poſt vos, & quouſq; Chriſtianum nomen prædicatum fuerit, illa ſubſiſtere nõ ceſſabunt immutilata. Iſta igitur priuilegia huic ſanctę eccleſiæ a Chriſto donata ſunt, a ſynodis donata non ſunt, ſed celebrata ac venerata ſolummodo: per quę non tam honor q̃ onus nobis incumbit. Licet ipſum honorẽ non meritis noſtris, ſed ordinatione gratiæ dei per beatũ Petrum, & in beato Petro ſimul adepti, nos cogunt, nosq; cõpellunt omnium habere ſollicitudinem eccleſiarum dei. Hæc ille Nicolaus imperatori tunc ſe efferẽti aduerſus huius ſanctæ ſedis autoritatem, confidentiſſime obiecit. Hæc eadem comprobata videlicet circiter ſeptingentorum deinceps annorum continua ſucceſſione, aduerſus gigantes iſtos, qui Chriſto, eiusq; vicario, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi internitiale bellum inferre non ceſſant, & lacerare ſacroſan-
B ctam illam autoritatẽ, multo obijciemus confidentius: Ante vos fuerunt, etiam nunc permanent, etſi vos ruperitis, permanebuntq; poſt vos huius ſanctæ ſedis illa priuilegia, nec quouſq; prædicatum nomẽ Chriſtianum fuerit, eadem ceſſabunt immutilata ſubſiſtere.

Sed quoniam ijdem illi ſacroſanctę maieſtatis gigantei oppugnatores eccleſiaſticam autoritatem nullius faciunt, nihil recipiunt, niſi demonſtratum ex ſacris literis: quas tamen & ipſas pro ſuo ſenſu & arbitrio, probant, reprobant: & ſi quando ſuæ impietati aduerſari manifeſte videntur, ex albo ſubmouent & exautorant, proſcindunt, lacerant, torquent, adulterant. Et impudenti ore, omnibus retro ſcriptoribus, & vniuerſæ ab initio Chriſti eccleſiæ reclamantes, nullum in euangelicis aut apoſtolicis literis verbum inueniri contendunt, quod pro Petri & ſucceſſorum eius in eccleſiaſtica hierarchia primatu faciat: quo cæcam eorundem impudentiam magis traducamus, ſi quo modo vt reſipiſcant, confundi po-
C terunt, vtque medeamur infirmioribus in fide, quibus illi de certis, & tot ſeculorum totius eccleſiæ conſenſu firmatis, vel ſcrupulum ingeſſerunt, vel etiam ſecum pertraxerunt in barathrum impietatis & perfidiæ: ipſæ nobis euangelicæ apoſtolicæq; literæ hic excutiendæ ſunt, & videndum, num quid in eis deprehendi poſſit, quod pro Petri in eccleſiaſtica hierarchia primatu faciat.

Ex euangelicis ſcripturis demonſtrare primatũ Petri in eccleſiaſtica hierarchia.

Mihi vero ita conſonanter omnia huic vni perhibere teſtimonium videntur, ita diligenter & accurate, cum in carne cum carnalibus adhuc ageret apoſtolis, eundem conſtituiſſe & ſubinde repetiſſe & inculcaſſe Chriſtum, vt nihil omnium maiori ſibi curæ fuiſſe videatur. Spero autem etiam te, quiſquis es lector, modo æquum nobis animum tantiſper accõmodare volueris, idem nobiſcum iudicaturum.

Quod priuſquam demonſtrare aggrediamur, hoc te præmonere voluimus, pleraq; inter illos adhuc rudes & carnales apoſtolos dixiſſe, egiſſeq; Chriſtum, quibus latentis aliquid ſacramenti ſignificare & commen

Multa dixiſſe egiſſeque Chrm inter apoſtolos, q-

D

rũ ꝗdẽ non intelligebãt myſteria ante vnctionẽ ſpiritus. Matth.15 Marci 8 Ioannis 13

dare eiſdem volebat:quorum tamen illi adeo nondum intelligebant myſteria,vt etiam in apertiſſimis eius ſermonibus vel ipſa luce meridiana clarioribus frequenter hallucinarentur,quemadmodum vniuerſa ferme atteſtatur hiſtoria euangelica. Quare toties audiunt:Adhuc & vos ſine intellectu eſtis? Nondum cognoſcitis & intelligitis? Adhuc cæcatum habetis cor veſtrum? Oculos habentes non videtis,& aures habentes non auditis? Sic & Petro recuſanti ſibi lauari pedes dictum eſt:Quod ego facio, tu neſcis modo,ſcies autem poſtea. Hæc itaque vniuerſa, quamuis carnalibus adhuc nec intelligentibus, ideo tamen inculcabat præceptor optimus,vt eorum omnium recordarentur poſtea, induti ex alto virtute ſpiritus,qui eoſdem & myſteria ſimul edocuit,omnemque rectæ intelligentiæ eorundem veritatem. Qua de re,cum proxima iam morte in cuſtodia ſermonum ſuorum doceret eſſe ſalutem, ne ex hoc turbarentur, ꝙ eoſdem nec fideli mandaſſet memoriæ,nec ſane intellexiſſent, ſubiunxit pius & miſericors dominus: Paracletus autem ſpiritus ſanctus,quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omia quæcunq; dixi vobis:ille me clarificabit,hoc eſt, præſtabit meorum & dictorum & actorum omnium intelligentiam veram. E

Ioannis 14

Itaq; ſi dictorum actorumq; Chriſti omnium rationem myſteriaq; diligenter perquiſieris, facile confido te inuenturum nobiſcum, quod pro Petri primatu in eccleſiaſtica hierarchia faciat, imo vbi idem deſignarit Petrum eccleſiæ ſuæ caput & principem. Mihi ſane videtur hoc ipſum feciſſe, cum nomen illi mutaret,ac de ſuo illud petræ ſaxiq; imponeret. Neque enim fruſtra,aut ſine magno myſterio mutatum alicui nomen in ſcripturis inuenimus. Sic Abrahæ confœderato iam ſibi magnifico illo glorioſoq; fœdere(Ego,inquit,ſum,& ponam pactum meũ tecum, erisque pater multarum gentium)nomen impoſuit,quod hoc ipſum ſignificaret. Nec,inquit,vltra vocabitur nomen tuum Abram, ſed appellaberis Abraham,quia patrem multarum gentium conſtitui te:faciam te creſcere vehemẽtiſſime. Ita & Sarai,Iſaac,Iacob,Salomoni,Ioanni quoque præcurſori cæteriſq;,ne ſim prolixior,non ſine grandi myſterio aut commutatum nomen,aut naſcituris impoſitum legimus. Quare neque hic ſuum defuiſſe myſterium confidendum eſt. Sed non vni,inquies, Petro inter apoſtolos mutatum nomen a Chriſto:quin & Iacobo & Ioanni filijs Zebedæi. Et impoſuit illis,inquit,nomina Boanerges, quod eſt filij tonitrui. Et his quoq; fatemur nouũ nomen impoſitũ a Chriſto, aut potius commune quoddam cognomen additũ verius,ꝗ̃ mutatum principale ac pro priũ. Nuſꝗ̃ enim aliter ꝗ̃ prioribus illis ſuis appellanẽ nominibus,neq; etiam huius cognominis vſquã fit mentio,niſi vbi hoc illis imponitur ſemel omnino apud Marcũ. Nec tamen vel huius cognominis additio ſingulari carebat prærogatiua & myſterio. Nam & hos duos vna cũ Petro ad ſecretiſſima queq; admiſit,vnde excludebat reliquos,hos ſolos adduxit ſecum

Quando a Chriſto deſignatus ſit Petrus caput eccleſię

Diuinitus impoſitorũ nominũ magna ſemp myſteria.

Geneſis 17

F

Marci 3

Matth.17

A cum in montem,& regni ſui,ſuæq́; gloriæ prægustamentum quoddam eiſdem exhibuit,ſpeculatoresq́; fecit illius magnificæ gloriæ. Vnde hanc cœlitus delapſam vocem audierũt:Hic eſt filius meus dilectus,&c. Cum ingrederetur quoq́; archiſynagogi illius domum ſuſcitare mortuam puellam,non permiſit vt quiſquam ſe ſequeretur, inquit euangeliſta, præter Petrum,Iacobum,& Ioãnem. Ab illa etiam nouiſſima cœna cum exiuiſſet orare in prædium, cæteris quidem diſcipulis dixit: Sedete hic, donec orem. Aſſumpto autem Petro & duobus filijs Zebedæi,cœpit pauere,tœdere,contriſtari & mœſtus eſſe, atque ait illis: Triſtis eſt anima mea vſq́; ad mortem: vt quibus ſuæ gloriæ in carne mortali guſtum quendam præbuerat, ſuæ etiam infirmitatis præ alijs teſtes magis familiares haberet. Nec his dixit, vt cæteris: Sedete hic, donec orem, ſed ſuſtinete hic & vigilate mecum. Ex quibus facile intelligis, nec Zebedæi filijs abſq́; Marci 5

B ſpeciali aliqua prærogatiua magnoque myſterio fuiſſe illam additionem noui cognominis.

Sed ſicut diuerſa hæc ſunt,Petri,inquã,& Boanerges vocabula, ita ſua cuiq́; myſteria quæ ipſis nominibus ſignificãtur. Hos quidẽ tonitrui cognominauit filios, velut ad diuinorum ſecreta myſteriorum euolaturos altius. At nec res defuit cognomini. De Iacobo equidem qualis fuerit inter apoſtolos,facile indicat illa Herodis in eccleſiam recens natam mota perſequutio, quam incepit a Iacobo, tanq̃ ab eo qui eſſet ſingularis cuiuſdam prærogatiuæ & dignitatis inter apoſtolos,ab eo ad Petrum continue veniens totius eccleſiæ principem. Ioanne vero quis euolauit ſublimius? cum ad ipſum dei verbum, non tam audaci, vt inquit ille, q̃ felici temeritate prorumperet, ac cœleſti reuelatione ſaturatus, illud prooemium cœlo veniens eructaret: In principio erat verbum,& verbum erat apud deum, & deus erat verbum,hoc erat in principio apud deum.

C Nunquid non audis hic tonitrui filium? At Simoni alia eſt ratio noui nominis, quod illi a ſeipſo deriuatum impoſuit, nempe Cephæ,hoc eſt, lapidis aut petræ. Petra enim erat Chriſtus, inquit Apoſtolus, ac proinde a Chriſto petra dictus eſt Petrus, vt hac ipſa ſui nominis communicatione, ſuas quoq́; vices geſturum ipſum in eccleſia, atque eius pro ſe caput futurum ſignificaret, vnde vniuerſa eccleſia dependeret, haud ſecus q̃ a fundamento ædificium. Hoc enim illius ex multis ſibi conuenientibus electi ſingularis nominis myſterio clare ſignificauit, vt ſuper ipſum, velut ſuper ſaxum aliquod totius eccleſiaſticæ ſtructuræ, conſtruenda foret ædificatio. Quomodo de Ioſua prædicit Iacob ſuo filio Ioſeph ex ipſo egreſſurum illum paſtorem & lapidem Iſrael. Itaque vt primum adduxiſſet illum eius frater Andreas ad Ieſum, vt qui prior ſecutus erat dominum iamdudum Ioannis diſcipulus, quem de illo dicentem audierat: Ecce agnus dei, intuitus eum Ieſus dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus aut lapis. Intuitus eſt eum, inquit

Myſterium nominis Cephæ aut Petri.

Ioannis 1

X ij ille

Cōment. in Ioannē lib. 2. cap. 12. illeCyrillus, vt deum decebat, qui corda & renes ſcrutatur, videtque, qui D
nihil ignorat, ad quantam & fidem & virtutem diſcipulus perueturus
ſit, & antea q̃ aliquid de eo quæſiuiſſet, tam ipſum, q̃ patrem eius nomine
appellat, & hac re diſcipulum inſtruit illum, ſe eſſe qui cuncta etiam an-
tequam fiant, nouit, nec Simon iam fore nomen ſibi, ſed Petrus prædi-
cit, vocabulo ipſo commode ſignificans, ꝙ in eo tanquam in petra lapi-
deque firmiſſimo ſuam eſſet ædificaturus eccleſiam. Hæc ille Cyrillus.
In Ioan. homilia 16. Audis itaque huius nominis myſterium. Sed & Chryſoſtomus eun-
dem locum exponens: Aduertendum autem, inquit, ꝙ non omnia, quæ
ventura erant ei, hoc primo congreſſu prædixit: nō enim appellauit eum
Petrum, non dixit ſuper eam petram ædificaturum ſe eccleſiam ſuam, ſed
dixit: Tu vocaberis Cephas, adhuc in futurū hoc differens, maioris enim
erat autoritatis & poteſtatis nomen. Ea enim Chriſtus nūc continuit, hu-
milius a principio loquitur. Cum vero diuinitatem ſuam mōſtraret, ma-
iora narrauit, inquiens: Ego dico tibi, tu eſt Petrus, & ſuper hanc petram E
ædificabo eccleſiam meam. Audis & hic ex Chryſoſtomo maioris eſſe
autoritatis ac poteſtatis nomen Cephæ aut Petri. Et nunquid vanus
fuit aut nugator Chriſtus, vt non tribuerit hoc ipſum Petro, quod in
promiſſo illi tam auſpicato nomine euenturum ſignificauit, nempe ma-
iorem illam, vt Chryſoſtomus loquitur, & vicariam pro ſe autorita-
tem & poteſtatem? vtque ſuper ipſum tanquam ſuper petram & ſoli-
diſſimum ſaxum non conſtruxerit eccleſiam ſuam? nunquid mēdacem
illum faciemus, qui dixit non præterituram generationem illam, donec o-
mnia, quæ dixiſſet, implerentur?

Sed quoniam iuxta ſententiam præfatam Chryſoſtomi, in primo illo
congreſſu nondum impoſuit illi hoc tam auguſtum & magnificum no-
men Petri, ſed tanquam in futurum reſpiciēs dixit: Tu vocaberis Cephas,
maiori adhuc merito illud ipſum reſeruans, tempeſtiuum videtur, vt ad F
ipſum accedamus locum vbi illi hoc impoſitum eſt de præſenti, plus for
te lucis ibidem inuenturi, atque ab ipſo eius autore energiam quoque
eius ac myſteria intellecturi planius. Habet itaque Matthæus in hunc mo
Matth. 16 dum: Cum veniſſet Ieſus in partes Cæſariæ Philippi, interrogauit diſci-
pulos ſuos dicens: Quem me dicunt homines eſſe filium hominis? Illi ve-
ro dicebant: Alij quidem Ioannem Baptiſtam, alij autem Heliam, alij
vero Hieremiam, aut vnum ex prophetis. Dicit illis Ieſus: Vos autem
quem me eſſe dicitis? Reſpondens autem Simon Petrus dixit: Tu es
Chriſtus filius dei viui, & reſpōdens Ieſus dixit illi: Beatus es Simon Bar
Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi: ſed pater meus, qui in cœlis
eſt. Et ego dico tibi: quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo ec-
cleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam: & tibi da
bo claues regni cœlorum. Et quodcunq; ligaueris ſuper terram, erit liga-
tum & in cœlis, & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in
cœlis,

A cœlis. Hactenus verba euangeliſtæ. In quibus audis primum, quali me-
rito ille Simon Ioannis tam auguſto Petri nomine donatus fuerit, quan-
ta cum commendatione, quamque magnificis ipſum promiſſis eidem
ſit impoſitum: vt vel ex eo quiuis facile intelligeret, non vulgare in eo con
tineri myſterium. Quod tametſi ipſa ratio nominis per ſe ſatis clare indi-
cet, ne tamen in re tantopere neceſſaria, cuiquam eſſet ſeu dubitãdi ſeu hal
lucinandi locus, idem ipſe nobis Chriſtus clariſſime explicauit, dicens: Et
ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Audis quid nomine illo
Cephæ, hoc eſt, Petri aut lapidis illi impoſito, omnibus inculcare volebat
Chriſtus, nempe ſuper ipſum, veluti ſolidum quoddam fundamentum
ſuam ædificatam eccleſiam, quæ haud ſecus ab eo dependeret, ꝗ̃ a ſuo
fundamento ædificium. Vt futura, inquit ille Chryſoſtomus, eccleſia, In Matth. homilia 55.
tot tantisque fluctibus impetu irrumpentibus, immobilis maneat, cuius
B paſtor & caput piſcator homo, atque ignobilis, terrarum orbe reluctan-
te, adamantis naturam firmitate ſuperet. Et hæc omnia Chriſtus, quæ
ſolius dei ſunt, pollicetur ſe daturum Petro. Ita quoque & pater ad Hie-
remiam dicebat: Sicut columnam ferream & ſicut murum æneum po-
ſui te. Sed ipſum quidem gentium pater, hunc autem vniuerſo orbi ter-
rarum Chriſtus præpoſuit, &c. Tu vero (lectori ait) mecum ex ijs omni-
bus quanta ſit Petri poteſtas, intellige: Ego, inquit, dico tibi: Tu es Petrus,
& ſuper te ædificabo eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cœlorum.
Hactenus ille. Audis itaque myſterium auguſtiſſimi nominis, audis piſ-
catorē hominem caput hic & paſtorē conſtitutum eccleſiæ, audis vniuer
ſo orbi terrarū præpoſitum, totius deniq; eccleſiaſtici ædificij, velut funda
mentū quoddam in ſe molē ſuſtinens, ac cōtinens compaginis vnitatem.

Orthodoxæ ſanæq; intelligentiæ dictorum Chriſti verborum ad Petrum aſſertio aduer-
ſus deprauationem hæreticam. CAP. III.

C Ideo hic veritatis hoſtes laborare plurimum, eidemque quan-
tum poſſunt, manibus pedibusque repugnare, & dicta Chriſti
verba torquere, retorquere, ac ſurſum deorſumque miſcere &
confundere omnia, quo Petro diuinitus ſibi tributum honorem eripi-
ant. Principio itaque hæc tam magnifica Chriſti verba ad Petrum: Bea- Quibuſnã modis Chriſti verba ad Petrũ detorqueant hæretici.
tus es Simon Bar Iona, & quæ ſequuntur cætera, nihil proprie aut pe-
culiariter ad Petrum pertinere contendunt: ſed vel ad omnes æque a-
poſtolos, vt quos vniuerſos interrogauit, quid de ſe ſentirent: pro qui-
bus omnibus ſuo illo more, in perſona ac veluti organum omnium re-
ſpondiſſe vnum Petrum, quemadmodum & diuo Hieronymo alicu-
bi viſum eſt. Vel ad eccleſiam ipſam, cuius ſunt illæ claues promiſſæ Pe
tro, vt qui eius velut in figura videtur geſſiſſe perſonam, vt nõnuſquam
Auguſtinus affirmat.

Deinde, nec per petram, ſuper quã ædificaturum ſe eccleſiã ſuam pro-
miſit Chriſtus, vlla ratione Petrũ volunt intelligi. Sed nõnulli ipſam Petri

confeſſionem aut fidem,quemadmodum Hilarius & Auguſtinus cæteriq; nonnunquam loqui videntur. Alij vero,nec Petrum,nec fidem eius: ſed Chriſtum ipſum,idq; eiuſdē Auguſtini autoritate, cui alicubi viſum eſt hunc locum etiam hoc pacto poſſe intelligi,perinde ac ſi dixiſſet: Tu es Petrus,& ſuper hanc petrā,quam confeſſus es, ſuper hanc petrā,quam cognouiſti,dicens: Tu es Chriſtus filius dei viui,ædificabo eccleſiam meam. Super me ædificabo te,non me ſuper te. Cui ſententiæ adſtipulari volunt etiam illud Apoſtoli: Fundamētum aliud nemo poteſt ponere,præter quod poſitum eſt,quod eſt Chriſtus Ieſus,qui & idem eſt caput eccleſiæ ſuæ. Non poteſt autem duo fundamenta habere eccleſia non magis,q̃ bina capita,niſi monſtrum quoddam eam facere voluerimus. Et hæc atque eiuſmodi obganniunt aduerſarij. D

1.Cor.3

Ad vnum proprie Petrum pertinuiſſe illa Chriſti verba: Beatus es Simō Bar Iona, &c.

Nos vero a planiſſima verborum Chriſti intelligentia nec latum digitum recedentes,ad vnum propriiſſime Petrum hæc eiuſdem Chriſti verba: Beatus es Simon Bar Iona,& cætera quæ ſequuntur,pertinere contendimus,qui de ſua tantū ipſius fide interroganti ſaluatori reſpondit id q̃d ſibi reuelauerat cœleſtis pater: Tu es Chriſtus filius dei viui. Illum ipſum vere eſſe eam petram,ſuper quā fundata Chriſti eccleſia, nullis inferorum poteſtatibus cedit. Eidem illi promiſſas datasq; claues regni cœlorum,& præpotentem illam etiam cœlos penetrantem ligandi ſoluendiq; autoritatem. Et ne quis hanc nobis veram orthodoxamque verborum Chriſti ſententiam vlla vi quocumq; torquendo poſſit auertere, primum ex illis ipſis Chriſti verbis clariſſimam hanc eſſe quam protulimus, germanāq; eorundem intelligentiam,oſtendere conabimur. Deinde eiſdem adhibebimus inflexibilem illam rectę ſcripturarum intelligentiæ amuſſim,nempe communem orthodoxæ eccleſiæ ſenſum: quē(vt primo libro demonſtratum eſt)in ſanctorum orthodoxorumq; patrum(in quibus eundem illum Chriſti viguiſſe ſpiritum certum eſt,quem & illa columna,illud firmamentum veritatis eccleſia inſtructorem nacta eſt) concordi ſententia clariſſime licebit perſpicere. E F

Ex ipſis Chriſti verbis demonſtrare.

Primū itaq; haud ſane intelligo,quid hic dubitari poſſit, ſi quis ipſam Chriſti interrogationem paulo perpendat attentius,quin pro vno ſe illa reſponderit Petrus dicens: Tu es Chriſtus filius dei viui, cum certum ſit, ſi quis eius, quod interrogabatur, naturam perpendat, ipſum pro nullo alio reſpondere potuiſſe. Nam interroganti ante de vulgi turbæque ſententia, poterant communiter reſpondere, vt alios alia loquentes audierant. Quare etiam communiter ac pluraliter tunc reſponderunt dicentes: Alij quidem Ioannē Baptiſtam,alij vero Heliam,Hieremiā, aut ex illis antiquis prophetis aliquem. At rurſus interrogati, quid ſentirent ipſi de Chriſto,hoc eſt,quiſq; ſecū ac in corde ſuo,iam non erat amplius in commune reſpondēdi locus,neq; enim vna erat eorū omniū communisq; de Chriſto ſententia. Quæ etſi fuiſſet,nemo tamen fidei cōſcientiæq; alterius

A teſtis eſſe poterat, nemo videre de alio, q̃ vno ſe reſpõdere quid crederet. Hic iam tacentibus cæteris pro ſeipſo reſpõdit vnus Petrus: Tu es Chriſtus ille filius dei viui. Fortaſſis verum eſt quod ſcribit Hilarius apud reliquos nondum conſtitutam illam firmamq; fuiſſe de Chriſto ſententiam, vt quæ communem fidem Iudæorum, etiam de ſuo illo quem expectabãt, Meſſia ſuperabat: ſupra quem nõ eſt incredibile illos adhuc nihil ſenſiſſe de Chriſto altius aut magnificentius. At Petro ſublimius aliquid reuelauerat cœleſtis pater: quemadmodum ipſa Chriſti verba clariſſime atteſtãtur. Vtcunq; tamẽ illud ſe habeat, hoc certo certius eſt, vnius Petri hanc pro ſeipſo fuiſſe confeſſionem. Quo enim pacto alienæ fidei, eiuſq; fidei quæ communem omniũ de Meſſia fidem ſuperabat, potuiſſet perhibere teſtimonium, qui corda cogitationeſq; aliorum intueri non poterat? quandoquidem latet fides in intimis cordium penetralibus. Niſi for-
B te inter ſe habuiſſe quis dicat deliberationem in commune de quæſtione propoſita: quam nullam præceſſiſſe, clare demonſtrat euangelicæ lectionis ſeries. Siquidem cõtinuo, vt de ſua ſunt interrogati ſententia, non reſpexit ad alios Petrus, non ad carnem & ſanguinem: ſed moræ impatiens pro ſuo conſueto ac familiari in Chriſtum feruore cõtinuo proſiliuit, & alios anteuertẽs nec ab eis, quid ſibi reſpondendũ foret, expectãs, in glorioſam illã confeſſionem prorupit, quã vni ſibi ſingulariter præ alijs reuelauerat cœleſtis pater: Tu es Chriſtus ille, &c. Cuius tam glorioſæ confeſſionis merito, vnus quoq; audiuit a Chriſto: Beatus es Simon fili Ioãnis.

Non erat illi ſatis hic Simonem dicere, niſi et patris proprij cognomen adijceret. Ergo ne fuit alius quiſq̃ apoſtolorũ Simon Ionæ filius? Quia caro, inquit, & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus cœleſtis. Tibi, inquit, non vobis omnibus. Ex quibus verbis, vt ſatis clare conſtat, eo tem-
C pore nullum cæterorum apoſtolorum ad tãtam fidei ſublimitatem perueniſſe: ita omnino certum eſt, nec tunc, nec longe poſtea fuiſſe vnam illam apoſtolorum omnium de Chriſto ſentẽtiam, quum illum Satanam ac proditorem Iudam inter illos fuiſſe, inficiari non poſſis. Qui ſi aut tũc, aut etiam poſtea, certo credidiſſet eſſe illum Meſſiam, dei viuentis filium, nunquid dominum gloriæ prodidiſſet ad mortem? certe incredibile ipſum videtur Paulo apoſtolo. Sed quid opus eſt hac coniectura, tametſi euidentiſſima, hoc colligere, cuius ipſe nobis Chriſtus luculentiſſimum perhibuit teſtimonium? Cum enim ſcandalizati eſſent etiam diſcipulorum eius plerique ob ea, quæ dixerat de carne ſua manducanda & bibendo ſanguine, ad eoſdem conuerſus: Sunt quidam, inquit, ex vobis, qui non credunt. Et quod inter hos non credentes, notauerit etiam Iudam, quamuis apoſtolum, continuo explicat euangeliſta dicens: Sciebat enim ab initio Ieſus, qui eſſent credentes in eum, & quis traditurus eſſet eum. Vides ergo Iudam illum nõ credidiſſe in Chriſtum. Quomodo igitur pro apoſtolis oĩbus hic reſpõdiſſet Petrus id, quod certum Ioan.6

eſt non omnes ſenſiſſe de Chriſto? D

Iam & ſequentia expende verborum Chriſti,ex quibus nihilo minus eſt euidens hæc omnia pertinere ad vnum popriiſſime Petri.Nam poſtquam beatum pronunciaſſet,non Iudam Iſchariotis, non Iacobũ aut Ioannem Zebedæi, ſed Simonem Ionæ filium, quem ad tam excellentem fidem illuminauerat cœleſtis pater, ſubiungit: Et ego quoq; dico tibi, ꝙ tu es Petrus.Dixerat illi in primo illo congreſſu, cuius Andreas frater ſuus dux & procurator fuerat: Tu es Simon filius Ionæ, tu vocaberis Cephas,quod interpretatur Petrus,hoc eſt,lapis.Nunquid idem dixit venienti ad ſe Andreæ,Iacobo,aut Ioanni Zebedæi filiis? Vocaberis, inquit, veluti prænuncians,nõdum vocaris,aut es.Auguſtius enim erat hoc nomen,quemadmodum ex Chryſoſtomo paulo ante audiuimus, maiorisque autoritatis ac dignitatis, q̃ vt ſine inſigni merito eſſet tribuendum. Nunc vero cum eius diuinitatem monſtrauit,& tacentibus cæteris,& vt E par credere eſt,nondum credentibus,clare,conſtanter, promptiſſimeque confeſſus eſt confeſſionem illam glorioſam eximio veluti præmio remunerans, promiſſum implet, nunc dicit illi non vt prius, tu es Simon Ionæ filius,tu vocaberis Petrus,ſed tu es Petrus, aut lapis, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Perinde ac ſi diceret: Tametſi ego ſim natura illa inuiolabilis & firma petra, cui eccleſiaſtica inædificata domus aduerſus ingruentem vim omnem inconcuſſa & ſtabilis permanet: ego ille lapis angularis,qui totius ædificii vnitatem contineo: ego quoq; illud fundamentum, præter quod nemo poteſt aliud ponere,& in quo omnis conſtructa ædificatio creſcit in templum ſanctum in domino: ego habeam clauem illam Dauid, qui aperio & nemo claudit, claudo & nemo aperit:tibi nihilo minus mecum participatione communia hæc erunt omnia,quæ mihi ſunt naturalia.Nam & tu petra es,ſuper quã inædificata eccleſia,nec infernalium poteſtatum vim pertimeſcet:tu lapis eccleſiaſtici F ædificii compaginis vnitatem continens:tu deniq; fundamẽtum etiam eccleſiæ.Et tibi quoq; dabo claues regni cœlorum,atq; eam autoritatem, vt quicquid hic ligaueris aut ſolueris in eccleſia,hoc ipſum ratũ firmumque habeatur in cœlis. Hæc eſt verborum Chriſti ad Petrum, non contorta,non adulterata,non vi inducta, ſed plana, germana, natiuaq; & ex ipſis verbis naſcens intelligentia, ſibi vndiq; conſona, & cui tam præcedentia,q̃ ſubſequentia omnia perhibent teſtimonium.

Vera intelligẽtia verborũ Chriſti ad Petrum.

Sed quoniã nullus ſcripturæ locus ita planus eſt aut apertus, qui ab hæreticorum ſcripturas adulterantium,torquẽtium, & ad ſuum ſenſum deprauantium,vi & iniuria ſe prorſus vindicet. Sunt enim illæ (vt non minus vere,q̃ feſtiue dixit quidam) velut naſus cereus, qui ſe horſum,illorſum,& in quam volueris partem,trahi,retrahi,fingiq; facile permittit, & tanq̃ plũbea quędam Lesbiæ ædificationis regula, quã non ſit difficile accõmodare ad quiduis volueris.Suã illis amuſſim adhibere oportet, nõ plum-

Scripturas ab hæreticorũ vi & iniuria ſe prorſus vindicare non poſſe.

A plumbeam aliquam & æque facile flexibilem: ſed firmã & rigidam, ſed illam columnam, illud firmamentũ veritatis, catholicæ, inquã, eccleſiæ communem ſenſum & ſententiam. Tum demum certi ſecuriq́ de genuina veraq́ earundẽ intelligentia, ſi illi per omnia cõſonet, quæ vt canonicam ſcripturis autoritatem impartita eſt, ita veræ orthodoxæq́ earundẽ intelligentiæ Lydius lapis eſt. Eam autem ex concordi ſanctorũ orthodoxorumq́ ab initio ad nos vſq́ patrũ ſententia certo colligendã ſupra demõſtrauimus. Vbi enĩ congregantur illæ aquilæ, ibi corpus eſt, ibi Chriſtus & veritas: non aũt in hæreticorũ deſertis, antris, penetralibus & latibulis.

Rectę intelligẽtiæ ſcripturarũ amuſſis inflexibilis eadem a vitę deprauatione vendicans hæreticorum, concors catholicæ eccleſię & patrum omnium ſententia.

Age itaq́ in concilium conuocemus illarum aquilarum, & ſanctiſſimorum parum noſtrorum venerabilem illum chorum, & per ſingulos ipſorum de Chriſti verbis propoſitis ad Petrum ſciſcitemur ſententiam. Quæ ſi explicatæ paulo ante a nobis concordare inuenta fuerit, de ortho
B doxa eius veritate ſecuri, hæreticum illum pronunciare, quiſquis eidem ſtudioſe aduerſatus fuerit, nihil dubitabimus.

Interrogemus autem in primis glorioſum illum Chriſti martyrem & beatiſſ. Petri ſucceſſorem & diſcipulum Clementem, quam ipſe de prædictis Chriſti verbis intelligẽtiam a ſuo illo præceptore didicerit, quã docuerit catholicam, cui præſidebat, eccleſiam. Hic in epiſtola prima ad Iacobum fratrem dñi, quam ante annos mille & circiter ducentos, e Græco in Latinum vertit Ruffinus ille Toranus, tot inſignium autorum interpres, Origenis, inquam, Xiſti philoſophi, Euſebij Cæſarieñ. Gregorij Nazianzeni, Baſilij Magni, Pamphili martyris, Euagrij quoq́, Theologicæ rei e Græcis, quod in confeſſo eſt, facile principum, ne quis (vt nunc certiſſima omnia in dubium reuocãtur) de eius fide & antiquitate dubitet. In hac, inquam, epiſtola in ipſo ſtatim initio affirmat, Simonem Petrum veræ fidei merito fundamentum definitum eſſe eccleſiæ. Qua, inquit, de
C cauſa etiam domini ore diuino cognominatus eſt Petrus, qui fuit primitiæ electionis domini apoſtolorum primus, cui & primo deus pater filium reuelauit, cui & Chriſtus competenter beatitudinem contulit. Hęc ille Clemens. A quo audis confirmari per omnia, quam ante ſtatuimus, de prædictis Chriſti verbis ſententiam, vni Petro ſingularem illam beatitudinem collatam a Chriſto, vni primo reuelatum a deo patre filiũ, vnum glorioſæ illius cõfeſſionis merito honoratum illo Petri auguſtiſſimo cognomine, ac definitum eſſe fundamentum eccleſiæ.

Clementis teſtimonio.

Petrus fundamentum eccleſiæ.

Iam & huius ſucceſſorẽ æque in glorioſo martyrio, atq́ in cathedra apoſtolica Anacletũ proximo loco interrogemus, etiam B. Petri diſcipulum, & quem idem presbyterum ordinauerat, quam & ipſe de prædictis Chriſti verbis intelligentiam ab illo ſuo præceptore didicerit, quam docuerit catholicã, cui præfedit, eccleſiã. Scribit hic in epiſtola ad epiſcopos per Italiam paulo vltra medium: In nouo autem teſtamento poſt Chriſtum dñm a Petro ſacerdotalis cœpit ordo, quia ipſi primo pontificatus in ec-

Anacleti teſtimonio Petrum caput eccleſię & pontificem primũ dictis verbis conſtitutũ a Chriſto.

in eccleſia datus eſt, dicente dño ad eum: Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam, & tibi dabo claues regni cœlorum. Rurſus in epiſtola ad vniuerſos toto orbe Chriſti ſacerdotes & epiſcopos, affirmans & inculcans Romanã eccleſiam nõ ab apoſtolis, ſed ab ipſo dño, ſaluatore noſtro obtinuiſſe primatum & eminẽtiam poteſtatis ſuper alias eccleſias vniuerſas, & totius Chriſtiani populi gregem, hoc ipſum dictis Chriſti ad Petrũ comprobat: Sicut, inquit, ipſe beato Petro apoſtolo dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc ædificabo eccleſiam meam. Vides itaq́ etiam ex huius ſententia, non ſolum ad vnum proprie Petrum & ſucceſſores eius Romanos pontifices pertinuiſſe prædicta Chriſti verba: ſed & põtificem primum, paſtoremq́ ſummum & caput per ea conſtitutum eccleſiæ. D

Tertulliani teſtimonio de præ. cripti. hæreticorũ, Petrus ædificandæ eccleſiæ petra, regni cœleſtis clauiger.

Nunc Tertullianũ etiam & ipſum apoſtolicis tẽporibus proximum, audiamus quid ſentiat, aut potius, quam ipſe de Chriſti verbis ſententiam, velut communem, vulgatam, & omnium conſenſu celebratam ſubindicet: Latuit, inquit, aliquid Petrum ædificandæ eccleſiæ petrã dictum, claues regni cœlorum conſecutum, & ſoluendi & ligandi in cœlis, & in terris poteſtatem? Audis de qua petra ſit locutus Chriſtus, cum dixit Simoni: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meã, ipſe velut ſupponit communẽ atq́ omnibus notoriam eccleſię ſententiã? Cui datæ claues regni cœlorũ, & ſupereminẽs illa ligandi ſoluẽdiq́ poteſtas? E

Origenis teſtimonio libro I. ſuper Petrũ fundatam eccleſiam.

Sequenti hinc loco, mirabilẽ illum Origenem rogemus ſuã proferre ſententiam, aut potius quæ ſuo tempore communis fuerit catholicę eccleſiæ. Scribit hic in Matthæum de canone noui teſtementi loquens, in hæc verba: Petrus vero (ſuper quem Chriſtus fundauit eccleſiam) duas tantũmodo epiſtolas ſcribit: e quibus a nõnullis de ſecunda dubitatur. Rurſus in cap. VI. epiſtolæ ad Ro. Petro, inquit, cum ſumma rerũ de paſcendis ouibus traderetur, & ſuper ipſum tanq̃ ſuper terrã fundaretur eccleſia, nullius confeſſio virtutis alterius, niſi charitatis exigitur. Iterũ homilia V. in Exodũ, magno illi eccleſiæ fundamento petræq́ ſolidiſſimæ, ſuper quam Chriſtus fundauit eccleſiam ſuam, vide quid dicatur: Modicæ fidei quare dubitaſti? Audis, vt hic dicat ſuper Petrũ fundaſſe Chriſtum eccleſiam ſuam? Non Hercle, tanquam aliquod controuerſum, dubium aut obſcurum, quod alios docendum exiſtimet: ſed tanq̃ ſuo illum vbiq́ deſignans cantato omnibus recepto communi eccleſiæ ſenſu elogio. F

Cypriani ſentẽtia tractatu 3.

Hos continuo ſubſequitur glorioſus ille martyr & pontifex Cyprianus. Quem audi idem paſſim ſignificantẽ, quod ille Origenes, nẽpe eam, quã ſupra adſtruximus, indubiam ſuo ſeculo fuiſſe totius eccleſiæ de Petro ſententiam. Is lib. de ſimplicitate prælatorum cauſam docens, cur ſe aliosq́ decipiant hæretici ſubuertentes fidei veritatem, & corporis Chriſti vnitatem corrumpentes, rapientes videlicet de eccleſia Chriſti homines, etiam eos, qui ſibi non videntur deſerere Chriſti eccleſiam. Et cum,

nec cum

A nec cum Chriſto, nec cum illius lege, nec euangelio reuera conſiſtant, exi-
ſtimantes tamen ſe habere Chriſti doctrinam veramq́ euangeliorum fi-
dem, & apud ſe eſſe ſanctam & apoſtolicam eccleſiam. His, inquam, cur
ſe alioſq́ inuoluant fallacijs explicans, docenſq́ hoc inde prouenire, quia
non reſpiciunt, non aſſurgunt ad eccleſiaſticæ vnitatis originem, nec ca-
put quærunt, quod tamen clariſſime doceat doctrina cœleſtis euangelij
cuiq́ obuia. Eam hanc tandem profert: Loquitur, inquit, dominus ad Pe Petrus caput eccleſię & eccleſiaſticæ vnitatis origo.
trum: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo ec
cleſiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Tibi dabo claues re
gni cœlorum, & quæ ligaueris ſuper terram, erũt ligata & in cœlis, & quæ-
cunq́ ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis. Et eidem poſt reſur-
rectionem ſuã dicit: Paſce oues meas. Vides quod ille & ex qbus verbis
euangelij oſtendat caput eccleſiaſticæ hierarchiæ, atq́ vnitatis eiuſdẽ ori
B ginem? Qui hoc ipſum in epiſtola ad Iubaianum adhuc clarius explicat.
Manifeſtum eſt, inquit, vbi & per quos remiſſio peccatorum dari poſ
ſit. Nam dñs primum Petro, ſuper quem ædificauit eccleſiã ſuam, & vn- Super Petrũ fundatã a Chriſto eccleſiam.
de vnitatis originem inſtituit & oſtendit, poteſtatem iſtam dedit. Et in-
fra in eadem: Chriſtus eccleſiam ſuã, quæ vna eſt, fundauit ſuper vnum.
Et in epiſtola ad Quintium: Nec Petrus, inquit, quem primum domi-
nus elegit, & ſuper quem ædificauit eccleſiam ſuam, cũ Paulus de circun-
ciſione poſtea diſceptaret, ſe vendicauit, ſin aliquid inſolẽter aut arrogan-
ter ſibi aſſumpſit, vt diceret ſe primatum tenere, & obtemperari ſibi a no
uellis ac poſteris potius oportere. Item ad Cornelium: Petrus ſuper quem
ædificata ab eodem dño fuerat eccleſia, vnus pro omnibus loquens, & ec
cleſiæ voce reſpondens, ait: Domine ad quem ibimus? verba vitæ æter-
næ habes, & nos credimus & cognoſcimus, quia tu es Chriſtus filius dei
viui. Hactenus ille. Quam eandem ſententiam etiam pleriſq́ alijs locis in-
C culcat et repetit. Ex his itaq́ clariſſime perſpicis etiam illius Cypriani ſen
tentiam, noſtræ, quam ſupra adſtruximus, per omnia conſonam, videli-
cet Chriſtum elegiſſe ex omnibus Petrũ, qui primus eſſet, & primatum
obtineret in eccleſia. Super illum fundaſſe eccleſiam ſuam. Illi dediſſe cla-
ues regni cœlorum, poteſtatemq́ illam magnificam ligandi & ſoluendi.
Quod ſi & ipſam his omnibus locutionis figuram aut energiam atten-
das, facile intelligis, ita hæc dicta ab illis tanquam notoria atq́ omnibus
confeſſa, & quæ habebat communis conſenſus catholicæ eccleſiæ.

Sed iam reliquos adhuc audiamus, qui prædictos deinceps ſubſecuti Baſilij ſententia lib. 2
ſunt, & eundem cum illis Chriſti ſpiritum habẽtes, idem etiam hac de re
cõcorditer loquuntur & ſentiũt. Magnus ille Baſilius aduerſus Eunomi-
um, de quibuſdam ſignis Petrum exprimentibus verba faciens: Per hãc,
inquit, vocem intelligimus Ionæ filium, qui fuit ex Bethſaida, Andreæ
fratrem, qui ex piſcatore in apoſtolatus miniſterium vocatus eſt. Qui
quoniam fide præſtabat, eccleſiæ in ſe ædificationem ſuſcepit. Nunquid

Petrum in ſe ſuſcepiſſe ædificati onem eccleſiæ. etiam hic non vides illam petram ſuper quam Chriſtus ædificauit eccleſiam, videlicet Ionæ filium, & Andreæ fratrem? D

Hilarij ſententia. Huius contemporaneus diuus Hilarius glorioſus Chriſti cõfeſſor ſuam nunc ſententiam proferat, aut potius catholicę ſententiã eccleſiæ. Hic in Matthæũ ſcribens dicta Chriſti verba explicat hoc pacto: Editis itaque quæ diuerſæ de eo erant, hominum opinionibus, quid ipſi de ſe ſentiant quærit. Petrus reſpõdit: Tu es Chriſtus filius dei viui, &c. Et dignũ plane confeſſio Petri præmium cõſequuta eſt, quia dei filium vidiſſet in homine. Beatus hic eſt, & vltra humanum modum oculos intendiſſe & vidiſſe laudatus eſt, non id quod ex carne & ſanguine erat contuens, ſed dei filium, cœleſtis patris reuelatione conſpiciens, dignuſq; iudicatus, qui quod in Chriſto dei eſſet, primus cognoſceret. O in nuncupatione noui nominis felix eccleſiæ fundamentum, digna ædificatione illius petra, quę infernas leges, & tartari portas, et omnia mortis clauſtra diſſolueret. O beatus cœli ianitor, cuius arbitrio claues regni æterni aditus traduntur. Cuius terreſtre iudicium præiudicata autoritas ſit in cœlo: vt quæ in terris ligata ſint aut ſoluta, ſtatuti eiuſdem conditionem obtineant & in cœlo. E

Petri præconia.

Idem rurſus lib. VI. de Trinitate: O miſeræ, inquit, ſtultitiæ furor impius, non intelligens beatæ ſenectutis fideiq; martyrem, & martyrem Petrum, pro quo pater rogatus eſt, ne fides eius in tentatione deficeret, qui iterata a ſe dilectionis in deum poſtulata profeſſione, tentari ſe tanquam ambiguum & incertum tertia interrogatione congemuit. Per id quoque a domino poſt tertiam tentationis infirmitatem, paſce oues meas, ter meruit audire. Qui in cunctorum apoſtolorum ſilentio, dei filium reuelatione patris intelligens, vltra humanæ infirmitatis modũ, ſupereminentem beatæ fidei confeſſione locum promeruit. Hactenus ille. Audis hic vt in cũctorum ſilentio vnus Petrus dei filium reuelatione patris intellexerit? vt vnus dignus ſit habitus, qui quod in Chriſto dei eſſet, primus cognoſceret? vt beatæ huius fidei confeſſione, vltra humanæ infirmitatis modum, ſupereminentem in eccleſia locum promeruerit? Audis deniq; myſteriũ auguſtiſſimi nominis ſibi impoſiti, quod ſuo effectu nequaquam deſtitutum eſt. Vtque in nuncupatione noui nominis factus felix eccleſiæ fundamentum, dignaque illius ædificatione petra, & inferni leges, & tartari portas, & omnia mortis clauſtra diſſoluens, vt eius arbitrio, tanquam cœli ianitori, claues aditus regni cœlorum committuntur. Vt eius terreſtre iudicium præiudicata ſit in cœlis autoritas. Audis, inquam, quæ ſit dictorum Chriſti verborum orthodoxa, genuina, eaque planiſſima & ſimpliciſſima intelligentia, & quæ, qualis, quantaque beato Petro his ipſis ſit contributa autoritas. F

Ambroſij ſententia. Iam & eius, qui hunc continuo ſubſequitur ſacri illius Ambroſij, audiamus ſententiam, an ſit conformis prædictorum omnium. In ſermone, quem habuit ad ſibi commiſſam eccleſiam, de natali Petri & Pauli: Diximus, in-

A mus, inquit, frequenter ipſum Petrum a domino petram nuncupatum, ſicut ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Rurſus ſermone XLVII. de fide Petri diſſerẽs: Petrus deniq; pro ſoliditate deuotionis eccleſiarum petra dicitur, ſicut ait dñs: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Petra enim dicitur, q͂ primum in nationibus fidei fundamenta poſuerit, & tanq̃ ſaxum immobile, totius operis Chriſtiani compagem molemq; contineat, &c. Recte ergo meretur conſortium nominis, qui conſortium meretur & operis. Iterum de vocatione omnium gentium lib. II. Vbi poſtq̃ de Petri pugna multa diſſeruit, ſcribit in hæc verba: Quis ambigat, quis ignoret hanc firmiſſimam petram, quæ ab illa principali petra communionem & virtutis ſumpſit & nominis, hoc deſiderium ſemper habuiſſe, vt ſibi moriendi pro Chriſto daretur conſtantia? Audis quid ille frequẽter dixerit in ſuis ad fidelem populum concionibus (cui non controuerſa aut ambigua in- B culcantur, ſed quæ habet communis fides eccleſiæ) ipſum Petrum videlicet illam petram nuncupatum a domino, quæ totius Christiani operis compaginem, molemq; velut quoddam ſaxũ immobile contineat, cum diceret eidẽ: Tu es Petrus, & ſuper hãc petram ædificabo eccleſiã meam. Petrus petra, ſuper quam fundata eccleſia. Cap. 9

Diui nunc Hieronymi, qui illum continuo ſequitur, tempeſtiuum eſt etiam perſcrutari ſententiam. Eam clare explicat, ſcribens in Matthæum, & dicta Chriſti verba expendens & ponderans: Ego, inquit, dico tibi, quid eſt quod ait, & ego dico tibi? quia tu mihi dixiſti: Tu es Chriſtus filius dei viui: & ego dico tibi, non ſermone caſſo, nec vllum opus habẽte, ſed dico tibi, quia meum dixiſſe feciſſe eſt: quia tu es Petrus, & ſuper hãc petram ædificabo eccleſiam meam. Sicut ipſe lumẽ apoſtolis donauit, vt mundi lumen appellarentur, cæteraq; ex domino ſortiti ſunt vocabula: ita & Simoni, qui credebat in Chriſtum, Petri largitus eſt nomen, ac ſe- C cundum metaphorã petræ recte dicitur ei: Aedificabo eccleſiam meã ſuper te. Hæc ille Hieronymus. Cuius plurima eiuſdem ſententiæ teſtimonia poſt audies, cum ad obiectionem, quam ex eiuſdem autoritate nobis faciunt aduerſarij, reſpondebimus: ex quibus clare apparebit, ipſum conſtantiſſime ſenſiſſe nobiſcum. Interim vides, cuius erat illa glorioſa cõfeſſio, & ad quem pertineant dicta Chriſti verba, quibus eandem remunerat. Vides illam petram, ſuper quam ædificata eſt Chriſti eccleſia. Hieronymi ſententia. Petrus petra, ſuper quam ædificata eccleſia.

Auguſtinus tametſi fere nõ perſiſtat vbiq; in eadẽ ſententia, ſed tentat, rimatur, ſubodoraturq; omnia, & quicquid vel probabile occurrit alicubi amplectitur, alicubi placet, quod rurſus poſt diſplicet. Quẽadmodum in his verbis Chriſti ad Petrũ, modo Chriſtum vult eſſe illam petrã, ſuper quam idem dixit ſe ædificaturũ eccleſiam ſuam, modo Petrũ, modo neq; Chriſtum, neq; Petrum, ſed fidem Petri. Tamen in omnibus ſuis ad fidelem populum cõcionibus, ab illa, quam hactenus adſtruximus, orthodoxæ eccleſiæ cõmuni ſententia non recedit. Eamque nec tanq̃ ambiguam Auguſtini inconſtantia in ſcripturarũ expoſitione. Auguſtinũ in omnibus cõcionibus ad populũ eadem cum

Y profert,

prædictis conſtanter inculcare.

profert,ſed tanꝙ notoriam omnibus & confeſſam.In hæc enim verba lo D
quitur in ſermone de cathedra Petri, qui in eiuſdem ſolennitate cõmuniter legitur in eccleſiaſticis lectionibus: Inſtitutio ſolennitatis hodiernæ a ſenioribus noſtris cathedræ nomẽ accepit,ideo ꝙ primus apoſtolorum Petrus hodie epiſcopatus cathedram ſuſcepiſſe referatur. Recte igitur eccleſiæ natalem ſedis illius colunt, quam Apoſtolus pro eccleſiarum ſalute ſuſcepit,dicente dño: Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Petrum itaq; eccleſiæ fundamentum nominauit: & ideo digne hoc fundamentum eccleſia colit,ſuper quod eccleſiaſtici ædificij altitudo conſurgit. Vnde conuenienter pſalmus qui lectus eſt dicit: Exaltent eum in eccleſia plebis,& in cathedra ſeniorum laudent eum. Bene ergo deus eum in eccleſia exaltari præcepit, quia dignum eſt,vt fundamentum hoc in eccleſia honoretur,per quod cœlum aſcenditur.

Petrus eccleſiæ fundamentũ.

Sermone 26. de ſanctis.

Rurſus in alio ſermone dicit in hæc verba: Primum ſignum mirabile B. apoſtolus Petrus fecit, claudo pedum reſtituẽdo veſtigia. Audiſtis fre E
quenter ipſum Petrum a domino petram nuncupatum, ſicut ait: Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Si ergo Petrus petra eſt,ſuper quam ędificatur eccleſia,recte prius pedes ſanat: vt ſicut in eccleſia fidei fundamentum continet,ita & in homine membrorũ fundamenta confirmet. Recte,inquã,pedes Chriſtiano curat,vt iam non trepidus quis nec imbecillis poſſit ſupra petram eccleſiæ ſtare, ſed robuſtus et fortis incedere. Hactenus ille. Vides itaq; & clariſſime ex his verbis perſpicis communem hunc fuiſſe totius eccleſiæ de Petro ſenſum. Dicit eos frequenter audiuiſſe tanquam rem vulgatam, confeſſam & notoriam, ipſum Petrum a domino nũcupatum petram,ſuper quam ædificaturus eſſet ſuam eccleſiam. Eandem ferme ſententiam alio ſermone inculcat XVI. de tempore. Et iterum ſermone CXXIIII.

Petrus petra dictus a domino, ſuper quã ędificatur eccleſia.

Petro creditas claues regni cœlorum,& ſuper oẽs iuriſdictionis autoritatẽ.

Credendæ,inquit,erãt Petro apoſtolo claues eccleſiæ,imo creditæ ſunt F
ei claues regni cœlorum,credenda quoq; erat ei populorũ innumera multitudo,quæ eſſet pro ſuæ naturæ vicijs ac paſſionibus, culpis inuoluta & peccatis. Deniq; ſic ad eum ſaluator dicit: Tibi,inquit, dedi claues regni cœlorum,deinde ſequitur,dicens: Quæcunq; ligaueris ſuper terrã,erunt ligata & in cœlis: videlicet vt in clauibus fidelis eſſet ianitor,& in ſententijs clementiſſimus diſpenſator. Erat enim reuera hic Petrus paulo durior & ſeuerus, ſicut eius auſteritatem truncata ob Chriſti iniuriam ſerui principis ſacerdotum declarat auricula. Hic tam durus,tamq; ſeuerus,ſi donum non peccandi fuiſſet indeptus a domino,quæ venia cõmiſſis populis donaretur? Sed iccirco diuinæ prouidẽtiæ ſecretum ita temperauit, atq; permiſit,vt primus ipſe laberetur ac rueret in peccatũ, quo erga peccantes duriorem ſententiam proprij caſus intuitus temperaret. Quãtum igitur diuini muneris erga ſalutem hominum,quantum curæ fuit, quantuq; ſollicitudinis impenditur,aduertite. Totius corporis morbũ in ipſo

A capite curat eccleſiæ, & in ipſo vertice componit membrorum omnium ſanitatem. In ipſo confeſſionis Chriſti crepidine, in ipſo immobili fidei fundamēto, in Petro ſcilicet illo, qui dixerat, etiam ſi oportuerit me mori tecum, non te negabo. Hæc ille Auguſtinus. Audis itaq; quo hic pacto de Petro ſemper loquatur ad fidelem ſibi commiſſum populū? Quem dicat eccleſiæ caput & verticem? quem ipſum immobile fundamentū ſidei? cuinā creditas prędicet claues regni cœlorꝝ? cui cōmiſſam populorꝝ innumeram multitudinem? quē ianitorem cœli? quem iudicē in terris?

Chryſoſtomi ſententia.

Chryſoſtomi quoq; ea de re, deq; eiſdem Chriſti verbis, quæ ſit ſententia, ſupra clariſſime intellexiſti. Adhortatur em̄ te homilia LV. in Matthæum, ſecum vt perpendas atq; intelligas ex illis tam magnificis Chriſti verbis ad Petrum, quanta eius ſit poteſtas. Ego, inquit, dico tibi: Tu es Petrus, & ſuper te ædificabo eccleſiam meā, & tibi dabo claues regni cœlorū. Hæc ille. Rurſus in homilia de diuite & paupere, ipſum vocat prin-

Petrus petra immobilis, ſuper quam ædifi cata eccleſia.

B cipem apoſtolorꝝ, ſuper quem Chriſtus fundauerit eccleſiam ſuā, vere immobilē petram, vtq; pro hamo piſcatorio acceperit claues regni cœlorū.

Eadem Cyrilli ſententia. C. XII.

Ita & diui illius Cyrilli Alexandrini patriarchæ ſuperius audiuiſti ſententiam, qui libro II. Commentariorum in Ioannem, affirmat Chriſtum in noui nominis, Petri, inquam, impoſito vocabulo hoc ſignificaſſe, quod in eo tanquam in petra, lapideq; firmiſſimo ſuam eſſet ædificaturus eccleſiam. Cui conſonant, & quæ Theſaurorum libro XII. & de ſpiritu ſancto libro XIII. atq; alijs etiam locis pleriſq; habet.

Leonis ſententia.

His ſi placet, etiam ter ſanctum illum Leonem adiūgere (quo elogio a frequentiſſima Chalcedonēſi ſynodo honoratus eſt) & eius quoq; explorare ſententiam, ea paſſim in ſcriptis eius, nec ambigua, nec obſcura occurrit. Siquidē in ſermone tertio de paſſione dominica, vniuerſum hunc euangeliſtæ locū Chriſtifidelibus hoc pacto elegātiſſime explicat: Vnus, inquit, de toto mundo eligitur Petrus, qui & vniuerſarum gentium vo-

C cationi, & omnibus apoſtolis, cunctiſq; eccleſiæ patribus præponatur, vt quamuis in populo dei multi ſacerdotes ſint, multiq; paſtores, omnes tamen regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus. Magnum & mirabile huic viro dilectiſſimi, conſortium potentiæ ſuæ diuina tribuit dignatio, & ſi quid commune cum eo cæteris voluit eſſe principibus, nunquam niſi per iſtum dedit, quicquid cæteris non negauit. Omnes deniq; apoſtolos, quid de ſe opinentur homines, interrogat, & tamdiu reſpondentium communis eſt ſermo, quamdiu humanæ intelligentiæ explicatur ambiguitas. At vbi quid ſenſus habeat diſcipulorū, exigitur: primus eſt in domini confeſſione, qui primus eſt in apoſtolica dignitate & poteſtate. Qui cum dixiſſet: Tu es Chriſtus filius dei viui, reſpondit ei Ieſus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus qui in cœlis eſt. Ideo beatus es, quia pater meus te docuit, nec terrena te opinio feſellit, ſed inſpiratio cœleſtis te inſtruxit, & non caro &

Petrus omniū gentiū vocationi & cūctis eccleſiæ patribus præpoſitus.

A Petro deriuari in alios omnes omnem poteſtatem eccleſiaſticā.

ſanguis,ſed ille tibi cuius ſum filius vnigenitus indicauit,& inquit: Ego D
dico tibi,hoc eſt,ſicut pater meus tibi manifeſtauit diuinitatem meam,ita
& ego tibi notam facio excellentiam tuam. Quia tu es Petrus, id eſt, cum
ego ſim inuiolabilis petra,ego lapis angularis,qui facio vtraque vnum,ego
Petrus, petra. fundamentum,præter quod nemo poteſt aliud ponere: tamē & tu quoque petra es, quia mea virtute ſolidaris, vt quæ mihi poteſtate ſunt propria,tibi ſint mecum participatione communia,& ſuper hanc petrā ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Super hoc,inquit,ſaxum,hanc ſoliditatem & fortitudinem,æternum cōſtruam templum,& eccleſiæ meæ cœlo inſerenda ſublimitas, in huius firmitate conſurget. Hæc ille Leo.

Audis quanta hic aduerſum te dicat teſtimonia? Vnum de toto mundo electum Petrum, qui vniuerſarum gentium vocationi, apoſtolis omnibus, cunctiſque eccleſiæ patribus præponeretur, cui potentiæ ſuæ E
conſortium vna cum nomine tribuerit diuina dignatio,quam & in vniuerſum eccleſiæ corpus per ipſum ordinatiſſime deriuauit. Audis felix fundamentum eccleſiæ, firmamque illam petram,ſuper quam eius cœlo conſurgit inſerenda ſublimitas.

Idem in homilia illa,quæ ſabbato poſt dominicam quadrageſimæ legitur in eccleſiaſticis lectionibus. Saluator,inquit, humani generis, deus Chriſtus condens eam fidem,quæ impios ad iuſtitiam,& mortuos reuocat ad vitam,ad hoc diſcipulos ſuos doctrinæ monitu, & operum miraculis imbuebat,vt idē et vnigenitus dei & hominis filius crederetur,nam vnum horum ſine altero non proderat ad ſalutem, &c. Ad confirmandam ergo huius fidei ſalubritatem,interrogauerat diſcipulos ſuos dominus inter diuerſas aliorum opiniones,quid de ipſo crederent, quid ve ſentirent. Vbi Petrus per reuelationem ſummi patris corporea ſuperans, &
humana tranſcendens,vidit oculis mentis filium dei viui,& confeſſus eſt F
gloriam deitatis,&c. Tantumque in hac fidei ſublimitate cōplacuit, vt bea-
Petri autoritas iudiciaria. titudinis felicitate dotatus, ſacram inuiolabilis petræ firmitatem acciperet, ſuper quam fūdata eccleſia portis inferni & mortis legibus præualeret, nec in ſoluendis aut ligandis quorumcūque cauſis aliud ratum eſſet in cœlo,q̄ quod Petri deciſum eſſet arbitrio. Hæc idem ille Leo, qui eandem etiam ſententiam,ſermone II. de anniuerſario ſuæ pontificiæ aſſumptionis,facundiſſime explicat. Eandem quoque in epiſtola ad beatum Flauianum,de vera verbi incarnatione aduerſus Euticetis blaſphemiam, & alijs pleriſque locis inculcat & repetit.

Gregorij ſententia. In hoc tam celebri & venerando cōſeſſu magnum illum Gregorium præterire nephas mihi videtur,ne forte credant aduerſarij,ſtudio illū nos declinaſſe,quaſi pro ipſis faceret. Cuius ſententiæ teſtis eſt eius ad Eulogi-
Libro VI. epiſtola XXXVII. um epiſtola,in qua ſcribit in hæc verba: Quis, inquit,neſciat ſanctam eccleſiam in apoſtolorum principis ſoliditate firmatam? Qui firmitatem

traxit

A traxit in nomine, vt Petrus a petra vocaretur. Cui veritatis voce dicitur: Tibi dabo claues regni cœlorum. Cui rurſus: Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Iterumq́; Simon Ioãnis amas me? paſce oues meas. Itaq; cum multi ſint apoſtoli, pro ipſo tamen principatu, ſola apoſtolorum principis ſedes in autoritate cõualuit. Rurſus in altera epiſtola: Cunctis, inquit, euangelium ſcientibus liquet, quod voce dominica, ſancto & omnium apoſtolorum principi Petro apoſtolo totius eccleſiæ cura commiſſa eſt. Ipſi quippe dicitur: Petre amas me? paſce oues meas. Ipſi dicitur: Ecce Satanas expetijt cribrare vos, ſicut triticum: & ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Ipſi dicitur: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, &c. Hæc ille. Vides ergo etiam huius ſententia, vt nulli ſcienti euangelium dubium eſſe poſſit, quin Petro omnium apoſtolorũ principi, totius eccleſiæ cura commiſſa ſit, vt ipſe Petrus, aut petra (idem enim

Lib. IIII. epiſtola XXXII.

B vtroque nomine Græce ſignificatur) a domino dictus eſt, vt ſancta eccleſia in eius petræ ſoliditate fundata.

Sed ne dum per ſingulos in celeberrimo hoc ſanctiſſimorum patrum conſeſſu pergo ſingulorum de prædictis Chriſti verbis ſigillatim ſententias quærere, nunquã finem ſit inuentura oratio, ſimul interrogemus plurimos, ſimulq; & coniunctim ſuam nobis depromant ſententiam. Et hic ſeſe opportuniſſime nobis offert illa Alexandrina ſynodus ex vniuerſis Aegyptiorum, Thebæorum, ac Libyorum epiſcopis, cuius caput ſe effert ille magnus Athanaſius, qui ad Felicem Romanum pontificem memorantes inter cætera ſtatuta Niceni concilij, in quo a patribus conſonanter conſtitutum affirmant, vt ſi quiſquam epiſcoporũ, aut metropolitanum, aut comprouinciales judices ſuſpectos habuerit, ſanctam Romanam appellet ſedem, cui ab ipſo domino poteſtas ligandi & ſoluendi ſpeciali eſt

Sentẽtia Alexandrinæ ſynodi ſub Athanaſio.

C priuilegio ſuper alios conceſſa. Ipſa enim, inquiunt, firmamentum a deo fixum & immobile percepit. Quoniam ipſam formam vniuerſorum titulorum luciditſſimam dominus noſter Ieſus Chriſtus conſtituit. Ipſa enim eſt ſacer vertex & cardo, in quo omnes vertuntur, ſuſtentantur & releuantur, &c. Tu es (ſicut diuinum veraciter teſtatur eloquium) Petrus, & ſuper fundamentum tuum eccleſiæ columnæ, id eſt, epiſcopi, qui eccleſiam ſuſtinere & proprijs humeris portare debent, tibi ſunt confirmatæ, tibiq; claues regni cœlorum commiſit, atq; ligare & ſoluere poteſtatiue, quæ in terra & quæ in cœlis ſunt, promulgauit. Tu prophanarum hæreſium, & imperitorum atq; omnium infeſtantium depoſitor, vt princeps & doctor, caputq; omnium orthodoxæ doctrinæ immaculatæ fidei exiſtis. Hæc illi tam multi, tam ſancti epiſcopi, cum ſuo illo glorioſiſſimo orthodoxæ fidei propugnatore Athanaſio, pro eiuſdem fidei aduerſus Arrianam perfidiam defenſione congregati in Alexandrina ſynodo: quibus nihil dubium eſt mediũ interfuiſſe Chriſtum, & nihil di-

Petri & ſedis eius autoritas iudiciaria ſuper vniuerſam eccleſiam.

Petrus eccleſiæ fundamẽtum.

Petro commiſſæ claues regni, & ligandi, ſoluendiq; ſuper omnes poteſtas.

ſcrepaſſe illos a catholicæ eccleſiæ fide ac ſententia. In quibus audis, quæ, D quantaq; dictis Chriſti verbis, non ſolũ Petro, ſed & ſucceſſoribus eius omnibus ſit contributa autoritas,atq; ad vniuerſos illos proprie pertinere dictorum Chriſti verborum effectum. Vnde ſcribẽtes Romano pontifici,qui annis pluſquam trecentis ſucceſſit Petro, ipſum dicunt & affirmant eſſe Petrum,conteſtante hoc diuino eloquio, & ſuper ipſum ſuſtineri eccleſiam,& in eo velut in ſacro cardine,moueri,regi et gubernari. Ligandi quoq; ſoluẽdiq; poteſtatem ſpeciali ſuper alios priuilegio ipſi conceſſam a domino. Ipſum velut caput, principem & doctorem orthodoxæ doctrinæ,immaculatæq; fidei eſſe depoſitorem prophanarum hæreſium,atq; omnis erroris catholicam infeſtantis eccleſiam.

Poſt quos tam multos,tantæq; autoritatis patres, æque Græcos ac Latinos,imo ex omni orbis loco ab initio naſcentis eccleſiæ, ad ea vſq; tempora,quando etiam aduerſarij conuicti ipſa rei euidentia coguntur confiteri & conqueri nimiam hanc fuiſſe autoritatem Romanorum pontificum,velut ſucceſſorum Petri,& in quam, vt ipſi dicunt, irruperint conniuentia,aut potius oſcitantia vniuerſæ eccleſiæ. Poſteriorum fruſtra exquireremus ſententiam,quæ vt eſt omnium vna & indubitata:ita tantorum,quos citauimus,patrum obſcuraretur ſplẽdore & autoritate. Quos omnes ſi deus aliquis in vnum aliquod concilium reuocet, vt de propoſita,de qua agimus,controuerſia ſuam inter nos proferrent ſententiam(de vero, inquam, genuinoque intellectu verborum Chriſti ad Petrũ,quem tu contra vim verborum inferre alium, violenterq; intrudere conaris:audires autem concordem, atque adeo vnam omnium, quam iam audiſti ſuperius)nunquid poſt talium, tantorumq; definitionem, quorum nemo fuit,in quo non erat euidentiſſima ſigna inhabitantis Chriſti ſpiritus cernere,adhuc dubitare auderes,adhuc hæſitare,num ea eſſet Chriſti,ſpirituſque ſententia, quam ita concorditer protuliſſent tot illi pleni ſancto ſpiritu? Nunquid tibi nõ videretur arrogantiæ & præſumptionis pluſquam diabolicæ, vt ſibi quis vni plus arrogaret in ſcripturarum intelligentia, q̃ fuiſſet in illis tam multis,tam doctis,tam ſanctis patribus,quorum omnis & meditatio & voluntas, diu, noctuque fuit in lege domini, quam non ſecus vita ſanctiſſima ac in terris conuerſatione pene angelica expreſſerunt? Quantæ ergo autoritatis iſtorum omnium habenda erit tam concors ſententia, quam non communi inter ſe tractatu habito, ſed e remotiſſimis orbis partibus,aliquot etiam a ſe ſeculis diſtantes, tanta tamen concordia protulerunt? Hoc ipſo videlicet euidentiſſime demonſtrantes,totius quacunque patebat,catholicæ eccleſiæ communem iſtam ſemper fuiſſe ſententiam:a qua tam multos,tam ſanctos,doctoſq; patres, quos tanquam præcipua membra vniuerſa Chriſti colit & veneratur eccleſia,in tanta inter ſe concordia non diſcrepaſſe certum eſt. Cum em̃ catholicæ eccleſiæ ille orthodoxus,cõmuniſq; ſenſus ſit,quẽ fidelium mẽtibus in-

Ex prædictis conclu dere eandẽ catholicæ eccleſię per orbẽ ſententiam.

E

F

A bus inſerit ille ſacer ſpiritus,cuius vocem intima quadam eius perfuſione agnoſcit omnis,qui ex ſpiritu natus eſt,& a voce alienorꝝ,hæreticorumq; refugit:vnde quæſo clarius perſpicere illum poterimus,ꝙ in talium,tanto rumq; patrum, qui non qualiacumque membra eccleſiæ,ſed eius colũnæ quædam inſignes extiterunt,& primitias Chriſti ſpiritus accepcrũt, tam conſona confeſſione ac ſententia?

Tenemus igitur illam ſacram ancoram,illud fixum, inflexibilcque robur ac firmamẽtum veritatis,illũ murum inexpugnabilem,nempe communem ſenſum catholicæ eccleſiæ,qui pro nobis hanc profert ſentẽtiam, videlicet quod Petrus a Chriſto conſtitutus ſit caput totius eccleſiæ, cum & nominis ſui,& ſuę poteſtatis illi conſortiũ,communionemque faceret, dicens eidem:Tu es Petrus,hoc eſt,lapis,& ſuper hãc petram,id eſt, ſuper te,ædificabo eccleſiam meam:& portæ inferorꝝ non præualebunt aduer- *Concluſio.*
B ſus eam,videlicet quæ ſuper te conſtructa erit.Ad eccleſiam vero Chriſti non magis pertinere,quicũq; ab hoc ſe diuiſerint capite,ꝙ quod a ſuo fundamẽto diuellitur ac diſſoluitur ædificium, quod mox dirui ac comminui certum eſt.Datas quoq; eidem eccleſiæ capiti claues regni cœlorum, ſupereminentemq; illam,quæ totius præſidi neceſſaria erat ligandi,ſoluẽdiq;,& cæteram omnimodam poteſtatem, de qua poſt agemus accuratius.Ab hoc ergo veritatis firmamento quiſquis receſſerit, quiſquis huic orthodoxæ eccleſiæ ſenſui refragatus fuerit,ad Chriſti ouile non pertinere, ſed hæreticum eſſe non dubitabimus: ſi is recte hæreticus ſupra definitus eſt,cui non placet communis ſenſus orthodoxæ eccleſiæ ab illo Chriſti ſpiritu influens, ſed ſingulare ac proprium aliquid eligit,quod illi e diuerſo ſtatuat: ſua ipſius ſe damnans ſententia, nempe ſeiungens ſe ac ſeparans a catholica eccleſia, a qua ſe ſeparare damnari eſt.Proinde tanquam deploratum hunc,aut potius,tanquam peſtilentem,Apoſtolo hoc
C nos admonente deuitabimus.

Obiectionum quarundam aduerſus præaſſertam (de Chriſti verbis Petri primatum in eccleſiaſtica hierarchia ſtatuentibus) orthodoxam catholicæ eccleſiæ intelligentiam diſſolutio. CAP. IIII.

VEtus hoc eſt hoſtis humani generis commentũ,ſub ipſo Chriſtiani nominis titulo incautos fallere,& ſub fuco eloquiorꝝ cœleſtium ſubuertere veritatẽ fidei,& eccleſiaſtici corporis vnitatẽ corrũpere,dum per ſuos illos apoſtolos,hęreticos & ſchiſmaticos Chriſtũ demõſtrat in deſerto,in angulis domorꝝ ac penetralibus,quo abducat a vero illo Chriſti corpore,rapiẽs videlicet de eccleſia homines, qui ſibi videntur non deſerere eccleſiam . Sed nos aduerſus horum inſidias Chriſti doctrina,præmonitioneq; cauti ab illo corpore abduci nos non ſinemus,etiam ſi canonicas illi ſcripturas proferant,non recedemus a cõmuni orthodoxæ eccleſiæ ſenſu,etiam quicquid illi obganniant. Ne tamẽ fruſtra ſibi blandiantur de victoria,& ſcripturarum peritia ſe efferant,eorꝝ obiectionibus paucis reſpondendum eſt.Ita enim illuſtrior erit veritatis victoria. *Præmunitio Chriſtiani lectoris aduerſus hæreticorum argutias.*

verba Chriſti ad Petrũ Mar. 16 nõ pertinuiſſe ad reliquos apoſtolos.

Primum itaque, ꝙ contendunt prædicta Chriſti verba: Beatus es Simon Bar Iona, & quę ſequuntur, ad vnum Petrum proprie non pertinere, ſed vel ad omnes apoſtolos, quorum omnium nomine reſponderit interroganti omnes Chriſto, dicens: Tu es Chriſtus, &c. Vel ad eccleſiam vniuerſam, cuius nonnuſquã videtur Auguſtino tunc geſſiſſe figuram, ſatis, ni fallor, demonſtrauimus ſupra, tam ex planiſſimis Chriſti verbis, q̃ ex totius orthodoxæ eccleſię communi ſenſu (quem in tantorum, quos audiſti, ſanctiſſimorum patrum tam concordi ſententia euidentiſſimum eſt perſpicere) verba illa Chriſti ad vnum propriјſſime pertinere Petrum. Qui de nullius alterius, q̃ de ſua ipſius ſententia, ſibi cœlitus reuelata, reſpondit ipſum eſſe Chriſtum viuentis dei filiũ, cæteris apoſtolis de ipſo adhuc nihil ſapientibus altius aut ſublimius, q̃ vulgo Iudæorꝫ credebatur de ſuo, quem expectabant, Meſſia: ſi tamen talis, tantaque de ipſo fides fuerat illorum omnium: quod equidem haud ſane crediderim, quandoquidem & proditorem illum Iudam vnum fuiſſe ex illis, certum eſt. At ipſum eſſe viuentis dei filium, quem conſpiciebant mortalem hominem, humanam omnino excedebat intelligentiam. Quare vni Petro continuo reſpondit dominus: Beatus eſt Simon Bar Iona, quoniam nõ caro & ſanguis hoc reuelauit tibi, ſed pater meus cœleſtis. Tibi, inquit, non vobis. Beatus ergo tu Simon Ioannis fili. D E

Petri ſingularis & pro vno ſe diuinitatis Chriſti cõfeſſio.

Non conſequi autem manifeſtum eſt: Interrogauit omnes Chriſtus, quid de ſe ſentirent & crederent, ergo reſponderunt omnes, aut vnus pro omnibus Petrus. Poterant enim & tacuiſſe, tanquam dubiј quid reſponderent: tacuiſſe autem certum eſt ex euangelio, æque certum eſt Petrum pro nullo alio reſpondere potuiſſe ꝙ̃ vno ſe, quid quiſque de Chriſto in corde ſuo ſentiret & crederet. Nec cuiquam mirum videri debet, ꝙ non reſponderunt omnes q̃uis interrogati, quando quod reſponderent, certum, conſtitutumꝗ non habebant. F

Marci 9

Sed & frequenter interrogatos inuenies nihil reſpondiſſe, vt cum poſt transfigurationem deſcenderet Ieſus de monte: Veniens, inquit Marcus, ad diſcipulos ſuos vidit turbam magnam circa eos, & ſcribas conquirentes cum illis, & confeſtim omnis populus videns Ieſum obſtupefactus eſt, & expauerunt, & accurrentes (nimirum diſcipuli) ſalutabant eum, & interrogauit eos: Quid inter vos conquiritis? Habes hic interrogationem Chriſti, attamen nec diſcipulorum quiſquam, quos certum eſt interrogatos fuiſſe, tanquam primos ac præcipuos inter occurrẽtes & ſalutantes (ſi tamen quiſquam cum illis occurrit ſalutator alius) nec ſcribarꝫ aliquis, quos vidit conquirentes cum diſcipulis, vllũ illi reſpondit verbum. Pudebat enim eos, ſuas illi indicare diſceptationes. Vnus autem quidam de turba reſpondens, dixit: Magiſter attuli filium meum ad te, habentem ſpiritum mutum, & dixi diſcipulis tuis, vt eјcerent illum, & non potuerũt. Rurſus quod paulo poſt eſt apud eundẽ: Venerũt, inquit, Caper-

A Capernaum, qui cum domi eſſent, interrogabat eos: Quid in via tra-ctabatis? At illi tacebant, ſiquidem in via diſputauerant, quis eorum maior eſſet. Audis itaque qualis ſit illa argumentatio. Interrogauit omnes Chriſtus, quid de ſe ſentirent: ergo reſponderunt omnes, aut vnus Petrus pro omnibus.

Neq; eſt, ꝙ propterea ad omnes pertinuiſſe quis putet, id quod vnus reſponderat Petrus, quia pro ſuo illo quem inter omnes geſſit primatu, ipſe alicubi nomine omnium & reſpondiſſe & interrogaſſe legatur. Neque enim hoc illis fuit perpetuum, ſed frequenter & interrogarunt & reſponderunt, aut per ſe vnuſquiſque, aut pluraliter & communiter omnes: quemadmodum & hoc ipſo, quem tractamus, loco, quamdiu de vulgi ſententia interrogabantur, omnes reſponderunt dicentes: Alij Ioannem Baptiſtam, alij alium. Cum vero de ſua eos rogaret (vt Chryſoſtomi verbis dicam) præſiliuit Petrus, & alios præueniens, ait: Tu es Chri-
B ſtus, &c. Ita & alibi bis decies eos feciſſe reperies. Ne ita os & organum omnium exiſtimes fuiſſe Petrum, vt quicquid reſponderunt interrogati a Chriſto, id reſponderint voce vnius Petri: aut quicquid dixit, reſpōditque Petrus, id fuerit continuo apoſtolorum omnium. Quod etſi in alijs ōnibus ita fuiſſet, in vna hac interrogatione ita fieri nō poterat, qua cum interrogarentur de ſua quiſq;, quam in corde ſuo de Chriſto habebat, fide ac ſententia, nemo pro alio, ꝗ̃ vno ſe reſpondere poterat.

Qui vero Petrū hic figuram geſtaſſe volunt eccleſię, non multū eis pugnabo. Non enim alienū eſt allegorijs, tropologijsq; haud inepte excogitatis, in ſcripturis ludere, & in varios eaſdem ſenſus ducere, modo ipſam nobis hiſtoriæ veritatem non euacuent. Ita & Abel ille a ſanctis patribus ſaluatoris noſtri figuram geſtaſſe dicitur, ſiquidem & virgo, & ſacerdos, & martyr fuiſſe videtur. Non tamen propterea negabimus Abel reuera *Ob nullā figuram imaginatam in Petro euacuandā eſt ſcelicę hiſtorię veritatē.*
C fuiſſe illum protoplaſti filium, paſtorem ouium, interfectum a Cain fratre ſuo. Sina & Sion figuræ ſunt apud Apoſtolum, & de Sara & Agar ab eodem typice quædam dicuntur, figura etiam petra illa, quam percuſſit Moyſes, ex cuius latere fluxerunt aquæ in ſalutem, refectionemq; populi. Bibebant, inquit, de ſpiritali conſequente eos petra, petra autē erat Chriſtus. Nec minꝰ & in virga qua percuſſit, & in aqua quę effluxit, & in Moyſe, Aaroneq;, qui addubitarunt, figura poteſt intelligi. Sed nunquid propterea ſacræ illi hiſtoriæ ſua ad literam non conſtabit veritas? Ita & Iſaac holocauſtum, ſibi ipſi portans ligna, Iacob, qui lippientem Lyam, hoc eſt, cæcam ſynagogam, & decoram Rachaelem iuniorem ex gentibus coniugio ſibi copulauit eccleſiam, Ioſeph a fratribus venundatus in multorum, atque adeo humani generis ſalutem, Samſon meretricem ex gentibus deperiens, qui moriens, ꝗ̃ viuus maiorem multo ſtragem hoſtium edidit, geſſerunt ſaluatoris noſtri typum haud obſcurum: nihilo tamen minus reuera geſta ſunt, in proprijs illorum perſonis, quæ de eiſdem narrat

ſacra

ſacra hiſtoria. Breuiter, vniuerſa illa veteris ſynagogę hiſtoria vmbra quę dam eſt & figura futurorum bonorum, quæ ſub euangelica veritate enituerunt: Non tamen propterea illi negabimus ſuam veritatē hiſtoricam. Quare neq; ſi quis & in Petro hic qualēcunq; figuram intelligat, propterea negabimus veritatem euangelicæ hiſtoriæ, non dicemus illi Simoni Ioannis filio nō dictum a Chriſto: Beatus es Simon Bar Iona, tu es Petrus, & ſuper te petram ędificabo eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni, cæteraque quæ ſequuntur. Quorum ad literam, hiſtoricamque veritatem, ſi quis qualicunque in Petro excogitata figura, euacuare conatus fuerit, dicemus illi cum orthodoxo illo Hieronymo, vt eorum deliramenta conticeſcant, qui vmbras & imagines in veritate quærentes, ipſam conantur euertere veritatem. D

In Danielē

Quin potius, qui eccleſiæ figuram imaginantur in Petro, propter primatum quem idem geſſit in eccleſia, eandem figuram intelligunt: quare orthodoxam (quam hic adſtruimus) veritatem dupliciter cōprobare intelligendi ſunt. Non minus, inquam, ex ea quam fingunt figura, q̄ ex euāgelicæ veritatis hiſtoria. Ita diuus Auguſtinus ſcribens in Pſalmum centeſimum octauum. Sicut, inquit, quædam dicuntur, quæ ad apoſtolum Petrū proprie pertinere videtur, nec tamen habent illuſtrem intellectum, niſi cum referuntur ad eccleſiā, cuius noſcitur in figura geſſiſſe perſonam, propter primatum quem in diſcipulis habuit, ſicut eſt: Tibi dabo claues regni cœlorum, & ſi qua ſunt eiuſmodi. Hæc ille. Audis itaque cur in Petro hic intelligat figuram eccleſiæ. Quanquam ego, quod Auguſtino videatur Petrum eccleſiæ figuram hic geſſiſſe, & hæc Chriſti ad illum verba: Tibi dabo claues regni, &c. magis illuſtrem intellectum habere relata ad eccleſiam, q̄ ad perſonam Petri, eo pertinere crediderim, q; hunc quem in ipſo Petro inſtituit, monarchicum eccleſiæ primatum, illas claues regni cœlorum, illam magnificam poteſtatem alligandi & ſoluendi, non vult reſpexiſſe vnam perſonam Petri, ſed permanſiſſe ac permanere in eccleſia, etiam poſt Petrum, & tranſiſſe ad eius ſucceſſores. Hac quippe ratione magis ad eccleſiam pertinuiſſe hæc tam magnifica Chriſti dona, promiſſaque, q̄ ad vnam perſonam Petri certum eſt: ſed tamen non niſi mediante Petro, atque in Petro hæc accepit, habetque eccleſia, a quo continua epiſcoporum catholicæ eccleſiæ præſidentium ſucceſſione, in finem vſque propagabuntur. Non enim præteribit generatio hæc, continuaque in cathedra Petri catholica epiſcoporum ſucceſſio, donec omnia fiant. Illi ſiquidem vni, quemadmodum euidentiſſime demonſtrauimus, ſingulariter dixit Chriſtus: Ego dico tibi: Tu es Petrus. Ab illo fecit eccleſiæ ſuæ exordium. Super te, aut ſuper hanc petram, inquit, ædificabo eccleſiam meam. E F

De obiurgatione Petri a Chrō.

Sed inſtant rurſus: Si, inquiūt, ad Petrum proprie pertinebat illa Chriſti commendatio, qua beatum eum pronūciauit, vt cui reuelauerat pater ipſum

A ipſum eſſe viuentis dei filium: quomodo ergo poſt audiuit,cum eũdem aſua paſſione auocare & abſtrahere moliretur: Vade poſt me Satana, ſcandalum mihi es,non enim ſapis ea,quæ dei ſunt? Quia enim hic eſt viſuperatus tanquam dei ignarus,demonſtratum volũt ſuperiorem illum Petrum,qui Chriſti ore beatus pronunciatus eſt,tanquam cœleſti illuſtratus reuelatione,cui promiſſæ ſunt claues regni cœlorum, non fuiſſe illum Simonem Bar Iona (vt proprijs illorum verbis dicam) ſed eccleſiam verbo dei genitam. vt ea non euacuauerit effectũ verborum Chriſti præcedentium.

Sed hic oro te,vt ſis prudens lector, & cum beato Hieronymo inquiras & conſideres,ſi potes,quomodo poſt tantam beatitudinem:Beatus es Simon Bar Iona.Et:Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam,& tibi dabo claues regni cœlorum,& quodcũq; ligaueris aut ſolueris,&c.nunc audiat:Vade retro me Satana,ſcandalũ mihi es. Nam & illi doctiſſimo Hieronymo hoc in primis admirabile & dignum conB ſideratu videtur.Quod ſi nondum poſſis intelligere ſenſum domini aut conſiliorum,operumq; eius rationem perſpicere, noli, inquit Apoſtolus, altum ſapere:ſed time,ſed ſuſtine,noli inniti prudẽtiæ tuæ,ſed captiua interim intellectum tuum in obſequium fidei,ſi forte dignabitur & tibi dominus reuelare,noli interim ex tuo capite negare illud quod clariſſime affirmat veritas,quæ beatum pronunciauit, non mathematicum aliquem aut fictitium Petrum,ſed Simonem Ioannis(ne errares)filiũ,cui dicit cœlitus a patre ſuo reuelatam diuinitatem ſuam,cui & petræ nomen de ſeipſo impoſuit,ſuper quem eccleſiam ſuam ædificaturum ſe promiſit, cui & claues regni cœleſtis elargitus eſt.

Quod ſi me interrogare pergas,quomodo ergo poſt tantam beatitudinem continuo audiuit,vade poſt me Satana, & poſt illam cœleſtis patris reuelationẽ dicatur non ſapere,quæ dei ſunt:quid ſi non intelligerem C diuinorum hæc operum admiranda myſteria,ſi neſcirem eorundem tibi rationem explicare, nunquid propterea aduerſus euangelium & Chriſtum negabo eundem illum Petrum,illum,inquam, Simonem Bar Iona, Chriſti ore pronunciatum beatum? nunquid factam illi cœlitus reuelationẽ? nunquid Petri nomen impoſitum? Hoc ſcio cum illo Origene,non ante Chriſti paſſionẽ perfectos fuiſſe apoſtolos,ſed erat omniũ (vt habet Hilarius) trepida fides ad reſurrectionis vſque tempus,quam in domino contuentes,expectationis ſuæ ſecuritate firmati ſunt.Hinc & illud a Chriſto dictum: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem, intelligit nõ propter mortẽ ſuam dixiſſe illum:ſed quia apoſtolorꝝ metus per humilitatem paſſiõis exortus (adeo vt firma illa ſuperædificãdæ eccleſię petra trepidaret) poſt mortem & reſurrectionẽ domini defineret. Iccirco vſq; ad mortem triſtis eſt,poſtquam trepidantis fidei eſſent ſecuritate firmandi. Homil.III. in Matth. In Pſalmũ CXLI.

Fortaſſis autem interrogatiõi tuæ ſatisfaciet D.Chryſoſtomus,ita ſcribens in hunc locũ Matthæi,homilia XV. Non intelligentibus,inqt,diſci- Chryſoſtomi ſententia de illa

pulis

obiurgatione Petri.

pulis paſſionem,reſurrectionemq; Chriſti,timebant eum interrogare.Pe D
trus autem iterum ex feruore ſolus audet ea de re quicquam dicere: neq; id palam,ſed ſigillatim,ac ſeorſum ab alijs diſcipulis: Propitius, inquit, tibi eſto,nec fiat tibi hoc.Quid nam hoc eſt, o Petre? tu qui reuelationem deſuper habuiſti,qui beatificationem conſecutus es, cui claues regni cœlorum traditæ,iam cito adeo grauiter lapſus cecidiſti? Et reſpondens ſibi in perſona Petri:Cur mirum tibi videtur,inquit,ſi in ea re id paſſus,de qua mihi nihil reuelatum eſt?Hinc certe clare videmus,non ex ſeipſo,ſed ex reuelatione,illa dixiſſe.Quia in his quæ reuelata non ſunt,turbatur, & centies audiendo non ſentit,quod dicitur:Didicit certe, quia filius dei eſt, quid autem myſterium crucis & reſurrectionis ſibi velit, nondum didicit.Erat, ait, occultus ab eis hic ſermo. Perſpicis quia iure mandauit,ne in publicum hæc efferrentur. Vbi enim iſti turbantur,quibus hæc neceſſario committuntur, quid non facerent cæteri? Ipſe vt oſtenderet ſe ſponte ſua ad paſſiōem venire,increpauit Petrū,& Satanam appellauit.Audi- E
ant quicunque paſſionis Chriſti crucem verecundantur.Nā ſi apoſtolorum vertex etiam antequam crucis myſterium diſceret, Satanas vocatus eſt,quam veniam impetrabunt,qui vbique prædicatam crucem Chriſti negare audent?Nam ſi qui ex deo beatificatus fuerat Petrus,qui & ex reuelatione fuit veritatem confeſſus,ſic acriter increpatur, quo non ſupplicio cruciabuntur,qui crucis myſterium non ſuſcipiunt? Hæc ille Chryſoſtomus.Quem audis nihil dubitaſſe,quin Petrus apoſtolorum vertex, paulo ante,q̄ tali hic conuitio exciperetur, beatus Chriſti ore pronunciatus fuerit,quin idem ille,cœlitus illuminatus a patre, primus diuinitatem Chriſti & cognouerit & cōfeſſus fuerit,quin idem acceperit claues regni cœlorum.Audis deniq; quid pro Petro tuæ quæſtioni reſpondeat.

Hilarij de eadem obiurgatione ſententia.

Quod ſi vnus tibi non ſufficiat Chryſoſtomus,etiam Hilarium audiamus quid ſentiat,& num ad eundem Petrum pertineat hæc tam grauis F
obiurgatio Chriſti,ad quem pertinuit paulo ante præmiſſa illa tam magnifica commendatio.

Scribit autem in illum verſiculū Pſalmi CXXXI.(Sicut iurauit domino,votum vouit deo Iacob)vniuerſum de Chriſto intelligens,in hæc verba:Sacramenti,inquit,mentio ad profeſſionem voluntatis aſſumitur, & neſcio an vnigenitus iurauerit, certe ita geſſit & locutus eſt omnia, vt ſacramento religionis ſatisfacere videretur.Namq; cum quædā de paſſione ſua locutus ad diſcipulos fuiſſet,& Petrus tanquam indignum hoc dei filio deteſtatus eſſet,Petrum,cui claues regni cœlorum dederat,ſuper quem eccleſiam ſuam ædificaturus erat, aduerſus quam portæ inferi nihil valerent,quæque in terris vel ſoluiſſet vel ligaſſet,ea in cœlis vel ſoluta vel ligata perſiſterent.Hunc, inquam,tali conuitio deteſtantem ſacramentum paſſionis excepit:Vade poſt me Satana, ſcandalum mihi es. Tanta enim ei religio fuit pro humani generis ſalute patiendi, vt Petrum primum

A mum dei filij confeſſionem,eccleſiæ fundamentum,cœleſtis regni ianito-
rem,& in terreno iudicio cœli iudicem,Satanæ conuitio nūcuparet, &c.
Hactenus Hilarius,qui eandem ferme ſentētiam repetit de trinitate libro
decimo.Idem fere eſt & apud Auguſtinum legere libro ſecundo, aduer-
ſus Parmeniani epiſtolam.

Origenes vero hanc Petri a domino obiurgationem eleuat & extenu-
at,nec tam grauem fuiſſe vult,q̄ nobis forte videatur. Siquidem conuer-
ſus Ieſus ad Petrum dixit: Vade poſt me Satana. Beatus, inquit, is fuerit
ad quem conuertitur Chriſtus,etiam ſi corripiendi cauſa conuertatur, ſi-
cut hic conuerſus eſt ad Petrum, quemadmodum & poſt eiuſdem tri-
nam abnegationem.Et conuerſus,inquit, dominus reſpexit Petrum, qui
continuo reuerſus ad ſe,& recordatus verbi Ieſu,egreſſus foras fleuit ama
re.Deinde vult ſemper in bonam partem accipi, quoties dicitur a domi-
B no:vade poſt me.Bonum eſt enim,quando quis poſt dominum vadit:
contrarium vero,quando quis reijcit ſermonem domini poſt ſe, & vadit
poſt concupiſcentias ſuas. Vnde & Helias III.Regnorꝫ libro dicit ad po
pulū: Vſquequo claudicatis vos vtriſq; pedibus veſtris? Si deus dn̄s eſt,
ite poſt eum:ſi autē Baal, ite poſt illum.Hæc itaq; huiuſmodi Origenes.

Origenis ſententia de eadem.

Vides itaq; quemadmodum & illis doctiſſimis, ſanctiſſimiſq; patri-
bus dignū in primis conſideratione atq; admiratiōe viſum eſt,ꝙ Petrus
poſt tam magnificam illam Chriſti commendationē, poſt cœleſtē illam
adeo ſublimē reuelationē,poſt acceptum a Chriſto nominis,poteſtatiſq;
cōſortium,continuo poſt audiat: Vade poſt me Satana,&: Non percipis
ea quæ dei ſunt. Non tamen dubitant,quin idem ille hęc audierit Petrus:
Ille,inquam,primus diuinitatis Chriſti confeſſor,illud eccleſiæ fundamē-
tum,cœleſtiſq; regni ianitor,& in terreno iudicio cœli arbiter. Cum qui-
bus neq; etiā nos contra euangelium,imo contra clariſſimam vocē Chri-
C ſti, nouum aliquem fingemus, imaginariumq; Petrum,præter illum Si-
monem Bar Iona, qui Chriſtum confeſſus ſit, ſed admirandam potius
myſteriorum diuinorum operum diſpēſationem humiliter inquiremus
& contemplabimur.

Quod vero Petrus ſit ea petra,ſuper quam ſuam Chriſtus fundauit ec
cleſiam,tam ex ipſis Chriſti verbis,q̄ ex infallibili illa rectæ intelligētiæ ſcri
pturarum amuſſi,catholicæ eccleſiæ communi ſententia euidētiſſime de-
monſtrauimus. A qua nullæ nos abducent hæreticorum argutiæ.

Non tamen ob id imus inficias,etiam Chriſtum dici, eſſeq; & funda-
mentum & caput eccleſiæ, vtrumq; de ipſo affirmante Apoſtolo. Funda
mentum equidem, ꝙ propria ſua virtute contineat ædificium,compagi-
nemq; membrorum eccleſiæ,ipſamq; firmam, ſtabilem,immobilemque
in ſe efficiat. Caput vero,vnde vitalis ille influxus, ſpiritusque deriuatur
in membra reliqua. Nec tamen propterea bina eccleſiæ fundamenta fa-
cimus, bina capita, mōſtroſamque (vt illi volunt) eccleſiam,cum alia ra-

Nihil mōſtri in ſe cōtinere, & Chriſtū, & Petrū eſſe caput, fundamentūq; eccleſiæ.

tione,& ſub Chriſto Petrus ſit caput eccleſiæ,ſuper Chriſtum quoq; fun D
datus ipſe,eccleſiæ in ſe ædificationem recipit. Erat Chriſto redeundum ad patrem poſt peracta ſalutis noſtræ,redemptioniſq; myſteria. At eius eccleſia,quæ ex omnibus populis,nationibus, linguis, apoſtolorum ſuorum congreganda erat miniſterio,requirebat neceſſario ſecum manens in terris caput congenium,quod gubernaret atq; in vnũ contineret molem,compagineq; tam vaſti illius,immẽſiq; corporis,ſine quo (quẽadmodũ ſupra demonſtrauimus)nulla prorſus futura erat eccleſia.Quare magis Petrũ,q̃ ſeipſum pronunciauit Chriſtus ſuæ fundamentum eccleſiæ.

Cur Petrũ magis,q̃ ſe Chr̃s pronunciauit fundamentũ eccleſiæ.

Sed ne quid nouum hac in re aut ab hominibus commentum te audire exiſtimes,& non potius,quæ lõge ante,q̃ fierent,ita vt facta cernuntur, futura prænunciata præfigurataq; fuerunt,vmbram ipſam paulisper nobiſcum contemplare ſynagogæ veteris,in qua noſtræ eccleſiæ haud obſcuram aut confuſam,ſed expreſſam,diſtinctamq; eſt videre imaginem, E
adeo vt conferenti vmbram vniuerſam,ad ſuum corpus,parteſque partibus,haud ſit difficile & inuenire & cernere,illius quam quæque partem figuret,adumbret,& exprimat noſtrę eccleſię. Nam ſi Pharaonem illum, ſi captiuum Iudæorum populum,ſi duriſſimam illam ſeruitutem Aegyptiacam,ſi exitum ab Aegypto,ſi agnum & phaſe,ſi mare rubrum, ſi iter per deſertũ annorum XL.laborioſiſſimum ſane,& tot calamitatibus, tot tentationibus,tot afflictionibus,tot pugnis plenum,ſi denique ipſam promiſſionis terram conſiderauerimus,requiramusque eorum ſingulorum ſolidam veritatem,quam exprimunt in corpore noſtræ eccleſiæ, clariſſime quodq;,quemadmodum in vmbra ac figura expreſſum eſt,ac diſtinctiſſime cernitur.Quare & Moyſen legiſlatorem illius populi, & Aaronem ſummum ſacerdotem, a quo in ea ſynagoga cœpit ſacerdotium, quid exprimant,adumbrentque ſolidæ veritatis in noſtra eccleſia, nunc conſiderandum eſt.Sed nec difficile inuentu eſt, adeo diſtincte, exacte- F
que reddit hæc vmbra ſuam illam ſibi reſpondentem ſoliditatem, ſiquidem & nobis legiſlator Chriſtus eſt,quod illis Moyſes. Nobis quoque, quod illis Aaron,ſummus ſacerdos Petrus, a quo ſacerdotalem ordinem in ſua eccleſia Chriſtus & inchoauit ac inſtituit. Super te, inquit, ædificabo eccleſiam meam.Fuit nihilo minus & in veteri illa ſynagoga ſacerdos Moyſes, quemadmodum teſtatur propheta, dicens: Moyſes & Aaron in ſacerdotibus eius. Et q̃uis ſummus ſacerdos Aaron, non tamen ſub Aarone Moyſes, quin potius contra, cum tam illum ſacerdotem ſummum, q̃ filios eius inferioris ordinis ſacerdotes, ipſe conſecrauerit: ſuæ vero ordinationis non alium, q̃ deum autorem habuerit. In omnibus quoque quæ ad deum attinebant negocijs, ipſe prior erat, deoque proximior ac velut inter Aaronem & deum mediator quidam, & internuncius. Sed & paſſim ſcripturæ hunc illi præferunt,quemadmodum & in alio loco apud eundem prophetam:Deduxiſti,inquit,populum tuum in manu

Collatio vmbræ ſynagogæ veteris ad ſolidã ipſam noſtræ eccleſiæ veritatẽ.

Q̃ apte reſpondeant figura & veritas.

Sũmus ſacerdos, tam Moyſes, q̃ Aaron, attamen hic ſub illo.

A manu Moyſi & Aaron. Sūmus ergo vterq; ſacerdos, ſi ſummus Aaron,
q̃uis ſub Moyſe Aaron. Attamen non a Moyſe,ſed ab Aarone ducitur il-
lius ſacerdotij principium, indeque porrigebatur continua ſerie, nec ſa-
cerdotij Moyſi,ſed Aaronis ſucceſſores ſequentes ex ordine facti ſunt.
Ita & nobis pontifex Chriſtus. Habentes enim, inquit Apoſtolus, pon-
tificem magnum, qui penetrauit cœlos, Ieſum filium dei, teneamus ſpei
noſtræ confeſſionem. Non enim habemus pontificem, qui non poſſit
compati infirmitatibus noſtris. Sed & nobis pontifex Petrus, & pon-
tifex ſummus, quemadmodum ſupra demonſtratum eſt. Non tamen
ſub eo, ſed ſupra eum Chriſtus, qui non ſemetipſum clarificauit, vt
pontifex fieret, ſed ille, qui dixit ad eum: Filius meus es tu, ego hodie ge-
nui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es ſacerdos in æternum
ſecundum ordinem Melchiſedec. Hic itaque a ſolo deo patre pontifica-
B tum, ſacerdotijque honorem adeptus, Petro pro ſe vicarium ſacerdotij
honorem contulit, quem in eccleſia gererent, tam ipſe, q̃ qui ei legittima or
dinatione ſuccederent. Quem non a ſe, ſed a Petro potius inchoauit, atq;
ab illo eius originem deriuari voluit. Non enim dixit: Super me ædifica-
bo eccleſiam meam, ſed: Tu es Cephas, tu ſaxum, aut lapis, & ſuper hunc
lapidem, ſuper te, ædificabo eccleſiam meam. Vides ergo & in noſtra ec-
cleſia Moyſen, vides Aaronem, vtrumque ſacerdotem, vtrumque ſum-
mum, ſed maximum illlum qui a deo patre ſuo clarificatus vt eſſet ponti-
fex & ſacerdos in æternum, hunc pro ſe nobis conſtituit vicarium, cum
nomine ſuo etiam poteſtatis participem faciens, ipſe reuerſus ad patrem
vt eſſet nobis apud eum & aduocatus & mediator. Itaque iam, opinor,
intelligis, in noua lege a Petro initium feciſſe Chriſtum ſacerdotalis digni
tatis, quemadmodum in veteri ab Aarone Moyſes: q̃uis & in illa ſupra
Aaronem etiam ſacerdos Moyſes, & in hac noſtra quoq; ſupra Petrum
C ſacerdos, pontiſexque Chriſtus. Quod tamen nec illam veterem ſyna-
gogam, nec noſtram eccleſiam bicephalem facit: ſed ſub Chriſto caput
Petrus, imo Chriſti apud patrem exiſtentis vices inter nos gerit Pe-
trus. Quemadmodum idem ipſe Chriſtus in nomine illi de ſeipſo im-
poſito, cæteriſque illis tam magnificis, quæ audiſti, verbis euidentiſſi-
me ſignificauit.

Nō a Moyſe, ſed ab Aarone duci veteris ſacerdotij principiū.

Nobis pōtifex ſūmus, & Chriſtus & Petrus, tamen hic ſub illo.

At ſacerdotij Chriſti nemo ſucceſſor factus eſt.

Chriſtianū ſacerdotiū inchoari a Petro, nō a Chriſto.

Ad obiectiones ex verbis diui Hieronymi & Auguſtini, quæ prædictis repugnare videntur, reſpondere. CAP. V.

QVandoquidem non orthodoxum, ſed hæreticum, ſupra con-
tendimus, quiſquis prędictæ verborum Chriſti ad Petrum ſen
tentiæ, quam æque ex euangelicæ hiſtoriæ planiſſimo conte-
xtu, atq; ex communi catholicæ eccleſiæ ſententia, clariſſime demonſtra-
uimus, diui nobis Hieronymus & Auguſtinus ab hac nota & iniuria vin
dicandi ſunt, & quos orthodoxos haud dubie ſanctiſſimosque patres, in
ſua caſtra pertrahere, & aduerſum nos ſtatuere moliuntur hæretici, quod

præaſſertę veritati non ſolum non aduerſentur, ſed vna cum orthodoxa D
eccleſia modis omnibus conſentiant, eandemq; vbique aperta, clariſſimaque confeſſione confirment & prædicent, iam nunc demonſtrandum eſt. Quanquam autem (quod fere moris eſt ſcripturarum tractatoribus, & his duobus præcipue) nonnuſquam etiam diuerſam aliquam a communi, etſi non repugnantem in illis ſcripturarum verbis ſententiam inquirere viſi ſunt: hoc tamen tentandi magis, excutiendique omnia, ꝙ adſtruendi ſtudio eos feciſſe certum eſt. De quo hoc in primis te admonuiſſe conuenit, nihil eſſe aut mirum aut abſurdum, ſi ex illo profundo, fertiliſſimoque diuinarum ſcripturarum pelago, plures, eoſque non incongruentes expiſcati fuerimus ſenſus. Quandoquidem diuina ſcriptura (vt pulchre habet Origenes) non ſolum ſacramentorum debet continere ſententiam, verumetiam mores, geſtaque informare diſcentium. Ipſa enim per Salomonem diuina ſapientia ſeſe ipſam nobis dupliciter, tripliciterque deſcripſiſſe affirmat, & Noe præcepit dominus arcam bicameratam ac tricameratam conſtitui. Hinc eſt (quod frequentiſſime euenire videmus) vt eundem ſcripturæ locum idem ſacri tractatores, nunc aliter aliterque interpretentur, atque etiam allegorijs, tropologijs, anagogicisque interpretationibus, vertant in aliam, aliamque faciem & accommodent ad inſtructionem audientium. Manet tamen firma & vnica illa germana primatiuaque ſcripturarum intelligentia, quam primo in eis intendit ille ſacer ſpiritus. De qua ſi forte ambigitur, ſi ipſa ſcripturarum verba per ſe obſcuriora dubitationem nonnullam inferant, ea eſſe indubie putanda eſt, quam communis tenet eccleſiæ ſententia, & in quam orthodoxi, ſanctique patres magis conueniſſe deprehenduntur. In prædictis autem Chriſti apud Matthæum verbis, ex quibus Petrum caput, fundamentumque eccleſiæ ſupra demonſtrauimus, adeo nulla eſt aut obſcuritas aut ambiguitas, vt omnes, tam Græci, ꝙ Latini F
orthodoxi patres, maximo inter ſe conſenſu conueniſſe in eam ſententiam, quam dudum audiſti, inueniantur. A quibus non diſcordaſſe Hieronymum & Auguſtinum, ſed vt ſpiritu, ita & ſenſu, ꝙ maxime conſenſiſſe, nunc euidens faciemus.

Homilia vltima in Geneſim. Prouer. 22.

Perpetuo ſibi cęteriſq; orthodoxis conſentiēs Hieronymus in intelligētia verborū Chriſti ad Petrū

De Hieronymo autem adeo nulla eſt ambiguitas, vt nuſꝗ fere vel cōmemorarit diuerſam ſententiam. Vnde in hunc ipſum Matthæi locum ſcribens, audiſti ſupra quo pacto hæc Chriſti verba explicauerit: Ego dico tibi, tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meā. Quid, inquit, eſt quod ait: Ego dico tibi? Quia tu mihi dixiſti: Tu es Chriſtus filius dei viui: ego viciſſim dico tibi, ego, inquam, cuius dixiſſe, feciſſe eſt, quia tu es Petrus, & ſuper hāc petrā ædificabo eccleſiam meā. Et ſicut ipſe lumen apoſtolis donauit, vt lumen mundi appellarent̄: ita & Simoni, qui credebat in Chriſtum, Petri largitus eſt nomen, & ſecundum metaphoram petræ recte ei dicitur, ædificabo eccleſiam meam ſuper te. Hæc ille.

Rur-

A Rurſus eodem loco, explicans illud quod continuo apud eundem euangeliſtam ſequitur, vbi Petrus mox a tam ſublimi reuelatione patris, tam glorioſa confeſſione, tam magnificis acceptis donis promiſſisq;, Satanæ conuitio excipitur: Multi putant, inquit, quod non Petrus correptus ſit, ſed aduerſarius ſpiritus, qui hæc dicere ſuggerebat apoſtolum. Sed mihi hic error apoſtolicus, de pietatis affectu veniens, nunquam incentiuum diaboli videtur. Diabolo dicitur: Vade retro Satana, Petrus audit: vade retro me, hoc eſt, ſequere ſententiã meam, quia non ſapis ea quæ dei ſunt, ſed quæ hominum. Meæ volũtatis eſt & patris, cuius veni facere voluntatem, vt pro hominum ſalute moriar. Tu tuam tantum conſiderans voluntatem, non vis granum frumenti in terram cadere, vt multos fructus afferat. Subdit: Prudens lector inquirat, quomodo poſt tantam beatitudinem: Beatus es Simon Bar Iona. Et: Tu es Petrus, & ſuper hanc pe

B tram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferorũ non præualebunt aduerſus eam. Et: Tibi dabo claues regni cœlorũ. Et: Quod ligaueris aut ſolueris ſuper terram, erit ligatum vel ſolutum in cœlis, nunc audiat: Vade retro me Satana, ſcãdalum mihi es. Hactenus Hieronymus. Idem in Ezechielem ſcribit in hęc verba: Apoſtolus Petrus, ſuper quem dominus fundamenta eccleſiæ ſolidauit, tranſcendit in cœnaculum. Rurſus in Eſaiam capite ſecundo, de eccleſia catholica loquens: Hæc, inquit, domus ædificata eſt ſuper fundamentum apoſtolorum & prophetarum, qui & ipſi montes ſunt, quaſi imitatores Chriſti. De hac domo & Hieruſalem Pſalmiſta conclamat, dicens: Qui confidunt in domino, ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum, qui habitat in Hieruſalem. Montes in circuitu eius, & dominus in circuitu populi ſui. Vnde & ſuper vnum montium dominus fundauit eccleſiam, & loquitur ad eum: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferorum nõ præ Cap.XLI.

C ualebunt aduerſus eam. Hactenus ille. Vides itaque hic ex Hieronymi ſententia, ad quem proprie pertineant illa Chriſti verba: Beatus eſt Simon Bar Iona, vides petram eccleſiæ fundamentum, vides cœleſtis regni clauigerum, vides iudicem, cuius autoritas, ſententiaque etiam in cœlis alligat.

Vides præterea vt clariſſime diſtinguat inter Chriſtum fundamentum apoſtolorum & prophetarum, ſuper quem ædificata eſt eccleſia, & inter vnum illorum montium, ſuper quem idem ipſe Chriſtus etiam ſuam fundauit eccleſiam, cui dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Quod idem ad Montanum in epiſtola ad Marcellam etiã repetit. Habes itaq; & ſecum, & cũ orthodoxis patribus omnibus communiq; ſenſu eccleſiæ, vbiq; conſentientem illum vere orthodoxum Hieronymum. Apud quem haud temere te inuenturum crediderim, vbi hæc Chriſti verba ad Petrum aliter intelligat.

In Auguſtino maior fuit varietas, quæ huic in ſcripturarũ expoſitione D.Auguſti

nus varius & incõſtans in ſcripturarum expoſitione.

pene familiaris eſt. Nuſquam hæret, nuſquam figit pedem, ſed vbiq; explorat, vbiq; tentat, ſubodoraturq; omnia: & quicquid vel probabile occurrit, alicubi amplectitur, quod continuo poſt diſplicet & rurſus retractatur. Quemadmodum in his Chriſti verbis ad Petrum plerumque conſentit communi orthodoxorum patrum, quam audiſti, ſententię, per petram ſuper quã Chriſtus dixit ędificaturum ſe eccleſiam ſuam, Petrum intelligens: alibi vero, nõ Petrum, ſed fidem eius: rurſus alibi, nec Petrum, nec eius fidem, ſed ipſum Chriſtum. Sed aliud eſt, aliquid adſtruere & docere tanquam certum & indubium: aliud vero, velut inueſtigando tanquam probabile referre. Hoc fit, cum in ocio apud nos ſcripturas excutiendo, quicquid meditantibus occurrit, chartis illinimus. Illud vero, quoties docemus nobis commiſſum populum, cui non niſi explorata, certaq; tradere certum eſt, eaq; in primis, quę habet cõmunis traditio eccleſiæ. Itaque ſi D. Auguſtini ad populũ conciones excutias, nuſquam fere a cõmuni, quam audiſti, orthodoxorum patrũ & eccleſiæ ſententia latũ digitum receſſiſſe inuenies: quemadmodum ſuperius ex aliquot eius ſermonibus luculentiſſime demonſtrauimus. Vnde in ſermone illo ſolẽnitatis cathedræ Petri dicit Petrũ eccleſię fundamentũ nominatũ a domino, & ſuper eũ fundaſſe Chriſtũ eccleſiam ſuam: proinde merito eccleſiam ſuũ fundamentũ colere, per quod cœlos aſcendit. Rurſus in altero ſermone de ſanctis, dicit fidelem (cui loquitur) populũ audiſſe frequenter, Petrum a domino petram nuncupatum, ſuper quam fundauerit eccleſiam ſuam, ſicut ait: Tu es Petrus, & ſuper hãc petram ædificabo eccleſiam meam. Iterum in alio ſermone, dicit eum eccleſiæ caput & verticem, immobile fidei fundamentum, cui creditæ erant claues regni cœlorum, cui commiſſa populorum innumera multitudo, qui acceptis clauibus fidelis factus eſt ianitor, in ſententijs clementiſſimus diſpenſator, &c. Hæc itaq; docentis Auguſtini ſunt, docentis, inquam, ſibi commiſſam eccleſiam. Cui non temere quęuis vtcumq; viſa & apparentia, ſed certa explorataq;, & communi orthodoxæ eccleſiæ ſenſui congruentia tradidiſſe, nihil dubiũ eſt. Quem vt in alijs fortaſſis quis ſit, non ita facile eſt intelligere, ſic nec ſi quis ab eo diuerſum quid doceat, tam facile deprehenditur. At de capite eccleſiæ vt Chriſtianos omnes, quantumuis ſimplices, certum eſt aliquem ſenſum habere: ita haud difficulter deprehenditur, quod hac in re a communi ſenſu orthodoxorum diſcrepat. Quanquam & ipſa vis & energia verborum Auguſtini in his ſermõibus clariſſime indicat, quis fuerit communis ſenſus orthodoxi populi, & eccleſiæ: Frequenter, inquit, audiſtis in eccleſia, ipſum Petrum a domino petram nuncupatum, ſuper quem fundauerit eccleſiam ſuam. Hæc igitur (vt diximus) docentis Auguſtini ſunt: ea vero, in quibus ab his diuerſam aliquam imaginatur ſententiam, ocioſe ſecum inquirentis & tentantis omnia. In qua diſquiſitione nunc hoc, nunc illud arridebat: frequentiſſime tamen hoc ipſum commune ac catholicũ.

In cõcionibus ad populũ nõ niſi certa explorataq; inculcari.

Auguſtinũ in cõcionibus ad populũ, Petrũ petram & fundamentũ eccleſiæ nominatũ a domino, perpetuo inculcare.

D E F

Vnde

A Vnde in ſuis enarrationibus in pſalmos,frequentiſſime communē hanc ſententiam adſtruit,vt in pſalmum XXX. in pſalmos quoq; XXXIII. & XXXIX. Item in epſtolis ſuis frequenter. Libro quoq; II. Quæſt. ad Simplicianum. Rurſus aduerſus epiſtolam Donati, & alijs locis pleriſq;. In Retractationibus autem huius ſuæ inconſtantiæ memor, poſtquam meminiſſet libri a ſe ſcripti aduerſus epiſtolam Donati,ſubiungit in hęc verba: In hoc libro dixi in quodam loco de apoſtolo Petro, quod in eo tanquam in petra fundata ſit eccleſia, qui ſenſus etiam cantatur ore multorum in verſibus beatiſſimi Ambroſij in matutinis laudibus,quibus de galli cantu loquens: Hoc ipſo, inquit, petra eccleſiæ canente culpam diluit. Sed ſcio me poſtea ſæpiſſime ſic expoſuiſſe, quod a domino dictum eſt: Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: vt ſuper hanc intelligeretur quam confeſſus eſt Petrus, dicēs: Tu es Chriſtus
B filius dei viui,ac ſi Petrus ab hac petra appellatus perſonam eccleſiæ figuraret,quæ ſuper petram ædificatur,& accepit claues regni cœlorum. Nō enim dictum eſt illi: Tu es petra,ſed tu es Petrus, petra autem erat Chriſtus,quam confeſſus Simon, ſicut eum tota eccleſia profitetur, dictus eſt Petrus. Harum autem duarum ſententiarum quæ ſit probabilior, eligat lector. Hactenus ille. Vides itaque Auguſtinum non aſſerendi, ſed inquirendi ſtudio diuerſam hanc a communi expoſitionem verborum Chriſti ad Petrum induxiſſe,lectori relinquens iudicium,vtra ſit probabilior. Quod nunquid dijudicare difficile eſt? quando in alteram conuenit omnium orthodoxorum patrum & cōmunis eccleſiæ ſentētia,cuius & ipſe, vt audiſti,Auguſtinus etiam in his ipſis verbis perhibet teſtimonium,vt quam fatetur celebrari & publice decantari per eccleſias, in verſibus beatiſſimi Ambroſij, quemadmodum ab eo tempore in hodiernum vſque diem continuo decantata eſt. Altera vero nullum vnquam aſſertorē in-
C uenit,nec ipſum quidem (vt vides) Auguſtinū. Deinde cum & cōtorta euidēter appareat hæc expoſitio, atq; adeo ipſis verbis Chriſti manifeſte aduerſaria. Nā cum primum adduceretur Petrus per Andreā fratrem ſuum ad Chriſtum,dixerat ei Ieſus: Tu es Simon filius Ionæ,tu vocaberis Cephas,quod (inquit euāgeliſta) interpretatur πέτρος. Quem locum ità nobis reddidit Eraſmus: Tu vocaberis Cephas, quod ſonat (ſi interpreteris) lapis, πέτρος enim lapidem aut ſaxum ſignificat,eſtq; cum petra eiuſdē plane ſignificationis. Quomodo Iſaac & Iſaacus, tametſi alterum accipiat propriam viri terminationem. Imo vocabulum Cephas non quemlibet lapidem, ſed ingentem aliquam petram, & velut ſcopulū aut rupem ſignificare, cui arx aut graue quoddam ædificium poſſit ſuperſtrui, clare ex Ioſephi hiſtoria intelligitur. Nam ſcopuloſus ille collis, vnde Hieruſalem ab obſidētibus Romanis poſſit conſpici, Cephas, inquit, dicebatur. Illud autem nomen Cephæ, quamuis in primo illo congreſſu mox Simoni deſtinauerat Chriſtus, maiori tamen merito reſeruauit in

Contorta expoſitio Auguſtini, qua per petram ſuper quā ædificata eſt eccleſia, Chriſtū, non Petrum intelligit.

futurum, vſque dum cœlitus illuminatus a patre, eius diuinitatem & D
agnoſceret & confiteretur. Tunc autem dixit illi, non in illo congreſſu
primo, tu es Simon filius Ionæ, tu vocaberis Cephas: ſed tu es Cephas.
Quod ille, quiſquis fuit, Matthæi interpres expreſſit vocabulo πέτρου, di
cens: Ego dico tibi, quod tu es πέτρος, & ſuper hanc petram ædificabo,
&c. Qui ſi ſeruaſſet illud Hebraicum aut Syriacum Cephæ, quo haud
dubie vſus eſt Chriſtus, quemadmodum clariſſime indicat Ioannes, ſcri
bens eum dixiſſe illi primum ad ſe venienti: Tu vocaberis Cephas, quod
idem Græce interpretatur πέτρος, nobis autem interpretatum ſonat ſa-
xum, aut lapidem. Si, inquam, proprium illud Cephæ, quo Chriſtus
vſus eſt, ſeruaſſet vocabulum, quemadmodũ quamuis Græce ſcribens,
fecit Ioannes adiecta eius interpretatione, iam omnis prorſus anſa huius
interpretationis ablata foret, nec fuiſſet vlla aberrãdi occaſio. Quis enim
ſi ita reddidiſſet interpres ille (quiſquis fuit) Matthæi, qui eius euãgelium
ex Hebræo ſermone, in quo primo ſcriptum nõ ſolum Hieronymus, ſed E
etiam Origenes, eius quoque præceptor Clemens Alexandrinus proxi-
mus apoſtolorum temporibus, Irenæus quoq; ille, qui Polycarpum bea-
tiſſimi Ioannis euangeliſtę audiuit diſcipulum (quicquid nunc nugãtur
& ſomniant quidam, qui nouitatum titillantur prurigine) velut vno ore
teſtantur. Quis, inquam, dubitaret, de qua petra locutus eſt Chriſtus, ſi il-
le interpres Ioannem imitatus, hoc pacto reddidiſſet hunc locum: Ego
dico tibi, quod tu es Cephas, quod interpretatum ſonat ſaxũ aut petram,
& ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam? Nunc vero dum om-
nia reddere voluit Græce & loco nominis Cephæ, Petri nomen adaptat
Simoni (cuius ſignificationem veluti clarius exprimens, continuo id red
didit ac mutat per petræ vocabulum, dicens: Et ſuper hãc petram, &c.)
data eſt Auguſtino huius quamuis parum congruæ expoſitionis occa-
ſio, in qua pleraq; ſunt, quæ merito reprehendi poſſe videntur. Dicit eñ, F
non eſſe illi dictum a Chriſto: Tu es petra, ſed tu es Petrus. Ego vero ne-
que vnum, neq; alterum verbum a Chriſto dictum illi certo affirmare
non dubitauerim: aut ſicut vnum, ita & alterum. Non enim Græce *illi lo*
quebatur Chriſtus, neq; etiam Græce ſcripſit Matthæus: ſed quemad-
modum clare conſtat ex Ioanne, dictum eſt ei a Chriſto: Tu es Cephas,
quod Græcis ſonat Petrum, nobis ſaxum aut lapidem. Quare in for-
ma neutrum, in virtute vero æque vtrumq; ei dictum eſt, cum ſit vtri-
uſq; eadem plane ſignificatio, reddens vim & energiã illius nominis Ce-
phæ. Quare & orthodoxi illi patres, quos ſupra induximus, non ſolũ Pe-
trum, ſed & petram eum vocatum affirmant a Chriſto. Ita Tertullia-
nus: Latuit aliquid Petrum ædificandæ eccleſiæ petram dictum? Ita O-
rigenes: Magno illi eccleſiæ fundamento, petræque ſolidiſſimæ, ſuper
quam Chriſtus fundauit eccleſiam ſuam, & cætera. Ita ille orthodoxus
Hieronymus: Nõ ſolum, inquit, petræ Chriſtus, ſed et apoſtolo Petro do
nauit,

Quæ Auguſtino fuit aberrãdi occaſio.

A nauit, vt vocaretur petra. Quam ſententiam diuerſis locis bis decies incul
cat. Ita quoque ſacer Ambroſius: Petrus pro ſoliditate deuotionis eccleſia
rũ petra dicitur, ſicut dicit dominus: Tu es Petrus & ſuper hanc petram
ædificabo eccleſiam meam. Ita & alij vniuerſi. Sed quid opus eſt aliorum
aduerſus Auguſtinum requirere teſtimonia, quem poſſumus de ſuo ipſi
us ore conuincere, qui in ſermone quem citauimus ſupra, in hæc verba
loquitur ſibi commiſſæ eccleſiæ: Audiſtis frequenter ipſum Petrum, a do
mino petram nuncupatum, ſicut ait: Tu es Petrus & ſuper hanc petram
ædificabo eccleſiam meam. Si audierunt frequenter in eccleſia Chriſtifi-
deles, q̃d tu ipſe teſtaris, ipſum Petrum, a dño petram nuncupatum, cum
ei diceret: Tu es Cephas aut πέτρος, & ſuper hanc petram ædificabo, &c.
Quid ergo negas dictum illi a dño, tu es petra, ſed tantum: Tu es Petrus?
Sed hæc aduerſus Auguſtini illã expoſitionem, qua per petram illam, ſu-
B per quam Chriſtus dixit ſe ædificaturum eccleſiam ſuam, non Petrum,
ſed ipſum Chriſtum voluit intelligi, ſatis fortaſſis ſuperq; fuerit.

Auguſtinus ſibi ipſi contrarius.

Illa vero altera eius expoſitio, qua per petram illam iam, neque Chri-
ſtum, neq; Petrum, ſed fidem Petri imaginatur intelligi, præter hoc quod
euidentiſſime coarguitur ipſis Chriſti verbis, qui non de fide, ſed de fide-
li Petro loquitur dicens: Beatus es Simon Bar Iona, tu es Cephas, & ſuper
hanc petram ædificabo, &c. Tibi dabo claues &c. etiam in ſe multo eſt
abſurdiſſima, nec digna aduerſus quã agamus pluribus. Quis enim ne-
ſciat eccleſiam ædificium quoddam, ex viuis rationabilibuſque conſtru-
ctum lapidibus, quod nimirum fundamentum requirit ſibi cõgeneum.
Eſt autem fides toto genere diuerſa res ab illis, ex quibus conſtruitur hoc
ædificium, nempe qualitas quædam neceſſaria quidem, non fundamen-
to ſoli, ſed & omnibus eius ſtructuræ lapidibus, qua q caret, ad hoc ædifi
cium nequaquam pertinere certum eſt: at fundamentum vt ſit, fieri non
C poteſt. Nam cuius obſecro omnium hominum fidem fundamentum fa
ciemus eccleſiæ? Nunquid Petri? ille enim iamdudum credere deſijt, vi-
dens facie ad faciem. Cuiuslibetne igitur Chriſtiani? mirum ergo mon-
ſtroſumq; faciemus ædificium, cuius omnis lapis totius ædificij funda-
mentum eſt, aut potius in quolibet lapide cõtinetur fundamentum vni-
uerſum. Aut forte mathematicam aliquam & per ſe ſine ſubiecto intelle-
ctam fidem fundamentum dicemus eccleſiæ? hoc eſt, tantæ taliſque ſtru-
cturæ, cuius in cœlum conſcendit ſublimitas, id quod nuſquam eſt gen-
tium, ſed plane fictitium & imaginarium. Quiſnam hæc ſi perpendat,
minime cohærere hanc expoſitionem non intelligat? Et quanquam in-
ueniantur & alij ſancti patres nonnunquam ita locuti, vt dicant ortho-
doxam fidem eſſe fundamentum eccleſiæ, non tamen ita loquentes reſpi
ciunt ad illam petram ſuperædificandæ eccleſiæ, ſed hoc tantum ſignifi-
care voluerunt, orthodoxam fidem eſſe plane neceſſariam omni mem-
bro eccleſiæ, & hæreticos, eoſq; qui rectæ fidei non ſunt, non pertinere ad
Chriſti

Aduerſus alterã expoſitionẽ Auguſtini, qua per petrã, ſuper quã ædificata eſt eccleſia, non Petrũ, ſed fidẽ eius intelligit.

Quõ ſane intelligi poſſit fidẽ eſſe fundamentum eccleſiæ.

Chriſti eccleſiam, nec participes eſſe eccleſiaſticæ illius autoritatis datæ apoſtolorum principi pro vniuerſa eccleſia. D

Concluſio. Stat ergo firma & immobilis euangelica illa rupes, illa petra, quæ Simonem Ioannis filium ob patris cœleſtis ſublimem illam reuelationem beatum pronunciauit. Stat verbum domini in æternum, quo eundem etiam Cepham, hoc eſt, ſaxum aut petram affirmauit, ſuper quam ædificaturus erat eccleſiam ſuam. Et vt illius beatiſſimi Leonis verbis concludamus: Manet in æternum diſpoſitio veritatis. Sicut em̃ permanet, quod in Chriſto Petrus credidit: ita permanet q̃d in Petro Chriſtus inſtituit, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perſeuerans ſuſcepta eccleſiæ gubernacula non reliquit. Sic enim præ cæteris eſt ordinatus, vt dum petra dicitur, dum fundamentum pronunciatur, dum regni cœlorum ianitor conſtituitur, dum ligandorum ſoluendorumq; arbiter mãſura etiam in cœlis ſubditorum ſuorum functione præficitur, qualis ipſi cum Chriſto eſſet ſocietas, per ipſa appellationũ eius myſteria noſceremus. Hæc ille Leo. E

Serm. 2. de anniuerſa. pontif. ſuæ aſſumptio.

Vniuerſam pene euangelicam hiſtoriam primatui Petri in eccleſiaſtica hierarchia conſonanter perhibere teſtimonium. CAP. VI.

QVantopere neceſſaria eſſet hierarchia Chriſtianæ eccleſiæ, qua per vnius in eadem præſidentis ſupereminentem autoritatem contineretur in vnitate & officio, & ſine qua nec ad mom̃etum ſubſtitiſſet: quam tamen ille eius autor permanſuram cum ſole & ante lunam in fines ſeculorum, & quouſq; voluuntur tempora, inſtituerat & deſtinauerat, ſatis ſuperq; a nobis ſuperius demonſtratum eſt. Huic igitur tam neceſſario eius ordini pro ſuo in eandem ſingulari ſtudio & amore prouiſurus Chriſtus, nõ ſatis habuit ſemel deſignaſſe eius caput & principem, & ſupereminentem ſacroſanctamq; eiuſdem conſtituiſſe autoritatem, per quam inferiores omnes ordines diſponeret, & in officio contineret. Quandoquidem præpot̃etium illorum verborum ad Petrum nondum plane myſterium intelligebant carnales adhuc apoſtoli, qui aliud quoddã imaginabantur regnũ Chriſti, de eccleſia eius nullum verbum ſane intelligentes. Quare & infirmitati eorum occurrens pius præceptor, atq; eius, cuius iam caput inſtituerat, eccleſiaſticæ hierarchiæ ſingularem neceſſitatem nobis curamq; cõmendans, idem ſæpius tam factis q̃ verbis & inculcauit & repetiuit: nunc illud ipſum a ſe cõſtitutum caput ſingulari honore ſibi quodammodo adæquans, aliiſq; venerandum inſinuans: nunc reliquorum diſcipulorum ambitionem reprimens, eiſdẽq; ſignificãs, quẽ vellet vice ſua præeſſe cæteris: nunc eidem præſentibus audĩetibuſq; reliquis apoſtolis & diſcipulis eorundem & totius eccleſiæ curam cõmittens. Itaq; in ea, quæ mox poſt deſignatum eccleſiæ caput & princip̃e Petrum, ſacroſanctamque illius conſtabilitam autoritatem, didrachmatis ſolutione apud eundem Matthæũ ſequitur, re ipſa comprobat, quod ſuis illis præpotentibus efficacibuſque verbis paulo ante adſtruxerat. Siquidem F

In didrachmatis ſolutione cõprobari a Chriſto primatum Petri.

A quidem cum iam Romanis ſubiecti penderet tributa Iudæi,quæ didrachmatis valore conſtituta erant in ſingula familiarum capita,veniſſentq́ publicani illi tributiq́ exactores ad Petrũ percunctari,num magiſter eius eſſet perſoluturus tributum, ipſe venientis ob id ad ſe Petri verba præueniens, cum ſe prius liberum demonſtraſſet a tributo: Verum, inquit, ne ſcandalizemus eos,profectus ad mare mitte hamum,& eum piſcem qui aſcenderit primus tolle,& aperto ore illius inuenies ſtaterem, acceptum illum da illis pro me & te.Quid nam hoc eſt obſecro? quæ noua hęc Chriſti in ſoluendo tributo quamuis indebito liberalitas? Exigunt publicani, non a Petro,nec pro Petro,ſed a ſolo Chriſto,tãquam apoſtolici illius gregis patreſamilias ac magiſtro didrachma ſolum. Neq́ enim dicebant Petro,num tu?nũ ſocij tui? ſed, num magiſter veſter didrachma perſoluit? At Chrſto ſatis non erat pro ſe ſimplex didrachma (quantum videlicet B exigebatur)perſoluiſſe,ſed inuenies,inquit,ſtaterem quod eſt didrachma duplum,quem acceptum da illis,non pro me ſolo,ſed pro me & te. Quo facto nunquid obſcurum eſt,quid ſignificarit? Neq́ enim vel imaginari eſt aliud hic egiſſe Chriſtum,q̃ vt intelligerent apoſtoli,non fruſtra ſe im poſuiſſe illi nomen de ſeipſo,non vano aut caſſo ſermone illi dixiſſe: Tu es Petrus,& ſuper hanc petram, hoc eſt, ſuper te ædificabo eccleſiam meam,&:Tibi dabo claues regni cœlorũ,item:Quodcunq́ ligaueris aut ſolueris ſuper terram,ligatum,ſolutumq́ erit in cœlis:vt quem viderent hic ſibi aſſociare,& adæquare quodammodo in cura & honore patrisfamilias eccleſiaſticæ domus,& plane ſignificare,non ſolũ ſe, ſed & ipſum pro ſe Petrum totius illius congregationis magiſtrum, quem pro ſe conſtituerat cæterorum caput,totius dominici gregis paſtorem,& fundamentum ædificandæ eccleſiæ,ſiquidem & pro ipſo, ſicut pro ſe iuſſit perſolui didrachma,quod a ſolo magiſtro, ſolo exigebatur cõgregationis capite. C Et quanquam diuo Auguſtino libro quæſtionum veteris & noui teſtamenti quæſtione LXXV. videantur illi tributi exactores, non a ſolo domino et magiſtro exegiſſe didrachma,ſed ab apoſtolis ſingulis,cuius cõtrarium (vt oſtendimus) indicat ipſe euangelicæ contextus hiſtoriæ,fuiſſetq́ tributum eiuſmodi graue nimis & intolerabile, præſertim tenuioribus, ſi cenſus eiuſmodi in ſingula conſtitutus fuiſſet humana capita. Nec ſit veriſimile, ſi tredecim didrachmata debuiſſent habere publicani illi a Chriſto, vtpote pro ipſo, & duodecim eius apoſtolis, quod aut ipſi cum duobus pro tredecim contenti eſſe voluiſſent, aut minus exoluere voluiſſet Chriſtus, cui nihilo plus negocij tredecim erat q̃ bina ſoluere: præſertim cum ne ſcandalizaret eos, quamuis alioqui a tributo eſſet liber,communi legi ſubdi voluit. Nihil tamen minus hoc facto apud eundem autoritatis dignitatiſque recognoſcitur in Petro. Scribit enim in hæc verba: Dicunt didrachmatis exactores ad Petrum apoſtolum: Magiſter veſter num ſoluit didrachma? quo dicto magiſtrum, vt pro omni-

Matth.17

omnibus ſolueret diſcipulis,conuenerunt. Saluator autem,cum pro ſe & Petro dari iubet,pro omnibus exoluiſſe videtur, quia ſicut in ſaluatore erant omnes magiſterij cauſa:ita & poſt ſaluatorem in Petro omnes continentur.Ipſum enim cõſtituit caput eorum,vt paſtor eſſet dominici gregis. Nam cæteris dicit diſcipulis, vigilate & orate, ne intretis in tentationem.Petro autem dicit: Ecce Satanas expoſtulauit, vt vos ventilet ſicut triticum:ego autem rogaui pro te,vt non deficiat fides tua: & tu tandem conuerſus confirma fratres tuos.Hęc Auguſtinus. Vides itaq; etiã apud hunc, cur ſtaterem iuſſerit pro ſe ſolui & Petro, nempe quoniam ipſum conſtituerat apoſtolorum caput & dominici gregis paſtorem. Et ſicut in Chriſto omnes continentur magiſterij cauſa:ita & poſt Chriſtum eadem cauſa in Petro omnes contineri. D

Sed nec huius facti myſterium tunc prorſus latuit,quamuis rudes carnaleſq; apoſtolos,ſed ſubintelligebant ſibi præpoſitum Petrum,quem viderant a Chriſto ſibi in eccleſiaſticæ illius domus magiſterio quodammodo adæquatum. Hinc & illa inter ipſos continuo ſuborta eſt ambitioſa diſceptatio,quiſnam primas teneret in regno cœlorum.Quorum carnalem adhuc ambitionem, aduocato ad ſe puello compeſcens dominus, docuit eum quidem maximum fore in regno cœlorum, quiſquis ad paruuli illius exemplum in ſuis oculis hic eſſet minimus. Suæ tamen hic familiæ,ſuiq; gregis fore paſtorem,quem ante deſignauerat Petrum. E

Vt contendẽtibus de primatu apoſtolis, Chriſtus indicarit Petro eum ſe cõmiſiſſe.

Quemadmodum rurſus,cum & poſt illam myſticam peractam cœnam, iam iam tranſituro ex hoc mundo Chriſto in eandem iterum contentionem recidiſſent,quiſnam eorũ videretur eſſe maior(adeo eſt mortalibus inſita quædam ſuperbia & ambitio) illos quidem primũ ad modeſtiam ſuo reuocauit exemplo,docens,q̃ non eſſet ipſis ambiendum vt præeſſent,plurimum ſiquidem intereſſe inter huius mũdi (quem adhuc imaginabãtur)& eccleſiaſticum illum, quẽ ipſe inſtituerat principatum, & cuius ſeſe formam exhibuerat & exemplum, tum in alijs q̃ plurimis, tum in lauandis(quod cõtinuo fecerat)pedibus eorundem. Nam reges, inquit,gentium dominantur eis,vos autem nõ ſic. Subindicans deinde, quam ipſe in eccleſia ſua diſponebat hierarchiam, nihil obfuturam ſubditis,quo minus,ſi pares maioresve meritis forent præpoſitis ſuis,eiſdem ipſis aut æquarentur, aut præferrentur etiam in regno illo cœlorum. In quo quiſque ſeu ſuperior, ſeu inferior gradum locumq; obtineret, non ſecundum dignitatem quam hic geſſit,ſed ſecundum opera ſua,vtq; hic geſſit impoſitam ſibi a deo perſonam,qualiſcunq; denique ea ſit. Quo animæquiores redderet, repromittit tandem ipſis omnibus in illo regno vberrimam retributionem,quod ſecum hic permanſiſſent in tentationibus ſuis.Quem autem hic vellet vice ſua præeſſe iterum repetendo ſignificans,ait Simoni:Simon,ecce Satanas expetiuit vos,vt cribraret ſicut triticum.Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando con- F

Ioan.6

do con-

A do conuerſus,confirma fratres tuos. Vides hic quo pacto apoſtolis tunc ambitioſulis & de primatu (quem non intelligebant) more puerorum contendentibus,iterum clare ſignificauerit, quē inter ipſos vellet vice ſua præeſſe cæteris:eundem namq; illum cui ante dixerat,ſuper te ædificabo eccleſiam meam.Nam vniuerſis eatenus loquens,ad ſolum hic Petrū ſermonem conuertit. Quem, quamuis ſingulariter proprio nomine compellet, non tamen dicit: ecce Satanas expetiuit te, ſed expetiuit vos vt cribraret ſicut triticum: vt quem totius gregis ſui cōſtituerat paſtorem, admoneret & ſollicitudinem gerere pro vniuerſis,illi vni denunciato communi & omnibus imminente periculo,ad quem vnum totius eccleſię cura præcipua pertinebat.Itaque & ſubiunxit:Ego autem rogaui pro te,vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos. Vides hic,cui fratrum & totius eccleſię cura ſingulariter commendetur. Vides, vt hic noſter Moyſes, Aaronis quoque noſtri geſſerit negocia apud deum,vtq; illi viciſſim ſuas vices commiſerit ad populum.Ita enim Moyſi illi a deo conſtitutum legimus: Ipſe pro te loquetur ad populum & erit os,tu autem eris ei in his,quæ ad deum pertinent.

B (margin: Vt aptiſſime reſpondeant figura & veritas.)

Denunciat Chriſtus Petro expetitam a Satana vniuerſam ſuam eccleſiam,vt eam cribraret ſicut triticum.Ego autem,inquit,rogaui pro te, nimirum cœleſtem patrem,ne deficiat fides tua.Ecce,vt eius apud deū geſſerit negocium.Sed & ſuas illi vices ad eccleſiam nunquid obſcurum eſt ipſum commiſiſſe cum dixit:Et tu aliquando conuerſus,cōfirma fratres tuos? Nunquid non illi mandatæ ſunt vices Chriſti,cuius nunquam defectura fides ſingulari priuilegio conſeruatur ad confirmandos fratres in fide? Nnuquid ob aliud magis in hunc mundum venit Chriſtus, q̄ vt credamus & confiteamur, quoniā dn̄s Ieſus ipſe eſt in gloria dei patris?

Iam & illud rurſus expende, q̄; diligenter poſt reſurrectionem ſuam, iam iam aſcenſurus ad patrem vni Petro totius gregis ſui curam iterum iterumq; commiſerit, vtq; illum præſentibus apoſtolis reliquis declarauerit ſuarum ouium paſtorem,rectorem & principem.

C (margin: Quam diligenter aſcēſurus ad patrem Chriſtus, vni Petro ſui gregis curā cōmiſerit. Ioan. 21)

Cum iuiſſet piſcatum Petrus & cum eo nonnulli ex apoſtolis & diſcipulis,& cognouiſſet ex Ioannis admonitione ſtantē in littore Chriſtum, alijs paulatim nauigantibus ad terram, vnus ipſe non patitur moras: ſed tunica accinctus ſtatim ſe præcipitat in fluctus,ac natando feſtinat ad dominum, pro cuius affectu & amoris ardore nimis tarde incedebat nauicula.Cum autem prandiſſent vna,dicit Simoni Petro Ieſus:Simon Ioannis diligis me plus his? dicit ei,etiā domine,tu ſcis quod amem te.Dicit ei: Paſce agnos meos.Dicit ei iterum: Simon Ioānis diligis me? ait illi,etiam domine,tu ſcis quod amem te.Dicit ei:Rege oues meas,ita enim eſt Græce ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. Dicit ei tertio:Simon Ioannis amas me? Contriſtatus eſt Petrus,quod dixiſſet ſibi tertio amas me? dixitque ei: Domine, tu omnia noſti,tu ſcis quod amem te.Dicit ei Ieſus:Paſce oues meas.Hic

nota diligenter verba & ſigna myſteria. Conſtituerat ante & cæteros apoſtolos ſuos velut legatos in orbẽ vniuerſum, dicens eis: Euntes in mundum vniuerſum, prædicate euangelium omni creaturæ. Dederat & illis poteſtatem, vt quorum dimitterent peccata, dimitterẽtur eis: & quorum retinerent, retinerẽtur. Ne quis itaq; per hæc derogaſſe quicquã ei, quam diſpoſuerat & cuius iamdudum caput toties deſignauerat, eccleſiaſticæ hierarchiæ forte arbitraretur, aut apoſtolorum omnium imaginaretur æqualitatem, iterum deſignat eum ad quem, tanquam eius legationis caput & principem vniuerſæ eccleſiæ ſuæ curam præcipue referri vellet. In aliorum præſentia vnum ſingulariter appellans Petrum, non quidem illo pleno myſterij Petri nomine, ne quis in eo & hic figuram vllam poſſet confingere: ſed illo ſuo proprio a parentibus indito, Simonis, inquam, etiam patris adiecto cognomine, quo manifeſtius vnius perſonæ eius ſingularitatem exprimeret. Cuius vt præſcius horum temporum, præcipuam mihi curam ille ſacer ſpiritus habuiſſe videtur, quoties euangeliſtæ E tradunt aliquid ad Petri præeminentiam primatumq; pertinens. Neq; hoc contentus, ſed ab alijs ipſum apoſtolis vna præſentibus, etiam comparatione ſeiungit, atq; illis e diuerſo conſtituit dicens: Simon Ioannis, diligis me plus his? Perinde ac ſi diceret: Diligũt quidem & iſti, ſed a te plus eſt quod exigo. Te ijs plus amare conuenit, quem præ ijs, & ſuper hos paſtorem ouilis mei conſtitui. Reſpondente autem quod amaret Petro, & ſui amoris non alium, q̃ omnia ſcientem Chriſtum teſtem citante, dicit ei: Paſce agnos meos, rege, paſceq; oues meas. Et ne ſuſpicari quis poſſet, ob trinam illius negationem irrita ſe feciſſe verba ſua, quibus ante ob glorioſam illam ſuæ deitatis confeſſionem, eundem pronũciauerat eſſe illam petram, ſuper quam fundaturus erat eccleſiam ſuam, etiam tertio eccleſiæ ſuæ curam illi commiſit.

Homilia 85. in Ioannem.

Itaq; diuus Chryſoſtomus hunc locum explicans: Quid tandem eſt, inquit, quod omiſſis alijs duntaxat affatur Petrum? vt ei oſtenderet iam habendam fiduciam, tanquam enim negationis obliuiſceretur, fratrum ei curam committit, neque negationis meminit, nec exprobrat, tantum dicit: Si amas me, fratrum curam ſuſcipias: & quomodo in omnibus dilectionem oſtendiſti, & qua dilector nũc oſtende, & animam, quam pro me te poſiturum dixiſti, hanc pro ouibus meis trade. F Vides cur præſentibus alijs vni dũtaxat Petro ouilis ſui curam tertio commiſerit, ne quis forte arbitraretur ob trinam domini ſui abnegationem excidiſſe illum a ſibi ante collato in eccleſia principatu, quem promeruerat contraria illa glorioſa confeſſione. Vides q̃ diligenter occurrerit iſtorum impietati, & cauillationibus prophanis, qui eccleſiaſticam hierarchiam vna cum religione Chriſtiana euertere & funditus extirpare omni ſtudio moliuntur.

Quid autem ſignificet illud ποίμαινέ τὰ πρόβατά μου, Theophilus ille in Ioannem ſcribens hoc pacto explicat: Poſtquam, inquit, finitũ eſt illis prandium,

dium,

A dium,Petro præpoſituram ouium orbis terrarum tradidit (ita enim ha-
bet Græce: προστασίαν τῶν τῆς οἰκουμένης προβάτων) nec alij ſed iſti ipſam dedit:
primus quidem omnium electus & os chori totius. Cui oſtendens po-
ſtea quod oporteret confidere, tanq̃ negatione abolita, negationem non
profert,nec exprobrat,dicit aũt:quod ſi amas me, προΐστασο τῶν ἀδελφῶν, hoc
eſt,præſis fratribus,& feruẽtem amorem, quem dicebas habere erga me,
vt & mori mea cauſa velles,amodo oſtende. Interrogat aũt ipſum tertio,
ſimul oſtendens quantam habeat curam credentium,et quod tantum di
ligat oues vt ſit hoc ſignũ amoris erga ipſum, ouibus præeſſe. Hactenus
ille.Cui vides quid viſum ſit ſignificare:Paſce agnos meos,rege,paſceque
oues meas,hoc eſt,præeſto fratribus,vtque hic intellexerit præpoſituram
ouium orbis terrarum vni Petro commiſſam a Chriſto.

Quamuis autem Græcum illud verbum ποιμαίνω ambiguæ ſit ſignifi-
B cationis & ad id quod proprie dicimus paſcere, & ad regere, gubernare,
præeſſeq; cum autoritate & imperio:hic tamen in ſecunda ſignificatione
accipi ab euangeliſta,ex eo manifeſtum eſt,quod mutauerit verbum.Pri
mum enim cum agnos ſuos ei paſcendos committeret, βόσκε verbo vſus
eſt,quod proprie paſcere ſignificat:hoc ipſo ſignificans agnos ſuos nouel
los teneriores〈q〉; mollius dulciuſq; tractandos. At cum ouium illi curam
ſecundo commiſit,mutauit verbum,& ποίμαινε inquit, quod non temere
aut fruſtra feciſſe illum certum eſt.Feciſſet autem fruſtra,niſi hic quid a-
liud, q̃ paſcere ſignificare voluiſſet, atq; aliter quodammodo tractandas
oues iam robuſtas,aliter vero tenellos agniculos. Paſcere igitur hos præ-
cipit,illas vero & regere ſeuerius, ſi quando hoc exigit eccleſiaſticæ diſci-
plinæ vigor, aliorumque & exemplum & confirmatio, etiam in virga
ferrea.Alioqui & has ipſius mitius tractandas docens, niſi aliud ſuadeat,
aut harum ipſarum,aut publica vtilitas,tertio earundem curam illi com-
C mendans ad paſcendi verbum reuertitur. Quam mutationem, certum
eſt non carere ſuo myſterio.

Quod vero noſter interpres hanc Chriſti verborũ non explicuit dif-
ferentiam,neq; illam eorundem energiam ita clare reddidit,ex eo factum
arbitror,quod etiam paſcendi verbum duplicem illam apud nos ſignifi-
cationem obtinuit:alteram quidem propriam, & per translationem alte-
ram,adeo vt cum ad rationalem gregem transfertur,idem fere ſit paſcere,
quod regere gubernareq; cum autoritate,poteſtate & imperio:quemad- Quid paſcere populos, & qui paſtores.
modum regum, principum, magiſtratuũq; proprium eſt,quos ob id et
paſtores ſubinde appellat ſcriptura. Vnde cõgregatus,inq̃t,omnis Iſrael 2.Reg.5
ad Dauid in Hebron dixit: Ecce os tuum & caro tua ſumus.Heri quoq;
& nudiuſtertius cũ adhuc regnaret Saul,tu eras qui educebas et introdu
cebas Iſrael.Tibi enim dixit deus tuus, tu paſces populum meum Iſrael,
& tu eris princeps aut dux ſuper eum. Audis hic quid ſit populum pa-
ſcere. Rurſus Ezechielis XXXIIII. Et ſuſcitabo,inq̃t,ſuper pecora mea

paſtorem vnum,qui paſcat ea,ſeruum meum Dauid, & ipſe paſcet ea, & D
ipſe erit eis in paſtorem: ego autem ero eis in deum, & ſeruus meus Da-
uid princeps in medio eorum. Vides vt etiam hic idem ſit princeps &
paſtor. Loquitur autem de Chriſto,qui dixit: Ego ſum paſtor bonus, &
ad patrem reuertẽs,ouilis ſui Petrum pro ſe paſtorem ſubſtituit. De quo
Cap.5 etiam ita præcinuit Micheas: Et tu Bethlehem Effrata,paruulus es in mi-
libus Iuda,ex te mihi egredietur,qui ſit dominator in Iſrael, & egreſſus e-
ius ab initio a diebus æternitatis,&c. & ſtabit & paſcet in fortitudine do-
Cap.2 mini. Quem locũ ita expreſſit Matthæus: Ex te mihi egreſſurus eſt dux,
qui reget populum meum Iſrael. Quod dixit propheta,qui erit domina-
tor,reddidit euangeliſta, ὅς τις ποιμανεῖ, quod noſter interpres vertit: Qui
reget,quemadmodũ & aliIs pleriſq; locis fecit, vt pſalmo II. Et reges eos
in virga ferrea: & pſalm. XXIII. Dominus regit me,nihil mihi deerit: et
pſalmo LXVII. Ipſe reget nos in ſecula: & LXXIX. Qui regis Iſrael in- E
tende,& aliIs locis ſexcentis. In quibus Græcus eodem vocabulo perpe-
tuo vtitur, noſter autem variat, & nunc per regendi, nunc per paſcendi
verbum idipſum indifferenter exprimit. Sicut & fecit in priori Petri epi
Cap.5 ſtola, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τῶν Χριστοῦ. Vbi dicit noſter: Paſcite quod
in vobis eſt,gregem Chriſti. Rurſus & regem paſtorem appellat ſcriptu
ra,vt Eſaiæ XLIIII. Qui dico Cyro paſtor meus es. Huiuſmodi ergo pa
ſtor a Chriſto cõſtitutus eſt Petrus ſuper ouile ſuum,hoc eſt, ſuper catho
licam eccleſiam. Eiuſdem illius omnipotens filius, qui ante dixerat Da-
uid: Tu paſces populum meum Iſrael, nunc dixit Petro: Tu paſce oues
meas,nõ vnius populi Iſrael,ſed ſimpliciter vniuerſas et totius (vt Theo
philus ille exprimit)orbis terrarum. Hunc ille verus Dauid princeps pa-
ſtorq; noſter iam iam reuerſurus ad patrem ſuũ inter nos cõſtituit vica-
rium, gregemq; illi ſuum trina (vt audiſti) commendatione commiſit. F
Aptiſſima correſpondentia figuræ & veritatis. Ne vel hac parte inanis eſſet illa eius veteris ſynagogæ vmbræq; particu
la,qua vetus ille Moyſes iam conſcenſurus in montem,vt cum deo loque
retur pro populo,Aaronem illum poſt ſe reliquit, cui ſuper gubernando
populo ſuas vices committeret. An non hæc omnia conquadrant exa-
ctiſſime,veritas cum figura, ſequentia Chriſti verba cum pręcedentibus,
& ſecum vniuerſa vndique euangelica hiſtoria? Conſcendit ille Moyſes
in montem Sinai, vt cum deo tractaret negocia populi. Conſcendit no-
ſter Ieſus in ipſum cœlum,vt appareat nunc vultui dei pro nobis,atq; vt
eſſet aduocatus noſter apud patrem. Eoq; iam iam aſcenſurus, tam ſerio
(vt audiſti) gregem ſuum noſtro Aaroni, noſtro pontifici primo ſum-
Concluſio. moq; commendauit Petro. Itaq; vt hic concludamus, habes iam, vt ca-
put fundamentumq; ſit eccleſiæ Chriſtus: caput etiam fundamentumq;
Petrus. Nec ea propter monſtroſa eccleſiam eſſe forma, quin potius de-
centiſſima, & vt effigiata deliniataq; erat illa ſynagoga & vmbra veteri.
Eſt manetq; in æternum ſacerdos Chriſtus,iam pontifex immortalis fa-
ctus,ca-

A ctus,caput eccleſiæ noſtræ, quare nec ſibi ſucceſſorem vllũ inſtituit. Sed quoniam neceſſe erat, vt vnde venerat reuerteretur, noſtrum pro nobis apud patrem acturus negocium,ſuum pro ſe nobis reliquit vicariũ mortalem Petrum,qui inter mortales nos,ſuum deiq́ꝫ ageret negocium,& ab eo noſtræ militantis eccleſiæ, ex viuis quidem tamen mortalibus cõſtructæ lapidibus,ſacerdotium inchoauit,& per mortales homines,donec omnes immortalitatem induerimus,ſucceſſione continua ad finem vſque geri,propagari,conſeruariq́ꝫ voluit. Vides vt in his omnibus, nihil ſit inæquale, nihil contortum, ſed planiſſima & ſibi vndiq́ꝫ cõſonans veritas, quã prædicat. & confitetur cõmunis mater orthodoxa per orbẽ eccleſia.

Rationes explicare,quibus Petrum in ordinem cogere nituntur hæretici, apoſtolorumque omnium æqualitatem ſtatuere, & aduerſus eaſdem orthodoxam veritatem aſſerere.

CAP. VII.

Q Vemadmodum catholicam orthodoxamq́ꝫ veritatem de Petri in eccleſiaſtica hierarchia primatu, tam euidenti ſcripturarũ
B teſtimonio,q̃ orthodoxorum patrum, atq́ꝫ adeo catholicę eccleſiæ conſenſu luce clarius demonſtrauimus:ita nunc hæreticorum aduerſus eandem machinæ & explicandæ & diſſoluẽdæ ſunt, quas ex ſcripturis partim euãgelicis,partim Actorum apoſtolorũ,partim vero ex Paulinis contexunt epiſtolis.Magna quidem ad ſpeciem, probabilitatis apparentia,& q̃bus male affectis facile perſuadeãt id,quo vltro inclinat & propẽdet impietas,ſimplicioribus vero & incautis falsẽ ſcrupulos ingerunt.

Conãtur itaq́ꝫ perſuadere,pares fuiſſe in apoſtolica dignitate oẽs apoſtolos,æque omnes œcumenicos,hoc eſt, vniuerſalis eccleſiæ curę regiminiq́ꝫ præpoſitos, parẽ deniq́ꝫ autoritatẽ poteſtatemq́ꝫ ſortitos a Chriſto.

Siquidem æque immediate omnes a Chriſto apoſtolicam illam autoritatem accepiſſe videntur. Omnes quoque æque videtur ille miſiſſe legatos ſuos in orbem vniuerſum ad eccleſiam ſuam ex omnibus gẽtibus
C congregandam,ædificandam & gubernandam:hoc enim ſonat apoſtoli vocabulum,nempe nuncium aut legatum. Itaq́ꝫ dixit vniuerſis: Sicut miſit me pater,& ego mitto vos. Et rurſus: Euntes in mundum vniuerſum,prædicate euangelium omni creaturæ. Quare æque illimitatam ſortiti videntur omnes autoritatem ſuper vniuerſam eccleſiam Chriſti:non autem quales nunc ſunt epiſcoporum diœceſes, certis limitibus circũſcriptam, quemadmodum ex illius primo naſcentis eccleſiæ & Actorũ apoſtolicorum eſt videre hiſtoria. Quam enim laboribus trophæiſq́ꝫ Pauli in eccleſia Chriſti metam præſcribemus? qui ab Hieroſolymis per Illyricum in circuitu ad vrbem vſq́ꝫ Romam euãgelij ſui luce omnes illuſtrauit eccleſias,etiam Hiſpanias meditans & concipiens animo,quemadmodum idem ipſe in ſua ad Romanos teſtatur epiſtola. Sed & omnium eccleſiarum ſollicitudine ſe premi, etiam in alia atteſtatur epiſtola. Proinde haud recte dictum videri, quod cæteri epiſcopi apoſtolis reliquis, Petro autem in autoritate ſucceſſerint Romani pontifices: quum horum certis li-

Ratio primã, qua omniũ apoſtolorũ æque illimitata probari videtur autoritas.

 tis li-

tis limitibus circumſcribantur diœceſes, poteſtas & autoritas, apoſto- D
lorum vero nullis circumſcripta limitibus, ſed in eccleſiam vniuerſam. Siquidem in mundum vniuerſum illos miſit Chriſtus prædicare euangelium omni creaturæ.

Ratio ſecũda, qua omniũ apoſtolorum par probari videtur autoritas.

Iam & parem omnium autoritatem volunt, & nihil præ cæteris accepiſſe Petrum, tametſi vni ſpecialiter dictum ſit a Chriſto: Tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcũq; ligaueris ſuper terram, & cætera quæ ſequuntur. Siquidem promiſſionis tantum ea verba eſſe: quæ etſi vni facta ſit Petro, non tamen ſuo ſolius, ſed omnium, & totius eccleſiæ nomine, quo vnitatis ſacramentum commendaretur. Quæ enim illic vni promittuntur Petro, omnia abſq; vllo prorſus diſcrimine aliquãto poſt vna cum illo etiam reliquos accepiſſe apoſtolos. Claues quidem Ioannis penul. Poſtquam dixiſſet eis: Sicut miſit me pater, & ego mitto vos. Accipite, inquit, ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: E
& quorum retinueritis, retenta ſunt. Illam vero ligandi ſoluendiq; autoritatem, paulo poſt promiſſionem illam factam Petro Matthæi decimo octauo, vbi dixit apoſtolis vniuerſis: Amen amen dico vobis, quæcunque alligaueritis ſuper terram, ligata erunt et in cœlo, & quæcunq; ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta et in cœlo. Nihil ergo aut poteſtatis aut autoritatis præ cæteris apoſtolis videri accepiſſe Petrum.

Ratio tertia, qua probari videtur magis reliquos apoſtolos exercuiſſe autoritatẽ ſuper Petrũ, q̃ contra. Ioan. 15

Sed nec legimus, inquiũt, in Actis apoſtolicis, vllam ſuperiorem autoritatem ſuper cæteros apoſtolos exercuiſſe Petrum, quin contra potius, quemadmodum Actorum octauo: Cum audiſſent apoſtoli qui erant Hieroſolymis, quia recepiſſet Samaria verbum dei, miſerunt ad eos Petrum & Ioannem. Conſtat autem quod maior non eſt, qui mittitur, mittente, ſed potius contra, iuxta verbum Chriſti: Non eſt ſeruus maior domino ſuo, nec apoſtolus eo, qui mittit illum.

In illo quoq; apoſtolorum concilio ſuper quęſtione legalium videtur F
Iacobus maiori quadam præ Petro autoritate vſus fuiſſe, in cuius, nõ Petri ſententiam concluſit concilium.

Ratio quarta, qua Paulus æquari videtur Petro, imo hic circuncifionis tantum apoſtolus, ſicut ille gẽtium.

Præterea Paulus in nullo ſe ſubmittit Petro aut inferiorẽ facit, ſed parem ſe illi aſſerere videtur, ſcribens ad Galatas. Dicit namq;, nec Petrum, nec cæteros q̃ Hieroſolymis erant apoſtolos, ſibi quicq̃ contuliſſe: ſed contra, inquit, cum vidiſſent quod creditum eſt mihi euangelium præputij, ſicut & Petro circunciſionis, qui enim operatus eſt Petro in apoſtolatum circunciſionis, operatus eſt mihi inter gentes, & cum cognouiſſent gratiam quæ data eſt mihi, Iacobus & Cephas, et Ioannes, qui videbantur columnæ eſſe, dexteras mihi dederunt & Barnabæ ſocietatis, &c. Ex quibus verbis videtur, non ſolum non ſuperiorem Paulo fuiſſe Petrum, ſed tantum fuiſſe circunciſionis apoſtolum, quemadmodum & Paulus gentium. Rurſus, quum veniſſet, inquit, Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti, quoniam reprehenſibilis erat, & ſimulatione ſua cogens gentes

A Iudaizare. Quod ipſum non videtur fuiſſe ſubditi erga ſuū ſuperiorem, ſed potius erga fratrem fratris aut ſocij officiū. Hæc fere ſunt quæ iactantur ab aduerſarijs, quibus conantur eccleſiaſticam hierarchiam perſuadere eſſe commentum hominū Petro ſibi datum diuinitus honorem principalemq; illam autoritatem eripere & æquare cæteris apoſtolis.

Sed quoniam vt clare hæc diluantur, ſingula quæq; obiectionum capita, ſuo ordine prolixius diſtinctiusq; neceſſario pertractanda, diligenterq; excutienda ſunt, ne vllus ex eis hæreat ambiguitatis ſcrupulus. Prius tamen q̄ id facimus, meminiſſe te volo Chriſtiane lector eorum, quæ iam antea demonſtrauimus, ſimul & ſalutaris illius Adamantij conſilij te commonefacere, quod ſuperius non ſemel a nobis inculcatum eſt. Quæ ſi memoria retinueris, ſcio nec tantillum te mouebunt vniuerſa, quæcumque aduerſus catholicam orthodoxamque quam demonſtrauimus veritatem, quacumque apparentia quibuſcumque fucata ſcri- B pturis afferri poterunt. Demonſtrauimus enim fuiſſe omnino neceſſarium Chriſtianæ eccleſiæ, vt hierarchia ſua contineretur per vnius in ea præſidentis ſupereminentem autoritatem, ſine quo nec ad momentum potuiſſet ſubſiſtere. Ita quoque deliniatam fuiſſe illa ſua vmbra veteri, ita requirere exemplar ad quod effigiata eſt hierarchię cœleſtis, ita materiam ex qua conſtructa, nempe infinitorum hominū toto orbe diffuſam multitudinem, ita finem, ita quoq; eius autorem: quibus omnibus ipſa ſubſcriberet rei euidentia, quæ demonſtrat ita quoq; eam fuiſſe ab initio & vſq; ad nos perduraſſe. Ipſa præterea ſibi vndique conſonans euangelica hiſtoria, in qua (vt audiſti) Petrum apoſtolorum omnium & totius eccleſiæ caput, paſtorem, & principem deſignauit Chriſtus, ſuper ipſum totam, quanta quanta erat, conſtructurum ſe promiſit eccleſiam ſuam. Super hanc, inquit, petram ædificabo eccleſiam meam: cuius pars, imo præci- C pua pars & columnæ quædam fuere apoſtoli. Ab eius iuriſdictione neminem prorſus oſtendit fuiſſe exemptum. Quodcumque, inquit, ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis. Ipſum in ſolutiōe didrachmatis, in magiſterio eccleſiaſticæ domus ſibi quodammodo adæquaſſe Chriſtum. Ipſi vni contendentibus inter ſe de primatu apoſtolis, totius eccleſiæ & fratrū coapoſtolorꝝ curam commiſſam. Vni præſentibus cæteris & apoſtolis & diſcipulis, ab aſcenſuro iam iam ad patrē Chriſto etiam tertio dictū, paſce regeq; oues meas. Inter quas nihil dubium eſt comprehenſos cæteros apoſtolos. Inter quos vnius illius primatum miro ſtudio maximoq; conſenſu, veluti horum temporꝝ præſcij, omnes euangeliſtæ mihi expreſſiſſe videntur. Qui omnes quoties apoſtolorum duodecim, aut aliquot ex eis, inter quos ipſe intereſſet Petrus, mentionem faciūt, vno ore, & tanquam ex condicto, ſemper primo ipſum loco conſtituunt. Quod ne caſu factum quiſquam cauillari poſſet, cur id omnes fecerint, Matthæus duodecim apoſtolorum nomina recenſens, in hunc mo-

Orthodoxę veritatis de primatu Petri aſſertio.

Quāto ſtudio & conſenſu oēs euāgeliſtæ Petri inter apoſtolos primatū exprimant.

Cap. 10

modum clarius explicat: Duodecim autem apoſtolorũ nomina hęc ſunt: D
Primus Simon, qui dicitur Petrus. Vides cur primo inter apoſtolos loco ab omnibus euangeliſtis ſtatuatur Petrus, quia ipſe erat omnium apoſtolorum primus. Quod ne ad vocationis ordinem referre poſſis, ipſe tibi occurrit Ioãnes, qui Andream fratrem Petri affirmat fuiſſe vnum ex duobus illis diſcipulis, qui audierant de Ieſu dicentem Ioannem: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi, & ob id ipſum eundem ſecuti fuerant. Inuenit autem hic primum fratrem ſuum Simonem, & dicit ei: Inuenimus Meſſiam, adduxitq; eum ad Ieſum, qui intuitus eum dixit: Tu es Simon Ionæ filius, tu vocaberis Cephas, &c. Prius itaque, inquit ille D. Ambroſius, ſequutus eſt Andreas ſaluatorem q̃ Petrus: & tamen primatum non accepit Andreas, ſed Petrus.

In ca. 12 ſecundæ ad Corinth.

Et quanquam fuiſſet etiam vocatione primus inter apoſtolos Petrus, qui primus erat dignitate & autoritate: tamen ad vocatiõis ordinem certum eſt non reſpexiſſe euangeliſtas, alioqui conuenirent etiam in reliquorum ordine, cum certus conſtitutusq; fuerit vocationis ordo & inter cæteros. In quibus tamen omnibus variant bis per omnia. Siquidem Andream Simonis fratrem, quem ſecundum enumerat Matthæus, Marcus, & Lucas in Actis apoſtolicis poſuerunt quarto loco, Iacobum autem Zebedæi, qui quintus eſt Matthæo, Marco ſecundus eſt, Lucæ autem tertius: & Ioannes eius frater, qui apud Matthæum quintus eſt, apud Lucam in Actis eſt ſecundus, apud Marcum tertius, quartus etiam apud Lucam in euangelio. Ita & in reliquis videbis apud illos variari ordinem. Et quod poſſis mirari magis, vnum Lucam non ſolum diſſentire a cæteris in ordine reliquorum apoſtolorum a Petro, imo & a ſeipſo, cum eos in Actis enumerat, & cum in euangelio. Illic enim quartum Andream facit, hic autem cum Matthæo ſecundum. In Ioannis etiam ordine, nec tum vllo cæterorum euangeliſtarum, neque ſecum ipſe conſentit. Nam ſecundum hunc numerat in Actis in euangelio quartum, quem tertium Marcus, ſextum autem Mattheus facit. Similiter & in Bartholomæo, & in Thoma, & in Matthæo, nec ſecum, nec cum cæteris conſonat. Vnum autem Petrum omnes vbique, ſeu cum omnibus, ſeu cum aliquibus tantum nominatur, veluti ex condicto vno ore primo loco conſtituunt, tanquam caput & ducem cæterorum: hoc nimirum clariſſime ſignificantes, inter cæteros apoſtolos, non fuiſſe a Chriſto in apoſtolatu ordinem conſtitutum, & propterea non admodum retuliſſe, quo ordine recenſerentur. At Petro, quem coryphæum & verticem apoſtolici chori nõ ignorauerunt, ſuum vbiq; locum & honorẽ maximo conſenſu tribuerũt. Quem & alia elocutionis figura nonnunq̃ efferunt, ſolũ ſubinde ſeorſum a cæteris Petrũ ex omnibus nominantes, quando tamen de omnibus communiter loquũtur. Ita enim apud Lucam, cum illa ſanguiflua a XII. annis quæ nulla medicorum opera curari poterat, ingeſſiſſet ſe inter

E and F margin letters appear beside the text.

A inter turbas ad tangendam retro fimbriam veſtimenti ſaluatoris, atq; ita confeſtim ſanitati reſtituta fuiſſet. Percõctante Ieſu quis eum tetigiſſet, & negantibus omnibus, dixit Petrus & qui cum illo erant: Præceptor, &c. Rurſus apud eundem Acto. II. Stans, inquit, Petrus cum vndecim, & Acto. V. Reſpondens autem Petrus & apoſtoli dixerunt, &c. Quid igitur eſt, q̃ vnus ex omnibus nominatim exprimitur Petrus, non Iacobus, non Ioannes, & reliqui eidem collectim adiũgũtur, ſi non ipſe fuit caput & princeps apoſtolici chori? Qui mos admodum familiaris eſt ſcripturæ, cum multitudinis alicuius mentionem facit, principem eius, & caput exprimere nominatim, reliquam multitudinem ſecundum hanc locutionis formam illi adiungendo. Ita toties Moyſen, Ioſue, Dauid, Machabæos, atq; alios etiam populi principes, nominans, etiam hoc pacto illis multitudinem aſſociat.

B His omnibus ſubſcribit ſanctorum omnium ab initio patrum, vt audiſti, communis concorsq; ſententia, quę Petrum confitetur caput fundamentũq; eccleſiæ, cui ſingulari priuilegio datæ ſint claues regni cœlorum, atque omnibus ſupereminens illa ligandi ſoluẽdiq; poteſtas. Hoc ipſum probat & confitetur totius ab initio catholicæ eccleſiæ ſtatus, quæ primo Petrum, deinde ſucceſſores eius Romanos pontifices recognouit totius eccleſiæ præſides, atq; in eiſdem ſacroſanctã illam ſupereminentemq; autoritatem vni Petro ſingulariter datam a domino venerata eſt: quemadmodum partim audiſti ſuperius beatiſſimi Anacleti, Athanaſij & vniuerſæ cum eo conuenientis Alexandrinę ſynodi, Leonis quoq; & Nicolai teſtimonio, & poſt vniuerſa totius primitiuæ eccleſiæ comprobante hiſtoria, luce meridiana clarius intelliges.

Aduerſus quæ omnia cum audiemus nobis ingeri ſcrupulos, cum in-
C duci canonicas ſcripturas, vt nos ſeducant ab illo corpore catholicæ eccleſiæ, vt in ſuos angulos & penetralia pertrahant, meminerimus ex præmonitione Chriſti tunc nobis dici: Ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic. Meminerimus & doctrinæ eiuſdem aduerſus tentationes ſuggeſtionesque eiuſmodi. Sed nolite, inquit, credere, aliter videlicet, q̃ illud corpus, ad quod congregantur aquilæ, in quo vere Chriſtus eſt, nolite exire e ſeptis catholicæ eccleſiæ, & aduerſus noxias venenataſq; ſuggeſtiones eiuſmodi ſepi aures tuas ſpinis, ne ſis pruriens auribus, quemadmodum illi de quibus Apoſtolus. Captiua te, intellectumq; tuum in obſequium fidei, & ad omnem impietatis ſuggeſtionem, vnde aliter te extricare non poſſis, velut obturatis auribus clama cum illo, cuius libro primo meminimus (vti illi carbonarius). Hoc ego ſaluberrimum & fidele illius Adamantij conſilium omnibus amplexandum firmiterq; tenendum ſuadeo: ijs pręſertim qui continua iugiq; meditatione exercitationeq; ſcripturarũ non eo profecerunt vt poſſint earundem verum germanumque ſenſum vbique depromere. Quin & eruditiſſimis frequenter vſu venit, vt ad hoc

veluti

veluti tutiſſimum aſylum ſacramq́ ancoram aduerſus antiqui illius calli- D
dique hoſtis ſuggeſtiones ſit neceſſe confugere, niſi velint agi præcipites in impietatis perditionisq́ barathrum, vno hoc vmbone impenetrabili aduerſus ignea illius iacula ſe tueri. Ne tamen illi, vt faciunt, non ceſſent ſine fine & modo nobis inſultare ſcripturis, quas, vt inquiunt, contra nec angelis de cœlo credendum ſit, ſimplicioribus autem ingerere ſcrupulos, per ſe vero male pietati affectis anſam præbere ſuæ perditionis, & arma ſubminiſtrare impietati ac iniuſtitię, ad diſſolutionem obiectionum iam veniendum eſt.

Rationes diſſoluere, quibus perſuadere conantur fuiſſe pares omnes in apoſtolica dignitate apoſtolos, & æque œcumenicos, hoc eſt, vniuerſalis eccleſiæ curæ regiminique præpoſitos. CAP. VIII.

QVandoquidem ſcripturæ omnes diuinitus inſpiratæ dictatæ ſunt eodem illo veritatis ſpiritu, non poteſt eiſdem ineſſe contrarietas. Siquidem omne verum omni vero conſonat. Quæ ſi E
quando ad ſpeciem appareat, neceſſe tunc eſt ad inflexibilem illam rectæ intelligentiæ earundẽ amuſſim recurrere, ad illam columnam, illudq́ robur firmamentumq́ veritatis, nempe ad catholicæ eccleſiæ cõmunem orthodoxamq́ ſententiam: vt qua teſtificante ſcripturis credimus, eidẽ teſtificanti credamus, quæ vera ſit earundem germanaq́ intelligẽtia. Id quod ad ſequentia omnia in vniuerſum dictum ſit. Quód itaq́ dicitur, apoſtolos omnes æque immediate ſuam illam apoſtolicam autoritatẽ accepiſſe a Chriſto, eamque parem cum Petro. Illum ſiquidem omnes æque miſiſſe legatos ſuos in orbem vniuerſum ad eccleſiam ſuã ex omnibus gentibus congregandam, ædificandam & gubernandam, fuiſſeque illorum omnium autoritatem, non certis diœceſium limitibus circumſcriptam, ſed ſuper vniuerſam æque eccleſiam, quemadmodum acta Pauli probare videntur.

Rationis primæ ſolutio.

Quãuis apoſtoli omnes miſſi ſint a Chriſto eius legati in orbẽ vniuerſum, ex eo tamen nõ cõſequi, omniũ autoritatẽ fuiſſe œcumenicã & æqualẽ.

Hic fatemur primum apoſtolos omnes apoſtolicam illam autoritatem æque immediate accepiſſe a Chriſto, nec ſolum apoſtolos, ſed & ſeptuaginta duos illos diſcipulos, qui presbyterorum nobis ordinem referunt, ſuam quoque autoritatem æque immediate ab eodẽ accepiſſe Chriſto, eoſdem quoq́ miſſos in orbem euangelizare euangelium regni vna cum apoſtolis. Siquidem & illos deſignatos ipſe adhuc in terris agens miſit binos & binos ante faciem ſuam, dicẽs eiſdem: Meſſis quidem multa, oprarij autem pauci: rogate ergo dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam. Ite, ecce ego mitto vos, & cæt. eadem vniuerſa ad illos repetens, quæ paulo ante dixerat ad apoſtolos, cum eos mitteret prædicare regnum dei, etiam illud ſubiungens in fine: Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit: qui autem me ſpernit, ſpernit eum, qui miſit me. Dedit quoque & illis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones & ſuper omnem virtutem inimici: & nihil, inquit, vobis nocebit. Sed & poſt reſurrectionem ſuam eiſdem illis vna cũ apoſtolis F

Ioan. penu.

A ſtolis prǽſentibus dixit:Sicut miſit me pater,& ego mitto vos.Quæ cum dixiſſet,inſufflauit & dixit eis:Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata,remittuntur eis:& quorum retinueritis, retenta ſunt.Nam quod non ſolis apoſtolis ea dicta fuerint a Chriſto, ſed etiam diſcipulis vna præſentibus, manifeſte indicat euangeliſta præmittens in hæc verba: Cum ergo ſero eſſet die illa vna ſabbatorum, & fores eſſent clauſæ, vbi erant diſcipuli congregati propter metum Iudæorum, venit Ieſus & ſtetit in medio & dixit eis:Pax vobis,ſicut miſit me pater, & ego mitto vos:Accipite ſpiritum ſanctum, & cæt. Vides non ſolis apoſtolis, ſed & diſcipulis vna congregatis hæc dicta fuiſſe. Vbi, inquit, congregati erant,non apoſtoli,ſed diſcipuli ob metum Iudęorum. Conſueuiſſe enim tunc non ſolos apoſtolos ſeorſim ſegregari a diſcipulis, ſed vna cum eis ob metum Iudęorum,manifeſte indicat Lucas Actorum primo.Sed nec B dubitari quicquam poteſt iſta non ſolis apoſtolis, ſed etiam diſcipulis dicta fuiſſe,ad quos vna cum apoſtolis indifferenter pertinuiſſe ſequentia Chriſti verba,quibus dedit eis poteſtatem dimittendi retinendique peccata hominibus,certum eſt. Omnibus enim ſacerdotibus (qui illis ſeptuaginta diſcipulis ſuccedũt) in ſua ordinatione dicitur ab eccleſia:Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata,remittuntur eis: quorum retinueritis,retenta ſunt.

Quare ſi ex hoc, ꝙ omnes apoſtoli æque immediate a Chriſto ſortiti ſunt apoſtolicam dignitatem, miſſique ab eodem in orbem vniuerſum ad eccleſiam ſuam ex omnibus gentibus congregandam ac ædificãdam, nec fuerit eorum autoritas certis concluſa limitibus aut diœceſibus, demonſtratum putas pari eos cum Petro poteſtate fuiſſe, hac ſane ratione non ſolos apoſtolos, ſed & diſcipulos illos ſeptuaginta duos eidem Petro æquauerimus, qui & ipſi ſacerdotalem, vt audiſti, autoritatem C non a Petro, ſed immediate a Chriſto ſortiti ſunt. Miſſi quoque & ipſi euãgelizare in orbem vniuerſum, quod munus ſibi commiſſum eorum plurimi haud ſegniter obierunt. Vnde ex prædicatione Philippi, non apoſtoli, ſed vnius ex diſcipulis, recepit Samaria verbum dei: qui baptizauit quidem Samaritas, ſua prædicatione conuerſos,ſed ſupra ordinem ſuum nihil ſibi vſurpauit, vnde ad eoſdem ſpiritus ſancti traditione confirmandos,quod epiſcopale & primi ordinis ſacerdotum munus erat,venerunt Petrus & Ioannes. Similiter & in alijs locis per diſcipulos prædicabatur verbum dei cum fiducia, & proſperabatur opus domini in manibus eorum. Sed nunquid propterea non ſubijciemus diſcipulos illos, non ſolum Petro, ſed & cæteris apoſtolis? nunquid propterea non acceperunt etiam apoſtoli autoritatem alios quoque ordinandi presbyteros, qui ſimilem æqualemque cum diſcipulis illis poteſtatem in eccleſia obtinerent? Acceperunt itaque illi ſuam autoritatem immediate a Chriſto: attamen & a Petro, & etiam a cæteris apoſtolis, niſi

niſi eos præuertiſſet Chriſtus,eandem accipere potuiſſent. Quod ſi tempora prudenter diſtinxeris,facile concordabis ſcripturas. Erat ſiquidem tunc meſſis plurima,operarij vero admodum pauci. Erat tunc tempus quomodocumque cõgregandi in horrea.In quod illi tunc a Chriſto electi operarij,operam ſtrenuiſſimam nanauerunt,vtcumque & vndecumque potuere.Attamen iam congregata in horrea diſponebat ac ordinabat ille,quem hic reliquit Chriſtus ſuper vniuerſam familiam ſuam, & cui totius ouilis ſui curã ſpecialiter demandauerat, Petrus eiusque in primatu eccleſiaſticæ hierarchiæ ſucceſſores.Non erat opus vnius Petri,vniuerſum aggredi terrarum orbem,& in ouile ſibi commiſſum cogere, ſed multorum ad hoc opera erat neceſſaria. Quare ad hoc miſit non ſolum apoſtolos,ſed & illos ſeptuaginta duos diſcipulos, miſit & alios quos ad hoc munus etiam poſt aſcenſionem ſuam ſpeciali gratia & illuminatione ſelegit,quemadmodum & Paulum & Barnabã Actorum decimo quinto,& alios pleroſque:nec certos eis limites ſuorum laborum præſcripſit, quin potius miſit in orbem vniuerſum, vndecumque poterant colligere & congregare.Qua quidem in re tametſi apoſtolorum omnium ęqualis quodammodo videri poſſit commiſſio,non tamen tam erat hæc autoritas vniuerſalem eccleſiam gubernandi,q̃ congregandi in ouile Chriſti,cuius ſummus paſtor conſtitutus erat Petrus & ſucceſſores eius. Neque enim Babylonem quandam per illos ædificare volebat Chriſtus:quin potius ordinatiſſimam quandam ciuitatem, ſecundum exemplar,quod viderat apud patrem,illamq; ſupercœleſtem Hieruſalem hic in terris effingere,cuius eſſet,non ſecus,q̃ aciei caſtrorum ordinatiſſima graduum ordinumque diſtributio,per quos ad vnum caput ac præſidem ordinaretur tanta multitudo,atque vnius contineretur,ſuſtentarẽ, gubernareturque autoritate & imperio.

In cõment. epiſtolę ad Epheſios. Inter initia fidei,inquit diuus Ambroſius,omnes docebant, omnes de clero baptizabant,quibuſcũque diebus & locis & temporibus fuiſſet occaſio.Neque Philippus tempus quæſiuit aut diem, quo Eunuchum baptizaret,neque ieiunium interpoſuit,adhuc præter ſeptem diacones nullus fuerat ordinatus: vt ergo creſceret & multiplicaretur eccleſia, omnibus de clero inter initia cõceſſum eſt & euangelizare & baptizare & ſcripturas in eccleſia explanare. At vbi omnia loca circumplexa eſt eccleſia, ex tunc ſunt conſtituta conuenticula, & rectores & officia in eccleſia ſubordinata: vt nullus de clero qui ordinatus non eſſet, præſumere auderet officium,quod ſibi non eſſet creditum & conceſſum. Et ita cœpit alio ordine & prudẽtia gubernari eccleſia.Quia ſi omnes eadem poſſent, irrationabile eſſet,& vulgaris res viliſſimaq; videretur.Hinc eſt,vt nunc neque diaconi in populo prędicent,neque clerici,neq; laici baptizent. Hactenus Ambroſius.Itaq; qui prudenter diſtinguit tempora,facile hac parte concordabit ſcripturas, & intelligit illimitatam illam apoſtolorum autoritatem

A tem magis fuiſſe ad congregandum omnes in ouile Chriſti commiſſum Petro,q̃ ad illud ipſum ouile gubernandum.

Quod ſi cæteros quoq; apoſtolos etiam regiminis autoritatem vis habuiſſe ſuper eccleſiam, quam congregaſſent Chriſto, vt hoc donemus, ex eo tamen conſequens non eſt, vt cuiuſquam eorum autoritas fuerit ſuper eccleſiam vniuerſam, quando nemo vnus congregauit vniuerſam. Quin potius teſtantur hiſtoriæ, cum diuiderentur a ſe apoſtoli in orbem vniuerſum, ſuam cuique deputatam prouinciam, quam vomere ſuæ prædicationis excoleret, & apoſtolica autoritate gubernaret. Nulli autem commiſſam totius orbis curam, q̃ vni Petro. Cuius autoritate vna cum ſenatu illo apoſtolico conſtitutum tunc illum ordinem ſacrum eccleſiæ, qui ab eo tempore perdurat hactenus, ſedium quidem principalium in honorem vnius Petri eccleſiaſticę hierarchiæ capitis: de-
B inde & reliquarum primatū ac metropolitanarum, prout locorum hoc deſiderabat opportunitas, & eccleſiæ totius hoc expoſtulabat neceſſitas: vt totius quanta eſſet, per orbem eccleſię cura ad vnam ſedem Petri ordinatiſſime referretur, atq; eius in vniuerſam viciſſim deferretur autoritas tam immenſæ multitudinis corpus in vnum continens: omnino certum eſt, atteſtante hoc in primis ipſa rei euidentia, deinde illius ſanctiſſimi Anacleti Petri diſcipuli & in cathedra ſucceſſoris, quam ſupra citauimus, epiſtola, qua vniuerſos toto orbe Chriſti ſacerdotes & epiſcopos de apoſtolica hac ordinatione inſtruit.

Iam vt etiam hoc donaremus, apoſtolorum omnium illimitatā atq; œcumenicam autoritatem fuiſſe in eccleſiam vniuerſam, nec in illa diuiſione partitam certis limitibus: nihil tamen hoc ipſum derogaret autoritati Petri ſuper cęteros vniuerſos. Non magis, inquam, q̃ ſi nunc intelligeremus
C a Romanis pontificibus mitti aliquos ſuos legatos, ad eccleſiaſticam diſciplinam toto orbe collapſam, vbique reformandam, & in priſtinum ſtatum reuocandam, idque quocumque accederent, cum poteſtate pleniſſima: non, inquam, magis q̃ legatorum eiuſmodi autoritas derogaret autoritati Romani pontificis. Nam quamuis & iſti vterentur poteſtate illimitata & œcumenica, eaque plenaria: tamen ſub Romano pontifice, & dependenter ab eodem. Et quemadmodum non inſignificanter dicerent ſcholaſtici, eſſent quidem hi, quamdiu duraret illa eorum legatio, æquales Romano pontifici, quātum ad præſentem adminiſtrationem attinet: nequaquam tamen in ipſa fontali autoritatis plenitudine. Ita & de apoſtolis ac Petro dicendum eſſet, vt daretur illorum omnium vniuerſalem fuiſſe autoritatem & œcumenicam.

Nihil derogare primatui Petri, etiam ſi daretur, apoſtolos omnes œcumenicā autoritatē accepiſſe a Chriſto ſuper eccleſiam vniuerſam.

Sed Chriſti, inques, non Petri legati fuere apoſtoli, ab ipſo Chriſto, non a Petro ſuam illam autoritatem poteſtatemq; acceperūt. Eſto acceperint a Chriſto non a Petro, ſuam poteſtatē apoſtoli. Ita & illi ſeptuaginta duo diſcipuli, ſuam quoq; poteſtatem æque immediate acceperunt a Chriſto,

& ab eodem etiam miſſi ſunt in orbem vniuerſum prædicare euangeli- D
um omni creaturæ: nihil tamen dubium eſt illos ſubfuiſſe apoſtolis, & in primis Petro, a quorum autoritate non minus eorum dependebat autoritas, q̃ ſi ab eiſdem & ordinati & miſſi fuiſſent, quorum ordinandorum pleniſſimam poteſtatem acceperant. Nã quamuis illos primos, tanquam apoſtolos ſuos inſtruens, & imitationis exemplum præbens, per ſeipſum inſtituerit Chriſtus: attamen ordinatos inſtituit, vni capiti totius eccleſiæ paſtori ſubeſſe voluit, vni illi inniti & quaſi fundamento firmiter adhærere, ſuper quem ædificauit eccleſiam ſuam. Non enim diſſenſionis Chriſtus autor fuit, ſed pacis, concordiæ, vnitatis, quæ in immenſa multitudine abſque ordine diligentiſſime conſtituto omnino ſeruari non potuit, nec voluit Babylonem quandam ædificare, ſed cœleſtem illam Hieruſalem in terris effingere. Neque per hoc, quod illi immediate a Chriſto ordinati fuerunt, quicquam acceperunt amplius præ ijs, quos ordinarunt apoſtoli. Ita quoque & de apoſtolis, eorumque autoritate & E
Petro haud dubie exiſtimandum eſt, æque autoritatem eorum plenariam & illimitatam (ſi tamen talem acceperunt) ad ædificationem gubernationemque vniuerſalis eccleſiæ ſubfuiſſe Petro, ac ab eodem dependiſſe, penes quem erat eccleſiaſticæ poteſtatis plenitudo, haud ſecus q̃ ſi eandem ab ipſo accepiſſent Petro, a quo haud dubie eam accipere potuiſſent, niſi accepiſſent a Chriſto. Quemadmodum (vt in exemplo rem clarius intelligas) ſi ipſe Romanus pontifex, quod nunc fieri quotidie videmus, epiſcopi alicuius in ſua diœceſi ordinationem præueniens, alicui eius plebi inſtituat presbyterum, quem alioqui ordinaria autoritate inſtituere debuiſſet epiſcopus: ille nihilo minus æque ſubiectus eſt ſuo epiſcopo, ac ſi ab eodem conſtitutus ordinatusque fuiſſet, nec minus ſubordinata eſt epiſcopo eius autoritas: Ita & de ſeptuaginta duobus illis diſcipulis ſub apoſtolis, & de apoſtolis ſub Petro pariformiter intel- F
ligendum eſt. In quibus ordinem illum ſubiectionis prælationiſque nihil prorſus variat, quod in eorundem ordinatione ordinariam ipſam autoritatem (quæ ſumma penes Petrum extitit) ſua ordinatione præuenerit Chriſtus.

Leonis veriſſima ſententia.

Proinde veriſſimũ eſt id q̃d ſcribit beatiſſimus Leo ad epiſcopos per Viennẽ. prouinciam cõſtitutos: Diuinæ, inquit, cultum religiõis, quem in omnes gentes, omneſque natiões dei voluit gratia coruſcare, ita dominus noſter Ieſus Chriſtus humani generis ſaluator inſtituit, vt veritas quæ antea legis & prophetarum præconio continebatur, per apoſtolicam tubam in ſalutem vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptum eſt: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius muneris ſacramentum ita dominus ad omnium apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in beatiſſimo Petro omnium apoſtolorꝫ ſummo principaliter collocaret: vt ab ipſo veluti a quodam capite, dona ſua velut in cor-

A in corpus omne diffunderet,& exortem ſe myſterij intelligeret eſſe diui-
ni,qui auſus fuiſſet a Petri ſoliditate recedere.Hunc enim in conſortiũ in-
diuiduæ vnitatis aſſumptum,id q̃d ipſe erat,voluit nominari,dicẽdo:Tu
es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam,vt æterni ędi
ficatio templi,mirabili munere gratiæ dei in Petri ſoliditate cõſiſteret,hac
eccleſiam ſuam firmitate corroborans,vt illam,nec humana temeritas poſ
ſet appetere,nec portæ contra illam inferi præualere. Verũ hanc petræ iſti-
us ſacratiſſimam firmitatẽ,deo ędificante conſtructam, nimis impia vult
præſumptione violare,quiſquis eius poteſtatẽ tentat infringere.Cui cum
præ cæteris ſoluendi & ligandi ſit tradita poteſtas, paſcendarum tamen
ouium cura ſpecialius mandata eſt. Cui quiſquis principatum æſtimat
denegandum, illius quidem nullo modo minuere poteſt dignitatem,ſed
inflatus ſpiritu ſuperbiæ ſuæ, ſemetipſum ad inferna demergit. Hæc ille
B ter ſanctus Leo.

Per hæc itaq; abunde mihi ſatisfactum videtur primæ illi aduerſario-
rum rationi,qua apoſtolorum omnium æqualitatem ſtatuere conatur,ex
eo ꝙ omnes acceperint ſuam illam autoritatem æque immediate a Chri-
ſto,& ꝙ omnes miſſi fuerint in orbem vniuerſum cum poteſtate illimita
ta & œcumenica ſuper vniuerſam eccleſiam.

Rationes diſſoluere,quibus apoſtolorum & Petri parem inter ſe autoritatis plenitudi-
nem ſtatuunt. CAP. IX.

BIſariam intelligi poteſt æquam aut parem aliquorũ autoritatem,
vel ꝙ æque late pateat,hoc eſt,æque multis præſit: vel vt ipſa in
ſe cõſideretur poteſtatis menſura ac plenitudo,quam ex proprijs
eius actibus & effectibus eſt intelligere:vt ſi eadem prorſus omnia poſſit
hæc & illa,ęque diuitem in ſe,plenamq; poteſtatẽ,atq; hac ratione parem,
C haud incongrue intellexerimus.Qua quidem in re poſſet ſtare æqualitas,
vbi ſecundum priorem rationem eſſet longa imparitas, vt duorum epiſ-
coporum, quorum vnius arcta eſt,alterius late patens diœceſis.Duorum
item legatorum a latere Romani pontificis, vnius quidem ad vnam ali-
quam,exiguamq; prouinciam,alterius ad plures,eaſq; longe,lateq; paten
tes:vbi tamen æque plena eſſet ipſa eorum in ſe facultas.Hanc differenti-
am ſuo more explicauerint ſcholaſtici,nobis loquendum eſt, vt intelliga-
mur ab omnibus.Superiori aũt capite rationes diſſoluimus, quibus per-
ſuadere conantur, æque longe lateq; patuiſſe autoritatem apoſtolorum
aliorum & Petri,æque nullam diœceſium coarctatam limitibus,æque o-
mnium œcumenicã.Quicquid enim ea in re conantur de apoſtolis ſtatu
ere,neceſſe eſt eadem prorſus ratiõe,vt de ſeptuaginta diſcipulis ſtatuant.
Quorum tamen autoritatem,certum eſt & notorium,fuiſſe ſub autorita
te apoſtolica:ſicut hanc ſub autoritate illa ſupereminenti capitis totius hi-
erarchiæ eccleſiaſticæ.

Bifariã intelligi,ęquã aut parem eſſe aliquorum autoritatem.

Ad ipſam nunc in ſe poteſtatis eorundem mẽſuram, plenitudinemq;

venientes, tametſi libro ſequenti eandem exactius explicabimus & de- D
monſtrabimus: interim tamen hic rationes diſſoluendæ ſunt, quibus parem hac ratione apoſtolorum omnium cum Petro autoritatem ſtatuunt: quandoquidem hoc etiam ante explicatam exacte eiuſmodi in ſe autoritatis menſuram fieri poterit.

Cum itaque dicitur, Petrum nihil præ cæteris accepiſſe apoſtolis. Neque enim claues regni cœlorum, neque illam iuriſdictionis ſoluendi, alligandique poteſtatem. Nam quantum ad claues attinet, non datas ſpecialiter vni Petro, quum ſuperædificandæ eccleſiæ fundamentum pronunciaretur a Chriſto, ſed promiſſas tantum. Nam dabo, inquit, tibi claues, non do: quas poſtea dedit indiſcriminatim omnibus, Ioannis penultimo dicens: Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: quorum retinueritis, retenta ſunt. Similiter dicunt de poteſtate iuriſdictionis, quæ tametſi data videatur ante alios Petro, tamē con- E
tinuo poſt data eſt etiam apoſtolis omnibus, Matthæi decimo octauo, vbi omnibus loquens: Quæcunq; inquit, alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo, &c. Ad hæc dicimus, & primum de clauibus, quod earum nulla vnquam apud euangeliſtas fit mentio, necq; Ioannis penultimo, nec vſquam alibi, q̄ Matthæi decimo ſexto, vbi vni ſingulariter Petro promittuntur. Pertinuit fortaſſis & illa poteſtas dimittendi hominibus peccata etiam ad claues regni cœlorum, veluti pars quædam earundem, ſed ampliorem longe, magnificentioremque poteſtatem mihi importare videntur, aut potius ipſam totius eccleſiaſticæ poteſtatis plenitudinem, quanta decebat illum, qui Chriſti in eccleſia vices gereret, vniuerſa ea comprehendēs, quæcunq; ad finem eccleſiaſticæ ſocietatis aſſequendum erant neceſſaria. Cuius menſuram libro ſequenti inueſtigabimus. Quam in metaphora clauium regni cœlorum expreſſit, eius veluti maie- F
ſtatem commendans, ſignificanſq; etiā regni cœleſtis poteſtatem ipſum habiturum in terris. Quas claues, ſicut vni ſingulariter promiſit Petro, ita vni ſingulariter dedit.

Poteſtatem clauium regni cœlorū cōmiſſam vni Petro & eius ſucceſſoribus.

Quid per claues regni intelligendum ſit.

Quod vero promiſſas tantum illi claues volunt non datas. Ego vero ſi promiſſæ hic ſunt non datæ, ab illo promiſſas ſcio, cuius nomen eſt fidelis & verax, imo qui eſt ipſa æterna veritas, cuius dixiſſe feciſſe eſt, ille dixit vni Petro: Tibi dabo claues regni cœlorū. Quare audiſti ſupra in illius Athanaſij & Alexādrinæ ſynodi tot ſanctiſſimorum epiſcoporum epiſtola, quid dicāt ſucceſſori Petri: Tu, inquiunt, es ſicut veraciter diuinum teſtatur eloquium, Petrus, & ſuper tuum fundamētum eccleſiæ columnæ ſunt confirmatæ: Tibi claues regni cœlorum cōmiſit, ac ligare & ſoluere poteſtatiue, quæ in cœlis, & quæ in terris ſunt, promulgauit, &c.

Cōcors ſanctorū patrū ſentētia, datas Petro vna cū pro

Quod ſi non tātum promiſſas, ſed etiam datas hic vni Petro claues illas contenderem, habere non parui nominis ſuffragatores, per quos hanc tuerer ſententiam, a quibus haud ſcio an diſſentire tutum ſit. Illic eīm corpus eſt,

A pus eſt,illic Chriſtus & veritas,vbi congregantur aquilæ. Et primo Ter- miſſione
tulliani hæc fuit certiſſima ſententia, qui libro de præſcrip.hæretic. de Pe- claues. Tertulliani
tro ita interrogat:Latuit aliquid Petrum ædificandæ eccleſiæ petram di- ſententia.
ctum,claues regni cœlorum conſequutum, & ſoluendi ac ligandi in cœ-
lis & in terris poteſtatem? Loquitur autē de eo quod poſt audiuit a Chri-
ſto: Quod ego facio tu neſcis modo, quo tempore iam ante fatetur acce-
piſſe illum claues regni cœlorum. Quare vna cum promiſſione etiā acce-
piſſe illum claues credidit,cum alibi vbi accepiſſet, nuſquam inueniatur.
In eadem ſententia eſt diuus Ambroſius, quod in Lucam ſcribens teſta- Ambroſij ſententia.
tur,dicens:Reſurrectionis tempore præſto ſunt mulieres,& cum viri fu-
garentur,ſolæ tamen ab angelo ne timeant admonentur. Petrum euocāt,
ſtudio priores,ſed poſteriores fiducia: deniq; ille ſine metu aduenit,& in-
cunctanter,qui poſterior venerat,primus ingreditur, quaſi qui claues re-
B gni vt alijs aperiret,acceperat. Vides & huius ſententia etiam ante paſſi-
onem & reſurrectionem domini Petrū claues accepiſſe regni cœlorum,
non autem poſt, cum diceretur omnibus: Accipite ſpiritum ſanctum,
quorum remiſeritis peccata,remittuntur,&c. Hoc idem affirmat libro de C.III.
Iſaac & anima: Petro,inquit,dicenti quo vadis,reſpōdit verbum dei,non
potes me ſequi modo, ſequeris autem poſtea. Claues ante commiſerat
regni cœlorum, & ſequendo imparem iudicauit? Si claues iamdudum
illi commiſerat, certum eſt verborum illorum effectum (Tibi dabo cla-
ues,&c.) non fuiſſe dilatum in futurum, ſed ſimul præſentem ſecum ha-
buiſſe effectum. Id quod adeo non dubitat etiam diuus Auguſtinus, vt Auguſtini concors ſententia.
hoc verbum Chriſti apud Matthæum (Tibi dabo claues) ipſe nonnuſ-
quam verterit verbo præteriti temporis, perinde ac ſi dixiſſet Chriſtus:
Tibi dedi claues regni cœlorum. Ita enim habet ſermone CXXIIII. de
tempore: Credendæ erant Petro claues eccleſiæ,imo creditę ſunt ei claues
C regni cœlorum, credenda quoq; erat ei populorum innumera multitu-
do,quæ eſſet pro ſuæ naturæ vitijs ac paſſionibus, culpis inuoluta & pec-
catis,deniq; ſic ad eum ait: Tibi dedi claues regni cœlorum,deinde ſequi-
tur,dicens: Quæcunq; ligaueris ſuper terram,erunt ligata & in cœlis,vi-
delicet, vt in clauibus fidelis ianitor, & in ſententijs eſſet clementiſſimus
diſpenſator,&c. Vides hic affirmare Auguſtinum, imo docere ſibi com-
miſſam eccleſiā,quod Chriſtus dixerit Petro: Tibi dedi claues regni cœ-
lorum. Non quod ignorauerit legi apud Matthæum: Tibi dabo, ſed
quoniam certum habebat illam promiſſionem Chriſti, quam euangeli-
ſta explicat verbo futuri temporis, non ſolum certum, ſed etiam ſecum
præſentem habuiſſe effectum. Quare etiam libro ſecūdo aduerſus Gau- C.XXIII.
dentij epiſtolam ſcribit in hæc verba: Nunquid melior Raſias q̃ apoſto-
lus Petrus? Qui vbi dixit: Tu es Chriſtus filius dei viui, tam beatus a do-
mino pronūciatus eſt, vt claues regni cœlorum mereretur accipere. Nec
tamen creditur imitandus, vbi mox eodem momento reprehenſus au-

diuit: vade poſt me,&c. Eandem ſententiam probat & ſequitur ſcribẽs D
in Ioannem Tractatu quinquageſimo.

Hilarij ſententia eadẽ.

Eodem prorſus modo intellexit hoc ipſum ſanctus Hilarius. Siqui-
dem in Matthæum hæc ipſa Chriſti ad Petrum verba explicans,ſubiun
git in hæc verba: O in nuncupatione noui nominis felix eccleſiæ funda-
mentum, dignaq; ædificatione illius petra, quæ infernas leges, & tartari
portas & omnia mortis clauſtra diſſolueret. O beatus cœli ianitor, cuius
arbitrio claues regni æterni aditus traduntur,cuius terreſtre iudiciũ præ-
iudicata autoritas fit in cœlis. Vides etiam huius ſententia traditas vna
cum promiſſione claues a Chriſto. Et in pſalmum LII. Conſcius domi-
nus infirmitatis humanæ, cum apoſtolis dixiſſet: Omnes vos ſcanda-
lum patiemini in me nocte hac, & beato Petro ter, non ad denunciatio-
nem damnatæ negationis, ſed quia per timorem carnis demutabilis ho-
mo,id quod negaturus eſſet admonito,neganti quidem claues cœlorum E
non ademit. Supponit ergo iamdudum accepiſſe eundem claues, ita vt
intelligatur præcedens clauium promiſſio,præſentem ſecum habuiſſe ef
fectum. Rurſus in pſalm. CXXXI. Cum quædam, inquit, de paſſione
ſua ad diſcipulos locutus fuiſſet, & Petrus tanquam indignum hoc dei
filio deteſtatus eſſet,cui ſuperius claues regni cœlorũ dederat,ſuper quem
eccleſiam ædificaturus erat, aduerſus quam portæ inferi nihil valerent,
quæque in terris vel ſoluiſſet vel ligaſſet, ea in cœlis vel ſoluta vel ligata
perſiſterent:hunc, inquam, tali conuicio deteſtantem ſacramentum hoc
paſſionis excepit: Vade poſt me Satana. Audis itaque q̃ conſtanter vbi-
que ſentiat hic Hilarius, non promiſſionis tantum de futuro verba illa
Chriſti fuiſſe ad Petrum: Tibi dabo claues, &c. ſed quæ præſentem ha-
buerunt cum promiſſione effectum. Nam illo conuicio exceptũ Petrum
continuo poſt dicta illa ad ſe verba Chriſti teſtatur Matthæus, at iam ſu-
perius datas illi claues affirmat. Datæ ergo ſunt vna cum promiſſione. F

Chryſoſtomi cõſona ſententia.

Eiuſdem omnino ſententiæ eſt diuus ille Chryſoſtomus, quam & alibi
plerumque & hunc ipſum euangelij locum explicans clariſſime ſignifi-
cat,vbi continuo poſt illa magnifica Chriſti verba ad Petrum,cũ de paſ-
ſione ſua quædam ſubiunxiſſet, moliretur q; Petrus eum auertere a paſſi
onis ignominia,dicens:Propitius tibi eſto,nec fiat tibi hoc,ita interrogat:
Quidnam hoc eſt o Petre? Tu qui reuelationem deſuper habuiſti,qui be
atificationem conſecutus es, cui claues regni cœlorum traditæ, tam cito,
adeo grauiter lapſus, cecidiſti? Vides non promiſſas tantum, ſed & tra-
ditas fuiſſe claues regni cœlorum.

Soluuntur argumenta in contrarium.

Ab his tantis patribus diſſentire, haud ſcio an ſatis tutum ſit, præſer-
tim cum ipſe teſtetur Chriſtus, congregationem aquilarum nobis certo
indicare,vbi ſit corpus,vbi Chriſtus et veritas. Nec quicquam nos debet
aduerſus hęc mouere verbum futuri temporis apud euangeliſtam, cum
non ignoremus eſſe morem ſcripturæ admodum familiarẽ, & modum
pro mo-

A pro modo ponere,& tempus pro tempore.Ita enim quæcunq; Ezechielis XXXI. capite dicuntur de rege Aſſyriorũ futuro tempore, a LXX. (quemadmodum etiam teſtatur Hieronymus)quaſi trãſacta memorantur.Sic & de cruce & paſſione domini diu ante prædictum fuerat: Foderunt manus meas & pedes meos.Et alibi:Quaſi ouis ad victimã ductus eſt.Et rurſus:Et liuore eius ſanati ſumus.Et iterum: Ab iniquitatibus populi mei ductus eſt in mortem.Quid igitur mirum,ſi & hic pro tempore tempus,pro præſenti futurũ poſuerit,velut ad vſum & exercitium iam tum datarum clauium reſpiciens,quemadmodum tot ſancti,orthodoxique patres intellexerunt,adeo vt diuus Auguſtinus nihil dubitet,ſicut audiſti, non ſolũ præſens, ſed etiã præteritum pro futuro hoc loco ponere, ac dicere,ſic dixiſſe Chriſtum ad Petrum:Tibi dedi claues regni cœlorũ.

Quod ſi tot orthodoxis , ſanctiſq; patribus omnino reclamare perB gas,ſi congregationem illarum aquilarũ, nos ducentiũ ad verum ſenſum eccleſiaſtici corporis contemnere non erubeſcis, ſi attendere monſtrantibus Chriſtum in angulis & penetralibus contra Chriſtum omnino decretum eſt,ita vt prorſus cõtendas promiſſas hic tm̃ claues Petro, non etiam datas, vt hoc tibi donaremus, certe quin dederit aliquando ille fidelis & verax, q̃d tam ſerio, tam ſolẽniter repromiſit, omnino negare nõ poteris:& ſi nõ ante,ſaltem tunc,cum poſt reſurrectionem ſuam iam iam rediturus ad patrem,conſtituit illum ſuper vniuerſam familiam ſuã,ſuumq; ouile illi tertio gubernãdum cõmiſit, dediſſe eidem etiã iamdudum promiſſas illas claues regni,hoc eſt,poteſtatẽ pleniſſimam ac pro ſe vicariam, ſine qua regere eccleſiã & in finem ſuũ dirigere conuenienter nõ poterat.

Quod inſuper dicitur, datas claues indiſcriminatim apoſtolis omnibus,cum illis apud Ioãnem diceret Chriſtus:Accipite ſpiritum ſanctum, C quorum remiſeritis peccata,remittuntur eis,&c.Reſpondemus clauium illic nullam mentionem fieri . Illud enim dictum fuiſſe non ſolis apoſtolis,ſed & diſcipulis vna præſentibus, atque in eis ſacerdotibus omnibus, qui eandem poteſtatem remittendi peccata accipiũt . Quibus omnibus, ſi claues illæ regni cœlorum abſq; diſcrimine committuntur, quorſum ergo ab orthodoxis patribus omnibus, atq; adeo vniuerſa Chriſti eccleſia, Petrus dicitur ianitor cœli, & regni cœleſtis clauiger ? Quorſum illa Alexandrina ſynodus cum mirabili ſuo glorioſiſſimo Chriſti confeſſore Athanaſio ſcribunt Petri ſucceſſori: Tu es, ſicut veraciter diuinum teſtatur eloquium, Petrus, & ſuper fundamẽtum tuum eccleſiæ columnæ ſunt confirmatæ.Tibiq; claues regni cœlorum commiſit ac ligare & ſoluere poteſtatiue,quæ in cœlis & quæ in terris ſunt, promulgauit . Vides nõ vnicuilibet ſacerdoti,non cuilibet epiſcopo,ſed Romano pontifici Petri ſucceſſori , commiſſas claues regni cœlorum . Idque tot ſanctiſſimorum,eruditiſſimorumq; pontificum, pro defenſione orthodoxæ fidei ſynodice congregatorũ teſtimonio.Nec tñ imus inficias,quin & cæteri epi-

Non datas illas claues regni apoſtolis omnibus,Ioannis penult. Quorũ remiſer.pecc. remit.eis, &c.

ſcopi & presbyteri eaſdem claues quadantenus participent: tamen ordinate,& omnes ſub vno eccleſiaſticæ hierarchiæ capite.Ita huius muneris ſacramentum dominus ad omnium apoſtolorum officium(vt beatiſſimi Leonis verbis dicam) pertinere voluit, vt in beatiſſimo Petro omnium apoſtolorum ſummo principaliter collocaret,vt ab ipſo veluti a quo dam capite,dona ſua velut in corpus omne diffunderet, vt exortẽ ſe myſterij intelligeret eſſe diuini,qui auſus fuiſſet a Petri ſoliditate recedere. D

Iuriſdictionis illa ligādi ſoluendique autoritas data vni Petro,nō reliquis apoſtolis.

De poteſtate vero illa iuriſdictionis alligandi & ſoluendi, quā parem cum Petro volunt accepiſſe etiam reliquos apoſtolos, Matt. XVIII.vbi dictū eſt omnibus:quæcūq; alligaueritis ſuper terrā,erunt ligata in cœlo: & quæcunq; ſolueritis ſuper terrā,erunt ſoluta & in cœlo.Quemadmodum paulo ante dictū erat Petro: Quodcūq; ligaueris ſuper terram, &c.

Dico primū,mihi ita videri,verba illa Chriſti Matt.XVIII.Quęcunque alligaueritis,&c.non pertinuiſſe proprie ad apoſtolos,ſed ad eccleſiā, cuius Petrus caput erat & fundamentum.Quare quācunq; illic autoritatem dederit,eā non poſſe referri ad apoſtolos,qui nō erāt eccleſia,ſed pars eccleſię:præſertim,ſi eos non ſolū collectim,ſed etiam ſigillatim intelligas. E

De ſecundo:Quod ad quoſcunq; pertineant verba illa Chriſti,ſeu ad eccleſiam,ſeu ad apoſtolos omnes,& ſingulos: non tamen illis datam eſſe tantam iuriſdictionis autoritatem,quantam ante dedit vni Petro. Quin potius ex eo ordine, quod prius, magnificentiuſq; eam dedit vni Petro: deinde autem,ſeu eccleſiæ ſeu apoſtolis,vtcunq; volueris,omnibus & ſingulis,euidentiſſime ſignificari,hanc illi ſubiectam eſſe oportere.

Verba illa Chrī Matthæi 18. Quæcunq; alligaueris, &c. nō pertinere ad apoſtolos.

Quod autem illa verba Chriſti Matthæi XVIII. ad apoſtolos nō pertineant,maxime ſi eos ſigillatim intelligas, ſed ad eccleſiam, quamuis illic ſolis apoſtolis locutus videatur, euidēter mihi oſtendere videtur ipſa verborum Chriſti ſeries,ſi diligenter conferamus vniuerſa. Nam cum ordinem correptionis fraternæ illic nos docuiſſet(quam non ad ſolos apoſtolos, aut eorum in apoſtolica autoritate ſucceſſores epiſcopos, ſed ad omnes æque Chriſtifideles pertinere certum eſt)inſuper & iuſſiſſet fratrem, ſi noſtra correptione non emendaretur, eccleſiæ denunciare, quo nobis eiuſdem eccleſiæ in ſuis iudicijs commendaret autoritatem, & nos doceret obedientiam, ſubiunxit: Quod ſi eccleſiam non audierit,ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus, pro ratione ſubijciens: Amen dico vobis, quæcunq; alligaueritis ſuper terram, erunt ligata in cœlo: & quæcunq; ſolueritis,ſoluta.In quibus verbis hoc animaduertēdum eſt,quod quamdiu docuit,quemadmodum peccantem in nos fratrem corripere ac reducere debeamus, tanquam vnumquemlibet noſtrum ſingulariter appellans,dixit: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipſum ſolum, &c. Si te non audierit,adhibe tecum adhuc vnum vel duos, &c. Quod ſi non audierit eos, dic eccleſiæ.Si autem eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus, &c.Hactenus enim cuiuslibet noſtrum F

Eccleſiaſticæ domui data ligandi ſoluendique poteſtas.

officium

A officium inſtruit, & æque hæc pertinent vniuerſa ad vnumquemlibet Chriſtianum. At cum eccleſiaſtici nobis iudicij autoritatem commēdat, denuncians ipſum in cœlo ratum fore, quo eccleſiam iudicantem, alligantemq́ꝫ, hoc eſt, congregationem, cœtumq́ꝫ Chriſtifidelium indicaret apertius, & non vnumquēlibet ligatorem, vnumquemlibet apoſtolum, mutat numerū, nec iam amplius vt prius ſingulariter loqtur, ſed dicit: Amen dico vobis, quæcunq́ꝫ alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunq́ꝫ ſolueritis, ſoluta. Quę ſi quis ita vellet dicta communiter ad omnes, ad quos ille Chriſti ſermo dirigebatur, vt etiam ſingulos eorꝫ per ſe ac ſigillatim accepiſſe contendat illā ligandi, ſoluendiq́ꝫ poteſtatē, vnicuilibet noſtrum, & non ſolis apoſtolis & eorum ſucceſſoribus hanc poteſtatem attribuet, & vnuſquiſq́ꝫ alium ligabit & ſoluet. Siquidem ad omnes in vniuerſum Chriſtifideles, & ad vnumquemlibet noſtrum diri-

B gitur vniuerſa illa præcedentium Chriſti verborum ſeries: Si peccauerit in te, &c. Si te non audierit, &c. Si eccleſiā non audierit, &c. Quæ vero ſequuntur, nequaq̄ ad alios conuerſa oratione refert, q̄ quibus eatenus locutus eſt, ſed eiſdem ipſis dicit: Quæcunq́ꝫ alligaueritis, nō vnuſquilibet veſtrum, ſed congregati in nomine meo & eccleſiam conſtituentes, hoc eſt, quæcunq́ꝫ alligauerit eccleſia, cuius iudicio præcepi vnumquemlibet veſtrum obedire, erunt ligata in cœlo: & quæcūq́ꝫ ſolueritis, ſoluta. Quod enim de eccleſia & Chriſtifidelium congregatione hæc locutus ſit Chriſtus, præter ea quæ iam diximus euidenter id demonſtrantia, etiam clare indicant & confirmant ea, quæ continuo ſubiungit: Iterum, inquit, dico vobis, ſi duo ex vobis cōſenſerint ſuper terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis a patre meo qui in cœlis eſt, vbi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Vides itaque

C hic eccleſiæ & congregationis Chriſtifidelium prærogatiuam, vides & autoritatem. Vnde diuus Hieronymus de eccleſiaſtica domo loquens: Accepit, inquit, & hæc domus poteſtatem alligandi & ſoluēdi: hanc domum, ſi quis corrigentem, corripientemq́ꝫ cōtempſerit, ſit tibi, inquit, tanquam ethnicus et publicanus. Audis cui illic a Chriſto ligandi, ſoluendique poteſtas contributa ſit, non Andreæ, non Iacobo aut Ioanni, ſed eccleſiaſticæ domui. Quod ſi eccleſiaſtica domus hic ligandi, ſoluendiq́ꝫ poteſtatem acceperit, qua ratione vnumquemlibet apoſtolorum eam poteſtatem hic accepiſſe velint, haud ſane intelligo, cum eccleſiam collectiuum nomen eſſe, nec vni perſonæ conuenire, certum ſit. Hoc omnino certum eſt, atteſtante euangeliſta, non ſolis apoſtolis duodecim, ſed in vniuerſum diſcipulis ſuis, quorum præter apoſtolos, iam LXXII. mittebantur bini & bini ante faciem eius, toto eo ſermone locutum fuiſſe Chriſtum. Quare qua ratione ad omnes & ſingulos apoſtolos pertinuiſſe vis illa verba Chriſti: Quæcunq́ꝫ alligaueritis, &c. neceſſe eſt fatearis æque pertinuiſſe ad omnes & ſingulos diſcipulos, atque ita ad omnes æque ſacerdotes

& pre-

& preſbyteros,qui in ordine & autoritate ſuccedunt LXXII.diſcipulis. D

Quanq́ non eam inficias,apoſtolos eorumq́ ſucceſſores epiſcopos,vt eccleſiarum particularium capita(de quibus,non aũt de vniuerſali eccleſia hic proprie loqui Chriſtum,ſuo poſt loco demõſtrabimus) includendos eſſe in eccleſia, vt hanc alligandi, ſoluendique poteſtatem habeat ac poſſit exercere.Quibus ſecluſis,reliquam multitudinem alligare aut ſoluere poſſe haud ſane crediderim. Eſt enim Chriſto eccleſia nõ informis aut confuſa multitudo, ſed velut caſtrorum acies decentiſſime ordinata.

Itaq́ in primitiua eccleſia,quemadmodum atteſtãtur Dionyſius, Tertullianus,Origenes,Cyprianus,Baſilius,cæteriq́ eius temporis ſcriptores, imo vſq́ poſt Auguſtini tempora,denunciatio illa correpti fratris fiebat eccleſiæ,non epiſcopo ſeorſum ab eccleſia, ſed vna cum præſente eccleſia: quam corripientem contemnens,habebatur tanquam ethnicus & publicanus.At ſucceſſu temporis, vt omnis vigor Chriſtianæ, eccleſiaſticæq́ E diſciplinæ elanguit ac remiſſus eſt:ita & mos ille correptionis,denunciationiſq́ fraternæ vere euangelicus obſoleuit, & loco eccleſiæ nunc ſolis ſeorſum epiſcopis,aut etiam Archidiaconibus, aut ſubſtitutis ab eis Officialibus fit denũciatio iſta,haud ſcio an ſatis euangelica,apud quos etiam ex tacito conſenſu aut conniuentia eccleſiæ eſt nunc exercitium huius poteſtatis ſoluendi,ligandiq́ datę a Chriſto eccleſiæ. Quam tamen haud temere inuenies vsq́ ſibi vſurpaſſe apoſtolos, niſi vbi ſe cõiungunt cum eccleſia. Quemadmodum fecit Paulus in excommunicatione Corinthij illius fornicatoris:quam ipſe,non ſua ſingulari et velut apoſtolica in eum autoritate ſolus protulit, ſed ſe coniunxit cum Corinthiorum eccleſia. Quam primum redarguens,quod fornicatorem illum tuliſſent tamdiu, & non eieciſſent de medio ſui,hoc ipſo demonſtrans ad cuius id pertineret autoritatem,ita ſubiunxit:Nam ego quidem abſens corpore,præſens autem ſpiritu,iam decreui tanquam præſens,vt is qui hoc patrauit,in no- F mine domini Ieſu Chriſti congregatis vobis & meo ſpiritu, vna cũ poteſtate domini noſtri Ieſu Chriſti,vt tradatur Satanę in interitum carnis, quo ſpiritus ſaluus ſit in die domini Ieſu.

Certe nullum ſcio verbum inuenies in vniuerſo euangelio, per quod vna aliqua ſingularis perſona hanc ſibi ligandi, ſoluendiq́ poteſtatẽ arrogare poſſit, q̃ vnus Petrus,& q illi in hac autoritate legittima ordinatione ſuccedunt: vni ſiquidem Petro dictũ eſt: Quodcunq́ ligaueris aut ſolueris ſuper terrã,ligatũ ſolutumq́ erit & in cœlis. Deinde etiam dictum eſt cõgregationi eccleſiaſticæ aut eccleſijs, quarum iudicio nos obedire præcepit,hoc eſt, vnumquemlibet ſuæ: Quæcunque alligaueritis aut ſolueritis, ligata, ſolutaque erunt. Nulli vero reliquorum apoſtolorum de

Singularis poteſtas Petri & ſucceſſorum eius.

hac poteſtate vllum dictum verbum reperies. Itaque & Petrus,ſicut ſingulariter poteſtatem illam ſingularem accepit a Chriſto, ita quoties ipſe tulit ſententiam,non(velut Paulum audiſtis) ſe coniungit aut cũ eccleſia,

aut cum

A aut cum apoſtolis cæteris, quamuis præſentibus, ſed ſingulari quadam autoritate ſemper vſus eſt, ſemper velut ex ſua & propria autoritate loquitur. Ita Ananiam fraudantem de precio agri venditi, ponentemq́ partem eius ad pedes apoſtolorum, ipſe vnus non communicato cum alijs, quamuis præſentibus, apoſtolis conſilio, primum conuicit mendacij, deinde & horribili mortis ſententia vltus eſt, ita vt oriretur timor magnus ſuper vniuerſam eccleſiam. Simili autoritate Simonem magum offerentem apoſtolis pecuniam pro dono ſancti ſpiritus, non ipſi apoſtoli, ſed vnus ſingulariter Petrus cōdemnauit, dicens: Pecunia tua tecum ſit in perditionem, &c. Quare in primitiuæ illius eccleſiæ hiſtoria haud fere inuenies epiſcoporum vllum, quamuis primarum ſedium, hanc ſibi autoritatem ſingulariter vſurpaſſe proferendi in aliquem anathematis ſententiam. In vno autem Romano pontifice tanquam Petri ſucceſſore eiuſdem B quoque autoritatem recognitam ab vniuerſis, quam & libere exercuiſſe inueniuntur in eccleſiam vniuerſam. Idque approbante orbe vniuerſo. Itaq; audiſti, quemadmodum ille Athanaſius vna cum vniuerſa illa tot ſanctiſſimorum epiſcoporum Alexandrina ſecum congregata ſynodo ſcripſerint Romano pontifici, velut ſucceſſori Petri & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi: Tibi, inquiūt, claues regni cœlorum commiſit Chriſtus, & ligandi, ſoluendique & in terris & in cœlis poteſtatem. Et rurſus: Semper fuit veſtræ apoſtolicæ ſedis poteſtas, iniuſte damnatos vel excommunicatos, poteſtatiue autoritate ſua reſtituere, & eis ſua omnia reddere, illoſque qui omnes condemnauerunt aut excommunicauerunt, apoſtolico punire priuilegio: ſicut etiam noſtris & anterioribus cognouimus actum temporibus. Hæc illi tot ſancti epiſcopi ex Alexandrina & Oriente & vltra vaſta interiacentia maria ad Romanum pontificem: ne qua tibi hic ſit adulationis ſeruilis ſuſpicio. Sed poſt luce clarius iſta faciemus C ex totius primitiuæ eccleſiæ toto orbe diffuſæ hiſtoria.

Iam vt etiam hoc tibi donaremus non ad congregationē aut domum eccleſiaſticam, ſed ad omnes & ſingulos apoſtolos, eorumq; ſucceſſores epiſcopos, pertinuiſſe illa verba Chriſti Matthæi XVIII. Quæcunq; alligaueritis, &c. tametſi contrarium ex illis ipſis verbis luculenter demōſtrauimus: vt, inquam, hoc donaremus tibi, parum tamen tuæ ſuffragaretur ſententiæ. Nam hoc nobis confitearis neceſſe eſt, prius atq; etiam magnificentius datam vni Petro totius eccleſiæ capiti ſupereminentem illam ligandi, ſoluendiq; autoritatem a Chriſto, q̄ ſeu eccleſiæ ſeu apoſtolis poſtea diceret: Quæcunq; alligaueritis, &c. Illi vni poſt traditas claues regni cœlorum iam dictum erat: Quodcunq; ligaueris ſuper terram, ligatum erit & in cœlis, cum poſt aliquanto diceretur eccleſiaſticæ congregationi, ſeu, vt tu vis, apoſtolis ſingulis: Quæcunq; alligaueritis ſuper terram, erunt ligata in cœlo. Illic pluriū, atq; adeo omnium cœlorꝫ & in clauibus & in alligandi, ſoluendiq; poteſtate fit mētio, hic vnius cœli tantū, idq; in vna Vniuerſaliorem Petro datā au

vna

toritatē li- gandi,ꝗcō gregationi eccleſiaſti- cæ.

vna alligandi, ſoluendiꝗ; poteſtate. Quam verborum Chriſti differen- D
tiam nō eſſe ocioſam,certum eſt,nec ſuo carere myſterio: præſertim cum ab eodem euangeliſta,eodem pene loco,vtraꝗ; referātur:ſed magnificentius aliquid ſignificare voluiſſe Chriſtum, cum diceret: Quodcuꝗ; ligatum a Petro, fore ligatum in cœlis omnibus, ꝗ cum poſtea diceret, de eccleſiaſtica domo & cōgregatione,ligata ab eadem,fore ligata in cœlo,tanquam vno ex multis, hoc ipſo vniuerſalem Petri autoritatem, in vniuerſum Chriſti ouile ſignificans, quod regnū cœlorum toties dicitur a Chriſto, vt cum regalibus nuptijs, cum ſagenæ miſſæ in mari, cum decem virginibus ab eodem comparatur: particularem autem domus aut congregationis eccleſiaſticæ, in eos tantum qui ſibi ſubiecti ſunt, non autem qui ſubiecti ſunt congregationi alteri: vt Traiectenſis eccleſiæ in Traiectenſes ſolummodo, non in Leodienſes etiam. Hanc verborum Chriſti primo ad Petrum, deinde ad cōgregationem eccleſiaſticam, cui iuſſit denunciare peccantem in nō fratrem, noſtra correptione non emendatum, diſ- E
ferentiā uon tulit vt ocioſam præterire diligentiſſimus ille ſcripturarum excuſſor Origenes: ſubindicans quidem latere magni aliquid myſterij, tamen quid hoc ipſum ſit, non ſatis explicans. Siquidem homilia VI. in Matthæum ſcribit in hæc verba: Sed quoniam, inquit, oportebat aliquid maius habere Petrum præ illis qui ter arguerunt, ideo illi quidem ſic dicit: Et tibi dabo claues regni cœlorum, & quæcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis: & quæcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis. Non ergo modica differentia eſt, quum Petro quidem datæ ſunt claues, non vnius cœli, ſed multorum cœlorū: & quæcunꝗ; ille ligauerit ſuper terram, ſunt ligata non tantum in vno cœlo, ſed in omnibus cœlis. Ad eos autem qui multi ſunt ligatores & ſolutores, ſic dicit, vt ſoluant & alligent, non in cœlis, ſicut Petrus, ſed in vno cœlo, quia non ſunt in tanta perfectione ſicut Petrus, vt alligēt et ſoluant in cœ- F
lis omnibus. Hactenus Origenes. Audis itaꝗ; etiam huius teſtimonio, illam ligandi, ſoluendiꝗ; poteſtatem, ampliorem ante datam vni Petro, ꝗ poſt multis ligatoribus & ſolutoribus, hoc eſt, congregationi eccleſiaſticæ. Eamꝗ; ipſam ibi datam Petro, vbi docuit ſuper ipſum fundari vniuerſam eccleſiam, vt intelligerent omnes, a baſi aut fundamento eccleſiaſticæ hierarchiæ, a capite & vertice hanc poteſtatem, ad ſingulorꝫ membrorum vtilitatem & ædificationem profluere in corpus vniuerſum, quamdiu illi ſuo capiti indiſſolubili cōnexionis vinculo cohęreret, a quo quicquid ſeparatur, protinus ruina eſt, protinus mortuum ac iners truncus.

A Chriſto ergo data eſt hæc alligandi, ſoluendiꝗ; autoritas, & capiti hierarchiæ eccleſiaſticæ, & domui ſeu cōgregationi eccleſiaſticæ: vel vt tu vis, apoſtolis, eorumꝗ; ſucceſſoribus epiſcopis: ſed ordine quodam, vt a capite ſecūdum ordinatiſſimam rerum natura diſtributionem, omnem vim & energiam profluere intelligeremus. Longiſſime abeſt igitur, vel hac li-

A hac ligandi,ſoluēdiq́; autoritate,vel vlla prorſus re alia,quæ ad præſidentis in eccleſiaſtica hierarchia autoritatē pertineret,reliquos apoſtolos Petro adæquauerit Chriſtus,cui omnes ſubeſſe præcepit.

Rationes diſſoluere, quibus ex Actis apoſtolicis contendunt non apparere maiorem ſuper cæteros apoſtolos autoritatem exercuiſſe Petrū, ſed cōtra potius. CAP. X.

QVemadmodum Petro ſuam illam inter apoſtolos ſingularem autoritatem vindicauimus aduerſus hæreticorum,ſchiſmaticorumq́; calumnias: ita quod eandē ipſe nec ignorauerit, nec immemor eius fuerit,quoties hoc ipſum res & cauſa poſtularunt, aduerſus eoſdem palam nunc faciemus. Qui contendunt non reperiri in Actis apoſtolicis, ipſum ſe vſpiam extuliſſe ſuper apoſtolos reliquos,aut ſuperiorem vllam autoritatem exercuiſſe. Quin contra potius, miſſum vna cum Ioanne ab apoſtolis in Samariam, cum euangelico teſtimonio mi-
B nor ſit mittente, qui mittitur. In illo quoque apoſtolorum concilio ſuper quæſtione legalium,videri maiorem quandam Iacobi enituiſſe autoritatem, q̄ Petri. In eius ſiquidem, non Petri ſententiam concluſum fuiſſe ab illo concilio.

His tamen priuſquam reſpondeamus, hoc in primis admonitum te volui lector,quod nolim quis Petri geſta ad eam paupertatem, anguſtiamq́; redigat,vt nihil illi concedat,q̄ quæ in Actis perſcribuntur a Luca. Quæ ſi quis excuſſerit,expenderitq́; diligentius, clariſſime intelliget non tam apoſtolicorum actorum, q̄ vnius Pauli, cuius erat comes indiuiduus,texere ſtuduiſſe hiſtoriam. Quam tametſi paulo altius repetit,ab ipſo videlicet naſcentis eccleſiæ exordio: quod tamen vnius Pauli quam commētabatur hiſtoriæ occaſione,hoc ipſum fecerit,re ipſa teſtatus eſt in proſecutione hiſtoriæ. Siquidem poſtq̄ ad eius vſq; conuerſionem & vocationem ad munus apoſtolicum perduxit illius primo naſcentis eccleſiæ
C hiſtoriam,eiuſdem vnius deinceps acta deſcribit,& perſequitur,nec vllius reliquorum apoſtoloum omnium meminit,niſi ſemel omnino, vbi actorum Pauli hoc requirebat ratio, in illo videlicet apoſtolorum & preſbyterorum concilio, quod eiuſdem occaſione celebratum fuerat, ſuper quæſtione legalium,ob quam tumultuante Antiochena eccleſia,inde Hieroſolymam deſtinati erant idem Paulus & Barnabas. Præter quē locum nullum plane verbum inuenies de vllo apoſtolorum, a principio capitis decimi tertij,vbi Paulus vocatus eſt ad munus apoſtolicum,ad finē vſq;, quam de vno Paulo,& comitibus eius. Itaq; nec de mora Petri & cathedra eius apud Antiochiam vllum verbum. Nec de diuiſione apoſtolorū, aut quando inter ſe partiti ſunt orbem terrarum, quo ſe quiſq; contulerit, quas gentes conuerterit ad fidem Chriſti,quo martyrij triumpho glorificarit Chriſtum. Sed vnius, vt diximus, Pauli eſt commentus hiſtoriam. Quam tamen ipſam plurimum abeſt vt abſoluerit, adeo vt videri poſſit ſuæ tantum cum eodem peregrinationis ſcribere voluiſſe cōmentarios.

Acta, quæ dicimus apoſtolorū, magis eſſe commentarium peregrinationis Lucæ cum Paulo, q̄ in vniuerſū, aut actorū apoſtolicorum,aut etiam vnius Pauli.

tarios. Nam ibi continuo deſinit, & magis abrumpit, ꝙ finit hiſtoriam, D vbi ipſe vna cum Paulo Romam peruenit: quemadmodum diuus Clemens nonnullam ſuæ peregrinationis partem cum Petro, a Cæſaria videlicet vſqꝫ Antiochiam, decem illis libris recognitionum commentatus eſt: illis ipſis clariſſime demonſtrans, ꝙ multis voluminibus opus fuiſſet ad vniuerſa vnius Petri geſta explicanda.

Ex quibus facile intelligis, ꝙ ſit friuolum argumētum: Non legitur apud Lucam in Actis, quod Petrus autoritatem ſuperiorem exercuerit ſuper cæteros apoſtolos, non exercuit igitur.

Petri inter confratres modeſtiam non conuerti debere in autoritatis ſuę iniuriā.

Deinde, vt daremus Petrum in illo naſcentis eccleſiæ primordio erga confratres ſuos ſe geſſiſſe ſubmiſſius, memorem doctrinæ præceptoris ſui: Qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator: vt ſeipſum formam exhiberet præpoſitis omnibus, quēadmodum beatiſſimus Cyprianus de eo teſtatur ad Quintium: Nec Petrus, inquit, quem primum dominus elegit: & ſuper quem ædificauit eccleſiam E ſuam, cum Paulus de circunciſione poſtea diſceptaret, ſe vindicauit, ſeu aliquid inſolenter aut arroganter aſſumpſit, vt diceret ſe primatum tenere, & obtemperari ſibi a nouellis ac poſteris potius oportere. Nolim tamen hanc Petri modeſtiam & humilitatem conuerti in autoritatis eius iniuriam, cuius nihilo minus memor erat, quoties hoc requirebat eccleſiæ vtilitas, aliorumqꝫ ędificatio. Teſtantur hoc ſatis (ni fallor) Ananias cum vxore Saphyra, in quos exiguæ pecuniæ fraudem, in aliorum exemplum horribili mortis ſententia vltus eſt.

Poſtremo, tempora nobis diſtinguenda ſunt, vt ſcripturas concordemus. Non tam erat in illo principio naſcentis eccleſiæ, tempus moderandi, ordinandiqꝫ eccleſiam, illa hierarchia quam diſpoſuerat ſacer ſpiritus, & cuius caput Petrum iamdudum conſtituerat Chriſtus, ꝙ congregandi eccleſiam illa hierarchia ordinandam, & in quam Petri autoritati, eiuſque exercitio locus fieret. Quare & oēs tunc manibus, pedibuſqꝫ (quod F dicitur) in hoc annixi ſunt vndecunqꝫ potuerunt, diſperſas palanteſque oues congregare in ouile Chriſti commiſſum Petro. In quas iam congregatas & introductas, locus erat exercitio autoritatis Petri.

Hæc quamuis ſufficerent ad illam obiectionem, qua dicitur non reperiri, quod ſe extulerit ſuper alios apoſtolos Petrus, tanquam ſuperiorem ſuper eos autoritatem obtinens: nihilo minus, tam ex euāgeliſtis, ꝙ ex Luca in Actis ſatis conſtare dicimus, quod tam ante paſſionem, ꝙ poſt aſcenſionem Chriſti ad patrem, ita ſe inter apoſtolos geſſerit, tanquam princeps & caput collegij. Ita fere pro omnibus interroganti Chriſto reſpondet, & pro omnibus interrogat & loquitur, quod nemo reliquorum inuenitur ſibi vnquam vſurpaſſe.

Vt ſemper ſe geſſerit Petrus inter apoſtolos tanꝗ caput collegij apoſtolici.

C.XIX.

Itaque apud Matthæum cum adoleſcentem illum perfectionis viam docuiſſet Chriſtus, vt diuenditis omnibus & diſtributis in pauperes ſe ſequeretur, ſubiunxiſſetqꝫ aduerſus diuites illa pa-

A illa paradoxa, vnus pro omnibus interrogat Petrus: Ecce nos reliqui-
mus omnia,& ſecuti ſumus te:quid ergo erit nobis? Apud Lucam quo-
que poſt enarratam a Chriſto parabolam de patrefamilias, ait ei Petrus:
Ad nos dicis hanc parabolam,an ad omnes? Et apud Ioannem, cũ ſcan-
dalizati eſſent etiam diſcipulorum Chriſti nonnulli, ex ipſius ſermoni-
bus de ſua carne manducanda, & bibendo ſanguine, abijſſentq́ iam re-
tro,nec amplius ipſum ſequerentur, dixiſſetq́ ad duodecim,num & vos
vultis abire? Reſpondit ei Simon Petrus: Domine ad quem ibimus? ver
ba vitæ æternæ habes,& nos credimus & cognouimus,ꝙ tu es Chriſtus
filius dei viui. Quid cauſæ igitur,ꝙ magis pro omnibus,& reſpondet &
interrogat Petrus,q̃ Iacobus,aut Ioannes,aut cæterorum aliquis,niſi quia
ille erat caput apoſtolici chori? Vnde B. Cyrillus dictum Ioannis locum
explicans ſcribit in hæc verba: Reſpondet Simon Petrus, dñe ad quem
B ibimus,&c. Per vnum qui pręerat,reſpondent omnes,ſanctam profecto,
ſanctiſq́ congruentem diſciplinam optime conſeruantes, & poſteriori-
bus prudentiæ atq́ modeſtiæ laudabilia præbẽtes exempla. Decet enim
non omnes confuſe, nec proſilientes impudẽter quaſi rapta vti oratione,
ſed cedere his,qui & conſilio & ordine ſunt præpoſiti,&c. Opus erat di-
uinitus comprobatæ prudẽtiæ ſoli reſponſionem committere illi,qui or-
dine maior erat. Vides itaq́ Petrum reſpondiſſe pro apoſtolis omnibus,
tanq̃ qui ordine omnibus præemineret,eſſetq́ caput totius conſortij. Ita
& Theophilus dictam Petri interrogationem explicans: Dñe ad nos di-
cis hanc parabolã,an ad omnes? Petrus,inquit, cui iam commiſſa eccleſia
fuerat, quaſi omnium curam gerens, inquirit an ad omnes dominus pa-
rabolam protuliſſet. Sed non erat locus exercitio autoritatis Petri,quam-
diu vna cum illis in carne verſaretur Chriſtus. Siquidem præſente prin-
C cipe,ceſſat vicarij eius autoritas. At poſtq̃ ab eis aſſumptus eſt Chriſtus,
reuerſuſq́ ad patrem commiſſa cura familiæ ſuæ Petro, non ignorauit
autoritatem ſuam,neq́ illi defuit: id quod multo nobis eſſet euidentius,ſi
res,actaq́ apoſtolorum omnium,tam diligenter proſecutus eſſet Lucas,
q̃ vnius Pauli. Attamen etiam ex his quæ ab illo quaſi obiter memoran-
tur de Petro, haudquaquam obſcurum eſt,illum ſe geſſiſſe velut caput
inter apoſtolos. Itaq́ cum a Chriſti aſcenſione reuerſi Hieroſolymam a-
poſtoli,manerẽt vna in cœnaculo, perſeuerantes vnanimiter in oratione,
& expectantes promiſſum ſpiritum cũ Maria matre Ieſu,non alius quiſ-
quam,ſed Petrus exurgens in medio diſcipulorum, qui erant ſimul fere
centum viginti,autor fuit alium ſubſtituendi in locum proditoris Iudæ,
dicens: Viri fratres,oportuit impleri ſcripturam hanc, quam prędixit ſpi
ritus ſanctus per os Dauid de Iuda,qui fuit dux ijs,qui comprehenderũt
Ieſum,qui coaptatus erat in numerum noſtrum,& ſortitus ſortem mini-
ſterij huius,&c. Oportet ergo ex ijs viris, qui nobiſcum verſati ſunt toto
tempore, quo dominus Ieſus perpetuam vitæ conſuetudinem egit no-

Cur vnus Petrus & interrogat & reſpõdet pro omnibus.

C.XII.

C.VI.

Vnus Petrus autor eligendi Matthiam in locũ Iudæ, Acto.1

biſcum,exorſus a baptiſmo Ioannis,vſque ad diem quo receptus eſt à no D
bis,vnuſquiſpiam cōſtituatur, qui ſit vna nobiſcum teſtis reſurrectionis
eius,&c.Audis hic Petri inter apoſtolos autoritatem. Non propoſuit in
commune deliberãdum,num eſſet eligendus aliquis in locum Iudæ,nec
reliquorum de hoc aut expectauit,aut expetiuit iudicium : ſed ſuam ipſe
ſententiam,tanquam autoritatem habens, & totius familiæ curam gerēs,
Acto.2 ſtatim interpoſuit dicens: Oportet vt ex his viris, &c. Rurſus cum die
Pentecoſtes repleti diſcipuli ſpiritu ſancto cœpiſſent loqui alijs linguis
magnalia dei, dicerenturque ab irridentibus muſto pleni, ſtans vnus ex
omnibus Petrus, eleuauit vocem ſuam, & locutus eſt eis: Viri Iudæi,&
qui habitatis Hieroſolymis vniuerſi,hoc vobis notum ſit, & auribus per
cipite verba mea.Nō eñ ſicut vos æſtimatis,hi ebrij ſunt,&c.Quibus au
ditis compuncti corde,dixerunt quidem ad Petrum & reliquos apoſto-
los:Quid faciemus viri fratres? Vnus tamen Petrus pro ſua inter cæte- E
ros autoritate reſpondit: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque
veſtrum in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionē peccatorum veſtrorum,
&c.Et acceſſerunt illo die ex ſermone eius, animæ circiter tria milia. De-
Acto.3 inde cum aſcendiſſet cum Ioanne in templum ad horam precationis no-
nam,& claudus ille ab vtero matris in vtrumq; intendens,rogaſſet ipſos
eleemoſynam, reſpondit vnus Petrus: Argentum & aurum non eſt mi-
hi,quod autem habeo,hoc tibi do.In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſur-
ge & ambula, & apprehenſa manu eius dextera erexit eum, &c. Hic a-
nimaduerte obſecro, num tibi videntur hæc verba maiorem quandam
præ Ioanne,qui tamen & ipſe erat inter primos apoſtolos,autoritatem ac
poteſtatem prę ſe ferentis? vterq; eſt rogatus eleemoſynam, in vtrumque
iuſſit aſpicere Petrus: attamen non dixit quaſi communiter pro vtroq;:
Argentum & aurum non eſt nobis, quod autem habemus tibi damus.
Sed tanquam principalem & ſingularem quandam autoritatem præ ſe F
ferens ait: Argentum & aurum non eſt mihi,quod autem habeo, hoc ti-
bi do.Itaque & ipſe vnus concurrentem ad eos,& ſtupefactum hoc pro-
digio populum facundiſſima oratione alloquitur. Congregatis deinde
Acto.4 principibus, ſenioribus & ſcribis,& ipſos in medio conſtitutós interro-
gantibus, in qua virtute feciſſent illud, repletus tunc ſpiritu ſancto Pe-
trus ita illis reſpōdit, vt mirarentur omnes, comperto quod homines eſ-
Acto.5 ſent idiotæ & ſine literis. Iterum, cum multitudinis credentium eſſet cor
vnum,& anima vna, nec quiſquam eorum quæ poſſidebat, aliquid ſu-
um eſſe dicebat, ſed eſſent illis omnia communia, vendentibus agros ac
ædes,quotquot erant poſſeſſores,& diuenditorum precia ad pedes apo-
ſtolorum afferentibus diſtribuenda in commune,prout cuiq; opus erat,
Ananiam & vxorem eius, fraudantes de precio agri diuenditi (ne tam
ſanctum violaretur inſtitutum, exemplique pernicies inficeret etiam ali-
os) primum fraudis,mendacijque coarguit coram omnibus, deinde ter-
ribili

A ribili mortis ſententia perculit. Simili autoritate ſingulariter vſum in Simonem magum, ſupra indicauimus.

Tu igitur quiſquis es, qui autoritate, poteſtateq́ pares fuiſſe apoſtolos omnes contendis, aliũ (ſi potes) mihi profer apoſtolum, qui præſente Petro aut dixerit, aut fecerit aliquid, quod præferret ſingularẽ aliquam autoritatẽ ac poteſtatem eiuſmodi, qualem in dictis actiſq́ Petri omnibus in omnium apoſtolorum præſentia nunc audiſti. Cuius ſi mira perpendas opera, videbis vt autoritate ac poteſtate, ita miraculorum, prodigiorumque virtute ſupereminentẽ omnibus, mirabilioremq́ fuiſſe, vndiq́ comprobante deo, & honorabilem reddente datum illi a ſe primatum. Nam quamuis per manus apoſtolorum ederentur ſigna & prodigia multa in populo, Petri tamen adeo ſublimis erat inter cæteros apoſtolos apoſtolica maieſtas, vt in plateas exportarent infirmos ac ponerent in lectulis ac

Actor. 5 Etiam miraculorum prodigiorumq́ virtute omnes excelluiſſe Petrum.

B grabatis, vt tranſeuntis eius vel vmbra obumbraret aliquem illorũ, conueniebatq́ Hieroſolymam & vicinarum ciuitatum multitudo, afferens ægros ac vexatos a ſpiritibus immundis, & ſanabantur omnes. Legimus quidem & de Paulo, quod a corpore eius deferrentur ſudaria, & ſemicincta ſuper infirmos, & recederent ab eis morbi, & ſpiritus mali egrederentur. De ſaluatore etiam noſtro, quod ſanguiflua illa tactu veſtimenti eius curata fuerit. At quod cuiuſquam vmbra ita paſſim curarit ægrotos omnes, nec de ipſo quidem ſaluatore noſtro legimus, ſed de ſolo Petro, quem ita mirabiliter ſuper omnes alios exaltauit deus. Sed hæc (vt diximus) multo illuſtriora, auguſtioraq́ viderentur, ſi acta ipſius Petri, in illa primitiua eccleſia tam eſſent perſcripta a Luca, q̃ ſunt ipſius Pauli. Qui neque Petri, neque vllius reliquorum apoſtolorum, niſi obiter meminit: vnius tantum Pauli, aut potius ſuæ cum eodem peregrinationis

C (vt ſuperius indicauimus) commentatus hiſtoriam.

Quod vero obijcitur, Petrum miſſum cum Ioanne ab apoſtolis in Samariam, mihi adeo nihil derogare videtur autoritati Petri inter apoſtolos, vt eandem etiam apertiſſime comprobet. Nam licet prædicante Philippo recepiſſet Samaria verbum dei, & per eundem multa ibidem ſigna ederentur: nondum tamen ſpiritum ſanctum acceperãt. Quod cum audiſſent apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, miſerunt ad eos Petrum & Ioannem, vt maiori quadam autoritate confirmarentur nouiter conuerſi ad fidem. Miſerunt autem, veluti ſi decerneret Senatus, fore ex republica, vt non Prætor, non Legatus, non Proconſul, ſed ipſe per ſe Conſul, Senatus, Princeps, adminiſtret difficilem, periculoſamque aliquam prouinciam aut bellum gerat. Quod nequaquam fuiſſe inſolẽs aut nouum, Romanæ docent hiſtoriæ. Nec tamen propterea non erat inter Senatores maior, imo ſuprema, conſularis poteſtas & autoritas. Quod idem, ſi ex ſacra tibi malis comprobari hiſtoria, audi ergo quid ſcriptum ſit Ioſue viceſimo ſecundo: Cum reuerterentur filij Ruben, & Gad, & dimidia tri-

Vt miſſus fuerit Petrus cũ Ioanne ab apoſtolis.

bus Manaſſe a filijs Iſrael de Sylo, vt intrarent Galaad terram poſſeſſio- D
nis ſuæ,quam obtinuerant iuxta imperium domini, in manu Moyſi vltra Iordanem, cum veniſſent ad tumulos Iordanis in terram Chanaan, ædificauerunt iuxta Iordanem altare magnitudinis infinitę. Quod cum audiſſent filij Iſrael,& ad eos certi nuncij detuliſſent,conuenerunt omnes in Sylo,vt aſcenderent & dimicarent contra eos: & interim miſerunt ad illos in terram Galaad Phinees filium Eleazari ſacerdotis, & decem principes cum eo,ſingulos de ſingulis tribubus. Vides hic a populo & multitudine filiorum Iſrael mitti Phinees,ſacerdotem magnum in lege, filium Eleazari, filij Aaron, maximum & digniſſimum in populo, & cum eo decem principes de ſingulis tribubus. Nunquid propterea deſijt Phinees eſſe(quod de eo ſcribitur)dux eorum coram domino, aut nũquid illi decem principes tribuum propter hoc principes non fuerunt,quod a tribubus miſſi ſunt? Quare nec Petri autoritati quicquam derogat, quod E
hoc pacto miſſus fuerit cum Ioanne ab apoſtolis:præſertim ſi etiam hoc cogites,quod vna manẽtes,& necdum a ſe diuiſi apoſtoli, communi conſilio adminiſtrabant eccleſiam, cuius tametſi eſſet caput Petrus,modeſtia tamen ac humilitate æquabat, atque adeo ſubmittebat ſe omnibus, niſi vbi opus erat meminiſſe autoritatis ſuæ. Illud vero,quod ex Ioãne adducitur: Non eſt ſeruus maior domino,nec apoſtolus eo qui mittit illum, facile intelligis non pertinere ad propoſitum. Non enim ita miſſus eſt ab apoſtolis Petrus tanquam eorum apoſtolus aut nuncius: ſed tanquam honoratiſſimus apoſtolici ſenatus,& princeps eccleſiæ.

Reſtat nunc paucis reſpondere de Iacobo, quem in illo apoſtolorum concilio ſuper quæſtione legalium,volunt ſe extuliſſe ſuper Petrũ, a quo tota abfuit diametro. Fuit quidem hic vir admirabilis, tantæ ſanctitatis ac opinionis in populo(quod de eo teſtatur diuus Hieronymus) vt fimbriam veſtimenti eius cuperent certatim attingere. Attamen quiſnam F
hunc Hieroſolymorum cõſtituerit epiſcopum, ſi Chryſoſtomum interrogas, reſpondebit tibi a Petro totius orbis magiſtro illum conſtitutum fuiſſe,tantum abeſt,vt ipſo fuerit ſuperior. Ita enim ſcribit homilia octuageſima ſeptima in Ioannem: Si quis,inquit,a me percõtaretur,quomodo Iacobus ſedem Hieroſolymis acceperit,reſponderem ego hunc totius orbis magiſtrum præpoſuiſſe Petrum. Quod ipſum etiam atteſtatur beatus Anacletus martyr beatiſſimi Petri diſcipulus, & in cathedra ſucceſſor, in epiſtola ad epiſcopos per Italiam, tametſi Petro hac in re etiam Iacobum & Ioannem Zebedęi filios adiungat,vt tunc communi adhuc apoſtolorum nondum a ſe diuiſorum cõſilio gubernabatur eccleſia. Confirmat quoq; (vt poſt audies) Etherianus ille. Quibus facile crediturus es,ſi & alia Petri acta perpenderis, quæ quamuis ex plurimis paucula, & velut obiter perſtringat Lucas: ſatis tamen ex eis conſtat, ſe inter apoſtolos geſſiſſe Petrum,tanquam ad quem præcipua totius eccleſiæ cura pertineret;

Iacobus cõſtitutus epiſcopus Hieroſolymorum a Petro.

A tineret: præſertim ſi illam Matthiæ electionem in ſortem apoſtolatus in
locum proditoris Iudæ conſideres attentius. Nam quamuis non per ho-
mines, ſed per ipſum Chriſtum primi illi eligendi fuerant in apoſtolatus
miniſteriũ, quos ſibi & actæ vitæ, & reſurrectionis ſuæ teſtes habere vo-
luiſſet, ea propter nec ſuffragijs ſit electus Matthias, ſed conſtitutis duo-
bus, domino tota eſt commiſſa electio, miſſis ſortibus. Attamen huius ta-
lis electionis, quantum ab humano opere pendebat, vnus (quemadmo-
dum ſuperius audiſti) fuit autor Petrus.

Sed operæprecium eſt audire, vt Iacobum ſupra Petrum ſe extuliſſe (Quod hiſtoria illius apoſtolici cõcilij primatui Petri nõ deroget, ſed adſtipulet potius.)
videri velint. In illa ad apoſtolorum ac presbyterorum, qui Hieroſoly-
mis erant, iudicium relata quæſtione. Nam ex gentibus cõuerſi ad Chri-
ſtum legalibus onerandi eſſent oneribus, Petrus prior ſuam dixit ſenten
tiam, eos in totum liberos pronuncians, Iacobus deinde confirmauit ean
B dem, etiã prophetico teſtimonio. Sed vt Iudæi Chriſtifideles facilius coa-
leſcerent cum conuerſis ad Chriſtum ex gentibus, reſtringendam nonni
hil libertatem illam cenſuit, & paucula quædam onera illis imponere. In
cuius ſententiam itum eſt a concilio, & ſcripta ad gentes epiſtola.

Hic te interrogo: Cum in concilijs quædam diſcutienda proponun-
tur, nunquid non eſt vſitatum & commune, vt honoratior, & cuius in-
ter omnes eſt maior autoritas, primus ſuam dicat ſentẽtiam, & qui ſequũ
tur eandem aut approbent, aut mutent, aut addant aliquid, prout cuiq;
viſum fuerit? Plus enim vident multi, q̃ vnicus: alioqui ſi autoritate tan-
tum maiore definienda erant propoſita, quid opus erat concilio? Nun-
quid ergo illius continuo maior eſt inter omnes autoritas, cuius forte ſen-
tentia (quod frequenter nouiſſimo accidit) probabilior eſt viſa concilio?
Petrus cum magna eſſet inter apoſtolos & presbyteros diſceptatio, ſu-
per quæſtione propoſita, pro ſua inter omnes autoritate, prior dixit ſen-
C tentiam, cui ſi quædam addenda viſa ſunt Iacobo approbante concilio,
nunquid propterea Iacobi maior erat, q̃ Petri autoritas? Quod ſi inſu-
per vtriuſque perpendas ſententiam, inuenies illam Petri continuo poſt
præualuiſſe in orbem vniuerſum. Illam vero Iacobi, quæ tunc placebat
concilio, vix ad modicum perduraſſe, ſed mox fuiſſe abolitam, ita mirabi
liter approbante vbique & confirmante deo Petri ſuper omnes autorita
tem. Petrus ſiquidem Chriſtifideles conuerſos ex gentibus a legalibus
oneribus liberos in totum pronunciauit, dicens in hæc verba: Viri fra- Actorum 15
tres, vos ſcitis quod ab antiquis diebus deus inter nos elegit, vt per os
meum audirent gentes verbum euangelij & crederent: & qui nouit cor-
da deus, teſtimonium perhibuit illis, dans illis ſpiritum ſanctum, ſicut
& nobis, nihilque diſcreuit inter illos & nos, quum fide purificauerit
corda illorum. Nunc ergo quid tentatis deum, vt imponatur iugum ſu
per ceruices diſcipulorũ, quod neq; patres noſtri, neq; nos portare potui
mus, ſed gratia domini noſtri Ieſu Chriſti credimus nos ſaluos futuros,

quemadmodum & illi. Tacentibus autem cunctis ad hanc orationem D
Petri, & narrantibus Paulo & Barnaba, quanta per ipſos feciſſet deus inter gentes, Iacobus Hebræorum epiſcopus, non ita liberos eſſe voluit conuerſos ex gentibus, ſed cenſuit ſcribendum ad eos, vt abſtinerent ab immolatis ſimulacris, ſuffocatis & ſanguine: quo facilius conglutinarentur Iudæis, qui inueterata ex lege conſuetudine ab his abhorrebāt vehementer. In quam ſententiam placuit cōcilio ad conuerſos ex gentibus ſcribere. Tu itaque nunc vide ac dijudica, an Iacobi & illius concilij, an vero vnius Petri per orbem obtinuerit ſententia. Nunquid enim a ſanguine & ſuffocato deinceps abſtinuerunt Chriſtifideles, & non potius omnē creaturam dei bonam exiſtimarunt, quæ cum gratiarum actione percipitur, tanquam iuxta Petri ſententiam liberi in vniuerſum ab oneribus legalibus? Quare non multo poſt illius cōcilij decretum Corinthijs ſuis ita ſcribit Paulus: Omne quod in macello venditur, edite, nihil interrogātes pro- E
pter conſcientiam. Domini ſiquidem eſt terra & plenitudo eius. Quod ſi quis vocat vos infidelium ad cœnam, & vultis ire, quicquid apponitur vobis, edite, nihil interrogantes propter conſcientiam. Porro conſcientiam dico, non tuam, ſed alterius. Cur enim libertas mea iudicatur ab aliena conſcientia? Quod ſi ego cum gratia participo, cur ob id mihi maledicitur, pro quo gratias ago? Rurſus Tito ſuo: Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil eſt mundum. Iterum ad Romanos decimo quarto: Scio & confido in domino Ieſu, quia nihil eſt commune per ipſum, niſi ei, qui exiſtimat quid cōmune eſſe. Et ad Coloſſenſes: Nemo vos iudicet in cibo & potu, aut parte diei feſti, aut neomeniæ, aut ſabbatorū, hoc eſt, nemo vos veluti Iudæos in his diſcernat ab ijs, inter quos habitatis. Et hæc fere continuo poſt illius decretum concilij docuit & prædicauit apoſtolus: vt intelligas, non Iacobi & illius concilij, ſed vnius F
Petri ſententiam, etiam tunc ſtatim obtinuiſſe per eccleſiam. Ita re ipſa comprobauit & confirmauit dominus, quod non fruſtra pro fide vnius Petri rogauerit, pro confirmatione aliorum in fide.

Quæ ex Paulo obijciuntur, diſſoluere. CAP. XI.

NUnc ad ea, quæ de Paulo obiecta ſunt, nonnihil dicendum eſt: Tria autem ſunt, quæ obijciūtur. Primum, quod in nullo conceſſerit Petro, cum ſcribat Galatis ſuis nihil ſibi contuliſſe nec Petrum nec cæteros apoſtolos, qui erant Hieroſolymis. Secundum, quod Petro reſtiterit in faciem. Tertium, quod illum circunciſionis tantum, ſe vero gentium videatur facere apoſtolum.

Quod Paulus plurimū conceſſerit Petro.

Ad primum itaq; quod dicitur Paulum in nullo conceſſiſſe Petro, hoc plane falſum eſt. Conceſſit Petro haud dubie plurimum, vt merito debuit, adeo vt eius ſpectandi cupiditate Hieroſolymam aſcēderit, cuius idem ipſe teſtis eſt. Nō equidem humanū aliquid in eo paſſus. Neq; enī puto, inquit Hieronymus, apoſtolicæ fuiſſe grauitatis, vt poſt tantam

A triennij præparationem, humanum aliquid in Petro voluerit aſpicere, ſed his oculis aſpexit eum, quibus & modo in epiſtolis ſuis videtur. Iuit autem non quidem diſcendi ſtudio, qui & ipſe eundem habuerat doctorem & magiſtrum ſanctum ſpiritum, ſed honoris deferendi gratia, adeo (inquit Theophylactus in dictam Pauli epiſtolam) illum venerabatur et coluit. De qua eius profectione in eandem epiſtolā ita ſcribit ſacer Ambroſius: Dignum fuit, inquit, vt cuperet videre Petrū, quia primus erat inter apoſtolos, cui & delegauerat ſaluator curam eccleſiarum: non vtiq; vt ab eo aliquid diſceret, qui iam ab eodem autore didicerat, a quo ipſe fuerat inſtructus Petrus, ſed propter affectum apoſtolatus, & vt ſciret Petrus hanc illi datam licentiam euangelium prædicandi, quam ipſe acceperat. Veniens ergo ad eum hoſpitio receptus eſt, & manſit apud eum diebus quindecim, tanquam vnanimis apoſtolus. Hoc ideo mani-

B feſtat, vt oſtendat ſe concordiam cum apoſtolis habuiſſe, nec in aliquo ab eis diſſenſiſſe, ſicut de eo ſuſurrabant pſeudapoſtoli, vt eum apud gentium diffamarent eccleſias, & ſua mala ſimplicioribus inſererent, dicentes ea conuenire cum doctrina maiorum apoſtolorum. Hactenus Ambroſius. Vides itaque q̄ ſit falſum, Paulum in nullo conceſſiſſe Petro, quem e tam longinquo viſitauit honoris deferendi gratia, tanq̄ primum inter apoſtolos, cui delegauerat ſaluator curam eccleſiarum omnium.

Quod vero ipſe dicit ſibi nihil contuliſſe Petrum aut reliquos, qui Hieroſolymis erant apoſtolos, hoc voluit ſignificare, ſe quoq; Chriſtū, non Petrum aut apoſtolos habuiſſe ſui apoſtolatus autorem, atq; etiam euangelij quod prædicabat doctorem, quemadmodum & cæteri apoſtoli.

Ad ſecundum autem, quod ſe dicit Antiochiæ reſtitiſſe Petro in faciem. Scio hic affirmari a Clemente illo Alexandrino Origenis præceptore, non fuiſſe illum Petrum apoſtolorum principem, cui Paulus ſe reſti- *De reprehēſione Petri a Paulo.*

C tiſſe ſcribit in faciem, ſed ex LXX. diſcipulis aliquem. Cuius ita meminit Euſebius libro primo hiſto. eccleſiaſtic. Clemens vero, inquit, in quarto diſpoſitionum libro Cephę mentionem facit, de quo Paulus dixit: Cum autem veniſſet Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti, & dicit eū vnum eſſe ex LXX. diſcipulis cognomine Petri apoſtoli. Hæc Euſebius. Fuit autem ille Clemens doctiſſimus diligentiſſimuſque noſtræ religionis aſſertor, apoſtolicis temporibus proximus, ea fere ſcribens, quæ ab apoſtolorum auditoribus ipſe acceperat. Siquidem Στρωματῶν libro primo enumerans, quos apoſtolicæ prædicationis viros repererit, ad quos ſe contuliſſet diſcendi ſtudio, & apud Achaiam, & apud Syriam, & in Oriente, et apud Paleſtinam, ad vltimum autem, inquit, in Aegypto magiſterio vſus ſum viri virtutis & ſcientiæ merito omnibus proferendi (Pantenum intelligit) Et illi quidem diuinæ doctrinæ veritatem, quæ ſibi ab ipſis ſtatim primis autoribus Petro, & Iacobo, et Ioanne, & Paulo ſanctis apoſtolis tradita fuerat, tanquam patres filio commendarunt. Sed pau- *Capite 14. Clementis ſentētia nō fuiſſe Petrū apoſtolū, cui Paulus reſtitit Antiochiæ.*

ci pa-

ci patribus ſimiles filij,tamen deo fauente per ipſos in nobis germinis apo D
ſtolici plantata ſunt ſemina.Hæc idem ipſe Clemẽs. Qui dignus habitus
eſt in ea eccleſia,cui ſecundo poſt apoſtolos loco apud Alexandriam eccle
ſiaſticæ ſcholæ committeretur magiſterium, vt doctoris eidem præeſſet
officio poſt Antænum, cui primo poſt apoſtolos id mandatum erat offi
cij. Habuit autem & diſcipulum & cathedræ ſuæ ſucceſſorem illum ve-
re admirandum Origenem.Quę ideo hic libuit adſcribere, ne leue putes
huius viri hac de re teſtimonium.

Hieronymi, Chryſoſtomi, & Theophylacti ſnia, nõ fuiſſe ſeriã illam reprehẽſionẽ.

Deinde,vt donemus fuiſſe illum Petrum apoſtolum,diui Hieronymi
aduerſus Auguſtinum haud improbabilis ſententia eſt,ſimulatam fuiſſe
illam reprehenſionem Pauli.Nam quemadmodum Petrus cęteriꝗ; apo
ſtoli,atque ipſe etiam Paulus,ob ſcandalum Iudæorum ſimulate ſeruarũt
legalia,ita cum ex ea ſimulatione, quæ erat neceſſaria ad ſeruandos Iudæ-
os a ſcandalo,ſcandalizarentur gentes,ei ſcandalo gentium Paulus ſimu- E
lata reprehenſione occurrit,non quidem præſentibus illis Iudæis,ſed gen
tibus ex Petri ſimulatione ſcandalizatis.Quo pacto vtrorumque ſcanda
lum excluſerunt,Iuæorũ ſua ſimulatione Petrus, gẽtium Paulus illa ſimu
lationis ſimulata reprehenſione.Nam quod eodem conſilio ipſe etiã Pau
lus coram Iudæis ſimulauit ſe ſeruare legalia,quamuis liberrimus alioqui
euangelicæ libertatis vindex & aſſertor, teſtatur Lucas Actorum XVI.
Peruenit, inquit, in Derben & Lyſtram, & ecce diſcipulus quidam erat
ibi,nomine Timotheus,filius mulieris viduæ fidelis, patre gentili,cui bo-
num teſtimonium perhibebant, qui in Lyſtris erant & Iconio fratres.
Hunc voluit Paulus proficiſci ſecum, & aſſumens circuncidit eum pro
pter Iudæos, qui erant in illis locis, ſciebant enim omnes, quod pater e-
ius erat gentilis. Vides hic Paulum videri voluiſſe Iudæis non ſolum
ipſe ſeruare legem, ſed etiam gentes, quas conuertit ad Chriſtum, doce- F
re ac perſuadere Iudaiſmum.Quod autem ſimulate ob ſcandalum Iudę-
orum vitandum,& vt hoc pacto magis ſe illis inſinuaret, & non ſerio id
fecerit, ſatis indicat Lucas, dicens eum hoc feciſſe propter Iudæos, qui
erant in illis locis, atque idem ipſe luculentiſſimus teſtis eſt, qui toties cla-
mat,toties inculcat:Si circuncidemini,Chriſtus vobis nihil proderit. Ea-
dem ratione, eodemque conſilio totunderat ſibi caput in Cenchreis tan-
quam perſoluens votum,& rurſus Actor. XX. Cum veniſſet Hieroſo-
lymam,ſalutatoꝗ; Iacobo & fratribus, narraſſet illis,quæ per eius miniſte
rium feciſſet deus in gẽtibus,reſponderũt illi dicentes: Vides frater,quot
milia ſunt in Iudæis,qui crediderunt,& omnes æmulatores ſunt legis: au
dierunt autem de te, quod diſceſſionem doceas a Moyſe, eorum qui per
gentes ſunt Iudæorꝫ dicens,non debere eos circuncidere filios ſuos,neꝗ;
ſecundum conſuetudinem ingredi,quid ergo erit? Oportet vtiꝗ; conue
nire multitudinẽ, audient eñi te ſuperueniſſe. Hoc ergo fac q̃d dicimus.
Sũt nobis viri quatuor votũ habentes ſuper ſe:his aſſumptis ſanctifica te
cum

A cum illis,& impende in illis,vt radant capita,& ſcient omñes, quia quæ de te audierunt,falſa ſunt:ſed ambulas & ipſe cuſtodiens legem,&c. Tunc Paulus aſſumptis viris poſtera die purificatus cum illis intrauit in templum,annuncians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro vnoquoque eorum oblatio,&cæt. Vides hic ex quorum conſilio,& qua ratione ductus ipſe coram Iudæis ſeruarit legalia. Non equidem ſerio,ſed ſpecie tenus & ſimulate: quo fidem faceret Iudæis falſam quidem, attamen pro eo tempore ipſis vtilem,falſa eſſe quę de ipſo audierant;quæ tamen non erant omnino falſa, quemadmodum eius epiſtolæ, maxime autem quæ ad Galatas, teſtantur:& ꝙ ambularet etiam ipſe cuſtodiens legem,quam tamen certum eſt eum non ſeruaſſe. Si itaque etiam Paulus ob ſcandalum Iudæorum declinandum toties inuenitur ſimulaſſe, non ſolum ſe obſeruare legem, ſed etiam gentes ad Iudaiſmum attrahere, vt in circunciſione gentilis Timothei, cum tamen reuera oppoſitum facere B ret e diametro,qua fronte ipſe hanc ſimulationem reprehendiſſet in Petro?niſi(vt diximus ex diui Hieronymi ſententia)& hæc quoque ſimulata fuiſſet reprehenſio ad medendum ſcandalo gentium nato ex illa ſimulatione Petri. Quæ ſicut ad hoc valebat cum fieret,ita quoq; eius commemoratio,perinde quaſi ſeria fuiſſet, nõ erat inutilis Galatis, quos nonnulli pſeudapoſtoli Iudaizare cogebant. Eadem eſt Chryſoſtomi ſententia, in dictam Pauli epiſtolam: Qui hoc ipſum quod dicit Paulus: In faciem illi reſtiti, ita legit Græce, κατὰ πρόσωπον, id eſt, iuxta faciem, perinde quaſi dixiſſet:In ſpeciem. Etenim,inquit,ſi vere fuiſſet inter ipſos cõtentio,nequaquam præſentibus diſcipulis ſe inuicem increpaſſent,&cæt. Nunc autem vtilis erat,palam in ſpeciem adhibita diſſenſio. Eidem ſententiæ etiam Theophylactus ſubſcribit in eandem Pauli epiſtolam. Poſtremo, quamuis etiam hoc daremus,quod tantopere volunt,nec nos C omnino reprehendimus,Petrum illum apoſtolorum principem ſerio reprehenſum a Paulo,nihil tamẽ hoc eius derogaret autoritati. Neq; enim inconueniens exiſtimamus ſuperiores ac præpoſitos noſtros, ſi aut aberrent in fide,aut alios verbo vel facto aberrare faciant,admonere & charitatiue corripere,aut etiam publice eis verbo reſiſtere,ſi hoc cauſa fidei poſtulet:quemadmodũ poſtulabat in propoſito,ſeu ſeriam, ſeu ſimulatam eam reprehenſionem voluerimus. Ad quod induci exemplum hoc Pauli,haud grauatim admittimus.

Nihil derogare autoritati Petri, etiã vt ſerio fuiſſet reprehenſus.

Ad tertium vero illud,quod ex Paulo obijcitur,Petro commiſſas fuiſſe,non oues vniuerſas,ſed eas tantum quæ ex circunciſione. Siquidem circunciſionis ipſum apoſtolum Paulus vocat,ſe vero gentium.

Dicimus Petro vniuerſas Chriſti oues commiſſas, non ſolum,quæ ex Iudæis,ſed multo magis,quæ ex gentibus,quas iam aſcẽſurus ad patrem tertio illi commendauit,dicẽs:Paſce agnos meos,rege,paſceq; oues meas. Nullas omnino excepit,ſed vniuerſas eius regimini cõmiſit, ſuper quem ædifica-

Vniuerſas oues Chriſti commiſſas Petro.

ædificauit eccleſiam ſuam vniuerſam. Cuius autoritati omnes ſubiecit, D
quotquot eſſent in terris, dicens: Quodcumq; ligaueris ſuper terram, erit
ligatum & in cœlis, vbi dicitur: quodcumq;, ibi excipitur nihil. Quare be
Hom. 55. in Matthęum atus Chryſoſtomus tractans dicta verba Chriſti ad Petrum: Tu es Ce-
phas, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Et quodcumq; li
gaueris ſuper terram, &c. Hęc, inquit, omnia quæ ſolius dei ſunt, Chriſtus
pollicetur ſe daturum Petro. Ita & pater ad Hieremiam dicebat, ſicut co-
lumnam ferream, & ſicut murum æneum poſui te. Sed ipſum quidem
gentium pater, hunc autem vniuerſo orbi terrarum præpoſuit Chriſtus.
Homil. 87. Idem in Ioannem dicit totius orbis curam Petro commiſſam a Chriſto.
Similiter ille ter ſanctus Leo ſermone tertio de paſſione dominica (quod
& ſuperius audiuiſti) vnus, inquit, de toto mundo eligitur Petrus, qui &
vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus apoſtolis cunctisq; eccle-
ſiæ patribus præponatur: vt quamuis in populo dei multi ſint ſacerdo- E
tes, multiq; paſtores, omnes tamen regat Petrus, quos principaliter regit
& Chriſtus. Magnum & mirabile huic viro dilectiſſimi conſortium po-
tentiæ ſuæ diuina tribuit dignatio, vt ſi quid commune cum eo cæteris
voluit eſſe principibus, nunquam niſi per iſtum dedit, quicquid cæteris
non negauit, &c. Diuus quoq; Gregorius: Cunctis, inquit, euangeliũ ſci-
entibus liquet, q; voce dominica ſancto & omnium apoſtolorum princi
pi Petro totius eccleſiæ cura commiſſa eſt. Ipſi quippe dicitur: Petre amas
me? paſce oues meas. Quem euangeliſtæ locum tractans & explicans ille
Theophilus: Cum, inquit, finitum eſſet illis prandium, Petro præpoſitu-
ram ouium orbis terrarum tradidit. Rurſus in illud, quod Petro percon-
tanti de Ioanne continuo poſt reſpondit Chriſtus: Sic eum volo manere,
&c. Tu me ſequere: Te nanq;, inquit, nunc dimitto ad orbis pontificatum,
& in hoc me ſequere. Sed & ſanctiſſimi quoq; Bernardi hic libet verba F
adſcribere. Cuius viri inter antiquos illos vere orthodoxos ſcriptores me
moriam libenter inſero, q; in eo in nouiſſimis his temporibus plane apo-
ſtolicum ſpiritũ renouaſſe deus, & exuſcitaſſe videtur, haud minora per
manus eius operatus ſigna ac prodigia, q̃ dudũ per illos ſuos apoſtolos.

Hic libro ſecundo de conſideratione ad ſuum Eugenium, inter cætera
ſcribit in hęc verba: Age, inquit, indagemus adhuc diligẽter qui ſis, quam
geras videlicet pro tempore perſonam in eccleſia dei. Quis es? ſacerdos
magnus, ſummus pontifex, tu princeps epiſcoporum, tu hæres apoſtolo-
rum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, ordine Melchiſedec, dignitate Aa
ron, autoritate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, vnctione Chri-
ſtus, &c. nec modo ouium, ſed & paſtorum tu vnus omniũ paſtor. Vn-
de id probem quæris? ex verbo domini. Cui enim non dico epiſcopo-
rum, ſed etiam apoſtolorum ſic abſolute & indiſcrete totæ cõmiſſæ ſunt
oues? Si me amas Petre, paſce oues meas. Et paulo poſt: Cui non planum
eſt, omnes oues deſignaſſe? nihil excipitur, vbi diſtinguitur nihil. Rurſus
poſt

A poſt alia pleraq́;Inde eſt quod alij ſinguli ſingulas ſortiti ſint plebes ſcientes ſacramentum,denicp Iacobus,qui videbatur columna vna eccleſiæ,vna contentus eſt Hieroſolyma,Petro vniuerſitatē cedens.Tandem cōcludens ait:Alij in partem ſollicitudinis,tu in plenitudinem vocatus es poteſtatis,aliorum poteſtas arctatur certis limitibus,tua extēditur & in ipſos, qui poteſtatem ſuper alios acceperunt.Nonne ſi cauſa extiterit,tu epiſcopo cœlum claudere,tu ipſum ab epiſcopatu deponere,etiam & tradere Satanæ potes? Stat ergo incōcuſſum priuilegium tuum,tam in datis clauibus,q̃ in ouibus commendatis.Hactenus ille.

Non igitur circunciſionis tantum,ſed ouium vniuerſarū,nec ouium modo,ſed & paſtorū, vnus omniū paſtor conſtitutus eſt Petrus.Quem vniuerſo orbi terrarum,cunctarumcp gentium vocationi,omnibus denicp apoſtolis cūctiſcp eccleſiæ patribus,vt iā audiſti,prępoſuit Chriſtus.

B Cur vero circunciſionis apoſtolus ipſe dictus ſit a Paulo,qui ſe gentium gloriatur apoſtolum,haud difficulter intelliges,ſi perpēdas,& quod de ſeipſo teſtificatus eſt ſaluator noſter dicēs:Nō ſum miſſus,niſi ad oues quæ perierunt domus Iſrael.Et quod apoſtolis duodecim pręcepit,cum eis daret poteſtatem ſpirituum immundorum,& vt curarent omnē languorem,& omnem infirmitatem,videlicet ne abirent in vias gentium, nec Samaritanorum ingrederētur ciuitates:ſed ite,inquit,potius ad oues perditas domus Iſrael. Quas ſuum populum,& oues gregis ſui peculiariter ſæpe vocat deus in ſcriptura.Quorum Chriſti mādatorum memores apoſtoli,etiam diu poſt acceptum ſpiritum ſanctum,exiſtimauerunt ſolis Iudæis miſſum fuiſſe verbum ſalutis,idcp tādiu vſcp dum viſo admonitus Petrus,primum omnium ſuſciperet Cornelium Centurionem gentilem & incircunciſum hominem ad baptiſmum. Ad hoc igitur vſque temporis,tam Petrus,q̃ vniuerſi cum eo apoſtoli,ſolis Iudæis euangelizabant verbum fidei.Vnde nihil mirum,ſi Petrus eatenus circunciſorum pręcipue diceretur apoſtolus,ad quos ſolos miſſum ſe dixerat Chriſtus,miſſi etiam principio apoſtoli,ita quidem vt diu eis nō reuelaret ſpiritus ſanctus etiam gentibus communicandum euangelium in ſalutem. Cuius cū tempus iam adeſſet opportunum & placitum deo,ſiquidē Iudæis iam ſatis diuulgato euangelio,non Paulo,non Iacobo,non Ioāni,ſed Petro,totius nimirum eccleſiæ ſummo paſtori (quæ eatenus circunciſionis tantum fuerat) apparuit viſio de cœlo,qua poſitus in mentis exceſſu vidit apertum cœlum,atcp inde vas quoddam veluti linteum magnum quatuor initijs alligatum demitti in terram,in quo erant omnis generis quadrupedia terrę,beſtiæcp & reptilia et volatilia cœli,& facta eſt vox ad eum:Surge Petre,occide & manduca.Quo viſo,vt poſt intellexit,admonebatur etiam gentes incorporare Chriſto,gentium enim immundiciæ per quadrupedia terræ,beſtias,reptilia,volatiliacp ſignificabantur. Quas deus intra linteum eccleſiæ recipere iam exiſtimans opportunum,Petro

C

Cur Petrus circunciſionis apoſtolus dicatur a Paulo ſe gloriāte apoſtolū eſſe gentium.

præcepit primum vt eas mactaret verbo dei quouis gladio vtrinq; inci- D
dente penetrantiori:deinde vt manducaret, hoc eſt, cibi more in eccleſiæ corpus traijceret,ſibiq; conglutinaret vt eccleſiæ fundamento. Et ne quis eum teneret ſcrupulus,ita etiam tertio eſt ádmonitus:& cõtinuo poſt viſionem venerũt a Cornelio quidã eius accerſendi gratia,quatenus ipſum erudiret in ijs,quæ ſalutis ſuæ erant. Cum quibus proficiſci iuſſus a ſpiritu,vt acceſſiſſet ad Cornelium, eidem cum omni domo ſua annunciauit regnum dei,hũc in modum exorſus: Re ipſa comperio quod nõ ſit perſonarum reſpectus apud deum,ſed in omni gente,qui timet ipſum, & operatur iuſtitiam,hic acceptus eſt illi. Sermonem,inquit,quem miſit deus filijs Iſrael,annuncians pacem per Ieſum,ipſi noſtis, &c. huic omnes prophetæ teſtimonium ferunt, quod remiſſionem peccatorum accepturus ſit per nomen eius,quiſquis crediderit in eum. Et cum adhuc eo loquente excidiſſet ſpiritus ſanctus ſuper omnes qui audiebant ſermonem,obſtu- E
pefactis miraculo his qui ex circunciſione venerant cum Petro,iuſſit eos baptizari in nomine domini. Per hunc itaq; Petrum totius eccleſiæ caput & magiſtrum,didicerunt primo & cæteri apoſtoli, quod & gẽtibus conceſſerat deus pœnitentiam ad vitam. Quare & exorta poſtea diſceptatione non exigua,an gentes onerandi eſſent oneribus legalibus,in apoſtolorum deſuper habito concilio, ſurgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres,vos ſcitis quod ab antiquis diebus deus inter nos elegit, vt per os meum audirent gentes verbum euangelij & crederent.

Audis quid hic dicat Petrus,deum videlicet ab antiquis diebus elegiſſe, vt per os ipſius inter omnes apoſtolos audirent gentes verbum euangelij & crederent, vt qui antea fuerat ſolius circunciſionis paſtor & apoſtolus,quippe quæ ſola in ouili dominico eatenus continebatur, efficeretur etiam paſtor gentium,quas cum placuiſſet deo etiam in ouile ſuũ adducere,& ad agnitionem veritatis venire,elegit hoc fieri miniſterio Petri, F
vt velut præuidens iſtorum calumnias,dominici gregis magis commendaret vnitatem, conteſtatumq; faceret vnicum ouile ſub vnico paſtore eſſe oportere. Quod vero Paulus ſe gentium, Petrum vero circunciſionis facit apoſtolum,non eo pertinet,quaſi gentibus tantum ipſe euangelizauerit. Siquidem & ipſe primum ſemper euangelizauit Iudæis per ſynagogas,ſed cum pene vbiq; ab illis contradiceretur ſibi, dixit vna cum Barnaba: Vobis oportebat primum loqui ſermonem dei,ſed quoniã repuliſtis illum,et indignos vos iudicatis æterna vita, ecce conuertimur ad gentes. Merito igitur ſe gentium gloriatur apoſtolum, in quas præcipuus laboris eius fructus enituit. De Iudæis gloriari non audet,a quibus pene vbiq; male acceptus eſt. At Petro, cui totius ouilis cura commiſſa eſt, æquus pene fructus fuit,& in Iudæis & in gẽtibus. Sed quoniam Iudæis primum loqui oportuit verbum dei, primus quoq; labor eius ad eos in ouile Chriſti ſibi commiſſum introducendos maximo cũ fructu ac prouentu

Pauli in Iudæis exiguus fructus, at Petri æquus pene in Iudæis et gentibus.

A uentu deſudauit,adeo vt vnico primoq; eius ſermone, quē ipſo die pentecoſtes habuit,tria milia circiter animarum cōuerterentur ad Chriſtum. Quare ea ratione in illo principio merito vocatus eſt a Paulo circunciſionis apoſtolus. In qua tum fructus eius cernebatur maximus. Sed poſtea nihilo ſecius nec minori fructu laborauit in gentes, q̄ ante in circunciſionem fecerat. Cum enim (vt beatiſſimi Leonis verbis dicamus) apoſtoli duodecim accepta per ſpiritum ſanctum,omnium locutione linguarum imbuendum euangelio mundum diſtributum ſibi terrarū partibus ſuſcepiſſent, & beatiſſimus Petrus princeps apoſtolici ordinis, iam populos qui ex circunciſione erant,erudierat,Antiochenam eccleſiam, vbi primum Chriſtiani nominis dignitas eſt orta, fundauerat, & Pontū, Galatiam,Cappadociam,Aſiam atq; Bithyniam legibus euāgelicæ prædicationis impleuerat,ad arcē Romani deſtinatur imperij: vt hic ſicut eſſet terrenus imperator & rector orbis, ita & ibidē præſideret hic paſtor q̄ præ- In ſermone de Petro & Paulo.

B ſul eſſet & caput eccleſiæ totius. Qua de re in hæc etiam verba ſcribit ille Cæſarieñ. Euſebius, Simonis magi ex Iuſtino & Irenæo enarrans hiſtoriam,& quemadmodum maleficis ſuis artibus ita dementauerat Romanos,vt diuinos ſibi honores impenderent. Sed non in lōgum,inquit,permanet fraude quæſita diuinitas. Continuo namq; in ipſis Claudij tēporibus,clementiæ diuinę prouidentia,probatiſſimum omniū apoſtolorum & maximum fidei magnificentia, virtutis merito primorem principem Petrum ad vrbem Romam, veluti aduerſus humani generis cōmunem perniciem repugnaturum deducit,ducem quendam & magiſtrum militiæ ſuæ,ſcientem diuina prælia & virtutum caſtra ductare. Idem in chronicis ſuis in Claudij Cæſaris annum ſecundum ſcribit his verbis:Petrus natione Galilæus,Chriſtianorum pontifex primus,cum primum Antiochenam fundaſſet eccleſiam,Romam proficiſcitur,vbi euangelium præ- Eccleſi. hiſtoriæ lib. 2

C dicans viginti quinq; annis eiuſdem vrbis perſeuerat epiſcopus. Audis itaq; Chriſtianorū omnium, non Iudæorū pontificem primum Petrum, qui Romanæ vrbis,orbis & gentiū dominæ,annis XXV. epiſcopatum tenuit. Cuius curę vt vniuerſa Chriſti eccleſia commiſſa eſt,ita vt in vniuerſam ſe extenderit,adhuc volo ex Hugonis Etheriani verbis clarius intelligas,qui Emanuelis Conſtantinopolitani imperatoris temporibus ſuos Græcos a ſchiſmate ad matris gremium reducere ſatagēs, de Petro & eius ſucceſſoribus Romanis pontificibus ſcribit in hæc verba:Ex ipſa,inquit,rei euidentia liquido apparet, quod Petrum eiuſq; ſucceſſorē Chriſtus principem & caput,non modo Latinorum,Græcorum,Occidentis & Septentrionis vniuerſi:verum Armeniorum,Arabum,Iudæorū,Madianitarū,Amalechitarū, & totius Orientis & Meridiani climatis in perpetuū conſtituit. Ob quā rem occidui ſolis limites vniuerſi Petri ſucceſſorem,vſq; nunc ſibi dn̄m recognoſcunt, & ſub illo præſule diriguntur. Quod oēm ab vtero et gremio matris errantem facere opportunum eſt.

Petrus em̄ magnus Chriſti apoſtolus,in omnibus fere ciuitatibus,Syriæ, D Cappadociæ, Phrygiæ, Macedoniæ, Ellades, Epyri, Siciliæ, Italiæ, Galliæ,Hiſpaniæ ac extremitatũ epiſcopos ordinauit:etenim Iacobus eius fauore Hieroſolymoꝝ thronum tenuit,deinde Enodiũ Antiochiæ ordinauit:Tharſi Vrbanũ,Epaphrodytũ Lyciæ,Figellum Epheſi,Smyrnæ Apellem,Philippis Olympam, Theſſalonicæ Iaſonẽ,Sylam Corinthi, Patras Erodiana, Tauromenij Magnum,Alexandriæ Marcũ.Amplius aũt in Niceæ,Nicomediæ & Thraciæ partibus,ſimilẽ apparatus eſt ordinẽ,te eadem factũ iri ſuis ſucceſſoribus cõmendauit. Hactenus Etherianus ille.

Cuius pium ſtudium vtinam æmulari potius conarẽtur noſtrates homines, q̃ addere ignem incendio, & labefactatam vna cum eccleſiaſticæ hierarchiæ vigore religionem Chriſtianam funditus euertere,prudentes facti illorum miſerando deplorandoq; exemplo,quos iamdudum dedit dominus in direptionem nationum barbararum, & in conculcationem E omnium beſtiarum agri:& abiecit a facie ſua eo quod deſeruerunt eccleſiaſtici ædificij fundamentum, quod ſeparati ſunt a cathedra Petri, ſicut quondam Iſrael a domo Dauid. Sed hæc ſatis ſuperque ad dictam obiectionem fuerint.Nam quod totius ouilis dominici paſtor conſtitutus ſit Petrus,& qua ratione in illo principio, non incongrue dictus ſit a Paulo circunciſionis apoſtolus,ex his ſatis perſpicuum arbitror.

Aduerſus illorum calumnias, qui Petri cathedram, eiuſq; in eccleſiaſtico primatu ſucceſſores nobis in dubium reuocant, catholicæ veritatis aſſertio. CAP. XII.

Mirum eſt, q̃ nihil non permittat ſibi quorundam impudentia, qui excæcati odio pluſquam diabolico in hierarchiã eccleſiæ, nullum non mouent lapidem, quo turbent & confundant omnia. Qui cum vident ſibi non ſuccedere de Petro, vt eum redigere poſſent in ordinem, ſaltem cathedram eius, & qui ſibi ſucceſſerunt in eccleſiaſticæ hierarchiæ primatu,in dubium nobis reuocare conantur. De quo tamen F ad hæc vſque ſecula dubitauit nemo. Vt enim fuerit, inquiunt, eccleſiæ Chriſti neceſſarium ſua hierarchia contineri,in qua vnius ſupereminenti ſummaque autoritate,inferiores omnes in officio continerentur, ſitque ea data Petri a Chriſto,quid hæc tãdem ad Romanam eccleſiam, & eius pontifices,de quibus nullum verbum dixit aut cõſtituit Chriſtus? Quin potius videri ad Hieroſolymitanam eccleſiam (ſi ad quam omnino) hoc pertinere priuilegiũ,quã præ Romana multo potioribus prærogatiuis a ſaluatore noſtro decoratam cõſpicimus: vt in qua dominus noſter Ieſus Chriſtus ſalutem humani generis operari dignatus eſt, in qua primũ de crucis patibulo coruſcauit euangelium, in qua idem ipſe dux & legiſlator noſter ſuam legem docuit, docuere etiam primum omnium omnes apoſtoli,& primã illam ſanctiſſimamq; Chriſto cõgregarunt eccleſiam. Videri ſiquidem ex his rationibus illi magis debere eccleſiaſticæ hierarchiæ primatum, q̃ Romanæ eccleſiæ: præſertim quum de illa longe ante prædi-

Rationes, quibus cathedra Petri nobis reuocatur in dubium.

A prædictum ſit per prophetam: De Sion exibit lex, & verbum domini de Hieruſalem. Et hactenus quidem illos obijcientes audire tolerabile eſt, & reſpondere operæprecium. Siquidem rationem a nobis exigunt, cur potius Romanos, q̃ Hieroſolymitanos aut Antiochenos epiſcopos (quã doquidem Antiochiæ ſuam Petrus cathedram primũ tenuit) dicamus ſucceſſores Petri, in eccleſiaſticæ hierarchiæ primatu, illaq; principali eccleſiaſtici regiminis autoritate. Cum de Romana eccleſia eius ve priuilegio, nihil vnquam ſpecialiter ſtatutum videatur a Chriſto.

Sed illorum plane intolerabilis eſt cæcitas & impudentia, qui tot retro ſeculis, toti ab initio vſq; nunc eccleſiæ, impudentiſſime reclamare nõ erubeſcũt, & pluſquam prodigioſa temeritate ac pertinacia affirmare, quod Petrus Romæ nunquam fuerit, quo Romanis pontificibus Petri ſucceſſionem autoritatemq; derogẽt, atq; ita omnem eccleſiaſticam hierarchi-

B am, omnem ſuperiorem autoritatem, tollant e medio, & ex ea, quam Chriſtus inſtar caſtrorum ordinatam inſtituit, eccleſia nobis Babylonem ædificent. Itaque prioribus illis haud irrationabiliter quærentibus ante reſpondentes, dicimus: Quod ſi ex ijs atq; eiuſmodi rationibus, quas ijdem commemorant, conſtaret in eccleſiaſtica hierarchia priuilegium & autoritas, haud eſſet improbabilis eorum ſententia, nec immerito Roma Hieroſolymæ cederet. Sed non ab his rebus parari prærogatiuam & priuilegium loci aut eccleſiarum, certum eſt: ſed dei verbo atq; ordinatione, cuius iudicia ſunt abyſſus multa. Neque enim ignoras in illa lege veteri, q̃ miranda fecerit deus, primum in Aegypto, cum inde educeret populum ſuum in manu forti & brachio excelſo: deinde illis quadraginta annis in deſerto, qualia nõ fecit in terra promiſſionis, nõ Hieroſolymę, ſed in monte Sinai tradidiſſe legem, tanta cum maieſtate, in tot prodigijs & ſignis,

Quod nec Hieroſolymitanę nec Antiochenæ cathedræ competat primatus priuilegium.

C & illic conſtruxiſſe vetus illud tabernaculum, totamque eam faciem illius ſynagogæ decentiſſime ſapientiſſimeq; ordinaſſe. Attamen non in Aegypto, non in Arabiæ deſertis, non in monte Sinai erat locus ille, cui cathedræ illius ſynagogæ (quam poſt audies) prærogatiuam conſtituerat dominus: ſed vbicunq; cum tabernaculo & arca fœderis reſideret ſummus eorum ſacerdos & pontifex.

Cum itaq; dicis Romanæ eccleſiæ nullam mentionem factam a Chriſto, per quam ſe poſſit efferre ſuper omnes totius orbis eccleſias, & hunc ſibi vendicare primatum, tanq̃ ipſa ſit ea cathedra Petri, in qua hæreditario quodam iure dicta Petri conſeruetur & perpetuetur autoritas: oblitus hic mihi videris eorum, quæ primo libro demonſtrauimus de autoritate traditionis eccleſiaſticæ, aut conſenſus eccleſiaſtici: quę ſicut ſcripturarum omnium nobis autoritatẽ ſtatuit, ita quæ ſine ſcripto nobis commendat, ad nos perducta ab initio, non minoris apud nos ſunt ponderis & fidei, q̃ ſi perſcripta eſſent ab euangeliſtis omnibus.

Vt cõprobetur in Romana eccleſia hæreditario quodã iure conſeruari Petri autoritas.

Superius audiuiſti & poſt luce clarius adhuc intelliges, eum fuiſſe to-

tius ab initio catholicæ eccleſiæ ſenſum, eã ſententiã de cathedra Petri & D
eius ſucceſſoribus in eccleſiaſticæ hierarchiæ primatu. Hoc ẽm oẽs ab ini
tio recognouerũt ſemper in Romana eccleſia & põtificibus eius, qbus ea
in re ab initio ad noſtrã hanc vſq; ętatem nulla vnq̃ cõtrouerſia facta eſt.

Quod itaq; dicis, Romanæ eccleſiæ a Chriſto nullam factam mentio
nem, qui ſcis obſecro? Quia, inquis, non legitur apud euangeliſtas, aut Lu
cam in Actis. Ipſius iam euangelij par: hic meminiſſe videris, in quo te-
ſtatur euangeliſtarũ præcipuus, plurima & præcipua quæq; fidei myſte-
ria non docuiſſe apoſtolos in carne cum eis manentem (quæ ſola perſe-
quuntur euangeliſtæ) ſed reſeruaſſe vnctioni ſpiritus: vt nõ dicam cum
eodem euangeliſta, nec omnia dicta actaq; Chriſti in terris perſcripta ab
eiſdem. Qui igitur noſti hoc non fuiſſe vnũ vel ex præcipuis (vt ex quo
totius eccleſiæ pendet vigor, diſciplina & vnitas) quæ Chriſtus docuit a-
poſtolos vnctione ſpiritus? Præſertim cum ea de hoc fuerit totius ab ini E
tio eccleſiæ concors ſententia. Scribit, vt audiſti, ille Anacletus beatiſſimi
Petri diſcipulus, & tam in eius cathedra, q̃ glorioſo martyrio ſucceſſor,
Romanam eccleſiam non ab apoſtolis, ſed ab ipſo Chriſto ſaluatore no-
ſtro primatum obtinuiſſe & eminentiam poteſtatis ſuper omnes eccle-
ſias vniuerſumq; adeo gregem Chriſti. Ad eius pontifices tanquam ſuc
ceſſores Petri pertinere illa vniuerſa, quæ eidem Petro dicta ſunt a domi
no. Illa quoq; Alexandrina ſynodus tot ſanctorum epiſcoporum cũ ſuo
Athanaſio Romano pontifici tanquam Petri ſucceſſori ſcribeñ. Tu es,
inquiunt, Petrus (poteſtate videlicet) tibi claues regni cœlorum commi-
ſit, & ligandi ſoluendiq; in terris & in cœlis poteſtatem. Et tu negas Ro-
manæ eccleſiæ a Chriſto vllam factam eſſe mentionem?

Romanæ eccleſiæ ab ipſo Chriſto ſtabilitum primatus priuilegium.

Præceptum erat illis in ſynagoga veteri, vt difficile omne & ambigu-
um iudicium, referrent ad locũ, quem inter eos elegiſſet dominus, & face-
rent iuxta omnia, quæ inde annunciarentur, & quæ præciperet ille, quiſ- F
quis pro tempore illi loco præſideret. Qui autem, inquit, ſuperbierit, no-
lens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat domino deõ
tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille. Referebat ergo et illos magno
pere ſcire, quis eſſet ille locus eiuſmodi inter eos prerogatiua priuilegioq;
ſublimatus, & cui talem reuerentiam, tamq; diſtrictam obedientiam de-
bebant. Neq; tamen etiam ibi in vniuerſa lege vſquam hic erat nomina-
tim conſtitutus a legiſlatore, ſed is erat locus ille, in quo cum arca fœderis
reſidebat ſummus ſacerdos, vbicunq; tandẽ fuiſſet ille, qui nec Hieroſo-
lymis fuit ab initio, ſed aliquot annorum centenarijs permanſit in Sylo.

Hoc tamen erat diligentiſſime conſtitutum in lege, quiſnam ſummo
ſacerdotio perfungi deberet, nẽpe Aaron & qui de ſemine eius legitima
illi ordinatione ſuccederent. Ita & in noſtra eccleſia, non Romæ, ſed Petri
a legiſlatore noſtro, diligẽtiſſima mẽtio facta legitur. Ipſe cõſtitutus inter
nos ſummus ſacerdos & põtifex. Quare et locus ille, cui is prẽſidebat, eiuſ

Atque nobis deſignatam in euãgelio cathedrã Petri et apoſtolicã, ſicut in lege veteri illã Moſaicã.

que

A que cathedra inſignita eſt illo ſingularis ſupereminentiſq; autoritatis priuilegio. Cum Petro venit loco autoritas, vbicunq; tandem is reſideret, non Petro a loco. Romanæ tamen eccleſiæ (quam ſibi in totius orbis domina ille totius orbis magiſter, vt beati Chryſoſtomi verbis dicā, ſedem elegit, & in qua ille Chriſtianorum pontifex primus, vt loquitur Cæſarienſis Euſebius, poſtquam Antiochenā fundaſſet eccleſiam, viginti quinque annis prædicans euāgelium Chriſti, epiſcopus perſeuerauit) in morte cum ſuo ſanguine confirmauit ac ſtabiliuit dignitatem illam, & Clementi ſucceſſoribuſq; in eadem ſuis, eandem autoritatem poteſtatemq; tradidit, quam acceperat ipſe a Chriſto. Cuius is ille ipſe Clemēs haud vanus teſtis eſt, ad Iacobum fratrem domini, ad quem ſcribens de Petri exceſſu, ſuæ etiam ipſius ordinationis his verbis meminit: Symon, inquit, Petrus vbi finem vitæ ſuæ adeſſe ſenſit, in corona fratrum poſitus, apprehenſa manu mea: Hunc, inquit, epiſcopum vrbis cōſtituo, &c. Ipſi trado a domino mihi traditam poteſtatem ligandi & ſoluendi: vt de omnibus quæcunq; decreuerit in terris, hoc decretum ſit in cœlis.

B Itaq; B. Innocentius ad Alexandrum Antiochenum epiſcopum, de priuilegio loquens ſedis Antiochenæ, ex antiqua patrum atq; apoſtolorum conſtitutione: Vnde, inquit, aduertimus, non tam propter ciuitatis magnificentiam hoc eidem attributum, q̄ quod prima primi apoſtoli ſedes eſſe monſtratur, vbi & nomen accepit religio Chriſtiana, & quæ conuentum apoſtolorum propter ſe fieri celeberrimum meruit, quæque vrbis Romæ ſedi non cederet, niſi quod illa in tranſitu meruit, iſta ſuſcepto apud ſe conſummatoq; gauderet. Et B. Ambroſius dicens Romani imperij latitudinem diuina prouidentia præparatam vocandis in vnitatem Chriſti corporis nationibus, non tamen contentam fuiſſe Chriſtianam gratiam, eoſdem quos Roma, limites habere affirmat, vt quę iā tum

C multos populorum ſceptro Chriſti ſubdiderit, quos armis ſuis illa nō domuit. Quæ tamen, inquit, per apoſtolici ſacerdotij principatum amplior acta eſt arce religionis, q̄ ſolio terrenæ poteſtatis. Vides quomodo dicat ille, Romæ apoſtolici ſacerdotij reſidere principatū, & per illum factum longe ampliorem arce religionis, q̄ vnquam fuerit ſolio imperialis aut terrenæ poteſtatis.

Cur vero Romæ q̄ Hieroſolymę potius voluerit eſſe Chriſtus ſedem cathedramq; Petri, in qua velut hæreditario quodā iure ſucceſſione perpetua continuaretur illa Petri autoritas: quis cognouit ſenſum domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Forte id factum eſt propterea non ſolum, quoniam in vltionem mortis Chriſti erat euertenda funditus, nec relinquendus in ea lapis ſuper lapidem: ſed etiam quo cæcam illam & carnalem confunderet Iudæorum peruicaciam, expectantium Meſſiam ſuum regnaturum in Hieruſalem. In quo errore fuiſſe etiam ipſos Chriſti apoſtolos, tam poſt, q̄ ante eius paſſionem & reſurrectionem, indicat illa filio-

rum Zebedæi ambitio in regno eius ſedendi ad dexterãm & ad ſiniſtrã. D
Verba quoq; diſcipulorum euntium in Emaus ad Chriſtum, inſuper a-
poſtolorum omnium interrogatio, qua iam aſcenſurum ad patrem per-
contabantur, num in eo tempore eſſet regnum reſtituturus Iſraeli?

Sed quid hic verbis pugnare opus eſt, cum res ipſa loquatur, & euidẽ-
tiſſimum de ſe perhibeat teſtimonium? Certum eſt enim Hieroſolymi-
tanam ſedem ex apoſtolorum ordinatione, non ſolum inter principales
nullum ab initio locum accepiſſe, ſed ſubiectam fuiſſe metropolitano Pa
leſtinæ prouinciæ Cæſarienſi epiſcopo. Id quod decretum Niceni conci
lij adhuc teſtatur, & clariſſime indicat. In quo dum ſanctiſſ. illi patres Hi-
eroſolymitanã ſedem honorare vellent ob loci reuerentiam, antiquam ta-
men illam apoſtolorum ordinationem inuertere, nephas exiſtimarũt, ſed
ſtatuerunt in hunc modum: vt epiſcopo Hieroſolymorum antiquitus
tradita honoris prærogatiua ſeruetur, manente nihilo minus & metro- E
politani ipſius prouinciæ dignitate. Audis vt ab antiquo Hieroſolymita
na eccleſia ſubdita fuerit Paleſtinæ metropolitano Cæſarienſi epiſcopo,
qui tamen nec ipſe erat inter principalium ſedium antiſtites.

Oẽs principales ſedes, quas ex apoſtolorũ ordinatione primitiua agnouit eccleſia, ex vnius Petri autoritate acceÿiſſe prærogatiuã dignitatis.

Quod ſi rem ipſam perpendas diligentius, clariſſime intelliges omnes
illas primas principaleſq; ſedes, quas ex apoſtolorum ordinatione primí
tiua agnouit eccleſia, non niſi ex vnius Petri autoritate tanquam eccleſia-
ſticæ hierarchiæ principis, præ cæteris accepiſſe dignitatis prærogatiuã
& excellentiam: cæterorum apoſtolorum, quamuis ex communi omni-
um ordinatione, nullam prorſus ea in re rationẽ habitam. Tres equidem
ſedes principales ac patriarchales fuiſſe leguntur illa prima ætate naſcen-
tis eccleſiæ, ex ordinatione apoſtolica. Romana prima, cuius ad mortem
vſque Petrus perſeuerauerit epiſcopus. Alexandrina ſecunda, cui idem
ipſe de latere ſuo Marcum tranſmiſit epiſcopum. Antiochena tertia, cui
etiam ipſe aliquandiu præſcderat, & primam in ea cathedram ſuam te- F
nuerat. In qua deinde, Romam profectus, Enodium pro ſe ſubſtituit epi
ſcopum, atque eo ſublato ſanctum Ignatium. Tu igitur mihi reſponde,
quid cauſæ, quod poſt Romanam eccleſiam, totius ſemper orbis conſen
ſu prælatam omnibus, vt cui ille totius eccleſiæ ſummus pontifex præſi-
dens Petrus, moriens ſuo ſanguine eam dignitatem ſtabiliuit, non Ephe
ſus, in qua tot annis præſedit ille tonitrui filius, ille diſcipulus, quem ſingu
lari amoris prærogatiua dilexit dominus, Ioannes qui ſupra pectus eius
in illa ſacra cœna recubuit, non Hieroſolyma, cui præfuit ille mirabilis Ia-
cobus frater domini, & ipſe vnus ex columnis (vt Paulus loquitur) &
apoſtolorum præcipuis, non reliquarum vlla ciuitatum quibus cæteri
præfuere apoſtoli: ſed Alexandria cum Marco, non apoſtolo, ſed Petri di
ſcipulo honorem ſecundum, & Antiochia cum Enodio tum Ignatio ter
tium locum inter oẽs totius orbis acceperunt eccleſias? Mihi ſane nihil ali
ud hinc datur intelligere, q̃ hac ſua ordinatiõe diligẽtiſſime voluiſſe in v-
num

A num apoſtolos, omnem in poſterum de principatu in eccleſiaſtica hierarchia ambiguitatem & contentionem tollere, dum ex vnius Petri autoritate viderent omnes, omnem eſſe in eccleſijs omnibus dignitatis & prærogatiuæ præeminentiam. Et hactenus non irrationabiliter quærentibus de ſede & cathedra Petri, cur eam Romanam eccleſiam tota ab initio tenuit & confeſſa eſt Chriſti eccleſia, eiuſqꝫ pontifices, tanquam Petri in autoritate & primatu eccleſiaſtico ſucceſſores, rationem reddidimus.

Aduerſus eorum impudentiam, qui negant Petrum Romæ fuiſſe, catholicæ eccleſiæ conſenſum aſſerere. CAP. XIIII.

NVnquam puto eo ſe prorupiſſe amentiæ vniuerſos in vnum omnibus retro ſeculis hæreticos, vt pro ſua ſtatuenda impietate quiſquam auſus fuerit negare certiſſimam omnium ſeculorum, omnium ſcriptorum, omnium nationum & gentium conſenſu celebratam & comprobatam hiſtoriam, cuius in hodiernum vſque diem certa viſuntur veſtigia, extantque præclara venerandæ vetuſtatis, & quę omnium totius orbis celeberrimo loco longe ante mille annos celebrata ſunt, certiſſima monumenta. Quod nunc audent quidam omnium mortalium impudentiſſimi, negantes Petrum vnquam fuiſſe Romæ, quo Romanis pontificibus (cum vident omnia alia non ſuccedere) Petri illam ſucceſſionē autoritatemqꝫ derogent. Quod ſi obtinerent, omnem eccleſiaſticam hierarchiam, omnem ſuperiorem autoritatem e medio ſuſtuliſſe confidunt, & (quo tendit vniuerſus eorum conatus) omnem plane religionem e mentibus hominum. Id quod conſequi continuo neceſſe eſt, ſi ab eccleſia ſuum tollas ordinem, ſuam illam ſupereminentem vnius autoritatem, ſi faciamus licere cuique id ſentire ac dicere, quod ſibi viſum fuerit. In qua licentia quid vſquam erit inter nos conſonum? & non potius tot de religione ſententiæ, quot capita? Vbi, quæſo, ſe ſiſtet hominum impudentia, poſtquam ſemel refratis modeſtiæ clauſtris, contēpta autoritate eccleſiæ quiſqꝫ præ alio comminiſci conatur abſurdius ac magis impium aliquid? Ita nunc videmus omnia illa peſtilentiſſimarū hæreſium portenta cateruatim ac certatim prouere, reuocarique ab inferis, quin & noua, magiſqꝫ horrenda emergere quotidie. Imo hic vide, obſecro, quo tandem hoc malum euaſerit? vt illos nihil pudeat tanto conſenſui, tot ſeculorum totius orbis, tot ſcriptorum, tot hiſtoriarum indubitatę per tot ſecula fidei ſe obijcere, & contra ſtatuere, quicquid vel ebrijs vel ſomniantibus apparuit. O impudentiam cæcam & impudentiſſimā cæcitatem, vt ſemel perfractis pietatis religioniſqꝫ legibus, in profundū præcipitata nullum amplius modum noſti, nuſquam ſubſiſtere, ſed prolabi ſemper in peius & in deterius? Et hi ſunt illi noui ſcilicet euangelij præcones, apud quos præ ſe deſipiunt ſanctiſſimi illi, quotquot fuerunt, doctiſſimiqꝫ patres noſtri, orthodoxæ eccleſiæ proceres & columnæ, quibus errauerunt quotquot fuerunt, ſacroſancta illa œcumenica cōcilia, quæ vniuerſa

Stupēda impudētia hæreticorū noſtri tēporis.

B

C

uerſa Romanos pontifices recognoſcunt & venerantur vt ſucceſſores D
Petri(quemadmodũ ſuo loco vbi de concilijs pertractabimus poſt com
modius audies) & poſt tot ſecula, in ſe ſolos iam tandem perueniſſe re-
gnum dei,& totas miſerationum dei diuitias gloriãtur. Hi ſunt,inquam,
qui apud rudem indoctumq; populum,leueſq; mulierculas, plenis buc-
cis vociferantur: Verbum domini,verbum domini:euangelium,euange
lium, cui e diametro aduerſantur homines vaniſſimi & ignorantiſſimi,
quos excæcauit ſuperbia. Quorum fructus proh nimis iam ſunt manife
ſti. Non illi ſpiritales digni deo,ſed carnales,ſed diabolici,nempe detracti
ones,ſeditiones,blaſphemiæ,rapinæ,ſacrilegia,ſtupra,incendia,ſtrages ho
minum infirmorum,qui eorum opera ſuffocati ſunt in ſceleribus ſuis:ita
prouidente ſuis infinita miſericordia dei,& dante metuẽtibus ſe ſignum,
quo fugere poſſint,ſaluarique a facie arcus.

Sed forte,inquies,neceſſaria ratione,aut euidenti ſcriptura,aduerſus cu E
ius autoritatem nec angelis quidem de cœlo, ſi aliter annunciarent, credi
voluit Apoſtolus, tot retro actis ſeculis & ſcriptoribus reclamare coacti
ſunt,& diſſentire a tota,quæ hactenus fuit, Chriſti eccleſia.

Non licere ob vllas ſcripturarũ aut rationũ euidẽtiam diſſentire a cõmuni, q ab initio fuit, conſenſu eccleſiæ.

Ego vero nulli omnino hominum licere exiſtimo, ob quaſcunq; eui-
dentes(vt ſibi viderentur)ſcripturas diſſentire a communi qui hactenus
ab intio fuit,conſenſu eccleſiæ, & proprium aliquid nouumq; inducere.
Hoc enim eſt in deſerto Chriſtum quærere,aut in latibulis domorumq;
penetralibus: vbi eodem teſte fruſtra quæritur, ſed inuenitur in corpore
catholicæ eccleſiæ,atq; eius conſenſu,quem nobis indicat (vbi is alias pa-
rum pateret)illarum aquilarum conſenſus & congregatio: vbi enim illæ
congregantur,ibi corpus,ibi Chriſtus & veritas.

Nec de ſcripturis quicquã loquitur Apoſtolus, ſed de eccleſiaſtica tra-
ditione,quam ab apoſtolis acceptam, velut per manus ſuccedentium ſibi
patrum & epiſcoporum,continua ſucceſſionis ſerie ad nos tranſmiſit illa F
primitiua Chriſti eccleſia. Aduerſus hanc,nec ſibi,nec apoſtolis,nec ange
lis de cœlo,ſi aliter annunciarent, quicquam vult credi Apoſtolus. Non
enim dixit: Si quis præter id quod nos, aut Matthæus,Marcus,Lucas, Io
annes,cæteriq; apoſtoli ſcripſimus,ſed: Si quis vobis euãgelizauerit præ-
ter id quod accepiſtis,ex traditione nimirũ noſtra & apoſtolica,præter id
quod euangelizauimus vobis,viua videlicet traditione (nam eatenus ni
hil ſcripſiſſe legitur Galatis quos alloquitur) anathema ſit. Vides itaque,
non loqui illum de ſcripturis apoſtolorum aut euangeliſtarum:ſed de vi
ua ſua & apoſtolorum traditione: quam ſine ſcripto ad nos perlatam li-
bro primo demonſtrauimus.

Et quæ tandem eſſet pluſquam diabolica hæc arrogãtia,& ſuperbiſſi
ma de ſe præſumptio,aliquẽ ſibi perſuadere, vnũ ſe rectius intelligere ſcri
pturas,q̃ eas vniuerſa ab initio intellexit orthodoxa eccleſia? quã inflexi-
bilem columnam,roburq; & firmamẽtum veritatis prędicat Apoſtolus,
& cum

A & cum ea tot illæ ſecum congregatæ aquilæ,tot ſanctiſſ. doctiſſimiq; patres,quorũ omne ſtudium,omnis meditatio,omnis voluntas diuque noctuq; fuit in lege domini,in quibus viguiſſe eundem illum Chriſti ſpiritum quo ſcripturæ dictatæ ſunt,idem ipſe Chriſtus certiſſimus teſtis eſt, qui per manus eorum innumeras virtutes & miracula edidit, teſtis quoque vita eorum plane euãgelica,ſpiritalis in carne,& in terra cœleſtis conuerſatio.Sed ſupra frequenter audiſti, quiſnam ſit hæreticus, quem tanq̃ deploratum ac irremediabilem,imo tanquam certam contagioſamq; peſtem,vitare iubet Apoſtolus,nempe qui a cõmuni eccleſiæ ſententia propriam ac diuerſam,quam e regione ſtatuat,eligit. Hæreticus quis.

Sed vt intelligas, q̃ nugacibus futilibuſq; ratiunculis audeant hi vniuerſæ eccleſiæ ſe opponere (ſcripſit enim quidam ex his Antichriſti apoſtolis non exiguum hac de re libellum)hęc ſumma eſt nugaciſſimorum, B quæ ineptiſſime profundit,verborum , quamuis mortalium omniũ longe ſapientiſſimus,doctiſſimuſq; ſibi videatur.Non meminit, inquit,Lucas in Actis apoſtolicis aduentus Petri in vrbem Romam. Quin potius ex eodem conſtat illum interfuiſſe Hieroſolymis apoſtolico illi cõcilio ſuper quæſtione legalium,quod vt minimũ XVII. aut XVIII. annis poſt aſcenſionem Chriſti celebratum eſt. Ante quod ſi vera eſſe debeant quæ de eo ſcribuntur,iamdudum debuerat fuiſſe Romæ.Sed nec Paulus,aut ad Romanos , aut Romæ ſcribens Petri vllã mentionem facit . Præterea & inter ſcriptores,quo primum tempore eo peruenerit, haud ſatis conuenit: ſed hi in vnum alij in alterum Claudij annum tradunt hoc accidiſſe. At conſtat,inquit,diſcordiam in ſcriptoribus falſitatis eſſe argumentum, vt contra eſt veritatis concordia.Hæc,inquam, ſumma eſt ſcripturarum & rationum omnium,quibus fulti audent reclamare tot ſeculis , tot ſcriptoribus, tanto totius orbis conſenſui , audent dicere, viri ſcilicet modeſtiſſimi & prudentiſſimi,mentitos Clementem & Anacletum Petri diſcipulos & in cathedra ſucceſſores,quæ de ſuo nobis magiſtro prodiderũt. Ignatium quoq;,Polycarpum,Dionyſium,Papiam,Hieropoliten,etiã Petri & apoſtolorum diſcipulos.Egeſippum inſuper,Dionyſium alterum, Irenæum , Clementem Alexandrinum , Tertullianum , & quotquot illo ſeculo vixerunt,patres ſanctiſſimos & doctiſſimos:qui aut viderunt ipſi in humanis apoſtolos, aut non ſupra vnius hominis ætatem ab eis abfuerunt . Mentitos etiam poſt illos & Origenem, & Cyprianum , & Athanaſium.Euſebium quoq; Cęſarienſem,Ambroſium,Hieronymum,Auguſtinum,Chryſoſtomum,Leonem,Gregoriũ: breuiter vniuerſos , quicunq; hac de re prodiderũt aliquid . Decepta præterea tot ſanctiſſimorũ patrum œcumenica concilia , quæ (quod poſt clarius intelliges) Romanam eccleſiam, Petri cathedram in qua hæreditario quodam iure ſuprema illa eccleſiaſtici regiminis autoritas , & alligandi ſoluendiq; poteſtas perpetuo ſeruaretur,ſemper cognouerunt.Et ſi his credimus,a morte Petri in

Rationes, quibus perſuadent Petrum nõ fuiſſe Romę.

Nota impudentiam ſingularem.

C

tri in hunc vſq; diem ignorauit orbis vniuerſus, vbi nam mortuus ſit ille apoſtolorum omnium princeps, ſcilicet inter apoſtolos adeo obſcurus & ignobilis, & ignotiſſimo aliquo, neſcio quo, orbis angulo deliteſcēs ac trucidatus, vt nec vitæ, nec mortis eis certum vllum ad nos peruenerit indicium: & adhuc miſere deciperemur omnes, niſi iſti pluſquam Argi ac Lyncei, propicijs tandem ſuperis nunc demum nobis ſuccurriſſent, clarius nimirum nunc intuētes tot retro actis ſeculis, & tam longe nos præcedentem hiſtoriam, q̃ qui aut præſentes, aut proximi eidem affuere. A quibus propediem expectamus, & nouam geneſeos huius mundi enarrationem. Quandoquidem æque credibile eſt, & illum Moyſen cæcutiuiſſe ob ſenectutem, neq; tam lōge, neq; tam acute retro ac poſt ſe cernere potuiſſe, q̃ nunc iſti vident. D

Quos ſi quis percontari pergat, vnde ergo hæc tam impudens in orbem introducta ſit fabula, aut quis eam ita perſuaſerit mortalibus omnibus, eadem modeſtia & ſapientia reſpondent nobis confictā fuiſſe a Romanæ curiæ palponibus: qui Romanam eccleſiam, mediante Petro, primatum accepiſſe ſuper omnes mundi eccleſias videri volunt, repugnātibus (vt dicunt) omnibus ferme hiſtorijs ipſiuſmet Chriſti voce, eccleſiæ quoq; primitiuæ ritu & exemplo. Quod tamen ita nihil mirum, nec incredibile videri volunt, quandoquidem in recenti adhuc memoria, vnde hic primatus Romanæ eccleſiæ cœpit exordium: certū eſt tamen inueniri non paucos, qui eundem ab initio fuiſſe contendant, atque pro eo quaſi pro re ſeria, & magnopere ad noſtram religionem pertinente, non ſecus ac pro aris & focis digladientur. E

Hæc ſunt Chriſtiane lector, hæc, inquam, ſunt argumenta, hæ ſcripturę demonſtrationes, quibus hi nituntur aduerſus totius orbis cōſenſum, tot ſeculorum fidem, tot ſanctiſſimorum patrum & totius eccleſiæ autoritatem. Aduerſus quam cum nulla ſcripturarum euidentia, ſed nec angeli de cœlo nobis valere deberet autoritas, iſti impudentiſſima ſua ſomnia obijcere ac ſtatuere non verentur. Contra quos ſufficeret ſane illud Euſebij Cæſarieñ. qui ante annos mille ducentos circiter, cum a Nerone Paulum capite in ipſa vrbe Roma, Petrum vero crucis patibulo condemnatum referat: Horum, inquit, teſtimonia extrinſecus quærere ſuperfluum puto, cum rem geſtam vſq; in hodiernum diem ſplendidiſſima eorum monumenta teſtentur. Veruntamen ſcribit de his etiam Gaius quidam ſcriptor antiquus, qui ſub Zepherino epiſcopo Romano, aduerſus Proculum quendam Cataphrygam diſputans, hæc de apoſtolorum commemorat locis: Ego, inquit, habeo trophæa apoſtolorum, quæ oſtēdam. Siue enim via regali pergas, quæ ad Vaticanum ducit, ſiue via Oſtienſi, inuenies trophæa defixa, quibus ab vtraq; parte ſtatutis Romana communitur eccleſia. Hactenus ille. Fuit autem prædictus Zepherinus ſub Seuero centum triginta tribus annis poſt Petri & Pauli exceſſum, quo tempore F

Vnius Euſebij teſtimonio euidenter conuinci illorum impudentiam, qui negant Petrū fuiſſe Romæ, hiſt. eccle. li. 2. ca. 25.

A pore quæ apoſtolorum trophæa defixa cernebantur in Vaticano & via Oſtienſi,eadem eiſdem in locis in hodiernum diem perſeuerant.

Quanquam autem non merebantur hi, vt ſingulari cum eis congrederemur certamine, vt quorum toto hoc opere noſtro ſatis redarguitur cæcitas & impietas, præcipue autem ex his, quæ deinceps tractaturi ſumus:ex quibus vniuerſam ab initio eccleſiam recognouiſſe Romanā eccleſiam pro cathedra Petri, eiuſq; pontifices pro Petri ſucceſſoribus, erit euidentiſſimū. Vt tamē breuiter intelligeres lector,q̄ ſint hi, vt impietatē taceam,omnis etiam(qua ſe iactant)ſcripturæ,omnis antiquitatis,omnis veteris hiſtoriæ ignorantiſſimi,in quibus etiam communem ſenſum deſideres,ſola auditorum auribus prurientium(quorū affectibus ſe accommodant)leuitate & ignorantia abutentes: & quo ex hoc vno æſtimationem facias,qualia ſint reliqua eorum vniuerſa,quæ tamē magno applauſu excipiuntur a pleriſq;,quibus deprauatus eſt animus, pauliſper hic im
B morabimur impudētiſſimam horum cæcitatē paulo clarius traducturi.

Traducitur impudens cæcitas Petrum Romanæ eccleſiæ detrahentium.

Quod vt fiat,in primis reuocādum eſt ob oculos,quāle ſit quod nunc tandem reuocatur in dubium. Eſt autem,non quidem abditum aliquod noſtræ fidei myſterium, ſed quæ in conſpectu totius orbis eſt acta hiſtoria,taliſq; hiſtoria,quæ nō die vnico,nō menſibus aliquot,ſed annis peracta eſt plurimis in celeberrimo totius orbis loco, inter perſonas toto orbe notiſſimas. In qua non video, quis fictioni aut mēdacio locus eſſe potuerit. Hoc nūc quæritur,num Petrus Romæ fuerit? Num ibidem primus epiſcopatum geſſerit? Num ſub Nerone martyrium fecerit,quemadmodum omnes vna ſcriptores, tam Græci, q̄ Latini magno conſenſu affirmant,& vniuerſa cōfitetur Chriſti eccleſia. Itaq; ſi & locum & perſonas perpenderimus huius hiſtoriæ, nempe Petrum apoſtolorum & totius eccleſiæ principem, Romanorum, imo Chriſtianorum omnium pontifi
C cem primum. Neronem quoq; non minus ſceleribus, q̄ imperio notiſſimum. Romam inſuper orbis terrarum dominam,& tūc veluti commune omnium nationum hoſpitium:facile intelligit quiuis, quod nō potuerit in vtramuis partem ea tunc latere hiſtoria, ſed neceſſe eſt toti orbi fuiſſe notiſſimam,& qualiſcunq; tunc fuerit, magna celebritate perueniſſe ad poſteros. De qua cum idem tradant,& qui præſentes eam viderūt, & qui eo vixerunt ſeculo,& qui continuo ſubſecuti ſunt,ſitq; de eadem omnium ſcriptorum,omnium nationum, & totius orbis conſenſus: an non prodigioſæ tibi videtur, cæcitatis dicam,an peruicaciæ,an amentiæ(neque enim dignum huic peſti vocabulum inuenio) tot tantorumq; ſcriptorum fidem,qui ſuorum temporum, eamque talem & tali concordia prodiderunt hiſtoriam,tot ſeculorum,totius orbis conſenſu probatā, tot antiquiſſimis celeberrimiſq; monumentis conteſtatam cōuellere, et nunc demum poſt mille quingentos annos nouam confingere?

Ex ipſa rei natura, quę reuocatur in dubium.

Ex omniū ſcriptorū, atq; adeo totius orbis conſenſu.

Sed quoniam totius orbis conſenſum ſentimus quiq; aduerſus obſti-

natos q̃ demonſtramus facilius, quanq̃ hac de re & hunc ex ijs, quæ de- D
inceps tractaturi ſumus, euidentiſſimum faciemus: quod nunc magis in
promptu eſt, veterꝫ illorum ſcriptorꝫ breuiter memorabimus, qui verita
ti huius hiſtoriæ luculẽtiſſimum teſtimoniũ perhibent: quãuis obiter &
velut aliud agentes. Notior eñ erat omnibus, q̃ vt de ea quiſq̃ ex inſtitu-
to ſcriberet, niſi q̃bus eorꝫ temporꝫ propoſitum erat cõmentari hiſtoriã.

Clemens. Clementem itaq; iamdudum audiſti hac de re perhibentem teſtimo-
niũ, cuius ipſe pars fuerat, videlicet ſe iam iam morituro Petro vrbis Ro-
mæ conſtitutum epiſcopum, ſuamq; ipſi cathedram commendatam, &
quam ipſe a deo acceperat, ligandi ſoluendiq; poteſtatem traditam.

Anacletus. Anacletum etiam ſucceſſorem Clementis a beatiſſimo Petro ordina-
tum presbyterum audiſti non ſemel affirmãtem, quo pacto Romana ec-
cleſia mediante Petro totius orbis primatum acceperit. Qui & paſſionis
eiuſdem vna cum Paulo his verbis meminit: Adhibita eſt etiam ſocietas E
in eadem vrbe Roma beatiſſimi apoſtoli Pauli vaſis electionis, qui vno
eodemq; tẽpore glorioſa morte cum Petro ſub principe Nerone agoni-
zans coronatus eſt, & ambo ſanctam Romanam eccleſiam conſecrarũt,
alijſque omnibus vrbibus in vniuerſo mundo, ſua præſentia atq; vene-
rando triumpho eam prætulerunt.

Euariſtus. Alexander. Sixtus. Euariſtus quoq;, Alexander & Sixtus, ſanctiſſimi pontifices, qui &
ipſi Petrum in humanis videre potuerunt, eadem de illo & Romana cui
præſederunt eccleſia, ſuis ſcriptis & epiſtolis atteſtati ſunt: quemadmo-
dum, quamuis in alia cauſa, poſt audies opportunius.

Polycarpus. Polycarpi item Smyrnei epiſcopi Ioannis euangeliſtæ diſcipuli, qui &
ipſe vixit Petri temporibus, ſequenti libro in hiſtoria Pij pontificis (ob
cuius decretum ex Aſia Romam profectus eſt) prolixiorẽ narrationem

Papias. faciemus. Papias etiam ille Hieropolites, qui & ipſe vixit vna cum Petro F
& apoſtolis (Ioannis quippe & apoſtolorum diſcipulus) affirmat prio-
rem illam Petri epiſtolam ad aduenas diſperſionis Ponti, Galatiæ, Cappa
dociæ, Aſiæ, Bithyniæ, ſcriptam ex vrbe Roma: quã tropice Babylonem
nominauit. Et hi omnes fuere teſtes oculati. Nam tali ſane in re ac hiſto-
ria, quotquot eo tempore vixerunt alicuius nominis in eccleſia, etiã ſi Ro
mæ non fuiſſent præſentes, eius tamen teſtes oculatos dicere non dubita-
uerim, quum tales latere fuerit impoſſibile, vbi reſideret ille tam mirabilis
Petrus, totius eccleſiæ paſtor & pontifex, & in quem reſpiciebant toto or
be apoſtoli & Chriſtifideles vniuerſi. Illius autem Papiæ hac de re teſti-

Clemens. Alexãder. Victor Antiochenus. Priorẽ Petri epiſtolã ſcriptã Romæ, quam tropice Ba

monium tam Clemens ille Alexãdrinus, q̃ Victor Antiochenus presby-
teri, non minus religione, q̃ eruditione inſignes ad nos pertulere: quorum
iſte in Marcum ſcribens, ita vtriuſq; meminit: Fuit, inquit, Romæ Mar-
cus cum Petro, quemadmodum in priori eius epiſtola ſcribens ait: Salu-
tat vos eccleſia, quæ in Babylone eſt electa, & Marcus filius meus. Clemẽs
item Alexandrinus presbyter ſexto Informationum libro hunc librum
Mar-

A Marci euangeliſtæ commēdat,cui atteſtatur Hieropolites epiſcopus nomine Papias,Romæ vero Petrus creauit eum epiſcopū,& in Aegyptum tranſmiſit, vbi eccleſiam Alexandriæ confirmauit. Hæc ille Victor. Cui per omnia conſentit diuus Hieronymus in Marci vita ſcribens in hæc verba:Marcus diſcipulus & interpres Petri,iuxta quod Petrum referentem audierat rogatus Romę a fratribus breue ſcripſit euangelium:quod cum Petrus audiſſet,probauit, & eccleſię legendum ſua autoritate edidit, ſicut Clemens in ſexto diſpoſitionum libro ſcribit, & Papias Hieropolitanus epiſcopus. Meminit huius Marci & Petrus in epiſtola ſua prima ſub nomine Babylonis figuraliter Romam ſignificans. Salutat vos quæ in Babylone electa eſt eccleſia, & Marcus filius meus. Aſſumpto itaque euangelio quod ipſe confecerat, perrexit in Aegyptū & primus Alexandriæ Chriſtum annuncians cōſtituit eccleſiam. Hactenus Hieronymus. byloné appellat. Hieronymus.

B Euſebius quoque ille Cæſarienſis libro ſecūdo eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſcribens,vt Petrus ipſis Claudij temporibus Romam venerit,& ſalutaris ibi prædicationis verbo, euangelij ſui clauibus, regni cœleſtis ianuam primus aperuerit,hac de re ſubiungit in hæc verba:Sermo autem,inquit, veritatis & lucis,qui per Petrum prædicabatur, vniuerſorum mentes placido illuſtrauit auditu,ita vt quotidie audientibus nulla ſacietas fieret. Vnde neque auditio eius ſola ſuffecit, ſed Marcum diſcipulum eius omnibus precibus exorant, vt quæ ille verbo prædicabat,ad perpetuam eorum commonitionem habendam ſcripturæ traderet: & hæc fuit cauſa ſcribendi quod ſecundum Marcum dei euangelij.Petrus vero vt per ſpiritum ſanctum religioſo ſe ſpoliatum furto cōperit, delectatus eſt, fidem eorum per hæc deuotionemque conſiderans, factumq́ confirmauit, & in perpetuum legendam ſcripturam eccleſijs tradidit. Clemens, inquit, in ſexto diſpoſitionum libro hæc ita geſta deſcribit. Cui ſimile dat teſti- Euſebius.

C monium Hieropolites epiſcopus nomine Papias,qui & hæc dicit, quod Petrus in prima epiſtola ſua, quam de vrbe Roma ſcripſit, meminerit Marci.In qua tropice Romam Babylonem nominauerit,cum dicit: Salutat vos ea quę in Babylone eſt electa,&c.Hęc ille Euſebius ad verbum. Qui iterum libro ſexto eiuſdem hiſtoriæ refert eundem illum Clementem de ordine euangeliorum ſcribere,a presbyteris & ſenioribus apoſtolorum auditoribus ſe accepiſſe, quod priora fuiſſent euangelia, quæ de generationibus continent,id eſt Matthæi & Lucæ. Cauſam vero euāgelij ſecundum Marcum fuiſſe huiuſcemodi:Cum Petrus Romæ publice prædicaſſet verbum dei,& in ſpiritu expoſuiſſet euangelium, auditores rogaſſe Marcum,qui iam ſectator ipſius fuiſſet, conſcribere, quæ ſciebat prædicata ab apoſtolo.Cumq́ id factum Petrus poſtmodum cognouiſſet,licet fieri non iuſſerat,attamen factum non prohibuiſſe. Hæc ille Clemens Alexandrinus presbyter,de Marco primo Alexādrinorum epiſcopo,eo tempore cum viuerent plerique Marci auditores et diſcipuli, ſiqui- Quale fuerit Clementis de Marco & Petro teſtimoniū.

dem & ipſe(vt ſupra audiuiſti)teſtatur ſe præceptores habuiſſe auditores apoſtolorum,Petri,Iacobi,Ioannis & Pauli. Quæ ideo aliquanto ſtudioſius accumulauimus teſtimonia,quoniam ex illa priori epiſtola argumentum ſumunt,in Aegyptiaca Babylone Cayro eam ſcriptã fuiſſe,atq; ex eadem,non ex vrbe Roma Marci mentionem facere,ridentes tropum quem intelligunt ac docent tot, taleſq; ſcriptores, & quos latere non potuerit eius rei veritas. D

Irenæus. Cui etiam Irenæus Polycarpi auditor beatiſſimi Ioannis euangeliſtæ diſcipuli, æque clarum perhibet teſtimonium. Siquidem de ordine euangeliorum ſcribens libro tertio aduerſus hæreticos: Matthæus,inquit, Hebræis ipſorum lingua ſcripturam edidit euangelij, cum Petrus & Paulus Romæ euãgelizarent,& eccleſiæ inibi fundamenta locarẽt:deinde & Marcus diſcipulus & interrogatio Petri, & ipſe quæ a Petro nunciata erant, nobis tradidit. Poſtea Ioannes diſcipulus domini,qui ſupra pectus eius recumbebat, & ipſe edidit euangelium, Epheſi E Aſiæ commorans. Et quidem obiter illa de Petro, Paulo & Marco. At paulo poſt idem rurſus non iam obiter, ſed velut ex inſtituto copioſiſſime idem proſequitur,enumerans omnem epiſcoporum in Romana eccleſia a beatiſſimo Petro ad Eleutherium ſui temporis pontificem,ſucceſſionem.Idq; eo(vt dixi) tempore,quo ea ignorari nõ potuerunt, nempe qui in principe orbis Romana eccleſia vſq; præfuerint epiſcopi,quando poſt mortem Petri parum ſupra annos C. durauerat. Quod ſi inſuper perpẽdas quorſum ille enumeret ſucceſſionem eiuſmodi, certiſſimo intelliges,quod eſſe non potuerit aut ficta aut dubia. Nam eam adducit, vt argumentum certum contra hæreticos conſeruatæ in Romana eccleſia integritatis ac veritatis traditionis apoſtolicæ: quæ eiuſmodi cõtinua ſucceſſione ad ea vſq; tempora perduraſſet. Hac,inquit, ordinatione & ſucceſſione ea quæ eſt ab apoſtolis traditio in eccleſia,& veritatis præconiſatio F peruenit vſq; ad nos,& eſt pleniſſima hæc oſtenſio,vnam & eandem nunc viuificatricem fidem eſſe in eccleſijs, quæ ab apoſtolis fuit tradita,conſeruatamq; in veritate. Hæc ille Irenæus.

Egeſippus. Egeſippus præterea etiam Irenæo aliquanto vetuſtior (quem ſub Aniceto Romam veniſſe vna cum Polycarpo Ioannis diſcipulo,ex eodem de ſe referente teſtis eſt diuus Hieronymus)lib.III.Hieroſolymitani excidij,late deſcribit apoſtolorum exceſſum,vtq; dato a Nerone vt comprehenderentur præcepto,Petrus ſit rogatus a fratribus alio ſe conſerre.Reſiſtebat,inquit ille,dicens nequaq̃ ſe facturum, vt metu mortis territus ceſſiſſe videretur:Bonum eſſe pro Chriſto pati, qui pro omnibus ſe morti obtuliſſet: nõ mortem illã,ſed immortalitatẽ futuram. Iamq; indignum vt ipſe fugeret,qui multos doctrina ſua compuliſſet ſe hoſtiam pro Chriſto offerre. Deberi ſibi ſecundum dñi vocem, vt & ipſe in paſſione ſua Chriſto gloriam & honorẽ daret.Hæc & alia Petrus obtexere: ſed plebs lachrymis quærens ne ſe relinqueret, & fluctuantem inter procellas gen-

tilium

A tiliū deſtitueret,obteſtari: victus fletibus Petrus ceſſit, promiſit ſe vrbem egreſſurum proxima nocte,ſalutatis fratribus & celebrata oratione profi ciſci ſolus cœpit. Vbi ad portam ventum eſt, videt ſibi Chriſtum occurrere,quem adorans,dixit:Domine quo venis? Dicit ei Chriſtus:Iterū venio crucifigi. Intellexit Petrus de ſua id dictū paſſione, quod in eo Chriſtus paſſurus videretur,qui patitur in ſuis,non vtiq; corporis dolore,ſed quadam miſericordi compaſſione, aut gloriæ celebritate, & conuerſus in vrbem rediјt,captuſq; a perſequutoribus,crucique adiudicatus,popoſcit vt inuerſis veſtigijs cruci affigeretur, quod indignus eſſet qui ſimili modo crucifigeretur,vt paſſus eſt dei filius. Quo impetrato, vel quia ita debebat fieri vt Chrſtus prædixerat,vel quia perſequutor non inuitus in dulget pœnarum incrementa,& ipſe Paulus, alter cruce,alter gladio neca tus eſt.Hæc Egeſippus de Petro ſcribit eo tempore,quo ſupererant pluri

B mi,qui & viuentem audierant & morientem viderant.

Eodem fere tempore etiam Dionyſius ille Corinthiorum epiſcopus, quem ſub Sotere clarum fuiſſe conſtat,ex vrbe Roma,ad quam velut ad communem matrem & magiſtram omnium qui vbique ſunt Chriſtifidelium,eccleſiaſtica ipſum negocia pertraxerant,eccleſiæ ſuæ ſcribens, hu ius de Petro hiſtoriæ tanquam omnibus notoriæ obiter meminit, & cla riſſimum illi perhibuit veritatis teſtimonium. Cuius hæc verba Euſebius ille Cæſarieñ.ſuæ hiſtoriæ inſeruit: Vos,inquit, a Petro & Paulo com monitionem habentes,& Romanæ & Corinthiorum eccleſiæ plantationem coniunxiſtis.Ambo enim aduentantes,& in noſtra Corinthiorꝫ do cuerunt eccleſia,& per oēm Italiam,atq; in hac vrbe ſimul docētes, etiam martyrio pariter vno,eodemq; tēpore coronati ſunt. Hęc ille Dionyſius. Dionyſius Corinth.

Eadem quoq; tempeſtate Tertullianus ille florens Carthaginēſis preſbyter,omnium eccleſiarum ſermone(quod Euſebius de eo teſtatur) cele- Tertullianus.

C bratiſſimus,libro tertio de hæreticorum præſcriptio. ſcripſit in hæc verba:Percurre,inquit,eccleſias apoſtolicas,apud quas ipſæ adhuc cathedræ apoſtolorum ſuis locis præſidentur,apud quas ipſæ authenticæ literæ eo rum recitantur, ſonantes vocem,repræſentantes faciem. Proxima eſt tibi Achaia,habes Corinthum,ſi non longe abes a Macedonia, habes Philippis,ſi potes in Aſiam tēdere,habes Epheſum.Si autem Italiam adieris,habes Romam,vnde nobis quoq; autoritas præſto eſt, ſtatuta felix eccleſia. Vbi Petrus paſſioni dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu co ronatur.Idem libro IIII.aduerſus Martionem,dicit Petrum & Paulū reli quiſſe Romanis ſuo ſanguine obſignatum euangelium, & hi omnes vni us circiter hominis ætate ſcripſerunt a morte Petri. Quo tempore impoſſibile eſt non toti eccleſiæ notiſſimam fuiſſe Petri hiſtoriam, pro eius ſingulari in eccleſia autoritate & principatu. Hos continuo ſubſequuti ſunt eruditiſſimi illi,ſanctiſſimiq; eccleſiæ proceres,Adamantius Origenes & Cæcilius Cyprianus,quorum ille libro tertio explanationum Geneſis,Pe Quale fuerit præcedētium teſtimoniū de Petro. Origenes.

trum poſt prædicatum euangelium in Ponto, Galatia, Bithynia, Cappa- D
docia, ad vltimum in vrbe Roma commoratū ſcribit, ibiq́ crucifixum
inuerſis veſtigijs, hoc ita fieri eo precante, ne domino ſuo æqualis videre-
Cyprian. tur. At Cyprianus ille glorioſus martyr & pontifex, vbi non cognoſcit ca
thedram Petri? vbi non prædicat, non inculcat ſingularem eius in eccle-
ſia autoritatem? Qui Romæ docet exortam ſacerdotalis dignitatis vnita
tē, ob Petri & ſucceſſorꝫ eius Romanæ eccleſiæ prẹſulum, in eccleſiaſtica
hierarchia primatum, per quē eccleſiaſtici, ſacerdotaliſq́ ordinis vnitas et
De ſimplicit. prẹlato. tractat. III. Epiſt. II. libri III. conſeruatur & ſubſiſtit. Quam ob rem dicit vnitatem eccleſiæ ab vnitate
epiſcopatus Petri pendere, a quo exordium eccleſiæ poſt Chriſtum, tanq̄
ab vnitate quadam profectum affirmat. Similiter in epiſtola ad Corneli-
um Rom. pontificem ſcribit ſe nō prius quoſdam, qui negarunt Roma-
ni pontificis primatum, intra eccleſiam ſuam admiſiſſe, q̄ ſuum illum er-
rorem publice reuocantes, primatum eundem denuo ſolenniter fuiſſent E
Nota qualē confeſſionē exegerit Cyprianus ab his, qui detraxerāt primatui Romani pontificis. confeſſi in hæc verba: Nos, inquiunt, Cornelium epiſcopum ſanctiſſi-
mæ catholicæ eccleſiæ, erectum a deo omnipotenti, & Chriſto domino
noſtro ſcimus. Nos errorem noſtrum confitemur. Circumuenti ſumus
perfidiæ loquacitate factioſa amantes, videbamur quaſi quandam com-
municationem cum ſchiſmatico homine habuiſſe, ſyncera tamen mens
noſtra ſemper in eccleſia fuit, nec ignoramus vnum deum eſſe, & vnum
Chriſtum eſſe dominum, quem confeſſi ſumus, vnū ſpiritum ſanctum,
vnum epiſcopum in catholica eccleſia eſſe debere.

Poſt hos tales & tātos, & qui tam propinqui apoſtolicis temporibus,
in recentiſſima earum rerum memoria ſcripſerunt, nam horum nouiſſi-
mus Cyprianus vix centū & quadraginta annis ſubſecutus eſt Petrum,
Athanaſius. quid adhuc poſteriorum meminiſſe attinet? Quid Athanaſij Alexādri-
Chryſoſto. ni? quid Ioannis Chryſoſtomi Conſtantinopolitani epiſcoporum? qui
principalem illam Petri in Romanos pontifices ſucceſſione deriuatam F
ſuper omnes eccleſias autoritatem, non ſolum ſcripto confeſſi ac venera-
ti ſunt, ſed & facto aduerſus perſequutores ſuos eam toties implorarunt,
atq́ ad eandem tanquam ad ſacram ancoram (quod poſt intelliges) in
huius pelagi tempeſtatibus confugerunt?

Euſebius. Quid præterea Euſebium Pamphili, non Romanum, ſed Cæſarien-
ſem pontificem commemoraſſe opus eſt? Qui ſcribit Petrum omnium
apoſtolorum principem, & Chriſtianorum pontificē primum veniſſe
Romam ſecundo anno Claudij, vbi poſt geſtum ibidem epiſcopatū an-
nis XXV. vna cum Paulo, glorioſo ſit coronatus martyrio. A cuius pon
tificatu per ſucceſſionem epiſcoporum in Romana eccleſia temporꝫ ſuo
Auguſtin. rum continuam hiſtoriam texuit. Quid deniq́ diui Aurelij Auguſtini,
non Romani, ſed Afri, Hipponenſis epiſcopi, poſt tātam præcedentium
ſcriptorum multitudinem adhuc refert audire teſtimoniū? Qui aduer-
ſus Petilianum, cathedram apoſtolicam (vt hi nunc faciūt) blaſpheman-
tem, ſcri-

A tem,ſcribit in hæc verba: Si oẽs per totum orbẽ tales eſſent epiſcopi,qua-
les tu vaniſſime criminaris,quid tibi fecit eccleſiæ Romanæ cathedra, in
qua Petrus ſedit,& in qua Anaſtaſius ſedet? vel Hieroſolymitanæ,in qua
Iacobus ſedit,& in qua hodie Ioannes ſedet? quibus nos in catholica vni-
tate connectimur,& a qbus nefario furore vos ſeparaſtis. Quare appellas
cathedrã peſtilentiæ cathedrã apoſtolicã? Si propter homines, quos pu-
tas legẽ loqui,non facere,nunquid dñs Ieſus Chriſtus phariſæorũ(de qui
bus ait,dicunt enĩ & non faciunt)cathedræ in qua ſedebant,illã fecit iniu
riam? nonne illam cathedram Moyſi commendauit,& illos, qui nõ ſerua
bant cathedræ honorem, redarguit? Hæc ſi cogitaretis, non propter ho-
mines,quos infamatis,blaſphemaretis cathedram apoſtolorũ,cui non cõ-
municatis. Hæc ille Auguſtinus. A quo vide q̃ hi diſſentiant tota diame-
tro. Fatetur ille (aduerſus Manichæi epiſtolam ſcribens) in catholicæ ec-
B cleſiæ gremio ſe præcipue retentum ſucceſſione cõtinua epiſcoporum in
ſede & cathedra Petri,cui,inquit,dñs poſt reſurrectionem ſuam, paſcen-
das oues ſuas commendauit, ad ſui temporis epiſcopatum, quem Ana-
ſtaſius geſſit. Quam eandem ſucceſſionem ille, vt audiſti, ſacer Irenæus
magna cum fiducia obiectat hæreticis, pleniſſimam eam demonſtratio-
nem affirmans,quod in Romana eccleſia eadem conſeruata ſit fides, quæ
tradita eſt ab apoſtolorum principibus. At hi vniuerſam illam ſucceſſio
nem commentitiam affirmant. Neceſſe eſt ergo rei omnino friuolæ, imo
falſiſſimæ fidem,ſalutemque ſuam acceptam referre ſanctiſſimos illos,do
ctiſſimoſq; patres, eaq; vt irreuincibili argumento, orthodoxæ fidei ad-
uerſus perfidos vti,aut hos eſſe falſiſſimos,perfidiſſimoſq;.

Poſtremo,quid poſt iſtos omnes,in quos nulla prorſus cadit ſuſpicio,
quod in gratiã Romanæ eccleſię fixerint aliquid de Petro, quid,inquam,
etiam noſtrorum,hoc eſt,Hilarij,Ambroſij,Hieronymi,Gregorij,Oroſij,
C Lactantij, Eutropij & ſexcentorum aliorum oportet colligere teſtimo-
nia? Qui tamen omnes, ante mille, vndecies, duodecies, tredeciesve
centenos annos eadem de Petro atque eius ſede Romana eccleſia prodi-
derunt. Et nunquid hi omnes a Romana curia conducti, tanquam ve-
nales quidam gnatones ac adulatores, certo mentiendi, decipiendiq; ſtu
dio hæc omnia (quo efferrent autoritatem Romanæ eccleſiæ) de ſuo ca-
pite confinxerunt? Quid ille orthodoxus Hieronymus, mendacij alio- Hierony.
qui hoſtis & perſecutor acerrimus, a tam impudenti (vt hi dicerent)
mendacio eccleſiaſticorum ſcriptorum auſpicatur exordium? Simon,in-
quit, Petrus, filius Ioannis, prouinciæ Galilææ vico Bethſaida,frater An-
dreæ apoſtoli,& princeps apoſtolorum, poſt epiſcopatum Antiochenæ
eccleſiæ,& prædicationem diſperſionis eorum, qui de circunciſione cre-
diderant, in Ponto,Galatia, Cappadocia, Aſia, Bithynia, ſecundo Clau-
dij anno, ad expugnandum Simonem magum Romam pergit, ibique
vigintiquinq; annis cathedram ſacerdotalem tenuit, vſque ad vltimum

annum Neronis,id eſt,quartum decimum,a quo & affixus cruci,marty- D
rio coronatus eſt,capite ad terram verſo,& pedibus eleuatis in ſublime,aſ
ſerens ſe indignum, qui ſic crucifigeretur vt dominus ſuus. Quid illum
Ambroſi. etiam faſcinauit ſanctum,doctiſſimumq; Ambroſium, vt nodos in ſcir-
po quæreret,& in ea velut toti orbi nota hiſtoria, latentium quorundam
myſteriorum rationem,fideli ſibi commiſſo populo,hoc eſt (vt iſti dice-
Sermone LXX. rent)nugas in fabulis,his verbis explicaret? Non enim,inquit, ſine cauſa fa-
ctum putamus,q vna die,vno in loco, ſub eodem perſecutore paſſi ſunt
(de Petro & Paulo loquitur) vna die,vt ad Chriſtum pariter perueni-
rent:vno in loco, ne alter deeſſet Romæ:ſub vno perſecutore, vt æqualis
crudelitas vtrumq; conſtringeret. Dies ergo pro merito, locus pro glo-
ria,perſecutor pro virtute. Et quo tandem loco martyrium pertulerunt?
In vrbe Roma, quæ caput & principatum nationum obtinet: ſcilicet vt
vbi caput ſuperſtitionũ erat,illic caput quieſceret ſanctitatis: & vbi genti E
um principes habitabãt,illic eccleſiarũ principes morarent. Hactenus ille.

Euidentiſſime demonſtratur ſtupida ignorãtia dictorum de Petro & Romana eccleſia. Audis itaq;,quis ſit iſtorum omnium conſenſus,quæ cõcordia. In qui
bus totius ab initio eccleſiæ ſenſum, facile adeſt intelligere ac perſpicere.
Aduerſus quos,quem vel vnum, vel obſcurũ tu nobis profers autorem,
qui tradat Petrum non fuiſſe Romæ, non geſſiſſe ibi epiſcopatum, nec
coronatum ſub Nerone martyrio? Dicis Lucã te afferre, qui multorum,
imo omnium illorum inſtar ſit,atq; adeo præponderet. Meliora verba,
quæſo. Ego ſane(quod de euangelio dixit Auguſtinus, eidem ſe non cre
diturum,niſi eccleſię ipſum coegiſſet autoritas)nec Lucæ crederem, ſi diſ
ſentiret a prædictis omnibus, atq; adeo a catholica eccleſia. Sed abſit, vt
ab illis omnibus diſſentiat Lucas, aut illa a Luca. Qui tametſi non ſcri-
bat Petrum fuiſſe Romę,non tamen negat:non magis, q̃ ipſum etiam fu
iſſe Antiochiæ, cuius æque non meminit, etſi Paulus eius apud Anti-
ochiam manſionis perhibeat teſtimonium: quemadmodum vniuerſa F
Chriſti eccleſia,quæ ante annos M.CCC. et eo amplius,ad præſentẽ vſq;
diem,ſolẽnitatem cathedræ eius primo ibidem collocatæ anniuerſariam
celebrat. Et de tam multis,talibus,tantiſq; patribus quid dices? Nunquid
certo mentiendi ſtudio illa prodidiſſe de Petro, quo efferrent aut ſtabili-
rent Romani pontificis tyrannidem? Indignum ſane hoc viris talibus.
Aut nunquid hæc ſcripſiſſe deceptos etiam a Romanæ curiæ palponi-
bus? Et quæ,obſecro,erat eo ſeculo Romana curia,cui tales, tantiq; ſeruie
runt palpones,qui tam multis,tam ſanctis,tam eruditis patribus, toti de-
niq; orbi potuerunt imponere,quando Romanus pontificatus nihil erat
niſi labor immenſus,& certum martyriũ? Aut quis hic fictioni locus aut
mendacio? nẽpe in ſucceſſione ex ordine epiſcoporũ,in principe ac nobi-
liſſima totius orbis eccleſia:quã,ſi qd aliud,diligẽtiſſime ſemper annotare
conſueuerunt ſui tẽporis quiq; & certa fide tranſmittere ad poſteros. Eo
præſertim tẽpore, quod nõ ita longe aberat ab initio, & cũ adhuc ſuper-
eſſent

A eſſent plerique, qui & Petrum, & omnem illam ab eo ſucceſſionem epiſcoporum, quam memorabant illi, & certiſſimæ autoritatis loco obijciebāt hæreticis, videre potuiſſent? Quid Petro, Neroneque ſuo illo tempore notius? quid Roma celebrius? Quid igitur incredibilius, q̄ vt ſtatim poſt vtriuſque mortem, & viuentibus adhuc plurimis, qui vtrumque viderant, in principe orbis Roma, de orbis & apoſtolorum principibus, tam impudens ſit receptum mendacium, quod Nero Petrum Romæ cruci affigi iuſſerit, quem nec viderat Nero, nec Roma? Iactat Alexandria Marcū Petri diſcipulum ſuum primum epiſcopum. Antiochia Enodiū & Ignatium ſibi datos a Petro ac pro ſe ſubſtitutos veneratur ac prædicat, & ab eis ſuorum epiſcoporum initium numerat. Hieroſolyma Iacobum agnoſcit fratrem domini, & ipſum ſibi datum a Petro totius orbis magiſtro. Et vna Romana eccleſia, ad quam ſemper ex toto orbe reſpexerunt Chri-

B ſtifideles omnes, tam repente obliuiſci potuit ſui capitis & principij? Non potuit ſuos ab initio numerare epiſcopos, quando ſupra vnius hominis ætatem vix durauerat? Et quid illa continua ſucceſſione epiſcoporum a Petro in Romana eccleſia Auguſtinus fatetur ſe retentum in gremio catholicæ eccleſiæ? quid eadem ille ſacer Irenæus cōuincit hæreticos, ſi adeo incerta, ſi adeo fallax, imo mendaciſſime confiƈta fuerit? Breuiter, plane impoſſibile eſt, vt non fuerit toti eccleſiæ notiſſima, ſeu mors, ſeu vita, ſeu ſedes, aut cathedra Petri, pro ſingulari eius in eccleſia dignitate & primatu, vbicunque tandem is moratus fuerit, & qualiſcunque fuit ab initio, celebritate per vniuerſam eccleſiam maxima tranſmiſſa ad poſteros. Quod ſi nō Romæ, ſed Hieroſolymæ aut in Aegyptiaca Babylone Cayro, vt hi nunc ſomniant, ad vltimum vitæ præſedit & paſſus ſit Petrus, cur nulla alia eccleſia in hanc vſque horam venerandos exhibuit ſacratiſſimos eius

C cineres? Cur principalem illam autoritatē, & eccleſiaſticæ hierarchiæ primatum, quem a Chriſto datum Petro ſupra demonſtrauimus, nulla alia eccleſia velut ex ſucceſſione Petri ſibi vſurpare tentauit? Aut nunquid poſt Petrum nulla fuit hierarchia eccleſiaſtica? Nullus ordo in Chriſti eccleſia? nemo ad quem ouilis dominici cura pertineret præcipua? An vero non multo magis hæc erant neceſſaria, quando in totum latiſſime orbem terrarum ſe diffudit Chriſtiana religio, q̄ in illo exiguo adhuc, puſilloque grege primo naſcentis eccleſiæ? & nunquid vltra Petrum ſuæ eccleſiæ non prouidit Chriſtus, ſed eam cōtinuo poſt illum, Babylonem quandam eſſe voluit, abſque vnitate, abſque hierarchia, abſque paſtore & capite? Audis horum hominum quam ſit cæca impietas, quos excæcatos odio pluſquam diabolico, neſcio an in Romanam eccleſiam (quemadmodum præ ſe ferunt) an potius in Chriſtianam religionem (aduerſus quam internitiale bellum gerunt) non pudet quiduis comminiſci, quiduis dicere & aſſerere, quantumuis abſurdum, quantumuis repugnans, & ſecum, & rei euidentiæ, aduerſus tot ſeculorum totius orbis cōſenſum,

& in-

& indubitatam fidem,tantorum,taliumqꝫ ſcriptorum autoritatem. D

Prædictorum calumnias breuiter diluere. CAP. XIIII.

QVamuis certo conſiderem,tametſi nihil diceremus amplius,dictorum cauillis ac ratiunculis neminem bene affectum attenturum,qui modo legiſſet quæ præmiſimus,neqꝫ vllo ex eiſdē ſcrupulo affectū iri:tamen vt breuiter illas ipſas diluamus calumnias, ſic fere ratiocinantur:Non meminit,inquiunt,Lucas in Actis apoſtolicis aduentus Petri in vrbem Romam, & cæteri ſcriptores qui de eo prodiderunt, non conſentiunt de tempore. Solet autem falſitatis argumentum eſſe diſcordia,vt eſt cōcordia veritatis. Hactenus illi. Tu nūc audi,quo pacto ex eiſdē principijs demonſtrabimus propoſitū. Si autorꝝ de re quacūqꝫ conſentiens & concors traditio,veritatis indubium argumentum eſt,quo pacto non erit vero verius,Petrum fuiſſe primum Romanorꝝ pontificem, & a Nerone vna cum Paulo Romæ glorioſo coronatū martyrio? Hoc E enī ſcriptores omnes vno tanꝗ ore affirmāt, hoc tot ſeculorꝝ totius orbis tam pertinax cōſenſus:tot publica ac vetuſtiſſima probāt monumenta.

Euidēter cō uincuntur argumento proprio.

Quod vero dicunt diſcordare ſcriptores de anno, quo primum Romam profectus eſt,dicam primum mihi nondum contigiſſe videre eam diſcordiā,præſertim inter autores illos vetuſtos ac præcipuos. Siquidem Euſebius Cæſarienſis,temporum & rerum eccleſiaſticarum ſcriptor diligentiſſimus,ſecundo anno Claudij dicit ipſum profectum Romā aduerſus Simonem magum. Idem ad verbum affirmat diuus Hieronymus. Quibus conſentit Oroſius, tametſi hunc cum illis velint pugnantem facere. Non enim certum aliquem annum iſte tradit, ſed circa initium imperij Claudij ſcribit ipſum aduētaſſe Romam. Quod ſi vniuerſum eius imperium (quod XIIII. circiter annos durauit) partiare in principium, medium & finem,certum eſt circa principium imperij eiuſdem accidiſſe,quæ acciderunt anno eius ſecundo. Et certo ſcio huius notæ ſcriptorꝝ F neminē inuenturos,qui hac de re prodiderit aliter. Tametſi poſteriorum nonnulli ſua ingeſſerint ſomnia, quemadmodum illi commemorant de neſcio quo faſciculo temporum, cui reſpondere prorſus indignum ſit.

Non diſcordare ſcriptores vetuſtos de tempore, quo Petrus Romam profectus eſt.

Bedam etiā non ignoro (tametſi in ſupputandis tēporibus ſingulariter elaborauerit) longe lateqꝫ diſſentire ab Euſebio, Hieronymo, Oroſio, imo a publica,recepta,veraqꝫ ratione temporum,per annales hiſtoriographoſqꝫ annis imperatorum ſibi ſuccedentium digeſta. In quem errorem incidiſſe mihi videtur, dū ex noſtris, quæ abſqꝫ temporꝝ digeſtione ſcripta ſunt,ſuo quaſi Marte eruere conatur tempora,& ad illa,quæ ſibi inueniſſe videtur,publicam,receptam,indubitatamqꝫ apud omnes tēporum fidem,non tam accommodare, ꝗ mutare & corrigere, ſeu potius deprauare. Siquidem ex incerto & dubio rectificare conatur id,quod eſt longe certius,cum contra potius oporteat. Itaqꝫ quoniam Petrum poſt illud apoſtolorum & preſbyterorꝝ concilium,de quo Lucas in Actis meminit,

Error Bedę in ſupputatione tēporum multiplex.

Falſa conuincitur Bedæ opinio.

Romam

A Romam profectum exiſtimat, multa comminiſcitur, vt habeat annos ab illo XXV. quibus Romanis epiſcopus præfuit, plurimaq́ꝫ connectit abſurda, & non cohærentia, in XV. caput Actorum ſcribens in hæc verba: Scimus, inquit, Petrum & Paulum apoſtolos anno poſt paſſionē domini trigeſimo octauo, id eſt, vltimo anno Neronis, paſſos fuiſſe martyrium, & B. Petrum Romæ XXV. annis epiſcopalem rexiſſe cathedram. XXV. autem, & quatuordecim, non triginta octo, ſed triginta nouem faciunt. Sequitur ergo vt B. Petrum eodem decimo quarto poſt dñi paſſionem anno, quo eū Hieroſolymis alloquitur Paulus, hoc eſt, quarto anno Claudij Romā veniſſe credamus. Simulq́ꝫ, niſi fallor, ex hac poſitione beatum Paulum apoſtolum, eodem quo dominus paſſus eſt & reſurrexit anno ad fidem veniſſe probatur. Hæc ille. In quibus primum noua confingit imperatorum tempora, aduerſus omnium hiſtoriographorum & B annalium publicam receptamq́ꝫ fidem. Nam a Chriſti morte & aſcenſione, hoc eſt, decimo octauo anno Tiberij, ad quartum decimum Neronis, annos triginta octo computat. Cum certum ſit non integros triginta ſeptem interueniſſe. Siquidem Tiberius imperauit annis viginti tribus, aut vt alij volunt viginti duobus tantum. Caius annis quatuor non integris. Claudius annis tredecim, menſibus nouem. Quibus ſi addas Neronis quatuordecim, non habebis XXXVII. annos integros poſt XVIII. Tiberij, aut XXXV. tantū cum aliquot menſibus, ſi (vt pleriq́ꝫ tradunt, & dubitat Euſebius) XXII. tantum annis imperauit Tiberius.

Deinde, quod vult celebratum fuiſſe illud apoſtolorꝫ concilium circa initium XIIII. anni ab aſcenſione domini, ita vt ille annus cōnumerari & adſcribi poſſet epiſcopatui Petri in vrbe Roma, quo conſtent anni eius XXV. vſq́ꝫ ad Neronis vltimum. Item, quod Paulus eodem anno, quo C dominus reſurrexit, ad fidem conuerſus fuerit, neq́ꝫ cum Luca conſonāt, neq́ꝫ cum Paulinis epiſtolis. Nam ſi perpenderis vniuerſa, quæ Lucas accidiſſe ſcribit ab aſcenſione Chriſti ad Pauli vſq́ꝫ conuerſionē, & VIII. capitibus prolixe cōmemorat, vix credibile alicui videbitur, omnia illa in primū, vnicumq́ꝫ annum incidere potuiſſe, ordo eñ & ſeries eorum omnium erat non pauci temporis. Iamq́ꝫ longe, lateq́ꝫ propagatum euangelium, & per Samariam & per Damaſcum, aliaſq́ꝫ vicinas ciuitates, iam diu ante conſtituta Hieroſolymis forma vitę communis inter Chriſtifideles, iam deinde electi illi ſeptem diaconi, quibus committebatur eccleſiaſtica rum etiam rerꝫ diſpenſatio, iam lapidatus Stephanus & excitata illa perſequutio eccleſiæ, quæ omnia nō fuerunt exigui temporis: & ſi darentur incidiſſe in primum illum annum, illud omnino dubitari non poterit, conuerſionem Pauli quæ dicta omnia ſubſecuta eſt, ſaltem non niſi in finem anni illius potuiſſe incidere: ſi tamen (quod vix eſt credibile) in primum illum annum includi potuerit. At poſt annos III. a ſua conuerſione, idem ſcribit ſe veniſſe Hieroſolymam videre Petrum, & deinde poſt annos XIIII.

quod poſt ſi lud apoſtolorū concili um Petrus primo Romam profe ctus fuerit, Actor. 15

De tempore conuerſionis Pauli.

De tempore celebrati Hieroſo

lymis cōci lij apoſtoli ci.

XIIII. iterum aſcendiſſe Hieroſolymam, cauſa quæſtionis illius: Num ex D
gentibus conuerſi ad Chriſtum eſſent onerandi legalibus, ob quam cele-
bratum eſt memoratum cōcilium. Habes ergo ipſo teſte Paulo, inter con
uerſionem eius, & celebratum illud concilium annos vt minimū XVII.
ſi III. illos cū XIIII. coniunxeris. Quod ſi hic rurſus ſubterfugias, dicaſq́;
III. illos priores annos, a conuerſione Pauli, poſt quos venit videre Petrū,
includi oportere in illis XIIII. poſt quos dicit ſe ſecundo aſcendiſſe Hie-
roſolymam. Quamuis hic verba Apoſtoli apertiſſime tibi reclamare vi-
deantur, ſaltem negari omnino non poteſt, cōcilium illud celebratum fu-
iſſe aliquanto poſt annos XIIII. ab eius conuerſione. Siquidem ſuis Gala
tis fidem facturus, quod non ab homine, neq́; ex aliorum apoſtolorū tra
ditione, ſed per reuelationē acceperat quod eis prædicauerat euangelium,
breuiter commemorat, vbi & quæ illi fuerat a ſua conuerſione cum cæte-
ris apoſtolis conuerſatio, ſcribens in hæc verba: Notum vobis facio fra- E
tres euangelium, quod a me euangelizatum eſt, quia non ſecundum ho-
minem eſt, neq́; enim ego ab homine accepi illud, neq́; didici, ſed per re-
uelationem Ieſu Chriſti. Audiſtis enim conuerſationem meam aliquan-
do in Iudaiſmo, &c. Cum autem placuit ei, qui me ſegregauit ex vtero
matris meæ, & vocauit me per gratiam ſuam, vt reuelaret filium ſuum in
me, vt euāgelizarem illum in gētibus: continuo non acquieui carni & ſan
guini, neq́; veni Hieroſolymā ad anteceſſores meos apoſtolos, ſed abij in
Arabiam, & iterum reuerſus ſum Damaſcum, deinde poſt annos tres ve
ni Hieroſolymam videre Petrum, &c. Vides, vt hos tres annos cōputet,
vel a tempore quo ex Arabia Damaſcum reuerſus ſit, aut ſaltem non lon
gius, q̄ a ſua conuerſione. Subiungit: Deinde veni in partes Syriæ & Ci-
liciæ, &c. Deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendi Hieroſoly-
mam cū Barnaba, &c. Quanquam itaq́; hos annos quatuordecim com- F
putare videatur poſt primum illum ſuum cum Petro congreſſum di-
cens, deinde, id eſt, poſt ea, poſt præmiſſa videlicet, hoc eſt, poſt profectio-
nem in Arabiam, & reditum in Damaſcum, primumq́; cōgreſſum cum
Petro, peragratamq́; Syriam & Ciliciam. Hoc enim indicat vocabulum
deinde, hoc eſt, poſt ea, quæ præmiſſa fuerant annis quatuordecim. Vt-
cunq́; tamen hæc torſeris, violenterq́; ad tuum ſenſum traxeris, hoc om-
nino certum eſt, non poſſe eorum initium altius repeti q̄ ab eius conuerſi
one, vnde numerare cœpit, quibus in locis, & quādo, quantumue cū apo
ſtolis conuerſatus fuerit, fuerunt ergo vt minimum tranſacti anni qua-
tuordecim a ſua conuerſione, priuſquam ſecundo aſcenderet Hieroſoly
mam: fuit aūt Pauli conuerſio poſt aſcenſionem domini vt minimū vni
us anni tempore. Quam ſi in primo anno includi volueris (ſi modo ali-
quam præcedentis hiſtoriæ rationem habueris) ſaltem non niſi in fine il-
lius anni accidere potuiſſe confitebere. Quare inter aſcenſionem domini,
& illud apoſtolorum concilium, etiā hac ſupputationis ratione vt mini-
mum

A mum annos XV. interueniſſe certum eſt. Inter quæ Beda ſolũ tredecim
annos computat. Nam in principio XIIII. cõcilium illud celebratũ fuiſſe
credit, adeo vt eundem annum epiſcopatui Petri in Romana eccleſia con
numeret. Quem tamen poſt illud concilum, primo illuc profectum affir
mat. Præterea, ſi conſideremus quod poſt illud concilium Paulus adhuc
conuenerit Petrum Antiochiæ, quemadmodum ipſe teſtatur in epiſtola
ad Galatas, quod tamen non accidiſſe continuo poſt illud concilium cer-
tum eſt, a quo cum Paulo & Barnaba miſſi ſunt Antiochiam Iudas, &
Sylas, non Petrus. Si inſuper horum locorum, nempe Hieroſolymæ, An-
tiochiæ & vrbis Romæ diſtantiam cogitauerimus, quæ immenſa eſt. Si
deniq; quod Petrus in illo ſuo cum Paulo congreſſu, nõ tanquam ex iti-
nere curſim, raptimve Antiochenam ſalutarit eccleſiam, ſed multum in
eadem temporis commoratus fuerit, ita vt illuc ad eum ex Hieroſolymis,
B a ducentis circiter miliaribus, Iacobus quoſdam mitteret, tanquam ad il-
lum, ad quem pertineret cura totius eccleſię. Id quod idem Paulus atteſta
tur, ſiquidem illorum cauſa fuit ea, quam reprehendebat Petri ſimulatio,
ſcandalum præbens conuerſis ex gentibus. Si poſtremo etiã hoc perpen-
damus, quod & apud alias eccleſias, per quas illinc Romam profecturus
erat, pro cõmiſſa ſibi omnium eccleſiarum cura, atq; omniũ erga ipſum
ſingulari deuotione ac reuerentia, moram haud exiguam neceſſario face-
re debuerit. Si, inquam, hæc contuleris vniuerſa, vix vnq̃ crediturus es Pe
trum eodem illo, quo Hieroſolymis celebratum fuit illud apoſtolorũ con
cilium, anno Romã peruenire potuiſſe. Tamen vtcunq; contraxeris hęc
tempora omnia, neceſſario fateberis, ſatis ſuperq; habuiſſe negocij, ſi in fi-
ne eius anni eo peruenire potuit. Qua ratione ac ſupputatione, ab aſcenſi-
one domini ad Petri aduentum in vrbem Romam, ſi eo poſt illud conci
C lium primo profectus fuerit, XVI. vt minimũ anni inueniẽtur. Quibus
ſi viginti quinque adiungas, quibus illic rexit epiſcopalem cathedrã, pro-
ueniẽt anni XLI. quibus vixiſſet poſt aſcenſionem domini: a qua tamen
XXXVII. annos illum non ſuperuixiſſe certo comperies, ſi a XVIII. an
no Tiberij, ad XIIII. Neronis, imperatorum tempora diligenter ſuppu-
taueris. His itaque rationibus ductus Bedam in tempore aduentus Petri
ad vrbem Romam, ab Euſebio, Hieronymo, cæteriſque diſſentientem,
aberraſſe a veritate nihil dubitauerim: ſed aduentaſſe ipſum ad vrbem,
vt illi tradunt, anno Claudij ſecundo.

Vt itaq; daremus, non conueniſſe inter omnes ſcriptores de tempore
& anno, quo Petrus Romam primo venerit: attamen inter omnes conue
nit, quod Romam venerit, quodq; ibidem poſt geſtum annis plurimis
epiſcopatum ſub Nerone glorioſo ſit conſummatus martyrio.

Diſcordiã ſcriptorum in tempore non infirmare fidẽ rei geſtæ, quæ inter omnes cõuenit.

Ita & inter ſcriptores vniuerſos non conuenit de tempore, quo aut na
tus aut crucifixus eſt ſaluator noſter. Siquidẽ Tertullianus aduerſus Iu-
dæos aſſerit natum fuiſſe anno Auguſti XLI. paſſum autẽ anno quin-

Diſcordia ſcriptorum

In tempore natiuitatis paſſioniſq; Chriſti. C.X. todecimo Tiberij, qui Lucę nobiſcų Chriſto fuit tricesimus, Tertulliano D autem tricesimus primus. Idem ſenſiſſe Appollinarim Hieropolitanum epiſcopum diuus Hieronymus in Danielem autor eſt. Quibus cōſentit Lactantius, cuius libro quarto diuinarū inſtitutionum hæc verba ſunt: Sub imperio Tiberij Cæſaris, eius anno quintodecimo duobus geminis cōſulibus ante diem decimum Calendarum Aprilium Iudæi Chriſtum cruci affixerūt. Ignatius vero in epiſtola ad Trallianos triginta annos agentem Chriſtum baptizatum ſcribit a Ioanne, & tribus annis prædicaſſe euangeliū. At tricesimus eius annus erat quintuſdecimus Tiberij, teſte Luca. Chryſoſtomus vero homilia X. ſuper Matthæū, poſt triginta annos tradit veniſſe ad baptiſmum, legem veterem ſoluturum. Beda in exordio anni tricesimi baptizatum ſupputat cum Luca & Ignatio, at poſt baptiſmum ſuperuixiſſe aliquanto plus annis quatuor, ita ſcribēs ad ver-
C.XLVII bum in ſuis temporibus: Habet enim, ni fallor, eccleſiæ fides dominum in E carne paulo plus annis triginta tribus ſuperuixiſſe.

Auguſtinus cum Ignatio cōſentit per omnia, nempe baptizatū Chriſtum exordio anni tricesimi, & anno deinceps tertio paſſum. At libro de doctrina Chriſtiana, affirmat pleroſq; credidiſſe quadraginta ſex annos vixiſſe Chriſtum in terris, iuxta numerum annorum, quibus ędificatum erat templum, quod dominici corporis volunt geſſiſſe imaginem, atque ita paſſum anno ætatis ſuæ quadrageſimo ſexto. Vides igitur inter quales, quantoſq; ſcriptores, ꝗ parum conueniat in temporibus, non qualiſcunq; hiſtoriæ, ſed eius ex qua pendet ſumma religionis, fideique noſtræ, nempe natiuitatis, baptiſmi, paſſioniſq; redēptoris noſtri. Nunquid pro pterea natū, baptizatum, crucifixum pro nobis Chriſtū dubitabimus?

Diſcordia in diſputatione tēporum veteris hiſtoriæ. Et quis tandem extricabit pugnam, quæ eſt in ſupputatione temporum ſacræ veteris teſtamenti hiſtoriæ, in qua inter ſe variant LXX. interpretes, & Hebraica (vt ipſi volūt) veritas, in aliquot annorū centenarijs? Nū- F quam tamen propterea in dubium aut quæſtionem reuocata fuit fides ſa
Lubricam temporū & numerorū annotationem. cræ illius hiſtoriæ. Quandoquidem hoc omnes facile intelligunt, temporum, quemadmodum & numerorum omnium annotationē, lubricam eſſe admodum, in qua ſit lapſus facillimus, ſiquidē vno inuerſo aut tranſpoſito apiculo, errorem ſtatim exoriri immenſum, & qui ex præcedētibus, ſubſequentibuſq; non ita facile reſtituitur, ꝗ ſi in re ipſa eſſet multorum verſuum. Quare nihil mirum eſt de remotiſſimis nobis tēporibus parum conuenire inter ſcriptores. Quos tamen cum minime pugnarent ab initio, pugnantes frequenter fecit librariorum incuria.

Expungūtur aduerſariorum calumniæ. Quod obijciūt Lucam non meminiſſe aduentus, actorumq; Petri in vrbe. Similiter neq; Paulū in epiſtolis ſuis, ſeu quas Romæ, ſeu quas Romanis ſcripſit, vllam mentionem feciſſe Petri: eiuſmodi argumenta ſunt, quæ exploderentur a pueris in ſcholis dialecticis. Scribit Paulus in epiſtola ad Galatas, vt ſtatim poſt conuerſionem ſuam abierit in Arabiam

atq;

A atq; inde ſit reuerſus Damaſcum,& quod deinde poſt triennium profe-ctus ſit Hieroſolymam cauſa viſendi Petri, apud quem manſerit diebus XV.& quod rurſum illum conuenerit Antiochiæ,atq; in faciem eidem reſtiterit. At horum omnium nullum eſt omnino verbũ apud Lucam, tametſi Pauli acta ita proſequatur, vt eius ſolius cauſa magis, q̃ actorum reliquorum apoſtolorum videatur texuiſſe illam hiſtoriam. Vides ergo quale illud ſit: Lucas non meminit actorũ Petri in vrbe,ergo ibi non fuit. Multæ etiam cauſæ incidere potuerunt,cur Paulus ſcribẽs Romanis,aut e Roma,non meminerit Petri. Nam aberat tunc forte alio orbis loco, tan quam totius eccleſiæ curam gerens,cum ad Romanos ſcriberet. Inde ve-ro ſcribens, quod eius, quamuis fortaſſis vna præſentis, non meminerit in ſalutationibus familiaribus,honoris gratia forte factum eſt. Quando-quidem in eiuſmodi ſalutationibus familiaribus,familiarium tantum no B ſtrorum meminiſſe ſolemus, non etiam præpoſitorum noſtrorum aut principum. Quæcunq; vero illi eius cauſa fuerit,ob captatas perſuaſiun-culas eiuſmodi, quæ nihil efficaciter concludunt, omnium ſcriptorũ ec-cleſiaſticorum ab initio,omnium ſanctorum patrum autoritatem, totius orbis conſenſum, vetuſtiſſima ac celeberrima actę rei monumenta impu gnare & conuellere,euidentis mihi inſaniæ videtur.

Ad illud vero,quod dicitur Petrus interfuiſſe illi apoſtolorum conci-lio celebrato Hieroſolymis,poſt quod non ſuperſunt anni XXV.ad de-cimum quartum vſq; Neronis, videtur ſanctæ memoriæ reuerendiſſi-mo domino Ioanni Roffenſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbytero Car-dinali,qui non ita nuper pro ſynceritate orthodoxæ fidei glorioſo cõſum matus martyrio, prædictorum etiã calumnijs reſponderat vna cum Be-da,celebratum fuiſſe illud concilium principio anni XIIII. ab aſcenſione domini,poſt quod ad Neronis XIIII. adhuc XXV. annos ſupereſſe cõ-C putat. Atq; ita nihilo minus conſtare ſibi exiſtimat omnia,quamuis poſt illud concilium ſe Petrus primum Romam contulerit. Sed nobis cur mi nime probetur illa Bedæ ſententia, paulo ante indicauimus, multa enim parum conſona,imo manifeſte falſa & pugnantia in ſe complectitur.

Vt Petri præſentia in illo apoſtolorum cõcilio nihil repugnet epiſcopatui eius annorum XXV. in Romana eccleſia. *Roffenſis.*

Quare dicimus cũ Cæſarienſi Euſebio & diuo Hieronymo, Petrũ ve-niſſe Romam anno II. Claudij,hoc eſt,poſt Chriſti aſcẽſionem XI. Con-cilium autẽ illud celebratum circa IX. annum Claudij,qui poſt aſcenſio-nem dñi XVIII. extitit,quemadmodũ ex Luca & Paulinis epiſtolis ſup putat Hieronymus. Nam inter aſcenſionem dñi & Pauli conuerſionẽ vt minimum annus vnus interfuit, poſt quam triennio aſcendit Hieroſoly mam videre Petrum, & poſtea poſt annos XIIII. ſecundo illuc aſcendit ad illud concilium. Nihil aũt neq; pugnans,neq; abſurdum eſt,quod Pe trus illi concilio interfuerit,& nihilo minus iam ante ſeptennium,hoc eſt, II. anno Claudij Romam venerat. Imo conſonum,tam Lucæ,q̃ propha-nis hiſtorijs. Suetonius ſiquidẽ in Claudio autor eſt,Iudæos circa ea tem-

Petrum veniſſe Romam anno II. Claudij, ſeptennio ante celebratum illud concilium. *Suetonius.*

pora,aut paulo ante, q̃ illud concilium celebratũ diximus, principis edi- D
cto vrbe expulſos. Quod idem cõfirmat Lucas Acto. XVIII. Poſt hæc, inquit,Paulus digreſſus Athenis,venit Corinthum, & nactus quendam Iudæum nomine Aquilam,Põticum genere, qui nuper venerat ab Italia, & Priſcillã vxorem eius,eo q́ præcepiſſet Claudius, omnes Iudæos Roma decedere,&c.Quid igitur miræ eſt, aut quo non pacto veriſimillimũ, & huic narrationi conſonum,etiam Petrum(qui iam annis VI.aut VII. præfuerat Romanæ eccleſiæ) edicto principali obtemperãtem (quãdoquidem non religionis aut Chriſtianæ fidei,ſed gentis nationiſq́ peculiaris erat ea perſecutio , eiuſq́ adhuc vita eccleſiæ eſſet omnino neceſſaria) vna cũ cæteris Iudæis deceſſiſſe Roma,demãdata eius eccleſię cura Lino et Cleto presbyteris, quos in partẽ paſtoralis ſollicitudinis iamdudum aſſumpſerat,& reuerſum ad ſuos Hieroſolymã, videre qd profeciſſent in fide Chriſti?Quẽ alioqui exiſtimandũ non eſt, ita perpetuis XXV.annis E
deſediſſe Romæ, vt vrbis portas egreſſus nunq̃ fuerit ad alios quoq́ inſtruendos & confirmandos in fide,qui nõ vnius Romæ,ſed totius dñici ouilis paſtorẽ conſtitutum ſe meminerat a Chriſto: quemadmodum & de ſuo Paulo,vt fere in ꝑpetua peregrinatione vitã exegerit, teſtatᷣ Lucas.

Concluſio. Concludendum itaq́ nobis eſt,Romanã eccleſiam, totius orbis cõſenſu,& catholicæ ab initio eccleſiæ confeſſione ac recognitione eſſe indubitatam cathedram Petri,& Rom.pontifices Petri in primatu eccleſiaſticę hierarchiæ, illaq́ regiminis eccleſiaſtici principali autoritate ſucceſſores.

FINIS LIBRI III.

HIERARCHIAE ECCLESIASTICAE LIBER QVARTVS.

Quam diſtrictam ſubditi obedientiam debeant in eccleſiaſtica hierarchia ſibi præpoſitis. CAP. I. F

Breuis repetitio corũ, quæ hactenus demonſtrata ſunt, & tranſitus ad ſequentia.

HACTENVS demõſtrauimus,vt ſacri ordinis vinculo,in vnũ corpus connecti neceſſario debuerit Chriſti eccleſia,ex infinita alioqui toto orbe diffuſa multitudine,ex omni gente,lingua,natione & populo congregata, regique & gubernari ſua illa hierarchia, aut ſacro principatu . Cuius caput Petrum deſignatum a Chriſto euidenter etiam demonſtrauimus. A quo vna cum cæteris apoſtolis autore nihilo minus Chriſto, doctoreq́ ſacro ſpiritu cõſtituta ſit reliqua ſub ipſo eccleſiaſticæ hierarchiæ facies,epiſcopis,archiepiſcopis, primatibuſq́ per loca opportuna ita diſpoſitis,vt ad vnum caput, vnã Petri cathedram,eiuſq́ præſidem catholicæ eccleſiæ pontificem totius quoq́ eccleſiæ cura ordinatiſſime, decentiſſimeq́ referretur atq́ conflueret . Demonſtrauimus inſuper Romanam eccleſiam eſſe illam cathedram Petri, in qua

A in qua ille eccleſiaſticæ hierarchiæ primatus, illacꝫ eccleſiaſtici regiminis ſupereminens autoritas & poteſtas alligandi atcꝫ ſoluendi ſuper eccleſiam vniuerſam poſt Petrum perpetuo reſideret. Eiuſcꝫ pontifices, veluti catholicæ etiam eccleſiæ epiſcopos, in eandem per omnia autoritatē, quaſi hæreditario quodam iure Petro ſuccedere. Simul clariſſime diluentes vniuerſas calumnias, quibus hierarchiam eccleſiaſticā impugnare conantur hæretici, atcꝫ adeo ex Chriſti eccleſia per ſuum illum architectum ad inſtar illius ciuitatis Hieruſalem diligentiſſime conſtructa, decentiſſimeque ordinata, Babylonem quandam facere: & quod eſt neceſſario conſequens, omnē religionem tollere e mentibus hominū. Quę tamē vniuerſa etiam ex ijs, quę deinceps demōſtrabimus, euidentiſſime cōfirmabuntur.

Reſtat nunc tractare aliquanto exactius de ipſa poteſtate & autoritate eccleſiaſtica, quæ, qualis, quantaque erat neceſſaria eccleſiaſticæ hie- B rarchiæ præſidi. Quod quum inueniſſe videbimur, reſpiciendūm erit ad vmbram & figuram illam noſtræ eccleſiæ, ſynagogam veterem. In qua ſi etiam hoc ipſum diligenter conſtitutum, ordinatumque a ſuo illo legislatore inuenerimus, & nobis confidendum erit, neque Chriſtum ea in re ſuæ defuiſſe eccleſiæ: ſed tanto hoc in ea conſtituiſſe diligentius & accuratius, quanto id ipſum huic, q̄ illi erat magis neceſſarium, quantoque ipſam ſolidam veritatem ſuam vmbram in omnibus par eſt excedere. Conandumque deinceps ex duobus illis, quæ ante conſtituimus, omnis noſtræ diſputationis certis principijs, idem inueſtigare, aſſerere, demonſtrare atque euidens facere. Quod tamen priuſquam aggrediamur, ante demonſtrandum erit, q̄ diſtrictam obedientiam debeamus in eccleſiaſtica hierarchia nobis præpoſitis. Id quod hoc pacto fiet euidentius, ſi aliquanto ordientes altius, ad ipſas humanorum conuentuum & ſocietatum varias ſpecies in vniuerſum reſpexerimus. Vt enim abſque C ordine nulla ſubſiſtit humana ſocietas, nec ordo ſine principio & capite: Ita cuique ſocietati ſuus ordo, & cuique ordini ſuum principium erat neceſſarium: vt in domo priuata paterfamilias. In ciuitate conſules, prætores, magiſtratus ſummi, quocunque tandem nomine illi nominentur. In dominijs, prouincijs, regnis, barones, comites, duces, reges, imperatores. In voluntarijs hominum conuentibus, ſui patres, ſui abbates & præpoſiti: Ita quoque & in catholica Chriſti eccleſia ſummus pontifex, ſub quo per prouincias primates, archiepiſcopi, deinde epiſcopi per ſingulas diœceſes, & ſub eis ſingularum plebium presbyteri. Neque enim niſi diligenti membrorum omnium connexione hoc tam immenſum corpus in vnum cohærere, continerique potuit. Vt autem ſocietatum hæc ſunt diſtincta genera atcꝫ inter ſe differentia, ita alia in eis, aliacꝫ præſidentiū autoritas: tā cuicꝫ ſua, cui inferiores omnes, quiſcꝫ in ſuo ordine, obedire tenētur. Hoc eñ ipſa dictat recta ratio, atcꝫ adeo lex naturæ inſcripta humanis cordibus, hoc ipſum cōfirmant diuinę, ſacræcꝫ literæ.

Capita argumentorum, et quo ordine hoc libro tractabuntur.

Quā diſtrictā obediētiam debeamus in eccleſiaſtica hierarchia nobis præpoſitis.

Varia humanarum ſocietatum genera, & vnūquodque ſuo ordine contineri, & ſua autoritate neceſſario gubernari.

Adverſus peſtilentiſſimam eorum ſententiam, qui dicunt tranſgreſſores humanorum præceptorum nõ peccare coram deo.

In omni humana ſocietate quemque in ſuo ordine ſuis ſuperioribus obedientiam debere.

Non ſunt audiendi quidam Satanæ apoſtoli,ſed vitandi veluti humani generis certa peſtis, certum exitium, qui omnem humanam ſocietatem, omnem ordinem euertere conantur,& ſubditos committere aduerſus ſuperiores ſuos,eiſque pro obedientia debita rebellionem perſuadere,docentes humanorum præceptorum trãſgreſſores haudquaquam peccare coram deo,ſed legales tantum (ſi quæ ſtatutæ ſunt) pœnas incurrere, quaſi non debeat obedientiam homo homini, ſed ſoli deo. Qua doctrina non video quid eſſe poſſit pernicioſius, quid denique falſius, quum ipſa (vt dixi) euidentiſſima naturæ lex, rectaque ratio hoc dictet, in ſuo quemque ordine ſuperioribus ſuis obedientiam debere: eadem, inquam, quæ hos ordines inter homines conciliauit & conſtituit. Hoc enim neceſſario habet omnis ordo,vt præſit,& vt ſubſit aliquid. Quum autem quemque in ſuo ordine, in quo a deo conſtitutus eſt, impoſitam ſibi perſonam recte peragere oporteat,euidens eſt, ſuperioribus ſubditos obedientiam debere, ſine qua & omnis ordo & omnis humana diſſoluetur ſocietas, atque adeo nec humana ipſa vita ſubſiſtet. Quid enim, ſi homo ex diuina lege non debet obedientiam homini, toties diuina clamat ſcriptura: Filij, obedite parentibus veſtris & ſubiacete eis? Quid rurſus? Serui,obedite dominis carnalibus cum timore & tremore, in ſimplicitate cordis, ſicut Chriſto: non ad oculum ſeruientes,quaſi hominibus placentes,ſed vt ſerui Ieſu Chriſti, facientes voluntatem dei ex animo, cum bona voluntate ſeruientes, ſicut domino,& non hominibus. Hæc Apoſtoli ipſius verba ſunt. In quibus audis, vt dei voluntas ſit & præceptum, ſeruos dominis obedire,vt ſeruire illos doceat Apoſtolus,non ad oculum,aut pœnæ tantum timore,ſed ex animo,quaſi deo,non hominibus,qui hanc illis perſonam impoſuit. Ita & publicis poteſtatibus, magiſtratibuſque, tametſi ab infidelibus gererentur (quando in eo loco atque ordine conſtituti eſſemus a domino) obediendum vbique clamant, admonent, inculcantque apoſtolicę literę. Omnis anima, inquit Paulus, ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit, non eſt enim poteſtas niſi a deo: quæ autem ſunt, a deo ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati, dei ordinationi reſiſtit: qui autem reſiſtunt,ipſi ſibi damnationem acquirunt,&c. Ideoque & neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram,ſed etiam propter conſcientiam. Audis itaque non ſolum propter ciuilem in tranſgreſſores pœnam: ſed etiam propter conſcientiam, magiſtratibus ac publicis poteſtatibus ſubditos nos eſſe oportere. Petrus autem vno verbo complexus vniuerſa: Subditi,inquit,eſtote omni humanæ creaturæ propter deum. Omni humanæ creaturæ,inquit,cui videlicet nos ſubiecit,ſeu ipſa naſcẽdi ſors noſtra, ſeu rerum publicarum ſtatus & conditio,ſeu ipſa noſtra voluntas. Neque eque hic dominos ſuis ſeruis ſubeſſe præcepit, nec reges aut magiſtratus vnicuilibet e populo,ſed contra,quid intelligat,continue explicat: Siue regi,inquit,tanquam præcellenti,ſiue ducibus, tãquam ab eo miſſis,ad vindictam

Ephe. 6
Coloſſ. 3

Rom. 13

1 Pet. 2

A dictam malefactorum, laudem vero bonorum, quia ſic eſt voluntas dei, &c. Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis, non tantum bonis, ſed etiã diſcolis, &c. Similiter & mulieres ſubditæ ſint viris ſuis. Vides quo pacto in omni ordine obedientiam quiſq; & ſubiectionem debeat, non ſoli deo, ſed & omni humanæ creaturæ, cui nos ſubdidit, ſeu volũtas propria, vt viris ſuis mulieres, ſeu quæcunque noſtra, ſeu publica, ſeu priuata cõditio. Publica nos magiſtratibus, priuata ſeruos dominis. Nũquid igitur non graphice deſcripſiſſe illos tibi videtur idem Petrus, qui velamen facientes malitiæ Chriſtianam libertatem, nullis ſuperiorum præceptis nos adſtringi volunt, quando nos admonet & fuiſſe pſeudoprophetas in populo, & futuros etiam in nobis magiſtros mendaces, qui introducturi eſſent ſectas perditionis, ſeducturique plurimos. Sed nouit, inquit, deus pios de tentatione eripere, iniquos vero in diem iudicij ſeruare cru- 2.Pet.2
B ciandos: magis autem eos, qui poſt carnem in concupiſcentia immundiciæ ambulant, dominationemque cõtemnunt, ſibi placentes, ſectas non metuunt introducere, blaſphemantes. Audis quo loco hic habeat dominationem contemnentes, nempe inter iniquos, quos deus cruciandos ſeruat in diem iudicij. Qui vt gradibus quibuſdã iniqui ſunt, & vnus magis præ alio: ita inter hos principem iſtos locum habere Apoſtolus indicat: Magis, inquit, eos, qui poſt carnem in concupiſcentia immũdiciæ ambulant, dominationemq; contemnunt. Duo hæc non ſine cauſa coniungit Apoſtolus, quandoquidem hæc fere omnibus cauſa eſt contemptus ſuperioris autoritatis, proprijs cupiditatibus indulgere, quibus non patiuntur ſibi frena imponi a ſuis, quibus obedire tenentur, præpoſitis & ſuperioribus, ſed ſibi ſternunt cubile, in quo molliter cubent in peccatis & concupiſcentijs ſuis, Chriſtianam libertatem.

Quod ſi in humanis ſocietatibus, quas propter humaniorem conui- Ex cõparatione demõſtratur, q̃ arctam obediẽtiã debeamus in eccleſiaſtica hierarchia nobis præpoſitis.
C ctum, atq; operæ mutuæ indigẽtiam, neceſſitudinemq; ipſi inter ſe mortales contraxerunt, aut in quas nos quomodocunq; coniecit, ſeu publica, ſeu priuata ſors noſtra & conditio, ſuam quemq; ſtationem tam diligenter ſeruare, & recta nos doceat ratio, & naturæ ſimul lex, diuinæq; ſcripturæ præcipiant: quid in eccleſia Chriſtiana, eiuſq; hierarchia nobis faciendũ eſt, quam non ipſi inter ſe homines humani conuictus gratia, ſed fidei religioniſq; inter nos conſeruandæ, imo æternæ vitæ, ſalutiſq; animarum noſtrarum, ipſe dei filius Chriſtus inſtituit? & qua obſecro cura? quo ſtudio? quo labore? ſuo videlicet precioſo ſanguine, acerbiſſima denique & ignominioſiſſima morte, glorioſam ſibi eccleſiam faciens: ſibi regnum in quo dominaretur, comparans. Chriſti enim hoc regnum eſt, non Romanorum, non Macedonum. Chriſtiana hęc eſt, Chriſti, inquam, ipſius hæc eſt eccleſia, in quam redemptos nos ſuo ipſius ſanguine, e Pharaonis duriſſima ſeruitute, ex infinita miſericordia ſua conuocauit. In hac igitur eccleſia Chriſtiana, in hac, inquã, domo dei viuentis, quãto timore,

tremoreq́ nobis conuerſandum eſt? Quanto ſtudio, quanta ſollicitudi- D
ne ſuam quemq́ ſtationem, in qua cõſtitutus eſt a Chriſto, obſeruare con
ueniet? Si ſeruos carnalibus dominis obedire cum timore & tremore in
ſimplicitate cordis, ſicut Chriſto, doceat Apoſtolus: qualem tandem, q̃
humilem, q̃ ſollicitam obedientiam noſtris, quos in illo ſuo regno, in ſua
eccleſia Chriſtus præfecit, præpoſitis nos debebimus? Si prophanis ma-
giſtratibus, publiciſq́ poteſtatibus etiã infidelibus, quas humanæ leges,
ciuileſq́ reſpublicæ, quieti inter homines conuictus gratia conſtituerunt,
ipſa lex dei & naturę nobis diligenter ſubeſſe præcipit: quid ſacroſanctis
magiſtratibus, quos æternæ ſalutis animarum noſtrarum cauſa, in ſua ec
cleſia conſtituit ipſe dei filius? Si parentibus carnalibus tam diligenter de
bent ſubeſſe filij, quantopere nos epiſcopis noſtris, quos patres nobis
ipſe Chriſtus, autor & vitæ noſtræ & ſalutis, conſtituit? Si reges huma-
næq́ politiæ principes omni nos honore oportet proſequi, ipſum igitur E
Chriſtianæ eccleſiæ principem, Romanum põtificem, quem ipſe pro ſe
nobis Chriſtus vicarium in hoc ſuo regno conſtituit, quo nõ proſeque-
mur honoris genere? Quę tametſi non demonſtraremus aliter, nunquid
vlli poſſent eſſe dubia? Audi tamen ipſum legislatorem noſtrum, & ec-
cleſiaſticæ hierarchiæ autorem Chriſtum, quo pacto ad ſuum id contem
ptum pertinere arbitratur, cum ordines, magiſtratuſq́ in eccleſia ab ipſo
conſtitutos contemnimus. Ita enim loquitur ad apoſtolos, atq́ eos, qui
apoſtolis vicaria ordinatione ſuccedunt, epiſcopos: Qui vos audit, me au
dit: qui vos ſpernit, me ſpernit: qui autem me ſpernit, ſpernit eum, qui mi
ſit me. Qui vos, inquit, ſpernit, me ſpernit. Vides ad cuius contemptum
pertineat, cum mortalem hominem contemnimus epiſcopum? Quid er
go, ſi epiſcoporum omnium principem? Scriptum eſt in lege Moyſi: Si
quis ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore mini
ſtrat domino deo tuo, morietur homo ille, & auferes malũ de Iſrael, cun- F
ctuſq́ populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumeſcat ſuperbia.
Si ergo in vmbra illa noſtræ eccleſiæ, ſynagoga veteri tanta erat dignitas,
tam ſacroſancta autoritas eius, qui præſidebat vmbratico illi tabernacu-
lo, vt ſub horribili mortis pœna præceptum fuerit abſq́ vlla contradicti
one illi obedire per omnia: nunquid ex comparatione non facile intelligi
mus, quanta ſit dignitas catholicæ eccleſiæ Chriſti præſidis? q̃ ſacroſan-
cta autoritas? q̃ diſtricta illi a nobis debeatur obedientia?

Scribit ad Magneſianos ille glorioſus Chriſti martyr & põtifex Igna-
tius: Dignum eſt, inquit, vos obedire epiſcopo veſtro, & in nullo ei con-
tradicere: terribile enim eſt tali contradicere, non enim iſtum viſibilẽ quis
ſpernit, ſed illum inuiſibilem in eo contemnit, qui non poteſt a quoquam
contemni. Hic enim non ab homine, ſed a deo habet promotionem. Di
cit enim dominus Samueli de contemptoribus eius. Non te ſpreuerunt,
ſed me, ne regnem ſuper eos. Nam & Moyſes populo aduerſum ſe mur-
muranti

A muranti dicit: Non aduerſum me murmuraſtis, ſed aduerſus dominum deum. Nec quiſquam inultus remanſit, qui ſe aduerſus potiores extulit. Siquidem & Dathan & Abiron Moyſi reſiſtentes viui deſcenderūt ad inferos. Sed & Chore, & qui cōſpirauerant cum eo aduerſus Aaron ducenti quinquaginta viri cœleſti igne cōſumpti ſunt. Ozias quoq; factus eſt leproſus, qui contra ſacerdotes ſacerdotiū ſibi auſus eſt arrogare. Saul etiam ſacrificare præſumens, regali dignitate dehonoratus eſt, quod non expectauerit principem ſacerdotum Samuelem, &c. Hæc ille Ignatius, quem ipſe beatiſſimus Petrus poſt ſe Antiochenæ præfecit eccleſiæ. Quis igitur non horreat Chriſtianus animus, quis ferat ter execrandi illius Lutheri & ſuorum pluſquam diabolicam maledicentiam & impietatem, qui ipſum Chriſtianæ eccleſiæ principem, & qui Chriſti in hoc eius regno præcipuum inter nos agit vicarium, atque adeo ipſum in eo Chri

B ſtum in faciem cædunt, tot execrandis, intolerandiſque maledictis, probris, contumelijs, inceſſunt, lacerāt, vt non credam ipſum per ſe Satanam vnquam auſurum, quod pro ludo & ioco agunt hæc eius mancipia? Si mortis reus erat, qui in illa vmbra noſtræ eccleſię recuſabat obedire ſummi illius, vmbratici licet, ſacerdotis imperio, qui pro tempore miniſtrabat domino, quo non ſupplicio, quot non mortibus dignos iudicabimus, qui ipſius catholicæ Chriſti eccleſiæ ſummo ſacerdoti ac pontifici, contumaciſſime reſiſtunt, contumelioſiſſime reclamant, & ſubditorum aduerſus ipſum ſeditiones concitant?

Dathan & Abiron, quod murmurarent aduerſus Moyſen, eiuſque præceptis obedire contemnerent, dicit ſcriptura blaſphemaſſe contra dominum, quos & in teſtimonium eius blaſphemiæ diglutiuit terra, viuoſq; demiſit ad inferos. Quo igitur loco horum ſtatuemus blaſphemias? quod his dignum quiſquam excogitabit ſupplicium. Mirum ſane

C vel ſolo hoc nomine, non ſtatim hos agnoſci a Chriſtianis omnibus, non intelligi, quis per hos loquatur ſpiritus, nō ſtatim explodi atq; abijci, tanq̃ certo infectum veneno & toxico, quicquid ſub horum nomine circumfertur, aut prodit in publicum, vt quos cōſtat Chriſtianæ eccleſiæ eſſe hoſtes iuratiſſimos, atq; omnium infenſiſſimos.

Sed moribus, inquiunt, præſidentium, vitaque offendimur. Neq; enim Chriſtum aut Petrum, ſed Annam potius & Caipham referunt. Et tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? Domino ſuo ſtat, & domino ſuo cadit. Tu autem ouis es (inquit ille ſanctiſſimus Cyprianus) noli diſcutere paſtorem, ne eius quoque criminis reus tenearis, noli te iudicem dei conſtituere & Chriſti, qui dicit ad apoſtolos, & per hoc ad omnes præpoſitos, qui apoſtolis vicaria ordinatione ſuccedunt: Qui vos audit, me audit: & qui me audit, audit eum qui miſit me. Vnde eñ hæreſes & ſchiſmata obortæ ſunt & oriūtur, niſi dum epiſcopus, qui vnus eſt & eccleſiæ præeſt, ſuperba quorundã præſumptione contēnitur, & homo dei di-

Vitam paſtorum non dijudicandam a ſubditis. Ad Florentium.

dei dignatione honoratus, ab indignis hominibus iudicatur? Hæc ille D
glorioſus martyr & pontifex, a quo vide quantum tu diſſentias.

Si mali tibi videantur præpoſiti, tu forte peior es. Forte tua culpa mali
Iob 34 ſunt, ſiquidem propter peccata populi regnare facit hominem hypocri-
Eſaiæ 43 tam, & principes ſanctos contaminat. Ita cum addidiſſet furor dñi iraſci
cõtra Iſraelem, commouit Dauid, vt numeraret Iudam & Iſrael. Nos er-
go ipſos iudicemus potius, accuſemus propria peccata, quibus iratus
dominus labi permittit paſtores noſtros, & adhærere facit linguam pa-
lato eorum, vt ſint muti neſcientes loqui, mandatq; nubibus, ne pluant
Atque ma- ſuper nos imbrem, quia nos ſumus domus exaſperans. Interim tamen
lis præpoſi- ſcis, quid præceperit Chriſtus: Super cathedram, inquit, Moyſi ſederunt
tis obedien- ſcribæ & phariſæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, ſeruate & fa
dum. cite, ſecundum opera vero eorum nolite facere, dicunt enim & non faci-
unt. Audis hic, quid præcipiat nobis legiſlator noſter. Certe homines E
ſumus tam præpoſiti q̃ ſubditi, ex hominibus eccleſiam ſuam congrega-
uit conſtituitque Chriſtus. Adhuc grauamur corpore mortis huius, &
ſub hoc pondere ingemiſcimus, labimur, ſurgimus, manibus pedibuſ-
que reptamus, etiam qui primitias inter nos ſpiritus acceperunt. Et nun-
quid malo patri, ſi nihil male præcipiat, non debet obedire filius? nun-
quid non diſcolis etiam dominis ſerui? nunquid non Chriſtiani infide-
libus etiam, ſi ita fors tulerit, magiſtratibus? nunquid ſancti erant om-
nes illius veteris tabernaculi pontifices, quibus ſub mortis pœna obedi-
re lex præcipit? Nunquid non erat inter illos Iudas ille proditor, quibus
dixit dominus: Quicunq; non receperit vos, neque audierit ſermones
veſtros, exeuntes foras de domo aut ciuitate excutite puluerẽ de pedibus
veſtris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum & Go-
morræorũ in die iudicij q̃ illi ciuitati. Iam & hoc quid tibi videtur, quod F
ipſe apoſtolorum omnium & totius eccleſiæ princeps Petrus, poſt ſuſce-
ptum eccleſiaſticæ hierarchiæ primatum, poſt acceptas claues regni cœ-
lorum, poteſtatemque illam terrificam ligandi ſoluendiq; & in terris &
in cœlis, ter ſuum abnegarit dominum? Num tibi ſine cauſa hoc permi-
ſiſſe videtur Chriſtus? Mihi ſane ad eruditionem omnium noſtrorum
ita factum videtur, vt diſceremus ferre compatique inuicem, & vt ob-
Homi. 20. ſtruerentur iſtorum ora loquentium iniqua. Et cur non potius cum illo
in Lucam. Origene & ſentimus & dicimus? Quid loquar, inquit, de parentibus
& filijs? Si Ieſus dei filius ſubijcitur Ioſeph & Mariæ: ego non ſubijciar
epiſcopo, qui mihi a deo ordinatus eſt pater? non ſubijciar presbytero,
qui mihi dei dignatione præpoſitus eſt? Videat ergo vnuſquiſq; quod
ſæpe melioribus præpoſitis eſt inferior, & nonnunquam accidit, vt ille
qui ſubiectus eſt, melior ſit eo, qui prępoſitus eſſe videtur. Quod cũ intel
lexerit dignitate ſublimior, nõ eleuabitur ſuperbia ex eo, ꝙ maior eſt, ſed
ſciat ita ſibi meliorem eſſe ſubiectum, quemadmodũ Ieſus ſubiectus eſt
Ioſeph.

A Ioſeph. Hæc ille Origenes. Et hactenus quidem, q̃ diſtrictam obedientiam debeamus præpoſitis noſtris in hierarchia eccleſiaſtica.

Qualem quantamq; autoritatem conueniebat habere eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem, ex ipſa ratione eccleſiaſticæ ſocietatis inueſtigare. CAP. II.

QVam diſtrictam obedientiam debeamus his, qui in eccleſiaſtica nobis hierarchia ſunt præpoſiti, ex eo fecimus euidentius, q̧ & in alijs humanis ſocietatibus atq; conuentibus, quos humani conuictus gratia excogitauit ratio & neceſſitas, neceſſario vnus præeſſet alteri, atque vnus alteri obedientiam deberet. Idque clamante tam iure naturali inſcripto humanis cordibus, q̃ diuinis apoſtolicisque literis. Eſt enim in omni humana ſocietate ſuus ordo neceſſarius, in omni ordine ſuum caput, cui reliqui (quiſq; in ſuo ordine & gradu) ſubeſſe obedireque tenerētur. Sed cum ſint varia humanarum ſocietatum genera, vt ſua cuique eſt forma propria, ſuus ordo & proprium ſuum cuique ordini caput ac principium: ita ſua in vnaquaq; præſidenti erat neceſſaria autoritas, non eadem omnibus, ſed tamen cuique ſua: quæ ſimili ratione inter ſe differunt, qua ipſæ inter ſe ſocietates. Alia eſt enim domus, alia ciuitatis, alia regni, alia exercitus militiæque, alia vero eccleſiæ forma ac ſpecies. Domus partes ſumus, quatenus patres, matres, filijve familias, famuli, ancillæ, ſerui. Quos ea ratio in vnum conciliat, vt in vna domo, eiſdemque parietibus & tectis inter ſe conuiuant commodius. Ad quem finem quæcunque recta præſcribit dictatque ratio, ad patrisfamilias autoritatem pertinent. In quibus reliquos eiuſdem familiæ omnes, in ſuo quemque gradu ac ordine illi obedire oportet, nempe ſi vxori præcipiat, quæ vxorem non dedeceant, ſi filijs, ſi famulis, ſi ſeruis, omnes dictio eius audientes eſſe conuenit, & naturali diuinaque lege, quemadmodum demonſtrauimus, adſtringuntur. Secus vero, ſi omnino iniqua præciperet, C aut etiam ſi ſuæ autoritatis limites plane excederet. Iniqua præcipere intelligendus eſt, non ſolum cum ſuperioribus, quibus & ipſe ſubeſt, poteſtatibus contraria præcipit, hoc eſt, deo, eccleſiæ, & quibus ſubijcitur ciuilibus magiſtratibus: ſed etiam ſi ordinis perſonarumq; rationem nō obſeruat: vt ſi vxori præcipiat quæ ſeruorum ſunt, ſi ſeruis quæ aut non ferrent vires, aut ab humana abhorrent conditione. Omnino autem limites ſuæ autoritatis tranſgreditur, ſi quid iubeat, quod plane ſit præter rationem domeſticam. Nec refert, malum id ſit, an non ſit, neque quod ab alia poteſtate, aut alio ſuperiori idem imperatū teneremur exequi, nec deniq; quod etiam de ſe bonum ſit id, quod præcipitur. Vt ſi filio præcipiat pater vim huic aut illi inferre, armis congredi, ferire, cædere, quæ imperatore in acie præcipiente teneretur exequi, non debet iubente patre vt huiuſmodi. Rurſus, ſi vxori familięq; aut ieiunia, aut eiuſmodi opera pœnitentiæ præſcribat præter ea, ad quæ lege dei aut eccleſiæ adſtringūtur, quamuis de ſe bona ſint, præcipiēti tamen patrifamilias obedientiā non debēt.

(B) Vt cuique humanarum ſocietatum ſpeciei ſuus ordo, ita ſua propria eſt autoritas.

Quō coniectandū, qd ad vnamquamq; autoritatē pertineat, in q eidem præcipienti obediēdum, declaratur in exemplo patrisfamilias.

Quādo pſidēs in quacunq; ſocietate intelligendus eſt iniqua præcipere.

Quādo ſuę autoritatis limites omnino tranſgreditur.

Hæc

Hæc enim ad ſacerdotes & epiſcopos pertinent. D

Huiuſmodi itaque qualia ſint, in ſingulis humanis ſocietatibus, & quid in quoque ordine noſtris debeamus ſuperioribus, neque enim idem omnibus, ipſam formam ſpeciemque ſocietatis, in qua ſuperiores ſunt, æſtimanti ſecundum hoc exemplum, non eſt difficile dijudicare, quãdo rationis

Suã cuique ſocietati ſormã præſcribi a fine proprio, in quem perpetuo etiã reſpicere debet præſidentis autoritas.

regulam non obliquat deprauatus affectus. Suam autem cuique formam ac ſpeciem ſocietati præſcribit finis, ob quem ipſa contracta eſt ſocietas. Qui quidem finis eſt & regula & ſcopus, in quem perpetuo reſpicere debet præſidentis autoritas, adeo vt quicquid, non dico illum ſcopum non attigerit (id enim in omnibus eſt difficillimum, ne dicam, mortalibus impoſſibile) ſed quicquid manifeſte præter illum ſcopum eſt, multo magis ſi ab eo abducat etiam, manifeſtum eſt ad eam autoritatem nõ pertinere, nec eidem præcipienti obedientiam in eo deberi.

An omnis inobedientia & præuaricatio p̃ceptorũ noſtrorum ſuperiorũ rite præcipientium mortale peccatũ ſit, quã nõ excuſat ignorantia aut ſubreptio.

Quod ſi hic percontari me pergas: quandoquidem in omni ſocietate E humana, ſuperiori, qua gubernatur, autoritati in his, quæ ad finem ſuæ, cui præeſt, ſocietatis pertinent, iuſte riteque præcipiẽti ex lege diuina & naturæ obedientiam debere omnes ſubditos iam nunc contendimus: an ergo omnis in his inobedientia et præuaricatio mortale peccatũ ſit. Quod videtur conſequi, præſertim cum eã non excuſat aut ignorantia aut ſubreptio: cum ſcienter volenterque mandata dei & naturæ tranſgredi mortale peccatum videatur. Quod ſi ſit inter tot tam varios ſuperiores, tot leges humanas, eccleſiaſticas, ciuiles, œconomicas, tot ſtatuta, tot præcepta, quænam eſſe poſſet ſalus hominis?

Neque oẽm, neque nullã inobedientiã eiuſmodi mortale peccatum eſſe. Non omnẽ præuaricationem eiuſmodi, etiã diuinæ & naturalis legis, eſſe mortale peccatum.

Tametſi hæc quæſtio (vt poſt intelliges) plus habeat in receſſu, quod vt pertractatione exquiſita dignũ eſt, ita eſt alterius & loci & negocij: breuiter tamen eidem reſpondentes dicimus, neque omnem, neque nullam inobedientiam & præuaricationem eiuſmodi mortale peccatum eſſe. Quare & methodo, qua hæc diſcernantur, opus nos habere. In primis hoc pla F ne certum eſt, non omnem præuaricationem legis diuinæ & naturalis eſſe mortale peccatum, etiam ſi nec ignorantia, nec ſubreptione excuſetur. Prohibet enim lex dei & naturæ in vniuerſum omne mendaciũ: tamen iocoſum, & multo magis officioſum, quo nemo læditur, imo quo & iuuatur aliquis, nemo inter delicta mortalia connumerat. Similiter præſcribit nobis lex naturæ & diuina, in cibo & potu obſeruare medium ac regulam temperantiæ, quæ in eo conſiſtit, vt tantũ & non vltra ſumatur, quantum exigit neceſſitas aut vtilitas corporis: cuius tranſgreſſio, gula videlicet, etiam inter capitalia ſeptem cõnumeratur peccata. Attamen frequenter, ne dicam pene quotidie, tranſgredimur illam regulam ſatis notabili magnoque exceſſu, dum vel cõſuetudini, vel ſocietati, vel amicis morem gerimus, nec quiſquam exceſſum eiuſmodi, niſi ſit plane immodicus, inter mortalia peccata ſtatuit. Eadem nobis lex naturæ ac diuina præſcribit, vt in omnibus & factis & dictis obſeruemus, vt ſuo modo & in ſu-

um fi-

A um finem tendant omnia, eoq; dirigatur vniuerſa hominis intentio, ne quid non ſolum indecore,ſed nec ocioſe aut fruſtra fiat a nobis. Quãdoquidẽ et de omni verbo ocioſo reddituros nos rationẽ affirmat Chriſtus in die iudicij. Abſit tamẽ, vt in his omnibus eſſet mortalis præuaricatio.

In eundem modum,nec omnis inobedientia aut præuaricatio humanorum præceptorum,mortalis cenſenda eſt. Sed æque hic vt in præuaricatione mandatorum dei & naturæ diſtinctione opus eſt.

Deinde etiam hoc certum eſt,ſi non omnem inobedientiam,tamen omnem contemptum autoritatis ſuperioris,mortale peccatũ eſſe.Id quod apertiſſimis verbis in vniuerſum nos docet Petrus,qui cõtemnentes dominationem aut ſuperiorẽ autoritatem ſtatuit inter illorum iniquorum præcipuos, quos dominus cruciandos ſeruat in diem iudicij. Nouit,inquit, deus pios de tentatione eripere,iniquos vero in diem iudicij ſeruare B cruciandos,magis autem eos,qui poſt carnem in concupiſcentia immunditiæ ambulant dominationemq; contemnunt.

Oẽm contemptũ autoritatis ſuperioris mortale peccatum eſſe.

Vt autem,quid contemptum intelligamus, intelligas, diſtinguit quidem Ariſtoteles tres eius ſpecies,deſpectum, detractionem, cõtumeliam, deſpectum definiens, dum quis aliquem nihili pendit, exiſtimans rei dignum nullius.Detractionem, dum alterius voluntati quiſpiam impedimento eſt,non vt ſibi,ſed ne illi. Contumeliam vero,damno atq; dolore in his afficere, in quibus turpe eſt patienti. Nos tamen ex vſu ſcripturarum,etiã cõtumaciter reſiſtere,& nolle obedire ſuperioris autoritati,mortalem,quem diximus,contemptum appellamus. Quod ipſum tamen fere videtur, ſaltem re ipſa deſpectus & nihilipenſio autoritatis ſuperioris. Ita dicit ſcriptura: Quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatrię nolle acquieſcere. Ita & Paulus reſiſtẽtes poteſtati publicæ in ciuili politia,dicit ſibi damnationem acquirere.Ita Chriſtus ſe quoque C ſperni teſtatur, cum quis ſpernit dei ordinatione in eccleſia ſibi præpoſitos.Et in vnaqualibet ſuperioritatis ſpecie, morte expiabatur cõtemptus hic in lege veteri: vt filius proteruus & contumax, inobediens patris & matris imperio,& qui coercitus obedire contempſerat,obrui lapidibus a populo ciuitatis iuſſus eſt.Similiter,ſi quis ex ſuperbia recuſabat obedire ſacerdotis imperio qui tabernaculo præerat, aut loco quem elegerat dominus,aut etiam iudicis pro tempore,morti erat obnoxius. Et morietur, inquit,homo ille,& auferes malum de Iſrael. Reliquæ vero duæ contemptus ſpecies, quas deſcribit Ariſtoteles,ſubditorum erga ſuperiores ſuos, nuſquam memorantur a ſcriptura. Neq; enim ad humanam,ſed diabolicam malitiam pertinent, qualis eſt Lutheri & ſuorum.

Tres ſpecies contemptus ſecundum Ariſt. Retho.2

Contumaciter reſiſtere & nolle obedire ſuperioris autoritati,ad contemptũ mortalem ptinere ex vſu ſcripturarum.

Eiuſmodi contemptũ in vnaquaque autoritatis ſpecie morte expiabat lex vetus.

In his vero,quæ non ex contemptu procedunt,transgreſſionibus humanorum præceptorum,vt cum quis,ſeu ex negligentia,ſeu ignauia, aut ſocordia,non implet ſuperiorũ præcepta & imperia,aut tranſgreditur etiam,vt morem gerat deſiderijs ſuis & cõcupiſcentijs, methodo quadam,

In trãſgreſſionibus, q non proueniunt ex cõtemptu,diſtinctione

ac metho-do opus eſſe.

vt dixi, ac regula opus eſt,qua venialem inobedientiam a mortali valea- D
mus diſcernere.Nam æque falſum eſt,& omnem,& nullam tranſgreſſio
nem eiuſmodi,mortalem dicere: quemadmodum etiam in tranſgreſſio-
nibus diuinæ & naturalis legis oſtendimus.Qua vero methodo hæc di-
ſcerni poſſint in ſingulis, exactoque iudicio ponderari ſingulorum pec-
catorũ grauitas,prolixioris hoc eſſet operæ, & alterius negocij, noſq; ab
inſtituto longius protraheret. Alioqui in inueſtigationibus noſtris circa
definitiones ac ſententias theologicas,hoc ipſum diligẽtius & plenius ex-
plicauimus, quas ſi deus & vitam conceſſerit & ocium, aliquando pieta-
tis ſtudioſis communicabimus.

Ex fine tamen autoritatis in quam committimus, veluti ex ſcopo,hęc
æſtimanda ſunt omnia.Siquidem & fines harum autoritatum ordinate
ſe habere certum eſt, nec eſſe vnius momenti & ponderis. Quare nec æ-
que graue quod abducit ab vno, & quod abducit ab alio. Iam nec eſt æ- E
qualis receſſus præuaricationum omnium a ſuo ſcopo,ſed vna plus, alia
minus recedit: quemadmodum quæ imperata ſunt, magis aut minus,
aut non magnopere neceſſaria ſunt pro attingendo fine,ad quem ordina

Inueſtigatio autoritatis eccleſiaſticæ.

tur præcipientis autoritas.Ex quibus vir prudens poterit horum omni-
um coniectare atq; põderare grauitatem, in rectæ rationis trutina & ex-
amine.Sed hæc vt exactius hic pertractentur a nobis,nõ eſt inſtituti pre-
ſentis.Quo vt recurrat oratio.

Eccleſiaſticæ ſocietatis, vt cuiuſque alterius, autoritatem dependere ex eius forma & fine proprio. Forma qualis.

De ſocietate catholicæ Chriſti eccleſiæ iam proprie inquirendum eſt,
quæ ſit ea qua gubernatur autoritas.Quæ cum in quacunq; humana ſo-
cietate ex propria eius forma ac ſpecie,quam ſortitur ex ſuo fine,præſcri-
batur atq; ortum habeat,perpendere in primis oportet, & huius ſocieta-
tis formam,& finem,ob quem in eandem conciliati ſumus. Formam in-
dicat ipſa ratio nominis,nempe Chriſtifidelium omniũ, quatenus Chri-
ſtiani ſunt,ſocietatem varijs presbyterorum,epiſcoporum,archiepiſcopo F
rum, primatuumq; ordinibus (vt in tam immẽſo corpore omnino erat
neceſſarium) ad vnum ſummum põtificem,eccleſiæ præſidem, decen-

Finis qui.

tiſſime ordinatam.Finis eius eſt,quo legem fidemq; Chriſti, quam edo-
cti a ſpiritu ſancto apoſtoli,viua voce tradiderunt eccleſijs, quemadmo-
dum tradita eſt ab initio,incorruptam conſeruemus,vt non ſint in nobis
ſchiſmata,ſed idem dicamus ſentiamuſq; omnes,aſſequamurq; per hæc
vna cœleſtem illam, ad quam per Chriſtum vocati ſumus, & cuius ipſe

Quorũ apud eccleſiaſticæ hierarchiæ pſidem neceſſario eſſe debuit autoritas.

nos ſibi cohæredes effecit,hæreditatem. Ergo apud eccleſiaſticæ hierar-
chiæ præſidem eorum omnium debuit eſſe autoritas,quæ ad conſeruan
dam hanc eccleſiaſticam ſocietatem in ſua vnitate,ſuoq; vigore,eandem-
que dirigendam efficaciter in illum ſuum finem erant neceſſaria. Neceſ-
ſarium autem ante omnia,vt omnes nos homines ſumus, & inter homi-
nes viuimus, ſuboriri ſubinde de eccleſiaſticis rebus ordinibuſq; conten
tiones, idq; non ſolum inter inferioris gradus Chriſtianos, ſed etiam in-
ter ec-

A ter eccleſiarum præpoſitos, quemadmodum pene ab initio factum videmus. Quare ne diſſidentibus inter ſe eccleſiarum præpoſitis, vnuſquiſq; ad ſe rapiens eccleſiam Chriſti, eius vnitatem ſcinderet, hoc erat in primis neceſſarium, vt eorum omnium ſumma poteſtas eſſet penes vnum totius eccleſiæ præſidem, ad quem tandem referretur omnis quæſtio & controuerſia, quæcunq; inter paſtores rectoreſq; eccleſiarum exoriri contingeret, cuius ſacroſanctum, irrefragabileatq; vltimum apud omnes haberetur iudicium. Hãc autem iudiciariam eccleſiæ poteſtatem appellamus, cuius ſumma quidem, vt dixi, eſt penes eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem autoritas, atq; inde ordine quodam tranſit etiã in reliquos ſub ipſo eccleſiaſticæ hierarchiæ præpoſitos. Cui ſubditi ſunt Chriſtiani omnes, quatenus Chriſtiani ſunt & eccleſiæ filij. Cauſæ vero quæ ex natura ſua ad eandem peculiariter pertinẽt, ſunt quæcunq; de ordinibus, gradibus, B ſacramẽtis, obſeruationibus, alijſq; rebus eccleſiaſticis quæſtiones & controuerſiæ, quicquid deniq; inter quoſcunq; Chriſtianos ortum habens ex aliquo quod ſpecialiter ad eccleſiam, legem, fidem ve Chriſtianam pertinet. Quam quidem autoritatem eſſe in eccleſia, & eius ſummam penes eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem, haud foret aliter probari neceſſe, q̃ ex eo quod eſt eccleſia, quę eſſe conſtareq; non poſſet abſq; autoritate huiuſmodi: quemadmodum & in alijs humanarum ſocietatum generibus, quas excogitauit conuictus humani ratio, ſeu regna ſunt, ſeu reſpublicę, ciuitates, caſtella, domus, ſuus cuiq; ordo eſt neceſſarius, & in quoq; ordine ſuum caput, cui & ſua eſt autoritas neceſſaria, per quam ea cõſtet modereturq; ſocietas, eademque ratio quæ ſocietates illas inuenit, autoritatem quoq; illam ſuo cuiq; aſſeruit capiti. Quas tametſi ipſi inter ſe conſtituerunt homines, docente nimirum eos natura, vſu & ratione, niſi ſic C conciliatis in vnum vitam humanam non poſſe ſubſiſtere: æque tamen dei ordinationi reſiſtere, grauiterque peccare, qui ſuis ſuperioribus (in ſuo quiſque ordine) reſiſtunt, non ceſſant clamare diuinæ apoſtolicæque literæ. Id quod nihilo minus ante omnes diuinas ſcripturas, omnemque ſcriptam legem, verum extitit. Ne quis hinc potius, q̃ ex ſua cuiuſque forma dependere autoritatem, qua gubernetur, exiſtimet. Neque enim Paulus nouam vllam legem promulgauit, quum diceret: Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit, &: Qui poteſtati reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit, & ſibi damnationem acquirit. Sed antiquam ea in re legem naturæ, quæ fuit ab initio, obſcuratam fortaſſis peccatorum demerito in quorundam cordibus ob oculos reuocat & inculcat. Itaq; & ante Paulum ſemper ſubditi obedientiam debebant publicis magiſtratibus, filij parentibus, vxores maritis ſuis, famuli & ancillæ dominis.

Autoritas iudiciaria eccleſiæ.

Quæ cauſæ ad eandem pertineant.

Cuiq; humanæ ſocietati ſuam, qua gubernatur, autoritatem cõſtare, nõ ex ſcripturis, ſed ex ſua cuiuſq; ratione & lege naturæ, tametſi ſcripturæ illis teſtimonium perhibeãt.

Itaq; ſi ſit & eſſe debeat Chriſtiana eccleſia, ea autem (quẽadmodum demonſtrauimus) ſine prædicta autoritate non ſubſiſteret, ſicut nec ſine ſua quæque aliæ, æque eſt hæc in eccleſia, ſicut in domo patrisfamilias,

 in ciui-

in ciuitate & regno ſua politica ciuiliſque autoritas neceſſaria. Pendet e- D nim hæc atque oritur ex ipſa eccleſiæ forma & eſſentia, quam ſortitur ex fine ob quem hæc cohæret ſocietas: vt & ſua quæque in ſocietatibus a- lijs. Qui cum vnicuique autoritati ſuam metam, ſuos præſcribit limites, age ex eodem pergamus, vt cœpimus, inueſtigare vniuerſam eccleſiaſticæ autoritatis ſubſtantiam.

Diximus eccleſiaſticæ autoritatis finem eſſe, vt recte nos habeamus in his quæ ad Chriſtum & deum ſunt, hoc eſt, vt legem fidemque Chriſti, quam docti a ſpiritu ſancto apoſtoli viuæ vocis doctrina eccleſijs tradiderunt a principio, incorruptam intemeratamque conſeruemus vſque in finem ſeculi, idem in ea dicentes ſentienteſq; omnes, abſque ſectis inter nos, aut ſchiſmatibus: vtq; tandem per hæc regni illius cœleſtis, ad quod vocati ſumus, a Chriſto hæreditatem conſequamur. Qui equidem finis, vt illam formam eccleſiaſticæ hierarchiæ conſtituit, qua in vnum conti- E neretur tam immenſa multitudo ſentiretq; vnius præſidentis autoritatem & imperia: ita tantam præſidenti poteſtatem autoritatemque attribuit, quanta illi erat ad dirigendam efficaciter eccleſiam ad hunc ſuum finem conſequendum neceſſaria. Erat autem in primis ad pacificam inter ſe Chriſtianorum conuerſationem tãta illi iuriſdictionis autoritas neceſſaria, quantam iam demonſtrauimus, qua omnes inferiores gradus atq; ordines, Chriſtianoſque vniuerſos contineret in officio, in vnitate & concordia. Sed non videtur hæc ſola ſufficere. Neque enim (vt diximus) ob id ſolum conſtituta eſt Chriſtianæ eccleſiæ ſocietas, vt inuicem conuerſaremur pacifice, nec interturbarentur eccleſiaſtici ordines: ſed multo maxime, vt in lege, religione, fideque Chriſti idem dicamus & ſentiamus omnes. Itaque etiam ſi ſcripto nobis commendaſſet legem ſuã Chriſtus, quemadmodum veteri ſynagogæ illam ſuam Moyſes, ſuboriri ſub- F inde ex ſcripturis de lege, fide, religioneq; dubitationes, quæſtiones & controuerſias nihilo minus fuiſſet neceſſarium. Quare & eas (ſi modo inter nos futura erat fidei vnitas & concordia) præſidentis autoritate neceſſe erat terminari, definirique iudicio.

Demonſtratur ad autoritatem eccleſiaſticæ hierarchiæ pſidis etiã hoc neceſſario ptinere, vt ad ipſm referantur exortæ oẽs circa fidem religionẽq; quæſtiones atq; eius terminẽtur iudicio.

Nec eſt quod ad ſcripturarum iudicium quiſquam dicat referendas quæſtiones & cõtrouerſias eiuſmodi. Primum, quoniam ſcripturæ ſunt muti iudices: quare æque foret neceſſarium, vt quiſquam ex ſcripturis huiuſmodi proferret iudicium, quod neceſſe eſſet omnibus abſque contradictione ſequi, etiam quicquid ſibi videretur de huiuſmodi iudicio. Deinde, quum pars vtraque pro ſuo quem adſtruit ſenſu ſcripturarum adferat teſtimonia, & partis alterius ſcripturas expoſitione ſibi accommodet & contorqueat, quis hos in ſuo ſenſu vtrinque pertinaces conciliabit inuicem, ſi in his non ſubijciemur præſidentis iudicio? Quis tandem dubitationum, quæſtionum & altercationum finis erit? An non continuo videres tot de ſcripturis, & tam diſcrepantes ſententias ac interpre-

Non poſſe referri quæſtiones eiuſmodi ad ſcripturarũ iudicium.

A interpretationes, quot ſunt hominum & ꝗ diuerſa capita? Sunt enim (vt ſuperius demonſtrauimus) ſcripturæ, velut Lesbiæ cuiuſdam ædificationis plumbea regula, quę flecti, duci, & in diuerſam etiam ſententiam trahi ſe facile patiuntur. Si quis veram illam rigidam inflexibilemq; earundem amuſſim, nempe eccleſiaſticę traditionis autoritatem & ſenſum illis minime adhibeat. Quam ob cauſam ſanctis illis patribus, noſtræ religionis anteſignanis & ducibus, nequaquam viſum eſt, ad ſcripturas prouocationem concedi hæreticis, vt quas non ad illam ſuam amuſſim, ſed ad ſuum ipſorum ſenſum intelligunt & accõmodant. Quare quantumuis in ſcripturis quis exercitatus cum illis diſputatione congrediens (vt ante annos mille trecentos veriſſime tradidit ille Tertullianus) nihil proficiet, neque ipſis, neque auditoribus Chriſtiſidelibus, ſed oberit potius. Quandoquidem ſeu defenderis tu aliquid, ſeu negaueris, ſcripturas velu

Cur ſanctis patribus haud viſũ eſt ad ſcripturas prouocationẽ cõcedendã hæreticis.

B ti plumbeam quandam, vt dixi, regulam, ingenij verſutia, facile vertent & accommodabunt quocunque voluerint. Quas ſi tu dicas torqueri ab eiſdem expoſitione incongrua, idem occlamabũt tibi, a ſe ſtare earum veritatem, per te adulterari eaſdem. In hunc modum, cum ſine modo & ſine proceſſerit altercatio, etiam audientibus ingeritur ſcrupulus, quid verum aut falſum habere debeant, atque ipſi tanto obſtinatiores diſcedunt, quanto viderint orthodoxos minus promouiſſe. Hæc, inquam, atque eiuſmodi ante tot ſecula ille Tertullianus docuit, & veriſſime docuit. Cui vtinam plus attendiſſent plerique noſtrum, & minus in diſputationem ſcripturarum deſcendiſſent cum hereticis, et meliore ſane loco ſe haberet Chriſtiana religio. Iam & illud omnino certum eſt, non eſſe cuiuſuis, nec facile veram inuenire ſcripturarum intelligentiã, ex quibus dum eas quique pro ſuo ſenſu intelligere conati ſunt, tot peſtilentiſſimas hæreſes ortum

C traxiſſe videmus. Sunt enim, inquit Petrus, de Paulinis epiſtolis loquẽs, in illis quædam difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles deprauant, ſicut & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſorum perditionem. Et inter has tot difficultates, tot ambiguitates, tot altercantes, quo ſaltem confugient, quo ſe vertent ſimplices miſeriq; Chriſtiani, vt ſciant quid verum ſibique ſequendum in eo, in quo errare damnari eſt?

Docuimus quidem libro primo, quo pacto quiſque apud ſe de quacunq; propoſita quæſtione inuenire poterit orthodoxæ fidei veritatem indubiam. Sed hoc paci & vnitati catholicæ eccleſiæ nõ ſufficit: quin & aduerſantium ſanæ fidei altercationes reprimi, impiam doctrinam, quæ velut cancer ſerpit & obrepit incautis & ſimplicioribus, compeſci coerce rique erat neceſſarium. Quare præſidenti in eccleſiaſtica hierarchia neceſſaria erat & ea autoritas, vt altercationes eiuſmodi & ad ipſius referri iudicium & definitione terminari oporteat. Ita ſane (quemadmodũ poſt audies) nõ ad ſcripturas, ſed ad ſacerdotes Leuitici generis, & ſummi inter eos præſidentis iudicium, in quæſtionibus & altercationibus eiuſmo

Moyſen in quæſtionibus eiuſmodi remiſiſſe ſuos, nõ ad

ſcripturas, ſed ad ſacerdotale & p̄ſidentis iudicium.

di etiam ſuos illos remiſit Moyſes. Vnde nec nobis minus erat neceſſarium ſubortas controuerſias & dubitationes eiuſmodi præſidentis autoritate definiri, etiam ſi ſcripto ſuam nobis legem commendaſſet Chriſtus, quemadmodum ſuam illam veterem Moyſes. D

Cõſequi ex p̄dictis, vt ſpeciali aliquo priuilegio neceſſario dirigatur a deo p̄ſidẽtis in eccleſ. hierar. autoritas.

Quoniam autem non de humanis hic legibus agitur, quas poſſet ciuilis ſocietatis princeps interpretatione ſua aut moderari, aut mutare etiam pro ratione locorum et temporum: ſed de diuinis, de quibus nec apicem nec iota præterire oportet, et quas omnino ab hominibus immutari non licet, neq; a præſide: erat & hic plane neceſſarium ſpeciali aliquo priuilegio, quo dirigeretur a deo præſidentis illius autoritas, nec aberrare ſineretur ab eius quod dubitabatur iudicij veritate: ne forte malum pro bono nobis ſtatuens, aut lucem tenebras, dux cæcus cæcis factus, eos vna ſecum pertraheret in foueam.

Etſi dicta omnia nobis fuerint cum illa veteri ſynagoga quadãtenus communia, omnium tamẽ eorum longe maior apud nos q̃ illos neceſſitas.

Et hæc quidem nobis cum veteri illa ſynagoga communia erant omnia, niſi quod horum omnium in eccleſia Chriſti tanto maior erat neceſſitas, quanto eſt difficilius in tam diſpari multitudine, ex nullis non gentibus, nationibus, linguiſq; cõgregata, atq; in vniuerſum terrarum orbem diſperſa, ſeruari indiuiduam vnitatem, & in fide religioneq; cõcordiam, q̃ in illa ſynagoga veteri, in vno cognatoq; populo, eiſdem ſemper & moribus & ritibus aſſueſacto. Quæ tamen cum omnia diligentiſſime prouiſa ordinataq; a ſuo illo legislatore videbimus in vmbratico illo tabernaculo veteri, nihil merito dubitabimus a Chriſto tanto etiam diligentius ordinatiuſq; prouiſa ſuæ eccleſiæ, quanto vtiq; ipſam ſolidam veritatem par erat ſuam vmbram omni perfectione excedere, quanto etiam hæc præ illa veteri deo charior & precioſior extitit, vt cuius gratia non Moyſes aliquis, non angelus de cœlo, ſed ipſe miſſus venit dei filius ſerui lem formam accipiens, & non hircorum aut taurorum, ſed ſuo precioſiſſimo ſanguine & morte acerbiſſima eandem conſecrans & ſanctificans: quanto denique vniuerſa hæc eccleſiæ Chriſti, q̃ ſynagogæ veteri, magis demonſtrauimus neceſſaria. E F

Peculiare quiddã noſtræ eccleſiæ præ illa veteri neceſſariũ pro conſeruãda noſtræ legis ac religionis vnitate.

Erat præterea & aliud quiddam noſtræ eccleſiæ peculiariter neceſſariũ, cuius nullus vſus fuerat in ſynagoga illa veteri: hinc exoriente inter illos noſq; hac diuerſitate, quod noſtra lex euangelica, viuæ traditionis magis eſt q̃ ſcripturæ, vt vetus ſcripturæ, non traditionis. Siquidem illis, hoc eſt, vni cognatoq; populo diligentiſſime perſcriptam legem ſuam tradidit Moyſes. Nobis vero, hoc eſt, orbi vniuerſo, atq; omni, quæ ſub cœlo eſt nationi, legislator noſter Chriſtus legem ſuam viua tantum apoſtolorum traditione, quos neq; ſcripto, nec de omnibus viuo verbo, ſed multo magis ſpiritus ſancti vnctione eandem ipſe docuerat. Attamen hanc noſtram, multo magis perdurare intemeratam, incorruptam, immutatamq; ad finem vſq; ſeculi erat neceſſarium, quemadmodum tradita eſt ab initio: q̃ veterem illam & vmbraticam, non multo poſt euacuandam,

ſucceden-

A ſuccedente eidem noſtræ legis luce & veritate. Legem tamen diligenter perſcriptam,atq; ita,vt dictum eſt, vni cognatoq; populo traditam, perdurare in longum tempus,conſeruarique immutatam,non eſt adeo operoſum & difficile. At quæ viua tantum voce tradita eſt, nec tradita paucis, neque vni tantum cognatoq; populo,ſed diſperſa in orbem vniuerſum, in omnes gentes,nationes,populos, tam diſſonis inſtitutis moribuſque viuentes,q̃ linguis vtentes,eandem vbique in finem vſque ſeculi conſeruari, vt idem prorſus in ea dicamus ſentiamuſq; omnes, plane ſtupendum eſt, atque omnem omnino humanum captum ſuperat. Qua equidem in re ſingularem quandam miramque ſuæ legis præ alijs omnibus prærogatiuam, vim & energiam demonſtrare voluit Chriſtus. Tamen vt conſeruari potuerit inter tot hæreticæ perſecutionis fluctus, turbines, & tempeſtates, quibus (quod poſt clarius intelliges) totus aliquando

Qua diuina prouiſione lex euãgelica viua tantum voce tradita orbi vniuerſo potuerit ac poſſit in finem immutata conſeruari.

B orbis pene a fundamentis concuſſus eſt, Satanaſque ille euentilauit eccleſiam,ſicut qui cribrat triticum, nec imaginari eſt, niſi in vna aliqua eaque principali totius orbis ſede,in qua præcipue reſideret, & perpetuo continuaretur eccleſiaſticæ hierarchiæ prima ſummaque autoritas (quã Romanam eccleſiam ſupra demonſtrauimus) ſingulari priuilegio conſeruaſſet eandem. In qua nunq̃ interrupta epiſcopor̃ ſucceſſione ad finem vſque ſeculi propagaretur,ad quã in eiuſmodi fluctibus tempeſtatibuſq; reſpicientes orthodoxi a naufragio eriperẽ ſe,ſaluarique poſſent,& in tutum velut portum recipere.

Hæc ſunt quæ noſtræ eccleſiæ in præſide hierarchiæ ſuæ,atque eius cathedra,videbantur omnino neceſſaria, ita vt ſine his in finem ſuum congrue nõ poſſet dirigi. Quę an prouiſa diligenter nobis omnia ſint a Chriſto,iam nunc inquirendum eſt.

C Eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi talem tantamque iuriſdictionis autoritatem competere, qua vniuerſam ſibi commiſſam eccleſiam in officio continere poſſit. Inſuper & definiendi controuerſias omnes,quæ in fide,religione,legeque Chriſti emergunt. Cuius ſit vltimum iudicium, quod omnes ſine contradictione ſequi oporteat, ex vmbra ſynagogæ veteris demonſtrare. CAP. III.

SVperiori inquiſitione ex ipſa eccleſiaſticæ ſocietatis forma & ſpecie, atque eius fine inuenimus, præſidenti in eccleſiaſtica hierarchia neceſſariam in primis talem tantamque iuriſdictionis autoritatem, qua ordines eccleſiaſticos inferiores omnes, vniuerſamque ſibi commiſſam eccleſiam in officio continere poſſit, eccleſiaſtici ſtatus perturbatores coercere, publice in legem Chriſti delinquentes corrigere,cæteraque exequi omnia, quæcunque ad finem ſuum conſequendum ſunt aut neceſſaria, aut opportuna & congrua. Deinde vt penes eundem ſumma eſſe debuerit ſubortas inter nos de fide, religione, legeque Chriſti quæſtiones & controuerſias definiendi autoritas. Cuius ſententiam non ſecus, quam Chriſti ipſius (cuius nobis vices refert) ſequi omnes tenerentur. Sine quo inter nos conſeruari prorſus non poſſet

Repetitio proxime demonſtratorum cũ tũ ſini ad ſequentia.

fidei vnitas,tam ad eccleſiaſticam vnitatem,q̃ ad finem eccleſiaſticæ con- D
gregationis conſequendum,vel in primis neceſſaria. Ex conſequenti autem circa eorundem præſidentium, ſententiam definitionemq́ꝫ & iudicia ſingulare quoddam diuinæ aſſiſtentiæ priuilegium: ne forte ſi pro iuſto iniquum,pro luce tenebras nobis ſtatuerint,cæciq́ꝫ cæcis ducatũ præbuerint,vna cum eis præcipitaremur in foueam.

Vniuerſã autoritatẽ, quæ ex ipſa ratione eccleſiaſticæ ſocietatis p̃ fidei hierarchiæ eiuſdẽ demonſtrata eſt fuiſſe neceſſaria, ex ipſa eius vmbra veteri euidenter adſtruere.

Et quoniam hæc vniuerſa noſtræ eccleſiæ cum ſua illa vmbra ſynagoga veteri,ad proportionem fuere communia, niſi quod tanto maior horum omniũ apud nos erat neceſſitas,quanto difficilius eſt multitudinem adeo immenſam ex nullis non gentibus, nationibus, linguis, populis, in tam ſolidam vnitatem contineri,q̃ vnum cognatumq́ꝫ populum, qualis maxime fuit Hebræorum. Ad illam ipſam nunc vmbram primo reſpiciendum eſt. In qua,ſi hæc omnia diligenter prouiſa ordinataq́ꝫ a ſuo illo legiſlatore inuenerimus,nihil vtiq́ꝫ dubitabimus, neq́ꝫ Chriſtũ in re tam E
neceſſaria defuiſſe ſuæ ſpõſæ chariſſimæ eccleſiæ, etiam ſi nullum de hoc verbum legeretur apud euangeliſtas: præſertim quando hæc omnia fuiſſe in eccleſia,res ipſa teſtaretur ab initio.

Oſtenditur veteris ſynagogæ de vtraq́ꝫ illa autoritate, iudicãdi inquam & definiẽdi, exortas quæſtiones diligenter prouiſum fuiſſe a deo.

Quod autem dicta omnia diligẽtiſſime prouiſa fuerint illi vmbræ & ſynagogæ veteri,teſtatur ſcriptura Deuteronomij in hæc verba: Si difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam,lepram & lepram, & iudicum intra portas tuas videris verba variare, ſurge & aſcende ad locum, quem elegerit dominus deus tuus,venieſq́ꝫ ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicẽ qui fuerit illo tempore,quæreſq́ꝫ ab eis,qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcunq́ꝫ dixerint,qui præſunt loco quem elegerit dominus,ſequeriſq́ꝫ ſententiam eorum,nec declinabis ad dexteram, neq́ꝫ ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio, qui F
eo tẽpore miniſtrat domino deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malũ de Iſrael. Cunctuſq́ꝫ populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumeſcat ſuperbia. Hic audis in primis, in ſubortis dubijs & controuerſijs, quæ per ſingularum ciuitatum iudices expediri non poterant,ad quod ſuos illos altercantes remiſerit Moyſes. Certe non ad ſcripturas, ſed ad ſacerdotes Leuitici generis, qui præſunt loco quem elegerit dominus. Audis item quid promittat,nempe inuenturos ibi dubij iudicij,aut motæ controuerſiæ veritatem. Et indicabunt,inquit, tibi iudicij veritatem. Audis præterea q̃ diſtricte præcipiat illorum obedire iudicio, nec de eorum ſentẽtia inquiri amplius. Et facies,inquit, quodcunq́ꝫ dixerint,qui præſunt loco quem elegerit dominus. Sequeriſq́ꝫ ſententiam eorum,nec declinabis ad dexterã neq́ꝫ ad ſiniſtram. Audis poſtremo, vt cõtumacia aduerſus præſidentis ſacerdotis autoritatem, expianda neceſſario fuerit mortis ſupplicio.

Sed video hic q̃d dicturi ſint veritatis hoſtes & aduerſarij, nẽpe ſuis ſe

artibus

A artibus a nobis peti. Non eñ citari a nobis, vt ſunt, integra legis verba, ſed excerptis eis, quæ propoſito noſtro erant commoda, omiſſum id, quod fuit caput & cardo & vnde plane conuincimur, etiam iudicij præſidentium loco, quem elegerit dominus, ſacerdotum, iudicẽ eſſe debere ſcripturam. Non enim ita dictum ſimpliciter, quemadmodum nos citauimus, & facies quodcunq; dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit dominus, ſed additam hanc velut reſtrictionem, & docuerint te iuxta legem eius. Ergo, inquiunt, niſi nos docuerint iuxta legem domini, non tenebimur tenere aut facere, quod docent aut præcipiunt. Quo pacto etiam illud legiſlatoris noſtri dictum in euangelio intelligi volũt: Super cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſæi. Omnia ergo quæcunq; dixerint vobis facite, hoc eſt, quæ dixerint aut docuerint ſecũdum cathedram. Et quo tandem pacto, an ſecundum legem aut cathedram doceant, niſi ex lege ſcri-

Argumentum eorũ, qui exorta rum quæſtionum iudicem volũt eſſe ſcripturam, non ſidem.

B pturaq; dijudicandum eſt? Quæ ſi ita ſe habeant, an non plane ridiculus videbitur, ſeu ille Moyſes, ſeu ſacer ſpiritus, & nõ prorſus luſiſſe operam, qui dubitantes nos legis ſcripturarumque occaſione, remittit ad ſacerdotale, præſidẽtiſq; iudicium? Nam ſi per me mihi conſtabat quid eſſet ſecundum legem, vnde dubium? quorſum ad præſidentium remittor iudicium? Si eorum rurſus ſententia & iudicium, nobis ad examen iudiciumque reuocandum eſt, quid erat neceſſe eorum iudicium & ſententiam exquirere, & non potius noſtro contentos ſtare iudicio, quibus adhuc de illorum iudicio, an ſecundum legem ſit & ſcripturas, dijudicandũ eſt? Quid eſt ergo quod præcipit facere abſq; diſcrimine, quodcunq; illi dixerint? Quid eorum ſententiam prorſus atq; indiſcuſſe ſequi, nec ad dexteram ab ea declinantes, nec ad ſiniſtram? hoc eſt, qualiſcunq; tandẽ nobis viſa fuerit, nec ad dexteram quidem, hoc eſt, ad eam partem quę

Coarguit falſitas lectionis vulgaris Deute. 17. Si difficile, &c.

C nobis forte æquior videretur. Quid poſtremo, quod mortis ſupplicio mulctabat lex inobedientiam erga ſacerdotem præſidem, abſq; vlla omnino exceptione, nullum relinquens inobedientiæ pallium, nullũ ſubterfugiũ ſuperbis & contẽptoribus ſacroſanctæ autoritatis, quaſi poſſent ſacerdotale & pręſidentium iudiciũ ſuo rurſus ſubmittere iudicio? Hęc vt verum fatear, primo mihi ſcrupulum ingeſſerunt de hac clauſula (& docuerint te iuxta legem eius) vt quæ nec præcedentibus, nec ſequentibus vllo pacto cohærere videretur: ſed inconcinne intruſa & aſſuta a neſcio quo, ſuſpectumque reddiderunt hoc loco noſtrum interpretem, quicunque tandem is fuerit, admonueruntq; primum ad ſeptuaginta Interpretes, deinde etiam ad fontem ipſum, hoc eſt, Hebraicã veritatem recurrere, a quibus plurimũ variat noſtra vulgaris editio, cuiuſcunq; tandem autoris ſit. Quod vt intelligas, apud LXX. Interpretes ita hic locus redditus eſt Græce: Ἐὰν δὲ ἀδυνατήσῃ ῥῆμα ἀπὸ σοῦ ἐν κρίσει ἀναμέσον αἷμα αἵματος, καὶ ἀναμέσον κρίσις κρίσεως, καὶ ἀναμέσον ἁφὴ ἁφῆς, καὶ ἀναμέσον ἀντιλογία ἀντιλογίας, ῥήματα κρίσεων ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἀναστὰς ἀναβήσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς λευίτας, καὶ πρὸς τὸν κριτὴν ὃς ἂν γένηται

Vt dictus locus legatur apud LXX.

νηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητήσαντες ἀναγγελοῦσί σοι τὴν κρίσιν· καὶ ποιήσεις κατὰ τὸ ῥῆμα D
ὃ ἂν ἀναγγείλωσί σοι ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἂν ἐκλέξεται κύριος ὁ θεός σου, καὶ φυλάξῃ σφόδρα ποιῆ-
σαι κατὰ πάντα ὅσα ἂν νομοθετηθῇ σοι· κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν κρίσιν ἣν ἂν εἴπωσί σοι ποιήσεις,
οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπὸ τοῦ ῥήματος οὗ ἂν ἀναγγελῶσί σοι δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν
ποιήσῃ ἐν ὑπερηφανίᾳ τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι τοῦ ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ σου, ἢ τοῦ κριτοῦ ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος
ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ Ἰσραήλ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται καὶ οὐκ ἀσεβήσει
ἔτι. Quæ Latine ſic fere ad verbum exprimuntur:

Hic vide, quàm diſtricte præcipiat lex obedire iudicio ſacerdotali & ſententiæ præſidentium cathedræ.

Si autem impoſſibile fuerit verbum a te in iudicio, inter ſanguinē & ſanguinem, & inter iudicium & iudicium, & inter lepram & lepram, & inter contradictionem & contradictionem, verba iudicij in ciuitatibus tuis: ſurges & aſcendes in locum, quem elegerit dominus deus tuus, vt inuocetur nomen eius illic. Et venies ad ſacerdotes, Leuitas, & ad iudicem, qui fuerit in diebus illis, & exquirentes annunciabunt tibi ipſum iudicium. Et facies ſecundum verbum, quod annunciabunt tibi ex loco, quem elegerit dominus deus tuus. Et cuſtodies valde, vt facias iuxta omnia, E quæcunque ſancita fuerint tibi. Iuxta legem quæ fuerit, ſecundum iudicium quod dixerint tibi, facies. Non declinabis a verbo quod annunciauerint tibi ad dexteram nec ad ſiniſtrā. Et homo qui fecerit in ſuperbia, ne audiat ſacerdotem ſtantem ad miniſtrandum in nomine domini dei tui, aut iudicem qui fuerit in diebus illis, morietur homo ille, & auferes malum ex Iſrael. Hactenus hic locus iuxta ſeptuaginta Interpretēs pene ad verbum expreſſus eſt.

Iuxta veritatem Hebraicam pene ad verbum, interprete Ioanne Stunica.

Hebraicam vero veritatem hoc loco ita nobis ad verbum dudū reddidit vetus ſodalis & amicus, cum vna in vrbe viueremus, Ioannes Stunica Hiſpanus, vir trium linguarum peritia inſignis, at Hebraicæ in primis linguæ peritiſſimus.

Cum abſcondita fuerit a te res, deducta ad iudicium inter ſanguinem & ſanguinem, inter cauſam & cauſam, inter lepram & lepram, verbaque F contentionum in portis tuis: ſurges & aſcendes ad locum, quem elegerit dominus deus tuus in eo, & venies ad ſacerdotes, Leuitas, & ad iudicem, qui fuerit in diebus illis, & requires, & annunciabunt tibi verbum iudicij. Et facies iuxta verbum, quod annunciabunt tibi, de loco quem elegerit dominus, & cuſtodies, vt facias iuxta omne quod te docuerint. Iuxta legem quam docuerint, & iuxta iudicium quod dicent tibi, facies. Nō diſcedes a verbo quod annunciauerint tibi, ad dexterā aut ſiniſtram. Et vir qui fecerit in ſuperbia ne audiat ſacerdotem ſtantem, vt ſeruiat ibi domino deo tuo, aut iudicem, morietur vir ille, & auferes malum de Iſrael.

Et hic vide, quàm ſimpliciter & indiſcuſſe, & abſque vlla reſtrictione præceptum ſit obedire ſacerdotali iudicio et ſententiæ qui ſententiam præſidētium cathedræ.

Hæc eſt eiuſmodi loci iuxta Hebraicam veritatem, ad verbum expreſſa ſententia, editioni ſeptuaginta Interpretum per omnia conſona, niſi quod eſt aliquanto clarior & apertior. Interpretatio vero Chaldaica Pentateuchi, iuxta tranſlationem, quam imprimendam curauit reuerendiſſimus quondam D. Franciſcus cardinalis Toletanus, habet in hæc verba:

Si difficile tibi fuerit verbū iudicij inter ſanguinē & ſanguinem, inter cauſam

A cauſam & cauſam,inter plagam lepræ & plagam lepræ,& fuerint verba iudicum diſcordantia in ciuitatibus tuis, conſurges & aſcēdes in locum, quem elegerit dominus deus tuus,& venies ad ſacerdotes, Leuitas, & iudicem qui fuerint in diebus illis,& quæres ab eis,& annūciabunt tibi verbum iudicij. Et facies ſecundum præceptum et verbum quod nunciauerint tibi de loco quem elegerit dominus. Et cuſtodies vt facias iuxta omnia quæ docuerint te. Iuxta præceptum legis quod docuerint, & ſecundum iudicium,quod dixerint tibi,facies. Non declinabis a verbo, quod indicauerint tibi,ad dexteram neq; ad ſiniſtram. Vir autem qui maligne egerit,vt non obediat ſacerdotibus,qui ſtant ibi vt miniſtrent coram domino deo tuo,aut iudici,occidetur vir ille, & auferes facientem malū de Iſrael. Et omnis populus audient & timebunt, & non agent impie deinceps. Vides in his omnibus clariſſima legis verba,quæ ſuperbis inobedientibuſq; nullam excuſationem relinquunt. Quin diligenter occurere

B videntur horum pernicioſo admodum errori, qui pulcherrimum illum tabernaculi ordinem inuertere moliuntur,& ſubditos armare aduerſus ſacroſanctos magiſtratus ſibi præpoſitos & conſtitutos a dn̄o:imo vero vnumquemlibet e populo conſtituere iudicem dei & Chriſti. Tanq̄ prævidens ſpiritus hæc nouiſſima tempora,in quibus doctrinam ſanam reiecturi eſſent homines,& ad ſua deſideria coaceruaturi ſibi magiſtros prurientes auribus. Et facies,inquit,iuxta verbum,quod annunciabunt de loco,quem elegerit dominus,& cuſtodies valde, vt facias ſecūdum omnia, quæ te docuerint. Vides quantā a nobis in obedictia ſollicitudinem ac diligentiam requirat. Neque addit hic tuam illam reſtrictionem, tuum inobedientiæ ſubterfugium,vt ea tantum iubeat facere quæ nos docuerint iuxta legem domini, ſed ſimpliciter iubet diligenter valde obſeruare, vt faciamus ſecundum omnia quę nos docuerint. Ibi enim diuiſa eſt ſenten-

Nota diligēter legis verba, vt ſimpliciter ac diligenter obſequi iubeant & p̄cepto & definitioni ac doctrinæ p̄ſidū.

C tia,tam apud LXX,q̄ in Hebraica veritate. Statuit autem vbiq; duo hæc e regione,ea coniungens diuerſitatis copula, videlicet vt faciamus iuxta verbum,hoc eſt,præceptum aut iudicium, quod nunciauerint, & iuxta doctrinam, quam docuerint. Quorum primum ad ſupremam illam iudiciariam autoritatem pertinet: ſecundum vero ad illam definiendi incidentia circa legem religionemque dubia. Nec contentus ſemel hæc dixiſſe, iterum vtrumque inculcat ac repetit: Iuxta legem, inquit, quam docuerint, & iuxta iudicium, quod dicent tibi, facies. Quandoquidem de legis præceptis cæremonijſque eſt quæſtio & ambiguitas, tunc iuxta legem quā docuerint facies, hoc eſt, quicquid illi legis eſſe docuerint. Cū vero ambiguum aut difficile eſt iudicium cuiuſcunque alterius negocij, quod intra portas tuas rite expediri non potuit, quodcunque tunc ius aut iudicium dixerint,aut ſancierint, facies,nihil tuo in his omnibus referuando iudicio,nihil tuæ ſententiæ. Nec em̄ declinabis,inquit,a verbo q̄d dixerint tibi,ad dexteram aut ſiniſtram. Vt autem iſtorū, ſeu iudicium, ſeu do-

Autoritas iudiciaria & definiendi.

ſeu doctrinam perinde a nobis accipi voluerit, tanquam ſuum ipſius de loco illo per os eorum nobis loquentis, indicat horribilis pœna, quam in inobedientes conſtituit: & vir, inquit, qui fecerit in ſuperbia, ne audiat ſacerdotem ſtantē, vt ſeruiat ibi domino deo tuo, ſeu vt habet noſtra tranſlatio: Qui ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat domino deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Iſrael. D

Vides vir bone, non tuis te artibus petitum, non truncata a nobis, aut vi oblique detorta legis verba, ſed ſimplicem, ſynceram germanamq́ citatam lectionem: eliminatum autem expunctumq́ id, quod erat ſubdititium & adulterinum, & a tibi ſimili aliquo, neſcio quo, male inſertum, anſam inobedientiæ & contumaciæ præbens ſuperbis, et quod rapiunt im pijs ad ſuam aliorumq́ perditionem. Tu autem iam audiſti Chriſtiane lector, quemadmodum illi veteri ſynagogæ diligentiſſime prouiſum fuerit a deo de vtraq́ illa autoritate, quam oſtendimus in eccleſiaſtica hierarchia neceſſariam. Vna ad quam referretur omne difficile negocium, cuius eſſet vltimum, ratum & ſacroſanctum apud omnes iudicium. Altera qua definiretur omnis de lege aut ſcripturis orta quæſtio, altercatio & cõtentio. Omnibus impoſita neceſſitate, abſq́ vlla contradictione aut exceptione, ſequendi ſacerdotis præſidentis loco quem elegiſſet dominus, doctrinam, ſententiam & imperium. E

Cauilli aduerſariorũ remotio.

Sed nunquid, inquiunt, etiam ſi legi dei repugnantia docuerit & præceperit? Hic reſpondet ille tibi, cuius verbo cœli firmati ſunt, & cui nemo dicere poteſt, quare ſic præcepiſti? te diligenter cuſtodire debere, vt facias ſecundum omne quod te docuerint, neve declines aut diſcedas a verbo, quod annunciauerint tibi, ad dexteram aut ſiniſtram. Hæc eñ ipſa ſunt legis verba, de quibus nec apicem, nec iota præterire oportet. Sed idem ille, qui hoc tam diſtricte exigit, tuæ illi interrogationi occurrit. Siquidem ſecuros nos reddidit de veritate doctrinæ, & æquitate iudicij eorum, quę ex illo loco docentur & ſanciuntur, qualeſcunq́ tandem eſſent ei præſidentes. Hæc eſt enim illa prærogatiua cathedræ & loci, quem elegit dominus, cui ſemper adeſt ſingulari priuilegio, atq́ ita dirigit ſententiam & iudicium eidem præſidentium, vt ſuum magis, q̃ illorum hoc nobis habendum ſit, nec de eius veritate & rectitudine quicquam hæſitãdum. Et indicabũt, inquit, tibi iudicij veritatem, aut vt habẽt LXX. Ipſum iudicium, videlicet quod quærebatur. Hæc ille dixit, cuius dixiſſe feciſſe eſt, & qui non poteſt nec falli, nec fallere. De cuius fide nunquid dubitabimus? Qui ſi de veritate iudicij eorum nos ſecuros reddidit, quid adhuc diſcutimus? quid hæſitamus ſequi eorum ſententiam, quam ille tantopere tam diſtricte nos ſequi præcipit? Adhuc timemus, ne forte ſequendo errabimus? Certe ſi errauerimus, nõ dubitabo ego cum Auguſtino dicere: Tu domine decepiſti me. Quod ſi vita te offendat præſidentium, habent illi F

Diuinæ aſſiſtentiæ ſingulare priuilegiũ cathedræ & eidem præſidentium in his, q̃ eorũ ſunt officij.

iudi-

A iudicem ſuum. Tu vero audiſti quid te oporteat facere. Nec propter vitam illorum ſuæ fidei deerit ille fidelis & verax, quin tibi iuxta ipſius verbum ſint indicaturi iudicij veritatem. Idque non ob merita ſua, ſed partim ob ſacerdotalis dignitatis prerogatiuam, partim ob cathedræ locicꝫ, quem elegerit dominus, priuilegium.

Supra explicauimus varia ſacerdotalia munia, ad quæ conſecrantur ſacerdotes, viſibili quidem conſecrationis ritu, & per hominum miniſterium, cui tamen diuina virtus inuiſibiliter adeſt, ordinatis ipſis virtutem poteſtatemcꝫ tribuens efficaciter implendi, quæ eorum commiſſa ſunt officio, cui tali ordinatione conſecrationeque præficiuntur. Niſi inanem quandam inefficacium cæremoniarum pompam, & ordinationis conſecrationiſcꝫ in ſacerdotium vanum inefficacemcꝫ ritũ per Moyſen illum in vmbra veteri, & per apoſtolos in Chriſti eccleſia inſtitutum volueris

B ab omnipotẽte illa ſapientia. Quæ etiã prophanioribus miniſterijs quoſcuncꝫ ſpecialiter addixerat & adſcripſerat, gratiã tribuit eiuſmodi miniſterio congruã. Itacꝫ etiã mechanicis illis artificibus, quos elegerat ad perficiendum conſummãdumcꝫ opus tabernaculi, quod deſignauerat Moyſi, ſpiritu dei impleuit, quo ſapientiã artemcꝫ eorundẽ perfecit, & ad mechanica illa opera auctiorẽ efficaciorẽmcꝫ reddidit. Ecce, inqt, vocaui ex nomine Beſeleel filiũ Huri, filij Hur de tribu Iuda, & impleui eum ſpiritu dei, ſapientia, & intelligentia, & ſciẽtia in omni opere ad excogitandũ qcquid fabrefieri poteſt ex auro, & argento, & ære, marmore & gẽmis, & diuerſitate lignoꝶ, dedicꝫ ei ſociũ Ooliab filiũ Achiſamech de tribu Dan, & in corde omnis eruditi poſui ſapientiã, vt faciant cũcta q̃ præcepi tibi. Exodi 31

Audis ſpiritum dei illos impleuiſſe ſapientia, intelligentia & ſcientia, non ad gubernandum populum illum domini, non ad docẽdam legem

C & eius cæremonias, ſed ad excogitãdum in opere mechanico, quæ fabrefieri poſſent ex auro, argento, reliquacꝫ ad vſum tabernaculi & ornatus eius neceſſaria materia. Rurſus, cum grauaretur Moyſes regimine tantæ cui præerat multitudinis, nec ſolus ferendo eſſet tam immenſo oneri, petijſſetcꝫ a domino ſibi ea in re dari coadiutores ſocios. Congrega, inquit illi dominus, mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael, quos tu noſti quod ſenes populi ſunt & magiſtri, & duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis, faciesq; ibi ſtare tecum, vt deſcendam & loquar tibi, & auferam de ſpiritu tuo, tradamcꝫ eis, vt ſuſtentent tecũ onus populi, & tu non ſolus graueris. Vides, & hos electos a Moyſe coadiutores ad ciuile regimen, gubernationemcꝫ populi, accepiſſe etiam gratiam ſpiritus, non ad quiduis, ſed ad illud proprie officium implendum, ad quod ſpecialiter aſſumpti ſunt. Tradam, inquit, eis de ſpiritu tuo, vt ſuſtentent tecum onus populi. Et iterum, Ioſue cum cõmitteretur ducatus populi, repletus eſt, inquit, ſpiritu ſapientiæ, quia Moyſes poſuit ſuper eum manus ſuas. Vides vnicuique membro myſtici noſtri corporis, a capite influi ſpecialem energiam & efficaciam Nume. 11 Deute. vlt. Vnicuique mẽbro myſtici corpo-

ris influia capite ſpecialem energiã & gratiã ſpũs ad ſuã functionem propriam, cui deputatũ eſt.

1.Reg.10

ficaciam ad ſuam propriam functionem, vnicuiq; diſtribui ſpecialẽ gra- D tiam ſpiritus ad opus miniſterij & officium cui deputatus eſt. Ita quoq; deinceps a ſacerdotibus inuncti ſunt reges ſacro oleo ſuper populũ domini. Nec vana fuit eiuſmodi vnctio, neq; nugator deus, qui eandem fieri præcepit & inſtituit, ſed internam ſpiritus gratiam per eam cõtulit adiutricem & directricem ad regimen cui præficiebãtur populi. Itaq; mox vt a Samuele Saul inunctus eſſet in regem, immutauit, inquit, ei deus cor aliud. Similiter, cum idem vnxiſſet Dauid in regem in medio fratrum ſuorum, directus eſt, inquit, ſpiritus domini a die illa in Dauid, & deinceps.

Quod ſi deus, ad mechanica illa opera deputatos, prꝗuenit ſpiritus gratia ad ea congrua, ſi electos ad prophanum populi principatum gerendum repleuit ſpiritu ſapientiæ & fortitudinis per impoſitionem manuum ſacerdotalium, aut vnctionem ſacri olei, nunquid inanes reliquit ſacerdotes ſuos, quos tam diligenti ſanctæ conſecrationis ritu adſcripſit & ſanctificauit ad munia ſacerdotalia? Nunquid vanum eſſe voluit illum E tam diligenter a ſe inſtitutum ſanctificationis ritum, qui ſolam ſacerdotalium manuum impoſitionem tam efficacem eſſe conteſtatus eſt? Certe idem ipſe teſtis eſt fidelis & verax, minime inefficacem eſſe & fuiſſe ordinationem & conſecrationem eiuſmodi, ſed contuliſſe ſemper internam ſpiritus gratiam ad efficaciter peragenda, quęcunq; tanti ſunt miniſterij.

Efficacia ſacerdotalis ordinis & officij.

Sacerdotalis officij & muneris hæc eſſe ſupra oſtendimus, offerre hoſtias & orare pro populo & peccatis eius. Eidem benedicere & inuocare nomen domini ſuper eum, præterea & mundare tunc lepram corporis, nunc lepram animi. Atq; in his omnibus ſimul & ſacerdotalis dignitatis efficaciam demonſtrauimus. Itaque ad ſacrificantis ſacerdotis orationem promiſit deus propitium ſe futurum populo & dimiſſurum peccatum eius. Si, inquit, peccauerit omnis turba filiorꝫ Iſrael, oblata pro peccato eius conſtituta hoſtia, roganteq; pro eis ſacerdote propitius erit eis F dominus. Similiter, ſi vnusquilibet e populo, ſeu princeps, ſeu alius peccauerit, oblata pro peccato eius hoſtia conſtituta: rogabit, inquit, pro eo ſacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur ei. Hęc dei ipſius verba ſunt, qui æque non poteſt falli ac fallere. Ita quoque ſuam benedictionem ad ſacerdotalem benedictionem certo ſubſecuturam promiſit, dicens: Loquere Aaron & filijs eius: Sic benedicetis filijs Iſrael, &c. Inuocabũtq; nomẽ domini ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis. Audis quid repromittat æterna veritas. Cui ſi non credimus, propter infidelitatem noſtram, nõ autem ob ſacerdotalis benedictionis inefficaciam, eius effectum non percipimus. Ille certe negare ſeipſum non poteſt. Anna ſterili in amaritudine animæ ſuæ orante dominum, & Heli ſacerdotis eius haud alioqui laudati benedictionem humiliter expetente, ad benedictionem eiuſdem obtinuit quod petiuit, & cõcepit, peperitq; Samuelem filium. Et rurſus, cum illum obtuliſſet domino, benedixit, inquit, Heli Helcanæ & vxori eius, di-

(margin notes: Leui.4 beside "catum eius. Si, inquit"; 1.Reg.1 beside "ti benedictionem humiliter")

xitq;

A xitq; ei: Reddat tibi dominus ſemen de muliere hac pro fœnore, quod commodaſti domino: viſitauit ergo dominus Annam,& concepit,& peperit tres filios & duas filias. Vides q̃ diligenter exprimat ſcriptura, vt fidelibus non ſit vana benedictio, quamuis illaudati & reprobati a deo ſacerdotis. Ita quoq; nec inefficacem eſſe ſacerdotum noſtrorum autoritatem, ſuper mundanda lepra animæ, eadem teſtatur æterna veritas, quæ affirmat omnibus illis remiſſa peccata coram deo, quæ remiſſa ſunt ſacerdotali miniſterio, remiſſum negans, quicquid ab illis remiſſum non eſt. Quorum, inquit, remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. Et in his omnibus nunquid nos vitam ſacerdotis diſcutiemus,& non niſi a ſanctis & vitæ inculpatæ horum omnium expectabimus efficaciam? Nũquid inefficax erat baptiſma, vana hoſtia & eucha riſtia, inanis abſolutio & peccatorꝝ remiſſio, ſacerdotis peccato obnoxij?

Sacerdotalis etiam officij eſſe præter ea, quæ commemorauimus, do-
B cere populum, quæcunq; ad cultum dei pertinent, ritus cæremoniarum, & legitima vniuerſa, teſtatur dominus ad Aaron: Vinum, inquit, & omne quod inebriare poteſt non bibetis tu & filij tui, quando intrabitis in tabernaculum teſtimonij, quia præceptum ſempiternum eſt in generationes veſtras,& vt habeatis ſcientiã diſcernendi inter ſanctum & prophanum, inter pollutũ & mundum, doceatiſq; filios Iſrael oĩa legitima mea. Et rurſus in Deutero. Accedent, inquit, ſacerdotes filij Leui, quos elegerit dñs deus tuus vt miniſtrent ei,& benedicant in nomine eius,& ad verbũ eorum omne negociũ pendet: & quicquid mundum eſt vel immundũ iudicetur. Et iterum per Ezechielem: Populum meum docebũt quid ſit inter ſanctum & pollutum, inter mundum & immundum oſtẽdent eis. Et cum fuerit controuerſia, ſtabunt in iudicijs meis, & iudicabunt.

Leuit.10 Deut.21 C.XLIIII

Audis in his omnibus ſacerdotalis muneris & officij eſſe, docere po-
C pulum quæ ad legem dei, cæremonias, diuinumq; cultum pertinent. Et in his ſolis quæ grauiſſimi maximiq; omnium ſunt momenti, inefficax & inanis eorum erit autoritas? nihilo hic plus habebũt adiutricis gratiæ, q̃ prophanus quilibet e populo? Mechanici illi opifices, præfecti conſtructioni & operibus vmbratici illius tabernaculi, ad ea rite perficienda, repleti ſunt ex gratia ſpiritus, ſapientia, intelligentia & ſcientia: & ſacerdotibus, quibus commiſſum eſt munus docendi, quæ abſq; vlla comparatione maioris momenti ſunt, nempe legem dei, atq; eius colendi ritum & ſacras cæremonias, iudicandi quoq; in his exortas quæſtiones & controuerſias nulla præ alijs in his aderit prærogatiua ſpiritalis gratiæ, & directricis in his ſapientiæ? Duces, regeſq; prophanos, quo ſufficere poſſent impoſito ipſis gubernandi populi officio, per ſacerdotalium manuũ impoſitionem, ſacramve vnctionem, repleuit ſpiritu ſapientiæ,& fortitudinis: & ſacerdotes præfectos non ſolum populo, ſed etiam regibus, in ijs, quæ ad deũ ſunt,& naturale rationis lumen excedũt, deſtituit omni pror

> Nota ſacerdotalis dignitatis impugnatores.

ſus adiutrice ad hæc gratia? Certe, qui præcepit in his recurrere ad ſacerdotum iudicium, & ab eo nō declinare, nec ad dextram, nec ad ſiniſtram, D
idem ſecuros fecit de iudicij eorundem veritate, & indicabunt, inquit, tibi iudicij veritatem. Habes ſponſorem fidelem, qui ſibi permittet imputari, ſi eius præcepto obtemperans, in ſubortis controuerſijs & quæſtionibus erraueris, ſacerdotum ſecutus ſentētiam & iudicium. Hoc ſiquidem

> Quale pactum pepigerit dominus cū Leui, hoc eſt, ordine ſacerdotali.

eſt illud pactum, quod per prophetam indignis ſacerdotibus exprobrat ſe pepigiſſe cum Leui, hoc eſt, vniuerſo ſacerdotali ordine (nam Leui aliquot annorum centenarijs præceſſerat vniuerſum illud vetus ſacerdotium) quod illi, quantum in ipſis erat, faciebāt irritum. Pactum meum fuit cum Leui dicit dominus exercituum, pactum meum fuit cum eo vitæ et pacis. Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non eſt inuenta in labijs eius, in pace & æquitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate, labia enim ſacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus domini exercituum eſt. E

> Legem veritatis ſemper fuiſſe in ore ſacerdotum præſidentium cathedræ, etſi non ſemper in manibus.
>
> Nihil derogare vitæ demeritum autoritati ſacri ordinis.

Vides ex pacto dei, legem veritatis fuiſſe in ore ſacerdotum Leuiticæ tribus, nec iniquitatem inuentam in labijs eius. Nō dicit in manibus eius, ſed in labijs: Labia enim ſacerdotum cuſtodire ſcientiam, vnde & legem requirendam ex ore eius, non autem ex operibus. Quod ipſum vide quo pacto clariſſime explicet ſaluator noſter in euangelio præcipiens, vt faciamus quæcunq; nobis dicunt, qui in cathedra Moyſi reſident, etiamſi ſint vitæ perditæ. Nam multa dicens in ſcribas & phariſæos, & væ iterum, iterumq; eis comminatus, ne tamē exiſtimaremus eorum demerita quicquam detrahere, aut priuilegio cathedræ, cui præſidebant, aut prærogatiuæ, autoritatique ſacerdotalis officij, quod indigni tenebant, adiungit: Super cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſæi, omnia ergo quæcunque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundum opera vero eorum nolite facere, dicunt enim & non faciunt. Vides ex ore & labijs, non ex operi- F
bus ſacerdotum diſcēdam eſſe dei legem. Vides nihil derogare nec prærogatiuæ cathedræ cui præſident, nec autoritati ſacerdotalis officij, vitæ eorundem indignitatem. Aeque illos tibi annunciare quæſiti iudicij veritatē, æque te ſequi oportere eorum ſentētiam, & facere iuxta omnia, quæ dixerint aut docuerint. Omnia, inquit, quæcunque dixerint vobis, ſer-

> Nota vt cathedræ priuilegiū ſtatuerit, nobiſq; commēdauerit Chriſtus.

uate & facite. Non ſuffecerat illi dixiſſe omnia, ſed addidit, quæcunque, vt omnem ſemel exceptionem excluderet. Et quid cauſæ, cur magis iubeor ſeruare & facere quæ dicunt illi, q̄ quæ alij illis fortaſſis longe doctiores & meliores? Quoniam ſuper cathedram ſedent. Hanc cauſam ſaluator noſter in euangelio clariſſime explicat. Nam ſcribas & phariſæos ſuis depictos ante coloribus, affirmat tamen ſuper cathedram Moyſi ſedere, & ſubiungit: Omnia ergo quæcunq; vobis dixerint, ſeruate & facite. Ideo ſeruate, non quia ſcribæ & phariſæi, non quia tales, quales deſcripſerat: ſed quia ſupra cathedram ſedent.

Notabis

A Notabis autem in præmiſſis,& eccleſiaſticæ hierarchiæ ordinem nobis diligenter commendari, & cathedræ cui præſidet ſummus pro tempore ſacerdos & pontifex, ſingulare priuilegium adſtrui, et ſtabiliri clariſſime. Audiſti enim pertinere ad ſacerdotalis dignitatis officium, etiam legem dei docere populum,& quid ſit inter ſanctum & prophanum, pollutum & mundum:& cum fuerit ſuper his controuerſia, ſtabunt, inquit, in iudicijs meis,& iudicabunt. Qui etſi paſſim habitãtes in ſuis vrbibus, diſtributis in vniuerſo Iſrael, non deſtituebantur quidem autoritate ſui officij, non tamen ſubleuabantur illa prærogatiua cathedræ. Itaq; etiam ad ipſos relatas quæſtiones & iudicia, in ſuis quiq; ciuitatibus, definiebãt quidem pro ſuo captu & modulo: ſicubi tamen eorum diſcordabãt ſententiæ, neceſſe tum erat recurrere ad ſupremum tribunal,& iudicium, & ad locum quem elegerat dominus, tunc iubebatur referri quæſtio, ad ſacerdotes videlicet Leuitas, qui pro tempore in eo miniſtrabant domino.

Notanda hæc diligẽter, tã pro ordine hierarchiæ, q̃ pro priuilegio cathedræ & ſingulari autoritate in eadem præſidentis.

B De his autem dicitur: Et indicabũt tibi iudicij veritatẽ. Itaq; hic demum animaduertis cathedræ priuilegium, quo ſuſtentabantur pro tempore, quandiu in ordine vicis ſuæ in loco illo miniſtrabant domino.

Priorum tamen iudicium non fuit plane deſtitutum officium auxilio ſupernæ gratiæ: attamen, quia ſubalternum, non erat omnino firmum & ſacroſanctum. At horum vltimorum, vt prouocationem vlteriorem nõ admittebat, ſed omnimodam exigebat obedientiam, ita & certæ veritatis teſtimonium accepit a deo, ob ſingulare cathedræ priuilegium. Itaq; dignum notatu eſt, quod dictum audiſti a Chriſto, ideo oportere nos eſſe audientes per omnia eorum doctrinæ, ſententiæ & iudicio, quia ſuper cathedram ſedent. Quamuis autem multorum, atq; adeo omniũ ſacerdotum, qui pro tempore ibi miniſtrabãt domino, ad vltimata eiuſmodi iudicia adhibebatur conſilium, tamen vnius in eo vigebat ſummi ſacerdotis

C & pontificis autoritas. Itaq; iudicium illud, aut ſententia ac definitio, nunc multorum, nunc vnius dicitur: multorum, ſi reſpicias ad ſacerdotale, quod adhibebatur concilium: vnius, quãtum ad autoritatem, qua proferebatur præſidentis cathedræ, aut ſummi ſacerdotis & pontificis. Quare controuerſiam inter ſe habentibus, quæ inferiorum iudicum terminari non potuit iudicio, dicitur, vt aſcendant ad locum, quem elegerit dominus, vtq; ibidem interrogent ſacerdotes Leuitas. Qui indicabunt, inquit, tibi iudicij veritatem. Explicans deinde cuius autoritate ſubſiſtat hoc iudicium, reuertitur ad ſingularem vnitatem præſidis. Qui autem, inquit, ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat domino deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille. Vides hic iam non plurium ſacerdotum, ſed vnius, præſidis videlicet, mentionem fieri, cuius cenſeatur illa ſententia & iudicium, & aduerſus quem inobedientia morte plectenda ſit. Non enim dicitur: Si quis ſuperbierit inobediens ſacerdotum Leuitarum imperio, ſed ſacerdotis ſtantis, vt ſeruiat ibi do-

mino deo tuo,vt habet Hebraica veritas,ſimul & æditio LXX.Interpre D
tum,ſtantis,inquam,ſuper alios,ac loco illi præſidentis. Sed hæc poſt ſuo
loco explicabuntur vberius & commodius.

Interim hic nunc clare demonſtrauimus, vt veteri illi ſynagogæ dili-
genter prouiderit deus,tam de autoritate iuriſdictionis, per quam termi-
naretur omne difficile & ambiguum iudicium,q̃ de autoritate definien-
di omnem ex lege & ſcripturis exortam quæſtionem & controuerſiam,
cuius & ſententiam & iudicium abſq; vlla exceptione aut diſcuſſione ſe-
qui omnes neceſſario oporteret. Vtramq; autem reſidere in cathedra cui
præſideret ſummus ſacerdos & pontifex, loco videlicet, quem elegiſſet
dominus, atq; adeo in ipſo ſummo ſacerdote & pontifice. Nam aduer-
ſus illum commiſſa inobedientia, mortis expiabatur ſupplicio. Quare ni
hil dubium eſt eccleſiæ ſuæ de vtraq; tanto etiam diligentius prouidiſſe
Chriſtum, quanto vtriuſque maiorem hic ſupra oſtendimus neceſſita-
tem,q̃ in ſynagoga veteri,quanto præterea, q̃ vmbra & figura potior eſt E
ſolida ipſa rei veritas,quanto denique noſtram eccleſiam, præ illa ſynago
ga veteri precioſiorem,chariorem q; habuit.

Autoritatem omnem eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, quam ex ipſa primum ratione ſocietatis eccleſiaſticæ, deinde ex eius vmbra & figura ſynagogæ veteri competere ipſi demonſtrauimus, ipſius Chriſti verbis confirmare & adſtruere. CAP. IIII.

Recollectio ſupra demonſtratorum cũ trãſitu ad ſequentia.

DVabus vijs, quæ quantaque autoritas eccleſiaſticæ hierarchiæ
præſidi competat,iam demonſtrauimus. Primum ex ipſa rati-
one ſocietatis eccleſiaſticæ, vti alterius cuiuſq; ſocietatis huma-
næ,ſua præſidi propria,ex ipſa eius ſocietatis ratione ſtabilitur autoritas,
confirmata quidem,& elucidata ſacris literis, ſed quæ ante omnes literas,
tam ſacras, q̃ prophanas ex ipſa ſocietatis ratione & eſſentia, ſuam firmi-
tatem vbtinuit. Deinde ex ipſa eius vmbra veteri,vnde ad ſolidam euan
gelicæ lucis veritatem efficax argumentum eſt,teſtante hoc Paulo & apo F
ſtolis,quos haud temere inuenies alijs argumentis aut ſcripturis compro
bare noſtræ fidei dogmata & myſteria. Itaq; Paulus approbaturus diui-
ni,euangelicíq; iuris eſſe, vt qui euangelium annunciant,poſſint de euan
gelio & viuere, atque ita ordinatum fuiſſe a Chriſto legiſlatore noſtro:
Scriptum eſt enim,inquit,non alligabis os boui trituranti. Nunquid aũt
de bobus cura eſt deo? an propter nos vtiq; hęc dicit? Nam propter nos
vtiq; ſcripta ſunt,quoniam debent in ſpe,qui arant,arare. Quod ipſum
rurſus confirmat hoc argumento a ſimili,ab vmbra videlicet ad ſuam ſo
liditatem: Neſcitis,inquit,quoniã qui in ſacrario operantur,quæ in ſacra-
rio ſunt,edũt: & qui altari deſeruiunt, cũ altari participant? Ita & dñs or-
dinauit his,qui euangelium annunciant,de euangelio & viuere. Vides di
alecticam et locos argumentationum Pauli,quibus approbat inſtitutum
quid a Chriſto: quibus,& nec fere alijs, vtuntur apoſtoli, & vniuerſi illi
ſcriptores veteres. Non dicit: Ita apud Matthæum, Lucam, Marcum
aut Ioan-

A aut Ioannem dixiſſe dominum, ſed ita conſtitutum fuiſſe in vmbra veteri: proinde extare eiuſdem ſoliditatem, in luce euangelicæ veritatis, & Chriſtiana eccleſia. Quæ ideo inculcaui & admonui, ne quis parui momenti exiſtimet argumentum illud a ſimili ab vmbra illa veteri ad ſuam ſoliditatem, a figura ad ſibi e regione correſpondētem euangelicæ veritatis claram lucem. Et cuinam obſecro, leue hoc argumentum videri poterit? De vtraque hac autoritate, tam iuriſdictionis, q̃ definitionis, diligenter prouiſum erat vmbræ & ſynagogæ veteri. Et vtraque longe magis eccleſiæ Chriſtianæ fuit neceſſaria. Ergo Chriſtus nec ſuæ defuit eccleſiæ, ſed de vtraque prouidit ſufficienter. Quod ipſum nunc clariſſimis Chriſti verbis comprobare conabimur, & adſtruere.

Itaq; cum Petrum Chriſtus ſuæ caput & fundamentum pronunciaret eccleſiæ, aduerſus quam inferorum portæ nunquam eſſent præualituræ, ne ipſi, vt eiuſmodi capiti, deeſſet efficax & neceſſaria autoritas, conti- B nuo ſubiungit: Et tibi dabo claues regni cœlorų. Porro claues illas regni cœlorum tunc, ſeu datas, ſeu promiſſas Petro, intelligunt omnes, vniuerſam ipſam eccleſiaſticam poteſtatem, quæ vniuerſa illa comprehendat, quæcunq; nobis fragilibus, & ſub peccato venūdatis hominibus, vt efficaciter dirigeremur ad cœleſtem illam hæreditatem conſequendam (qui finis eſt & ſocietatis & hierarchiæ eccleſiaſticæ) fuerant neceſſaria: ligandi, inquam, & ſoluendi, dimittendi & retinendi peccata hominibus, cæteraq; vniuerſa quæcunque ad conſeruandam catholicam Chriſti eccleſiam in vnitate religionis & fidei, eandemque dirigendam in finem ſuum, quem diximus, fuerunt neceſſaria. Quæ qualia ſint, partim continuo pergit explicare Chriſtus, partim alibi per opportunitatem explicat. Quare & claues regni cœlorum appellat a fine, vt diximus, tam congregationis, q̃ autoritatis eccleſiaſticæ: ſimul & auguſtam eius poteſtatem, magnificen- C tiamq; hac veluti elocutionis metaphora explicans: vt quæ in terris exiſtens, etiam in regnum cœlorum vim ſuam exerat, eoq; nos dirigat, promoueat & introducat.

Chriſtus Petro vbi cōtulerit autoritatē præſidi eccleſiaſticæ hierarchiæ neceſſariam.

Summā eccleſiaſticæ autoritatis in metaphora clauiū regni cœlorū explicata a Chriſto.

Has, inquam, claues regni ipſius cœleſtis, vni promiſit deditque Petro, nulli autem reliquorum apoſtolorum, q̃uis præſentibus vniuerſis, nō etiam eccleſiæ ædificatæ ſuper Petrum, ſed tibi, inquit, dabo claues regni cœlorum. Eccleſiæ quidem ſuper ipſum tunc conſtruendæ, nunc vero conſtructæ, quod inferorum aduerſus ipſam portę præualituræ non eſſent, promiſit. Illi tamen promiſſioni nequaquam de clauibus addidit, quod ipſi eaſdem eſſet daturus: ſed tibi, inquit, eccleſiæ capiti, & fundamēto, aut baſi, dabo claues regni cœlorum.

Claues regni cœlorų vni promiſſas dataſq; Petro, nō reliquis apoſtolis aut eccleſiæ, ex ipſis verbis Chriſti.

Quamuis autem diuo Auguſtino alicubi videatur has claues magis pertinere ad eccleſiam, q̃ ad perſonam Petri. Id quo pacto ſane, recteq; intelligi poſſit, ſupra indicauimus: non em̄ datas vni perſonæ Petri certum eſt, ſed etiā poſt Petrū perpetuo cōſeruari in eius cathedra, & hæreditaria

quadam ſucceſſione tranſire in eius ſucceſſores,nõ tamen illas habuit aut D habet eccleſia, niſi mediante Petro, & in ſucceſſoribus eius eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidibus.Si enim eccleſiæ eas immediate conferre voluiſſet Chriſtus,quorſum ergo cum continuo loqueretur de eccleſia addidiſſet- que magnificam illam promiſſionem ad eadẽ pertinentem: Et portæ in- ferorꝫ non præualebunt aduerſus eã,non tamen continuauit de ea loqui, necꝗ dixit:Et illi dabo claues, ſed reuerſus ad petram fundamẽtum eccle- ſiæ:Et tibi,inquit,dabo claues regni cœlorum?Quis hic non videat,non ipſi immediate eccleſię,ſed eius capiti Petro,promiſſas,dataſcꝗ illas claues cœleſtis regni?Et quod hic verus ſit, germanuſcꝗ dictorum Chriſti ver- borum ſenſus,ex ipſo ſenſu & conſenſu catholicæ per orbem eccleſiæ , ex ipſa videlicet certa,infallibilique rectæ intelligentiæ ſcripturarum amuſſi, paulo poſt intelliges.

Vt explicarit Chriſtus quæ cõprehendantur in poteſtate clauium. Autoritas judiciaria pſidis, hoc eſt, regendi gubernandiqꝫ domũ eccleſiaſticam. Occumenica. Illimitata & vniuerſalis ad vniſa,quę in eccleſiaſtica domo diſpẽſanda, conſtituẽda,ordinandaqꝫ occurrunt. Quõ nos ligat eccleſiaſticæ domui pſidẽs. Quos præſidẽs ad quid obligat,eos coram deo obligatos haberi.

Iam illam velut poteſtatem clauium particulatim explicare incipiens, E iudiciariam in primis aut iuriſdictionis eius autoritatem ſtatuit, ſubiun- gens continuo ad Petrum : Et quodcunque ligaueris ſuper terram , erit ligatum & in cœlis,& quodcuncꝗ ſolueris ſuper terram , erit ſolutum & in cœlis.Quibus verbis non video quid dici potuerit efficacius, auguſti- us aut magnificentius. In primis autoritatem eius & imperium nulla co- arctauit certa diœceſi,nullis circunſcripſit limitibus,ſed quicquid ligaue- ris,inquit,ſuper terram, orbem videlicet terræ vniuerſum eius autoritati ſubijciens & imperio . Deinde non reſtrictam ad vnum aliquid aut alte- rum,ſed vniuerſalem illi omnium,quæ in eccleſiaſtica domo diſpẽſanda, conſtituenda,ordinandaque forent,autoritatem attribuit dicens: Quod- cunque ligaueris,ligatum erit.Qui dicit,quodcunque,nihil excipit omni- um.Ligat autem nos eccleſiaſticæ domui præſidens,non funibus aut ca- tenis,ſed vinculo obligationis & præcepti. Quod ille tanquam commo- dum & vtile ad eccleſiaſticæ ſocietatis finem cõſtituit, præcipit atcꝗ ordi F nat in eccleſiaſtica domo,hoc ipſo obligamur omnes,qui eiuſdem ſumus ouilis Chriſti & familiæ:quemadmodum ſuo quodam modo in domo priuata patrisfamilias præceptum ligat omnes,qui ad eam domum & fa miliã pertinẽt.Si quid vero ante laudabiliter conſtitutum , temporꝫ poſt occaſione aliud exigente,ſoluitur ab eccleſiaſticæ hierarchiæ præſide, hoc ipſum iam liberum factum eſt,cum prius obligaret.Et ne quis tanquam humanas tantum eiuſmodi obligationes parui penderet,vt ex quibus ni- hil pręter humanas offenſas,legaleſcꝗ aut canonicas(ſi quę ſtatutę eſſent) pœnas nobis metuendum foret,affirmat in cœlo,hoc eſt,coram deo liga- tum,quicquid ligauerit Petrus,coram deo eiuſdem nos obligari vinculis & præceptis,eiſdem nos obedientiam debere.Nec eſt quod quiſquã ima gginetur, aut de poteſtate excommunicandi, aut dimittendi hominibus peccata,eademcꝗ retinendi hic loquutum Chriſtum.

Poteſtatem excõmuni-

Quandoquidẽ illa excõmunicandi poteſtas non eſt aliquis ſingularis eccleſiæ

A eccleſiæ autoritas, ſed conſequitur ex hac, quam hic adſtruimus, vniuerſali poteſtate clauium. Nam in excommunicatione nihil aliud facit eccleſia, quàm quod putrida membra ſua, hoc eſt, eccleſiaſticæ autoritati contumacia, ordinem eiuſdem & diſciplinam diſſoluentia, & quæ nolunt obedire monenti, præcipientique eccleſiæ, a ſe abſcindit, ſimul interdicendo ſuis fidelibus, ne eiſdem communicent, quo confundantur, cogantur que reuerti ad cor, & eccleſiaſticæ ſe diſciplinæ humiliter ſubmittere. Quæ equidem includuntur vniuerſa in illa vniuerſali poteſtate clauium, hoc eſt, autoritate eius, qui præſidet eccleſiaſticæ domui. Qui ſicut pro eccleſiaſticæ ſocietatis fine interdicere illis poteſt, qui intus atque eiuſdem domus ſunt, ne communicent ijs, quos ipſe notauerit, tanquam domeſticæ tranquillitatis & diſciplinæ perturbatores: ita poteſt & alia vniuerſa, quæcunque ad eundem finem pertinent.

candi & dimittendi hominibus peccata, cõprehendi in poteſtate clauium ſicut partem in toto. Excõmunicando quid faciat eccleſia.

Quod ipſum clariſſime innuit Chriſtus Matthæi XVIII. vbi & eccleſiæ
B ſimilem quandam autoritatem nobis commendat, modum docẽs, & ordinem præſcribens corripiendi in nos peccantis fratris, quẽ noſtra correptione non emendatum iubet denunciari eccleſiæ: Si, inquit, eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus: autoritatẽ hoc ipſo nobis commendans præcipientis eccleſiæ, & ſuo præcepto nos conſtringentis ad aliquid: Si, inquit, eccleſiam non audierit, hoc eſt, præcipienti eccleſiæ non obedierit. Sed quare nobis vt ethnicus, publicanusque habendus eſt, ſi quis contumaciter eſt inobediens eccleſiæ, ipſe tibi reſpondet Chriſtus: Quia, inquit, quæcunque alligaueritis vos eccleſiam conſtituentes & repræſentantes, hoc eſt, quæcunque alligauerit eccleſia ſuæ præceptionis vinculo (neque enim alios funes habet, alia vincula, quibus fideles alliget) alligata erunt & in cœlo. Quaſi diceret: Non ſolum hac in re Chriſtianus quilibet obedientiam debet eccleſiæ, ſed in omni præcepto. Non
C enim ſolum quod hac in re ligat, ſed quæcunque alligat, coram deo etiam ligata ſunt. Quæcunque, inquit, ſubintelligendum, ad eccleſiaſticæ ſocietatis finem conſequendum ordinata & commoda. Nos tamen præcipienti eccleſiæ ſimpliciter in omnibus obedire tenemur, & nõ de præceptis eius, an ad finem ſuũ conducant, ſuperbiæ & rebellionis inflati ſpiritu, temere iudicare. Quare & a nobis obedientiam erga præcipientem eccleſiam exigens, nihil prorſus excepit, ſed quæcunque, inquit, alligaueritis vos exiſtentes eccleſia, ligata erunt & in cœlo.

Eccleſiæ etiam vniuerſalis præcipiendi obligandique autoritas in ordine ad ſuum finem.

Nobis non permiſſum iudicare de præceptis eccleſię, ſed ſimpliciter obedire pręceptum.

Quanquam vt ordinate ſe habeant & hæc eccleſiæ & illa eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis autoritas, partim a nobis ſupra indicatum eſt, & ſequenti libro adhuc explicabitur clarius.

Subordinata eccleſiæ & præſidis eius autoritas.

Ad poteſtatem vero dimittendi peccata hominibus, quam & apoſtolis, & diſcipulis omnibus indifferenter poſt reſurrectionem ſuam contulit, non pertinere prædicta Chriſti verba ad Petrum, æque clarum eſt.

Petro vt baſi & capiti eccleſiaſticæ hierarchiæ autoritatẽ neceſſariam contu-

Verba ea Chriſti ad Petrum & eccleſiam: (Quodcunque ligaueris, &c.) non

pertinere ad poteſtatem dimittendi peccata hominibus.

contulit ad gubernãdam ſibi commiſſam domũ eccleſiaſticam, affirmãs toto orbe Chriſtifideles illius præceptis ligari etiam coram deo & in cœlis. Omnibus vero apoſtolis & diſcipulis, hoc eſt, ſacerdotibus omnibus, poteſtatem illam dimittendi peccata, cuius quotidie inter omnes Chriſtianos, & vbique eſt, & vſus mutuus, & neceſſitas, poſtea indifferenter tribuit. Cuius ab illa Petri, vt eſt toto genere diuerſa ſubſtantia, ita diuerſa vtriuſq; opera, ipſius Chriſti verba clariſſime explicant. Illius autoritatis Petri, eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis opus præcipuum eſt ligare, huius peccata remittere: illi quaſi priuatiue opponitur ſoluere: huic vero retinere, hoc eſt, non remittere. Vides vt hæc toto genere diuerſa ſint. Hanc autoritatem ſacerdotibus omnibus competere, certum eſt: illam datam vni Petro, teſtatur communis fides & conſenſus catholicæ eccleſiæ, illa videlicet columna, illud robur, & firmamentum veritatis. Quod vt poſt clariſſime intelliges, ita nunc breuiter tibi ad memoriam reuocabimus conſona confeſſione & teſtimonio, tot epiſcoporum orthodoxorum totius Aegypti, Thebaidos & Libyæ, vna cum glorioſo illo Chriſti confeſſore, & orthodoxo fidei aſſertore Athanaſio: quorum vt frequenter meminimus fidem conſonam atque adeo eandem, teſtatur omnium nomine ſcripta ad Felicem Romanum pontificem epiſtola, in qua ſcribunt in hæc verba: A ſanctis, inquiunt, patribus in Nicena ſynodo congregatis definitum eſt conſonanter, vt ſi quis epiſcoporum, aut metropolitanum, aut cõprouinciales iudices ſuſpectos habuerit, veſtram ſanctam Romanam appellet ſedem: cui ab ipſo domino poteſtas ligandi & ſoluendi, ſpeciali eſt priuilegio ſuper alios conceſſa. Hæc illi tam multi, tam ſancti patres: quorum confeſſione vides, non ad quoslibet ſacerdotes, ſed ad vnum Petrum eiuſq; in eccleſiaſtica hierarchia ſucceſſores, pertinere illa verba Chriſti ad Petrum, vni illi apoſtolorum omnium, & ſucceſſoribus eius, ſpeciali priuilegio conceſſam a domino ſupereminentem illam ligandi, ſoluendiq; ſuper omnes autoritatem. Et hactenus quidem illam regiminis eccleſiaſticæ domus, iuriſdictioniſq; principalem autoritatem, datam Petro & ſucceſſoribus eius, eccleſiaſticæ domui præſidentibus. Et qualis, quantaq; ea ſit, ipſis Chriſti verbis ſatis explicauimus.

Differentia longa inter poteſtatem ligandi & ſoluendi, & dimittendi peccata & retinendi.

Autoritatẽ definiendi ſubortas inter nos queſtiones præſidi neceſſariam vbi Chriſtus contulerit Petro.

Iam & eiuſdem autoritatis eſſe, ſubortas de fide & religione controuerſias, quæſtioneſq; dogmatice definire, & cathedræ Petri ea in re ſingulare priuilegiũ, in eiſdem, quæ ſupra memorauimus, verbis haud obſcure innuit Chriſtus, & alibi adhuc clarius exprimit. Siquidem contendentibus inter ſe apoſtolis, quis eorum eſſet maior, cum pleraq; dixiſſet ad omnes, quibus carnalem adhuc ambitionem eorũ exprimeret, dicit vni Simoni Petro: Simõ, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum: ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Hic tu nota nobiſcum verba, & ſigna myſteria. Vni, vt audiſti, Simoni denũciat commune fratrũ & eccleſiæ periculum,

dicit

A dicit enim: Ecce Satanas expetiuit, non te, ſed vos, vt ventilaret. Et ꝗuis omnes ſint expetiti a Satana, pro vno tamen Petro ſingulariter rogauit dicens: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Non dicit, rogaui pro vobis, vt nõ deficiat fides veſtra: ſed vnius eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, atque eius cathedræ, ſingulare ea in re priuilegium ſtatuit. Subiungens itaque, cuius eſſet in ſubortis eiuſmodi dubitationum fluctibus, & hæreticæ perſecutionis tempeſtatibus ac procellis, confirmare fluctuantes fratres in fide: Et tu, inquit, aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Vides itaque, ad cuius autoritatem Chriſtus voluerit pertinere, dubia, controuerſiaſque quæ inter nos de fide, lege, religioneꝗ Chriſti, quomodolibet oriuntur, definire, ad cuius iudicium in omni ambiguo, difficilique negocio, nobis recurrendum ſit: nempe eiuſdem illius, cui claues regni cœlorum credidit, cui commiſit eccleſiæ ſuæ gubernationem & regimen, & ſuper eandem pleniſſimam autoritatem impartitus eſt. Vides B denique quodnam vni Petro atꝗ eius cathedræ ſua Chriſtus oratione priuilegiũ impetrauerit: ne videlicet ad fratres confirmandos in fide deficeret eius fides. Quæ tamẽ Chriſti oratio haudquaquam pro illo ſtatu & tempore ad Petrũ pertinuiſſe videtur, ex quo cõtinuo poſt ipſum ter abnegauerit: ſed magis ad ſequentẽ ſtatum eccleſiæ, cũ abiens a nobis Chriſtus in cœlum, illũ ſuper vniuerſam familiam ſuam paſtorem conſtituit, quam eius curæ etiã tertio repitita diligenter commendatione commiſit. Quod ipſum eiſdem ipſis verbis ſatis innuit, dicens: Et tu aliquando conuerſus, innuens videlicet, eum prius defecturum in fide, ſed deinceps eius fidem, eius, inquam, & qui locũ eius tenerent, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidum, non defecturam aliquando ad eccleſię confirmationẽ: niſi vanam, inefficacemꝗ illam Chriſti orationem eſſe voluerimus: quem tamẽ Paulus exauditum affirmat pro ſua reuerentia.

Eccleſiaſticæ hierarchię pſidis, atꝗ eius cathedræ in defectibilis fidei priuilegium.

C Sed dices etiam pro alijs apoſtolis rogaſſe Chriſtun, cuius orationis effectum haud dubie impletum cur non porrigimus etiam ad ſucceſſores eorundem, epiſcopos reliquos, quemadmodum prædictæ de non defectura fide Petri, ad ipſius quoꝗ ſucceſſores?

Obiectiõis remotio.

Facilis hic eſt, certaque reſponſio. Nam quęcunque dixit Chriſtus aut Petro, vt eccleſiaſticæ hierarchiæ principi, aut apoſtolis, cæteriſque diſcipulis, ad officij, gradus & ordinis eorundem autoritatẽ pertinentia, æque ad ſucceſſores eorundem pertinent. Vt illud dictum apoſtolis omnibus: Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.

Et rurſus, quod indifferenter dictũ eſt apoſtolis vna & diſcipulis illis LXXII. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eius: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Et quæcunꝗ Petro dicta ſunt, tanquam baſi & capiti eccleſiæ. Non enim illius puſilli gregis tantummodo curam certum eſt habuiſſe Chriſtum: ſed multo magis ſuæ huius eccleſiæ in orbem diſperſæ & propagatæ. Non voluit continuo poſt apoſtolos derelinquere eccleſi-

Quæcunꝗ dicta Petro aut apoſtolis ad ordinis gradus, officijꝗ eorundem autoritatẽ pertinentia, æque ad ſucceſſores eorundẽ pertinere.

eccleſiam ſuam,ſine ordine & hierarchia a ſe diſpoſita, tumultuantem ve D
lut Babylonem quandam:quæ quanto magis creſceret, & latius diffun-
deretur,tãto magis opus habebat,ſuo ordine & hierarchia in vnitate con
tineri,& in finem ſuum dirigi. Itaq; & hoc vnum eſſe eorum,quæ ad ca
put eccleſiaſticæ hierarchię pertinent,videlicet vt eius inobliquabilis con
ſeruaretur fides, cuius ſententia in ſubortis de fide dubitationibus, alijs
eſſe debebat certæ, rectæq; fidei regula, tam ex ratione eccleſiaſticæ ſocie-
tatis,q̃ ex eius vmbra & figura ſynagogæ veteris ſupra demõſtrauimus.
Quod ipſum cum hic Chriſtus oratione ſua, velut ſingulare priuilegi-
um, vni inter apoſtolos, quamuis vna præſentes Petro eccleſiaſticæ do-
mus velut patrifamilias impetrauerit, nunquid dubitabimus ad ſucceſ-
ſores eius porrigere? Certe quod hic pro vno inter apoſtolos Petro vt ca
pite & baſi eccleſiaſtici ędificij rogauerit Chriſtus,idem ipſe tibi teſtis eſt.
Qui in omnium præſentia vni Simoni dixit:Ecce Satanas expetiuit ven E
tilare vos, confratres nimirũ indicans.Attamen nõ dicit ſe rogaſſe pro il-
lis,ſed pro te,inq̃t,rogaui ne deficiat fides tua,vt tu illos confirmes. Vides
hic ſingularem pro vno Petro orationẽ,vides illi tanq̃ omniũ paſtori im
petratum ſpeciali priuilegio,ne vnq̃ fides eius,aut deficeret,aut titubaret.

Confirmatio a teſtimonio Alexãdrinæ ſynodi ſub Athanaſio.

Itaq; illa Alexandrina(vt audiſti) ſynodus trecentis & eo amplius an
nis poſt Petrum Romano pontifici ſcribens, affirmat ipſi cathedræ Pe-
tri,Romanæ eccleſiæ hæreditario quodam, perpetuoq; iure conſtabilita
vniuerſa,quæ ad eccleſiaſtici regiminis principalem autoritatẽ pertinent,
& in primis ligandi illam,quam explicauimus, ſuper alios conceſſam ab
ipſo domino. Ipſam conſtitutam lucidiſſimam formam Chriſtianæ reli
gionis & fidei.Ipſius pontificem dicit & confitetur eſſe Petrum,autorita
te videlicet & officio,ita teſtante diuino eloquio: Tu es,inquit,ſicut vera-
citer diuinum teſtatur eloquium,Petrus,tibiq; claues regni cœlorũ com- F
miſit,& ligandi, ſoluendiq; ſuper alios poteſtatem. Item: Tu prophana-
rum hæreſeon,& imperitorum atq; infeſtantium omnium depoſitor,vt
princeps & caput omnium, doctorq; orthodoxæ doctrinæ & immacu
latæ fidei exiſtis.Et ad finẽ epiſtolæ: Vos ergo,qui in ſumma ſpecula gra
tia dei poſiti eſtis oramus, vt minime deſpiciatis humilitatis noſtræ,& o-
mniũ Orientalium orthodoxorum ſacerdotum & populorum afflictio
nes,& deprecationes cum lachrymis oblatas: ſed ſicut luminaria vniuer-
ſo mundo verbum vitæ retinẽtes, introductas extinguite tenebras nefan
diſſimorum inſidiatorum, temporibus noſtris procaciter germinatas:
quatenus funditus extincta huiuſmodi caligine, lucifer nobis reſplende-
at per vos ſanctiſſime pater,& dogmatica definitio omnes lætificans,quã
glorioſi eccleſiæ ſancti patres,per propria pijſſime dogmata in æternæ vi

Hic nota ex confeſſione Alexãdrinæ ſyno

tæ firmam hæreditatem prædicaſſe noſcuntur,&c. Vides hic tantę ſyno
di,tot ſanctiſſimorum epiſcoporum & Chriſti confeſſorum,ex ſecunda
ipſa totius orbis eccleſia e medio Oriente & Meridie,immenſis terrarum
mari-

A mariumq́ ſpacijs diſtantium a cathedra Petri,atq́ adeo Orientalium o-
mnium orthodoxorũ,tam ſacerdotum,q̃ populorum cõfeſſione (quam
nihil dubium eſt fuiſſe & eſſe catholicæ confeſſionem eccleſiæ)quænam
a Chriſto dicta ad Petrum, pertineant etiam ad ſucceſſores eius, Rom.
pontifices,et in eius cathedra,Romana eccleſia ſingulari priuilegio perpe
tuo conſeruentur,nempe claues regni cœlorum. Illa ſupereminẽs guber-
nandi eccleſiaſticam domum autoritas, omneſq́ toto orbe terrarũ Chri-
ſtifideles ligãdi et ſoluẽdi.Item in ſubortis hæreſeon tẽpeſtatibus & pro-
cellis,docere orthodoxam doctrinam,& immaculatam fidem. In qua ne
errarent,Chriſti oratione impetratũ ipſis ſingulari priuilegio,vt verbum
vitæ fideliter retineant & conſeruent ad aliorum cõfirmationem in fide.
Ad eoſdẽ etiam pertinere, condemnare hæreſes,& omnem altitudinẽ ex-
tollentẽ ſe aduerſus orthodoxam Chriſti fidem & religionem, deijcere.

Di,quæ dicta a Chriſto ad Petrum pertineant etiã ad eius ſucceſſores Romanos pontifices.

Iam & illud perpende,quid Simoni dixerit Chriſtus, cũ magnificum
B illud Cephæ aut Petri illi nomen imponeret, & baſim caputq́ pronun-
ciaret eccleſiaſtici ędificij: Ego,inquit,dico tibi,quod tu es Cephas,hoc eſt,
lapis aut petra,& ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam,& portę
inferorum non præualebunt aduerſus eam. Poteſt autem hoc relatiuum,
eam,tam petram illam,eccleſiæ caput & fundamẽtum ,q̃ eccleſiam ipſam
deſuper ædificatam intelligi referre. Quanquã ſi ſermonis proprietatem
ſpectes,ad petrã,velut principale antecedens,vnde ſermo orditur, & pro
pter quam ſuſceptus eſt potiſſimum,quod neceſſe habent reliqua ſubſe-
qui,& non ad eccleſiam,cuius obiter mentio intercidit,magis referẽdum
intelliges. Alioqui potius, aduerſus hanc dicendum fuiſſet, q̄ hanc pro-
pinquius,eam remotius monſtret. Vtcunq́ autem hoc ipſum intelliga-
tur,ſiue quod promiſerit non præualituras infernales portas aduerſus pe
tram illam ſuperædificandæ eccleſiæ fundamẽtum,pro cuius fide ne defi
C ceret,ſed integra, ſynceraq́ ſemper perduraret, ad aliorũm confirmatio-
nem,vt iam audiſti, ſingulariter rogauit omnipotentem patrem : ſiue ad
eccleſiam ſuper Petrum ædificatam intelligatur pertinere illa promiſſio,
vtroq́ modo certum eſt, etiam ad petram illam eccleſiæ fundamentum
pertinere eandem. Nam ſi nunquam præualituræ ſint inferorum portæ
aduerſus eccleſiam,quæ Petro vt capiti adhæret & connectitur,eidemq́
veluti fundamento innititur,certũ eſt multo minus aduerſus fundamen
tum illud præualituras eaſdem. Siquidem fundamẽto euerſo,neceſſe eſt
corruere & ædificium:non autem e conuerſo,ſed poſſet ſubſiſtere funda
mentum,etiã diruto ædificio. Quare ſi ſyncera,orthodoxaq́ ſemper per-
manebit fides eccleſiæ,quæ Petro capiti indiſſolubili vnitate cohæret,ipſi
us quoq́ capitis fidem multo magis neceſſe eſt perdurare integram.

Non præualituras inferorum portas aduerſus eccleſiam, quę Petro vt capiti ac veluti fundamento vnitur.

Cum autem non præualituras infernales portas aduerſus eccleſiam ſu
per Petrũ ædificatam ſpecialiter promiſerit Chriſtus, quodnam illis im-
penderet exitium, qui ab hoc ſe capite & fundamento ſeparaſſent, haud

Exitium eccleſiarũ, q̃ ſe ſeparauerunt a cathedra Petri.

Ii obſcure

obſcure ſignificauit & innuit. Quare et orthodoxus ille Hieronymus ad D
Damaſum Rom. pontificem ſcribens: Ego, inquit, nullum primum niſi Chriſtum ſequens, beatitudini tuę, id eſt, cathedræ Petri, cõmunione con ſocior. Super illam petram ædificatã eccleſiam ſcio. Quicunq; extra hanc domum agnum comederit, prophanus eſt. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnãte diluuio. Et nunquid mẽtitus eſt vir ille ſanctiſſimus? An tibi præualuiſſe non videntur inferorũ portæ aduerſus omnes eccleſias, quæ ab hoc fundamento ſe ſeparauerunt? Nunquid illud inundationis diluuiũ iam non abſorbuiſſe videmus ac merito dolemus, quoſcũq; extra hanc arcam, extra nauiculã Petri inuenit? Vbi nunc ſunt illæ quondam ſuperbæ Orientis eccleſię? Vbi illa Conſtantinopolitana Romanæ autoritatis æmula, & quæ collatum diuinitus Petro priuilegium, toties fruſtra in totius Orientis ambiuit perniciem? Vbi centum illæ & quinquaginta tres cathedrales eccleſiæ, quæ olim ſub vno Antiocheno fuiſſe commemorantur? Vbi tot illæ Aſiæ, Syriæ, Cæſareæ, Paleſtinæ, tot Da- E
maſci, tot Apamearum quõdam florentiſſimæ eccleſiæ? Vbi illa Alexandrina cum Aegypto vniuerſa, vtraq; Arabia cum tot Thebaidis, Libyæque eccleſijs? Vbi illa Carthaginenſis? Et in Africa, Numidia, Mauritania, vbi nũc tot epiſcoporum cathedræ, ex quibus Africanorum illorum & Carthaginenſium conciliorum autores, tam multi præſules in vnum conuenere? Et vt propius ad nos accedam, vbi nunc illa Theſſalonicenſium, Corinthiorum, Athenarũ, cum Græcia vniuerſa? Nunquid non eſt demolitus eas aper de ſylua, & fera peſſima depaſta eſt? Cuius ſi cauſam diligenter, prudenterq; perquiſieris, haud aliam inuenies, quàm quod ſe diuiſerunt a fundamento eccleſiaſtici ædificij. Solas autem, atq; adeo illas oẽs, ex hoc diluuio ſupereſſe videmus, quas ſaluauit nauicula Petri, & quæ eccleſiaſtici ædificij fundamento firmiter inhæſerunt. In cæteras deſæuit eadem diuina vltio, quæ illas tribus decem, quod ſe ſeparauerant a Iuda & F
Beniamin. Et indignatus eſt, inquit, dominus omni ſemini Iſrael, & demolitus eſt eos, & dedit in direptionem: donec abijceret eos a facie ſua, quia diſſipatus eſt Iſrael a domo Dauid.

De nauicula cathedraque Petri, ꝑpetuo nobis loqui Chriſtũ vſque ad conſummationem ſeculi.

Quod ſi non verbis tãtum, ſed & factis ſuis, nos inſtruxerit Chriſtus, facile perſpicis nec illud carere myſterio, quòd tam diligenter exprimunt euangeliſtæ, videlicet quòd turbas docturus, in vnius Petri nõ alterius nauiculam aſcenderit, de qua loqueretur populo, hoc nimirum ſignificãs, quod de nauicula, cathedraq; Petri perpetuo nobis eſſet locuturus ad finem vſque ſeculi, qui ſe euſq; nobiſcum eſſe, foreque promiſit. Hanc ſolam, inquit ſacer ille Ambroſius, eccleſiæ nauẽ aſcendit dominus, in qua Petrus magiſter eſt conſtitutus, hæc ſemper ſupernatat in altum huius ſeculi: ita vt pereunte mundo omnes, quos ſuſcepit, ſeruet illæſos. Illi ſiquidẽ promiſſum eſt, quod portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam.

Cur Petrus cum eccle-

Sed nec illud myſterio vacuum eſt, quòd vnus ex omnibus apoſtolis Petrus ad

A trus ad Chriſti diuinitatē & cognoſcendā & prædicandam, cœleſtis patris reuelatione illuminatus eſt,cum ſuperædificādæ eccleſiæ petra & fundamentum conſtitueretur a Chriſto. Mihi certe etiā hoc ipſo clare ſignificaſſe videtur eccleſiaſticæ hierarchiæ capiti ac præſidi, quantū ad confeſſionem,doctrinamq; ſynceræ fidei attinet,ſingularius præ alijs adeſſe diuinā illuminationem,& linguā eius ſieri mirabilis illius ſcribæ calamum velociter ſcribentis:quantumuis moribus, vitaq; permittantur cadere.

Petrus cur ecclesiæ fundamentū pronūciaretur a Chriſto, cœlitus illuminatus eſt ad diuinitatem Chriſti præ alijs cōfitendam.

Itaq; vt hic tandem finiamus: Habes cui claues regni cœlorum Chriſtus commiſerit,cui crediderit regendam, gubernandamq; ſuam eccleſiam,quam illi autoritatem obligandi vniuerſos vinculis præceptionū ſuarum dederit,affirmans coram deo illis nos obligari. Habes quoq; ad cuius autoritatem pertineat definire ſubortas inter nos dubitationes & controuerſias. Habes denique tam cathedræ Petri, q̄ in eadem preſidentium

Epilogus demonſtratorum hactenus.

B impetratum oratione Chriſti, eiuſque fideli promiſſione conſtabilitum ſingulare priuilegium,ex dictis actiſque Chriſti non minus euidenter demōſtratum,q̄ ex ipſa eius vmbra & figura in ſynagoga veteri,ex ipſa deniq; eccleſiaſticæ ſocietatis ratione ante demonſtratum eſt. Quod etiam ipſum cum ſubſecuta(vt paulo poſt audies)comprobet rei ipſius euidētia,nec minus catholicæ eccleſiæ communis,conſonaq; cōfeſſio, qui huic derogat,haud dubie ad arcam illam non pertinet,in qua ſola ſalus eſt a diluuio huius ſeculi,ab ea ſe iam ſeparauit eccleſia, aduerſus quam nō præualent inferorum portæ,iam auulſus a baſi ædificij eccleſiaſtici, in ſe collapſus corruit,& per ſeipſum,ſuoq; ipſius iudicio damnatus eſt.

Quæ de autoritate eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, & ſingulari priuilegio eius cathedræ triplici iam medio demonſtrauimus,ex communi catholicæ eccleſiæ fide & confeſſione,ipſaq; atteſtante rerum fide,adhuc euidens facere. CAP. V.

C AVtoritatem eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis ex ipſa ratione eccleſiaſticæ ſocietatis inuentam, & tam ex vmbra & figura in ſynagoga veteri,q̄ clariſſima luce veritatis euāgelicæ,ipſiſq; Chriſti verbis, geſtiſq; comprobatam, vna cum cathedræ tam Moſaicæ, q̄ apoſtolicæ ſingulari, ſed ſuo cuiuſq; priuilegio, nunc ex ipſa etiam totius catholicæ eccleſiæ communi fide confeſſioneq;,ipſa quoq; euidenti atteſtante rerum fide,demonſtrare conabimur. Tunc enim ſecuri,certiq; eſſe poſſumus,veram nos inueniſſe in ſcripturis, germanamq; earum intelligentiam,ſi adhibita illis ſua illa amuſſi et inobliquabili regula: communi, inquam, catholicæ eccleſiæ ſenſu & ſententia, illi per omnia conſonet id, quod in ſcripturis recte intellexiſſe,inueniſſeq; confidimus.

Et quanq̄ catholicæ per orbem eccleſiæ hac de re cōmunem ſententiam,atteſtantemq; eidem ipſam rei euidentiā ex vniuerſis, quæ hoc libro deinceps tractabuntur,euidens erit cernere:hic tamen ex tenore profeſſionis orthodoxæ fidei ipſius catholicæ eccleſiæ,ſub qua reuertentes a ſchiſmate,ad gremium & cōmunionem catholicę eccleſiæ,in extremo Oriente,Septentrione & Meridie,ante annos M. recepti ſunt. Ex ipſa quoq; A-

Demonſtratur confeſſio & fides catholicæ eccleſiæ de autoritate ſui capitis & priuilegio cathedræ Petri.

Ii ij lexan-

lexandrinæ ſynodi ſynodali epiſtola hoc ſpecialiter demonſtrare conabimur. In illo Orientaliũ eccleſiarum ſchiſmate, quod per Acatium Cõſtantinopolitanum epiſcopum excitatum eſt (cuius poſt audies longam tragœdiam, euidentius comprobantem, quod hic paucioribus demonſtrare conamur) cum illius ſucceſſor Ioannes, ſeu fidelis populi votis (qui ægerrime ferebat ſe diuiſum a fundamento eccleſiaſtici ædificij, communique ſedis apoſtolicæ) ſeu Iuſtini imperatoris zelo fidei prouocatus, ad catholicæ eccleſiæ vnionem reuerti cuperet, reunirique ſuo capiti, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi, libellum profeſſionis & fidei orthodoxæ & catholicæ eccleſiæ propriæ ſuæ manus ſubſcriptione roboratum, etiam dicto in ſeipſum anathemate, ſi eum vnquam tranſgrederet in poſterum, miſit ad B. Hormiſdã eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidẽ, quo mereretur ab eo in communionẽ recipi. Cuius tenor ad verbũ inſertus legitur in eiuſdẽ Ioannis ad eũdem beatiſſ. Hormiſdã epiſtola, quã ad rei fidem hic adſcribere libuit: D E

Epiſtola Ioannis Conſtantinopolitani ad Hormiſdã.

Redditis, inquit, mihi veſtræ ſanctitatis literis, in Chriſto frater chariſſime, nuper per Gratũ clariſſimum comitem, nunc vero per Germanũ et Ioannẽ reuerẽdiſſimos epiſcopos, & Felicem & Dioſchorum ſanctiſſimos diacones, & blandum presbyterum, lætatus ſum de ſpeciali charitatis veſtræ ſanctitate, quod vnitatem eccleſiarum dei ſecundum veterum patrum requiris traditionẽ, & dilaceratores rationabilis gregis Chriſti, amore pulſare feſtinas. Certus igitur ſcito per oĩa ſanctiſſime, quia ſecundum quod vobis ſcripſi tecũ cum veritate conſentiens, omnes a te repudiatos hereticos renuo, &c. Omnibus actis a ſanctiſſimis IIII. ſynodis, Nicena, Conſtantinopolitana, Epheſina & Chalcedonenſi de confirmatione fidei, inſtituta eſſe eccleſiæ aſſentior, & nihil titubare de bene iudicatis patior, ſed & conantes in ipſis vſque ad vnũ apicem placitorum turbare, lapſos eſſe a ſancta dei generali & apoſtolica eccleſia ſcio. Et tuis verbis recte dictis euidenter vtens, per præſentia ſcripta hæc dico: Quia prima ſalus eſt, rectæ fidei regulam cuſtodire, et a patrum traditione nullatenus deuiare. Et quia non poteſt dñi Ieſu prætermitti ſententia dicentis: Tu es Petrus, & ſuper hanc petrã ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam. Atque hæc ipſa, quæ dicta ſunt, rerum comprobãtur effectibus. Quoniam in apoſtolica ſede inuiolabilis ſemper fides catholica cuſtoditur. Hæc igitur fides eſt, a qua nec cadere cupientes, ſed patrum ſequentes in omnibus conſtituta, anathematizamus omnes hæreſes, & præcipue Neſtorium hæreticum, qui quondam Conſtantinopolitanæ vrbis fuit epiſcopus, dãnatum in concilio Epheſino, a beato Celeſtino papa vrbis Romæ, & a venerabili Cyrillo epiſcopo Alexandrinæ ciuitatis, & vna cum illo anathematizamus & Euticetẽ & Dioſchorum Alexandrinæ ciuitatis epiſcopũ, damnatũ in ſancta ſynodo Chalcedonẽſi, quam venerãtes ſequimur & amplectimur, quæ ſequẽs ſanctam Nicenã ſynodum, apoſtolicam fidem prædicauit. His coniungentes Timotheum parricidam, F

Confeſſio, ſub qua reuertentes a ſchiſmate, ad gremiũ catholicæ eccleſiæ recepti ſunt.

Hellu-

A Hellum cognominatum, anathematizamus, & huius diſcipulū, & ſequacem in omnibus Petrum Alexandrinum ſimiliter condemnantes. Anathematizamus ſimiliter Acatium, quondam Cōſtātinopolitanæ vrbis epiſcopum, cōplicem eorum & ſequacem factum, nec nō perſeuerantem in eorū communione & participatione. Quorum enim quis cōmunionem amplectitur, eorum etiam ſimilem adiudicationem in condēnatione conſequitur. Simili modo & Petrum Antiochenum condemnantes anathematizamus cū ſequacibus ſuis, & omnibus ſupradictis. Vnde probamus & amplectimur epiſtolas oēs beati Leonis papæ vrbis Romę, quas conſcripſit de recta fide. Quapropter, ſicut prædiximus, ſequētes in omnibus ſedem apoſtolicam, prædicamus etiā omnia, quæ ab ipſa decreta ſunt. Et propterea ſpero in vna cōmunione vobiſcum, quam apoſtolica ſedes prædicat, me futurum, in qua eſt ſemper integra deuotio Chriſtianæ religiōis & per-
B fecta ſoliditas. Promittens in ſequenti tempore ſequeſtratos a cōmunione eccleſiæ catholicæ, id eſt, in omnibus non cōſentientes ſedi apoſtolicæ, eorum nomina inter ſacra non eſſe recitanda myſteria. Quod ſi in aliquo a profeſſione hac mea deuiare tentauero, his, quos condemnaui, etiam per condemnationē propriam, conſortē me eſſe profiteor. Huic vero profeſſioni ſubſcripſi manu mea, & direxi per ſcripta tibi Hormiſdæ ſancto & beatiſſ. fratri & papæ magnæ Romæ, per ſupradictos Germanū & Ioannem venerabiles epiſcopos, Felicē & Dioſchorum diacones, & Blandū preſbyterum. Huic ſuæ profeſſioni propria manu ſubſcripſit in hæc verba:

Ioannes miſericordia dei epiſcopus Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, nouellæ Romæ, huic meæ profeſſioni cōſentiens omnibus ſupradictis ſubſcripſi ſanus in domino. Dat. mēſe Martio, die XXVIII. Indictione XI. Conſulibus domino Iuſtino imperatore Auguſt. & Heradio IIII. CC.

Eiuſdē libelli profeſſionis & fidei catholicæ eccleſiæ tenorem, idē Hor-
C miſda inſeruit ſuis literis ad Hiſpaniarū epiſcopos: vt ſi quis (ſuper quo conſuluerant) Orientalium clericorum a prædicto ſchiſmate veniens, eccleſiaſticam ab eis communionem poſceret, ſecundum eius formam admitteretur, ſecundum quam & de Thraciæ & Scythiæ, Illyricique partibus, ſimiliter & Syriæ, affirmat multos fuiſſe receptos, gaudentes ad recta confluere, & deuia declinaſſe.

Vides itaq;, quæ ſit & fuerit fides catholicæ per orbem eccleſiæ, videlicet vt ſalus noſtra præcipue cōſiſtat in cuſtodia rectæ fidei, & traditionis paternæ, ſeu eccleſiaſticæ: vt infallibilis illa Chriſti ſententia, qua Simonē petrā conſtituit, & fundamentum ſuperædificandæ eccleſiæ, nunq̄ deficiat in eius cathedra, eiuſdemq; præſidibus & pontificibus, comprobante hoc ipſa rei euidentia, ſubſecutiſq; effectibus, vt eius decretis & p̄ceptis oēs obedientiā debeant, vt in omnibus ſequi eius fidē: in qua eſt & cōſeruatur integra, inuiolabilis, perfectaq; Chriſtianæ religionis & fidei ſoliditas, cuius eandem agnoſcunt & prædicant ducē & magiſtram, vt apoſto- *Nota cōfeſſionem catholicæ eccleſiæ.*

licæ ſedi nõ conſentiẽtes,ſequeſtrati ſunt a cõmunione catholicæ eccleſię. D

Carthaginenſis eccleſiæ ſchiſma & reconciliatio.

Simili fere tenore Carthaginenſis eccleſia ſub Bonifacio II. reconcilia-
ri meruit,quæ ſub Bonifacio I.& B.Celeſtino,aduerſus Romanam eccle
ſiam ceruices ſuas erigere cœperat, autore Aurelio Carthaginenſi epiſco
po:cui graue videbatur, ꝙ a tranſmarinis illis eccleſijs epiſcoporum iudi
cia ad huius ſedis examen referri oporteret. Volebat eñ comprouincia-
lium ea in re vltimum,ratumq́ʒ abſq́ʒ retractatione manere iudicium.Cu
ius occaſione, etiam in VI. Carthaginenſi ſynodo, illa de Niceni concilij
canonibus diſceptatio exorta eſt:præſertim ſuper eo,quo id expreſſe con
ſtitutum fuerat ab illis ſanctiſſimis patribus,quam poſt latius explicatu-
ri ſumus tragœdiam.Itaq́ʒ cum etiam poſt illum Aurelium, nõnulli eius
in Carthaginenſi eccleſia ſucceſſores, exempli quoque imitatores fierent,
debitamque & conſuetam obedientiam detrectarent Romanis pontifi-
cibus,prolaberenturq́ʒ ob id in multos,varioſq́ʒ errores, qui ſemper vna E
cũ ſchiſmate veniunt,& diſſoluto eccleſiaſticæ diſciplinæ vigore, in Afri
cana illa eccleſia,magna iam exorta eſſet omnium ordinum confuſio, tot,
tantiſq́ʒ prædeceſſorum ſuorꝫ, & totius illius eccleſię malis edoctus Eula
lius Carthaginenſis epiſcopus,vna cum cæteris Africanæ eccleſiæ epiſco
pis,ad gremium matris eccleſiæ,& apoſtolicæ ſedis obedientiam ſuppli-
ces recurrerunt,& communionem humiliter expetentes,eã obtinuerunt
a præfato Bonifacio,ſub huiuſmodi ſuæ profeſſionis libello.

Profeſſio fidei catholicæ eccleſię, ſub qua reconciliari meruit. Nota profeſſionẽ & anathema.

Prima ſalus eſt rectæ fidei regulam cuſtodire, & a patrum conſtitutis
nullatenus deuiare. Et quia nõ poteſt domini noſtri Ieſu Chriſti præter-
mitti ſententia dicentis: Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo ec
cleſiam meam, & portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam: &
hæc quæ dicta ſunt,rerum comprobantur effectibus,quia in ſede apoſto
lica extra maculam ſemper eſt catholica ſeruata religio. De qua ſpe & fi-
de minime ſeparari cupientes,& patrum ſequentes conſtituta, anathema F
tizamus omnes, qui cõtra ſanctam Romanam & apoſtolicam eccleſiam
ſuperbiendo ſuas erigunt ceruices,ſequentes in omnibus apoſtolicam ſe-
dem,& prædicantes eius omnia conſtituta:& per omnia ſpero,vt in vna
communione vobiſcum,quam apoſtolica ſedes prædicat,eſſe merear.In
qua eſt integra & vera Chriſtianæ religiõis & perfecta ſoliditas. Promit
tens ſequeſtratos a communione eccleſiæ catholicæ,id eſt,non conſentien
tes ſedi apoſtolicæ, eorum nomina inter ſacra non eſſe recitanda myſte-
ria.Quod ſi in aliquo a profeſſione mea deuiare tentauero,his quos dam
naui,complicem me eſſe mea ſententia profiteor. Hanc autem profeſſio-
nem meam mea manu ſubſcripſi,& Bonſſacio ſancto & venerabili papę
vrbis Romæ direxi:damnans & anteceſſores,& ſucceſſores meos, & o-
mnes,qui ſanctæ Romanæ & apoſtolicę eccleſiæ priuilegia caſſare nitun
tur.Hactenus libelli tenor.

Hæc autem ita geſta, euidenter cõprobat eiuſdem Bonifacij ad Eula-
lium

A liũ Alexandrinum epiſtola, qua Carthaginenſis illi eccleſiæ reconciliatio-
nem ſignificat, cui prædicti libelli tenorem ad verbum inſeruit, quam ad
veritatis fidem viſum eſt haud alienum adſcribere.

Bonifacij Ro. pontifi cis ad Eulaliũ Alexan. epiſtola hiſtoriæ prædicta teſtimoniũ perhibens.

Bonifacius epiſcopus Eulalio epiſcopo ſalutem: Olim, & ab initio tan
tam percepimus a beato Petro apoſtolorum principe fiduciam, vt habea
mus autoritatem vniuerſali eccleſiæ auxiliãte domino ſubuenire, & quic-
quid nociuum eſt, autoritate apoſtolica corrigere & emendare. Ad hoc
enim diuinæ diſpoſitionis prouiſio gradus & ordines conſtituit eſſe di-
ſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores
minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuerſita-
te connexio & recte officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorũ. Neq;
enim vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus
eam differentiæ ordo ſeruaret, &c. Quia igitur vnumquodque ſalubriter
tunc completur officium, cum fuerit vnus ad quem recurri poſſit prępo
B ſitus, vota noſtra charitatem tuam latere noluimus, ne qui particeps fuit
ſollicitudinis, gaudiorũ fructus reddatur extorris. Et ideo Carthaginen-
ſem eccleſiam ad communionem noſtram rediſſe, domino propitiante,
præſentibus ſignificamus alloquijs, & mandatorũ quæ legatis noſtris de-
dimus, ſeriẽ in omnibus fuiſſe cõpletam. De qua parte vt ad dilectionem
tuam plenius perfecte gaudium perueniret, libellum Eulalij fratris & cõ-
ſacerdotis noſtri, Carthaginenſis epiſcopi, & Iuſtiniani clemẽtiſſimi prin-
cipis Orientis ſacrarũ literarũ exemplaria, pariter credidimus deſtinanda,
indicantes nihilo minus per Orientis partes, plurimos epiſcopos ſic feciſ
ſe. Supereſt, vt a nobis competẽtibus precibus exorata diuinitas cõcedat,
quatenus de aliarum quoq; eccleſiarum redintegratione gratulemur. Au
relius enim prædictæ Carthaginenſis eccleſiæ olim epiſcopus cum col-
legis ſuis inſtigante diabolo, ſuperbire temporibus prædeceſſorum no-
C ſtrorum Bonifacij atque Celeſtini contra Romanam eccleſiam cœpit.
Sed videns ſe modo peccatis Aurelij Eulalius a communione Romanæ
eccleſiæ ſegregatum, humilians recognouit ſe, pacem & communionem
Romanæ eccleſiæ petens. Et ſubſcribendo vna cum collegis ſuis damna-
uit omnes ſcripturas quæ aduerſus Romanę eccleſiæ priuilegia quoquo
ingenio factæ fuerunt. Exemplar autem precum & libelli eius hoc eſt: Pri
ma ſalus, &c. quemadmodum a nobis adſcriptum eſt. Committit dein-
de eidem Eulalio Alexandrino ſuas vices in reliquis (ſi qui adhuc extra
eſſent, & ad gremium catholicæ eccleſiæ humiliter recurrerent) reconci-
liandis & recipiendis, forma illi præſcripta quã obſeruare deberent, quæ-
dam illius prudentiæ plenarie committens, quędam etiam ſuo iudicio re-
ſeruans quæ volebat ad huius ſedis noticiam ſpecialiter referri. Vides &
hic rurſus catholicæ per orbem diffuſæ eccleſiæ orthodoxam fidem. In
ſede apoſtolica fidem catholicã extra maculam ſemper cõſeruari, atq; in-
tegrã, veram, perfectãq; Chriſtianæ religionis ſoliditatẽ. Vides anathema

effici,nec ad corpus catholicæ eccleſiæ pertinere,quiſquis ſuperbiẽdo aduerſus apoſtolicã ſedem atq; eius quæ ſupra adſtruximus,ſingularia priuilegia ſuas ceruices erigit. Vides vt eandem omnes ſequi oporteat, & omnia eius decreta & præcepta obſeruare. Et veriſſimum eſſe q̃d dixit ille Bonifacius,non aliter multitudinem in officio cõtineri poſſe,niſi ſit vnus ad quem recurratur præpoſitus. Eandem plane catholicæ eccleſiæ confeſſionem orthodoxæ fidei de prædictis omnibus eſt perſpicere in illa Alexandrinę ſynodi orthodoxorũ epiſcoporum(cum Arrianorũ graui perſecutione premerentur) ad Felicem Romanum pontificem ſupra citata ſubinde a nobis ſynodali epiſtola. Quæ quoniam prolixa eſt, totaq; conformis in eandem,quam audiſti,ſententiam , ex ea ſequẽtia decerpſimus, vt ex quibus totius catholicæ & orthodoxæ per orbem eccleſiæ ſententiam poſſis euidenter intelligere. Eſt autem in hæc verba: D

Eandem catholicæ eccleſię orthodoxæ fidei profeſſionẽ ex ſynodali epiſtola Alexandrini cõcilij demonſtrare.

Synodalis epiſtola Alexandrini cõcilij.

Domino beatiſſimo & honorabili,ſancto patri Felici,ſanctę ſedis apoſtolicæ vrbis Romæ papæ,Athanaſius,& vniuerſi Aegyptiorum , Thebaidorũ & Libyorum epiſcopi,in ſancta Alexandrina ſynodo,gratia dei congregati. Deinde poſt pleraq;:Quia apoſtolicis veſtra beatitudo viſcebus commota per tribulationem noſtram,nos omnes hortata eſt ad tuitionem catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ in vnum conuenire,& de noſtra oppreſſione,canonice & vnanimiter tractare , ſatagentes ne aliqua de eis, quæ nobis creditæ ſunt,rationabilibus ouibus a beſtijs capiatur. Ideo pater beatiſſime,quia ſemper anteceſſores noſtri , & nos a veſtra apoſtolica ſancta ſede auxilium hauſimus, & noſtri vos curã habere cognouimus, præfatam apoſtolicam & ſummam ſedem,iuxta canonum decreta expetimus,vt inde auxilium capiamus,vnde prædeceſſores noſtri ordinationes, & dogmata acceperunt. Ad eam quoq; quaſi ad matrẽ recurrimus, vt eius vberibus nutriamur. Quomodo non poteſt mater obliuiſci infantem ſuum:ſic & vos nolite obliuiſci nos vobis commiſſos,quoniam non leuibus nos inimici noſtri implicauerunt,& q̃tidie magis implicare moliuntur afflictionibus,ferroq; conſtringere minitantur,niſi eorũ cõſentiamus opinionibus:id quod nequaq̃ vobis incõſultis agere præſumimus, canonibus quippe iubentibus , de maioribus cauſis nos abſq; Romano pontifice nihil debere decernere. Ideoq; ad propoſitum recurrentes , &c. veſtræ apoſtolicæ ſedis imploramus auxiliũ,quia vt credimus,nõ deſpexit deus preces cum lachrymis ſibi oblatas ſeruorum ſuorũ,ſed ob id vos, prædeceſſoreſq; veſtros apoſtolicos,videlicet præſules,in ſummitatis arce cõſtituit dominus,omniũq; eccleſiarum curam habere præcepit:vt nobis ſuccurratis, nos tuentes (cui omne epiſcoporum iudicium eſt commiſſum)liberare ab hoſtibus noſtris non negligatis. E F

Apoſtolicę ſedis ac eius præſulum,q̃ confeſſa toto orbe & ab omnibus expetita autoritas , vt mater Chriſtianitatis.

Canones eccleſiaſticos iubere,ne q̃d incõſulto Ro.põtifice in maioribus cauſis vsq̃ decernatur.

Cur neceſſitas præſidis in hierarchia eccleſiaſtica.

Nã ſcimus in Nicena magna ſynodo CCCXVIII. epiſcoporum , ab omnibus cõcorditer eſſe roboratum,nõ debere abſq; Romani pontificis ſententia cõcilia celebrari,nec epiſcopos damnari. Licet hæc & alia q̃ plura ne-

Niceno cõcilio confirmatos antiq̃s canones,

A ra neceſſaria ab hæreticis (qui nos quotidie infeſtãt, & perdere nituntur, vt facilius nos capere poſſint) ſint ſynodica capitula incenſa, nobiſcꝙ ſublata. Qua de re, hac inuenta occaſione indifferenter, omni canonica & apoſtolica poſtpoſita autoritate, nos vi a proprijs, vobis inconſultis, illicite expellunt ſedibus, oueſcꝙ nobis a Chriſto domino, apoſtolica cõmiſſas gratia, inuadunt, gradibus priuant, & quod peſſimum eſt, & omnibus Chriſtianis legibus inimicum, perdere decertant.

ne pr̃ter ſententiã Romani põtificis, aut celebrent cõcilia, aut dãnentur epiſcopi.

Vos ergo, vt ſemper veſtræ ſanctæ ſedi conſuetudo fuit, periclitantibus ſubuenite, oppreſſos roborate, taliacꝙ prohibete, & leges imponite, vt apoſtolica doctrina, quæ in vobis eſt, cito ad victoriam iudicium perducere valeat noſtrum, noſcꝙ apoſtolorum ſuffragante principe Petro ab imminentibus periculis liberare.

Officiũ p̃ſidis in hierarchia eccleſiaſtica.

Deinde memorantes etiam ſtatuti Niceni concilij de ordine & modo
B obſeruando in accuſationibus epiſcoporum: Similiter, inquiunt, & a ſupradictis patribus eſt definitum conſonanter, vt ſi quiſquam epiſcoporꝫ, aut metropolitanum, aut comprouinciales iudices ſuſpectos habuerit, veſtram ſanctam Romanam interpellet ſedẽ, cui ab ipſo domino poteſtas ligandi & ſoluendi, ſpeciali eſt priuilegio ſuper alios conceſſa. Ipſa enim firmamentum a deo fixum & immobile percepit, quoniã ipſam formam vniuerſorum titulorum luciſſimam dominus Ieſus Chriſtus veſtram apoſtolicã conſtituit ſedem. Ipſa enim eſt ſacer vertex & cardo, in quo omnes vertuntur, ſuſtentantur & releuantur.

Appellationes ex toto orbe ad ſedem apoſtolicam.

Deinde ipſum affirmantes (vt ſuperiori capite audiuiſti) Petrum autoritate & officio, & baſim, caputcꝙ eccleſiaſtici ædificij, cui commiſſæ ſint a Chriſto claues regni cœlorum, & illa ſupereminens ligandi, ſoluendique poteſtas. Ad quem pertineat & hęreſes damnare, & orthodoxam omnibus, ſanamcꝙ fidem docere & præſcribere.

Romanus põtifex offi cio & autoritate Petrus, & baſis caputcꝙ eccleſiæ etc.

C Igitur, inquiũt, ne deſpicias pater tuorum patrum pietatem, bonamcꝙ intentionem: ſed ſicut illi patres, prædeceſſoreſcꝙ noſtros a multis liberauerunt oppreſſionibus & anguſtijs: ita & nos liberare digneris.

Nam fuit ſemper veſtrę apoſtolicæ ſedi poteſtas iniuſte damnatos, & vel excõmunicatos, poteſtatiue autoritate ſua reſtituere, & eis ſua omnia reddere, illosque qui eos condemnauerunt aut excommunicauerunt, apoſtolico punire priuilegio: ſicut etiam noſtris & anterioribus cognouimus actum temporibus. Deinde poſt pauca in hæc erumpunt verba: O ſanctiſſime pater patrũ abſcinde blaſphemias & iactantiam vaniloquorum, & inſidiantium infeſtationes, nos & fratres noſtros opprimentiũ & perdere volentium, qui ad vos quaſi ad caput cõfugimus, vt veſtro fulti auxilio liberemur, & vobis, nobiſcꝙ commiſſas Chriſti oues, a luporum ore, domino adminiculante, antequam deglutiantur, eripiamus.

Apoſtolicæ ſedis autoritatẽ iniuſte dãnatos reſtituere, & iniq̃s iudices apoſtolico punire priuilegio.
Nunq̃ licuiſſe quicq̃ attentare in præiudiciũ appellationis ad apoſtolicã ſedẽ interpoſitæ.

Necꝙ enim fas eſt apoſtolicæ ſedi, ſupplicum ſcripto, aut ſine ſcripto, oblatas preces deſpicere: ſed vt cõdecet, & priuilegium veſtræ ſedis eſt, &

Semper licuiſſe apo-

nos,

ſtolicæ ſedi ex toto orbe cõcertãtes coram ſe euocare.

nos, & illi noſtri aduerſarij, regulariter conuocemur, & ante vos de noſtris obiectionibus cum omni probitate concertemus: ſicut prædeceſſores noſtri penes veſtros fecerunt anteceſſores, & ſicut canonica in prædicta ſancta ſynodo docent inſtituta. D

Hic vide, ve ante annos mille ducẽtos illi tot S. põtifices affirmẽt antiquis regulis ſancitum, ne q̃d toto orbe ſup cauſis epiſcopoꝝ definiret incõſulto Ro. pontifice. Mutua officia p̃ſidis et ſubditorũ.

Antiquis enim regulis ſancitum eſt, vt quicquid quamuis in remotis & lõge poſitis prouincijs ſuper epiſcoporum querelis, & accuſationibus ageretur, non prius accipiendum eſſet, q̃ ad noticiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet pronunciatio prolata, quę firmaret aut infirmaret, &c. ne paſſim ab accuſatoribus aut calumniatoribus columnæ conuellerentur eccleſiæ.

Ecce enim dei eccleſia non leuiter perturbatur, columnæq; eius nimis infeſtantur, atq; a prauis hominibus amoueri nituntur. Chriſtianoꝝ vero voces & gemitus epiſcopoꝝ, longe lateq; reſonant, nouitates inſurgũt, calumniæ creſcunt, perſecutio graſſatur, perditio fit populorũ. Veſtrum itaq; eſt, nobis manum porrigere, quia vobis commiſſi ſumus: veſtrũ eſt nos defendere & liberare, noſtrumq; eſt a vobis auxiliũ expetere, veſtris parere iuſſionibus. E

Ro. pontificis officiũ, extirpare hæreſes, & orthodoxã fidem definire. Verbũ vitæ in cathedra Petri fideliter retineri ad aliorum confirmationem.

Tandem concludentes epiſtolam, orant eum in ſumma eccleſiæ ſpecula dei gratia poſitum, non deſpicere, non ſolum ipſorum, ſed & Orientalium omnium orthodoxorum, tam populorum, q̃ ſacerdotum deprecationes oblatas cum lachrymis: ſed ſicut, inquiũt, luminaria vniuerſo mundo verbum vitę retinentes, introductas extinguite tenebras nephandiſſimoꝝ temporibus noſtris procaciter germinatas, quatenus funditus extincta huiuſmodi caligine, lucifer nobis reſplendeat per vos ſanctiſſimus pater, & dogmatica definitio omnes lætificans, quam glorioſi eccleſiæ ſancti patres, in æternæ vitæ firmam hæreditatem prædicaſſe noſcuntur.

Incolumem te & beneplacitum deo ſanctiſſime pater patrum, orãtem pro nobis dominus cuſtodiat in æuum.

Quam sit facienda sit prædicta confeſſio.

Hæc non Romanus, ſed Alexandrinus ſecundæ ſedis pontifex: neq; is qualiſcunq;, ſed ſanctus ille vereq; magnus & glorioſus Chriſti confeſſor Athanaſius, cuius fides, tot perſecutionibus, tot exilijs, probata eſt: neque is vnus, ſed vniuerſi vna Aegyptiorum, Thebaidorum & Libyorum orthodoxi epiſcopi. In quibus nũquid dubitabimus viguiſſe illum Chriſti ſpiritum? tam multis? tam ſanctis? tot perſecutionibus pro Chriſti nomine, eiuſque orthodoxę fidei confeſſione, tanquam aurum in igne probatiſſimis, & in hoc vnum congregatis & conuenientibus, vt orthodoxam fidem aduerſus Arrianam tuerentur perfidiam, cum ipſe Chriſtus affirmet etiam duobus aut tribus in nomine ſuo congregatis ſe intereſſe medium? Nunquid hos iſta confinxiſſe adulationis ſtudio vlla ſuſpicio eſt? Nunquid vt Romanæ eccleſiæ (cum reuera non eſſet) autoritatem ſupra ſe efferrent & ſtatuerent? Nunquid alia prædicaſſe, q̃ ipſa erat rei veritas, q̃ ipſa tenebat catholica & orthodoxa per orbem eccleſia? F

Audis

A Audis autem q̃ non obſcure,q̃ non dubie,ſed veluti omnibus notoriam,vniuerſoq; orbi confeſſam ac recognitã,eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis,atq; apoſtolicæ eius ſedis autoritatem, & quale ſupra adſtruximus, ſingulare priuilegium,q̃ recurrant ſupplices ad cathedram Petri,ad ſummam & apoſtolicam ſedem,tanquã ad vbera matris Chriſtianitatis vniuerſæ,tanquam ad ſacrum verticem,& caput hierarchiæ eccleſiaſticæ.Inde auxilium expetentes,vnde fatentur ſuos prædeceſſores, & ordinationes,& dogmata,& ſubleuationes accepiſſe.

Audis hos confitentes ac prædicantes, ꝙ canones eccleſiaſtici ,omnes maiores eccleſiaſticas cauſas,huius ſedis diſcuſſioni reſeruarint. Et propterea in ſummitatis arce conſtitutos a domino Romanos pontifices omnium illius eccleſiarum cura demandata, vt per præſidentis vnitatem & autoritatem pax & vnitas Chriſtiana conſeruaretur in eccleſia:ne qui opprimerentur iniuſte,ne eccleſiarum paſtores aduerſum ſeſe tumultu-

B arentur,& tot fierent ſchiſmata,quot ſacerdotes:ne ille ſacer ordo confunderetur eccleſiæ:fuiſſeq; ſemper ab initio eam huic ſanctæ ſedi conſuetudinem,vt ſubueniret periclitantibus,releuaret oppreſſos,leges q; præſcriberet,per quas malorum cohiberetur improbitas,& triumpharet doctrina apoſtolica.

Audis inſuper apoſtolicæ ſedis ſemper eam fuiſſe autoritatem, iniuſte damnatos,ſua autoritate poteſtatiue reſtituere,& iudices iniquos apoſtolico punire priuilegio.Id quod teſtãtur etiam ſuis, etiam anterioribus factum temporibus. Vt nunquam licuerit appellationem ſeu verbo, ſeu ſcripto ad apoſtolicam ſedem cuiquam contemnere,aut ei non reuerẽter deferre. Vt eius iuris & priuilegij fuerit,quoſuis inter ſe concertantes e toto orbe terrarum,etiam vltra marinis partibus, etiam primarum ſedium antiſtites,coram ſe euocare,vtq; ſic euocati quemadmodum tenebantur,

C ita etiã comparere conſueuerint & ſuas inter ſe querelas coram eadem ſede canonice proſequi,atq; inde ſuum reportare iudicium. Sicut,inquiũt, prædeceſſores noſtri,penes veſtros fecerũt anteceſſores.Cuius veritatem adhuc poſt clarius intelliges.

Audis præterea, vt ante mille ducentos annos teſtati ſint illi tot tantique pontifices, non tunc nuper & a recenti eorum memoria, ſed ab antiquis temporibus, antiquis regulis ſancitum fuiſſe in eccleſia Chriſti: vt quicquid quamuis in remotis longinquisq; prouincijs, ſuper quorumlibet epiſcoporum querelis ageretur,non ante firmitatem & robur obtineret,q̃ ad huius ſedis eſſet relatum noticiam, etiam firmatum aut infirmatum autoritate & iudicio,quod etiam in cœlis ratum haberi ipſe nobis Chriſtus atteſtatus eſt. Vt confundatur cæca Lutheri & ſuorum impudentia & impudentiſſima ignorãtia(ſi tamen confundi & erubeſcere poterunt)qui non ita nuper,atque adeo a noſtra memoria dicunt Romanam ſe extuliſſe eccleſiã,& ſibi vendicaſſe primatum ſuper alias eccleſias. Lutheri impudẽs ignorantia.

Idq;

Idque contra omnem antiquitatem vetuſtamque hiſtoriam, quam nec D ſalutaſſe vnquam mihi videntur a limine, contra primitiuæ eccleſiæ ritum & exemplum, contra ipſam denique Chriſti vocem. Quorum hominum prodigioſa dicam impudentia, an ignorantia, in progreſſu adhuc erit illuſtrior.

Audis deniq; vt ab vno Romano pontifice eiusq; cathedra, expectetur ab orbe toto dogmatica veræ fidei definitio, oẽs lætificans, per quam extincta hæreticæ prauitatis caligine orbi lucifer reſplendeat. Vides ſacram ancoram, ad quam in quacunque aduerſarij machinatione exorta hæreticæ impietatis tempeſtate ſancti patres omnes & toto orbe orthodoxi ſemper confugerunt: vt in qua extra maculam ſemper ſit conſeruata fides catholica, & integra, vera, perfectaq; Chriſtianæ religiõis ſoliditas.

Fidem, ſententiam ac definitionem apoſtolicæ ſedis ſemper concordare cum orthodoxa fide & ſententia catholicæ eccleſiæ. Proinde ipſam eſſe tertium indubiæ veritatis eorum, quæ certa nobis fide tenenda, credendaq; ſunt, principium. CAP. VI.

Principia demõſtrationis orthodoxæ fidei tria. Scriptura canonica. Eccleſiaſticæ traditionis autoritas, & in q̃ ea cõſiſtat.

DEmonſtrauimus libro primo duo nos habere certa noſtræ fidei principia, & ex quibus certo demonſtrari poſſit, quid ad fidem noſtram religionemq; pertineat, nempe canonicam ſcripturam & eccleſiaſticæ traditionis autoritatem, quam euidenter ſit perſpicere, etiam ſine ſcripto, etiam abſq; definitione ſynodica, in conſona videlicet fide atq; obſeruatione totius ab initio eccleſiæ, vt quam certum eſt deſcendiſſe ex viua traditiõe apoſtolica. Et quoniam ſcripturas ſuo quilibet ſenſu intelligit, nec vſquam ita ſunt apertæ, vt ab hæreticorũ vi fraudeq; ſe prorſus vindicent, vt quouis flecti, trahi, detorquerive, non ſe patiantur a callido verſutoque ingenio: in omni fluctuatione, dubitatione, exortaq; nouitate hæretica ad catholicæ eccleſiæ communem ſenſum, velut ad ſacram ancoram, velut ad inflexibilem columnam, roburq; & firmamentum veritatis, velut ad indubitatam orthodoxæ veritatis regulam, & magiſtram rectæ intelligentiæ ſcripturarum omnium, q̃ ad ipſas ſcripturas potius confugiendum docuimus. E F

Vt nõ ſuffecerint eccleſiæ dicta duo certa rectæ fidei principia, ſed tertio opus habuerit, quod eſt apoſtolicæ ſedis autoritas.

Sed quoniam inter illos hæreticæ perſecutionis turbines, tempeſtates & procellas, quibus ab ipſis pene fundamentis vniuerſum fere terrarum orbem concuſſum aliquando, paulo poſt clariſſime intelliges, non erat quorumlibet, nec in ſingulis facile illum perſpicere atque intelligere. Itaq; ne inter eiuſmodi turbas & fluctus incerti fluctuarentur Chriſtifideles, circunferrenturque omni vento doctrinæ, eccleſiæ ſuæ prouidens miſericordiſſimus dominus, ſpeculam quandam inter nos conſtituit, cathedram videlicet apoſtolorum, & totius eccleſiaſticæ hierarchiæ principis Petri, ad quam facilis cuiq; pateret recurſus, quam in omni dubitatione poſſet facile conſulere. In ea ſingulari priuilegio incorruptam ſemper ſeruans apoſtolicam illam doctrinam & traditionem, quam viua voce ab initio ab ipſis accepit apoſtolorum principibus, ipſamque catholicę fidei & Chriſtianæ religionis integritatem ac ſoliditatem, continuaque orthodoxo-

A doxorum in ea epiſcoporum ſucceſſione propagaret ad finem vſq; ſeculi,ad quam inter fluctus & turbines eiuſmodi, velut ad certam orthodoxæ veritatis magiſtram,& regulam reſpicerent, quam ſequerentur, quicunq; errare nollet Chriſtifideles. Et vnde omniũ ad eandem relatarum quæſtionum certa omnibus veritas expectanda foret. Quod cum Moſaicæ illi cathedræ diligenter prouiſum fuiſſe a domino, ſupra demonſtrauerimus,nunquid ſuæ Chriſtum eccleſię tanta in re defuiſſe credendum eſt: præſertim quem audiſti rogaſſe ſingulariter pro fide Petri eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis,ne vnquam deficeret ad confirmandos fratres in fide. De quo ſi inſuper certam ſemel acceperimus catholicæ per orbem eccleſiæ confeſſionem & ſententiam, iam tertium nobis partum demonſtratumque erit indubiæ veritatis eorum,quæ certa fide tenenda credendaq; nobis ſunt,principium,nempe fides,ſententia ac definitio ſedis apoſtolicę.

B Ita enim quamcunq; huius fidem intellexerimus,definitionem & ſententiam,eandem catholicæ eſſe eccleſiæ iam certi erimus. Quanquam autem catholicæ per orbem eccleſiæ,certam de hoc fidem, confeſſionem, & ſententiam,præcedenti capite euidenter demonſtrauerimus ex tenore profeſſionis orthodoxæ fidei,ſub qua toto Oriente, Meridie, & Septentrione,a ſchiſmate reuertentes meruerũt ad communionem apoſtolicæ ſedis,& catholicæ Chriſti eccleſiæ recipi(quam eiuſdem catholicæ eccleſiæ fuiſſe fidem & confeſſionem nihil dubitandum eſt. Nam quos ſeparauerat fidei confeſſioniſq; diuerſitas,eoſdẽ catholicæ eccleſiæ rurſus recõciliauit fidei confeſſioniſq; vnitas) Quæ vt audiſti, clariſſime affirmat infallibilem illã Chriſti ſententiam,qua Simonẽ,petram fundamentũq; ſuperædificandæ eccleſiæ conſtituit, nunq̃ deficere in eius cathedra & ſucceſſoribus,hoc ipſum comprobante rei euidẽtia,ſubſecutiſq; effectibus, quod aduerſus illam cathedram portæ inferorum nunquã præualuerunt. Imo

Apoſtolicæ ſedis autoritatẽ eſſe orthodoxæ fidei regulã, ex catholicę eccleſiæ fide & cõfeſſione demõſtrare.

C q; in eadem fides catholica extra maculam ſemper conſeruata ſit, & Chriſtianæ religionis integra,vera,perfectaque ſoliditas. Idem comprobat tot orthodoxorum & ſanctiſſimorum epiſcoporum in Alexandrinam ſynodum conuenientium ſynodalis epiſtola, qua omnes illi atteſtantur & confitentur,verbum vitæ in ea cathedra fideliter retineri ad aliorum confirmationem,atq; ad extinguendas vbiq; exortas hæreticorum tenebras. Indeq; a toto orbe expectari dogmaticã definitionem exortarũ vbicunq; controuerſiarũ & dubitationũ,quam omnes ſequi oporteat. Cui etiã vniuerſam(quam poſt explicabimus) primitiuæ eccleſiæ intelliges atteſtari hiſtoriam. Hic tamen aliquot ſanctorum patrum,in quibus illum catholicæ eccleſiæ communem ſenſum facile erit intelligere ac perſpicere,addemus hoc ipſum confirmare & adſtruere teſtimonijs.

Idem ex cõſenſu ſanctorũ patrũ cõprobare.

Irenæus ille beatiſſimus Polycarpi Ioannis diſcipuli auditor,aduerſus Valentinũ cæteroſq; ſui ſeculi hæreticos (vt primo libro explicauimus) oſtendens,quæ nam eſſet vera apoſtolorum doctrina, affirmat eandem per-

Irenæi teſtimonio li.9.

perſpici in eccleſijs vniuerſis,quæ (modo orthodoxæ ſint,& membra catholicæ eccleſię)adhuc hoc ipſum obſeruant,quod ab initio traditum receperunt ab apoſtolis. Aduerſus hæreticos tamen, vt inefficacem aut vt infinitum per vniuerſas eccleſias diſcurſum fugiens, vnam ex omnibus & pro omnibus profert maximam,vt dicit,antiquiſſimam,atq; omnibus cognitam Romanam eccleſiam,atq; eius fidem proferēs,confundit vniuerſos,qui ſcripturis confundi non poſſunt,hæreticos. D

Quoniam igitur,inquit,valde longum eſſet omninm hic eccleſiarum enumerare ſucceſſiones, maximæ & antiquiſſimæ ac ab omnibus cognitæ a glorioſiſs. duobus apoſtolis Petro & Paulo fundatæ eccleſiæ, eam quam habet ab apoſtolis & annunciatam omnibus fidem per ſucceſſiones epiſcoporū ad nos vſq; peruenientē iudicantes cōfudimus omēs, qui quoquo modo,vel per ſui placentiā,vel vanam gloriā,vel per cæcitatē & ſententiā malam,præterq̄ oportet,colligunt. Ad hāc enim eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnē conuenire eccleſiam, E hoc eſt,eos qui ſunt vbiq; fideles,in qua ab his qui ſunt vndiq; conſeruata eſt ea quæ ab apoſtolis traditio. A quibus enumerans deinceps ſucceſſionem in Romana eccleſia epiſcoporum vniuerſam,ad Eleutheriū vſq;, qui tūc præſidebat ſedi apoſtolicę:Hac,inquit,ordinatione epiſcoporum & ſucceſſione,ea quæ eſt ab apoſtolis traditio in eccleſia & veritatis præconizatio peruenit vſq; ad nos,& eſt pleniſſima hæc oſtēſio, demonſtrās vnam & eādem viuificatricem fidem eſſe,quæ in eccleſijs ab apoſtolis eſt tradita,& vſq; nunc conſeruata in veritate.

Audis quid dicat ille ſanctus Irenæus,vix vnius hominis ætate poſt apoſtolorum tempora vniuerſam toto orbe eccleſiā, & eos qui ſunt vbiq; fideles,neceſſario conuenire debere ad Romanam eccleſiam, propter potētiorem eius principalitatem,hoc eſt,ob primatum quem obtinet,& etiam tunc(vt vides)obtinuit inter eccleſias. Quem a recenti atque adeo noſtra memoria,iſti ſacroſanctæ maieſtatis & autoritatis eccleſiaſticæ gigantei oppugnatores,dicunt eandem ſibi vſurpaſſe, & vt ſimiles habēt labra lactucas,inueniunt quibus hoc perſuadeant. F

Audis quid ille velut adamantinum murum confidentiſſime obijciat hæreticis,quo confundat eorum, qui confundi alioqui neſciunt, peruicaciam,nempe Romanæ eccleſiæ fidem:in eadem incorruptam conſeruari affirmans apoſtolicam ab initio doctrinam & traditionem: idem videlicet, quod in libello illo profeſſionis orthodoxæ & catholicæ fidei capite præcedenti,iterum iterumq; audiuiſti.

Audis deniq; vt eadem perueniat ad nos, haud equidem ſcripto, ſed continua in eadem ſede ab apoſtolis orthodoxorum epiſcoporum perenniq; ſucceſſione, quam in vna hac ſede ab ipſo Petro ad Paulum vſq; tertium,qui eidem nunc cathedrę præſidet certū eſt non defeciſſe. Quam & ille pleniſſimæ probationis loco ſtatuit conſeruatæ integritatis,vnitatisq;

A tiſque fidei in eadem cathedra, ab apoſtolis ad nos vſque. Cuius etiam diuus Auguſtinus in ſe virtutem fatetur & efficaciam, per eandem ſe retentum affirmans in catholica eccleſia, ita ſcribēs aduerſus Manichæi epiſtolam: In catholica eccleſia, atque eius gremio me iuſtiſſime tenet ab ipſa ſede beati Petri apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas dominus commēdauit, vſque ad præſentem epiſcopatum, ſucceſſio ſacerdotum, tenet & ipſum catholicæ nomen, quod non ſine cauſa inter tam multas hæreſes ſic iſta obtinuit. Vides itaque etiam Auguſtinum quid retinuerit in catholicæ eccleſiæ gremio. Vides inter tot vndique exortas hæreſes, vnam Petri ſedem catholicæ nomen ſemper cum fide retinuiſſe, nec fruſtra pro eo rogaſſe Chriſtum, ne deficeret fides eius ad alios confirmandos in fide. Quod vide quoties in facie totius orbis iactitent, & tanquam notoria perſpectaque omnibus rei euidentia comprobatum proferant ſanctiſſimi illi pontifices. Sedes apoſtolica cur catholica.

B Lucius ille glorioſus martyr & pōtifex ante annos mille & circiter trecentos, ad conſulta Occidētalium per Gallias & Hiſpanias epiſcoporum ex autoritate apoſtolicæ ſedis reſpondens, poſt explicatam de omnibus eiuſdem ſedis ſententiam, eamq; viuam, non ſcriptam traditionem apoſtolorum affirmans, ſubiūgit in hæc verba: Hæc ſancta & apoſtolica mater omnium eccleſiarum Chriſti eccleſia, per omnipotentis dei gratiam, a tramite apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæreticorum nouitatibus deprauata ſuccubuit: ſed vt in exordio normam fidei apoſtolicæ percepit, ab autoribus ſuis apoſtolorum Chriſti principibus, illibata ſine tenus manet ſecundum ipſius domini ſaluatoris noſtri diuinam pollicitationem, qui diſcipulorum ſuorum principi in ſuis fatus eſt euangelijs: Petre, inquiens, ecce Satanas expetiuit, vt cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum: ego autem pro te rogaui, ne deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Hactenus ille. Lucij teſtimonio.

C Audis quid dicat glorioſus ille Chriſti martyr & pōtifex, quo tempore, & quibus dicat, non in angulis domorum aut penetralibus, ſed in facie totius eccleſiæ, omnibus Galliarum Hiſpaniarūq; epiſcopis, & tanquam rem omnibus confeſſam & notoriam. Dicit autem idem, quod iam ex Irenæo, & paulo ante ex confeſſione orthodoxæ fidei catholicæ toties audiuiſti, nempe vnam hanc ſedem a tramite apoſtolicæ traditionis nunquam aberrare, nunquā pollui hæreticorum prophanis nouitatibus: ſed normam fidei vt ab initio accepit ab apoſtolis, ad finem vſq; ſeculorum conſeruare incorruptam.

Eadem prorſus ſcribit ille Felix eidem cathedræ præſidens ad Benignum epiſcopum, reſpondens literis eius, quibus apoſtolicam ſedem ſuper quibuſdam quæſtionibus & dogmatibus fidei conſuluerat. Poſt cuius explicatam ſententiam dicit, quod ille Lucius, eam eſſe apoſtolorum viuam traditionem. In cuius confirmationem ſubiungit dicta verba an- Felicis.

 te vſur-

te vſurpata a Lucio. Hæc enim, inquit, ſancta & apoſtolica mater omni- D
um eccleſiarum Chriſti eccleſia, per omnipotentis dei gratiam a tramite
apoſtolicæ traditionis nunquam aberraſſe probatur. Et cætera, vt ex Lu-
cio citata ſunt. Addit deinceps: Quoniam dominus & ſaluator omni-
um, cuius fides eſt, &c. & qui fidem Petri non defecturam promiſit, con-
firmare quoque eum fratres ſuos admonuit, quod apoſtolicos pontifices,
meæ exiguitatis prædeceſſores, confidenter feciſſe ſemper, cunctis eſt co-
gnitum: quorum & puſillitas mea, licet impar & minima, pro ſuſcepto
tamen diuina dignatione miniſterio cupit pediſſequa exiſtere. Hæc ille
Marci pontificis. Felix non longe poſt Lucium. Marcus præterea, eiuſdem ſedis & vni-
uerſalis eccleſiæ epiſcopus, ad beatiſſimum Athanaſium, & vniuerſos
Aegyptiorum epiſcopos, reſpondens de quibus conſultus erat decretis
Nicenæ ſynodi, quæ Arriani per vniuerſum Orientem autentica curaue
rant aboleri incendio, affirmat in primis ſcriptorum ab ipſis veritatem di
ligenter ſe inueſtigaſſe ac didiciſſe a ſuis qui eidem etiã interfuiſſent con- E
cilio: Non, inquit, quaſi nos ſiniſtrum aliquid veſtra ex parte arbitrare-
mur: ſed quia nos, & vos, alioſque abſque vlla in poſterum titubatione,
vnum ſentire optaremus, & ſancta Romana eccleſia, quæ ſemper immaculata
manſit, & domino prouidente, & beato Petro opem ferente in fu-
turo manebit, ſine vlla hæreticorum inſultatione, firma & immobilis o-
mni tempore perſiſteret. Deinde poſt conſignatã eiſdem apoſtolicę ſedis
autoritate fidem & veritatem capitulorũ aut decretorum Nicenorũ, quæ
ipſis per copiam aut tranſumptum mittebat, de eiuſdẽ ſedis autoritate &
priuilegio ſubiungens: Hæc, inquit, ſancta & apoſtolica mater omnium
eccleſiarum Chriſti eccleſia, per omnipotentis dei gratiam, a tramite apo-
ſtolicæ traditionis nunquã aberraſſe probatur. Et cætera omnia eiſdem
verbis, vt a Lucio & Felice ea ante dicta fuerunt.

Euſebij. Ante hunc Euſebius eiuſdem Romanę & vniuerſalis eccleſiæ ſanctiſ- F
ſimus põtifex, in epiſtola ad vniuerſos per Campaniam & Tuſciam epi-
ſcopos, inter alia docens, vt diligenter obſeruent decreta ſedis apoſtolicæ,
ſubdit in hęc verba: Prima enim ſalus eſt rectæ fidei regulas cuſtodire, &
a conſtitutis patrum nullatenus deuiare. Nec poteſt domini noſtri Ieſu
Chriſti prætermitti ſententia dicentis: Tu es Petrus, & ſuper hanc pe-
tram ædificabo eccleſiam meam. Et hæc quæ dicta ſunt, rerum compro-
bantur effectibus: quia in ſede apoſtolica extra maculam ſemper eſt ca-
tholica ſeruata religio. Vides vt hac ipſa rei euidentia, quod videlicet in
ſede apoſtolica ſemper extra maculam ſeruetur Chriſtiana religio, com-
probet, eius decretis obediendum eſſe, vt eius ſuper quam ſuo modo
Synodi Chalcedonẽ. teſtimonio. conſtructum ſit vniuerſum ædificium eccleſiaſticum. Eandem catholi-
cæ eccleſię de hac apoſtolica ſede ſententiã in illius magnę Chalcedonẽ.
ſynodi ſexcentorum triginta epiſcoporum ad beatiſs. Leonem ſynodali
epiſtola, qua actis definitionibuſqꝫ ſuis apoſtolicæ autoritatis robur im-
par-

A partiri poſtulabat,adeſt perſpicere.In qua inter cætera,gratulantes eidem ſedi tam doctum,tamq́ ſanctum pontificem: Non deſinimus,inquiunt, domino deo noſtro gratias agere & pariter ſupplicare gratulantes,q́ tantæ ſanctitatis,tantæ fidei,tantæq́ doctrinæ,apoſtolicæ ſedi, vnde religionis noſtræ fons & origo manat,antiſtitem dederit. Audis quid illi DC. XXX.patres,imo vero quid vniuerſa de apoſtolica ſede ſentiat Chriſti eccleſia,nempe vt inde in eccleſiam vniuerſam,velut perennis quidā fons & origo religionis noſtræ,ſynceriſſimos riuos deriuet.Atq́ idem vniuerſos de ea orthodoxos ſanctosq́ patres ſenſiſſe inuenies.

Hinc & ille orthodoxus doctiſſimusq́ Hieronymus, in Oriente prope Anthiochiam habitans, non confidens de his quas pertractabat fidei ſcripturarumq́ quæſtionibus,quiſnam certus eſſet catholicæ eccleſiæ ſenſus,inter tot tumultuantes Orietis eccleſias, inuenire poſſe ac perſpicere, Hieronymi

B vltra tam vaſta terrarum mariumq́ ſpacia apud vnam Petri cathedram eundem requirendum cenſuit,in hæc verba ſcribens ad Damaſum Romanum pontificem.

Quoniam vetuſto Oriens inter ſe populorum furore colliſus, indiſciſſam domini tunicam,& deſuper contextam minutatim diſcerpit, & Chriſti vineam exterminant vulpes, vt inter lacus contritos qui aquam non habēt,difficile,vbi fons ſignatus & hortus ille concluſus ſit, poſſit intelligi:ideo mihi cathedram Petri,apoſtolico oro laudatam,cenſui conſulendam,inde nunc animæ meæ poſtulans cibum, vnde olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi.Neq́ vero vaſtitas tanti elementi liquentis, & interiacens latitudo terrarum me a precioſæ margaritæ potuit inquiſitione prohibere. Vbicunque fuerit corpus, congregabuntur & aquilæ. Profligato a ſobole mala patrimonio, apud vos ſolos incorrupta patrum ſeruatur hæreditas. Ibi ceſpite terra fœcundo dominici ſeminis puritatem

C centeno fructu refert, hic obruta ſulcis frumenta, in lolium auenasque degenerant. Nunc in Occidente ſol iuſticiæ oritur: in Oriente autem Lucifer ille qui ceciderat,ſuper ſydera poſuit thronum ſuum. Vos eſtis lux mundi, vos ſal terræ, vos vaſa aurea & argentea, hic teſtacea vaſa & lignea, virgam ferream, & æternum opperiuntur incendium.Quanquam autem me tua terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas. A ſacerdote victimam ſalutis, a paſtore præſidium ouis flagito, faceſſat inuidia Romani culminis, recedat ambitio. Cum ſucceſſore piſcatoris & diſcipulo crucis loquor:Ego nullum primum niſi Chriſtum ſequens beatitudini tuæ, id eſt, cathedræ Petri, communione conſocior. Super illam petram ædificatam eccleſiam ſcio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit,prophanus eſt.Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluuio. Hæc ille Hieronymus. Qui rurſus ad eundem, poſt expoſitum a ſe ſymbolum fidei, ſubiungit in hæc verba: Hæc eſt fides, papa beatiſſime, quam in catholica didicimus eccleſia, quamq́ ſemper

tenuimus. In qua ſi minus perite, aut parum caute forte aliquid poſitum D
eſt, emendari cupimus a te, qui Petri ſedem & fidem tenes. Si autem hæc noſtra confeſſio apoſtolatus tui iudicio comprobatur, quicunque me culpare voluerit, ſe imperitum, vel maleuolum, vel etiam nō catholicum, ſed hæreticum comprobabit. Hæc iterum ille Hieronymus. Qui etiam aduerſus Ruffinum ſcribens huius ſedis fidem etiam angelis de cœlo præfert, ſi aliter annunciarent. Nunquid igitur etiam in orthodoxo hoc Hieronymo non perſpicis quisnam ſemper fuerit ac ſit catholicæ & orthodoxæ eccleſiæ ſenſus & conſenſus: idem nempe, quem toties ex totius eccleſiæ confeſſione audiſti ſuperius, & poſt adhuc clarius intelliges. Vt ad illam tanquam ad orthodoxæ veritatis regulam ac magiſtram, ſuboriente aliquo hæretici flatus turbine ſit confugiendum. In qua ſola ſeruatur, inquit, incorrupta illa patrum hæreditas. Viua illa apoſtolica traditio, quam ab initio ab ipſis apoſtolorum principibus accepit. Illa orthodoxa catholicæ eccleſiæ fides, quam etiam angelis de cœlo, ſi aliter an- E
nunciarent, præferre non dubitat. Vt ad illam neceſſe ſit omnem eccleſiam conuenire, & eos qui ſunt vbique fideles, a qua quiſquis diuiſus fuerit, quiſquis extra eam agnum comederit, prophanus eſt, inquit, extra arcam illam eſt, quæ ſola ſaluat: & peribit, inquit, ingruente diluuio. Quare & alibi etiam dicit: Si quis cathedræ Petri iungitur, meus eſt. Vitalem non noſco, Melitum reſpuo, Paulinum ignoro, vt qui ab huius ſedis communione ſe ſeparauerunt. Vides vt etiam non catholicum, ſed hæreticum pronunciare non dubitet, quiſquis huius ſedis damnat, impugnatve iudicium.

Epiſcoporum Terraconē. prouinciæ cōmuni teſtimonio.

Eundem catholicæ eccleſiæ orthodoxum ſenſum videnum proſpicias in illis Terraconeñ. prouinciæ vniuerſis epiſcopis, qui exortas inter ſe dubitationes ad Petri cathedram referentes, ante annos vndecies fere centenos in hæc verba ſcripſerunt ad B. Hilarium Romanum pontificem: F
Etiamſi, inquiunt, nulla dictaret neceſſitas eccleſiaſticæ diſciplinæ, expetēdum nobis reuera fuerat illud priuilegium ſedis veſtræ, quo ſuſceptis regni clauibus, poſt reſurrectionem ſaluatoris per totum orbem beatiſſimi Petri ſingularis prędicatio, vniuerſorum illuminationi proſpexit. Cuius ſucceſſoris principatus, ſicut eminet, ita metuendus eſt ab omnibus & amandus. Proinde nos deum in vobis primitus adorantes, cui ſine querela ſeruitis, ad fidem recurrimus apoſtolico ore laudatam: inde reſponſa quærentes, vnde nihil errore, nihil præſumptione, ſed pontificali totum deliberatione præcipitur. Hactenus illi. Mihi ſane idem fuiſſe & in illis videtur, quem ante audiuiſti, de ſede apoſtolica communis catholicæ eccleſiæ ſenſus, vt agnouerint huius ſedis ſingulare priuilegium, vt non ignorauerint, vnde in occurrentibus dubijs deberent reſponſa petere, vnde Chriſtus ipſe, tanquam de nauicula Petri, nobis perpetuo reſpōdeat. In primis enim fatentur eccleſiaſticæ diſciplinæ hoc neceſſitatem re-

quirere,

A quirere, vt quicquid toto orbe mouetur, vnde oritur aliquid turbationis aut ſcandali in eccleſia, ad apoſtolicam ſedem hoc referendum ſit. Quæ, inquiunt, etiam ſi non vrgeret neceſſitas, tamen illius ſedis priuilegium omnibus merito expetendum eſſet & conſulendum pro diſcutiẽdis dubitationum ac nouitatum exortis tenebris, quo vniuerſorum Chriſtus illuminationi proſpexit. Deinde principatum eccleſiæ agnoſcentes & confitentes in ſucceſſoribus Petri, omnibus reuerendum atq; amandum, ad fidem recurrunt eius cathedræ, vnde nihil errore, ſed pontificali totum deliberatione præcipitur.

Epiſcopoꝝ Numidiæ cõmuni teſtimonio.

Idem feciſſe & ſenſiſſe vniuerſos Numidiæ epiſcopos, teſtis eſt beatiſſimi Damaſi ad eoſdem epiſtola illa de corepiſcopis: Non probare, inquit, non poſſumus veſtram diligentiam circa inſtituta maiorum, qua cuncta quæ poſſunt aliquam recipere dubitationem, ad nos quaſi ad caput (vt ſemper fuit conſuetudo) deferre nõ deſinitis, vt inde capiatis
B reſponſa, vnde accepiſtis inſtitutionem & normam recte viuendi. Vnde nec immemores vos canonum eſſe recordamur, qui & ipſum fieri præcipiunt. Non quaſi vobis ſcientiæ eccleſiaſticæ regulæ aliquid deſit, ſed vt autoritate ſedis apoſtolicæ fulti in nullo ab eius deuietis inſtitutis. Hæc ille Damaſus. In quibus audis, quid ante mille ducentos annos, requirebat antiqua & ſemper ab initio obſeruata eccleſiaſtica cõſuetudo, quid regulæ aut canones eccleſiaſticæ diſciplinæ, nempe vt ad caput referretur omnis vbiq; orta quæſtio, dubatio, aut controuerſia.

Nota ante annos mille ducentos quid requirebat antiqua, & ab initio obſeruata eccleſiaſtica conſuetudo, q̃d regulæ aut canones eccleſiaſticæ diſciplinæ.

Et quando ex vniuerſis quæ tractabimus deinceps, nõ erit obſcurum intelligere catholicæ eccleſiæ conſenſum de illo ſingulari priuilegio quod hic adſtruimus cathedræ Petri. Vnum adhuc adiungere prædictis libuit ex Oriente teſtimonium, ſed quod multorum inſtar erit, & in quo non erit difficile totius etiam catholicæ eccleſiæ conſenſum perſpicere, Iu
C ſtiniani, inquam, glorioſiſſimi & vere orthodoxi imperatoris. Qui cum in Orientalibus partibus quidam Neſtorianam renouarent perfidiam, audi q̃ religioſe, quanta cum reuerentia id tulerit ad cathedram Petri in hęc verba ſcribens ad Ioannem Romanũ pontificem per ſuos ad ipſum oratores Hyppatium & Demetrium.

Iuſtiniani principis teſtimonio.

Victor Iuſtinianus, &c. Reddentes honorem debitum apoſtolicæ ſedi, & veſtræ ſanctitati, quod in votis nobis fuit & eſt, & vt decet tanquã patrem honorantes veſtram beatitudinem, omnia quæ ad ſtatum eccleſiarum pertinent, feſtinamus ad noticiam deferre v. ſ. Quoniam magnum ſemper nobis fuit ſtudium autoritatem veſtræ apoſtolicæ ſedis, & ſtatum ſanctarum eccleſiarum dei cuſtodiri, quẽ hactenus obtinet, & qui incõmote permanet, nulla intercedente contrarietate. Ideoq; ſacerdotes oẽs Orientalis tractus, & ſubijcere, & vniri ſedi v. ſ. properauimus. In præſenti ergo, quoniam ita commodum eſt, tametſi manifeſta videãtur, quæ nunc mouentur, & ſecundum apoſtolicæ ſedis veſtræ doctrinam

ab omnibus ſemper ſacerdotibus cuſtodita, & prædicata, neceſſarium D
tamen duximus ad noticiam v. ſ. peruenire. Neque patimur quicquid
quod ad eccleſiarum ſtatum pertinet, quamuis manifeſtum & indubi-
tatum ſit quod mouetur, vt non etiam veſtræ innoteſcat ſanctitati, quia
caput eſt omnium ſanctarum eccleſiarum, cui per omnia ſtudemus ho-
norem & autoritatem accreſcere. Subiungens deinde, quemadmodum
a quibuſdam monachis renouaretur olim damnata Neſtoriana perfi-
dia: Rogamus ergo, inquit, veſtrum paternum affectum, vt veſtras ad
nos deſtinetis literas, & ad ſanctiſſimum epiſcopum huius almæ vrbis
veſtrum fratrem (quoniam & ipſe per Hyppatium & Demetrium ſcri-
bit ad v. ſ. feſtinans in omnibus ſequi ſedem apoſtolicam beatitudinis
veſtræ) quibus manifeſtum nobis faciatis, quod omnes qui prædicta re-
cte confitentur, ſuſcipit v. ſ. & eorum qui Iudaice auſi ſunt negare fidem
rectam, condemnat perfidiam, plus enim ita, & circa nos omnium a-
mor, & veſtræ ſedis creſcet autoritas, & quæ ad vos eſt, vnitas ſancta- E
rum eccleſiarum ſeruabitur, quando per vos didicerint omnes beatiſſi-
mi epiſcopi, eorum, quæ ad vos relata ſunt, ſynceram v. ſ. doctrinam,
&c. Diuinitas te ſeruet per multos annos, ſancte & religioſiſſime pater.
Hactenus ille Iuſtinianus. Sed hæc paulo citra mille annos ſcripta ſunt,
inclinante iam orbe ad ſchiſmata & ſeditiones grauiſſimaque ſcandala,
Conſtantinopolitanorum præcipue epiſcoporum ambitione excitata,
qua ſe inter Orientis eccleſias ſupra modum ſuum efferre conati ſunt. La
befactato quoque iam plurimum eccleſiaſticæ hierarchiæ vigore. In qua,
quo verſus illam primatiuam eccleſiam aſcenderis altius, tanto ſemper
ſedis apoſtolicæ dignitatem autoritatemque magis viguiſſe inuenies,
quanto magis ipſa viguit Chriſtiana religio. Attamen illo ipſo ſeculo vi-
des vt vere orthodoxus imperator ſtatum ſanctarum eccleſiarum, qui
eatenus inconcuſſe durauerat ab initio, conſeruari cupiens & ſtudens, F
vniuerſos Orientalis tractus ſacerdotes & epiſcopos, qui per præceden-
tia (de quibus poſt audies) ſchiſmata excitata per Acatium Conſtanti-
nopolitanum & alios adhuc extra communionem remanſerant catholi-
cæ eccleſiæ & ſedis apoſtolicæ, eidem ſedi ſubditos rurſus & vnitos face-
re ſedulo curauerit. Vtq; (quod diligenter notandum eſt) fateatur velut
toti orbi euidens & notorium, vnitatem ſanctarum dei eccleſiarum con-
ſiſtere in earum vnitate ad Romanum pontificem. Ita enim, inquit,
quæ ad vos eſt, vnitas ſanctarum eccleſiarum ſeruabitur. Præterea, vt
nihil ad ſtatum ſanctarum eccleſiarum pertinens, quamuis manifeſtum
& indubitatum videretur, moueri permiſerit, inconſulto Romano pon-
tifice omnium, vt dicit, eccleſiarum capite. Vt doctrinam huius ſanctæ
ſedis (de quo nunc præcipue agimus) tanquam magiſtræ rectæ fidei
toto orbe tenuerint, crediderint, & confeſſi fuerint omnes orthodoxi
ſacerdotes & epiſcopi. Vt non ſatis habuerint Conſtantinopolitanus
& Orien-

Eccleſiarũ vnitatem in earũ vnitate ad Ro. pontificem conſiſtere.

Apoſtolicæ ſedis, vt magiſtrę rectę fidei, doctrinam ſecutos ſemper orthodoxos oẽs.

A & Orientalium ſedium orthodoxi epiſcopi quoſdam damnatæ olim in Epheſina ſynodo Neſtorij impietati communicare ad hoc vt a communione excluderentur fidelium, niſi ſuis literis eis ſignificaſſet Romanus pontifex, ſe quoq; tales a ſua communione alienos habere, ſecus autẽ ſentiẽtes recipere, vt huic orthodoxi illius Hieronymi (quam ſupra audiſti) catholicæ ſententiæ: Si quis cathedræ Petri iungitur, meus eſt, animo fideliter acquieſcentes: ita magnopere metuentes, ne quos inconſulta temeritate damnarent, quos non damnaſſet apoſtolicæ ſedis iudicium.

Vides poſtremo vt non diſſimulanter habuerit, prudentiſſimus alioqui victorioſiſſimuſq; imperator, ſibi quoq; ſubditorum erga ſe animos & amorem hinc aucupari, quod ſuo ſtudio Romani pontificis literis innoteſceret omnibus apoſtolicæ ſedis, de quibus conſuluerat, ſententia.

Itaq; vt hic tandem concludamus: Habes iam multifariã demonſtratũ cathedræ Petri & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis ſingulare priuilegium. Primum ex ipſa ratione ſocietatis eccleſiaſticæ, quę ſine hoc omnino ſubſiſtere non poterat, nec ad ſuum finem attingere. Deinde ex ipſa eccleſiæ noſtræ vmbra & figura in ſynagoga veteri, a qua ad correſpondentem ſibi euangelicæ lucis ſoliditatem efficax eſſe argumentum oſtendimus. Præterea ex ipſis ſcripturis euãgelicis, fidelibuſq; Chriſti ipſius verbis. Poſtremo ex ipſa rectæ intelligentiæ ſcripturarum amuſſi, certaq; regula, videlicet catholicæ ipſius eccleſiæ conſenſu apertaq; confeſſione. B Epilogus demonſtratorum hactenus.

Habes inſuper illam Chriſti fidelem promiſſionem: Et portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam, non minus pertinere ad caput fundamentumq; eccleſiæ, atq; eius cathedram, q̃ ad catholicam deſuper ædificatam eccleſiam: ſicut non poteſt fundamento euerſo ſubſiſtere ædificium, hoc ipſum comprobante rei euidentia ſubſequutiſq; effectibus. Aeque non poſſe illius fidem deficere. In qua perpetuo conſeruatur apoſto-
C licæ traditionis fideiq; integritas atq; integra patrum hæreditas, nulla vnquam infecta contagione prauitatis hæreticæ nunquam maculanda.

Habes poſtremo demonſtratum conſtabilitumque tertium indubiæ veritatis eorum, quæ certa fide tenenda nobis credendaq; ſunt, principium, nempe fidem, ſententiam, definitionemq; ſedis apoſtolicæ: quæ certa eſt orthodoxæ veritatis magiſtra & regula, talemque ſemper ſe exhibuit in omni turbine tempeſtateque hæretica, qua ab ipſis fundamentis & ſedibus, vna hac perſiſtente immobili, totus aliquando terrarum orbis concuſſus commotuſque eſt: quemadmodum poſt luce clarius demonſtrabimus. A cuius fide & ſententia æque non poteſt diſſentire catholica per orbem eccleſia, q̃ non poteſt corpus vniuerſum a ſuo capite, a quo illi omnis ſenſus influit.

Hæreticorum aduerſus præaſſertam catholicã orthodoxamq; de priuilegio cathedræ Petri veritatem, calumnias obiectioneſq; diſſoluere. CAP. VII.

VT orthodoxis omnibus reuerenda & ſacroſancta, ita hæreticis D
ſchiſmaticiſque grauis nimium, inuidioſaque fuit apoſtolicæ ſedis autoritas: vt quæ ſola ſemper vigilauit & viguit aduerſus eorum perfidiam, & impijs eorum conatibus obſtitit. Sed nũquam eo temeritatis & inſolentiæ eorum euaſit ac prorupit improbitas, vt palam apertoque Marte eius impugnarint autoritatem: quemadmodum quidam noſtro ſeculo. Aduerſus quos quum iam euidenter demonſtrauerimus illius cathedræ Chriſti oratione impetratum illi ſingulare priuilegium comprobatum (vt toties audiſti) aperta catholicæ eccleſiæ confeſſione, communique conſenſu atque ipſa rei euidentia. Vteque aduerſus eandem portæ inferorum nũquam præualere poterunt, quid tãdem habent, quod obijciant?

Calumniæ hæreticorũ aduerſus apoſtolicę ſedis indefectibilis fidei priuilegium.

Sed inquiunt: Si nunquam præualituræ ſunt inferorum portæ, nec aduerſus catholicam eccleſiam ſuper Petrum ædificatam, nec aduerſus E
fundamentum caputq; eccleſiaſtici ædificij Petrum ipſiuſque ſucceſſores, & cathedram, quid ergo aduerſus ſucceſſorum eius plurimos, quos fuiſſe vita ſceleratiſſima conſtat, atq; adeo aduerſus Romanam illam curiam, quam ſentinam malorum omnium videri volunt, in tantum præualuiſſe eaſdem videmus? Et hic omnes maledicentiæ ſuæ neruos intendit & explicat ille angelicæ caſtitatis & ſanctimoniæ Lutherus, & quicquid viciorum & impuritatis comminiſci poteſt (quę ſane non pauca illi ad manum eſt) homo ex vicijs & conuicijs conſutus, polluto, blaſphemoq; ore in apoſtolicam ſedem expuit.

Diſſolutio earundem.

At nos nullius palpamus vicia, ſed dicimus cum beatiſſimo Auguſtino, quia iuſtos oportet eſſe dei miniſtros & eccleſiaſticæ hierarchiæ præpoſitos, ſi iuſte miniſtrare voluerint. Si iuſti eſſe noluerint, habent ipſi iudicem ſuum, cuius iudicium & manus non effugient, & potentes potenter tormenta patientur. Nos vero quid eo caſu facere oporteat, clariſſime docuit Chriſtus, dicens de ſceleratis hominibus, qui cathedræ præſidebant: Super cathedram, inquit, Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſæi. Omnia ergo quæcunque vobis dixerint, ſeruate & facite: ſed ſecundum opera eorum nolite facere. Omnia ergo, quia ſuper cathedram ſedent, & quæcunque vobis dixerint, abſque vlla exceptione ſeruate diligenter & facite, hoc eſt, obedite per omnia. Vides peccata præſidentium non derogare priuilegio cathedræ: quemadmodum hoc ſupra euidenter demonſtrauimus. F

Ad fidem pertinere illã promiſſionem Chriſti, q̃d portæ inferorũ nõ præualebunt aduerſus eccleſiam ædificatam ſuper petram.

Quare illorum reſpondentes calumnię dicimus, illam Chriſti fidelem promiſſionem, qua inferorum portas promiſit non præualituras aduerſus eccleſiam ſuper Petrum ædificatam, & ex conſequenti, multo minus aduerſus Petrum, vt caput fundamentumque eccleſiæ, de fide intelligenda eſſe, vt quæ & in petra illa fundamentoq; eccleſiæ, & in eccleſia ſuper eadem ædificata, integra ſemper ſynceraq; permanſura ſit. Nam a pecca

to, quan-

A to, quandiu in hac militia ſumus, nemo immunis, neq; eccleſiaſtici fundamentũ ædificij, aut caput hierarchiæ eccleſiaſticæ, neq; ipſa eccleſia, quã aliud non eſſe, q̃ Chriſtifidelium cõgregationem quandam, ſupra demonſtrauimus. Inter quos, cum nemo ſit, non ſolum impeccabilis, ſed neq; qui opus non habeat quotidie etiam pro ſuo ipſius peccato deprecari deum (Si enim, inquit ille, dixerimus quoniã peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt) quomodo ergo abſq; peccato etiam mortali noſtram hanc vendicabimus eccleſiam? Niſi in damnatam iamdudum exploſamq; eorum ſententiam reincidere voluerimus, qui omni mortali peccato contendunt nos extra eccleſiam fieri, & ab eius vnitate ſeparari. Proinde nec ſacerdotes, nec epiſcopos hoc eſſe, quod dicuntur aut habentur, nec vllam in eccleſia poteſtatem autoritatemq; exercere poſſe, ſi in mortalem aliquã culpam inciderũt, pluſq̃ cimeriastenebras inter nos inducẽtes, vt nec mutuo nos, nec eccleſiæ miniſtros prælatoſq; no- B ſtros, ſed nec ipſam eccleſiam, vbi aut quæ ſit, poſſimus agnoſcere. Quorum cæcam impiamq; aſſertionem libro II. euidenter confutauimus. A peccato neminẽ hic eſſe immunem, nec eccleſiam.

Itaq; cum eccleſiam intra ſe continere, non ſolum iam expurgatos ab omni ſcoria peccati, qui hic plane nullus eſt, niſi mentiatur Apoſtolus, ſed etiam multo plurimos mortalibus peccatis illaqueatos, certũ ſit, & malos permixtos bonis: quo pacto impleta erit illa Chriſti promiſſio, q̃d portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam, ſi quolibet peccato ſuperari eam dixerimus a portis infernalibus? Quod ſi hic dicas, in eccleſia ſemper eſſe mundos a peccato aliquos, in quibus illa ſaluetur verificeturque diuina promiſſio, ſecũdum quod dicit diuinum reſponſum: Adhuc reliqui mihi ſeptem milia virorum, qui non curuauerunt genua ſua ante Baal. Quo te obſecro pacto, & quos noſtri inter nos mundos, etiam a mortali peccato: præſertim ſi illorum dogma recipiamus, qui nos maxi- C me impugnant, qui inter peccatum mortale & veniale ex ſe nullam ſtatuunt differentiam? Nam ſcriptura quæ inducitur, vides a quo peccato dicat reſeruaſſe ſibi ſepties mille viros, nẽpe infidelitatis & idololatriæ: Qui, inquit, non curuauerunt genua ſua ante Baal, a quo peccato etiam eccleſiam ſuam perpetuo immunem fore pollicitus eſt Chriſtus, cum aduerſus eandem promitteret non præualituras inferorum portas. Sed quod inter illa ſeptem milia nemo fuerit alteri alicui peccato obnoxius, non dixit diuinum reſponſum. Vt autem daremus, ab omni labe mortalis peccati eſſe inter nos immunes aliquot, vbi quæſo hos requiremus, ſi quãdo ad eccleſiam nobis referendum ſit aliquid, aut eccleſiaſtica ſacramenta petenda? vt agnoſcemus? Et nunquid hi vnus & alter, & (quod verendum eſt) admodum pauci? præſertim hoc tempore, quo refrixit charitas, & abundauit iniquitas, quo maxime impletum cernimus illud prophetę: Non eſt qui faciat bonũ, non eſt ad vnum. Hi, inquã, vnus & alter in diuerſis mundi angulis forſitan latitantes, nunquid ſoli ad eccleſiam

perti-

pertinebunt? Quod ſi non ſoli, quomodo ergo verum erit non præuale- D
re inferni portas aduerſus eccleſiam, aduerſus cuius mēbra pene omnia & præcipua ipſas præualuiſſe confiteris? Certum eſt enim illos vnum et alterum, ſi qui tamen ſunt ab omni peccato immunes, nō eſſe catholicam eccleſiam, ſed vix minimam eius particulam. At aduerſus eccleſiam catholicam ædificatam ſuper Petrum, non præualituras vnquam infernales portas promiſit Chriſtus.

Fidem, nec in capite eccleſiaſticæ hierarchiæ, nec in eccleſia catholica vnq̄ deficere.

De fide ergo intelligendum conſtat, quod ea & in petra fundamento eccleſiæ, & in eccleſia ſuper eandem ædificata ſemper permanſura ſit integra, cum dixit Chriſtus: Et portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam. Pro qua audiſti etiā ſingulariter rogaſſe Chriſtum, vt pro aliorum confirmatione ea maneret integra in petra eccleſiæ. Quam nec in veteri illa ſynagoga defeciſſe ſignificat diuinum illud quod inductum eſt reſpōſum, cum Helias ſe ſolum ſupereſſe ex dei cultoribus quereretur, & ad- E
huc quæri animam ſuam. Siquidem non ſolum ſupereſſe illum, ſed adhuc ſeptem milia ex dei cultoribus ſupereſſe.

Conſtat ſane etiam Petrum illum eccleſiæ caput & fundamentū, non ſolum poſt acceptam illam magnificam in eccleſia autoritatem, poſt acceptas claues regni cœlorum, continuo poſt audiſſe a Chriſto: vade retro me Satana, ſcandalum mihi es, & grauiſſime deinceps peccaſſe, ter abnegādo ſuum dominum. Imo ſi Luthero credimus, etiam poſt acceptum ſpiritum ſanctum mortaliter deliquiſſe, cum facto ſuo ſcandalizaret gentes, & iudaizare cogeret, ob id in faciem reprehenſus à Paulo. Quo minus de ſucceſſoribus eius mirandum eſt, ſi non fuerint omnes confirmati in gratia, ſi inueniantur fuiſſe homines peccatores. Sed ad fidem pertinet adamātina hæc, quæ promittitur, firmitas ac ſoliditas, aduerſus quam nec inferni portæ, nec vlla poteſtas præualitura eſt. Quare & Petro ſua oratione imperauit Chriſtus, non quidem ne peccaturus eſſet vnquam, F
ſed ne deficeret fides eius. Cuius equidem orationis effectum, non ad vnam eius ſingularem perſonam, ſed tanquam ad caput eccleſiaſticæ hierarchiæ pertinere & pertinuiſſe, ex aperta claraq; confeſſione catholicæ eccleſiæ ſupra demonſtrauimus. Ipſa quoq; comprobante rei euidentia, Romanam eccleſiam a tramite apoſtolicę traditionis nunquam aberraſſe, nec hæreticorum nouitatibus deprauatam ſuccubuiſſe: ſed vt in exordio normam fidei Chriſtianæ percepit a ſuis autoribus, apoſtolorꝝ Chriſti principibus, illibatam ſemper conſeruaſſe. Quod ipſum libet adhuc ſancti illius Agathonis verbis, & vniuerſalis concilij eiſdem conſentientis teſtimonio hic iterum comprobare.

Petro ne qñ fides eius deficeret, nō ne quādo peccaret, imperatū oratione Chriſti priuilegiū. In vna Romana eccleſia ſynceritatē orthodoxa fidei ab initio ſēper conſeruatam. B. Agathonis teſtimonio ad Conſtan. Imp. & ſextū vniuerſale concilium.

Cum totus pene Oriens infectus eſſet Monothelica hæreſi, omneſque illæ principales ſedes, Alexandrina, Antiochena, & Conſtantinopolitana eam ob rem a communione apoſtolicæ ſedis (quæ vt ſemper, ita tunc pene ſola, integritatem rectæ fidei tutata eſt & cuſtodiuit) aliquandiu man

ſiſſent

A ſiſſent diuiſæ, Cõſtantinus religioſiſſimus imperator, q̃ primum reipub. ſuſcepiſſet gubernacula, grauiter admodum ferens ita diſcerpi inconſutilem domini tunicam, omni ſtudio annixus eſt, vt vniuerſalis ſynodus cõgregaretur. Qua de re cum ſcripſiſſet ad Domium Rom. pontificem vt ſua autoritate, & per ſuos dignaretur adeſſe expetito concilio, eoq; priuſquam perferrentur iam exempto rebus humanis, Agatho illi factus ſucceſſor recepiſſet religioſi principis literas, nihil ille cunctatus ſuos legatos miſit ad præfatum concilium, vt eidem orthodoxæ fidei apoſtolicæ ſedis normam præſcriberent, quam ſequi amplectiq; omnes deberent. Per quos in epiſtola, quam ea de re ſcribit Conſtantino imperatori præfato, & Heracleo, Tyberioq; Auguſtis, poſt expoſitam eis apoſtolicæ ſedis, de quæſtione propoſita fidem ac traditionem ſubiungit in hæc verba:

Hæc eſt apoſtolica atq; euangelica traditio, quam tenet ſpiritalis veſtri
B feliciſſimi imperij mater, apoſtolica Chriſti eccleſia, hæc eſt mera confeſſio pietatis, hæc Chriſtianæ religionis vera immaculataq; profeſſio, &c. quam cooperator piorum laborum veſtrorum beatus Petrus apoſtolus tradidit, non vt ſub modio condatur, ſed vt, tuba clarius in toto orbe prędicetur, quia eius confeſſio a patre de cœlis eſt reuelata, pro qua a domino omnium beatus pronunciatus eſt. Qui & ſpiritales oues eccleſiæ ab ipſo redemptore omnium, trina commendatione paſcendas ſuſcepit. Cuius adnitente præſidio hæc apoſtolica eius eccleſia nunquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexa eſt. Cuius autoritatem, vtpote apoſtolorum omniũ principis, ſemper omnis catholica Chriſti eccleſia, & vniuerſales ſynodi fideliter amplectentes, in cunctis ſequutæ ſunt. Omneſq; venerabiles patres, apoſtolicam eius doctrinam amplexi. Quam et ſancti quidem doctores venerati atq; ſecuti ſunt, hæretici autem falſis criminationum odijs inſecuti, &c. Hæc eſt enim veræ fidei regula, quã & in pro-
C ſperis & aduerſis viuaciter tenuit & defendit, hæc ſpiritalis mater trãquilliſſimi veſtri imperij, apoſtolica Chriſti eccleſia, quæ per omnipotẽtis dei gratiam a tramite apoſtolicæ traditionis nũquam erraſſe probabitur, nec hæreticorũ nouitatibus deprauata ſuccubuit, ſed vt in exordio normam fidei Chriſtianæ percepit, ab autoribus ſuis apoſtolorum Chriſti principibus illibata fine tenus permanet, ſecundum ipſius domini ſaluatoris diuinam pollicitationem, quam diſcipulorum ſuorum principi in ſacris euangelijs fatus eſt: Petre, inquiens, ecce Satanas expetiuit vt cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum: ego autẽ pro te rogaui, ne deficiat fides tua. Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Hæc ille Agatho. Qui iuxta illud Chriſti præceptum prædeceſſorum ſuorum ea in re imitatus exemplum, ea ſe ait ſcribere ad fratrum ſuorum in eam ſynodum conuenientium cõfirmationem in orthodoxa & catholica fide. Cuius ſi tibi tãquam in cauſa propria non videatur ſufficiens teſtimonium (quanquam ſi ſcribentis autoritatem attendas, ſi ſcripturæ energiam, ſi ad quos hæc ſcripſerit, ſa-

Autoritatẽ apoſtolicæ ſedis ſecuta ſemper omnia cõcilia vniuerſalia.

Vide quorſũ ptineat illa Chriſti oratio pro Petro, ne eius fides deficeret ad confirmandos fratres.

Conſona Agathonis & catholicæ eccleſiæ ſententia.

rit,facile intelliges,nihil in his noui commentum de ſuo capite,ſed toti orbi fuiſſe hæc & confeſſa & notoria. Nam ipſa rei euidentia eorum, quæ dicit,veritatem comprobat) audiſti tamen ſuperius etiam catholicæ eccleſiæ hac de re clariſſimam confeſſionem, tam in reconciliatione Conſtantinopolitanæ, q̃ Carthagineñ. eccleſiæ, præterea & ex ſynodali epiſtola Alexandrinæ ſynodi. Quin & eandem audi ex cenſura illius ipſius ſextæ ſynodi de præfata Agathonis epiſtola. Ita enim in actis eiuſdem legitur. D

Cenſura 6. vniuerſalis ſynodi de p̃dicta B. Agathonis epiſtola.

Cum prælecta eſſet in concilio dicta Agathonis epiſtola, rogarēturque vniuerſi ab imperatore pijſſimo, num illi & ſuggeſtionibus eius,toto animo conſentirent, primus Georgius Conſtantinopolitanus epiſcopus,abiecta contraria,quam ante defenderat, monothelica hæreſi,profeſſus eſt,illi toto animo ſe aſſentiri amplectiq́ apoſtolicæ ſedis fidem & ſententiam. Poſt quem & cæteri epiſcopi omnes ſurgentes in hæc & ſimilia verba,pro ſe quiſque profeſſi ſunt, & dixerunt: Suggeſtiones a patre noſtro Agathone, ſanctiſſimo archiepiſcopo principalis ſedis antiquæ Romæ,&c. tanquam a ſpiritu ſancto dictatas per os ſancti & beatiſſimi principis apoſtolorum Petri prędico,& digito ter beatiſſimi Agathonis ſcriptas ſuſcipio,& amplector,& ita credo,ita ſentio. Ab eis vero quos ab errore monothelico ad pœnitentiam receperunt, ſuæ fidei profeſſioniſq; libellos exegerunt,quibus profeſſi ſunt, ſe ſimpliciter in omnibus conſentire dictæ epiſtolæ ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ Agathonis, & permanere in cunctis,quæ in ea continentur. E

Vide vt vniuerſale concilium confiteatur Romanā eccleſiā eſſe cathedrā Petri.

Rurſus in ſermone proſphonetico eiuſdem ſynodi ad Cōſtantinum imperatorem,velut gratias agentes deo, quod per apoſtolicā ſedem ipſis refulſiſſet orthodoxa veritas: Summus,inquiunt,nobiſcum concertabat apoſtolorum princeps. Illius enim imitatorem & ſedis ſucceſſorem, habuimus fautorem,& diuini ſacramenta myſterij illuſtrantem. Per literas confeſſionem tibi a deo inſcriptam,illa Romana antiqua ciuitas obtulit, & diē catholici dogmatis a veſpertinis partibus extulit, charta & atramētū videbatur,& per Agathonem Petrus loquebatur. Hæc verba ſynodi ſunt. Ipſe quoq; imperator ex ſententia ſynodi, in epiſtola ad Occidentis epiſcopos,qui ſub Agathone conuenerant, gratulatoria de feliciter eorū quoq; opera peracta ſynodo: Interfuiſtis namq; & vos, inquit,cum vniuerſali principe paſtorū,ſimul cum ipſo diuinitus loquentes, tam ſpiritu, q̃ litera. Suſcepimus enim non ſolum ex beatitudine eius, verumetiam a ſanctitudine veſtra directas nobis literas,quæ prolatæ,lectæ ſunt,& veritatis verum ſtylum declarauerunt, orthodoxamq; fidem depinxerunt, &c. Iccirco omnes conſonanter mente & lingua concredimus, & ſimiliter confeſſi ſumus,& tanq̃ ipſius diuini Petri vocem, Agathonis relationē ſupermirati ſumus. Non eñ diſcrepauit niſi vnus,&c. Hactenus ille. F

Vide cōfeſſione catholicę eccleſię & ſentētia vniuerſalis cōcilij,Romanū pontificem eſſe vniuerſalē principem paſtorum.

Audis itaq; verbis dictæ vniuerſalis ſynodi,catholicæ eccleſiæ cenſuram de dicta Agathonis epiſtola, tanquam enim dictatam a ſpiritu ſancto per

A ćto per os principis apoſtolorum Petri,eandē acceperunt omnes,& amplexi ſunt.Non ergo mentitus eſt,quæ in faciem totius eccleſiæ de huius ſedis autoritate & ſingulari priuilegio protulit & inculcat, vt apoſtolicā euangelicamq́ traditionem, & Chriſtianæ religionis veram immaculatamque confeſſionem ſemper retinuerit,nec vnquam a via veritatis deflexerit in quemlibet prophanæ nouitatis errorem. Vtq́ eius autoritatem, velut magiſtram & regulam orthodoxæ fidei, ſemper omnis catholica Chriſti eccleſia, & vniuerſales ſynodi fideliter amplectentes, in cunctis ſecutæ ſint. Quin potius ex eiuſdem eccleſiæ conſenſu confeſſioneq́ conſtat eſſe veriſſima. Non ergo ad vnam perſonam Petri pertinuit illud Chriſti oratione eidem impetratum priuilegium, ne deficeret fides eius ad fratrum confirmationem in fide, quod perpetuo in eius cathedra adeſt perſpicere: ſed tanquam ad caput eccleſiaſticæ hierarchiæ etiam in ſucceſſoribus eius conſeruatum eſt. Quos etiam ſingulariter tuetur illa
B Chriſti promiſſio, qua promiſit eccleſiæ, cuius baſis caputque eſſet Petrus & eius ſucceſſores, ne inferorum portæ vnquam præualerent aduerſus eam. Per inferorum autem portas oſtendimus infidelitatem, aut non rectam fidem deſignari. Vt enim fidei integritas eſt ianua aut porta, qua ingredimur ad viam perducētem ad regnum cœlorum: ita infidelitas & peruerſa fides porta eſt, per quam ingredientes recta vadunt ad perditionem & interitum.

Non ſolum ad cathedrā Petri, ſed etiam ad ipſum & ſucceſſores eius Romanos pontifices pertinere illud Chriſti oratione eidem impetratum priuilegiū, ne quando deficere poſſit eius fides ad fratrum confirmationem in fide. CAP. VIII.

NOn ſum neſcius in ipſo ſtatim limine, & noſtræ huius diſputationis ingreſſu exclamaturos quoſdam per ſe male affectos hierarchiæ eccleſiaſticæ, adulari hic nos Romanis pontificibus, & ex hominibus deos facere, qui negamus eos fieri poſſe hæreticos: quod
C concedit ſchola Canoniſtarum vniuerſa ex c. Si papa, XL. diſtinctione, quod & Theologi omnes, quicunque hac de re prodiderunt & ſcripſerunt aliquid. Sed nolim ita quiſq̄ ſibi de nobis perſuadeat. Nihil enim (ita mihi velim Chriſtum propitiū in die iudicij) hic aut dixi aut dicturus ſum in cuiuſquam gratiam, q̄ vnius veritatis. Quam ſi non aſſequor vbiq́, certe ſtudium non defuit. Non tamen multum me mouet Canoniſtarum ille conſenſus, qui debili arundineoq́ (vt poſt audies) fundamento innititur dicti c. Si papa. Sed hæc nobis ex certiſſimis illis, quæ ſupra ſtabiliuimus, principijs noſtrę fidei religioniſq́ eruenda ſunt, nempe ſcriptura canonica eiuſq́ rectæ intelligentiæ certa inflexibiliq́ amuſſi, catholicę eccleſiæ confeſſione, cōſenſu & orthodoxa ſentētia: & (quod paulo ante his addidimus) apoſtolicæ ſedis certa definitione, fide & ſententia. Ex quibus quicquid nobis non ſtabilitur, ſeu a Canoniſtis, ſeu Theologis, non magni apud nos ponderis, aut momenti eſt. Attamen in hac cauſa vltimo illo, quamuis certo, vt a nobis demonſtratū eſt, non vtemur

principio, ne velut in cauſa propria, minus ponderis efficaciæq́ habeat. D Ego tamen hac in re vt nolim aliquid ſtatuere aut affirmare pertinacius, ita non poſſum non libere etiam proferre, quicquid ex illis ipſis noſtræ ſi dei religioniſq́ indubitatis principijs mihi euidenter conſequi videtur. Ceſſurus cuicunq́, qui noſtris his rationibus diſſolutis certius euidentiuſq́ aliquid attulerit in contrarium.

Rationes, quibus adſtruitur, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidentium fidē cō ſeruari ſingulari priuilegio. Prima ex neceſſitate eccleſię hoc ipſum requirente.

Vt autem cuique pateat clarius, ſeu vt ſequatur, ſi perſuaſerimus, ſeu vt improbet, ſi certius aliquid attulerit noſtra hac in re ſententia, repetenda quædam ſunt eorum, quę ſuperius demonſtrauimus. Demonſtrauimus autem omnem fidei quæſtionē, & ſubortas circa eam inter nos dubitationes & controuerſias, ad præſidentis in eccleſiaſtica hierarchia autoritatē referri neceſſario oportere, illiuſq́ definiri iudicio: quod omnes ſequi neceſſe eſſet, ſi modo in lege, religione, fideq́ Chriſti idem dicere & ſentire omnes debeamus, imo ſi vlla eſſe debuit eccleſia. Quandoquidem E ſine illo futuræ erant tot hæreſes, quot capita, quot denique Chriſtiani. Quare & præſidentis fidem, ſingulari aliquo munitam, conſeruatamq́ oportuit priuilegio, quæ alijs omnibus orthodoxæ fidei eſſe debuit & regula & magiſtra. Alioqui, ſi & ipſe, ſicut vnuſquilibet noſtrū, errare permitteretur in fide, ad quem omnis inter nos fidei quæſtio referenda eſt, et cuius omnes ſequi oportet iudicium & ſententiam, quid reſtaret, q̄ vt cæcis cæcus dux factus, nos vna omnes ſecum in foueam traheret? Quo igitur pacto ſuæ Chriſtus recte, ſufficienterq́ prouidiſſet eccleſiæ? Sed vt hac in re diligentiſſime prouiſum erat etiam illi ſynagogæ veteri, figuræ atq́ adeo vmbræ noſtræ eccleſiæ: ita Chriſtum non minorem habuiſſe curam ſuæ ſponſæ dilectiſſimæ, ſed & in hoc, & in alijs omnibus eidem prouidiſſe ſufficienter, ſatis ſuperq́ etiam demonſtrauimus. Quare non abs re pro vno rogauit Petro, ne deficeret fides eius, quo reliquos confirmaret in fide. Cuius orationis effectum, ad ipſum pertinuiſſe tanq̄ ad ca- F put hierarchiæ eccleſiaſticæ, proinde etiam ad ſucceſſores eius, non vero tanq̄ ad vnam perſonam eius Simonē Ioannis filium, vt aperte indicat illa orationis Chriſti pro vno Petro inter oēs apoſtolos, quāuis præſentes, ſingularitas: ita ex illa rectæ intelligentiæ ſcripturarum amuſſi communi catholicæ eccleſiæ ſenſu luce clarius ſupra a nobis demonſtratū eſt. Neq́ enim illius tantum puſilli gregis curam geſſit Chriſtus, ſed multo magis huius ſuæ in vniuerſum orbem propagandæ eccleſiæ neceſſitati proſpexit.

Confirmatio ex vmbra & figura veteri. Ex ipſis Chriſti verbis.

Secunda ex ante demōſtrato & toti eccleſiæ confeſſo indefectibilis fidei priuilegio cathedræ apoſtolicæ.

Hoc in primis certum eſt, quod & ipſa cōprobauit rei euidentia, & totius per orbem catholicæ eccleſiæ, quam toties audiuiſtis, confeſſio & recognitio, q́ vna cathedra Petri, ſpeciali cōſeruata diuinæ protectionis priuilegio, nulla vnq̄ hæreticæ nouitatis contagione infecta fuerit, ſed normam orthodoxę fidei, vt eam a principio accepit ab ipſis apoſtolorꝫ principibus, illibatam cuſtodierit ſemper, diuinæ illi promiſſioni hoc referentes acceptum, qua Petro Chriſtus promiſit, ne deficeret fides eius ad confirman-

A firmandos fratres in fide, adeo vt Orientales illæ eccleſiæ reuertẽtes a ſchiſmate ad gremium catholicæ eccleſiæ (quod in Conſtãtinopolitana, Carthaginenſi, & alijs pleriſq; oſtendimus) non dubitauerint ad hanc ſe fidei profeſſionem, etiam anathemate in ſe dicto, perpetuo adſtringere: vt firmiter crederent, non poſſe domini noſtri Ieſu Chriſti prætermitti ſententiam, quæ Petrum petram ſuperædificandæ eccleſiæ prænunciat, nec inferorum portas aduerſus eandem præualere poſſe, quæ illi adhæret, vt capiti, & velut fundamento inſeparabiliter vnitur ædificium, quandoquidem eam conſtet rerum comprobari effectibus: Quoniam, inquiunt, in apoſtolica ſede inuiolabilis ſemper fides catholica cuſtoditur. Quare ad illam, vt ſacri illius Irenæi verbis dicam, neceſſe eſt omnem conuenire eccleſiam, hoc eſt, eos, qui ſunt vbiq; fideles, in qua, inquit, ſemper conſeruata eſt ea, quæ eſt ab apoſtolis, traditio.

Si autem cathedræ Petri hoc eſt certum, & ab vniuerſa Chriſti eccle-
B ſia ab initio recognitum priuilegium, multo magis eſt ipſius Petri, vt eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis. Nam pro Petro rogauit, non pro eius cathedra Romana eccleſia. Cum Petro venit ſedi priuilegium, & non contra. Quod vero Petri eſt vt eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis, æque ad ſucceſſores eius omnes pertinere indubitatum eſt.

Nec minus efficaciter probare mihi videtur indefectibilem fidem Petri & ſucceſſorum eius, eccleſiaſticæ hierarchię præſidum, diuinum illud promiſſum, quo pollicetur Chriſtus nõ præualituras inferorum portas, hoc eſt, vt præcedenti capite demonſtrauimus, infidelitatem aut peruerſam fidem aduerſus eccleſiã, quæ Petrum caput fundamẽtumq; habeat. Nã ſi nec hæreſis nec infidelitas præualebit aduerſus eccleſiã, quæ Petro fundamento innititur, & cohæret vt capiti: quõ hæc præualebunt aduerſus illud fundamentum & caput eccleſiæ? Si eñ aduerſus fundamẽtum
C præualent, ſi hoc euertunt, quo pacto ſtabit ædificium? Quomodo ſubſiſtet illa catholicæ eccleſiæ fides & confeſſio, quæ diuino illi promiſſo rerum euidentiã, effectumq; profitetur ſubſcribere? Quõ in vna apoſtolica ſede inuiolabilis ſemper conſeruata eſt orthodoxa fides, quam accepit ab apoſtolis, ſi eius caput hæretica contagione ſubinde fuit obnoxium?

Tertia ex promiſſo Chriſti, q non præualebunt inferorum portæ aduerſus eccleſiam, quę Petrum & eius ſucceſſores caput fundamentumq; habeat.

Scribit beatiſſimus Gregorius aduerſus Ioannis Conſtantinopolitani epiſcopi, qui œcumenicum & vniuerſalem ſe faciebat patriarcham, ſtultiſſimam inſolentiam, ad Mauritium imperatorem: Certe, inquit, multos Conſtantinopolitanæ eccleſię in hæreſeos voraginem incidiſſe nouimus ſacerdotes: & non ſolum hæreticos, ſed etiam hæreſiarchas factos, hoc ipſum demonſtrans in Neſtorio & Macedonio Conſtantinopolitanis epiſcopis. Si igitur, inquit, illud nomen, vniuerſalis epiſcopi, in ea eccleſia ſibi quiſquam arripit, vniuerſa eccleſia, quod abſit, a ſuo ſtatu corruit, cum is qui appellatur vniuerſalis, cadit. Vides quid ille dicat doctor & pontifex ſanctiſſimus: Vniuerſam videlicet eccleſiam a ſuo ſtatu corruere, ſi il-

le cui vniuerſæ cura, epiſcopatuſq; commiſſus eſt, in hæreſim cadat. D

Quarta ex neceſſitate conſeruandæ in finẽ legis euangelicæ.

Demonſtatum eſt ſuperius, legislatorem noſtrum Chriſtum, non ſcripto, vt illum veterem Moyſen, ſed viua tantum apoſtolorum traditione, legem ſuam ab initio commendaſſe eccleſijs. Quam tamen immutatam, incorruptamque perdurare in finem erat omnino neceſſarium, id quod diligentiſſime perſcriptis legibus admodum eſt difficile. At viua tãtum traditione commendatam, neque vni alicui, cognatoque populo, ſed totius orbis nationibus, tanta linguarum, morum, inſtitutionum diuerſitate viuentibus, inter tot hæreticorum horrendas tempeſtates, quibus ab ipſis pene fundamentis vniuerſam ſępe eccleſiam commotam poſt intelliges, conſeruari eandem erat prorſus impoſſibile: niſi in vna aliqua totius orbis ſede (quam ſupra demonſtrauimus eſſe cathedram Petri Romanam eccleſiam) ſingulari priuilegio conſeruata fuiſſet, ad quam in eiuſmodi fluctibus, tempeſtatibuſq; reſpicientes orthodoxi, ſe poſſent eripere a naufragio. Vt autem ea conſeruari potuerit, nec imaginari eſt, niſi eo, quo videmus, modo, perenni videlicet ſucceſſione orthodoxorum ſibi mutuo ſuccedentium epiſcoporum, ab ipſis apoſtolis ad finem vſq; ſeculi, per quos velut per manus tradita apoſtolica illa traditio perueniret ad poſteros. Quam equidem ſucceſſionem indeficientem, & in vna hac ſede ad præſentem vſque diem conſeruatam, a beatiſſimo principe apoſtolorum Petro ad ſua vſq; tempora enumerans ille ſacer Irenæus: Hæc, inquit, ſucceſſio eſt pleniſſima oſtenſio vnam & eandem viuificatricem fidem perdurare in eccleſijs, quę eſt ab apoſtolis tradita, conſeruataque in veritate. In qua ſucceſſione ſi interueniſſent hæretici epiſcopi, per quos hęretica cõtagione infecta fuiſſet illa apoſtolica traditio, quo pacto eſſe poſſet oſtenſio pleniſſima (quemadmodum ille tanta cum fiducia profert aduerſus hæreticos) conſeruatæ per eam integritatis fidei & traditionis apoſtolicæ? Nam ægrotum & peſtilens caput q̃ cito vniuerſum corpus inficiat, quis non intelligit? E F

Quinta ex ipſis verbis Chriſti, q̃bus affirmat ſe rogaſſe pro Petro, nẽ fides eius deficeret.

Iam & illud perpende, ad eundem pertinere effectum illius orationis Chriſti pro Petro de indefectibili eius fide, ad quem pertinet reliquos confirmare in fide.

Sed hoc erat & eſt Petri, vt eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis, & ſucceſſorum eius: non cathedræ, ſed ſedentis in cathedra. Quare & idem præcepit Chriſtus, vt diligenter ſeruemus, & faciamus omnia, quæcunque nobis dixerint, qui ſedent ſuper cathedram. Non enim loquitur cathedra, ſed qui ſedent in cathedra. Hinc ſupra audiſti ſanctiſſimi pontifices vt ſui memores officij cunctos ſemper toto orbe Chriſtianos fratres, quoties per hæreticos exagitata fides eſt, confirmauerint in fide. Ita ille glorioſus Chriſti martyr & pontifex Lucius, ad vniuerſos ſcribens Occidẽtis per Gallias & Hiſpanias epiſcopos, poſtquam eorundem conſultis reſpõdit, hortatuſq; eſt, vt fidẽ, ſententiãq; apoſtolicæ ſedis firmiter ſequantur, vt

quæ per

A quæ per omnipotentis dei gratiam, apoſtolicæ traditionis ſemper conſeruauit integritatem, quæ nulla apud eandem vnquam infecta eſt nouitatę contagionis hæreticæ. Idque Chriſti oratione impetrato illi ſingulari priuilegio in Petro, ne fides eius deficeret, cui & præcepit confirmare fratres in fide, tanquam hoc ipſum ſibi & omnibus eidem cathedræ præſidenti bus dictum intelligens, ſubdit: Quod apoſtolicos meæ exiguitatis prædeceſſores confidenter feciſſe, cunctis ſemper eſt cognitum. Quorum & puſillitas mea, licet impar & minima, pro ſuſcepto tamen diuina dignatione miniſterio, pediſſequa cupit exiſtere. Væ enim erit nobis, qui huius miniſterij onus ſuſceptũ habemus, ſi veritatẽ fidei ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quam apoſtoli prædicauerũt, prædicare neglexerimus. Væ erit nobis, ſi ſilentio veritatem oppreſſerimus. Hęc longe ante mille ducentos annos ille Lucius, in facie totius eccleſiæ prædicans cunctis toto orbe notorium ad Petrum, ſucceſſoresq́ꝫ eius pertinere illud Chriſti præceptum de con-
B firmandis fratribus in fide, vniuerſamq́ꝫ ſemper recognouiſſe Chriſti eccleſiam, ad cathedræ Petri & eccleſiaſticæ hierarchię præſidum officium, hoc ipſum pertinere. Ad eoſdem ergo neceſſe eſt præcipue pertineat illius orationis Chriſti pro indefectibili fide Petri effectus, vt quæ plane eſt neceſſaria ad alios confirmandos in fide.

Iam & hæc mihi ratio haud videtur inefficax ad demonſtandũ, quod caput eccleſiaſticæ hierarchiæ eſſe nõ poſſit hæreticus. Siquidẽ æque hæreticus ac ſchiſmaticus, ſuo ipſius facto, aut per ſeipſum diuiſus eſt a corpore catholicæ eccleſiæ, quare nec communicare eiſdem, ſed eos deuitare, atq́ꝫ ab eis ſeparari nobis præcipiũt apoſtolicæ literæ: Hæreticum, inquit, hominẽ poſt vnam & alteram correptiõem deuita. Et rurſus: Rogamus vos fratres, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non ſecũdum doctrinam quam accepiſtis. Sed nullo caſu nobis licet nos
C ſeparare ac diuidere a capite eccleſiaſtici corporis, a quo diuidi ſeparariq́ꝫ, eſt eſſe ſchiſmaticum. Nam Petrũ Chriſtus eccleſiæ caput pronuncians, petræ eidem cognomen impoſuit, addiditq́ꝫ ſuper eam petram ſe ædificaturũ eccleſiam ſuam, aduerſus quam inferorũ portæ non præualerent. Illis ipſis verbis clariſſime ſignificans, quicquid illi capiti indiſſolubili vnitatis vinculo non cohæreret, non vniretur, ac veluti fundamento ſuo ædificium non inniteretur, ad eccleſiam ſuam non magis pertinere, q̃ ad ædificium, ſi qua eius pars a ſuo fundamento auulſa iaceret, atq́ꝫ aduerſus ipſum iam præualuiſſe portas inferorum. Quare eſſe omnino non poteſt, vt ſit papa hæreticus.

(Sexta ex ipſa ratione capitis & corporis eccleſiaſtici membrorumq́ꝫ eius.)
(Ad Tit. 3.)
(2. Theſſ. 3.)

Confirmatur iſtud etiam ex eo, q́ꝫ concordi ſanctorum patrum ſentẽtia, hæreticus aut ſchiſmaticus nullam habeat autoritatem aut poteſtatem eccleſiaſticam, tanq̃ diuiſus a capite eccleſiaſtici corporis, a quo omnis eccleſiaſtica alligandi, ſoluendi, paſcendique gregem dominicum autoritas, in membra influit ad ædificationem totius corporis.

(Septima ex eo, quod hęreticus aut ſchiſmaticus nullam habet poteſtatem alli-)

gādi, aut ſoluendi, aut paſcēdi gregem dominicū. Cuius tamen velut fontalis plenitudo neceſſario eſt in capite hierarchiæ eccleſiaſticæ.

Ita glorioſus ille Chriſti martyr & pōtifex Cyprianus dicit vniuerſos D hæreticos nihil habere iuris aut poteſtatis eccleſiaſticæ, & propterea Nouatianum, qui nec vnitatem ſpiritus, nec cōmunionem pacis obſeruat, & ſe ab eccleſiæ vinculo & collegio ſeparat, nec epiſcopi poteſtatem habere poſſe, nec honorem. Ita quoque eruditiſſimus ille & inſignis Chriſti confeſſor Hilarius, orthodoxam fidē dicit eccleſiæ fundamētum, eandem habere claues regni cœleſtis, & poteſtatē, vt quicquid ligauerit aut ſoluerit, ligatum, ſolutumq́ ſit in cœlis. Hac ipſa locutionis figura ſignificans orthodoxam fidem in capite eccleſiaſtici corporis, cui commēdatæ ſunt claues regni cœleſtis, cui data ligandi, ſoluendiq́ illa ſupereminens poteſtas, eſſe plane neceſſariam, & ita neceſſariam, vt ſine hac prædicta non poſſint ſubſiſtere. Ita quoq́ ſanctiſſimus Ambroſius, dicens dominū par ius & ſoluēdi eſſe voluiſſe & ligandi, ſubdit: Certum eſt, q́ eccleſiæ vtrunq́ licet, hæreſis vtrunq́ non habet. Ita diuus Auguſtinus in Sermo. de Paſto. tractans illud Canticorum: Paſce hœdos meos. Manenti, inquit, Petro E dicitur: Paſce oues meos. Exeunti hęretico dicitur: Paſce hœdos tuos. Ex quibus omnibus clariſſime conſtat nihil autoritatis aut poteſtatis eccleſiaſticæ ſuper Chriſti corpus myſticum pertinere ad hæreticos. Ergo cōtradictionem planiſſime implicaret, eccleſiaſticæ hierarchiæ caput eſſe hæreticum. Nam ſi hæreticus, iam nec ſoluendi, ligandiq́ ius aut poteſtatē habebit, aut vllam autoritatem paſcendi eccleſiam: contra, ſi caput eccleſiæ, conſiſtit in ipſo totius illius poteſtatis, fontalis quædam, vt ſic dicam, plenitudo, per ipſum deriuata in alia membra eccleſiæ, habebitq́ neceſſario ſupereminentem illam poteſtatem ligandi & ſoluendi, vniuerſiq́ paſtoralis officij ſuper vniuerſam eccleſiam.

De Trini. lib. 6. In Paſto.

Prædictæ ſententiæ ipſam rei euidentiam ſubſcribere. Vere orthodoxos fuiſſe, qui ab aduerſarijs proferūtur ex Roma. pōtificibus hæretici.

Aduerſus iſta nihil me mouet, q́ quidam ex illo Romanorum pontificum catalogo, hæreticos quoſdam nobis proferunt & obijciunt. Quinimo, quoniā etiam illi ipſi, quos momica ac plane maligna in omnes facta F inquiſitione nobis vt hæreticos obijciunt, inueniuntur fuiſſe vere orthodoxi, & ab omni nota hæreſis longiſſime abfuiſſe, certiſſimum inde mihi argumentū eſt, ipſam rei euidentiam ſubſcribere noſtræ ſentētiæ: & ſicut ab initio a beatiſſimo Petro, ad Paulum vſq́ tertiū, his annis mille quingentis, nemo fuit hæreticus eccleſiaſticæ hierarchiæ & apoſtolicæ cathedræ præſidens, ipſos præſeruante ſingulari illo Chriſti oratione ipſis impetrato priuilegio: ita iuxta æternæ veritatis indefectibile promiſſum, ad finem vſq́ fore, nihil dubitandum eſt.

Qui ex Roman. pontificibus ab indoctis notentur hæreſeos.

Quos hæreſis notant ex vniuerſo illo Romanorum pontificum catalogo, hi fere ſunt: Marcellinus, Lyberius, Felix II. Anaſtaſius II. & Ioannes XXII. Quibus etiam Benedictum XI. annumerant quidam, ſed neſcio quo colore. Inter quos nolo præterire Honoriū I. Non, quod a quoquam eorum, qui nobis aduerſantur; inter hæreticos pōtifices connumeratum inuenerim, vt cui omnes etiam hiſtoriæ ſanctitatis, & orthodoxæ fidei teſtimo-

A ſtimonium luculētiſſimum perhibent:ſed quoniam hac nōta inuri vide
tur a ſexta vniuerſali ſynodo Conſtantinopolitana tertia, vt eundem ab
hac nota vendicem.

Marcellinum autem ideo hoc carbone notant, quod in horribili illa
ſub Diocletiano & Maximiniano mota perſecutione carnificum violen
tia ad impia pertractus ſacrificia ſuccubuit, crudeliſſimorumq́ tormen-
torum metu, & non ſimplici mortis genere victus, thura adoleuit, aris-
que iniecit. Sed non erat hic hæreticus, fidem rectam non amiſerat, q̄uis
in confeſſione ſuæ fidei aduerſus intentata tormenta & ſupplicia, ſatis
conſtans, fortiſque non fuerit, & Chriſti per hoc ſcandalizauerit eccleſi-
am. Quam tamen continuo ad cor reuerſus, ſuæ infirmitatis grauiſſi-
me pœnitens, confeſſionis ſuæ vſq; ad mortem ædificauit conſtantia, &
effuſo pro fidei confeſſione ſanguine, confirmauit in fide, glorioſo con-
ſummatus martyrio

De Marcellino, vt falſo hæreſeos nota inuratur a quibuſdam.

B Lyberio etiam mendaciſſime impingunt quidam crimen hæreſis, cu-
ius extant pro orthodoxa fide glorioſa certamina, extāt perſecutiones &
exilia: quæ ob rectæ fidei defenſionem ab hæreticis imperatoribus pertu-
lit. Et q̄uis credant nonnulli ex tribus verbis, quæ adſcribuntur Hiero-
nymo, ipſum victum exilij tædio, hæreticorum ſe polluiſſe communio-
ne, falſum eſſe hoc ipſum & ſubditicium ab aliquo, neſcio quo, ſeu do-
lo, ſeu ignorantia infartum (quod in Chronicis illis, in quibus geſta non
oratione continua explicantur, ſed ſingulis verbis e regione ſui cuiuſq; an
ni annotantur, eſt facillimum, nec ita orationis ſcries coarguit falſarium)
eorundem temporum indubitatæ fidei demonſtrant hiſtoriæ: quæ non
ſolum actorum, geſtorumq́ ſubſtantiam, ſed & ipſa verba vtrinq; dicta
& excepta a præſentibus & audientibus, certa fide ad nos protulerunt.
Quam hic adſcribemus ex Theodoreto illo Cyrenenſi epiſcopo, Græco
C autore (quo maiorem fidem habeas de fide & præconijs Romani ponti-
ficis) & eorundem fere temporum ſcriptore, qui libro ſecundo hiſtoriæ
ſuæ eccleſiaſticæ perſecutionis, quæ ab Arrianis toto orbe orthodoxis ex-
citata eſt, mentionem faciens: Lubet, inquit, narrationi intertexere liberri-
mas voces laudatiſſimi Lyberij, & admirabilem ſermonē habitum cum
imperatore Conſtantio, quos illius temporis amātiſſimi dei perſcripſere,
qui acuere atque excitare ſtudium amatorum diuinarum rerum facile
poſſunt. Subijciens deinde illū eius cum Conſtantio ſermonē, qui eidem
conatus eſt perſuadere, vt ſubſcriberet in damnationem Athanaſij, or-
thodoxæ fidei propugnatoris, cum vincere non poſſet inuictum, dam-
nat exilio, relegari præcipiens Beroeam Thraciæ. Athleta quidem, in-
quit, veritatis victoriæ compos, in Thraciam (vt imperatum fuerat) ve-
nit. Poſt annos autem duos, cum Romæ eſſet Cōſtantius, magiſtratuum
& primariorū ciuium cōiuges obſecrant maritos, vt ſupplicēt Conſtan-
tio pro paſtore, quo reſtituatur eccleſiæ ſuæ: ſeq; niſi impetraſſent, deſertis
ipſis,

Lyberio etiā mendaciſſime impingi crimē hæreſis.

Lyberij hiſtoria, autore Theodoreto Cyrenenſi.

Theodoretus libro 2. cap. 17.

ipſis,ad magnum illum paſtorem ituras minantur. Qui reſponderunt,ſe formidare iracundiam imperatoris,ſibiq; non magnam eſſe ſpem veniæ, quod viri eſſent: Vos autem,inquiunt,ſi ſupplicetis,illa non lædet. Et horum alteræ conſequimini,vt aut admittat deprecationẽ veſtram, aut certe nullo malo affectas dimittet. Hac via demonſtrata,accedũt,inquit, laudabiles matronæ ad imperatorem,precioſiſſimis veſtibus ornatæ, quo magis imperator nobiles ratus,precibus,voluntatiq; ipſaræ gereret morem. Erat autem deprecatio talis: Miſereri vellet tantæ ciuitatis ſpoliatæ paſtore ſuo, & expoſitæ luporum inſidijs. Sed imperator reſpondit, non illam paſtore alio egere,quæ prudentem,bonumque haberet, fuerat equidem creatus poſt Lyberium vnus ex diaconis illius vir fidelis, Felix nomine,qui incorruptam quidem ſeruabat Niceæ expoſitam fidem,ſed violatoribus eius coniungi non verebatur. Nemo tamen omnium ciuium Romanorum in ædem oratiõis ingreſſus eſt,cum ipſe intus foret. Quod ipſum & matronæ tum regi ſignificarunt. Itaq; flecti ſe paſſus,iuſſit optimum quidem Lyberium de exilio reuocari:ſed amborum eſſe communem eccleſiæ adminiſtrationem. His lectis literis in circo,exclamauit multitudo egregiam eſſe imperatoris ſententiam, qui ſpectatoribus in duas partes diuiſis,& a colore cognominatis, his vnum, itemque alteris vnum, præficeret. Ita dicterijs inceſſentes imperatoris literas, exclamant vna voce,nam voces,inquit,ipſas ponere viſum eſt, vnus deus, vnus Chriſtus, vnus epiſcopus. Poſt has amãtiſſimas Chriſti plebis voces reuertitur admirabilis Lyberius, cui cedens Felix in aliam vrbem ſe contulit. Hactenus Theodoretus ille.

Vides itaq; Chriſtiane lector,quales hi hæreticos nobis Rom. pontifices obijciant,hoc eſt,glorioſiſſimum Chriſti confeſſorem,& qui inuictus permanſit veritatis athleta, compos victoriæ. Quanquam vt daretur ſe polluiſſe hæreticorum communione,victum exilij tædio : ex hoc tamen conſequens non eſſet, fuiſſe hæreticum : ſicut nec Marcellinum, qui eo tempore victus metu tormentorum, non fuit ſatis conſtans ac fortis Chriſti confeſſor: at hæreticum fuiſſe nunquam ſane probabitur. Eſt enim hæreſis,non morum,non confeſſionis,ſed fidei vicium,quo quis ſingulare aliquid a communi catholicæ eccleſię fide ac ſententia eligit,ac proinde ſeipſum ab eccleſia ſeparat,qua ſe rectius ſentire, crederecq; pręſumit, & ob id hæreſis, hoc eſt, electio (quemadmodum ſuperius plenius demonſtrauimus) haud inſignificanter appellatur. Cui quod pertinaciam addunt nonnulli, tanquam ad eſſentiam eius, definitionemque pertinens, nihil quidem addunt extraneum, ſed tamen quod in finitione prædicta ſatis includitur. Electio ſiquidem nouitatis alicuius, aut ſingularis opinionis a communi eccleſiæ ſententia, certum ſtudium, ſcientiamque importat, & quod oppoſitum teneat communis eccleſiæ ſententia, & quod quærat,eligat aut ſequatur ſingulare aliquid ac propriũ. Quod qui

Hæreſis qd.

A qui facit,certum non eſt auditurum corripientem eccleſiam,admonen- temq́ ab eius cõmuni ſententia & opinione non recedere, ſed dicturum id quod hæreticorum eſt proprium, ex ſcripturis inſtrui, conuincique ſe velle, quas præſumit ſe rectius intelligere, q́ communis eccleſia. Itaque iam pertinaciam illam ſecum habet, qua adeo eccleſiæ ſententiæ ſe non ſubijcit, vt ſciens, eligensque ei contradicat. De qua tum demum certi eri- mus, ſi poſt vnam, alteramve correptionem, vt inquit Apoſtolus, non diſputationem, in ſua perſiſtat ſententia. Qui vero in errorem aliquem incidit, diſcrepantem quidem ab orthodoxa catholicæ eccleſiæ ſententia, intra tamen arcam catholicæ eccleſiæ ſe continens, & fide generali ei- dem ſemper conſentiens & ignorans ſe aberrare a communi eius fide & ſententia, de qua, q̃ cito admonetur, q̃ cito fit certior, continuo abiecto illo ſingulari aut proprio, communem eccleſiæ ſentẽtiam ſequitur: is (quem- B admodum de ſe dicit diuus Auguſtinus) errare equidem poteſt, at hæreticus eſſe non poteſt. Sed hæc paulo longius nos protraxerunt ab inſtituto. Itaque in Marcellino & Lyberio nec minima hæreſis nota deprehenditur.

Error in fide ſine crimine hæreſis.

Felicem II. in hoc albo qui adſcribunt, vocem propriam conuincũtur non intelligere, ſed odio in Romanam eccleſiam cõgerere, quicquid forte inciderit, etiamſi ſeipſum protinus falſitatis coarguat. Conſtat enim Feli- cem I. ſub Probo imperatore glorioſo conſummatum martyrio, circa annum domini CC.LXXXV. Felix II. ſub Zenone præfuit Chriſti eccleſiæ, circiter annum domini CCCC.LXXXVI. Is ille eſt, qui in Aca tium Conſtantinopolitanum antiſtitem protulit condemnatiõis ſenten- tiam. Cuius tragœdiam aliquanto poſt explicabimus. Inter hos nemo intercidit Romanus pontifex eius nominis. Niſi forte ab hæretico impe ratore Conſtantino ſubſtitutum illi, cum pro fide orthodoxa & catholi- C ca exularet, Lyberio, quis adſcribat Ro. pontificum catalogo. Quod qui facit, ſuam ignorantiam prodit: cum certũ ſit illum non fuiſſe Romanæ eccleſiæ pontificem, adhuc viuo Lyberio, indubitato eius pontifice, hoc ipſum conteſtante orthodoxo Romano populo, qui illius cõmunionem, vt nothi & ſuperintruſi ab hæretico ſemper declinauit: quemadmodum paulo ante audiſti, referente Theodoreto. Hic itaque ſi illi ſimilis fuiſſet a quo cathedræ Petri cõtra ius, fas & eccleſiaſticos canones intruſus fuerat, imperatori Arriano & hæretico, nihil ſane mirandum hoc fuiſſet, nec quicquam derogaret priuilegio, quod ſupra adſtruximus, apoſtolicæ ca- thedræ atque eidem præſidentium. Sed Chriſto gratiæ, quod nec is ille ipſe hæreſeos a quoquam infamatus ſit, quanquam varient de illo hiſto- riæ, quod quidam (quemadmodum ex Theodoreto audiſti) tametſi in- tegram fidem, ſicut Nicææ expoſita fuerat, inconcuſſe illum conſeruaſſe affirment, communicaſſe tamen aſſerunt hæreticis, alij negant hoc ipſum, imo tam conſtantem orthodoxæ fidei aſſertorem prædicãt, vt aliquan- to poſt

De Felice II. vt vere orthodoxus fuerit.

Error aduerſariorum in nomine Felicis II.

to poſt reditum Lyberij, & poſtquam Roma ceſſaret, affirment illum e- D
tiam martyrio coronatum ab hæreticis. In qua ſententia eſt beatus Antoninus Florẽtinus archiepiſcopus. Vides itaq; impugnator priuilegij apoſtolicæ cathedræ, quales nobis hæreticos proferas Romanos pontifices?

De Anaſtaſio II. quem Gratianus infamat hæreſeos.

Anaſtaſium ſecundum pontificem ſanctum & orthodoxum infamat Gratianus ille decretorum compilator (vt multa collegit & congeſſit ſine iudicio) qui ex neſcio qua conficta & mendaciſſima hiſtoria geſtorum Romanorum pontificum hanc de illo fabulam adſcribit, & ſuæ illi compilationi inſeruit XIX. diſtinctione, c. Anaſtaſius, his verbis:

Anaſtaſius ſecundus natione Romanus, fuit temporibus Theodorici regis. Eodem tempore ſe multi clerici a communione ipſius abegerunt, eo quod communicaſſet ſine concilio epiſcoporum vel presbyterorum & clericorum cunctæ catholicæ eccleſiæ, diacono Theſſalonicenſi, nomine Photino, qui communicauerat Acatio. Et quia voluit occulte reuoca- E
re Acatium, quod non potuit, nutu diuino percuſſus eſt. Hactenus ille ex ſua illa hiſtoria. Cui gloſſa modum explicans, quo diuina vltione perierit (vt dignum eſſet patellę cooperculum iuxta prouerbium) addit, effuſis inteſtinis dum aſſellaret. Ita enim de quodam hæretico, oblitus fortaſſis nominis, audiſſe ſe ſomniarat gloſſator ille, aut potius, nugator temerarius. Eadem inſulſit idem ille Gratianus prima quæſtione prima, c. Dictum eſt. Hunc itaq; Anaſtaſium, idem affirmat fauore imperatoris Anaſtaſij, quos Acatius ille Conſtantinopolitanus, poſt in ſe prolatam damnationis ſententiam, ſacerdotes vel Leuitas ordinauerat, acceptis officijs rite ſungi poſſe, male decreuiſſe, ſubiecta parte eius decretalis epiſtolæ in c. ſecundum, eadem diſtinctione. Qua recitata ſubiungit in hæc verba: Quia ergo illicite & non canonice, ſed contra dei decreta, & prædeceſſorum & ſucceſſorum ſuorum hic reſcripta dedit, vt probat Felix & Gela- F
ſius, qui Acatium ante excommunicauerũt, & Hormiſda, qui ab Anaſtaſio tertius, eundem Acatium poſtea damnauit, ideo ab eccleſia Romana repudiatur, & a deo percuſſus legitur. In eius fidem ſubijciens, quam paulo ante deſcripſimus hiſtoriam, aut verius fabulam. Et hęc vnus ſcribens poſt alium, cæcus cæcum ducit in foueam. Qui tamen ſi vel paululum aperirent oculos, viderent luce clarius, q̃ impudens & ſeipſum euertens mendacium contineat hæc fabula. Quid enim hoc probabilitatis habere poteſt, Anaſtaſium conatum reuocare Acatium, q̃uis non potuerit: & ob id diuino percuſſum iudicio, cum certo conſtet rebus humanis iamdudum exemptum hunc, priusq̃ ille ad Romanæ eccleſiæ pontificatum aſſumeretur? Quod ipſum etiam illa ipſa teſtatur eius decretalis epiſtola, quam ſcribit ad imperatorem Anaſtaſium, vnde hanc ipſam illi ſtruunt calumniam. Sed poſt mortem, inquis, eius voluit reuocare Acatium. Expectabam, vt diceres voluiſſe illum reuocare a mortuis. Quod vero poſt mortem illum reuocare voluerit, nõ habet citata illa a Gratiano hiſtoria,

Cõuincitur craſſus error Gratiani de Anaſtaſio.

ſed di-

A ſed dicit,quod voluit occulte reuocare Acatium. Sed quod nec memoriȩ eius ſuccurrere voluerit,aut eãdem reuocare ad communionem catholicæ eccleſiæ,eadem illa eius epiſtola etiam teſtis eſt.In qua orat principem, vt conſentiat nomen eius in perpetuum aboleri a catholica Chriſti eccleſia,vt cui illud ipſum multis ex cauſis magno offendiculo & ſcandalo fuerit,quemadmodum paulo poſt audies. Iam & hoc quid, obſecro, probabilitatis habet,quod eſt in eadem fabula, magnam cleri partem ſe ſubtraxiſſe a communione Romani pontificis, eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis, quod ſine concilio epiſcoporum,presbyterorum & clericorum cunctæ eccleſiæ catholicæ communicaſſet cuidam Photino communicatori excommunicati Acatij? O grauem & arduam cauſam, propter quam clericorum totius eccleſiæ concilium conuocandum eſt. Quaſi ſine fine procederet excommunicationis contagio. Quaſi denique a communione capitis eccleſiaſtici corporis ſeſe ſubtrahentes non forent ſchiſmatici. B Quaſi poſtremo in eiuſdem capitis poteſtate non eſſet, eccleſiaſticam communionem reſtituere his, qui ob communionem cum excommunicatis eandem perdiderunt,niſi conuocato ad hoc clericorum totius orbis concilio. Quis has ferat, quis non rideat ineptias? Quis in Gratiano hac in re vel communem non deſideret ſenſum hominum? Sed hæc eſt ipſiſſima rei veritas.

Deceſſerat iamdudũ excõmunicatus ille ab apoſtolica ſede Acatius. Cui,ꝙ per neceſſitatem quandam, præeminẽtiæ videlicet ciuitatis regiæ, & imperialis autoritatis & gratiæ,communicauerat pars maxima epiſcoporum Græcorum & Orientalium, vniuerſuſq; clerus & populus Conſtantinopolitanus vna cum principibus,plurimos inuoluerat illa excommunicationis eius ſententia. Nec tamen etiam poſt mortem Acatij obtineri potuit, aut in Conſtantinopolitana, aut in alijs per Orientem C eccleſijs, vt ſecundum apoſtolicæ ſedis iudicium & ſententiam,non cõmemoraretur eius nomẽ inter catholicos,ſed auferretur e ſacris diptitijs. Vnde & grauiſſimum ſchiſma excitatum eſt per Orientis eccleſias,atq; vniuerſus diſſolutus vigor diſciplinæ eccleſiaſticæ. Quæ cum duraſſent annis non paucis non ſine magna confuſione eccleſiaſtici ordinis, atq; adeo vniuerſæ Chriſti eccleſiæ,Anaſtaſius II. mox vt pontificatu inauguratus fuerat, conuerſus toto animo ad reformandam pacem eccleſiæ, ſcribit hanc(quam ille reprobatam dicit) ad imperatorem Anaſtaſium epiſtolam,eundem orans & obſecrans,vt eius opera ac ſtudio hæc ſcandala & ſchiſmata eccleſiarum tollerentur e medio,& apoſtolicæ ſedi ſua agnoſceretur neceſſaria toti eccleſiæ autoritas, & debita præſtaretur obedientia. Ad quod velut facile medium proponit, vt auferatur e numero & memoria catholicorum nomen vnius Acatij,quem affirmat pro notorijs ſuis damnatum & anathematizatum exceſſibus a ſede apoſtolica. Cuius damnationem ne alij, qui neceſſitate quadam (vt diximus) illi commu-

Vera de Anaſtaſio hiſtoria.

nicauerant,& baptiſmi,aut ſacri ordinis ſacramenta ab eodem acceperāt, D vt perſuadebantur a quibuſdam pacis hoſtibus,ſibi detrimento fore crederent in perceptis ab illo ſacramentis,& ob id, vt eius damnationi ſubſcriberent,difficilius induci poſſent,impedirenturq́ per id fructus optatæ & ſanctæ vnionis,pacis & concordiæ,illud ipſum præueniens ſanctus & ſapiens pontifex:non quidem contra dei decreta,& ſuorum prædeceſſorum & ſucceſſorum(quemadmodū ille non minus impie q̃ incircunſpecte contra orthodoxum pontificem effutijt)ſed ſecūdum orthodoxæ fidei regulam,& ſanctorum (quod poſt intelliges) prædeceſſorum ſuorum exemplum declarauit illius damnationem, nulli damno aut præiudicio fore his,qui ab eo baptiſmi aut ſacri ordinis ſacramenta ſuſceperūt, redintegratis ac reunitis catholicæ eccleſiæ. Quæ vt ita acta ac veriſſima intelligas, illam ipſam eius epiſtolam ſubijciemus ad imperatorem Anaſtaſium ſcriptam in hæc verba:

Epiſtola Anaſtaſij pōtificis ad Anaſtaſiū imperatorem.

Glorioſiſſimo ac clemētiſſimo filio Anaſtaſio Auguſto, Anaſtaſius epiſcopus. E Exordium pontificatus mei primitus oblata populis pace pronuncio,confidenter pro fide catholica, humilis pietati veſtræ precator occurro. In quo primum mihi diuinum fauorem propinquaſſe confido, q̧ nunc conſonantia in me auguſtiſſimi nominis tui, non dubium præſtat auxilium,vt ſicut præcelſum vocabulum pietatis tuæ per vniuerſas gentes toto orbe pręfulget:ita per miniſterium humilitatis meæ,ſicut ſemper eſt,ſedes beatiſſimi Petri in vniuerſa eccleſia aſſignatū ſibi a domino deo teneat principatum,nec propter vnum mortuum diutius tunica illa ſaluatoris deſuper contexta per totum,malæ ſortis patiatur incertum, quæ ſola in diſcuſſionem pro firmitate ſui venire non potuit, ſerenitate tua præcipue rempublicam gubernante, cui etiam in priuata vita tantum circa ſynceram religionem ſtudium fuit,vt ſicut fama certiſſime celebrauit, nemo magis,vel inter præcipuos ſacerdotes, præfixas a ſanctis patribus regulas cuſtodiſſe dicatur. F Quod ſanctum ſtudium cum maieſtate imperij creuiſſe confidimus. Legatione itaque fungimur pro Chriſto. Ne igitur eos propter offenſionem vel ſcandalum patiamini publice nominari, quorum merita vel actus illum iudicem latere non poſſunt, in cuius iam ſunt iudicio conſtituti. Neq; illic ſe poteſt interferere,in corpore mortali adhuc temeraria præſumptio,vbi non ſolum confeſſio facit aperta merita ſingulorum, ſed etiam ſilentij ipſius non poteſt latere ſecretum. Namque & prædeceſſor noſter Papa Felix, & etiam Acatius illic procul dubio ſunt,vbi vnuſquiſque ſub tanto iudice non poteſt perdere ſui meriti qualitatem,&c. Precamur itaque dilectionem veſtram, vt ſpecialiter nomen taceatur Acatij,vt quod multis ex cauſis ſcandalum atque offendiculum eccleſiæ concitauit, &c. Quantos enim exceſſus atq; præſumptiones habuerit Acatius, ne clementiæ tuæ ſuggerere per ſingula fortaſſis videatē oneroſum,Creſconio & Germano fratribus,& coepiſcopis

Hinc vide falſitatē & impudentiā fabulæ Gratianicæ.

A pis meis,quos miſimus ad ſerenitatem tuã, de cauſis ſingulis Acatij, qualis fuerit,inſtructionem pleniſſimam dedimus, clementiæ veſtræ ſpecialius recenſendam,ſi hoc pietati tuæ placuerit curioſius indagare,ne in aliquo ſuggeſtioni noſtræ veritas defuiſſe videatur,vt pro diuina ſapientia veſtra perſpicue videre poſſitis, non ſuperbia vel elatione ſedis apoſtolicæ,talem in Acatium proceſſiſſe ſententiã,ſed facinoribus certis, quãtum nos illud iudicium,quod ſolum falli non poteſt,æſtimamus, zelo magis diuinitatis extortam, &c. Deinde occurrens illi,quod plurimos retrahebat a ſubſcribẽdo in damnationem Acatij ob neceſſariam quandã,quam cum eo viuo habuerunt, communionem, præſertim in ſuſceptis ab eodem ſacramentis eccleſiaſticis.

Iam,inquit,ſecundum catholicæ eccleſiæ conſuetudinẽ ſacratiſſimum ſerenitatis tuę pectus agnoſcat,quod nullum de his, quos baptizauit Aca B tius, vel ſacerdotes, ſeu Leuitas,ſecundum canones ordinauit,vlla eos ex nomine Acatij portio læſionis attingat,quo forſitan per iniquum tradita ſacramenti gratia minus firma videatur.Nam & baptiſmi,quod procul fit ab eccleſia, ſiue quod ab adultero,vel a fure fuerit datum, ad percipientem munus peruenit illibatum. Quia vox illa, quæ per columbam ſonuit, omnem maculam humanæ pollutionis excluſit, qua declaratur ac dicitur: Hic eſt, qui baptizat in ſpiritu & igne. Nam ſi viſibilis ſolis iſtius radij, cum per loca fœdiſſima tranſeunt, nulla contactus inquinatione maculantur,multo magis illius,qui iſtum viſibilem fecit, virtus,nullaminiſtri indignitate conſtringitur, &c.Ideo ergo & hic, cuius nomen dicimus reticendum, male bona miniſtrando ſibi tantum nocuit. Nam inuiolabile ſacramentum,quod per illum datum eſt alijs, perfectionẽ ſuæ virtutis obtinuit.Quod cum ita ſit,aliquorum tamen in tantum ſe extendit curioſa ſuſpicio,vt imaginentur,prolato a papa Felice iudicio, poſtea C inefficaciter in ſacramentis,quæ vſurpauit Acatius, egiſſe, ac proinde eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt,ne irrita beneficia diuina videantur. Sed meminerint in hac quoq; parte tractatum præualere ſuperiorem. Quia non ſine vſurpatione nominis ſacerdotij adiudicatus hoc egit. In quo virtutem ſuam obtinentibus myſterijs,in hoc quoque rea ſibi tantum perſona nocuit. Nam ad illum pertinuit, quod tuba Dauidica canitur: Veruntamen deus con quaſſabit capita inimicorum ſuorum, verticem capilli perambulantium in delictis ſuis.Nam ſuperbia ſemper ſibi,non alijs facit ruinam, &c. Vnde cum ſibi nomen ſacerdotis vindicauerit damnatus, in ipſius verticem ſuperbiæ tumor inflictus eſt,non autem populus diuinis myſterijs, quæ ab illo percepit excluſus,ſed anima ſola quæ peccauerit,iuſto iudicio propriæ culpæ erat obnoxia,quod vtiq; numeroſa ſcripturarum teſtatur inſtructio. Vnde remotis hominũ ſtudijs, ſiue verſutijs in hac adhuc præſenti fragilitate poſitorum,ſecundum preces noſtras,anniſu & autoritate

imperiali offerte deo noſtro vnã catholicam eccleſiã & apoſtolicã. Quia D
hoc ſolũ eſt, in quo non ſolũ in terris, ſed etiã in cœlo triumphare ſine fine
poſſitis. Hactenus illius epiſtola ad imperatorẽ Anaſtaſiũ. Quæ ſane me
cogit, neſcio qd, mirari de illo Gratiano. Nam nõ lectam eidẽ quis poſſet
credere, vnde excerptum eſt illud c. Secundũ, prædicta diſt. XIX. quod
contra dei & prædeceſſorum ſuoꝝ decreta calumniatur ſcripſiſſe Anaſtaſium. Et ſi legit, quo pacto non intellexerit impudentiſſimam eſſe fabulam, quam ex neſcio qua hiſtoria in derogationem nominis & memoriæ ſancti & orthodoxi pontificis ſubnexuit. Scilicet, Anaſtaſiũ voluiſſe occulte reuocare Acatiũ, & propterea diuino percuſſum iudicio? O craſſam nimis impudentiam. Quaſi non conſtet luce meridiana clarius ex dicta eius epiſtola, quo nam pacto illum reuocare voluerit? Viuum certe non potuit, iamdudum enim obierat. Mortui autem vt nomen & memoria aboleretur a catholica Chriſti eccleſia, ſategit omnibus viribus, E
tam literis, q̃ nuncijs oſtendens & perſuadens defendenti memoriam eius imperatori ob graues intolerandoſque exceſſus ſuos, & certa facinora iuſtiſſime damnatum a ſede apoſtolica. Et hoc erat occulte reuocare velle Acatium?

Supinus nimiũ Gratiani error de Anaſtaſio clariſſime traducitur.

Iam (quod ille infamat) eius decretum velut dei decreto, & prædeceſſorum ſucceſſorumque eius in ſede apoſtolica contrarium, quid obſecro continet non pium, orthodoxum & catholicum? Quid, quod non toties inculcat D. Auguſtinus aduerſus Donatiſtas hæreticos? Nec enim ſacramentũ aut baptiſmi aut ordinis, nec etiam ius dandi ſacramentũ (vt eiuſdem verbis dicã) amittit ſchiſmaticus aut hæreticus, vtrunq; enĩ, inquit, ſacramentũ eſt, & quadã conſecratione vtrunq; homini datur, illud, cum baptizatur, iſtud, cum ordinatur. Ideo non licet a catholico vtrunq; reiterari. Nam ſi ex ipſa parte ſchiſmaticorum veniẽtes, etiã præpoſiti aut epiſcopi, qui pro bono pacis correcto ſchiſmaticoꝝ errore ſuſcepti ſunt, F
& ſi viſum eſt opus eſſe vt eadem officia gererent quæ gerebant, nõ ſunt tamen rurſus ordinandi: ſed ſicut baptiſmus in eis, ita & ordinatio manſit integra. Quia tantum in præſciſione fuerat vicium, quod vnitate pacis correctum eſt. Hæc docet & aſſerit ille Auguſtinus, non hæreticus, ſed orthodoxus, atque adeo orthodoxorum lumen, & inſignis doctor eccleſię: hæc, inquam, ille docet pro aſſertione orthodoxæ veritatis aduerſus hæreticos. Quod ſi ab hæreticis & ſchiſmaticis accepta ſacramenta, etiam ab ipſis ſchiſmaticis & hæreticis, ſuam efficaciam & vtilitatem habeant, correcto ſolo diuiſionis vicio: nunquid aut infirma, aut irrita erunt eadem, quæ accepit fidelis & orthodoxus populus, in vnione manens catholicæ Chriſti eccleſiæ, a proprio ſuo epiſcopo, nec hæretico, nec ſchiſmatico: ſed qui ob alios tantum exceſſus ſuos excõmunicatus fuerat? Cuius etiã communionẽ deſerere non potuit: præſertim quãdiu non ſolum ille ipſe, ſed cũ eo pars maxima totius orbis epiſcopoꝝ (quemadmodum de Aca-

Aduerſus epiſtolã Parmeniani.

A de Acatio factum demonſtrat illa eius,quã aliquanto poſt explicabimus, tragœdia)iniuſtam atq; adeo irritam eius excommunicationem contenderent,& in eiuſdem cõmunione perſiſterent? Certe vbi nunquam fuit in orthodoxo populo diuiſionis vicium,nihil illi obeſſe potuit ſui epiſcopi dãnatio,nec eidem eſſe damno neceſſaria quædam eius cum illo cõmunio:præſertim quandiu probabiliter ignoraret rite excommunicatum & valide,ob epiſcoporum pene totius orbis,quod videbant, præiudicium. Nunquid ergo hæretica eſt hæc Anaſtaſij ſententia, & declaratio, quod Acatij damnatio nihil obfuerit fideli eius, orthodoxoq; populo, nec irritam,aut infirmam reddiderit ſacramentorum, quę ſecundum ſacerdotalis officij ſui debitum eidem miniſtrauit,gratiam?

Vt autem intelligas,non noſtrũ ſolum,ſed etiam Canoniſtarum (qui alioqui craſſiuſculi ſunt,nec nimis emunctæ naris) tam de Gratiano ſuo, B q̃ de Anaſtaſio iudicium,Gloſſa prima in dicto c.Secundum, laborat in cenſura eiuſdem, ob Gratiani illud, quod ſupra audiſti, de eo præiudicium. Nam dicit variam eſſe de illa decretali & eius autore Anaſtaſio ſententiam. Gratiani equidem, qualem audiuimus. Cui dicit conſentire Melendum quendam, & omnes, qui dicunt veritatem ſacramentorum non eſſe apud hæreticos. Quæ ſane ſententia eſt hæretica & reprobata a catholica Chriſti eccleſia,quę nec in baptizatis,nec ordinatis ab hæreticis aut ſchiſmaticis reuertentibus ad ſynceritatem fidei & vnitatem eccleſiæ,ſacramenta reiterat. Hugonis deinde cuiuſdam adfert ſententiam plane contrariam,& nobiſcum conſentientem per omnia: qui nec decretalem eam reprobatam,nec damnatum eius autorem affirmat,cum illa nihil contineat, non ſanctum, orthodoxum & canonicum. Poſtremo, etiam tertiam quorundam adducit ſententiam, affirmantium ideo reprobatum illud c. Secundum, cum autore ſuo, quia voluit, quod ordinati C ab hæretico, ſine omni diſpenſatione, de iure ſua exercere poſſint officia. Qua in re vide, obſecro, temeritatem hominum,cum nihil horum omnium dicat Anaſtaſius, quæ hi in illum congerunt. Neq; enim loquitur de ordinatis ab hæretico,ſed ab Acatio,qui a nemine vnq̃ hæreſeos alicuius inſimulatus eſt, ſed tantum excommunicatus ob exceſſus alios, & quia communicauerat hæreticis. Quod ipſum tamen idem ſemper negauit, negaruntque, qui iniuſtam eius damnationem contendebant, Orientis epiſcopi,quemadmodum diuerſæ Gelaſij teſtantur epiſtolæ,quibus eius damnationem iuſtam aſſerit, præſertim autem ea ad Dardaniæ epiſcopos. Deinde,nihil dicit,nec de iure,nec de diſpenſatione, vt impudens hic nugator affirmat. (Quanq̃ quicquid dicit,merum ius ſit) ſed tantum pacis & eccleſiaſticę vnitatis intuitu decreuit,aut potius declarauit,nihil obeſſe culpam & damnationem Acatij, his qui in fide & vnitate catholicæ eccleſiæ ſacramenta ab eo perceperunt,nec ſacramentorũ illorum gratiam illius culpa aut damnatiõe euacuatam aut infirmatam. Qua in re ſi hære-

Canoniſtarũ cẽſura de ſuo Gratiano, eiuſq; p̃ iudicio p̃dicto de Anaſtaſio atq; eius decreto.

ticus eſt Anaſtaſius, bis hęreticū fuiſſe beatiſſimū illum Leonē neceſſe eſt, D qui eodem intuitu permiſit illū Anatholium Conſtantinopolitanū epiſcopum miniſtrare in ſuo gradu & ordine. Quem tamen ter execrandus ille Dioſcorus, exturbato & per vim ac ſcelus eiecto S. Flauiano epiſcopo, atq; adeo neci dedito, e ſuo veluti latere aut ſinu (nā eius archidiaconus fuerat) Conſtantinopolitanæ intruſerat eccleſiæ, & ordinarat epiſcopū. Sed pacis (vt dixi) intuitu, in ſuo illum gradu & ordine confirmauit beatiſſimus Leo, ſatis habēs, ꝙ ſecum amplexaretur veritatem orthodoxæ fidei, & deteſtaretur Euticet... perfidiam, id quod plurimæ eiuſdem teſtantur epiſtolæ. Quin & vniuerſam Chalcedonenſem ſynodum bis hæreticam fuiſſe neceſſe eſt: vt quæ ex pręſcripto eiuſdem Leonis, neminem eorum, etiam qui epiſcopi ordinati eſſent, ab impia illa hæreticorum factione Dioſcorica, iacturam facere voluit ſuæ illius dignitatis, gradus aut ordinis: modo per veram pœnitentiam reuerſi ad vnitatem catholicæ eccleſiæ, E amplexarentur ſynceritatem fidei, & execrarentur impietatē hæreticam.

Et hæc quidem de Anaſtaſio ſuffecerint ad vindicandū eius nomē & memoriam a nota atrociſſimi criminis, hæreſeos inquam: quod nulli facile imponendum eſt, pręſertim iamdudum in Chriſto quieſcentium, niſi quibus aperto eccleſiæ præiudicio inuſtum conſtat. Quin & impudentem falſitatē coarguunt eius fabulæ, qua Gratianus illi ſancti & orthodoxi pontificis nomini & memoriæ impie detrahit: temeritatem quoq; cenſuræ & iudicij eiuſdem de prædicta illius decretali epiſtola, quam plane conuincitur, aut non legiſſe, aut minime intellexiſſe. Cuius ſententia, ſi ea fuit, quæ a Gloſſa illa eidem attribuitur, non vero illius Anaſtaſij, vt audiſti, eſt plane hæretica.

De Benedicto XI. Benedictum XI. (vt quos volunt, pro ſuo arbitrio hi hęreticos faciūt) etiam hac nota inuenio perſtrictum a nōnullis, qui aduerſantur illi indefectibilis fidei priuilegio, quod cathedram apoſtolicam atq; eius præſules F tueri aſſerimus, ſed quo prætextu aut colore, non inuenio. Quod dum quæro per omnes de illo ſcriptores & hiſtorias, nec leuiſſimam apud vllam ſuſpiciunculam deprehendo tam atrocis in illum notæ & infamiæ. Quin potius, omnes velut vno ore, eximiæ virtutis, doctrinæ & ſanctè adminiſtrati pontificatus menſibus illis nouem, quibus ſolis præfuit, teſtimonium perhibent, ex generali ordinis Dominicani, primum in Cardinalem, deinde electus in ſummum pontificem. Et ne forte (vt fit facile) in numero incidiſſet error, per omnes eius nominis pontifices percurrens, neminem tamen inuenio, in quē vel minima nota eius criminis competat. Ita hi quaſi pro ludo habent infamare ſanctos & orthodoxos pontifices iam cum Chriſto regnantes, de omnium atrociſſimo crimine impietatis hæreticæ.

De Ioanne XXII. In eundem modum & quæ de Ioanne vigeſimoſecundo afferuntur a nōnullis, meræ nugæ ſunt, mera mēdacia. Scripſerunt quidā noſtra tempeſtate

A poteſtate vitas pōtificum Romanorū,ſed plurima pro ſuo ſcripſerunt affe ctu & libidine: quibus dum ſeruiunt, impudentiſſime ac mendaciſſime debacchantur in famam innocentium & ſanctorum pontificum. Quod nuper quidam Ioannes Battus fecit in vita ſanctæ memoriæ Adriani ſexti pontificis maximi, in Theologicis his ſtudijs quondam præceptoris noſtri. In quem virum ſine controuerſia ſanctū, doctiſſimumq; ille tam impia,tam nephāda,tam execranda mentitur impudentiſſime, vt ipſum etiam cœlum commaculare poſſent & inficere. Idem,tametſi magis diſſimulanter & tecte, feciſſe Platinam in Paulum ſecundum,certum eſt. De quo defuncto(quod illi ob ſua demerita merito aduerſus fuerat)vt ſe vlciſci poſſet commodius,omnium ad ſua tempora pontificum hiſtoriam congerere aggreſſus eſt,quo ita maiori fide & a pluribus legerentur,quæ de Paulo mentiri voluit. Sic & Ludouici illius Bauari execrati a Ioanne

B vigeſimoſecundo & ſede apoſtolica,deinde etiam priuati imperio(cuius libro ſequenti explicaturi ſumus tragœdiam)ſtudium et largitio multos eo ſeculo venalia habentes ingenia, venales linguas & calamos, impulit execranda multa comminiſci & effutire aduerſus doctiſſimum, magnique animi pontificem & dignitatem eccleſiaſticam. Inter quos præcipui & velut anteſignani quidam erant Marſilius ille Patauinus (quem libro ſequenti excutiemus exactius)& Occam pſeudomonachus, pſeudoque Theologus,illius Ludouici familiaris conuictor. Qui Ioannis illius vigeſimi ſecundi,definitiones quaſdam calumniabantur vt hæreticas, ipſi hæreticiſſimi,alia etiam eidem impingentes mendacia,velut impietatis ſerui les, conductitijq; milites, & qui in hoc, impio execrandoque imperatori locauerunt ſuam operam. Quorum nudis,impijſq; aſſertionibus, ſi quis vel tantillum moueri poſſit aduerſus clariſſima,quæ induximus,priuilegij apoſtolicæ cathedræ & eidem præſidentium argumenta & teſtimo-

C nia,is mihi non bene ad veritatem,pietatemq; affectus videbitur: præſertim cum non facile adduci quis debeat, vt credat de his, quorum in pace requieſcit memoria,tam atrox crimen prauitatis hæreticæ,niſi aperto eccleſiæ iudicio de eodem notatus fuerit.

Qua de cauſa de vno Honorio maiorē nobis difficultatē ingerit ſynodalis (vt videtur) autoritas. Siquidē perſtrictum ea nota illū legimus in actis VI.ſynodi(vt a nobis Latine interpretata et impreſſa legūtur)inter autores monothelitica hæreſis, hoc eſt, vnius volūtatis & operationis in Chriſto. Cuius in eiſdē actis inſerūtur duæ epiſtolæ ad Sergiū Cōſtātinopolitanū,eiuſdē hæreſis ſeminatorē,& primū aſſertorem,ex qbus eiuſmodi hæreſi conſenſiſſe videri volūt. Itaq; in principio actionis decimætertiæ hæc legitur cenſura concilij,tam de Honorio,q̄ de eius epiſtola.

Sanctum conciliū dixit,retractātes ſecundū promiſſa dogmaticas epiſtolas,quæ a Sergio quondam patriarcha huius a deo cōſeruandæ regiæ vrbis ſcriptæ ſunt,tam ad Cyrū,qui tunc fuerat epiſcopus Phaſidis,quam Cenſura ſynodi VI. de Honorio et eius epiſtola ad Sergium.

Honorium quondam papam antiquæ Romæ: Similiter autē epiſtolam D
ab Honorio reſcriptam ad eundem Sergium, haſcꝙ inuenientes omnino alienas exiſtere ab apoſtolicis dogmatibus, & definitionibus ſanctorꝝ cōciliorum, & cunctorꝝ probabiliū patrum, ſequi vero falſas doctrinas hæreticorꝝ, eas omnino abijcimus, & tanꝙ animæ noxias execramur. Quorum autem impia execramur dogmata, horū & nomina a ſancta dei eccleſia proijci iudicauimus: Id eſt, Sergij quondam præſulis huius vrbis regiæ, qui aggreſſus eſt de huiuſmodi impio dogmate conſcribere. Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Pauli, &c. quorum mentionem fecit Agatho ſanctiſſimus & ter beatiſſimus papa antiquæ Romæ, in ſua ad pijſſimum imperatorē epiſtola, eoſcꝙ abijcit, vtpote contraria rectę fidei ſentientes, quos anathemati ſubmitti definimus. Cū his vero ſimul proijci a ſancta dei catholica eccleſia, ſimulcꝙ anathematizari præuidimus & Honoriū, qui fuerat papa antiquæ Romæ, eo ꝙ inuenimus per ſcripta, ꝙ ab eo facta ſunt E
ad Sergium, quod in omnibus eius mentem ſecutus ſit, & impia dogmata confirmauit. Hactenus verba concilij, vt impreſſa circumferuntur.

Vindicat Honorius a nota hæreſis, & coarguitur falſata lectio actorꝝ VI. ſynodi, vt nūc impreſſa legunt. Conuincitur ex ipſa Honorij epiſtola inſerta actis ſynodi, eadem dicta parte eſſe falſata.

Sed quoniā ex omnibus horum temporꝝ ſcriptoribus & certiſſimæ fidei hiſtorijs clariſſime conſtat, eundē illum Honorium fuiſſe primū huius hæreſis damnatorē, annis fere LX. ante celebratam ſextam ſynodum, ſatis clare deprehenditur hanc ſynodum paſſam in damnatione memoriæ & epiſtolarꝝ ſancti Honorij, ꝙd in XIIII. actione eiuſdem concilij per legatos apoſtolicæ ſedis conuictum eſt paſſam fuiſſe V. ſynodū in actione eius VII. hoc eſt, per falſarios inſarta, quæ aliena erant a mente ſynodi.

Potuit equidem fieri, vt in eius initio intelligens (vixdum expugnata impia hæreſi Euticetis & Dioſcori de vnitate naturæ in Chriſto, ſtabilitacꝙ in eodem autoritate beatiſſimi Leonis & Chalcedonenſis cōcilij, veritate naturæ duplicis) cœpiſſe repullulaſcere in eccleſia noua diſſenſionū & ſcandalorꝝ ſemina, de vnitate voluntatis aut operationis in Chri- F
ſto, ita reſcripſerit de hoc ſubdole cōſulenti Sergio, quemadmodū habet tenor inſertæ actis dictæ ſynodi, ſecundæ illius epiſtolæ (nam prima mihi non germana aut ſyncera videtur, tametſi nihil etiam erroris cōtineat)

Sententia epiſtolæ Honorij ad Sergium.

videlicet vt nouæ adinuentionis vnius vel duarum operationum vocabulo refutato, claro eccleſiarꝝ dei præconio, nebuloſarum contentionum caligines rurſus nō effundantur aut conſpergantur, præcipiēs propterea vt vnius vel geminæ operationis nouiter a contentionū ſtudioſis introductū vocabulum a prædicatione fidei eximeretur. Nam qui, inquit, hęc dicūt, quid aliud, niſi iuxta vnius vel geminæ naturæ Chriſti dei vocabulum, ita operationis vnius vel geminæ ſuſpicantur fuiſſe mediatorē dei & hominum dn̄m Ieſum Chriſtum ſentire vel promere, quod ſatis ineptū eſt: Habet autē & circa finem eadem epiſtola ſic: Et hoc quidē, quantum ad inſtruendam noticiam ambigentium, ſanctiſſimæ fraternitati veſtræ per eandem inſinuandū præuidimus. Cæterum, quantū ad dogma

A eccleſiaſticum pertinet, quæ tenere vel prædicare debemus, propter ſimplicitatem hominum, & amputandas inextricabiles quæſtionum ambages, ſicut ſuperius diximus, nõ vnam aut duas operationes in mediatore dei & hominũ definire, ſed vtraſq; naturas in vno Chriſto, vnitate naturali copulatas, cum alterius cõmunione operantes atq; operatrices confiteri debemus, & diuinam quidem, quæ dei ſunt operantẽ, & humanam, quæ carnis ſunt exequentem, non diuiſe, neq; confuſe aut conuertibiliter, dei naturã in hominem, nec humanã in deum conuerſam edocentes, ſed naturarũ differentias integras confitentes, vnus atq; idem humilis & ſublimis, æqualis patri, & minor patre, ipſe ante tẽpora natus, in tempore eſt, per quẽ facta ſunt ſecula, natus in ſeculo eſt, & qui legem dedit, factus ſub lege eſt, vt eos, qui ſub lege erant, redimeret, ipſe crucifixus, ipſe chirographum, quod erat contra nos, euacuans, in cruce de poteſtatibus & principibus triumphauit. Auferentes ergo, ſicut diximus, ſcandalum nouellæ B adinuentionis, non oportet nos vnam vel duas operationes definientes prædicare, ſed pro vna (quam quidem dicunt) operatione, oportet nos vnum operatorem Chriſtum dominum, in vtriſq; naturis veridice confiteri, & pro duabus operationibus (ablato geminæ operationis vocabulo) ipſas potius duas naturas, id eſt, diuinitatis & carnis aſſumptæ, in vna perſona vnigeniti dei patris, inconfuſe, indiuiſe atq; incõuertibiliter prædicare propria operantes. Et hoc quidem beatiſſimæ fraternitati veſtræ inſinuandum præuidimus, quatenus vnius confeſſionis propoſitum, vnanimitati veſtræ ſanctitatis monſtraremus, vt profecto in vno ſpiritu anhelantes, pari fidei documento inſiſteremus. Scribentes etiam communibus fratribus Cyro & Sophronio antiſtitibus, ne nouæ vocis, id eſt, vnius vel geminæ operatiõis vocabulo inſiſtere vel immorari videamur, ſed abraſa huiuſmodi nouę vocis appellatione, vnũ Chriſtum nobiſcum C vtriſq; naturis, diuina & humana prædicent operantem. Quanq̃ & hos, quos ad nos prædictus frater & coepiſcopus noſter Sophronius miſit, inſtruximus, ne duarũ operationũ vocabulũ prædicare innitatur. Quod inſtantiſſime promiſerunt dictũ virum facturũ, ſi etiã Cyrus frater & coepiſcopus noſter ab vnius vocabulo diſceſſerit. Hactenus ille Honorius.

Hæc vide & diligẽter perpende. Plane enim inuenies orthodoxam & catholicam doctrinam Honorij prorſus iugulantem hæreſim monotheliticam.

Vnus operator Chriſtus in duabus naturis.

Vtraq; natura in vna perſona operari propria.

Vides itaq; Chriſtiane lector & clariſſime intelligis, ex illa ipſa Honorij epiſtola, quæ eſt in actis eiuſdem ſynodi, paſſam eandem ea parte, quæ legitur de damnatiõe memoriæ viri ſanctiſſimi, & vere orthodoxi, quod legati ſedis apoſtolicæ in eadem conuicerunt paſſam quintã ſynodum, in actione eius ſeptima, hoc eſt, per falſarios & mendaces Gręculos, in odium & detractionem Romanæ eccleſiæ (cui aduerſantes in direptionem dati ſunt) hæc infarta alieniſſima a mente ſancti concilij. Quod enim ad hoc ipſum procliues Græci fuerint, non ſolum prædicta teſtatur quinta ſynodus, ſed etiam conqueritur beatiſſimus Leo ſuæ (qua ad B. Flauianum incarnationis verbi myſterium explicauerat) idẽ accidiſſe epiſtolæ,

vt in

vt in alia quadam ſua ad Palestinos teſtatur. Idem quoque teſtatur ille Nicolaus I. eius nominis Rom. pontifex ad Michaelem imperatorem Constantinopolitanum, ſcribens aduerſus inordinatam promotionē Photij, ſubito ex Palatino tonſurati & ordinati in epiſcopum, citās autoritatem VII. ſynodi & epiſtolæ Adriani pontificis, quæ in acta eiuſdem relata legitur: in qua, inquit, quantum idem pontifex illam præſumptionem, qua ex laicis quidam ſubito tonſurantur, & in epiſcoporum numerū proſiliunt, ſi diligēter inquiſieritis, profecto inuenietis. Si tamen non falſam Græcorum more, ſed ſicut a ſede miſſa eſt apoſtolica, penes eccleſiam Cōſtantinopolitanam hactenus perſeuerat. Hæc ille ad imperatorem Græcum. In quibus audis Græcorum morem. Quin & idem ille ſuis literis hoc ipſum accidiſſe a Græcis in eadem conqueritur epiſtola. Et eam ob cauſam, quaſi illud ſibi præuiſum foret, omnium a ſe ſcriptorum & miſſorum authentica exemplaria penes ſe retinuiſſe teſtatur, ad quæ prouocat. Nihil itaque mirum, etiam hac parte idem paſſa ſextæ ſynodi, quæ circumferuntur incertæ fidei & autoris nuper emiſſa exemplaria. Qua enim ratione, quo colore damnari potuiſſet illa, quam dicta epiſtola explicat, vere orthodoxa ſententia ac confeſſio, & ſaluberrimum illud vitandarum diſſentionum & contentionum, ob noua quædam introducta vocabula, conſilium? quod quia ſeruatum non eſt, illa exigua (vt in ſpeciem apparebat) ſcintilla & de duabus voculis pernicioſa contentio, LX. fere annis ſua paulatim incrementa, fomentaque ſuſcipiens excreuit in grauiſſimum, pernicioſiſſimumque incendiū, vniuerſas pene inuoluēs Oriētis eccleſias.

Vt res ipſa cōprobarit ſanctum & ſaluberrimum Honorij fuiſſe conſilium.

Maximas poſt cōtrouerſias & difficultates, vixdū obtinuerat orthodoxa veritas duarum naturarum in Chriſto, aduerſus Euticetis et Dioſcori blaſphemiam, & continuo reſuſcitatis contentionum ſeminibus, de vnitate & dualitate operationum in Chriſto, præcepit vere orthodoxus, ſapientiſſimuſque pontifex, auferri de medio nouarum vocū ſcandala, vnde contentiones, diſſidia & hæreſes excitarentur, & præſcripta vere orthodoxa, planiſſimaque fidei confeſſione, qua nec hinc, nec inde impingerent nouitatum captatores, neque vnā, neque duas operationes: ſed duas potius operatrices naturás docuit confitendas in vno Chriſto, iuxta Chalcedonenſis definitionem concilij. Qualibet cum alterius quadam communione operante ſibi conuenientia, vt diuina, quæ dei ſunt, humana vero, quæ carnis aut hominis, non diuiſe, vt ille blaſphemat Neſtorius, non confuſe & conuertibiliter, vt Eutices & Dioſcorus. Itaque velut inuento medio, quo vtrique parti ſatisfaceret, duarum operationum aſſertoribus præcepit, vt confiteantur duarum naturarum differentium integras varietates in vnitate ſuppoſiti, ſuas quæque habentes operationes proprias. Alteri vero parti, vt deuitato vnius operationis vocabulo, vnum operatorem Chriſtum confiteantur eorum, quæ vtriuſque naturæ ſunt. Ita vt vnus idemque Chriſtus, ſit humilis & ſublimis, æqualis patri & minor pa

tre, ante

A tre,ante tempora,& factus in tempore,per quem facta ſunt ſecula, in ſecu
lo natus. Qui legem dedit, factus ſub lege,& ad mortem obediens, & in
cruce de poteſtatibus tenebrarum triumphans.

Hac confeſſione num quid eſſe potuit magis orthodoxum, magis pi
um,ac ſanctum,& ad retinendam pacem,tollendacꝫ nouitatum, conten-
tionum,& ſcandalorum ſemina magis vtile? Certe ſi confeſſionem eiuſ-
modi damnaret,non ſolum vlla ſynodus,ſed etiam angelus de cœlo, non
dubitarem vtrumcꝫ cum Apoſtolo anathema dicere, vna cum impia il-
la Epheſina ſynodo ſecunda,quæ damnata (vt poſt clarius intelliges) or-
thodoxę fidei veritate ſtatuit,& probauit impiã Euticetis blaſphemiam.

Sed cum poſt luce clarius intelligeret S.pontifex, quo tẽderet illorum
ſtudium,hoc eſt,Cyri,Sergij & ſectatorum,primus eius perfidiæ damna
tor extitit,& Cyrum ac Pyrrhum Sergij ſucceſſorem anathemati ſubie-
B cit.Quem nouiſſimum Heraclius imperator,apoſtolicæ ſententiæ execu
tor factus, relegauit in Africam.Nam cum ab eodem & ipſe monotheli-
tica infectus eſſet hęreſi,haud irreligioſus primum nec malus imperator,
& ob id in varias incidiſſet calamitates & miſerias, ſentiẽs corripientem
ſe dei manum,hæretici erroris vltricem & vindicem,ad cor reuerſus a be
atiſſimo Honorio, orthodoxæ fidei regulam doctrinamcꝫ ſuſcipiens,
Pyrrhum relegauit tanti in ſe mali autorem.Quam tragœdiam poſt ple-
nius explicabimus in hiſtoria ſextæ ſynodi.Hæc de illo teſtantur Foroli-
uieñ.Pius pontifex,Ioannes Nauclerus,Sabellicus, & cæteri.

Honorius primus dãnator monothelitica hæreſis & autorum eius.
Pyrrhus Sergij ſucceſſor dãnatus ab Honorio relegatur ab Heraclio.
Heraclius a monothelitica hæreſi reſipiſcẽs,regulã orthodoxæ fidei ſuſcepit ab Honorio.

Quin & illa beatiſſimi Agathonis epiſtola,quam dicta ſynodus vt di
ctatam a ſpiritu ſancto per os principis apoſtolorũ Petri amplexata eſt
& ſecuta in omnibus,velut orthodoxæ veritatis regulam, pręfatum Ho
norium ab omni hæreſis nota prorſus vindicat. Siquidem poſt perſtri-
C ctos in eadem autores præfatæ hæreſis monothelitica,Cyrum Alexãdri-
num,Sergium,Pyrrhum, Paulum, Petrum, Conſtantinopolitanos epi-
ſcopos,demonſtratamcꝫ eorum inconſtantiã & inter ſe contrarietatem:
Quis, inquit, tantæ cæcitatis errores non abominetur? &c. Eximenda
proindeac ſummis conatibus cum dei præſidio liberanda eſt ſancta dei
eccleſia de talium doctorum erroribus, vt euangelicam atcꝫ apoſtolicam
orthodoxæ fidei rectitudinẽ ſeruet, quæ fundata eſt ſuper firmã petram
huius B.Petri apoſtolorꝫ principis eccleſiæ, quæ eius gratia & præſidio
ab omni errore illibata permanet.Hæc ille Agatho.Quibus vides illũ af-
firmare,e cathedra Petri apoſtolorꝫ principis, nullam vnq̃ prodiiſſe hæ-
reſim,quin potius euangelicæ, atcꝫ apoſtolicæ, orthodoxæque fidei recti
tudinem, in eadem fuiſſe conſeruatam, quæ diuina gratia & ſingulari
præſidio,ab omni errore illibata permanet. Quod qua ille fronte dixiſſet
in facie totius Chriſti eccleſiæ,ſi Honorius ille ex eadẽ cathedra illã ipſam,
quam impugnabat,docuiſſet hæreſim? Qua etiam fronte Nicolaus ille
primus Michaelis imperatoris Conſtan.retundens impiam arrogãtiam,
auſus

Etiã illa B. Agathonis epiſtola, quam ipſa ſynodus vt dictatam a ſpiritu ſancto amplexata & ſecuta eſt, vindicari Honorium ab omni nota hæreſis.

auſus fuiſſet iactare,in ea qua illi reſpondet epiſtola (quam & totius Orientis & Meridiei orthodoxis direxit epiſcopis) de apoſtolicæ ſedis pontificibus,quod illos nec tenuis vnquam rumor aſperſerit impiæ aut hæreticæ ſententiæ: Hos enim,inquit,nec ſaltem tenuis rumor aſperſit aliquando,cum praua ſapientibus ſapere,quanto minus concertare. Quod qua fronte audes dicere Nicolae, ſi non ſolum Honorius ille apoſtolicæ ſedis præſul aſſertor fuit impietatis monothelicitæ, ſed etiam tot alij, quot hi faciunt, hæretici Romani pontifices? D

Cōcluditur nō ſolū cathedræ, ſed multo magis Petri et ſucceſſorū eius indefectibilis fidei priuilegium.

Quare, vt hic tandem concludamus, nobis conſtat, non ſolum cathedræ, ſed multo magis Petri & ſucceſſorum eius indefectibilis fidei priuilegium ad confirmandos fratres in fide. Quod ita tutatum eſt omnes Romanos pontifices, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides, vt ab initio ad hunc vſque diem nemo ſit inuentus inter eos hæreticus, ſed nec inuenietur ad finem vſque ſeculi.

Præſidētes cathedrę apoſtolicę in definitione relatarū ad ſe quæſtionum difficilium, adhibere ſecum debere ſacerdotale concilium, & quale.

Non tamen hic imus inficias,quin præſidentes cathedræ,in definitione relatarum ad ſe quæſtionum difficilium, & quæ magni alicuius ponderis ſunt, adhibere ſecum debeant ſacerdotale concilium: quemadmodum ſuperius ex verbis Deuteronomij diligenter annotauimus, & comprobat ab initio obſeruatio eccleſiaſtica. Siquidem in cunctis ſemper difficultatibus,quæ magni alicuius momenti erant,ad cathedram Petri relatis,inueniuntur præſidētes cathedræ ſecum congregaſſe ſacerdotale concilium. Non quidem ex toto orbe, ſed eorum, qui etiam in eadē cathedra miniſtrabant domino,& nonnunq̄ viciniorum quoq;,aut etiā diſtantiorum epiſcoporum,pro qualitate negocij. Sed non habet illud ſacerdotale concilium ex ſeipſo,aut ex proprio priuilegio,inobliquabilem regulā orthodoxæ veritatis & fidei,niſi ex priuilegio Petri eccleſiaſticę hierarchiæ capitis,cui vni impetrauit Chriſtus, ne fides eius deficeret ad confirmandos fratres in fide. Cui etiam quamdiu (vt fundamento ædificium) vnitur & innititur,ſit particeps eius priuilegij capitis,& quicquid ab eiuſmodi concilio cōgregato vna cum ſuo capite definitur, ſancitur aut decernitur,hoc verum,iuſtum & ſacroſanctum eſt. At ſine ſuo illo capite, quantumuis maximum & numeroſiſſimum,cōcilium eo priuilegio plane deſtituitur,quemadmodum clarius demonſtrabimus in ſequentibus. Itaq; tametſi multorum conſilia adhibeantur ad definitionem eorum,quæ referuntur ad cathedram apoſtolicam, vnius tamen præſidentis autoritate & priuilegio profertur indubiæ veritatis ſententia. Ita & in illa ſynagoga veteri,quemadmodum ſuperius demonſtrauimus,difficiliora & magis ambigua iudicia,quæ referri præcipiebantur ad cathedram illā Moſaicam,definiebantur concilio quidem ſacerdotum omnium,qui pro tempore miniſtrabāt domino in eo loco,quem ipſe elegerat,autoritate tamen vnius præſidis cathedræ. Itaq; controuerſiam eiuſmodi inter ſe habentibus dicitur,vt aſcendant ad locum,quem elegerit dominus. Ibiq; interrogent E F

Sacerdotale conciliū non habere priuilegiū indefectibilis fidei,niſi ex priuilegio Petri, hoc eſt,eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis.

Concilia, quantūuis numeroſa, ſine autoritate capitis hierarchiæ eccleſiaſticæ congregata deſtituidicto priuilegio.

Vnius præſidentis autoritate & priuilegio proferri indubiæ veritatis ſenten

A rogent ſacerdotes Leuitas,qui indicabunt,inquit,tibi iudicij veritatē.Cu= tiam in con
ius vero in eiuſmodi concilio ſacroſanctam autoritatem reuereri & pror cilijs.
ſus ſequi debeant, continuo ſubditur:Qui autem,inquit ſuperbierit, no=
lens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat domino deo
tuo,ex decreto iudicis morietur homo ille. Vides hic non iam plurium
ſacerdotum mentionem fieri,ſed vnius præſidis, inquam, cuius illa cenſe
atur ſententia,illud iudicium,& aduerſus quem inobedientia mortis ex=
piabatur ſupplicio.Non enim dicitur:Si quis ſuperbierit,nolens obedire
ſacerdotum imperio:ſed ſacerdotis ſtãtis,vt ſeruiat ibi domino deo tuo.
Ita enim habere Hebraicam veritatem ſimul & LXX.Interpretes,ſupra
indicauimus.Stantis,inquam,ſuper alios,& loco illi præſidentis. Sed ho=
rum poſt erit adhuc vberior explicatio.

Ad argumeutum autem Canoniſtarum ex c.Si papa.XL.diſt.quod Oſtenditur
B omnibus illis cõtrariæ aſſertionis fundamentum eſt,accuratiore reſpon= inefficacia
ſione nequaq̃ opus eſt.Nõ eſt enim dictum alicuius,cuius nos magnope argumenti
re premat,aut prægrauet autoritas.Non equidem diuinæ ſcripturæ,non Canoniſtarum ex c.
definitio aut ſynodalis,aut præſidentis hierarchiæ eccleſiaſticæ,non deni= Si papa.
que alicuius ex illis primæ claſſis ſcriptoribus eccleſiaſticis: ſed quod vix
noto cuidam Bonifacio martyri adſcribit Gratianus: vere an falſe, neque
id quidem ſatis exploratum eſt.Quod ipſum tamen nihil ponit, nihil af
firmat nobis contrarium,ſed dicit, quod papæ ſalutis ſuæ fraternæq; ne=
gligentis culpas hic redarguere præſumat mortalium nullus. Quia cun=
ctos ipſe iudicaturus,a nemine eſt iudicandus,niſi forte deprehendatur a
fide deuius.Pro cuius perpetuo ſtatu, vniuerſitas fidelium tanto orat in=
ſtãtius, quanto ſuam ſalutē poſt deum ex illius incolumitate animaduer=
tit propenſius pendere. Vides conditionalem,quæ nihil ponit, nec affir=
mat papam eſſe poſſe hæreticum:ſed ſi forte eſſet,ꝙ tunc hic iudicandus
C foret:clariſſime ſignificans nõ ſe credere ꝙ ita eſſe poſſit, ſed ſi forte eſſet.

Vt ab initio omnes ſe geſſerint Romani pontifices pro eccleſiaſticæ hierarchiæ principi-
bus,illamq; principalem eccleſiaſtici regiminis autoritatē ſuper vniuerſam eccleſiam
re ipſa & facto exercuerint,luculentiſſime demonſtrare. CAP. IX.

HActenus ex ipſa primum forma ſocietatis eccleſiaſticæ, deinde Breuis re-
ex eius vmbra in ſynagoga veteri, præterea ex clariſſimis Chri collectio de
ſti verbis.Poſtremo ex ipſa rectæ ſcripturarum intelligẽtiæ in= monſtratorum hacte-
fallibili amuſſi,videlicet catholicæ eccleſiæ conſenſu & communi ſenten nus cũ tran
tia,clariſſime demonſtrauimus,vt erat plane neceſſarium Chriſtianæ ec= ſitu.
cleſiæ dirigi gubernariq; ſub vno capite:ita illi conſtitutum a Chriſto Pe
trum caput,ſucceſſoreſq; eius Rom.pontifices,vtq; eiſdem dederit in Pe
tro vniuerſam illam autoritatem patrifamilias eccleſiaſticæ domus neceſ
ſariam,nempe obligandi omnes,qui eiuſdem familiæ Chriſtianæ ſunt,ſu
arum præceptionum vinculis,vnicuiq; ſuum præſcribendi officiũ,eiuſ=
que rationem ab vnoquoq; exigendi,& vt ligãdi,ita & ligata diſſoluen=
di pro vſu & vtilitate eccleſiæ,atq; adeo ipſas claues regni cœlorum. Ad

quorum etiã referri oporteat iudicium,definitionem & ſententiam,quic D
quid in eadem domo eccleſiaſtica exortum fuerit quæſtionis ac contro-
uerſiæ inter eiuſdem domus familiam: quatenus eiuſmodi, hoc eſt, de fi-
de,religione,alijſq; eccleſiaſticis negocijs. Quibus eam ob cauſam etiã in-
defectibilis fidei priuilegium contulit,tanquam alijs præſcribendi,quam
ſequi tenerentur fidei regulam,poteſtatem habentibus.

Reipſa cõprobari, q̃ ante demõſtrauimus, de Petri & ſucceſſorũ eius in eccleſiaſtica hierarchia primatu, autoritate ſingulari et priuilegio.

Nunc ex ipſa rei euidentia,conſecutiſq; effectibus, eadem ipſa cõpro-
bare vniuerſa,tempeſtiuum mihi videtur. Et in primis vt Romani pon-
tifices a naſcentis eccleſiæ primordio vniuerſi ita ſe geſſerint,tanq̃ eccleſia
ſticæ hierarchiæ principes,magnaq; cum libertate, maximoq; totius or-
bis conſenſu, ſupereminẽtem illam eccleſiaſtici regiminis autoritatem ac
poteſtatem exercuerint ſuper omnes mundi eccleſias. Vtq; in omnibus
grauioribus difficilioribuſq; cauſis ex toto orbe ad eorũdem recurrerint
iudicium. Quanquam autem illius primitiuæ eccleſiæ hiſtoria haud ſa- E
ne ſatis perſcripta diligenter fideliterq; ad nos peruenerit (Ea ſiquidẽ tem
peſtate magis ſatagentibus quibuſq; memoriæ digna agere, q̃ aliorũ ge-
ſta commentari,aut commendare memoriæ. Adhuc enim feruens illa ec
cleſia,a recenter fuſo Chriſti ſanguine,in aſſiduis preſſuris, & huius mun
di aduerſitatibus ſuccreſcens, aduerſus huius mundi poteſtates, aduer-
ſus dominos tenebrarum,aduerſus ſpiritales nequitias in cœleſtibus,ſem
per tum in procinctu, ſemper ſtabat in acie) attamen ex ſanctiſſimorum
pontificum,quæ eccleſiaſticorum occaſione negociorum ſcriptæ, & velu
ti eccleſiaſtici quidam canones in eccleſia diligentiſſime ſemper religioſiſ-
ſimeque conſeruatæ fuerunt,varijs decretalibus epiſtolis, aliorumq;, qui
paulo poſt ea tempora ſubſecuti ſunt, ſcriptorum luculẽtiſſimis teſtimo-
nijs,haud erit difficile æſtimare illius primitiuæ eccleſiæ faciem, quantus
in ea vigor eccleſiaſticæ diſciplinæ, quæ in eccleſiaſtica hierarchia præſi-
dentium,q̃ reuerenda,q̃ metuenda autoritas. F

Anacleti tẽpore quę fuerit eccleſiaſticæ hierarchiæ facies, q̃ ipſius & cathedrę apoſtolicæ toto orbe recognita autoritas.

Primum itaq; illius ſancti Anacleti, beatiſſimi Petri diſcipuli et in ca-
thedra ſucceſſoris epiſtola ad vniuerſos toto orbe Chriſti ſacerdotes, ſa-
tis indicat illius (quæ tunc proxime ab apoſtolis conſtituta fuerat) hierar
chiæ eccleſiaſticæ faciem,per quam ex toto orbe terrarum,eccleſiaſtica ne
gocia, & totius eccleſiæ cura ad vnam Petri ſedem ordinariſſime refere-
bantur: ipſarum principalium ſedium ordinem, qui ab apoſtolis cõſtitu
tus eſt,explicans. Inter quas omnes Romanam eccleſiam non ab apoſto-
lis, ſed ab ipſo domino ſaluatore noſtro docet accepiſſe primatũ, quem-
admodum ſuperius audiuiſti. In qua tandem ſubiungit in hæc verba:
Si,inquit,frater aliquis præoccupatus fuerit in aliquo delicto,vos qui ſpi-

Hic vide, vt ab initio totius eccleſiæ cura referretur ad Ro. ponti-

ritales eſtis, inſtruite eum in ſpiritu lenitatis. Si quæ vero aliæ cauſæ diffi-
ciliores inter vos ortæ fuerint, ad huius ſanctæ ſedis apicem, quaſi ad ca-
put referte,vt apoſtolico terminentur iudicio. Quia ſic dominum velle,
ab eoq; ſic conſtitutum eſſe,antedictis teſtimonijs declaratur. Hæc enim
apoſto-

A apoſtolica ſedes, cardo & caput a domino, & non ab alio eſt cōſtituta. Et ſicut cardine oſtium regitur: ſic huius ſanctæ ſedis autoritate omnes eccleſiæ diſponente domino reguntur. Hæc ille Anacletus illis ipſis apoſtolorum tēporibus. Ex quibus clariſſime demōſtratur etiam ab initio conſtituta iam eccleſiaſticæ hierarchiæ forma, totius eccleſię curā, omneſq; toto orbe difficiliores eccleſiaſticas cauſas relatas fuiſſe ad apoſtolicā ſedē.

ſicem & cathedram apoſtolicā. Apoſtolica ſedes primatum ſortita a dño.

Non minorem autoritatem præferunt, quæ ſcribit Euariſtus, illius Anacleti continuus ſucceſſor: ſimulque euidentiſſimum teſtimonium perhibent eiuſdem, quod ex Anacleto iam demonſtrauimus, videlicet vt ex toto orbe terrarum ad cathedram Petri relatum fuerit, quicquid vſquam in eccleſia oriretur difficultatis, quæſtionis & controuerſię. Quod maxime indicat illa eius, qua vniuerſæ Africanæ regionis epiſcoporum conſultationibus reſpondet, epiſtola in hæc verba: Conſulentibus vobis fratres chariſſimi, quid ſuper his, quæ in veſtris continebātur ſcriptis,
B viſum eſſet nobis, vel quid docibilis ratio perſuaderet, aut quid a beatis apoſtolis nobis traditum aut cuſtoditum remaneret, optantes, vt retuliſtis, noſtris inſtrui documentis, dilectio veſtra eccleſiaſticam normam ſecuta, ad ſedem apoſtolicam referre maluit quaſi ad caput, quid deberet de rebus dubijs cuſtodire, q̄ vſurpatione temeraria, quæ ſibi viderentur, præſumere.

Euariſti epiſtola idē demonſtrari, qui eccleſiæ præfuit ſub Traiano imperatore.

Hic nota, quid etiam tum exigebat eccleſiaſtica regula ab Africanis epiſcopis.

Rurſus, in altera eiuſdem ad Aegyptiorum epiſcopos epiſtola poſtq̄ illos redarguit vt tranſgreſſores eccleſiaſticorꝫ canonum, quod ſuis ſedibus quoſdam eieciſſent ex fratribus, & in eorundem locum ſuperordinaſſent alios, præcipit, tanquam ſuper eos poteſtatem exercens, vt eiectis, quos prioribus ſuperordinauerant, illos in priſtinas ſuas eccleſias reſtituant. Quod ſi, inquit, aduerſus eos aliquam querelam habueritis, poſt reſtitutionem de ea inquirendum erit, & huius ſanctæ ſedis autoritate ter-
C minandum. Vides itaq; etiam tunc huius ſedis autoritate terminari conſueuiſſe querelas, quæ in trāſmarinis regionibus inter Aegyptiorum oriebantur epiſcopos. Vides normam eccleſiaſticam, quam ſecuti illi Africani epiſcopi, referebant ſuas dubitationes ad beatiſſimi Petri cathedrā, cui atteſtātes, vt ſupra audiſti, illi Terraconeñ. prouinciæ epiſcopi ad beatiſſimum Hilarium. Etiam ſi, inquiunt, nulla dictaret neceſſitas eccleſiaſticæ diſciplinæ, nobis expetendum reuera fuerat illud priuilegium ſedis veſtræ, &c. Inde reſponſa quærentes, vnde nihil errore, nihil pręſumptione, ſed pontificali totum deliberatione præcipitur. Vides etiam hic confeſſam normam eccleſiaſticæ diſciplinæ, quæ neceſſitatem omnibus imponit ſua dubia ad apoſtolicam ſedem referendi. Vides confeſſum & notorium eiuſdem ſedis priuilegium. Eadem clariſſime atteſtantur Alexādri illius primi, qui Euariſto ſucceſſit, diuerſæ decretales epiſtolę. Inter quas, in ea quæ inſcripta eſt orthodoxis omnibus per diuerſas prouincias domino famulantibus, legitur in hæc verba: Relatū eſt, inquit, ad huius ſan-

Etiā tranſmarinas q̄relas huius ſedis autoritate termi nari conſueuiſſe ab initio.

Eadē demōſtrare ex epiſtola Alexandri pontificis. qui ſub Hadria

no impera tore ꝑuit eccleſiæ.

ctæ ſedis apicem(cui ſummarum diſpoſitiones cauſarum & omniũ ne- D
gocia eccleſiarum a dño cõmiſſa ſunt,ipſo dicente principi apoſtolorum
Petro:Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ędificabo eccleſiam meã,&c.)
ꝙ quidã æmuli Chriſti,ſacerdotes dei ad iudices publicos accuſare præ-
ſumant,&c.Audis quid hic dicat?Eadem certe quæ ille Anacletus,vide-
licet ab ipſo domino apoſtolicæ ſedi atqꝫ eidem præſidentibus commiſ-
ſas ſummarum cauſarum diſpoſitiones ,grauioraqꝫ eccleſiarũ omnium
negocia. Quemadmodum in ſynagoga veteri pręſidentibus loco,quem
illic elegerat dominus,omne ambiguum & difficile iudicium.

Ex literis Sixti,qui et ipſe ſub Hadriano præfuit,idẽ palam facere. Sixtus vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus. Appellationes eccleſiaſticarũ cauſarum ex toto orbe ad ſedem apoſtolicam.

Non minorem his fidem facit ille beatiſſimus Sixtus Alexandri ſuc-
ceſſor, qui ſub Hadriano principe ſextus a Petro ad totius orbis epiſco-
pos ſcribit in hæc verba:Sixtus vniuerſalis apoſtolicæ eccleſię epiſcopus,
omnibus epiſcopis ſalutem in domino : Poſt præmiſſa pleraqꝫ apoſtoli-
corum & eccleſiaſticorum dogmatum:Si quis vero,inquit,veſtrum pul
ſatus fuerit aliqua aduerſitate,licenter hanc ſanctam & apoſtolicã appel- E
let ſedem,& ad eam quaſi ad caput refugium habeat,ne innocens damne
tur,aut eccleſia ſua detrimentum patiatur,&c. Ab hac enim ſancta ſede a
ſanctis apoſtolis tueri,defendi & liberari epiſcopi iuſſi ſunt. Vt ſicut eorũ
diſpoſitione,ordinante domino,primitus ſunt cõſtituti:ita huius ſanctæ
ſedis, cuius diſpoſitioni eorum cauſas & iudicia ſeruauerunt, protectio-
ne futuris temporibus ſint ab omnibus perſequutionibus ſemper liberi.

Epiſcoporũ iudicia apoſtolicæ ſedis autoritati reſeruata ab initio. Decretũ Sixti ſonans autoritatẽ principalẽ.

Vnde merito culpantur hi,qui aliter circa fratres egerint,ꝙ huius ſedis re
ctoribus placere cognouerint,&c. Deinde,tãquam principalem illam in
eccleſiaſtica hierarchia autoritatem exercens, eccleſiaſticum quoddam de
cretum edicit,cuius ipſe tenor illam ipſam autoritatem ſonat. Eſt enĩ his
verbis: Nos igitur tanquam omnium curam gerentes propter huius ſe-
dis apicem decernimus,vt nemo pontificum aliquẽ ſuis rebus ſpoliatum
epiſcopum,aut e ſua ſede expulſum,excommunicare aut iudicare præſu- F
mat,&c.Si quis autem aliter præſumpſerit, ſciat cenſuram huius ſedis ſi-
bi non defuturam.Hæc ille Sixtus:qui,vt audis,non vnius Romanæ,ſed
vniuerſalis eccleſiæ,qualem ſe ſcribit, epiſcopum ſe quoqꝫ geſſit. In qui-
bus audis ex toto orbe appellationes eorum,qui a ſuis prouincialibus iu-
dicibus prægrauari ſe putabant,ad huius ſedis autoritatem & iudicium.
Audis tanquam eccleſiaſticæ hierarchiæ principem, promulgantem ca-
nonem eccleſiaſticum . Audis huius ſedis cenſuram comminantem de-
creti ſui tranſgreſſoribus.Et hæc atqꝫ alia pleraqꝫ, quæ non minorẽ præ
ſe ferunt autoritatem, ante annos mille quadringentos, a ſanctiſſimis il-
lis pontificibus ſcripta ſunt. A quibus non ſunt abſimilia, quæ in Thele-
ſphori glorioſi martyris, & Igenij pontificum in totum orbem directis
decretalibus leguntur epiſtolis.Et nunquid hos omnes(vt Lutherus ille,
& qui eiuſdem impietatis ſunt, impudentiſſime & ſacrilego ore blaſphe
mant) iſta ſibi tyrãnice vſurpaſſe, & vbi ſe Petri ſucceſſores faciunt,men

Perurgẽt Lutherus cum ſuis,et impudentiſ

titos

A titos dicemus ſtudio efferendæ Romanæ, cui præfuerunt eccleſiæ? Nunquid nō ita potius, vt ſuam ſtationē, in qua conſtituti erant a domino, tuerentur, & eccleſiaſticam hierarchiam diſciplinamque, in qua omnis eccleſiæ ſalutem, pacem ac vnitatem conſiſtere certum eſt, conſeruarent: quæ acceperant ab apoſtolis, eorumque principibus, ea libere prędicaſſe, cum id requireret res & negocium?

Nunquid ab aliquibus his reclamatū inuenies, quoties iſta ſua (quam prædicabant) autoritate totius orbis epiſcopos ſibi faciebant obnoxios: & non potius omnium confeſſione, totiuſque orbis conſenſu, hanc eorum autoritatem (quod clarius in progreſſu intelliges) fuiſſe confirmatam & recognitam? Mirum profecto, ſi illos nondum pudeat eccleſiaſticarum rerum ignorantiſſimos, qui ſe in arce omnis ſapientiæ locantes, diuinorum humanorumque omnium Ariſtarchos & cenſores faciunt, & B nos docent, ſi velimus credere, huius ſanctæ ſedis autoritatem exortā nuperrime, & a recenti hominum memoria.

Sed & Pij eſt notiſſima hiſtoria, quemadmodum in orbem vniuerſum edixerit, de conſona paſchalis ſolennitatis obſeruatione, non quartadecima mēſis primi ritu Hebraico (quemadmodum in Aſiaticis & Orientalibus eccleſijs plurimis eatenus fecerant, apoſtolorum quorūdam in hoc prætendentes exemplum: qui vt in alijs multis, ita & hac in re condeſcenderant a principio fragilitati ſuæ gentis, Iudaicæque illi obſtinationi) ſed die dominico proxime ſequente illam quartamdecimam, vt a beatiſſimo Petro legitime inſtituta ab initio acceperat & obſeruauerat Romana & totius Occidentis eccleſia. Qua de re decretali directa in orbem vniuerſum epiſtola, affirmās etiam angelica quadam de hoc ſe admonitum reuelatione, per Hermem quendam virum ſanctum, doctorem fidei & C ſcripturarum, ſubiungit hoc ſuum decretum: Vnde, inquit, & nos apoſtolica autoritate inſtituimus, omnes ita obſeruare debere, quia & nos ſic obſeruamus, nec debetis a capite quoquo modo diſſidere. Cauete autem diligenter omnes, ne quis vos decipiat per aliquam aſtrologiam, aut philoſophiam, & inanem fallaciam ſecundum traditionem hominum, & non ſecundum Chriſtum & traditionem rectam. In Chriſto enim habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, vt ſitis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatus & poteſtatis. Qui & hāc ſanctam apoſtolicam ſedem, omnium eccleſiarum caput eſſe præcepit, ipſo dicente principi apoſtolorum Petro: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, &c. Hæc ille Pius.

Ex Pij hiſtoria & decreto eadē palam facere.

Decretum Pij, quo vniuerſam eccleſiā obligari voluit.

Quanquam autē ipſa hæc conſtituendi præcipiendique in vniuerſam eccleſiam Romani pontificis libertas, quam nunc in Pio, & paulo ante in Sixto audiuiſtis, ſatis luculenter demonſtret, non ſolum quam ipſi ſibi autoritatem præſumpſerint ſuper vniuerſam eccleſiam, ſed etiam totius de hoc eccleſiæ tacitam confeſſionem & recognitionem. Vt tamen clarius

intelligatur,ꝙ non negligenter aut contemptim etiam a lōgiſſime diſtan- D
tibus Aſiæ,Orientiſq; eccleſijs exceptum fuerit hoc Prij decretum,quæ,vt
prædictum eſt, eatenus conſueuerant quartadecima menſis primi cū Iu-
dæis paſcha celebrare,dominicæ diei nulla ratione habita.Cuius ſuæ ob-
ſeruationis,& beatiſſimum Ioannem euangeliſtam,& nonnullos alios ex
apoſtolis prætēdebant autores,quos ſimiliter celebrātes viderant,in hoc,
vt diximus,ſuæ gentis fragilitati condeſcendentes ab initio. Quā ob cau
ſam & Petrus & Iacobus in circunciſorum præſentia inueniuntur legis
obſeruaſſe cæremonias,atq; adeo Paulus ipſe, alioqui ex profeſſo hoſtis
Iudaicæ ſeruitutis,etiam pene ad ſcandalū ſuæ gētis in illo principio, vn-
Acto.21 de & in illum Hieroſolymis facta eſt totius populi ſeditio, & coniuratio,
qui tamen pacifice tulit Iacobum & Petrum, quoties adeſſe contingeret,
reliquoſq; apoſtolos.Itaq; cum illę per Aſiam eccleſię ab eo quod eatenus
obſeruauerant,haud temere recedendum putarent,præſertim cum Ioan-
nis euangeliſtæ & aliorum nonnullorꝝ apoſtolorum , recens in eo ſeque- E
rentur exemplum,nec tamen Romani pontificis capitis hierarchiæ eccle
ſiaſticæ,diuerſum ab eo præcipientis,autoritatem auderent contemnere,

B.Polycarpi ad Anicetū nomine Aſiaticorum epiſcoporū ob illud Prij decretum legatio.

Polycarpum B.Ioannis euangeliſtæ diſcipulū, & ab eodem Smyrneum
ordinatum epiſcopum,tūc totius Aſiæ honoratiſſimum,Romam deſti-
narunt,vt Ro.pontifici de ſe ſatisfacerēt,& ſuæ illi obſeruationis per eun
dem rationem redderent & autores.Quem defuncto ſtatim Pio,ſub A-
niceto eius ſucceſſore Romam veniſſe, ſanctus Irenæus eiuſdē Polycar-
pi auditor,Euſebius Cæſarien.& diuus Hieronymus teſtes ſunt.Cū quo
ſuper hac quæſtione ita tranſegit, vt non vnuſquiſq; ſuam ſententiā ob-
ſtinata contentione defenderet. Neq; enim Anicetus Polycarpo ſuadere
poterat, vt non obſeruaret ea, quæ nouerat Ioannem diſcipulum domi-
ni, vel cæteros apoſtolos cum quibus ſemper fuerat, obſeruaſſe . Neque
rurſus Anicetum Polycarpus perſuaſit ea deſerere,quæ ille dicebat maio- F
rum a ſe more ſeruari.Cumq; hæc inter ſe habuiſſent,tandem communi
cauerunt ſibi inuicem,ita vt concederet Anicetus Polycarpo,etiam ſacer-
dotali miniſterio,honoris duntaxat contemplatione, perfungi : & ita ab
inuicem plena fide,pace integra,& firma charitate diſcedunt,vt omnes ec
cleſiæ,ſiue quæ ita de paſcha,ſiue quæ non ita obſeruarent, inter ſe tamen
concordiam cuſtodirent . Hæc apud Euſebium ex Irenæi ad Victorem

Lib.5.hiſt. eccleſi.cap. 24.

epiſtola. Siquidem non videbatur ſancto ſapientiſſimoq; pontifici eam
ob rem, quæ vtcunq; tolerari ad tempus & diſſimulari poterat , nouam
tunc excitare tragœdiam,quando nec intus nec foris ſatis tutam pacē ha-
bebat eccleſia:& Martionis ac Valentini,Montani quoq;,Cataphrygum
& Apellitarum tunc exorientes hæreſes , & quæ in eccleſiam debaccha-
batur, principum perſecutio, in qua etiam vterq; ipſorum , hoc eſt, tam
Polycarpus ꝙ Anicetus aliquanto poſt glorioſo conſummati ſunt mar-
tyrio,maius grauiuſq; negocium exhibebant Chriſtifidelibus.

At illis

A At illis ſopitis rurſus & quieſcentibus, Victor Roma. pontifex & ipſe glorioſus Chriſti martyr prædeceſſores ſui Pij decretum renouare ac ſtatuere cupiens, & conſonam paſchalis obſeruationis vnitatem, per vniuerſam eccleſiam introducere, quo Aſiaticas illas Orientalesque eccleſias, ab antiquo illo ſuo ritu Iudaico abduceret facilius, ſacerdotales conuentus per diuerſas prouincias celebrari iuſſit, & ipſe primus Romæ celebrauit vicinorum epiſcoporum concilium. Per Gallias autem celebrato eadem de re ſacerdotum concilio, Irenæus pręfuit Lugdunenſis epiſcopus. Præterea & in Cæſarea Paleſtinæ plures & inſignes concilio interfuerũt eccleſiarum antiſtites, cui Theophilus præfuit, ipſius Cæſareæ epiſcopus. Ad eundem modum & in Ponti prouincia conuenerunt epiſcopi ſub Palmea, & in Achaia ſub Bacchylo Corinthiorum epiſcopo. Qui omnes ad mandatum Victoris, in ſuis quique prouincijs conuenientes, prorogatis ad ſe inuicem epiſtolis, conueniunt in apoſtolicæ ſedis ſententiam,

Ex Victoris hiſtoria & epiſtolis eadẽ euidẽtia facere.

Victoris iuſſu per diuerſas prouincias celebrata cõcilia cõueniſſe in apoſtolicę ſedis ſententiam.

B & eccleſiaſticum decretum, dudum per Pium promulgatum, ſed remiſſius exactum, confirmarunt: definientes ex apoſtolica & Chriſti inſtitutione, paſcha celebrandum eſſe, non ritu veteri cum Iudæis, quartadecima menſis primi, ſed dominica proxima, quãdo Chriſtus ſurrexit a mortuis: vt ſemper ab initio fidiſſima apoſtolicæ traditionis cuſtos, obſeruauerat Romana eccleſia. At cum ſoli Aſianæ regionis epiſcopi, qui etiam ad Victoris mandatum ſuper eadem quæſtione congregati fuerant ſub Polycrate Epheſino epiſcopo, ſuam tuerentur obſeruationem antiquam & Iudaicam, nec ab ea (vt quam ex diuina inſtitutione ortum habere credebant) quoquo pacto dimoueri ſe ſinerent, nec induci poſſent, vt ea in re conſentirent reliquæ eccleſiæ, Victor erga eoſdem ſeuerius diſtrictiusq; agens, nec Polycratis pro eis ſatisfactionem ſuſcipiens (quam ſuæ hiſtoriæ Euſebius inſerit) totius Aſiæ & vicinarum prouinciarum ſibi

Solius Aſianæ regiõis epiſcopi tuebant Iudaicã obſeruatione paſchalem.

C non obſequentes eccleſias, priuat communione eccleſiaſtica. Id quod Irenæo, & alijs pleriſque non probabatur epiſcopis, vt ob rem tantillam, & quæ ferri ad tempus diſſimulariq; facile poterat, pacem turbaret eccleſiæ. Qua de re etiam ſcriptis ad illum literis liberius cum eo expoſtulant, Pij prædeceſſoris ſui in eadem cauſa plenum prudentiæ prætendentes exemplum. Ipſe tamen in ſententia perſtitit, cui & vniuerſa Chriſti obediuit eccleſia, quæ deinceps quartodecumanis (ita vocabantur illi qui Iudaico ritu perſeuerabãt celebrare paſcha) non communicauit, ſed habuit vt hæreticos. Ex quibus perdurantes reliquiæ ad tempus vſque Niceni, atque etiam Chalcedonenſis concilij coacti ſunt in eiſdem, quartodecumanorum, vt vocabant, errorem & hæreſim abiurare: vt in actis eorundem conciliorum legitur. Et hæc ita geſta, euidenter oſtendunt Victoris, Polycratis & Irenæi, ea ipſa de re ad ſe ſcriptæ epiſtolæ. Præterea Euſebius Cęſarieñ. Hieronymus & alij teſtimoniũ perhibẽt. Socrates quoq; Græcus autor in eccleſiaſtica ſua hiſtoria his verbis meminit: Plurimi circa Aſiam anti-

Victor totius Aſiæ & vicinarum prouinciarum ſibi nõ obſequẽtes eccleſias priuat cõmunione eccleſiaſtica.

Socrates.

Legitur in Trip.hiſto. lib.9.ca.38.

antiquitus quartodecimo die paſcha obſeruauere,non reſpicientes ſabbati diem, & ita facientes non ſegregabantur ab illis qui aliter celebrabant, donec Victor Romanæ eccleſiæ epiſcopus excommunicationem quartodecumanis miſiſſet in Aſiam. Vides & huius teſtimonio,quod poſt excommunicationis ſententiam a Victore prolatam in quartodecumanos ab eorum cõmunione abſtinuerint,qui celebrabant aliter,hoc eſt,catholica & orthodoxa Chriſti eccleſia,quæ vniuerſa præter Aſiaticos illos concordabat in obſeruatione paſchali cum Romana eccleſia. D

Vrgent hic hoſtes autoritatis Romanæ eccleſiæ,& Ro. pontificũ.

Hic vellem ſubſiſterent pauliſper & pedem figerẽt,qui non ita nuper, & a recenti memoria hominum exortam dicunt Romanæ eccleſiæ autoritatem ſuper alias,& nobiſcum perpenderent,quid ergo cauſæ fuerit, ꝙ etiam illo ſeculo,hoc eſt,vix CL.annis poſt Chriſtum tantum ſit auſus ille Victor vſurpare ſibi autoritatis ſuper alios omnes totius orbis epiſcopos,tam fuerit imperioſus ac vehemens etiam in tam longe a ſe diſtantes vniuerſas Orientis eccleſias,vt eas ab antiquo illo ſuo ritu,non tam ratione ꝙ autoritate & imperio,etiam inuitas moliretur abſtrahere? Quid etiam? Si non ſunt reueritæ illæ tam longe ſitæ eccleſiæ,in Victore tanquam ſucceſſore Petri,illam,quæ capiti eccleſiaſticæ hierarchiæ competit,principalem eccleſiaſtici regiminis autoritatem,qua poſſet omnes obligare ſuarum præceptionum vinculis: cur quæſo ceſſerunt tam importune,tam moleſte imperanti? Cur non contempſerunt illa fulmina cenſurarum,inaniter,& in non ſubditos (vt hi dicerent) iuriſdictioni ſuæ diſtricta? Cur ab illorum excommunicatorum communione abſtinuit vniuerſa Chriſti eccleſia,tametſi non probauerit excommunicari: vt quod præcipiti factum conſilio plurimi arguebant epiſcopi? Quod ſi non fuiſſet hæc Romanorum pontificum,totius orbis cõſenſu & confeſſione ſuper vniuerſam eccleſiam autoritas,quid illo ſibi vſurpanti tantum imperij & iuriſdictionis in alienos ſeruos fuiſſet magis ridiculum? quid tam importuna,tam impotenti eius arrogãtia intolerabilius? Quid illis Aſiaticis,tam longe a Roma diſtantibus eccleſijs abiectius,quod & nuper ex Aſia Romam miſiſſent illum Polycarpum,ob illud Pij (quod audiſti) decretum,& nunc iſtius Victoris cenſuris & excommunicationibus adigi ſe permitterent hoc deſerere,quod ex apoſtolorum traditiõe obſeruauerãt ab initio? Et quid de vniuerſa dices eccleſia,quę illos ob Victoris excommunicatiõem habuit pro excommunicatis,& deinde in eadem pertinacius perſiſtentes pro hæreticis? Quo elogio exornati ſunt,& a Niceno,& a Chalcedonẽ.concilijs. E F

Quod ſi inſuper & actorum & ſcriptorum ab eodem Victore,de eccleſiaſticis cauſis & negocijs ad diuerſos per orbẽ epiſcopos vim & energiam perpendas,clariſſime intelliges,& quam ille perſonam geſſerit in eccleſia,& qd in eo recognouerit orbis vniuerſus. Scribit ad Theophilum Alexandrinum,& vniuerſam eius eccleſiam in hæc verba:

Victor

Epiſtola Victoris ad Theophilũ & Alexãdrinã eccleſiã. Victor vniuerſalis eccleſiæ archiepiſcopus.

Victor Romanæ & vniuerſalis eccleſiæ archiepiſcopus Theophilo e-
A piſcopo & cũctis fratribus in Alexandria domino famulantibus. Et poſt præmiſſa pleraq;: Similiter & ea vos iudicare ad apoſtolicã delatũ eſt ſedem, quæ præter noſtram vobis definire non licet autoritatẽ. Vnde ſtatutum liquet a tempore apoſtolorum & deinceps. Placuit, vt accuſatus vel iudicatus a comprouincialibus in aliqua cauſa epiſcopis, licenter apellet & adeat apoſtolicæ ſedis pontificem, qui aut per ſe, aut per vicarios ſuos eius retractari negocium procuret, & dum iterato iudicio pontifex cauſam illius tractat, nullus alius in eius locum ponatur aut ordinetur epiſcopus. Quoniam, quanquam comprouincialibus epiſcopis, accuſati cauſam pontificis ſcrutari liceat, non tamen abſolute definire inconſulto Romano pontifice permiſſum eſt. Cum vni beatiſſimo Petro non ab alio, q̃ ab ipſo dictum ſit domino; Quæcunque alligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis: & quæcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta &
B in cœlis. Et alibi in inſtitutis legitur apoſtolicis: Si quis putauerit ſe a proprio metropolitano grauari, apud patriarcham aut primatem diœceſios, aut penes vniuerſalis apoſtolicæ eccleſiæ iudicetur ſedem. Quare nihil eſt aliud fratres talis veſtra præſumptio, niſi apoſtolorũ ſucceſſorum: que eorum terminos transſgredi, eorumque decreta violare. Hæc ille Victor, quẽ audis non ſolum Romanæ, ſed & vniuerſalis eccleſiæ archiepiſcopum. Audis autoritatem & prærogatiuam Romanæ eccleſiæ, non ſolum cõſtitutam a Chriſto, ſed etiam comprobatam decretis apoſtolicis. Quibus expreſſe cõſtitutum eſt, appellationes ex toto orbe terrarum ad eãdem referri debere. Maiores cauſas & præcipua quæq; eccleſiarum negocia illius terminari iudicio.

Eccleſiaſticũ decretũ ab ipſis apoſtolorũ temporibus de deferendis appellationibus ad ſedẽ apoſtolicam.

Nota canonẽ apoſtolicũ citatum a Victore.

Eadem hæc pene ad verbum fidentiſſime prædicat Sixtus ille ſecundus glorioſiſſimus Chriſti martyr & pontifex, atq; iterum iterumq; repe-
C tit. Primo in epiſtola ad Gratum epiſcopũ: deinde epiſtola altera ad epiſcopos per Hiſpaniam. Eadem quoq; Felix primus ſanctiſſimus pontifex in epiſtola ad Paternum epiſcopum.

Eadẽ p̃dicari a Sixto ij. pontifice & martyre in facie totius eccleſię ſub Decio.

Eadem a Felice.

Nec his ſunt abſimilia, quæ ſcribit Marcellus glorioſus martyr & põtifex ad vniuerſos per Antiochenam prouinciã conſtitutos epiſcopos: Rogamus, inquit, vos fratres, vt non aliud doceatis ac ſentiatis, q̃ quod a beato Petro apoſtolo, & reliquis apoſtolis ac patribus accepiſtis. Ab illo enim primum inſtructi eſtis, ideo non oportet vos primum derelinquere patrem & alienos ſequi. Ipſe enim eſt caput totius eccleſiæ, cui dominus ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, &c. Eius enim ſedes primum apud vos fuit, quæ poſtea iubente domino Romam translata eſt, cui adminiculante gratia diuina præſidemus. Nec ab eius diſpoſitione deuiare oportet, ad quam cuncta maiora negocia eccleſiaſtica, diuina diſponente gratia, iuſſa ſunt referri, vt ab ea canonice diſponantur, &c. Ad quam omnes, quaſi ad caput, iuxta apoſtolorum

Eadem a Marcello põtifice & martyre.

Petrus caput totius eccleſiæ.

Omnia grauiora negocia eccleſiaſtica ab initio relata ad ſedẽ Petri.

lorum eorumq́ʒ ſucceſſorum ſanctiones epiſcopi, qui voluerint, aut quibus neceſſe fuerit confugere, eamq́ʒ appellare debent, &c. Quia epiſcoporum iudicia, & ſummarum cauſarum negocia, cunctaque dubia apoſtolicæ ſedis autoritate peragenda ſunt & finienda. Et omnia prouincialia negocia, huius ſanctæ & apoſtolicæ ſedis ſunt retractanda iudicio, ſi huius eccleſiæ pontifex præceperit. Hæc ille glorioſus Chriſti martyr & pōtifex. A quo ſi per omnes, vt ſibi ſucceſſerunt ex ordine ad Syluestrum vſq́ʒ, ſub quo Nicenum celebratum eſt concilium, percurrere libeat, diligenterq́ʒ perpendere, & quibus & qualia ſcripſerint, quid egerint, quo ſe geſſerint pacto, clariſſime videbis, illos omnes, non vnius Romæ aut Italiæ, ſed totius dominici gregis geſſiſſe epiſcopatum, & illam ſupremam in eccleſiaſtica hierarchia autoritatē, in ipſis recognouiſſe ſemper orbem vniuerſum. D

Eadem a Melchiade.

Ex quibus, vt adhuc vnū audias Melchiadē, qui Syluestrum proxime præceſſit, ad Marinū, Benedictum, Leontiū, & cæteros Hiſpaniarū epiſcopos ſcribit in hæc verba: Epiſcopos nolite iudicare, nolite condemnare abſq́ʒ huius ſedis autoritate: quod ſi feceritis, irrita erunt veſtra iudicia, & vos condemnabimini, hoc enim priuilegium huic ſanctæ ſedi a temporibus apoſtolorum ſtatutū eſt ſeruare, quod illæſum manet vſq́ʒ ad hodiernum diem, &c. quod beato Petro æternę vitæ clauigero domi nus ſolummodo commiſit, quod prærogatiuum eius iuſte ſuccreſcat ſedi, futuris hæreditandum tenendumq́ʒ temporibus. E

Quale in B. Petro priuilegiū acceperit ſedes apoſtolica a tēporibus apoſtolorū perpetuo conſeruatū. Petrus iudex & arbiter q̄ſtionū omniū, quę oriuntur in eccleſia.

Quoniam & inter beatos apoſtolos fuit quædam diſcretio poteſtatis. Et licet cunctorum par eſſet electio, beato tamen Petro conceſſum eſt, vt alijs præemineret, eorumque quæ ad querelam venirent, cauſas & quæſtiones prudenter diſponeret. Id quod dei ordinatione taliter conſtitutum credimus, ne omnes poſterorum ſibi cuncta vendicarent, ſed ſemper maiores cauſæ (ſicut ſunt epiſcoporum & potiorum curæ negociorum) ad vnam B. principis apoſtolorum Petri ſedem confluerent, vt inde ſuſcipiant finem iudiciorum, vnde acceperunt initium inſtitutionum, ne quandoque a ſuo diſcreparent capite. F

Ex toto orbe appellatiōes ad ſedem apoſtolicam.

Si ergo viderit ſe quiſpiam veſtrum prægrauari, hāc ſedem appellet, huc recurrat, vt ſemper inſtituta fuit conſuetudo. Hæc ille Melchiades. In quibus audis eadem quę toties ſuperius audiuiſti, nempe quale in beatiſſimo Petro hæc ſedes priuilegium acceperit, vtque illud ab apoſtolorum vſque temporibus eatenus illæſum intemeratumque ſeruatum fuerit.

Et hos omnes ſanctos pōtifices, in quibus plurimi ſunt glorioſi etiam Chriſti martyres, nunquid iſta mentitos dicemus, & præcedētis ab initio temporis inuiolatam conſuetudinem, & apoſtolicos quos cōmemorant canones, confinxiſſe de ſuo capite, quo ſuā ſuper alios efferrent potentiam ſtabilirentq́ʒ tyrannidem? & nō potius, tanq̄ ſuper eccleſiæ ſpeculam cōſtitutos a domino, Chriſtiani gregis vigilantes egiſſe excubias, eccleſiaſticæq́ʒ hierarchiæ vigorem & vnitatem, in quo omnis eccleſiæ ſalutem cōſiſte-

A ſiſtere certum eſt,vt erat inſtituta ab apoſtolis & Chriſto,conſeruaſſe dili
genter? Qui quod non ſua quæſierint,ſed quæ Ieſu Chriſti, proprio ſan-
guine ſatis, arbitror, conteſtatum reliquerunt. Qui vt ꝙ maxime fingere
aliquid aut mentiri voluiſſent,quis quæſo hac in re fictioni, quis locus e-
rat mendacio? Nunquid ignorare potuit orbis vniuerſus,quid aut tunc,
aut temporibus ab initio eccleſiæ præcedentibus,a quo non ita longe di-
ſtabant, toto orbe obſeruatum fuerat? An grauiora illa eccleſiaſticarum
rerum negocia, & epiſcoporum iudicia referri conſueuerint ad huius
ſedis iudicium? Nunquid adeo tunc fuerunt ignoti apoſtolorum, quos
hi proferebant & inculcabant, canones, quibus ſolis tunc gubernabatur
eccleſia,continuo poſt ipſa apoſtolorum tempora? Vt tamen pro tuo
more,ac pro tua illa modeſtia, de his, & dicas, & fingas, quicquid vo-
lueris, inficiari non poteris, eius ſaltem , quod hic demonſtrandum ſuſ-
cepimus, ſufficientiſſimum locupletiſſimumque ipſos perhibere teſti-
B monium, nempe facti proprij, quod ſolum nunc in demonſtrationem
venit: vt videlicet tanquam Petri ſucceſſores, pro eccleſiaſticæ hierarchię
principibus, omnes ab initio ſe geſſerint Romani pontifices, & illam
principalem eccleſiaſtici regiminis autoritatē ſuper eccleſiam vniuerſam,
facto exercuerint. Iure ne an iniuria,in ſuperioribus ſatis demonſtratum
arbitror. Certe facti proprij haud ſcio vt alios requiras teſtes magis ido-
neos. Tametſi illis ipſis,vniuerſi,vt etiam audiuiſti,ſcriptores veritatis per
hibeant teſtimonium.

Quæ fuerit in illo flore iuuentutis Chriſtianæ eccleſiæ, eius hierarchiæ facies, quæ in ea Romanorum pontificum autoritas: vtque ne ordinarentur quidem exto-to orbe, niſi horum autoritate confirmati epiſcopi, ex beatiſſimi Leonis epiſtola demonſtrare. CAP. X.

QVanquam ex his, quæ induximus hactenus, ſatis conſtare cre-
diderim, Romanos pontifices tanquā ſucceſſores Petri, ſe geſ-
C ſiſſe ab initio pro eccleſiaſticæ hierarchiæ principibus, & pro ta
libus fuiſſe recognitos ab vniuerſa Chriſti eccleſia: vt tamen & nos arti-
culatius demonſtremus & tu clarius intelligas Chriſtiane lector, quæ fu-
erit eo ſeculo eccleſiaſticæ hierarchiæ facies, qui vigor diſciplinæ, quæ
pontificiæ illius dignitatis maieſtas & reuerētia, ꝗ præſens toti orbi, imo
ꝗ intima,etiam longiſſime diſtantibus eccleſijs, vnius Ro. pontificis, tanꝗ
in immēſo aliquo exercitu imperatoris autoritas, adeo vt abſq; eius ſcitu
& imperio nihil ageretur,quod alicuius momenti eſſet in eccleſiaſticis to-
to orbe negocijs, eius vero iuſſa abſq; contradictione ſequerētur omnes.
Operæprecium mihi videtur,illius ter ſancti Leonis ad Anaſtaſiū Theſ-
ſalonicēſ. epiſtolam de Attico veteris Epeiri archiepiſcopo adſcribere, vt
ꝗ & per ſe lectu digniſſima eſt, inſup & euidētiſſime demōſtrat illius tūc
vere florentis Chriſtianę eccleſiæ faciem: quā vtinā noſtri ſeculi homines
zelarent ac ęmularent potius, ꝗ eccleſiaſticam (qualiſcunq; adhuc reſtat)
hierarchiā vna cum religione funditus molirent̄ euertere. Hoc tamen, eo
quod

quod prolixior eſt,eius prælibato argumento. D

Argumentum epiſtolæ B.Leõis ad Anaſtaſium, q̃ vna euidẽter cõuincit hoſtes autoritatis ſedis apoſtolicæ.

Conſueuerãt ex more antiquo Theſſaloniceñ.epiſcopi eſſe Romanorum pontificũ per regiones Oriẽtales legati ac vicarij,quemadmodũ poſt nonnunq̃ Conſtantinopolitanos, aliquando etiam Alexandrinos epiſcopos fuiſſe demonſtrant Simplicij ad Acatium Conſtantinopolitanum, & Bonifacij ad Eulalium Alexandrinum, aliorumq; ad alios diuerſæ epiſtolæ.Idq; ne aut illis tam longe diſtantibus a cathedra Petri eccleſijs eiuſdem deeſſet ſeu cura ſeu autoritas:aut illæ e tam longinquo, ad hanc aſſiduo referre coactæ eccleſiarum negocia,nimium grauarentur. Quam ob cauſam quanta eſſe ſolebat ſacerdotum & eccleſiaſticorum ex toto Oriente pro eccleſiaſticis negocijs confluentium apud Theſſalonicam frequentia,canon XX.Sardiceñ.concilij indicat,quo conſtituitur,ne epiſcopi,presbyteri,aut clerici illic diutius morarentur,q̃ eccleſiarum ſuarum,& cauſarum pro quibus eo conueniſſent,exigeret neceſſitas, ne ſine paſtoribus & rectoribus diutius remanerent plebes & eccleſiæ. Ita & Anaſtaſius, beatiſſimi Leonis in illis partibus vicarius, Atticum veteris Epeiri metropolitanum antiſtitem, coram ſe perſonaliter euocauerat.Et cũ per excuſationem infirmitatis,inſtantis hyemis difficultatiſque itinerum adeſſe differret, ille ad autoritatis ſuæ & ſedis apoſtolicæ contemptum hoc pertinere exiſtimans,aut ſuo ea in re obſecutus affectui, implorata executione brachij ſecularis,per præfectum Illyrici eum ad ſe venire compulit, aut potius per vim fecit adduci. Qua re per beatum Leonem intellecta, tam Atticum,q̃ Anaſtaſium coram ſe euocauit. Nunc audi eiuſdem hac de re ad ipſum Anaſtaſium epiſtolam. E

B.Leõis ad Anaſtaſiũ epiſtola.

Quanta fraternitati tuæ a beatiſſimo Petro apoſtolo commiſſa ſunt, & qualia etiam noſtro fauore tibi ſint credita, ſi vera ratione perſpiceres, & iuſto examine ponderares, multum poſſemus de iniunctæ tibi ſollicitudinis deuotione gaudere. Quoniam ſicut prædeceſſores mei prædeceſſoribus tuis,ita etiam ego dilectioni tuæ,priorum ſecutus exemplum,vices mei moderaminis delegaui,vt curam,quam vniuerſis eccleſijs principaliter ex diuina inſtitutione debemus, imitator noſtræ manſuetudinis adiuuares,& longinquis ab apoſtolica ſede prouincijs præſentiam quodammodo noſtræ viſitationis impenderes. Quia de continenti opportu noq; profectu promptum tibi eſſet,quid,vel in quibus rebus, aut tuo iudicio componeres,vel noſtro iudicio reſeruares. Nam cum maiora negocia, & difficiliores cauſarum exitus liberum tibi eſſet ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendere,nec ratio,nec neceſſitas fuit,in id quod menſuram tuam excederet,deuiandi. Abundant enim apud te monumentorum ſcripta noſtrorum,quibus te de omni actionum temperãtia frequenter inſtruximus,vt commendatas tibi eccleſias per exhortationem charitatis ad ſalubritatem prouocares. Quia etſi pleraq; exiſtant inter deſides & negligentes fratres,quæ oporteat maiore auſteritate curari:ſic tamẽ adhibenda F

Ro.põtifex vniuerſalis eccleſiæ paſtor ex inſtitutione diuina.

Legationis neceſſitas.

Legato in officio ſuo quæ ſeruanda moderatio.

A hibenda eſt correctio, vt ſemper ſit ſalua dilectio. Vnde & beatus apoſtolus Paulus ad eccleſiaſticum regimen Timotheum imbuens, dicit: Seniorem ne increpaueris, ſed obſecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuẽculas vt ſorores in omni caſtitate. Quæ moderatio ſi quibuſcunque inferioribus membris ex apoſtolica inſtitutione debetur, quanto magis fratribus & epiſcopis ſine offenſione reddenda eſt? vt licet nonnunquam accidant, quæ in ſacerdotalibus ſint reprehendenda perſonis, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, q̃ ſeueritas, plus cohortatio, q̃ commotio, plus charitas, q̃ poteſtas. Sed hi, qui quæ ſua ſunt, quærunt, non quæ Ieſu Chriſti, facile ab hac lege diſcedunt, & dum dominari magis, q̃ conſulere ſubditis quærunt, placet honor, inflat ſuperbia, & quod prouiſum eſt ad concordiam, tendit ad noxam. Quod, vt neceſſe habeamus ita dicere, de non paruo animi dolore procedit. Meipſum enim quodammodo in culpa ſentio, cum te a traditis tibi regulis vel in modico deuiaſſe cognoſco: qui ſi tuæ æſtimationis parum diligens eras, meæ ſaltem famæ parcere debuiſti, ne quæ tuo tantum facta ſunt animo, noſtro viderentur geſta iudicio. Relegat fraternitas tua paginas noſtras, omniaque ad tuos miſſa maiores apoſtolicæ ſedis pręſulum ſcripta decurrat, & vel a me, vel a prædeceſſoribus meis inueniat ordinatum, quod a te cognoui eſſe præſumptum. Culpam legati in delegãtem quodammodo tendere. B

Venit nanq; ad nos cum epiſcopis prouinciæ ſuæ frater noſter Atticus veteris Epeiri metropolitanus antiſtes, & de indigniſſima adſtrictione quam pertulit, lachrymabili actione conqueſtus eſt coram aſtantibus diaconibus tuis, qui querelis flebilibus nihil contrà referendo, ea quæ nobis ingerebantur, fide non carere monſtrabant. Legebatur quoq; in literis tuis, quas ijdem diaconi detulere, quod frater Atticus Theſſalonicam veniſſet, quodq; conſenſum ſuum, etiã ſcripturæ profeſſione ſignaſſet, vt de illo non aliud a nobis intelligi poſſet, q̃ proprij arbitrij, & ſpõtaneç deuotionis fuiſſe quod venerat, quodq; chartulam de obedientiæ ſponſione conſcripſerat. In cuius tamen chartulæ mentione ſignum prodebatur iniuriæ. Non enim neceſſarium fuerat vt obligaretur ſcripto, qui obedientiam ſuam ipſo iam voluntarij aduentus probabat officio. Vnde deplorationibus ſupradictis hæc verba epiſtolæ tuæ teſtimoniũ prætulere. Et per hoc quod nõ eſt tacitũ, nudatum eſt illud quod ſilentio fuerat adopertum, adhibitã ſcilicet Illyrici præfecturam, & ſublimiſſimam inter mũdanos apices poteſtatem, in exhibitiõem inſontis antiſtitis incitatam, vt miſſa executione terribili, quæ omnia ſibi officia publica ad effectum præceptionis adiungeret, a ſacris eccleſiæ adytis nullo vel falſo inſimulatus crimine extraheretur ſacerdos, cui non ob moleſtiam ægritudinis inſtantis hyemis darentur induciæ, ſed iter aſperum & periculis plenũ per inuias cautes agere cogeret, &c. Attici aduerſus Anaſtaſiũ legatũ querela coram ſede apoſtolica. Ex extrẽmo etiã Oriẽte epiſcopos obedientiã pſtare conſueuiſſe ſedi apoſtolicæ. C

Multum ſtupeo frater chariſſime, ſed & plurimum doleo, q̃ in eum, Ex his nota

ꝗ fuerit libera apoſtolicæ ſedis in euocãdis corã ſe etiã pſonaliter totius orbis epiſcopis autoritas.

de quo nihil amplius iudicaueras,ꝗ quod vocatus adeſſe differret, & excuſationem infirmitatis obtenderet,tam atrociter,tam vehementer potueris commoueri:pręſertim cum etſi tale aliquid mereretur,expectandum tibi fuerat,quid ad conſulta tua reſcriberem.Sed, vt video, bene de moribus meis æſtimaſti, & ꝗ ciuilia pro conſeruanda ſacerdotali concordia reſponſurus eſſem, veriſſime præuidiſti: & ideo motus tuos exequi ſine dilatione properaſti, ne cum moderationis noſtræ aliud diſponentis ſcripta ſuſcepiſſes, faciendi id quod factum eſt, licentiam non haberes. An forte aliquod tibi facinus fratris innotuerat, & metropolitanum epiſcopum noui apud te criminis pondus vrgebat? quod quidem alienum ab illo, etiam tu, nihil ei obijciendo confirmas. Sed etiam ſi quid intolerandum geſſiſſet, noſtra erat expectanda cenſura, vt nihil prius ipſe decerneres, ꝗ quid nobis placeret, agnoſceres. Vices enim noſtras ita tuæ credidimus charitati, vt in partem ſis vocatus ſollicitudinis, non plenitudinem poteſtatis. Vnde ſicut multum nos ea quæ a te pie ſunt curata,lætificant:ita nimium ea quæ perperam ſunt geſta,contriſtant, & neceſſe eſt poſt multarum experimenta cauſarum ſollicitius proſpici & diligentius præcaueri,quatenus per ſpiritum charitatis & pacis,omnis materia ſcandalorum de eccleſijs domini quas tibi commendauimus,auferatur, præeminente quidem in illis prouincijs epiſcopatus tui faſtigio, ſed amputato totius vſurpationis exceſſu.

Deinde de commiſſo eidem ſuæ legationis munere illum plenius inſtruens, & quas in ſingulis eccleſiaſticis,ꝗ ad apoſtolicæ ſedis autoritatem referri oportebat,negocijs ſequi teneretur,regulas ac leges præſcribens.

Igitur,inquit, ſecundum ſanctorum patrum canones ſpiritu dei cõditos, & totius mundi reuerentia conſecratos, metropolitanos ſingularum prouinciarum epiſcopos,quibus ex delegatione noſtra tuæ fraternitatis cura prætenditur,ius traditæ ſibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus,ita vt a regulis præſtitutis,nulla aut negligentia aut pręſumptione diſcedant.

Quã formã in ordinandis epiſcopis ſuo legato præſcripſerit.

Quales ordinandi.

In ciuitatibus,quarum rectores obierint,de ſubſtituẽdis epiſcopis hæc forma ſeruetur,vt qui ordinandus eſt,etiam ſi bonæ vitæ habeat teſtimõnium,non laicus ſit,non neophytus,nec ſecũdæ coniugis maritus,aut qui vnam quidem habeat vel habuerit, ſed quam ſibi viduam copularit. Sacerdotum enim tam excellens eſt electio, vt hęc quæ in alijs eccleſiæ membris non vocantur in culpam,in illis tamen habeantur illicita. Nam cum extra clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati & procreationi liberorum ſtudere ſit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec ſubdiaconibus carnale connubium conceditur,vt qui habent,ſint tanquam non habentes, & qui non habent,permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine,qui quartus a capite eſt,dignum eſt cuſtodiri,quanto magis in primo, aut ſecundo, vel tertio ſeruandum

Cœlibatus clericorũ a ſubdiacono ſupra.

eſt:

A eſt: ne aut Leuitico miniſterio, aut presbyterali honore, aut epiſcopali ex-
cellẽtia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe a voluptate vxoria necdum
frenaſſe detegitur.

Cum ergo de ſummi ſacerdotis electiõe tractabitur, ille omnibus præ-
ponatur, quẽ cleri plebiſq; conſenſus concorditer poſtulauerit, ita vt ſi in
aliam forte perſonam partium ſe vota diuiſerint, metropolitani iudicio
is alteri præponatur, qui maioribus & ſtudijs iuuatur & meritis: tantum
vt nullus inuitis & non petentibus ordinetur, ne ciuitas epiſcopum non
optatum, aut contemnat, aut oderit, vt fiat minus religioſa, q̃ conuenit, cui
non licuerit habere, quem voluit. De perſona autem conſecrãdi epiſcopi,
& de cleri plebiſq; conſenſu metropolitanus epiſcopus ad tuam fraterni-
tatem referat, quodq; in prouincia bene placuit, ſcire te faciat, vt ordinati-
onem rite celebrandam tua quoq; firmet autoritas, quæ rectis diſpoſitio-
B nibus nihil moræ aut difficultatis debet afferre, ne gregibus domini diu
deſit cura paſtorum.

In electiõe quæ ponderanda.

Electiõis epiſcopalis cõfirmatio petenda ab autoritate ſedis apoſtolicæ.

Metropolitano vero defuncto, cum in locum eius alius fuerit ſubro-
gandus, prouinciales epiſcopi ad ciuitatem metropolitanam conuenire
debebunt, vt omnium clericorum atq; omnium ciuiũ volũtate diſcuſſa,
ex presbyteris eiuſdem eccleſiæ vel ex diaconibus optimus eligatur, de cu-
ius nomine ad tuam noticiam prouinciales referant ſacerdotes, impletu-
ri vota poſcẽtium, ſi quod ipſis placuit, tibi quoq; placuiſſe cognouerint.
Sicut enim iuſtas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil
permittimus te ignorante præſumi.

Tũ demum ordinandus ab epiſcopis electus, cũ apoſtolicæ ſedis autoritate cõfirmatus fuerit.

De concilijs autẽ epiſcopalibus nõ aliud iudicamus, q̃ ſancti patres ſa-
lubriter ordinarunt, vt ſcilicet bini conuentus per annos ſingulos habean-
tur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diuerſos eccleſiæ ordines
naſci aſſolent, iudicetur. Et ſi forte inter ipſos, qui præſunt, de maioribus,
C quod abſit, peccatis cauſa naſcatur, quæ prouinciali nequeat examine defi-
niri, fraternitatem tuam de totius negocij qualitate metropolitanus cura-
bit inſtruere. Et ſi coram poſitis partibus, nec tuo fuerit res ſopita iudicio,
ad noſtram cognitionem, quicquid illud eſt, transferatur, &c.

Cõcilia epiſcopalia ordinaria bina quotannis p ſingulas prouincias celebranda.

In euocandis autem ad te epiſcopis moderatiſſimum te eſſe volu-
mus, ne per maioris diligentię ſpeciem fraternis videaris gloriari iniurijs.
Vnde ſi cauſa aliqua maior extiterit, ob quam neceſſariũ ſit fratrum ad-
uocare conuentum, binos de ſingulis prouincijs epiſcopos, quos metro-
politani crediderint eſſe mittendos, ad fraternitatem tuam venire ſuffi-
ciat, ita vt in præſtituto tempore, non vltra quindecim dies, quo conue-
nerint, retardentur. Si autem in eo, quod cum fratribus tractandum de-
finiendumque credideris, diuerſa eorum fuerit a tua voluntate ſententia,
ad nos omnia ſub geſtorum teſtificatione referantur, vt remotis ambi-
guitatibus, quod deo placeat, decernatur. Ad hunc enim finem, omnem
affectum noſtrum curamque dirigimus, vt quod ad vnitatem concor-

Autoritas apoſtolicæ ſedis legati in euocãdis corã ſe epiſcopis ſuæ legationis, celebrãdiſque extraordinarijs cõcilijs.

diæ & quod ad cuſtodiam pertinet diſciplinæ,nulla diſſenſione violetur, nulla deſidia negligatur. D

Salubris exhortatio omnes ordines ſibi conciliāns.

Et te igitur frater chariſſime,& eos fratres noſtros, q̃ de tuis offenduntur exceſſibus, cum tamen non ſit ſimilis omnium materia querelarum, hortor & moneo, vt quæ pie ſunt ordinata ſalubriterq́ diſpoſita, nulla concertatione turbentur. Nemo quod ſuum eſt, quærat, ſed quod alterius,ſicut Apoſtolus ait. Vnuſquiſq́ veſtrum proximo ſuo placeat in bono ad ædificationem. Neq́ enim poterit vnitatis noſtræ firma eſſe cōpago, niſi nos ad inſeparabilem ſoliditatem vinculū charitatis adſtrinxerit, quia ſicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundē actum habent: ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra. Hæc connexio totius quidem corporis vnanimitatem requirit, ſed præcipue exigit concordiam ſacerdotum, quibus cum dignitas ſit communis, non eſt tamen autoritas æqualis, quoniam & inter beatiſſimos apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis: & cum omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret, de qua forma epiſcoporum quoque eſt orta diſtinctio, & magna diſpoſitione prouiſum, ne omnes ſibi omnia vendicarent, ſed eſſent in ſingulis prouincijs ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia: & rurſus quidam in vrbibus maioribus conſtituti ſollicitudinem ſuſciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri ſedem vniuerſalis eccleſiæ cura confluerct, & nihil vnquam a ſuo capite diſſideret. Qui ergo quibuſdam ſcit ſe eſſe præpoſitum, non moleſte ferat ſibi aliquem eſſe prælatum, ſed obedientiam quam exigit, etiam ipſe dependat: & ſicut non vult grauis oneris ſarcinam ferre, ita non audeat alij importabile pondus imponere. Diſcipuli enim ſumus humilis & mitis magiſtri dicentis: Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Quod quomodo experiemur, niſi & illud in obſeruantiam veniat, quod idem dominus ait: Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter: qui autem ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Hæc ille vere magnus Leo, anno circiter quadrageſimo ſupra quadringenteſimum, in illo flore iuuentutis Chriſtianæ eccleſiæ. Quæ nec me piguit aſcripſiſſe prolixius, nec te legiſſe pœnitebit Chriſtiane lector. Quandoquidem vna hac epiſtola plane confundimus vniuerſos hos gigāteos ſacroſanctæ maieſtatis & eccleſiaſticæ hierarchiæ impugnatores. Qua vt vix aliud grauius: ita nec euidentius afferri potuit teſtimonium, ex quo clarius certiusq́ poſſet intelligi, quæ fuerit eo ſeculo, nec eo ſeculo tantum, ſed & præcedentibus ipſum temporibus, eccleſiaſticæ hierarchiæ facies. Sicut enim, inquit, prædeceſſores mei prædeceſſoribus tuis: ita & ego priorum ſecutus exemplum, tuæ dilectioni vices mei moderaminis delegaui.

Corpus eccleſiæ.

E

Epiſcoporum ordo & diſtinctio ſub vno pſide.

F

A Audiſti autem ex eadem, q̃ decora, q̃ ordinata, q̃ decenter diſpoſita
tunc fuerit illa domus eccleſiaſtica ſub cura vnius, veluti patrisfamili-
as, Romani pontificis. Cuius non minus tunc viguit in vniuerſum or-
bem autoritas, vnitatem eccleſiaſticam continens, & non ſecus q̃ ani-
mus quidam immenſum aliquod corpus ex pluribus maximeque diſ-
ſimilibus membris compoſitum, ſuſtinens, vegetans & gubernans, q̃ fa-
ciat in vna domo vnius patrisfamilias. Vtq; per diuerſos officiorum, di-
gnitatum ordinumq; gradus, ad vnam beati Petri ſedem totius eccleſiæ
cura tunc ordinatiſſime commodiſſimeq; confluxerit. Omneſque etiam
longiſſime poſitę eccleſiæ, non minus moderationis eius veluti præſentis
ſentirent habenas, non minus imperia religioſiſſime promptiſſimeque
exequerentur, q̃ quæ vicinæ erant & proximæ. Breuiter, vt ſine eius
iuſſu aut permiſſu, nihil quod alicuius momẽti eſſet, eccleſiaſticorum ne-
B gociorum ageretur in vniuerſa domo eccleſiaſtica, ſed maiores omnes
cauſæ ad eius referrentur arbitrium.

Ex pdicta B. Leõis epiſtola vt clariſſime intelligat, q̃ fuerit facies hierarchiæ eccleſiaſticę illo ſeculo.

Audiuiſti inſuper, quæ eius fuerit libertas in euocandis coram ſe etiam
perſonaliter, ex toto orbe epiſcopis, q̃ illorum diſtricta obedientia, q̃ præ-
ſto fuerit etiam ſublimiſſima inter mundanos apices poteſtas, ad executi
onem mandatorum huius ſedis legati, quæ omnia ſibi publica officia
ad effectum præceptionis adiungeret, in exhibitionem inſontis alio-
qui archiepiſcopi.

Audiuiſti præterea, vt conſueuerint etiã tunc in extremo Oriente me-
tropolitani obedientiã pręſtare Ro. põtifici. Vt nulli toto orbe, niſi huius
ſedis autoritate ordinarentur epiſcopi. Siquidẽ electionum epiſcopalium
ex toto orbe, etiam a longiſſime diſtantibus eccleſijs, confirmationes pete-
bantur a ſede apoſtolica. Id q̃d clariſſime indicant illa dictæ epiſtolæ ver-
ba: De perſona autem conſecrandi epiſcopi, & de cleri plebisq; conſenſu,
C metropolitanus epiſcopus ad tuã fraternitatẽ referat, quodq; in prouin-
cia bene placuit, ſcire te faciat: vt ordinationem rite celebrandam tua quo-
que firmet autoritas, & rurſus: Sicut enim iuſtas electiones nullis dilatio-
nibus volumus fatigari, ita nihil permittimus te ignorante præſumi.

Itaq; beatus Gregorius de Maximo præter autoritatem & confirma-
tionem apoſtolicæ ſedis Salonitanę eccleſiæ ordinato epiſcopo dubitans,
ne forte id factum fuiſſet iuſſu imperatoris Mauritij, qui & alia pleraque
egit impie, Conſtantinæ Auguſtæ ſcribit in hæc verba: Salonitanæ, in-
quit, ciuitatis epiſcopus me ac reſponſali meo neſciente ordinatus eſt. Et
facta eſt res, quæ ſub nullis anterioribus principibus euenit. Vides quid
ille dicat? nunquam ante factum, vt quiſquam ordinaretur epiſcopus
abſque autoritate ſedis apoſtolicæ.

Diligenter nota ac pondera hoc dictum Gregorij.

Et hæc eſt illa vnitas epiſcopatus Petri in catholica eccleſia, in qua glo-
rioſus ille Chriſti martyr & pontifex Cyprianus prædicat conſiſtere v-
nitatem eccleſiæ. Cuius epiſcopatus a ſingulis pars quædã tenetur in ſoli-

Quę vnitas epiſcopatus Petri in catholica eccleſia, in q̃

B. Cyprianus pdicat consiſtere vnitatem eccleſiæ.

dum. Cæteri enim in partẽ vocati ſunt ſollicitudinis, vnus Petrus & qui D
illi ſuccedũt, in plenitudinem poteſtatis. A qua plenitudine quiſquis non participat, nihil ſibi epiſcopalis autoritatis poteſt vendicare.

Et ne quis putet, exegiſſe quidem illa Leonem, quę audiuimus, ex vniuerſo videlicet orbe epiſcopales electiones referri ad autoritatem ſedis apoſtolicæ, ſed tamen non obtinuiſſe, quæ exigebat, vniuerſa: is ex ipſa phraſi epiſtolæ intelligat nihil illum ea in re exegiſſe noui, ſed quæ antiquitus decentiſſime ordinata, conſtitutaque fuerant, atque eatenus inconcuſſe obſeruata, pro conſeruando vigore eccleſiaſticæ diſciplinæ. Magis modum imponens ſuo vicario & retrahens, ne abuteretur ſibi commiſſa autoritate, q̃ incitans, ac prouocans, ne eandem negligeret. Imo, non ſolum, quod ea tunc toto orbe conſuetudo fuerit, petendarum ab apoſtolica ſede confirmationum, electionum epiſcopalium, ſed etiam, quod eaſdem confirmare non conſueuerint: præſertim in ſedibus prin- E
cipalibus, declinante iam orbe ad ſchiſmata & hæreſes, poſt ſemel accenſam Arrianam illam facem, priuſquam ſuæ fidei propria manu ſubſcriptas & roboratas miſiſſent literas. Idem Leo, & ſcripto, & re ipſa atteſtatur in Anatolio, & beato Proterio Alexandrino epiſcopis. Neque enim Anatolium in defuncti beati Flauiani locum ſubrogatum epiſcopum confirmare conſenſit, q̃uis intercedente pro eodem Chriſtianiſſimo imperatore Theodoſio, priuſq̃ de verbi incarnatione ea ſe credere & tenere profiteretur, quæ tam in ſua ad beatum Flauianum, q̃ in beati Cyrilli ad Neſtorium epiſtolis continentur. Eamque profeſſionem abſolutiſſima ſubſcriptione coram omni clero & vniuerſa plebe declararet. Nec ſe communicaturum cum his, qui de verbi incarnatione aliter ſentirent, ſub ſuo etiam chirographo profiteretur, vt eiuſdem Leonis ad Theodoſium imperatorem clare teſtatur epiſtola. Pro Proterio quoq; F
qui in locum Dioſcori, apoſtolica & Chalcedonenſis ſynodi autoritate deiecti, ordinatus fuerat Alexandrinus epiſcopus, Martianus imperator ſuis literis & nuncijs apud eundem Leonem interceſſit, vt ab ipſo confirmaretur, quod tum facere conſenſit, cum fidei & confeſſionis eius teſtes, propria ipſius manu ſcriptas, & proprio ad hoc nũcio miſſas accepiſſet literas. Quemadmodum ipſius indicat ad Martianum epiſtola, qua ea de re illi reſpondet in hæc verba:

Non cõſueuiſſe confirmari in principalibus ſedibus epiſcopos, priuſq̃ orthodoxæ fidei profeſſionẽ ſub proprio chirographo tranſmitterent Romano põtifici.

Leo ad Martianũ de cõfirmatiõe Proterij Alexãdrini epiſcopi.

Puritatem fidei Chriſtianæ, qua clementia veſtra præfulget, etiam his literis, quas frater & coepiſcopus meus Neſtorianus detulit, demonſtratis, iuſtiſſimum fratri meo Proterio Alexandrinæ vrbis antiſtiti impendentes fauorem, quo mihi per omnia eſſet acceptior. Nam cui veſtra pietas teſtimonium perhibere dignatur, indubitanter eſſet probandus, etiam ſi taceret. Sed accedit ad gratiam, quod proprio quoque ſermone cognoſcitur, & q̃ ſyncerus ſit catholici dogmatis prædicator, ipſius profeſſione clareſcit, vnde pleniſſimo affectu dilectionem orthodoxi fra-

tris

A tris amplector. Nam cum ſe amplecti epiſtolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flauianum contra Euticeten impium miſi, toto corde profitetur, quid aliud, q̃ diſcipulum ſe apoſtolorũ oſtendit? Hæc ille beatiſſimus Leo. Quem audis, vt vno verbo dicat, qualem ſe geſſerit totius ecclesiaſticæ domus & familiæ patremfamilias, qualem illum recognouerit orbis vniuerſus: vt confundatur illorum cæca impudentia, qui non ita nuper, nec longe a noſtra memoria cœpiſſe primatum Romanę eccleſiæ ſuper alias affirmare non erubeſcunt. Quorum deinceps adhuc euidentius traducetur ignorantia.

Quanti momenti fuerint eo ſeculo confirmationes apoſtolicæ ſedis in electionibus atq; ordinationibus toto orbe epiſcopalibus. Imo quanta in vniuerſum eiuſdem ſedis autoritas, ex hiſtoria Iulij Rom. pontificis & Antiochenæ ſynodi demonſtrare. CAP. XI.

SAtis clare intellexiſti Chriſtiane lector, ex dicta beatiſſimi Leonis ad Anaſtaſium epiſtola, qualis longe ante vndecies cẽtenos B annos fuerit in illa primitiua eccleſia eccleſiaſticæ hierarchiæ facies, qui vigor diſciplinæ, quæ Romanorum pontificum & ſedis apoſtolicæ autoritas, quæ vniuerſam Chriſti eccleſiam non ſecus q̃ vnam domum aut familiam adminiſtrabat, & cõtinebat in vnitate & officio. Ad quod cum plane eſſet neceſſarium, vt omnes omnium eccleſiarum præpoſiti ab vno ipſo dependerent, per quos ad vnum totius eccleſiæ referebantur negocia, quo tota ſibi eſſet conſentiens & cõſona, tota ſentiret moderationem vnius capitis, vnius exequeretur iuſſa & imperia: Ita ex toto orbe referebantur electiones ad confirmationem capitis, apoſtolicæ, inquam, ſedis præſulis, vt eadẽ clariſſime atteſtatur epiſtola. Hoc enim plane requirebat ordo domus eccleſiaſticæ, vt in eadem ſuus diſciplinæ vigor & vnitatis conſeruari poſſet concordia.

Neceſſitas petendarũ confirmationũ electionũ epiſcopaliũ a capite hierarchiæ eccleſiaſticæ.

C Sed ne quis ad noſtræ, quæ nunc eſt, eccleſiæ faciem reſpiciens, in qua nunc paſſim omnibus ſibi omnia vendicantibus epiſcopis, confuſus eſt omnis ordo hierarchiæ eccleſiaſticæ, ſolutus vigor, ſublata dignitas, adhæc impiorum principum irreligioſa tyrannide commixta ſacra prophanaq; omnia, & oppreſſa omnis maieſtas eccleſiaſtica. Ad hanc, inquam, noſtræ eccleſiæ faciem, ne quis forte reſpiciens ſibi perſuadeat, etiam tunc, non ſecus q̃ nunc, confirmationes illas electionum epiſcopalium petitas quidem ab autoritate ſedis apoſtolicæ, ſed pro ritu quodam ſolenni, & more ægre extorto, alioqui non magni momenti aut ponderis, vt quæ aut nunquam denegari ſolebant, quibuslibet electionibus, aut ſine quibus electi æque præeſſent & haberentur pro epiſcopis, euidentiſſimis nunc hiſtorijs demonſtrabimus, tales tantique momenti eo ſeculo fuiſſe habitas, vt ſine illis notorium, & toti orbi confeſſum fuerat, ordinationes eiuſmodi viribus non ſubſiſtere, nec ſine illis pro epiſcopis habitos ab orthodoxo populo.

Et in primis id clariſſime eſt perſpicere ex hiſtoria Iulij Rom. pontificis

Niſi confirmatos autoritate ſedis apoſto-

licæ etiam tunc nō fuiſſe agnitos pro epiſcopis ab orthodoxo populo.

cis & Antiochenæ ſynodi. In qua ſub Euſebio illo Nicomedienſi epiſcopo (qui Arrianæ illius factionis ſigniferum ſe præſtitit) XC. ſecum conſentientes conuenerunt epiſcopi. Qui de multorum per Oriētem epiſcoporum per ſuorum complicum ſubordinationem delatis ad ſe criminibus ſynodice (vt prætendebant) & canonice cognoſcentes, & eodē pro ſuis (vt videri volebant) demeritis & enormibus exceſſibus deponentes, in eorundem locum ſuperordinauerant alios in Alexandrina, Conſtantinopolitana, & alijs per Orientem eccleſijs. Qua de re idem Euſebius cum Theogonio, Theodoro, & reliquis ſecum cōgregatis epiſcopis, ſcribunt ad Iulium tunc Romanum pontificem, illi ſupplicantes, vt acta a ſe rata habere, & ſynodali a ſe autoritate ordinatos in Alexandrina, Conſtantinopolitana, & alijs pleriſq; eccleſijs, in locum damnatorum a ſe pro graui bus quibuſdam (vt prætendebant) criminibus, in epiſcopali honore confirmare dignaretur. Quod nunquid putas ſupplices rogaſſent illi tot epiſcopi, præſertim tales, hoc eſt, qui Chriſti conturbabant & peſſundabant eccleſiam, & hierarchiam eius omnibus modis cōfundere moliebantur, qui hæretici imperatoris tumentes viribus, & præſidio omnes non ſuæ factionis epiſcopos grauiſſime perſequebantur, & velut e ſuperiori loco magnis afficiebant cladibus & iniurijs, qui inſuper & ſynodalem præ ſe ferebant autoritatem: nunquid, inquam, hi a Romano pontifice Iulio, cuius vnius grauis nimium ipſis erat autoritas, vt quæ ſola impijs eorū conatibus obſiſtebat, factæ a ſe ordinationis in illis eccleſijs Orientalibus petiuiſſent confirmationem, niſi totius orbis ad hoc coacti conſenſu? niſi toti orbi confeſſum fuiſſet & notorium, abſq; Romani pontificis confirmatione factas illas ordinationes viribus non ſubſiſtere? niſi abſque ea orthodoxus populus pro ſuis illos nō agnouiſſet epiſcopis? Quid hac de re ex medio Oriente, vltra tam vaſta terrarum, mariumque ſpacia vni Romano pontifici moleſti fuere, ſi ad eum vnius Romanæ (vt ignorantiſſimi illi impudentiſſime affirmant) cura pertinebat eccleſiæ? ſi quæ gerebantur in Oriētalibus illis eccleſijs, ipſius nihilo plus intererat, q̄ Mediolanenſis, Rauennatis, aut alterius cuiuſque epiſcopi? Et quid tandem conſecutum eſt? Renuit confirmare factas ab illis ordinationes Iulius, ſed coram ſe euocauit, quorum vtrinque agebatur negocium. Et quum examinatis ſingulorum accuſationibus & defenſionibus, comperiſſet innocentes, iniuſteque damnatos ab illa Antiochena ſynodo, ſingulis reddidit ſuas eccleſias. Ad cuius vnius iudicium continuo reiectis, quos ſuperordinauerat tot epiſcoporum ſynodus, Alexandrini ſuum receperunt Athanaſium, Conſtantinopolitani Paulum, & cæteræ eccleſiæ ſuos quæque epiſcopos.

Antiochena ſynodus ordinatos a ſe in eccleſijs per Orientem vel inuita petit confirmari a Iulio Ro. pontifice.

Recuſauit Iulius cōfirmare ordinationes Antiochenæ ſynodi. Vnius Iulij, non ſynodi (cui tamen autoritas et fauor imperialis affuit) iudicium & autoritatē ſequutum orbē vniuerſum.

Et hæc ita geſta ante annos M. & circiter CC. cōtinuo poſt celebratū Nicenum concilium euidenter confirmant, tam præfati Iulij, q̄ illius Antiocheni concilij, huius tragœdiæ occaſione, ſcriptæ ad ſe inuicē epiſtolæ.

Socrates

A Socrates quoque & Zozomenus rerum eccleſiaſticarum eius temporis ſcriptores diligentiſſimi, & hi Græci (ne quid in Romanæ eccleſiæ fauorem confinxiſſe eos calumniari poſſis) prædictæ hiſtoriæ luculentiſſimum teſtimonium perhibent.

Scripſit autem ille Iulius primum ſimpliciter aduerſus eam ſynodum, etiam ante vllam actorum in eadem noticiam, plenam autoritatis epiſtolam, quam ſequenti libro audies opportunius, hoc vnum in eis coarguens, quod aduerſus autoritatem eccleſiaſticorum canonum, abſq; huius ſedis autoritate tentaſſent celebrare concilium, & epiſcoporum ſibi vſurpauerint iudicia: In irritum reuocans, quicquid ſub ſynodi prætextu, aut egiſſent catenus, aut acturi eſſent in poſterum, etiam huius ſedis cẽſuram illis minitans, niſi ab eiuſmodi præſumptione deſiſterent. Cui reſponderunt quidem ſatis arroganter & contumaciter, in primis grauiter expoB ſtulantes, quod ipſorum concilia diſſolueret, & damnatos ab eis pro grauibus (vt dicebant) criminibus epiſcopos, inaudita cauſa reſtitueret. Quod ſi facere pergeret, ab eius ſe ſubtracturos obedientia minitabantur. Rogant tamen, æquum potius ſe iudicem præbeat, ſe enim ex ſuis ad ipſum fratribus mittere, cum omnium a ſe actorum inſtructione pleniſſima, per quos eadem ſuæ ſanctitati innoteſcere curarent. Scripſerunt autem in hæc verba: Domino beatiſſimo & honorabili patri Iulio, apoſtolicæ ſedis venerabili epiſcopo, Euſebius, Theogonius, Theodorus & Berinthus vna cum reliquis fratribus & coepiſcopis noſtris in Antiochena ſynodo congregatis:

Arguit Iulius p̃ſumptionẽ Antiochenę ſynodi, velut contra autoritatẽ ſedis apoſtolicæ congregatæ, &c. Reſpõſum Antiochenæ ſynodi.

Licet circa omnes Romanam eccleſiam ſciamus eſſe munificam, & apoſtolicam curam habere, & ſemper matrem exiſtere pietatis, quãquam ab Oriente ad eam prædicatores pietatis adueniſſent: tamen optaremus vos nobiſcum concordare, & quos a communione ſuſpendimus, a voC bis quoq; eſſe ſuſpenſos, & quos in ordine confirmamus epiſcoporum, a vobis eſſe confirmandos, nec nos ſecundo loco habẽdos, cum ex his partibus ad vos vſq; dogmatizantes apoſtoli peruenerint, &c. Neq; enim crimine carere poteſt, qui alterius excommunicatum abſq; eius licentia, a quo cõmunione priuatus eſt, in communionẽ ſuſceperit, &c. Nec ſolum in his nobis contumeliam irrogatis, ſed etiam in eo quod concilia noſtra diſſoluitis, neq; ea rata finitis eſſe. Sunt namq; a nobis, atq; adeo a totius Orientis epiſcopis damnati, Athanaſius Alexandrinus, Paulus Conſtantinopolitanus, Marcellus Ancyræ, Aſclepius Gazæ, Lucianuſq; Adriapolites, pro certis criminibus, quibus aduerſarij ſunt apud nos inſcripti, quæ per præſentes huius epiſtolæ latores, omnia veſtræ innoteſcere non omittimus ſanctitati. Quibus agnitis, ſi noſtris placitis magis, q̃ eorum machinationibus aſſentiri, & ordinatos epiſcopos in damnatorum locum firmare eligitis, pacem vobiſcum & communionem habere volumus. Si vero aliter egeritis, & eis amplius q̃ nobis aſſentiri iudicaueritis,

Nota etiam hæreticorũ confeſſionẽ de Rom. eccleſia.

contra-

Minantur detrectatione obedientiæ.

D contraria celebrabimus,et vobiſcum deinceps nec congregari,nec vobis obedire,nec vobis,veſtriſq; fauere volumus,ſed per nos quicquid melius elegerimus,agere conabimur. Cõmemorantes deinde, q̃ multa & grauia ipſi ab illis paſſi eſſent: Si,inquiũt,his conſentire eligitis,tunc liquet, quod nos perdere vultis,& non ſicut pater filios fouere. Inſuper congerentes in eos innumera & horrenda crimina,homicidij,ſacrilegij,ſtupri, perfidiæ, proditionis,& quæ non?quorũ teſtes citant totius Oriẽtis ſacerdotes,populos,abbates & monachos. Neq; hæc,inquiunt,quæ prædicta ſunt,ſolummodo Athanaſio & ſequacibus eius irrogamus,ſed etiam quod contra regulam egerit,quam nos decreueramus,&c. Neminẽ videlicet a pauciore numero reſtitui debere,q̃ depoſitum fuiſſe conſtaret. Deinde mendacia adhuc ſuper mendacia impudentiſſime ingerentes: Hæc,inquiunt, atq; alia innumerabilia ſunt ab eo, ſuiſq; ſequacibus impudenter perpetrata. Quos excommunicatos communioni(vt audiuimus)contra regulam in contumeliam omnium Orientalium ſociaſtis. Præfato itaq; debitæ ſalutationis officio propter beati Petri honorem impenſo poſtulamus,vt deinceps hinc venientes ad veſtras aures non tam facile admittatis,&c. Subſcripſere autem in hunc modum: Orãtem pro nobis apoſtolatum veſtrum dominus æuo cuſtodiat longiore,amen. Hæc illi ex toto Oriente tam multi epiſcopi. Imo hæc illud concilium malignãtium, qui capto primum omnium imperatore,& ſubacto ſua perfidia,totius imperij viribus toto orbe perſequebantur orthodoxos. Ex quibus tanto efficacius colligitur veritatis teſtimonium, quanto magis conſtat eoſdem ad veritatem euertendam omnibus modis coniuraſſe. Attamẽ,velint nolint,tam ſua, q̃ totius orbis conſciẽtia, communiq; omnium populorum conſenſu coacti fatentur Romanam eccleſiam, maternam curam gerere totius eccleſiæ, Romanos pontifices agnoſcunt vel inuiti, tãquam patres & ſuperiores ſuos,eiſdem obedientiam ſe debere,cum eiſdem congregari ipſos oportere, tametſi hæretico inflati ſpiritu diſceſſionem minitẽtur, niſi ipſis condeſcẽdat:& nihilo minus inter eiuſmodi,hinc minas,inde in diuerſum trahentem,tam ſuam ipſorũ conſcientiam,q̃ communem totius orbis conſenſum,acta ſua cum plenaria,vt dicunt, omnium inſtructione referunt ad apoſtolicæ ſedis iudicium. Et quid tandem factum eſt? Iulius Romanus pontifex iudicis ſuſcepta perſona, & damnatores & damnatos coram ſe adeſſe præcepit,& examinatis vtrinq; accuſationũ defenſionumq; meritis,in hæc verba illis reſcripſit:

Paternã autoritatẽ etiam inuiti agnoſcunt in Ro. pontifice,

E

Petri autoritatẽ & honorẽ vel inuiti in Ro. pontifice ſunt reueriti.

F

Etiã hæreticorũ illud conciliũ tãdẽ acta ſua retuliſſe ad apoſtolicæ ſedis iudicium.

Iulij ad autores illius ſynodi epiſtola,abſolutionis dãnatorũ ab ipſis,& vice verſa,in ipſos dãna

Iulius ſanctæ Romanæ & apoſtolicæ eccleſię epiſcopus, Euſebio, Theogonio, Theodoro, Berintho & cęteris Orientalibus epiſcopis: Decuerat vos aduerſus ſanctam Romanam & apoſtolicam eccleſiam limate,& non ironice loqui. Quoniam & ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus eam decenter alloquutus, ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam, & tibi

A & tibi dabo claues regni cœlorum,&c.Habet enim poteſtatem ſingulari tionis ſentẽtiam continens.
priuilegio conceſſam,aperire & claudere ianuam regni cœleſtis, &c. Ita-
que ſi ei detrahere,quæ domini ore ſacrata,& deſuper exaltata eſt, non ti-
muiſtis,nec mirum,ſi fratribus irrogare iniuriam minime ceſſatis,vt iam
ſilentio non teguntur,quæ in veſtro concilio turbulenter, atq; cum tem-
peſtate decreta ſunt,apparet enim quod tumultuoſa indiſciplinatione ſit
veritas oppreſſa,&c.Sed erit opus diuinæ prouidentiæ, quatenus econ-
trario aperte deprehenſa poſſit enarrari,& quicquid illic conuenientes,ſi-
ue qualibet gratia,odio aut inimicitiarum cauſa geſſiſtis, funditus repel-
li.Quapropter cum omni feſtinatione vos omnes ad huius ſanctæ ſedis
reuerentiam volui concurrere, quatenus geſtorum apud nos integrita-
tem per vos ipſos poſſetis intelligere.Nam nec dubitare vos credo,Atha
naſium ſacræ legis doctorem,non ſolum a nobis,ſed etiam a Nicena ſyno
B do veræ fidei cultorem eſſe comprobatum, qui defuncto Alexandro mi
rabili ſene,qui Arrij proſtrauerat blaſphemias,poſt quinq; menſes Nice-
ni concilij,Alexãdrinorum eccleſiæ ſuſcepit præſulatũ. Aduerſus quem,
eiuſq; ſectatores,multa mendacia contexentes,& nudas calumnias, quaſi
veras accuſationes componentes, nobis multorum malorum cauſam &
caput eſſe perhibuiſtis, & non ſolum apud Aegyptum, ſed etiam apud
Paleſtinam, Phœnicen, vicinaſq; gentes, ſcriptis veſtris illum perturba-
torem eſſe ſignificaſtis. Qua de re eccleſiaſticam regulam ſequentes, vos Citati Romam.
Romæ regulariter ad iudicium die ſtatuta,non ſub anguſto tẽporis ſpa-
cio,vt excuſatio locũ non inueniret,literis et apocryſarijs noſtris euocaui-
mus, illique vocatione ſuſcepta,ad diem præſtitutum venere. Sed vos,ne
veſtris mendacijs caperemini,veſtraque calumnia enudaretur,venire di-
ſtuliſtis. Nec his machinationibus ſolummodo contenti eſtis, ſed etiam
videntes oues paſtoribus deſolatas, lupos pro paſtoribus ſuper eas po-
C ſuiſtis. Decuerat ergo vt ad regularem veniretis conuocationem, quali-
ter de his & alijs veſtris præſumptionibus veram redderetis rationem,
& cætera. Quur ſynodum ad ſtatum eccleſiarum & fratrum in Antio-
chiam ſubuertendum, & Niceni magni concilij deſtructionem feciſtis,
aut quur nobis inconſultis epiſcopos in eam conuocaſtis, ad quam nec
Maximus Hieroſolymitanus venit, nec noſtra interfuit legatio. Canoni- Canon Niceni cõcilij: Non licere præter ſententiã Ro. põtificis celebrari concilia, nec damnari epiſcopos.
bus quippe in Nicena ſynodo iubentibus,non debere præter ſententiam
Romani pontificis vllo modo concilia celebrari,nec damnari epiſcopos.
Aut quur in prædictorum loco fratrum alios adulteros poſuiſtis, ante-
quam penes nos,aut apocryſarios noſtros,eorum cauſa canonice eſſet ex-
aminata,finemque percepiſſet rectum. Iſti enim, qui ad memoratam re-
gulariter conuenere vocationem, videntes vos ab eadem ſe ſubtrahere,
multa aduerſus vos lachrymabilia & doloribus plena referunt, accuſan-
tes vos, & dicentes multa ſe importabilia a vobis eſſe paſſos, &c. Super
quibus & Aegyptiorum epiſcopi literis nobis, & miſſis proteſtantibus

ſuis,

ſuis, falſa eſſe, quæ contra Athanaſium, ſuoſq; ſectatores machinatur cun D
cta Arrianorꝝ conſpiratio, &c. Vobis itaq; venire refugiẽtibus, & ad con
cilium noſtrum toties conuocatis adeſſe nolentibus: illis aũt in ſua recla-
matione & iuſta ratione perſiſtentibus, veſtraq; cognoſcentes crimina et
illorum iuſtam examinantes rationem, omneſq; illos cõcordare Niceno
concilio cõperientes, & noſtris apoſtolicis iuſſionibus obtemperãtes, vi-
ſum eſt nobis & vniuerſo concilio, vt nos diuinis præceptis & apoſtoli-
cis monitis informati (qui pro omnium eccleſiarum ſtatu impigro vigi
lare debemus affectu) quicquid reprehẽſioni vſq; inuenitur obnoxium,
celeri ſollicitudine ab arrogãtiæ imperitia, aut a præſumptiõis vſurpatio
ne reuocemus. Quare tanq; omnium curam gerẽtes propter ſedis noſtræ
dignitatem, ſuſcepimus eos in communionem, ſinguliſq; autoritate hu-
ius ſanctę ſedis cum ſuis rebus proprias reddidimus eccleſias. Quoniam
huic ſanctæ ſedi propter prauorum hominum inſidias, ipſo domino in- E
ſtituente, & ſanctis apoſtolis, eorumq; ſucceſſoribus per ſingula concilia
roborantibus, hoc ſemper licuit, licebitq; domino auxiliante in perpetu-
um. Quapropter increpando, vobis ſcribo, quia nõ recte tractaſtis viros
inculpatos, & a nobis minime examinatos, de ſuis eccleſijs communione
priuatos pellentes, & eccleſiaſticæ diſciplinæ iniuriam irrogantes, conſti-
tutumq; Niceni concilij minime ſeruantes, talia indiſciplinate agere non
formidaſtis. Iccirco quoniam dudum venire vocati renuiſtis, modo ad
XV. Calend. Nouemb. vos iterum regulariter literis miſſiſq; euocamus,
vt coram vobis oſtendamus nos iuſtam in eos protuliſſe ſententiam, &
de cætero talia non eſſe paſſuros, &c. Miror autem vos tam audaces eſſe,
& tam impudenter egiſſe, vt terminos & iura beati Petri apoſtolorum
principis inuaderetis. Sui enim iuris erat, vt abſque eis ſanctæ ſedis auto-
ritate nullus deberet, aut cõcilia celebrare, aut epiſcopos ad ſynodum con-
uocare, vel damnare, proprijs ſedibus pellere, aut alios in locum eorum or F
dinare. Quæ omnia vos temerare non timuiſtis. Quid ergo eſt aliud ta-
lis præſumptio, q; apoſtolorum, eorumq; ſucceſſorum decreta tranſgre-
di? Poſt commemoratos deinceps canones eccleſiaſticos & Niceni con-
cilij plurimos, quorum omnium illos trãſgreſſores arguit, in illo ſuo con-
cilio aduerſus fratres & coepiſcopos innoxios.

Abſoluit damnatos a cõcilio & ſingulis reſtituit proprias eccleſias, qbus ſpoliati fuerant.

Apoſtolicę ſedis autoritas.

Iura beati Petri.

Ideo, inquit, ſummopere mihi (cui vice apoſtolorꝝ principis, vniuerſa-
lis eccleſiæ cura cõmiſſa eſt) prouidendum eſt auxiliãte ipſo ſummo apo
ſtolo, ne deinceps talia fiant. Quoniam ideo ſanctæ huic ſedi præfata pri
uilegia ſpecialiter ſunt conceſſa, tam de congregandis concilijs, & iudicijs
ac deſtitutiõibus epiſcoporũ, q; & de grauioribus omnibus eccleſiaſticis
negocijs, vt ab ea omnes oppreſſi auxilium, & iniuſte damnati reſtitutio
nem ſumant, & ne talia ab improbis præſumantur abſq; vltione, nec ex-
erceantur abſq; damnatione. Itaq; quoniam nõ recte egiſtis, quod prædi
ctos fratres calumniati eſtis, dicente domino: Non facies calumniã proxi
mo tuo,

A mo tuo,&c. nec recte egiſtis, quod nobis inconſultis concilium celebra- ſtis, eoſq; ad concilium vocaſtis, & damnare præſumpſiſtis, canonibus quippe iubentibus(vt præmiſſum eſt)nihil ex his abſq; huius ſanctę ſe- dis autoritate fieri debere. Neq; recte egiſtis, quod a nobis ad concilium vocati venire diſtuliſtis, quod contra eos rationem reddere,vt veſtra er- ga eos aut probaretur recta ſententia,aut improbaretur iniuſta,non veni ſtis,nec rationabilem mandaſtis cauſam,vt quid hæc renuiſtis,&c.Mani feſtũ eſt vos reos exiſtere & illos innocentes manere,& vos recte excom- municatos,illoſque iuſte liberatos. Hæc ille Iulius.

In quibus clariſſime intelligis,non ſolum confirmationem eius,quam ſupra memorauimus,hiſtorię,ſed & autoritatẽ,& ſingulare cathedræ Pe tri priuilegium,non ſolum verbo adſtruunt,ſed etiam re ipſa & opere e- uidentiſſime comprobant. Vni commiſſam curam totius Chriſti fami- liæ & domus eccleſiaſticæ, vni omnibus in eadem ſua officia præſcribe-
B re,ab omnibus eorum rationes exigere. Epiſcoporum,omniumq; graui- orum eccleſiaſticorum negociorum iudicia ac determinationẽ vnius reſer- uari definitioni & arbitrio. Sine eius autoritate celebrari non licere epiſco pales cõuentus & cõcilia,niſi ordinaria. Quę alioqui cõſpirationes magis forent q̃ concilia,de qbus proximo libro agemus prolixius et accuratius.

Nec eſt,quod forte exiſtimes,verbo tenus hæc geſta a Iulio. Siquidem eius iudicium de Athanaſio,cæteriſq; illis, quos aduerſus totius Orientis iudicium reſtituit epiſcopis,abſq; vlla hæſitatione aut contradictione am plexa eſt & ſequuta vniuerſa orthodoxa eccleſia, eiſdem receptis in ſedes priſtinas,& eiectis,quos Orientales illi in locum eorundem ſuperordina- uerant. Illos inſuper autores dicti cõcilij ,et iniuſtæ damnationis fratrum, ab eodem excommunicatos,vniuerſa Chriſti orthodoxa eccleſia, & tũc, & deinceps pro excommunicatis habuit.

Iulij pro Athanaſio & reliquis, & contra autores illius ſynodalis iudicij, vniuerſam eccleſiam ſequutam iudicium.

C Et quamuis Nicomedienſis ille Euſebius,illius Arrianæ (quæ tunc or bem,& præcipue Orientem vniuerſum concutiebat)ſignifer factionis,et caput memorati concilij,quæ de Athanaſio decreuerat Iulius,vt habet il- le Socrates,non occurrit agnoſcere,hoc ipſum non propterea factũ idem affirmat, quaſi autoritatem & iudicium eius adhuc pergeret contemne- re,ſed quia continuo poſt celebratum illud concilium, ante finem iudicij Romani pontificis,morte pręuentus fuerat. Itaq; & Conſtantinopolita- ni,& Alexandrini, & reliquæ per Orientem eccleſiæ, iuxta Iulij ſententi- am continuo receperunt, ſuos quæq; epiſcopos. Qua de re Socrates ille his verbis perhibet teſtimonium.

Euſebius autem legationem miſit ad Iulium Romanæ vrbis epiſco- pum,rogans vt contra Athanaſium iudex eſſet. Sed quæ de Athanaſio decreuerat Iulius,Euſebius non occurrit,vt cognoſceret. Quia dum pau cum tempus vixiſſet poſt cõcilium,vita priuatus eſt. Quapropter Con- ſtantinopolitæ Paulum rurſus in eccleſiam introduxerunt,&c. Sed &

Hiſ. Tri.li. III.ca.XII. Hic vide illos ipſos hęreticos vel coactos totius orbis cõſenſu,ſe

Iudiciaque ſua ſubmiſiſſe iudicio Ro. pōtificis.

Vrſatius & Valens hæretici poſtea libellum pœnitentiæ Iulio offerētes D
& cōſentientes ὁμοουσίῳ verbo, cōmunicare meruerūt. Hactenus Socrates.

Dānati autores illegitimæ ſynodi pœnitentiæ libellos offerūt Ro. pontifici.

C. XV.

Ro. pontifex omniū paſtor & iudex.

Sozomenus vero eidem hiſtoriæ his verbis perhibet teſtimonium: Igitur Athanaſius, inquit, relinquens Alexandriam, Romā profectus eſt. Contigit aūt eodem tempore etiam Paulum Conſtantinopolitanū pontificem illuc vna concurrere, & Marcellum Ancyræ, Aſclepamq; Gazæ, qui dum Arrianis eſſet aduerſus, calumniam paſſus ab his, quaſi ſubuertiſſet altare, damnatus eſt. Pro quo Gazeorum eccleſia Quinciano committitur. Lucianus autem Hadrianopolites epiſcopus, ob aliam accuſationem ab eccleſia ſua priuatus, degebat in vrbe Roma. Cognoſcens ergo Romanus epiſcopus crimina ſingulorum, & omnes Niceno cōcilio concordare comperiens, eōs in communionem ſuſcepit, tanquam omniū curam gerens, propter ſedis propriæ dignitatem, ſingulisq; reddidit ſuas ec-

Athanaſius & Paulus ad literas Iulij ſuas receperunt eccleſias.

cleſias, & Orientalibus ſcripſit epiſcopis, eos culpans, quod non recte tra- E
ctaſſent viros inculpabiles, de ſuis eccleſijs eos expellentes, & quod cōſtitutiones Niceni concilij minime obſeruarent. Quorum paucos ad certam diem ſibimet abeſſe præcepit, vt coram eis oſtenderet, iuſtum ſe ſuper illis protuliſſe decretum. Et deinceps non ſe paſſurum interminatus eſt, niſi ab huiuſmodi turbis & nouitate ceſſarent. Et ille quidē hæc ſcripſit. Athanaſius autem & Paulus epiſtolas Iulij Orientalibus epiſcopis miſerunt, & ſinguli eorum ſuas ſedes adepti ſunt. Hæc ille Sozomenus, etiam Græcus autor.

Hæc perpēdant hoſtes autoritatis ſedis apoſtolicæ.

Hæc ſi legerent ac diligenter perpenderent illi, quos nō pudet affirmare, nuper & a recenti pene memoria cœpiſſe primatum Romanæ eccleſiæ ſuper alias, puderet credo illos craſſiſſimæ ſuæ ignorātiæ & impudentiſſimæ impudentiæ. Nam geſta ſunt hæc ante annos mille ducētos, aut eo circiter. In quibus clariſſime intellexiſti, magis recognitā fuiſſe eo tempore autoritatem Romanorum pontificum in Alexandria, Conſtantino- F
poli, vniuerſa deniq; toto orbe eccleſia, q̄ nunc in vno hoc, qui reſtat, orbis angulo, Germania, Gallia, Hiſpania. Ab eius autoritate depēdiſſe ſtatum vniuerſæ domus & familiæ eccleſiaſticæ, epiſcoporum vt confirmationes, ita & depoſitiones & iudicia. Vtq; inferorum portæ, vt impiorum & malignantium concilia, vt totius pene Orientis cōſpiratio, aduerſus eius autoritatem præualere non potuerit.

Idem demonſtrare ex Agapeti Romani pontificis, & Anthemij, alijſque certiſſimæ fidei hiſtorijs.

CAP. XII.

TAmetſi vniuerſa illa primitiuæ eccleſiæ hiſtoria, perpetuū, conſtantiſſimumq; teſtimonium perhibeat autoritati ſedis apoſtolicæ, & Romanorum pontificum, velut eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidum ſuper vniuerſam eccleſiam: tamen in conflictibus & controuerſijs eccleſiaſticis ea ſemper magis enituit, quemadmodum nūc de Iulio intellexiſti & Antiocheno illo concilio. Itaq; etiam Agapeti & Anthemij op-

A mij opportunum videtur hic explicare tragœdiam: ſiquidem & eius exitus euidentiſſime demonſtrabit, q̃ eo ſeculo toto orbe Chriſtiano ab vnius Romani pontificis iudicio ſuſpenſus fuerit orthodoxus populus, vtque illos ſolos etiam in extremo Oriẽte pro epiſcopis recognouerit, quos huius ſedis probauerat & firmauerat autoritas. Cum Athemius ille Trapezuntinus ante epiſcopus, fauore Iuſtiniani imperatoris & Theodoræ Auguſtæ, deſerta ante eccleſia ſua, contra eccleſiaſticos canones irrepſiſſet in Conſtantinopolitanam eccleſiam tunc vacantem per mortem beati Epiphanij, eoque illicito ſuo ambitu, inſuper quoniam communicabat Seuero Antiocheno epiſcopo & Zoaro monacho, Euticianæ nuper damnatæ perfidiæ ſectatoribus, haud leuiter perturbaret ſtatum Orientalis eccleſiæ, confugerunt totius pene Oriẽtis orthodoxi, epiſcopi, preſbyteri & clerici ad caput hierarchiæ eccleſiaſticæ, Agapeto Romano põtifici ſupplices literas dirigentes, vt ſui memor officij illud ſcandalum tolleret ab eccleſia, & apoſtolicæ ſeueritatis gladium diſtringeret in euerſores eccleſiaſticorum canonum, ſcriptas in hæc verba: Domino per omnia ſanctiſſimo & beatiſſimo patri patrũ, archiepiſcopo Romanorum & patriarchæ Agapeto, epiſcopi Orientalis diœceſis, & hi qui ſunt ſub ſanctis locis Chriſti dei noſtri, nec non ambaſiatores & cæteri clerici in hac regia vrbe congregati.

> Anthemij Trapezuntini antea epiſcopi, et qui fauore imperiali in Conſtantinopolitanam eccleſiã irrepſerat, tragœdia.

B

> Epiſcoporum et cleri Orientis literæ ſupplices ad Agapetum Ro. pontificem contra Anthemiũ, Seuerum & Petrum.

Ex quo Chriſtus deus noſter, pro debitis B. Petro præmijs, propter ipſum in omni tempore, cum vera fiducia, ſua inuiſibili virtute diuulgatam confeſſionem ſupra venerabile caput veſtrum requieſcere fecit, cum ſedem apoſtolicam vobis pater beatiſſime commiſit, et firmauit ſuper firmam petrã pedes veſtros, & direxit greſſus veſtros, implens os noſtrum cantico nouo, hymno deo noſtro, ſecundum Pſalmodicũ eloquium: clarificati a ſpiritali ſplendore veſtro, per quem, tanq̃ lucerna reſplendens ſuper candelabro ſancto, caliginem eorũ, qui in tenebris ſedent, & cæcos illuminaſti, & oculos mentis eorum aperuiſti, &c. Cumq; nunc ſit tempus acceptabile, clamamus: adiuua nos, &c. & ſtude longe expellere illũ pollutum & abdicatũ Seuerum, qui anathematibus ſcriptis ab apoſtolica ſede veſtra, & a tantis pontificibus, & in cœlo ab angelis electis iam cõdemnatus eſt. Qui ſecundum euangelicam & diuinam vocem, cum iniquo & facinoroſo alio Petro ſuo diſcipulo, appellationem propriam vſq; nunc mentiri non erubuit, &c. tollite a nobis cito malos, offerte conſuetum ſacrificium hoc deo & ſaluatori, pro conſeruanda nobis bona defenſione in futuro tremendo iudicio, liberate nos ab omni timore & hæretica fluctuatione, eccleſiaſticum ſtatum conſeruate, &c. Iuſtiſſimo imperatori noſtro, pias ac iuſtas ſententias contra ipſos prius ab apoſtolica ſede veſtra prolatas, rurſus exponendo, & ſtatuendo per illas impia ſcripta igni tradere: & habentes, in publicum prodere, iuxta imitationem eorum, qui zelant poſſidere Manichæa & illa impia Neſtorij, & Euticetis inſenſati, &

C

> Hæc notẽt ac diligẽter ponderent Quæ nã illi totius Orientis epiſcopi cõtendãt ab vno Ro. pontifice.

Pp ij Dio-

Dioſcori patris & protectoris eorum. Sic enim euacuabitur omnis expe D ctatio his, qui fruſtra ſperant in eos. Rogamus etiam ſanctum & perfectum finem imponere diuinæ veſtræ ſententiæ contra Anthemium, paternis veſtris ſanctionibus contrauenietem, vt omne de medio extinguatur ſcandalum a paruulis in dominum credentibus, & optatam vocem audietis ab omnibus nobis. Cuſtodiat dominus ſedem veſtrã tanquam dies ſeculi, qui Petri imitator & ſucceſſor exiſtens, nos a tribulatione ſaluaſtis, atque eos, qui nos odiunt, confudiſtis.

Hæc illi totius Orientis orthodoxi ſacerdotes & clerici. Quos vides non ignorare, cui totius cura ſit commiſſa eccleſiæ, ad cuius autoritatem pertineat, de eadem ſcandala tollere, efferentes ſe aduerſus ſanctorum canonum autoritatẽ, ſua autoritate deijcere, hæreticos exterminare. Qui etiam aduerſus Anthemium eidem Agapeto ſpecialem miſerunt accuſationis libellũ, qui & in acta quintæ vniuerſalis ſynodi relatus legitur. In quo E ipſum adiurant, vt ſequens eorum exemplum, qui ante ſe claruerũt in ſede apoſtolica, faceret & ipſe contra inualeſcentes aduerſus autoritatẽ ſanctorum canonum, quod beatus Celeſtinus facit aduerſus Neſtoriũ, nempe vt illi aſſignaret ac præfigeret tempus, intra quod niſi apoſtolicæ ſedi ac ſuæ beatitudini libellum ſanæ fidei ſuę porrigeret, & ab hæretico morbo ſe liberaret, cæteraq; iuſſa ipſius omnia perageret, definiret ipſum alienum eſſe ab omni pontificali dignitate & efficacia, & ſortem accepiſſe cum eis, quibus communicabat, hæreticis.

Agapetus Ro. pontifex Seuerũ Antiochenum epiſcopum vna cum Zoaro monacho anathemati ſubiectos abiecit de eccleſia, & Anthemiũ de Cõſtantinopolitana ſede depoſuit.

Ad quorum ſupplicationes ſanctus pontifex commiſſæ ſibi vniuerſalis eccleſiæ, & ouilis Chriſti curæ non defuit, ſed Seuerum illum Antiochenum epiſcopum, qui Euticianam hæreſim palam & notorie aſſerebat vna cũ Zoaro monacho, anathematis mucrone confoſſos abiecit ab eccleſia. Anthemiũ autem de Conſtantinopolitana ſede, in quam illicito ambitu aduerſus canones irrepſerat, depoſuit. Inſuper et terminũ illi præ F fixit purgationis canonicæ, intra quem niſi coram ſe comparens, omni ſe expurgaſſet ſuſpicione, qua laborabat, prauitatis hæreticæ, non ſolum ab omni pontificali dignitate, ſed etiam a Chriſtiano nomine habendus foret alienus, ſortemq; accepturus cum his, quibus communicauerat, hæreticis. Hæc in hunc modum geſta fuiſſe, libro ſexto huius, ex actis quintæ ſynodi clariſſime intelliges.

Poſt hæc, cum idem pontifex Conſtantinopolim profectus componẽdæ pacis gratia inter Theodatum Gothorum regem, & Iuſtinianum Cæſarem, nullo non honoris genere ab eodem exciperetur, impetraſſetq; ex ſententia, quæ volebat omnia, viciſſimq; inſtaret imperator (qui Anthemio fauebat plurimũ, vt quem ad Cõſtantinopolitanam ſedẽ euexerat) & importunis minis, ac pene violẽtis precibus ſollicitaret & perurgeret ſanctum pontificem, vt illum a ſe damnatum in cõmunionem rurſus reciperet, & in Conſtantinopolitana confirmaret eccleſia, etiam minis inter-

A interiectis, ni obtemperaret, tandem Agapetus ille vim imperialis ſollicitationis amplius non ferens, & liberiore vtens conſtantia: Ego, inquit, ad Iuſtinianum Chriſtianiſſimum imperatorem me venire putaui, ſed Dioclètianũ inuenio. Qua reſponſi libertate, & tanti pontificis autoritate permotus imperator, Anthemium vna cum ſuis erroribus execratus, & põtificiæ damnationis executor factus, relegauit. In cuius locum venerabilem Menam ſanctus pontifex conſecrauit epiſcopum, qua de re ad Petrum Hieroſolymitanum epiſcopum, & qui ſecum congregati fuerant, ſcribit idẽ in hæc verba: Dilecto fratri Petro Agapetus:

Agapeti libera erga Iuſtinianũ pro Anthemio intercedentẽ conſtantia.

Relegatur Anthemius, & Menas ab Agapeto Cõſtantinopolitanę eccleſiæ ordinatur epiſcopus.

Voluiſſemus quidem fratres dilecti propter coniunctionem noſtræ charitatis, omnes domini ſacerdotes, iuxta apoſtolicam traditionem irreprehenſibiles eſſe, & neminem, aut per gratiam, aut per metum ab eccleſiaſticis canonibus declinare. Sed quoniam multa multoties ſubſequuntur, quæ pœnitudinem parere poſſunt, & dei miſericordia delicta peccatorum vincit, & iccirco differtur pœna, vt reformatio locũ inuenire poſſit, monere neceſſarium iudicauimus præuaricatores, vt præcepta de cætero impræuaricata cuſtodiantur. Oportebat autem & veſtram charitatem, memorem paternarum traditionum, neminem permittere prohibita facere: ſed ſi quis audax appareret, tota virtute reſiſtere. Quum itaq; peruenimus ad comitatũ ſereniſſimi imperatoris filij noſtri, inuenimus Conſtantinopolitanæ eccleſiæ ſedem, contra omnem canonum honeſtatem ab Anthemio Trapezandarum epiſcopo inconuenienter vſurpatam. Cuius animám non ſolum ſecundum iſtam partem, ſed quod maius eſt, in cõfeſſione veræ fidei a perditione reducere deſiderauimus. Sed Euticetis errori inſiſtens, ad viam veritatis redire cõtempſit. Vnde cum iſtius in fide pœnitentiam iſto modo fruſtra expectaremus, neque ſacro, nec catholico nomine dignum eſſe ſententiauimus, donec omnia a patribus tradita, per quæ veræ religionis fides & diſciplina cuſtoditur, ſecundum congruentem ſatisfactionem ſuſceperit, &c. Conſtantinopolitanæ vero ſedis iniuriam, apoſtolica autoritate, & adiutorio pijſſimi imperatoris emendauimus. Admodum quidem mirati ſumus, quod iſtud opus aperte contrarium decretis patrum, veſtra fraternitas non ſolum ad noticiam noſtram adducere neglexit, ſed etiam reprehenſibili conſenſu confirmauit. Sed regratiamur deo (cuius ſpiritu mala ad melius vt plurimum vertuntur) vt paruæ tranſgreſſiones ad vtilitatem & occaſionem magni fierent gaudij. Hoc autem pro excitanda veſtræ cõſpiritualitatis lætitia ſignifico, quod Menam fratrem & coepiſcopum noſtrum virum multis laudum modis ornatum prædicta Conſtantinopolitana eccleſia ſuſcepit epiſcopum, &c. Cuius & hoc dignitati accedere credimus, quod a temporibus beati Petri apoſtoli, nullum alium vnquam Orientalis eccleſia ſuſcepit epiſcopum manibus noſtræ ſedis ordinatum, &c. Hæc beati Agapeti epiſtola in actis etiam quintæ ſynodi relata legitur. In quibus

Agapeti ad Petrum Hieroſolymitanũ epiſcopũ epiſtola teſtis prædictæ hiſtoriæ.

A aduerſus ſanctorum patrum atq; apoſtolicos canones deijciendam.

Sed quo tandē,a quo tãtopere efflagitabat illa Auguſta reduci Anthemium?nunquid non Conſtantinopolim?nunquid ab alio q̃ a Ro. pontifice?Cur quæſo non poterant ipſi ſua illa imperiali poteſtate, in imperialis reſidentiæ vrbem abſq; Romani conſenſu põtificis reducere Anthemium & Menam expellere,cui aduerſabantur tantopere,niſi ad vnius autoritatem Ro.pontificis iſta pertinere recognouiſſet orbis vniuerſus?niſi toto orbe orthodoxus populus his in rebus ſuſpẽſus fuiſſet ab vnius Romani pontificis iudicio?Et nunquid aduerſus illius ſedis autoritatem aliquãdo reductus eſt Anthemius,expulſo Mena,quem in illius locum ordinauerat Ro.pontifex?Nec dum pudebit impudentiſſimos illos dicere,Romanorum pontificum tyrannide non ita nuper natam huius ſedis autoritatem & primatum ſuper alias eccleſias? Quem fuiſſe ab initio, ab B ipſo deo inſtitutũ,non hominibus, tantoq; ſemper viguiſſe magis,quanto plus viguit Chriſtiana religio,iam toties,tot hiſtoriarum, tot taliumq; ſcriptorum,qui in illa florẽte adhuc, & vere Chriſtiana floruerũt eccleſia, irrefragabili teſtimonio demonſtrauimus.In qua audiſti & adhuc audies,quoties vnus Ro.pontifex,& quanta cum libertate,in omniũ aliarum ſedium principalium antiſtites,Alexandrinum,Antiochenum,Conſtantinopolitanum,cæteroſq; ſuę autoritatis poteſtatem exercuerit. Vtq; aut præuaricantes a regula orthodoxæ fidei Romanę eccleſiæ(in qua inteme ratam ſemper permanere eandem, conſeruariq; apoſtolicam illam traditionem,ſynceram & integram,ſupra euidens fecimus) aut contra canonum autoritatem ſe efferentes, ſua illa principali autoritate,aut reſipiſcere coegerit,aut deploratos abiecerit e ſedibus illis ſuis,omniq; Chriſtiana eccleſia,in deiectorum locum ſubſtitutis alijs.Et hæc,non vi vlla, aut tyrannide,ſed verbo ſolo,at tam potenti,tantęq; autoritatis, vt præualuerit ad- C uerſus ſæua violẽtiſſimorum tyrannorum arma,aduerſus ſuperbiſſimorum ac potentiſſimorum imperatorum imperia,etiam in ipſa imperialis reſidentię ſede Conſtantinopoli:breuiter,aduerſus quam inferorum portæ præualere non potuerunt.

Hæc notẽt, & diligẽter ponderent, vt confundanĩ hoſtes autoritatis ſedis apoſtolicæ.

Efficacia autoritatis Ro. põtificis in Chriſtiana eccleſia.

Dioſcorus Alexandrinus antiſtes,vna cum tot ſecum congregatis epiſcopis in ſecunda illa Epheſina ſynodo teſtes ſunt,quanta aduerſus ipſos, & q̃ efficax viguerit vnius Romani põtificis beati Leonis autoritas, quæ ſola orthodoxam veritatem aduerſus impiũ,q̃uis generale cõcilium tutata eſt,& impietatis autorem Dioſcorum abiecit,non ſolum a ſede Alexandrina,ſed ab vniuerſa Chriſti eccleſia.Cuius libro proximo magis explicatam audies tragœdiam.

Teſtis Dioſcorus Alexãdrinus,& vniuerſa Epheſina II.ſynodus.

Aduerſus Anatholium beati illius Flauiani in Conſtantinopolitana eccleſia ſucceſſorem ,cum non recte incederet ad veritatem euangelij,idem Leo, q̃ libera autoritate vſus fuerit: (Ne, inquit, ad negligentiam rectoris referatur,ſi quiſquam in eccleſia catholica ea prędicare præſume-

Teſtis q; Anatholius Cõſtantino politanus epiſcopus.

ret,quæ hæreticorum ſenſibus conuenirent)vt coegerit ad ſuum præſcri D
ptum ordinare Conſtātinopolitanam eccleſiam. Inſuper & pœnitere de illicito ambitu primatus ſuæ ſedis poſt Romanam eccleſiam, quo tentauerat & in aſſenſum inclinauerat Chalcedonēſem ſynodum, ex eiuſdem epiſtolis libro proximo clarius intelliges. Quem etiam, ita eius exigentibus exceſſibus, aliorumq; ædificatione & exemplo, a ſua & catholicæ eccleſiæ communione ſeparauit ad tempus, vſq; ad ſatisfactionem congruam. Qua intercedente etiam ac ſpondente pro eodem Martiano imperatore reconciliari obtinuit, ea tamen adiecta lege, vt retractatis ordinationibus quas de Andrea & Euphrate in ſua eccleſia fecerat, eandē vniuerſam ad præſcriptam ſibi regulam ordinaret. Teſtis eſt epiſtola eius XLV. ad præfatum Anatholium.

Teſtis etiā pars maxima Oriētalium epiſcoporum, qui cōſpirarūt aduerſus beatū Ioannē Chryſoſtomū Paulinū & Euagriū.

Aduerſum B. Ioannem cognomēto Chryſoſtomum, B. Paulinum & Euagrium, conſpirauit Orientalium epiſcoporum pars maxima, qui in E
vnum ſynodice conuenientes, eoſdem damnationis perculere ſententia, quam tanq̄ probatam contra autoritatem ſedis apoſtolicæ, inſuper & iniquam vnius B. Innocentij retractauit autoritas, & autores iniquæ ſententiæ, eccleſiaſticæ cenſuræ excommunicationiq; ſubiecit. Inter quos Alexander Antiochenus patriarcha, per condignam ſatisfactionem, miſſa ſolenni legatione ex medio Oriente ad Innocentiū reconciliari meruit. Pro Attico autem Conſtantinopolitano, ante dignam ad eiuſdem Innocentij arbitrium ſatisfactionem, a Maximiano apoſtolicæ ſedis in Oriente legato fruſtra interceſſum eſt.

Alexandri Antiocheni recōciliatio obtenta legatione ſolenni.

Epiſtola Innocentij de recōciliatione Alexādri & Antiochenæ eccleſiæ.

De Alexandro autem & Antiochena eccleſia, in hæc verba ſcribit ad Bonifacium presbyterum: Eccleſia Antiochena, quam prius q̄ ad vrbem perueniret Romam, beatus apoſtolus Petrus ſua præſentia illuſtrauit, velut germana eccleſiæ Romanæ, diu ſe ab eadem alienam eſſe F
paſſa non eſt. Nam miſſis legatis ita pacem poſtulauit & meruit, vt Euagrianos ſuis ordinibus ac locis, intemerata ordinatione quam acceperant a memorato ſuſciperet, & Ioannis ſanctæ memoriæ, vel clericos, vel laicos, in vnum colligeret atq; congregaret. Permittens ipſius epiſcopus, frater meus Alexander, vt ſi quis forte a nobis, vel aliunde poſterioris ordinationis ad eoſdem venerit, ſe ſine controuerſia recepturum, ac nomen epiſcopi memorati, inter quieſcentes epiſcopos recitaturum. Cui rei nos noueris tradidiſſe manus, frater chariſſime, & eos in noſtra viſcera recepiſſe. Ne diu membra quæ requiſierant ſanitatem, ab vnitate corporis haberentur aliena, &c.

Idē de Attico Cōſtantinopolitano qui recōciliari petijt ſine exhibita cōdigna ſatisfactione.

De Attico autē Conſtantinopolitano idem reſpondet Maximiano, ſe mirari, q; pro eius communione interceſſerit. Cōmunio enim, inquit, ſuſpenſa reſtituitur demonſtranti cauſas, quibus id acciderat, iam eſſe deterſas, & profitenti cōditiones pacis impletas. Quod neq; apud vos, neq; apud nos Atticus, miſſis aliquibus ſuorū vel dicere voluit, vel demōſtrare comple-

A completum:quemadmodum Antiochenæ eccleſię frater & coepiſcopus
noſter Alexander,digna legatiõe proſecutus eſt & probauit,&c. vniuer-
ſa quæ apud Antiochiam fieri debuerint,fuiſſe cõpleta. Quorum ample-
xati pacem,vtiqꝫ fidem fecimus, & magno tramite eandem, quam præ-
ſtolaris,oſtendimus:ſi modo,quę diſcuſſa ſunt & completa ab alijs,etiam
ipſi pro ſuo loco feciſſe,vel compleuiſſe aliquando mõſtrauerint,commu
nionemqꝫ,vt iſti,legatione ſolenniter deſtinata,ſibi rogauerint redhiberi.
Expectamus ergo,& profeſſionem memorati,de cõpletis omnibus con-
ditionibus,quas diuerſis temporibus ediximus,& petitionem communi
onis,vt recte & petenti & probanti ſe eandẽ mereri, reddamus frater cha
riſſime,&c. Hæc Innocentius. Qui etiam ad Atticum Beroæ epiſcopum
reconciliari petentem, præſcribit conditiones, quibus impletis, recipi in
communionem poſſit.

B Vides ignorantiſſime & impudentiſſime, q̃ nuper Romana eccleſia
abſque vlla controuerſia primatum obtinuerit ſuper omnes totius orbis
eccleſias? Nam hæc ante annos vndecies centenos geſta ſunt.

Ex Acatij Conſtantinopolitani antiſtitis ſub Simplicio Romano pontifice excitata tragœdia idem euidentiſſime demonſtrare. CAP. XIII.

Oſtenditur ipſa rei euidẽtia, neceſſitas autoritatis, & ſingularis prorogatiuæ ſedis apoſtolicæ atqꝫ eius præſidis.

QVod ſupra ex ipſa primum ratione ſocietatis eccleſiaſticæ de-
monſtratum eſt eſſe neceſſarium, quod confirmatum ex vm-
bra & figura tabernaculi veteris, quod inſuper diligentiſſime
ordinatum ac inſtitutum demonſtrauimus a Chriſto, videlicet vt ſub
vno præſide & monarcha gubernaretur vniuerſa Chriſti eccleſia,in qua
tanta illi eſſet autoritas, qua ordines omnes inferiores, eccleſiamque vni-
uerſam, in vnitate & officio continere, & in finem ſuum dirigere poſ-
ſet,ipſa nunc rei euidentia comprobare incepimus. Quo enim pacto in-
ter illos turbines & procellas,ſub quibus omnes aliquando,omnium ſedi
C um antiſtites hęretica peruaſit contagio,tota pene ab imis vſqꝫ fundamẽ-
tis quaſſata,concuſſaqꝫ ab hæreticis orthodoxa ſubſiſtere potuiſſet eccle-
ſia,niſi fundata fuiſſet ſuper illam petram,ſingulari dei beneficio immobi
lem,quæ terrarum orbe reluctante (vt illius Chryſoſtomi verbis dicam)
adamantis naturam in firmitate ſuperaret? Quæ apoſtolicæ illius traditi-
onis(quam ſucceſſione tantum epiſcoporum continua, non autem ſcri-
pto nos accepiſſe ſupra demonſtratum eſt) peruenire ad nos potuiſſet
ſynceritas,alias eccleſias vniuerſas toties occupantibus hæreticis epiſco-
pis? Quis ordo,quæ facies,ꝗ vigor eccleſiaſticæ hierarchiæ,inter illos epiſ-
coporum toto orbe,ſine modo aduerſus ſeſe tumultuantium conflictus?
inter illas improboꝝ ambitiones, omnibus ſibi paſſim vendicantibus o-
mnia,niſi vna hæc ſedes apoſtolica cõſeruata fuiſſet ſingulari illo,quod ſu
pra adſtruximus,priuilegio? Cuius, vt ſemper permãſit fides integra ad
confirmandos toto orbe Chriſtifideles in fide: ita viguit autoritas ad o-
mnem altitudinem ſeſe extollentem aduerſus orthodoxam fidem,aduer-

ſus

ſus apoſtolicos,eccleſiaſticosq́ꝫ canones deijciendam.Quæ q̄ fuerit vehe- D
mens & efficax in orbem vniuerſum, nonaginta illi totius pene Orientis
epiſcopi,quos aduerſus Athanaſium Alexandrinum,Paulum Conſtanti
nopolitanū,cæterosq́ꝫ quos audiſti ſuperius orthodoxos epiſcopos con-
ſpirantes coercuit vnus Iulius.Nec minus Dioſcorus Alexandrinus an-
tiſtes,vna cum tot ſecum congregatis in II.illa Epheſina vniuerſali ſyno-
do epiſcopis,quos non recte incedentes ad veritatem euangelij vnius Le-
onis compeſcuit autoritas,Anatolius quoq́ꝫ Conſtantinopolitanus, An-
themius Trapezuntinus Conſtantinopolitanæ ſedis vſurpator, Petrus
Antiochenus (quos ſedibus illis deturbauit Agapetus) Atticus præte-
rea & Alexander,earundem ſedium antiſtites,quos humiliauit,& reſipiſ-
cere coegit Innocentius:alijque q̄ plurimi,quos poſt audies, documento
ſunt,& euidenti teſtimonio.

Simplicij Ro. pontificis hiſtoria.

Timotheū Alexādrinę ſedis occupatorē,vna cū Petro diacono anathemate ferit.

Leo imperator velut ſentētiæ apoſtolicæ ſedis exequutor, relegat damnatos.

Simplicij Romani pontificis haud eſt ignota hiſtoria,vt in Timothe- E
um Alexandrinū ſectatorem Dioſcori,q trucidato per hæreticos B.Prote
rio,quē in eiuſdem Dioſcori locū ordinauerat Chalcedonē.ſynodus,&
cōfirmauerat beatiſſimi Leonis autoritas,Alexandrinam inuaſerat eccle-
ſiam,& Petrū eius diaconū,anathematis protulerit ſententiā. Inſtantibus
altero Timotheo,qui ab orthodoxis canonice electus erat ſucceſſor Pro-
terio,& Acatio Conſtantinopolitano,cui vices ſuas per Orientē commi-
ſerat.Quibus dānatis,& per Leonem imperatorē apoſtolicæ ſedis ſenten
tiæ executorem relegatis,cum poſt mortuo eodē,& Baſiliſco inuadēte im-
perium,per occaſionem turbatæ reipublicæ, illi reuerſi ab exilio Alexan-
drinam rurſus inuaſiſſent eccleſiam,expulſo inde Timotheo orthodoxo
& legitimo epiſcopo, haud longe poſt ſublatus eſt Timotheus ille inua-
ſor hæreticus,& Petrus eius diaconus & impietatis ſocius inuadit eccle-
ſiam.At Zenone mox recuperante legitimum imperium,& ordinata re- F
pub.deturbato illo Petro e ſede, quam contra ius & fas occupauerat, in
eandem reſtitutus eſt Timotheus ille orthodoxus & legitimus epiſco-
pus. Huic hiſtoriæ teſtimonium perhibet præfati Acatij Conſtantino
politani ad Simplicium epiſtola,quam ſcribit in hæc verba:

Acatij Cōſtātinopolitani ad Simpliciū epiſtola ſubſcribens dictæ hiſtoriæ.

Sollicitudinē omnium eccleſiarū circumferentes,nos indeſinenter hor-
tamini,q̄uis ſponte vigilantes & præcurrentes,ſed vos diuino zelo ſollici
tos demonſtratis,ſtatum Alexandrinę eccleſiæ certius requirentes,vt pro
paternis canonibus ſuſcipiatis laborem,pijſſimo ſtillantes ſudore pro his,
ſicut ſemper eſt approbatum.Sed Chriſtus deus noſter, qui diligentibus
ſe in bonum cooperatur,noſtris cogitationibus inſidens, & vnam nobis
in his mentem,& eandem gloriam eſſe cognoſcens,omnē victoriam ipſe
perfecit,conſortes nos cum trāquilliſſimo principe faciens. Et Timothe-
um quidē deceſſorem ſpirantem procellas, & eccleſiaſticam tranquillita-
tem(ſicut apparuit)conturbantem,vitæ ſubtraxit humanæ,dicēs ei:Ta-
ce & obmuteſce.Petrū quoq́ꝫ,q ab Alexandria more ſimilis procellæ ſur-

rexerat

A rexerat,diſſipauit, atq; in æternam fugam ſancto ſpiritu flante conuertit vnum ex his,qui olim damnati fuerant,&c.Qui Petrus,noctis exiſtens filius,& operum diei lucentium alienus apparens,omnino tenebras ad latrocinium ſuum cõgruas peragendum inueniens,media nocte,adhuc iacente cadauere illius,qui paternos canones ſubuerterat,inſepulto,ſubripuit in ſedem,& epiſcopalẽ cathedram temerarius vaſtator inuaſit vno, & ſolo præſente & eo,qui conſors illius inſiſtebat inſaniæ, qui nuſquam penitus poſtea comparuit.Timotheus autem, qui Dauidicæ manſuetudinis exemplo ſubditur,& vſque in finem patiens,poteſtati propriæ reſtitutus a Chriſto,propriæ ſedis honore lætatur, &c. Hæc ille Acatius præfatæ hiſtoriæ euidens teſtimonium perhibens.Quæ etiam magis confirmabitur ex ſequentibus vniuerſis.

Sed cum idem Acatius delegata ſibi in illis regionibus autoritate ſedis
B apoſtolicæ aliquanto poſt abuti inciperet ad ſuam ſtabiliendam tyrannidem,multorum magnorumq; deinceps motuum,perturbationumq; autor fuit in eccleſia.

Acatius apoſtolicæ ſedis per Orientẽ legatus,eadẽ autoritate abuti cœpit ad ſuã ſtabiliendã tyrannidem.

Siquidem mortuo deinde illo Timotheo Alexandrino epiſcopo ſucceſſore B.Proterij,cum orthodoxus populus in eius locum Ioannem elegiſſet epiſcopum, contra, quantũ potuit, reſtitit Acatius, qui Zenonem ſuis artibus iam ſibi deuinxerat, & illum nuper damnatum apoſtolicæ ſedis autoritate Petrum,iamdudum reuocari curauerat ab exilio, quem imperiali fauore omnibus modis reducere ſtudebat in Alexandrinã, quam nuper inuaſerat,eccleſiam,credulo nimis imperatori perſuadens,non recte nuper damnatum a ſede apoſtolica.

Itaq; cum pro confirmatione a ſede apoſtolica obtinẽda mitteret Ioannes electus ab orthodoxo populo,ſuæ electionis ſynodicam ad Simplicium,ſimul ſuperuenit Vrbanus Subadiuua,ſacra principis ad Simpli-
C cium deferens,vt ab epiſcopi illius ſe confirmatione ſuſpenderet. Sed quia etiam de reſtituendo Petro in eiſdem literis facta eſt mentio,nihil cunctatus pontifex,canonicam Ioannis epiſcopi electionem ſine mora confirmauit,nec ob imperialem gratiã quicq; de ſuo faſtigio deflexit autoritas pontificia. Vnde offenſus quidẽ eſt imperator,incentore illo Acatio: attamen imperiali illa indignatione nihil obſtante,Ioannes ille electus & confirmatus a ſede apoſtolica,Alexandrinam obtinuit eccleſiam, & in eadem multis annis præſedit.

Imperator Zeno cõfirmationẽ Ioannis electi Alexãdrini apud Simplicium fruſtra impedire conatus eſt.

Nota,hoſtis autoritatis ſedis apoſtolicæ.

Mortuo deinde Simplicio,Felix ſecundus, eius in apoſtolica ſede ſucceſſor,etiam in Acatium damnationis protulit ſententiam,quod damnato illi apoſtolica autoritate Petro,cuius idem ipſe procurator fuerat,abſq; eiuſdem ſedis communicauerat iudicio.

Felix ſecũdus Simplicij ſucceſſor Acatiũ excõmunicat.

Sed cum Zeno imperator apud Felicẽ pro eodem inſtãtiſſime intercederet,fidẽ ei faciens,illum pœnitere,& in eius futurum arbitrio, victus imperatoris precibus Meſſenum & Vitalem eo tranſmiſit epiſcopos, vt

Inſtante imperatore miſſi legati a ſede apo-

cogni-

ſtolica pro recõciliatio ne Acatij.

Corrupti le gati dãna tis commu nicant.

Dãnati etiã legati, vt p̄ uaricatores & ſimõiaci.

cognita illius congrua ſatisfactione & pœnitentia, eccleſiaſticæ eum com D
munioni reſtituerent, & damnatum olim Petrum prorſus abijcerent & expellerent ab eccleſia. Qui profecti, & Heracleam ingreſſi, nihil egere ex pontificis ſententia: ſed partim adducti metu, partim corrupti muneribus, damnatis excommunicatiſque a ſede apoſtolica communicarunt. Quapropter etiam aduerſus hos merito indignatus, ipſos quoq; vt præuaricatores & ſimoniacos de eccleſiaſtico gradu deiecit, & ſuſpendit a communione fidelium.

Horum ita geſtorum, ſi hiſtoriæ non ſatis credis, fidem indubiam facit, eiuſdem Felicis ad Acatium epiſtola, damnationis eius ſententiã continens, in hæc verba:

Felicis ad Acatiũ epi ſtola, dãna tionis eius ſententiam continens.

Cõmunio cũ hæreticis & dãnatis a ſede apoſto lica.

Felix epiſcopus ſanctæ eccleſiæ catholicæ vrbis Romæ Acatio.

Multarum tranſgreſſionum reperiris obnoxius, & in venerabilis concilij Niceni contumelia ſæpe verſatus alienarum tibi prouinciarum iura temerarie vendicaſti, hæreticos & peruerſores, & ab hæreticis ordinatos, E
quos ipſe damnaueras, atq; ab apoſtolica ſede petiſti damnari, non modo communioni tuæ recipiẽdos putaſti, verumetiam alijs eccleſijs (quod nec de catholicis fieri poterat) præſidere feciſti, atque etiam honoribus, quos non merebantur, auxiſti. Teſtatur hoc Ioannes, quem a catholicis Apamcæ non receptum, pulſumque de Antiochia, Tyrijs præfeciſti, & Humerius, tunc de diaconio eiectus, atque Chriſtiani nominis appellatione priuatus, a te etiam in presbyterij prouectus officium. Et quaſi hæc minora tibi viderentur, in ipſam doctrinæ apoſtolicæ veritatem auſus tuos, & ſuperbiam tetendiſti, vt Petrus (quem damnatũ a ſanctæ memoriæ deceſſore meo ipſe retuleras, ſicut teſtantur annexa) beati euangeliſtæ ſedem, te iubente rurſus inuaderet, & fugatis orthodoxis epiſcopis & clericis, ſui procul dubio ſimiles ordinaret, pulſoq; eo qui fuerat regulariter conſtitutus, captiuam teneret eccleſiam. Cuius tibi adeo grata perſona eſt F
& acceptum miniſterium, vt epiſcopos & clericos plurimos orthodoxos, tunc Conſtantinopolim venientes, detegaris afflixiſſe, & apocryſario eius fauere, atq; anathematizantem eundem Petrum Chalcedoneñ. decreta concilij, & violantem ſanctæ memoriæ Timothei ſepulturam, ſicut ad nos certiores quoque nuncij pertulerunt, per Meſſenum & Vitalem crederes excuſandum: nec eũ laudare deſineres, & multis efferre præconijs, ita vt damnationem ipſius quam ante retuleras, veram non fuiſſe iactares. Tantum autem perſeueras in hominis damnatione peruerſi, vt quondam epiſcopos, nunc vero honore & communione priuatos,

Vis intẽta ta legatis ſedis apo ſtolicæ.

Vitalem atque Meſſenum, quos ad eius expulſionem ſpecialiter miſeramus ſublatos, cuſtodiæ paſſus fueris mancipari, atque ad proceſſionem quæ tibi cum hæreticis habebatur exinde productos, ſicut eorum profeſſionibus pateſactum eſt, ad hæreticorum tuamq; cõmunionem (contempta quę vel gentiũ iure ſeruari debet, legatiõe) pertraheres, præmiſſq; corrum-

A corrumperes,& in læſionem beati Petri apoſtoli,a cuius ſede profecti fuerant, non ſolum inefficaces redire faceres, ſed etiam impugnatores omnium quæ fuerant mandata monſtrares. In quorum deceptione tu am nequitiam prodidiſti. Et libello fratris & coepiſcopi mei Ioannis (qui te grauiſſimis obiectionibus impetiuit)apud apoſtolicam ſedem ſecundum canones reſpondere diffidēs,obiecta firmaſti,&c̄.Eos quoque literis tecum communicare teſtatus, quos conſtat eſſe hæreticos. Quid enim ſunt aliud qui poſt obitum ſanctæ memoriæ Timothei ad Alexandrinam eccleſiam ſub Petro redeunt, niſi quod Petrus ab vniuerſa eccleſia,atque a te fuerat iudicatus? Habe ergo cū his quos libenter amplecteris portionem,& ſententia præſenti,quam per tuæ tibi di reximus eccleſiæ defenſorem, ſacerdotali honore & communione catholica,nec non etiam a fidelium numero ſegregatus,ſublatum tibi no B men & munus miniſterij ſacerdotalis agnoſce, ſpiritus ſancti iudicio & apoſtolica per nos autoritate damnatus,nec iam anathematis vinculis eruendus.Hæc ille Felix.

Nota etiā eo ſeculo eccleſiarū principalium Oriētis defenſores deſueuiſſe morari apud ſedem apoſtolicā.

Audis hæc rerum eccleſiaſticarū omnium ignorantiſſime, qui non erubeſcis dicere,non ita nuper,atque adeo a recenti hominum memoria,Romanam ſedem ſuper alias ſe extuliſſe eccleſias, cui repugnet primitiuæ eccleſiæ exemplum,omniſque antiqua hiſtoria? Iam enim quoties audiſti ritum & formam eccleſiaſticæ hierarchiæ in illa primitiua eccleſia? Quales hiſtorias? non hercle confictas a Romanæ curiæ palponibus,vt tu impudentiſſime loqueris,ſed certiſſimæ fidei, etiam eorum ipſorum inter quos, aut a quibus geſtæ ſunt, comprobatas teſtimonio & epiſtolis.Neque ſcriptas nuper, aut noſtro ſeculo,vt de illis duret memoria hominum, ſed ante mille vndecies, duodecies,cētenos C annos:euidentiſſime demonſtrantes,liberiorem fuiſſe eo ſeculo, efficacioremque autoritatem Ro. pontificum in totius orbis etiam longiſſime poſitas eccleſias,in ipſas ſedes principales, Alexandrinam, Antiochenam,& Cōſtantinopolitanam,earumq; antiſtites, q̄ nunc in vnum hunc noſtræ Chriſtianitatis angulum,imo q̄ in vnam domeſticam Italiam:labaſcēte nimirum vna cum religione & fide,pontificiæ maieſtatis, eccleſiaſticæque diſciplinæ vigore.Imo labaſcente religione ob vigorem eccleſiaſticæ hierarchiæ diſſolutum. Neque enim aliunde hæreſes & ſchiſmata, & quicquid nunc malorum inundaſſe in eccleſiam videmus,ortum habuerunt,q̄ inde quod ſacerdoti dei non obtemperatur, nec vnus ad tempus in eccleſia ſacerdos & iudex vice Chriſti cogitatur, cui ſecundum myſteria diuina obtemperet fraternitas vniuerſa, vt beatiſſimi Cypriani veriſſimis verbis vtar. At vtinam hoc noſtro ſeculo vigeret in eccleſia Chriſti,eiusque hierarchia ritus ille,exemplumque primitiuæ eccleſiæ,& noſtris his lucubrationibus locus non fuiſſet. Sed nunc tanto ſeipſa inferior eſt Romani pontificis dignitas,

Perurgentur aduerſarij.

eccleſiaſticaq́ autoritas, quanto nunc minor eſt & ſeipſa deterior eccleſia. Sed vt reuertamur vnde ſumus digreſſi, inchoatamq́ ꝓſequamur tragœdiam, cuius exitus luculentiſſime demonſtrabit, & quanta fuerit ab initio, & ꝙ vniuerſæ eccleſiæ neceſſaria, huius ſedis autoritas. D

Continuatio hiſtoriæ. Exceſſus damnatorum ſub Anaſtaſio imperatore ſucceſſore Zenonis, & impietatis eorũdem fautore.

Cum iam ille Acatius a Felice Romano pontifice, vna cum illo Petro Alexandrino parem in ſe accepiſſet damnationis ſententiam, proceſſit illorum pertinax conſpiratio, & peiora grauioraq́ ſemper molliti, imperatorem etiam Anaſtaſium, qui ſucceſſit Zenoni ſuis ſibi artibus deuinxerunt, & in ſuam pertraxere perfidiam. Cuius fulti ſubleuatiq́ autoritate & gratia, coacto aliquot epiſcoporum ſecum conſentientium concilio, apoſtolicæ ſedis in ſe ſententiã retractari procurauerunt. Petrum autem prædictum, tanquã non recte pridem damnatum reſtituendum, reducendumq́ in Alexandrinam eccleſiam, deturbato inde Ioanne præfato orthodoxo & legitimo epiſcopo. Kalendionem E etiam Antiochenum epiſcopum, quod apoſtolicæ ſedis autoritatem ſecutus, eis communicare nolebat, e ſua eiecerunt eccleſia, ſubſtituto in eius locum, altero quodam Petro hæretico, & alia præterea flagitia & ſacrilegia patrarũt innumera aduerſus orthodoxos per vniuerſas Orientis eccleſias, omnes illas principales ſedes, Alexandrinam, Antiochenam, & Conſtantinopolitanam, ſua peruadentes occupanteſq́ impietate ac tyrannide.

Gelaſius Ro. Pontifex Felicis ſucceſſor, aduerſus prædictos conſtanter tuetur autoritatem ſedis apoſtolicæ.

Aduerſus hos Gelaſius ſanctus & doctiſſimus pontifex illius Felicis ſucceſſor conſtanter agens, & illos perfidos apoſtolicæ ſedis autoritate confidentiſſime perſecutus eſt, & orthodoxorum ſe aſylum & perfugium præbuit, præfatum Ioannem Alexandrinum epiſcopum, & alios pleroſq́ ab illis diuexatos & ſuis ſpoliatos eccleſijs, benigne liberaliterq́ excipiens, fouens, ac protegens, nec minis cedens aut imperatoris F aut Græcorum omnium, qui a Romanæ eccleſiæ ſubtracturos ſe minitabantur obedientia. Et ſunt, qui ſcribãt ab eodem excommunicatum etiam imperatorem Anaſtaſium, quod impijs illis apoſtolicęq́ ſedis iudicio damnatis communicaret, & fauorem auxiliumq́ impenderet. Sed his contradicit eiuſdem ipſius Gelaſij ad Fauſtum magiſtrum, apud Cõſtantinopolim fungentem legationis officio, epiſtola. Ex qua conſtat, ita quidem delatum tunc fuiſſe imperatori a damnatis alijs, tamen perſonæ eius habitam fuiſſe reuerentiam. Attamen ſuo ſe facto damnaturum, ſi damnatis illis communicare pergeret. Scribit autem in hæc verba:

Gelaſius ad Fauſtũ legatum ſuum de imperatore Anaſtaſio.

Ego quoq́, inquit, mente percepi Græcos in ſua obſtinatione manſuros, ne cui velut inſperatum videri poſſit, quod eſt ante præcognitum, &c̃. Quid ſibi vult autem quod dixerit imperator, a nobis ſe in religione damnatum? Cum ſuper hac parte, & prædeceſſor meus, non ſolum minime nomen eius attigerit, ſed inſuper, quando principatum adeptus

A adeptus regiæ poteſtatis exercuit, in eius ſe reſcripſit imperij promoti one gaudere, & ego nulla ipſius vnquam ſcripta percipiens, honorifi- cis noſtris eum literis ſalutare curauerim. Prædeceſſores mei ſacerdo- tes, qui præuaricatoribus ſe communicaſſe, propria voce confeſſi ſunt, a communione eos apoſtolica ſubmouerunt. Si autem illi placet ſe mi- ſcere damnatis, nobis non poteſt imputari, ſi cum eis velit abſcedere. Imo tanto magis a nobis non poteſt dici damnatus, ſed potius ad grati- ām ſynceræ communionis admiſſus, &c.

Deinde iniquam refellens Græcorum poſtulationem, qua abſolui ſal tem petebant Acatium in excommunicatione huius ſedis mortuum: Le gatur, inquit, ex quo eſt religio Chriſtiana, vel certe detur exemplum in eccleſia dei a quibuslibet pontificibus, aut ab ipſis apoſtolis, ab ipſo de- nique ſaluatore, veniam non ſe corrigentibus fuiſſe conceſſam. Auditum B autem ſub cœlo nec legitur, nec dicitur quod iſtorū voce depromitur: Date nobis veniam, vt tamen nos in errore duremus. Oſtēdant, qui no bis canones nituntur opponere, quibus hoc canonibus, quibus regulis, qua ſcriptura, quove documento, ſiue a maioribus noſtris, ſiue ab ipſis apoſtolis, quos potiores merito fuiſſe non dubium eſt, ſeu ab ipſo do- mino ſaluatore, qui iudicaturus creditur viuos & mortuos, ſiue factum eſſe vnquam, ſeu mandatum vt fieret, oſtenditur. Mortuos ſuſcitaſſe le- gimus Chriſtum, in errore mortuos abſoluiſſe nō legimus. Et qui hoc certam faciendi ſolus habuit poteſtatem, B. Petro principaliter mandat apoſtolo: Quæ ligaueris ſuper terram, ligata erunt & in cœlo, & quæ ſolueris ſuper terrā, ſoluta erunt & in cœlo. Super terram inquit, nam in hac ligatione defunctum, nunquam dicit abſolui. Quod ergo nunq̃ fa C ctum eſt, vel cogitatione percipere formidamus, ſcientes in diuino iudi cio non poſſe penitus excuſari. Si autem (quod nunc prætendunt) a Ro mana eccleſia ſe diuiſuri ſunt (quod iamdudum feciſſe monſtrantur) mi nus miror, ſi ignorantiam ſuam ipſe non perſpicit qui dicit Acatium ab vno non potuiſſe damnari. Ita ne perſpicit, ſecundum formam Chalce- donen. ſynodi fuiſſe damnatum Acatium? &. Nobis opponunt cano- nes, dum neſciunt quid loquātur. Contra q̃s hoc ipſo venire ſe produnt, q̄ primę ſedi ſana rectaque iubēti parere refugiunt. Ipſi ſunt canones, qui appellationes totius eccleſiæ ad huius ſedis examen voluere deferri, ab ipſa vero nuſquam prorſus appellari debere ſanciuerunt, ac per hoc il- lam de tota eccleſia iudicare, ipſam vero ad nullius conuenire iudicium: nec de eius iudicio vnquam iudicare præceperunt, ſed ſententiam ab il- la conſtitutam non oportere diſſolui, cuius potius decreta omnibus ſe- quenda mandarunt. In hac ipſa cauſa Timotheus Alexādrinus, Petrus Antiochenus, alter Petrus, Paulus, Ioannes, & cæteri, non ſolum vnus, ſed plures nomen ſacerdotij præferentes, ſola ſedis apoſtolicæ ſunt au- toritate deiecti. Cuius rei teſtis docetur etiā ipſe Acatius, qui præcepti-

Iniquā oſtē dit Gręco- rum petiti- onē de ab- ſoluendo Acatio iam mortuo in excōmuni catione ſe- dis apoſto- licæ.

Summum in eccleſia tribunal, quod de o- mnibus iu dicans nul lius q̃ dei iudicio ſub ditur.

Ipſa rei eui dentia pro bat autori- tatem ſedis apoſtolicę.

onis huius extitit executor. Quod vtiq; ſicut apoſtolicam ſedem iuxta D formam ſynodicam feciſſe manifeſtum eſt,ſic neminem reſultare potu iſſe certiſſimum. Hoc igitur modo recidens in conſortium damnatorum,damnatus eſt Acatius,qui eorum damnationem priuſquam preuaricator exiſteret, fuerat executus. Nobis auſi ſunt facere canonum mentionem, contra quos ſemper illicitis ambitionibus veniſſe monſtrantur? Qua in ſynodo vel ſecundum cuius ſynodi formam Alexandrinum Ioannem de eccleſia cui ordinatus fuerat,expulerũt?&c̃.Quod ſi dicunt,imperator hoc fecit,quibus canonibus, quibus regulis hoc actum eſt? Cur huic tam prauo facto conſenſit Acatius? cum autoritas dicat diuina,non ſolum qui faciunt praua reos eſſe, ſed etiam qui conſentiunt facientibus. Quibus canonibus, quibusve regulis Kalendion excluſus eſt, vel primi vrbium diuerſarum catholici ſacerdotes? Qua traditione maiorum apoſtolicam ſedem in iudicium vocãt? An ſecundæ ſedis antiſtites & tertiæ,cæteriq; bene ſibi conſcij ſacerdotes depelli debuerunt: & qui religionis extitit inimicus depelli non debuit? Viderint ergo ſi alios habent canones, quibus ineptias ſuas exequantur, cæterum iſti qui ſacri, qui eccleſiaſtici, qui legitimi celebrantur, ſolam ſedem apoſtolicam ad iudicium vocari non ſinunt,& Conſtantinopolitanæ eccleſiæ(quæ vtique ſecundum canones inter ſedes nullum nomen accepit) epiſcopus in communionem recidens perfidorum non debuit ſubmoueri?&c̃.Sed religioſi ſcilicet viri,atq; perfecti ſecundum canones conceſſam apoſtolicæ ſedi poteſtatem conantur eripere, & ſibimet eã contra canones vſurpare contendunt.O canonum magiſtros atq; cuſtodes,&c̃. Hæc ille Gelaſius. Qui & in epiſtola ad Anaſtaſium imperatorem,iuſtiſſimã oſtendens apoſtolicæ ſedis in Acatium damnationis ſententiam, & de ſacerdotali pontificiaq; dignitate exordiens, cui debeant etiam ipſi reges & imperatores ſe humiliter ſubmittere.

Sacri canones ſolam ſedem apoſtolicam ad iudiciũ vocari non ſinunt.

Idem ad Anaſtaſiũ imperatorẽ.

Et ſi,inquit, cunctis generaliter ſacerdotibus, recte diuina tractantibus, fidelium conuenit corda ſubmitti: quanto potius ſedis illius præſuli conſenſus eſt adhibendus, quem cunctis ſacerdotibus & diuinitas ſumma voluit præeminere,& ſubſequens eccleſiæ generalis iugiter pietas celebrauit?vbi pietas tua euidẽter aduertit nunquam,quolibet humano cõſilio, ſuperleuare ſe quenquam poſſe illius priuilegio, quem Chriſti vox prætulit vniuerſis. Cuius eccleſia veneranda,ſemper confeſſa eſt & obſeruat deuota primatum. Impeti vero poſſunt humanis præſumptionibus quæ diuino ſunt iudicio conſtituta. Vinci aũt quorumlibet poteſtate non poſſunt,&c̃.Hæc in epiſtola ad Anaſtaſium.

Apoſtolicę ſedis præſulis diuinitus pręlata omnibus autoritas.

Imperi poſſe cõſtituta diuino iudicio,ſed vinci nõ poſſe.

Ad Dardanię vero epõs eadem de cauſa,nempe de iuſta apoſtolicę ſedis in Acatium damnationis ſentẽtia iniuſtoq; & irrationabili Orientaliũ eccleſiarũ ſchiſmate ſcribit in hæc verba poſt pręmiſſa nonnulla:

Idẽ ad Dardaniæ epiſcopos de iuſta damnatione Acatij.

Retulit dilectio veſtra iactare aduerſarios, ideo Acatium nõ putare iure

A iure damnatum, quod non ſpeciali ſynodo videatur fuiſſe deiectus, precipue pontificem regiæ ciuitatis, &c.

Remouens autem hanc illorum cauillationem, multis primum demonſtrat exemplis, in vnaquaq; hæreſi omnes complices, ſectatores, & cõmunicatores dãnatæ ſemel prauitatis pari ſorte cenſeri, & ipſa principali damnationis obſtringi ſententia, eiusq; exequẽdi præcipuam curam pertinere ad autoritatem & officium ſedis apoſtolicæ. Quæ, inqt, vnamquanq; ſynodum ſua autoritate confirmat, & continua moderatione cuſtodit, pro ſuo videlicet principatu, quem beatus Petrus domini voce perceptum tota Chriſti eccleſia conſentiente, & retinuit ſemper, & retinet, &c. Ideo autem iuſte damnatum Acatium, quod proprijs literis confeſſus fuerat ſe Petri illius Alexandrini, quem expetita ſedis apoſtolicæ autoritate executor ipſe quoq; damnauerat, ſe cõmunione permixtum. Damnati ſiquidem erroris communicator effectus, præſcriptæ etiam damnatiõis particeps extitit. Quoniam error qui ſemel cum ſuo autore damnatus eſt, in participe quolibet prauæ communionis, effectum & execratiõem ſui geſtat & pœnam. Quo tenore Timotheus etiam, atq; ipſe Alexandrinus Petrus, qui ſecundam certe ſedem tenuiſſe videbanť, non repetita ſynodo, ſed autoritate tantũmodo ſedis apoſtolicæ, ipſo q̃q; Acatio poſtulante vel exequente, probanť eſſe dãnati, &c.

Vnamquãq; ſynodũ confirmari autoritate ſedis apoſtolicæ.

B

Nec plane, inquit, tacemus, quod cuncta per mundum nouit eccleſia, quoniam non quorumlibet ſententia pontificum, ligata a ſede beati Petri ius habeat reſoluendi, vtpote quæ de omni eccleſia ius habeat iudicãdi, nec de eius licet iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellare voluerunt. Ab illa autem nemo appellare permiſſus eſt, &c. Sed nec illa pręterimus, quod apoſtolica ſedes, ſicut frequenter dictum eſt, more maiorum ſine vlla ſynodo præcedente, ſoluendi quos ſynodus iniqua dãnauerat, & dãnandi nulla exiſtente ſynodo, quos oportuit, habuerit facultatem. Id quod clariſſimis comprobat euidentiſſimisq; exemplis.

Ligata a ſede apoſtolica nõ poſſe reſolui ſententia q̃rũlibet põtificum.

Sedem apoſtolicam iudicare de vniuerſa eccleſia, nec licere de illius iudicare iudicio.

C

Sanctæ quippe memoriæ Athanaſium ſynodus Orientalis addixerat, quem tamen exceptum ſedes apoſtolica, quia damnationi Græcorum non cõſenſerat, abſoluit. Nihil minus ſanctæ memoriæ Ioannem Conſtantinopolitanum, ſynodus etiam catholicorum pręſulum damnauerat, quem ſimili modo ſedes apoſtolica ſola, quia non conſenſit, abſoluit. Itemque ſanctum Flauianum pontificem Græcorum congregatione damnatum, pari tenore ſola apoſtolica ſedes abſoluit, atque eum potius, qui illius damnationis autor fuerat, Dioſcorum ſecundæ ſedis præſulem ſua autoritate dãnauit, & impiam ſynodum non cõſentiendo ſola ſubmouit, ac veritatem tutata, vt Chalcedoneñ. ſynodus fieret, ſola decreuit, & hoc nimirũ pro ſuo illo principatu, quem beatus Petrus dñi voce perceptum & tenuit ſemper & tenebit. Sicut ergo ſola ius habuit

Abſoluere damnatos ab iniquis ſynodis & dãnare etiam ſine ſynodo quos oportet.

abſoluendi eos, quos ſynodica decreta perculcrāt, ſic etiam ſine ſynodo in eadem cauſa, multos etiam metropolitanos damnaſſe cognoſcit, &c. D

Ridiculum vero eſt, quod prærogatiuam volunt Acatio comparari ex eo, quod epiſcopus fuerit ciuitatis regiæ. Nunquid apud Mediolanum, apud Rauennam, apud Sirmium, apud Treuiros multis temporibus non cōſtitit imperator? Nunquid harum vrbium ſacerdotes, vltra menſuram ſibi antiquitus deputatam, qppiam ſuis dignitatibus vſurparunt? Certe ſi de dignitate agit ciuitatum, ſecundæ ſedis, & tertię maior eſt dignitas ſacerdotum, q̃ eius ciuitatis, quæ nō ſolum inter ſedes principales minime numeratur, ſed nec inter metropolitanorum iura ſenſetur. Nam quod dicitis, regiæ ciuitatis epiſcopum, alia eſt poteſtas regni ſecularis, alia eccleſiaſticarum diſtributio dignitatum. Sicut enim q̃uis parua ciuitas prærogatiuam præſentis regni non minuit: ſic imperialis præſentia menſuram diſpenſationis religioſæ non mutat, &c. E

Hæc ſcripſit ille Gelaſius longe ante annos mille, toti orbi rationem reddens, & iuſtiſſimæ damnationis Acatij, complicumq; eius, & iniuſtiſſimi ſchiſmatis Orientalium ſedium: quæ ſi perpenderis diligenter, ſi rem ipſam de qua, ſi eos ad quos, & aduerſum quos iſta ſcripſerit, ſi ipſam ſcribendi energiam, libertatem, confidentiam, non ſolum certiſſimam fidem facient eius quam memorauimus hiſtoriæ, ſed Romanorum pontificum autoritatem, quanta ſup vniuerſam eccleſiam eo ſeculo fuerit, euidentiſſime comprobabunt. Nec minus apud te momēti & autoritatis habebūt, quod ſcripta ſunt a Romano pontifice cum re ipſa ỹbis ſuis fidem faciat, euidentiſſimis exemplis & hiſtorijs demōſtrans, cunctam hoc per orbem recognouiſſe eccleſiam, ligata a ſede B. Petri, non quorumlibet alior℞ pontificum ſententia ſolui. Illam autem ſoluere etiam a quorumlibet epiſcoporum ſynodis ligatos, & ligare male abſolutos. Ad illam iuſſiſſe canones appellationes totius eccleſiæ deferri, ab eius vero iudicio nunquam appellari, vt quod eſt ſacroſanctum & vltimum, firmum ratumq; etiam in cœlis. Illam de tota eccleſia iudicare, nullius vero q̃ dei ſubiacere iudicio, a quo ſpeciali priuilegio ac prærogatiua conſeruatur, dirigitur & gubernatur, ita vt ab ea quærentes, ſemper accipiant iudicij veritatem. Quæ vniuerſa, non ſolum vera (quemadmodum ſupra a nobis clariſſime demōſtratum eſt) ſed etiam adeo notoria eo ſeculo fuiſſe conſtat, vt ad ea comprobanda haud alios teſtes requirat, q̃ eos ipſos contra quos ſcribit, eorundem conſcientiam, & totius orbis conſenſum confeſſionemque appellans. Quod ipſum etiam clariſſime comprobabit exitus huius quam nunc tractamus tragœdiæ, quem ſi ſpectaueris, videbis vnius Romani pontificis autoritati, victum conſcientia ſua Orientem, atq; adeo orbem ceſſiſſe vniuerſum, atq; illi ſua colla ſupplices rurſus ſubdidiſſe, a quo recognouerunt inique ſe ſubtraxiſſe. F

Ex his nota, quæ fuerit eo ſeculo totius orbis recognitio de autoritate ſedis apoſtolicæ.

Cum

A Cum itaq; in demortui illius, quem ſæpe diximus, Acatij locum Ioannes electus eſſet epiſcopus, & fruſtra ſæpe laboraſſet apud ſucceſſores Gelaſij, & nouiſſime apud Hormiſdam Ro. pontificem pro confirmatione ſua obtinenda, hic & literis, & nūcijs paterne illum admonuit, vt anathematizaret prædeceſſorem ſuum Acatium, vna cū impijs eius actis & exceſſibus, alioqui illum nec cōfirmaturus, nec habiturus inter catholicos aut orthodoxos epiſcopos. Qua in re, aut noluit, aut non eſt auſus parere Ioannes, quandiu viueret impius ille imperator Anaſtaſius, hæretico furore ab hæreticis illis ac ſchiſmaticis Orientis imbutus epiſcopis. Quem non ita multo poſt ictum fulmine, manifeſto dei iudicio pœnas dediſſe publice creditū eſt, tum propter hæreticam qua infectus erat impietatem, tum vel maxime quoniam legatos miſſos ab Hormiſda pontifice, Enodium Ticineñ. epiſcopum, Fortunatum Catineñ. B Venantium vrbis Romæ presbyterum, & Vitalem diaconum, non ſolum aduerſus omnem religionem, ſed etiam aduerſus ius gentium nephandiſſime violauerat, & magnis iniurijs contumelijsq; affecerat.

Proſequutio hiſtoriæ.

Ioānes Acatij ſucceſſor viuo Anaſtaſio imperatore in ſchiſmate pmanet.

Anaſtaſius fulmine ictus perijt.

At mortuo Anaſtaſio, cum Iuſtinus fidei orthodoxæ Zelator, reipublicæ ſuſcepiſſet gubernacula, quo tam impium prædeceſſoris ſui facinus expiaret a repub. & imperio, miſſa continuo ad Hormiſdam legatione honorifica, apoſtolicæ ſedis communionem, reuerenter humiliterq; expetijt, & debitam ei detulit reuerentiam & obedientiam. De pace quoq; eccleſiarum, & in primis Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, Ioanniſq; eius epiſcopi reconciliatione & cōfirmatione egit diligentiſſime. Ad quem cū idem pontifex viciſſim miſiſſet legatos ſuos Germanum Capuanum epiſcopum, Ioannem & Blandum vrbis Romæ presbyteros, Felicem & Dioſcorum diaconos, præſcripta eius forma qua C Conſtantinopolitanam eccleſiam vna cum Ioanne, ſi reconciliari mererenī, in communionem reciperent, & Ioannem in eadem eccleſia confirmarent. Eoſdem illos, nullo non adhibito honoris genere, & publicæ lætitiæ inſigni, effuſi obuiam honoris gratia, tam illuſtrium virorum, q̃ monachorum & populi maxima multitudine (qui omnes diutini ſchiſmatis, quod epiſcoporum ſuorum culpa excitatum fuerat, pertæſi magno reconciliationis deſiderio tenebantur) honorificentiſſime excepit imperator, congratulante clero vniuerſo, vna cum Ioanne epiſcopo, qui mandata ſedis apoſtolicæ & legatorum eius omnia, humiliter reuerenterq; accepit, & fideliter adimpleuit, profeſſionemq; fidei catholicæ & orthodoxæ eccleſiæ, etiam propriæ manus ſubſcriptione cōfeſſus eſt, etiam dicto in ſe anathemate, ſi ab eadem vnquam recederet aut deuiaret in poſterum, ſub qua in gratiam communionemq; recipi, & in ſede Conſtantinopolitana cōfirmari meruit. Cuius rei fides ex actis quintæ vniuerſalis ſynodi Conſtantinopolitanæ ſecundæ, nec minus ex Iuſtini impatoris, nec non Ioannis præfati ad Hormiſdam epiſtolis, huius q̃q;

Iuſtinus Anaſtaſij ſucceſſor honorifica legatione cō munionem apoſtolicæ ſedis expetijt.

Conſtantinopolitani epiſcopi & eccleſiæ reconciliatio.

epiſtolis diuerſis,vt ad Ioannem epiſcopum Milenitanum,ad epõs Hiſ- D
paniæ,ad Epiphanium,ad epiſcopos Beticę prouinciæ,conſtat clariſſime.

Epiſtola Iuſtini imperatoris ad Hormiſdã Ro. pontificẽ de reconciliatione epiſcopi & eccleſię Cõſtantinopolitanæ.

Scripſit autem Iuſtinus ad Hormiſdam in hac verba: Sacratiſſimo & beatiſſimo archiepiſcopo almæ vrbis Romæ & patriarchæ, Iuſtinus imperator. Scias nobis pater religioſiſſime, q̃d diu ſummis ſtudijs querebat̃ patefactum,etiam anteq̃ aduenirẽt qui a vobis deſtinati ſunt, quod Ioannes vir beatiſs. antiſtes nouæ Romæ noſter, vna cum clero vobis conſentiunt,nullis variantes ambiguitatibus, nullis diuiſi diſcordijs. Scias libellum ab eo ſubſcriptum, quem offerendum iudicaueras ſanctiſſimorũ patrum concilio congruentem, quo omnes concurrunt, alacri opera ſuſcipientes vota tam noſtra q̃ Conſtantinopolitanę ſedis, quos veritatis coruſcus fulgor illuminat. Omnes accelerant libentiſſime quos delectat via dilucida, vt ſequantur ſcita patrum ſanctiſſima, leges probatiſſimas,& conſilijs quorundam firmatis qui rectum tenebant E tramitem,aliorum correctis, qui vagabantur incerti, in eo res colligitẽ, vt vnitatem indiuiduæ trinitatis ipſi quoq; in vnitate colant mentium. Negatum eſt inter diuina myſteria memoriam in poſterum fieri pręuaricatoris Acacij,quondam regiæ huius vrbis epiſcopi,nec non & aliorum ſacerdotum,qui vel primi contra ſtatuta venerunt apoſtolica, vel ſucceſſores erroris facti ſunt,& nulla vſq; ad vltimum diem ſunt pœnitentia correcti. Et quoniam omnes noſtræ religionis admonendi ſunt, vt exemplum ſequantur ciuitatis regiæ, deſtinanda vbiq; principalia pręcepta ediximus,&c. Oret igitur veſtræ religionis ſanctitas,vt quod peruigili ſtudio pro concordia eccleſiarum catholicę fidei procuratur, diuini muneris opitulatio,iugi ꝑpetuitate ſeruare annuat. Datum, &c.

Tenor autem confeſſionis & libelli, de quo in dictis Iuſtini literis fit F mentio,qui fuerit iamdudũ ex eiuſdem Ioannis ad Hormiſdam epiſtola,quam ſupra capite quinto inſeruimus,intellexiſti:quem etiam idem Hormiſda epiſtolæ ſuæ ad Hiſpaniarũ epiſcopos inſeruit,quibus Conſtantinopolitanæ eccleſiæ reconciliatiõem ſignificat, ſimul & formam præſcribit ſecundũ quam, vt plurimi epiſcoporũ Illyrici, Thraciæ, Scythiæ,inſup & Syriæ partium reconciliationis gratiam,apoſtolicæq; ſedis communionem impetrauerant,liceret & ipſis eiuſdem ſedis autoritate ad communionem recipere, ſi qui Orientalium a præfato damnabili ſchiſmate reuertentes eandem ab eis ſupplices peterent.

Profeſſio orthodoxæ fidei, ſub qua catholicæ eccleſiæ reconciliati ſunt. Patrũ traditiões neceſſario obſeruandas.

Habebat autem illa (vt ſupra audiſti) profeſſio,eſſe omnibus neceſſarium ad ſalutem,vt regulam rectæ fidei cuſtodire,ita a patrum traditione nullatenus deuiare. Agnoſcere præterea infallibilem illã Chriſti ſententiam,qua Simonem Ioannis,Cepham conſtituit,hoc eſt,petram,fundamentũq; ſuperædificandæ eccleſiæ,aduerſus quam portæ inferi non præualerent, nunquã deficere in eius cathedra & ſucceſſoribus, comprobante hoc rerum euidentia & effectibus. Inuiolabilem ſiquidem

fidem

A fidem catholicam in eadem ſingulari priuilegio ſemp cuſtodiri,& perfectam Chriſtianæ religionis ac fidei integramqꝫ ſoliditatem. Proinde vt eandem, veluti ducem & magiſtram orthodoxæ fidei omnes ſequi, ita præceptis decretiſqꝫ eius, eidemqꝫ præſidentium pontificum, velut eccleſiaſticæ domus patrumfamilias,omnes qui ad Chriſti ouile & familiam pertinent,obedientiam debere.Cui qui non communicant,non ſubſunt,non vniuntur & cohærent, vt membra capiti & fundamento ædificium,ad catholicam eccleſiam non pertinere,ſed ab eius communione ſequeſtrari.Hæc cōſona fidei catholicæ eccleſiæ,& ſanctiſſimorꝫ patrum continebat illa profeſſio , ſub qua Ioannes ille epiſcopus, vna cum Conſtantinopolitana eccleſia,ſuo capiti reconciliari meruit,& catholicæ eccleſiæ reincorporari.

Cathedrā Petri catholicę fidei cuſtodē, magiſtram & vindicem.

Ad eccleſiam catholicam nō pertinere,q nō ſubſunt ac obediunt eius paſtori & pſidi.

Vides itaqꝫ ex his omnibus,vt nunquam mergatur nauicula illa Petri, B quantumuis agitetur procellis, quantumuis fluctibus obrui videatur: vt portæ inferiorum aduerſus illam nunquam præualere potuerunt: vt ſemper triumphet eius iudicium, quantumuis omnes mundi poteſtates reluctentur,vt ſemper præualeat eius autoritas.Quę vt vere affirmat ille Gelaſius,vnamquanqꝫ ſynodum confirmat,& continua mode ratione cuſtodit. Quoties eñ eccleſiarꝫ principes cōuenerunt in vnum, aduerſus dñm, aduerſus Chriſtum eius,& aduerſus ſanctiſs. conciliorꝫ orthodoxæ fidei definitionem,autoritatemqꝫ deſtruendam? Aduerſus illud omnium ,vt primum, ita ſacratiſſimum Nicenum , nunquid primo Tyrium, deinde Antiochenū, poſtremo Ariminenſe celeberrima epiſcoporꝫ concilia celebrata non fuere? Et hęc vniuerſa nunquid vnius ſedis apoſtolicæ nō deiecit autoritas, & Niceni concilij autoritatem aſſeruit? Et nūc vides aduerſus Chalcedonēn.ſynodi definitiōem vt to- C tus cōſpirauerit Oriēs, ſed huius ſedis autoritate, eius ſteterit autoritas.

Sed vt reuertamur ad inchoatam tragœdiam,atqꝫ ei finem aliquādo imponamus.Cum pleræqꝫ Orientis eccleſiæ vt auferrenẽ ex diptichis ſacris ſuorꝫ antiſtitum defunctorum nomina,quorum venerabantur memoriam , qui tamen excommunicatorum Acatij & reliquorꝫ communione neceſſitate quadam polluti fuerant,nulla ratione adduci poſſent, & ob id earundem reconciliatio,& eccleſiarum impederetur vnitas, religioſiſſimus imperator eccleſiaſticam vnitatem zelans, miſſis rurſus ad apoſtolicam ſedem oratoribus ſuis, hanc pro illis veniam deprecatus eſt, petens remitti ſeueritati aliquid & mollius clemētiuſqꝫ agi cum illis,ne paruo diſcrimine imperfecta remanerent pacis deſideria,ſed remiſſis conceſſiſqꝫ exiguis,maiora,grauioraqꝫ corrigerenẽ. Veniā itaqꝫ nominum,inquit,poſtulamus,non Acatij,non vtriuſqꝫ Petri,non Dioſcori vel Timothei,quorꝫ vocabula datæ ad nos S. V. literæ continebant,ſed quos in alijs celebrauit ciuitatibus populorꝫ reuerentia, & hoc exceptis vrbibus,vbi veſtræ beatitudinis libellus in plenū admiſſus eſt.

Finis memoratæ hiſtoriæ.

Vide quid petat religioſiſſimus imperator a Ro. pontifice.

Niſi hanc quoq; partem beneuolentia veſtra ſtatuerit mitius corrigendam,&c̄. Et hoc quidem nō dubitaueris ita nobis gratioſum futurum, vt pacifico ſtatim reſponſo lætior mundus reddatur. D

Retineat etiam S. V. quod dudum ſcripſimus, ex Oriente ſupplicationes nobis eſſe deſtinatas,volūtatem eorum & fidei ꝓfeſſionem continentes,&c̄. Hanc itaq; chartulā ſecundum noſtra promiſſa,per Ioannem reuerendiſs.epiſcopū dirigendam vobis in præſenti merito credidimus,vt a veſtra ſede etiā tenor eius admiſſus,ad colligendas ꝓficiat,& adunādas vbiq; venerabiles eccleſias, & Hieroſolymitanam præcipue, cui tantum omnes fauorem impendunt, quaſi matri Chriſtiani nominis,vt nemo audeat ab ea ſeſe diſcernere. Conſenſum itaq; proprium tuam S.epiſtolari q̄q; pagina cōuenit declarare,vt cognito atq; patefacto q̄d tenor eiuſdem chartulæ a vobis quoq;,ꝓbetur & tenaciter cuſtodiatur,lætior mundus exiſtat,&c̄.Hæc ille Iuſtinus religioſiſs.impator. E

Mittendæ autem illius chartulæ aut libelli ꝓfeſſionis fidei,ab vniuerſo clero Antiocheno,vtriuſq; Syriæ & Hieroſolymitanæ eccleſiæ,cauſam dedit eiuſdem Hormiſdæ ad Epiphanium Cōſtantinopolitanum antiſtitem,præfati Ioannis ſucceſſorem,vere orthodoxum & ſanctum epiſcopum, cui & apoſtolicæ ſedis per Orientem vices autoritatemq; commiſerat,epiſtola.In qua de eorundem & præſertim Hieroſolymorum reconciliatione agens:Hoc quoq;,inquit, æſtimauimus ſalutis eorum cauſa competenter addendum, vt ſi communionis apoſtolicæ ſe dederint vnitati,profeſſionem ſuam ſcripto indicent, quam legatis noſtris apud Conſtantinopolim poſitis offerant, aut per ſuos ad nos dirigant,aut fraternitati veſtræ tradant, eodem tamen, vt diximus, tenore conſcriptam, quæ ad nos modis omnibus ſub noſtra ordinatione deferat. De Theſſalonicen̄. quoq; quorum ad nos legati per clementiſs. F & fideliſs. principis filij noſtri ordinationē venerunt, ne quid omiſiſſe credautur,noſſe vos volumus ſecundum hoc quod D.N.Ieſu Chriſto inſpirante placuerit,oēm cauſam noſtra diſpoſitione tractandā,& ſicut oportet impleri ordinandam,&c̄.Hęc ille Hormiſda ad Epiphanium.

Concluſio ex prędicta hiſtoria.

Quam rigide exigebatur ab apoſtolica ſede in illa adhuc florente eccleſia hæreticorum & damnatorum ab eadem ſede vitatio.

Ex his omnibus,quę ante annos mille & ſcripta & geſta ſunt,clariſſime intelliges Chriſtiane lector, non ſolum quanta fuerit, q̄ a toto orbe recognita, in illa primitiua eccleſia, ſed etiam, q̄ neceſſaria huius ſedis autoritas : vtq; ſine ea nihil in eccleſia permanſiſſet ſyncerum, nihil integrum. Per eam vero eccleſiaſticæ hierarchiæ diſciplinæq; vigor, orthodoxæq; fidei integritas ac ſynceritas ſemper perſtiterint. Quam rigide, q̄ diſtricte pro eccleſiaſtica diſciplina & ſynceritate catholicæ fidei conſeruanda, exacta eo ſeculo ab apoſtolica ſede, apoſtolica illa ſententia: Hæreticum hominem poſt vnam & alteram correptionem deuita, adeo, vt quia eiuſmodi aut verbo aut ſcripto communicauerat Acatius Conſtantinopolitanus epiſcopus, apoſtolicæ ſedis in ſe damna-

A damnationem excepit, & excommunicationis innodatus eſt vinculo.
Cui quotquot communicauerunt quaſi per neceſſitatem imperialis eti
am autoritatis, tanquam in eandem incidentes ſententiam, vides quan=
to labore, q̃ diligenti ſatisfactione vt reconciliari potuerint, impetra=
re debuerunt. At nunc vbi ille eccleſiaſticæ diſciplinæ vigor? vbi ea ca
nonum reuerentia, quãdo diuina, humana, ſacra, prophana, commixta
ſunt omnia? vbi nunc illi ſyncere orthodoxi? quis nunc hæreticorum
communione ſe pollui exiſtimat? Quis nunc curioſe deuitat Luthe=
ranos, Sacramentarios, Anabaptiſtas, & id genus portenta, ſæuio=
res vtiq; & magis noxias peſtes, q̃ olim omnes Arrij, Macedonij, A=
pollinares, Neſtorij, Dioſcori, Euticetes, atq; id genus eiuſmodi? Ab
hæretico epiſtolam ſuſcepiſſe, tunc erat communicare hæreſi, & nunc
quis hoc vitio ducit? Eraſmus ille Roterodamus, qui ſe inſigniter pi=
B um & orthodoxum videri & ab omnibus haberi voluit, adeo non dif
fitetur ſe ſcripto communicaſſe Luthero, vt in nouiſſima editione epi=
ſtolarum ſuarum, quam fecit anno ab hinc ſexto, epiſtolam ad ſe Lu=
theri amantiſſimam, & ſuam illius reſponſiuam, aperta fronte & inge=
nue inſeruerit, qua & illum fratrem ſuum appellat in Chriſto chariſſi=
mum, & ſibi gratiſſimam eius teſtatur fuiſſe epiſtolam, probat eius ſtu
dium, currẽti calcar addit, aduerſantes illi, mataeologos, furioſos & lym
phaticos facit. Optimos autem quoſq; de ſcriptis eius optime ſentire
prædicat. Et ad Oecolampadiũ, alteram peſtem, ſcribit Lutheri libros
amici cuiuſdam ſui opera & ſtudio diligẽti, in Britãnia ſeruatos ab in=
cendio. Has inquam epiſtolas Eraſmũ nihil puduit, poſt apertã & om̃i
bus notoriam apoſtolicæ ſedis in illis dãnationis ſententiam, omnium
C orthodoxorũ comprobatã calculis, denuo inter ſuas edere vt legerẽtur
a præſentibus & poſteris. Aut igitur neceſſe eſt horũ ſit nimis impudẽs
impietas, aut illius primitiuæ & vere orthodoxæ eccleſiæ, nõ ſolũ ſup=
uacua, ſed etiam ſtulta fuerit in vitãdis hæreticis, irrationabiliſq; diſtri
ctio ac diligentia, & iniuſta in cõmunicantes eiſdem cenſura eccleſiaſti=
ca. Viſa eſt Orientaliũ pleriſq; epiſcopis nimis ſeuera atq; adeo iniqua
apoſtolicæ ſedis in Acatium damnationis ſententia. Non q̃ hæretico
rum communione pollutum vindicare vellent a cenſura eccleſiaſtica,
ſed quod negabant eum communicaſſe hæreticis, cum tamen ob eam
præcipue cauſam damnatus videretur. Qui tametſi Alexandrino Pe=
tro ſe communicaſſe ipſe confeſſus fuerat, illum tamen pernegabant
hæreticum. A Petri autem Antiocheni communiõe, quod aperte eſſet
Euticianæ hæreſis aſſertor, conſtanter ad mortem vſq; ipſum abſtinu
iſſe. Quibus rñdens B. Gelaſius, & dãnationis in illum apoſtolicæ ſedis
iuſtiſſimã rationem reddẽs catholicæ eccleſiæ, in epiſtola ad Dardaniæ
epiſcopos, dicit negari non poſſe, quin ſaltem ille Alexãdrinus Petrus
Antiocheno ſemꝑ cõmunicauerit, ita vt eius ſaltem medio & cõmertio
etiam

Eccleſiaſticæ diſciplinæ q̃ nunc diſſolutus vigor.

Eraſmus Roterodamus aperte communicans hæreticis dãnatiſq; a ſede apoſtolica.

etiam Acatius hæreticorum communione pollutus fuerit. Docete igi D tur,inquit,Petrum Alexandrinum ab Antiocheni vnquam communi one deſciuiſſe, & non vſque ad vltimum diem, quo in hac luce verſa tus eſt, indiuiduum vtriuſque fuiſſe cõſortium. An dicturi eſtis etiam Antiochenum Petrum fuiſſe correctum? Cur iſti ad finem non communicaſſe gloriabatur Acatius? Sed quid profuit, quod per ſeipſum communicare non voluit,cum eidem per Alexandrinum Petrum ſine vlla communicabat inuidia? Si tanti erat communicaſſe communicanti ſolum hæretico vnius Euticianæ hæreſis aſſertori,etiã vt totus concuteretur orbis,ne hoc inultum ferretur in Conſtantinopolitano epiſcopo,quid erit tam aperte communicaſſe Luthero,non vnius, ſed pene omnium hæreſium ac impietatum velut barathro cuidam ac abyſſo? Quid Oecolampadio, cuius tot recepit, tot etiam reſcripſit eidem amicas literas,etiam poſt notam eius toti orbi execrãdam impietatem E & blaſphemiã? Si hoc eſt ſyncere orthodoxum agere,quid ita deſipuerũt illi ſanctiſs.patres noſtri,vt in eo ſeculo,& in aurea illa ad noſtram collata eccleſia,potius cœlum terræ miſcendum crederent,& offendendum imperatorẽ,& vniuerſum imperium, ꝗ exceſſum eiuſmodi (qui tñ ad hæc nihil eſt)ferrẽt inultum in aliorum terrorem & exemplum? Non tñ hæc ſcribo Eraſmi cauſa,cui iam nihil hęc noſtra prodeſſe poterunt,vt qui iamdudum apud iuſtiſſimum & diſtrictum iudicem ſuorum hic commiſſorꝫ rationem reddidit. Non vllo odio,ita mihi opto Chriſtum in ſuo de me iudicio propicium fieri: ſed tua cauſa Chriſtiane lector,ne quis impingat in hoc ſcandalum, quod ſublatum de medio fruſtra cupio, & quia video & clariſſime intelligo, illũ neglectum, atque adeo contemptum eccleſiaſticæ diſciplinæ (quæ ſeruata conſeruabat pacem, vnitatem & concordiam in eccleſiaſtica domo, inueF xiſſe eam,quam nunc pro dolor videmus, horrendam rerum omnium confuſionem, reduxiſſe ab inferis omnem olim iugulatam extinctamque impietatem,nec aliud vllum aduerſus hæc ſupereſſe remedium,ꝗ vt hierarchiæ eccleſiaſticæ ſuus ordo,ſuus vigor,ſua reſtituatur dignitas & maieſtas. Quæ & vnica & efficaciſſima erit horum malorum omnium medela & curatio.

Vt vna hæc ſedes toti ſemper orbi orthodoxæ fidei & vindicem ſe exhibuerit & magiſtram,exemplis & certiſſimæ fidei hiſtorijs demonſtrare. CAP. XIIII.

SAtis opinor intellexiſti, & in ſequẽtibus adhuc clarius intelliges,non ſolum,ꝗ Chriſti eccleſiæ neceſſarium fuerit regi,gubernari,ac in finem ſuum dirigi,cura & autoritate vnius eccleſiaſticæ hierarchię præſidis:qui velut in vna domo paterfamilias quidam,ſua ſingulis officia præſcriberet,& a ſingulis eorundem rationem exigeret,ſed etiam illud Petri & cathedræ eius indefectibilis fidei priuilegium,ſine quo inter tot hæreticorum machinationes,perſecutiones,

A tempeſtates,toto aliquando orbe concuſſo & velut a ſuis ſedibus commoto,nulla pax,nulla fidei aut vnitas, aut ſynceritas futura erat in eccleſia:In quibus omnibus vt vna hæc apoſtolica ſedes vniuerſæ ſemper eccleſiæ orthodoxæ fidei & regulam ſe præſtiterit & vindicem, ſuæq́ȝ autoritatis gladium in hæreticorum impiorumq́ȝ damnatiōem vi magna deſtruxerit, partim iam intellexiſti inter illas Orientalium epiſcoporum ſeditiones, illos conflictus, in illa aduerſus Nicenam orthodoxamq́ȝ fidem totius pene Orientis, tam pertinaci coniuratione, & adhuc audies clarius in progreſſu. Cuius rei vt etiam hic nonnulla tibi exempla ſubijciamus.

Damaſus ille, qua apoſtolicæ autoritatis vehementia Sabellianos, Eunomianos,Macedonianoſq́ȝ perſecutus ſit, vtq́ȝ illos cū impijs ſuis adinuentionibus ſubiecerit perpetui anathematis vinculo,teſtatur eiuſ-
B dem ad Paulinum Theſſalonicen̄. epiſcopum ſuum & apoſtolicæ ſedis per Orientem vicarium epiſtola, qua illi præcepit vt ſuam in eos cenſuram ac ſententiam publicari curaret per Orientis eccleſias,& inuiolabiliter obſeruari. Cuius autoritatem,& tanquam de nauicula Petri loquentis Chriſti ſententiam, vniuerſa Chriſti eccleſia, Gratiano & Theodoſio quinto Conſ.in Cōſtantinopolitana prima ſynodo,per omnia ſecuta eſt,& eoſdē illos ab orthodoxa fide & catholica eccleſia alienos pronunciauit.

Damaſus Sabelliū, Eunomiū & Macedonium,cū ſectatoribus anathemati ſubdidit.

Damaſi autoritatē ſequuta Cōſtantinopolitana prima ſynodus.

Idem Apollinarem epiſcopum Laodiceæ de Chriſti humanitate noua dogmata prædicantem,vna cum Timotheo eius diſcipulo apoſtolicæ ſeueritatis gladio proſtrauit,quem ſibi eccleſiæq́ȝ Chriſti,quam illi ſua hæreſi inficiebant, ſupplices implorarunt totius Orientis epiſcopi. Id quod eiuſdem ad ipſos ſatis indicat epiſtola, quam Theodore-
C tus ille Cyrenen̄. epiſcopus eccleſiaſticarum rerū ſui temporis ſcriptor diligentiſſimus libro quinto hiſtoriæ ſuæ inſeruit in hæc verba:

Idē Apollinarē & Timotheū eius ſectatorē exautoratos abiecit ab eccleſia.

Quod debitam reuerentiā apoſtolicæ ſedi veſtra habet charitas, vobis filij chariſſimi præſtatis ipſi plurimum. Etſi enim in ſancta maxime eccleſia vbi ſanctus apoſtolus ſedēs docuit, nobis gubernaculi, aut claui, quem tenendum accepimus, officium incumbat, tamen inferiores nos tanto honore fatemur.Scitote igitur prophanum illum Timotheum diſcipulum Apollinaris hæretici vna cū impio dogmate iamdudum a nobis exautoratum. Neq́ȝ nos credere reliquias doctrinæ illius de cætero vſpiam valituras eſſe.Sin ille ſerpens antiquus,ſemel atq́ȝ iterum ictus,ſuo quidē malo reuixerit, qui eiectus ex eccleſia quoſdam infideles lethiferis venenis ſuis ſeducere conari non ceſſat: vos tamen iſtam tanquam peſtilentiam refugite,memores fidei apoſtolicæ illius potiſſimum, quæ in Nicea a patribus ſcripto expoſita eſt, & firmo in gradu fortiter manete,neve patiamini audiri a laicis aut clericis veſtris poſthac vaniloquia & exoletas quæſtiones, cum iam ſemel formam

Damaſi epiſtola ad Orientis epiſcopos de damnatione prædictorum.

Rr pro-

> Hinc nota, quid totus orbis eo ſeculo recognouerit ꝑtinere ad autoritatẽ ſedis apoſtolicæ.

protulerimus, vt qui ſe Chriſtianum fateatur ſeruet ea, quæ ab apoſto D
lis ſunt tradita, cum dicat ſanctus Apoſtolus: Si quis vobis annũciaue
rit aliud q̃ accepiſtis, anathema ſit, &c̃. Sed quid rurſus a me queri Ti-
mothei exautorationem opus eſt? cum hic iudicio ſedis apoſtolicę prę
ſente & Petro epiſcopo Alexandrinæ vrbis, vna cũ ſuo magiſtro A-
pollinari exautoratus fuerit, ſubiturus debita in die iudicij tormenta &
ſupplicia. Quod ſi aliquos ille leuiores adducit in ſententiam ſuam, reti
netq́ ſpem quampiam, vera in Chriſtum ſpe vna cum cõfeſſione mu-
tata, quicunq́ certe cum eo repugnare volet eccleſiaſtico canoni, cum
eo quoq́ interibit. Deus vos incolumes cuſtodiat filij chariſſimi. Hæc
ille Damaſus. Ex quibus clariſſime intelligis ad cuius iudiciũ & autori
tatem totus eo ſeculo orbis, etiã in Oriẽte extremo recognouerit ꝑtine
re definitionem quæſtionum & ambiguitatũ paſſim emergentium cir
ca religionem & fidem, ad quem exautorare munijs & officijs in eccleſi E
aſtica domo, atq́ adeo nomine Chriſtiano vniuerſo, ad cuius fidem ve
lut orthodoxæ fidei regulã reſpexerint orthodoxi omnes. Quod clari-
us adhuc adeſt perſpicere ex eo, quod idem ille Theodoretus ſcribit in
ipſo libri quinti hiſtoriæ ſuæ initio. Cum enim impiorꝫ imperatorum
nonnullorum & epiſcoporꝫ eiſdem conſentiẽtium culpa, vniuerſa illa
Orientalis eccleſia fœdiſſima omnium ordinũ confuſione, aliquandiu
perturbata permãſiſſet, & orthodoxis epiſcopis magna parte deturba
tis aut relegatis ab hæreticis paſſim occuparent̃ eccleſiæ, Gratianus ve
re orthodoxus & ſapientiſſimus imperator, mox vt imperio inaugu-

> Fides ſedis apoſtolicæ regula orthodoxæ fidei.

ratus fuerat, zelans orthodoxæ fidei ſynceritatem per Oriẽtem reſtitu
ere, legem promulgauit, vt quicũq́ Ro. pontifici Damaſo cõmunione
& fide non ſociarent̃, tenere nõ poſſent eccleſias, ſed ab eis expellerent̃,
miſſo ad eius executionem per vniuerſas Oriẽtis eccleſias ex primori- F
bus ſuis ducibus Sapore. Nõ fuit viſum Chriſtianiſs. & ſapientiſs. im-
peratori & zelatori orthodoxæ fidei, de fide ſingulorꝫ diſputatione in-
quirendum, num eſſet orthodoxa & ſyncera, ſed ſingulorꝫ fidem ad fi-
dem vnius Damaſi, hoc eſt, Romanæ eccleſiæ, veluti ad lydium quen-
dam lapidem, & certam amuſſim orthodoxę fidei ſimpliciter exploran
dam putabat, a qua quicquid diſcreparet, certũ habebat eſſe erroneum,
quicquid eidem quadraret, orthodoxum & catholicum.

> Siricius Iouinianum damnauit & complices.

Quanta autoritatis vehementia in Iouinianum & complices virgini
tatis, abſtinẽtiæ, & ieiuniorum impugnatores inſurrexerit Siricius Da
maſi illius ſucceſſor, eoſdem vna cum execrando ſuo dogmate anathe
matis proſternens ſententia, a toto orbe excepta, qua decuit reuerentia,
indicat Aphricanorum epiſcoporum, qui in Thelenſi ſynodo conue-
nerant, ad eundem epiſtola ſynodalis in hæc verba:

> Quam reuerẽter vniuerſa ec-

Recognouimus per literas S. T. boni paſtoris excubias, qui diligen
ter commiſſum tibi gregẽ ſerues, & pia ſollicitudine Chriſti ouile cu-
ſtodias,

A ſtodias, dignus quem oues domini audiant & ſequantur: & ideo quia noſti ouiculas Chriſti, lupos facile deprehendis, & occurris quaſi prouidus paſtor, ne iſti morſibus perfidię ſuæ, ac ferali vlulatu dominicum gregem diſpergant, &c. Et poſt multa ita claudunt epiſtolam: Iouinianum itaq́, Auſentium, Germinatorem, Felicem, Plotinum, Genialem, Martianum, Ianuarium & Ingenium, quos ſanctitas tua damnauit, ſcias apud nos quoq́ ſecundum tuum iudicium damnatos haberi.

clesia ſequuta ſit ſententiam Ro. pontificis.

¶ Quod eo ſeculo tanta fuerit, tam veneranda toto orbe Romanorum pontificum autoritas, vt quæ illi pro diuerſis fidei eccleſiaſticisq́ negocijs, ſuis epiſtolis (quę decretorũ ſemper autoritatem obtinuerunt p vniuerſam Chriſti eccleſiam) ad diuerſos ſcriberent, haud ſecus acciperentur ab omnibus, q̃ ſi de nauicula & cathedra Petri ea ipſa dictaſſet Chriſtus, teſtimonio ſunt in Aphricano concilio aduerſus Pelagianam hæ‑B reſim conuenientes tot ſanctiſſimi epiſcopi, qui aduerſus eandem tanquam præcipuum quoddam argumentum deſumpſerunt, ex B. Zozimi tunc viuentis, quamuis in aliã cauſam, ad totius orbis epiſcopos ſcripta epiſtola. In qua hæc eius verba (Nos autem inſtinctu dei, omnia enĩ in ſuum autorem referenda ſunt vnde naſcuntur, ad fratrum & coepiſcoporum noſtrorum conſcientiam omnia retulimus) attẽte religioſeq́ obſeruarunt, quemadmodum teſtatur eorundem ſynodalis ad eundem Zozimum epiſtola, qua inter cætera ſcribunt in hæc verba:

Quanta fuerit eo ſeculo autoritas epiſtolarum a Ro. põtificibus directarũ ad diuerſos, teſtantur tot ſanctiſſimi epiſcopi in Aphricano concilio.

Illud vero quod in literis quas ad vniuerſas prouincias curaſti eſſe mittendas, poſuiſti dicens (Nos tamen inſtinctu dei, &c.) ſic accepimus dictum, vt illos qui contra dei adiutorium, humani extollunt arbitrij libertatem, diſtricto gladio veritatis velut curſim tranſiens amputares. Quid C enim tam libero feciſti arbitrio, q̃ quod vniuerſa in noſtræ humilitatis conſcientiam retuliſtis? & tamen inſtinctu dei factum eſſe fideliter ſapienterq́ vidiſtis, veraciter fidenterq́ vt dixiſtis. Ideo vtiq́ quia a domino præparatur voluntas, & vt boni aliquid agant, ſuorum ipſe tangit corda fidelium. Quotquot enim ſpiritu dei aguntur, hi filij ſunt dei, vt nec noſtrum deeſſe ſentiamus arbitrium, & bonis quibusq́ voluntatis humanę motibus, magis illius valere non dubitemus auxilium. Hæc illi in Thelenſi ſynodo congregati epiſcopi.

Beatus Celeſtinus in epiſtola ad Venereum cęterosq́ Galliarum epiſcopos, aduerſus eoſdem illos Pelagianos, gratiæ dei inimicos, affirmat plurimos tunc fuiſſe toto orbe orthodoxos epiſcopos anathematizantes quidem Pelagium & Celeſtium, ſecundum apoſtolicæ ſedis in eos iudicium: vehementer tamen improbantes eorum ſtudium, qui aduerſus errores eorundem multis voluminibus diſputauerunt, re ipſa experti id, quod ſupra adſtruximus, aduerſus hæreticos non inutilem ſolum, verum & pernicioſam eſſe de ſcripturis conflictationem. Quin potius abſq́ vlla diſputatione ſimpliciter omnes ſequi oportere, quæ ſa‑

Autoritatẽ ſedis apoſtolicæ magis q̃ vllas diſputationes valuiſſe aduerſus hæreticos.

cratiſſima beati Petri apoſtolorum principis ſedes contra inimicos gratiæ dei ſanciuit & docuit per ſuorum præſulum miniſterium. Propter quod & idem Celeſtinus, quæ a ſuis prædeceſſoribus beato Innocentio, Zozimo, & alijs aduerſus eandem hæreſim dicta fuere, digeſſit per capita. Diuus Auguſtinus epiſtola ad Optatum, quæ eſt CLVII. Pelagium & Celeſtinũ affirmat a duobus venerabilibus epiſcopis apoſtolicæ ſedis, niſi correcti egerint pœnitentiam, toto orbe Chriſtiano damnatos eſſe. Ex quo clare conſtat ad cuius autoritatem illi pertinere recognouerint, damnare hæreticos in toto orbe Chriſtiano.

Vt damnatus fuerit a beato Celeſtino Neſtorius.

Neſtorium Conſtantinopolitanum epiſcopum (qui impie bipartiebat Chriſtum, duas ex eo perſonas faciens) idem Celeſtinus apoſtolicæ autoritatis mucrone confodit. Cui cum terminum aſſignaſſet (vt habet totius pene Orientis aduerſus Anthemium beato Agapeto porrectus accuſatiõis libellus) intra quem ſibi ſanæ fidei, qualem exigebat, libellum deberet porrigere, ſeq; omni hæreſeos ſuſpicione liberare, & cætera apoſtolicæ ſedis iuſſa peragere, præuaricatorem nec mandatis ſuis obſequentem, anathematis maledictioni ſubiectum eiecit e domo eccleſiaſtica, vniuerſaq; Chriſti eccleſia. Quæ eiuſdem pontificis autoritate congregata in Epheſina ſynodo, eius tanquam Chriſti ipſius de cathedra Petri loquentis ſententiam reuerentiſſime excepit, eundem Neſtorium anathematizans cum ſuo impio dogmate. Non erat (inquit ille Proſper Regineñ. epiſcopus hiſtoriæ eorundem tempoR; ſcriptor) noua cum iſtis acie dimicandum, nec quaſi cõtra ignotos hoſtes ſpecialia ineunda certamina. Tũc iſtorum agmina fracta ſunt, tũc in ſuperbiæ ſocijs & principibus corruerunt, quando beatæ memoriæ Innocentius nepharij dogmatis capita apoſtolico mucrone percuſſit, quando Pelagium ad proferendum in ſe ſuosq; ſententiam, Paleſtinorum epiſcoporum ſynodo coarctauit, quando Aphricanorum concilioR; decretis beatæ memoriæ Zozimus ſententiæ ſuæ robur annexuit, & ad impiorum detrũcationem gladio beati Petri dextras omnium armauit antiſtitum, quando ſanctæ memoriæ Bonifacius papa, pijſſimoR; imperatorum catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ dei, non ſolum apoſtolicis, verumetiam regijs vtebatur edictis, &c. Celeſtinus quoq; Celeſtium totius Italiæ finibus extrudi iuſſit, adeo & prędeceſſorum ſuorum ſtatuta, & ſynodalia decreta inuiolabiliter obſeruanda cenſebat, vt quod ſemel meruerat abſcindi, non permitteret retractari. Nec vero ſegniori cura ab eodem morbo Britãnias liberauit, ſiquidem inimicos quoſdam gratiæ dei ſolum originis ſuæ occupantes, etiam ab illo ſecreto Oceani excluſit, & ordinato Gothis epiſcopo cum Romanam inſulam ſtudet facere catholicam, etiam barbaram fecit Chriſtianam. Per hunc virum etiam Orientales eccleſiæ gemina peſte purgatæ ſunt, quando beato Cyrillo Alexandrino antiſtiti, glorioſiſſimo

E

Epheſina ſynodus ſequuta autoritatem Celeſtini.

Proſp. Reginenſis epiſcopus aduerſus librũ Caſſiani, qui pro tectio dei inſcribit.

F

A ſiſſimo fidei defenſori apoſtolico auxiliatus eſt gladio. Hęc ille Proſper aduerſus librum Caſſiani, qui profectio dei inſcribitur.

Euticetis delirante inſania (vt verbis vtar proſphonetici ſermonis ſextæ vniuerſalis ſynodi ad Conſtantinum imperatorem) ipſiusq; ſaluatoris humanitatē penitus abnegante ſancti illius Leonis tuba, tanquam leonis rugitus viriliter vociferans ex Roma, Archimandritam beſtiam perterruit, & a monachico grege pięcit, eiusq; impiam opinionem reprobauit, & euaneſcere fecit concitatam turbam. Cuius autoritatem & ſententiam Martianus imperator, & Anatolius Conſtantinopolitanus antiſtes, cum omni Chalcedoneñ. a Chriſto congregata collectione amplexi ſunt, atq; manu & lingua conſenſerunt, & conſonam Euticetis & Dioſcori intelligentiam euacuarunt. Autoritas B. Leonis aduerſus Euticetis perfidiam.

Idem Leo, vt tam Epheſinæ ſecundæ, quam Chalcedoneñ. ſynodis B agendorum omnium normam præſcripſerit, vtq; pręuaricantem eius mandata ac ſententiam Epheſinam illam ſua autoritate deiecerit, & Dioſcorum Alexandrinum patriarcham præuaricationis autorem anathematis maledictione proſtrauerit, poſt prolixius audies. Quā autoritatem idē exercuerit in Epheſinam ij. & Chalcedoneñ. vniuerſales ſynodos.

Aduerſus illum Timotheum & Petrum Alexandrinos & Petrum alterum Antiochenum, Acatium quoq; Cōſtantinopolitanum epiſcopos, ſupra audiuiſti quæ viguerit huius ſedis autoritas, & qua in ipſos vehementia inſurrexerint Simplicius, Felix & Gelaſius. Petrus ille Antiochenus in triſagio, hoc eſt, cherubico illo hymno (Sanctus deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis miſerere nobis) quem euidenti miraculo reuelatum in letanijs decātat eccleſia, addiderat poſt (immortalis) qui crucifixus es pro nobis, miſerere nobis, idq; ex hęretico impioq; quem C conceperat ſenſu, circa incarnationis verbi myſterium, nunc trinitatem ipſam, nunc diuinitatem, nunc immortalem ſpūm prodigioſa & impia nimis inconſtātia, dicens aſſumpſiſſe carnem in ſui vnitatem, & pro nobis paſſionis contumeliam & mortem. Cuius equidem hymni quemadmodum in eccleſiaſticis oratiōibus receptus ſit, ortumq; habuerit, haud eſt ignota hiſtoria. Siquidem ſub beato Proclo Conſtantinopolitano epiſcopo cum vrbs regia grauiſſimo & terribili cōcuteretur terræ motu, & dictus S. epiſcopus, vna cum populo fugiens miſerandum ſpectaculum, ſeu potius præſens exitium, & collabentium ſuper ſe ædificiorū ruinas, ſeceſſiſſent in agrum & flentes ac letanias decantantes, diuinam implorarent miſericordiam, infans quidam ex illo cœtu, ſpectante vniuerſo populo vna cum epiſcopo, repente in aera ſublatus eſt e conſpectu omnium, qui iterum demiſſus poſt horam, nunciauit quæ audierit in æthere, dicens de cœlo, quaſi de multitudine pſallentium, huiuſmodi hymnum inconuiſſe ſuis auribus ſibiq; præceptum, vt epiſcopo nunciaret hęc. Et ſic (vt eſt in beati Cinciani Acclūſianæ epiſcopi ad dictum Petrum commonitoria epiſtola) per tres horas in tribunali ſtans ſecus Aduerſus Timotheū & Petrum Alexandrinos, itē Petrū Antiochenū, Acatiū Cōſtantinopolitanū epōs vt viguerit apoſtolicæ ſedis autoritas. Vt hymnus ille cherubicus euidenti miraculo receptus fuerit in eccleſia ſticis precationibus.

pedes epiſcopi, hæc enarrauit coram omnibus. Itaque intelligens ſan- D
ctus epiſcopus quid ſibi eo præceptum eſſet miraculo, atque in letanijs cherubicum illum imitatus hymnum, vna cum populo diuinam miſericordiam imperauit, ſtetitque ſubito terræ motus. Huius hiſtoriæ non ſolum dictus Cincianus, ſed etiam Felix Romanus pontifex & præterea Acatius Conſtantinopolitanus, Aſclepiades quoque Tralliarum, & Iuſtinus Sycelliæ epiſcopi in literis ſuis ad eundem Petrum commonitorijs magno conſenſu meminere.

Itaque cum dictus Antiochenus epiſcopus ſua illa, qua infectus erat, impietate hæretica corrupiſſet hymnum illum cherubicum, magnaque ea ex re per Orientem ſuſcitaſſet ſcandala, nec prædictorum aliorumque quam plurimorum admonitione aut correptione reſipiſceret, tandem Felix protulit in illum damnationis ſententiam, & ab Antiochena ſede depoſuit, vt teſtatur hæc eius in eundem damnationis epiſtola: quoniam, inquit, E importabilibus verbis impie garrulaſti, & non iudicaſti cedere ſanctis patribus, qui ornarunt ſedem beatæ memoriæ multum triumphantis martyris Ignatij, cuius tu indignus exiſtens neſcio quomodo inſiluiſti inchoare nouitatem in catholica eccleſia tuis prophanis & impijs dogmatibus, &c. & non ſtatuiſti cedere veritati, & literis noſtris ad te ſcriptis: nunc incepi ſententiare aduerſus te, imo ille qui eſt vertex omnium paſtoralium ſedium, in ſanctis laudibus florens apoſtolorum princeps Petrus, cuius tu nomen tenes, non ſententiam & fidem, &c. Dicemus ergo tibi, quoniam dilexiſti iniquitatem magis loqui quam iuſtitiam, dilexiſti ſuper omnia præcipitationis linguam doloſam, propter hoc deus deſtruet te in finem depoſitum a nobis, non ſolum ab Antiochena eccleſia, ſed ab omni honore ſacerdotali, & firma ſit hæc tua depoſitio a me & ab his, qui mecum vna apoſtolicum thronum regunt. F
Percurrens deinde impias eius aſſertiones: quis ergo, inquit, non deflerct ſic dicentes de intemerato triſagio? &c. Quos & alienos putauimus ab orthodoxa fide, & a catholica eccleſia, atque a communione ducis noſtri & glorioſi prædeceſſoris Petri, qui claues regni cœlorum a ſaluatore noſtro recepit. Cuius qui participes eſſe volunt, ducuntur & doctrina ipſius, qui Chriſtum credidit propter nos crucifixum, &c. Scientes, quia non trinitatem crucifixam accepe rimus ab apoſtolis, non patrem, non ſpiritum ſanctum, niſi in carne filium dei vnigenitum ſolum. Hæc ille. Vt autem clariſſime intelligas, quanti momenti fuerit, quam reuerenda, quam metuenda, totique orbi formidabilis Romani pontificis autoritas, etiam eo ſeculo iam ad ſchiſmata ſeditionesque declinante, hoc tecum perpende, quanti illud fuerit, quod omnes pene illi Orientis epiſcopi, dictum Petrum ſuis literis admonentes reſipiſcere, vnam apoſtolicæ ſedis in ipſum cenſuram, damnationemque minitantur, ni faciat. Ita Iuſtinus Sycelliæ epiſcopus ad eum ſcribens in epiſtola,

Felicis Ro. pontificis in dictum Petrum dånationis ſententia.

Nota vigorem ſententiæ.

Etiam ex his perpende, quam formidabilis toti orbi eo ſeculo fuerit Ro. pontificis autoritas.

Iuſtinus Sycelliæ epiſcopus.

A la, quæ incipit: Oportet militem armari contra bellum. Poſt impugnatas eius prauas, impiasque aſſertiones: Ceſſa igitur, inquit, ab huiuſmodi tua impia præcipitatione, non addas ſcandalum ſcandalo, & non ſis cauſa perditionis magis ſimplicium hominum, ne præſidens noſter Felix ſecundum canones ſententiam dicat contra te. Nec tunc iuuabit tibi dicere: Ego vtiliter hoc appoſui: Crucifixum in triſagio confiteri, & cætera. Ita quoque Cincianus Accluſianus epiſcopus ad eundem. Multipharíam, inquit, multiſque modis chariſſime a veritate deuiaſti, & cætera. Etenim expoſitio tua grauem fert contra ſanctos patres & apoſtolos nouitatem catholicæ eccleſiæ, nec tamen abieciſti eam, multis epiſcopis præmonentibus te, maximè autem ſanctiſſimo archiepiſcopo noſtro Felice, & cætera. Poſt varia deinde inducta contra eum de ſcripturis teſtimonia, & hiſtoriam illam, quam ſupra expoſuimus, B beati Procli Conſtantinopolitani epiſcopi, de reuelatione triſagij, ſeu hymni illius cherubici, vtque eundem in letanijs decantante populo ceſſauerit ruina & terræ motus vrbis regiæ: Sic ergo, inquit, & tu letanias fac, & pauſabit ira, quæ contra te proferenda eſt: ſin autem, veniet ſuper te depoſitio a papa noſtro Felice. Cuſtodiet autē deus mundum a ſcandalis, & cætera.

Nota comminationē.

Cincianus Accluſianus epiſcopus ad eundem.

Nota & huius comminationem.

Vides itaque quanti toto orbe, etiam extremo Oriente, etiam ad ſchiſmata, ſeditioneſque iam declinante illa Orientali eccleſia, facta ſit vnius Romani pontificis autoritas: vt illi in remotiſſimo Orientis poſiti epiſcopi, illum & recognouerint & confeſſi fuerint ſuum præſidentem, ſuum archiepiſcopum & papam, Petri in eccleſiaſticæ hierarchiæ primatu ſucceſſorem, eius vnius cenſuram reformidauerint. C Nec eſt quod forte de fide dictarum epiſtolarum poſſis dubitare. Sunt enim relatæ in acta quintæ vniuerſalis ſynodi Conſtantinopolitanæ ſecundæ, ſub Vigilio Romano pontifice & Mena Conſtantinopolitano, quem beatus Agapetus (vt ſuperius audiſti) in locum a ſe damnati Anathemij ſuis ordinauerat manibus.

Nota recognitionem totius toto orbe eccleſiæ.

Certe, q̄ toti orbi, orthodoxiſque venerabilior omnibus, q̄ etiam orthodoxæ fidei hoſtibus formidabilior fuerit vnius Romani pontificis, q̄ conciliorum omnium & totius in eis conuenientis eccleſiæ autoritas, in Leontio Antiocheno antiſtite euidenter nobis oſtendit Theodoretus ille Cyrenenſis epiſcopus. Is enim cum Arrianus eſſet & errorem ſuum celare niteretur, videns diuiſos ſacerdotes & populum, & alios dicentes: gloria patri & filio, alios vero: Gloria patri per filium, & ſpiritui ſancto, ipſe ſub ſilentio dicebat orationem, nec aliud audiebant adſtantes, niſi cum diceret, in ſecula ſeculorum. Et ſi quidem, inquit ille, hoc non maligne feciſſet, diceretur pro concordia populi hoc ipſum feciſſe. Sed quia, & cōtra milites veritatis acuebatur, & non niſi hæreticos, puehebat, oſtendebat ſe celare peſtem, modo amore po-

Hinc nota, q̄ orthodoxis venerabilior & hoſtibus orthodoxæ fidei formidabilior fuerit vnius Rō. pontificis, q̄ omnium conciliorum autoritas.

Theodoretus Cyrenēſis de Leontio Antiocheno.

 puli,

puli,modo formidine preſſus imperatoris, qui filium diſſimilem patri D
prohibuerat dici. Ea ſiquidem tempeſtate Etius magiſter Eunomij,qui
Arrij blaſphemiam ſuis impijs opinionibus auxerat,in Diaconatus or
dine ab ipſo ſubleuatus miniſtrabat. Sed Flauianus & Diodorus, mo
naſticam quidem amplectentes vitam,clare autem pro eccleſiaſticis do
gmatibus laborãtes, epiſcopi Antiocheni Leontij redarguerunt quas
contra pietatem ſtruebat inſidias,dicentes: quia elegiſti viræ ſtudijs ma
lignis imbutum,qui impietatis cauſa culmen ſuſcepiſſet potentiæ,atq;
ad eccleſiæ cladem Diaconatus haberet honorem. Minitabatur autem
illi Romani pontificis & apoſtolicæ ſedis cenſuram. Se enim adituros
Heſperias,Occidentaleſq; partes, atq; ea quæ callide inſidioſeq; aduer.
ſus veritatem ab eo gerebantur,eidem apoſtolicę ſedi detecturos. Hoc
metuens Leontius ab officio ſuſpendit Etium. Hæc ille Theodoretus.
Ex quibus intelligis,q̃ formidabilis fuerit illi Arriano Leontio, Antio E
cheno patriarchæ vnius Romani pontificis autoritas, qui tamen nec
pili faciebat autoritatem Niceni,quod impugnabat,concilij, quantum
huius ſedis cenſuram metuerit: Quemadmodum etiam vnius Iulij Ro
mani pontificis autoritati ceſſerunt tot Orientalium ſedium eiuſdem
factionis epiſcopi,qui in Antiochéna ſynodo ſub Euſebio Nicomedi
enſi cõgregati fuere. Apud quos tamen adeo nihil valebat illius ſacro
ſancti Niceni concilij, & tantorum in eo patrum conuenientum autori
tas,vt ad deſtruendum dogma Nicenæ fidei præcipue conueniſſent.

Hic vide,q̃ formidabilis fuerit Antiocheno epiſcopo Ro. põtificis autoritas. Sic vnius Iulij Ro. põtificis autoritati ceſſerũt tot Orientis epiſcopi furentes aduerſus autoritatẽ Niceni concilij.

De Celeſtio conſtat, vt nulla ſynodali autoritate, nullis doctiſſimo
rum patrum aduerſus eum ſcribentium rationibus, diſputationibuſq;
ſuperari valuerit: ſed ſola vnius Romani pontificis autoritate,non au
dens (quod de eo diuus Auguſtinus libro ſecũdo aduerſus eundem &
Pelagium teſtatur) beati Innocentij pontificis literis reſiſtere: ſed pro F
mittens omnia, quæ ſedes iſta damnaret, ſe etiam damnaturum. Nam
& rationes & ſcripturas eludebat facile. At huius ſedis autoritatem, to
to orbe recognitam,nec illudere potuit nec contemnere. Verum & hęc
in progreſſu adhuc erunt illuſtriora.

Celeſtius aduerſus omnia alia inuictus, vni Ro. põtificis autoritati ſe ſubmiſit.

Concluſio. Nunc ſatis mihi videor hactenus demonſtraſſe,non ſolum eccleſia
ſticam hierarchiam plane fuiſſe neceſſariam, ſi modo eſſe deberet eccle
ſia,non ſolum inſtitutam a Chriſto, & in ea Petrum obtinuiſſe prima
tum,Romanoſq; põtifices in eodem ſucceſſiſſe Petro: ſed etiam,quod
eundem magna cum libertate exercuerint ab initio ſuper eccleſiam vni
uerſam, a cuius autoritate nemo exemptus eſt,niſi qui ad Chriſti ouile
non pertinet. Proinde veram, ſanctam, orthodoxamq; nihil dubita
mus illius Florentini cõcilij,quod ſub Eugenio quarto celebratum eſt,
definitionem,quæ eſt hoc verborum tenore:

Definitio Florentini concilij orthodoxa.

Definimus ſanctam apoſtolicam ſedem, & Romanum pontificem
in vniuerſum orbem tenere primatum,& ipſum Ro. pontificem, ſuc
ceſſorem

A ceſſorem eſſe B. Petri principis apoſtolorum, & verum vicarium Ieſu Chriſti, totiusq́; eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum patrem & doctorem exiſtere, & ipſi in beato Petro, paſcendi, regẽdi & gubernandi vniuerſalem eccleſiam a domino Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe: quemadmodum & in geſtis œcumenicorum conciliorum, & in ſacris canonibus continetur.

Cui definitioni, tam Græci, q̃ Armeni, poſt longam quindecim menſium concertationem, autoritatum, ſcripturarumq́; pondere, catholicæ eccleſiæ conſenſu, & rei ipſius euidentia conuicti, reprobato ſchiſmatico errore, in quo eatenus detinebantur, Romanæ eccleſiæ ſe iterum humiliter ſubmittentes, in hæc verba ſubſcripſerunt:

Nos igitur oratores nomine noſtro, noſtrique reuerendi Patriarchæ, & omium Armeniorum, hoc ſaluberrimum ſynodale decretum, B cum omnibus ſuis capitulis, declarationibus, definitionibus, traditionibus, præceptis & ſtatutis, omnemq́; doctrinam in ipſo deſcriptam, nec non quicquid tenet ſancta ſedes apoſtolica, & Romana eccleſia, cum om̃i deuotione & obedientia acceptamus, ſuſcipimus & amplectimur. Illos quoq́; doctores & ſanctos patres, quos eccleſia Romana approbat, reuerenter ſuſcipimus. Quaſcunq́; vero perſonas, & quicquid ipſa Romana eccleſia reprobat ac damnat, nos pro reprobatis & damnatis habemus, profitentes tanquam veri obedientiæ filij, nomine quo ſupra, ipſius ſedis apoſtolicæ ordinationibus & iuſſionibus fideliter obtemperare.

LIBRI QVARTI FINIS.

C HIERARCHIAE ECCLESIASTICAE LIBER QVINTVS

De controuerſijs inter Regnum & Sacerdotium.

Marſilij Patauini de eccleſiaſtica autoritate ſententiam explicare. CAP. I.

SVPERIORIBVS libris eccleſiaſticæ hierarchiæ cauſam ſimpliciter peregimus, nihil immiſcentes controuerſiarum, quæ inter ſecularem & eccleſiaſticam autoritatem prophanis quorundã atq́; impiis exagitatæ ſunt diſputatiõibus. Quas cum diſſimulare diſſuaderẽt, & tempora, & ſuſceptum argumentum ab initio, vnum ex omnibus delegimus Marſilium Patauinum, quo nemo diligentius, vehementius, aut etiam copioſius cauſam ſecularis poteſtatis aduerſus eccleſiaſticam egiſſe legitur. Quam plane ſubuertere & in nihilum redigere omni ſtudio conatus eſt. Scripſit is ante

Marſilius Patauinus, quo tẽpore qua cauſa & qualiter ſcripſerit aduerſus autoritatẽ eccleſiaſticam.

te annos ducentos ad Ludouicū Bauarum, temporibus Ioannis XXII. D
a quo ille excommunicationis vinculo innodatus fuerat, ex contumace hæreticum facere ſatagens, velut apologiam quandam aduerſus autoritatem pontificiam, cui defenſoris pacis titulum fecit, cum eādem (quod poſt intelliges) omni ſtudio eliminet ab eccleſia. Fuit homo Ariſtotelicus magis, q̄ Chriſtianus, atq; ex illius magis, q̄ Chriſti inſtitutis, nouam eccleſiaſticæ hierarchiæ formam conatus effingere: quamuis ſacras literas, & ſanctorum patrum ſententias, ſed ſuo more intellectas, ſine fine & modo congerat, veritatiq; confidentiſſime obijciat: vbiq; ſeipſum victorem pronuncians, ſed ante victoriam. Tam amarus, tam virulentus in Romanos pontifices, vt merito dubitares, niſi tempora diſiungerent, hic ne a Luthero, an Lutherus ab iſto, ſuam didicerit rhetoricam: nam vterq; alterum in hac parte conatur vincere. Eius libri ab initio Lutherani tumultus, ab eiſdem alicunde eruti e blattis & tineis (a E
quibus teri magis conueniebat, q̄ manibus Chriſtifidelium) elegantiſſimis typis excuſi, ſunt æditi in publicum: ne nulla non peſtis nunc reuiuiſceret, aut quia deeſſet perſequutioni eccleſiæ.

Cur eius ſcripta nō licuerit ad verbum ſubijcere.

Aduerſus quem ſi illum liceret ſequi, multo minus nobis fuiſſet laboris & negocij. Sed quo minus hoc licuerit, primo ꝓlixitas fecit. Nam illius apologia cum in librum magnum exeat, noſtra hæc antipologia in volumen immenſum exiret neceſſario, & lectorem enecaret prolixitatis tædio: præſertim cum vniuerſa eius ſententia, atq; omnium rationum quas affert efficacia, infinito breuius, & ſimul multo luculētius exprimi potuerit. Deinde, quia nec ab initio ingenue & ſimpliciter ꝓponit id quod conatur demonſtrare, ſed plane diſſimulat, ſenſim ad hoc veniens, & alias quaſdā ſententiolas ſubdole adſtruens ratiunculis quibuſdam dialecticis & Ariſtotelicis. Quæ prima fronte nihil in ſe continere videntur, quod magnopere animaduertendum ſit, quapropter F
nec lectorem alio properantem detinent, aut ad ſui diſcuſſionem exactiorem inuitant. At cum ad cauſam ventum eſt, eiſdem ſententiolis velut ante certo demonſtratis, tanquam primis & indubitatis principijs vtitur. Sic fallit lectorem incautum, fouet impium. Poſtremo quia ſæpe eadem repetit, & nihil minus curat, q̄ vt accurate atq; ordine, quod vult, exprimat & proſequatur, ſed vbiq; falſa atq; impia obſcuris inuoluit, adeo vt mihi pene plus laboris & negocij fuerit, ex tanta confuſione & prolixitate, vniuerſam eius ſententiam, & rationum quas adducit pondus & efficaciam, contrahere in luculentum compendium, q̄ demonſtrare earundem falſitatem & inefficaciam.

Partitio vniuerſæ diſputationis Marſilij.

Partitus eſt aūt vniuerſam ſuam diſputationem in tres partes, q̄s dictiones appellat. In prima p̄ambulis illis immorat̄ ſentētiolis (vt ſibi videt̄) Ariſtotelicis, interim diſſimulans q̄rſum eas adſtruat. In ſecunda cauſam ipſam principalem exequitur. Tertia eſt velut index priorum,

colligens

A colligens velut illatiue ex ſuperioribus, quadraginta duas ſentẽtias, quarum pene nulla non eſt impia & hæretica.

Breuiter, hæc ſumma eſt eorum, quæ ille conatur adſtruere: Ex lege Chriſti nulli epiſcopo, nec Romano, nec alteri, competere vllam ſuperioritatem, aut iuriſdictionis autoritatem ſtatuendi, præcipiendi, aut quemuis ad quiduis obligandi: non ſolum ſuper laicos, ſed nec ſuper vnum aliquem ex ſacerdotibus aut clericis, nedum ſupremam omnium. Quin potius vltro oblatam ab eo, ad quem hoc pertineret, autoritatem huiuſmodi ne acceptare poſſint aut debeãt, interdictum eiſdem a Chriſto & apoſtolis. Sed quod ea competat ſolis ſecularibus principibus. Idq; ex delegatione aut commiſſione eius, cui præſunt, multitudinis, apud quam ſolam originaliter & cauſatiue (vt verbis eiuſdem loquar) vult eſſe autoritatem eiuſmodi. Neq; vllum ſacerdotum aut epi- Sũma ſententiæ, quã ille velut baſim totius cauſæ conſtituit.

B ſcoporum, nec Romanũ quidem, ſeu in realibus, ſeu in perſonalibus, ab eorum coactiua autoritate exemptum: quin potius omnes æque ſubiectos vt laicos, ex euangelicis, apoſtolicis & ſanctorum patrum ſententijs euidenter ſe demonſtraſſe prædicat. Sacerdotalem enim autoritatem a Chriſto vnam, æqualemq; inſtitutam omnibus, velut ad ſacramenta tantum miniſtranda, & doctrinam euangelicam prædicandam Chriſtifidelibus. Diſtinctionem vero & ordinem, quem nunc inter miniſtros eccleſię cernimus, & vnius principatum atq; autoritatem ſuper alios, partim rationabiliter introductum vult ab hoĩbus, partim etiam fraudulenter vſurpatum: præſertim primatum ſuper alios Romani põtificis. Nec pertinere ad ſacerdotes, epiſcopos, aut Romanum pontificem, ſed ad ſeculares principes, ex autoritate & commiſſione fidelis multitudinis, ordinare atq; inſtituere ſacerdotes in prælaturis, di-

C gnitatibus & officijs eccleſiaſticis: apud quos æque deſtituendi pro arbitrio, vt inſtituendi eoſdem, vult eſſe poteſtatem. Breuiter, ſacerdotes & epiſcopos, nudos eſſe ſacrorum miniſtros, ſeculari poteſtati in om̃ibus æque ſubiectos vt laicos.

Hæc ſumma eſt ſententiæ, quam velut baſim & fundamentum totius cauſæ conſtituit. Vnde in diuerſas, grauesq; aduerſus eccleſiam & eccleſiaſticos erumpit queremonias, inuectiuas & blaſphemias, quemadmodum poſt audies.

Eam autem huiuſmodi fere demonſtratione conatur aſſerere. In primis ponit nulli conuenire aut competere vllam iuriſdictionis præceptiuam aut coactiuam autoritatem ſuper alios, niſi ex commiſſione legiſlatoris diuini aut humani. Legiſlatorem diuinum, Moyſen aut Chriſtum: humanum vero, vniuerſitatem multitudinis, ſuper quam eſſet autoritas eiuſmodi, intelligens. Sub q̃ ſubſumit, ſub lege euangelica ex cõmiſſione legiſlatoris noſtri Chriſti non competere vlli hoĩm ſuperioritatem, aut autoritatem præceptiuam & coactiuam ſuper alios, quin Qua demõſtratione illam ſuam ſententiam adſtruat. Maior. Minor.

potius

potius eandem interdictam a Chriſto ſuis apoſtolis, diſcipulis & eorum ſucceſſoribus. Ex quibus vtiq;, ſi vera ſint, nulli nunc vllam ſuper alium competere iuriſdictiõis & ſuperioritatis autoritatem, q̃ ex commiſſiõe legislatoris humani, hoc eſt, ciuilis aut fidelis multitudinis, neceſſario cõſequitur. At autoritatem eam, quæ pendet ex commiſſione legislatoris humani, aut ciuilis multitudinis, vult eſſe penes ciuiles principes. Quare ſecundum Chriſti & apoſtolorum doctrinã, eiſdem ſubijci, & obedire oportere dicit abſq; vlla diſtinctione, æque ſacerdotes, epiſcopos, pontifices ac laicos. D

Vt maiorẽ probet.

Vis demonſtrationis maioris, aut primo loco aſſumptæ propoſitionis, in hoc cõſiſtit, quod aut diuinitus, aut humanitus, neceſſario competat oportet vni hominum ſuper alium ſuperioritas, aut iuriſdictionis autoritas eiuſmodi, cum natiuitatis, quantum ex ſe eſt, conditio, omnes pares aut æquales faciat. Eam autem diuinitus competere poſſe vni hominum ſuper alium indubitatum eſt, qualẽ ipſe confitetur competijſſe Moyſi, Dauidi & alijs, ſuper Iſraeliticum populum. Humanitus vero, eam nulli vult poſſe competere, niſi ex delegatione vniuerſitatis multitudinis ciuilis, apud quam ſolam, in primis contendit eſſe autoritatem ferendi leges obligatorias, deinde committendi alicui autoritatem principandi & imperandi ſuper ſe, & omnes eius reipublicę aut communitatis partes ordinandi. Primum, videlicet apud ſolam vniuerſitatem multitudinis eſſe autoritatem ferendi leges humanas obligatorias, conatur probare capite duodecimo dictionis ſuæ primæ his rationibus (quas ideo cogor adſcribere, quoniam ad eaſdem frequenter remittit, tanquam ad euidentes demonſtrationes, cum vix probabilitatem vllam dialecticam habeant.) E

Rationes, quibus probare nitit, apud ſolã vniuerſitatem multitudinis eſſe autoritatẽ ferendi leges humanas obligatorias.

Prima: Quoniam illius tantummodo eſt legum humanarum lationis autoritas prima ſimpliciter, a quo ſolo optime leges poſſunt prouenire. Hoc autem eſt ciuium vniuerſitas, aut eius pars maior ſeu valentior, quæ totam vniuerſitatem merito repræſentat. Ad vniuerſitatẽm ergo ciuium, aut eius maiorem partem tantummodo pertinet legis ferendæ autoritas. Primam propoſitionem ſupponit notam ex terminis. Secundam adſtruere conatur quibuſdam ratiunculis mutuatis ab Ariſtotele, ſed male accommodatis ad propoſitum. Eſt enim euidenter falſa, vt poſt demonſtrabimus. Quare nec vitandæ prolixitatis cauſa illas libuit adſcribere. F

Secunda ratio: Illius tantummodo eſt legis ferendæ autoritas, per quem latæ melius aut ſimpliciter obſeruantur. Hoc autem, inquit, eſt tantummodo ciuium vniuerſitas. Ipſius igitur eſt legis ferendæ autoritas. Primam aut maiorem propoſitiõem etiam ſupponit velut notam per ſe. Minorem ſimiliter probare nititur quibuſdam ratiũculis, quas indignũ eſt adſcribere. Nã poſt clariſſime videbit̃ earundẽ inefficacia.

Tertia:

A Tertia: Illud agibile, in cuius debita inſtitutione conſiſtit pars maxima communis ſufficientiæ ciuium in hac vita, & in cuius praua inſtitutione cõmune detrimentũ imminet, per vniuerſitatem tantũmodo ciuium debet inſtitui. Hoc autẽ eſt lex. Ergo ad vniuerſitatem ciuiũ ſequitur pertinere eius inſtitutionẽ. Maiorẽ propoſitionem etiã ſupponit vt notã per ſe, aut eiſdẽ valde propinquã. Similiter & ſecundæ eſt ſatis notoria veritas.

Poſtremo, velut prędictarų rationum omniũ vim in vnum colligens, ſic tanq̃ per diuiſionem argumentatur: Aut legis ferẽdę autoritas ad vniuerſitatem ciuium pertinet, aut ad vnum ſolum, aut vero ad paucos optimates. Non ad vnicum. Poſſet enim vel ob ignorantiam, vel malitiã, vel ob vtrunq; prauas leges ferre, magis ad proprium, q̃ ad commune reſpiciens. Ob eandem rationem nec ad pauciores optimates vult pertinere. Reſtat ergo pertinere ad vniuerſitatem ciuium.

B Ex eiſdem his rationibus aut prorſus ſimilibus, mutato videlicet termino legis in terminum principantis, XV. capite eiuſdem ſuæ dictionis primæ ſupponit ſatis demonſtratum, apud ſolam vniuerſitatẽ multitudinis eſſe autoritatem cõmittendi alicui principatum, aut iurisdictionis ſuper alios exercendæ autoritatem, item & principem corripiendi & deponendi, ſi ita mereatur.

Eiſdẽ rationibus vult probatũ, apud eãdem vniuerſitatẽ multitudinis eſſe autoritatẽ cõmittendi alicui principatũ atque auferendi eundem.

Secundam vero aut minorem principalis demonſtrationis propoſitionem, qua prędictam illã ſuam ſententiam, velut totius cauſæ fundamentum ac baſim conatur adſtruere, videlicet: Ex Chriſti inſtitutione & autoritate, nulli in eccleſia competere vllam ſuperioritatem, aut iurisdictiõis præceptiuam, coactiuamve autoritatem. Quin potius eandem ſuo exemplo & doctrina interdixiſſe ſuis apoſtolis & diſcipulis, eorumq; ſucceſſoribus ſacerdotibus & epiſcopis, primo multis ſcripturarum & ſanctorum patrum ſententijs demonſtrare conatur, quarto & quinto ſecun C dæ dictionis ſuę capitibus. Deinde & in ſequentibus rationibus & apparentijs plurimis idem ipſum confirmat, velut poſt audies. Hoc vero loco ſubijciemus ex ordine eas rationes, quas ex euangelicis & apoſtolicis ſcripturis affert præmemoratis capitibus, vt quibus confidit & nititur præcipue, & ad quas poſtea deficientibus ſibi alijs ſolidis rationibus prouocat perpetuo.

Minorẽ vt probet, videlicet ex Chriſti inſtitutiõe nulli cõpetere autoritatẽ iurisdictionis ſup alios.

In primis itaq; demonſtrare conatur, Chriſtum non veniſſe in mundũ dominari hominibus, nec ipſos iudicare, intelligendo per iudiciũ, ipſius principantis ſententiam, qui vt eidem obediatur, vim pręceptiuam & coactiuam obtinet. Neque etiam principari tẽporaliter, ſed magis ſubijci principibus huius ſeculi. Quinimo, quod ſeipſum, ſuosq; apoſtolos & diſcipulos, ipſorumq; ſucceſſores epiſcopos ac ſacerdotes, eiuſmodi principatu excluſerit, non ſolum ſuo exemplo, ſed etiam conſilio & pręcepto, & q; hoc ipſum comprobauerint & docuerint apoſtoli.

Quod autem Chriſtus ab officio principatus, ſeu contentioſæ iurisdictionis, *Ex Chriſti*

exemplo multiplici. ctionis,regiminis in hoc ſeculo,ſeu coactiui iudicij cuiuslibet ſe,ſuosq; di- D ſcipulos excludere voluerit,ex eo vult apparere,quod Chriſtus corã Pontio Pilato Romani principis in Iudea vicario confeſſus eſt regnum ſuum non eſſe de hoc mundo,hoc eſt, non ſe veniſſe regnare dominio temporali,quomodo regnant mundi principes. Quia,inquit, ſi ex hoc mundo eſſet regnum meum,miniſtri vtique mei decertarent,vt non traderer Iudæis,id quod fieri non vides.De quo etiam ſanctorum adducit ſententias.Nam Auguſtinus cauſam explicans cur Chriſtus interrogãti Pilato, num rex ipſe eſſet Iudæorum,ad hoc nõ reſponderit cõtinuo, ſed prius viciſſim interrogarit,a ſemetipſo hoc diceret, an, inquit, alij tibi hoc dixerunt de me? deinde vero reſpondenti ad hoc Pilato: Nũquid ego Iudæus ſum? gens tua & pontifices tui tradiderũt te mihi,quid feciſti,ſi regem te non feciſti? tum demum reſponderit Chriſtus,regnum ſuum non eſſe de hoc mũdo.Quaſi diceret,inquit Auguſtinus:Audite & Iudæi & gentes: Non impedio dominationem veſtram in hoc mundo, quid vultis amplius? venite credendo ad regnum quod non eſt de hoc mũdo.Quid enim eſt regnum eius,niſi credentes in eum? Sic & in eundem locũ Chryſoſtomus:Non priuat,inquit, mundum ſua prouidentia & prælatione, ſed oſtendit regnum ſuum non eſſe humanum. Sic & Theopompum quendam citat dicentem:Ex temetipſo,inquit, hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Quaſi diceret:Si ex temetipſo hoc loqueris,pande ſigna rebellionis meæ. At ſi ab alijs percepiſti,inquiſitionem fac ordinariam. Vides, inquit iſte Marſilius,non dixiſſe Chriſtum, huius cauſæ inquiſitionẽ ordinariã ad ipſum non pertinere:quod tamen debuiſſet dicere,ſecundum aduerſariorum ſententiam,ſecundum quam illi ſubiectus non erat. Imo, ex verbis Pilati dicit annotare Auguſtinum, q; iure & merito puniẽdus fuiſſet Chriſtus,ſi ſe regem feciſſet.Siquidem a gente & pontificibus ſuis ſibi traditum dicens,interrogat:Quid feciſti? Satis,inquit Auguſtinus,oſtẽdit illud obiectum pro crimine.Quaſi diceret:Si regem te negas, quid ergo feciſti,vt tradereris mihi? tanquam nõ eſſet mirum,ſi puniendus iudici traderetur,qui ſe regem diceret. E F

C.VI. Confirmat hoc ipſum,facto & exemplo Chriſti apud Ioannem:Qui inquit,cum cognouiſſet vt venturi eſſent Iudæi,qui eum raperent, & regem facerent,aufugit ſolus in mõtem.Quo facto, inquit Chryſoſtomus, nos erudiuit mundanas dignitates contemnere.

Rurſus interpellanti de turba cuidã,vt fratri ſuo diceret ſecũ hæreditatem diuidere,reſpondit Chriſtus:O homo,quis me conſtituit iudicẽ aut diuiſorem ſuper vos? Quaſi diceret:Non ad hoc veni,aut miſſus ſum,vt ciuiles lites iudicio dirimam,quod ad ſeculi principatus pertinet.Bene,inquit Ambroſius,terrena declinat,qui propter diuina deſcenderat,nec iudex dignatur eſſe litium,& arbiter facultatum,viuorum habens, mortuorumq; iudicium,arbitriumq; meritorum.

Dein-

A Deinde pergit oſtendere, non ſolum Chriſtum ipſum recuſaſſe principatum huius ſeculi, & coactiuam ſuper alios iuriſdictiõis autoritatem; & in hoc ſe diſcipulis quoq; ſuis exhibuiſſe formam & exemplum: verumetiam docuiſſe tam opere, q̃ ſermone, vniuerſos æque ſacerdotes vt laicos, ſubeſſe debere realiter & perſonaliter coactiuo iudicio principum ſecularium. Et primum hoc probat in realibus, quandoquidem interrogantibus Iudæis, num liceret cenſum dare Cæſari, reſpondit Chriſtus: Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt dei, deo. Vbi Chryſoſtomus: Tu autem cum audieris, redde quæ ſunt Cæſaris Cæſari, illa ſcito eum dicere ſolum, quæ in nullo pietati præiudicant. Quia ſi aliquod tale fuerit, non adhuc Cæſaris eſt, ſed diaboli tributum. Ex quibus Chryſoſtomi verbis vult conſtare, in omnibus Cæſari ſubeſſe nos oportere, modo pietati non repugnent. Similiter beatus Ambroſius in epiſtola de tra

B dendis baſilicis: Soluimus quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quę ſunt dei, deo. Tributum Cæſaris eſt: non negatur. Idem confirmat ex eo, quod publicanis, qui vectigalibus & tributis exigendis præerant, iuſſerit Chriſtus pro ſe & Petro tributum perſolui ab ipſo Petro. Quod ſi putaſſet Chriſtus inconueniẽs, futuros ſibi ſucceſſores in ſacerdotali officio tributa ſoluere, ac ipſorum temporalia ſubiecta fore principibus ſeculi, potuiſſet ipſe hoc malum exemplum in ſeipſo non edere, vt omnipotens & æterni patris infinita ſapientia. Sed voluit, inquit, hoc nos exemplo docere, ne detrectaret diſcipulus, quod vidiſſet magiſtrum facere. Itaque beatus Ambroſius in memorata epiſtola: Tributũ petit imperator: ſcilicet non negatur, agri eccleſiæ ſoluunt tributum. Quod inſuper etiam in perſona ſua Chriſtus ſubfuerit coactiuæ poteſtati principum huius ſeculi, quæ, quo ad eam partem, vocatur merum imperium, ex eo vult cõſtare, quod ſe capi permiſerit, & duci ad Pilati prætorium, & per ipſum demum, vt

C iudicem, iudicari & condemnari extremo ſupplicio. Quod nequaquam permiſiſſet, ſi inconueniens iudicaſſet ſuos ſacerdotes ſubijci principibus ſeculi & per ipſos iudicari.

Itaque Pilato admiranti, q̃ ſibi non reſponderet Chriſtus, vt qui poteſtatem haberet ipſum & crucifigere & dimittere, tandem reſpõdit: Non haberes poteſtatem in me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper. In quibus verbis notat Chriſtum non negaſſe Pilato poteſtatem ipſum iudicandi, & iudiciũ in ipſum exequẽdi, nec dixiſſe, hoc ipſum facere de facto cum iure non poſſet, ſed addidit, hanc poteſtatem ipſum habere deſuper. Diſcamus ergo, inquit Auguſtinus, quod dixit, quod & per Apoſtolum docuit: Quia nõ eſt poteſtas, niſi a deo. Et D. Bernardus in epiſtola quadam ad archiepiſcopum Senonenſem: Cum, inquit, Romani præſidis poteſtatem Chriſtus ſuper ſe quoq; fateatur cœlitus ordinatam. Quod ſi ſupra Chriſtum, quanto magis, inquit, ſuper apoſtolos, eorumq; ſucceſſores epiſcopos & presbyteros?

Hoc ipſum confirmat verbo Apoſtoli ad Galatas:At vbi,inquit,venit D
plenitudo temporis,miſit deus filium ſuum,factum ex muliere, factũ ſub
lege.Si factus ſub lege,ergo,inqt,& ſub iudice,cuius erat iudicare & præ
cipere ſecundum legem,qui tamen non erat epiſcopus aut ſacerdos?

Ex Chriſti doctrina.

Rurſus vult Chriſtum negaſſe ſuis ſuperioritatẽ aut autoritatem coa
ctiuam,tam ſuper ſe inuicem,q̃ ſuper alios,vbi contendentibus de princi
patu dixit apoſtolis:Reges gentiũ dominantur eorum,& qui poteſtatem
habent ſuper eos,benefici vocantur:vos autem non ſic, ſed qui maior eſt
in vobis,ſtet ſicut iunior:& qui præceſſor,ſicut miniſtrator. Nã quis ma
ior eſt, qui recumbit,an qui miniſtrat?nonne qui recumbit? Ego autem
in medio veſtrum ſum,ſicut qui miniſtrat.Sed quicunque voluerit inter
vos maior fieri,ſit veſter miniſter,& qui voluerit inter vos primus eſſe,e
rit veſter ſeruus,ſicut filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.
Non igitur, inquit,Chriſtus rex regum, & dominus dominantium apo E
ſtolis ſuis dedit iurisdictionis autoritatem coactiuã ſuper ſeculares prin
cipes aut quoſuis alios.

Hoc ipſum confirmat B.Bernardi ad Eugenium ſententia:Quod ha
buit,inquit,Apoſtolus,hoc dedit:ſollicitudinẽ,vt dixi,ſuper eccleſias,nun
quid dominationem ?audi ipſum:Non dominantes in clero, ſed forma
facti gregis.Et ne dictum ſola humilitate putes,ne etiam veritate,vox do
mini eſt in euangelio:Reges gentium dominantur eorum,& qui poteſta
tem habent ſuper eos,benefici vocantur.Et infert:Vos autem non ſic.Pla
num eſt,apoſtolis interdici dominatum.Ergo tu vſurpare aude, aut do
minans apoſtolatum,aut apoſtolicus dominatum,plane ab vtroq; prohi
beris,ſi vtrunq; ſimul habere voles,perdes vtrunq;. Alioqui non te illo
rum numero putes exceptum.Ipſi regnauerũt,& non per me: principes
extiterunt,& non cognoui eos. F

Ex doctrina apoſtolica.

Eandem ſententiam confirmat deinceps & verbis & ſententijs apoſto
licis:Nemo,inqt Apoſtolus,militãs deo,implicat ſe negocijs ſecularibus.
Negociorum autem omnium ſeculariſſimum,eſt principatus habens co
actiuam autoritatem,qua ſecularia negocia,& ciuiles actus ordinat & re
gulat.Quare maxime fugiendus eſt illi,qui debet deo militare.

Idem eiuſdem Apoſtoli verbis confirmare videtur,cum dixit:Secula
ria igitur iudicia ſi habueritis,contemptibiles qui ſunt in eccleſia,conſtitu
ite ad iudicandum.Cõtemptibiles vero intelligit iuxta Ambroſij & Au
guſtini ſententiam, aliquos ſapientes in ſecularibus videlicet, qui tamen
ſunt minoris meriti & gradus in eccleſia:perinde ac ſi dixiſſet, vt vacãtes
ſibi laici hoc impendant oneris & ſeruitij. Vt, inquit beatus Gregorius,
hi terrenas cauſas examinent,qui exteriorum rerum,id eſt,actuum ſecula
rium ſcientiam perceperunt. Qui autem ſpiritualibus donis ditati ſunt,
terrenis non debent negocijs implicari, vt dum non coguntur inferiora
bona diſpicere,valeant bonis ſuperioribus deſeruire.

Eandem

A Eandem vult eſſe D. Bernardi ad Eugenium ſentētiam: Ergo, inquit, in criminibus, nō in poſſeſſionibus, eſt poteſtas veſtra. Propter illa ſiquidem, non propter has, accepiſtis claues regni cœlorꝝ, præuaricatores vtiqꝫ excluſuri, non poſſeſſores: Vt ſciatis, ait, quia filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata. Quænam tibi maior videtur, & dignitas, & poteſtas, dimittendi peccata, an prædia diuidendi? Sed non eſt comparatio. Habēt hæc infima & terrena iudices ſuos reges & principes terræ. Quid fines alienos inuaditis? Quid falcem veſtram mittitis in meſſem alienam? Ex quibus infert iuxta Bernardi ſententiam, epiſcopum ſibi vſurpantem iuriſdictionem coactiuam ſuper contentioſis inter homines actibus, alienum officium indebite inuadere.

Præterea ex verbis Apoſtoli ad Romanos decimotertio clare demonſtratum putat, omnes cuiuſcunqꝫ gradus aut ordinis in eccleſia dei ſubie-
B ctos eſſe oportere principibus ſecularibus, atque eorum autoritati coactiuæ. Sic enim habent verba Apoſtoli: Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Nō eſt enim poteſtas, niſi a deo: quæ autem ſunt a deo, ordinata ſunt. Itaqꝫ qui reſiſtit poteſtati, dei ordinatiōi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirūt. Nam principes non ſunt timori boni operis, ſed mali. Vis autem non timere poteſtatem? bene fac, & habebis laudem ex illa, dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autē malum feceris, time, non enim ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei, qui malum agit. Ideoqꝫ neceſſitati ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam: ideo enim & tributa præſtatis. Miniſtri enim dei ſunt, in hoc ipſum ſeruiētes. Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributū: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Hæc verba Apoſtoli (vt quę multum putat ſuæ intentioni ſeruire, & aduerſari epiſcoporū, maxime autem Ro-
C manorum, autoritati ſupra principes) ille vehementer vrget & ponderat, adhibitis ſanctorum patrum ſententijs. Siquidem ex illis certiſſimo & irrefragabiliter demonſtratum putat, omnes homines cuiuſcunqꝫ tandem ſtatus aut conditionis exiſtant, tam realiter, q̃ perſonaliter ſubeſſe debere iuriſdictioni principum ſeculi, eiſque obedire in omnibus, quæ non contrariantur legi ſalutis æternæ.

Et in primis, quod omnem animam dicit, omnem hominem intelligit, neminem excipiendo, nec epiſcopum, nec presbyterꝝ. Magis tamen animæ, q̃ hominis nomine illic exprimere voluiſſe hominem, vt doceret, etiam animo ſubditos illis nos eſſe oportere, & voluntarie præcipiētibus obſequi. Quod ipſum etiam clare explicat dicens, vt illis ſubdantur, non ſolum propter iram, ſed propter conſciētiam. Per ſublimiores autem poteſtates, ſeculares principes tantum vult intellexiſſe, quibus coactiua commiſſa eſt iuriſdictio, quorum etiam eſt per armatam potentiam defendere patriam, quod ſacerdotibus non conuenit, dicente Ambroſio: Dolere

Ss iij potero,

potero,flere potero,gemere potero,aduerſus arma,milites, Gothoſque la- D
chrymę meæ,arma mea ſunt,talia enim munimenta ſunt ſacerdotis:aliter nec debeo,nec poſſum reſiſtere. De illis vero dicit Apoſtolus: Non enim ſine cauſa gladium portat. His ergo, q̃uis infidelibus & diſcolis reſiſtentes,quicunq; tandem illi fuerint,etiamſi epiſcopi & presbyteri,ſibi,inquit, damnationem acquirunt.Miniſtri enim dei ſunt,non Petri,vt dicit, non Pauli,aut noſtri.Petro vero aut Romano pontifici præcipięti ſecundum legem euangelicam,tametſi deberi velit reuerentiam & obedientiã,ad ſuorum tamen præceptorum obſeruationem,neminem vult arctare poſſe, aut inobedientiam punire vlla pœna,reali aut perſonali, vt quam illis poteſtatem interdictam a Chriſto ex prædictis vult euidenter conſtare.

Præterea adducit etiam illud Apoſtoli ad Timotheũ:Obſecro igitur, primum omnium fieri obſecrationes,orationes,poſtulationes pro omnibus hominibus,pro regibus & omnibus,qui in ſublimitate ſunt,vt tran- E
quillam & quietam vitam agamus. Vides,inquit,inter poſitos in ſublimi tate nusq̃ cõnumerari ſacerdotes aut epiſcopos.Sed ideo Apoſtolus orare,inquit Auguſtinus,pro regibus admonuit, & pro omnibus ſublimibus,eodem ſpiritu afflatus quo & Hieremias,qui ſcripſit Iudæis captiuis in Babylone,vt orarent pro vita regis Nabuchodonoſor,filiorumq; eius, & pro pace ciuitatis.Quia in pace illorum,inquit,erit pax veſtra.Hoc autem figurate ſignificat eccleſiã in omnibus ſanctis eius,qui ſunt ciues cœleſtis Hieruſalem,ſeruituram ſub regibus huius ſeculi.

Rurſus Tito Apoſtolus: Admone illos ſubditos eſſe principibus & poteſtatibus. Non dixit,inquit,Apoſtolus:Admone ſeculares tantũ.Nec rurſus:Admone ſubditos eſſe nobis & principibus,ſciens nec ſibi,nec ſacerdotibus ſubiectionem deberi.

Ita quoq; Petrus:Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter deum,ſiue regi,tanq̃ præcellenti, ſiue ducibus, tanq̃ ab eo miſſis, ad vindi- F
ctam malorum,laudem vero bonorum : quia ſic voluntas dei eſt. Cum igitur malefactores poſſint eſſe & ſacerdotes, ſequitur etiam illos ſubeſſe vindictæ & punitioni principum.

Exẽplo & facto Pauli.

Hoc ipſum præterea etiam Pauli vult confirmari exemplo, qui refugiens iudicium ſacerdotum,Cæſarem appellauit. Ad tribunal,inquit,Cæſaris ſto,vbi me oportet iudicari. Quibus verbis clariſſime confeſſus eſt,inquit,coactiuæ iuriſdictioni Cæſaris ſe fuiſſe ſubiectum.

Ex his ſufficienter demonſtratum putat,vt epiſcopis nullam conuenire lege diuina in hoc ſeculo coactiuã in quemuis poteſtatem, ſed interdictã potius,ita ipſos in hac ſubiectos eſſe principibus ſeculi. Nec vllũ epiſcopum,ſeu Romanum,ſeu aliũ,habere etiam in miniſtros eccleſiæ ſacerdotes aut presbyteros vllam coactiuam iuriſdictiõem,niſi eadem per humanũ legiſlatorẽ conceſſa fuerit. In cuius poteſtate ſemper dicit eſſe eandẽ ab ipſis reuocare: præſertim ex rationabili cauſa, cuius plenã determinatio-

A nationem ad eundem legiſlatorem, præſertim in communitatibus fidelium pertinere velut eſſe indubitatum & notorium. Quas eius rationes ideo prolixius aliquanto adſcripſimus, tametſi maiore lõge q̃ ille & compendio & luculentia, audeo etiam dicere maiori probabilitate et apparentia: ne quiſquam hoſtis autoritatis eccleſiaſticæ calumniari poſſit nos diſſimulaſſe aut declinaſſe earum pondus, vim & efficaciam. Quas ſi perſequeremur per ſingula quæcꝫ verba, vt ab eodem perſcriptæ ſunt, vnus hic liber in immenſum volumen creſceret, nec inſtituti noſtri ab initio rationem hic retineremus. Nihil tamen dubito etiam illius ſtudioſis in harum rationum explicatione (quas ille alicubi magis innuit, q̃ poſſit exprimere) factum pluſquam ſatis.

Aduerſus impietatem prædictam, catholicam veritatem aſſerere, & demonſtrationis principalis, cui nititur, inefficaciam demonſtrare. CAP. II.

B IOannes ille Gerſonus, Pariſienſis Theologus, vir in primis & eruditus & pius: nec tamen pontificiæ autoritati (quod libro ſequenti intelliges) quãtum par eſt, tribuens, libro ſeu tractatu de eccleſiaſtica poteſtate, conſideratione XII. duplicem hac in re peſtem deſignat: vtramcꝫ magno ſtudio vitãdam illi, qui veritatem aſſequi voluerit, alteram appellans detractionem liuidam, alteram adulationem ſubdolam, vtrincꝫ in extremo conſiſtentes, in quarum medio conſiſtat veritatis ſynceritas: Inuida detractio, inquit, eccleſiaſticam poteſtatem prorſus deprimit, & ſeculari ſubijcit. Adulatio cõtra extollit ſine modo & mẽſura, pene ad ſimilitudinem altiſſimi. Tolle, inquit, tolle temporalitatis ius omne & dominium ab eccleſiaſticis, clamat detractio, quia ſic Chriſtus inſtituit dicens: Niſi quis renunciauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Neque enim capaces eſſe iuriſdictionis ſecularis. Nemo enim militans deo implicat ſe negocijs ſecularibus, victu & a-

Notanda Gerſonis ſentẽtia de duplici peſte vitanda in hac inquiſitione.

C mictu contentos eſſe oportere, reliquum eſſe pauperum. Ex aduerſo conſurgit adulatio blandiens, & in hunc modum ſuſurrans: O quanta eſt eccleſiaſticæ poteſtatis ſublimitas. Nam ſicut Chriſto collata eſt omnis poteſtas in cœlo & in terra: ita Chriſtum omnem poteſtatem ſuam dediſſe ſucceſſoribus ſuis. Vnde nec Conſtantinum quicquã dediſſe Siluestro, quod ante non eſſet ſuum, ſed reddidiſſe iniuſte detentum. Porro ſicut nõ eſt poteſtas niſi a deo: ſic nec aliquam poteſtatem ſeu imperialem ſeu regalem haberi poſſe, niſi a dei vicario, in cuius fœmore ſcriptum eſt: Rex regum, dñs dominantium. Ipſum eſſe monarcham ſupremum, nedũ in ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus, a quo alij reges & principes ſuã dominationem accipiant, atcꝫ eius medio a deo. Inter has peſtes vtrincꝫ conſtitutas in extremitatibus, media ac regia via incedens moderatrix diſcretio, ſuum vnicuicꝫ tribuit, ſecundum quam, inquit ille, dicimus eccleſiaſticos etiam capaces eſſe & bonorum & honorum temporalium, multa illis ex debito competere, poſſe in diuitijs aliter q̃ apoſtolos viuere, atque

etiam temporalem iuriſdictionem,modo eis legitime competat,pro tem D
poris exigentia exercere. Nec minus ex aduerſo ſtultas adulationes & fal
ſas inſanias deuitabimus, vt ſuos eccleſiaſticæ poteſtati noſcamus termi-
nos,intra quos ſe noſcat coercere,ſic vt meminerit poteſtatẽ ſecularem et-
iam apud infideles ſua iura habere propria, ſuas dignitates & dominia.

Aduerſus prædictam Marſilij ſententiam orthodoxæ veritatis aſſertio.

Hæc ille Gerſonus,nõ indigna, quorum quis in hac cauſa pertractan-
da perpetuo meminerit,ne hinc in Scyllã, inde in Carybdim impingens,
veritatis naufragium faciat.Quæ ideo etiam hic adſcribere placuit,vt in-
telligeres lector Chriſtiane,peſti ne peſtilẽtiſſimæ,an vero ſanæ, ſynceræ-
que veritati,dictam Marſilij ſententiam connumerare debeas.

Nullã multitudinem poſſe contineri in vnũ,niſi vinculo ordinis per vnũ aliq̃d principans.

Quod vt clarius certiuſq; intelligas,memineris velim eorum, quæ ſu-
perioribus libris clariſſime a nobis demõſtrata ſunt. Et in primis,nullam
poſſe in vnum multitudinem contineri, niſi colligatur vinculo ordinis
ad vnum et per vnum aliquod principans,quod ſuum cuiq; præſcribat E
ac moderetur officium,ab vnoquoq; eius poſſit rationem exigere, exceſ-
ſus punire,corrigere, & ad æqualitatem ac ſymmetriam quandam redu-
cere.Hæc enim non ſolum Chriſtiana, ſed etiam ethnicorũ philoſopho-
rum,atq; adeo Ariſtotelis,quandoquidem cum Ariſtotelico agimus, eſt
certiſſima ſentẽtia, & quam is ille ipſe Marſilius XVII.cap.ſuæ dictionis
primæ,multis rationibus non male adſtruit.Quam cum veram experia-
mur,etiam in exigua qualibet multitudine,etiam vnius ciuitatis, viciniæ,
domus,quid erit in infinita multitudine totius Chriſtianæ eccleſię,ex nul
lis non gentibus, nationibus & populis diffuſis in orbem terrarum vni-
uerſum,etiam qui alioqui nullo colligantur ciuili vinculo? Quod ſi inſu-
per conſideraueris, vt plane ſit neceſſarium conſeruari vnitatem illius ca
tholicæ Chriſti eccleſiæ,a ſui initio ad finem vſq; ſeculi,tanto maiorem in
ea neceſſitatem intelliges diligentiſſime cõſtituti ordinis, & in ſummam
vnitatem reducti, qualem etiam diuinitus in eadem cõſtitutum demon- F
ſtrauimus. In hac ergo indiuidua vnitate eccleſiaſtici vnius corporis, vt
neceſſe eſt membra eius omnia communicare inuicem in his, quæ ad fi
dem, religionemq; Chriſti & finem ſalutis æternæ & cœleſtis patriæ aſ-
ſequendæ pertinent, quo vniuerſa Chriſtiani hominis opera pertinent:
Ita neceſſe eſt omnia moderari vnius velut capitis habenis & imperio,
quod ſingula membra in hac communione contineat, ſingulis ſua præ-
ſcribat officia,eorundem poſſit rationem exigere,exceſſus corrigere, tur-
bas ſedare, & pacem tranquillitatemque conſeruare in domo eccleſiaſti-
ca,vt non ſit,inquit ille, ſchiſma in corpore. Aeque enim, imo multo ma-
gis conſtat hoc eſſe neceſſarium pro conſeruanda indiuidua vnitate ec-
cleſiaſtici corporis, q̃ ciuilis principatus vnitas pro conſeruanda vnitate
particularis alicuius communitatis, ciuitatis aut regni. Alioqui nulla eſ-
ſet membrorum conſpiratio in communem & totius corporis ſalutem,
nulla mutuæ vtilitatis cõmunicatio, ſed quodq; ſuo ferretur impetu,tan-
tum in-

Neceſſitatẽ conſeruandæ vnitatis in infinita multitudine eccleſię, tanto exactiorẽ eius ordinem requirere in ſummã vnitatem reductum.

Communionẽ neceſſariam mẽbrorum eccleſiaſtici corporis in his, quæ ad fidem, religionẽ & ſalutem pertinent, neceſſario requirere, vt moderentur habenis et imperio vnius velut capitis.

A tum incommodum proprium, & impedirent ſe mutuo, vt lata in diuerſa, & frequenter in contraria. Eccleſiaſtici autem corporis membra ſunt, non ſoli epiſcopi, presbyteri, reliquiq́ʒ ſpecialiter mancipati diuino cultui, ſed etiam reliquus populus quos laicos dicimus, imperatores, reges, principes, regna, imperia, ciuiles communitates & res publicę etiam, vt eiuſmodi. Neq́ʒ enim ex ſolis presbyteris, monachis & continentibus, conſtitui poterat catholica Chriſti eccleſia, ſed neceſſario requirebat etiam ciuilem multitudinem per ſanctum immaculatumq́ʒ coniugium propagādam, & continuandam ad fines ſeculi, quæ etiam requirebat neceſſario ſuos ciuiles magiſtratus, reges & principes. Quare hi omnes vt pars et membra ſunt Chriſtianæ eccleſiæ, neceſſario etiam ſubſunt eccleſiaſticę hierarchiæ præſidi, qui ſui imperij habenis moderetur eoſdem, in ſuam mutuo, & totius corporis vtilitatem conſpirantes teneat, omnes contineat in officio,

Eccleſiaſtici corporis membra eſſe etiam laicos, etiā imperatores, reges & principes.

Eoſdem ergo ſubeſſe imperio eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, &c.

B præuaricantes corrigat, & ſi ita exigat totius neceſſitas, adminiſtratione quoq́ʒ & officio amoueat, & in locum eorum conſtituat alios, aut cōſtituendos præcipiat per eos, ad quos hoc ipſum de iure aut conſuetudine pertinet. Hæc enim neceſſario ad partem principantem pertinere in vnaqualibet communitate hominū, ſi inter ipſos ſubſiſtere debeat vnitas & communio, euidens demonſtrat ratio, comprobata experimēto omnium ab initio ſocietatum ciuilium, atq́ʒ etiam is (aduerſus quem agimus) Marſilius XV. primæ ſuæ dictionis, philoſophicis rationibus veriſſime cōprobat. Id quod libenter ab eodem acceptauimus.

Officia præſidis aut partis principantis.

Nihil eſt hic, quo quis ſubterfugiat: Si vt reges, aut imperatores Chriſtiani, & ſuper Chriſtianum populum, ſunt præcipua quædam & inſignia membra Chriſtianæ eccleſiæ, neceſſe eſt, vt tanquam eiuſmodi ſubſint autoritati & iuriſdictioni partis principantis in communitate eccleſiaſtica, vt cum Ariſtotelico loquar Ariſtotelice. Vtq́ʒ hæc poſſit ab illis C officiorum ſuorum rationem exigere, & commiſſos in eis exceſſus corrigere, velut hoc ipſum exigit Chriſtiani populi & eccleſiæ vtilitas.

Quod ſi dixeris antiquiorem eſſe ciuilem autoritatem, imperatorū, regum, & principum, q̄ ſit Chriſtianæ eccleſiæ, illam etiam apud ethnicos ſuam dignitatem habere, ſua iura propria: & propterea, vt eiuſmodi, non ſubeſſe illos, nec eorum autoritatem, iuriſdictioni atq́ʒ autoritati eius, cui totius eccleſiaſtici corporis commiſſum eſt regimen. Hic tecum non admodum pugnabo. Non enim dicimus, imperatores, reges, principes, ſed nec vnumquemuis e populo ſimpliciter, & vt eiuſmodi, ſubeſſe autoritati & iuriſdictioni eccleſiaſticæ: ſed vt Chriſtianos & Chriſtiani populi imperatores, reges aut principes, hoc eſt, vt membra eccleſiaſtici corporis. Quid enim mihi, inquit ille, de his, qui foris ſunt iudicare? Illi enim ſolius dei in hoc ſunt ſubiecti iudicio. Sed nos, qui Chriſtiani, vtq́ʒ magiſtratum aliquem gerentes inter Chriſtianos, membra ſumus vnius eccleſiaſtici corporis, eius rectori & capiti, vt eiuſmodi, neceſſario ſub-

Cauilli remotio.

iecti ſumus propter Chriſtum, cui nos in baptiſmo ſubiecimus. Ille po- D
teſt geſtorum a nobis officiorũ rationem exigere, poteſt punire exceſſus
& delicta in his commiſſa, ſecundum leges euangelicas & eccleſiaſticas.

Per hoc tamē non tollimus, ſed ſtabilimus potius ordinem politicum. Non enim negamus in ſubordinatis ſibi magiſtratibus, inferiorum exceſſus per ſuperiores debere corrigi in his, quæ proprie ad forum & iudicium illorum pertinent, vſq; ad primum in eo ordine, hoc eſt, regem in ſuo regno, & imperatorem in imperio. Sed quoniam plures ſunt ciuiles ordines eiuſmodi in vna Chriſti eccleſia, non tamen ſibi ſubordinati mutuo, neceſſe eſt, vt peccata et exceſſus illorum primorum, ſeu in ſe inuicem, ſeu in ſuos, aut alienos ſubditos, ſi pax & vnitas conſeruari debeat in domo eccleſiaſtica, pertineant ad correctionem ipſius, qui vniuerſæ eccleſiæ præſidet, & cui totius cura & gubernatio commiſſa eſt. Sed hæc in progreſſu illuſtriora erunt vniuerſa. E

Excutitur Marſilij ſila principalis ratio.

Nunc vero vt euidenter diluamus inductas aduerſus præaſſertā veritatem calumnias, quibus præcipue hūc librum deſtinauimus, illa Marſilij principalis demōſtratio (cui innititur vniuerſa, quam audiſti, nō minus paradoxa, q̃ impia ſententia, vniuerſam autoritatem eccleſiaſticam in nihilum redigens) excutienda eſt, quantum habeat ponderis aut efficaciæ. Cuius hæc fere ſumma eſt: Nulli hominum conuenire iuriſdictionis coactiuam autoritatem ſuper alios, niſi per legislatorem diuinum aut humanum eiuſmodi ſibi demandata fuerit. Humanum legislatorem, vt ſuperius indicauimus, vniuerſitatem multitudinis intelligens, ſuper quam eſſet autoritas eiuſmodi. Diuinum vero, Chriſtū aut Moyſen, vt duæ tantum leges latæ ſunt. Nulli autem ſacerdoti aut epiſcopo, vt eiuſmodi, a legislatore diuino demandatā autoritatem talē, ſed interdictam potius. Ab humano vero, aut non demandatam, aut ſalīe ad nutū reuocabilem. Ex quibus neceſſario conſequitur ea, quam ipſe adſtruit, ſententia. F

Impugnatio maioris atq; inſtantia.

Sed nihil mirũ eſt ex falſis omnibus falſam concluſionem conſequi, falſa enī eſt & maior cui innititur, falſa quoq; ſubſumptio, tametſi alterum nobis ſufficiat. Hoc mihi in primis reſpondeat, per quem legislatorem Iulio Cæſari competijt principalis hæc & coactiua autoritas in Romanam rempublicam? per quem Octauiano atque eius ſucceſſoribus? nunquid per legislatorem diuinum aut humanum, & nō potius eam vſurparunt vi, ſcelere, perfidia, parricidio? nunquid non contra ius, fas & leges armis eadem occupata eſt in inuitos, primum a Iulio, deinde ab Octauiano, interfectis & proſcriptis optimis ciuibus, ſe melioribus, dignioribus imperio? Iam vt mandata illis fuiſſet ab optimatibus & Romanis ciuibus in ipſam Romanam rempublicam, cuius legislatoris autoritate in regnum Iudæorum eadem illis competijt? Iure belli dices, opinor. At ego rurſus percontari pergam, quale ius eſt eiuſmodi? Nūquid qui fortior eſt, & armis potentior, poteſt qlibet in imbecilliores dominationē ſibi et principatum

In iure belli.

A tum vſurpare? Et vbi hic illa demandantis principatum legiſlatoris, hoc eſt, Moyſis, Chriſti aut vniuerſitatis (vt ille nugatur) multitudinis ſupra quam eſſet principatus eiuſmodi autoritas, cum armis & vi inuitis imperitas? Sed iure gentium, inquis, in eos, quos bello deuicerimus, obtinemus dominationem & imperium. Ergo hoc iam confiteris quod voluimus, videlicet ſecundum ius gentium non dependere principatum ciuilem a legiſlatore humano quem tu intelligis, hoc eſt, ab vniuerſitate multitudinis, quæ per eam gubernatur & in finem ciuilem dirigitur.

Rurſus te interrogo, Carolus ille Magnus, a quo legiſlatore humano (tuo more de legiſlatore loquendo) principatum accepit Romani imperij? Neq; enim, opinor, a legiſlatore diuino eundem accepiſſe illum dices. Et cum diligenter perquiſieris, non ab vniuerſitate multitudinis, cui principatur imperialis eiuſmodi autoritas, ſed ab vno Romano pontifice ac-
B cepiſſe principatum eiuſmodi inuenies, quemadmodum poſt faciemus euidẽtius. Quod ſi etiam in moderno Carolo eius nominis V. qui nunc vna cum fratre Ferdinando felicibus auſpicijs habenas moderatur imperij, tuum illud axioma expenderis, etiam in illo ipſo falſitatem eius clare conſpicies. Huic competit imperialis autoritas, nunquid ab vniuerſitate multitudinis ſubiectæ imperio, quam tu legiſlatorem humanum facis? Electus eſt, inquis, autoritate vniuerſitatis. Hoc ipſum eſt, quod nobis demonſtres, cupimus. Electum nouimus, ſed æque quod ab vniuerſitate multitudinis electus non ſit, nouimus, ſiquidem a VII. tantum regni proceribus electum conſtat. Sed illi, inquis, nomine et commiſſione totius vniuerſitatis eligũt. Quãdo obſecro, aut vbi, vniuerſitas multitudinis ſubiectę imperio, ſuas vices ea in re mandauit illis VII? Nunquam ſane illud factum inuenies, ſed hoc inuenies, Ottonem III. ex ſucceſſione illius Caroli, cum heredes maſculos non haberet, inſtitiſſe apud Gregorium V. Ro-
C manum pontificem, vt deinceps dignitatem illam perpetuo electiuam faceret, deſignatis ex vniuerſis Germanici regni proceribus, VII. electoribus. Qua de re ille ſanctionem apoſtolicam edidit, ſecundum quã & deinceps imperatores omnes atq; etiã hic Carolus accepit imperiũ. Quod vero vniuerſitatis ea in re cõſenſus petitus aut præſtitus fuerit, nunquam inuenies. Sed poſt huius rei hiſtoriam clarius, certiuſq; explicabimus, & irrefragabilibus confirmabimus teſtimonijs.

In imperio Chriſtiano inchoato in Magno Carolo.

Electores imperij eligẽ e, nõ ex delegatione vniuerſitatis multitudinis, ſed ex autoritate atque ordinatione eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis.

Iterum te interrogo: Num pater in filiosfamilias, dominus in ſeruos, autoritatem ſeu poteſtatem vllam coactiuam habeat? Habere nemo negauit vnq̃. Sed cuius legiſlatoris autoritate, vt ſubſiſtat tibi maior illa tua (cuius hic falſitatem coarguimus) propoſitio? Humani ne? Sed toto orbe eſt parẽtibus & dominis in filiosfamilias & ſeruos hæc autoritas. Delegauerit ergo neceſſe eſt totius orbis multitudo & vniuerſitas hãc autoritatẽ parentibus & dñis, ita vt ante eam delegationem autoritas eiuſmodi ipſis non competierit, quod nunquam fuiſſe certum eſt. Diuini ergo,

Inſtãtia itẽ in autoritate patris in filiosfamilias, & domini in ſeruos.

ſecun-

ſecundum te,legiſlatoris autoritate,hæc ipſis neceſſe eſt autoritas compe- D
tat. A Moyſe igitur aut Chriſto hanc ipſam habeāt oportet,ſiquidem ſo-
los hos,vt ipſe etiam cōfiteris, duos vſqꝫ nunc legiſlatores diuinos noui-
mus. Sed certum eſt ante vtrumqꝫ hanc fuiſſe autoritatem patrum in fi-
liosfamilias, & dominorum in ſeruos. Quare etiam hac parte euidenter
conuincitur falſitas primæ aut maioris propoſitionis aſſumptæ.

Sed dicis eius veritatem demonſtratā eiſdem rationibus, aut prorſus ſimilibus,quibus XII. capite dictionis tuæ primæ penes ſolam vniuerſitatem multitudinis oſtendiſti eſſe autoritatem ferēdi leges obligatorias, mutato videlicet ſolo legis termino in terminum principantis.

Solutio rationū pro demonſtrāda maiore adductarū.

Rationes quidem illas audiſti lector ſuperiori capite, ſed tam ineptas & prorſus nullius ponderis,vt niſi ſæpe, velut ad euidentes demonſtrationes,prouocaret ad eaſdem,non tuliſſet animus adſcribere, nec nunc aliqua reſponſione dignaremur,vt cui cauſæ ab initio ſuſceptæ ſeruire,non E traducendæ alicuius ignorantiæ inſiſtere,decretum eſt.

Primæ.

Nam vt a prima ordiamur,cum præmittēdo, illius tantummodo eſſe ferendarum legum primam autoritatem,a quo ſolo optime leges ferri poſſunt,ſubſumit,a ſola vniuerſitate multitudinis illud poſſe fieri, quis ferat ſtupiditatem hominis? Accipe,vt ſunt, immenſam aliquam communitatem ciuilem,quale eſt Galliarum aut Hiſpaniarum regnum, aut Romanum,quale adhuc eſt imperium,quo pacto vniuerſitas alicuius ex his ciuilis multitudinis,optimis legibus ferendis erit idonea? Nam quomodo in vnum conueniet,vt de lege ferenda in commune deliberet? vt inueniat ac ſtatuat quod optimum? Vt autem poſſet in vnum cōuenire, poſſet deliberare & conferre conſilia, quis neſciat confuſiſſimam multitudinem ineptiſſime adhiberi ad conſilia, ad inquiſitionem eius, quod optimum & vtiliſſimum? De qua nō minus vere, q̄ feſtiuiter dixit quidam: Nihil a veritate remotius multitudinis aut vulgi ſententia. Nā quicqud, F inquit,laudat vituperio dignum eſt, quicquid cogitat vanum, quicquid loquitur falſum, quicquid improbat bonum, quicquid extollit infame. Et ab iſtiuſmodi belua,imo a ſola huiuſmodi optimæ leges expectandæ ſunt? Quæ vnq̄ ciuilis communitas,præſertim paulo numeroſior confuſæ multitudinis conſilio,optimas leges aſſecuta eſt? Certe Romani illi, q̄uis vnius tunc vrbis ciues,quamuis alioqui pene in populari dominatione viuentes,cum ab Athenienſibus petitas leges tabularum XII. etiā ad ſuæ reipublicæ vtilitatem accommodari & ferri cuperent,hoc ſane intellexerunt,non eſſe vniuerſitatem multitudinis ei negocio idoneam, quod a paucis quibuſdam prudētibus perageretur felicius,ſed decemuiratum illi magiſtratum creauerunt. Siquidem viri boni, prudentes & docti, qui ſoli vtiliter huic adhibentur negocio,in omni multitudine pauci ſunt reſpectu cæterorum,& vbiqꝫ verum ſtultorum infinitum eſſe numerum. Quorum in vniuerſitate multitudinis vbi numerātur ſuffragia, quis tandem ali-

Immēſam multitudinem nō eſſe idoneā ferēdis legibus.

Romani decēuiros crearunt ferendis ſibi legibus petitis ab Athenienſibus.

A dem alicui concilio locus foret? Vides itaq; lector, qualis hæc ſit demonſtratio, quæ magis oppoſitum concludit q̃ propoſitum. Nam ſi ab vlla maiore ita veriſſime ſubſumas. Ab vniuerſitate multitudinis optimas leges ferri non poſſe, concluditur penes eandem non eſſe legum ferendarum autoritatem.

Retorſio rationis in oppoſitum.

Eiuſdem efficaciæ eſt ſecunda demonſtratio, quæ ſupponens apud illum eſſe autoritatem legis ferendæ, qui poteſt facere vt eadem obſeruentur, ſubſumit a ſola vniuerſitate multitudinis illud poſſe fieri. At ego contra ſubſumā veriſſime ab vniuerſitate multitudinis nullo modo id poſſe fieri. Et ſic recte concludam oppoſitum, non propoſitum. Certum eſt enim rectoris & principis illud eſſe officium, non confuſæ multitudinis, quæ regi neceſſario indiget illius imperio, cuius autoritate obſeruatio legum exigitur a ſubditis & punitur tranſgreſſio. Quod tertia ratio aſſumit per vniuerſitatē tantum multitudinis fieri aut inſtitui debere, ex quo B optime facto pendet totius vtilitas, ſecus autem detrimentum, eſt euidenter falſum. Quādoquidem ab vniuerſitate multitudinis, vt indicauimus, nihil eiuſmodi poteſt optime fieri. Sed recte aſſumpſiſſet ab illo eiuſmodi fieri, curariq; oportere, a quo optime poſſunt fieri. At in omni præſertim magna communitate, hæc optime fieri autoritate principis, vna cum delecti ſenatus ex viris prudentibus & bonis conſilio & conſenſu, docet recta ratio comprobata conſenſu atq; vſu omnium pene mortalium ab initio. Per quod etiam quartæ eius demonſtrationi ſatisfactum eſt. Vides itaq; lector in quos fumos euanuerit demonſtrationum hic apparatus, quibus ille fidebat tantopere, quibus demōſtratum vult apud ſolam vniuerſitatem multitudinis eſſe autoritatem ferendi humanas leges obligatorias, & demandandi alicui autoritatem iuriſdictionis ſuper alios.

Secundum, rationis inefficacia.
Retorſio rationis in oppoſitum.
Tertiæ demonſtrationis inefficacia.
Quartæ.

Iam vt vera eſſet maior illa aſſumpta propoſitio, ſubſumptionem tamen C aut minorem falſam eſſe libro præcedenti irrefragabiliter demonſtratum eſt. Scilicet, non eſt data Petro atq; eius ſucceſſoribus eccleſiaſticæ hierarchiæ principibus ſuper vllum hominem, vlla iuriſdictionis, vlla præcipiendi, ſtatuendi, aut alios ſub vlla pœna, aut huius, aut futuri ſeculi obligandi autoritas. Et tu profer, ſi potes, vel centum hominum ſocietatem, cuius vel minimo tempore ſine huiuſmodi inter ipſos autoritate conſeruata fuerit vnitas, vbi nemo poteſtatem habet componere exortas (vt homines ſumus) inter nos quęſtiones, rixas, diſcordias, nemo alterius ſit iudicio obnoxius? Quod ſi vel centum hominum ſocietatem abſq; ſuperiori inter ipſos etiam coactiua tranſgreſſionum autoritate vel ad modicum tempus conſeruari eſt impoſſibile, quo pacto quiſq̃ ſanæ mentis adducetur, vt credat ſine autoritate eiuſmodi catholicæ Chriſti eccleſiæ ex nullis nō gentibus, nationibus, linguis, populis toto orbe infinita multitudine diffuſis vnitatem ab initio ad conſummationē vſq; ſeculorum (vt plane eſt neceſſariū) poſſe cōſeruari? Quo pacto in re tam neceſſaria

Demōſtratur minoris falſitas.
Neceſſaria autoritas coactiua eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis ſuper vniuerſam eccleſiam.

Chriſtum ſuæ defuiſſe eccleſiæ, cuius vmbræ & figuræ veteri eadem in D re conſtat tam fuiſſe prouiſum diligenter? Scilicet, ignorauit æterna dei ſapientia q̃d nulli conſideranti materiam,ex qua conſtruenda erat eccleſiaſtici huius ædificij immenſitas,non euidenter videtur neceſſarium,inter membra eccleſiaſtici huius corporis,inter paſtores eccleſiarum (vt homines omnes ſumus) quæſtiones nonnunquam oriri,controuerſias & iurgia. Qui ſi nullius in his eſſent iudicio obnoxij,quis diſſidentes in Chriſtianam vnitatem reduceret? Quis cōponeret exortas quæſtiones & controuerſias? Nunquid videres in Sunamite choros caſtrorum? nunquid Hieruſalem ędificatam velut ciuitatem quamlibet nobiliſſimam,cuius ciues in vnum conueniunt? Et quæ hic foret pax atq; vnitas in domo eccleſiaſtica,& non potius pluſquam Babylonica, tetra horrendaq; confuſio? & non tot pene ſchiſmata, tot ſectæ quot capita? Et cuius tandem,ſi diuini legiſlatoris fuit vox illa ad Petrum: Quodcunq; ligaueris ſuper E terram, ligatum erit etiam in cœlis? Illi itaq; a legiſlatore diuino data eſt ſuper nos præcipiendi & nos obligandi autoritas abſq; vlla exceptione, abſq; reſtrictione,nullo habito reſpectu imperatorū,regum, principum, & nobis omnibus impoſita illi obſequendi neceſſitas.

Sed non accepit,inquis,ille coactiuam poteſtatem a Chriſto in præceptionum ſuarum tranſgreſſores. Credo negarent hoc tibi Ananias cū vxore Saphira,qui ob fraudatam exiguam partem precij ſui agri diuenditi,q̃d ad pedes apoſtolorū depoſuerant,ad incutiendum terrorem cæteris vita mulctati ſunt,& in ſe experti autoritatis Petri coactiuam aut punitiuam efficaciam. Sed eſto, non acceperit is autoritatē morte aut ſupplicio afficiendi ſuarū & Chriſti præceptionum tranſgreſſores quā nec patres acceperunt in filiosfamilias, nec præceptores in diſcipulos, nec in ſeruos dñi:tamen etiā illi habent in filiosfamilias & diſcipulos,virgas,flagella, & alias coactiones conuenientes & licitas:atq; hi in ſeruos,flagra,compedes, F carceres. Itaq; & Petro & eccleſiæ Chriſtus tribuit,nō ſolum autoritatem mandandi & præcipiendi omnibus, qui in eccleſiaſtica domo ſunt, ipſis obediendi neceſſitate impoſita,ſed etiam poteſtatē abſcindendi ſuis mandatis & præceptionibus contumaciter inobedientes a communione corporis eccleſiaſtici. Quæ pœna Chriſtifidelibus merito omni morte terribilior,magiſq; formidanda eſt omnibus armis ſecularium principum, omni eorum coactiua potentia (vbi viget Chriſti religio) delinquentes coercet,frenat & cohibet efficacius. Si,inquit ille,eccleſiam nō audierit, ſit tibi tanq̃ ethnicus & publicanus. Et cui tandem vere Chriſtiano poteſt nō eſſe quauis morte terribilius,eſſe velut ethnicum,qui nō eſt pars Chriſtianæ eccleſiæ, nō amplius contineri in illa arca, extra quā nulli ſalus eſt?

Quā horribilis pœna eccleſiaſticarum cenſurarum.

Theodoſius ille Chriſtianiſſimus aliqui imperator, tamen pro humanæ fragilitate naturæ, præcipitis & inconſultæ iracundiæ, præſertim ſi quando iuſta aliqua indignatione accenderetur,cum Theſſalonicæ orta ſeditio,

Theodoretus eccle. hiſto. lib. 5. capite 18.

A ſeditione, ex ſuis magiſtratibus aliquot a furenti multitudine ſaxis obruti et indigne tractati eſſent, ipſe furorẽ furori obijciens, in promiſcuã multitudinem immiſſo milite magnam ſtragem edidiſſet, & paulo poſt Mediolanum veniens ad templum de more procederet, a B. Ambroſio tũc Medіolanẽ. epiſcopo ſibi occurrenti ante veſtibulum, ingredi liberá oratione prohibitus, & reprehenſus de admiſſo ſcelere, excommunicationis vinculo ad condignam vſq; ſatisfactionem ſubiectus eſt, iuſſuſq; reuerti in palatium & ferre patienter vinculum, quod ipſe omnium dominus deſuper approbaret. Quibus, inquit ille, verbis motus imperator, vt qui in ſacra educatus doctrina ſciret, quæ ſacerdotum, quæq; imperatoris eſſent officia, cum gemitu & lachrymis in regiam reuertitur. Longo autem poſt tempore (octo enim menſes abierant) venerat natalitium ſaluatoris noſtri feſtum, at imperator in regia ſedebat lamentans & lachrymarum

Ambroſij libertas erga Theodoſium.

Nota exemplum religioſiſſimi imperatoris Theodoſij.

B impendens ſtillicidia. Quo animaduerſo Ruffinus tunc aulæ magiſter, cuiq; ob familiaritatem liberius cum imperatore loquendi poteſtas eſſet, accedit & requirit tantarum lachrymarum cauſam, tum imperator acerbe eiulans, & largiter lachrymas profundẽs: Tu quidem Ruffine, inquit, ludis, meorum enim malorum ſenſu haud tangeris. Ego vero gemo lamentorq; in conſideratione calamitatis meæ, quod cum ſeruis & mendicis pateat diuinum templum, illicq; libere ad deprecandum dominum ſuum ingrediantur, mihi cum illud inacceſſum, tum inſuper & cœlum occluſum ſit. Memoria enim teneo dominicam vocem, quæ manifeſte dicit: Qemcunq; ligaueris in terra, is & in cœlo erit ligatus. Tandem cum Ruffini verbis animatus, & in ſpem adductus impetrandæ abſolutionis ab Ambroſio, præmiſſum illum ad exorandum epiſcopum oratorẽ ipſe ſubſequeretur, nec poſſet a Ruffino flecti Ambroſius, cum perueniſſet, inquit, ad ſepta ſacra, ipſe quidem templum ingredi non præſumpſit, ſed

Nota vere Chriſtianã ſententiam ſapientiſſimi imperatoris de coactiua eccleſiæ autoritate.

C accedens ad pontificem in ędicula ſalutatoria deſidentem, prouolutus ad eius genua obſecrat vt ſe vinculis abſoluat. At Ambroſio tyrannicum dicente aduentum eius, vt qui vim videretur inferre diuinis legibus, & abſolutionẽ ab anathemate, ſine legitima ſatisfactione, imperiali quodammodo faſtu extorquere: Ego, inquit, contra legum ſanctiones minime me effero, neque contẽdo inique ſacra intrare veſtibula: ſed te oro, vt vinculis me exoluas, vtq; tibi in mentem veniat communis domini clementia, neu ianuam mihi occludas, quam omnibus qui pœnitudine ducerentur, ipſe dominus aperuit. Contra vero percontante pontifice, quam condignam pœnitentiam oſtendiſſet poſt tantum admiſſum ſcelus, qua medicina curaſſet grauiſſima illa vulnera, reſpondenteq; imperatore ipſius eſſe medicinam temperare, qua vulnera illa ſua poſſent curari, ſuum vero eadem vti: tandem exegit Ambroſius, vt legem de dilatione vindictæ ſcriberet, qua iracundiæ ſuffragia irrita redderentur. Et ita demum ab excommunicatione ſolutus, & templum ingreſſus, nec ſtans, nec genibus

Humilitas & pœnitentia Theodoſij.

flexis ſupplicabat domino:ſed pronus humi proſtratus, Dauidicam vo- D
cem emittebat: Adglutinata eſt pauimento anima mea, viuifica me ſecun
dum verbum tuum domine, manibus capillum vellens, & frontem per-
cutiens, ac guttis fidelium lachrymarum pauimentum irrigans dari ſibi
veniã petebat. Audis impie, audis hoſtis autoritatis eccleſiaſticæ, eiuſdem
vim coactiuam ſuper reges & principes, quæ nullo negocio, ſine vllo tu-
multu, abſq; ſeditione, bello aut concuſſione reipublicæ ſibi ſubiecit, ſibi
humiliauit imperatorem & imperium, atq; vtiliſſime vindicauit admiſ-
ſum a principe im maniſſimum ſcelus in rempublicam, & ſuos ſubditos.
Quod non potuiſſet vniuerſa totius imperij coactiua poteſtas, quæ prin
cipibus ſubſeruiens, etiam im pijs ad flagitia, nulla tamen vi redigitur in
ordinem, & coercetur ab autoritate illa coactiua, quam Chriſtus dedit ec
cleſiæ, modo vigeat in ea Chriſti fides & religio. Audis ſapientiſſimis &
Chriſtianis dogmatibus rite imbutum principem nõ ignoraſſe vim ter- E
rificam eccleſiaſtici illius gladij: Quo mihi, inquit, non ſolum diuinũ tem
plum, ſed inſuper & cœlum occluſum eſt. Memoria enim teneo domini
cam vocem: Quemcunq; alligaueritis in terra, is & in cœlo ligatus erit.
Quam vtinam memoriter etiam tu tenuiſſes, & quemadmodũ ille Chri
ſtianiſſimus imperator, etiam tu orthodoxe & Chriſtiane intellexiſſes,
& non erupiſſes in voces illas contra matrem tuam blaſphemiæ. Quin et
multos tyrannos inuenies, quos nulla poteſtas coactiua ſecularis cohibe-
re potuit, eccleſiaſticarum cenſurarum terrore fuiſſe cohibitos. Deſideri-
um Longobardorũ regem, Romam proficiſcentem, Adrianus pontifex
ſub anathematis interminatiõe prohibuit, ne Romanæ eccleſiæ terras in-
grederetur, quæ apud ferociſſimum atq; impium Longobardum tãti ta
men momenti extitit, vt cõfuſus taciturq; retrocedens Papiã reuerſus ſit.

Hinc perpẽde autoritatis eccleſiaſticæ coactiuam efficaciam ſuper Chriſtianos reges et principes.

Multos tyrannos, q̃s nulla ſecularis poteſtas cohibere potuit, eccleſiaſticarum cẽſurarum terrore fuiſſe cohibitos.

Sed vnam ex multis Henrici eius nominis quarti, hic libet aliquanto
prolixius tragœdiam adſcribere, non enim erit ſine operæprecio, & eui- F
dentiſſime demonſtrabit, quanto ſit efficacior omni vi, omnibus armis
in cohibendis, & ſceleratis & ſceleribus autoritas eccleſiaſtica. Hic itaque
cũ in omnia ſcelera & flagitia prolapſus, euerſo iam ſtatu reipublicæ, tur-
bata tranquillitate eccleſiarum, ablata maieſtate imperij, euacuata autori-
tate principum, inuerſis moribus, abolitis legibus, & ſecundum prophe-
tæ elogium, inundantibus maledicto, mendacio, homicidio, furto, poſtre
mo diuinis, humanis, ſacris, prophanis confuſis omnibus, ipſi iam regno
& imperio plane eſſet intolerabilis, nec optimatum & populorum ad-
uerſus eum toties facta coniuratio de abrogando ipſo, & ſubſtituendo
alio quicquam proficeret, ſed rempublicam miſceret cædibus, incendijs
& depopulationibus, ipſo (vt callido erat ingenio) omnia eorum cõſilia,
ſceleratiſſimorum quorundam ſibi obæratorum opera, interturbante, im
pediente ac diſſipante, & optimates, quibus curæ erat reipublicæ ſalus,
perſequente carceribus, proſcriptionibus & nullo non perſecutionis ge-
nere

Vna Henrici IIII. hiſtoria euidẽter comprobari, quanto omni vi, omnibus armis in cohibendis, & ſceleribus, & ſceleratis, efficacior ſit autoritas eccleſiaſtica.

A nere,cum inſuper vniuerſalis eccleſiæ paſtorem admonentem corripien-temq́ȝ contempſiſſet, tandem eccleſiaſticæ communioni illi interdictum eſt a Gregorio ſeptimo Ro. pontifice vna cum quibuſdam, quorum omnia faciebat conſilio,& quos ſuæ impietatis miniſtros,cōſiliarios & fautores habebat. Inter quos cum Guilielmus Traiecteñ. epiſcopus cauſam regis contra bonum & æquum tueretur obſtinatius,& propterea nō ſolum nihili faciendam Romani pontificis excommunicationem alijs perſuadere conaretur, ſed etiam publice diebus ſolennibus inter miſſarum ſolennia, ore rabido multa declamaret & maledicta congereret in ſanctū pontificem,periurum,adulterum & pſeudapoſtolum illum appellās,breui poſt grauiſſima ægritudine derepente correptus, & vltricem in ſe dei manum ſentiens miſerabili eiulatu coram adſtātibus omnibus vociferatus iuſto dei iudicio, & vitam præſentem ſe amiſiſſe, & æternam, quod in gratiam regis eccleſiaſticæ autoritati feciſſet iniuriā, & Romano pon-
B tifici viro ſancto & apoſtolicarum virtutum ſciens & prudens intuliſſet graues contumelias, & inter has ipſas voces ſine vlla reconciliatione aut ſalutari pœnitentia expirās infelicem ſpiritum, cæteris quidem vna cum rege excommunicatis terribili exemplo extitit, & optimatum omnium animos religione impleuit,ita vt ſe paulatim omnes a palatio ſubtraherēt, ne vetitæ communionis culpam pœnamq́ȝ incurrerent,nec ad regem,licet crebris & ſolennibus iuſſionibus euocati, redire ſuſtinebant, ſatius ducentes regem, q̄ deum offendere, corporis q̄ animæ iacturam facere. Quamuis ille contra fruſtra iraſceretur,fremeret, & minabundus in omnes inſaniret,iactitans iniuſtam & nihili pendendam in ſe Romani pontificis ſententiam,in quem & alios ſibi inobediētes gladium ſuum, quem iuxta Apoſtoli vocem ad vindictam malorum accepiſſe ſe iactitabat, iuſte diſtricturus eſſet, & rebellionis meritas pœnas exacturus. Sed plus
C valuit apud principes Chriſtiana religio, q̄ deſtitutā iam auxilijs vana principis comminatio: quin potius communi voto liberandæ reipublicæ ab impij regis ſeruitute,oppreſſione ac tyrannide, ampliſſimo numero Triburiam conuenientes,& regis oratoribus,per quos omni emendatione promiſſa ipſis reconciliari ſtudebat omnem imperio cladem & calamitatem per illum illatam replicantes: Hæc,inquiūt, dum ſola vitæ temporalis detrimenta,dum ſolam famæ & exiſtimationis labem minitarentur,tametſi viris ferenda non eſſent,tulimus tamen,ne contra iuſiurandū, quo tenebamur,præcipitanter impudenterq́ȝ venire videremur,& dum gloriæ conſulere conaremur, animarum noſtrarum naufragium pateremur. Nunc vero cum ab eccleſiæ corpore propter flagitia ſua apoſtolici anathematis mucrone præciſus ſit,cum ei communicare ſine communionis eccleſiaſticæ damno & fidei iactura non poſſimus,cum fidē noſtram multis apud eum ſacramentis implicitam Romanus pontifex apoſtolica autoritate explicuerit,extremæ profecto dementiæ foret diuinitus ob-

Hēricus excommunicatus a Gregorio.

Guilielmi Traiecteñ. epiſcopi pōtificię in imperatorē cēſuræ contēptoris miſerabilis exitus,reliquis horribili exemplo extitit.

Hanc perpende communē Chriſtianorum principum ſententiam de mucrone apoſtolici anathematis.

Hinc nota, quale ex cō feſſione imperij ſit noſtrorum imperatorum officium.

latam ſalutis occaſionem, non obuijs (vt dici ſolet) manibus excipere. Breuiter reſpondent immobiliter ſe fixum animo tenere, vt abſq; vlla dilatione virum ſibi prouiderent, qui præcedat, inquiunt, nos & prælietur bellum dñi ad expugnandam & deſtruendam omnem cuiuſcunq; hominis altitudinem, eleuantem & extollentem ſe aduerſus iuſtitiam & veritatem dei, & ſanctæ Rom. eccleſiæ autoritatem. Hæc tum erat procerū & electorum imperij ad oratores regis reſponſio, quā tamen maturiori deinceps conſilio tēperantes & ſane perpendentes alterius electioni nondum eſſe locum, donec ille legitimo iudicio non eſſet priuatus imperio, die inſequenti ſuos ad regem deſtinarunt, qui ei dicerēt, tametſi nec in pace, nec in bello vlla iuſtitiæ aut legum ipſi cura fuiſſet, ſe tamen legibus cū eo velle agere. Et quamuis crimina, quæ illi obijcerentur, omnibus conſtarent luce clariora, ſe tamen rem integram Ro. pontificis cognitioni reſeruare. D

Hic vide, quō ſubditis imperij legibus ſit agendū aduerſus ſuū principem, & ſub quo iudice.

Ro. pontifex iudex imperatoris, idq; cōfitente imperio.

Acturos ſe cum eo, vt in die purificationis S. Mariæ Auguſtam occurrat, ibiq; celeberrimo totius regni principum conuentu habito, diſcuſſis vtrinq; partium allegationibus ipſe ſuo iudicio, vel addicat, vel abſoluat accuſatum. Quod ſi ante diem anniuerſarium excommunicationis ſuæ, ſuo præſertim vicio non abſoluatur, abſq; retractatione in perpetuū cauſa ceciderit. Nec legibus deinceps regnum repetere poſſit, quod legibus vltra adminiſtrare annuam paſſus excōmunicationem nō poſſit. Si oblatam conditionē gratanter amplexetur, & Ro. pontifici per omnia ſubditum ſe dicto obtemperantem fore polliceatur, hinc ſe experimentum capturos, ſi omnes, quos ille excommunicauit, extemplo a conuictu & contubernio ſuo amoueat. Ipſe in vrbem Spireñ. dimiſſo exercitu ſecedat, ibiq; ſolo Verduneñ. epiſcopo, pauciſq; miniſtris, quos tamē ſententia principū ab hac excommunicatione integros incorruptoſq; probauerit, contentus priuatā interim vitam agat, eccleſiam non ingrediens, nihil circa publica negocia ſuo iure diſponens, nullam regij apparatus pōpam, nulla regiæ dignitatis inſignia ſibi iuxta ſolitum adhibens, vſq; ad ſynodicam ſuæ cauſæ examinationē. Præterea ciuitatem Vuormatieñ. quam expulſo epiſcopo, diſſipato cœleſtis militiæ ſanctuario, arcem belli, ſpeluncamq; latronū fecerat, abducto præſidio epiſcopo Vuormatieñ. reſtituat, datis inſuper ſacramentis & obſidibus, ne quid deinceps rebelliōis aut inſidiarū a ciuibus timere debeat. Porro ſi quid horū præuaricaretur, tum ſe omni culpa, omni iuriſiurādi religione, omni perfidiæ infamia liberatos, non expectato vlterius Rom. pontificis iudicio, quid reipublicæ expediat communi conſilio viſuros. Qua neceſſitate coactus rex, qui ſuas omnes ſpes, omneſq; copias in arctū coactas videbat gratulatus ſibi, quod aliqua quantumuis fœda conditione vrgentem ad præſens calamitatem declinaſſet, promptiſſime per omnia obedientiam pollicetur, ſtatimq; epiſcopos & principes aliquot excommunicatos, quorum antehac opera conſilijſq; gratiſſime vtebatur, omnes caſtris egredi iubet. Vuormatiam abdu-

Annuā excommunicationē paſſus ipſo facto priuatus regno et imperio.

E

F

A abducto illinc militari præſidio epiſcopo reſtituit. Ipſe dimiſſo exercitu iuxta condictũ cum paucis Spirã contendit, ibiq; intra terminos & leges, quas præſcripſerant principes, aliquanto tempore vitam moresq; mediocriter cohibebat. Principes vero confeſtim legatos Romam deſtinarũt qui papam omnem rei geſtæ ordinem edocerent, enixeq; flagitarent vt ſedandis per Germaniam tantis bellorum ciuilium tẽpeſtatibus, ipſe ſtatuta die ſuam non dedignaretur præſtare præſentiam. Rex etiam certo ſciens omnem in eo ſuam verti ſalutem, ſi ante anniuerſariũ diem excommunicatione abſolueretur, nec ſatis tutũ ſuis rationibus exiſtimans, vt expectato intra Germanias Romani pontificis aduentu ſic infenſo iudici, ſic obſtinatis accuſatoribus, ſuam cauſam ventilandam addiceret, optimum ſibi factu iudicauit, vt in Germanias proficiſcẽti pontifici intra Italiam occurreret, & anathematis abſolutionẽ quoquo poſſet modo impetrare conaretur. Hac impetrata, cæteram rebus difficultatẽ facile adimen-

Pontifex a principibus acčerſitur in Germaniã arbiter & iudex ſedandis regni tumultibus.

B dam, cum colloqui principibus, & conferre conſilia, fidemq; amicorum in aduerſis implorare nulla deinceps vetaret religio. Igitur media hyeme paucis ante natalem domini diebus Spira diſcedens, cum vxore & paruulo filio iter aggreſſus eſt. Similiter quoq; & cæteri excommunicati obtinendæ citius abſolutionis ſtudio ardentiſſime iter accelerabant in Italiam, nec tamen in ſocietatem itineris regem admittere, Romani pontificis metu abſterriti patiebantur. Superatis a rege cæteris itineris difficultatibus hyeme aſperrima, montes per quos tranſitus erat in immenſum porrecti, & mole niuium, glacialique frigore obrigentes, per lubricum præcipitemque deſcenſum, nec equitis nec peditis greſſum ſine periculo admittebant, & ediuerſo vrgebat anniuerſarius excommunicationis dies e vicino imminens, nec vllas accelerandi itineris moras patiebatur. Itaq; omni conatu, arte, ingenio, opera quoque & manibus conductorum

Rex media atq; aſperrima hyeme cõtendit in Italiã obtinẽdæ abſolutiõis grã.

C ad hoc indigenarum viribus euincentes pericula, vix tandẽ cum graui ſalutis ſuæ periculo, ad campeſtria Italiæ peruenerunt. Pontifex interea rogatus a Germaniæ principibus, vt in purificatione S. Mariæ ad diſcutiendã cauſam regis Auguſtæ occurreret, Roma egreſſus & quantũ poterat profectionem accelerans, vt ſtatuto die præſto eſſet, ex inſperato audiens regem iam eſſe intra Italiam, Canuſium diuertit, illic ſubſiſtens donec conſilium aduentus eius certius exploraret, virum ſcilicet veniam commiſſorum poſtulare, an vero excommunicationis velut iniuriam militari manu perſequi veniret. Quo regem præuenerunt cæteri excommunicati epiſcopi & ſeculares principes, quos rex extrema neceſſitate compulſus a latere ſuo amouerat, & veniam præſumptæ rebellionis, atq; vt excommunicatione ſoluerentur, nudis pedibus, laneisque ad carnem induti ſupplices poſtulabant. Pontifex his qui veraciter peccatum ſuum agnoſcerent & deflerent, non eſſe aiebat miſericordiã denegandã: ſed longam inobedientiã & diu incretam peccati rubiginẽ diuturnioris pœnitentiæ

Excõmunicati cæteri epiſcopi & ſeculares principes regẽ preuenientes, ſub q̃ humiliatione & pœnitẽtia reconciliari obtinuerunt.

igne exuri & excoqui oportere. Quapropter ſi eos reuera facti pœniteret, D
æquo animo paterentur quodcunque ſanandis vulneribus eorum adhiberet eccleſiaſticæ correptionis cauterium, ne ex facilitate indulgentiæ, culpa quæ aduerſus ſedem apoſtolicam, & diſciplinam eccleſiaſticam atrox & vehemens præſumpta fuiſſet, vel parua, vel nulla videretur. Illos paratos ſe profitentibus ad omnia quæ impoſuiſſet ſufferenda epiſcopos omnes a ſe inuicem ſeparatos præcepit ſingulis cellis ſolitarios includi, nec vllum cum aliquo habere colloquium: ad veſperam autem cibi & potus mediocri menſura refici. Laicis quoque pro ætatis & virium conſideratione ſingulis congruentem pœnitentiam indixit. Ita per aliquot dies examinatos tandem ad ſe vocauit, & leniter pro admiſſis obiurgatos, & ne quid ſimile deinceps admitteret cõmonitos a vinculo excõmunicationis abſoluit. Interea & rex per Mechtildem Comitiſſ. aditum tẽtabat ad põtificis gratiã, cum qua ex primis Italiæ principibus, quorum autoritatẽ magni E apud eũ momenti eſſe non ambigebat, obſecratũ miſit, vt excõmunicationis vinculo abſolueret, nec principibus Theutonicis, q ad accuſandum eũ ſtimulo inuidię magis q̃ zelo iuſtitiæ exarſiſſent, temere fides haberet. Quibus auditis cũ papa cauſam hãc vniuerſam reijceret in diẽ ſtatutum Auguſtæ & ſuaderet, vt illic vna cũ regni principibus fiducialiter occurreret, ſi ſuæ confideret innocentiæ: ſe enim illic diſcuſſis vtrarunque partium allegatiõibus, nec odio nec gratia deuoluendũ ad iniuriã, ſed iuxta eccleſiaſticas leges q̃ rectiſſimam poſſit de ſingulis ſententiam laturum eſſe. Et illi cõtra inſtarent, regẽ illius iudicium nuſq̃ terrarum ſubterfugere, vt quem ſciat æquitatis & innocẽtiæ incorruptiſſimũ vindicẽ: ſed e vicino iam vrgere diem anniuerſarium q̃ excõmunicatus fuiſſet, & principes regni hac occaſione ſuſpenſos attentoſque anxie rei euentũ præſtolari, vt ſi ante hunc diem excõmunicatione non abſoluat, deinceps iuxta palatinas leges indignus regio honore habeatur, nec vltra pro aſſerenda innocentia ſua audientiã mereatur: proinde obnoxius ſupplicare, & hoc omni q̃ papa iubeat ſatisfactionis genere paratũ emereri, vt ſolo interim anathemate abſoluatur, & eccleſiaſticæ cõmunionis gratiã recipiat, reſponſurus ex integro quacunque die, quocunque loco papa præcipiat (tanq̃ nihil hac cõuentione actum ſit) omnibus quæ accuſatores eius obieciſſent criminibus, & iuxta ſententiam eius, vel retenturus regnum ſi obiecta purgaſſet, vel æquo animo, ſi cauſa cecidiſſet, amiſſurus. Pontifex id quod poſt accidit veritus, tamen ſuperatus importunitate perurgentium, vix tandem exoratus annuit, vt veniret cominus, & ſi veram pro admiſſis pœnitudinem gereret, culpam, quam apoſtolicæ ſedi contumeliam irrogando contraxerat, ſedis apoſtolicę decretis nunc obediẽdo expiaret. Venit itaque vt iuſſum fuerat, & cum caſtellum illud triplici muro ſeptum eſſet, intra ſecundum murorum ambitum receptus, foris derelicto omni comitatu ſuo, depoſito cultu regio, nihil præferens regium, nihil oſtentans pompaticum, nudis pedibus,

Rex qbus interceſſoribus tẽtabat aditum ad pontificis gratiam.

Quãtus metus annuæ excommunicationis.

Nota recognitionem.

Pœnitentia regis.

F

A dibus,ieiunus a mane ad veſperam perſtabat Romani pontificis ſententiam præſtolando:hoc ſecundo,hoc tertio die fecit,quarto demum die in conſpectum eius admiſſus,his tandem conditionibus excommunicatione abſolutus eſt,vt loco & tempore quæcunque papa deſignaſſet,euocatis ad generale concilium Theutonicis principibus præſto eſſet,& accuſationibus quæ intenderentur,reſponderet,ipſo papa, ſi ita videretur, cognitore cauſarum aſſidente,& ad eius ſententiam, vel retineret regnum, ſi obiecta purgaſſet, vel æquo animo amitteret, ſi probatis criminibus, regio deinceps honore indignus iuxta eccleſiaſticas leges decerneretur, nullam ſiue retento, ſiue amiſſo regno, huius iniuriæ vindictam a quoquam hominum in perpetuum exacturus. Vſque ad eum autem diem, quo cauſa eius legitime diſcuſſa terminaretur, nulla regij cultus ornamenta, nulla regiæ dignitatis inſignia ſibi adhiberet, nihil circa rerum

Sub qbus conditionibus eccleſiæ reconciliari obtinuerit.

B publicarum adminiſtrationem, iuxta conſuetudinem ſuo iure ageret, nihil quod ratum fore oporteat decerneret: poſtremo præter regalium ſeruitiorum exactionem, quibus ipſe & ſui neceſſario ſuſtentandi forent, nihil regium, nihil publicum vſurparet. Omnes etiam qui ei ſub iureiurando fidem dixiſſent, ab huius ſacramenti vinculo & conſeruandæ erga eum fidei debito, apud deum & homines interim liberi, expeditique manerent. Rutbertum Bambergeñ. epiſcopum, & Vdalricum de Cosheim,& cæteros quorum conſilijs ſe rempublicamq; perdidiſſet, a ſua in perpetuum familiaritate amoueret. Quod ſi purgatis quæ obijcerentur potens confortatuſque in regno perſtitiſſent, ſubditus Romano pontifici ſemper,dictoque obtemperans foret,& ad corrigenda quæcunque in regno eius contra eccleſiaſticas leges praua conſuetudine inoleuiſſent, conſentiens ei & pro virili portione cooperator exiſteret. Ad vltimum ſi quid horum præuaricaretur, irritam fore hanc (quæ nunc

C tantopere expetita ſit)anathematis abſolutionem:quinimo iam pro conuicto confeſſoque habendum eſſe, nec vltra pro aſſerēda innocentia ſua audientiam impetraturum, principeſq; regni omni deinceps quæſtione cuncta iuriſiurandi religione liberatos, regem alium in quem communis conſenſiſſet electio, creaturos eſſe. Rex gratanter accepit cōditiones,& ſeruaturum ſe omnia,q̄ ſanctiſſimis poterat aſſertionibus,promittebat, atq; etiam ſeptima manu adhibitis ſanctorum reliquijs iurabat, atq; hoc pacto ab excommunicatione abſolui meruit.

Hæc ex iuratiſſimis illorum temporum ſcriptoribus,tam Germanis,q̄ Italis aliquanto recollecta diligentius & coacta in compendium hic libuit adſcribere, tametſi pro re & argumento aliquanto forte prolixius, tamen ex quibus eſt euidenter cernere Chriſtum non deſtituiſſe Petrum & ſucceſſores eius eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides, autoritate iuriſdictiōis etiam coactiua in vniuerſam familiam eccleſiaſticam,etiam in principes, reges, imperatores,& quotquot demum membra ſunt eccleſiaſtici corpo-

Ex prædictis patere, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides nō deſtitui autoritate iuriſdictionis coactiua in vniuerſam

familiā eccleſiaſticā. corporis. Vt& vniuerſa ciuilis quæ inter nos eſt autoritas, ſubiecta & ſit D
& fuerit autoritati & iudicio eccleſiaſticæ hierarchiæ principis. Quam longe efficaciorem & formidabiliorem (conſtante videlicet inter nos religione Chriſtiana) in ſe experiebantur omni gladio ancipiti, omni armata potētia, & nulla alioqui vi, nullis armis expugnabiles tyrannos & principes, ſubijcientem ſibi, & ad terram vſque humiliantem. Cuius quod nunc languidior vis ſentitur & parum efficax, alia nulla cauſa eſt, q̄ ſublatæ & extinctæ inter nos Chriſtianæ religionis & fidei, quæ quantum vbicunque viget, tantundem viget eccleſiaſtici gladij autoritas. Tanto ille terrori cuique eſt, quantum credit Chriſto, qui contumaciter inobedientes eccleſiæ aut eius præſidi, illo præcidi affirmat ab vnitate eccleſiaſtici corporis, extra quam nulli ſalus, ſed omnibus cœlum clauſum eſt. Sed quid tibi ex enarrata iam Henrici videtur tragœdia? Nunquid non vides intellexiſſe imperium, cui delinquentem grauiter & enormiter ſuum principem denunciare oporteret? cuius ſubeſſe iudicio & imperio? E
Cuius autoritate & ſententia accuſatus aut retinere, aut amittere deberet imperium? Tametſi (inquiunt) obiecta illi crimina luce ſint clariora, ſe tamen legibus cum eo velle agere, & rem integram Romani pontificis cognitioni reſeruare, vt totius regni celeberrimo conuentu ipſe cognitor cauſæ ſedeat, ipſe ſuo iudicio vel abſoluat, vel addicat accuſatum. Vides quo pacto a ſubditis cum ſuo principe agendum ſit legibus. Vides iudicem principum, regum & imperatorum, vides ad quem pertineat eos abſoluere aut addicere. Cuius autoritate amittere aut retinere regna & imperia, idque conſona confeſſione & vnanimi ſententia omnium imperij optimatum & procerum, atq; adeo ipſius etiam imperatoris & principis. Audis inſuper leges palatinas, ſecundum quas annuam excommunicationē paſſus vltra adminiſtrare non poſſit regnum aut imperium. Vides denique vim coactiuam autoritatis & gladij eccleſiaſtici, vt nulla vi, nullo negocio, nullo tumultu, principalem illam autoritatem in ordinem redegerit? quantum ſe demittere ac humiliare coegerit? vt depoſito omī cultu regio, nec in cōſpectum admiſſus pōtificis, quatriduo nudis pedibus, & ieiunijs a mane ad veſperam humiliter expectare eius ſententiam? quas illi impoſitas cōditiones gratanter acceptare? Et F
adhuc negas Romano pontifici in vllum hominem competere ſuperiorem iurisdictionis autoritatem, quæ aliquam coactionem habeat?

Que cauſa, cur nūc lāguidior ſit autoritas eccleſiaſtica. Perpēde re cognitionē imperij. Cauſſa impiorum remotio.

Sed illi, inquis, ſimplices & ſtolidi, nec ſuam autoritatem ſatis intelligentes, nimium ſubmittendo ſe ſacerdotibus regnum perdiderunt & imperium. Ego vero nihil minus apud illos fuiſſe dignitatis, autoritatis & ſapientiæ, q̄ apud hos noſtros inuenio. Imo tanto hæc omnia apud illos potiora, quanto potior apud eoſdē vigebat Chriſtiana religio: quam a ceruicibus ſuis excutere volentes noſtri, & eccleſiæ Chriſti detrectantes obedientiam debitam, ſimul omnem etiam in ſuos autoritatē, & illorum

A rum mutuam obedientiam amiſerunt.Cuius recuperandæ haud alia cer
tior via eſt,q̃ reſtituta in ſuum locum & vigorem religiõe,quæ omnibus
armis efficacius homines liberos continet in officio,eccleſiæ atq; eius capi
ti debitum honorem,reuerentiã & obedientiã diligenter & ſollicite defe=
ramus.Ita & nobis a ſubditis iuſta dei ordinatione ac prouidentia defere
tur viciſſim debita obedientia & reuerẽtia.Et in eccleſiaſtica domo omni
bus ſibi ſubordinatis atq; in eundem finem feliciter tendentibus officijs
& magiſtratibus,vere conſeruabitur vnitas,pax & concordia.

Vera via reſtituẽdæ & conſeruãdæ pacis & vnitatis in domo eccleſiaſtica.

Sed libet hic iterum percontari hominem quid velit, vt illi ſit liberum
pro arbitrio fingere.An nullam eſſe autoritatem in eccleſia, quæ enormi=
ter peccantes reges,imperatores,principes & tyrannice opprimentes ſu=
os ſubditos,poſſit corrigere & punire coactiua quadam potẽtia? Sed nol
le illum hoc XVIII. primæ ſuæ dictionis conteſtatus eſt: præſertim ſi
peccent enormiter, ne ſi omnia ipſis impune liceant, vertantur in tyran=
B nidem,atque adeo beluinam quandam truculentiam. Hoc itaque quan=
do inter nos conuenit etiam illud conueniat neceſſe eſt:prouideri oporte=
re,vt correctio eiuſmodi fiat ſine grauiori nocumento communitatis aut
reipub.cui præſident,corrigendæ.Iam cogitet quilibet a quo aut quibus
velit reges,imperatores & principes qui nullũ ſupra ſe recognoſcunt ma
giſtratum ciuilem,enormiter delinquentes corrigi. Certe a ſubiecta mul=
titudine & ſubditis vtiliter hoc ipſum fieri non poſſe, non ſolum eui=
dens ratio,ſed etiam omnium ab initio regnorum & monarchiarum hi=
ſtoria cõprobat,& ſemper ceſſiſſe infeliciſſime, quoties eiuſmodi aliquid
a multitudine præſumptum aut tentatum eſt. Habet enim princeps ſibi
obæratam & obſequentem in quiduis manum militarem, quam facilli=
me immitteret in multitudinis vt ipſæ diceret ſeditioſæ & rebellis excidi
um.Deinde coertionem ſeu correctionẽ eiuſmodi principis neceſſe eſt or
C dinem iudiciarium præcedere,vt ante accuſetur & conuincatur de crimi
ne,deinde condemnetur legitime.Multa eñ ſuperiorum facta aliter æſti=
mantur a ſubditis,q̃ ad rectam rationem diſcuſſa æſtimari oporteat. Sed
vniuerſitas multitudinis eiuſmodi actibus iudicialibus aduerſus ſuũ prin
cipem neutiquã eſt idonea.Quo enim modo inuito principe ad eiuſmo=
di conuenire poterit? Quomodo eiuſmodi actus iudiciales & coactiuos
ſuper ipſum exercere?

Clarius oſtẽditur, ad quẽ pertineat correctio delinquentium principum in eccleſia.

Subiectam multitudinẽ non eſſe idoneã corrigendis delinquẽtibus ſuis principibus.

Ita equidem eſt,ſine principe aliquo prorſus non poſſe cõmunitatem
aut rempublicam ſubſiſtere:eiuſq; felicitatem ex bonitate principis maxi
ma parte pendere ad commune bonum intendentis præcipue. Attamen
quia homines ſunt etiam principes,etiam in malum procliui vt cæteri,&
licentia,atq; aliquando quodã etiam rerum ita ipſos trahentium ac tranſ=
uerſum rapientium impetu, ſæpenumero deteriores cæteris, & legiti=
mam dominationem haud raro conuertentes in tyrannidem,nec princi=
patũ propterea abolere oportet,nec ſubijcere ſubiectæ multitudini,quod
omnem

Oẽs in eccleſia princi-pes vni ſu-p̃mæ autoritati ſubeſſe.

omnem vigorem ſolueret reipublicæ,ſed omnes vni ſupremæ in eccleſia D
autoritati,quæ ſola legitimam in omnes iuriſdictionem exercens,nullius alterius q̃ vnius dei ſit ſubiecta iudicio. Qua in re nobis q̃ ethnicis longe felicius prouiſum eſt a Chriſto, cum principes omnes noſtri, quatenus membra ſunt & pars Chriſtianæ eccleſiæ, ſubſint etiam eccleſiaſticæ hierarchiæ principi,cui denunciari facile poterunt,qui etiam (vt lege diuina ſunt) facile cogit ſuo eſſe iudicio obnoxios & obedientes, ſi modo nos Chriſtiani ſimus. At ethnicis nullum fere aliud patet remedium aduerſus truculentam tyrannidem ſuorum principum, q̃ ſi ab vno aut altero aliquo generoſo ſpiritu,quemcunq; forte commouerit indignitas & iniuria ſeu priuata ſeu publica,manu in libertatem reſpublica vendicata fuerit: vt pene factum videmus in tyrannicidijs,cum ſuperiori nulli autoritati ſubijciantur,quæ legitimam in illos exercere poſſit autoritatem iudiciariam. Certe in Lateranenſi vniuerſali concilio ſane celeberrimo, quod E
ſub Innocentio tertio celebratum eſt, cuiq; interfuere Hieroſolymitanus & Conſtantinopolitanus patriarchæ, metropolitani LXX. epiſcopi CCCCXII. inferioris ordinis prælati eccleſiaſtici DCCC. regum vero Frãciæ,Hiſpaniæ,Angliæ,Hieruſalem & Cypri oratores. In hoc,inquam, concilio ex omnium patrum,atq; adeo totius concilij ſententia decretum eſt,aut potius ex forma hierarchiæ Chriſtianæ eccleſiæ ita fieri oportere ab omnibus recognitum, vt quoties Chriſtiani orbis principes, qui nullum alium ſupra ſe ſuperiorem recognoſcerent,delinquerent alter in alterum,aut in ſuos ſubditos, correctionem eorum ad Romanum pertinere pontificem. Et hactenus quidem falſitatem opinionis prædictæ, & demonſtrationis qua eandem adſtruere nititur,inefficaciam ſatis ſuperque demonſtrauimus.

Nota recognitionem totius eccleſiæ in Lateranenſi concilio.

An Chriſtus negando regnum ſuum eſſe de hoc mundo, quin & illud vltro oblatum fugiendo recuſandoq; , cum ad hoc interpellaretur, iudicium exercere ſuper diſſidentes fratres, quin potius ſeipſum ſubmittendo iudicio præſidis, interdixerit ſuis huius mundi magiſtratus gerere, iudiciariam autoritatem ſuper alios exercere, ſubiecerit-que ſacerdotium principibus ſeculi. F

CAP. III.

Scripturas facile applicari impiæ cuiuis ſententiæ.

SVpra indicauimus ſcripturas facile trahi quocunque, & velut plumbeam quãdam regulam haud difficulter applicari impiæ cuiuis ſententiæ, contra germanam ſuam ſententiam: niſi quis ipſis inflexibilem illam ſuam rectę earundẽ intelligentiæ amuſſim (quam libro primo demonſtrauimus) adhibeat. Hinc natas tot hæreſes, tot opinionum portenta ex ſcripturis,ſed ſuo, non eccleſiæ catholicæ ſenſu intellectis ab hæreticis.

Itaq; cum ille hoſtis Chriſti eccleſię eius autoritatem oppugnet ex ſcripturis euangelicis & apoſtolicis,earundem primum ex illis ipſis, deinde ex adhibita eiſdem ſua illa amuſſi verus germanusq; ſenſus explicandus eſt, & detrahẽda ouina vellera lupinæ feritati quæ ſub eius latitat,prodendumq; lethale venenum quod propinatur incautis ſub aromate eloquiorum

A orum cœleſtium. Ita enim lethalibus illis ſuis armis exarmata impietas, ſimplicibus obeſſe non poterit.

Conatur ille, vt audiſti, demonſtrare Chriſtũ non veniſſe in mundum dominari hominibus, nec ipſos iudicare coactiuo illo iudicio, neq; etiam principari temporaliter, ſed magis ſubijci principibus ſeculi. In primis ex eo hoc comprobans, quod coram Pontio Pilato Romani principis per Iudęam vicario, ſuum regnum negauerit eſſe de hoc mundo, hoc eſt, non veniſſe regnare temporali dominio, & quomodo regnant mundi principes. Illud ipſum multis prolixe confirmans ſanctorum autoritatibus & ſententijs, quaſi hoc quiſquam negauerit. Qua equidem in re mirari ſatis non poſſumus huius hominis obcæcatæ mentis odio in eccleſiam, impietatem, atque impiam cæcitatem, qua furioſorum more, quicquid inciderit, ſine delectu arripit, vertit in tela, & conijcit in eos, quos inſequi-

B tur. Quid enim obſecro aduerſus nos atque ea quæ adſtruximus facit, quod Chriſtus non venerit regnare temporali dominio? Quis vnquam hoc Chriſtianus affirmauit, quod nemo ignorat & verbo & opere negaſſe Chriſtum? Neque enim venit, vt eſſet præſes prouinciæ, proconſul, prætor, rex, imperator, aut vt eiuſmodi aliquem magiſtratum inter homines gereret. Indignum enim hoc dei filio, vt ob eiuſmodi e ſinu patris deſcendens humanam naturam aſſumeret, & in mundum veniret, quis negat? venit enim vt peccatores ſaluos faceret, vt vniuerſum humanum genus a ſeruitute myſtici illius Pharaonis, e faucibus diaboli, a morte æterna cui erat obnoxium, liberaret ac redimeret, & regni cœleſtis, vnde protoplaſti præuaricatione excideramus, filios, cohæredes, & ciues efficeret, & regnum quoddam aliud hic conſtitueret in terris (hoc eſt, catholicam ſuam eccleſiam) in quo ſibi ſeruientes, perduceremur ad illud cœleſte. Et hoc ipſum, vt profundiſſima ſui humiliatione, vt fame,

Ad quid Chriſtus in mundum venerit.

C ſiti, laboribus, vt acerbiſſima & ignominioſiſſima eius morte fieret, ab æterno diſpoſuit æterna dei ſapientia. Ita nobis conteſtatum faciens, quantum illud qualeque eſſet, propter quod incomprehenſibilis illa maieſtas, ad tam humilia ſe dimitteret, propter quod vix patienda cuiq; ſuſtineret, noſque excitaret a ſomno, atque adeo lethargo quo tenebamur oppreſſi, ad hoc ipſum, vt ad rem maximi momenti, attentos, diligentes, ſollicitosq; redderet, nec illius reſpectu quæcunque huius mundi aut proſpera aut aduerſa, vel tantilli facere doceret. Quid deinde? Non venit Chriſtus vt hic inter nos huius ſeculi more eſſet prætor, conſul, rex, imperator, ergo diſcipulis ſuis omnibus interdixit eiuſmodi magiſtratuum officia? Non venit hic temporaliter regnare aut imperare, nec impedire aut ſibi vendicare huius mundi dominationem, vt Auguſtinus & catholica fides palam confitetur, non priuare mundum ſua illa prouidentia & prælatione, vt Chryſoſtomus, ſed nouum & ſpiritale ſibi regnum conquirere, ſpiritale, inquam, propter bonum videlicet &

Modus aduetus redēptionis noſtræ myſterio conueniens.

Regnum Chriſti catholica eccleſia.

Vv ſalu-

ſalutem ſpiritus, vt regna mundi ſunt propter bona externa & corporis. D
Apocaly. 5. Cuius voce hoc dictum eſt apud Ioannem: Dignus es domine accipere librum & aperire ſignacula eius, quoniam occiſus es & redemiſti nos deo in ſanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione, & feciſti nos deo noſtro regnum & ſacerdotes, & regnabimus ſuper terram. Hoc ipſum tamen ſuum regnum, etiam diligentiſſime conſtituto ordine, ſub vno eius rectore ac paſtore Petro, atq; eius ſucceſſoribus (vt ſupra clariſſime demonſtrauimus) diſpoſuit. In hoc ipſum etiam huius mundi principatus & magiſtratus introduci voluit, & ad regni illius ſui bonum, vtilitatem, finem, oĩa eorum officia ordinari ac dirigi, omnes ſubeſſe eiuſdem a ſe conſtituto paſtori ac præſidi, cui autoritatẽ dedit omnium, qui ad hoc ſuum regnum pertinent, obligatoriam: atq; eidem omnes ſine exceptiõe, magiſtratus, reges & imperatores obedire præcepit, eos tamen qui ſui illius regni vellent eſſe participes, atq; eidem vltro ſe ſubieciſſent. Vltroneos enim & ſpontaneos tantum ſeruos admittit Chriſtus. E

Oẽs principatus et magiſtratus, q in regno Chriſti ſunt ſubeſſe eiuſdẽ paſtori ac præſidi.

Qui enim extra hoc Chriſti regnum permanent, vt non obligantur legibus eiuſdem, & autoritate illa principali, quã gubernatur & in finẽ ſuum dirigitur, ita nec ipſum eius finem poſſunt aſſequi, hoc eſt, ipſum regnum cœleſte. Gens enim & regnum, quod non ſeruierit tibi (vt huic Chriſti regno, hoc eſt, catholicæ eccleſiæ ſub nomine Hieruſalem propheta loquitur) peribit. Non interdixit ſuis huius mundi magiſtratibus, principatibus, imperijs, ſed voluit vt ſeruirent, vt ſubeſſent, non dominarentur ſuæ eccleſiæ, cuius vt pars ſunt & membra quædam præcipua: ita neceſſe eſt, vt eccleſiaſticis legibus pareant, vt ſubſint & obediãt capiti hierarchiæ eccleſiaſticæ, cui mandata eſt totius cura & gubernatio, poſtquã illud Apocalypſis impletum eſt, quod ſeptimus angelus tuba cecinit: Factum eſt, inquit, regnum huius mundi domini & Chriſti eius.

Chriſtũ nõ interdixiſſe ſuis huius mundi principatibus et magiſtratibus, ſed voluiſſe vt ſeruirẽt, nõ dominarentur regno ſuo, hoc eſt, eccleſiæ.

Quod vero dicit ille etiam ipſum Chriſtum non facto ſolum, ſed iure F
ſubfuiſſe iuriſdictioni Pilati, vicarij Cæſaris, quodq; iuſtam ille habuiſſet condemnationis eius cauſam, ſi ſe regem cõfeſſus fuiſſet Iudæorum more huius ſeculi, multa hic falſa congerit, quę tamen ſi darentur, nihil aduerſum nos facerent.

In primis hoc mihi reſpondeat quiſquam, qua autoritate Pilato competijt, non ſolum in Chriſtum, ſed in vnumquemlibet alium e plebe Iudæorum Hieroſolymę, ordinaria illa & legitima iuriſdictionis autoritas. Dices, ex commiſſione Cæſaris Romani imperatoris. Cæſari vero vnde aut qua autoritate, ſeu in Romanam rempublicam, ſeu in Iudæos competijt eiuſmodi iuriſdictionis autoritas? nunquid ex commiſſione legiſlatoris diuini aut humani (vt tu loqueris) hoc eſt, vniuerſitatis eorũ quibus ſuperintendebat eiuſmodi autoritas? Sed iure belli inquies. Ad hoc enim neceſſe eſt vt confugias, cum certum ſit ipſos vi & armis, cũ nihil ad ipſos pertineret, antea proſcriptis & interfectis optimatibus ciuiũ, id ſibi

Pilato aut Romanis, nõ ſolũ non in Chriſtũ, ſed nec in vllos Iudæos cõpetijſſe iuriſdictionis autoritatem legitimam.

vſurâ-

A vſurpaſſe in inuitos. Nihil ne igitur intereſt, iuſto ne, an iniuſto bello quis quem deuicerit, vt in legitimam ſeruitutem redigat? Si nihil, ergo vniuerſum hoc ius in armis eſt, in vi, vſurpatione & potentia. Si iuſto tãtum bello deuicti ſubijciuntur victoribus, quis hic iudex iuſti & iniuſti erit? Et quæ tandem Cæſari in Romanam rempub. cui erat ſubditus, iuſta belli cauſa eſſe potuit? quæ in cõciues, viros optimos & ſe meliores? quæ vt in rempub. conuerteret, ſibi tanquam ciui credita arma reipublicæ? vt conciues ſuos interimeret, proſcriberet, & ſui ſeruituti ſubijceret? Vt tamen hic quiſquam fingat Cęſaribus quacunq; ratione legitimam autoritatem competijſſe in Romanam rempub. certum tamen eſt, nec illis, nec Romanæ reipub. legitimam vllam autoritatem competijſſe in regnum Iudæorum, in quod diſſidentibus inter ſe Ariſtobulo & Hircano Alexandri pontificis & legitimi Iudæorum regis filijs, de principatu & imperio cõtra ius, fas, & publicam fidem Pompeius Romani populi nomine, per

Pompeium populi Ro. nomine cõtra ius, fas & publicã fidẽ occupaſſe Iudæorũ regnũ.

B eam occaſionem ſe perfide ingeſſit, Iudæamque cum exercitu ingreſſus, Hieroſolymam cepit, templum domini prophanauit, & ad ſancta ſanctorum, quo non niſi ſummis ſacerdotibus ſemel in anno ſecundum legem patebat aditus, temerarius prophanator acceſſit, confirmatoque Hircani pontificatu regnum ſibi, hoc eſt, Romano populo vſurpauit, & in poteſtatem eorum redegit, fecitq; tributariũ, quod ad illos Alexandri filios legitimo iure ex ſucceſſione ſpectaſſe, docet ſacra Machabæorum hiſtoria. Ipſis ſiquidem Machabęis & eorum ſucceſſoribus in Simone lege perpetua, ex communi tam ſacerdotum, q̃ vniuerſi populi Iudæorum conſenſu & decreto delatum fuiſſe vna cum ſummo ſacerdotio, etiam regni ipſius Iudaici ſceptra & gubernacula, donec, inquit, ſurgat propheta fidelis, & vt ſit ſuper eos dux, & vt cura eſſet illi pro ſanctis, & vt conſtitueret prępoſitos ſuper opera eorũ, & ſuper regionẽ, & ſuper arma, & ſuper pręſidia, vtq; illi obediatur ab omnibus & ſcribant in nomine eius omes conſcriptiones in regione, & vt operiatur purpura & auro. Et ne liceat vlli ex populo aut ex ſacerdotibus irritũ facere aliquod horũ, & contradicere his quæ ab eo dicuntur, aut conuocare conuentum in regione ſine ipſo, & veſtiri purpura, & vti fibula aurea. Qui autem fecerit extra hæc, aut irritum fecerit aliquod horum, reus erit. Et complacuit omni populo ſtatuere Simonem & facere ſecundum verba iſta. Et ſuſcepit Simon & placuit ei, vt ſummo ſacerdotio fungeretur, & eſſet dux & princeps gentis Iudæorum & ſacerdotum, & præeſſet omnibus. Et ſcripturam iſtam duxerunt ponere in tabulis æreis, & ponere eas in peribolo ſanctorum, in loco celebri, exemplum autem eorum ponere in ærario, vt haberet Simon & filij eius. Hactenus ſacra Machabæorum hiſtoria. Vides itaque vt legitimo iure (ſi quod vnquam regnum cuiquam) pertinuerit regnum illud Iudæorum ad Machabęi filios, Simonem & eius ſucceſſores. Quod cum non ſolum nihil ad ſe pertinens, nõ ſolum nulla ab eodem laceſſiti iniuria,

Regnũ Iudæorũ legitimo iure ꝑtinuiſſe ad Machabæi filios.

1. Mach. 14

C

ſed etiam contra fidem publicã,& amicitię ac ſocietatis fœdera quæ cum D
eodem Simone,& ante cum Ionatha & Iuda eius fratribus, tabulis æreis perſcripta,& miſſa Hieroſolymam,in loco celebri conſtituẽda, & in publicæ fidei teſtimonium in perpetuũ conſeruanda ſancte percuſſerant, ſibi vi & armis vſurpauerunt,quale ius belli hic quiſquam poteſt fingere, in euidentiſſima iniuria & perfidia?

Chriſtũ etiam vt hominẽ fuiſſe regẽ regũ & dñm dominãtium, nec vllius iurisdict. ○l ſubfuiſſe legitime.
Apocal.19

Sed vt daremus Pilato legitimo iure tunc competijſſe per Iudæam aut in Hieruſalem ordinariam iurisdictionis illam,quam ſibi vſurpabat, autoritatem ex commiſſione Cæſaris, quod Chriſtus illi de iure fuiſſet ſubditus, nequaquam verum eſt. Cum enim Chriſtum audis, deum audis & hominem, in cuius veſtimento & fœmore ſcriptum eſt: Rex regum, dominus dominantium. Et quod veſtimentum eius, q̃ humanitas, ſub qua tegebatur diuinitas? quæ & ipſa fœmoris eius nomine ſignificatur, vt aſſumpta & nata ex vtero virginis, & veluti inferior quædam indigniorq́ pars Chriſti. Ex quo clare conſtat, Chriſtum etiam vt E
hominem, vere fuiſſe regem regum & dominum dominãtium, ſeu principem (vt idem etiam Ioannes dicit) regum terræ. Quo igitur iure hic Pilati autoritati & iurisdictioni ſubiectus eſſe potuit? Subiectus quidem illi fuit, ſed quia voluit, non quia debuit. Quanquam quod negamus de Chriſto, nequaquam diffiteremur de apoſtolis eius, eorumq́ ſucceſſoribus epiſcopis cæteriſq́ ſacerdotibus, atq́ adeo de capite aut præſide eccleſiaſticæ hierarchiæ Petro. Hos enim tibi facile concederemus iure ſubiectos fuiſſe legitimę autoritati ciuili in his, in quibus degebant, ciuitatibus, regnis aut ciuilibus communitatibus, quandiu eiuſmodi communitates, respublicæ, regna, imperia, cum vniuerſa ſua ciuili autoritate huic Chriſti regno ſeſe nondum ſubiecerant. Quemadmodum etiam modo Chriſtianus, ſeu presbyter, ſeu epiſcopus, inter ethnicos viuens, nullo iure a ciuili iure & ſeculari cui illi ſubiacerent autoritate & iurisdictione F
exemptus foret quin potius ſubeſſe illi & obedire teneretur, quando poſſet ſine pietatis præiudicio quemadmodum cæteri.

Apoſtolos atque adeo Petrũ ſubfuiſſe legitimis magiſtratibus cõmunitatũ ciuiliũ ac regnorũ, in q̃bus degebãt, nondũ Chriſtianorum.

At quæ regna & imperia iam Chriſti regno ſeruiunt, illorũ reges & imperatores ipſius Chriſti vicario eiuſdem regni rectori & præſidi, obediẽtiam & ſubiectionem debent, non vice verſa, illius iudicio ſubijci, non illum iudicare ſecundum leges Chriſti & eccleſiæ ſua exercere officia, non vero eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi leges præſcribere. Quod vero dicit Pilatum iuſtam habiturum fuiſſe cauſam animaduertendi in Chriſtum, ſi Iudæorum regem ſe confeſſus fuiſſet, patet ex prædictis eſſe falſiſſimum. Cum nec Pilato nec Cæſare vllum legitimum ius in regnum Iudæorum competierit, ſed ſi cuiquam, maxime competijt Chriſto, qui erat finis & ſacerdotij illius veteris & legis & regni vniuerſi, quem ſemper expectauerant ſibi regem fore in lege promiſſum. Quare, vt ſupra audiuiſti, Simonem illum Machabæum & eius filios, ſacerdotes vna cum optimatibus & populo, communi

At regnorũ, q̃ iã Chriſti regno ſeruiunt, magiſtratus oẽs ſubeẽ Chriſti vicario, non vice verſa.

A muni decreto,lege perpetua ſibi conſtituerunt principes: donec,inquiũt, ſurgat propheta fidelis. Vides omnium Iudæorum votis & expectatione ſemper expectatum Chriſtum & Meſſiam in lege promiſſum,regem ſibi fore. Nam ad eius vſq; aduentũ Simoni atq; eius poſteritati regnum ſtabilierunt,quod illi aduentanti legitimo iure deberi ſignificauerunt,velut expreſſe proteſtantes in eius præiudicium & iniuriam nihil ſe velle facere. Quanquam ille terrenum hoc vnius Iudææ regnum contempſerit, ſed aliud regnum ſuſcitare venerit,cui ſeruire deberent huius mundi regna vniuerſa,ſi modo ab æterna internitione ſaluari cuperent.

Itaq; quod adducitur ex Ioanne,Chriſtũ aufugiſſe cum cognoſceret vẽturos Iudæos,qui ſe vel inuitum ſibi regem cõſtituerent,nihil ſane mirandũ eſt,cum peragendo,ad quod vnum venerat, humanæ redemptionis myſterio id non congrueret. Quãdoquidem in ſanguine illius agni B immaculati illud perficiendum teſtabantur & ab initio ante legem & in lege inſtituta ſacrificia & prophetarum oracula. *Cur Chriſtus aufugerit cognoſcens vẽturos Iudęos, vt ſe vel inuitũ ſibi regem conſtituerent.*

Quod vero ex Chryſoſtomi ſententia vult,illic Chriſtũ facto ſuo nos docuiſſe mundanas dignitates contẽnere,mihi non diſplicet. Nihil enim Chriſtiano magnifaciendum eſt,niſi quod Chriſto regi ſuo ipſum conciliat,niſi quod animæ noſtræ æternam operatur ſalutem, quod ad regnum illud cœleſte nos perducit. Et reuera vbi ad rectæ rationis trutinam expenditur infelix iſta principum huius mundi felicitas, nihil in eorum ſtatu vel ethnicus homo inueniet,quod magnopere ambiendum & expetendum ſit. Id quod re ipſa coacti ſemper confeſſi ſunt omnes,quibus aliquid ſanæ mentis fuit ſub ipſo onere ac pondere adeptorum iam ,quos ante mirabantur & maximopere ambierant, eiuſmodi magiſtratuum. Tamen ſi quis principatum deſideret ad Chriſtum atq; eius gloriam reſpiciens, vt eius, non ſuum regnum dilatet & amplicet, C vt publicam & ſubditorum tantum , non ſuam vtilitatem quærat in regno & imperio, qui,inquam , eiuſmodi intentione epiſcopatum deſiderat aut imperium (vt dicam cum Apoſtolo) bonum opus deſiderat, nec male facit: ſi tamen ante expenderit, num tanto oneri ſufficiat, ſi talis ſit qui digne imperare poſſit aut præeſſe. Oportet enim epiſcopum,inquit ille, irreprehenſibilem eſſe, & quæ ſequuntur reliqua. Sed hæc nihil aduerſum nos faciũt. Non tollunt autoritatẽ ſacroſancti magiſtratus,quem Chriſtus in hoc ſuo regno in Petro inſtituit,nec dant eccleſiæ filijs, illi rebellandi aut inobediendi licentiã,cui tantum ſubiecti non ſunt qui ad eccleſiam non pertinent,ſed ſimul nec finem aſſequuntur ſocietatis eccleſiaſticæ,animarũ videlicet ſuarũ ſalutẽ, vt nulli optanda ſit eiuſmodi libertas. Nec debet qui ſacroſanctũ illum magiſtratũ gerit in eccleſia,ſuã autoritatẽ negligere,ſed in aliorũ exemplum vindicare contumacẽ omnem inobedientiam,eccleſiaſtici huius corporis mẽbra vniuerſa diligenter in officio cõtinere,& q̃ iam vergunt in euidentẽ totius perniciẽ,ab eodẽ reſcindere.

Conteptus mundanarũ dignitatum vere Chriſtiani eſt.

Infelix principũ mundi felicitas.

Deſiderare epiſcopatũ aut principatũ q̃ pacto Chriſtianis liceat.

Cur Chriſtus recuſarit eſſe iudex inter fratres ſup. partienda hæreditate.

Aeque nihil nobis aduerſatur, quod interpellanti de turba cuidam, vt D
fratri ſuo diceret ſecum hæreditatem diuidere, reſpondit Chriſtus: O ho
mo quis me conſtituit iudicem & diuiſorem ſuper vos? Nã & ipſe Mar
ſilius, quamuis præter ſuam intentionem, rectam eius intelligentiam con-
tinuo ſubiunxit. Quaſi, inquit, diceret: Non ad hoc veni, non ad hoc miſ-
ſus ſum, vt ciuiles lites iudicio dirimam, ſed vt humanum genus mea obe
dientia, humilitate, paſſionis ignominia, & morte turpiſſima redimam,
vt omnium dolores in me perferam, pro omnibus iniquitatibus vnus
ego ſatisfaciam. Deinde, quo pacto ſibi vſurpaſſet Chriſtus illam præcipi
endi autoritatem ſuper eos, qui ad ſuum regnum nondum pertinebant,
qui ſibi nondum erant ſubiecti & ſubditi? Per hoc tamen conſtituto iam

Sed nihil hoc præiudicare autoritati eccleſiaſticæ.

ſuo regno noluit ſuis in eo vicarijs, eccleſiaſticę hierarchię præfectis inter-
dictam autoritatem præcipiendi eccleſiæ filijs, ſi qui ob diuidendam aut
hæreditatem, aut quãcunq; rem aliam inter ſe diſſiderent & turbarẽt pa- E
cem eccleſiaſticam, vt ſuo iudicio ad rationem iuſtitiæ controuerſiam in-
ter ſe componerent, præſertim quando nullam ſupra ſe poteſtatem ciui-

Epilogus.

lem recognoſcerent. Atq; hactenus quidem, quod Chriſtus regnum ſu-
um non eſſe huius mundi affirmando, ipſumq; vltro oblatum fugiendo
recuſandoq; iudicium exercere ſuper diſſidentes fratres, ſed ſeipſum ſub
mittendo iudicio præſidis, nec diſcipulis ſuis huius mũdi regnis aut ma-
giſtratibus interdixerit, nec iudiciariam ſuper alios autoritatem exercere,
nec ſacerdotes ſuos ſubiecerit principibus ſecularibus qui in eccleſia ſunt,
quin contra potius illos omnes ſubiecerit ſummo ſacerdoti eccleſiaſticæ
hierarchiæ præſidi, ſatis a nobis explicatum eſt.

Rationibus reſpondere, quibus nititur demonſtrare, Chriſtum tam opere q̃ ſermone docuiſſe vniuerſos, æque ſacerdotes ac laicos, realiter & perſonaliter ſubijci debere coactiuo iudicio principum ſecularium. CAP. IIII.

HIC rurſus te oro Chriſtiane lector, vt videas q̃ nihil videat im-
pietas. Quandoquidem Chriſti ſacerdotes vniuerſumq; eccle F
ſiaſticæ hierarchiæ ordinem, atq; adeo totius eccleſiæ rectorem
& principem, ſubiectos ſecularibus principibus, qui in eccleſia ſunt, hoc
eſt, paſtorem ouibus & caput membris aduerſus omnem rerum ordi-
nem & naturam clariſſime demonſtratum vult ex reſponſione Chriſti

Ex illo Chriſti reſpõſo: Reddite q̃ ſunt Cæſaris, &c. non cõſequi, ſacerdotes in vllo ſubeſſe Cæſari.

ad Iudæorum interrogationem, num cenſum liceret dare Cæſari dicen-
tis: Reddite ergo quæ ſunt Cęſaris, Cæſari, & quę ſunt dei, deo. Cum ego
contra his verbis nihil oneris, nihil tributi pendendum Cæſari ſuis fideli-
bus, ſeu laicis, ſeu diuino ſpecialiter mancipatis cultui impoſuiſſe Chri-
ſtum, nihil agnouiſſe autoritatis Cæſari, in quenq̃ ex ipſis Chriſti verbis,
contextuq; euangelicæ hiſtoriæ dicam eſſe clariſſimum. Quod vt intelli-
gas, primum hoc volo tecũ perpendas, ſubdole Chriſtum interrogatũ a
Iudæis, non quidẽ an tenerentur, ſed an liceret cenſum dare Cæſari. Aliud
nanq; eſt obligari ad dandum, aliud licite dare, aliud præterea licite acci-
pere. At illi interrogabant, non an obligarentur ad dandũ, nõ an ille etiam

A vltro datum licite acciperet, ſed an ipſis dare liceret. Struebant autem illi in interrogatione inſidias, adhibitis vna ſecũ militibus præſidis, vt quicquid reſpondiſſet, haberent vnde conflarent calumniam. Si annuiſſet licere, hoc ipſo derogaſſent famæ eius apud populum, qui inuitus & vi coactus ſeruiebat Romanis: quaſi ipſe in hoc adularetur vſurpato in eos cõtra ius, fas & leges, Romanorum principatui, nec propter eius metum auderet libere veritatem docere: ſin negaſſet, hoc manu vindicaſſent milites, & comprehenſum tradidiſſent præſidi, tanquam contradicentẽ poteſtati Cæſaris. Quare & cum tali ipſum præfatione adoriebantur: Magiſter, ſcimus quia verax es, & viam dei in veritate doces, & non eſt tibi cura de aliquo, non enim reſpicis perſonam hominum, dic ergo nobis quid tibi videtur: Licet cenſum dare Cæſari, an non? Quorum dolos & inſidias intelligens Christus, & cauta reſpõſione eludens, nec affirmauit licere
B vt darent tributum Cæſari, nec negauit, ſed quæſita illis reſpondendi anſa ab oſtenſo ſibi denario habente imaginem & inſcriptionem Cæſaris: Reddite ergo, inquit, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ dei, deo. Non dixit, vt dare deberent tributum Cæſari, neque vt dare liceret. Sed reddite, inquit, illi quod ſuum eſt. Quaſi diceret: Si quid ab illo accipitis, æquum eſt, vt quid eidem viciſſim reddatis. Sed ex hoc minime infertur, ſacerdotes omnes & epiſcopos, in realibus (vt ille loquitur) eſſe ſubiectos autoritati Cæſaris, hoc eſt, ex bonis ſuis illi obligari ad perſoluendum tributum. Non enim loquitur fidelibus ſuis, & regni ſui ciuibus, ſed prophanis illis, ac inſidiatoribus Iudæis. Nec tamen illos ipſos ad tributum Cæſari perſoluendum dixit teneri, imo nec quod licite illi tributa perſoluerent, quod ipſum nec voluit negare aperte, ſed ita reſpondit, perinde ac ſi diceret: Si quid accipitis a Cæſare, reddite illi viciſſim quod ſuum eſt.
C Quod ſi non ſolum illos Iudæos, ſed etiam ſuos omnes, tam ſacerdotes, q̃ laicos voluiſſet eſſe obligatos ad perſoluenda tributa Cæſari, nũquid dubitaſſet ſimpliciter affirmare, non ſolum licere ipſis (de quo tantum interrogabant) perſoluere tributum Cæſari, imo ad hoc ipſum illos obligari, nec illos tantum, ſed & cæteros vniuerſos. Et quæ ſalus erit Italis, Gallis, Hiſpanis, Britannis, qui tot annorum centurijs nullum tributum perſoluerunt Cæſari, ſi Chriſtus omnes ſuos illis verbis obligatos voluit tributum dare Cæſari? Sed per Cæſarem, inquis, omnem legitimam huius ſeculi ciuilem poteſtatem Chriſtus intelligit. Imo non ſic intellexiſſe, clariſſime indicat præcedens, cui reſpondet, interrogatio, quæ non de qualibet ſuperiori legitima poteſtate interrogat. Ita enim non fuiſſet dubia quæſtio. Neque enim hoc interrogabant, an patres eorum legitimis ſuis regibus licite tributa perſoluerint, ſed an ipſis liceret tributum dare Cæſari, principi extero, & qui contra ius, fas & leges, vi & armis, ſibi ſuper illos vendicaſſet dominium.

Quod vero ille colligit ex verbis Chryſoſtomi, oẽs teneri in omnibus

ſubeſſe Cęſari,modo pietati nõ repugnẽt. Primum,vt ita ſenſiſſet Chryſoſtomus,nullũ faceret nobis contra ſentientibus præiudicium,cum vnius Chryſoſtomi ſententia non ſit certum & infallibile indubiæ veritatis demonſtrandæ principium. Quãdiu enim vnumquemlibet hominem audio ei,quæ mihi videtur,veritati contradicere,fidenter illi oppono vocem propheticam:Omnis homo mendax. At cum canonicam ſcripturam,aut communem eccleſiæ ſententiam,non ita.Nam & columnam,& robur firmamentumq; veritatis,illam prædicat Apoſtolus. D

Chryſoſtomi verba quomodo ſane intelligenda ſint.

Deinde etiã ab ipſius Chryſoſtomi ſententia longiſſime abeſt, quod ille ex verbis eius colligit. Tu autem,inquit ille,cum audieris:Redde quæ ſunt Cæſaris,Cæſari:illa ſcito eum dicere ſolum,quę in nullo pietati præiudicant. Quia ſi aliquid tale fuerit,non adhuc Cæſaris eſt, ſed diaboli tributum. Primum his tantum illum loqui indubitatum eſt, qui Cæſari legitimo iure ſubiacent. Conſtat autem,& illo tempore fuiſſe, & nunc eſſe plurimos,qui Cæſari nullo iure ſubiacent. Deinde hoc tantum dicit,Cæſari præcipienti aliquid pietati præiudicans, a ſuis ſubditis in hoc obedientiam non deberi. Cum enim audis:Redde quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: hoc ſcito,inquit,dicere eum ſolum,quæ in nullo pietati præiudicãt. Non tamen per hoc affirmat in omnibus illi obediẽtiam deberi ab omnibus, quæ pietati non præiudicant,ſed quæ præcipit ſibi ſubditis:deinde, quæ ſecundum limites autoritatis ſuæ præcipit, quos ſi quando tranſgrederetur,obedire illi non tenerentur nec ſubditi,etiã ſi poſſent ſine pietatis præiudicio. Nunc vero ita res habet,vt eccleſiaſticæ hierarchię præſules,non ſubſint,ſed præſint Chriſtianis omnibus,principibus,regibus & imperatoribus,nec illi his,ſed hi illis obedientiam debeant. E

Qui & in quibus obediẽtiam debeant Cęſari.

Ad obiectionẽ ex verbis Ambroſij.

Nec rurſus nobis aduerſatur diui Ambroſij inducta per illum ſententia dicentis: Soluimus quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt dei, deo. Tributum Cæſaris eſt? petit imperator tributum? ſcilicet nõ negatur,agri eccleſiæ ſoluunt tributum. Hoc enim in verbis Ambroſij inductis diligenter obſeruandum eſt,quod non enunciatiue, ſed interrogatiue loquatur. Tributum Cęſaris eſt? Imperator tributum petit? Memor enim erat vir ſanctiſſimus hac in re,atq; in eo eccleſię ſtatu,exempli Chriſti,qui quamuis nihil deberet Cæſari,tamen ne ſcandalum concitaret, iuſſit Petro pro ſe & ipſo exactoribus tributi ſtaterem perſoluere. Nondum tunc fidei iugo & eccleſiæ prorſus colla ſubmiſerant reges mundi & principes, nondum ſeruierunt regno Chriſti. Quin potius omnibus imperij viribus illud ipſum frequenter perſecuti ſunt. Impijſſimus ille Valens imperator, eo tempore,toto orbe orthodoxos grauiſſime inſectatus eſt. Iuſtina Auguſta Arriana impietate infecta, vrgebat illum ipſum beatiſſimum Ambroſium,vt aliquot hæreticis baſilicas traderet. Tunc itaque merito dixit ſanctus epiſcopus:Si imperator tributum petat, accipiat etiã ab agris eccleſiæ, non negamus ſoluere. Quandoquidem id poſſumus ſine pietatis præ- F

tis præ-

A tis præiudicio. Nec tributum ſolum petenti, ſe minime negaturũ reſpondit, imo inquit, ſi vult me rapere ad mortem, occurram.

At eccleſias & baſilicas tradere non putauit ſe poſſe ſine pietatis præiudicio. Itaq; vbi iam imperatores & reges, eccleſiæ vltro ſeruiunt, vltro volenteſq; ſe ſubmiſerunt, alia ratio, alia conditio eſt. Nec iam debent ipſi agris eccleſiæ tributum imperare, ſed eorundem potius libertatem tueri, præſertim cum hoc ita exigere omnem rationem, æquitatẽ & iuſtitiam intelligentes religioſi & ſapiẽtiſſimi principes, etiam publicis legibus ſanxierunt libertatẽ atq; im munitatem bonis ac prædijs eorũ, qui diuino cultui ſpecialiter mancipati ſunt. In hoc itaq; eccleſiæ ſtatu, maluerũt ſanctiſſimi pontifices etiam vitam Chriſto impendere, q̃ eccleſiaſticam hanc libertatem impiorum regum ſeruituti rurſus ſubijcere. Quorum exemplum S. Thomas Cantuarienſis epiſcopus & martyr ſeipſum exhibuit.

B Quod vero ad eandem impietatem confirmandam adducit exemplum Chriſti, qui publicanis tributorum exactoribus non negauit ſoluere, ſed iuſſit Petro, vt etiam pro ſe atq; ipſo quantum exigebant, perſolueret: addens, potuiſſe (ſi putaſſet inconueniens ſuos in regno ſuo vicarios, ſacerdotes & epiſcopos, huius ſeculi principibus tributa perſoluere) malum hoc exemplum in ſeipſo non edere, vt omnipotens æterni patris infinita ſapientia. Quin potius voluiſſe contrarium ſuo nos exemplo docere, ne ſibi indignum putaret diſcipulus, quod vidiſſet magiſtrum facere. Dicimus non infirmari, ſed confirmari, dicto Chriſti exemplo & verbis noſtram ſententiam. Nam prius, q̃ committeret Petro, vt pro ſe & ipſo exactum tributum ſolueret, ipſum docuit & inſtruxit quod iure ad eius ſolutionem non tenerentur, dicens: Quid tibi videtur Simon, reges terræ a quibus accipiunt tributum vel cenſum? a filijs ſuis, an ab alienis? Illi vero reſpondenti, ab alienis, dixit Ieſus: Ergo liberi ſunt filij, vt autẽ non ſcan

Nõ infirmari, ſed confirmari potius libertatem eccleſiaſticã ex Chriſti verbis & exẽplo, quibus pręcepit Petro pro ſe et ipſo tributum ſoluere.

C dalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & cum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle: & aperto ore eius inuenies ſtaterem, illum ſumens, da eis pro me & te. Quæ Chriſti verba plena alioqui & fœcunda myſterijs, quod ad rem præſentem attinet, clariſſime indicant, & Chriſtum & Petrum a tributo præſtando ipſo iure fuiſſe liberos, tamen exactum pro tempore ſoluendum ad vitanda ſcandala. Ne, inquit, ſcandalizemus eos, ſignificans, alioqui non ſe ſoluturum ceſſante ſcandalo. Quod ſane intelligens Origenes: Conſequens autem eſt, inquit, intelligere ex verbis Chriſti, quod quoties exurgunt quidam, qui per iniuſtitiam tollunt noſtra terrena, tranſmiſſi a regibus terræ, vt exigant a nobis velut quæ ipſorum ſunt, ſuo quidem exemplo prohibet dominus aliquod ſcandalum fieri, etiam eiuſmodi hominibus, ſiue ne amplius peccent, ſiue vt ſaluẽtur, filius enim dei, qui nullum opus fecit ſeruile, quaſi habens formam ſerui, quam propter hominem ſuſcepit, tributũ & cenſum dedit. Vides vnum hoc ſuo exemplo nos docuiſſe Chriſtum, vt iniuſte auferentibus noſtra

Origenes.

(quod

(quod a regibus huius ſeculi dicit fieri, cum a nobis quaſi ſuũ tributum exigunt) non reſiſtamus ad cauendum grauius ſcandalum, etiam in illis, quamuis iniquis & iniuſtis, vt noſtra humilitate & patientia prouocati, conuertantur ad Chriſtum & ſaluentur: aut ſaltem, ne noſtra denegatione irritati grauius peccent. Qualiter & illa eius præcepta intelligẽda ſunt, de non reſiſtendo malo, & de relinquendo & pallio ei, qui aufert tunicã, & de præbenda & altera maxilla ei, qui alteri infligit alapam. D

Non conſequi: Chriſtus permiſit Pilato exercere in ſemet ipſo imperium, ergo oẽs Chriſti diſcipuli ſubſunt mero imperio ſecularium principũ.

Quod inſuper ex eo demonſtraſſe exiſtimat, omnes Chriſti diſcipulos, ſeu laicos, ſeu ſacerdotes & epiſcopos, ſubeſſe etiã in perſonis ſuis mero imperio ſecularium principum, quod Chriſtus eidem ſubiectus fuerit, hoc ipſum comprobans, quia ſe capi permiſerit, duci ad Pilati prætorium, & per ipſum demum iudicari, et condẽnari crucis ſupplicio: quod, inquit, nequaquam permiſiſſet, ſi ſacerdotes ſuos ſubijci principibus huius ſeculi, & iudicari per ipſos, inconueniens putaſſet. Mirari hic cogor argumentationum, & collectionum iſtiuſmodi vim & efficaciã, dignam Hercle tanto, quem ſe facit & vbiꝗ præfert, dialectico. E

Quod enim non ſolum Chriſtus autoritati & iuriſdictioni Pilati iure ſubiectus non fuerit, imo quod nec in vnumquemlibet ex infima plebe Iudæorum legitimam vllam autoritatem habuerit, ſed mera vi, mera iniuria, & iniuſtiſſime vſurpatam & tyrãnicam, ſatis ſuperꝗ a nobis demonſtratum exiſtimo. At hoc myſterio noſtræ redemptionis congruere viſum eſt æternæ dei ſapientię, vt agnus ille immaculatus & innocens, ab omnibus affectus iniurijs, ſaturatus opprobrijs & contumelijs, iniuſtiſſimam mortem, ab iniuſtis & peccatoribus iniuſtiſſime ſibi illatã, patienter & libenter ferendo, pro omnium noſtrum, quibus diuinam quotidie maieſtatem irritamus, offenſis ſatisfaceret. Nec tamen quia ſe paſſus eſt iniuſte capi, affligi, condemnari, & crucifigi ab iniuſtis & impijs, ideo probauit illos iure hoc feciſſe & legitime, nec exemplũ reliquit principibus ſeculi, vt in ſeruos ſuos & ſacerdotes hoc ipſum illis liceret. Quin potius illa ferendo, & ſibi nomen, quod eſt ſuper omne nomen meruit, & eccleſiæ ſuæ, vt eidem ſeruirent deinceps reges & principes, quemadmodum iam ſeruiſſe mille atꝗ eo amplius annos conſpicimus, vtꝗ filij eorum, qui ipſam humiliarunt ab initio, nunc curui veniant adorare veſtigia pedum eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidum. F

Quomodo intelligẽda illa Chriſti verba ad Pilatum: Non haberes in me poteſtatẽ, &c.

Nec quicquam nobis aduerſatur, quod Pilato iactanti ſuam in Chriſtum poteſtatem ipſe reſponderit nullam illum in ſe poteſtatem habiturum fuiſſe, niſi ipſi datum eſſet deſuper. Siquidem illis verbis hoc ipſum ſignificare volebat Pilato, quod etiã dixerat ſe cõprehendentibus: Quaſi ad latronem, inquit, exiſtis cum gladijs & fuſtibus? Cum quotidie vobiſ cum fuerim docens in templo, non extendiſtis manus in me: ſed hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. Quaſi diceret: Ante poteſtatem non habuiſtis, ꝗuis velletis, quamuis cuperetis: ſed permiſſum vobis non fuit

a me

A a me & patre. Nunc vobis, veſtroq; arbitrio derelicti eſtis, nunc eſt hora
veſtra & poteſtas, ſed mala, diabolica & tenebrarum: qua tamen vti non
poſſetis, niſi vellem, niſi vobis permiſſum eſſet deſuper. Nam Pilato nul-
lam diuinitus datã legitimam iuriſdictionis autoritatẽ, non ſolum ſuper
Chriſtũ, ſed nec ſuper infimũ ex plebe Iudęorũ, ſupra clariſſimũ fecimus.

Sed non negauit, inquit, Chriſtus Pilato poteſtatẽ ipſum iudicãdi, nec *Cauilli remotio.*
dixit ipſum de facto, cum de iure non haberet, eam ſibi vſurpaſſe: ſed con
feſſus eſt eandem ipſi datam cœlitus. Siquidem & Auguſtinus: Diſca-
mus ergo, inquit, quod dixit, quod & per Apoſtolum docuit, quia non
eſt poteſtas niſi a deo. Et diuus Bernardus in epiſtola quadam ad Seno-
nenſem archiepiſcopũ: Cum, inquit, Romani præſidis poteſtatem Chri-
ſtus ſuper ſe quoq; fateatur cœlitus ordinatam, &c. Certe vt multa repli-
caret Chriſtus aduerſus Pilati autoritatẽ, non cõueniebat modo peragen
B di noſtræ damnationis myſterij, qui ab æterno præordinatus, lõge quo-
que ante prophetarum expreſſus & prædictus erat oraculis. Tanq̃ ouis,
inquit ille, ad occiſionem ductus eſt, & quaſi agnus coram tondẽte ſe ob-
mutuit. Cum iniuſtiſſime tractatus eſſet Chriſtus a Pilato, iuſſu eius cru-
deliſſime flagellatus, ſpinis coronatus, ludibrio habitus, & cum purpura
& arundine deſpectim productus in conſpectũ populi, vt eius in ipſum
furori & crudelitati ſatisfaceret vel ad ſacietatem: nec tamen nullius faci-
noris reum, nullius mali conuictum, auderet ad petitionem eorum adiu-
dicare mortis ſupplicio, Romanis legibus prohibentibus: nec minus illi
clamare perſiſterent, vt adiudicaretur morti, dicentes legem ſe habere, ſe-
cundum quã reus eſſet mortis, eo q; dei ſe feciſſet filium: Audiens Pilatus,
inquit euangeliſta, hos ſermones magis timuit. Iam ſibi dictabat ratio, &
ſua ipſius conſcientia, q̃ indigne tractaſſet innocentem, etiam ipſius teſti-
monio, ad libidinem & appetitum furẽtis populi. Vt autem audiuit de
C dei filio, magis timuit, ſecum reputans, & miræ, quæ de illo ſubinde audi-
erat, & ſtupendam eius ac plusq̃ humanam ad illatas ſibi iniurias patien-
tiam. Reductum itaq; in prætorium, interrogat vnde eſſet, ſcire deſide-
rans, humanam ne an diuinam haberet originem. At nihil illi reſpõden-
te ad hæc Chriſto, velut cum faſtu replicans: Mihi non loqueris? Neſcis
quia poteſtatem habeo crucifigere te, & poteſtatem habeo dimittere te?
Hic pius dñs reſpondit, quod toties ante cõteſtatus fuerat, ſe pati quia vo
luit, non quia ille huiuſmodi in ſe poteſtatẽ haberet. Non haberes, inquit,
Pilate quam iactas in me poteſtatẽ, niſi vellem, niſi a me & patre ea ipſa ti
bi permitteretur, niſi deſuper cõcederetur vt poſſes vti poteſtate tua, ſed
diabolica & tenebrarum, niſi tibi datum eſſet deſuper. Deinde velut obli
que reſpondens ad id, quod illius cruciabat animum, & quæ illi fuit cau-
ſa interrogandi vnde eſſet, ne forte tantum criminis & crudelitatis com-
miſiſſet, non ſolum in innocentem, ſed etiam in dei filium.

Propterea, inquit, qui me tradidit tibi, maius peccatũ habet, perinde ac
ſi dice-

ſi diceret: Tu quidem recte tibi cõſcius es grauiſſimi in me perpetrati ſce D
leris:tamen quia non odio,ſed timore, hinc tumultuantis & ſurentis populi,inde vero Cæſaris hæc in me commiſiſti,minus peccaſti, q̃ qui me tibi tradidit populus,qui ex odio & malignitate,nõ timore peccauit. Hæc eſt germana & natiua dictorum Chriſti verborum planaq; intelligẽtia, nihil habens contortum aut diſſonum.

Ad obiectiõnẽ ex Auguſtino & Bernardo.

Quod vero Auguſtinus & Bernardus illa ipſa verba Chriſti ſuæ alicubi intentioni accommodant ac ſeruire faciunt,nihil nobis & natiuæ eorum ſententiæ præiudicat.Hoc enĩ conſtat,Auguſtino frequẽs,Bernardo vero familiare & pene quotidianũ eſſe, abuti verbis ſcripturaræ: tamen ad piam aliquã ſuam intentionem confirmandã. Qua in re hic mirus & ſtupẽdus eſt artifex,tam miro enĩ artificio ſcripturas cõnectit,et quo vult, aptiſſime tamen ducit,vt ſub manu eius velut naſci videantur,nulla quidem pietatis iactura,imo magno profectu.Aliud tamen eſt ex natiua germanaq; ſcripturaræ intelligẽtia aliquid efficaciter cõprobare:aliud iam ſatis cõprobatum quibuſdam velut alluſionibus confirmare ac cõmendare lectori.In quo Bernardus omnes facile & lõgiſſimo interuallo ſuperat. E

Nõ conſequi: Chriſtus factus eſt ſub lege, ergo ſub iudice.

Aeque nihil illius intentioni ſeruiunt aut nobis aduerſantur,illa verba Apoſtoli ad Galatas:At vbi venit plenitudo temporis, miſit deus filium ſuum,factum ſub lege.Ex quibus ille more ſuo ſic ratiocinatur: Si factus ſub lege,ergo & ſub iudice,cuius erat iudicare & præcipere ſecundum legem:qui tamen non erat,inquit, epiſcopus aut ſacerdos.

Quã ridicule Marſilius ex ſcripturarum verbis colligat.

Sed oro te lector, vt etiam hic conſideres acumen & ingenium hominis & in tractandis ſcripturis diligentiam. Paulus in epiſtola ad Galatas Moſaicæ legis ſeruitutem,& quã Iudæi quamuis conuerſi ad Chriſtum, de eadem opinionem habebant,altius receptam in animis eorum,q̃ vt facile reuelli poſſet,omni vi admota funditus extirpare cupiẽs, ex operibus legis, nec ſub ipſa lege iuſtificatos fuiſſe aliquos, ſed ex ſola fide in Chriſtum,demonſtrare conatus eſt. Siquidem Abrahæ ſalutis omnium gentium in ſemine ſuo,hoc eſt,Chriſto Ieſu,repromiſſio ante legem facta eſt. F
Quã nihil immutauit quadringentis & triginta annis ſubſecuta lex, ſed confirmauit potius.Non quidem aliunde iuſtificationem aut ſalutẽ ſperare docens, q̃ illa facta Abrahæ repromiſſio, ex ipſis videlicet operibus legis,ſacrificiјs & hoſtiјs:ſed magis per legales illas hoſtias,illa ſacrificia,illas cæremonias,fidem illorum in Chriſtum erudiens,vſquedum fides clara eluceſceret ſub luce euangelica.Itaq;,inquit,lex pædagogus noſter fuit in Chriſto Ieſu,vt ex fide in illum iuſtificemur.At vbi venit fides,clara videlicet & explicita, iam non ſumus ſub pædagogo, ſub quo eramus ſeruientes,quamdiu eſſemus paruuli,vſque ad præfinitum tempus a patre. Quo adueniente & vbi,inquit,venit illa plenitudo temporis, miſit deus filium ſuum,factum ex muliere,factum ſub lege, vt eos, qui ſub lege erant, redimeret,a legis videlicet ſeruitute, & dei filios ac regni hæredes faceret.

Hæc

A Hæc Apoſtolus conatus euacuare ſeruitutem legis Moſaicæ. Ex his ille nugatur in hunc modum: Si ſub lege factus eſt dei filius, ergo & ſub iudice, cuius erat iudicare & præcipere ſecundum legem: qui tamen non erat ſacerdos aut pontifex. O Theologum. Cuius erat obſecro iudicare et præcipere ſecundum legem, ſi non ſacerdotum & pontificis? De quibus apud Ezechielem dicit dominus: Populum meum docebunt, quid ſit inter ſanctum & pollutum, inter mundum & immundum oſtēdent eis, & cum fuerit controuerſia, ſtabunt in iudicijs meis & iudicabunt. Nunquid non apertiſſime & diſtrictiſſime præceptum fuerat in lege omnibus inter ſe quæſtiones difficiles & controuerſias habentibus, quæ per ſubalternos & inferiores iudices in ſingulis vrbibus rite expediri nō poterant, vt aſcenderent ad locum, quem elegiſſet dominus, & ad ſacerdotes Leuitas, & præſidem cathedræ pro tempore ſeu iudicem? qui, inquit, an-
B nunciabunt tibi iudicij veritatem. Et facies iuxta verbum, quod annunciabunt tibi de loco, quem elegerit dominus. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat domino deo tuo, morietur vir ille, & auferes malum de Iſrael. Vides cuius erat iudicare & præcipere ſecundum legem, nempe ſacerdotis præſidis cathedræ, aduerſus quem omnis contumax inobedientia ſecundum legem morte expianda fuerat. Sed puto credidiſſe illum, non de Moſaica, ſed de Romanis legibus loquutum Apoſtolum, ſecundum quas vt iudicaret, non ſacerdos aut pontifex, ſed Pilatus illic conſtitutus fuerat. Ignoſces mihi lector, ſi in traducenda huius hominis ſtupiditate præter neceſſitatem tibi videor prolixior. Hoc enim vt facerem, coegerunt quidam, quibus hic rerum ſumma committitur, eodem, quo iſte zelo & amore affecti ad dignitatem eccleſię, qui huius hominis doctrinam & eruditionem ſine modo & ſine efferentes, efficaciſſimis demonſtrationibus
C omnem ab eccleſiaſticis vſurpatam, vt dicunt, autoritatem funditus euertiſſe iactitant: vt intelligant, quantum momenti deprauatus affectus habeat ad ſubuertendum, excæcandumq́ rectæ rationis iudicium.

Non interdixiſſe Chriſtum ſuis primatum aut principatum ſuper alios gerere, ſed rectam eius gerendi formam & rationem præſcripſiſſe, dicendo apud euangeliſtas: Principes gentium dominantur eorum, vos autem non ſic. CAP. V.

Poſtulat ordo, vt conſequenti loco expēdamus, ſi quid nobis, aut his, quæ ſuperius demonſtrauimus, aduerſentur, quæ contēdentibus inter ſe de primatu apoſtolis locutus eſt Chriſtus. Ex quibus ille demōſtratum exiſtimat, ſuis interdixiſſe omnem ſuperioritatem, & iuriſdictionis coactiuam autoritatem, etiam in ſe inuicem, & non ſolum in alios. Sunt autem in hæc verba: Reges gentium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, poteſtatem exercent in eos: vos autem nō ſic, ſed quicunq́ voluerit fieri maior, erit veſter miniſter: & quicunq́ voluerit in vobis primus eſſe, erit omnium ſeruus. Nam & filius hominis non venit vt miniſtraretur ei, ſed vt miniſtraret, & daret animam ſuam redēpti

Illis verbis Chriſti: Reges gẽtium dominant, &c. vos autem nõ ſic, non interdici diſcipulis Chriſti principatũ gerere, ſed rationẽ inculpate gerendi explicari.

Hæc vtinã ppetuo cogitarẽt oẽs prælati & principes.

onem pro multis. Quibus verbis, quod ille vult Chriſtũ interdixiſſe ſuis ſuperioritatem omnem, aut iuriſdictionis autoritatem ſupra ſe inuicem, aut alios exercere, tota abeſt diametro. Quin potius, vt eſſet aliquis inter illos maior & primus, illis ipſis verbis clariſſime innuit: ſed ſimul non eſſe illis ambiendum primatum eiuſmodi ſignificauit. Non enim dixit: Nemo inter vos ſit altero maior, princeps, rex aut primus: ſed principatus vt a Chriſtiano, atq; inter Chriſtianos geri debet, onus & officiũ deſcribit. Non enĩ debet is, qui præeſt, ſiue ciuiliter & politice, ſiue in hierarchia eccleſiaſtica, præeſſe ſibi, ſed ſolis ſubditis, non ad ſuum commodum, ſuam gloriam, libidinem, oſtentationem, hoc enim eſſet tyrannidem, non legitimam poteſtatem exercere, ſed ad ſolam vtilitatem eorũ, quibus præeſt, ad ſolius dei & Chriſti gloriam & honorem. Debet meminiſſe, quod diuus Ambroſius Theodoſium imperatorẽ admonuit, ſubditos ſe habere coniunctos ſibi, nõ ſolum genere, ſed & communi ſeruitio vnius dei. Vnum enim eſſe dominum & imperatorem, huius vniuerſitatis fabricatorem, proinde ita ſibi commiſſum principatum ac magiſtratum gerere oportere, tanq̃ in oculis cuncta cernentis domini, & qui paulo poſt diſtrictiſſimam ab ipſo rationem ſibi commiſſorum omnium ſit exacturus. E

Hæc vna & ſola ratio eſt inculpate & digne gerẽdi inter Chriſtianos principatus aut magiſtratus cuiuſq;. Quam quis non intelligit nihil eſſe, niſi meram, grauemq; ſeruitutem & ſarcinam? Quis ſecundũ hanc principantes, eſſe aliud, q̃ meros ſeruos ſeruorum dei? Et hæc ſi perpenderet, nunquid principatum aut primatum, ſeu eccleſiaſticum ſeu ciuilem, quiſquã ambiendũ duceret? Tamen vt geratur ab aliquo, vt hanc nobis mutuo ſeruitutem impẽdamus, ille dñs omnium vult & præcipit. Itaq; non eſt, quod quiſquam hæc dicta a Chriſto pertinere ad ſolos, quos nunc dicimus eccleſiaſticos, exiſtimet. Suis omnibus loquitur: Scitis, inquit, quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, poteſtatem exercent in eos. Hoc eſt, inquit Origenes, non ſunt contenti regere tãtum ſubditos, ad vnam videlicet ipſorum vtilitatem, ſed violenter eis dominari nitũtur. Aut, vt Chryſoſtomus, principes mũdi ita gerunt principatũ, vt dominẽtur minoribus, & eos ſeruituti ſubijciant. Vt expolient, & ad mortẽ vſq; eis vtantur ad ſuam vtilitatem & gloriam. Sed hęc principes gentium, qui ignorant deũ, qui non cogitant ſe communi dño ſeruire, atque illi diſtrictam omnium rationem reddere debere. Vos autem nõ ſic. Vos, inquit, qui mei eſtis, nõ ſic, non inſtar illorum, qui deũ ignorant, ſed velut in oculis communis domini, ſuper conſeruos et confratres veſtros, non ad veſtram (quæ tyrannis eſſet) ſed ad eorum tantum vtilitatem & communis domini gloriam, principatum ac primatũ exercebitis. Hæc ſibi dicta nouerint æque omnes, qui Chriſti ſubeſſe volũt magiſterio, qui ſe Chriſti haberi volunt diſcipulos. Non ſibi perſuadeant, reges, imperatores aut ciuiles principes, ad eccleſiaſticas, quas nunc dicimus, prælaturas, ec-

Ad oẽs pertinere dicta verba Chriſti, æque ſeculares, vt eccleſiaſticos.

A ras,eccleſiaſticumq́ primatum ea tantum pertinere. Ad omnes pertinẽt, qui Chriſti ſunt: Vos,inquit,mei ſcilicet,quos tantum diſtinguit a gentibus ignorantibus deum. Quid igitur? Nũquid his verbis prohibuit inter nos Chriſtus eſſe reges, imperatores, principes? Nunquid vllam ſuper alios habere pręcipiendi atq; obligãdi autoritatem? Quæ a deo ſunt, inquit ille, ordinata ſunt. Noluit ſuum regnum Chriſtus eſſe Babylonicum,ſed quo omnia ordinate agerentur a nobis,vni ſuper omnes autoritatem præcipiendi & mandandi commiſit. Vni dixit vt regeret vniuerſum ouile ſuum:vt quemcunq; obligaret in vniuerſo orbe terrarum,modo intra domum eccleſiaſticam,is ille ad hoc obligaretur coram deo. Voluit, vt ille ſuperintenderet vniuerſis membris eccleſiæ, vniuerſis magiſtratibus & officijs,ſacris & prophanis.

Marſilij infidelitas in citãdis ſanctorum ſententijs.

Nec quicquam his aduerſatur diui Bernardi, quam ille contra nos citat,ſententia ex lib.II.de conſideratione ad Eugenium:quin potius tam e-B uidenter noſtram confirmat ſententiam,& illius contrariam impietatem euertit,vt libeat eandem hic paulo adſcribere prolixius.Ex eo enim clariſſime patebit, illum hoc perpetuo facere, quod hæreticorum eſt proprium, ex truncis videlicet verbis ſanctorum patrum conari imponere ſimplicibus,& ita vt ipſi volunt ſenſiſſe illos, perſuadere contra certiſſimam eorundem ſententiam.

Diuus Bernardus ad Eugenium.

Itaq; ille vir plenus dei ſpiritu Eugenio ſuo iã põtifici maximo:Subit, inquit,animũ dictare aliquid,quod te papa beatiſſime Eugeni, vel ædificet,vel delectet,vel conſoletur.Sed neſcio quomodo vult,& non vult exire læta quidẽ,ſed lenta oratio, dum certatim illi contraria imperare contendunt,maieſtas & amor.Nempe vrget ille, inhibet illa. Sed interuenit tua dignatio,qua hoc ipſum,non præcipis, ſed petis, cum præcipere magis te deceat.Maieſtate igitur tam dignanter cedente,qd ni cedat pudor?

Pontificis Romani p̃cipere.

C Ab hoc ille exordio, libro ſecundo deinceps illum inſtruens, in quatuor docet conſiderationem ſuam partiri debere. In ſeipſum, in eã quæ ſub ipſo,in ea quæ circa ipſum, in ea quæ ſupra ipſum. A te vero, inquit, tua conſideratio inchoet,ne te neglecto,fruſtra extendaris in alia,&c.Tui aũt hęc conſideratio in tria quædam diuiditur,ſi conſideres,quid,quis & qualis ſis:quid in natura,quis in perſona,qualis in moribus. Quid? verbi gratia,homo:quis? Papa vel ſummus pontifex:qualis? benignus,mãſuetus,vel quicquid tale. Quanquam autem primum illud philoſophicum ſit magis,q̃ apoſtolicũ veſtigare:attamẽ eſt in definitione hominis,quem dicũt animal rationale mortale,quod diligẽtius intueri ſi libet,nec profeſſioni tuę,nec dignitati obuiet,ſed ſaluti cõferat.Nã conſideranti duo hæc ſimul, rationale & mortale, is tibi exinde occurrit fructus, vt & mortale, quod in te eſt,rationale humiliet,& rurſus rationale mortale confortet.

Nunc qui ſis,& de quo ſis factus,aduertendum.Quanquam,quod dixi,de quo,id mihi prætereundum putem, & tuæ potius relinquendum

agnitioni.Illud dico indignum tibi citra perfectum agere,de tãta aſſumpto perfectione.Quid ni erubeſcis minimus inueniri in magnis,qui te recordaris magnum in minimis extitiſſe? Nõ es oblitus prioris profeſſionis,non excidit menti,quæ ſubducta eſt manui.Ipſam ad ſingula tua imperia,iudicia,inſtituta habere præ oculis,non erit inutile: hæc enim conſideratio facit honorum contemptorem,etiam in honore ipſo.Loquere ergo tibi:Abiectus eram in domo dei mei, quale eſt hoc,de paupere & abiecto leuari ſuper gentes & regna? Quis ego,aut quæ domus patris mei, vt ſedeam excelſis ſublimior? Sane qui dixit mihi,amice, aſcende ſuperius,amicum fore confidit. Si minus inueniar, non expedit quidẽ. Qui eleuauit,et deijcere poteſt. Sera querela,qm̃ eleuans alliſiſti me. Nõ eſt quod blandiatur celſitudo,ſollicitudo maior. Illa diſcrimen intendit, hæc amicum probat,huic accingamur,ſi nolumus tandem nouiſſimum cum rubore locum tenere:factum ſuperiorem diſſimulare nequimus: ſed enim ad quid omnibus attendendum. Nõ ad dominandum,opinor. Nam et propheta cũ ſimiliter eleuaretur,audiuit:vt euellas,& deſtruas,& diſperdas,& diſſipes,& ædifices,& plantes.Quid horum faſtum ſonat? Ruſticani magis ſudoris ſchemate quodam labor ſpiritalis expreſſus eſt,&c. Diſce ergo exẽplo prophetico præſidere,nõ tam ad imperitandum,q̃ ad factitandum, quod tempus requirit. Diſce ſarculo tibi opus eſſe, non ſceptro, vt opus facias prophetæ,&c.Anteceſſores tui apoſtoli audierũt, quia meſſis quidem multa, operarij vero pauci. Paternam tibi vendicato hæreditatem. Nam ſi filius, & hæres, vt probes hæredem, euigila ad curam,& non ocio torpeas,ne & tibi dicatur:Quid hic ſtas tota die ocioſus? Multo minus inueniri oportet, aut delitijs reſolutum,ac reſupinum pompis.Nihil horum tibi tabulæ teſtatoris aſſignant. Sed quid? Si illarum tenore contentus ſis, curam potius hæreditabis & operam, q̃ gloriam & diuitias. Blanditur cathedra? Specula eſt,inde denique ſuperintendis, ſonans tibi epiſcopi nomine, non dominium, ſed officium.Quid ni loceris in eminenti, vnde proſpectes omnia, qui ſpeculator ſuper omnia conſtitueris? Enimuero proſpectus iſte procinctum parit, non ocium. Quando libet gloriari, vbi ociari non licet? Nec eſt locus ocio, vbi ſedula vrget ſollicitudo omnium eccleſiarum.Nam quid tibi aliud dimiſit ſanctus Apoſtolus? Quod habeo,inquit, hoc tibi do.Quid iſtud? Vnum ſcio,non eſt aurum neque argentum,quum ipſe dicat: Argentum & aurum non eſt mihi. Si habere contingat, vtere, non pro libitu, ſed pro tempore. Sic eris vtens illis, quaſi non vtens. Ipſa quidem quod ad animi bonum ſpectat, nec bona ſunt, nec mala. Vſus tamen horum bonus, abuſio mala: ſollicitudo peior,quæſtus turpior.Eſto,vt alia quacunque ratione hæc tibi vendices, ſed non apoſtolico iure. Nec enim ille tibi dare, quod non habuit,potuit. Quod habuit, hoc dedit: ſollicitudinem,vt dixi,ſuper eccleſias.Nunquid dominationẽ? Audis ipſum:Non domi-

Imperia, iudicia, inſtituta.

Excelſis ſublimior.

Factum ſuperiorẽ diſſimulare nequit,& ad quid?

Nota, an hæc autoritatem etiã coactiuam imponent.

Vere opus præſidis ac principis.

Cathedra, ſpecula.

Speculator conſtitutus ſuper oĩa.

Sollicitudo omniũ eccleſiarũ incumbit Romano pontifici.

Diuitiæ nec bona nec mala, ſed earũ vſus bonus, abuſio mala.

D E F

A dominantes in clero, ſed forma facti gregis. Et ne dictum ſola humilitate putes, non etiam veritate, vox domini in euangelio eſt: Reges gentium dominantur eorum, & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur. Et infert: Vos autem non ſic. Planum eſt, apoſtolis interdicitur dominatus. I ergo tu, & tibi vſurpare aude, aut dominãs apoſtolatum, aut apoſtolicus dominatum. Plane ab vtroque prohiberis, ſi vtrumque habere voles, & perdes vtrumq;. Alioqui non te exceptum illorum numero putes, de quibus queritur deus ſic: Ipſi regnauerunt, & non ex me, principes extiterunt, & non cognoui eos. Forma apoſtolica hæc eſt: Dominatio interdicitur, indicitur miniſtratio: quæ & commendatur ipſius exemplo legislatoris, qui conſequenter adiungit: Ego autem in medio veſtrum ſum, tanquam qui miniſtrat. Quis iam ſe titulo hoc putet ingloriũ, quo ſe prior dominus gloriæ præſigniuit? Merito Paulus gloriatur in eo dicens: Miniſtri Chriſti ſunt? & ego, &c. Exi ergo in agrum B domini tui, & conſidera diligenter, quantis hodie quoq; de veteri maledicto ſylueſcat ſpinis ac tribulis. Exi, inquam, in mũdum, quia ager mundus eſt, iſq; tibi creditus. Exi in illum, non tanquã dominus, ſed tanquam villicus, videre & prouocare, vnde exigendus es rationem.

Dominatus interdictus, nõ primatus aut principatus, qui miniſteriũ potius eſt.

Mundus a Chriſto creditus Ro. põtifici tanquam villico aut procuratori.

Leua oculos & vide regiones, ſi non ſunt magis ſiccæ ad ignem, q̃ albæ ad meſſem: & inuenies vepribus q̃ frugibus magis occupatas: imo annoſis & veternoſis arboribus, quæ quouſque terram occupant? Nonne ſi exis & cernis iſta, pudebit ocioſam iacere ſecurim? pudebit ſine cauſa falcem apoſtolicam accepiſſe? In hunc quondam agrum Iſaac patriarcha exierat, quum primo Rebecca occurrit ei, & vt ſcriptura habet, exierat ad meditandum. Ille quidem ad meditandum, tu ad extirpandum egrediaris, neceſſe eſt, &c. Age ergo puta tempus putationis adeſſe, accingere gladio tuo, gladio ſpiritus, quod eſt verbum dei, glorifica manũ & bra- C chium dextrum in faciendo vindictam in nationibus, increpationes in populis, ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Si hæc facis, honorificas miniſterium tuũ, & miniſterium te. Non mediocris eſt iſte principatus. Domabis lupos, ſed ouibus non dominaberis, paſcendos vtique, non premendos ſuſcepiſti.

Securis apoſtolica.

Eius eſſe, facere vindictam in nationibus, increpatiões in populis. Vides, vt non neget principatũ, ſed dominatum.

Deinde humilitatis virtutem commendans in ſummo magiſtratu, vtque ea ſemper ad ea, quæ ſibi deſunt reſpiciens, ſeſe vrgeat ad profectum: Quid, inquit, ſi ſummus pontifex ſis, nunquid ideo ſummus? Infimum noris, ſi ſummum putas. Non de illis es, qui dignitates virtutes putant. Tibi ante experta virtus, q̃ dignitas fuit. Auguſtis relinquito illam ſententiam, aliiſque qui diuinis coli honoribus non timuerunt, Nabuchodonoſor, Alexandro, Antiocho, Herodi. Tu vero conſidera, non conſummatione ſummum te dici, ſed comparatione: non meritorum, ſed miniſteriorum. Sic te exiſtimet homo, vt miniſtrum Chriſti, et quod abſq; præiudicio ſanctitatis cuiuſpiam dixerim, ſummũ plane inter miniſtros, &c.

Rom. pontifex ſummus inter

D

Sed iam nunc, inquit, repetendæ ſunt reliquiæ loci illius, a quo paulo ante diuertimus. Age indagemus adhuc paulo diligentius, qui ſis, quam geras videlicet pro tempore perſonam in eccleſia dei. Quis es? Sacerdos magnus, ſummus pontifex, tu princeps epiſcoporum, tu hæres apoſtolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedec, dignitate Aaron, autoritate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, vnctione Chriſtus. Tu es, cui claues traditæ, cui oues creditæ ſunt. Sunt quidem & alij cœli ianitores, & gregum paſtores: ſed tu tanto glorioſius, quanto differentius vtrumq; præ cæteris nomen hæreditaſti. Habent illi ſibi aſſignatos greges, ſinguli ſingulos, tibi vniuerſi crediti, vni vnus. Nec ouium modo, ſed & paſtorum tu vnus omnium paſtor. Vnde id probem quæris? Ex verbo domini: Cui enim, non dico epiſcoporum, ſed etiam apoſtolorum ſic abſolute & indiſcrete totæ commiſſæ ſunt oues? Si me amas Petre, paſce oues meas. Quas? Illius vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certe regni? Oues meas, inquit. Cui non planum, non deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes? Nihil excipitur, vbi diſtinguitur nihil. Et forte præſentes cæteri condiſcipuli erant, cum committens vni omnes, vnitatem omnibus commendaret, in vno grege & vno paſtore, ſecundum illud: Vna eſt columba mea, formoſa mea, perfecta mea. Vbi vnitas, ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem non habent, recedentes ab vnitate. Inde eſt quod alij ſinguli ſingulas ſortiti ſunt plebes, ſcientes ſacramentum, denique Iacobus, qui videbatur columna eccleſiæ, vna contentus eſt Hieroſolyma, Petro vniuerſitatem cedens. Pulchre vero ibi poſitus eſt ſuſcitare ſemen defuncti fratris, vbi occiſus eſt ille. Nam dictus eſt frater domini. Porro cedente domini fratre, quis alter ſe ingerat Petri prærogatiuæ? Ergo iuxta canones tuos, alij in partem ſollicitudinis, tu in plenitudinem vocatus es poteſtatis. Aliorum poteſtas certis arctatur limitibus, tua extenditur & in ipſos, qui poteſtatem ſuper alios acceperunt. Nonne ſi cauſa extiterit, tu epiſcopo cœlum claudere, tu ipſum ab epiſcopatu deponere, etiam & tradere Satanę potes? Stat ergo inconcuſſum priuilegium tuum, tam in datis clauibus, q̃ in ouibus commẽdatis. Accipe aliud, quod nihilo minus prærogatiuam confirmat tibi. Diſcipuli nauigabant & dominus apparebat in littore, quodque iucundius, in corpore rediuiuo. Sciens Petrus quia dominus eſt, in mare ſe miſit, & ſic venit ad ipſum, alijs nauigio peruenientibus. Quid iſtud? Nempe ſignum ſingularis pontificij Petri, per quod non nauem vnam, vt cæteri quiq; ſuam, ſed ſeculum ipſum ſuſcepit gubernandum. Mare enim ſeculum eſt: naues, eccleſiæ. Inde eſt, quod altera vice inſtar domini gradiens ſuper aquas, vnicum ſe Chriſti vicarium deſignauit, qui non vni populo, ſed cunctis præeſſe deberet. Siquidem aquæ multæ, populi multi. Ita cum quiſque cæterorum habeat ſuam, tibi vna commiſſa eſt grandiſſima nauis facta ex omnibus, ipſa

E

F

Miniſtros Chriſti. Nota hæc epitheta Ro. pontificis. Sacerdos magnus. Sũmus pontifex. Princeps epiſcoporũ. Hæres apoſtolorum. Primatu Abel. Gubernatu Noe. Patriarchatu Abraham. Ordine Melchiſedec. Dignitate Aaron. Autoritate Moyſes. Iudicatu Samuel. Poteſtate Petrus. Vnctione Chriſtus. Clauigerregni. Vniuerſalis paſtor ouilis dominici & vnus paſtorũ omniũ paſtor. Nota myſterium vnitatis. Iacobus domini frater vna Hieroſolyma cõtentus Petro vniuerſitatem cedit. Alij vocati in partem ſollicitudinis, ille in plenitudinẽ poteſtatis. Aliorũ poteſtas circunſcripta certis limitibus, illius illimitata, etiã

A ipſa vniuerſalis eccleſia toto orbe diffuſa. Hæc ille Bernardus vir, vt ſæpe diximus, plenus apoſtolico ſpiritu, cuius diuina virtus ſuo illo tempore, varijs ſignis & prodigijs per manus eius editis, euidens dignata eſt perhibere teſtimonium. Quæ aliquanto prolixius, nec me piguit ſcribere, nec te lector pigebit legere. Digna enim ſunt quę legantur, & huius aduerſus quem agimus, viri impietatem euidenter coarguunt, & noſtram, imo orthodoxam catholicæ eccleſiæ ſententiam euidenter adſtruunt.

Audis enim hunc ita intellexiſſe Chriſti verba inducta per aduerſarium, non vt principatum, præſidentiã aut primatũ, ſed vt dominationem ſuis interdiceret, vt rectam gerendi principatus formam & rationem ſuis præſcriberet. Quæ communis quidem eſt, & ciuili, & eccleſiaſtico, tanto tamen ad hunc magis pertinet, quãto hic illo eſt dignior & perfectior, quanto denique magis decet eccleſiaſticos, q̃ ſeculares principes, ad regulam & rationem diuinæ legis ſuum principatum exigere diſtrictius. Au-

am ſuper eos, qui poteſtatẽ ſuper alios acceperunt. Petrus ipſũ orbem, atq; adeo ſeculũ gubernandũ accepit. Vnicus Chriſti vicarius, nõ vni populo, ſed cunctis præſidens. De Bernardi doctrina atq; eius ſpiritu.

B dis vt Romanũ pontificem cõfiteatur eleuatũ ſuper gentes & regna, vtq; ſedeat excelſis ſublimior, non ſine autoritate vehemẽti, & ſuper ipſos coactiua, ſed vt euellas, inqt, & deſtruas, diſperdas & diſſipes, ædifices & plãtes. Accepiſſe apoſtolicã ſecurim, quã ocioſam iacere nõ debeat ſinere, ſed ea vindictam facere in nationibus, increpationes in populis, alligando reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Domare lupos, oues regere. Audiſti quam illum perſonam gerere in eccleſia dei doceat: Eſſe ſiquidem ſacerdotem magnum, pontificem ſummum, principem epiſcoporum, hæredem apoſtolorum, primatu Abelem, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedec, dignitate Aaronem, autoritate Moyſen, iudicatu Samuelẽ, poteſtate Petrum, vnctione Chriſtum, atq; vnum omniũ paſtorem, & qui ſuper ipſos etiam paſtores poteſtatẽ acceperit, quibus poſſit, & cœlũ claudere, & paſtorali officio interdicere, atq; etiam amouere. Quid tibi videtur? Nunquid hęc ſunt intel

C ligentis a Chriſto interdictũ ſuis, ne quiſcui præſideat? ne quis in alium ſuperiorem iuriſdictionis autoritatem etiam coactiuam obtineat? Nũquid non audis principatum ſuper gentes & regna, ſuper reges & principes? Nunquid exarmatum, nudum, & inualidum, & non potius armatum falce apoſtolica, qua poſſit euellere & diſſipare, vindictam quoque facere in nationibus, alligare reges in compedibus, & nobiles in manicis ferreis, qua lupos domare, & oues regere? Nunquid paſtori æque baculo ac pera opus non eſt? Sed Chriſtianum nihilo minus principatum diſcreuit a dominatione ac tyrannide gentilium principum. Principem, inquit, conſtituerunt te, ſed ſibi, non tibi. Quod ſi aliter principatum exerceas, tyrannus es, non princeps legitimus. Curam ergo & ſollicitudinem nouerit princeps Chriſtianus ſibi demandatam in cõfratres, ſibi villicationẽ commiſſam in conſeruos, a communi omniũ domino indictã miniſtrationẽ, interdictã autem dominationẽ, qua ſeruis noſtris ad propriam

præcipue,non illorum vtilitatem vtimur. Proinde quod ille dicit,apoſto D lis interdictum dominatum eiuſmodi,æque verum eſt de Chriſtianis omnibus,cuiuſcunque tandem ſtatus,gradus aut ordinis fuerint. Aeque dices Chriſtiano cuilibet,quod ille dixit eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi,videlicet vtrunque perditurum,qui in ſibi ſubditos,ſuæque curę commiſſos conſeruos,dominationem vna cum Chriſtianiſmo ſibi vſurpare voluerit,aut Chriſtianiſmum cum dominatione eiuſmodi. Sed nunc, pro dolor & cæcitas, perſuadent ſibi Chriſtiani principes verba illa Chriſti ad ſe nihil pertinere, ſed tantum ad prælatos quos dicimus eccleſiaſticos: perinde ac ipſis liceret tyrannice dominari ſubditis, hoc eſt, ad ſuam,non illorum tantum vtilitatem. Id quod ipſa recta ratio,etiam præter euangelium,euidenter coarguit.

Rationibus quibuſdam reſpondere, quibus demonſtratum volunt,nec principatum eiuſdem,nec vllam coactiuæ iuriſdictionis autoritatem, eccleſiaſticis poſſe competere. CAP. VI.

Ad rationē ex verbis Apoſtoli: Nemo militās deo,&c.

Q̃ inepte colligat principatū fugiendū eccleſiaſticis, ex dictis verbis Apoſt.

Omni Chriſtiano interdictū ſecularibus ſe implicare negocijs.

Quid ſit implicare ſe ſecularibus negocijs.

QVod in ſuperioribus perpetuo inueniſti lector, impietati non deeſſe ſcripturarum teſtimonia,ſed torta,deprauata,& ſuo,non eccleſiæ catholicæ ſenſu perperam intellecta,id etiam clariſſime intelliges in ſequentibus omnibus. Itaque ex verbis Apoſtoli in epiſtola ad Timotheum hoc modo argumentatur: Nemo, inquit ille, militans deo implicat ſe negocijs ſecularibus. Sed omnium negociorum ſeculariſſimum eſt principatus habens coactiuam autoritatem, qua ſecularia negocia & ciuiles actus ordinat & regulat. Quare fugiendus illi, qui deo debet militare. In qua quidem collectione, ſi diligenter expenderis, plura pene errata q̃ verba inuenies. Hoc enim ante omnia certum eſt, apoſtolicam illam inductam ſentētiam omnes omnino Chriſtianos comprehendere,q omnes Chriſto nomen dederūt in baptiſmo,omēs Chriſti militiæ adſcripti ſunt. Nemo itaque deo militans,nemo Chriſtianus ſecularibus ſe implicare debet negocijs. Non tamen Chriſtiano interdicitur pro neceſſi F tate rerum incurrentium ſecularia tractare aut gerere negocia,quod etiam quibuſdam incumbit ex officio: ſed non debet ſe illis implicare,hoc eſt,toto animo ſe illis addicere,ita vt ſpiritualium nullam curam gerat,vt dei & ſalutis animæ ſuæ obliuiſcatur. Vtrunque enim,implicare,importat, nempe,voluntatem vltro ſe immergentis ſecularibus negocijs, atque ita ſe immergentis vt ab illis veluti obruatur,& implicitus captiuusque detineatur, vt ſe explicare nō poſſit pro arbitrio,nec ſpiritualium curam agere, quorum debet omni Chriſtiano eſſe cura præcipua. Quare toties væ æterni interitus ijs comminatur ſcriptura, qui habitant in terra, qui neglecto ſpiritualium rerum ſtudio,neglecta cura ſalutis animæ ſuæ immorantur terrenis,de his perpetuo & cogitant & loquunt̃. Deinde,quod ſubſumit, omnium negociorum ſeculariſſimum eſſe principatum habentem coactiuæ iuriſdictionis autoritatem,quæ ſecularia negocia & ciuiles actus ordinat,& proinde maxime fugiēdum illi qui deo militare voluerit, cogor ego

Q̃ inepte Marſilius dicat principatum eſſe omniū negociorū ſeculariſſimū

A ego communem ſenſum deſiderare in homine. Primo, ꝙ principatũ negocium facit: deinde, quod maxime fugiendum illi velit, qui nomen dedit Chriſto, atq; eius militiæ adſcriptus eſt.

Eſt enim negocium actus humanus aliquis, per quem fit, ne ſit quis in ocio. At principatus magiſtratus eſt, & veluti habitus quidam, qui etiam in ocioſo iam principe, & nihil actu operante permanet. Cui annexum quidem eſt neceſſario negocium, quod non ſinit perpetuo hic vacare & deliciari in ſponſi amplexibus, non ſinit vnius ſui curam agere, ſed cogit laborare, cogit ſudare, cogit prouidere confratribus, omnium curam gerere, omnium onera vna ferre, vna ſubleuare, omnibus imminens periculum perſpicere, atq; ab omnium ceruicibus depellere. Laborioſa quidem hęc, difficultatis plena, atque ardua omnia, at tanto deo gratiora, tanto magis meritoria. Itaque principatus nullo modo fugiendus eſt addicto

Negociũ laborioſum, difficile, atque arduũ annexum principatui.

Principatũ haud fugiẽdum Chriſtiano, niſi tãtum imbecilli & ſuæ infirmitatis conſcio.

B Chriſti militiæ, niſi tantum imbecilli & ſuæ infirmitatis conſcio. Nihil enim per ſe fugiendum eſt Chriſti militi, niſi quod contra imperatoris ſui charitatem facit & proximi. At recte principantis opera, ſunt perfectiſſimæ charitatis, & dei & proximi: quare minime fugiẽdus forti Chriſti militi, viro bono & virtuoſo. Nam adeo ad profectum & virtutis cõſummationem nullo impedimento eſt, vt vberrimam etiam meritorum materiam ſuggerat. Nunquid enim Moyſi, ille principatus populi, nunquid Ioſue, nunquid Dauidi atque alijs ſine numero, perfectioni & conſummatæ virtuti impedimento extitit, & non potius præclara explicandæ virtutis materia? Fateor eſſe difficile in tanto actu rerum, tanta mole vndique ingruentium & prementium curarum, tanta etiam licentia qua neminem ꝗ vnum deum quis ſupra ſe reformidat, ſibi nunquam excidere, ſibi ſemper conſtare. At quanto difficilius, quanto publica ſalus

Recte principãtis opera eſſe charitatis perfectiſſimæ.

C ex principis virtute, & recte ab eo miniſtrato principatu maxime dependet, quanto denique locus ille magis lubricus eſt: tanto magis illis, qui in Chriſti militia plus profecerunt, qui vni illi, non ſibi viuunt, vnum ſemper præ oculis habent, committendus eſt. Qui etſi metu periculi refugiant, ſi humilitatis ſenſu tanto oneri ſe clament impares, ſi ab illa contemplationis dulcedine, ad actuoſam hanc vitam ægre ſe abſtrahi patiantur, vincat tamen charitas dei & proximorum, neceſſe eſt. Quos non minus ſuſcepto magiſtratu in coertione atq; ſupplicio ſceleratorũ, in defenſione ſubditorum, etiam armata & militari manu a vi iniuſta & inuaſione hoſtium, deo placere certum eſt, quam ante in illo, dulciori quidẽ, ſed paucioribus vtili contemplationis ocio placuerunt: quin potius, tãto magis, quanto horum ſe latius diffundit vtilitas, quanto laborioſius ad plures ſe extendit actuoſa hæc principantis charitas. Quod clariſſime ipſe ſignificauit Chriſtus, cũ principatum, gubernationẽ & paſtoralem curam totius eccleſiæ ſuæ committeret Petro, cum trina interrogatione, num ipſum cæteris plus diligeret. Quo nihil aliud voluit ſignificare, ꝗ opus ſibi com-

commiſſi principatus eccleſiæ,& paſtoralis curę & regiminis,nõ eſſe vulgaris,ſed excellentis cuiuſdã charitatis dei & proximi. Quod ꝗs nõ intelligit,qui recte gerendi principatus ex Chriſti verbis a nobis ſupra expoſitam rationem diligenter cõſiderat? Nam reuera nihil aliud eſt princeps, qui ad regulã rectæ ratiõis,& luminis Chriſtianæ fidei principatũ ſuum exercet,ꝙ miniſter ſeruorum dei. Quam regulam ſi tranſgrediatur, non iam princeps, ſed tyrannus dici meretur, vt quotieſcunque a domini ſui gloria,& ſubditorum vtilitate ad propriam deflectit ſuæ intentionis oculum. Ita enim ſe totum tyrannidis tenebris inuoluit. D

Princeps miniſter ſeruorum dei.

Q; ridicule colligat ex illis verbis Apoſtoli: Secularia igitur iudicia ſi habueritis,&c.

Iã & ex his,quæ alio loco dicit Apoſtolus,eandẽ impietatem cõfirmari exiſtimans,eandẽ quoq; ſuã vbiq; ignorantiã prodit. Secularia igitur,inquit ille,iudicia ſi habueritis,contẽptibiles q ſunt in eccleſia, illos cõſtituite ad iudicandũ. Per contẽptibiles,vt ipſe vult,intelligens laicos ſeculariũ negociorꝫ peritos,vt hi(inquit Gregorius)terrenas cauſas examinẽt,qui exteriorum rerum ſapientiã perceperunt. Qui autem ſpiritualibus donis ditati ſunt,terrenis non debent negocijs implicari,vt dũ non cogũtur inferiora bona diſpicere,valeãt bonis ſuperioribus deſeruire. E Et hactenus quidem ab illo non diſcordamus admodũ. Sed quod ex iſto conſequi exiſtimat,nulli ſacerdotum in eccleſia ſuper vnum quemuis alium vllam coactiuæ iuriſdictionis autoritatem competere, toto aberrat cœlo. Eſto,non debeat ſummus & ſacroſanctus in eccleſia magiſtratus onerari, implicarique, & velut diſtrahi his minutis ac vilibus, cui incumbit ſollicitudo totius eccleſiæ, ſed ad illa dijudicanda inferioris gradus & meriti, in ſuis quoſq; ciuitatibus & locis iudices conſtitui oporteat:nunquid propterea illi ipſi non ſuberunt ſuperioribus? non poterunt eorum errata corrigi? non retractari iudicia? non puniri præuaricationes? Quanꝗ enim propter exonerationem principis,in plurimos neceſſario partienda erat infinitæ multitudinis gubernatio,æque tamen neceſſario omnibus ſuperintendere debet principis ipſius autoritas,errãtes & præuaricãtes corrigere & punire,atq; omnes in officio cõtinere. F

Tametſi ob exonerationem principis in multos partienda erat infinitæ multitudinis gubernatio, omnibus tamẽ principis autoritatem ſuperintendere.

Exemplum in Moyſe.

Moyſes ille,cũ ſolus obiret populi illius gubernãdi onera,ſolus ſederet iudex diſceptatiõibus & cõtrouerſijs omniũ,nõ immerito a ſocero ſuo Ietro reprehẽſus eſt, ꝙ ſtulto labore fruſtra fatigaret ſe & populũ,dicens tantę multitudinis negocia vnius vires excedere. Sed,inq̃t,audi verba mea atq; cõſilia,& erit dominus tecum. Eſto tu populo in his quæ ad deũ pertinent, vt referas quæ dicuntur ad eũ,oſtendasq; populo cæremonias & ritũ colendi,& viam per quam ingredi,& opus quod facere debeant. Prouide autẽ de omni plebe viros ſapientes,& timentes deum,in quibus ſit veritas,& qui oderint auaritiam, & conſtitue ex eis Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos,qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit,referant ad te,& ipſi minora tantum iudicẽt,leuiusq; ſit tibi partito in multos onere. Cuius ſapienti atq; adeo neceſſario conſilio obſequutus

Moyſes

A Moyſes electis ex vniuerſo Iſrael viris ſtrenuis,conſtituit eos principes populi,Tribunos, & Centuriones,& Quinquagenarios,& Decanos, qui iudicarent plebem domini omni tempore,ſubordinatos ſibi, ita vt a Decanis ad Quinquagenarios,ab his ad Centuriones,ab illis vero ad Tribunos ordinate recurſus haberetur:tamen de facilioribus, hoc eſt, ciuilibus tantummodo actibus & negocijs iudicantes. A quibus nihilo minus ſi cauſa ipſa expediri non poterat,vltimate referebatur ad Moyſen, cuius etiam cognitioni ſi qd erat grauius & magni alicuius momenti,reſeruabatur. Et hæc in illa ſynagoga veteri,cuius ſtatum vniuerſum vmbrã quandam & figurã fuiſſe noſtræ eccleſiæ ſupra toties indicauimus ex Apoſtolo. In qua qs correſpondenter illam Moyſis autoritatẽ obtineat, prioribus duobus libris demonſtrauimus,atq; etiã ex D. Bernardi paulo ante inductis verbis intellexiſti. Qui inueſtigans quã pro tempore perſonã in eccleſia gereret Romanus pontifex,dicit eundẽ eſſe autoritate Moyſen,& iudi-

Cathedræ Moyſi ſpecialiter reſeruatæ omnes maiores cauſę,& nihilo minus in omĩbus cauſis ſupereminens autoritas.

Collatio vmbræ & figuræ ad noſtram eccleſiam.

B catu Samuelem. Itaq; etiam in domo ampliſſima Chriſtianæ eccleſiæ(cuius limites termini orbis terrarum ſunt, & ſummus pontifex velut quidam paterfamilias)in plurimos diſpartienda erat neceſſario eius gubernatio. Et vt ſacerdotibus ſpiritualium negociorum emergentium per ſingulas ciuitates,diœceſes,prouincias:ita & laicis quibuſdam committẽda ciuiliũ rerum,vt minoris momenti iudicatura & cognitio, tamen ſubordinatis ſibi eorꝫ magiſtratibus,vſq; ad illos,quos nobis in illo veteris populi ſtatu Tribuni referebant,qui nullos iam ſuperiores ciuiles magiſtratus habebãt,ſed vnius Moyſis iudicio ſuberãt:quales inter nos ſunt principes,reges,imperatores,videlicet ſibi non ſubalterni, ſed quiſque primus in ſuo ordine aut ſibi commiſſa ciuili gubernatione populi. Attamen etiam omnes hi,vt præcipua quædã membra eccleſiæ,quo eiuſdem conſeruetur vnitas, ſubſunt neceſſario capiti hierarchiæ eccleſiaſticæ, qui apud

Supꝛ̃mos in eccleſia ciuiles magiſtratus ſubjeci iudicio eccleſiaſticæ hierarchię pſidis.

C nos autoritate Moyſes eſt,aut etiam illo ſuperior. Ad quẽ etſi proprie ſpectent illa,quæ ad deum ſunt,vt in his præſit omnibus,nihilo tamẽ minus pertinet vniuerſæ,quanta eſt,eccleſiæ ſuperintẽdere,omnia eius membra in officio continere,rationem geſtorꝫ officiorum exigere: breuiter curam paſtoralem ſuper omnes gerere,quæ non minus baculo, ꝙ pera inſtructa ſit oportet,hoc eſt iuriſdictionis coactiuæ autoritate.

Quæ ſpectẽt ad officiũ eccleſiaſticę hierarchię pſidis.

Sed varij coactionũ modi ſunt,aut coactiuæ autoritatis, quæ omĩbus quidẽ quibus aliorꝫ cõmiſſa eſt gubernatio,in ſibi ſubiectos cõpetit:nõ tamen eadẽ omnibus cõuenit,ſed cuiq; ſua,patribus in filiosfamilias, domi nis in ſeruos,pędagogis aut magiſtris in diſcipulos,abbatibus in ſuos monachos,ciuilibus magiſtratibus in ſibi ſubiectos,eccleſiaſticis (quos nunc dicimus)in ſuæ quoque commiſſos curæ & regimini:in omnes vero & ſuper omnes qui ad Chriſti familiam pertinent, diſpenſatori & velut patrisfamilias totius domus eccleſiaſticæ, atque hierarchiæ eius præſidi. Omnibus, inquam, his in ſibi ſuæq; gubernationi commiſſos & ſubditos

Varij modi autoritatis coactiuæ, omĩbus vero qbus aliorꝫ cõmiſſa eſt gubernatio,cõuenire aliquam.

competit

competit etiam coactiua quædam autoritas,qua poſſint delinquentes pu D
nire,& errata eorundem corrigere:ſed non eadem, quando nec vnus co-
ercendi modus conueniret omnibus. Alius enim patri in filium,alius do-
mino in ſeruum,magiſtro in diſcipulum, abbati in ſuos monachos, ſecu-
laribus principibus & poteſtatibus in ſibi ſubditos,alius deniq; totius ec
cleſiæ rectori in omnes,in reges,principes, regna, imperia. Vni enim vir-
gæ conueniunt,alteri ferulæ,alteri flagra, compedes, carceres, alteri etiam
gladius. At quæ hæc omnia continere debet in officio, potentior & terri-
bilior ſit omnibus oportet,quæ armatos & gladium portantes principes
ſibi ſubijcere, ſine tamen cæde poſſit & ſanguine, ſine orbis tumultu &
incendio. Hic eſt ſpiritualis ille gladius, quo poteſt eccleſiaſticæ domus
paterfamilias,contumaciter ſibi inobedientes reſecare a corpore eccleſiæ,
atque ita illis cœlum claudere, ad quod nulli niſi de eccleſia patet aditus.
Cuius mucro quod nunc hebeſcit, quod noſtris principibus nunc mi- E
nus ſit, q̃ olim ſolet eſſe, formidabilis, non eſt quod hi plus illis ſapiunt,
ſed quod magis deſipiunt,quod fidei, religionique Chriſtianæ minor a
pud hos locus eſt. Theodoſius ille vere Chriſtianus & ſapientiſſimus
imperator, vim illius in ſe expertus,in puluere ſedens & cilicio, atque ex
intimis præcordijs ſingultus trahens & ſuſpiria, Ruffino ſe conſolari
volenti: Meorum,inquit,ſenſu malorum haud tangeris. Ego vero gemo,
lamentorq; in conſideratione calamitatis meæ,quod cum ſeruis & mẽdi-
cis pateat diuinum templum,illicq; libere ad deprecandum dominum ſu
um ingrediantur,mihi tum illud inacceſſum, tum inſuper & cœlum oc-
cluſum eſt. Memoria enim teneo dominicam vocem, quæ manifeſte di-
cit: Quemcunque alligaueritis in terra,is & in cœlo erit ligatus. Hic illi &
illo tempore de gladio ſpiritali ſenſus erat,qui datus eſt eccleſiæ principi-
bus,ad faciendam vindictam in nationibus & increpationes in populis,
ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis F
ferreis. Sed iſti ſcilicet illo ſapientiores ſunt, & magis religioſe Chriſtiani,
qui non ſunt cõtenti ſibi inacceſſa eſſe diuina templa,ſed ne quibus pate-
ant,ea funditus magno ſtudio euerterunt. Claudi ſibi cœlum, vt ille, ſacer
dotali autoritate non credunt. Verba Chriſti non,vt ille,intelligunt. At
qui rectius,hi an ille,vel cæco arbitror eſſe perſpicuum.

Quod vero ex quibuſdam truncate citatis diui Bernardi verbis per-
ſuadere conatur eam fuiſſe illius ſententiam, vt epiſcopus ſibi vendicans
coactiuam iuriſdictionem ſuper contentioſis inter homines actibus,alie-
num ſibi officium vſurpet & inuadat indebite: cogor iterum demirari
diabolicam in homine perfrictæ frontis impudẽtiam. Quid enim diuus
Bernardus de autoritate Romani pontificis vt eccleſiaſticæ hierarchiæ
præſidis ſentiat,ex his quæ ante induximus libri eius ſecundi de conſide-
ratione ad Eugenium,cuique adeſt perſpicere. Quod ſi nec hic trũcaſſet
verba,ſed addidiſſet & præcedentia & ſubſequentia, adempta ſibi fuiſſet
imponen-

Qualis autoritas coactiua cõueniebat eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi. Spiritalis gladius q̃ terribilis ac metuẽdus.

Theodoſij de eodẽ ſenſus & ſententia.

Noſtrorum principum cũ Theodoſio collatio.

Perfidia Marſilij in citandis S. patrũ ſentẽtijs rurſus coarguitur.

A imponendi lectori occaſio, cui clare conſtitiſſet etiam ex his ipſis verbis
Bernardi ſibi perpetuo conſtans & conſona ſententia. Quã vt intelligas,
ille libro primo de conſideratiõe ad Eugenium, velut eius miſertus, quod
e dulci illo contemplationis ocio ac latebra protractus eſſet in publicum
ad piſtrinum, ac infinitam velut molem negociorum totius eccleſiæ, cun-
dem inſtruit, quo pacto in illis ipſis negocijs, ſibi tamen aliquid poſſit face
re contemplatiui ocij, diui Gregorij ſibi proponens exemplum, qui in-
ter maxima negocia, ocia ſibi ſalutaria nouerat inuenire: Obſidio, inquit,
vrbi, & barbaricus enſis ciuium ceruicibus imminebat, nunquid tamen
iſtud terruit beatum papam Gregorium, quo minus ſapientiam ſcribe-
ret in ocio? Eo nempe temporis, quod ex eius præfatione liquet, obſcu-
riſſimam & extremam partem Ezechielis tam diligenter, q̃ eleganter ex-
poſuit. Proinde, inquit, memento & tu, non dico ſemper, non dico ſæpe,
ſed vel interdum reddere teipſum tibi. Vtere tu quoque te inter multos,
B aut certe poſt multos. Quid indulgentius? Hoc enim dico, ſecundum in-
dulgentiam, non ſecundum iudicium, puto & ipſo Apoſtolo me indul-
gentiorem in hac parte. Subiungens deinde quid forte ab illo exacturus
eſſet Apoſtolus, nempe vt vel in totũ reiectis his minutis & vilibus, qui-
bus nunc præſes eccleſiæ frequẽter occupari cogitur, hoc eſt, iudicijs inter
homines litigantes pro terrena hæreditate atq; eiuſmodi, vt ſibi indignis,
totum ſe reſeruaret potioribus, adducta ad id apoſtolica paulo ante indu
cta ſententia, de contemptibilioribus in eccleſia conſtituendis ad iudicia
eiuſmodi. Quid ni, inquiens, contemnant iudicare de terrenis poſſeſſiun
culis hominum, qui in cœleſtibus & angelos iudicabunt? Subdit deinde
verba, quæ ille trũca induxit: Ergo in criminibus, nõ in poſſeſſionibus eſt
poteſtas veſtra. Quoniã propter illa, non propter has accepiſtis claues re-
gni cœlorũ, præuaricatores vtiq; excluſuri, non poſſeſſores: vt ſciatis quia
C filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata. Quænam tibi ma-
ior videtur dignitas, dimittendi peccata, an prædia diuidendi? Sed non
eſt comparatio. Habent hæc infima & terrena, iudices ſuos, reges & prin-
cipes terræ? Quid fines alienos inuaditis? Quid falcem veſtrã in alienam
meſſem extenditis? Quibus verbis, nihil aliud vult vir ſanctiſſimus, q̃
quod Apoſtolus fortaſſis a ſummo pontifice exigeret (quod ipſe obſtan-
te nunc malitia temporũ non audebat exigere) vt plane reiectis his minu-
tis & vilibus tanq̃ ſuæ occupationi & cognitioni prorſus indignis, ad in-
feriores ad ea ipſa proprie deputatos iudices, ipſe potioribus ac grauiori-
bus intenderet, hoc eſt, corrigẽdis criminibus. Non quia ſua ad ea ſe non
extendit autoritas, ſed quia indignum eſt vt illis occupetur, quæ præſtari
poſſunt ab inferioribus. Ita & in hæc verba ſubdit, quæ ille ſtudio trũca-
uit: Non, inquit, quia indigni vos, ſed quia indignũ vobis, talibus inſiſte-
re, quippe potioribus occupatis. Sed vbi forte neceſſitas exigit, videlicet e-
tiã ad eiuſmodi dimittere ſe autoritatẽ veſtrã, audi q̃d ſentiat, non ego, ſed

Hinc intelli ge clariſſi- mã D. Ber- nardi ſen- tentiam.

Apoſtolus: Si em̃ in vobis iudicabitur hic mundus, indigni eſtis q̃ de mi- D
nimis iudiceris? Sed aliud eſt incidenter excurrere in iſta, cauſa vrgẽte: ali
ud vltro incumbere iſtis, tanquam magnis dignisq; tali & talium intenti
one rebus. Hæc, inquit, dicerem, & innumera talia dicerẽ, ſi fortia dicerem,
ſi recta, ſi ſyncera, videlicet qualia fortaſſis exigeret Apoſtolus. Nunc aũt
quoniam dies mali ſunt, ſufficit interim admonitum eſſe, non totũ te, nec
ſemper dare actioni, ſed conſiderationi aliquid tui & cordis & tẽporis ſe-
queſtrare. Audis itaq; lector viri ſanctiſſimi & vere orthodoxi ſententiã,
qua non negat epiſcopis autoritatem coactiuæ iuriſdictionis ſuper alios,
ſed optaret eam in his minutis & vilibus non occupari, ſed expeditam va
care vni correptioni criminum, ſuper quæ etiam grauiori & vehementi-
ori coactiua poteſtate opus eſt. Non tamen negat minuta illa ſubeſſe au-
toritati eccleſiaſtici hierarchiæ præſidis, imo ex Apoſtoli ſentẽtia illa ſub-
eſſe docet, & recte ac pro debito illum facere, ſi exigente neceſſitate, etiam
ad illa ſe dimittat, modo non incumbat vltro tanquam magnis, & ſe ſua- E
que occupatione dignis. Quod ipſum clarius adhuc explicat in ſequen-
tibus, vbi velut ſecundum malitiam horum temporum ſibi obijciens
ex perſona pontificis: Sed eſto, inquit, alius nunc mos inoleuit, alij dies
ſunt, alij hominum mores, & tempora periculoſa non inſtant iam, ſed
extant: fraus & circumuentio, & violentia inualuere ſuper terram: ca-
lumniatores multi, defenſor rarus, vbiq; potentiores pauperiores oppri-
munt. Non poſſumus deeſſe oppreſſis, non negare iniuriam patientibus
iudiciũ. Niſi agitantur cauſæ, audiantur partes, inter partes iudicare quis
poteſt? Reſpondet: Agitentur cauſæ, ſed ſicut oportet, &c. Nihil ita abſq;
labore manifeſtam facit veritatem, vt breuis & pura narratio. Ergo illas
quas ad te neceſſe eſt intrare cauſas (neque enim omnes neceſſe erit) dili-
genter velim, ſed breuiter decidere aſſueſcas, fruſtratoriaſq; & venatori-
as decidere dilationes. Cauſa viduæ intret ad te, cauſa pauperis, & eius F
qui non habet quod det. Alijs alias multas poteris committere terminan
das, q̃ plures, nec dignas audientia iudicare. Quid enim neceſſe eſt audi-
re illos quorum peccata manifeſta ſunt, præcedentia ad iudicium? Plena
eſt ambitioſis eccleſia, non eſt iam quod exhorreat in ſtudijs & molitio-
nibus ambitionis, non plus q̃ ſpelunca latronum in ſpolijs viatorum. Si
Chriſti diſcipulus es, igneſcat zelus tuus, exurgat autoritas aduerſus im-
pudentiam hanc & generalem peſtem. Intuere magiſtrum ſic facientem,
& audi dicentem: Qui mihi miniſtrat, me ſequatur. Non parat aures vt
audiat, ſed flagellum quo feriat, verba nec facit, nec recipit. Nec enim ſe-
det iudicans, ſed inſequitur puniens. Cauſam tamen non tacet, quod vide
licet domum orationis, domum negociationis feciſſent. Ergo & tu fac ſi-
militer. Erubeſcãt vultum tuum iſtiuſmodi negociatores, ſi fieri poteſt: ſi
non poteſt, timeant. Nam & tu flagellũ tenes. In ſumma, inquit, hoc pacto
tibi parabis quas ſuadeo ferias, ad vacandũ conſiderationi, quædã nego-
cia nec

A cía nec audiẽdo, quædã alijs cõmittendo, & quæ tua digna putaueris audiẽtia, fideli quodam & accommodo ipſi cauſæ compendio terminãdo. Hactenus ille. Et tu vis ex D. Bernardi ſententia epiſcopũ aliena ſibi vſurpare, ſi coactiuæ iurisdictionis autoritatem exercere tentauerit ſuper contentioſis actibus hominum? O impudentiam ſingularem & ſubdolam.

Obiectioni reſpondere ex verbis Apoſtoli ad Romanos XIII. Ex quibus omnes, æque eccleſiaſticos vt laicos, ſubiectos videri volunt coactiuæ poteſtati principum huius ſeculi. CAP. VII.

QVam non ſit difficile impietati accommodare diuinarũ ſcripturarum eloquia, quando ſua illis nõ adhibetur amuſſis, teſtantur tot portenta peſtilentiſſimarũ hæreſium, & libro primo copioſius demonſtrauimus. At cum diligenter & fideliter ad illam ſuam exigũtur regulam, iam tum apparet & planum fit, quænam ſit earum germana ſententia, vt vbiq; ſubſcribens catholicæ per orbẽ fidei, ita omni propha-
B næ nouitati, nouitiæque impietati aduerſaria. Quod vt in ſuperioribus perpetuo intellexiſti, ita & hic efficiam vt clariſſime intelligas.

Impotenter ille aduerſum nos iactat verba Apoſtoli, quibus omnẽ animam docet poteſtatibus ſublimioribus ſubditam eſſe oportere, deiq; ordinationi reſiſtere, & ſibi damnationem acquirere, qui reſiſtũt magiſtratibus. Proinde neceſſitati parere iubet, nõ tantũ propter iram principũ, ſed etiam propter conſcientiam. Ideo enim, inquit, & tributa præſtatis, miniſtri enim dei ſunt, in hoc ipſum ſeruiẽtes. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorẽ: cui honorem, honorem. Ex quibus equidem verbis, verboſiſſime atq; ineptiſſime tractatis ac trutinatis, multis etiam inconcinne adhibitis ſanctorũ ſententijs infert, neceſſario tenendum illi, qui nomen & doctrinam domini blaſphemare noluerit, omnes homines cuiuscunq; ſtatus aut conditionis
C exiſtant, tã realiter, quàm perſonaliter ſubeſſe debere iurisdictioni principum ſeculi, atque eiſdem obedire in omnibus, quæ non contradicunt legi æternæ ſalutis: quandoquidem de ſecularibus poteſtatibus conſtat locutum Apoſtolum, quibus commiſſus eſt vſus gladij. Omnem autem animam dixit, neminem excipiens, nec presbyterum, nec epiſcopum: quos reſiſtentes poteſtatibus etiam infidelibus, damnatiõem æternam ſibi vult acquirere: quanto ergo magis, inquit, indignationem omnipotentis dei & beatorum apoſtolorũ Petri & Pauli acquirunt Ro. pontifices, qui hac dei & apoſtolorum doctrina contempta iamdudum turbarũt ac turbant fideles reges & principes, atque eorum autoritatem ſuæ autoritati ſubijciunt, cum contra his illos potius ſubiectos eſſe oporteat? Hoc ipſum confirmans Auguſtini ſentẽtia: Ideo, inquit ille, & Apoſtolus eccleſiã orare pro regibus admonuit, & omnibus ſublimibus, eodem ſpiritu afflatus quo & Hieremias, qui miſit epiſtolam Iudæis, qui erant in Babylone, vt orarent pro vita regis Nabuchodonoſor, filiorumq; eius, & pro pace ciuitatis: quia, inquit, in pace eorum erit pax veſtra. Hoc autem figurate ſignifi-

caſſe,eccleſiam in ſanctis eius (qui ſunt ciues cœleſtis Hieruſalem) ſeruitu- D ram ſub regibus huius ſeculi.

Sed oro te lector,vt ſis memor eorum, quæ ſuperius demonſtrata non ſemel inculcauimus.Ita enim clariſſime intelliges,nobis pulchre cõuenire cum Apoſtolo.Neq; enim dicimus Chriſti religionem quēquam priuare ſuo iure,non abſoluere filios a patria poteſtate,ſeruos a ſubiectiõe & ſeruitute quã debent dominis,ſubditos a ſuperiorꝛ ſuorum & ciuilium magiſtratuū obediẽtia debita,etiam ſi ſacerdotes,etiam ſi epiſcopos:proinde & apoſtolos eorumque ſucceſſores epiſcopos & presbyteros, iure merito ſubfuiſſe a principio legitimæ autoritati ciuili, quæ præerat in quibus morabantur ciuitatibus & comitatibus. Venit tamen Chriſtus,etiam ſibi regnum quoddam in quo ſuper nos regnaret,cõſtituere,hoc eſt,catholicam ſuam eccleſiam:ſed tantum ex dedititijs & voluntarijs, quiq; vltro ſe eius ſeruituti ſubijcerẽt. Quod equidem vt futurum ampliſſimum & E comprehenſurum infinitam multitudinem hominum,etiam diligentiſſimo ordine diſpoſuit,atq; eius vnitati,vno illi cõſtituto capite aut rectore, ad quē totius cura pertineret & gubernatio præcipua,diligẽtiſſime ſimul & ſapientiſſime prouidit.Non eſt itaq; ꝙ ſuam ſibi quiſquam queratur ademptã autoritatem per regnū Chriſti,cui nemo ſeruit inuitus. Tamen quiſquis vltro ſe illi ſubiecerit, etiam obedientiam debeat ſacroſanctis ab eodem conſtitutis magiſtratibus, & præcipue totius eccleſiæ paſtori, rectori & principi,neceſſe eſt. Qui quandiu quidem viuebat ſub principibus & magiſtratibus,qui ſe nondum Chriſti iugo ſponte ſubdiderãt,etiam illis ſuberat,& ſubeſſe tenebatur ciuiliter. At poſtquã diuina ordinatione impleta iã cernimus illa prophetarꝫ oracula,quibus fore prædixerūt, vt gentes & regna, reges & principes ſeruirent Chriſti regno & eccleſiæ, poſtq̃ vltro facti ſunt eccleſiæ filij,atq; eius quædam membra præcipua, F vt quorum eſt magni momenti & neceſſarium officium ad ſalutem totius corporis, rerum natura non patitur, vt illis caput, princeps aut rector ſubijciatur eccleſiæ,& non potius membra capiti,atque illi officiorum ac magiſtratuū ſuorum exacti rationē reddere teneantur. Illius ſubſint iudicio,preſertim qui nullos ſuperiores ciuiles magiſtratus recognoſcūt.Itaq; iã ante annos mille videmus Chriſtianos principes,reges, imperatores, ſe & ſua ſceptra ſubmiſiſſe,atq; adeo tradidiſſe Chriſti eccleſię,atq; ab ea veluti accepta recognoſcere,eius iudicio regnare reges & imperatores, & amoueri regno & imperio,quemadmodū ſupra in Henrici IIII. tragœdia ex recognitione libera totius regni & imperij intellexiſti,& poſt copioſius demonſtrabimus.Nec dubitabis diuinæ diſpenſationis ac prouidentiæ,non humanæ præſumptionis aut vſurpationis hæc eſſe opera, ſi ad Eſaiæ & Danielis reſpexeris vaticinia,quibus hæc,tanto anteq̃ fierẽt, fore prædicta ſunt, ſi præterea ad Gamalielis illam regulam eadem exegeris. Quoniam ſi ex hominibus eſt,inquit,cõſilium hoc aut opus, diſſoluetur.

Chriſti religionē nemini priuare iure ſuo.

Apoſtolos & epiſcopos ab initio ſubfuiſſe legitimæ autoritati ciuili ethnicorū, inter q̃s morabant. Regnum Chriſti ex dedititijs tãtum & voluntarijs.

Omnia mēbra eccleſię in ſuoque ꝑ officio ſubeſſe eius paſtori,rectori & capiti. Eius iudicio nūc regnare in eadem reges & imperatores ac amoueri imperio.

Siquidem

A Siquidem annis plus mille hoc ipſum duraſſe videmus.

Itaq; quod dicit Apoſtolus,omnē animā ſublimioribus poteſtatibus ſubditam eſſe debere,& debitam eiſdē præſtare obedientiam,libẽter amplectimur.Sed hoc te admonitū volumus lector,nō de ciuilibus tantum magiſtratibus & poteſtatibus illū loqui,ſed in vniuerſum de oībus,ita vt iuxta illā Apoſtoli ſententiā,ſerui dominis, famuli & ancillæ patriſamilias,vxor marito,monachus ſuo abbati,omnes deniq;,qui vel ſua volūtate,vel ex ſtatu & conditione reipublicæ,cuius pars ſunt,vel ex ſuæ natiuitatis ſorte alteri ſubiecti ſunt, illi obedientiā debeant. Itaq; quoniam non idem in omni ordine ſuperioritatis & ſubiectionis debetur ſuperioribus poteſtatibus a ſubditis,ideo cōcludens generalē illam ſententiā,dicit:Reddite ergo omnibus debita,cui tributū,tributum:cui vectigal,vectigal: cui timorē, timorem:cui honorem, honorē.Quin & ipſa ratio Apoſtoli, qua

Intellectus verborum Apoſtoli ad Ro.13. Omnis anima, &c.

Apoſtoli generalis ſententia omnē ſuperioritatē cōcernēs.

B perſuadet oēs omnibus ſuperioribus poteſtatibus obedientiā debere,cōuincit illum ita vniuerſaliter(vt diximus)loqui,& non tantū de poteſtatibus ſecularibus aut magiſtratibus ciuilibus.Quoniā,inquit,a deo hæc ita ordinata ſunt,cuius ordinatiōi qui reſiſtunt, ſibi ipſis damnationē acquirent,aut iudiciū,vt legit Chryſoſtomus. A deo ſiquidē ordinatum eſt, vt ſit ordo inter homines,vt hic præſit & cæteris imperet, ille ſubſit & obſequatur alterius imperio,ne cuncta temere ferantur, & quemadmodū vndæ(vt eiuſdē Chryſoſtomi verbis dicā)ita & populi huc atq; illuc circūagerentur.Quoniā enim honoris & cōditionis ęqualitas pugnas & diſſidia plerumq; inducit,multos fecit principatus,multasq; ſubiectiōes,vt pote viri & vxoris ſuæ,filij & patris,ſenis & adoleſcētis, ſerui & domini,principis & ſubditi,præceptoriſq; ac diſcipuli.Et qd,inquit,miraris q̄ in hominibus iſtud fecit,quando idē & in corpore noſtro fecerit? Neq; hic paris

Chryſoſto. in epiſtolā ad Roma.

C honoris oīa fecit,ſed hoc equidē minus,illud vero potius,& hæc qdem reliquis mēbris imperantia,illa vero ſeruientia. Idē & in beſtijs videri eſt, vt in apibus,in gruibus, in gregibus ouiū agreſtiū. Quin & mare ab iſta diſciplina deſtitutū non eſt,ſed illic quoq; multa piſciū genera ſub vno reguntur ac militant,lōgaſq; velut peregrinatiōes ſuas exequuntur.Hactenus fere Chryſoſtomus.In hunc modū vnuſquilibet homo, quicūq; tandē is fuerit,ſeu apoſtolus,ſeu propheta,ſeu epiſcopus,ſeu ſacerdos,ſeu monachus,ſeu prætor,ſeu conſul,ſeu rex aut imperator,ſibi ſupereminēti poteſtati obedientiā dependat oportet,ſi quę modo illi poteſtas ſupereminent. Ea enim reſtrictione opus eſſe,res ipſa cogit intelligere.Nā ſuprema in terris,& nulli alteri ſubordinata autoritas,nulli etiam alteri,niſi deo ſubiectionē debet & obedientiā.Quod vero generalē illam ſuā,atq; adeo diuinam ſententiā,in ciuilibus & huius ſeculi poteſtatibus velut in exēplo diligentius executus ſit,hoc fecit,vt obſtrueret ora quorūdam loquentium iniqua,& per quos apud gētes blaſphemabat nomen domini & Chriſtiana religio,quaſi doceret ſubditos rebellare magiſtratibus, ſeruos domi-

Cur generalē illā ſententiā in huius ſeculi poteſtatibus veluti exēplo diligentius ſit exequu-

 nis.

tus beatus Apoſtolus.

nis. Ita eñ pleriq; ſentiebant de doctrina apoſtolorũ, quod omnes, velut propoſito pileo, euocarẽt in libertatẽ. Infamabanturq; veluti ſeditioſi, rerũq; nouatores, & qui oĩa ad euertendũ leges cõmunes & facerent & dicerent. Qua vt ſe & religionẽ Chriſti purgaret infamia, illam quã pręmiſit generalẽ ſentẽtiam, & veluti animi quandã communem conceptionẽ, in publicis poteſtatibus & magiſtratibus diligentius exequitur Apoſtolus, tandẽ reuerſus ad communem & generalẽ, dicit: Reddite ergo omnibus debita. Idem quoq; & eodem conſilio fecit Petrus dicens: Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter deum, hoc eſt, quiſq; ſuo ſuperiori, aut illi cui eſt ſubditus ſecundum ipſam humanarum ſocietatum legem atq; ordinem, hoc ipſum deinceps ſpeciatim exemplificans, ſiue regi, inquit, tanquam præcellenti, ſiue ducibus tanquam ab eo miſſis, ad vindictã malorum, laudem vero bonorũ, quia ſic eſt voluntas dei, ſimiliter & de ſeruis erga dominos, de filijs erga parentes, de vxoribus erga ſuos maritos ſubijciens. Omni ergo humanæ creaturæ nobis præpoſitæ, hoc eſt, vt loquitur Paulus, omni ſublimiori aut ſuperiori poteſtati, quiſq; ſecundum dei ordinationem & voluntatem debet obedientiam. Quam adeo nõ tollit lex Chriſti & euangelica, vt magis confirmet etiam. D E

Retorſio apoſtolicæ ſentẽtiæ in aduerſarios

Oẽs magiſtratus, qui ſunt mẽbra Chriſtianæ eccleſiæ, obedientiam debere eccleſiaſticæ hierarchiæ capiti.

Sed ex hac apoſtolica, atq; adeo Chriſti ſententia minime ſequitur, caput hierarchiæ eccleſiaſticæ ſubijci regibus, imperatoribus & principibus, qui ſunt mẽbra eccleſiæ: ſed contra potius, ex ipſa lege euangelica, neceſſe eſt vt mẽbra obediãt capiti, quia membra ſunt cõmunis corporis, & quia ſeſe illi vltro ſubiecerũt, neceſſe eſt, vt caput in reliqua mẽbra vniuerſa imperiũ habeat. Siquidem & dei ordinationi, atq; ipſi adeo rerum naturæ repugnat, vt contra membra imperitent capiti. Illi dedit Chriſtus autoritatem obligandi omnes, qui in eccleſiaſtica domo ſunt, dicẽs etiam in cœlis illos ipſos obligatos haberi. Illi commiſit claues regni cœlorum, quibus membris eccleſiæ ſibi inobedientibus & rebellibus poteſt etiam cœlum claudere, poteſt extra arcam illam myſticam, & domũ eccleſiæ ejicere, & velut ethnicos facere. Itaq; ſecundum apoſtolicam & Chriſti iam inductam ſententiam, omnes magiſtratus, qui ſunt membra Chriſtianæ eccleſiæ, etiam capiti eccleſiaſticæ hierarchiæ, vt ſuperiori ſuper ipſos autoritati, atq; adeo ſuo capiti debent obedientiam. Qui extra ſunt, & necdum Chriſti regno ſeruiunt, non debent, imo contra, vbi illud ipſum caput eccleſiæ in ciuitatibus aut cõmunitatibus ageret, quibus illi legitime præfecti ſunt, ſecundum eandem apoſtolorum & dei ſententiam, ipſis obedientiam deberet, vt ſubditi cæteri, deberet & tributa, & vectigalia reliquorum inſtar dependere. Aeque tamen verum eſt, quod nullũ ſuo iure priuat Chriſtiana religio. Sed qui ſe illi adſtringunt vltro, ſeq; Chriſti regno ſubijciunt, neceſſe eſt vt illius quoq; leges ſeruẽt, illius ſacroſanctis magiſtratibus dependãt obedientiã, vt membra ſe permittãt imperio capitis. Quod ſane ita decere, ita omnem rationem & honeſtatem exigere, recte intelli- F

Extra eccleſiã magiſtratus q ſunt, eis obedientiã & ſubiectionẽ non debere.

A intelligentes ſapiētiſſimi & religioſi principes,non ſolū ſacroſanctis(quibus neceſſariā obedientiam debebāt) magiſtratibus, ſed etiam omnibus ſacrorū miniſtris,omnibus deniq; qui ſe Chriſti ſeruitio ſpecialius addixerunt ac deuouerunt, publicis legibus exemptionem ab autoritate, immunitatē ab oneribus ciuilibus conſtituerunt. Nihil tamen in hoc nouū facientes, nec prorſus aliud, ꝗ quod honorem, quem ante falſæ religioni indebite detulerat decepta antiquitas,ipſi veræ debitum impenderunt.

Hoc ſane cōſtat,apud oēs etiam gentiles, quibus tamen vlla religionis, vlla numinis cura extitit, quamuis ad veri cognitionem nō peruenerint, velut naturali ratione magiſtra receptum fuiſſe, vt ſacerdotibus ſuis ſpecialiter deputatis ſacrorum & numinis(qualiacunq; ipſi credebant)miniſterio ſingularem deferrent honorem & reuerētiam, ciuilium onerum vacationem ac immunitatem, & præterea annonā ex publico. Teſtatur B hoc ſacra Geneſeos de Aegyptijs ſacerdotibus hiſtoria, qui in illa ſeptennij fame ſubleuata Ioſephi prouidentia,nō ſunt coacti,inſtar reliquorum Aegyptiorum, vendere ſuas terras & poſſeſſiones in ſeruitutem regiam, vt quibus ex publicis horreis ſtatuta præbebantur cibaria. Idem de vniuerſis nationibus comprobant omnium gentium hiſtoriæ. De Romanis vero, quamdiu ſeruierunt idololatriæ, illa Symmachi viri conſularis & vrbis præfecti, ad Valentinianum, Theodoſium & Archadium Auguſtos, pro veteri deorum cultu reducendo, aduerſus Chriſtianos oratio. In qua inter cætera grauiſſime queritur, Veſtalibus ſacerdotibus ſua ab initio illis conceſſa detrahi immunitatis priuilegia atq; annonam, quam ſolebant accipere ex publico. Quanto, inquit, commodo ſacri ærarij veſtri Veſtalium virginum prærogatiua detracta eſt? Sub largiſſimis imperatoribus denegatur,quod parciſſimi præſtiterunt? Et rurſus: C Abſint ab ærarij veſtri puritate iſta compendia, fiſcus bonorum principum,non ſacerdotum damnis,ſed hoſtium ſpolijs augeatur. Deinde hoc vehementer improbans, quod a religioſiſſimis principibus ſtudio abolendæ falſæ illius religionis & impiæ, ſapienti conſilio excogitatum fuerat,ne poſſent illæ ſacerdotes prophanæ, legata aut hæreditates accipere: Oro vos, inquit ille, iuſtitiæ ſacerdotes, vt vrbis veſtræ ſacris reddatur vel priuata ſucceſſio. Dictent teſtamenta ſecuri,& ſciant ſub principibus non auaris ſtabile eſſe quod ſcripſerunt. Delectet vos iſta felicitas generis humani, cœpit cauſæ huius exemplum ſollicitare morientes. Ergo Romanæ religiones ſub Romano iure non pertinent? Quod nomen accipiet ablatio facultatum,quas nulla lex, nullus caſus fecit caducas? Capiūt legata liberti, ſeruis teſtamentorum iuſta commoda non negantur: tantum nobiles virgines & ſacrorum fatalium miniſtræ excluduntur prædijs hæreditate quæſitis. Quid iuuat ſaluti publicæ caſtum corpus dicare,& imperij æternitatem cœleſtibus fulcire præſidijs,armis veſtris,aquilis veſtris,amicas applicare virtutes,pro oībus efficacia vota ſuſcipere, & ius

Etiā apud gentiles receptum fuiſſe, vt ſacerdotibus ſuis ſingularem deferrent honorem,immunitatem & vacationē a ciuilibus oneribus atque annonam ex publico.

Symmachi viri conſularis ad Auguſtos oratio.

Et hæc nūc fiunt, proh dolor & pudor,a Chriſtianiſſimis qui ſe videri volunt, principibus aduerſus ſpecialiter dicatos diuino ſeruitio.

Veriſſime iſta dicentur a Chriſtiano pro ſacerdotibus veræ religionis miniſtris,alijſque diuino ſpecialiter mancipatis ſeruitio.

ius cum omnibus non habere? Itaq; melior eſt ſeruitus, quæ hominibus, D
ꝗ quæ dijs immortalibus, impenditur? Rempublicam lædimus, cui nun
quam expedit vt ingrata ſit. Nemo me putet ſolam cauſam religionum
tueri. Ex huiuſmodi facinoribus orta ſunt cũcta Romani generis incom
moda. Honorauerat lex parẽtum noſtrorum Veſtales virgines, & mini
ſtros deorum, victu modico, iuſtiſq; priuilegijs, & vſq; ad nos ſtetit mu-
neris huius integritas. Nunc ad degeneres trapezitas, atq; ad mercedem
vilium baiulorum ſacrę caſtitatis alimenta vertuntur. Sequuta eſt hoc fa
ctum fames publica, & ſpem prouinciarum omnium meſſis ægra dece-
pit. Non ſunt hæc vicia terrarum, nihil imputamus aſtris, nec rubigo ſe-
getibus obfuit, nec auena fruges necauit. Sacrilegio annus exaruit. Neceſ-
ſe enim fuit perire omnibus, quod religionibus negabatur. Cum contra
fœcunditatis et omnium rerꝫ vbertatis cauſam dicat, ſacerdotibus ſuum
impendiſſe honorem. Quid enim, inquit, tale pertulerũt prouinciæ, cum E
religionum miniſtros honor publicus paſceret? Quando in vſum homi
num concuſſa quercus? Quando nullæ ſunt herbarum radices? quãdo
alternos regionum defectus deſeruit fœcunditas mutua, cum populo &
virginibus ſacris cõmunis eſſet annona? Commendabat enim terrarum
prouentus victus antiſtitum, & remedium magis ꝗ largitas erat. An du-
bium eſt ſemper pro copia omnium datum, quod nũc omnium inopia
vẽdicauit? Hæc atq; eiuſmodi ille Symmachus, falſa quidem atq; impia,
vt dicta pro tuenda falſa impiaq; religione, & ſacerdotũ eius priuilegijs:
ſed veriſſima, ſi dicantur a Chriſtiano pro veræ religionis miniſtris, ſacer
dotibus, atq; alijs diuino ſpecialiter mancipatis ſeruitio. Quibus omnes
toto orbe terrarꝫ gentes & nationes, velut cõmuni quadam conceptione
animi, intellexerunt quidem honorem ſingularẽ deberi: tametſi vt in veri
numinis veræq; religionis, ita in miniſtrorꝫ eius, cognitiõe aberrauerint. F

Sacerdotibus quid debeatur in Chriſtiana eccleſia. Decimas omnium in ſignũ vniuerſalis dominij ſibi reſeruãs dominus ſacerdotũ ſuorum, &c. ſpecialiter deputauit vſibus.

Certe ꝗd noſtris ſacerdotibus a Chriſtifidelibus in ipſa debeatur Chri
ſti eccleſia, nõ minus in eiuſdem figura, in ſynagoga illa & tabernaculo ve
teri, ꝗ propheticis oraculis expreſſum eſt. Sibi ſiquidem decimas omni-
um in ſignum vniuerſalis dominij ſpecialiter reſeruans dñs, ſacerdotum
ſuorum & altaris miniſtris deputauit vſibus & miniſterio. Oẽs, inquit il
le Moyſes, decimæ terræ, ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborum, domi-
ni ſunt, & illi ſanctificantur. Omnium decimarum bouis & ouis & ca-
præ, quæcunq; ſub paſtoris virga tranſeunt, quicquid decimum vene-
rit, ſanctificatum eſt domino. Has, inquam, ex vniuerſis, quæ nobis ſua
benignitate largiſſime confert, in ſignum, memoriam, recognitionemq;,
quod ab ipſo velut omnium domino vniuerſa acceperimus, ſibi ſpeciali-
ter reſeruatas ſibique ſanctificatas (adeo vt eaſdem ſine ſacrilegij crimine,
noſtris prophaniſq; vſibus applicare non poſſimus) ſacrorum ſuorum
miniſtris tradidit. Quas ꝗ indigne ferat, auare aut infideliter illis perſol-
ui, qua fraudantes perſequatur vltione & vindicta, idem per Malachiam
teſtatus

A teſtatus eſt: Reuertimini,inquit,ad me,& ego reuertar ad vos, dicit dñs exercituum. Et dixiſtis,in quo reuertemur? Si affligit homo deum, quia vos configitis me. Et dixiſtis,in quo configimus te? In decimis & primitijs, & ideo in penuria maledicti eſtis. Quia, inquit Hieronymus, mihi non reddidiſtis decimas & primitias,quia vos me ſupplãtaſtis & defraudaſtis: iccirco in penuria & fame maledicti eſtis,& pro decimis & primitijs, quæ parua erant vt a vobis darentur, vbertatem poſſeſſionum veſtrarum,& omnem frugum abundantiam perdidiſtis. Et addit dominus per prophetam:Inferte omnem decimam in horreum meum,& probate me ſuper hoc,ſi non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vſq; ad abundantiam,& increpabo pro vobis deuorantem, & nõ corrumpet fructum terræ veſtræ, nec erit ſterilis vinea in agro,dicit dominus exercituum. Perinde,ac ſi diceret, exponente Hieronymo, vt ſciatis me iraſcente vos laborare penuria, fame & inopia, quia videlicet fraudaſtis me parte mea, inferte omnem decimã fideliter in horreum meum,hoc eſt,in theſauros templi,vt habeãt ſacerdotes & Leuitæ, qui mihi miniſtrant,cibos:& probate me ſuper hoc,ſi non effundam vobis benedictionem & abundantiam. Vides hic, quod ille Symmachus dixit nõ vere ſed impie,pro impia religiõe atq; eius ſacerdotibus,pro noſtris veriſſime dici a Chriſtiano. Vides q̃ indigne ferat dominus illis detrahi, quod ſibi reſeruatum in ſignum recognitionemq; vniuerſalis dominij,ipſis contulit. Qua fraudantes vindicta ac vltione perſequatur.

Malach. 3

Hic vide, in quo ſupplantari ſe deus a nobis ac fraudari, nobiſcum expoſtulet.

(B at "nymo, vt ſciatis")

Nec eſt quod hic quiſquam ſibi blandiatur, veteris hæc eſſe & abolitæ legis Moſaicæ,quæ iam amplius nos nõ obliget ſub lege euãgelica. Nam eadem opera dices non obligari nos etiam præceptis decalogi,quia veteris legis ſunt. Quod ſi confitearis etiam apud nos illorum adhuc vim, efficaciam & obligationem ſubſiſtere,quia nec figuram gerebãt futuri,nec pertinebant ad ſtatus ciuilis illius veteris populi (qui iamdudum diſſolutus eſt) gubernationem, ſed inſtruebant homines recte ſe gerere ad deum & proximum: æque confitearis neceſſe eſt, apud nos locum habere obligationẽ illam de perſoluendis decimis. Aeque enim nos ac illi deum recognoſcamus oportet autorem, & largitorem bonorum omnium, æque vniuerſalem dominum. In cuius iugem memoriam & recognitionem decimas ſibi reſeruauit omnium, quas ſuis ſacerdotibus & altaris miniſtris perſoluendas attribuit. Aeque itaq;, vt tunc,ita & nunc verum eſt,decimas omnium, ſeu terræ naſcentium, ſeu pecorum, armentorum, & quæcunq; ſub virga paſtoris tranſeunt,domini eſſe,atq; eidem ſanctificata, quum nuſquam nobis magis, q̃ illis, eaſdem remiſiſſe legatur. Aeque ad nos pertinet, ſi eaſdem fraudemus, nec fideliter perſoluimus, illud quod induximus Malachiæ prophetæ. Ita ſane hoc intellexerunt orthodoxi patres noſtri, ita ab initio catholica Chriſti eccleſia, columna & firmamentum veritatis, & rectæ ſcripturarum intelligẽtiæ inflexibilis & certiſſi-

Decimas diuini iuris eſſe etiam in lege euangelica.

(C at "ficaciam & obligationem")

Catholicæ eccleſiæ de hoc ſententia oſtenditur.

Hieronymus. certiſſima amuſſis & regula. Itaq; diui Hieronymi in expoſitione Malachiæ iam audiſti ſententiam, quam & in epiſtola ad Damaſum clariſſime explicat, a quo cōſultus, num ſacerdotibus & Leuitis, quibus decimæ diuinitus aſſignatæ ſunt, liceret de iure ſuo in vſum monachorū & religioſarum perſonarū transferre, reſpondit eiſdem liberum eſſe, monachis & ſpiritualibus viris deum colentibus & timentibus, decimas & oblationes, cunctaq; remedia concedere, & de iure ſuo in illorū dominium trāſferre, modo in illis pauperibus, non tam paupertatem, q̄ religionem attenderent. Quod autem, inquit, beatitudo tua quæſiuit, vtrum decimarum & oblationum ius ſecularibus poſſit prouenire, nouit veſtra ſanctitas omnino non licere, proteſtantibus hoc diuinis autoritatibus paternorū canonum. Quamobrem ſi aliquando ab his male detenta, quæ diuini iuris eſſe noſcuntur, in vſum tranſierunt monachorum & ſeruorum dei: epiſcopo tamen loci illius præbente aſſenſum, conſtabunt illis omnia, perpetua ſtabilitate ſubnixa. Hactenus ille. Vides quo pacto diuinum illud ius intelligat orthodoxus ille doctiſſimusq; Hieronymus, nō quidem vt abolitum, ſed vt Chriſtifideles adhuc efficaciter obligans. D E

Ambroſi. Sic & diuus Ambroſius ſermone quodam quadrageſimali docuit ſuum populum: Quicunq; recognouerit in ſe, quod fideliter non dederit decimas ſuas, modo emendet quod minus fecit. Quid eſt fideliter dare, niſi vt nec peius, nec minus aliquando offerat de grano, aut de vino, aut de fructibus arborū, aut de pecoribus, aut de horto, aut de negocio, aut de ipſa venatione ſua? &c. Nam qui deo nō vult reddere decimas, quas retinuit, & homini non ſtudet reddere, quod iniuſte abſtulit, non timet adhuc deum, & ignorat quæ ſit vera pœnitentia veraq; confeſſio, nec veram aut deo acceptam eleemoſynam talis poteſt facere. Idem & ſibi commiſſo fideli populo inculcauit magis, &

Auguſtin. ad memoriam reuocauit diuus ille Auguſtinus catholicæ per orbem eccleſiæ ſententiam, q̄ docuit. Quod ſi, inquit, decimas fideliter dederis, non ſolum abundantiam fructuum recipies, ſed etiam ſanitatem corporis & animæ conſequeris. Non igitur dominus deus præmium poſtulat, ſed honorem. Deus enim noſter, qui dignatus eſt totum dare, decimam a nobis dignatus eſt recipere, non ſibi, ſed nobis profuturam. Quam ſi tardius dare peccatum eſt, dicente eodem: Decimas tuas et primitias non tardabis offerre: quanto peius peccatum eſt, non dediſſe? De militia igitur, de negocio, & de artificio redde decimas. Cum enim decimas dando & terrena & cœleſtia poſſis præmia promereri, quare pro auaritia, duplici benedictione fraudaris? Hæc enim eſt dei iuſtiſſima conſuetudo, vt ſi illi decimam non dederis, tu ad decimam reuoceris. Dabis impio militi, quod non vis dare ſacerdoti. Benefacere deus ſemper paratus eſt, ſed hominum malitia prohibetur. Decimæ enim ex debito requiruntur: & qui eas dare noluerint, res alienas inuadunt. F

Et rurſus: Maiores noſtri ideo copiis omnibus abundabant, quia decimas deo

A mas deo dabant, & Cæſari cenſum reddebant. Modo autem quia deceſſit deuotio fidei, acceſſit indictio fiſci. Nolumus partiri cum deo decimas, modo autem tollitur totum. Hoc tollit fiſcus, quod non accipit Chriſtus. Hæc ille Auguſtinus.

Vides quo pacto ſancti hi patres noſtri ius decimarum, æque apud nos, vt apud illos veteres ſubſiſtere & valere intellexerint & docuerint fidelem populum. Quos nihil aliud docuiſſe certum eſt, q̃ quod & ipſi didicerant in catholica Chriſti eccleſia. Quorum cõſenſum in re dubia obſeruare nos Chriſtus docuit, vt certæ & indubię veritatis argumentum. Vbicunq; enim congregantur aquilæ, ibi corpus eſt, ibi Chriſtus & veritas, idem ſenſus & conſenſus catholicæ eccleſiæ. Cuius ſententia, quoniam in cõcilijs orthodoxorum præſulum ex diuerſis locis orbis in vnum conuenientium euidentius perſpicitur, audi decretum Rothomagenſis

Sanctorum patrum cõſenſum in re dubia obſeruandum a nobis velut conſenſum catholicæ eccleſiæ.

B cõcilij, quod in hæc verba legitur: Omnes decimę terræ ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborum, domini ſunt, & illi ſanctificantur, &c. Sed quia modo multi inueniuntur decimas dare nolentes, ſtatuimus, vt ſecundum domini præceptum admoneantur, ſemel, ſecundo & tertio: & ſi non emendauerint, anathematis vinculo feriantur vſque ad ſatisfactionem & emendationem congruam.

Decretum Rothomagen. cõcilij.

Rurſus Moguntini concilij hoc legitur decretum: Decimas deo & ſacerdotibus dei dandas Abraham factis & Iacob promiſſis inſinuat, & omnes ſancti doctores cõmemorant. Hactenus verba decreti: Quæ num tibi videntur explicare communẽ catholicæ eccleſiæ de iure decimarum ſententiam? Rurſus definiuit & affirmat vniuerſale, idq; celeberrimum pluſquam mille patrum ex toto orbe ſub Innocentio tertio conuenientium Lateranẽ. concilium, decimas neceſſario perſoluendas a Chriſtifidelibus, vt quæ debentur ex lege diuina, & a domino in ſignum & recogni-

Decretum Moguntini concilij.

Definitio Lateranẽ. concilij vniuerſalis & celeberrimi ſub Innocentio.

C tionem vniuerſalis dominij, quaſi quodam titulo ſpeciali ſibi ſunt reſeruatæ, vt eſt videre in c. In aliquibus, & cum non ſit, de deci. prim. & obla.

Quare & præfatus Innocentius a Vercelleñ. conſultus epiſcopo quid ſibi agendum foret & cum his qui in decimarum ſolutione dicebant detrahẽdam impenſam agriculturæ & ſeminum, & qui vitam clericorum velut abominabilem calumniãtes, eiſdem ſubtractas decimas in alios vſus (vt prætendebant) pios conuertebant pro ſuo arbitrio, vtrorũ ſententiam recte impietatis conuincit & redarguit. Illorũ quidem, q deus omnium dñs, ſub hoc veluti canone nobis vniuerſa conceſſerit: & propterea deterioris conditionis eſſe non debeat temporali aliquo dño, cui ſuus canon integre & abſq; vlla deductione a colono perſoluitur. Iſtorum vero, q non licet cuiq̃ quæ ſua ſunt auferre atq; alteri dare contra voluntatem domini, eo prætextu, quia malus & peccator eſt, & mandat vtroſq; ad integram, tam perſonalium, q̃ prædialium decimarũ, vt ſacerdotibus & clericis diuino iure debitarum ſolutionem eccleſiaſtica diſtrictione compel-

compelli, vt hæc eſt legere in c. Tua nos, de dec. pri. & ob. D
Atq; hactenus quidem illis rationibus ſatis ſuperq; reſpõſum eſt, qui-
bus ex diuinarum ſcripturarum eloquijs, & ſanctorum patrum teſtimo-
nijs ille demonſtrare conatus eſt, ex lege diuina & euangelica nulli ſacer-
doti aut epiſcopo, vllam coactiuæ iuriſdictionis autoritatẽ ſuper vnum-
quemlibet Chriſtianum competere: quin potius, quo minus etiam vltro
delatam eiuſmodi ab vniuerſitate multitudinis (ad quam ſolam eandem
proprie pertinere contendit) acceptare poſſent ſacerdotes & epiſcopi, eiſ-
dem interdictum a Chriſto & apoſtolis. Nulla eoſdem exemptione gau-
dere debere a coactiua iuriſdictione ſecularium principum, quin potius
eidem tam realiter, q̃ perſonaliter ſubiectos eſſe oportere, ſecundum do-
ctrinam Chriſti & apoſtolicam.

Succenturiatis quibuſdam rationibus, quibus prædictam adhuc ſententiam confirmare ni-
titur, reſpondere. CAP. VIII.

MVltis fucis, multis impoſturis, opus habet, quo perſuadeatur fal- E
ſitas: cum cõtra nuda veritas ſui ipſius efficaciſſimus aſſertor ſit.
Quare & hic omnia corradit & congerit, quæ quocunq; modo
ad ſuam impietatem colorandam conſtabiliendamq; poteſt contorque-
re & flectere. Itaq; poſt rationes præmiſſas (quibus reſpondimus hacte-
nus) velut primæ iuſtæque aciei, & in quibus fidit præcipue, alias nihilo
minus quaſdam, velut in ſuccenturijs collocatas ſubiungit. Quas præter-
ire viſum non eſt, ne forte quis male veritati amicus, ſtudio nos declinaſ-
ſe earum vim & ſubterfugiſſe calumnietur.

Explicãtur rationes q̃dam Marſilij, quibus ſacerdotiũ poteſtati ſeculari ſubijcit. Prima ex legum diuinarum & humanarũ differentia.

Itaq; VIII. capite ſuæ dictionis ſecundæ hanc inſuper ſubiungit rati-
ocinationem. In primis ſupponit actus humanos volũtarios regulari du-
plicibus legibus, diuinis videlicet & humanis, propoſita earundem tranſ-
greſſoribus pœna. Diuinarum tamẽ legum tranſgreſſoribus, vt dirigen-
tium in finem futuri ſeculi, nullam in hac vita vult eſſe pœnam propoſi- F
tam, ſed humanarum tantum. Illarum finem eſſe ſupernaturalem felicita-
tem: harum pacificum, tranquillum & ſufficientem inter ſe conuictũ ho-
minum. Leges autem, vt inanimas & carentes principio iudicatiuo &
motiuo, indiguiſſe animato aliquo, quod ſecundum ipſas præcipiat, iudi-
cet, iudicata exequatur, & trãſgreſſores puniat, hoc eſt, iudice, quẽ iuſtum
animatum vocat Ariſtoteles, cuius coertioni & punitioni ſubiectos vult
oẽs legum tranſgreſſores. Omnes ergo humanarum legum tranſgreſſo-
res, quicunq; tandem ij fuerint, ſeu monachi, ſeu clerici, ſacerdotes aut epi-
ſcopi, ſubiacere vult punitioni iudicis humani, hoc eſt, ciuilis.

Ad quod hanc ſubiungit rationem. Quia eadem materia propria de-
bet eiuſdem egẽtis actionem ſuſcipere, quod natum eſt, & ordinatum in
illam agere propter finem ad quem apta eſt. At legis tranſgreſſor eſt ma-
teria aut ſubiectum, in quod natus eſt & ordinatus agere iudex & princi-
pans, puniendo & iuſtificando, aut ad ſymmetriã reducendo. Ergo vbi-
cunq;

A cunctꝫ talem materiam inuenerit, debet talem in eo actionem facere. Cui accidit, eſſe ſacerdotem aut laicū: aut potius ſunt circunſtantiæ, tranſgreſſionē aggrauantes aut extenuantes: vt monachus, ſacerdos, epiſcopus, fur, homicida, adulter, aut aliarum legum trāſgreſſor peccat grauius, q̃ laicus. Subeſt ergo, inquit, & ſubeſſe debet, ſeu ſacerdos, ſeu epiſcopus in eiuſmodi, iuriſdictioni ſecularium principum, & eorum coactiuo iudicio, vt qui legū exactores ſunt, & iuſti ciuilis cuſtodes. Nec ipſe ſummus pontifex exemptus eſt ab illorum coactiuo iudicio, & multo minus poteſt alios ſuos ſacerdotes & clericos eximere. Alioqui dicit conſequi inconueniens multo grauiſſimum: Vt ſi coniugatis (quod poſſet) ſacerdotiū permitteret, euacuaretur prorſus iuriſdictio ſecularium principantium. Ad quod vitandum fateri, inquit, oportet ſecundum veritatem, iuriſdictionem in epiſcopos, presbyteros & clericos oēs, legiſlatoris autoritate principantē habere, ne principatuū etiam pluralitate inordinata, politiam ſol-

B ui contingat. Numerꝫ quoqꝫ certum adſcribendorum clero, aut ſacerdotio in ſubiecta ſibi prouincia principantē determinare debere, ſicut & aliorum omniū publicorum munerum, officiorum, magiſtratuū, & partium reipublicæ. Hæc atqꝫ eiuſmodi dicto capite ille pergit connectere.

Ad hæc capite nono eiuſdem ſuæ dictionis multis verborum ambagibus nititur oſtendere ſacris in eccleſia magiſtratibus coactiuæ iuriſdictionis autoritatem non competere, quod ea fruſtra foret, quum ad ſalutem (quo illi magiſtratus pertinent) nemo cogi poſſit inuitus.

Poſtremo, capite XI. eiuſdē demonſtrare conatur ſeparaſſe Chriſtum officia ſacerdotum, & principum, hoc eſt, eorum, qui coactiuæ iuriſdictionis autoritatem ſuper alios obtinent. Nam quoniā, inquit, venerat ipſe docere humilitatem & huius ſeculi contemptum, velut viam meriti ſalutis æternæ, quo ſua opera eſſent doctrinæ conſona, ipſe omnium dn̄s in

C ſumma paupertate hunc mundum ingreſſus, hanc etiam vita ita exegit, vt de ſe diceret: Vulpes foueas habēt, & volucres cœli nidos, filius autem hominis nō habet, vbi caput reclinet. Et hunc velut ſtatum perfectionis docuit ſequi eos, qui ſpecialius vellent ſui eſſe diſcipuli, & quos ſuæ legis præcones & doctores erat relicturus. Quod euidenter oſtendit, cum interroganti ſe cuidam quid facere oporteret, vt vitā poſſideret æternam, reſpondiſſet, vt mādata obſeruaret. Illeqꝫ percontari pergeret, num quid aliud ſibi deeſſet, ſiquidem mandata ſe obſeruaſſe ab adoleſcētia. Adhuc, inquit, vnum tibi deeſt. Vade, quæcunqꝫ habes, vēde & da pauperibus: & habebis theſaurum in cœlo, & veni ſequere me. Et rurſus diſcipulis: Sic, inquit, omnis ex vobis qui nō renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Itaqꝫ cum huius ſuæ doctrinæ ac philoſophiæ doctores relinqueret ſuos apoſtolos & diſcipulos, eorumqꝫ ſucceſſores ſacerdotes & epiſcopos, ne nullam fidem eſſet habiturus ſermo diſcordans ab opere, etiam illis interdixit ne aurum poſſiderent aut argen-

Secunda ex fine autoritatis eccleſiaſticæ, hoc eſt, ſalute animarū noſtrarū, ad quam valere non poſſit coactio. Tertia ex pugnantia officiorum ſacerdotū & principum.

tum, ſed ſimplici tantum victu & amictu contentos, cum pera & baculo miſit in orbem vniuerſum prædicare euangelium omni creaturæ. At contra principibus & iudicibus huius ſeculi indecoram dicit eſſe paupertatem & abiectionem, vt quæ autoritatis contemptum faceret, & poteſtatem adimeret legum tranſgreſſores coercendi, & commiſſa vlciſcendi ſcelera & flagitia. Proinde nec his conuenieñter committi officium docendi legem euangelicam, nec doctoribus eiuſmodi, principatum aut coactiuæ iuriſdictionis autoritatem. Et hanc dicit eſſe ſententiam diui Bernardi ad Eugenium, qui docet in vnum conuenire non poſſe dominationem & apoſtolatum: cuius verba ſuperius prolixe adſcripta ſunt. D

Reſponſio ad primã.

His vt reſpõdeamus ex ordine: In prima illa ratiocinatione, quam capite VIII. dict. II. confuſiſſime ſimul & verboſiſſime explicat, adeo vt vix intelligas quid tandem illa verborum inuolucra parturiant, imaginatur (vt etiam perpetuo) politicas inter nos communitates, regna, imperia, velut inter prophanos ethnicos: nec intelligere poteſt, Chriſtianam eccleſiam eſſe illud regnum Chriſti, cui vt vniuerſæ gentes & regna, reges & imperatores ſeruiant, & ſua ſceptra ſubmittant, ſi futuri etiam illius regni Chriſti participes eſſe voluerint (vt iam annis plus mille ducentis ſeruijſſe plurimos, ſi nõ omnes, videmus) neceſſe eſt. Regni quoq; huius Chriſti, hoc eſt, catholicæ eccleſiæ, ſuum ordinem, ſuos magiſtratus ſibi decentiſſime ſubordinatos, non tantum ſacros, ſed etiam laicos. Quandoquidem & his opus habet immẽſa illa omnis generis multitudo hominum. At laicos etiã ſacris ſubijci, & præcipue ſummo eccleſiæ antiſtiti, eiuſdem regni rationẽ exigere, & Chriſtum ordinaſſe, clariſſime a nobis ſuperius demonſtratum eſt. Cui nec deeſt in omnes ſua quædam coactiuæ iuriſdictionis autoritas, qua omnes continere poſſit in officio, atq; eos qui ordinem, quietem, pacemq; illius ſibi commiſſi regni, hoc eſt, catholicæ eccleſiæ conturbant, punire: ſed ſuæ autoritati ſacroſanctæ conuenienti gladio, hoc eſt, anathematis, interdicti diuinorum officiorum, ingreſſus eccleſiæ, & eiuſmodi quibus ſine vi & armis, inter colligatos ſacramento fidei & Chriſtianæ religionis vinculo, omnibus armis, omni potentia efficacius potentiſſimos etiam principes, reges & imperatores ſibi ſubijcit, continet in officio, atq; etiam cogit in ordinem. Itaq; vt in illo Chriſti regno, laicis magiſtratibus viciſſim in illos ſacros, & præcipue ſuper ipſum eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem, membris videlicet in ſuum caput, & in paſtorem ouibus, competeret præcipiendi, ſtatuendi, atq; etiam puniendi autoritas, rerum natura non patitur. Quis (inquit ille beatiſſimus Gregorius) dubitet ſacerdotes Chriſti, regum & principum, omniumq; fidelium patres & magiſtros cenſeri? Nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur, ſi filius patrem, diſcipulus magiſtrum, ſibi ſubiugare conetur, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubijcere, a quo credit non ſolum in terra, ſed etiam in cœlis ſe ligari poſſe & ſolui? E F

Falſa Marſilij imaginatio.

In eccleſia Chriſti oẽs magiſtratus politicos neceſſario ſubijci autoritati eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis.

A Itaq; quod aſſumit actus humanos voluntarios regulari duplicibus legibus, diuinis & humanis, propoſita pœna ſuis tranſgreſſoribus, libenter admittimus. Quod inſuper addit: Diuinas leges regulare tantum humanos actus ad finem ſupernaturalem, & futuri ſeculi felicitatem, & propterea in hac vita nõ exigere pœnas a tranſgreſſoribus, haud ſane verum eſt. Dirigit quidem & regulat humanos actus lex diuina ad finem illum ſupernaturalem aſſequendum, tanquam ad finem vltimum: tamen immediate & proxime (præcipue autẽ per leges, quas cordibus noſtris inſcripſit, quas & naturales dicimus) vt deceãt, & ad ſeipſum, & ad proximum, & ad deum homo ſe habeat. Quarum vim & obligationem intellexerunt etiam, quibus ſupernaturalis finis hominis nulla prorſus fuit cognitio. De quibus Apoſtolus: Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſi B ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum.

Diuinas leges regulare actus humanos, nõ ſolum ad finem ſupernaturalem, ſed etiã ad nos ipſos, proximos & rerũ naturæ ordinem.

Deinde quod dicit leges diuinas non exigere a ſui trãſgreſſoribus pœnas in hac vita, æque falſum eſſe demonſtrat lex vetus Moſaica. Quod ſi illam abrogatam voluerit per legem euãgelicam, de qua forte vult ſuam propoſitionem intelligi: hoc intelligat oportet, non tam abrogatam, q̃ impletam & conſummatam, qua parte erat figuratiua atq; vmbra futuri, atque ea parte pro vmbris & figuris ſolidam ipſam ſucceſſiſſe veritatem. Qua vero parte tranſgreſſionum punitiua erat, non tantum pœnam exigebat vt regulatiua humanorum actuum ad proximum, ad finem ciuilem aſſequendum, pacificamq; tantæ multitudinis ſocietatem & communicationem conſeruandam, ſed etiam vt humanos actus ordinat ad deum. Itaq; & peccato blaſphemiæ in deum, idololatriæ quoq; & quæcunq; cum eodem communicabant, vt diuinationũ, augurĳ, et ſimilium, C item & violationis ſabbati, irrogabat lex mortis ſupplicium. Quãquam etiam hac parte iam nos non obliget lex illa vetus, quia Moſaica, tamen qualibus & nos legibus pro conſeruanda tam immenſæ ac pene infinitæ multitudinis ſocietate & communicatione, catholicæ videlicet eccleſiæ opus habeamus, clariſſime expreſſit, & fidelibus principibus, qui Chriſto iam & eius regno ſeruiunt, formam exemplumq; præbuit, etiam zelandi honorem domini ſui & mortis ſupplicio perſequendi blaſphemos, idololatras, ſortilegos, hæreticos etiam & ſchiſmaticos: vt per quos communicatio, ſocietas atq; vnitas catholicæ eccleſiæ directe ſoluitur. Cum zelum eiuſmodi etiam in eo, cui non erat commiſſus ſpecialiter gladius, hoc eſt, in Phinees, filio Eleazari filĳ Aaron, ſacerdote comprobauit diuina autoritas: quem arrepto pugione in lupanar ingreſſum, & virum Iſraelitem fornicantem vna cum Madianite confodientem, auertiſſe per hoc iram ſuam a filĳs Iſrael teſtificatus eſt dominus, & pacto ſacerdotĳ ſibi et ſemini eius in ſempiternum remunerauit. Ita enim habet ſcriptura: Dixit

Falſum eſſe, diuinas leges non exigere pœnam in hac vita a ſui tranſgreſſoribus.

Quẽ zelũ habere debeant Chriſtiani principes pro Chriſti nominis gloria.

Exemplũ in Phinees.

itaq; dominus ad Moyſen: Phinees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis, D
auertit iram meam a filijs Iſrael, quia zelo meo commotus eſt contra eos, vt non ipſe delerem filios Iſrael in zelo meo. Iccirco loquere ad eum: Ecce do ei pacem fœderis mei, & erit tam ipſi, q̃ ſemini eius pactum ſacerdotij ſempiternum, quia zelatus eſt pro deo ſuo, & expiauit ſcelus filiorum Iſrael. Quin & ipſe deus tranſgreſſoribus legũ ſuarum, quãdo nec a ſeipſis, nec ab his, quibus illud cõmiſſum eſt, digne puniũtur, etiam in hac vita multas pœnas infligit. Teſtis eſt non ſolũ vniuerſa illa veteris populi (qui noſtram eccleſiam deliniabat & exprimebat) hiſtoria: ſed etiam de indigne ſumẽtibus corpus Chriſti & ſanguinem in ſacramento euchariſtiæ dicit Apoſtolus: Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Quod ſi nos ipſos iudicaremus, non vtiq; dijudicaremur a domino.

Preterea quod ille adiungit conſequenter (velut linũ lino connectens) de legibus humanis actus humanos regulantibus, quod altius non reſpiciant, q̃ ad ſolum finem politicum, hoc eſt, ſufficientem & pacificũ conui- E
ctum inter ſe hominum. Quodq; illæ ſolæ pœnam conſtituant in hac vita inferendam ſuis tranſgreſſoribus, exigendam per ciuilem principem, earundem cuſtodem & exactorem, tam multa errata inuoluit, vt nimis longum foret perſequi per ſingula.

Falſum eſſe, nullas humanas leges aliquid poſſe ſtatuere ſub pœna, q̃ ciuiles & politicas.

In primis imaginatur, nullas poſſe eſſe humanas leges aliquid ſtatuentes ſub pœna, q̃ ciuiles & politicas, quarum exactores & cuſtodes ſint publici magiſtratus, & ſeculares principes. Quod q̃ falſum ſit, vel cæco poteſt eſſe euidens. Quis enim neſciat in magna aliqua domo patremfamilias poſſe leges condere, quibus ſingulis familiæ ſuæ partibus ſua præſcribat officia, etiam ſub pœna conuenienti, quam tranſgreſſoribus irroget, hoc eſt, filijsfamilias, ancillis, ſeruis. Quod etiam in quolibet volũtario conuentu hominum poteſt ille, cui reliquorum commiſſum eſt regimẽ. Sed inquis: Non poteſt in tranſgreſſores legũ ſuarum animaduertere mortis F
ſupplicio, quod ſolum poteſt magiſtratus ciuilis, aut princeps ſecundũ leges ciuiles. Quid denique? Nunquid alia nulla pœna eſt humanarum legum tranſgreſſoribus, q̃ ſolum mortis ſupplicium? nunquid non ſunt etiam carceres, compedes, virgæ, ferulæ? nunquid non pœna infamiæ? mulcta pecuniaria? Alij ſocietatum variarũ rectores, vt ſuos in officio cõtineant, pœna tam graui opus non habent, habent tamen opus omnes, quibus aliorum gubernatio & regimen commiſſum eſt, vt ordinem & quietem ſuæ ſocietatis interturbantes, & quæ ad finem ipſius aſſequendum neceſſaria ſunt, pro ſuo quiſq; officio negligentius curantes, afficere poſſint pœna aliqua illi ſocietati & fini, qui per eam affectatur, conuenienti. Deinde ita etiam de humanis legibus loquitur, quaſi nullæ eſſent leges eccleſiaſticæ, attamen humanæ. Eccleſiaſticas dico, quas neceſſe eſt a patrefamilias eccleſiaſticæ domus ferri pro conſeruando decenti ordine in familia eccleſiaſtica in vniuerſum orbem diffuſa, pro indiuidua eius vnitate: &

Omnes rectores quarumcunq; humanarũ ſocietatum opus habere coactiua poteſtate.

Falſiſſima Marſilij de humanis legibus imaginatio, quaſi nullæ

A tate:& communione in his,quæ neceſſario, quatenus Chriſtiani ſumus, habemus communia, vt cultus dei rite & decentius peragatur, vt ſacramenta magis reuerenter adminiſtrentur a ſacrorum miniſtris, & a Chriſtifidelibus dignius recipiantur, vtq; vniuerſa hæc ſocietas commodius & efficacius dirigatur in finem ſuum proprium, hoc eſt, vt per fidem & Chriſtianæ legis obſeruationem, ſupernam cœleſtis Chriſti illius regni felicitatem aſſequatur. Huiuſmodi leges eccleſiaſticas fuiſſe ab initio ab ipſis apoſtolorum temporibus,quæ nihilo minus & pœnas tranſgreſſoribus ſtatuant,ſed conuenientes formæ ſocietatis eccleſiaſticæ,hoc eſt, priuationis aut ſuſpenſionis ab officio, ſi quod tranſgreſſor eiuſmodi forte obtineret in hierarchia eccleſiaſtica,item interdicti ingreſſus eccleſiæ, priuationis eccleſiaſticæ communionis,atq; eiuſmodi, vniuerſi ab initio teſtantur ſcriptores eccleſiaſtici, & ex his, quæ duobus ſuperioribus libris

eſſent, aut eſſe poſſent aliæ, quam ciuiles ac politicæ.

B induximus, quæque libro proximo dicturi ſumus, nulli non poteſt eſſe clariſſimum. Quæ ſane vt neceſſario fuerint, quiſquis dubitare poterit, communis ſenſus ſe expertem prorſus teſtabitur. Quis enim non intelligit,quanta vniuerſæ eccleſiæ toto orbe diffuſæ neceſſaria fuerit multitudo eorum,qui ſacra miniſtrarent fideli populo? Quis etiam in tanta multitudine,quo euitaretur confuſio,tolleretur ſchiſmatum,turbationum, rixarum & ſcandalorum fœcũdum & inexhauſtum ſeminarium, non intelligit neceſſarium quoq; fuiſſe ordinem,per quem colligerẽtur in vnitatem,& cõnecterentur totius eccleſię vni rectori & capiti,vnde totius vnitatẽ dependere ſupra euidentiſſime demonſtrauimus? Quis non eidem ſic ordinatæ,ſic in vnitatem ſub vnius præſidis gubernationem reductę, tam immẽſæ multitudini, etiã aliquibus legibus ad finem eccleſiaſticæ ſocietatis dirigentibus, & membris quibuslibet ſua officia præſcribentibus, opus eſſe, & ſemper fuiſſe non videat? Et tamen vniuerſa hæc, ille

C odio execrabili in Chriſtianam eccleſiam, atque eius ſacerdotium cæcus ignorauit, aut ignoraſſe, quo incauto & ſimplici lectori imponeret, ſe ſimulauit: ſed ita de humanis legibus loquitur, quaſi præter ciuiles, nullæ aut ſint,aut eſſe poſſint aliæ. Poſtremo & de illis ipſis, præſertim vt Chriſtianorum ſunt, ciuiliumque ſocietatum, quæ iam regno Chriſti ſeruiunt,& pars ſunt ac membra Chriſtianæ eccleſiæ (de quibus ſolis eſſet ad propoſitum) quam loquatur & ſentiat indigne, ex hoc facile intelliges, ſi conſideres quæ ſit Chriſtianorum & ethnicorum differentia. Hi enim velut ignorantes deum,& nihil niſi quod præ oculis eſt proſpicientes, incommoda vitæ præſentis tantum ſua opera dirigunt. At Chriſtianus vniuerſum corpus operum ſuorum, illo ſuæ intentionis clarificato lumine fidei oculo in deum dirigit,quo quicquid non pertinet aut non dirigitur, peruerſum, aut vt minimũ ocioſum eſt,de quo iuxta veritatis teſtimonium nobis reddenda ſit ratio in die iudicij. At vir iſte bonus etiam Chriſtianos magiſtratus non vult altius reſpicere, quam ad ſola vitæ præſentis com-

Quã indigne ſentiat Marſilius de ciuilibus Chriſtianorũ legibus.

moda,perinde ac ſi eſſent ethnici,ac ſi Chriſto atq; eius regno non ſeruirent, ac ſi intentionis ſuæ oculum, non ſolum in magiſtratuum ſuorum D
actibus (qui tamen præcipui momenti ſunt) ſed etiam in omnibus, ad deum reſpicere nõ tenerentur,ſed morari poſſent in terra,in his tenebris: Atq; in hunc modum,ſine fine & modo falſa falſis, atq; impia connectẽs impijs, iactat euidentiſſimas (ſi deo placet) demonſtrationes ſe ſcribere, quibus perinde ac ſi plane uiciſſet,nobis impotenter inſultat.

Concluditur, ciuiles Chriſtianorum magiſtratus neceſſario ſubeſſe eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi.

Itaq; cum ſit certiſſimum Chriſtianos magiſtratus,tametſi ciuiles, moderationem cui præſunt, debere ciuilẽ dirigere ad gloriam regni (cui ſeruiunt) Chriſti: ad honorem dei, & ſuam ſibi commiſſorum illam Chriſtianam felicitatem, nihil dubium eſt eoſdẽ eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi cæteriſq; eius ſacris magiſtratibus, qui immediate ad illum ordinati ſunt, ſubeſſe & non præeſſe debere: obſequi, non imperare.

Quod ſi qui etiam eorum, qui ſacros illos magiſtratus gerunt, ſacerdotum videlicet & epiſcoporum, poſſint eſſe, & ſint interdũ ſcelerati, legum E
tranſgreſſores, habent illi ea in re ſuos iudices, qui tales impunitos non ferent, habentes carceres ad pœnam & pœnitentiam, aquã tribulationis & panẽ anguſtiæ. Quæ ſi delicto & exemplo putauerint non ſufficere, exautoratos tradere poſſunt poteſtatibus ſecularibus puniendos ſecundum leges ſeculi. Quæ alioqui vt in non ſubiectos ſuis legibus & iudicijs, non poſſunt animaduertere in eoſdem, aut vllam iuriſdictionem exercere.

Cauilli remotio.

Quod vero ille veretur, ne ſacerdotũ nimia multiplicatione euacuari poſſet ſeculariũ principum iuriſdictio, inani cura conſumitur. Nã ſui regni Chriſtus curã non negligit. Neq; eñ dormitabit neq; dormiet, q cuſtodit Iſrael. Tametſi propter peccata populi ſui regnare aliquãdo faciat principes hypocritas, & ſuos ſanctos cõtaminet. Atq; vtinã fieri poſſet, ita inter nos vigeret Chriſti fides & religio, vt ſolo paſtorali baculo contineri oẽs poſſent in officio, vtq; gladium portãtibus inter nos magiſtra- F
tibus opus nõ haberemus, et lõge eſſet felicius hoc Chrĩ regnũ et eccleſię.

Reſponſio ad rationẽ ſecundam.

Ad alteram rationem, qua dicit eccleſiaſticam coactiuæ iuriſdictionis autoritatem, ſi qua eſſet, fruſtra fore, quum ad ſalutem (quo ſolum ea ſpectat) nemo cogi poſſit inuitus. Miror illi non venire in mẽtem, ſaltem inter ſacrorum miniſtros neceſſarium fuiſſe ordinem ad quem conſeruandum neceſſaria fuerit etiam coactiuæ iuriſdictionis autoritas. Cum alioqui plena tumultibus, iurgijs, rixis, ſine ordine & decore foret eccleſia velut horrenda quædam Babylon. Deinde ſi coertiones, ſi pœnæ eccleſiaſticæ, nulli quicquam ad ſalutem conferunt, vt ad quam nemo cogi poſſit inuitus, quid ita deſipuit Paulus apoſtolus, vt hoc ipſum non intelligeret? Quid fruſtra vexauit & ſe, & fornicatorem illum Corinthium, quem tradidit Satanæ in interitũ carnis? ſed quorſum? vt ſpiritus, inquit, ſaluus ſit in die domini noſtri Ieſu Chriſti. Si ad ſalutẽ nulli prodeſt puniri eccleſiaſtica pœna, quid ille excommunicauit hominẽ vt ſaluaretur?

Quã neceſſaria eccleſiaſtica coactiuæ iuriſdictionis autoritas.

Eccleſiaſticas pœnas etiam ad ſalutem conferre.

Quid

A Quid hoc ipſum D. Ambroſius fecit imperatori Theodoſio, dicēs illam excommunicationem ipſi fore maximam ſanitatis medicinam? Et nunquid vtriuſq; fructus obſcurus eſt? Certe contriſtatum illū fuiſſe ab Apoſtolo ſecundum deum, & per hoc ad pœnitentiam adductum, idem teſtatur Apoſtolus. Theodoſio vero q̄ fuerit & fructuoſa illa excommunicatio, qua ab Ambroſio illigatus extitit, ſuperius ex Theodoreto Cyrenenſi epiſcopo ſatis explicauimus. Eſto, nemo inuitus cogi poſſit ad ſalutem, tamen pœna ſæpe oculos aperit, quos culpa clauſerat, & adducit ad veram pœnitentiam. Saltē ſi illis pœna affectis, ob indurati in malo animi obſtinationem, ad ſalutē non proficit, at proficit alijs, & magis timoratos ſollicitosq; reddit. Saltē hoc efficit, vt a communione eccleſiaſtica præciſi, noxiæ & peſtiferæ conuerſationis contagione non inficiant alios.

Ad tertiā atq; vltimam rationē qua ca. XI. dictionis ſuæ II. velut a poſteriori nititur oſtendere, ſacerdotibus & epiſcopis autoritatem principalem aut coactiuæ iuriſdictionis nō poſſe competere, quod ipſorum officium neceſſario exigat quædam, quæ non conueniunt atque adeo repugnant officio principum aut iuriſdictionem exercentium, nempe humilitatem, huius ſeculi contemptum, & volūtariam paupertatem, in qua eaq; extrema, viā perfectionis pręcipue vult cōſiſtere, proinde ſeparaſſe Chriſtum officia ſacerdotum & principū. Reſpondentes dicimus, varia quidem ac diuerſa eſſe ſacerdotum & principū officia, non tamen repugnantia, & quæ in eodem ſeſe compati nequeant. Sacerdotum eſt mediatores eſſe inter deum & populū, tractare & peragere quę ad diuinū cultum ſpecialiter pertinent, miniſtrare populo ſacramenta inſtituta a Chriſto, velut quædam media aſſequendæ ſalutis æternæ. Principum vero eſt, cuſtodire pacificam & quietam communionem & ſocietatem populi, etiam in ordine ad Chriſtum, atq; eius honorem, & populi ſalutē non ſolum temporalem, ſed etiam æternam. Diſcreta fuerunt hæc officia, etiam in ſynagoga veteri, quæ, vt ſæpe diximus, vmbra quædam & deliniatio extitit noſtræ eccleſiæ, ſed nihilo minus ſe compati poſſe in eodem, non ſolum in Moyſe, ſed etiam in Machabæis oſtenditur, qui non ſolum ſummi ſacerdotes, ſed etiam principes extiterunt populi.

Ad tertiam rationem reſponſio.

B

Varia eſſe, ſed nō repugnantia, ſacerdotiū & principum ſecularium officia.

C

In Moyſe & Machabæis oſtenditur.

Quod autem vult humilitatē, ſeculi contemptum, & voluntariā paupertatem, eamq; ſummam (in qua Chriſtianæ perfectionis ſtatum præcipue cōtendit conſiſtere) neceſſario cōuenire ſacerdotibus, vt euangelicæ doctrinæ ac perfectionis pręconibus & doctoribus, quo opera doctrinę eſſent conſona, quæ tamen non conuenirent principibus ſeculi. Dicimus quod ad humilitatem & ſeculi contemptum pertinet, vtrunq; neceſſario exigi ab eo qui ſe Chriſtianū profitetur & Chriſti diſcipulum, quicunq; tandē ille ſit. Diſcite, inquit ille, a me, q̄a mitis ſum & humilis corde. Tam eſt neceſſaria cuiq; humilitas, q̄ eſt deteſtanda ſuperbia. Et Ioannes apoſtolus in prima ſua canonica: Nolite, inquit, diligere mundum, neque ea

Humilitatē & ſeculi cōtemptū neceſſario exigi ab omni Chriſtiano, cuiuſcunq; ſtatus ſit.

quæ

quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundum, nõ eſt charitas patris in eo. Cui autem interdicitur amor mundi, ab illo exigitur mundi cõtemptus. Duo ergo hæc omni ſunt Chriſtiano communia, cuiuſcunq; tandem ille conditionis, ſtatus, gradus, aut ordinis fuerit, ſeu ſeruus ſeu liber, ſeu plebeus ſeu magiſtratus, ſeu ſacerdos ſeu laicus. D

Paupertatẽ ſimpliciter a nullo exigi, nulli etiam expetendã per ſe.

Paupertatem vero a nullo exigi, nec in ſe aliquid habere vlli per ſe expetendum, ſicut nec diuitias quicquam fugiendum. Sunt enim virtutis explicandæ & in plurimos communicandę inſtrumenta non incommoda. Cum paupertas, præſertim vt vulgo capitur pro egeſtate, & neceſſariarum rerum defectu (quomodo etiam accepit ille, qui & paupertatem & diuitias deprecabatur, ſed optabat ſibi cõcedi tantũ neceſſaria) nihil prorſus per ſe expetendum habeat, non magis, q̃ morbus, cruciatus corporis, mors denique. Quare ſummæ perfectionis ſtatus, nec in hac, nec in illis eſt, ſed in ſumma & perfectiſſima charitate dei & proximi. Illi cœleſtes ſpiritus in ſtatu ſummæ perfectionis degunt ſine paupertate, ſed cum perfecta etiam omnium abundantia. Ita quoque & nos, ſi in ſtatu innocentiæ perſtitiſſent parentes noſtri, ageremus in ſtatu longe maioris perfectionis, in omnium tamen rerum ſufficientia, q̃ nunc agimus. Ita & ſanctiſſimorum patriarcharũ & regum in maxima opulentia & gloria perfectionem, q̃uis in ſordibus egeſtatis & mendicitatis, non aſſequimur. Nihil ad ſtatus perfectionem per ſe eiuſmodi paupertas facit, imo in eam, vt & in cætera incommoda omnia, ex peccato noſtrorum parentum incidimus. Sunt tamen hæc cum incidunt, materia exercendæ virtutis, vt ſeu egeſtatem, ſeu morbum, ſeu cruciatum corporis, ſeu mortem denique violenter illatam feramus fortiter & patienter, nec propter illa declinemus ad peccatum aliquod, vt plus apud nos amor dei & æternæ ſalutis, q̃ hæc in contrarium pendeant. Nemo tamen virtuoſus quantumuis perfectus, hæc propter ſe debet appetere, ſed fugere potius. Propter ſe dico. Nemo enim ſanæ mentis optare debet, mori violenta morte, cruciatus corporis ſuſtinere, morbis decumbere, perſequutionibus affligi, cum & ipſe Chriſtus ab his abhorruerit: Pater, inquit, ſi fieri poteſt, tranſeat a me calix iſte, veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Vides nihil in his per ſe expetendum, ſed fugienda potius, niſi ob vtilitatem aliquam quæ inde expectatur. Si fieri poteſt, inquit, cum æqua vtilitate humani generis, innuens per ſe non expetenda, quin fugienda potius, ſed ob vtilitatem inde forte conſequentem toleranda. Sic & ſuos docuit perſecutionem fugere, non appetere. Si, inquit, vos perſequuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Ita quoq; & de eiuſmodi paupertate dicendum eſt. Hæc enim vniuerſa vnius generis ſunt. Incidẽtia tamẽ debet fortiter ferre Chriſti diſcipulus, nec propter ea deuiare a recto. Poteſt etiã nonnunquã perfecta virtus appetere, ad bonũ aliquod reſpiciens, q̃d hęc per accidens conſecuturũ præuidit. Quõ plurimi glorioſiſſimi Chriſti martyres exarſiſſe leguntur ad mar-

Sũmę perfectiõis ſtatũ, nec diuitias, nec egeſtatẽ regrere, ſed in perfectiſſima charitate conſiſtere.

E F

A ad martyrium, vt ſuo exemplo pietatem cõmendarent ceteris, nec ob mortem violenter illatam, cuiquam eam violandam ſuo exemplo docerent. Cum hæc mala corporis momentanea & nullius momenti eſſe teſtarentur, ad æternæ gloriæ pondus, quod eorum tolerantia ob pietatis cuſtodiam, & dei gloriam operatur in nobis. Poſſunt hæc, & ab imperfectis nonnunquam aſſumi & expeti, velut amara quædam pharmaca aduerſus ſuam imperfectionem cuius ſibi ſunt conſcij, vt ſi qui diuitijs vti neſciant, ſed ſibi eas impedimẽto ad ſalutem aut perfectionem ſentiant, eas abdicare in totum, & voluntariam paupertatem aſſumere. Si qui per ſanitatem corpus fortius rebellare ſpiritui ſentiãt, ieiunijs & alijs voluntarijs afflictionibus ipſum macerare, & in ſeruitutem redigere ſpiritus. Qua ratione etiam morbus corporis multis profuit. Sed hæc illis accidunt, nec per ſe conueniunt. Quare nec vt huiuſmodi, aut propter ſeipſa, quiſquam ea ſapiens vnquam expetijt.

B Chriſti vero philoſophia & doctrina in hoc eſt, vt a rerum viſibilium amore abductos homines, adduceret ad amorem cœleſtium & æternę ſalutis noſtræ, cuius ipſe reparator & autor aduenerat, cuius etiam perficiendę myſterio modus ille, quo pauper venit & humilis, omnia nobiſcum huius vitæ incommoda, mortem denique amariſſimam & contumelioſiſſimam ab iniuſtis & ingratiſſimis illatam perferens, magis congruere viſus eſt æternæ dei ſapientiæ. Cuius in omnibus explicare conſiliorũ rationem vt eſt hominibus impoſſibile, ita hoc voluit eſſe in promptu, nec difficile intellectu, ideo magis ſic venire voluiſſe, ꝙ in potentia & gloria, vt hoc ipſo nobis conteſtatum faceret, quanti merito illud apud nos eſſe deberet momenti, quod vt aſſequeremur, tanti conſtitiſſe videremus dei filio, vtque ad hoc ipſum omni affectu, omnibus viribus cõtenderemus. Ea vero, quæ eatenus ſola fere bona videbantur hominibus, ſciremus vera bona non eſſe, vt quibus filius dei caruit, nec vere mala quæ ille ſuſtinuit, proinde nec illorum amore, nec horum terrore, a veris illis, quæ docebat, bonis ad vere mala deflecteremus. C

Quid nos Chriſtus docuerit, egeſtatẽ, omĩa huius vitæ incõmoda, ignominioſam denique mortẽ perferens.

Hæc Chriſti philoſophia, vt omnibus Chriſtianis communis eſt, ita maxime ad eos pertinet, qui ſublimiorem inter alios gradum ſortiti ſunt in eccleſia, hoc eſt, principes, reges, imperatores, ſacerdotes, epiſcopos. Cui nihil repugnãt diuitiæ, quæ etiã conſtitutis in magiſtratibus ſunt neceſſariæ. Sed diuitias magnifacere, & vt præcipua quædam bona amare, quas cõtemptim ſolum habere oportet, & ob neceſſitatẽ rerum ingruentiũ, & incumbentiũ onerum. Nec debet docere euangelicus doctor, non habendas Chriſtiano pecunias aut diuitias, hoc enim falſum eſt, & doctrinæ Chriſti ac apoſtolorum, quam videre eſt ab initio in conſenſu catholicæ eccleſiæ, plane contrarium, ſed contemnendas. Quod vero adoleſcenti illi percontanti de via aſſequendæ ſalutis reſpondit Chriſtus, vt ſeruaret mandata, dicenti inſuper ea ſe ſeruaſſe ab adoleſcentia, & iterũ interrogãti, num

Chriſti iſtã doctrinã cõmunẽ Chriſtianis omĩbus.

Chriſti doctrinæ, imo & ſummæ in eadẽ perfectioni nihil repugnare diuitias, ſed amare & alicuius facere diuitias.

num quid ſibi deeſſet, rurſus vnum ſibi adhuc affirmauit deeſſe, nempe D vt iret,& venderet quæcunq; haberet & daret pauperibus, & ſe ſequeretur. Dicimus: In regno patris noſtri multas eſſe mãſiones. Viam quidem neceſſariam eius aſſequendi eſſe obſeruationem mandatorꝫ dei, ſed præter illa, etiã perfectiora quædam docuiſſe Chriſtũ, quæ a nemine tamen ſimpliciter exigit, ſed cuiuſque permittit arbitrio, vberiorẽ haud dubie retributionem aſſequuturis eadẽ ſequentibus. Nec obligatus eſt ſacerdos aut præco euangelicus ad obſeruanda conſilia euangelica, quæ iam præcepta eſſent, non conſilia. Nec docens, non vero ſequens conſilia eiuſmodi, ſi tanquam conſilia doceat, vita & moribus doctrinæ ſuæ contrarius eſt, quin potius conſonat. Docet enim conſilia eſſe, nõ præcepta, & cuiuſque relicta arbitrio, nulli ſub obligatiõe poſita. Quod ipſum, ſiue vita ſua ſectetur, ſiue non ſectetur, eadem moribus cõprobat. Sectando equidem, eadem ipſa velut perfectiora comprobans. Non ſectando, veluti conſilia, E & in cuiuſque libertate poſita demonſtrans, & tamen doctrinæ præconio vt perfectiora efferens.

Verba illa Chriſti, qui nõ renũciat omnibus, &c. nõ poteſt meus eſſe diſcipulus, ad oẽm Chriſtianũ pertinere.

Quod vero apud Lucam dicit dominus: Sic omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus, ad ſtatum, quem illi imaginantur, perfectionis nihil pertinet, ſed eſt commune præceptũ omnibus, qui Chriſti voluerint eſſe diſcipuli. Itaq; non ad apoſtolos, ſed ad turbas ſe ſequentes conuerſus dixit: Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum & matrem, & vxorem, & filios, & fratres & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.

Explicans deinde duabus parabolis cur hæc ad illos diceret, videlicet: De ædificare volente, qui opus habet ſupputare impenſas neceſſarias priuſquam incipiat, ne forte inchoatum conſummare nõ potens ædificium, fiat ludibrio omnibus. Et de rege bellaturo aduerſus alium, quem neceſſe F eſt, niſi ſe plane velit perdere, prius inire rationem ſuarꝫ virium, & expendere num par hoſti eſſe poſſit. Sic ergo, inquit, omnis ex vobis, qui nõ renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Perinde ac ſi diceret: Ideo vobis me ſequentibus prædico qđ a meis diſcipulis exigã, vt prius apud vos expẽdatis ſi ea poſſitis perficere, quæ equidẽ difficilia ſunt, vt videtur: ne forte inconſulte & temere tantã rem aggredientes, reſiliatis poſtea, & velut canes reuertamini ad vomitũ. Itaq; hęc ab omnibus diſcipulis ſuis vt neceſſaria Chriſtus exigit, non vt perfectiora conſulit. Quæ tamen, quo pacto ſane, recteq; intelligenda ſint, Matthæus clarius ſignificat, ita aiens dixiſſe Chriſtum: Qui amat patrẽ aut matrem plus q̃ me, non eſt me dignus, qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus. Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, nõ eſt me dignus. Vides itaq; quid his præcipiat Chriſtus, nempe nullam creaturam ſupra ipſum amare, ſed cũ hoc exigit amor dei, honor Chriſti, pietas & religio, dicere patri, matri & oĩbus, q̃bus carnali aut naturali amore deuincimur,

non no-

A non noui vos,quin & omnia aduerſa,cruciatus,tormẽta, ſupplicium de-
nique propter illum patienter ferre.

Itaq; vt reuertamur ad id vnde ſumus digreſſi, non magis ſacerdotes ſuos,q̃ reges aut principes paupertatis iugo onerauit Chriſtus. Ita tamen diſpenſationis myſterio conueniebat magis humilem, pauperemque ve niſſe legiſlatorem noſtrum, primosque illos ſuæ legis præcones,q̃ in maieſtate,in gloria & potentia,non ſolum,quo nos veram illam quam ſupra explicauimus,Chriſtianamque philoſophiam vita ſua & exemplo docerent,ſed etiam ne vi ac tyrannide quiſquam calumniari poſſet obtinuiſſe legẽ eius in orbem vniuerſum. Sed propagato iã in orbem euãgelio,conſtitutaque eccleſia, contineri in vnum, gubernarique eam hierarchia illa, quam ſupra explicauimus,erat plane neceſſarium. Nec minus in rectoribus eius,eccleſiaſticę hierarchię principibus,etiam externarum rerum quen
B dam adeſſe ſplendorem,ſi modo & veneranda & metuenda eſſe debuit eorum autoritas,qua totius eccleſię vnitatẽ,ſalutemq; contineri ſupra demonſtrauimus. Quod ſi virtute,doctrina,moribus, ſingularisq; vitæ exemplo autoritatem ſuam eos tueri volueris,memineris neceſſe eſt, homines nos eſſe omnes, tam ſubditos,q̃ præpoſitos, ex hominibus fragilibus & peccatoribus conſtitutam hanc noſtram eccleſiam. Rarum quenq; inter nos eſſe,ne dicam,vt quiſq̃ ſit,vix fieri poſſe, etiam ſi diui Petri ſanctimoniam haberet,qui ſola vitæ integritate,deploratiſſimo hoc ſeculo,autoritatem illam tantam,quantam eſſe conuenit,imo quãtam eſſe neceſſe eſt, tueri poſſet,quando eouſq; creuit improborum audacia & impietas, religionis & eccleſiaſticæ autoritatis cõtemptus. Non ignorauit hoc futurum Chriſtus,quod nemo noſtrum non intelligit neceſſariũ,qui modo materiam ipſam æſtimat,ex qua conſtituta eſt hæc noſtra eccleſia,vt mali permixtim cum bonis præficerentur eccleſiæ. Attamen,etiam ſi mali pręſint,
C neceſſe eſt ob totius eccleſiæ ſalutem in eius præſide cõſeruari, agnoſci ab omnibus,reuereri ac adorari ſupereminentem illã autoritatem eccleſiaſtici regiminis. Quare nec ſine ſpeciali diuinæ prouidentiæ diſpoſitione factum ſupra demõſtrauimus: primũ vt omnis ciuilis inter nos autoritas, omnes magiſtratus,reges,principes, ſuos faſces,ſua ſceptra eccleſiaſticæ autoritati ſubmiſerint,deinde vt cedente eius præſidi imperatore Cõſtantino vrbe Roma,ſede & capite Romani imperij,atq; alijs alia vltro dedẽtibus,ſacerdotalis dignitas etiã principali aut regali dignitate honorata fuerit,quemadmodũ & in illa veteri ſynagoga figura noſtræ eccleſiæ in Machabæis factũ videmus,vt etiã hac ipſa parte concordet figura & veritas. Adeo vt a mille circiter annis,etiã in externarum rerum ſplendore,magnificentia,& opibus Romani põtifices eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides,ſummis quibuſq; principibus,regibus & imperatoribus non admodũ cederẽt. Quibus & ſancti põtifices ſanctiſſime vſi ſunt in vtilitatem,augmentum & honorem Chriſtianæ eccleſiæ, mali vero illam ſaltem toti Chriſtianæ

Non magis ſacerdotes ſuos,q̃ reges aut principes paupertatis iugo oneraſſe Chriſtum.

Etiã externarum rerum ſplendorem neceſſario regiũ in eccleſiaſticæ hierarchiæ principibus.

ſtianæ eccleſię adeo neceſſariam vnius præſidis principalem autoritatem D
conſeruarunt ac tutati ſunt. Sed de hoc poſt rurſus incidet locus commo-
dior & opportunior.

In vnũ conuenire non poſſe dominationẽ & apoſtolatũ. Dominationẽ interdici omnibus Chriſti diſcipulis, non principatũ.

Quod vero D. Bernardi ſententia confirmat in vnum conuenire non
poſſe dominationem & apoſtolatum, libẽs admitto. Sed aliud eſt domi-
natio, qua reges gentium ſuis dominantur (de qua ſola ille loquitur, quem
admodum ſuperius clarius indicatum eſt) aliud vero principatus legiti-
mus. Illa omnibus Chriſti diſcipulis, q̃uis regibus, & imperatoribus in-
terdicta eſt, non ſolis ſacerdotibus aut epiſcopis. At principatus legitimus
q̃uis ſecularibus nemini interdicitur, nec ſacerdotibus, tametſi ipſis, non
quatenus ſacerdotes ſunt, ſed aliunde conueniat. Quod idem ille Bernar-
dus eodem libro confitetur, dicens Romanum pontificem in regalibus,
quibus vtitur, inſignijs, vt ornatus gemmis & ſericis tectis auro, vectus
equo albo, ſtipatus milite, circumſtrepentibus ſeptus miniſtris incedat, E
Conſtantino ſucceſſiſſe, non Petro. Sed de his poſt erit locus dicendi op-
portunior.

Epilogus.

Stat ergo inuicta & inconcuſſa veritas, nec quicq̃ ab vniuerſis impieta
tis aduerſus eam adhibitis machinis labefactari potuit. Stat Petro & ſuc-
ceſſoribus eius eccleſiaſticæ hierarchiæ principibus ſuper vniuerſam fa-
miliam eccleſiaſticam, ſuper omnes, qui Chriſtiano cenſeri ſe volunt no-
mine, ſeu principes, ſeu reges, ſeu imperatores ſua autoritas omnes obligã-
di, omnibus præcipiendi, ab omnibus officiorum ſuorũ rationẽm exigẽn
di, non quidem elanguida, & quam liceat impune contemnere, ſed arma-
ta ſecuri & falce apoſtolica, omnibus armis, omnibus gladijs magis for-
midabili. Demonſtrata præterea impudens falſitas aſſertionis contrariæ,
aut potius inſomnij, merum enim videtur planeq; ridiculũ inſomnium,
quod ille adfert. Nulli videlicet inter nos competere iuriſdictionem coa-
ctiuam ſuper alios niſi ex delegatione legiſlatoris humani, hoc eſt, vt ipſe F
dicit, vniuerſitatis multitudinis. Quam vt interdictam Chriſti præcepto
falſiſſime intelligit ſacerdotibus, epiſcopis atq; ipſi etiã ſummo pontifici,
ita hos cõtra rerum naturam & ordinem ſecularibus poteſtatibus impie
ſubijcit, & extremę paupertatis ignominia condemnat, & quantũ in ipſo
eſt, prophanæ plebis facit contemptum & ludibrium.

Marſilij Patauini ſententiam, quæ iam Lutheranorum eſt omnium de autoritate, quam
videmus, eccleſiaſtica, eius ortu & origine explicare. CAP. IX.

EVerſo iam fundamento aſſertionis impiæ Marſilij & diſcipu-
lorum eius, hoſtium Chriſtianæ eccleſiæ, de autoritate eccleſia-
ſtica, tametſi per ſe corruant, quæcunque ex illo velut principio
inferunt, nihilo minus diligenter eorundem eſt explicanda ſentẽtia, quo
euidentius in omnibus conuincatur eius falſitas. Itaq; cum negare nemo
poſſit, Romanos pontifices multis annorum centenarijs obtinuiſſe auto-
ritatem vehementem ſuper vniuerſam Chriſti eccleſiam, quo eam de fa-
cto

A ℓto vſurpatam, aut humana ordinatione tantum, aut conſenſu intro du ℓtam perſuadeat, altius ordiẽ inueſtigare de eius ortu & origine, quod fere agit a capite XV. vſq; ad XXII. ſuæ dictionis II. Cuius ſententiam vt contrahamus in luculentum compendium (nam verboſiſſime ad modum & confuſiſſime hæc exequitur) hinc ſumit exordium: Bipha riam videlicet poſſe conſiderari ſacerdotium, vel ſecũdum ſuam ratio nem eſſentialem & intrinſecam, vel ſecundum ea, quæ eidem extrinſe cus accidunt, & ſunt velut aduentitia. Primo modo dicit ſacerdotium nihil eſſe, q̃ characterem quendam, & habitum animi, impreſſum im mediate a ſolo deo: quamuis nõ ſine præuio humano miniſterio, ſecun dum quem poſſit omnia perficere, quæ ſunt ſacerdotalis officij. Prɇter quæ etiam alia quædam ex humana electione, ordinatione, & determi natione illi conuenire vult, vt quod vnus prɇſit alteri, quantũ ad ea quɇ

Marſilij imaginatio de ortu & progreſſu autoritatis Ro. pontifi cis & eccle ſiaſticæ.

B ad diuinum cultum pertinent. Item, vt in certo loco & populo tantum exerceat, quæ ſunt ſacerdotalis officij, vt temporalium bonorũ, quæ ec cleſiæ & ſacrorum miniſtris contulit deuotio Chriſtifidelium, prɇ alijs adminiſtrationem, diſpenſationemq; habeat. Secundũ primam ratio nem, nullam vult eſſe in ſacerdotio differentiam, nihil habere amplius epiſcopum præ presbytero, nihil Petrũ præ reliqs apoſtolis, quantum ad ipſam Chriſti inſtitutiõem attinet. Proinde mirari ſe dicit, cur qui dam Roma. pontificem ampliorem reliquis ſacerdotibus contendant habere poteſtatem clauium, cum id ex ſcriptura conuinci nequeat: ſed potius contrarium. At quæ ad ſecundum genus pertinent, ex Chriſti inſtitutione aut ordinatione nemini conuenire vult: quin potius, quem nunc inter ſacerdotes ordinem cernimus, humana ordinatione conſti

Vult oẽs ſa cerdotes æ qualis au toritatis.

Ordinẽ hie rarchiæ ec cleſiaſticæ vult intro ductum ab homini bus.

C tutum aſſerit, vt inter multos vnus, ad quem potior totius eccleſiæ cu ra referretur, præemineret alijs, ne vnoquoq; ad ſe rapiente eccleſiam, & ſine modo & ordine vendicante omnia eccleſiaſtica officij & mini ſteria, ſequerenẽ ſcandala, cõfuſiones, turbæ, rixæ, ſchiſmata. Quemad modum ſi exercitus imperatorem deligat. Qui eqdem electus, commu niter nomen retinuit epiſcopi, velut ſuperintendens cæteris. Sed ele ctio eiuſmodi nihil illi amplioris meriti eſſentialis, ſeu ſacerdotalis au toritatis attribuit, ſed ſolum ordinationis velut œconomicæ in domo dei ſeu templo, poteſtatem quandam ordinandi & regulandi ſacerdo tes, diacones, & officiales reliquos: qualis nunc datur abbati in ſuos mo nachos, non tamen coactiua cuiuſquam: niſi forte quanta eidem per le gislatorem humanum conceſſa foret.

Nullam ergo poteſtatem, eoq; minus coactiuæ iuriſdictionis auto ritatem, vult Petrum immediate a deo habuiſſe ſuper reliquos apoſto los aut Chriſti diſcipulos, nec inſtituendi eoſdem in ſacerdotali officio, nec ſegregandi ſeu mittendi ad ſuum quenque exercendum officium, aut limites ſeu diœceſes præſcribendi, intra quos illud ipſum exercere

Petro nullã autoritatẽ vult com petiiſſe ſup alios.

debeant. Quanquam forte concedi poſſe dicit, fuiſſe priorem alijs æta D te, vel fortaſſis officio ſecundum tempus, aut etiam reliquorum apoſtolorum electione: tametſi electionem eiuſmodi ex ſcriptura nemo poſſit conuincere. Quæ multis quidem ille rationibus conatur perſuadere, & probabilia facere, quia tamen eas omnes libro tertio prolixe & longe, q̃ ille, probabilius explicauimus, atque etiam diſſoluimus, non erat hic repetere operæprecium.

Cur ergo, inquit, & vnde aſſumunt adulatores quidam ſacrilegi dicere, quenquam epiſcopum habere a Chriſto plenitudinem poteſtatis, nedũ in clericos, ſed etiam in laicos, qualem nec Petrus, nec quiſquam apoſtolorum ſibi vſurpaſſe legitur? vt quam Chriſtus illis apertiſſime interdixit, cum dominari illos in ſe inuicem prohibuit, inſtar regum & principum gentium. Cuius præceptum irritum fieri dicit per pontificias decretales, velut traditiones hominum, quæ Romanis pontificibus E poteſtatem attribuũt & dominium, non ſolum eccleſiaſticorum, ſed etiam temporalium, regaliũ & imperialium. Nam etiam vt Petrus quacunq; ratione ſibi vendicare potuiſſet maiorem quãdam autoritatem ſuper cæteros apoſtolos & Chriſti diſcipulos, quo, inquit ille, iure eam ſibi vendicaret Romanus pontifex ſuper cæteros epiſcopos? Si vt ſucceſſor Petri, cur non idem, & longe meliori ratiõe, Antiochenus, quem certo cõſtat ſucceſſiſſe Petro? Cur Romanus, cũ non cõſtet ipſum vnq̃ fuiſſe Romæ? Quin Pauli ea ratione, non Petri ſucceſſorem dicẽdum. Quanq̃ quod ad ſucceſſionẽ attinet, vel æque vnumquemlibet epiſcopum ſucceſſorem eſſe cuiuslibet apoſtoli: vel illum primi & perfectioris, quiſquis moribus talem & operibus magis imitatus fuerit.

Ro. pontifices nullo ſure vult ſuccedere in ius Petri.

Quare, vt capite XVII. dictæ ſuæ dictionis ſubiungit, cum ex Chriſti inſtitutione atq; ordinatione, nullus omnino ſacerdotum certo ſit deputatus loco aut populo, nemo prælatus alteri, nulli præ alio commiſſa cura diſpenſandorum temporalium eccleſiæ, quæ eccleſiaſtica nunc beneficia dicimus, nulla vlli in quenquam coactiua iuriſdictio, nulli vni præ alio data a Chriſto incidentium dubiorum, quęſtionum & cõtrouerſiarum determinandi autoritas, autoritatem ſingula hæc modo conuenienti ordinandi, affirmat primo fuiſſe penes apoſtolos omnes in commune, quamdiu erant vna, aut etiam penes ſingulos, cum iam eſſent diuiſi a ſe inuicem, quos ea in re nihil dubitat directos fuiſſe reuelatione Chriſti: deinde penes ſucceſſores illorum primos, ante conuerſionem populi, idque ex autoritate & delegatione apoſtolica. Demum vero, poſt mortem apoſtolorum, aut etiam in eorundem abſentia epiſcoporum & aliorum eccleſiæ miniſtrorum ſpiritualium inſtitutionem omnium, conuenientiſſime & decentiſſime factam dicit per vniuerſitatem fidelium, in loco ſeu prouincia, cui ſuperintendere habent miniſtri eiuſmodi. Non vero per ſingularem perſonam aliquam, hoc eſt, F

Penes apoſtolos communiter primo vult fuiſſe autoritatem ordinandi eccleſiam, & quomodo inde deriuata ſit ad vniuerſitatẽ fidelium.

A Romanum pontificem, aut etiam aliquod ſacerdotum collegium.

Et ne hæc velut legiſlator quidam ſua velut autoritate ſtatuere nobis videatur, alioqui incredibilia & cõtra receptam ante annos plus mille totius eccleſiæ formam, ordinem, inſtitutionem: primum ꝓbat autoritatem conſtituendi & deputandi miniſtros eccleſiæ fuiſſe in cõmune penes apoſtolos, & nõ penes vnũ Petrum velut cæterorꝫ caput & principem, ex illa primorꝫ diaconorꝫ inſtitutione, quos electos a fideli plebe, ſtatuerunt ante conſpectum apoſtolorum; qui orantes impoſuerũt eis manus, communiter videlicet, & non vnus Petrus. Non tamen negat vnumquemlibet hoc potuiſſe in aliorum abſentia, quemadmodum Paulus Timotheum & Titum epiſcopos iuſtituit, & cuilibet eorꝫ commiſit hoc ipſum facere per loca opportuna. Deinde, ꝙ poſt apoſtolorum & priorꝫ patrum illis in officio proxime ſuccedentium tempora, B & præcipue in communitatibus fidelium iam perfectis, inſtituere ſeu determinare ſacrorꝫ præſidem ſeu ſuperiorem, quem epiſcopũ vocãt, minores etiam, ꝗs curatos ſacerdotes appellant, ſimul & reliquos ſacrorum & rerꝫ eccleſiaſticarꝫ miniſtros omnes, ſpectet ad vniuerſitatẽ multitudinis fidelium loci aut ꝓuinciæ, cui deputandi ſunt. Idꝗ vel per ſuam voluntatem & electionem expreſſam, vel illius, aut illorꝫ, cui, aut qbus, multitudo eiuſmodi ſuam ea in re autoritatem cõmiſerit. Quodꝗ eiuſdem autoritatis ſit vnumquenꝗ iam dictorum ſuo priuare officio, aut etiam ad illius debitum exercitium compellere. Præterea, quod ad eandem etiam autoritatem pertineat, eligere, determinare, ac præſentare perſonas promouendas ad ſacros ordines, & quod nulli omino epiſcopo liceat ordinare aliquem ſine eius licentia, hoc eſt, multitudinis, aut eius voluntate principantis.

C Hæc, inquam, vniuerſa ſatis demonſtrata vult eiſdẽ illis rationibus, quibus ante demonſtraſſe ſe iactat & legis ferendę autoritatem, & conſtituendi principis, qui ſuper alios coactiuæ iuriſdictionis poteſtatem obtineat, eſſe penes vniuerſitatem multitudinis, quæ ſecundum leges eiuſmodi gubernari debet a principe. Deinde confirmat eadem ex forma illa inſtitutionis ſeptem illorum diaconorum, quorum electio etiam ab apoſtolis commiſſa fuit multitudini. Qanto magis, inquit, ſacerdotum, & epiſcoporum, a quibus longe plus pendet ſalus populi, in abſentia apoſtolorum, multitudini & vniuerſitati permittenda electio eſt? Attamen velut occurrens obiectioni, vbi legiſlator, aut eius autoritate principans, infideles eſſent (quemadmodum fere accidit in primitiua illa eccleſia) confitetur promouendarum perſonarum ad eccleſiaſticos ordines, approbationem vel reprobationem, inſtitutionemꝗ ad iam dicta officia & miniſteria eccleſiaſtica pertinere ad ſacerdotem vel epiſcopum cũ ſaniori parte fidelis populi exiſtẽtis ibidem: aut etiam ſine eadem, & abſꝗ principantis conſenſu aut ſcientia. Quomodo prædicta demõſtret.

AA ij De

Diſtribuere temporalia eccleſię, cuius eſſe velit.

De temporalium vero eccleſiæ, quæ beneficia eccleſiaſtica dicimus, D diſtribuendorum autoritate, velut legem ſanciens, ita ſtatuit, vt ſi ordinata ſint per vniuerſitatem multitudinis, aut (vt ipſe loquitur) legislatorem ad ſuſtentandos miniſtros euangelicos, quod ipſorum diſtribuendorum autoritatem, cui vult, & quando vult, licite poteſt committere ſecundum legem euangelicam, poteſt & quando vult reuocare, poteſt quoq; eadem repetere, & ſibi rurſus vendicare, vendere aut aliter alienare, niſi forte, inquit, rem eiuſmodi in alterius, ſeu collegij, ſeu perſonæ tranſtuliſſet poteſtatem. Si vero non ab vniuerſitate, ſed ex dono aut legato ſingularis alicuius perſonæ, in vſum eiuſmodi donata aut legata fuerint, dicit ea conſeruari, diſtribuiq; debere ſecundum donantis intentionem. In quo, ſi quis error accidat, illum vult ſubiacere correctioni principantis ciuiliter. Et nihilo minus vniuerſa illa, quantumuis dicata diuino cultui, ſemper ſubiecta vult remanere oneribus publicis, E tributis, tallijs, collectis, æque ac alia bona laica.

Ante Conſtantini tẽpora nulli Ro. pontificum affirmat quicq̃ iuriſdictionis exercuiſſe ſuper alios.

Sed cùm vniuerſa hæc redarguantur multorum retro ſeculorum conſenſu atq; vſu contrario, per quem prædictorum omnium plenam autoritatem fuiſſe conſtat penes eccleſiaſticos & ſacerdotes, præcipue autem penes Romanũ pontificem, bona vero eorundem & quorumcunq; ſpecialiter adſcriptorum diuino miniſterio, libera & exempta ab oneribus publicis: velut indicaturus, vt in hæc paulatim irrepſerint, ſibique eadem vſurpauerint, capite decimo octauo ſuæ dictionis ſecundæ, dicit ante Conſtantini tempora neminem Romanorum pontificum vllam ſibi ſuperioritatis aut iuriſdictionis autoritatem vſurpaſſe ſuper alios. Tametſi forte dicat inueniri aliarum prouinciarum epiſcopos incidentes quæſtiones & dubia, quæ aut fidem aut ritum concernerent eccleſiaſticum, retuliſſe ad Romanum pontificem, & ſecum F Romæ agentem fideliũ eccleſiam: vt quam ob ſcientiarũ omnium, quæ tunc in vrbe orbis domina florebant, ſtudia, etiam in his, quæ fidei & religionis ſunt, exiſtimarent peritiorem. Qua cauſa etiam aliarũ ꝓuinciarum eccleſijs id exigentibus & petentibus a Romano pontifice, nonnunq̃ ꝓuiſum vult fuiſſe de idoneis paſtoribus & rectoribus. Atq; ita conſuetudinariam quandã ſuperioritatem ſup alias eccleſias, earundem ſpontaneo quodam cõſenſu tandem obtinuiſſe vult Romanam eccleſiam, eccleſiaſticos ritus, ſacerdotũ, miniſtrorũq; eccleſiæ officia, ſuis decretis, ordinationibuſq; toto orbe ordinandi, regulandiq; autoritatem, atq; eorundem obſeruationem præcipiendi alijs. At Cõſtantini decreto, vt ſacerdotium in vniuerſum a coactiua principũ ſecularium iuriſdictione exemptum, ita Romanæ eccleſiæ atq; eius pontifici ſuper alias oẽs eccleſias & epiſcopos datam iuriſdictiõis autoritatem affirmat. Sic eñ in eodem inter cætera legit: Decernendo ſancimus, vt principatum teneat, Romana eccleſia videlicet, tã ſup quatuor præcipuas ſedes,

Cõſtantini decreto Roma. eccleſiam & eius ep̃os, ſup oẽs orbis eccleſias & ep̃os obtinuiſſe iuriſdictionẽ affirmat.

Ale-

A Alexandrinam, Antiochenam, Conſtantinopolitanam & Hieroſolymitanã, q̃ etiam ſuper omnes in vniuerſo orbe terrarum dei eccleſias, & pontifex, qui pro tempore ipſius ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ extiterit, celſior & princeps cunctis ſacerdotibus exiſtat, atq; eius iudicio, quæcunq; ad dei cultum & fidei ſtabilitatem procurandam pertinent, diſponantur. Hactenus ex Conſtantini decreto. Ex quo apparet, imperiali ſanctione primatum, qualemcunq; prætendere poſſit, Romanæ eccleſiæ competere. Deinde vero, cum primatus iſte per ſubſequentes imperatores fortaſſis reuocatus eſſet, reſtitutũ vult Bonifacio per Phocam imperatorem. Quod apparet ex Martini cuiuſdam chronica, qui de Bonifacio loquens: Hic, inquit, obtinuit a Phoca imperatore, vt eccleſia beati Petri caput eſſet eccleſiarum omnium, quia Conſtantinopolitana iam primam omnium ſe ſcribebat.

Illã, cũ forte amiſiſſet, reſtitutã & cõfirmatã vult a Phoca.

B Ad quem vero aut quos diuinæ legis autoritate prædicta pertineant rediens, cum; inquit, cõſeruandæ in catholica eccleſia vnitatis fidei ſit vel præcipua neceſſitas, & quotidie (vt homines ſumus) ex ſcripturis pro ſuo a quoq; captu intellectis, de fide, religione, eccleſiaſticis ritibus, & his, quæ diuinum cultum, fidelium pacem & vnitatem concernunt, oriri contingit quæſtiones, & quorundam pugnantes ſententias, quas alicuius aut aliquorum neceſſe eſt terminari iudicio, ad ſolum generale concilium fidelium omnium, vel eorum, qui autoritatem omnium habuerint, affirmat pertinere definitionem & iudicium eiuſmodi. Dicit preterea ſecundum eandem legem diuinam & rationem rectam, conuocationem generalis concilij, etiam ſi expediat, per coactiuam potentiam ad ſolius legiſlatoris humani fidelis ſuperiore carentis autoritatem pertinere. Non autem ad ſingularem perſonam aliquam, aut

Definitionẽ quæſtionũ fidei ad vniuerſalia cõcilia ſolũ pertinere contendit.

Cõuocatio concilij ad quẽ pertineat.

C quorumcunque collegium, cuiuſcunque dignitatis aut conditionis exiſtant, niſi eidem, vel eiſdem, per ſupradictum legiſlatorem conceſſa eiuſmodi foret autoritas. Inſuper dicit, nihil poſſe ſtatui, aut circa ritum eccleſiaſticum, aut circa actus humanos, quod omnes homines ad ſui obſeruationem ſub quacunq; pœna ſeu pro ſtatu præſentis ſeculi, ſeu futuri obliget, niſi ſolum per generale cõcilium, ſeu ſupremũ legiſlatorem fidelem, aut inde ſumpta autoritate eiuſmodi. Ex quo vult conſequi, nullum principem, nullam prouinciam, aut communitatẽ excommunicari aut interdici debere aut poſſe per quemcunq; ſacerdotẽ, etiam Romanum pontificem, niſi ſecundum formam & modum ordinatum per generale cõcilium. Deniq; non pertinere ad epiſcopos aut ſacerdotale collegium, inſtitutionem perſonarũ in officijs eccleſiaſticis, non conferre aut diſtribuere, per eiſdem vocata beneficia eccleſiaſtica: ſed vel ad fundatores & patronos, vel ad legiſlatorem vniuerſalem fidelẽ, aut eum, ſeu eos, cui, aut quibus ille hãc poteſtatem commiſerit. Poſtremo, decreta & ſtatuta generalis concilij, ſolius etiam generalis concilij, non

Nullã vult ferri poſſe legẽ eccleſiaſticã obligatoriã, niſi per generale concilium.

Inſtitutionẽ perſonarũ in eccleſiaſticis officijs ad quẽ aut quos velit pertinere.

In ſtatutis vniuerſalis concilij nō vult diſpenſari poſſe a Ro. pontifice.

autem alterius cuiuſuis, ſeu ſingularis perſonæ, ſeu collegij autoritate D immutari poſſe, augeri, minui, ſuſpendi aut reuocari. Proinde Romanum pontificem ſibi indebite & contra diuinarum ſcripturarum & humanarum demonſtrationum ſententiam adſcribere plenitudinem poteſtatis ſuper principes, communitates, aut etiam quamcunque perſonam ſingularem. Quam eius temeritatem & vſurpationem manu cohibendam ſuadet principibus ſecularibus.

Vt dicta demōſtret.

Et hæc quidem proponit valde confidenter, & demonſtraturum ſe clariſſime, tam diuinis & irrefragabilibus ſcripturis, q̃ humanis, philoſophicisque pollicetur demonſtrationibus. At quando ad demonſtrandum ventum eſt, mirum q̃ frigent omnia, q̃ nulla vſquam diligenter perquirenti, & vniuerſa conferenti, occurrit demonſtrationis facies, q̃ nihil inuenias, niſi meraciſſimas nugas, & quod dici ſolet, fabulas in fabulis. Nam ſolum remittit ad ea, quæ iam audiſti ſuperius. E

Itaq; capite vigeſimo dictionis ſecundæ demonſtraturus primum eorum, quæ propoſuit, videlicet: Ad ſolius vniuerſalis concilij autoritatem pertinere, ſua definitione determinare incidentes inter Chriſtifideles, ſcripturarum varie intellectarum occaſione circa fidem, religionem, diuinum cultum, eccleſiaſticos ritus, atque eiuſmodi, quæſtiones, pugnas, & controuerſias. Et eodem prorſus modo demonſtrat cætera quoque omnia. Conſimilibus, inquit, demonſtrationibus & ſcripturæ ſacræ autoritatibus conuinci hoc poteſt, quibus legiſlationem duodecimo primæ, & officiorum eccleſiaſticorum inſtitutionem decimo ſeptimo ſecundæ dictionis ſuæ ad legiſlatorem humanum pertinere demonſtrauit, ſola demonſtrationum minori extremitate mutata, vt videlicet, circa legem diuinam determinanda, ſeu definienda dubia, cum reliquis circa ritum eccleſiaſticum, ſeu diuinum cultum ac fidelium pacem & vnitatem ordinandis, aſſumantur pro termino legis. F

At capite vigeſimo primo eiuſdem dictionis, velut diligentius approbaturus omnem coactiuæ iuriſdictionis autoritatem, ſuper vniuerſos æque ſacerdotes ac laicos, perſonarum eccleſiaſticarum determinationem & approbationem, officiorum quoq; inſtitutiones omnium, ad ſolius humani legiſlatoris fidelis: non autem ad Romani pontificis aut ſacerdotalis alicuius collegij autoritatem pertinere: adducit verba quædam ex præfatione Niceni concilij, quæ apud Iſidorum legitur. Ibiq; Arrium CCCXVIII. reſidentibus epiſcopis adeſſe iubet, Conſtantinus videlicet, ac de eius quæſtionibus & propoſitionibus iudicare epiſcopos. Hactenus Iſidorus. Vides, inquit, quod iuſſu legiſlatoris congregati fuerint epiſcopi & ſacerdotes in prædicto concilio. Idem quoq; vult cōſtare ex edictis & legibus Chriſtianiſſimorū principum, quas pleraſq; citat aduerſus hæreticos, quibus non a Romanis pontificibus, ſed a pricipibus pœna ſtatuta eſt. Et hactenus dicti Patauini ſententi-

A tentiam de ortu & progreſſu vſurpatæ (vt ipſi videtur) autoritatis Romani pontificis & eccleſiaſticæ, & cui aut quibus eorum omnium iure diuino vult autoritatem competere, quanta potuimus probabilitate, luculentia, & compendio explicauimus.

Dictæ ſententiæ impietatem falſitatemq́ conuincere, & eccleſiaſticam aduerſus eandem autoritatem aſſerere. CAP. X.

VT perpetuo ſit hic ſui ſimilis, nec minus impudēter, q̃ impotenter ſuum virus in ſacerdotalē & eccleſiaſticam dignitatem per illum effundat liuida detractio, nemini fore dubium confido, qui memoria retinet, quę a nobis ſuperius demōſtrata ſunt. In primis, quod confitetur ſacerdotalem autoritatem ſecundum ſuam rationem eſſentialem & intrinſecam, vt ipſe loquitur, a ſolo deo conferri, quamuis intercedente ſacerdotum aut epiſcoporum miniſterio, eamq́ non B poſſe auferri ab homine, vt verum ab impio & veritatis aduerſario libenter acceptauimus. (Sacerdotalem autoritatē diuinitus cōferri.)

.Quod autem ſimplicem vult eſſe autoritatē ſacerdotij, neq́ ex Chriſti ordinatione vllum in ea diſcrimē eſſe presbyteri (vt nunc loqmur) & epiſcopi, libri ſecundi capite nono ſatis ſuperq́ confutauimus. (Ex Chriſti ordinatiōe bipartitum ſacerdotiū.)

Quod inſuper nō humana, ſed ipſius Chriſti ordinatiōe, conſtitutus ſit ordo & hierarchia eccleſię ſub vno paſtore & capite, cui totius ouilis ſui ab eodem cura, gubernatioq́ cōmiſſa eſt, cū vehementi quadam ſuper omnes iuriſdictionis, etiam coactiuæ autoritate, qua ſingulis in eccleſiaſtica domo ſua præſcribere officia, & eorum a ſingulis ratiōem exigere, punire exceſſus, exortas in eccleſiaſtica domo quæſtiones & controuerſias ſua definitiōe componere poſſit & debeat, duobus præcedentibus libris a nobis irrefragabiliter demonſtratum eſt. Qua in re C miror illum & cæteros, qui eodem morbo laborant liuoris in eccleſiam, non intelligere, æternam dei non ignoraſſe ſapientiam, ita fuiſſe neceſſarium, vt inter ſingularum eccleſiarum præſules, eſſet ordo qdam reductus ad vnū caput & principem, ſicut fatenē, neceſſitate coactos a principio eccleſiæ proceres, neceſſario conſtituiſſe, vt inter particularis vnius eccleſiæ ſacerdotes & miniſtros vnus ſupereminieret cęteris, ad quē illius eccleſiæ cura pertineret præcipua. Si hoc in vna aliqua ciuitate neceſſaria ratione coacti ab initio cōſtituerunt hoīes: in vniuerſa toto orbe diffuſa eccleſia, hoc Chriſtus ignorauit neceſſarium? Scilicet, non cōtingit æque inter ſe diſſidere eccleſiarū paſtores & præſules, ſicut vnius eccleſiæ miniſtros & presbyteros? Et qs tandem hos inter ſe diſſidentes componeret, ſi nemo ſit illis ſuperior, ſi nullius alterius iudicio eſſent obnoxij? Legiſlatorem dicis, aut eius autoritate principātem, ſed hęc legiſlatoris inſtar, velut legē ſanciens. Quid ergo, vbi in nullo communicāt legiſlatores aut principātes, qrū in ditiōibus ſunt eiuſmodi aduerſum ſeſe tumultuātes eccleſiarū p̄ſules, vt ſi Galliarū epiſcopis ſit con (Chriſti ordinatiōe cōſtitutā hierarchiā eccleſiæ ſub vno paſtore & capite.)

trouerſia cum vicinis Germaniæ epiſcopis,qs hos, vt tu nugaris,legiſ- D
lator,aut quis eius autoritate principans, reducet ad Chriſtianam vni-
tatem & concordiam? Cuius communis iudicis erũt iudicio obnoxij?
Nunquid imperatoris? Certe negabunt hoc Galli. Nunqd Galliarum
regis? hoc Germani nunquam cõceſſerint. Sed faceſſant nugæ eiuſmo
di & Ariſtotelica ſomnia in hierarchia Chriſtianæ eccleſiæ, quæ ad
Ariſtotelis normã & leges exigenda non eſt,ſed potius,quo pacto,au-
tore Chriſto,& doctore ſpiritu S. ab initio conſtitutam & ordinatam
videmus ab apoſtolis, a nobis quoq; religioſe, ſancteq; conſeruanda
eſt. Nec, vt ille dicit, adulatores ſumus ſacrilegi, qui Petri ſucceſſorũq;
eius, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidum, ſacroſanctam autoritatem in
vniuerſum ouile Chriſti, in omnes & ſuper omnes, qui ad illud perti-
nent, ſibi contributam a Chriſto, veneramur & aſſerimus. Quin ipſe
potius impius detractor eſt,qui eandem in totius eccleſiæ cõfuſionem, E
eidem ſacrilege detrahit,& ſuo illi legiſlatori humano,vt ſecum inepti
am,hoc eſt,inſulſæ & confuſæ multitudini attribuit,

Vt Marſilius, nec ſecũ, nec Ariſtoteli ſuo conſentiat.

Sed iterum cogor mirari mecum in tanto philoſopho,cui Ariſtote
lis aliqua ſententia eſt velut primum & certum principium, vt nec ſe-
cum conſtet,nec cum ſuo Ariſtotele,ſed ſui ſubinde obliuiſcatur prin
cipij. Libet enim cum philoſopho philoſophari pauliſper,vt ſuę illum
philoſophiæ pudeat. Hoc eñ ante omnia certum eſt,vnam eſſe catholi
cam eccleſiam,& velut vnum corpus q̊ddam. Cuius membra ſunt Chri
ſtiani ſinguli,tamen ſecundum diuerſa officia, vt eſt clara apoſtoli ſen-
tentia. In vno autem corpore,membrorum omnium neceſſario magna
quædam eſt communio,ſed ſubordinata,& ſibi mutuo ad totius vtili-
tatem ſubſeruiens & conſentiens. Nam ea vna & ſola,multorum vnita F
tis eſt ratio. Eiuſmodi autem multorum communionem,velut in vnita

Ex Ariſtotelicis principijs oſtendi vnitas partis principantis in catholica eccleſia.

tem vnius corporis(vt veriſſime ſentit Ariſtoteles)nec ſubſiſtere,imo
nec imaginari eſt poſſibile,niſi regantur & velut colligẽtur vnius prin
cipãtis imperio. Nam ſi vnius multitudinis, quatenus vna,membra ſin
gula conſpirantia & cõſentientia ſint oportet,in quo vno conſiſtit mul
titudinis vnitas, neceſſe eſt, vt regulentur vniuerſa ab vno ἡγεμονικῷ, vt
ipſe loquitur,aut principante: ſine quo nemo diu,aut conſtanter faciet,
quod eſt ſui officij,ſed quiſq; pro ſuo arbitrio & libidine vſurpabit of
ficium alterius, atq; ita neceſſaria diſſoluetur ſocietatis vnitas. Quare
vnitatem τοῦ ἡγεμονικοῦ & principantis in omni vnita & conſociata mul-
titudine plane fatetur neceſſariam.

Quam etiam dicit demonſtrari a natura in animantis corpore, cui
conformiter ad rationem habere ſe debet omne corpus vnitę & conſo
ciatæ multitudinis. Niſi enim in vno corpore vnum eſſet motiuũ prin
cipium membrorũ omniũ,nunq̃ cõſpirarent oĩa in vnum & totius vti-
litatem, imo vno hac, altero mouente in contrarium, foret ſchiſma in
corpore,

A corpore,& membra ſeſe impedirẽt mutuo,nec vllum aſſequeretͬ quod
vellet,proprium. Qua etiam ratione, in vniuerſo concludit neceſſita-
tem vnius principantis principij. Hæc ſi memoria retineat noſter hic
Ariſtotelicus,& hactenus veriſſima,eque in catholica eccleſia,vt in v-
naqualibet alia ſocietate aut multitudine,nobiſcum etiam ſecundũ Ari
ſtotelicam ſententiam confiteatur neceſſe eſt, vnum neceſſario τ' ἡγεμο-
νικὸν & principans,ſi vna eſſe ac permanere debeat. Principans autem il
lud,cuius autoritate principetur,conſequenter interrogandum eſt. Cer
te non humani,vt ille vocat,legiſlatoris,hoc eſt,vniuerſitatis multitudi
nis. Primum,quoniam nõ eſt hæc humana voluntate ad q̃etam,cõmo-
dam,& ſufficientem vitam contracta ſocietas: ſed diuinæ ꝓrſus inſtitu
tionis, diuinis ſacramentis in vnum conciliata & colligata multitudo.
Quare & principans in eadem vt diuina, nõ humana autoritate eidem
B principetͬ neceſſe eſt. Atq; ita,nec rex,nec imperator,nec quiſq̃ ſecula-
rium principum,aut eſt, aut fuit vnquam principans in catholica Chri
ſti eccleſia. Quandoquidem illorꝫ nemo vt eiuſmodi,diuinitus eam ac-
cepit autoritatem ſuper catholicã eccleſiam. Deinde, qm̃ nunq̃ fuit v-
nus ciuilis princeps in catholica eccleſia: ſed ſemper multi, quorꝫ vnus
non fuit ſubordinatus alteri: Quemadmodum & nunc eſſe teſtanͬ tot
inter nos reges,Franciæ,Hiſpaniarꝫ,Angliæ,Portugalliæ,Scotiæ,Da-
niæ,Sueuiæ,Hungariæ,Poloniæ. Attamen in vna catholica eccleſia v-
num ſit τ' ἡγεμονικὸν, vnum principans iuxta certam & veriſſimã Ariſto
telis ſententiam,neceſſe eſt. Et quale tandem hoc erit,ſi non Petrus atq;
eius ſucceſſores Ro. pontifices, quemadmodũ a nobis ſupius demon-
ſtratum eſt? Nulli hic ſubterfugio illi locus eſt, vni ſocietati vnũ inue-
iat τ' ἡγεμονικὸν & principans,ſecundum Ariſtotelis ſentẽtiam, atq; adeo
C certiſſimam veritatem,neceſſe eſt. Vna æque ſit oportet catholicæ ec-
cleſiæ ſocietas,cui quantopere ſit vnitas neceſſaria, ſupra clariſſime de
monſtrauimus. Vnum ergo illi,in quãtum eiuſmodi,inueniat ἡγεμονικὸν
& principans,prorſus eſt neceſſarium. Quod cũ inuenerit, confiteatur
quoq; oportet,ſecundum eandem Ariſtotelicam, eamq; veriſſimam,
& quam non ſemel adſtruit & inculcat ſententiam,ad illud ipſum per-
tinere membra omnia ſocietatis catholicæ eccleſiæ, quatenus eiuſmo-
di,ordinare,regulare, ſua eis officia præſcribere, & in officio contine-
re. Age igitur, fingat quiſquam vel ꝓarbitrio aliud ἡγεμονικὸν aliamve
partem principantem in catholica eccleſia præter eam,quam ſupra de-
monſtrauimus. Nunquid Romanorum imperatorẽ? Reclamat enim
Gallia,Hiſpania,Britãnia,Italiæ pars multo maxima. Breuiter, q̃cquid
pene extra vnam Germaniam & Longobardiam, toto orbe terrarum
vſquam eſt Chriſtiani nominis. Hoc certo ſcio, cum orbem vniuer-
ſum circumieris,aliud non inuenturum,q̃ Petrum & ſucceſſores eius,
q̃s ſupra demõſtrauimus, inſtitutos a Chriſto eccleſiaſticæ hierarchiæ
rectores

Patrẽ prin cipãtem in catholica eccleſia, diuina nõ humana autoritate principari.

Nullũ inuenire poſſe principans in catholica eccleſia præter Petrũ & ſucceſſores eius Ro. pontifices.

Officia principantis.

rectores & principes. Quare, velis nolis, ad eos quoq; pertinere vt fa- D
teamur oportet, quæ ille eiſdem impie detracta conatur attribuere in-
ſulſæ & confuſæ multitudini, aut ſecularibus principibus. Vides itaq;
lector Chriſtiane, q̃ omne verum omni vero conſonet: ſeipſam autem
euertat falſitas & impietas. Vides vt huic nec ſecum, nec cum ſuo con-
ueniat Ariſtotele, nec proprijs conſtare poſſit principijs.

Q. male cohæreat, autoritatẽ ordinãdi ecclesiã ab apoſtolis deuolutã eſſe ad vniuerſitatem multitudinis fidelium.

Iam & illud, quali ratione, q̃ acute & philoſophice dictum eſt, vt ab
initio autoritas hæc ordinandi eccleſiam, vniuerſaq; eius membra, &
ſuum cuiq; præſcribendi officium, fuerit penes apoſtolos eorumque
ſucceſſores, ac deinde ab eis deuoluta ſit ad vniuerſitatem multitudi-
nis fidelium? Quo enim iure? Diuino? Nullum certe protuliſti. Huma-
no? At fieri non poteſt. Nam quod ad illos pertinuit, iure diuino per-
tinuit oportet, quod humanum ius, nec auferre potuit, nec deuoluere.
Et quæ tandem hæc lex vel præſumpta? a quo lata legiſlatore? quan- E
do promulgata? vbi ſcripta? Pudet me ſtupiditatis & impudentiæ iſti-
us hominis. Sed putauit forte ſimiliter, ac ipſe erat, affectis tantum ſcri
bere. Apud q̃s equidem quantum hæc valuerunt, quantumuis ſtulta,
impia, ſacrilega, nec ulla ratione cohærentia, in pleriſq; nõ parui nomi
nis, & maioris apud ſe opinionis expertus ſum, q̃ ſub hoc velut Achil
le quodam impotenter inſultant autoritati eccleſiaſticæ, quam vniuer
ſam, vt hic vult, iniuſte vſurpatam certo ſibi perſuadẽtes, detrahere no
bis omnibus viribus moliuntur, vt rerum habenæ eiſdem a ſui ſimili-
bus commiſſæ ſunt, deo ſacrificium in hoc præſtare ſe exiſtimantes.

Solutio rationis ex electione primorum VII. diaconorũ.

Sed dicis, apoſtoli electionem diaconorum illorum ſeptem permi-
ſerunt multitudini, quãto magis ſacerdotum & epiſcoporum electio,
vnde longe plus pendet ſalus populi, in apoſtolorum abſentia vniuer
ſitati multitudinis committenda eſt? O argumentationem fortem & F
dialecticam, dignam tanto philoſopho, & quæ vna totius ab initio ec-
cleſiæ formam ſufficiat euertere. Sed vide num te pudeat tantum tem-
poris & laboris fruſtra perdidiſſe in tuo Ariſtotele. Nunquid ille a
minori ſic docet argumentari: Si quod minoris momenti eſt, ob cau-
ſam ſedandæ ſeditionis, ob quam aliquando permittuntur etiam ini-
qua alioqui, hoc eſt, eligere diaconos, permiſſum eſt multitudini. Ergo
quod maioris & grauioris momenti eſt, hoc eſt, eligere presbyteros &
epiſcopos, eidem ſine cauſa permittendum eſt? Nunquid commiſſa fu
it multitudini, apoſtoli Matthiæ in locum ꝓditoris Iudæ electio? nun-
quid & Timothei & Titi epiſcoporum electio a plebe facta legitur?
Nunquid plebi permittere epiſcoporum, presbyterorum, & diacono-
rum ordinationem eoſdem Paulus docuit, & non potius, vt ipſi ordi-
narent & cõſtituerent epiſcopos, presbyteros & diacones per loca? Cau
ſam vero, cur primorũ illorum diaconorũ electiõem ꝑmiſerit multitudi
ni, ne quiſq̃ inde formam in futurum præſcriptam prætenderet, etiam
Lucas

A Lucas diligenter expreſſit. In diebus, inquit, illis creſcente numero diſci
pulorum, factum eſt murmur Græcorum aduerſus Hebręos, eo quod
deſpicerentur in miniſterio quotidiano viduæ eorum. Conuocantes
autem duodecim multitudinem dixerūt. Non eſt æquum nos derelin
quere verbum dei & miniſtrare menſis. Conſiderate ergo fratres viros
ex vobis boni teſtimonij VII. plenos ſpiritu ſancto & ſapientia, quos
conſtituamus ſuper hoc opus, nos vero orationi & miniſterio verbi
inſtantes erimus. Et placuit ſermo coram omni multitudine. Quæ &
VII. electos ſtatuerunt ante conſpectum apoſtolorum, qui orantes im
poſuerunt eis manus. Vides itaq;, ex qua cauſa apoſtoli diaconorum il
lorum electiōem pro illo tempore permiſerunt multitudini, nempe ad
ſedandum murmur, quod in ea exortum fuerat. Vides præterea ele=
ctos illos a multitudine, non ex illa electione, ſed apoſtolicarum manu
B um impoſitione, ſortitos ſacrum miniſterium.

Ad illas autem, quas iactat, philoſophicas rationes, quibus demon= Ad ratiōes
ſtraſſe ſe putat, tam legis ferendæ, q̃ conſtituendi principis, qui coacti= philoſophi
uam poteſtatem ſuper alios habeat, autoritatem eſſe penes vniuerſita= cas Marſi-
tem multitudinis, nihil aliud reſpondendum eſt, q̃ eſſe veteris ægroti lij.
delira inſomnia. Nam quales ſint, ſuperius clariſſime demōſtrauimus.
Quæ etiam vt in ciuilibus ſocietatibus veritatem haberēt & recte con
cluderent, nunquid etiam regnum hoc Chriſti, hoc eſt, catholicæ Chri
ſti eccleſiæ ſocietas, cuius eſt ſupernaturalis vniuerſa inſtitutio, ſuper=
naturalis quoq;, qua gubernatur, regitur, & in finem ſuum dirigitur,
autoritas, Ariſtotelicis ſubiecta erit ratiūculis & inſomnijs? Attamen
ex illis ipſis etiam, quas ille profert, ſententijs Ariſtotelicis, quatenus lo
cum aliquem habere poſſunt in diuinitus inſtituto hoc Chriſti regno,
C vt audiſti, neceſſario cōuincitur etiam in eodem vt eiuſmodi quacūq;
tandem autoritate, vnum neceſſario principans eſſe oportere, quod o=
mnium eius partium poteſtatem habeat, omnibus poſſit ſua præſcri=
bere officia, ab oībus eorundem rationem exigere, omnes cōtinere in
officio, vnitate, concordia. Quale ab initio vſq; nunc, haud aliud fuiſſe
inuenient, q̃ Petrum & ſucceſſores eius, quibus id muneris demanda=
tum a Chriſto, ſuperioribus libris luce clarius demonſtrauimus.

Ad quem vero pertineat, diſtribuere tēporalia eccleſiæ, quæ eccleſia Ad quē per
ſtica beneficia dicimus, & eccleſiaſticę ſocietatis quatenus eiuſmodi mi neat diſtri-
niſtris deputata ſunt, quæ ille velut legem ſanciens ſtatuit, nec reſponſi buere tem-
one indigent, cum nulla ratione ea conuincat aut adſtruat, nec quæ ac= poralia ec-
curatius redarguantur, digna ſunt. Cum etiam ſecundum ea, quæ ille cleſiæ.
ipſe ſtatuit, principia neceſſe eſt eorum omnium ſummam & principa
lem autoritatem pertinere ad principantem in catholica eccleſia, qua=
tenus eiuſmodi, quem quærat qualemcūq; voluerit: alium tamen non
inueniet, q̃ quos ſupra demonſtrauimus, Petrum & ſucceſſores eius.

Cuius ſit exortas inter nos de fide & religione quæſtiones & cõtrouerſias determinare ſua definitiõe & iudicio.

Ad cuius autem autoritatem pertineat, exortas inter nos de fide & D
religione quæſtiones & controuerſias determinare ſua definitione & iudicio, vtcꝫ Chriſtus ſuæ eccleſiæ (cuius illi ſingularis cura extitit) ea in re vt omniũ præcipua & momenti maximi, diligentiſſime prouiderit, libro ſuperiore euidentiſſimum fecimus. In primis, hoc certo conſtat, autoritatem ad quam illa pertinent, ſingulari diuinæ aſſiſtentię priuilegio in ſuis iudicijs ac definitionibus neceſſario dirigi oportere, ſine quo de nullius omnino hominis, ſed nec de plurimorum quotouis numero ſententia, indubię veritatis certitudinem habere poſſumus. Omnis ſiquidem homo mendax. Deinde, nec minus illud certum eſt, autoritatem illam paratam ſemper eſſe oportere omnibus, & ad conſulendum, dubiorumcꝫ reſolutionem petendam cuicꝫ aditu facilem: cũ quotidie incidat eius conſulendi neceſſitas, quotidie oriantur in eccleſia quæſtiones & cõtrouerſiæ eiuſmodi. Alioqui Chriſtus haud ſane ſufficien- E
ter ſuæ prouidiſſet eccleſiæ, ſed veteris illius, vt oſtendimus, ſynogogę maiorem, accuratioremcꝫ curam habuiſſet. At conſtat, horum ſecundum non conuenire vniuerſali concilio, quod non ſemper paratum eſt omnibus, nec ad conſulendum aditu facile, ſed q̃ rariſſime, nec ſine magno orbis totius motu, maximacꝫ impenſa conuocari, celebraricꝫ poteſt: quemadmodum nec illis trecẽtis triginta annis ante Nicenum concilium vnquam celebratum extitit. Deinde, nec hoc demonſtratum eſt, quod tamen ſolum demonſtrandum fuerat, illi & nulli alij in ſuis definitionibus & iudicijs adeſſe diuinæ aſſiſtentiæ ſingulare priuilegium. De vniuerſalium igitur conciliorum autoritate, quæ, qualis & quanta ſit: ad quem aut quos eorundem conuocatio pertineat, quos intereſſe oporteat: breuiter, quæcuncꝫ ad hoc argumentum pertinent, non ex ra- F
tiunculis, quales audiſti, aut verius nugis Ariſtotelicis (ex q̃bus ille vniuerſa illa, quæ audiſti, paradoxa adſtruit, quæ proponit tam audacter, & tãto cum ſupercilio) ſed ex proprijs & certiſſimis illis, quæ ſupra ſtabiliuimus, theologicis principijs (ex quibus ſolis certo demonſtrari poteſt, quid Chriſtus in ſuo hoc regno conſtituerit & ordinauerit, quam cui poteſtatem commiſerit: neque enim a multitudine, vt forte in ciuili ſocietate, ſed a Chriſto vniuerſa hæc pendet autoritas) libro ſequenti diligenter explicare conabimur.

Oportere autoritatẽ illam dirigi ſpeciali diuinæ aſſiſtentiæ priuilegio. Itẽ ſemper eſſe paratã omnibus, atcꝫ aditu facilem.

Dicta non conuenire vniuerſali concilio.

Dicta pertinere ad autoritatẽ cathedræ apoſtolicæ atcꝫ eius pſidis. Obiectiõis ſolutio de Ro. pontificibus & de finitiõibus eorundẽ hęreticis.

Ad apoſtolicæ vero cathedræ atcꝫ eius præſidis autoritatem, velut ad caput ac principem hierarchiæ eccleſiaſticæ pertinere, exortas inter nos de fide & religione quæſtiones & controuerſias ſua definitione & iudicio determinare & cõponere, ſuperiori libro fecimus euidentiſſimum. Cui quod ille occurrit, dicens fieri poſſe, vt dictæ cathedræ præſides vna cum ſacerdotali collegio ſecum in eadem domino ſeruiẽtium ſint hæretici, exemplum afferens in Liberio. Deinde etiam falſas quaſdam & hæreticas definitiones Romanorum pontificum proferens, vt

illam

A illam Ioannis XXII. tametſi hoīem non nominet, de paupertate Chriſti & apoſtolica, in Extrauagante. Cum inter. atq; in Extrauagante. Ad conditorem, ſub tit. de verb. ſig. Et alteram afferens Bonifacij VIII. in Extrauagant. Vnam ſanctam, ſub tit. De maio. & obed. cuius hoc extat decretum: Porro ſubeſſe Romano pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus & diffinimus omnino eſſe de neceſſitate ſalutis. Quam eius definitionem dicit & nunc eſſe, & ſemper fuiſſe falſam, erroneam, cunctiſque ciuiliter viuentibus, omnium excogitabilium falſorum maxime præiudiciabilem.

Dicimus primum de Liberio, quem ipſe hæreticiſſimus impie facit hæreticum, nos illum ſupra capite VIII. libri IIII. ſatis vindicaſſe a nota hæreſis. Cuius ſimiles hæreticos vtinam nobis contigiſſet habere omnes noſtris temporibus. De Liberio.

B Definitionem vero illam Ioannis XXII. de paupertate Chriſti & apoſtolica, nihil dubitamus eſſe veriſſimam, & Chriſti euangelio & doctrinæ, omniq; rectæ rationi conſonam. Quam idem ipſe aduerſus detractores, calumniatoreſq; eiuſdem doctiſſime tuetur in Extraua. Quia quorundam, ſub eo. tit. adeo vt noſtro patrocinio non indigeat. De definitione Ioānis XXII.

Illam quoq; Bonifacij definitionem, quam hic tantopere lacerat, & nunc & ſemper, poſtquam cathedra Petri Romæ collocata eſt, veriſſimam fuiſſe, duobus ſuperioribus libris ſatis, ni fallor, ſuperq; euidens fecimus. Et nos affirmamus & dicimus cum illo, omni humanæ creaturæ ſecundum legem ordinatam a Chriſto, eſſe neceſſarium ad ſalutem, vt ſubſit Romano pontifici, totius eccleſiæ paſtori & epiſcopo. Quis enim negat, Chriſtianus modo, abſorberi omnes ab aquis diluuij, quos non ſeruat arca catholicæ eccleſiæ, extra quam nulli ſalus eſt? Omni ergo humanæ creaturæ ad ſalutem eſt neceſſarium, vt ſit intra ſepta ouilis catholicæ eccleſiæ. Omni autem ei, qui intus eſt in ouili ipſius Chriſti, eiuſdem paſtori & rectori ſubſit oportet, hoc eſt, Petro, atq; eius ſucceſſoribus Romanis pontificibus. Omni igitur humanæ creaturæ, vt ſubſit Romano pontifici, ad ſalutem eſt neceſſarium. Nemo hic mihi infantes proferat, quos nondum datus rationis vſus non ſinit cogitare de Ramano pontifice, nemo Chriſtianos alios q̄ plurimos, qui forte nunquam audierunt Romanum pontificem toti præeſſe Chriſtianæ eccleſiæ. Nam omnes, qui baptiſmatis ſacramento militiæ Chriſti adſcripti ſunt, re ipſa ſubiacent, & ſe ſubiecerunt Romano pontifici, eccleſiaſticæ hierarchiæ capiti: tametſi forte illum non cognoſcant, tametſi de illo nihil actu cogitent. Virtute enim & implicite in hoc ipſo ſacramento, cui ſe vltro adſtrinxerunt, aut quo extra vſum rationis adſtricti, iam adulti, & rationis cōpotes ſe teneri non recuſant, illi quoq; ſubiecti ſunt. Quæ equidem virtualis ſubiectio ad ſalutem & neceſſaria & ſufficiens, tamdiu perdurat, donec quis actu explicito, & aperta contra Aſſerit definitio illa Bonifacij, quæ omni homini ad ſalutem neceſſarium pronūciat, vt ſubſit Romano pontifici.

C

BB cum

cum rebellione eidem ſubiectus eſſe recuſat. Quod eſt ſchiſmatis crimen execrabile. Sicut qui ſe alicuius militiæ ſacramento vltro adſtrinxit, imperatori exercitus intelligitur ſe ſubmiſiſſe: tametſi quis ille ſit, neſciat, imo de imperatore nihil actu cogitauerit, eidemque vltro ſubeſſe velle, donec aperta rebellione illi ſubeſſe recuſet, ab eo deficiat, & ſuſceptam militiam deſerat.

De ortu & progreſſu autoritatis Ro. pontificis ante Cõſtãtini tempora, falſa Marſilij imaginatio coarguit.

Quæ vero ille imaginatur verius, ꝙ vel tentet vlla probabili cõiectura veriſimilia facere, de origine & modo autoritatis Romani pontificis ſuper alios totius orbis epiſcopos & eccleſias ante Conſtantini tẽpora, euidẽter redarguunt per ea quæ capite IX. libri IIII. adduximus, vbi ab ipſis cõtinuo apoſtolorum temporibus ad Conſtantinum vſq;, formam, vigorem & autoritatem eccleſiaſticæ hierarchiæ clariſſime explicauimus, & tam dicto, ꝙ præcedentibus & ſequentibus capitibus, atq; adeo totis duobus libris ſuperioribus, æque ex diuinis ſcripturis ac ex infallibili illa rectæ intelligentiæ ſcripturarum amuſſi, catholicæ eccleſiæ conſenſu, confeſſione ac ſententia, apoſtolicæ ſedis & Romanæ eccleſiæ præſulem fuiſſe totius, quanta eſt, catholicę eccleſiæ paſtorẽ ſummum & epiſcopum: ad illũ pertinuiſſe totius eccleſiaſticę domus curam, regimen, & gubernationẽ præcipuam, ad illũ, oĩbus in familia eccleſiaſtica ſua ordinare, determinare, præſcribere officia, eorundem ab oĩbus rationem exigere, officijs ſubmouere, eccleſiaſticæ domus ordinẽ, pacem, diſciplinãq; conturbantes eccleſiaſticis cenſuris cohibere, oẽs in eadem de fide, religione, eccleſiaſticis ſacramẽtis, ritibus, ordinibus exortas dubitationes, quæſtiones, cõtrouerſias ſua autoritate, definitiõe & iudicio componere, luculentiſſime demonſtrauimus. Quæ vniuerſa, quod ille cõtra ad ſolam vniuerſitatem fidelium (quam legiſlatorem fidelem appellat) pertinere vult, aut ex eius autoritate vniuerſali cõcilio, idq; politicis illis, quas audiſti, demõſtrationibus, qbus ſolam illam putat condere poſſe leges in eccleſia Chriſti obligatorias, miranda profecto eſt ſtupiditas hominis. Nam vt in ciuili ſocietate, quæ pendet ex mera, libera & licita in vtranq; partem voluntate eorum, q pars eius ſocietatis ſunt, ad commodum, quietum, & ſufficientem inter ſe cõuictum melius conſeruandum, illa ipſa forte aliquid rationis haberent (quanquam nec ibi veritatem habere omnium regnorum, gentium, populorum mores, leges & conſuetudines comprobãt) certe in hoc regno Chriſti, quod nulla prorſus ratione dependet ex libera & licita in vtranq; partem voluntate eius regni ciuium, hoc eſt, Chriſtifidelium, ſed ex ſola inſtitutione Chriſti, vt quiſquam ſibi vllam autoritatem arroget, niſi ex commiſſione eiuſdem legiſlatoris noſtri & principis, omni rationi eſt contrarium. At vniuerſitati fidelium nullam prorſus idem autoritatẽ commiſiſſe legit̃, ſed Petro, cui eiuſdem ſui regni cõmiſit curam vniuerſam & regimen, autoritatẽq; ad hoc neceſſariam. Illũ conſtituit idẽ ipſe ſuper

Oſtendit in catholica eccleſia nihil autoritatis primo conuenire vniuerſitati fidelium.

vni-

A vniuerſam ſuam familiam,non cõtra ſubiecit familiæ.Illũ præfecit oui
li ſuo,atq; huic parendi eidem,obſequendiq; neceſſitatem impoſuit,vt
hæc ſeſe conſequunť neceſſario.Qua igiť fronte,multitudo Chriſti fide
lium precario recepta in ouile Chriſti, & nõ ſuum & ꝓprium regnum
cõſtituit,ſed in alienum regnum ex ſingulari eius imperatoris aut regis
gratia,ad conſequenda eius regni commoda, hoc eſt,æternæ ſalutis &
felicitatis præmia,admiſſa eſt,eius q̃q; gubernandi,& leges ferendi,qui
bus illud ipſum regnum adminiſtrari oporteat, autoritatem ſibi vſur-
pabit? Nunqd ſic admiſſa,& in alienũ regnum gratioſe recepta multitu
do eiuſmodi,nõ debet potius ꝓmpte obediendo & ſimpliciter parendo
eius regni legibus, magno ſe beneficio affectam cõteſtari, q̧ bonorꝫ &
commodorꝫ eius particeps fieri potuit? In quo,vt eiuſmodi,pręter ipm̃
legiſlatorem noſtrũ Chriſtum,nulli ex ſe cõpetit ſuper alium autoritas,
B nemo alius quicq̃ ſtatuendi,aut ſuis legibus alios obligãdi autoritatem
obtinet: niſi ſi cui ille ſuas ea in re vices ſingulariter cõmiſerit:cum ali-
oqui oẽs conſerui ſimus,om̃es in alienum regnũ admiſſi precario. Itaq;
vt ſciamus,apud quem in hoc Chriſti regno ſit legum ferendarũ auto-
ritas, cuinam aliorũ cura,regimen,& gubernatio ab illo ipſo impatore
noſtro cõmiſſa eſt,qs ſuis præceptis & legibus poſſit obligare cęteros,
non hoc quærendum eſt ex Ariſtotele,quem in cõſtituendo ordinan-
doq; regno ſuo nõ adhibuit Chriſtus in cõſilium:ſed ex illis, quæ ante
ſtabiliuimus,noſtræ fidei certiſſimis indubitatiſq; principijs diſcēdum
eſt,nempe diuinis ſcripturis,& earundem rectæ intelligentię amuſſi &
regula infallibili.Ex qbus nullam eiuſmodi autoritatē vniuerſitati Chri
ſti fidelium, nullam vniuerſalibus cõcilijs(q̊rum nulla ꝓrſus ab eo men
C tio facta eſt, & quæ plus q̃ trecentis annis ab initio oĩno ignorauit vni
uerſa Chr̃i eccleſia) ſed vni Petro ſup vniuerſum eius ouile cõmiſſam
inuenies,vni datas ab eodē claues regni cœlorũ,vni dictum,vt q̊dcunq;
ipſe obligaret in vniuerſo illo ſuo regno,etiã in fines orbis terræ diffu-
ſo:quicquid ſuper terram ligaret,hoc ipſum obligatũ haberet & in cœ
lis.Et quicquid ſolueret,ſolutum.Cui in eadem regiminis Chriſtiani re
gni autoritate ſucceſſiſſe Ro.pontifices,ex eiſdem illis principijs etiam
luculentiſſime demõſtrauimus. Quibus, cur collatam a Chriſto in ſuo
ipſius regno autoritatem,nũc quidam in illud ipſum admiſſi precario,
fruſtra conuellere & auferre conantur in ſuam ipſorum perniciem?

Vni eccleſiaſticæ hierarchiæ pſidi in catholica eccleſia cõpetere legũ ferēdam autoritatem.

Quod vero aut a Cõſtantino aut a Phoca autoritatem iſtiuſmodi ſu
per alios totius orbis epiſcopos & eccleſias vult accepiſſe Ro. pontifi-
ces & Romanam eccleſiam,mera ſunt figmenta,mera mendacia. Non
eſt hęc ab imperatoribus,ſed ab ipſo Chriſto data ipſi Petro autoritas,
cui in eadem ſucceſſerunt Ro. pontifices. Nihil illis in eccleſiam & re-
gnum Chriſti, vt eiuſmodi,vnquam autoritatis cõpetijt,tametſi etiã in
regni Chriſtiani ciues,vt ſui quoq; regni ciuilis,q̃uis ethnici,pars erãt,

Ro. pontifices a Chriſto, non ab imperatoribus accepiſſe ſuam autoritatē ſup alios.

ciuilem quoq; autoritatem ipſis competijſſe non negauerim. Nihilo mi- D
nus eccleſiaſticæ hierarchiæ capiti ſua in Chriſti regnum ex ipſius de-
legatione conſtabat autoritas, non ſubiecta autoritati ciuilium princi-
pum, ſed nec præfecta, niſi poſtquam eadē Chriſti regno vltro ſe ſub-
didit. Qualis enim Romanorum pontificum ante Conſtantinū tempo-
ra in vniuerſam Chriſti eccleſiam ab vniuerſis toto orbe Chriſtifideli-
bus recognita fuerit autoritas, liber præcedēs, præſertim caput eius no
num demonſtrat clariſſime, nec minus intelligetur ex conſequētibus.

Cenſura de Conſtantini decreto.

De Conſtantinj itaq; decreto, quod afferunt, non eſſe germanum &
integrum, ſed falſatum in pleriſq;, illa ipſa ex eo citata verba ſatis conuin
cunt. Siquidē inter q̄tuor ſedes pręcipuas, ſupra quas q̄nta Romana ſta
tuit, Conſtantinopolitanam tertio loco numerant. At conſtat eo tempo
re Cōſtantinopolitanam inter ſędes principales nullum locum habu-
iſſe, imo necdum fuiſſe Conſtantinopolitanam eccleſiam, durante ad- E
huc antiquo Byſantio, quod aliquanto poſt reformatum eſt in ſedem
imperialis reſidentiæ Conſtantinopolim, ſed eo tempore vt numerare
tur inter ſedes præcipuas, nulla vnquam a quoquam mentio facta eſt,
imo certiſſimæ hiſtoriarum fidei eſt contrarium, ex quibus cōſtat, mul
ta hoc ipſum ambitione ob imperialis dignitatē reſidentiæ, longo poſt
tempore, vix tandem obtinuiſſe eandē. Tamen quicquid ſit de illo Con
ſtantini decreto, quod nobis fauet plus q̄ velint aduerſarij, vtque dare-
tur germanum eſſe, non ſubditicium, vt vere imperiali ſua ſanctiōe ita
decreuiſſet, quod verba ſonant, vt Romana eccleſia principatum tenē
ret ſuper omnes totius orbis dei eccleſias, vtque eius pontifex princeps
eſſet ſacerdotum omnium: nihil aliud feciſſe intelligendum eſt Chriſti
anum & religioſum principem, q̄ vt ſe ſuamq; autoritatem Chriſti re- F
gno, cui incorporari meruerat, ſeruire ſe paratum oſtenderet: atq; ea-
dem ſua quoq; autoritate a ſibi ſubiectis exigere, quæ a Chriſto conſti
tuta & ordinata intellexerat. Quemadmodum & rex ille Babylonis Na
buchodonoſor, miraculo trium conſeruatorum in incendio veri dei
cultorum attonitus, & verum ex illo deum eorum intelligens, edictum
ꝓpoſuit, vt omnis populus, tribus & lingua, quæcunq; diceret blaſphe
miam contra deum Sidrac, Miſac, & Abdenago, diſperiret, & domus
eius vaſtaretur. Sua hic autoritate, qua ante aduerſus deum verum in
propoſita populis adoranda aurea ſtatua abuſus fuerat, admonitus mi
raculo & ad veri dei conuerſus noticiam, nunc contra eiuſdem quoq;
præceptis famulatur, & hoc a ſuis exegit, quod ab ipſo vero omni-
um deo ab omnibus exigi intellexerat.

Conſtantinū etiā ſua autoritate exegiſſe, q̄ a Chr̄o ordinata cōſti tutaq; intellexerat.

Vt nihil autoritatis Ro. eccleſia a Phoca imperatore acceperit.

De Phoca vero, quæ & hic affert, & alij pleriq; qui eiuſdem farinæ
ſunt, vel ex hiſtoriarum ignorantia, vel ex prauo in eccleſiaſticam au-
toritatem affectu, ex cuiuſdam Martini chronicis annotant, mera ſunt
mendacia. Sed ita ſe habet rei veritas, quod Conſtantinopolitani anti-
ſtites

A ſtites modo ſuo non contenti,ſed elati ob ſedem imperialis reſidentiæ, eandẽ ambierũt pene a principio numerari inter ſedes prĩcipales ſecundam poſt Ro.eccleſiam. In q̃d in gratiam & fauorem principum inclinata fuit primum Conſtantinopolitana prima ſynodus,altera vniuerſalis poſt Nicenam,ſub Theodoſio principe,deinde Chalcedoneñ.ambitione atq; importunitate Anatholıj Cõſtantinopolitani epiſcopi,inſtante etiam Martiano principe. Sed(vt libro ſequẽti clarius intelliges)illorum iniuſtę ambitiõi diu reſtitit apoſtolicę ſedis autoritas,neq; tũc pmi ſit voti cõpotes fieri. Ex cuius tamen conniuentia, illorumq; pertinaci plurimorum annorum ambitione cum tandem id obtinuiſſent,vt nullum modum nouit ambitio, demum ſub Pelagio Romano pontifice & Mauritio imperatore,Ioannes quidam tunc Conſtantinopolitanus epiſcopus,e . prorupit veſaniæ,vt conuocato epiſcoporum aliquot ſi
B bi cõſentientium cõcilio,in eo œcumenicum,hoc eſt,vniuerſalem ſe,pronunciaret patriarcham & epiſcopum. Aduerſus cuius inſolentiã idem inſurgens Pelagius cõcilium illud ſua & apoſtolicę ſedis autoritate deduxit in irritum:& epiſcopis,qui in eo conuenerant,ſtultæ illius elatiõi & inſolentiæ conſentire atq; aſſentari ſub anathematis interminatione interdixit. Addens,tam prædeceſſores illius,q̃ illum ipſum etiam Ioannem ſuis literis & epiſtolis proprio roboratis ſigillo & chirographo, apoſtolicæ ſedis autoritatem ſæpe recognouiſſe, & publice confeſſos fuiſſe ſuper vniuerſam Chriſti eccleſiam,ſeipſos etiam ſucceſſoresque ſuos ſi aduerſus eiuſdẽ ſedis autoritatem ſe vnquã efferrent,cõſtringentes anathematis vinculo.Idcirco,inq̃t,nõ eſt neceſſe illos excommunicare aut anathematizare, quia ipſi anathematis vinculo ſeipſos (propriis manibus profeſſiones ſuas ſuaq; ſcripta roborantes)cõſtrinxerunt.
C Hæc ille Pelagius ad epiſcopos,qui ad illicitam vocationẽ Ioannis Conſtantinopolitani epiſcopi conuenerant. Quo paulo poſt ſublato e viuis,eadem tempeſtas excepit diuum Gregorium,qui,quod Ioannis illius ambitioni aduerſaretur,etiam Mauritıj imperatoris grauiſſimas inimicitias ptulit.Cui quadam epiſtola reſpondens, nõ ſuam eam cauſam eſſe,ſed dei & totius eccleſię,cõteſtatus eſt: Quia,inquit,piæ leges,quia venerandæ ſynodi,quia ipſa dñi noſtri Ieſu Chriſti mãdata ſuperbi & pompatici cuiuſdam ſermonis inuentione turbanť.Cunctis enim euangelium ſcientibus liquet, quod uoce dominica ſancto & omnium apoſtolorum Petro principi apoſtolo,totius eccleſiæ cura cõmiſſa eſt.Ipſi qppe dicit:Petre amas me?paſce oues meas.Ipſi dicit: Ecce Satanas petijt cribrare vos,ſicut triticũ,& ego rogaui pro te Petre,vt nõ deficiat fides tua,& tu aliquãdo cõuerſus cõfirma fratres tuos.Ipſi dicit:Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam,& portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam.Et tibi dabo claues regni cœlorũ, & quodcunq; ligaueris ſuper terram,erit ligatum & in cœlis,&c̃. Ecce

& veriſſima explicatur eius rei hiſtoria.

Quãto ambitu Conſtãtinopolitana ſedes ſecundũ locũ obtinuerit in eccleſia.

Ioãnes Cõſtantinopolitanus epiſcopus ſub Pelagio œcumenicum ſe faciebat.

Pelagius aduerſus ambitiõem Ioannis.

B. Gregorium,q̃d Ioannis illius ambitioni aduerſareť, grauiſſimas Mauritıj imperatoris inimicitias pertuliſſe.

Gregorius ad Mauritium.

poteſtas ei ligandi ſoluendiq; tribuitur, cura ei totius eccleſiæ & principatus cōmittitur: & tñ vniuerſalis apoſtolus non noīatur. Et vir ſanctiſs. cōſacerdos meus Ioannes vocari vniuerſalis epiſcopus conatur? Exclamare cōpellor, & dicere: O tpa, o mores. Ecce cuncta in Europæ partibus barbarorum iuri ſunt tradita, deſtructæ vrbes, euerſa caſtra, depopulatæ prouinciæ, nullus terram cultor inhabitat, ſæuiunt & dominantur quotidie in necem fidelium cultores idolorum. Et tamen ſacerdotes, qui in pauimento & cinere flentes iacere debuerunt, vanitatis ſibi nomina expetunt, & nouis ac prophanis vocabulis gloriantᷣ. Hæc ille Gregorius ad Mauritium imperatorem illius ſcādali autorem, aut certe patronum. Aduerſus quem cum diuina vltio, ſuæ vindex eccleſiæ, Phocam tandem excitaſſet, militari tumultu imperatorem creatum, idem poſt ſublatum cum coniuge & liberis Mauritium, etiam ſcandalum illud ab eccleſia ſuſtulit, atq; imperiali edicto Conſtantinopolitani epiſcopi inſolentiam coercuit, vetuitq; ne quis alius nominaretur vniuerſalis eccleſiæ patriarcha aut epiſcopus, q̄ vnus Romanæ eccleſiæ pontifex, quæ vt ſemper caput fuit eccleſiarum omnium: ita & hic eccleſiaſticæ hierarchiꝫ princeps ſemp eſt habitus. Et hic indocti quidam & ſtupidi alicubi breuiter annotatum legentes in chronicis, conſtitutum a Phoca, vt ſolus Romanus pontifex vocaretur œcumenicus, Romanaq; eccleſia agnoſceretur caput eccleſiarum omnium, putant a Phoca primo hoc datum Romanæ eccleſiæ atque eius pontificibus, quod eiſdem competijſſe ab initio ſuperioribus duobus libris ſatis ſuperq; demonſtratum eſt. Certe idem ipſe Gregorius, tam in memorata ad Mauritium imperatorem, q̄ in alijs ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum epiſcopos epiſtolis, affirmat a frequentiſſima illa Chalcedonēſ. ſynodo, atque adeo a catholica (cuius ſenſum illi exprimebant) eccleſia beatum Leonem apoſtolicæ ſedis pontificem, recognitum & appellatum fuiſſe patriarcham œcumenicum. Quāquam ipſe etiam ſibi conuenientem, & ab vniuerſa eccleſia delatam appellationem eiuſmodi, velut inuidioſam, aut certe oneraſam fugiens, quo ambitioſum illum & inſolentem ab vſurpatione ſibi non competentis honoris ſuo reuocaret exemplo, non œcumenicum ſe epiſcopum, ſed ſeruum vocauit ſeruoꝝ dei. Quem morē etiam ſucceſſores eius fere retinuerunt: tametſi ab alijs ſibi congrua appellatione, & ante, & poſt Gregorium ſemper honerati ſint. Ita enim demonſtrauimus ab initio geſſiſſe omnes curam epiſcopatuſq; totius eccleſiæ. Ita ante annos mille q̄dringentos, q̄ties id res exigeret, nihil dubitaſſe ſeipſos noīare & ſcribere epiſcopos vniuerſalis apoſtolicæ eccleſiæ toto orbe approbante, teſtes ſunt, primo Sixti primi, ſub Hadriano principe, ad epiſcopos totius orbis epiſtola, quæ ſic incipit: Sixtus vniuerſalis apoſtolicæ eccleſiꝫ epiſcopus, omnibus epiſcopis in domino ſalutem, quæ aliquanto ante annos

Diuina vltiōe ꝑ Phocam ſublatus e medio Mauritius. Phocas imperiali edicto Cōſtantinopolitani epiſcopi inſolētiam coercuit.

B. Leonē a Chalcedonēſ. ſynodo recognitū & appellatū patriarchā œcumenicum.

B. Gregorius ſe ſeruū vocauit ſeruorum dei.

Sixtus I. ſub Hadriano imperatore ſe ſcri-

A annos M.CCCC.ſcripta eſt. Deinde illa Victoris, non multo poſt ſcripta ad Alexandrinum Theophilum, in hæc verba incipiens: Victor Romanæ & vniuerſalis eccleſiæ archiepiſcopus, Theophilo epiſcopo, & cunctis fratribus in Alexandria domino famulantibus. Ita quoq; beatus Pontianus martyr & pōtifex ante annos M.CCC. vniuerſis Chriſtifidelibus ſcribens ſic orditur: Pontianus martyr ſanctæ & vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus, omnibus recte dominum colentibus. Beatus etiam Stephanus (ad quē extant ſancti Cypriani epiſtolæ) paulo citra annos mille trecentos, in hæc verba ſcribit omnibus toto orbe epiſcopis: Stephanus ſanctæ apoſtolicæ & vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus omnibus per diuerſas prouincias conſtitutis epiſcopis in domino ſalutem. Ita Marcellinus ad Salomonē epiſcopum. Marcellus ad Maxentium tyrannū, & alij ad alios (ne fruſtra ſim ꝓlixior) apoſtolicæ vniuerſalis ec-
B cleſiæ ſe ſcribūt epiſcopos. Et hi oēs ante Cōſtantinum & Nicenū conciliū. Iam & tēpore eiuſdē cōcilij B. Sylueſter in edicto Cōſtantini imperatoris nunc ſummus, nunc vniuerſalis noīatur pontifex. Et a B. Athanaſio Alexādrino & vniuerſis Aegyptiorꝫ epiſcopis, Marcus Ro. ac apoſtolicæ, atq; vniuerſalis eccleſiæ papa ſcribit̄. Ad Damaſum quoq; Stephanus archiepiſcopus & caput cōcilij Mauritaniç, vna cū vniuerſis epiſcopis triū conciliorꝫ Aphricanæ ꝓuinciæ ſcribētes, eundē patrē patrum, & ſummum oīm præſulū pontificem cōſalutant. Et vt ſemel finiam, a DC.XXX. epiſcopis q ex toto orbe in Chalced. ſynodū cōuenerant, B. Leo ſimili appellatiōe dignatus eſt. Ne forte crederes ipſos tantum in ſuis literis ſibi hoc vſurpaſſe Ro. pontifices. Et hæc omnia quanto tēpore ante Phocā & Bonifaciū tertium? Ita vt me plane pudeat ſtu-
C pendæ impudentiæ & ignorātiæ illorꝫ, qui prædicta annotātes, & ꝑferentes contra antiqtatem autoritatis ſedis apoſtolicæ, ſibi tñ vehementer eruditi vident̄. Quod vero negat Gregorius quenq̄ etiam prædeceſſorꝫ ſuorum (quibus ſolis hoc competere videbatur) vſum fuiſſe illo vniuerſitatis vocabulo, Ioannis illius ea in re ſtupiditatem taxat, qui imitari volens appellationem & titulos Ro. pontificum, vniuerſalem ſeipſum faciebat epiſcopum, quod a nullo illorum præſumptum legitur. Qui tametſi catholicæ aut vniuerſalis eccleſiæ ſe confiterentur, ſcriberent & gererent epiſcopos, non tamen vniuerſales epiſcopos. Nam qui vniuerſalem ſe facit epiſcopum, omnibus alijs (vt idem ſcribit Gregorius) epiſcopatus honorem detrahit, quem ſibi arrogat vniuerſum.

Reſtat adhuc vltimo hic loco reſpondere ad pauca quædam verba, quæ captauit ille ex præfatione Iſidori in Nicenum concilium, quibus dicit reſidentibus in concilio epiſcopis iuſſiſſe Conſtantinū, vt adeſſet Arrius, quo iudicarent illi de propoſitionibus eius & quæſtiōibus. Ex qbus notat humani legiſlatoris fidelis iuſſu in concilium cōgregatos ſacerdotes & epiſcopos. Vnde etiā argumentū trahit omnē coactiuæ iu-

 riſdi-

[Margin notes:]

bit & nominat vniuerſalis eccleſiæ epiſcopum.

Idem Victor.

Idem Pontianus.

Idem Stephanus.

Idem Marcellinus.

Idem Marcellus.

Sylueſter a Cōſtantino ſummus & vniuerſalis nominatus pontifex.

Damaſus a concilio Mauritaniæ, & tribus cōcilijs Aphricanæ prouinciæ.

Quō neget B. Gregorius quēq̄ etiam prædeceſſorꝫ ſuorū vſum fuiſſe illa vniuerſalitatis vocabulo.

Ad obiectionē quā facit Marſilius ex pręfatiōe Iſidori in Nicenū concilium.

riſdictionis autoritatem ſuper vniuerſos ęque ſacerdotes & laicos, pſo D
narum determinationem & approbationem, officiorum quoqꝫ inſtitu
tiones omnium ad eiuſdem tantum autoritatē pertinere. Quod ipſum
confirmat ex legibus & edictis principum aduerſus hæreticos.

Marſilij impietas & incōſtātia.

Sed hic vide Chriſtiane lector, q̄ ſibi nuſquam hic conſtet, q̄ araneo rum more venenum exugat ex autoribus omnibus, ex quibus tñ Chriſtifidelibus ſuggerit ſynceriſſimi mellis vberrima copia. Vt mera malignitate & hæretica plane malitia, trunca quædam verba vbiqꝫ captet ex ſcriptoribus, & ſuę impietati ſeruire cogat: cum, quæ abſcindit, prę cedentia & ſequentia ſuam ſententiam plane iugulēt. In primis hoc nobis reſpondeat, qua nunc ratione Cōſtantinum hic vocet legiſlatorem humanum fidelem, ex cuius autoritate conuocatum ſit vniuerſale concilium, & in eo peracta omnia, cum ſuperius ſemper ipſe contenderit autoritatem legis ferendæ eſſe non poſſe penes vnum aut paucos, ſed E
neceſſario reſidere penes vniuerſitatem multitudinis. Et propter hoc eandem vniuerſitatem, ſemper legiſlatorem humanum appellauit, inſuper & vniuerſitatem fidelium, primum legiſlatorem humanum fidelem. Vnde ergo derepente tanta rerum conuerſio? Vnde nunc vnus Conſtantinus legiſlator fidelis, cum nec ab vno, nec a paucis optimas leges ferri poſſe ab ipſo euidenter, vt iactat, demonſtratum ſit, ſed a ſola vniuerſitate ciuilis multitudinis, ne vel ille vel illi, ad proprium, non commune reſpicientes cōmodum tyrannicas leges conderent. Sed dicet, autoritate vniuerſitatis multitudinis vni principi hoc cōmiſſum legum ferendarꝫ officium. Sed æque ſibiipſi contradicit, qui XII. primæ dictionis ſuæ demonſtrare conatus eſt, nec vni, nec paucis id committi, ſed a ſola vniuerſitate multitudinis optimas leges ferri poſſe, idqꝫ tali bus demonſtratiōibus, quas etiā in his quæ ad Chriſti fidē, religionem, F
& regnum ptinent, vult nobis ſufficere: tametſi contra euidentes & clariſſimas ſcripturas, totius eccleſiæ vltra mille annos (quod negari non poteſt) vſum, obſeruationem, conſenſum, ſententiam. Vt autem daremus, aut poſſe aut potuiſſe a multitudine transferri legum ferendarꝫ autoritatem in principem, nunquid hoc aliquando factum ab vniuerſitate Chriſtifidelium in Conſtantinum quiſq̄ poteſt vel fingere? Vbi, quęſo, ante Nicenum concilium vnquam cōuenerat Chriſtifideliū vniuerſitas, vt ipſi daret autoritatem condendi leges obligantes domum eccleſiaſticam? vbi autoritatem eandem domum, quatenus eiuſmodi eſt, gubernandi? generalia conuocandi concilia? ordinandi miniſteria & officia eccleſiaſtica? Sed nec in illo ipſo Niceno concilio conuenit Chriſtifidelium vniuerſitas, imo lecti tantum ex toto orbe ſacerdotes & epiſcopi CCCXVIII. Quos ipſos habuiſſe autoritatem ex commiſſione fidelium toto orbe diffuſa vniuerſitate, nemo vnquam probauerit.

Vt ſecū pugnet Marſilius, Conſtantinū legiſlatorem humanū fidelem faciens.

Iam nunc vide fidem & ſynceritatem hominis in citandis autoribus.

Eſt

A Eſt quidem, quæ trunca citat, in ea præfatione de actis Nicenę ſynodi apud Iſidorum verba legere. Sed ſi & precedentia & ſubſequentia euſdem autoris verba in eadem præfatione adiunxiſſet, iam intellexiſſet lector, q̃ diuerſum ab eo quod illi impingit, Iſidorus ſentiat. Sic enim incipit: Beatiſſimo Syluestro in vrbe Roma apoſtolicæ ſedis antiſtite, Conſtantino Auguſto, & Licinio Cæſare, conſulatu Paulini & Iuliani virorum clariſſ. Anno ab Alexandro DCC. XXXVI. Menſe Iunio, XIII. Calend. Iulij, ꝓpter inſurgentes hęreſes fides catholica expoſita eſt apud Niceam Bythiniæ, quam ſancta & reuerendiſſima Romana complectit̃ & venerat̃ eccleſia, quippe quam trecenti decem & octo patres mediātibus Victore atq; Vincentio religioſiſs. Romanæ ſedis presbyteris, inſpirāte deō ad obſtruēda Arrij venena ꝓtulerunt. Nā & nõnullæ regulæ ſubnexæ ſunt, quas memorata ſuſcipiēs cõfirmauit eccleſia.

Coarguit eiuſdē perfidia in citandis autorū ſententijs.

B Deinde ſubiungit: Sciendum ſanē eſt omnibus catholicis, quoniam ſancta eccleſia Romana, nullis ſynodicis decretis prælata eſt, ſed euangelica voce dñi & ſaluatoris noſtri primatum obtinuit, vbi dixit B. Petro apoſtolo: Tu es Petrus, & ſup hanc petrā ædificabo eccleſiā meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam: Et tibi dabo claues regni cœlorū. Et q̃dcunq; ligaueris ſup terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunq; ſolueris, ſolutum. Adhibita eſt etiam ſocietas in eadem vrbe beatiſs. Pauli apoſtoli vaſis electionis, qui vno die, vnoq; tempore glorioſa morte cum Petro, ſub principe Nerone agonizans coronatus eſt, & ambo pariter eccleſiam ſanctam Romanam Chriſto dño conſecrauerunt, alijſq; omnibus vrbibus in vniuerſo mūndo, ſua præſentia atq; venerando triūpho prætulerunt. Et licet ab oĩbus aſſidua apud dñm, omnium ſanctorū fundat̃ oratio, his tamē verbis Paulus ſanctiſs. apoſtolus, Romanis proprio chirographo pollicetur, dicēs: Teſtis eſt mihi deus, cui ſeruio in ſpiritu meo, in euangelio filij eius, quod ſine intermiſſione memoriam veſtri facio in oratiōibus meis. Prima ergo ſedes cœleſti beneficio eſt Ro. eccleſiæ, quam beatus Petrus atq; Paulus ſuo martyrio dedicarunt. Secunda autem apud Alexandriam, B. Petri nomine a Marco eius diſcipulo & euangeliſta conſecrata eſt. Quia & ipſe in Aegypto primus verbum veritatis directus a Petro prędicauit, & glorioſum ibidem ſuſcepit martyriū, cui venerabilis ſucceſſit Abilius. Tertia vero ſedes apud Antiochiā eiuſdem B. Petri apoſtoli habetur honorabilis, qa illic priuſq̃ Romam veniret, habitauit, & Ignatium epiſcopum conſtituit, & illic primum nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exortum eſt. Nam & Hieroſolymitanus epiſcopus, ꝓ tanti loci reuerentia habet̃ ab omnibus honorabilis, maxime quod illic primus beatiſs. Iacobus cognomento iuſtus, qui etiam ſecundū carnē frater dñi nuncupatus eſt, a Petro, Iacobo & Ioanne apoſtolis eſt ordinatus epiſcopus. Tamen ſecundū antiquorū patrū definitionē, ſedes prima Hieroſolymis

Ro. eccleſia vt primatū obtinuerit.

C

Ordo principaliū ſedium.

ſolymis

ſolymis eſſe minime dicitur,nc forte ab infidelibus & idiotis ſedes do= D
mini noſtri Ieſu Chriſti,qui in cœlis eſt,in terra eſſe putaretur,&c̃.

Occaſio & cauſa Niceni concilij.

Deinde veniens ad cauſam & occaſionem Niceni concilij: Cum igi=
tur,inquit,apud Alexandriam poſt Achillem, qui Petri martyrio ſuc=
ceſſit, ſuſcepiſſet Alexãder ſacerdotium, q̃a pax noſtris & quies a per=
ſecutionibus erat,atq; eccleſiarꝫ gloria confeſſorum meritis gaudebat,
ꝓſperitas rerum noſtrarꝫ domeſtica contentione turbabatur. Etenim
presbyter q̃dam apud Alexandriã,nomine Arrius,vir ipſe forma ma
gis q̃ virtute religioſus, & gloriæ laudisq; & nouitatis improbe cupi=
dus,praua quædam de Chriſti fide proferre, quæ arte inq̃ſitionis inue
nerat,cœpit. Abſcindere eñ & ſeparare ab illa æterna & ineffabili dei
patris ſubſtantia vel natura,filium conabať. Quæ res in eccleſia pluri=
mos cõturbabat & a dulci mentis tranquillitate dimouebat. Sed cũ Ale
xander epiſcopus,natura lenis & quietus,aſſiduis cõmonitionibus Ar E
rium cuperet a prauo incœpto & aſſertionibus impijs reuocare,nec tñ
res ex ſententia ꝓcederet, & quod pleroſq; contagio peſtiferæ aſſerti
onis infecerat, nõ ſolum apud Alexandriam, verꝫ & per alias vrbes &
prouincias ſerpſerat,pernicioſum fore credẽs ſi diſſimularet a talibus,
plurimis conſacerdotibus rem indicat. Quin & [illegible] quæſtio innote=
ſcit,& ſermo vſq; ad aures religioſi principis, [illegible] qui omni ſtudio
& diligentia curaret,quæ noſtra ſunt,peruenit. Tum ille ex ſententia ſacer
dotum,apud vrbem Niceam epiſcopale cõcilium conuocat.Ibiq; Ar=
rium,trecentis decem & octo epiſcopis reſidentibus, adeſſe iubet,ac de
eius propoſitionibus & quæſtionibus iudicare.

Hoc [illegible] um [illegible] corum [illegible] prium est.

Et ſubiungit conſequenter: Sed in eo cõcilio admirabile factum prin
cipis non puto reticendum.Etenĩ cum ex omnibus pene locis cõueniſ=
ſent epiſcopi, & vt fieri ſolet, ex diuerſis cauſis inter ſe quædam iurgia F
detuliſſent,interpellabatur frequenter a ſingulis,offerebãtur libelli,cul
pæ proferebantur,& magis ad hæc,quam ad id ꝓ quo fuerat ventum,
animos dabant. At vidẽs q̃ per eiuſmodi iurgia fruſtrareť cauſa ſum=
mi negocij,diem certum ſtatuit,quo vnuſq̃ſq; epiſcoporꝫ ſi quid queri
moniæ habere videretur,ſemel deferret.Cum reſediſſet,ſuſcepit libel=
los a ſingulis,quos omnes in ſinu ſuo continens,nec in eis quid contine
retur aperiens,ait ad epiſcopos: Deus vos conſtituit ſacerdotes,& pote
ſtatem vobis dedit de nobis quoq; iudicandi.Et ideo nos a vobis recte
iudicamur, vos aũt non poteſtis ab hoĩbus iudicari. Propter quod dei
ſolius inter vos expectate iudicium,vt veſtra iurgia quæcunq; ſunt,ad
illud diuinum reſeruẽntur examen, vos enim nobis a deo dati eſtis dij.
Conueniens ergo nõ eſt vt homo iudicet deos,ſed ille ſolus de quo ſcri
ptum eſt: Deus ſtetit in ſynagoga deorꝫ, in medio autẽ deos diſcernit.
Et ideo his omiſſis,illa quę ad fidem dei ꝑtinent,abſq; vlla animorꝫ con
tentione diſcutite.Et cum hæc dixiſſet,omnes querimoniarum libellos
iuſſit

Nota cõfeſſionẽ & vere Chriſtianã ſententiam Chriſtianiſſimi principis.

A iuſſit exuri, ne innoteſceret illi odium & ſuggillatio ſacerdotum. Hactenus Iſidorus in præfatione prædicta. Quem nunc audis lector, an confirmet quæ nos duobus ſuperioribus libris demonſtrauimus. An vero huius contrariam impiamq; aſſertionem & ſententiam.

In primis hoc perpēde, quod negat Romanam eccleſiam aut a Conſtantino, aut etiam (quemadmodum ille aſſerit) ex decreto vllius vniuerſalis concilij, ſed euangelica voce domini ſaluatoris noſtri in beatiſſimo Petro accepiſſe primatū ſuper alias eccleſias. Deinde & hoc perpende, quod ea præfatione clariſſime innuatur, autoritatem illius Niceni concilij dependiſſe ab autoritate Romanæ eccleſię. Siquidem ideo fidei catholicæ expoſitionem factam in dicto concilio meruiſſe apud omnes autoritatem indubiam, q̄a ſancta & reuerendiſs. Romana eccleſia eandem complexa & venerata eſt. Quippe quam trecētī decem & octo B patres mediantibus apoſtolicæ ſedis legatis deo inſpirante ꝓtulerunt. Sic & de canonibus eiuſdem concilij innuit: q̄s, inquit, memorata ſuſcipiens confirmauit eccleſia. Vides itaq; a Romana eccleſia, teſtificāte pręfatione prædicta, confirmatos fuiſſe canones ac regulas ſtatutas in Niceno concilio. Ex quo conſtat, eum ſemper fuiſſe orthodoxorꝫ ſenſum & conſenſum, vt ex vnius Romanæ eccleſiæ autoritate dependeret autoritas conciliorꝫ vniuerſalium: & non vt apud hęc eſſet omniū prima autoritas. Sed libro ſequenti vniuerſam conciliorꝫ cauſam diligentius explicabimus. Quin & religiſiſs. principis confeſſionē ꝑpende, qua recognouit ſacerdotes & epiſcopos ſuo non eſſe ſubiectos iudicio, cuius contrarium iſte conat̄ adſtruere: quin potius eoſdem accepiſſe poteſtatem de ipſo q̄q; iudicandi & imperatore & impio: Deus, inq̄t, vos conſtituit ſacerdotes, et poteſtatē vobis dedit de nobis q̄q; iudicādi. Et nos C a vobis recte iudicamur: vos aūt nō poteſtis ab hoībus, ſecularibus videlicet, iudicari. Vides itaq; lector Chriſtiane, qua hic fide citet autorꝫ ſententias velut ſuæ ſubſcribentes ſententiæ. Nam ea præcipue cauſa, vt hoc ipſum clare intelligeres, hæc aliquāto ꝓlixius hic adſcripſimus.

Niceni concilij autoritatē dependiſſe ab autoritate Ro. eccleſiæ.

Recognitio Cōſtantini, q̄d epī & ſacerdotes ſuo non fuerīt ſubiecti iudicio, ſed contra potius.

Quod igitur ille ex præfatæ præfationis verbis demonſtratū putat, Conſtantini autoritate peracta in Niceno concilio oīa, ipſe tibi reclamat Conſtantinus, ex ſacerdotali autoritate, q̄uis ſua inſtantia, ea peracta affirmans. Siquidem, vt ſcribit Theodoretus ille Cyrē. epiſcopus, ꝑparata in regalibus domo maxima, & in ea collocatis ſedibus & ſubſellijs, quæ ordini ſacerdotum ſufficerent, inuitauit eos ingredi. Introiuit autem & ipſe princeps vltimus cū paucis, laude dignam ſui magnitudinem habens, & mirabilem ſpeciem, mirabilioremq; gerens dignitatem pudoris in fronte. Minore vero ſede q̄ alijs poſita, in medio eorꝫ ſedit, primum tñ petens ſibi hoc epiſcoporꝫ iuſſione cōcedi. Hactenus ille. Vides itaq; quam autoritatē Cōſtantinus exercuerit in Niceno concilio. Quod vero dicit̄, eius iuſſu congregatum concilium, non ita habet

Conſtantinū niſi petita & obtenta ab epīs licentia nō ingreſſum concilium.

bet ea quam citat Iſidori præfatio, ſed quod ex ſacerdotum ſententia apud Niccam epiſcopale concilium conuocauerit. Ipſe itaq; ſuam autoritatem ſubiunxit ſacerdotali, eidemq; famulari fecit, & velut ſacerdotalis ſententiæ executor factus eſt. Sed de conciliorum autoritate, vnde eorum dependeat autoritas, & cuius autoritate regulariter conuocari oporteat, libro ſequenti exactius explicare conabimur. D

Ex ordinatione Chriſti duos neceſſario gladios eſſe in eccleſia, & vtrunq; in poteſtate p̄ſidis eiuſdem.

In hæreticos vero quod principum, non Romanorum pontificum, aut ſacerdotalis vllius collegij autoritate vult conſtitutas fuiſſe pœnas ab initio: dicimus, ex Chriſti neceſſaria ordinatione duos eſſe in eccleſia gladios, alterum ſpiritalem, materialem alterum, vtrunq; vero eſſe debere in poteſtate eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis, ſui in illo ſuo regno vicarij: alterum quidem vibrandum ab ipſo, vbi id res exigit & neceſſitas: alterum vero militari manu ad iuſſum imperatoris, regum, aut principum, ad nutum tamen regni huius Chriſti præſidis. Id quod diligenter annotarunt S. patres ſignificaſſe Chriſtum, cum iuſſi ab eo apoſtoli diuenditis tunicis gladios emere reſpondiſſent, duos ſe habere, idem dixerit, duos ſufficere. Quorum altero, qui materialem ſignificabat, cum Petrus paulo poſt defenſurus Chriſtum Malcho amputaret auriculam, iuſſus eſt ab eodem gladium ſuum in vaginam recondere. E

Libro 4. de conſi.

Tuum ergo, inquit ille Bernardus ad Eugenium, qui negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum domini dicentis ſic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipſe, tuo forſan nutu, non tua manu euaginandus. Alioqui, ſi nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus apoſtolis: Ecce duo gladij hic, non reſpondiſſet dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Vterq; ergo eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis: ſed is quidem pro eccleſia, ille vero & ab eccleſia exerendus eſt. Ille ſacerdotis, is militis manu, ſed ſane ad nutum ſacerdotis & iuſſum imperatoris. F

Eccleſia vtroq; gladio hæreticos perſequitur.

Itaq; eccleſia vtroq; gladio perſequitur hæreticos, ſpiritali, manu ſacerdotis: materiali, iuſſu quidem ſecularium principum, tamen ſubſequenter ad ſacerdotale iudicium. Quod ipſum, non præeſſe, ſed ſubeſſe potius ciuilem autoritatem eccleſiaſticæ, atq; eidem ſubſeruire ſuis edictis & legibus, certiſſimo argumento eſt: Quemadmodum, vt neceſſario ſubſit iam exiſtens officium inſignis membri eccleſiaſtici corporis, autoritati capitis, cui plena totius corporis gubernandi commiſſa eſt a Chriſto autoritas, ſupra non ſemel irrefragabiliter a nobis demonſtratum eſt.

Summam querimoniarum omnium, quæ in ſedem apoſtolicā atq; eius pontifices ex vſurpatæ (vt volunt) plenitudinis poteſtatis abuſu effunduntur ab hoſtibus dignitatis eccleſiaſticæ: & quæ imperiali autoritati, & ſeculari poteſtati per ipſos inique detracta conqueruntur, breuiter complecti & explicare.

CAP. XI.

NVllum finem, nullum modum ſuæ impietatis facit ille Marſilius: ſed quicquid a ſingulis eccleſiaſticæ dignitatis hoſtibus in eccleſiam vnquam aut ſcriptum, aut excogitatum eſt, hic ſimul

in

A in eandem maledicentiſſime euomuit. In primis itaq; hoc indigniſſime
ferens, prætendi a Ro. pontificibus, ſibi vt ouilis Chriſti rectoribus com-
miſſam a Chriſto eius gubernãdi & diſponẽdi autoritatis plenitudinem,
multas diſtinctiões & acceptiões varias plenitudinis poteſtatis, c. XXIII.
dict. ſuæ II. cõminiſcitur. Quas vniuerſas ſcrupuloſe proſequi, nõ eſt ope
ræprecium: ſed tantum quæ ad rem ipſam videbuntur pertinere, nõ diſſi
mulabimus. Dicit autẽ nullo prorſus modo plenitudinem illã poteſtatis
Ro. põtificibus competere. Neq; vt intellectam, veluti ſupremã quãdam
iuriſdictiõis coactiuæ autoritatẽ ſuper omnia membra eccleſiæ, cõmuni-
tates, populos, reges, principes, regna, imperia: qui tertius apud eũ plenitu-
dinis poteſtatis modus eſt. Neq; etiã ſuper miniſtros tantũ eccleſiæ diui-
no ſpecialiter mancipatos cultui & ſeruitio, clericos, ſacerdotes, epiſcopos:
vt ipſis ſua poſſit officia præſcribere, eorundem ab illis rationem exigere,
B officio amouere, vbi id res & cauſa exigeret, & alios in eorundem locum
ſubſtituere: Quæ partim in quarto apud illũ modo poteſtatis plenæ, par-
tim comprehenduntur in ſexto. Nec deniq;, vt intelligatur illorum eſſe,
exorientes in eccleſiaſtica domo de fide & religione quæſtiões & contro-
uerſias ſua definitione & iudicio terminare aut componere, ſuis canoni-
bus & legibus ordinare ritum eccleſiaſticum, ſuasq; ordinatiões a Chri-
ſtifidelibus ſub aliqua pœna exigere.

Inuectiua Marſilij aduerſus plenitudinẽ poteſtatis Rom. pontificis.

Quando vero hoꝝ omnium ab illo demonſtrationẽ expectas, nihil au-
dis q̃ remiſſionẽ ad ſuperius a ſe ſtatutas æque impias ſentẽtias, ęque nulla
ſolida ratione probatas: ſed ſemper remiſſionẽ ad prius demonſtrata, &
tandem ad illam ſententiam, quam XII. dicti. ſuæ primæ, dialecticis ali-
quot ratiunculis male venatis ex politicis Ariſtotelis conatur adſtruere.
Apud ſolam videlicet vniuerſitatem multitudinis eſſe autoritatem feren
C dæ legis obligatoriæ, deinde & XV. eiuſdem, apud eandem ſolam eſſe
autoritatem conſtituendi principis. Itaque explicatis ſuis illis diuiſio-
nibus & modis plenitudinis poteſtatis: De tertio, inquit, & quarto mo-
dis plenæ poteſtatis eiuſmodi (nam primus & ſecundus nihil ad rem fa-
ciunt) per demonſtrationem oſtenſum eſt XV. primæ, & per ſcripturæ
ſacræ teſtimonium, quarto, quinto & octauo ſecundæ dictionis ſuæ. At
cum ad illa ipſa recurrens capita, rationes diligentius expendis, nihil in-
uenis, q̃ remiſſionem ſimilem, ab octauo ad quintum, ab hoc ad quar-
tum, & tandem ad XV. & XII. primæ, velut ad prima ſua principia.
Vel ſcripturæ ſacræ & ſanctorum patrum citatas quidem, ſed cõtra pro-
prium ſuum ſenſum deprauatas ſententias, quod ſatis ſuperq; in ſuperio
ribus demonſtrauimus. Et eodem prorſus modo, reliquos quoq; a ſe mo
dos plenæ poteſtatis explicitos, ſed in his quæ diximus, comprehenſos, ſa-
tis demonſtratum vult Romano pontifici non competere.

Vt probet Ro. põtifici nõ cõpetere poteſtatis plenitudinẽ.

Pergens autem ſuo more, & velut legiſlator quidam, nos docere, vt in
eandem poteſtatis plenitudinẽ paulatim irrepſerint dominãdi libidine &

Chriſtifidelium ſimplicitate,aut potius ſtoliditate ac ſuperſtitiōe,nullum D modum ponit ſuæ maledicentiæ.Sed hoc in primis exaggerat velut inuidioſum ſecularibus, ꝙ omnem clerum exemerint a iuriſdictione laica, quodq́ ipſis iniuriantes ſpiritali vlciſcantur gladio.

Crimina q̄ Ro. põtifici bus obijcit.

Item,ꝙ quidam ex eis Romanum principem iuramento fidelitatis ſibi adſtrictum prætenderit.

Poſtremo, ꝙ alter alterius imꝑatoris ſententiā reuocare conat⁹ fuerit.

In omnem deinde detrahendi & maledicendi licentiam effrenem linguam ſoluens liuida detractio,& quamcunq́ animo concipere potuit,virulentiam in Ro.pontifices expuens, multis & impotētibus verbis exaggerat,quibus quātisq́ modis eorum quidam hac plenitudine poteſtatis abuſi ſint.Primū in ordinandis & conſtituendis miniſtris & prælatis eccleſiæ, quos queritur indignos præfici,turbari exemptionibus,nec cōſeruari ordines eccleſiaſticos.Exhauriri annatis atq́ eiuſmodi exactionibus regna & prouincias.Deinde cum ſecundum legem diuinā nihil poſſidere proprium,ſed ſectari paupertatem euangelicam,nudo ſimplicique victu & veſtitu eſſe contenti,ſubeſſe deberent, non præeſſe principibus ſeculi,ſub legibus & ordinationibus eorundem viuere,ab eiſdem & populo collationes,confirmationes,& inueſtituras omniū dignitatū prælaturarum & eccleſiaſticorꝝ officiorum,vocatorꝝq́ beneficiorꝝ accipere, quemadmodū conſtare affirmat antiquitus fieri ſolitum,nunc contra dicit exulare ab eccleſia ſummam illam,quam Chriſtus in ea plantauerat,meritoriam paupertatē,ob ſacerdotum contrariam auaritiā:in locū autem humilitatis admiſſam ſuperbiā,& principibus ſecularibus omnia,quæ illorum iuris ſunt, adempta a Romanis pontificibus, & vſurpata ſibi ſub prætextu illius plenitudinis poteſtatis,hoc eſt, tam ordinationem ſedis apoſtolicæ, ꝙ́ inueſtituras, collationes & diſpenſationem aliarum dignitatum, prelaturarum & officiorum,beneficiorumq́ eccleſiaſticorum omnium. F

Quibus modis crimine tur abuſos poteſtatis plenitudine.

Ordinationē ſedis apoſtolicæ,& inueſtituras dignitatū ac ꝓlaturarū, &c. queritur ablatas principibus

E

Quam præſumptiōem primam impingit Simplicio,quem primum ſtatuiſſe dicit,nullum clericum a laico inueſtituram debere ſuſcipere. Hunc ſequutum Adrianum tertium ſtatuiſſe,vt nullus imperator de electione papę ſe intromitteret,cum ante per imperatores Romanæ eccleſiæ epiſcopi conſueuiſſent inſtitui, atque idem hoc priuilegio conceſſum affirmet, primum Carolo magno, deinde Ottoni primo, illi quidem ab Adriano, huic vero a Leone,cuius hoc citat decretum:

Leo papa in ſynodo congregata Romæ in eccleſia ſancti Saluatoris: Ad exemplum beati Adriani,apoſtolicæ ſedis epiſcopi, qui diuo Carolo victorioſiſſimo regi Francorum Patriciatus dignitatem, ac ordinationem apoſtolicæ ſedis & inueſtituram conceſſit, ego quoque Leo, ſeruus ſeruorum dei,epiſcopus ſedis apoſtolicæ,cum cūcto populo & clero Romano,conſtituimus,confirmamus & roboramus,& per noſtram apoſtolicam autoritatem cōcedimus atq́ largimur D.Ottoni primo,regi Teutoni-

Priuilegiū ordinādi ſedē apoſtolicā atq́ inueſtiturarum, &c. Ottoni primo conceſſum a Leone.

thoni-

A thonicorum eiusq; ſucceſſoribus huius regni Italiæ in perpetuū,tam ſibi
facultatē eligendi ſucceſſorem,q̄ ſummæ ſedis apoſtolicæ pontificē ordi-
nādi.Ac per hæc archiepiſcopos,ſeu epiſcopos,vt ipſi ab eo inueſtituram
accipiant,cōſecrationem autē vnde debent,exceptis his,q̄s imperator pon
tifici & archiepiſcopis conceſſit.Et nemo deinceps,cuiuſcunq; ſit dignita
tis vel religioſitatis,eligendi ſeu patricium, ſeu pontificē ſummæ ſedis, vel
quemcunq; epiſcopum ordinandi habeat facultatem abſq; cōſenſu ipſi-
us imperatoris,q tamen fiat abſq; omni pecunia.Et vt ipſe ſit patricius &
rex.Quod ſi a clero quis epiſcopus eligatur, niſi a ſupradicto rege laude-
tur & inueſtiatur, non conſecretur. Si quis contra hanc autoritatem apo-
ſtolicam aliquid moliatur, hunc excommunicationi ſubiacere decreui-
mus:& niſi reſipuerit,irreuocabili exilio puniri,vel vltimis ſupplicijs affi-
ci.Hactenus verba decreti. Quod ipſum confirmatum dicit a Stephano
B illius Leonis ſucceſſore.Deinde a Nicolao qui huic ſucceſſit.In quo equi-
dem edicto dicit ſingulariter notandū, q̄ trāslatio illa inueſtiturarū a Ro.
pontifice,vna cum clero & populo facta in imperatorem, quantum ad i-
pſum attinebat pontificem,ſolum quædam renunciatio fuerit,aut reſtitu
tio potius,per quā ius illud ad ſuam naturā,ſuumq; dominū redijt.Quo
niā,inquit,autoritas huius prima fuit & eſt principis aut legiſlatoris hu-
mani,qui hanc autoritatem inueſtiendi epiſcopos & archiepiſcopos iam
dudum papæ conceſſerat.Quam rurſus refuſam in principem a clero &
populo Romano non vult reuocari poſſe a ſolo pontifice abſq; decreto
populi.Propter quam tamen reuocationem præſumptā a Romanis pō-
tificibus,maximas inter ipſos & imperatores diſcordias conſecutas affir-
mat,præcipue autem inter Paſchalem II. & Henricum V. Teuthonico-
rum regem:quem dicit ab illo prohibitum ad imperialem apicem ſcāde
re,vſq; dum inueſtituras epiſcoporum, abbatum & clericorum omnium,
C per ſuas literas & nuncios Romam miſſos ex Tuſcia, eidem reſignaret.
Quas rurſus Romam ingreſſus cum exercitu, poſtquam imperiali dia-
demate exornatus fuerat,capto cum cardinalibus pontifice, ab eodem vi
extorſit,ſed poſt Caliſto II.iterum reſignauit.

Sed has,inquit,cōceſſiones & priuilegia, ex cauſa fortaſſis legitima re-
uocare volentes,aut reuocantes ſimpliciter,aut in parte Otto IIII. & Fre-
dericus II.Romanorum imperatores, epiſcopor & cleri Romani pluri-
mas inſidias,perſecutiones & impedimenta ſunt perpeſſi.

Iam & hoc velut intolerandū grauibus verbis inſectatur, q̄ tempora-
lia poſſidentes,nolunt ſubeſſe legibus ac edictis principū, contra Chriſti,
vt dicit,& apoſtolorum exemplum & doctrinā, eum dicat Apoſtolus:
Iam quidē omnino delictū eſt in vobis,q̄ iudicia habetis inter vos.Qua-
re non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?
Sed vos iniuriam facitis & fraudatis,& hoc fratribus.Quod parum, in-
quit,attendentes Romani epiſcopi cum clericis alijs,ſi quādo per Roma-

Quę ille cōtra immunitatē bonorum eccleſiaſticorum.

nos principes ſibi grauari videantur, per decimas vel tributorum ſumptio D nem,ad militum ſuorum impenſam in neceſſitatibus bellorum,pro ſuſcepta gratia & beneficio rerum temporalium,quas a Romanis principibus gratioſe acceperunt,in ſuperbiam elati,& ſuæ conditionis ignari,& ingratiſſimis omnibus magis ingrati,effrenata quadam præſumptione in horribiles blaſphemias & anathemata proruperũt,tam in principes, q̃ in eis ſubditos,in ſe tamen & in ſua capita potius reditura,q̃ nocitura illis.

His addit,Romanos põtifices multa vſurpare & vſurpaſſe de iuribus imperij,vt ciuitates Romandiolæ,Ferrariam,Bononiã,& alia q̃plurima.

Cõtra definitionẽ Bonifacij. Et quod vult his omnibus eſſe intolerabilius,in tantam quoq; dementiam & inſaniam dicit prorupiſſe ex his aliquos, vt omnes mundi principes & populos pronunciarint ſuæ iuriſdictioni coactiuæ ſubiectos. Et hoc credere tanquam verum,eſſe cuiq; de neceſſitate ſalutis.

Sane,inquit,attendentes & noſcentes(tametſi diſſimulent)humani legiſlatoris eam eſſe autoritatem,priuilegia & conceſſiones qualcunq; con E ferre & auferre, Romani principis creationem & promotionem, omni ſollicitudine & machinatione prohibent. Quin & illa ſeſe armant plenitudine poteſtatis,quam a Chriſto in perſonam beati Petri,ſibi vt eius ſucceſſoribus, aiunt ſingulariter conceſſam.Quo ſiquidem execrabili titulo & oratiohe ſophiſtica ſecundum æquiuocum,omnibus fidelibus nihilo minus tanquam falſa,ſecundum omnem eius ſenſum ſemper & vbiq; negãda,paralogizare nituntur,& in ſuam ſeruitutẽ redigere omnes mundi principes & populos.

Cõtra Clementinã de ſent.& re iudic. Quod nõ obſcure prę ſe ferre vult Clemẽtinam de ſent.& re iud.In qua reuocando ſentẽtiam quandã Henrici VII.Nos, inquit,tam ex ſuperioritate, quam ad imperium non eſt dubium nos habere,q̃ ex poteſtate in quam vacante imperio imperatori ſuccedimus, & nihilo minus ex illius plenitudine poteſtatis,quã Chriſtus,rex regum, & dominus dominantium, nobis licet immeritis in perſona beati Petri con F ceſſit,ſententiam & proceſſus prædictos, & quicquid ex eis ſecutum eſt, vel occaſione ipſorum,de fratrum noſtrorum conſilio declaramus fuiſſe & eſſe omnino irritos & inanes.

Claſſico omnes ad rebellionem poncitat. Tandem in hæc verba exclamat: Et ne deinceps lateat horum epiſcoporum fallacia,tanquã veritatis præco,clamo valenter & vobis dico,regibus, principibus,populis,tribubus & vniuerſis linguis, per Romanos epiſcopos cum ſuorum clericorum ſeu cardinalium cœtu, hac ipſorum ſcriptura,ſecũdum omnem eius ſuppoſitionẽ apertiſſime falſa,ſummum omniũ præiudicium fieri. Vos enim tentãt in ſuam redigere ſubiectionem, ſi eam manere paſſi fueritis,præſertim vim ac legis robur habere. Attẽdite nanq; per neceſſitatẽ ſequi,habentem autoritatẽ primam cuiuſuis principis ſeu iudicis reuocãdi ſententiã,ſuper eum haberẽ iurisdictionẽ,& coactiuũ principatum,poteſtatẽ quoq; ſui principatus inſtituendi & deponendi. At eam Romanus epiſcopus ſibi adſcribit ſuper omnes principes mundi,

A mūdi,ex illa plenitudine poteſtatis,quā a Chriſto in perſona B.Petri accepit.Quãuis aperto mendacio contra Chriſti & apoſtolorꝝ doctrinã, per quam & ſibi & apoſtolis om̄ibus,eorumq́ſucceſſoribus om̄i coactiua in quęcunq; autoritate,nedū in principes vult interdixiſſe Chriſtum : ſicut IIII. V.& IX ſecundæ dict. ſuæ ſufficienter a ſe demonſtratum confidit.

Poſt hæc velut ſpecialius vlturus imperiū de Roma.pontificibus,nouum inchoat non tã libellum q̃ librū iniuriarum & blaſphemiarꝝ in Ro. pontifices,in quo tam impotenter,tam virulenter, tam petulanter debacchatur in eoſdem,vt etiam ipſe Lutherus,quantūuis ea in re ſtudioſus huius diſcipulus & imitator fuerit,quantumuis etiam eodem quo hic ſpiritu blaſphemiæ plenus,maledicentiæ iſtius virulentiam vix aſſequi potuerit:tametſi vt vinceret,etiã omni ſtudio cōtenderit.Qua interim quãtum licebit diſſimulata(nihil enim facit aliud,q̃ vt clariſſime prodat quo ſpiri
B tu agitatus hæc ſcripſerit aduerſus dignitatem & autoritatem eccleſiaſticam)ſummã tantum cauſæ & querimoniarꝝ,quas nomine imperij proponit aduerſus Ro.pontifices proſequemur, quo diſcuti poſſit commodius,iuſta ne ſit an iniuſta cauſa querimoniarum eiuſmodi.

In primis,poſt impia multa ſcurriliter in pontifices iactata conuicia illam ab ipſis iactatam ſentētiam,qua ſe diuino,humano,aut vtroq; fortaſſis iure ſuperioritatem habere dicunt ſupra Romanum principem, dicit eiuſdem imperij autoritatem euertere. Huius autem præſumptionis occaſionem illis tribuiſſe vult ſuperſtitionem quorundam imperatorꝝ citra Conſtantini tempora.Qui Chriſtū venerantes in Ro.pontificibus,& ſingularem eis exhibentes,electionē ſuam eiſdem ſignificare ſolebant,quo eorundem interceſſione reuerentiã,benedictionem a deo,&gratiam adiutricem ad ſui gubernationē imperij conſequerentur. Et eodē conſilio, vult ſi-
C militer imperatores quoſdã,propter ſuæ intronizatiõis maiorē ſolennitatem,ab ipſis Ro.pontificibus,regiū ſibi diadema imponi feciſſe.Qua conſuetudine aliquot annorum vſu confirmata, ita vt iam legitimum videretur,imperatorem a Rom.pontifice apoſtolica autoritate benedici,& imperiali diademate inſigniri debere,ſolennitatē eiuſmodi,confirmationem electi nominantes,tandem ſimplicitate & ignauia principum, ius confirmationis eiuſmodi ad ſe vult attraxiſſe.Quod,inquit,non eſt aliud,q̃ Romanum pontificem ſoluere principatum,& principis electionem perpetuo prohibere.Nam ſi a pontificis voluntate aut confirmatione penderet electi autoritas,inane penitus eſſet officium eligentium.

Imo grauiorē ex hoc ipſo natum & conſecutū vult abuſum, ꝙ imperatores præſtare cogantur Ro.pōtificibus fidelitatis iuramentū, hoc ipſo illius autoritati & iuriſdictioni ſe ſubijci cōteſtantes: præterea prouinciarum quarundam illicite & iniuſte occupatarum confirmationes facere, ſolenni iureiurando interpoſito. Quæ quidem iuramēta & pacta nec ſalua conſcientia vult ab eis præſtari poſſe, vt contraria licito iuramento an-

Aegre fert Ro.principes ſubeſſe pōtificibus. Vñ & quō hoc primo introductū imaginet.

Peſſime illū habet, ꝙ impatores cogant præſtare eccleſiæ fidelitatis iuramēta.

 te a ſe

te a ſe præſtito in ſui electione de conſeruandis iuribus imperij: nec præſtita licite obſeruari. Quis enim, inquit, niſi muliere mollior, & manifeſte æque obſeruando ac iurando talia periurus ea obſeruauerit? Et cur magis Romani imperatoris, quam aliorum Chriſtianorum regum & principum confirmationem ad ſe pertinere contendunt? Proinde probat velut laudabile atque alijs imitandum Ludouici Bauari exemplum (cui vt adularetur & gratificaretur, ſuum illud ſycophantiarum, calumniarum, conuiciorum & blaſphemiarum volumen aduerſus eccleſiæ autoritatem euomuit) quem dicit contempta & ſpreta autoritate confirmationis apoſtolicæ, ſuæ electionis vigore glorioſe & fortiter ſibi vendicaſſe iura imperij. Aduerſus quem iniuſtiſſime & iniquiſſime vult ſe extuliſſe Ioannem XXII. tunc Romanum pontificem, & primum illum notaſſe execratione & anathemate, deinde procedente contumacia & contemptu, damnationis & priuationis in illum protuliſſe ſententiam. In qua, vna cum ſibi adhærentibus ſuiſque fautoribus, ipſos fecerit hæreticos, eccleſiæ inimicos & rebelles. Subditos quoque per quædam, inquit, ſua diabolica, non apoſtolica ſcripta a iuramento fidelitatis, quo eidem adſtricti tenebantur, abſoluerit, periurio ac damnatione æterna inuoluens miſeros Chriſtifideles ac ſimplices. Cum ab iuramento eiuſmodi atque alio quouis promiſſo licito, certum dicat nullum epiſcopum abſque rationabili cauſa poſſe abſoluere, quam nullam illic vult fuiſſe rationabilem. Quinimo, inquit, concedere hoc aut Romano aut alteri cuiuis epiſcopo, nihil eſt aliud, quam omnium principatuum radicem ſuccidere: & vinculum nexumque cuiuſcunque regni & ciuilitatis diſſoluere. Multa hic maledicta congerens & congeminans in Romanos pontifices, velut contra Chriſtum & apoſtolos docentes ſubditos rebellare poteſtatibus & ſuis ſuperioribus, quibus illi obediendum præcipiunt. Nunc phariſæos, nunc ſeudoprophetas, atque alijs multo inhoneſtioribus epithetis exornans. In quo vno pene facundus eſt, nempe in inſigni detractione & maledicentia, cum reliquus ſermo vniuerſus obſcura tetraque barbarie ſordeat, ita vt alicubi vix diuinare poſſis hominis ſententiam: hoc ipſo clariſſime demonſtrans, quis ille fuerit, qui per os eius locutus eſt, paracletus. Is ille nempe, quem Gerſonus recte vocat detractionem liuidam.

Vult iuramenta illa ſi licita necobligatoria.

Probat Ludouici Bauari minime probandum exemplum.

Ioan. XXII. inſultat quod Ludouicum damnauerit, & fideles imperij ab eius obedientia abſoluerit.

D

E

F

Quin & hoc grauis & inexpiabilis piaculi loco obijcit, quod Marchiam Anchonitanam ac alias quaſdam ditiones Romanæ eccleſiæ, ſtudio præfati Ludouici eidem rebellantes armis reduxerit ad officium: viros ſanguinum & doloſos propterea appellans, cum ſacerdotibus plane interdictam velit poteſtatem ſecularis gladij.

In ſacerdotibus plane damnat poteſtatem ſecularis gladij.

Tandem velut perorando, & reducendo orationem ad ſuum principium, vſurpatæ illi plenitudini poteſtatis a Romanis pontificibus acceptam referri vult omnem ciuilem, quæ inter principes & communitates viget, diſcordiam: abſolutum ab eadem vigorem autoritatis principantium,

Peroratio Marſilij.

A tium,qua ciuilis continetur concordia & vnitas. Proinde expedire dicit, vt titulus ille plenitudinis poteſtatis interdicatur Romano pontifici ab vniuerſali concilio, ſimiliter & facultas conferendi beneficia eccleſiaſtica. Ad quæ vult obligari omnes iuriſdictionem habentes,præcipue reges,lege diuina velut conſtitutos,vt faciant iudicium & iuſtitiam. Hæc velut ſumma orationis eſt,bone deus qualisq̃ue in ſui confutatione multo minus nobis negocij exhibuit,q̃ fecit, vt ex horrendo quodam verborum & maledictorum inuolucro expiſcaremur incluſas ſententias,eaſq; expli caremus qualicunq; ordine & compendio.In quibus tamen fidem meam fateretur etiam ille ipſe,ſi viueret. Adeo nuſquam diſſimulaui rationum eius efficaciam,nec in eiſdem explicandis quicq̃ illis detraxi,aut vigoris,aut probabilitatis,vt pro virili eaſdem adiuuarim potius,& pleraſque,q̃ ille,explicarim multo probabilius.

B Romanis pontificibus vt eccleſiaſticæ hierarchiæ rectoribus,gubernationis quoq; & regiminis vniuerſæ familiæ eccleſiaſticæ plenam poteſtatem competere, aduerſus prædictorum impietatem aſſerere. CAP. XII.

VT videt nullis ſuis artibus & technis ſe magis proficere callidus ille et antiquus ſerpẽs,hoſtiſq; humani generis:q̃ ſi,vt primis noſtris parentibus deo,ita & nobis ſacris ab eodem conſtitutis ordinatiſq; magiſtratibus non obedire perſuaſerit.Inde enim & dei,& cultus eius,vniuerſæq; religionis neglectum videt conſequi. Ita nulli rei,excitatis ad hoc ſuis apoſtolis, ſtudet diligentius & accuratius: præſertim cũ hoc ſibi videat fere cecidiſſe feliciter,ob inſitæ omnibus appetitiõis cuiuſdam,ſed niſi ratione moderetur,inordinatæ,libertatis (inquã) cognatæq; ſuperbiæ igniculum. Sic ſecularibus perſuadetur facile, non ſubijci, non teneri ſacerdotali autoritate & legibus. Ita cuiq; ea, quibus frena relaxantur licentiæ. Aures arrigũt tametſi pij alioqui principes,cũ ſua ſibi iura detracta a ſacerdotibus audiunt,& facile credunt, quæ per ſe arrident, facile incitantur ad ea quocunq; modo ſibi vendicanda, quæ ſibi deberi optimo iure perſuadentur. Atq; ethnicam fere dominationem interdictam a Chriſto,inſtillatam ab his conſultoribus,concipientes meditanteſque animo, obliuiſcũtur interim, q; Chriſtianæ eccleſiæ membra ſint, q; Chriſti regno ſeruiant. Sic(quorſum ille hæc agit omnia) ſupernę quoq; illius felicitatis regno,qui huius Chriſti regni finis eſt,excluduntur, & ſecum attrahit in perditionem & interitum. Quare prædictis diligentius reſpondendum eſt,calumnijs verius,q̃ querimonijs,& vbiq; aſſerẽda orthodoxa veritas.In primis hoc,velint nolint,fateãtur neceſſe eſt,Ro.pontifici, velut totius eccleſiæ rectori & præſidi, cõpetere autoritatẽ talem ac tantã, qualis quãtaq; ad eccleſiaſticæ domus regimẽ gubernationemq; illi fuerat neceſſaria. Qua & oẽs,qui eiuſdẽ familię ſunt, quęq; in ſuo cõtinere poſſit officio,ab vnoquoq; eius rationẽ exigere,delinquẽtes punire, ex ceſſus corrigere,moderari vniuerſa quęcũq; agunt in domo eccleſiaſtica. Inſuper & exortas oẽs de fide & religione,eccleſiaſticiſq; negocijs cauſas,

C

Callidi ſerpẽtis artes, & quid ſpectet in impugnanda atq; euertẽda autoritate eccleſiaſtica.

Paſtori & rectori ouilis Chriſti ſubeſſe oẽs qui continẽtur in eodẽ, etiam imperatores, reges, principes.

quæſtiones,controuerſias,inter membra eccleſiaſtici corporis,ſua autori- D
tate,definitione & iudicio terminare & componere, Proinde omnes qui ad Chriſti eccleſiam pertinent, qui intra ſepta ouilis eius cōtinentur, quatenus eccleſiæ membra ſunt,autoritati,gubernationi & regimini Petri & ſucceſſorꝫ eius humiliter ſe ſubmittere, omnes eius ſacroſanctā autoritatem illi datā a Chriſto agnoſcere & reuereri oportere, a qua nemo exemptus eſt,nec princeps, nec rex,nec imperator, poſtq̄ ſe Chriſti iugo vltro ſubdidit,& regno eius incorporari ſeruireq́ꝫ expetijt. In quo, vt eiuſmodi,nemo vllam ſuper conſeruos ſuos autoritatem aut ſuperioritatem exercere poteſt, niſi cui cōſtat a legislatore noſtro Chriſto delegatā eiuſmodi. Qui regni illius ſui regimen nō imperatoribus aut regibus, ſed Petro commiſit. Illi dixit: Paſce regeq́ꝫ oues meas & agnos meos. At cui aliquorum cōmiſſum eſt regimen, neceſſe eſt datā illi regendi eoſdem poteſtatem,his aūt obſequendi & rectoris imperijs obediēdi neceſſitatē impoſitā: ſine quo quis poſſet vel viginti perſonarꝫ familiā regere? Sed hęc duo E
bus libris ſuperioribus ex illis noſtræ fidei indubitatis certiſſimiſq́ꝫ principijs copioſe et luculēter demōſtrata ſunt. Et hoc ipſo libro, ex illis ipſis, q̄ hic aduerſus eccleſiā ſtatuit philoſophicis nō ſemel cōfirmata principijs.

Plenitudo poteſtatis cōpetens catholicæ eccleſiæ rectoribus.

Hæc itaq́ꝫ eſt illa plenitudo poteſtatis, gubernādi videlicet & regendi ouile Chriſti & domū eccleſiaſticam, nō vſurpata a Ro. pontificibus, ſed ipſis cōmiſſa a Chriſto in B. Petro apoſtolorꝫ principe, cui ſuccedunt in autoritate & officio. Qua ſi abutantur, nō effugient iudicium eius, cui vni ſubiecti ſunt, & qui vices ſuas ipſi cōmiſit, potenteſq́ꝫ potētius tormenta patientur. At nobis permiſſa non eſt illos iudicandi autoritas. In quo ſi mihi non credis, audi Apoſtolū: Nam tu quis es, inquit, qui iudicas alienum ſeruum? Dño ſuo ſtat, & domino ſuo cadit. A Chriſto ille conſtitutus eſt vt te regat, vt te iudicet, non tu illius iudex conſtitutus. Tu autem F
quis es, inquit ille, noli diſcutere paſtorem, ne eius quoq́ꝫ criminis reus tenearis: noli te iudicem dei conſtituere & Chriſti, qui dicit ad apoſtolos, et per hoc ad oēs præpoſitos, qui apoſtolis vicaria ordinatione ſuccedunt: Qui vos audit, me audit: & qui me audit, audit eū qui miſit me. Vnde enim hæreſes & ſchiſmata obortæ ſunt & oriuntur, niſi dum epiſcopus, qui vnus eſt & eccleſiæ præeſt, ſuperba quorundam præſumptione contemnitur, & homo dei dignatione honoratus, ab indignis hominibus iudicatur? Hæc ille Cyprianus glorioſus Chriſti martyr & pontifex.

Si peccent illi, non noſtro, ſed dei ſubiacere iudicio. Cyprianus ad Florentium.

Quod ſi mali tibi videantur tui præpoſiti, primum in te reſpice, num tua forte tuiq́ꝫ ſimilium culpa mali ſint. Siquidem propter peccata populi deus regnare facit hominem hypocritam, & ſuos principes ſanctos cōtaminat. Ita cū addidiſſet furor dñi iraſci cōtra Iſraelem, cōmouit Dauid, vt numeraret Iudā & Hieruſalē. Sic et peccatis noſtris iratus, etiā noſtros paſtores labi permittit, & liguā adſtringit vt loqui neſciāt, ſubtrahit nobis influxū cœleſtis & ſpiritalis gratiæ, qa nos ſumus domus exaſperans.

Iob 34
Eſaiæ 43

Quod

A Quod ergo, ſi quæris, correctionis paſtorum noſtrorum optimum efficaciſſimumq́ remedium? Vt nos ipſos iudicemus primũ, propria noſtra, non paſtorum peccata accuſemus, emendemuſq́, quibus ille prouocatus, in ira furoris ſui dat nobis quales meremur prælatos & principes, vt in ſordibus exiſtẽtes inſordeſcamus amplius. Et deinde, clamemus ad dominum, vt vel illos ipſos emẽdare dignetur: vel malis ſublatis, alios ſecundum cor ſuum nobis cõſtituere. Qui cito nos audiet, cito vindictam faciet ſeruorum ſuorum fideliter ad ſe clamantium. At ſi hoc remedio neglecto, ipſi manum illis admoliri voluerimus, ipſimet illos magiſtratu amouere, quem non a nobis, ſed a Chriſto in ſuo illo regno acceperunt, in quod etiam nos precario et gratioſe recepti ſumus: non ſolum nihil proficiemus, nihil nobis cedet feliciter, ſed etiam iram furoris domini contra nos prouocabimus, imo læſę maieſtatis crimine inuoluemur, nobis ſacrilege vſurpantes, quod ad ſolum Chriſtum pertinet: Idq́ quia nec Chriſto B credimus, nec cõfidimus ſibi curæ eſſe ſuum regnum, ſuam eccleſiam.

Quod optimum atq́ efficaciſſimum remedium correctionis paſtorum noſtrorum.

Quæ tamẽ ille capitalium & intolerabilium criminum & abuſionum loco Romanis pontificibus obijcit, mihi crimina, niſi in criminante nõ videtur. Quorum primum & grauiſſimum hoc eſt, q̃ cum ipſi principibus et poteſtatibus publicis ſubiecti eſſe deberent: cõtra ſibi ſubiecerint reges & regna, imperatores & imperia. Sed hanc calumniam ſatis iam ſuperq́ diluimus. Quin potius dicimus Petro atq́ eius ſucceſſoribus commiſſum a Chriſto, vt ſuum ouile regat & gubernet. Qui ergo a Petro atque eius ſucceſſoribus regi, illis ſubeſſe noluerit, caueat Chriſti ouile ingredi, aut ingreſſus exeat, vt vero quiſquam intus maneat, quiſquam eſſe velit membrum eccleſiaſtici corporis, & nõ ſubeſſe eius capiti, nec ipſa rerum natura patitur, etiam ſi non contradiceret Chriſtus.

Qualia crimina obijciat ille Romanis pontificibus.

Fieri non poſſe, vt quis velit eſſe membrum eccleſiaſtici corporis, nec eius ſubeſſe capiti.

Quare non eſt amẽtia aut inſania, quod ille blaſphemat, dicere omnes C Chriſtianos, etiam imperatores, reges, principes, ſubeſſe Rom. pontifici. Imo Chriſti ſententia eſt: Omnem omnino hominem de neceſſitate ſalutis eidem ſubeſſe debere. Nam quamuis actu ſubſit nemo, niſi qui iam in ouili Chriſti continetur: quia tamen extra illud nulli ſalus eſt, ſed debẽt omnes, qui ſaluari voluerint, intra ouile Chriſti contineri: ideo quoq́ & paſtori, rectoriq́ eiuſdem omnes ſubeſſe tenentur. Cui vero, iuſtiſſimoque titulo, non execrabili (vt hic omnibus Chriſtifidelibus merito ter execrandus impie affirmat) non oratione ſophiſtica & æquiuoca, ſecũdum oẽm ſuum ſenſum falſa & ſemper et vbiq́ negãda omnibus Chriſtifidelibus. Quin potius veriſſima, atq́ omnibus, qui regni Chriſti participes eſſe deſiderant, fideliter amplectenda, competit illa, quam diximus plenitudo poteſtatis regendi & gubernãdi vniuerſam familiã eccleſiaſticam.

Aſſertio definitionis Bonifaciana.

Plenitudinem poteſtatis iuſtiſſimo titulo competere rectori vniuerſalis eccleſiæ.

Nec quicquam præter nudam, meramq́ veritatem continet Clemẽtina illa paſtoralis (cui ille tam petulanter inſultat) de ſent. & re iud. Nã ſi (q̃d ſupra euidenter demõſtrauimus) ad autoritatẽ capitis hierarchiæ eccleſiaſti-

Aſſertio Clemẽtinæ paſtoralis, de ſent. & re iud.

cleſiaſticæ pertinet,omnia mēbra eccleſiaſtici corporis in officio contine- D
re,exceſſus corrigere,eorum præſertim, qui ſecundum eiuſdem hierar-
chiæ formam nulli alteri eccleſiæ membro ſubſunt q̃ capiti,tu non vis la-
tam ab eiuſmodi aliquo iniuſtam, iniquamq; ſententiam poſſe retracta-
ri autoritate capitis,aut ſi de iure non ſubſiſtat(q̃d ille fecit)nullam decla-
rari? Habuit, habet, & habebit, etiam ſi te ruperis, illam autoritatē ſuper
vniuerſa membra eccleſiaſtici corporis, caput eiuſdem, quod a Chriſto
nobis inſtitutum eſt,hoc autem eſſe Rom. pontifices ſucceſſores Petri,li-
bro III. & IIII. irrefragabiliter demonſtrauimus. Itaq; quod ille tãquam
veritatis præco ſcilicet valenter atq; impotenter clamat, regibus, princi-
pibus,populis, per dictam Clemētinam ſecundum omnem eius ſuppo-
ſitionem apertiſſime falſam, omnibus ſummum præiudicium fieri. O-
mnes ſiquidem ſecundum eius ſententiam ſubiectos eſſe autoritati Ro-
mani pontificis,quod nullis modis ferendum vult. Ego contra,veritatis
verus præco,clamo, & valenter clamo, illum eſſe liuidum detractorē ve- E
ritatis,non præconem: ſed hoſtem & aduerſarium, pietatis euerſorem,
& pro pace(cuius ſe defenſorem prædicat)eccleſiam Chriſti confunde-
re turbis,rixis,ſeditiõnibus,bellis innumeris. Vobis quoq; dico,principi
bus,regibus, populis, omnibus deniq; qui ſe gaudent intra Chriſti ouile
contineri,vt libenter,diligēter & humiliter illi ſubſint,cui Chriſtus man-
dauit ſui ouilis curam & regimen. Nulli hoc cuiq̃ fore præiudicio,ſed lu-
cro maximo. Hac enim via illam felicitatem aſſequemini, ob quã in hoc
Chriſti regnum congregati ſumus. Tu mihi dic,qui pacem defendere te
prædicas, quo pacto pacē conſeruabis in domo eccleſiaſtica, niſi omnem
in eadem autoritatem ciuilem ſubdas autoritati eccleſiaſticæ hierarchiæ
căpitis? Sunt in domo eccleſiaſtica principantes multi,ciuileſq; magiſtra-
tus gerentes,quorum nemo ſubditur alteri, nec alium ſupra ſe recogno-
ſcunt principantem ciuiliter: vt imperator,rex Galliæ,rex Hiſpaniarum, F
Angliæ, Scotiæ, & alij plurimi. Inter hos ſi quando ſurgit quæſtio &
controuerſia (niſi illos ſubeſſe volueris communi totius eccleſiæ capiti,
cuius eſt membra omnia in officio continere, in pace & concordia)nun-
quid nõn erit neceſſarium, vt continuo armis decernatur omnis exor-
ta inter eos controuerſia eiuſmodi? Nunquid non continuis bellis tu-
multuabitur domus eccleſiaſtica? Quod ſi contra hos facias omnes di-
ligenter, fideliterque, vt teneantur, ſubeſſe communi totius eccleſiæ capi-
ti, nunquid ille ſua autoritate, cui obedire debent omnes, qui Chriſtia-
no cenſentur nomine, non facile componet exortas omnes quæſtiones et
controuerſias? Nunquid pro continuis bellorum tumultibus, quæ tu
defenſor pacis inducis, excitas, foues, tot in eccleſiaſtica domo princi-
pantes, nec ſibi mutuo nec vlli ſuperiori ſubiectos conſtituens,non vide-
remus in eadem vigere pulcherrimã pacis pulchritudinem? Et quæ eſt
alia cauſa bellorum inter nos pluſquam ciuilium, quibus Chriſtiani fra-
tres

Neceſſario requirere pacē Chriſtianæ eccleſiæ, vt omnis in eadem ciuilis autoritas ſubſit autoritati eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis.

Cauſa bellorum inter nos pluſquam ciuilium.

A tres in viſcera fratrum innocentum ferrum ſtringimus, niſi quia princi-
pes noſtri infideles & inobſequentes filij? Niſi quia a te, tuiſq; ſimilibus pe
ſtilentiſſimis conſiliarijs ſeducti veſtris perſuaſionibus eiuſmodi, pij pa-
tris, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, ipſos omni ſtudio ad Chriſtianam
pacem exhortantis monitis, in totius Chriſtianæ reipublicæ confuſio-
nem, perniciem & excidium rebelles & contumaces ſunt?

Marſilianæ collectionis ineptia.

Sed attende obſecro lector Chriſtiane, quid huic frõtis ſit homini, qui-
bus, qualibuſcunq; argumentis datam a Chriſto Rom. pontificibus au-
toritatem, eiſdem extorquere conetur. Attendite namq;, inquit, per neceſ-
ſitatem conſequi, habentem autoritatem primam cuiuſuis principis aut
iudicis reuocandi ſentẽtiam, ſuper eum etiam habere poteſtatem ſui prin
cipatus inſtituendi & deponẽdi. O argutum & dialecticum hominem.
Archiepiſcopus autoritatem habet retractandi ſententiam alicuius ſibi
B ſubditi epiſcopi, vbi ad ipſum legitime prouocatum extitit: ergo poteſta
tem habet inſtituendi & deponendi epiſcopatum & epiſcopum? Per
quem locum dialecticum? Sed non vacat ineptias & maledicentiam ho-
minis perſequi, & retaliare per ſingula, tametſi nec ad omnia cõniuere po
tuimus, propter multos, quibus placet nimiũ. Et hactenus quidem, quod
Rom. pontificibus plena poteſtas competit regendi, gubernandiq; vni-
uerſam familiam eccleſiaſticã, nec ſit indebite ab illis vſurpatus ille pleni-
tudinis poteſtatis titulus, ſed Chriſti autoritate & commiſſione eiſdem
cõpetens, aduerſus illius detractionẽ & calumnias breuiter indicauimus.

De poteſtate ordinandi ſedem apoſtolicam, & iure inueſtiturarum eccleſiarum, prælaturarumq;, & collationum eccleſiaſticorum beneficiorum omnium, an quo iure imperatoribus, aut ſecularibus principibus conueniant. CAP. XIII.

De iure inueſtiturarum & ordinandi ſedem apoſtolicã.

Onqueritur ille, vt audiſti, vſurpata pleraq; a Romanis pontifi
cibus, & ablata imperatoribus, quæ vult iure diuino ſpectare
ad ius imperij, tãquam ad ſupremum legislatorẽ fidelem. Et in
C primis poteſtatem ordinandi ſedem apoſtolicam, atq; in ea conſtituendi
pontificem. Deinde inueſtituras, collationes, liberamq; diſpoſitionem ec-
cleſiarum, eccleſiaſticarumq; dignitatum, prælaturarum, officiorum, be-
neficiorumq; eccleſiaſticorum omnium. Quæ cum pertinerent ad ius fi-
delium principũ, & ab eiſdem religionis, deuotioniſq; cauſa cõceſſa pon
tificibus, per eoſdem vna cũ Romano clero & populo reſtituta fuiſſent,
primum Carolo Magno, deinde Ottoni primo imperatori, dicit poſtea,
magno totius orbis tumultu, magna omnium ordinum cõfuſione, mul-
tiſq; ſcandalis repetita per ſubſequentes põtifices. Et quamuis cum eam
obrem inter Henricum V. & Romanam eccleſiam grauis exorta con-
trouerſia, multis annis turbaſſet eccleſiam, idem poſtea Caliſto II. ea om-
nia vltro ceſſerit: quia tamen has conceſſiones & hæc priuilegia ex iuſta
fortaſſis & legitima, vt dicit, cauſa ad ſe reuocare conati ſunt, Fredericus
II. & Otto IIII. multis eoſdem inſidijs, perſecutionibus & impedimentis
diuexatos conqueritur a Romanis pontificibus.

Itaq;

An quo iure ad ſeculares principes pertinuerint, & pertineant.

Itaq; vt clariſſime intelligatur, num quo iure hec ad imperatorem, aut ſeculares principes pertinuerint & pertineant, an vero iuſta aliqua conſideratione, eadem aut eorum aliqua, priuilegio ſingulari illis aliquãdo conceſſa per eccleſiaſticæ hierarchiæ caput & præſidẽ, iuſtiori poſtmodum ratione ab eiſdem reuocata ſint. D

Diuino iure ea omnia pertinere ad eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem.

Dicimus in primis, capiti hierarchiæ eccleſiaſticæ iure diuino competere autoritatẽ regendi, gubernandiq; vniuerſum corpus eccleſiaſticum, & ſingula eius membra in ſuo continendi officio. Inter quæ præcipua quædam ſunt imperatores, reges & principes. Quorum eſt officium & autoritas, vt ciuiliter gubernent ſubiectam ſibi multitudinem: ſubordinate tamen, ad finem regni ipſius Chriſti, hoc eſt, catholicæ eccleſiæ, cuius pars & membra ſunt, & cui ipſorum etiam ſeruire debet autoritas. Vt vero viciſſim illis ipſis membris competeret in caput ſuum vlla ordinandi aut regulandi autoritas, Chriſto, rationi, atque adeo ipſi rerum naturæ eſt contrarium. Sed hoc plane eſt neceſſarium, vt reliquorum membrorum omnium caput, ſit rector & regula, etiam imperatorum, regum & principum, vt omnium diſponat ac moderetur officia, & breuiter vniuerſum eccleſiaſticum ſub ſe ordinem in ſua poteſtate habeat. Hæc, inquam, vniuerſa diuino iure ad illum pertinent, cui Chriſtus ipſe vniuerſi ouilis ſui curam commiſit & regimen, Petro videlicet, & qui eidem ſucceſſerunt in ea autoritate & officio, non imperatoribus, regibus, aut ſecularibus principibus. Si imperator, inquit ille, catholicus eſt (quod ſalua pace ipſius dicimus) filius eſt, non præſul eccleſiæ: quod ad religionẽ pertinet, diſcere ei conuenit, non docere. Habet priuilegia ſuæ poteſtatis, quæ adminiſtrandis legibus publicis, diuinitus conſequutus eſt. Dei itaq; beneficijs non ingratus, contra depoſitionem cœleſtis ordinis nil vſurpet. Ad ſacerdotes enim deus voluit, quæ eccleſiæ diſponenda ſunt, pertinere, nõ ad poteſtates ſeculi. Quas, ſi fideles ſunt, eccleſię ſuæ ſacerdotibus voluit eſſe ſubiectas. Non ſibi vendicet alienum ius, & miniſterium, quod alteri deputatum eſt, neq; contra eum contendat hæc abrumpere, a quo conſtituta ſunt: ne cõtra illius beneficia pugnare videatur, a quo propriã aſſecutus eſt poteſtatem. Non a legibus publicis, non a poteſtatibus ſeculi, ſed a pontificibus & ſacerdotibus omnipotens deus Chriſtianæ religionis clericos & ſacerdotes voluit ordinari, & diſcuti, ac recipi de errore redeuntes. Hæc nonageſima ſexta diſtinctione, c. Imperator. E F

Qua ratione conſueuiſſe olim in electione Ro. pontificis requiri aſſenſum principis.

Haud tamen imus inficias, quin in electione Romanorũ pontificum requiri ſolebat antiquitus, etiam Romani principis aſſenſus: ſed tũc, cum non ſolum ad clerum, ſed etiam ad Ro. populum pertinebat pontificis electio, aut ſaltem, cum non alium eligeret clerus, niſi quem communibus ſuffragijs expetiuiſſet populus. Quemadmodum etiam aliarum eccleſiarum eligi tunc ſolebant epiſcopi. Hoc ſummo ſtudio præcauentes nimirum eccleſiæ rectores & antiſtites, ne quibus inuitis quis male gratus obtrude-

A truderetur epiſcopus. Ne fiat, inquit ille, ciuitas minus religioſa q̃ cõuenit,
cui non licuit habere, quem voluit, epiſcopum. Quid igitur mirum eſt, e-
etiam principis, velut capitis electoris populi, expetitum fuiſſe ſuffragi-
um? Quod, quãdiu nihil diſſuadebat grauius, vtile viſum eſt patribus,
vt eo libẽtius illius autoritati ſe princeps ſubmitteret, quem etiam ſuo ex-
tuliſſet ſuffragio. Quanquam nihil ſibi iuris competere in eiuſmodi niſi
gratioſe conceſſum, ſane etiam intellexerint religioſi principes.

Religioſos principes intellexiſſe nullo iure ſibi hoc cõpetere, ſed gratioſe cõceſſum. Valẽtiniani imperatoris teſtimonium.

Itaq; Valentinianus ille (vt quarto eccleſiaſticæ ſuæ hiſtoriæ lib. expli-
cat Theodoretus Cyreneñ. epiſcopus) vere orthodoxus imperator, cum
defuncto Auxentio epiſcopo, qui Arriana perfidia infecerat Mediolanẽ-
ſem eccleſiam, cuperet eidem orthodoxum aliquem epiſcopum præfici,
accerſitos ſacerdotes & epiſcopos ita alloquitur: Ignorare non poteſtis vl-
lo modo, quippe diuinis inſtructi literis, qualem eſſe conueniat eum, cui
pontificalis dignitas committenda ſit, quodq; non doctrina ſolum, ſed
B etiam moribus ac vita inſtruere ſubiectos debeat, atq; ita totius honeſta-
tis ſe exemplum proponere, vt doctrinæ ſuæ ipſa conuerſatio perhibeat
teſtimonium. Proinde & hoc tempore, talem in põtificali conſtituite ſo-
lio, cui etiam nos, qui gubernamus imperium, noſtra capita ſyncere ſub-
damus, cuiuſq; reprehenſiones (cum enim homines ſimus, & offendere
neceſſe eſt) tanquã medicinæ curam libenter admittamus. Hæc locutum
iubet ſynodus ipſum deligere aliquem ſuffragio ſuo, ſapientem, & pieta-
te ornatum. At ille, ſupra nos eſt, inquit, talis electio, aut vt vertit alius, ma-
ior q̃ vt a me præſtari poſſit res, multoq; fuerit melius vos decernere, di-
uina gratia dignatos & participes ſplendoris illius. Hactenus ille. Vides
itaq; religioſiſſimi imperatoris Chriſtianam ſententiam, vtq; intellexerit,
non ad ius imperiale, ſed ſacerdotale ſpectare electionem pontificum.

Quanquam etiam hoc, quod dixi, ad clerum & populum tunc com-
C muniter, quamuis diſpenſatione quadam, pertinuiſſe electionem pontifi-
cum, ſane intelligẽdum eſt. Nec enim electio pertinebat ad populum, ſed
ad clerum & ſacerdotes tantum. Qui tamen, niſi aſſenſu populi, aut eius
ſanioris partis neminem permittebantur eligere. Tunc enim, inquit bea-
tus Stephanus pontifex, in eccleſia dei rite perficietur, cum populus pari-
ter in eum acclamauerit, quem clerus communi voto elegerit. Singulo-
rum autem in electione officia propria diligenter & diſtincte expreſſit
beatiſſimus ille Leo in epiſtola ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem epiſco-
pum: Vota, inquit, ciuium, teſtimonia populorum, honoratorum arbitri-
um, electio clericorum, in ordinationibus ſacerdotum conſiderentur. Ita-
que tũc & laudabilis vſus obtinuerat, & per eccleſiaſticæ hierarchiæ præ-
ſides ita quoq; ordinatum, conſtitutumq; fuerat, vt electiones tam Ro-
manorum pontificum, q̃ etiam aliorum epiſcoporum, referrentur ad fi-
deles imperatores & principes, maxime propter hæreticorũ & ſchiſma-
ticorum concertationes, a quibus non raro confuſa, dei periclitabatur ec-

Quomodo etiam a populo antiquitus pendebat pontificum electio.

cleſia. Aduerſus quos, cum pro ipſorum impietate parum valerent cen- D
ſuræ eccleſiaſticæ, fideliſſimorum imperatorum ſeueritas ſeruiuit eccle-
ſiæ. Cui vt eo ſeruirent deuotius, vtq; velut deuotiſſimi filij, illius autori-
tati ſe ſubmitterẽt ſyncerius, quem proprio quoq; aſſenſu ſibi in patrem
conſtitutum viderent, hoc honoris fidelibus principibus in electionibus
permiſſum eſt a principio. At cũ poſtea per Hexarchorum tyrannidem
(qui imperatorum gerebãt vices per Italiam) multa cõmitterentur enor-
mia, & frequenter turbaretur atq; impediretur legitima electio, ſæpe eti-
am vis interponeretur apud cler℞ & populum, vt quem ipſi vellent, elige-
rent: nonnunq etiam ſine electione vi intrudere conarẽtur aliquos, iuſtio-
ri ratione hoc poſtea abrogatum eſt, q̃ indultum fuerat a principio. Itaq;
in concilio quod ſub Symmacho celebratum eſt, inter cætera in hæc ver-
ba decretum legitur: Non placuit laicum ſtatuendi in eccleſia aliquã po-
teſtatem habere, cui ſubſequendi eſt iniuncta neceſſitas, & non data im- E
perandi autoritas. Et rurſus: Laicis quamuis religioſis, nulla de eccleſiaſti-
cis rebus aliquid ſtatuendi legitur attributa facultas.

Iuſtiori ratione, antiquũ illum morem abrogatũ poſteã, q̃ indultum a principio.

Decretum cõcilij ſub Symmacho.

Itaq; Conſtantinus imperator IIII. eius nominis, cum intellexiſſet Be-
nedictum II. virum multis ornatum virtutibus, aſſumptum ad regimen
vniuerſalis eccleſiæ, eius ſanctitate permotus, ſanctionem ad illum miſit,
per quã vltro reſignauit ex vetuſta illa conſuetudine, ſibi & imperio præ-
tenſo priuilegio præfato. Ne forte ea occaſione, per ſucceſſorum ſuorum
minus forte religioſos aliquos, ſcandalum aliquod concitaretur dei eccle-
ſiæ. Vtq; deinceps, quem clerus cum populo Romano delegiſſet in põti-
ficem, eundem nulla aut Conſtantinopolitani principis, aut Italiæ Hexar-
chi expectata autoritate, omnes verum Chriſti vicarium crederent.

Conſtantinus IIII. vltro reſignauit priuilegio prætenſo ſibi et imperio in electione Ro. pontificis.

At Carolo Magno, cum a vi atq; tyrannide Longobardica, capto vlti-
mo eor℞ rege Deſiderio liberaſſet Romanam eccleſiam, atq; eidẽ reſtitu-
iſſet ablata per Longobardos omnia, paternamq; donationem etiam ma- F
ioribus confirmaſſet, auxiſſetq; priuilegijs, Adrianus pontifex, conuoca-
ta ad hoc CLIIII. epiſcoporum apud Lateranum in eccleſia S. ſaluatoris
ſynodo, ius & poteſtatem eligendi pontificis, & ordinandæ, ſi quãdo va-
caret, ſedis apoſtolicæ, dignitatem etiam patriciatus cõceſſit. Inueſtiendi
quoq; archiepiſcopos & epiſcopos per ſingulas ſibi ſubiectas prouin-
cias cõſtituens, vt niſi a rege laudetur & inueſtiatur epiſcopus, a nemine
conſecretur. Et quicunq; cõtra hoc decretũ ageret, anathematis eum vin-
culo innodauit: & niſi reſipiſceret, bona quoq; eiuſdẽ publicari præcepit.

Carolo conceſſum ius, tam ordinãdi ſedẽ apoſtolicam, q̃ inueſtiendi epiſcopos per vniuerſas ſibi ſubiectas prouincias.

Sed huic priuilegio, quantũ ad inueſtituras eccleſiar℞, archiepiſcopor℞
& epiſcoporum pertinebat, idem ipſe Carolus (re ipſa deinceps expertus
parum illud decere, vt contrariũ ſacris canonibus, & apertam palatinis
per hoc ianuam irrumpẽdi in omnes eccleſias, eaſdemq; prophanandi)
poſt aſſumptum in conſortem imperij Ludouicum filium, vltro ceſſit et
reſignauit, quemadmodum eſt videre lib. I. capitulorum Caroli et Ludo-
uici im-

Carolus cũ Ludouico filio cõſor-

A uici imperatorum. In quo inter cætera ab ipſis conſtituta, etiam hæc legi-fer eorū ſanctio: Sacrorum canonum nō ignari, vt in dei nomine ſancta eccleſia ſuo liberius potiatur honore, aſſenſum ordini eccleſiaſtico præbemus, vt ſcilicet epiſcopi, per electionē cleri & populi, ſecundum ſtatuta canonum, de propria diœceſi, remota perſonarum & múnerum acceptione, ob vitæ meritum, & ſapientiæ donum eligantur, vt exemplo & verbo ſibi ſubiectis vſquequaq; prodeſſe valeant. Hactenus verba ſanctionis, quā etiam Gratianus ſuæ cōpilationi inſeruit, LXIII. diſt. c. Sacrorū.

te imperij, vltro ſeſignat it uis inueſtitura m. Sanctio Caroli & Ludouici.

Quod vero ad ordinationem ſedis apoſtolicæ, aut electionem Romani pontificis attinet, idem Ludouicus, poſt mortem patris iam ſolus imperans, Paſchali pontifici huius pacti ac ſanctionis tenore reſtituit:

Ludouicus, etiā ius eligēdi Romani pontificis, reſtituit Paſchali pontifici. Sanctio Ludouici.

Ego Ludouicus imperator Romanus Auguſtus ſtatuo & concedo per hoc pactum confirmationis noſtræ, tibi B. Petro, principi apoſtolorum, & per te vicario tuo D. Paſchali ſummo pontifici, & ſucceſſoribus

B eius in perpetuum, ſicut a prædeceſſoribus veſtris, vſq; nūc in veſtra poteſtate & ditione tenuiſtis et diſpoſuiſtis, Romanam ciuitatem, cū ducatu ſuo, & ſuburbanis, & villiculis omnibus, et territorijs eius, montanis, et maritimis, littoribus & portubus, ſeu cunctis ciuitatibus, oppidis, caſtellis, & villis in Tuſciæ partibus. Itemq; quando diuina vocatione huius ſacratiſſimæ ſedis pontifex de hoc ſeculo migrauerit, nullus ex regno noſtro, aut Francus, aut Longobardus de qualibet parte homo ſub noſtra poteſtate conſtitutus, licentiam habeat, contra Romanos, aut priuatim, aut publice conueniendi, aut electionem faciendi. Nulluſq; in ciuitatibus aut territorijs, ad eccleſiæ B. Petri apoſtoli poteſtatē pertinētibus, aliquod malū facere præſumat. Sed liceat Romanis cū omni veneratione, & ſine qualibet perturbatione honorificam ſuo pontifici exhibere ſepulturā. Et eum quē diuina inſpiratiōe, & B. Petri interceſſione oēs Romani vno cō-

C ſilio, atq; vna concordia, ſine aliqua promiſſione ad pōtificatus ordinem elegerint, ſine aliqua ambiguitate aut contradictione more canonico conſecretur. Et cum conſecratus fuerit, legati ad nos vel ſucceſſores noſtros, reges Francorum dirigantur, qui inter nos & illum amicitiā, charitatem & pacem conſocient. Hactenus verba pacti & ſanctionis præfatæ, quæ Gratianus ſuæ quoq; cōpilationi inſeruit, LXIII. diſt. c. Ego Ludouicus.

Itaq; cū ſub huius ſucceſſore et filio, Ludouico II. Adrianus II. (vt ſcribit Gregorius VII.) ad Ro. pontificatū ab eccleſia dei genitricis & dñæ noſtræ (quæ dicitur præſepe) traheretur ad Lateranēſ. patriarchium, & certatim a populo & proceribus deportaretur, audiētes hoc oratores Ludouici imperatoris, indigne tulerunt, quod dum præſentes eſſent, ad hoc ipſum inuitati non fuerant, nec optatæ a ſe futuri præſulis electioni intereſſe meruerant. Qui accepta ratione, q; non cauſa contēptus Auguſti, ſed futuri tēporis proſpectu hoc cōmiſſum fuerat, ne videlicet legatos principū in electione Romanorū præſulū expectandi mos per huiuſmodi fo

Cur in electione Adriani II. oratores Ludouici II. qui præſentes, vocati non fuerint.

mitem inoleſceret, omnem indignationem medullitus ſedauerunt & ad D
ſalutandum electum etiam ipſi humiliter acceſſerunt. Hæc Gregorij verba etiam Gratianus dictæ diſt. inſeruit c. Cum Adrianus. Cuius Adriani hoc extat decretum, vt nullus laicorum principum vel potentū ſe electioni ingerat, aut promotioni partriarchæ, metropolitę aut cuiuſlibet epiſcopi, ne videlicet inordinata & incongrua fiat electio, cõfuſio vel contentio, præſertim cum nullam in talibus poteſtatem quenquam poteſtatiuorum vel cæterorum laicorum habere conueniat. Et adijcit pœnam anathematis in prædictos, ſi quis eorum aduerſus communem, conſonantem, atq; canonicam electionem eccleſiaſtici ordinis agere tentauerit.

Adriani decretum.

Similiter in VIII. vniuerſali concilio, quod ſub Nicolao põtifice ſub legatorum eius præſentia Conſtantinopoli celebratū eſt poſt execratum Photinum, Conſtantinopolitanæ eccleſiæ ex imperiali fauore occupatorem, & reſtitutū in eandem B. Ignatium, in hæc verba ſtatutum legitur: E
Conſecrationes & promotiones epiſcopor, concordantes prioribus concilijs clericor electione ac decreto, & ab epiſcoporū collegio fieri hæc ſancta & vniuerſalis ſynodus definiuit & ſtatuit, atq; iure promulgauit: Neminem laicorum principū vel potentum ſemet inſerere electioni vel promotioni patriarchæ, metropolitani aut cuiuslibet epiſcopi, ne videlicet inordinata & incongrua hinc fiat electio, contentio vel cõfuſio, preſertim cū in talibus nullam poteſtatē quenq̃ poteſtatiuorum vel laicor cæterorum habere cõueniat: ſed ſilere & attendere ſibi, vſquequo a collegio eccleſiæ ſuſcipiat finem pontificis futuri electio. Si vero quisq̃ laicor ad contractandū vel cooperādum inuitatur ab eccleſia, licet huiuſmodi laico cū reuerentia (ſi forte voluerit) obtemperare ſe aſciſcētibus. Hactenus verba concilij, quæ etiā eſt legere in Gratiani volumine, diſt. LXIIII. c. II.

Decretum VIII. vniuerſalis cõcilij.

Tu itaq; vide, qui definitionum vniuerſalium conciliorum legitime congregator, non minorem, q̃ canonicarum ſcripturarum autoritatem eſſe F.
prædicas, vt ad quæ pertinet dubios hinc ortos ſenſus definitione ſua determinare, qua fronte audeas conquerj imperatoribus & principibus factam iniuriam per Rom. pontifices, q ipſis poteſtatem conferendi eccleſias, & dignitates eccleſiaſticas pro arbitrio diſpenſandi interdixerint.

At longo poſt hæc tēpore, cum Ioanni XII. probris omnibus & ſceleribus cooperto & inquinato pontifici, & iam ob cõſcientiam ſcelerum (accito a cardinalibus & aduentante ad vrbē Ottone I. imperatore) profugo in Campaniā, & in montibus inter feras delitescenti ac feralē vitam agenti, Romamq; (q̃uis cõmuni, & principis, & Romanor conſenſu & publica legatione reuocato, etiam data eidē ſecuritate, vt in cathedra ſua libere poſſet reſidere) recuſanti redire, ac per id velut ſuam cathedrā vltro deſerenti, communi voto Romanor & principis illi ſuperordinatus eſſet Leo apoſtolicæ ſedis ſcriniarius, eius nominis VIII, & de more ſolenniter conſecratus, Romani abeūte principe perſuaſi a quibuſdam (recte an ſecus

Ioannis XII. & Leonis illi ſuperordinati hiſtoria.

A an ſecus ſequēti libro inueſtigabimus) præter ius & fas ſe e[illegible] q̃ viuenti adhuc Ioanni, quantũuis ſcelerato, quantumuis ſuæ ſedis deſertori & profugo ſuperinduxiſſent alium, conſilium inierunt quoquo modo reducendi Ioannis, Leonemq́ꝫ, quem illi ſuperinduxerant, ante omnia [illegible]cerunt. Qui ad imperatorem haud longe agentē ab vrbe confugiens hac re exacerbatũ facile induxit, inſtructa acie Romam contēdere & Romanos bello perſequi. In qua rerꝫ perturbatione, cum ille Ioannes e viuis de repēte ſublatus, ademiſſet Romanis illum ſcrupulum, feciſſetq́ꝫ liberum, vt vel de nouo conſentiendo in electionem Leonis, accommodare ſe poſſent voluntati principis, & vim certo ſibi imminētis belli auertere, omne tamen periculum ſubire decreuerunt potius, q̃ perniciem exēpli eiuſmodi tranſmittere ad poſteros. Itaq́ꝫ aduentanti hoſtiliter imperatori, miſerunt quidem legatos obuiam, quibus pacem ſupplices precabantur, ſed Benedictum eius nominis V. non illum Leonem ſuperinductum viuenti, ſibi poſtulabant concedi pontificem.

Leo a[illegible] cus, Ottonis imperatoris armis reducitur.

B At imperatore iam iurato in verba & fidem Leonis, tanq̃ ſuo promoti ſuffragio, illi nullo metu deterriti inſtantis periculi, & potentiſſimi exercitus iamiã imminentis vrbis excidio, elegerunt nihilo minus Benedictum, & in ſede B. Petri apoſtoli conſecratum de more collocarunt. Quod intelligēs imperator, hoſtiliter Romanam ditionem ingreſſus, vrbē diuturna ac arctiſſima obſidione preſſit, adeo vt modium furfuris XXX. aureis inibi veniſſe teſtetur Bibliothecarius Lateranen̄. ſcriptor eorum temporꝫ. Qua victis neceſſitate, tandem patentibus portis admiſſus in vrbem imperator, Benedictum inde ſecum abduxit in Germaniam. Qui nō multo poſt, dolore animi (vt creditur) apud Hemburgum (quo relegatus fuerat) moritur. Leo vero, vi et armis imperialibus reſtitutus in ſedem apoſtolicam, vt imperatori gratiam repēderet, autoritatem, pēm eligendi pontificis, a clero populoq́ꝫ in

Romani in locum Ioãnis mortui Benedictũ V. eligunt.

Imperator diuturna obſidione tandē vrbe potitus, Leonem vi & armis collocauit in ſede apoſtolica.

C imperatorē trãſtulit, ea forma, quæ ſupra inducta eſt ab aduerſario. Quã & Gratianus ſuo decretorꝫ volumini inſeruit, LXIII. diſt. Ex hac conceſſione quali quali (merito enim dubitatur de Leone, num legitimus fuerit pontifex, vt ſuperinductus viuenti, an vero ille Benedictus V. electus ſede vacante, per obitum Ioannis indubitati ante pontificis) ſucceſſores Ottonis, metu oppreſſis & conniuentibus ad hoc Romanis, tam pontificibus, q̃ clero & populo eandem ſibi autoritatem, tam eligendi Ro. pontificis, q̃ inueſtiturarum aliorum epiſcopatuum & archiepiſcopatuũ per imperij prouincias ſibi præſumpſerũt, quouſq́ꝫ in exceſſus intolerandos prorumpētes, diuina, humana, ſacra, prophanaq́ꝫ ſub illius prætextu confunderēt omnia. In apoſtolicam ſedē pro accepto beneficio facti rebelles & impij, cum impietati ſuæ reſiſtere ſentirent Romanos pontifices, nothos & adulteros ſuperinducere legitimis, & incōſutilem domini tunicã ſcindere frequenter conati ſunt. Archiepiſcopatus, epiſcopatus, abbatias, cæteraſq́ꝫ dignitates eccleſiaſticas, ſine vllo pudore & verecundia publi-

Leo in gratiam reſtitutiõis eiuſmodi cōceſſit imperatori memoratum priuilegium.

Merito dubitari de Leone, an fuerit legitimus pontifex.

Prædicto quali quali priuilegio vſos Ottonis ſucceſſores, vſq́ꝫ dũ eius prætex

tu [illegible] ndece rẽt [illegible] ia. Henricus IIII. [illegible] cor [illegible] ret [illegible] a [illegible] o VII. [illegible] de ponere [illegible] [illegible] is eſt. Idem tentauit Henricus V. aduerſus Gelaſium II. Idẽ Fredericus I. aduerſus Alexandrum III.

ce venales in palatio proſtituerẽt, qualia ſub Henrico IIII. & pleriſq; eius D
ſucceſſoribus plurima cõtigiſſe certum eſt. Siquidem ille, cum id exigen-
tibus varijs & intolerandis eius exceſſibus, & præſertim ob epiſcopatuũ,
eccleſiarum & abbatiarum publicam, impudentemq; venditionem, ec-
cleſiaſticæ communioni ſibi eſſet interdictum a Gregorio VII. exacerba
tus, nõ emendatus cenſuris eccleſiaſticis, tandem apud Noricã Brixiam
conuocatis ſceleratis aliquot (q̃s de ſua manu fecerat) epiſcopis ſanctiſſi-
mũ pontificem, congeſtis in illum infinitis & notorie falſis, execrandiſq;
criminibus, deponere conatus eſt, & Gunbertũ quendam, oĩm ſuorum
ſcelerũ miniſtrum, Rauennatẽ archiepiſcopũ, illi ſuperinducere. Quæ pe
ſtis multo tẽpore vexauit eccleſiam. Idẽ tentauit Henricus V. illius filius
& impietatis eius hæres. Siquidẽ fugato ex vrbe Gelaſio II. viro ſanctiſſi
mo Mauritium quẽdam Brãcharẽſ. archiepiſcopum, illi antipapam eri-
git. Sic & Fredericus I. aduerſus Alexandrũ III. canonice electum & con E
ſecratum in ſede apoſtolica, fouit Octauianum quẽdam antipapam, cui
Victori nomen indidit, & velut legitimum pontificẽ adorauit, magnũq;
in eccleſia dei ſchiſma concitauit, omnibus alijs Alexandri legitimi ponti
ficis obedientiam ſectãtibus, præter eos, quos Fredericus vna ſecũ in ſchi
ſma pertraxerat. Et in Romanæ eccleſiæ excidium vniuerſas vires con-
uertit imperij. Quod ipſum fecerũt etiam ſucceſſorum eius aliqui. Et his
permittenda erat apoſtolicæ ſedis ordinatio, eccleſiarum diſpoſitio, & di
gnitatum, prælaturarum & eccleſiaſticorum beneficiorum omnium?

Iuſtiſſimis ergo cauſis, Ro. pontifices dictorũ omniũ autoritatẽ a ſecularibus principibus ad ſe reuocaſſe. Alexandro II. Cadolũ quendam Hẽrici IIII. ſtudio obtruſum antipapam.

Has igitur & iuſtiſſimas quidẽ ob cauſas, eccleſiaſticæ hierarchiæ præ
ſides, horum omnium autoritatem, velut iure diuino ad ſe pertinentẽ, ab
imperatoribus & principibus ſecularibus, qui cõtra eccleſiam abuteban-
tur indulgentia eccleſiæ, ad ſe reuocarũt. Itaq; cum mortuo Nicolao pon
tifice, & in eius locum communibus omnium ſuffragijs ſuffecto Anshel
mo, patria Mediolanenſi, ex Lucenſi epiſcopo, ſub Alexandri II. nomine, F
Henrici illius IIII. imperatoris ſtudio Cadolus quidam Parmẽſis epiſco-
pus in Longobardia eidẽ ſuſcitatus & obtruſus eſſet antipapa, atq; idem
vi & armis Longobardicis Roma depellere legitimum pontificem ag-
greſſus, Godfridi Mechtildis illius Comitiſſæ mariti virtute repulſus,
in Longobardiam coactus eſſet refugere, ab Henrico miſſus Romam,
venit Otto Coloniẽſis archiepiſcopus. Qui admiſſus ad Alexandri pon
tificis aſpectum, conſidentibus cardinalibus, & e clero potioribus, in hu-
iuſmodi orationem prorupiſſe legitur:

Ottõis Colonĩẽſis archiepiſcopi nomine Hẽrici cũ Alexandro põtifice expoſtulatio.

Quo factum eſt, inquit, modo frater Alexander, vt præter ſeruatos ha
ctenus mores, præter legem olim Romanis pontificibus præſcriptã, pon
tificatum Romanũ a rege & domino meo Henrico iniuſſus acceperis?
Et incipientem a Carolo multos numerare pontifices, qui imperiali auto-
ritate vel electi, vel in electione confirmati fuiſſent, Hildebrandus archi-
diaconus, poſt Gregorius VII. adnuente ſibi pontifice & cardinalibus,
interru-

A interrupit & reſpondit in hunc modum: Nullum vnqua[illegible] nullum imperium Otto archiepiſcope, regibus aut imperatoribus Romanis in pontificis Romani electione fuit. Et ſi quid pontificum indulgentia pro aliquo reſpectu hac in re [illegible]is permiſſum extitit, iamdudum conue[illegible] in eccleſiæ pern[illegible]iem iure merito reuocatum, & patrũ cenſura poſtea correctum eſt. Incipienſque a ſuperioribus, tamdiu immoratus eſt, quoadvſq; victus Otto, ſibi ſatisfactum eſſe publice confiteretur & reſpõderet. Qui quidem Hildebrandus mortuo Alexandro omnium conſenſu ſuffectus Gregorij ſeptimi nomine, Romæ conuocata ſynodo, Henricum illum ob intolerandos exceſſus, & præſertim ſimoniacam prauitatem, qua eccleſias, abbatias, dignitates, in palatio ſuo velut publice venales plus offerentibus proſtituerat, nec de hoc Chriſtiano more per pontificem correptus, ſe emendauerat, execratus eſt, velut ſimoniacum, periurum & eccleſiæ ſubuerſorem. Similiter ſub anathemate prohibuit eccleſiaſticis
B omnibus, de manu cuiuſcunque laicæ perſonæ epiſcopatuum, vel quarumcunque eccleſiaſticarum dignitatum inueſtituram recipere. Et tam dantes laicos, cuiuſcunq; demum dignitatis, etiamſi imperialis exiſterent, q̃ recipientes clericos anathemati eccleſiaſtico ſubiecit. Cuius decreta etiam leguntur in Gratiani volumine decimaſexta, quæſtione ſeptima, c. Si quis deinceps, & ſequenti.

Reſponſio H[illegible]rãdi [illegible] epõ [illegible] & [illegible] c[illegible]gij.

Hildebrandus põtifex factus ſub nomine Gregorij VII. Henricum damnat. Eiuſdem decretum.

At cum Henricus V. execrãdi illius filius (a quo & exutus imperio in anathemate eccleſiaſtico miſerabiliter deceſſerat) iamdudum viuo patri ſuperelectus a regni proceribus, tandem ſub Paſchali II. Romam contendens, vt ab eo imperialem benedictionem mereretur accipere, vtq; ſuper eccleſiarum inueſtitura exortũ nuper inter imperium & ſacerdotium ingens diſſidium, quoquo pacto cum Romano pontifice cõponeret, in Tuſciam vſq; cũ ingenti & valido exercitu progreſſus, duodecim oratores,
C regni proceres (in quibus duo regis nepotes fuerant) miſit ad pontificem cauſa cõcordandi inter ipſos omnis diſſidij. Qui regis nomine enixe contendentes ſibi ſeruari conſuetudinem, qua apoſtolico priuilegio a Carolo Magno deſcendente, & ſucceſſoribus eius a pontificibus Romanis per annos plurimos confirmata & obſeruata, per inueſtituram annuli & paſtoralis baculi, epiſcopatus & abbatias, quibus volebant, licite dare conſueuerant. Et contra prætendente Paſchali, iuſtiori cauſa hoc reuocatum fuiſſe, q̃ ab initio conceſſum fuerat: & ob innumera inde conſecuta mala & ſcandala, a prædeceſſoribus ſuis & epiſcoporũ cõcilio, ne deinceps fieret, merito interdictum ſub pœna anathematis. Tandem (vt ſcribit hic noſter Marſilius, aduerſus quem agimus, atque etiam affirmant ſcriptores plerique alij) conſenſerunt in pontificis ſententiam, & intercurrentibus & literis & nuncijs, ſolennic; iureiurando interpoſito renunciauit Henricus inueſtituræ eiuſmodi. Qui deinde cũ exercitu pacifice Romam veniens, a põtifice, clero & populo cũ omni honore exceptus, & pro voto, impe-

Hẽricus V. poſt reſignatũ p̃tenſum ſuũ inueſtituræ ius, idẽ perfidia ſacrilega rurſus extorſit.

imp[illegible] benedictione & diademate ſublimatus, fidei iã ſacramentorũq; D
immemor,contra eadem inueſtituræ ius armatis precibus repetijt,& cum
ſibi recuſaretur,immiſſis in clerum & populum militibus,& vniuerſa fœ
da confuſione,tumultuq; miſcentibus,cædibus, rapinis, incendijs, adulte
Henr[illegible] V. [illegible] per[illegible]. rijs,ſtupris,prout ferebatur emiſſa militaris licẽtia, captum cum cardina-
libus quibuſdam,& Romanorum proceribus põtificem abduxit ab vr-
be,atq; ab eod[illegible] extorſit huius tenoris priuilegium:

Tenor extorti a Paſchali p Hẽricum priuilegij. Paſchalis epiſcopus,ſeruus ſeruorũ dei,chariſſimo in Chriſto filio Hen
rico glorioſo Teuthonicorum regi,& per dei omnipotẽtis gratiã Roma
norum imperatori Auguſto,ſalutem & apoſtolicam benedictionem:Re
gnum veſtrum S. Romanæ eccleſiæ ſingulariter cohærere diſpoſitio di-
uina conſtituit. Prędeceſſores ſiquidem veſtri,probitatis & prouidentiæ
amplioris gratia Romanę vrbis coronam & imperiũ conſecuti ſunt. Ad
cuius videlicet coronæ & imperij dignitatẽ,tuam quoq; perſonã,fili cha- E
riſſime Hẽrice,per noſtri ſacerdotij miniſteriũ,maieſtas diuina prouexit,
illam ergo prærogatiuã,quam prædeceſſores noſtri,veſtris prædeceſſori
bus,catholicis imperatoribus conceſſere , & priuilegiorum paginis con-
firmauere, nos quoq; dilectioni tuæ concedimus , & præſentis priuilegij
pagina confirmamus:vt videlicet regni tui epiſcopis & abbatibus libere,
præter violentiam & ſimoniam electis,inueſtituram virga & annulo cõ-
feras,& poſt inueſtituram,canonice conſecrationem accipiant ab epiſco-
po ad quem pertinuerint. Si quis a clero vel a populo præter conſenſum
tuum electus fuerit,niſi a te inueſtiatur,a nemine conſecretur , exceptis il-
lis,qui vel in archiepiſcoporũ vel Romani põtificis ſolent inueſtitura con
ſiſtere. Sane archiepiſcopi vel epiſcopi libertatem habeant, a te inueſtitos
abbates & epiſcopos canonice conſecrare. Prædeceſſores enim veſtri ec-
cleſias regni ſui tantis regaliũ ſuorũ beneficijs ampliauere,vt regnũ ipſum,
epiſcoporũ maxime & abbatum præſidijs oporteat cõmuniri,& popula- F
res ſeditiones(quæ in electionibus ſæpe contingunt) regali oporteat ma-
ieſtate compeſci. Si quis vero ad periculum animæ ſuæ,inflato ſpiritu,cõ-
tra huiuſmodi autoritatis noſtræ decretum agere præſumpſerit, ſciat ſe
vinculo apoſtolicæ maledictionis & anathematis in hoc ſeculo & futu-
ro,niſi reſipiſcat,eſſe alligatum. Hactenus verba priuilegij. Quod vi extor
tum,capto abductoq; Roma põtifice cum multis ex Romanorum præ-
cipuis,ſatis inter omnes conuenit. Modum tamen & ſeriem rei geſtæ alij
narrant aliter atque aliter,quiſq; ſuo aliquid affectui tribuens. Germanis
fere conantibus eleuare hoc crimen in ſuo imperatore auſus ſacrilegi &
perfidię. Itali etiam,vt varie partium ſtudioſi erant,ſuo quiſque modo &
vario,adijcientes nonnulli,vt poſt extortum hoc priuilegium,pontificem
& Romanos quos abduxerat,magnificentiſſimis muneribus placare co-
natus ſit,& honorificentiſſime Romam remiſerit. Tamen dicto quo nar
rauimus modo extortũ, teſtantur ea q̃ continuo deinceps ſubſecuta ſunt.
Et

A Et in primis acta duorꝫ conciliorum celebratorꝫ in Laterano. Siquidem pōtifex in vrbē reuerſus, a Romanis multas iniurias perpeſſus, quod Henricum regem, imo tyrannum (vt dicebant) & eccleſiarꝫ euerſorem, contra eccleſię inſtituta imperiali benedictione ſublimaſſet, inſuper & priuilegio ſacrilegum condonaſſet, coactus eſt in concilio Laterani habito, XII. Calendas Apriles anni ſubſequentis, quo hæc acciderant, hoc eſt, M. C. XII. coram omnibus profiteri, ſanctorꝫ patrum Romanorꝫ pontificum decreta, & præcipue Gregorij VII. & beatæ memoriæ Vrbani, ſe amplecti, laudare, quæ ipſi laudauerunt: tenere, quæ ipſi tenuerunt: cōfirmare, quæ ipſi confirmauerunt: damnare, quę ipſi damnauerunt: interdicere, quę ipſi interdixerunt, atq; in omnibus & per omnia in his ſe perſeueraturum. Qua profeſſione per ipſum facta Gerardus Egeliſmēſis epiſcopus, Aquitaniæ legatus (nam totius Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ & aliarum prouinciarum ad

Reuocatio extorti ab Hērico priuilegij in Lateranenſi ſynodo.

B concilium conuocati conuenerant epiſcopi) iuſſu pontificis & totius cōcilij ſurgens, ex ſcripto hanc ſententiam protulit:

Priuilegium illud, quod pro liberatione captiuorum a D. Paſchali papa per violentiam regis Henrici extortum eſt, nos omnes canonica cenſura, & autoritate eccleſiaſtica, iudicio ſancti ſpiritus damnamus, & irritum iudicamus. Et hoc ideo, quia in eo priuilegio continetur, vt electus canonice, a nemine conſecretur, niſi prius a rege inueſtiatur: quod eſt contra ſpiritum ſanctum, & ſanctionem canonicam. Qua ex communi decreto perlecta ſententia acclamatum eſt ab omnibus, amen: & deinde eidem poſt Romanum pontificē ſubſcripſerunt, in primis patriarcha Venetus Ioannes, & alij circiter centum epiſcopi. Inſuper in Henricum imperatorem, ob notorie commiſſum crimen ſacrilegij in pontificem, prolata eſt excommunicationis ſententia, quæ poſt miſſis apoſtolicę ſedis legatis Coloniæ, & in diuerſis regni locis, in publicis optimatum regni conuenti-

Excōmunicat Hēricus ob crimē ſacrilegij, & denūciatur per Germaniam.

C bus, aduerſus eundem publicata eſt cum inſinuatione ſolenni reuocationis inueſtiturarꝫ priuilegij. Qua quidem apoſtolica cēſura innodatus imperator, cū omnes regni proceres, apud quos dei q̄ regis timor plus valuit, & Chriſti religio, q̄ fauor principis, a ſe ſuaq; cōmunione alienatos videret, velut declinans principū ſcandala, in Italiam ſe cōtulit. Et ibi circa Padum ſe continens, regniq; inſiſtens negocijs, legatos Romam miſit componendi diſſidij cauſa, quod ſibi interceſſerat cum pontifice & impetrandæ abſolutionis a cenſuris, quibus innodatus fuerat, eccleſiaſticis: Cuius legationis princeps erat abbas Cluniacenſis, Paſchali pontifici conſanguineus. Quorꝫ cauſa rurſus conuocato a pōtifice vndequaq; generali epiſcoporꝫ concilio, quod pridie Nonas Martij in eccleſia S. ſaluatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, apud Lateranum celebrari cœptū eſt. In quo inter alia quædam abſumptis tribus diebus primis, ſeſſione quarta, in præſentia legatorum imperatoris exurgens in concilio Paſchalis pontifex cauſam tantæ cōuocationis his verbis expoſuit: Poſtquam, inquit, dominus de ſeruo

Excōmunicatus ... legatis venit ... Romā mittit, vt reconcilietur eccleſiæ.

Indicitur ſecūdo ſynodus vniuerſalis apud Lateranum.

Paſchalis in concilio cauſam in-

dictionis proponit.

de ſeruo ſuo fecit, quod voluit, & me populumq; Romanū in manibus, D
regis conſtituit, videbam quotidie paſſim fieri rapinas, incendia, cædes, adulteria, hæc & huiuſmodi mala capiebam auertere ab eccleſia & populo dei. Et quod feci, pro liberatiōe populi dei feci: feci autē vt homo, quia puluis ſum & cinis, fateor me male egiſſe: ſed rogo vos oēs, orate pro me deum, vt indulgeat mihi. Illud autem malū ſcriptum, quod in tentorijs feci, quod priuilegium dicitur, cōdemnō ſub perpetuo anathemate, vt nullius vnquam bonæ memoriæ ſit: & rogo vos omnes, vt idem faciatis.

Suborta in cōcilio controuerſia an extortum a pōtifice priuilegiū hæreticā prauitatem cōtineret.

Ad hanc pontificis propoſitionem & ſententiam, cū ſuborta hinc eſſet in patres controuerſia, quod Bruno quidam Signinus epiſcopus diceret, priuilegium illud etiam hæreticam in ſe prauitatem continere, aduerſus quem indignati alij, & præcipue Ioannes Caietanus cardinalis, vir ſummæ autoritatis, & qui Paſchali in pontificatu ſub nomine Gelaſij II. ſucceſſit, quod pontificem Romanum ſuboblique notaſſet hæreſeos, dicens E
forte minus recte illum egiſſe concedendo illud priuilegium, non tamen fuiſſe hæreticum. Alijs quibuſdam, nec peccaſſe in hoc pontificem affirmantibus, quod coactus illud feciſſet pro liberatione populi dei, pontifex manu indicto altercantibus ſilentio, his verbis illis interceſſit: Fratres, inquit, eccleſia iſta nunquam habuit hæreſim, imo per hanc omnes contritæ ſunt hæreſes. Pro hac eccleſia filius dei orauit, cum dixit: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & multa ad idem ſubiunxit, quæ ſuperiori libro a nobis diligentius explicata ſunt.

Pōtificis interlocutio.

Introducta q̄ſtio de tēporalitate eccleſiæ.

Sexta deinde ſeſſione, cum introducta eſſet de temporalitate eccleſiæ quæſtio, quibuſdam, qui imperatoris cauſam ſuſtinebant, in eam vt nimiam, & imperatoribus, regibus & principibus, aut præiudicialem aut potius inuidioſam inuehentibus, dicta a pontifice ſententia ab vniuerſo concilio comprobata eſt. Dixit autem in hæc verba:

Pontificis ſententia.

Eccleſia primitiua martyrum ſanguine floruit. Deinde, cum accepiſſet F
orbis terrarum Chriſtianam pietatē ſub Romanis principibus, qui matrem ſuam eccleſiam ſicut boni filij honeſtauerunt, eidem conferētes prædia, ſeculares honores & dignitates, regalia quoque inſignia: quemadmōdum Conſtantinus, cæterique principes fideles: cœpit eccleſia florere, tam apud deum, q̄ apud homines. Habeat ergo mater eccleſia ſibi a regibus & principibus collata, diſpenſet & diſtribuat ea filijs ſuis, ſicut hactenus fecit, & ſicut vult.

Poſt hæc D. Duno cardinalis Præneſtinus, qui tempore ſacrilegæ illius extorſionis factæ per Henricum apoſtolicæ ſedis legatum apud Hieroſolymam egerat, atq; inde reuerſus, & in Germaniā miſſus, anathema, ſuperiori concilio promulgatum in eūdem Henricum, cum reuocatione extorti ab eodem priuilegij ibidem publicauerat, expoſuit concilio, vt in ſedis apoſtolicæ legatione agens Hieroſolymis audierit regē Henricum, poſt ſacramenta, obſides & oſcula, in ipſa B. Petri eccleſia dominū papam

tenuiſſe

A tenuiſſe captum & indigne tractatum, potiora eccleſię mẽbra, Cardinales videlicet, exutos & tractos, nobiles quoque Romanos occiſos, captos & magnam populi ſtragem factam: vtq; hæc audiens & ingemiſcens, zelo dei accenſus, excommunicationis ſententiam cum eccleſiæ Hieroſolymitanæ concilio in ſacrilegum regem dictauerit, & eandem in tranſmarinis illis partibus publicauerit, in Græcia quoq;, Hungaria, Saxonia, Lothoringia, Francia, eccleſiarum concilio renouando cõfirmauerit. Orare ſe demum, vt ſicut papa ſuam legationem cõfirmaſſet, ita totius concilij autoritate & conſenſu confirmetur. Id quod vnanimi totius concilij conſenſu factum eſt: præſertim cum vna cum legato etiam Viennenſes hoc literis & nuncijs ſpecialiter poſtularent.

Cõfirmatio ſentẽtię excõmunicationis publicatæ a legato ſedis apoſtolicæ contra imperatorẽ ſacrilegũ in tranſmarinis partibus.

Deinde, cum Henricus eccleſiæ ad eius arbitrium recõciliari recuſaret, nec in flectendo aliter pontifice, poſtquam tentaſſet omnia, vllã ſpem cerneret, & paulo poſt mortuo Paſchali Gelaſium II. eius ſucceſſorẽ, virum B ſanctiſſimum, in eadem perſiſtentem ſententia bello perſequeretur, Romaq; effugatum, etiam ſede apoſtolica priuare conatus, Mauritium quẽdam Bracharenſem (vt ſupra diximus) archiepiſcopum illi erexiſſet in antipapam, & beati Petri cathedram eo commaculaſſet: tandem & hoc Gelaſio in Gallijs, quo declinauerat furorem, perſecutionemq; Henrici fugiens, Cluniaci continuo poſt vita defuncto, ſub Caliſto II. eius ſucceſſore, totius regni epiſcoporum & procerum nuncijs cõpulſus imperator, in Vvirceburg generali indicto conuentu, præſentibus apoſtolicæ ſedis legatis pax vniuerſalis concluſa eſt ſub his fere legibus & cõditionibus, vt regalia vel fiſcalia regno, eccleſiaſtica eccleſijs, prædia deprædatis reſtituerentur, omniq; perſonę redderetur iuſtitia. Et quicquid ſcandali aut perturbationis per regnum Germaniæ ſuccreuerat, omnibus modis eradicari decretum eſt. De verbo autem excommunicationis, vnde ſcandala pul C lulauerant, ad pontificem relatum eſt, deſignatis vna legatis epiſcopo Spirenſi & abbate Fuldenſi, qui totius regni nomine omnia referrent ad ſedem apoſtolicam. Quibus iter accelerantibus, cum Romæ auditi eſſent a pontifice, mox vna cum Lamberto Oſtienſi epiſcopo, qui pleniſſima poteſtate fungebatur ſedis apoſtolicæ, & duobus ſibi adiunctis alijs, Georgio S. Angeli, & Saxone S. Stephani in Celio mõte Cardinalibus, remiſſi ſunt, vt feliciter cœpta ad optatum finem perducerent. Ad quorum nunciatum aduentũ rurſus facto generali cõuentu apud Vangionũ vrbem, quam nunc Vvormatiam dicimus, incredibile memoratu eſt, q̃ inſtanter, q̃ ſollicite omniũ procerum ſtudijs & conſilijs pro concordia certatũ ſit, donec ipſe in cuius manibus cor regis eſt, omnẽ animoſitatem imperatoris, ſub apoſtolicæ ſedis, & ſanctæ matris eccleſiæ obedientiã, etiam vltra ſpem plurimorum inflecteret. In manibus legatorum facta inueſtiturarum (quæ totius diſſidij cauſa fuerant) reſignatione ſub hoc verborum tenore, imperiali diplomate, omniumq; regni procerum conſenſu confirmato:

Hẽricus Gelaſiũ bello perſequitur, & Roma fugato antipapã erigit.

Sub Caliſto II. vt pax reddita eccleſiæ. Pacis conditiones æquiſſimæ.

Ego

Reſignatio inueſtiturarũ per Henricũ cũ reſtitutione ablatorũ eccleſiæ omniũ.

Ego Hẽricus dei gratia Romanorum imperator Auguſtus, pro amore dei, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & D. papæ Caliſti, & pro remedio animæ meæ, dimitto deo & ſanctis eius apoſtolis Petro & Paulo, ſanctæque catholicæ eccleſiæ, omnem inueſtituram per annulum & baculũ. Et concedo in omnibus eccleſijs fieri electionem, & liberam conſecrationem, poſſeſſiones & regalia B. Petri, quæ a principio huius diſcordiæ, vſq; in hodiernum diem, ſiue tempore patris mei, ſiue etiam meo ablata ſunt, quę habeo, eidem Romanæ eccleſiæ reſtituto, quæ autem non habeo, vt reddantur, fideliter iuuabo. Et do veram pacẽ Caliſto, ſanctæq; Romanæ eccleſiæ, & omnibus, qui ex parte ipſius ſunt vel fuerunt. Et in quibus ſancta Romana eccleſia auxilium meum poſtulauerit, fideliter iuuabo. D

Recõciliatẽ imperator eccleſiæ cũ ſuis.

Facta hac reſignatione & ſponſione in manibus apoſtolicæ ſedis legatorũ, ſub pręſentia omnium totius regni procerum, imperatoreq; cum omnibus, qui ſecum communicauerant & participauerant (generaliter impenſa omnibus abſolutione a vinculo anathematis) reconciliatis catholicæ eccleſiæ, & in communionem receptis, cum continuo huius reſignationis & ſpõſionis tenor cum certitudine geſtorum omnium relatus eſſet ad pontificem, ille reſignationem hanc in manibus ſuorum legatorum factam ex ſacri ſenatus concilio approbans, & hac gratuitę conceſſionis beneuolentia eandem remunerãs, huiuſmodi tenoris remiſit ad Henricum imperatorem literas: E

Priuilegiũ pſonale, q̃d Henrico cõceſſit Caliſtus.

Ego Caliſtus ſeruus ſeruorum dei, apoſtolicæ ſedis & catholicæ eccleſiæ epiſcopus, tibi dilecto filio Henrico, dei gratia Romanorum imperatori Auguſto, concedo electionem epiſcoporum & abbatum Teuthonici regni, qui ad regnum pertinent, in præſentia tua fieri poſſe, abſq; tamen ſimonia aut aliqua violentia: aut ſi qua inter partes diſcordia emerſerit, metropolitani & comprouincialium conſilio vel iudicio, ſaniori parti aſſenſum & auxilium præbeas. Electus autem regalia a te per ſceptrum accipiat. De quibus vero mihi querimoniam feceris, ſecũdum officij mei debitum, auxilium pręſtabo. Doq; tibi veram pacem, & omnibus qui ex parte tua ſunt vel fuerunt tempore huius diſcordiæ. Datum Anno domini M.C.XXII.IX.Calen.Octob. F

Finis cõcertationis ſuper iure inueſtiturarũ.

Hæc autem ſcripta & reſcripta in loco campeſtri prope Rhenum, propter infinitæ multitudinis conuentũ, quẽ nulla fora, nulla theatra in vrbibus potuiſſent capere, publice coram omnibus lecta, atq; inuicẽ data atq; accepta teſtantur hiſtoriæ. Atq; omnibus ex ſententia vtrinq; compoſitis imperatorem regijs muneribus donatos legatos apoſtolicos remiſiſſe ad põtificem. Et hunc tandem felicem exitum ſortita eſt dira hęc multorum annorum tragœdia, quam magno labore erutam ex diuerſis eorũ temporũ, tam Germanis, q̃ Italis ſcriptoribus, non piguit aliquãto prolixius adſcribere. Ex ea enim & veriſſime & clariſſime intelliges vniuerſæ huius cauſæ & querimoniæ, quæ de inueſtituris eſt, merita. Et q̃ immerito queruntur

A tantur iſti, qui zelare videtur autoritatem ſecularium principum, ipſis hac in re factam iniuriam, aut quicquam quod iuris eorum eſſet, detra ctum eiſdem, & ſibi vſurpatū per Romanos & alios epiſcopos: quemadmodum peſtilentiſſimi quidam conſiliarij perſuadere conantur harum rerum ignaris principibus & plus ſatis credulis, vt eorum quæ per ſe adblandiri, & ad augēdam autoritatem, dignitatemq́ eorum pertinere videntur. Quorū ſuggeſtionibus & nocentiſſimis conſilijs omnes tempeſtates, quæ etiam poſt hæc explicabuntur, per imperatores quoſdam, Fredericum primum, Henricum ſeptimum, Ottonem quartum, & Ludouicum Bauarum, alioqui non peſſimos principes, niſi ab iſtiuſmodi delatoribus & adulatoribus abrepti fuiſſent, aduerſus eccleſiam excitatæ ſunt, acceptas referimus, quibus notam grauiſſimam ſuæ gloriæ inuſſerūt. Fuit enim etiā hic Marſilius vnus ex intima Ludouici illi B us familia, cui etiam ter execrādum blaſphemiarum ſuarum opus dedicauit, habens hac in re ſocium, quēdam pſeudotheologum Ockam minoritam, quem etiam aduerſus apoſtolicæ ſedis dignitatem venalibus ſcriptis militantem, in ſua familia idem nutriebat Bauarus.

Sed tu lector Chriſtiane, ipſe his lectis perpende hanc cauſam & iudica. Nihil enim dubito, quam ſis laturus ſententiam. Carolus Magnus, vt imperium, ita & autoritatem eligendi Romanum pontificem, & inueſtiendi epiſcopos & abbates accepit conceſſione & priuilegio ſedis apoſtolicę, pro ſingularibus maximisq́ beneficijs, qbus eandem & vniuerſam eccleſiam proſecutus fuerat, & proſequebatur continuo. Sed idem ſentiens & re ipſa experiens non ſolum hoc indecorum & indecens, ſed etiam prophanari per hoc ſacra omnia, apeririq́ palatinis oſtium ad omnem ambitionem improbam, ad inuadendum omnes eccle- C ſias, dignitatesq́ eccleſiaſticas, vna cum Ludouico filio, conſorte imperij abdicarunt & reſignarunt eiuſmodi inueſtiturarum priuilegium. Æque idem Ludouicus poſt patris obitum Romanis reſtituit libertatem antiquo more eligendi ſuum pontificem. Poſt quem, quamuis iterum videatur conceſſum illud ipſum Ottoni primo, audiſti nihilo minus, quo modo, & a quo, nempe Leone illo, de cuius pontificatu merito dubites, idq́ in odium Romanorum, qui ipſum recognoſcere nolebant pro legitimo pontifice. Vt tamen daretur legitime conceſſum a legitimo & indubitato pontifice, audiſti æque, quibus ex cauſis iuſtiſſime reuocari debuerit, & reuocatum ſit poſtea ab eccleſiaſticæ hierarchiæ, a quibus ipſum acceperant, principibus, idq́ approbantibus conciljs vniuerſalibus. Et nouiſſime, etiam remiſſum & reſignatum ab imperatoribus totius cōſenſu imperij. Et hæc quidem de inueſtiturarum querimonia ſatis ſuperq́ fuerint. Epilogus.

Vt dependeat ſecularis in eccleſia iuriſdictio ab eccleſiaſtica: & præſertim, quod nunc eſt imperium, vniuerſaq́ imperialis autoritas, ab autoritate eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, particulatius explicare. CAP. XIIII.

COnqueritur ille(vt audiſti lector) Romanos pontifices vſur- D
patione callida obtinuiſſe autoritatem ſuper Romanum im-
peratorem & imperium: idq́; per nimiam & ſuperſtitioſam reli
gionem quorundam Romanorum principum poſt Conſtantini tem-
pora, per quos primum(vt imaginatur) introducta conſuetudine, ele-
ctionem ſuam ſignificandi Romanis pontificibus, & imperialem coro-
nam de manu eorundem ſuſcipiendi, ſubſequentiū ſimplicitate ita con
firmata, vt hoc iam videretur legitimum & non voluntarium, Roma
nos pontifices ad omnem occaſionem attentos vult ad ſe attraxiſſe ve-
lut ius confirmationis electi in Romanum principem, atque hoc ve-
luti medio & prætextu extorſiſſe primum ab illis ignauis & ſimplici-
bus, iuramenta quædam fidelitatis & ſubiectionis, inſuper & confir-
mationis quarundam ditionum & ciuitatum illicite ab ipſis occupata-
rum de imperio, vt ciuitates Romandiolæ, Bononiam, Ferrariam, atq́; E
adeo ſibi ſubieciſſe imperium. Quæ equidem iuramenta & pacta, nec
licite vult ab eis præſtari, nec præſtita obſeruari poſſe, vtpote iuramen
to priori licito, de cōſeruandis iuribus imperij, cōtraria: quin potius, &
iurando, & obſeruādo præſtita, ipſos incurrere crimē periurij. Laudās
ꝓinde Ludouici Bauari exemplum, qui cōtempta autoritate cōfirmati
onis apoſtolicæ, ſolius ſuæ electiōis vigore, iura ſibi vēdicauit imperij,
& multis maledictis in Ioānem XXII. inuehēs, qui ob hoc ipſum inno-
dauerat Ludouicum vinculo anathematis, & deinde creſcēte contuma
cia priuarat imperio, abſolutis a iuramento fidelitatis, q̄ illi adſtricti fue
rant, oībus imperij fidelibus & ſubditis. Quod ipſum vult eſſe hæreti-
cum, & Chriſti apoſtolorumq́; doctrinæ cōtrarium. Quanq̄ cōſtet hoc fa
ctum, nō ab illo Ioanne XXII. ſed a Clemēte VI. qui poſt Benedictum
XII. demum Ioanni ſucceſſit. Cōcludens vſurpatæ huic a pontificibus F
autoritati aut poteſtati nimię acceptam referendā, quę nunc inter Chri
ſtianos viget, ciuilē diſcordiam: vt quæ ciuilis autoritatis vigorē, qua
ciuilis continetur concordia, aut ſoluit, aut ſibi ſubijciendo minuit.

Quomodo eccleſiaſtica autoritas omnem ciuilem autoritatem ſibi ſubiecerit, veriſſime demonſtrare.

Sed vt ipſiſſimam huius rei veritatē ſimpliciter, ſine fuco & clare in-
telligas, velim Chriſtiane lector, hoc ꝑpetuo cogites, nobis eſſe diſputa
tionē de catholica Chriſti eccleſia, atq́; eius membris vniuerſis & parti
bus. Quæ ab initio puſilla quidem erat & modica, at nunc lapis ille ab-
ſciſſus de monte ſine manibus, vehemēter & in montē magnum excre
uit, adhuc impleturus vniuerſam terram, qn̄ omnes introducti erunt in
ouile Chriſti. Cuius nunc ouilis & eccleſiæ, diuina gratia ac miſericor-
dia etiam principes, reges & imꝑatores, regna q́q́; & imꝑia mēbra ſunt.

De catholica Chriſti eccleſia, atq́; eius membris, nobis tm̄ eſſe ſermonem.

Deinde & hoc memineris, ex his quæ ſuperius a nobis demōſtrata
ſunt, vnam neceſſario eſſe catholicā eccleſiā, quēadmodum & in ſymbo
lo Nicenæ fidei per catholicam oēs ꝓfitemur eccleſiam, & velut vnum
quoddam corpus, cuius membra ſunt Chriſtifideles vniuerſi, ſecun-
dum diuerſas functiones & officia. Nam corpus, inquit ille, non eſt
vnum

A vnum membrum, ſed multa. Si enim eſſent omnia vnum membrum, vbi corpus? Nunc autem multa quidem membra, vnum autem corpus. Non poteſt autẽ dicere oculus manui, opera tua nõ indigeo, aut iterum caput pedibus, non eſtis mihi neceſſarij, ſed multa magis quæ videntur infirmiora membra corporis, neceſſaria ſunt.

Vnum neceſſario eẽ corpus catholicæ eccleſiæ ex membris varijs.
1. Corin. 12.

In vno itaq; corpore vt eſt neceſſaria membrorum om̃ium quędam communio, per quam ſubordinata ſunt ſibi, ac mutuo ſubſeruiunt, in totius vtilitatem & ſalutem conſentiens: ita hoc ſolum vinculum eſt, quo multa colligantur in vnitatem vnius corporis.

In vno corpore neceſſaria membro℞ om̃ cõmunio, qua ſibi in totius vtilitatẽ & ſalutem ſubſeruiunt.

Quin & hoc tecum cogites, quod ſupra etiam a nobis luculẽtiſſime demõſtratum eſt, æque mõſtrante natura ac recta ratiõe, multorũ communionem cõſpirantem in vnum, nec imaginari poſſe, ne dicam ſubſiſtere, niſi regantur, moderẽturq; principãtis alicuius imperio: ſine quo, B vt nullum membrorum, vtpote rationalium, & quorum ſingulum ſui eſt arbitrij, diu faciet q̃d ſui eſt officij: ita q̃dq; ſi duce proprio arbitrio ferã in ea, quæ vel ſibi, vel toti videbunẽ cõmoda, ferẽtur neceſſario in cõtraria, & diſſolueẽ neceſſaria vnitas corporis, mẽbrorumq; illa cõſpirans in totius ſalutem & vtilitatem cõmunio: velut ſi cuiq; mẽbro humani corporis ꝓpriam rationem, voluntatemq; ſecundum quam ꝑ ſe poſſit moueri, imaginatione dederis, aut plura prima motiua principia in vno animãte feceris, quo℞ vno hac, alio mouẽte in cõtrarium, velut momẽto diſſolueretẽ totius vnitas. Ex q̃ euidẽter cõſequitur, etiam in catholica Chriſti eccleſia neceſſario eſſe aliquod ἡγεμονικὸν (vt dicam Ariſtotelice) aut principans, cuius imperio regantur, moderẽturq; vniuerſa membra eccleſiaſtici corporis, quo eius conſeruetur vnitas. Ne ſine C vnius imperio & habenis, quodq; motũ pro ſuo arbitrio, ſeſe mutuo impediant, totius ſalutem negligant, totius vnitatem diſſoluant.

Nec imaginari poſſe multorum communionem cõſpirantem in vnum, niſi regãtur alicuius principantis imperio.

Ergo in catholica eccleſia neceſſario eſſe aliq̃d principãs, cuius imperio regantur vniuerſa membra eccleſiaſtici corporis.

Inſuper & hoc adſit in memoria, catholicam (de qua nunc loquimur) eccleſiam eſſe illud regnum Chriſti, de quo loquitur Apoſtolus, dicens: Deinde finis, cum tradiderit regnum deo & patri, cum euacuauerit omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem. Oportet autem illum regnare, donec ponat omnes inimicos ſub pedibus eius, nouiſſime autem inimica deſtruetur mors. Vides enim loqui Apoſtolum de hoc regno Chriſti ſuper terram, non de illo cœleſti. Siquidem hoc, de quo ipſe loquitur, regnum præcedit conſummationẽ, ſeu finẽ, & mortis deſtructionem: illud ꝟo cœleſte ſubſequitur hæc omnia. Et quamuis nõdum videamus oĩa illi ſubiecta, vt idem dicit Apoſtolus: hoc tñ haud dubie expectamus fore ſecundũ eiuſdem ſententiã, cũ plenitudo gentiũ in hoc ouile Chr̃i introducta fuerit, & vniuerſus etiã Iſrael illuminatus lumine fidei, q adhuc ſub cæcitate laborat. Itaq; eãdem catholicam eccleſiã Chriſtus toties, vt ſupra indicauimus, regnũ cœlo℞ appellat, quod nũc nuptijs regalibus, quibus tamen quidam ſine veſte nuptiali interſunt, paulo poſt in tenebras exteriores mittendi, nunc decem

Catholicã eccleſiã eſſe illud regnũ Chriſti, in q̃ & regnabit ſuꝑ terram, donec euacuauerit, ſibiq; ſubiecerit oẽm principatũ & poteſtatem.

virginibus, inter quas quinque fatuæ, nunc ſagenæ miſſæ in mare, o- D
mnis generis piſces, malos cum bonis vna cõprehendenti, comparat.

Hæc itaq; catholica eccleſia, eſt illud regnum Chriſti, quod precio- ſo ſanguine ſuo ſibi conquiſiuit. In quo regnabit ſup terram, donec eua cuauerit, ſibiq; ſubiecerit omnem principatum, poteſtatẽ & virtutem. Non quidem vi aut potentia, imo ſponte & vltro ſe dedentibus omnibus, & iugo ſuo, ſuoq; regno ſubijcientibus. Non enim niſi ſpontaneos in regnum ſuum acceptat Chriſtus. Hoc autem regnum vt indubia omnium orthodoxorũ ſententia eſt Chriſtifidelium vniuerſitas: ita memineris, regnum eſſe non Babylonem, nõ confuſam multitudinem, ſed quæ a propheta ſub nomine Hieruſalem deſcribitur: Quæ condita eſt, inquit, velut ciuitas quædam nobiliſſima. Cuius ciues in vnum coeunt, in quam aſcendunt tribus, tribus domini, ad confitendum laudem nomini domini. In qua etiam conſiſtit iudicij ſolium. E

Regnum Chriſti, vt eſt fidelium vniuerſitas: ita regnũ eſt, nõ Babylon.

In regno Chriſti tãetſi vnus ipſe ſit rex noſter & dñs: neceſſario tñ hinc abiẽs vice ſua eidẽ Petrum præfecit.

Quanquam autẽ in hoc regno ſuo dominari debeat vnus Chriſtus, vnus legifer, vnus rex & imperator noſter, ipſe tamen abiens in regionem longinquam, quo eius conſeruaretur neceſſaria illa communicatio membrorum omnium, illa connexio, vnitas & conſpiratio ad totius ſalutem & vtilitatem, ob quam membrorum quodq; ſuum proprium commodum, propriam ſalutem debet negligere, Petrum vice ſua illi præfecit, ipſi commiſit totius curam & regimen.

Quare ſecundum ea, quæ præmiſſa ſunt, oportere quilibet intelligit, vt mẽbra vniuerſa eccleſiaſtici corporis, illius habenis & imperijs moderentur ac regulentur: ne q̃libet lato pro ſuo impetu & arbitrio, neceſſario ſubſequatur & pugna inter ſe membrorũ, & ſchiſma, atq; vnitatis diuiſio. Nec elegit Chriſtus nobiles ſecundum carnem, nõ reges, nõ imperatores, quibus ſui ouilis, ſuiq; regni curã cõmitteret & regimen: ſed infirma huius mundi elegit, vt cõfundat fortia, ſed Petrũ piſcatorem elegit, & poſt eum plurimos ex infima plebe, ſub quorum gubernatione, regimine & imperio humilient ſe neceſſe eſt, quicunq; in Chriſti ouile & regnum adſcribi voluerint. Hæc enim lex huius regni eſt. Proinde obliuiſcanẽ interim proprij regni & imperij oportet reges & imperatores, quicunq; in hoc ouile Chriſti, aut regnũ eius ingredi admittiq; voluerint, aut admiſſi intus manere, ſub illo ſe humilient neceſſe eſt, q̃uis piſcatore, quamuis ex infima plebe aſſumpto, cui Chriſtus illius ſui ouilis gubernationem regimenq; committere dignatus eſt. F

Chr̃s nõ reges, ſed piſcatorẽ Petrũ elegit, cui regni ſui curã cõmitteret.

Qui in ouile Chr̃i ingredi voluerint, humiliẽt ſe neceſſe eſt ſub Chriſti vicario q̃uis piſcatore.

Regni Chriſti ortus, incremẽtum & progreſſus, grano ſinapis cõparatur a Chr̃o, q̃d excreuit in arborem magnam.

Fuit quidẽ hoc regnũ, vt diximus, ab initio puſillũ & humile, inſtar grani illius ſinapis, cui Chriſtus ipm̃ cõparat: q̃d acceptũ miſit homo in hortũ ſuũ & creuit, factũq; eſt in arborẽ magnã, ita vt volucres cœli venientes in ramis eius requieſcerent. Quod tũc cœpit impleri, cũ Cõſtantinus imperator, & poſt eũ reges & principes alij, ſuos faſces, ſua ſceptra, ſuaq; colla regno Chr̃i ſubmittentes, ſub ramis eius verã pacẽ quietẽq; inuenerũt. Quos oẽs in hoc regnũ adſcriptos, nõ amplius inſtar princi-

pum

A pum & regũ gentium, ſubditorum̃ ſuorum̃, ſibi dominari, ſed Chriſto, oportet ſub illo, cui idẽ ipſe totius ſui ouilis gubernationem cõmiſit & regimẽ, etiã principũ, regũ, & imperatorum. Cui, quõ eius eſſet liberior in oẽs autoritas, quõ minus impedita (vt fit) vna ſecum reſidentium ſecularium̃ principum poteſtate & ſæpe tyrãnide: ita ordinatũ videmus diuina prouidentia, ſine qua, nec foliũ ſup terrã cadit, vt vrbẽ Romã eatenus terreni imperij caput & domicilium, Conſtantinus imperator Petri ſucceſſoribus cederet, & nouas ſibi ſuoq; impio ſedes quæreret, addens (quo eorum̃ maiori venerationi cunctis eſſet autoritas) etiam regalis dignitatis inſignia.

Sed nec his cõtenta diuina prouidentia, ne qs (vt ſæpe factũ eſt) in hoc Chrĩ regno, oblitus illi ſe ſeruire, meditaret ac ſpiraret, aut Alexãdros, aut Iulios, oẽm dñationem & principatum, q ex illa gentilitate traxit originem, paulatim euacuauit, fecitq;, vt omnes inter nos principes, reges

B & imperatores, a Chriſti regno prorſus dependerent.

Dedit equidem illud vetus imperium, quod a Romanis, atq; illo Iulio traxit originem, non exiguam ſuæ dignitatis partem eccleſiæ Chriſtianæ pontificibus: quo magis venerabilis & reuerenda eſſet orbi eorum neceſſaria autoritas. Attamen ſi quando illos principes nõ ſatis cohibuerat Chriſtiana pietas & religio, ſupbe nimis efferebant cornua, & gentilem illam dñationem adhuc meditantes, haud ſatis recordabantur Chriſti ſe regno, ſuumq; iam ſeruire imperium, nec ſatis reuerenter illius autoritati ſe ſubmittebant, cui ouilis Chriſti ab eodem cõmiſſa erat gubernatio, imo eandem aliquando conabãtur ſibi facere obnoxiam: donec iuxta Danielis vaticinium, lapis ille abſciſſus de monte ſine manibus, ab initio modicus, ſed qui paulatim in mõtem magnum excreuit,

C impleturus adhuc vniuerſam terram, percuteret illam ſtatuam, quã viderat rex ille Babylonius, ſuccedẽtium ſibi regnorum exprimentẽ imaginem, in ſuis pedibus ferreis & fictilibus. Quos, eodem Daniele fideli interprete, Romanum imperium circa ſui finẽ ſignificare certum eſt. Lapidem autem iſtum, quem ſic ille prædixit comminuturum, & ſibi ſubiecturum̃ Romanum imperium, eſſe hoc regnum Chriſti, hoc eſt, catholicam eccleſiam. idẽ ille Daniel certiſſimus teſtis. In diebus autẽ, inquit, regnorum̃ illorum̃, ſuſcitabit deus cœli regnum, quod in æternum non diſſipabitur, & regnum eius alteri populo nõ tradetur, comminuet autem & cõſumet vniuerſa regna hæc, & ipſum ſtabit in æternum, ſecundum qd vidiſti, quod de mõte abſciſſus eſt lapis ſine manibus, & comminuit teſtã, & ferrum̃, & æs, & argẽtum, & aurum̃. Vides itaq;, qs ſit ille lapis de mõte abſciſſus ſine manibus, nempe hoc regnum Chriſti, catholica inquam eccleſia, qd, ingt, conſumet vniuerſa regna hæc, ſibiq; ſubijciet. Recte vero catholica Chriſti eccleſia per lapidem ſignificatã abſciſſum de monte ſine manibus: vt quę inſtar ſui capitis, ſine carnali commixtione de ſpiritu ſancto concepti & nati ex virgine ſine virginitatis iniuria, & ipſa ex aqua & ſpiritu ſancto regenerata virgo ex virgine, ſi-

Vt ſub ramis illius volucres cœli requieſcant.

Diuina prouidentia factũ, vt imperatores imperij ſedem eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi cederẽt.

Eandẽ prouidẽtiam, oẽm dñationẽ & principatũ ex gentilitate trahentẽ originẽ paulatim euacuaſſe, & qua neceſſaria cauſa.

Iuxta Danielis vaticiniũ catholica Chriſti eccleſia ſibi ſubiectura erat, atq; in ordinẽ redactura Ro. imperium. Danie.2.

Lapidẽ de monte abſciſſum ſine manibus ſignificare catholicã Chriſti eccleſiam.

ne ruga & macula permanens, noua tamen quotidie ſobole contra le- D
gem naturæ fœcũda eſt. Cui etiam Eſaias ſub nomine Hieruſalem ita

Eſaiæ 60.
Notandum Eſaiæ vaticiniũ de catholica Chriſti eccleſia.

loquitur: Surge & illuminare Hieruſalẽ, quia venit lumen tuum & glo
ria domini ſuper te orta eſt. Quia ecce tenebræ operient terram & ca-
ligo populos: ſuper te autem orietur dominus, & gloria eius in te vide-
bitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in ſplendore ortus
tui. Leua in circuitu oculos tuos & vide, oĩes iſti congregati venerunt
tibi, filij tui de longe venient, & filiæ tuæ de latere conſurgent. Tunc vi
debis & afflues, mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuerſa
fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi, &c̃. Et æ-

Gens & regnũ, q̃d nõ ſeruierit Chriſti eccleſiæ, peribit.
Gloria eccleſiæ.

dificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum miniſtra-
bunt tibi, &c̃. Gens enim & regnum quod non ſeruierit tibi, peribit, &
gentes ſolitudine vaſtabuntur. Gloria libani ad te veniet, abies, & bu-
xus, & pinus ſimul, ad ornandum locum ſanctificatiõis meæ, &c̃. Et ve E
nient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te: & adorabunt veſti-
gia pedum tuorum, qui detrahebant tibi, &c̃. Pro eo quod fuiſti dereli
cta & odio habita, & non erat qui tranſiret per te, ponam te in ſuperbi
am ſeculorum, & gaudiũ in generationẽ & generatiõem. Et suges lac gen-
tium, & mamilla regum lactaberis. Hactenus ille. Hoc aũt Eſaiæ vati-
cinium an non impletũ clariſſime cernimus, cũ iam gentes & reges am
bulent in lumine fidei, illuminati ſplendore ortus illius primitiuæ eccle
ſiæ, qui fugauit tenebras & caliginẽ infidelitatis, quæ operuerat terram
& populos? Quæ ꝓ eo quod fuerat derelicta & odio habita, oppreſſa,
& in camino tribulationum perſecutionumq́ excocta, nũc vice verſa
dilatata affluit, cõuerſa ad eam multitudine maris, & fortitudine genti-
um. Itaq́ & filios peregrinorum & alienorum ædificaſſe nunc videmus
muros eccleſiæ, & reges illi miniſtraſſe ac miniſtrare. Ita Cõſtantinum, F
Pipinum, Carolos, omnes deniq́ Chriſtiani orbis pios imperatores &
principes ſe curuos illi humiliaſſe, & adoraſſe veſtigia pedum eccleſia-
ſticæ hierarchiæ principum. Cui nunq̃d indignum quiſquam putabit:
obedientiam et reuerentiam deberi ab imperatoribus, regibus et prin
cipibus? Si filij nunc ſunt eccleſiæ, nunquid eidem, atq; eius paſtori ac
præſidi non debent obedientiam et reuerentiam?

Indignè indignari hoſtes eccleſiæ, eãdem ſibi ſubieciſſe reges & principes.

Quid igitur hãc indignaris impie ſibi ſubieciſſe reges, imperatores,
principes, regna deniq́ et imperia, quod ab æterno ita futurũ præordi-
nauit omnipotens illa ſapientia, et priuſquam fieret, tanto ante (vt audi
ſti) fore et ab Eſaia et Daniele prædictum eſt? Nunquid non legiſti in
Apoſtolo: Qui dei ordinationi reſiſtunt, ſibi damnationem acquirere?
Et hæc ſi nõ tanto ante, tam aperte & clare prædicta legerent ꝓpheticis
oraculis, qs tamen, modo ad Gamalielis ſententiam, imo ad ipſa Chri-
ſti v̾ba reſpiceret, dubitare poſſet diuinæ ꝓuidentiæ et ordinationis ea
eſſe opa, a quibus dependent totius eccleſiaſtici regiminis vigor, ordo
et vnitas: nempe vt omnis ciuilis in eccleſia autoritas iamdudum ſub-
iecta

A iecta cernatur autoritati eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis? Dicit ille: Si ex hominibus eſt hoc opus, diſſoluetur. Et tu vis vſurpatiōe et fraude Romanos pontifices ſibi ſubieciſſe autoritatem regum, imperatorum et principum, quam ante annos octingentos aut mille illis ſubfuiſſe videmus? Tu vis rem tantam, vnde pendet ſalus, vnitas, vigor diſciplinæ totius domus eccleſiaſticæ, et quam tot annorum vſu confirmatam videmus, humana tantum præſumptione factam, ſine diuina ordinatione et prouidētia, ſine qua nec minima fieri Chriſtus pernegat? Et quo tandem pacto verum erit, quod affirmat Apoſtolus, nullam eſſe poteſtatem etiam ciuilem, nec apud ethnicos, niſi a deo: hoc eſt, vt idem ipſe exponit, diuina ordinatione et prouidentia? Quarum tamen initia plerunque vi, fraude et ſcelere vſurpata, et plane tyrannica fuiſſe, indubitatum eſt: vt autoritatem illam Cæſaream, quæ initium traxit ab illo Iulio, qui credita ſibi vt ciui arma reipublicæ, perfide in eiuſdem conuertit viſcera: in necem & proſcriptionem ſuorum cōciuium optime meritorum de republica, ſuper quam tyrannice ſibi vſurpauit dominationem & imperium. Quo deinceps in ſenatu confoſſo vulneribus, Octauianus eadem perfidia ſibi credita arma reipublicæ coniungens cum hoſtibus reipublicæ, crudelitatis in conciues, & vſurpatæ in rempublicam dominatiōis ſucceſſor factus eſt. Ab his initijs proceſſit autoritas & poteſtas illa Cæſarea. Cui tamen & ipſi, vt a deo, diuinaque ordinatione exiſtenti, quamdiu viguit, obediendum fuit a ſubditis iuxta illam ſententiam apoſtolicam. Quanto magis eccleſiaſticæ autoritati, non vi aut fraude vſurpatæ ab homine, ſed præordinatæ diuinitus, prædictæ propheticis oraculis, deinde ab ipſo Chriſto omnium noſtrum domino commiſſæ Petro ſucceſſoribusque eius ſuper vniuerſum hoc ouile aut regnum ſuum, obediēdum eſt omnibus, qui in eodem ouili ſunt, quantumuis imperatores ſint, quantūuis reges aut principes? Certe nihil ſibi vi vſurpauit in quenꝗ indebitum, ſed vltro ſe ei ſubmittentes ad propriam ſalutē, reges & principes benigne ſuſcepit. Audi ſiquidem, quid ille dixerit eccleſiæ: Gens enim & regnum, quod non ſeruierit tibi, pibit. Vides eſſe neceſſariū ad ſalutem omnibus, etiam regibus & principibus, ſeruire eccleſiæ, autoritatique eccleſiaſticæ. Hoc ipſum eſt, quod Chriſtus dixit Petro, vt quodcunque ipſe obligaret in vniuerſa terra, hoc ipſum obligatum haberi coram deo. Eius vero præceptis & mandatis contumaciter inobedientes, eodem loco habendos a nobis, quo ethnicos & publicanos, qui ad Chriſti ouile non pertinent, nec in illa arca continentur, quæ ſola ſaluat ab inundante diluuio.

B

C

Eccleſiā nihil ſibi vſurpaſſe in quenꝗ indebitū, ſed vltro ſe ei ſubmittētes ad propriā ſalutem benigne ſuſcepiſſe.

Omnibus ad ſalutē neceſſarium, ſeruire eccleſiæ & autoritati eccleſiaſticæ.

Comminuit igitur Chriſti eccleſia, & ſibi ſubiecit iuxta Danielis vaticinium principatus & regna, reges & principes, ſed illorum ſubmiſſione vltronea, atque ita hoc volente & ordinante diuina prouidentia, pro conſeruanda vnitate neceſſaria & concordia in domo eccleſiaſtica, vt non ſolum ſubeſſet, ſed plane dependeret etiam eorum autori-

tas ab autoritate eccleſiaſtica, abolita paulatim omni illa ſeculari pote- D
ſtate, quæ ſe in gentilitatem quoquo modo referre poſſe videretur.
Itaq; cum diuina permiſſione ſub Honorio & Archadio principibus, irrumpentibus in Romanas prouincias, primum Viſegothis, a quibus duce Alarico etiã vrbs capta eſt: deinde Alanis, Sueuis, Vandalis, Burgundiõibus, Oſtrogothis, Hunnis, poſtremo Lõgobardis & Francis, omẽ paulatim Occidentis impium Romano ſubtractum impio & in diuerſas diſſectum particulas, in barbarorum poteſtatem conceſſerat, q & diuina & humana cõfundebant omnia, Leo tertius Romanus pontifex vtrunq; illum Petri gladium perpendens neceſſarium in eccleſia, q̃ eadem haberet q etiã alterum illum materialem euaginaret vibraretq; pro Chriſti nominis gloria, tanquam caput hierarchiæ eccleſiaſticæ, & cui totius ouilis Chriſti cura gubernatioq; cõmiſſa extitit, Carolum illum cognomẽto Magnum, Pipini filium, Auguſtum nominat, impia- E
leſq; illi titulos, dignitatem autoritatemq; tribuit, & Occidentis imperatorem pronunciat, conſentiente applaudenteque Romano populo. A quo ad hæc tempora, ad Carolum vſque eius nominis V. qui nunc felicibus auſpicijs eiuſdem tenet gubernacula imperij, ſupra annos ſeptingentos perdurat continua ſerie Chriſtianorum imperatorum ſucceſſio.

Leo III. tã q̃ eccleſiaſticæ hierarchię preſes, Carolum Magnum Occidentis imperatorẽ pronũciat. Leonẽ illũ nihil ſibi vſurpaſſe alienũ in illa donatiõe imperij.

Nec eſt, quod forte criminentur maleuoli & oſores autoritatis eccleſiaſticæ, Leonem illum iniuſte ſibi vſurpaſſe illam donationem imperij, tanquam ad Conſtantinopolitanorum imperatorum ius adhuc pertinentis. Quandoquidem apud illos nihil huius iuris erat amplius, ſed vt vi armisque partum ab initio ſuccedentium temporum confirmatione factum erat legitimum: ita vi armisque ablatum, tot annorum ſucceſſu, iamdudum illorũ eſſe deſierat: adeo vt etiam perſequi illud F
ipſum diu deſtitiſſent, contenti cum illo Orientis qualicunque adhuc imperio. Vt enim multa, his præſertim in rebus, violenta, iniuſta, armisque vſurpata ſunt ab initio, quæ tractu temporis conualeſcunt & efficiuntur legitima: ita etiam poſtquam acquiſita ſunt, ſimili modo amitti potuerunt. Nihil enim tam iuri conſonum tamq; naturale eſt, vt habet iuris regula, q̃ vt omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem & diſſoluatur. Quis enim dubitet, in Romanam rempublicam ſingulare ſibi imperium iniuſte & perfide vſurpaſſe illũ Iulium. Quod ipſum tamen tempore confirmatum, quis contra dubitet in ſucceſſoribus eius tandem factũ fuiſſe legitimum? Iam & Romanos illos quis neſcit nimio imperandi ſtudio (ne quid peius dicam) pleraſq; ſibi ſubiugaſſe prouincias, in quas nihil legitimi iuris habuerunt a principio? tamen tempore vſuque hæc tandem conualuerunt & facta ſunt legitima. Quod ſi regnorum, monarchiarumq; omnium repetamus origines, fere inueniemus cœpiſſe a vi, facto & armis, ſed vſu temporeque confirmata tranſijſſe in dominationem legitimam. Sed per quas cauſas naſci, per eaſdem & diſſolui potuerunt.

Certe

A Certe qui hoc, quod in Magno Carolo cœpit, autoritate eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, noſtrorum imperatorum imperium, non magis legitimum iudicant, q̄ illud vetus, quod p̄ vim, ſcelus & tyrannidem primus ille occupauit Iulius, nō intelligo, quod illi habeāt boni æquiq; iudicium. Vtrunq; enim gladium, qui neceſſario eſt in eccleſia, eſſe Petri, aut in eius poteſtate & arbitrio, vt illi totius eccleſiæ cura regimenq; commiſſum eſt, in ſuperioribus ſatis ſuperq; demonſtratum eſt. Vacantem igitur alterum nō potuit ille, aut eius in officio & autoritate ſucceſſor, viro forti, pro Chriſti nominis gloria, & regni eiuſdem vtilitate committere? Potuiſſe certe, non ſolum demonſtrat ratio, ſed & factum comprobat, tot ſeculorꝫ totius eccleſiæ confirmatum cōſenſu. Nihil enī habuit Carolus ille, nihil ſucceſſores eius oẽs iuris legitimi ad imperium, niſi quod acceperunt a capite hierarchiæ eccleſiaſticę. Quibus

Magis legitimū eē noſtrū imperium, q̄d autoritate eccleſiaſtica cœpit in Carolo, q̄ illud vetus, q̄d cœpit in Iulio.

B qui nihil competiiſſe autoritatis ad dandum, quibus volebant, aut committendum hoc imperium, contendunt, iidem nihil etiam iuris imperialis accepiſſe aut habuiſſe illum Carolum, nihil oẽs eius ſucceſſores, fateantur neceſſe eſt. Illi enim ſuccedunt omnes, non Iulio, nō Conſtantino. Ille v̄o ſucceſſit nemini: quin potius noui eccleſiaſticiq; imperij princeps caputq; effectus eſt. Nam tunc, & diu poſtea, perdurauit apud Conſtantinopolim illa a Iulio & Conſtantino ſucceſſio, quę poſtmodū attenuata per Saracænos, p̄ Turcas, tandē funditus extirpata eſt.

Carolū & ſucceſſores eius oẽs nil habuiſſe legitimi iuris ad imperium, niſi q̄d acceperunt a Ro. pōtificibus.

Fruſtra circūſpicis, fruſtra quæris noſtri huius imp̄ij aliud initium, alium legislatorem humanum (vt tecum ineptiam) a quo ille Carolus imperialem dignitatem acceperit. Romæ enim accepit ab vno Romano pontifice, non expetito cōſenſu tui illius legislatoris humani, nō conuocata vniuerſitate multitudinis ſubiectæ impio. Quē ſi a ſenatu populoq; C Romano malis accepiſſe autoritatē eiuſmodi, atq; illis referre acceptam, q̄ autoritati pontificiæ & eccleſiaſticæ, æque nihil promoues. Certum eſt enim eo tempore, nullum fuiſſe apud Romanum populum ius eligendi imperatoris, quo fere quingentis annis, a tempore videlicet translati Conſtantinopolim imperij nunquam vſi fuerant. Certe ea transferendi & committendi imperij autoritas, non ſolū a noſtris neceſſario recognoſcenda eſt apud Romanum pontificem vt caput & præſidē Chriſtianæ eccleſiæ, cum alioqui fateanẽ neceſſe eſt, nihil ſibi legitimi iuris competere ad imperiū, nihil enim niſi ab eo acceptum poſſunt prætendere: ſed etiam a Conſtantinopolitanis imperatoribus in eodem non ſemel eſt recognita. Siquidem cum Fredericus ille primus cognomēto Barbaroſſa Iulium illum magis ſpirās, q̄ Carolum, oblitus a q̄ dignitatem imperialē acceperat, Alexandrum III. pontificem, & Romanam eccleſiam perſequeretur omnibus imperij viribus, Emanuel Conſtantinopolitanus imperator legatos miſit ad pōtificem, qui ei pollicerentur, & magnas in Fredericum copias, & reductionem Græcanicæ eccleſiæ ad Romanæ ſedis obedientiam, Oriētaliſq; cū Occidentali

Transferendi cōmittēdiq; imperij autoritatē etiā a Cōſtantinopolitanis imperatoribus nō ſemel recognitā in Ro. pontificibus.

Emanuel Cōſtan. imperator ab Alexandro

tertio petit, vt ſua autoritate diuiſum ante Ro. imperium in vnũ corpus reſtitueret.

eccleſia vnionem: ſi Romanum imperium ante diuiſum, ſua autorita- D
te in vnum corpus vellet reducere ac reſtituere. A q̃ cum remitteretur
cum reſponſo non ſatis certo, ſecundo miſit ad eundem ſuum apocry
ſarium, & magnam legationi pecuniarum vim addidit, quam orator
in primis velut liberale munus ab imperatore obtulit: deinde lõga ac-
curataq́ꝫ oratione perſuadere conatus eſt, vt põtifex coronã Occiden-
talis imperij, qua Fredericus perſequendo eccleſiam ſe indignum red-
diderat, & iure merito priuari poſſet, imo deberet, Conſtantinopolita-
no redderet, promittens per hoc Græcorum ſubiectionem Romanæ
faciendam eccleſiæ. Cui Alexander præhabito cum cardinalibus cõci-

Alexandri reſponſum.

lio, ita reſpondiſſe legitur: Nolle ſe id in vnum coniungere, quod olim
maiores ſui diſiunxiſſent de induſtria. Vides, quid imperator Græcus
petat & contendat a Romano pontifice? quid recognoſcat ad eius au-
toritatem pertinere? Similiter cum Gregorius decimus, ingentis vir a- E
nimi, & fidei paciſq́ꝫ zelator maximus, omni ſtudio quæreret, & Græ
cos in vnionem catholicæ eccleſiæ reducere, & laborantibus in Syria
Chriſtianis ferre ſuppetias: & vtranq́ꝫ ob cauſam Lugduni indixiſſet

Michel Paleologus Cõſtant. imperator a Gregorio X. ſibi impetrauit cõfirmationẽ Cõſtãtinopolitani imperij.

generale concilium, perſonaliter eo ſe cõferens, Michael quoq́ꝫ Paleo-
logus, Græcorum imperator, vna cum patriarcha Conſtantinopolita-
no, cum ingenti comitatu etiam illuc occurriſſet ad concilium, & poſt
longam diſceptationem, tertia decima demum vice Græci ad Roma-
næ & catholicæ eccleſiæ vnionem reuocati eſſent: pro pio illo impera
toris ſtudio, & ſimul, quo eius operam pro terræ ſanctæ, quam ma-
ximopere zelabat, recuperatione paratiorem haberet, illi pontifex con
firmauit Conſtantinopolitanum imperiũ. Id quod ſummis ſtudijs ex-
petierat, vt acta eiuſdem teſtantur concilij. Vides rurſus, non ſolum hu
ius noſtri, ſed etiam Conſtantinopolitani imperij autoritatem, ab ipſis F
etiam Conſtantinopolitanis imperatoribus recognitam fuiſſe Roma-
no pontifici, tanq̃ eccleſiaſticæ hierarchiæ capiti, cui ſicut totius eccleſię
curam & regimen: ita quoq́ꝫ vtriuſq́ꝫ gladij (quorꝫ vſus in eius regimi
ne eſt ꝓrſus neceſſarius) ſummam autoritatem commiſſam, intellexe-
runt & recognouerunt etiam Conſtantinopolitani principes. Quanto
magis noſtris imperatoribus recognoſcenda eſt, qui omnem quam ha
bent autoritatem imperij, acceperunt ab vno Romano pontifice?

Vniuerſam a Carolo I. ad pręſens vſque imperatorꝫ hiſtoriã indicare dicitũ illũ ſemꝑ fuiſſe ſenſum & conſenſum Chriſtianorum principum, &c.

Quod ſi vniuerſam a Carolo primo ad quintum, ſuccedentium ſibi
imperatorum & imperij huius noſtri percurreris hiſtoriam, clariſſime
intelliges illũ ſemꝑ fuiſſe ſenſum & cõſenſum Chriſtianorꝫ principũ.
Deſignatus fuerat Carolus imperator a Leone pontifice ꝓ ſe & ſua
ſtirpe ac progenie. Deficiente autem eius poſteritate aut ſucceſſione le
gitima in Ottone tertio, eodem hoc ita fieri petẽte, Gregorius quintus,
Ro. pontifex natiõe Saxo, & impatori cõſanguineus, electiuũ deinceps
fecit imperium, Et quo apud Germanos ſumma illa diutius remaneret
autoritas, & is cæteris præeſſet, qui virtute dignitateq́ꝫ præſtaret cæ-
teris,

A teris,& non quem caſus natiuitatis obtruderet,de imperatore deligendo ſanctionem retulit, vt videlicet apud ſeptem deſignatos Germaniæ proceres, in perpetuum ius eſſet eligendi principis. Cuius examinatio & confirmatio pertineret ad Romanum pontificem, per quam & Romanorum rex & Cæſar appellaretur, tum demum Auguſtus & imperator habendus,cum a Romano pontifice ſolenniter inunctus & conſecratus foret,& imperij diadema acciperet.

Confirmationem electi pertinere ad Ro. põtificem. Pontificia conſecratione tribui iura & nomen imperij.

Hanc autoritatem deligendi imperatoris accepiſſe deſignatos illos electores ſeptem,non a ſenatu populoq; Romano,non a legiſlatore humano(vt ille nugatur)hoc eſt,ab vniuerſitate multitudinis ſubiectę imperio,ſed ab vno Romano pontifice, om̃ium hiſtoriarum fide certum & indubitatum eſt.Nam ex ea ſanctione,& conceſſione a Gregorio facta,conſtat ita exacerbatos fuiſſe Romanos,vt & ipſe eorum furori ſe B ſubtrahere, ac clam aufugere ad Ottonem in Germaniam coactus ſit: & hi inſtigante Creſcentio(quem abſente pontifice cum ſumma poteſtate conſulem creauerant)Ioannem quendam,natione Græcum,epiſcopum Placentinum, illi antipapam obtruſerint. De vniuerſitate vero multitudinis ſubiectæ imperio (quem ille humanum legiſlatorem appellat, & apud quam ſolam vult eſſe ius eligendi principis) quod eius ad hoc conſenſus vnquam requiſitus fuerit, nullus vnquam ſcriptor,nulla hiſtoria prodidit.

Electores imperij accepiſſe autoritatem ſuam, non a ſenatu populoq; Romano, ſed a ſolo pontifice.

Recte itaq;, cum mortuo Henrico VI. in duo ſe diuiſiſſent electorum ſuffragia,quibuſdam Philippum Sueuorum ducem, Henrici fratrem:alijs,& maiori ſaniori q; parte Ottonem quartum,Henrici Saxoniæ ducis filium,in imperatorem eligentibus. Et a legato ſedis apoſto C licæ,Guidone Præneſtino cardinali, ad hoc ipſum miſſo ab Innocẽtio III. vt inter electos,quis cui præferendus foret, decerneret, Philippi reprobata,& Ottonis confirmata eſſet electio. Ipſumq; hoc factum legati in hunc modum calumniarentur quidam aduerſæ factionis principes,dicentes,vel electoris perſonam ea in re geſſiſſe illũ,vel cognitoris. Si electoris,in meſſem alienam miſiſſe falcem ſuam,& electioni ſe ingerẽtem, principũ electorꝝ derogaſſe dignitati. Sin cognitoris,abſente & non citata altera partium,videri ꝓceſſiſſe perperam. Idem Innocentius ad Bartholdum ducem de Zeringen ſcribẽs & ſui legati factũ excuſans:Principibus,inquit,illis ius & poteſtatem eligendi regem in imperatorem poſtmodum promouendum recognoſcimus, vt debemus, ad quos de iure & antiqua conſuetudine illud noſcitur pertinere. Præſertim cum ad eos ius & poteſtas huiuſmodi ab apoſtolica ſede peruenerit. Quæ Romanum imperium in perſona magnifici Caroli a Græcis tranſtulit in Germanos. Sed & principes vice verſa recognoſcere debent,& vtique recognoſcunt (ſicut ijdem & in noſtra recognouere præſentia) quod ius & autoritas examinandi perſonam electam in regem, & promouendum ad imperium, ad nos ſpectat, qui eum inungimus,

Caſus & hiſtoria c. Per venerabilem. de electio.

Electoribus ius & poteſtatem eligendi cõpetere a ſede apoſtolica.

Recognitio principũ imperij, q̃d ad Ro. pontificem ſpectet examinatio electi, & eiuſdẽ aut cõfirmatio aut reprobatio.

gimus, conſecramus & coronamus. Eſt enim regulariter & generaliter D
obſeruatum, vt ad eum examinatio perſonę pertineat, ad quem impoſitio manus ſpectat. Nunquid enim, ſi principes non ſolum in diſcordia, ſed etiam in concordia ſacrilegum quemcunq;, vel excommunicatum in regem, ſeu etiam hæreticum aut paganum eligerẽt, nos inungere aut conſecrare hominem eiuſmodi deberemus? abſit omnino. Obiectioni ergo principum reſpondentes, aſſerimus, quod legatus noſter approbando regem, & reprobando ducem: nec electoris geſſit perſonam, vtpote, qui nec fecit aliquem eligi, nec elegit: nec cognitoris, cum neutrius electionem, quo ad factũ eligentium, confirmandam duxerit, aut etiam infirmandam. Exercuit aũt denunciatoris officium, q̃a perſonam ducis eiuſdem indignam, & perſonam regis denũciauit idoneam, q̃ ad imperium obtinendum, non tam ꝓpter ſtudia eligentium, q̃ propter merita perſonarꝫ: quamuis etiam hi numero vincerent & merito, & ducis E
electio cõtemptis electorum pleriſq; eſſet celebrata. Subiungens deinde multa impedimenta notoria, quæ obſtabant duci q̃ minus potuiſſet eligi, videlicet, excommunicationem publicam, periuriũ manifeſtũ, & perſecutionem diuulgatam, quam & progenitores eius, & ipſe præſum pſiſſent exercere in ſedem apoſtolicam, & alias eccleſias. Cum nullum impedimẽtum legitimum in Ottonis perſonam potuiſſet obijci. Quare, inquit, & illum, non ducem reputauit & nominauit regem Romanorum: iuſſitq; illi adhæreri a regni fidelibus, nõ obſtante iuramẽto, ſi q̃d indebite præſtitiſſent Philippo: vt hæc latius eſt legere in c. Venerabilem, de electione: quod excerptum eſt ex hac Innocentij epiſtola. Quæ cum vniuerſa, quam cõprehendit, tragœdia, teſtis eſt veritatis ſupra ſcriptæ a nobis hiſtoriæ, quod videlicet electores impij a ſede apoſtolica F
ius electionis eiuſmodi acceperint. Et q̃d vniuerſa imperij noſtri autoritas ab eccleſia, atq; eius capite ac rectore Ro. põtifice plane depẽdeat.

Iuramẽta fidelitatis, q̃ præſtãt imperatores electi, eſſe debita, & præſtita ab antiquo etiam prius q̃ electiuũ eſſet imperium.

Ex quibus etiã quiuis ille facile poteſt intelligere, iuramẽta quæ Ro. pontifici præſtant impatores electi, tam in ſua cõfirmatione, q̃ ante & poſt coronationem ſuã, nõ fuiſſe extorta ea, qua ille dicit, fraude & calliditate pontificũ per ſimplicitatem & ſupſtitionem principum: q̃n potius iure & merito præſtari potuiſſe & debere, & præſtita fuiſſe ab antiquo, etiam priuſq̃ electiuum factũ eſſet imperiũ. Nam extat in decretis iuramentum, q̃d Otto eius nominis primus Ioanni XII. ante annos circiter ſexcentos more maiorum præſtitit, LXIII. diſt. c. Tibi dño. Et quanq̃ forte eorꝫ forma poſtea paulo ſit facta exactior: nihil tamen continẽt, niſi ad quod ex ipſa natura, ex ipſo iure ſui imperij obligati ſunt. Quod cum in perſona Magni Caroli erectum ſit ab ipſo eccleſiaſticæ hierarchiæ præſide, ne aliter ille Petri gladius etiam neceſſarius ad regimen eccleſiæ, ocioſus iaceret, aut deeſſet eccleſiæ, quis non intelligit hũc illi ſubſeruire debere, & qui hunc accepit ab eccleſia, eidem adſtrictum fidelitatis debito? Quod cum clarius quidam intelligant, atq; eti-

am

A am obſeruent religioſius,quando hoc ipſum,alioqui debitum,etiam iureiurando confirmatum eſt, ſacramenti religione aliquando magis retēti in officio,q̃ ex ipſo officij debito:hinc introductus eſt mos ille preſtandorum ſuperioribus iuramentorum fidelitatis a ſubditis:ſine quibus tñ ęque ſubditi ad obedientiã & fidē adſtricti ſunt ſuis ſupioribus.

Itaq; cum inter Hēricum ſeptimum imperatorem, & Robertum Siciliæ regem excitata graui diſcordia,Clemens quintus,vt paſtor Chriſtianæ eccleſiæ ſui memor officij,inter eius membra pacem componere cuperet,ſcripſiſſetq; ea propter ad vtrunq;,quod cum eſſent Romanæ eccleſiæ ſpecialiſſimi filij, ſibiq; iuramento fidelitatis & alias multipliciter adſtricti,& propterea ſua arma,non in mutuam perniciem,ſed in communis matris defenſionem deberent cōuertere. Idem Henricus peſtilentibus quorundam adulationibus ſibi ereptus, velut immemor B omnium iuramentorum quæ præſtiterat, id indigne admodum tulit, de fidelitatis iuramento in literis mentionem fieri.Et quaſi ad magnam hoc derogationem dignitatis ſuæ pertinuiſſet,accitis publicis tabellionibus, nullo ſe iuramēto fidelitatis vlli adſtrictum publice proteſtatus eſt.Petens ad futurã rei memoriã,actis & inſtrumētis publicis eandem ſuam proteſtationem conteſtatã relinqui poſteris.Cui peſti ne latius,atq; etiam ad ſucceſſores ſerperet,in Viennen̄. vniuerſali cōcilio (cui idem Clemens præfuit)conueniens adhibitum eſt antidotum,edita illa Clementina,quæ ſub titulo de iureiurando legitur. Cuius hoc eſt initium: (Caſus & hiſtoria, vnde pender Clemētina vnica de iureiurando.)

Romani principes,orthodoxæ fidei profeſſores,ſacroſanctam Romanam eccleſiam(cuius caput eſt Chriſtus redemptor noſter)ac Romanum pōtificem,eiuſdem redemptoris vicarium,feruore fidei,& claræ deuotionis promptitudine venerantes,eidem Romano pontifici,a C quo approbationem perſonæ ad imperialis celſitudinis apicem aſſumendæ,nec non vnctionem,conſecrationem,& imperij coronam accipiunt,ſua ſubmittere capita non reputarūt indignum,ſeq; illi,& eidem eccleſiæ (quæ a Græcis imperium tranſtulit in Germanos, & a qua ad certos eorum principes,ius & poteſtas eligendi regē, in imperatorem poſtmodum promouendum peruenit)adſtringere vinculo iuramenti.Prout, tam mos obſeruationis antiquæ temporibus nouiſſimis renouatæ, q̃ forma iuramenti huiuſmodi ſacris inſerta canonibus manifeſtant. Subiungens deinceps,poſt explicatam continuo de Henrico hiſtoriam, quæ idem iuramenta more maiorum præſtiterat Romano pontifici & eccleſiæ. In primis affirmat eum in confirmatione electionis ſuæ præſtitiſſe eius tenoris iuramentum, quod etiam ab illo magno Ottone, ante ſexcentos circiter annos præſtitum in ſacris canonibus legitur. Deinde, cum Romæ coronādus eſſet imperiali diademate,aliud non multum abſimile, quod in libro pontificali Romano continetur præſtandum pontifici per imperatorem coronationis ſuæ tempore,tenoris huiuſmodi: (Clemētina ipſa.) (Tria iuramēta, quæ præſtantur ab imperatoribus. Primum in cōfirmatione electiōis ſuæ. Secundum anteq̃ coronatē Romæ imperiali diademate.)

Ego N. Romanorum rex, annuẽte domino futurus imperator, promitto, ſpõdeo, & polliceor atq; iuro coram deo & beato Petro, me de cætero protectorem, procuratorem, & defenſorem fore ſummi pontificis, & huius ſanctæ Romanę eccleſiæ in omnibus neceſſitatibus & vtilitatibus ſuis, custodiẽdo & cõſeruando poſſeſſiones, honores & iura eius, quãtum diuino ſuffultus adiutorio fuero, ſecundũ ſcire & poſſe meum, recta et pura fide. Sic me deus adiuuet, &c. Pręter hæc, etiam tertium, prius q̃ ingrederetur Italiam. Quod videlicet Romanam eccleſiam, et fidẽ catholicam pura fide totiſq; viribus cõſeruaret reuerẽter ac defenderet. Oẽm hæreſim, ſchiſma et hæreticos q̃ſlibet, fautores et receptatores, et defenſores ipſorũ exterminaret ꝓ poſſe, nec vnq̃ cum Saraceno, pagano, ſchiſmatico, ſeu alio quomodolibet communiõem catholicæ eccleſiæ non habente, aut cum alio quouis eccleſiæ inimico aut rebelli, ſeu eidem manifeſte ſuſpecto, vnionem quamlibet aut confœderationem iniret, affinitatem contraheret. Sed tam Romanorum pontificum pſonas, q̃ honorẽ & ſtatũ manuteneret, & defenderet, & cõſeruaret cõtra omnes hoĩes, cuiuſcunq; exiſterẽt præeminẽtiæ, dignitatis vel ſtatus. Vtq; ditiõem Ro. eccleſiæ, quam ex legitima imperatorum, regum & principum donatione obtineret, conſeruaret ac tueretur. D E

Tertiũ, prius q̃ ingrediaĩ Italiã.

Hæc, inquã, ſunt illa iuramenta, quæ dicta Clementina aſſerit ab Henrico more maiorum præſtita fuiſſe Romano pontifici & eccleſię. Qualia & ante illum annis plus quadringentis, & poſt annis ducentis continuo ob omnibus conſtat præſtita fuiſſe. Quę ille Marſilius dicit, nec ſine periurio præſtari, nec præſtita poſſe obſeruari. In quibus, quid eſt obſecro, quod nunc quiſquam aut cauillari aut calũniari poſſit? Nam etſi non fuiſſent debita ab initio, quanquam nihil niſi Chriſtiani imperatoris, præſertim quales noſtri ſunt, quorum omnis ab eccleſia dependet autoritas, merum officium contineant, tanti tamẽ temporis præſcriptione, abſq; vlla controuerſia tranſiſſent in debitum. F

Dictã Clementinã fuiſſe aſſertionẽ & ſentẽtiã vniuerſalis cõcilij Vienneñ.

Cum autem illam Clementinam audis, nolo imagineris, audire te vnius hominis Romani pontificis in ſuam ipſius cauſam ſententiã: ſed cogita audire te teſtimonium, aſſertionem & ſententiam Vienneñ. vniuerſalis concilij, in quod ex vniuerſa Chriſti eccleſia conuenerunt plus q̃ trecenti epiſcopi. Qui ſuæ ſubſcriptionis chirographo confirmarũt veritatem facti, aut narratæ in eadem hiſtoriæ. Et catholicæ eccleſię de Romana eccleſia, atq; eius põtifice, vt is agat in eccleſia Chriſti vicarium, teſtificantur ſententiam.

Innocentiũ quartũ nihil egiſſe præter ſuũ officiũ, q̃d Fredericũ II. dãnauit & priuauit imperio.

Ex quibus omnibus eſt clariſſimum, nihil præter autoritatem & officium ſuum egiſſe Innocentium quartum. Qui Fredericum II. iam diu inſordeſcẽtem in eccleſiaſticis cẽſuris, q̃bus a ſuis prædeceſſoribus innodatus fuerat, tam ob crimẽ manifeſti periurij, quod cõtra proprium iuramẽtum & in cõfirmatione ſua & in coronatiõe pręſtitũ, interneciali ſemp odio pſecutus fuerat Chriſti eccleſiam & ſedẽ apoſtolicã, quã ex debito

A debito officij & iuramẽti vinculo, honorare, defendere ac tueri debue-
rat, q̃ etiam ob notorium toti orbi crimen ſacrilegij: quod ex venienti-
bus ad vniuerſale concilium per Gregorium IX. apud Lateranũ indi-
ctum, ex vniuerſo orbe Chriſtiano prælatis & epiſcopis, quotquot po
terat interceptos plurimos, etiã aliquot Ro. eccleſiæ cardinales, ſine vl-
la eccleſiaſticæ dignitatis reuerẽtia, velut viliſſima mãcipia, annis plus
quãq; crudeliſſimis macerarat carceribus, multosq; extinxerat. Quod,
inquam, hunc contemptorem eccleſiaſticarum cenſurarum & ob hoc
ipſum graui etiã laborantẽ ſuſpicione hæreſis, in Lugdunẽ. vniuerſa
li concilio, damnationis ſententia perculit, hoc verborum tenore:

Damnationis ſententia.

Nos itaq; ſuper præmiſſis & q̃ pluribus alijs eius nephandis exceſſi
bus, cum fratribus noſtris & ſancto cõcilio deliberatione præhabita di
ligẽti, cum Ieſu Chriſti vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobiſq;
B in B. Petri pſona ſit dictum: Quodcunq; ligaueris ſuper terrã, erit liga-
tum & in cœlis, memoratum principem, q ſe imperio & regnis omniq;
honore & dignitate reddidit indignũ, quiq; ꝓpter ſuas iniqtates a deo,
ne regnet vel imperet, eſt abiectus, ſuis ligatũ peccatis & abiectũ, omniq;
honore & dignitate priuatum a dño, oſtendimus, denũciamus, & nihi-
lo minus ſententiando priuamus. Omnes qui ei iuramento fidelitatis
tenentur adſtricti, a iuramẽto huiuſmodi perpetuo abſoluentes. Auto
toritate apoſtolica firmiter inhibendo, ne quiſq̃ de cætero ſibi tanq̃ re-
gi vel impatori pareat aut intẽdat. Decernẽdo quoslibet, q ei deinceps
velut imperatori vel regi cõſilium vel auxilium præſtiterint, ſeu fauo-
rem, ipſo facto excommunicatiõis ſententiæ ſubiacere. Illi aũt, ad q̃s in
eodem imperio imperatoris ſpectat electio, eligãt libere ſucceſſorem.
Hæc ille Innocẽtius, nõ in conclaui, aut priuato ſuorũ cardinaliũ cõſiſto
C rio, ſed in publico totius orbis Chr̃iani vniuerſali cõcilio, cuius cõſenſu
& ſubſcriptione prædicta in Fredericũ & dictata & ꝓlata ſententia eſt.

Quin & electores imperij nihil præter autoritatẽ & officium ſuum
egiſſe Romanum pontificẽ in depoſitione Frederici, re ipſa conteſtan-
tes, conuenienteſq; ad eius mandatum Francfordiæ illi ſucceſſorem ele
gerunt Henricum Turingiæ Lantgrauium in regem Romanorum.

Electores imperij recognoſcentes autoritatẽ põtificis, Frederico ſucceſſorẽ delegerũt.

Sic & ſuperius in Hẽrici quarti hiſtoria audiſti voces aduerſus eum
totius imperij, cui iam videbatur intolerabilis: Tametſi, inquiunt, obie-
cta illi crimina luce clariora ſint, ſe tamen legibus cum eo velle agere, &
rem integram Romani pontificis cognitioni reſeruare, vt in totius re-
gni celeberrimo conuentu ipſe cognitor cauſæ ſedeat, ipſe ſuo iudicio
vel abſoluat, vel addicat accuſatum. Hæc vna vox fuit, vna ſententia &
electorum & procerum totius imperij omnium, qui iamdudum con-
uenerant certo firmoq; conſilio (quemadmodum etiam legatis Hẽrici
reſpondiſſe teſtantur etiam Germani, qui rebus ipſis intererant ſcripto
res fideliſſimi: & præſertim Saxo quidam Haluerſtadiẽ. monachus,
tametſi nomẽ ſuũ non adſcribat ad declinandã ꝟitatis inuidiã, qui Hen-

Nota recognitionem principũ totius imperij in hiſtoria & cauſa Henrici quarti.

rici illam hiſtoriã diligentiſſime ſimul & eleganter exequutus eſt) Hæc D
inquam vna vox fuit, vnaq; ſententia totius imperij procerum, qui ad
hoc conuenerant, vt abſq; vlla dilatione illi ſucceſſorem eligerẽt, ſibiq;
virum prouiderẽt, qui, inquiunt, præcedat nos, & prælietur bellum domi
ni, ad expugnãdam & deſtruẽdam omnem cuiuſcunq; hominis altitu-
dinem, eleuantem & extollentem ſe aduerſus iuſtitiam & veritatem dei,
& ſanctæ Romanæ eccleſiæ autoritatem. Hoc ipſo exprimẽtes verum
Romani imperatoris officium, a quo ille aberat bis per omnia. Atta-
men ad ſaniora conſilia reuerſi, & rem vniuerſam perpendentes matu-
rius, ne inconſultæ & præcipitis ſeditionis ſubditorum aduerſus ſuos
principes pernicioſum exemplum tranſmitterent ad poſteros, ne etiam
temere quid egiſſe argui poſſent a Romano pontifice, eccleſiaſticæ hi-
erarchiæ præſide, cuius iudicio ſubeſſe imperatorem, & imperium in-
tellexerunt et cõfeſſi ſunt, ad eius cognitionẽ et iudicium rẽ vniuerſam E
remiſerũt, vt eo cognitore et iudice vel retineret, vel amitteret impium.

Quare cum tempore Gregorij decimi aliquot annis ſub ſchiſmate la
boraſſet imperium (nam proximis comitijs in duo ſe ſcindebant ele-
ctorum ſuffragia, pars Richardum Cornubiæ comitẽ, pars Alphon-
ſum Caſtellæ principem elegerat) atq; eam ob rem per duorũ contenti-
onem, quorũ neuter ante fuerat membrum impij, in annos fere XVII.
progatum eſſet interregnum, idem Gregorius mandauit principibus
electoribus, eccleſiaſticis quidem ſub pœna priuationis officij, ſecula-
ribus autem ſub pœna excõmunicationis, vt ſine cunctatione ſe reſolue
rent, & aduocatum ac defenſorem eligerẽt eccleſiæ: alioqui ipſe eorum
ſuppleturus negligentiam, ſua hoc ipſum autoritate facturus eſſet & of
ficio. Ad cuius mandatum & requiſitionem ſtatim conueniẽtes Franc- F
fordiã poſt triduanum tractatum vnanimi conſenſu in regem Roma-
norum elegerũt Rudolphum comitem de Habſpurg, quamuis abſen-
tem, virum prudentem & ſtrenuum. Cuius electionem idem Gregori-
us confirmauit in Lugdunẽſi vniuerſali concilio.

Ad mandatũ Gregorij X. denũciantis electoribus, niſi conueniſſẽt, ſe prouiſurum imperio, ſtatim conueniſſe eoſdẽ.

Ad eundem modũ, cum poſt mortem & miſerabilem cædem Alber
ti Romanorum regis, inter electores imperij magna eſſet ſup deſignan
do ſucceſſore diſcordia, & Philippus Gallorum rex intolerandæ ſup-
biæ ad eam occaſionem attentus ſperaret a Clemente V. tunc Auinio-
ni agente extorqueri poſſe, vt ab ipſo nominaretur impator, cõmunica
toq; cum fratre Carolo Valeſio, & paucis iuratiſſimis conſiliarijs conſi
lio, placuiſſet illum, tanq̃ pro alijs quæ diuulgabantur negocijs, comita-
tum ſtipatumque velut honoris cauſa ingenti turba militum proficiſ-
ci ad pontificem, quibus vel extorquere potuiſſet quod ambiebat, ſi im
petrare non poſſet aliter, dei nutu delato ad pontificem regis conſilio, q̃-
uis ſecretiſſimo, dum ille eſſet in apparatu ad iter, prudenti conſilio cele
ritateq; perueniẽs põtifex, qui regis abominabatur ſuperbiam, inſcijs
etiam cardinalibus, niſi vnico Oſtiẽſi, quo res tecta maneret, diligẽtiſſi-

me

A me mittit ad electores impij, vt ſub pœna deuolutionis imperij ad Gallos abſq; vlla mora procedant ad electiõem noui imperatoris. Eiſdem ſimul nominans & commẽdans Henricum cõmitem Lucenburgum, virum magnanimum & induſtrium, cuius per dictum Oſtienſem habuerat noticiam. Nec morati electores, intra dies octo poſtquam appulisſet pontificis nuncius, ſumma diligentia congregati, eundem Henricum concordibus elegerũt ſuffragijs, qui ſeptimus fuit eius nominis. Celebrataq; electione, eadem diligentia & celeritate curabatur publicari per Galliam, & in curia Romani pontificis, quo ſic Galli apparatum & ſtudia auerterent. Qui iam magno ſumptu, præparato ad iter fratre, precioſiſſimisq; muneribus, quibus & pontificem, & patres captare parabat, cum ſe deluſum, & ſpe ſua fruſtratum cerneret, in pontificem vehementer excanduit. At Clemens venientibus pro confirmatione B electi duce Bauariæ regis cognato, & Guidone comite Namurceñ. eundem confirmauit. Quo poſt ingrediente Italiam, ad pontificis mandatum omnes illi obedientiam præſtitere.

Ad mandatũ Clementis V. denũciantis ſub pœna deuolutionis, vt ſine mora ad electionem procederent, electores continuo elegiſſe Hericũ ſeptimum.

Libet etiam Ludouici Bauari hic adſcribere tragœdiam, cui & iſte aduerſus quem agimus Patauinus Marſilius, & ille Ockam pſeudotheologi aduerſus eccleſiaſticam autoritatem, in ipſiuſmet perniciem incentores, aſſentatoresq; fuere.

Ludouici Bauari tragędia explicatur.

Itaq; poſt mortẽ Henrici VII. p̃fati, cũ rurſus elector. nõ cõuenirent ſuffragia, pars Ludouicum Bauarũ, pars Fredericũ Auſtrię ducẽ elegit. Per q̃s facto in regno ſchiſmate cũ Ioãnes XXII. Bauarũ cõfirmare recuſaſſet, eo q̃ iã ante confirmationẽ ſibi vſurpaſſet pleraq;, electi nondum legitime cõfirmati poteſtatẽ excedẽtia, tãdem cõmiſſo inter cõpetitores prælio, Ludouicus armis ſupior, neglecta autoritate ſedis apoſtolicæ, C nõ ſolũ p Germaniã, ſed etiã p Italiã, velut ſuo iure cœpit adminiſtrare impium cõtra antiqtus inſtitutũ & obſeruatũ morẽ legitimum. Qua de cauſa, inſtantibus præſertim Lupoldo Frederici fratre, & Carolo rege Franciæ, pontifex in Ludouicũ citatũ ſolẽniter, vt vel ſatisfaceret, vel ſe expurgaret de exceſſu notorio cõmiſſo in cõtemptum autoritatis eccleſiaſticæ, vnde ſuã depẽdebat aut depẽdere debebat autoritas, præfixo ſibi trium menſium canonicæ monitionis termino, nõ cõparentem, nec ſatisfactionẽ offerẽtem, nec legitime ſe purgantẽ, excõmunicationis tandem ſententiam p̃tulit. Cuius creſcente animoſitate & cõtumacia (ſiquidem Romam contendens, & ſine pontificis autoritate ſe illic conari faciens, etiam minoritam quẽdam, Petrum de Corbaria, Nicolai V. ſibi indito noĩe, antipapam illi conſtituerat & in B. Petri ſede collocauerat) idẽ Ioannes proceſſus & cẽſuras eccleſiaſticas aduerſum illũ & ſibi adhærentes aggrauauit. Vnde magna per imperium confuſio ſubſecuta eſt, quibuſdam proceſſus illos & cenſuras diſtricte obſeruantibus, alijs contra perſuaſis a Ludouici ſectatoribus, eoſdem contemnentibus vt nullos & inualidos. Cuius rei gratia, idem Ludouicus, in generali prin

Ludouici electionẽ in diſcordia recuſauit confirmare Ioãnes XXII.

Ludouicũ excõmunicat Ioannes XXII. & creſcẽte cõtumacia aduerſus eundem eccleſiaſticas cenſuras aggrauat.

Ludouicus ſub imperi

cipum conuentu Francfordiæ, de conſilio quorundam, qui ſibi loque- D
bātur ad ſua deſideria, pſeudomonachorum & Theologorum, reſponſiones quaſdam aduerſus eoſdem edidit, & ſub bulla imperiali per vniuerſum imperium publicari curauit, quibus illos vniuerſos fuiſſe atq; eſſe nullos & inualidos, & proinde negligendos omnibus perſuadere conatus eſt. Quas poſt ſubijciemus, vt excutiamus quid ſolidæ veritatis intus habeant, ne quis forte in eas incautus incidēs pro vero amplectatur veriſimile. Nam hic hiſtoriæ contextus proſequēdus eſt. Quod enim nec ſuæ ipſius cōſcientiæ, nec alijs quibus mens erat ſanior, & maior cura offenſæ religionis q̄ principis, ſatisfecerint, ipſe idē in primis de ſe teſtatus eſt, qui ſub Benedicto duodecimo, ſucceſſore Ioannis, & ſub eius quoque ſucceſſore Clemente ſexto pro abſolutione a cenſuris iſtiuſmodi laborauit plurimum, ſed cum non offerretur conueniens ſatisfactio, eandem impetrare non potuit. Deinde, quoniam cēſuræ illæ E
in plurimis locis imperij, vſq; poſt mortem Ludouici, & obtentam relaxationem earundem a ſede apoſtolica, diſtrictiſſime obſeruatæ ſunt.

Alij diplomate rationes edidit, quibus habitos cōtra ſe proceſſus nullos aſſeruit.

Ludouici rationes nec ſuæ ipſius conſcientiæ ſatisfeciſſe.

Clemens vero q̄ Benedictus in Ludouicum vehemētior, publice in die cœnæ domini coram infinita hominum multitudine omnes Ioannis in illum proceſſus & cenſuras confirmauit & renouauit. Ipſumque & ſchiſmaticum & hæreticum declarauit, omniq; autoritate & honore imperiali priuatum denunciauit, & ſententialiter priuauit. Suæ vero huius declarationis & ſententiæ has precipue cauſas adiūxit. Primum, quod affirmaret Ioannis vigeſimi ſecundi definitionem de paupertate Chriſti & apoſtolorum eſſe hæreticam, & iuraſſet ſe credere contrarium. Deinde, quod aſſereret ad imperatoris autoritatem pertinere, inſtituere papam & deſtituere. Adhuc, quod citatus ſuper hæreſi, & propter contumaciam excommunicatus inſorduerat in cēſuris annis plus F
decem. Item, quod Ioannem de Landemo hæreſiarcham domi ſuæ fouerit. Quod præſumpſerit cōſtituere epiſcopos. Quod eccleſiaſticum interdictum violarit, & eos q violare noluiſſent, ſuis ſacerdotijs expulerit. Quod diſiunxerit matrimonia ſolennizata in facie eccleſię, & coniunxerit alios in gradibus prohibitis. Poſtremo, quod idolum in eccleſia dei conſtituerit, illum videlicet antipapam, Petrum de Corbaria, & legitimum papam de facto conatus ſit deponere. Hæ, inquam, cauſæ condemnationis & depoſitionis Ludouici fuere. Quo tempore etiam Henricū Vremberg, archiepiſcopū Mogontinū, priuauit epiſcopatu ſuo, q; vna cū Ludouico execrato, execratus & ipſe, longo tēpore inſorduerat in cēſuris eccleſiaſticis, & nihilo minus eiſdē irretitus miniſtrauerat.

Ludouicus a Clemēte VI. damnatur vt ſchiſmaticus & hæreticus, ac priuatur imperio. Cauſæ dānationis Ludouici.

Clemēs etiam Mogōtinū archiepiſcopum exuit dignitate, quod Ludouico adeſſet.

Poſt damnationem autem & priuationis ſententiam prolatam in Ludouicū, Clemēs electores imperij monuit et requiſiuit, vt alium imperatorem deligerent, virum orthodoxum, et imperio idoneum, ne diutius aduocato et defenſore careret eccleſia, alioqui ipſe ſuppleturus eſſet eorum defectum et negligentiam.

A Ad cuius mandatum conuenientes in Rens quinque ex electoribus, Mogontinus, Colonień. & Treuereń. archiepiſcopi, dux Saxoniæ Rudolphus, & Ioannes rex Boemiæ (nam reliqui duo Brandenburgeń. & Palatinus Ludouico adhæſerant) ſecundum apoſtolicæ ſedis ſententiam decernentes vacare imperium, elegerunt Carolum quartum, Marchionem Morauiæ. Cuius electione confirmata a pontifice, idem obtinuit imperium, imperauitque annis triginta vno. Et hic exitus fuit illi tragœdiæ.

Ad mandatum Clemētis electores Ludouico ſucceſſorē deligunt Carolum quartum.

Audiſti itaq; lector Chriſtiane, non ſolū ex forma hierarchię quam Chriſtus in hoc ſuo regno inſtituit, omnes qui in eius ouili continentur, illius autoritati neceſſario ſubeſſe, cui ipſe oues ſuas vniuerſas paſcendas regendasq; commiſit: ſed etiam ita factum diuina ordinatione & prouidentia, vt iam plane vniuerſum quod nunc eſt imperium, con-B ſtitutum ſit autoritate eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis, & vniuerſa eius autoritas ab illius autoritate prorſus dependeat. Idq; recognoſcentibus & imperio & imperatoribus, a primo Carolo ad præſentem vſq; eius nominis quintū. Et quamuis interciderint nonnunquam irreligioſi quidam & impij, qui maluiſſent funeſto illi Iulio, q̃ ſancto religioſiſſimoq; Carolo ſuccedere: & vi, fraude & parricidio vſurpare dominationem tyrannicam, q̃ ab eccleſia recognoſcere legitimum imperium: viciſſe tamen ſemper autoritatem eccleſiaſticā, & ſibi ſubieciſſe om̃em aduerſus ſe efferentem altitudinem.

Cōcluſio ex hiſtoria ſuccedentiū ſibi imperatorū a Carolo primo ad quintum.

Quanquam autem de imperio, quod ſpecialius dependet ab eccleſia, vtpote ab eadem erectum conſtitutumq; in perſona Magni Caroli, hactenus præcipue demonſtrauerimus, vt eius autoritas ſubſit autoritati eccleſiaſticæ: æque tamen de omni ciuili, quæ in eccleſia eſt, poteſtate C & magiſtratu, quocunq; tandem nomine cenſeatur, verum eſt vt ſubſit & moderari debeat ab autoritate eccleſiaſtica. Gens enim, inquit ille, et regnum, quod non ſeruierit tibi, peribit. Ad omnes æque pertinet, quicunq; in Chriſti ouili cōtinentur, reges, principes, magiſtratus, quod Gregorius ille Nazianzenus ad Cōſtantinopolitanos imperatores ſcribit: Suſcipitis ne, inquit, libertatem verbi? Libenter accipitis, quod lex Chr̃i, ſacerdotali vos poteſtati ſubijcit, atq; iſtis tribunalibus ſubdit. Dedit enim & nobis poteſtatem, dedit et principatum, multo præſtantiorem principatibus veſtris. Aut nunquid iuſtum vobis videtur, ſi cedat ſpiritus carni? ſi a terrenis cœleſtia ſuperentur? et ſi diuinis præferantur humana? Quod ipſum, illuſtrati iam lumine fidei, non ſolum intellexerunt reges et principes, faſcesq; ſuos, ſua ſceptra, et vniuerſam prorſus ſuam autoritatem, eccleſiaſticæ autoritati ſubeſſe recognouerunt. Quin potius, quo hanc ſubiectionem, omnes magis intelligerent debitam et neceſſariam ſecundum illud Eſaiæ vaticinium, diuina ordinante prouidentia, vniuerſi ſuam autoritatē recipere ab eccleſia eiusq; autoritate re ipſa profeſſi ſunt.

Om̃em ciuilē in eccleſia autoritatē ſubeſſe autoritati eccleſiaſticæ, & ab eadē moderari debere. Gregorius Nazianzenus.

Sic florentiſſimi Galliarũ regni ſceptra & titulos (cum in Hilderico eatenus rege,ignauo & ſocordi deficeret illa ex gentilitate tracta & deducta ſucceſſio) Pipinus a Zacharia eccleſiaſticæ hierarchiæ capite, pro ſe ſuiſq; ſucceſſoribus accepit,ſacra vnctione, apoſtolica autoritate ſibi impẽſa a ſancto Bonifacio Mogontino archiepiſcopo & martyre. A q̃ in hodiernũ vſq; diem,omẽs ordine ſibi ſuccedentes reges,quo hoc ipſum conteſtent,& perpetuo in memoria habeant,non ſolum eccleſiaſticæ autoritati ſe ſubijci,ſed etiam ab eadem accepiſſe ſe illã ſuam dignitatem & autoritatem regiã,eccleſiaſtica conſecratione & inunctione eandem velut legitimo ritu ſuſceperunt.Eandem formam,idemq; exemplum (diuinæ nimirum prouidentiæ & diſpenſationis munere) omẽs Chriſtiani orbis reges ſecuti,faſces ſuos vltro ſubmiſerunt eccleſiæ,re ipſa hoc cõteſtantes,quod non niſi eccleſiaſtica inunctiõe & conſecratione,legitimam autoritatem ſe fateantur recipere. D

Pipinus a Zacharia Ro. pontifice abrogato Hilderico Gallici regni ſceptra & titulos pro ſe & ſucceſſoribus apoſtolica autoritate accepit.

Quod ipſum tamen non ſatis habentes quidã Anglorũ reges Chriſtianiſſimi,inſuper & regnum ſuũ vectigale & tributariũ fecerunt Romanæ eccleſiæ,ac deinceps etiam iura regni ſpecialiter recognouerunt a Romano pontifice. Cuius initium fuit ſub beato Leone eius nominis quarto,ad quem Adeluulphus,quem alij Andulphum aut Adulphum appellãt,Egbruti ſucceſſor, poſt deo dicatas totius regni prouentuum integras decimas, cũ Alfredo filio Romam profectus, duorum denariorum tributum in ſingulas domos regni ſui, beato Petro & ſedi apoſtolicæ conſtituit. Id quod annis circiter ſeptingentis,apoſtolicæ ſedis quæſtoribus eo miſſis,liberaliter ſemper perſolutum eſt. E

Regnũ Angliæ vectigale & tributarium Romanæ eccleſiæ.

Ad hæc,cũ beatiſſimus Thomas Cantuarien. archiepiſcopus, iuſſu aut ſtudio Herici regis Angliæ (cum quo grauiſſima illi diſcordia interceſſerat)trucidatus crederetur. Illeq; ſui expurgãdi cauſa miſiſſet oratores ſuos ad Alexandrum tertium tunc pontificem , q ob capitales quas cum eodẽ exercuiſſet inimicitias,non facile illum abſoluit a ſuſpiciõe atrociſſimi criminis,duos de latere ſuo deſtinauit in Angliam, qui rei veritatem perſcrutarentur diligentius,& ſecundum modum culpę regi imponerent condignam pœnitentiã.Quibus aduẽtantibus,idem omiſſo bello Hibernico,quo erat implicitus, honoris cauſa occurrit in Normannia. Req; diſcuſſa ad hoc ventum eſt,vt cũ de facto ſatis conſtare nõ poſſet,iureiurãdo interpoſito ſe rex purgauerit. Quia tamẽ etſi in necem viri ſanctiſs.non conuinceretur fuiſſe machinatus,ſua quam cum viuente exercuerat ſimultate & odio,occaſionem mortis eius prębuiſſe indubitatum videbatur:pœnitentiæ & ſatiſfactionis nõie,vt laborãtibus noſtris in Syria certo electorum militum numero,anno integro ſuccurreret, illi iniunctum eſt. Ad hæc, eccleſiaſticam libertatem, cuius occaſione inter ipſum & virũ ſanctiſs. orta fuerit diſſenſio, in regno ſuo tuerẽt diligẽter,& appellatiõibus ad ſedẽ apoſtolicã interpoſitis nõ aduerſarẽt. Quibus iureiurãdo cõfirmatis,regni Anglici titulum, F

quo

A quo alioqui ob atrociſſimam in epiſcopum,& eccleſiam iniuriam,iure merito priuandus videbatr̃, in ſe atq; hæredes ſuos confirmari meruit. Hac tñ ratiõe cõpenſata eccleſiæ irrogata iniuria,vt nemo deinceps rex Angliæ haberet,q̃ a Ro.pontifice non eſſet rex appellatus. A q̃tẽpore oẽs Angliæ reges iura regni ſui velut in feudũ agnouiſſe legunt a Ro. pontificibus.Acta aũt ſunt illa anno ſeptuageſimo quarto ſupra milleſimũ centeſimũ,vt teſtant Blondus,Pius, Tubingeñ. & ſcriptores alij.

Regnũ Angliæ trãſijſſe in ius clientelæ Ro. eccleſiæ.

Quare,quod commemorant hiſtoriæ,Ioãnem Angliæ regem, cum Philippi Gallorum regis revereretur potentiam,a quo altero bello ſuperatus fuerat, confugiſſe ad gratiam Ro. pontificis Innocentij tertij, deoq; & B. Petro & Paulo apoſtolis ſanctæq; Romanæ eccleſiæ,Angliæ pariter & Hiberniæ regnum libere obtuliſſe & conceſſiſſe cum omnibus ſuis iuribus, & ꝑ eiſdem regnis eidem Innocentio homagium B feciſſe,vt videlicet reges Angliæ eadem de cætero in feudum tenerent ab eccleſia. Et pro omni ſeruitio eorundẽ regnorꝝ, centum marcas auri quotannis penderẽt,idq; diu poſtea fuiſſe obſeruatum: hoc inquam intelligendum eſt, non tam primo factum aut inchoatum fuiſſe ab illo Ioanne,q̃ longe ante factum ab Henrico,nouis tunc conditionibus, & certo canone conſtituto renouatum fuiſſe & confirmatum.

Ioãnes rex Angliæ aduerſus Philippũ Gallorꝝ regem cõfugit ad gratiã Ro. pontificis Innocentij III.& ius clientelæ regni ſui eidem recognouit.

Vides itaq; lector Chriſtiane iamdudũ impleri cœpiſſe illud Eſaiæ vaticinium: Venient ad te curui filij eorꝝ,qui humiliauerunt te. Et adorabunt veſtigia pedum tuorꝝ,qui detrahebãt tibi.Item & illud: Ponam te ex derelicta,humiliata,& odio habita,in ſuperbiam ſeculorꝝ,& gaudium in generatione & generationem.Et: Suges lac gentium,ac mamilla regum lactaberis. Vides nihil q̃ meriſſimam & catholicam veritatem continere illam definitionem Bonifacij,cui execrandus iſte,vt notoriæ, C falſæ & hæreticæ adeo petulanter & impotenter inſultat: quæ ponitur inter Extrauagant.ſub tit.de maio.& obe.hoc verborum tenore.Libet enim cum ea hunc ſermonem claudere:

Concluſio cũ aſſertiõe definitionis Bonifacij.

Vnam ſanctam eccleſiam catholicam,& ipſam apoſtolicam vrgente fide credere cogimur & tenere,noſq; hanc firmiter credimus,& ſimpliciter confitemur,extra quã nec ſalus eſt,nec remiſſio peccatorꝝ,ſponſo in canticis proclamãte: Vna eſt columba mea,perfecta mea, vna eſt matri ſuæ,electa genitrici ſuæ, quæ vnum corpus myſticum repræſentat,cuius caput Chriſtus,Chriſti vo deus. In qua ẽ vnus dñs,vna fides, vnũ baptiſma,vna nẽpe fuit diluuij tempore arca Noe vnam eccleſiam præfigurans,quæ in vno cubito conſummata, vnum (Noe videlicet) gubernatorem habuit & rectorem,extra quam omnia exiſtentia ſuper terram legimus fuiſſe deleta.Hanc autem veneramur & vnicam,dicente domino in propheta: Erue a framea deus animam meam,& de manu canis vnicam meam. Pro anima enim,id eſt, pro ſeipſo capite ſimul orauit & corpore.Quod corpus vnicã, ſcilicet eccleſiã,nõiauit,propter ſponſi fideiq; ſacramẽtum,& charitatis eccleſiæ vnitatẽ.Hæc eſt tunica illa

Definitio orthodoxa Bonifacij. Vna eccleſia,extra quam nulla ſalus.

Vnius eccleſiæ, vnũ caput, vnus gubernator.

illa domini inconſutilis, quæ ſciſſa non fuit, ſed ſorte peruenit. Igitur ecD cleſię vnius & vnicæ, vnum corpus, vnum caput, non duo capita quaſi monſtrum, Chriſtus videlicet, & Chriſti vicarius Petrus, Petriq́; ſucceſſor, dicente domino ipſi Petro: Paſce oues meas. Meas, inquit, & generaliter, non ſingulariter, has aut illas. Per quod commiſiſſe ſibi intelligitur vniuerſas. Siue ergo Græci, ſiue alij, ſe dicant Petro eiusq́; ſucceſſoribus non eſſe commiſſos, fateantur neceſſe eſt, ſe de ouibus Chriſti non eſſe, dicente domino in Ioanne, vnicum eſſe ouile, & vnicum paſtorem. In hac eiusq́; poteſtate duos eſſe gladios, ſpiritualem videlicet, & temporalem, euangelicis dictis inſtruimur. Nam dicentibus apoſtolis: Ecce duo gladij hic, in eccleſia videlicet, cum ſcilicet loquerentur apoſtoli, non reſpondit dominus, nimis eſſe, ſed ſatis. Certe, qui in Petri poteſtate temporalem gladium eſſe negat, male verbum attendit domini proferentis: Conuerte gladium tuum in vaginam. Vterque ergo eſt E in poteſtate eccleſię, ſpiritualis ſcilicet gladius & materialis: ſed is quidem pro eccleſia, ille vero ab eccleſia exerendus. Ille ſacerdotis, is manu regum & militum, ſed ad nutum & patientiam ſacerdotis. Oportet autem gladium eſſe ſub gladio, & temporalem autoritatẽ ſpirituali ſubijci poteſtati. Nam cum dicat Apoſtolus: Non eſt poteſtas, niſi a deo: quæ autem a deo ſunt, ordinata ſunt, non eſſent ordinata, niſi gladius eſſet ſub gladio, & tanquam inferior per alium reduceretur in ſuprema. Nam ſecundum beatum Dionyſium, lex diuinitatis eſt, infima per media in ſuprema reduci. Non ergo ſecundum ordinem vniuerſi omnia æque immediate, ſed infima per media, & inferiora per ſuperiora ad ordinem reducuntur. Spiritualem autem, & dignitate & nobilitate terrenam quamlibet pręcellere poteſtatem oportet tanto clarius nos fateri, quanto ſpiritualia temporalia antecellunt. Quod etiam ex decimarum datione, & benedictione, & ſanctificatione, ex ipſius quoq́; poteſtatis acceptione, ex ipſarum etiam rerum gubernatione, claris oculis intuemur. Nam veritate teſtante, ſpiritualis poteſtas terrenam poteſtatem inſtituere habet, & iudicare, ſi quid deliquerit. Sic de eccleſia, & eccleſiaſtica poteſtate verificatur illud Hieremiæ vaticinium: Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & regna, & cætera quæ ſequuntur. Ergo ſi deuiat terrena poteſtas, iudicatur a poteſtate ſpirituali: ſed ſi deuiat ſpiritualis, minor a ſuo ſuperiori, ſi vero ſuprema, a ſolo deo, non ab homine poterit iudicari. Eſt autem hæc autoritas (etſi data ſit homini & exerceatur per hominem) non humana, ſed potius diuina, ore diuino Petro data ſuisque ſucceſſoribus, in ipſo Chriſto, quem confeſſus fuit petra firmata, dicente domino ipſi Petro: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlo, & quodcunque ſolueris, & cætera. Quicunque igitur huic poteſtati a deo ſic ordinatæ reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit, niſi duo, ſicut Manichæus, fingat eſſe principia: quod falſum & hæreticum iudicamus. Quia teſtãte Moyſe, nõ in principijs,

In eccleſiæ & rectoris eius poteſtate eſſe vtrũq; gladium.

Gladiũ ſub ijci gladio, & ſecularẽ autoritatẽ ſpirituali.

Spiritualẽ poteſtatẽ dignitate & nobilitate terrenã longe præcellere.

Terrena poteſtas ſpiritualis ſubiecta eſt, ei hæc, minor maiori: ſuprema vero vnius dei iudicio.

Supma poteſtas, non humana, ſed diuina.

A cipijs, ſed in principio creauit deus cœlum & terrã. Cõcludens deinde: Porro, inquit, ſubeſſe Ro. pontifici om̃em humanam creaturã declara- mus, dicimus, definimus & ꝓnunciamus om̃o eſſe de neceſſitate ſalutis.

Omni homini ad ſalutem neceſſariũ, ſubeſſe Romano pontifici.

Hactenus Bonifacij definitio, in qua quid eſt, q̃d tu ter execrande merito calumniari poſſis? Quid, cur ipſam ab initio, & nunc, & ſemper, dicis eſſe falſam, erroneam, cunctiſq; ciuiliter viuẽtibus, vt tuis verbis loquar, prçiudicialiſſimam, omnium excogitabilium falſorꝫ? Quid, quod non verum, orthodoxum, catholicum, & omni Chriſtiano ab initio, & nunc & ſemper certa fide tenendum? Nunquid extra arcam catholicæ eccleſiæ cuiquam ſalus eſt? Nunquid in eadem exiſtẽti & ſaluari volenti, vt eius quoq; gubernatori ſubſit, non eſt neceſſarium? Nunquid Petro illius arcæ & ouilis ſui Chriſtus curam gubernatiõis & regiminis non commiſit? Nunquid poſt Petrum nulla Chriſto cura ſuæ fuit eccleſiæ? Sed ſatis, ni fallor, ſuperq; omni bene ad veritatem affecto, ſupi- B oribus duobus libris, & hoc ipſo non ſemel, vniuerſorum quæ in hac Bonifacij definitione continentur, irrefragabilis veritas demõſtrata eſt.

Sed falſam, inquit, demõſtrat Clemẽtis V. qui Bonifacio ſucceſſit, decretalis epiſtola, cuius initiũ eſt: Meruit chariſſimi filij, poſita inter Extrauagantes cõmunes, ſub titulo de priuilegijs. Per quam cõteſtatur & exprimit, dictam Bonifacij definitionẽ in nullo præiudicare regi aut regno Franciæ. Cum ergo, nec rex prædictus, nec illius ſucceſſor aliquis, nec regnicola eius quiſq̃, iuxta dicti Clemẽtis cõſcientiam, & omnium Chriſtianorum ſcientiam, verꝫ crediderunt, aut credituri ſint, ſed aperte falſum eſſe, quod continet ſupradicta Bonifacij definitio in eo articulo, quo cunctos ſibi ſubijcit principatus & regna. Neceſſario, inquit, ſe- C quitur, quod credere id, non ſit de neceſſitate ſalutis. Nam ſi ſic, præiudiciale foret vtiq; non credenti. Et veluti hic nos teneret medios, & plane viciſſet, ita inſultat conſequenter dicendo, meras inſanias videri, decretales eiuſmodi, tam Bonifacij, q̃ Clementis. Nam, ſi vera eſt, inquit, definitio Bonifacij, oẽs ad ſui credulitatẽ obligat. Sin & vera illa Clementis, non omnes. Nam ab ea credulitate Francorum reges cum ſuis regnicolis ſoli eximuntur, atq; ita nõ tenemur omnes in vnitate fidei Chriſto occurrere, contra apoſtolicam ſententiam. Rurſum, inquit, Clemens interrogandus eſt, ſecundum quem ſanum intellectum ex ſua fide mereri potuit Francorum rex cum ſibi ſubiectis populis, non obligari credere, quæ credenda ſunt de neceſſitate ſalutis. Aut igitur ex fide meruerũt infideles, aut hæretici fieri, aut Bonifaciana epiſtola cõtinet apertum mendacium. Et hic ſibi valde placet, argutuſq; videtur.

Cauſſlationes Marſilij aduerſus prçdictã definitionem Bonifacij. Ex declaratiõe Clemẽtis V. quæ eſt inter Extrauagant. ſub titulo de priuilegijs, Meruit.

Quin & ita argutari, nugariq; pgit: Quis, inq̃t, ſcripturç locus ceteros reges & populos p̃ rege Gallorꝫ & Gallis, Ro. põtifici magis ſubijcit?

Cauſſlationũ remotio.

Ego vero hunc dico liuidum detractorem, & manifeſte falſariũ, tam Bonifacij illius definitionẽ, q̃ Clemẽtis circa eandem declarationẽ, corrumpentem & falſificantem, ſeu ſtudio, ſeu cæcitate, quam incurrit ex

Falſificari a Marſilio tã definitionẽ Bonifacij.

ꝗ declarationem Clementis circa eandem.

odio in Chriſti eccleſiam execrabili. Non enim continet dicta Bonifacij definitio (quod hic illi falſiſſime imponit) eſſe om̃ibus neceſſarium ad ſalutem, credere om̃em humanam creaturam ſubijci Romano pontifici. Hoc enim falſum eſt. Nam qui extra eccleſiam ſunt, eius autoritati ſubiecti nõ ſunt (Quid enim ad nos, inquit Apoſtolus, de his qui foris ſunt iudicare?) Tãtum in ouili Chriſti eſt illa Petri & ſucceſſorum eius autoritas. Sed hoc dicit illa definitio Bonifacij (quod ille intelligere diſſimulat, aut forte non intellexit) omni humanæ creaturæ eſſe ad ſalutem neceſſarium, vt ſubſit Romano põtifici. Cum alioqui nemo ſaluetur, qui illi nõ ſubfuerit veluti membrũ Chriſtianæ eccleſiæ, hoc videlicet ſignificans, ab inundante illo myſtico diluuio om̃nes neceſſario perire, qui extra arcam illam catholicæ eccleſiæ remanent. Intus vero exiſtentes neceſſario ſubeſſe gubernatori eiuſdem. Quæ equidem veriſſima eſt, & orthodoxa, omni Chriſtiano neceſſario confitenda ſentẽtia. D E

Declaratione Clementis in nullo definitioni Bonifacij eſſe derogatum.

Æeque falſum imponit Clementi, quaſi ille decreuerit regem Franciæ cum ſibi ſubiectis, nõ teneri credere ſe eſſe ſubiectũ Romano pontifici, contra illam definitionem Bonifacij. Sed hoc tantum dixit, quod noluerit regi atque eius regno per illam definitionem vllum generari præiudicium, nec quod per eandem, aut rex, aut eius regnicolæ, amplius eccleſiæ ſubiecti eſſent Romanæ, ꝗ fuiſſent antea, aut quicquam innouatum. Quin potius, in eodẽ prorſus ſtatu habenda omnia poſt præfatam definitionem, quo ante fuerant, tam quantum ad eccleſiam, ꝗ etiam ad regem, regnum & regnicolas præfatos.

Hæc verba ſunt declarationis præfatæ in dicta decretali, Meruit. Ex quibus clare vides, non dici a Clemente: Regem Franciæ cum ſuis non ſubeſſe Romano pontifici, aut quod illi definitioni Bonifacianæ non teneatur credere. Sed quod per eam definitionem nullum illi voluit generari præiudicium, nec magis ſubijci Romano pontifici, ꝗ ante ſubiectus fuerat. Quod ipſum, nec volebat, nec intendebat Bonifacius, ſed hoc tantum voluit, vt ſua illa definitione omnes, ſine dubitatione certo intelligerent, nulli patere viam ſalutis, niſi ſubdito paſtori ouilis Chriſti, & membro eccleſiaſtici corporis. Non quidem vigore ſuæ illius definitionis, ſed incommutabili diuinæ legis autoritate, cuius ſua illa definitione expreſſit claram, indubiamq; ſententiam. Quæ etiam a nobis ſuperius irrefragabiliter demonſtrata eſt. F

Cauilli remotio.

Quod ſi dicas, nihil ergo ſpecialis fauoris concedi illa Clementis declaratione regibus Franciæ præ cæteris, quod tamen præ ſe ferre videtur illud eius procemium: Meruit chariſſimi filij noſtri Philippi, regis Francorum illuſtris, ſynceræ affectionis ad nos, & eccleſiam Romanam integritas, & progenitorum ſuorum præclara merita meruerunt, meruit inſuper regnicolarum puritas, ac deuotionis ſynceritas, vt tam regẽ, ꝗ regnum beneuolo fauore proſequamur. Imo videri illam Clementis declarationem fuiſſe plane fruſtratoriam.

Hoc

Hoc in primis verum eſt, eandem nihil magis pertinere ad reges A Francorum,q̃ ad alios quoslibet, quamuis illius importunitate extorta fuerit. Verum inſuper, quod nihil operetur aliud, aut operata fuerit, q̃ vt Philippi illius odium implacabile in Bonifaciũ (a quo excõmunicatus fuerat) querimoniasq́ compeſceret, vt p quam dicit̃, illa Bonifacij definitione, nec ſibi, nec regno ſuo (quemadmodum prætendebat) vllum præiudicium fieri, aut factũ eſſe, nec p eam magis ſe ſubijci Romanæ eccleſiæ atq́ eius pontifici, q̃ ante ſubiectus fuerat, q̃uis ad hoc declaratione opus non fuiſſet. Non exemit illum cum ſuis regnicolis a ſubiectione pontificis & Romanæ eccleſiæ, quod nec potuiſſet, cum iure diuino illi neceſſario ſubijciatur, quiſquis eſt membrum eccleſię, ſed declarat per Bonifacij illam definitionem, non magis ſubiectos, q̃ ante fuerant. Hoc clare ſignificans, non ex vi definitionis, ſed ex vi iuris diuini, etiam ante definitionem fuiſſe ſubiectum.

Quid declaratiõe illa ſua ſpectauerit Clemens.

B Ludouici Bauari aduerſus Ioannis viceſimi ſecundi contra ſe habitos proceſſus, reſponſiones excuſationesque ſub bulla imperiali publicatas & æditas explicare & excutere. CAP. XV.

NOn eſt viſum, tametſi liberet, præterire ſilentio illas imperatoris Ludouici Bauari literas, quas ſub imperiali ſigillo, in generali principum conuentu apud Francfordiam edidit, aduerſus proceſſus Ioannis XXII. (de qbus in capite prçcedenti mentionem fecimus) contra ſe habitos, & per vniuerſum quantum potuit imperium publicari fecit. Ne quis forte in eas incidens (extant enim apud q̃ plurimos) falſum apparentia aliqua veritatis obnubilatum pro vero recipiat. Orditur autem in hunc modum:

Ludouicus IIII. dei gratia Romanoꝝ imperator ſemper Auguſtus, vniuerſis & ſingulis regibus Chriſtianorum, ac patriarchis, archiepiſ- C copis, epiſcopis, presbyteris, quocunq́ honoris præfulgeant culmine, & cæteris eccleſiarum prælatis, nec non ſecularibus principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, capitaneis, poteſtatibus, rectoribus, iudicibus, prouincialibus, ciuitatum, terrarumq́ Romano imperio ſubiectarum, & ipſoꝝ cuilibet, incolis & habitatoribus, ac omnibus & ſingulis Chriſtifidelibus, tam eccleſiaſticis, q̃ ſecularibus, gratiam ſuam & omne bonum. Fidem catholicam, quam ſancta mater eccleſia docet & tenet, firmiter credentes, & fideliter confitentes, & ipſius eccleſiæ doctrinam in ſacris canonibus traditam ſequi volentes, qbuſdam allegationibus, impugnationibus & oppoſitionibus, quæ contra nos, & electionem ac promotionem de nobis factam ad culmen dignitatis imperialis, & contra imperialem autoritatem & dignitatem opponunt̃, ne ſimpliciũ corda poſſint inficere, duximus in his ſcriptis reſpondendũ. Quorum deinceps ſubiungemus ſententiam, & obiectionũ, reſponſionumq́ vim & efficaciam. Nam totius diplomatis tenorem perpetuum ſubijcere, & tibi lector foret tædio, nec operæprecium.

Ludouici literæ aduerſus proceſſus a Ioãne XXII. cõtra ſe habitos.

In primis dicit contra ſe, & imperialem autoritatem, dignitatem, pô

GG teſta-

Nõ vult imperialẽ autoritatẽ eſſe a papa, ſed electũ ſolius electiõis vigore autoritatẽ imperialẽ habere. Ratiões quibus id adſtruit.

teſtatem,& ius imperij allegari,q̃d poteſtas & autoritas imperialis ſit a D
papa,quodq́ electus in regem Romanorũ,ex ſola electione,nec ſit,nec
dici poſſit verus imperator,nec anteq̃ inungatur, conſecretur & coro-
netur,imperialem poteſtatem,& autoritatem habeat.Quæ omnia vult
ſacris canonibus,iuri & ratiõi obuiare,ſicut dicit patere per c.Cum ad
verum,&c̃.Si imperator,nonageſima ſexta diſt. Quibus dicitur, quod
nec imperator iura pontificatus, nec pontifex iura imperij ſibi vſurpa
re debet.Vbi gloſſa dicit,quod iſtæ poteſtates ſunt diſtinctæ, & quod
neutra dependeat ab altera. Imperator enim non habet imperium a pa
pa,ſed a ſolo deo,XCIII.diſtinctio.c.Legimus,vbi dicit textus,q̃d exer
citus facit imperatorem. Et gloſſa ibi dicit eum verum imperatorem,
antequam a papa confirmetur. Ex quibus vult conſequens eſſe, quod
papa non habeat vtrunq́ gladium. Alioqui,inquit, ſi imperium habe-
retur a papa, poſſet etiam in temporalibus ad papam appellari. Quod E
prohibet Alexander papa, dicens:temporalia habere ſuam iuriſdicti-
onem.De appel.c.Si duobus.Et c. Cauſam II. Qui filij ſint legit. Et ibi
gloſſa facit & textus,in c.Quo iure,VIII.diſtinct. &c̃.Nouit.De iudici-
is.Ex quibus cõcluditur,quod poteſtas imperialis eſt immediate a deo.

Concludit imperialẽ autoritatẽ immediate eſſe a deo.

Et imperator antequam inungatur & coronetur,habeat poteſtatem im
perialem,nec papa habeat in temporalibus plenitudinem poteſtatis.

Secundo dicit obijci ſibi, q̃d electio ſua per Ioannem vigeſimum ſe-
cundum reprobata & caſſata fuerit, & propterea non potuerit admi-
niſtrare iura imperij: imo quod adminiſtratio eiuſmodi ad ipſum pa-
pam de iure ſpectauerit. Addens eundem Ioannem per ſuos proceſſus,
bullas,aut literas per mũdum publicaſſe, q̃d Italiam vniuerſam ab im-
perio & regno Alemaniæ ſeparauerit.Inſinuando, ꝙ papa ſit dñs vni-
uerſalis, nõ ſolum in ſpiritualibus,ſed etiam in temporalibus. At cõtra F
dicit ipſe,om̃es eiuſmodi ꝓceſſus,aſſertiones, literas & quæcunq́ circa
prædicta geſta ſunt,nullos,nulla,nulliusq́ roboris vel momẽti,q̃d pa-

Papę nullã vult autoritatẽ cõpetere ſup imperatorem aut imperium.

pæ nullã autoritatem vult cõpetere ſuper iura impij per iura pręallega
ta.Et ꝓpterea quicquid ab eo in prædictis factum eſt,velut factũ a non
ſuo iudice,nullius fuiſſe momẽti per iura vulgaria. Addit multa verbo
ſiſſime,aduerſus validitatem cenſurarũ contra ſe fulminatarum. Vt q̃d
proceſſum ſit contra abſentem, non citatum legitime. Quod pontifex
formam & poteſtatem ſibi a ſacris canonibus traditam exceſſerit. Et
nonnulla eiuſmodi,quæ ad propoſitam cauſam nihil faciunt.

Vult ſentẽtiã põtificis continuiſſe errorẽ intolerabilẽ, ꝙ mãdauerit ſubditis imperij, nõ obedire ipſi. Itẽ,ꝙ lata poſt appel

Vnum hoc prætereundum non eſt,q̃d vult ſententiam eius intolera-
bilem in ſe continuiſſe errorem,ex eo,ꝙ ne ipſi obedirent,mandauerit
vniuerſis ſubditis & fidelibus imperij, vt q̃d vult eſſe cõtra legem dei,
quæ,vt inferiores ſuis ſuperioribus obediant,præcipit.Item,quod lata
fuerit poſt appellationẽ legitime ab ip̃o ad vniuerſale conciliũ interpo
ſitam,præſertim cũ pro defenſiõe,vt dicit,iuris impij (q̃d affirmat pen-
dere a iure diuino & fide catholica) cõtra ſibi aduerſantes,& ſe,& impe
rium

A rium,fidemq; catholicã(quã ſancta Romana tenet eccleſia)impugnan
tẽs appellauerit.Proinde declarat oẽs ꝓceſſus eiuſmodi,nullius eſſe ro
boris vel momẽti,atq; om̃ibus mãdat ſub pœna priuationis omnium,
quæ ab imperio obtinent,eoſdem contemnere. Hęc ſumma eſt illarũ li
terarum,quæ prorſus indignæ ſunt imperiali concilio,& vt ſub nomi
ne prodirent imperatoris aut imperij, ſed concinnatæ pſeudotheolo=
gorum quorundam,aut frigidorum Canoniſtarũ opera,quod ipſa per
ſe phraſis earundem indicat.Quibus vt breuiter reſpondeamus:

lationẽ interpoſitam ad vniuerſale concilium.

Declarat ergo oẽs proceſſus contra ſe habitos nullius roboris & momenti, &c.

Quod dicit in primis allegari cõtra ſe, & impialem autoritatem,po=
teſtatẽ,dignitatem & ius impij,q̃d a papa ſit poteſtas impialis & autori
tas,q̃dq; electus,ſolius electiõis vigore illã exercere non poſſit:ſuo mo
re obiectionem illã cõgeſſerunt detractores & adulatores peſtilentiſſi=
mi.Nihil eñ a põtifice obiectum eſt cõtra impialem autoritatem,digni
B tatem aut ius impij.Sed hoc vere dictũ & allegatũ eſt,vniuerſam hãc au
toritatem impij dependere ab autoritate eccleſiaſtica,quæ precipua eſt
apud Ro.pontificem.Ab illo accepiſſe Carolũ illum primũ in hoc im
perio,autoritatem & titulos impij,nullo iure ſibi cõpetentes antea. Ab
illo poſtea deſignatos ſeptẽ illos Germaniæ ꝓceres, accepiſſe ab initio
autoritatem eligendi principis, quæ nullo alioq; iure ad ipſos ptinebat
præ cæteris. Sicut aũt potuit pontifex ab initio hanc autoritatem dare
Magno Carolo ꝓ ſe & ſucceſſoribus . Sicut etiã deficiente illa ſucceſſi
one Caroli in Ottone III.facere electiuum imperiũ,deſignatis electori=
bus,& data eiſdem eligendi poteſtate in ppetuum:ita potuit conditio=
nem electo pſcribere, ſub q̃ in illũ transferretẽ impij autoritas : pſertim
cũ ea ꝑ ſe ſancta, & ꝓ dignitate impij, atq; ſine autoritatis impialis eſſet
C prorſus neceſſaria.Quæ eſt, vt relata electiõe ad diſcuſſiõem capitis ec
cleſiæ(a quo eſt & eligendi illa poteſtas,vniuerſaq; impialis autoritas)
eadem ab illo confirmetur, electusq; eius cõſecratione & coronationẽ
dignitatem accipiat imperij . Cuius quia præcipue intereſt, vt & fide=
lem & fortem aduocatum,propugnatoremq; habeat eccleſia, q cãdem
cum res & neceſſitas exigit,poſſit armis protegere,hoc officij primum
commiſit Magno Carolo,& deinde vniuerſis eius ſucceſſoribus.

Apologia autoritatis pontificiæ aduerſus pdictas calumnias.

Aſſertio obiectiõis primæ,videlicet q vniuerſa imperialis, quæ nunc ẽ autoritas, dependeat ab autoritate Romani pontificis.

Quod vero dicit,hæc ſacris canonibus, iuri & rationi contraria: e=
go contra, & diuino iuri, & ſacris canonibus, atq; omni rectæ rationi
dico eſſe conſona : quemadmodum ſuperius a nobis luce clarius de=
monſtratum eſt.Nec quicquam his aduerſantur citati per illum cano=
nes,vt c.Cum ad verum,& c.Si imperator.XCVI.diſtinct.

Prædicta iuri diuino, ſacris canonibus & rectæ rationi eſſe conſona,non contraria.

In primis hoc ſcias oportet,contextũ c.Cũ ad verũ,partem eſſe epiſto
læ Nicolai põtificis ad Michaelem Cõſtantinopolitanum impatorem:
q vna cũ ſceleratis quibuſdã ſecũ cõſentientibus epiſcopis,intereſſe, at=
que adeo pſidere præſumpſerat iudicio iniuſtiſſimæ dãnationis Igna=
tij,eiectiõisq; e ſua ſede Conſtãtinopolitana, vt Photiũ ꝓmoueret,auto
rẽ ſubſecuti grauiſſimi ſchiſmatis.Huius vt præſumptiõem redargue=

Ad rationes inductas ex ſacris canonibus.

Explicatur germana ſententia c.Cum ad verum.

ret, ita ſcribit: Quod quando ad verę ventũ eſt, hoc eſt, iam ſub luce ve- D
ritatis euangelicæ, nec imperatorem arripere iura pontificatus, nec pon-
tificem vſurpare ſibi nomen debere imperij, innuēs ab ethnicis qui-
dem imperatoribus Chriſtũ & ṽitatem ignorantibus, nomē etiā & di-
gnitatem pontificiam vſurpatā fuiſſe: ſicut cruentus ille Iulius, nec im-
patoris, nec ꝑpetui dictatoris contentus fuit noĩe & honore, niſi eſſet &
pontifex maximus, ſed ꝓphano illo pontificatu, ꝗ erat apud ethnicos.
At poſtq̃ ad verum ventum eſt, ita nõ decere. Quandoquidē Chriſtus,
proprijs actibus, & dignitatibus diſtinctis, officia poteſtatis vtriuſq;
diſcreuiſſet, atq; ita diſpoſuiſſet, vt mutua opera indigerent. Quæ vi-
demus ita vera eſſe, vt Nicolaus ille ſcribit (tametſi ſano intellectu in qui-
buſdam opus habeant) nihil prorſus noſtræ aduerſantur ſententiæ.
Sint ſane inſtitutæ a Chriſto dignitates vtraq;, habeant officia diſcre-
ta, & actus proprios, nunquid propterea vna alteri non ſuberit? vna E
regi, gubernarique non debet alterius arbitrio, aut imperio? Nunquid
in animantis corpore diſtincta membra non ſunt, manus, pedes & ca-
put? nunquid non habent officia diſcreta & actus proprios? nunquid
propterea in ſuo officio, in ſuis actibus, illa non dependent a capite?
nunquid non eius mouentur arbitrio? Quanquam quod Chriſtum pro-
prijs actibus & dignitatibus diſtinctis, officia poteſtatis, vtriuſque diſ-
creuiſſe dicit, ſane intelligendum eſt. Alterum enim, hoc eſt, pontifici-
am dignitatem ipſe Chriſtus inſtituit, ipſe ſuã illi ſacroſanctam autori-
tatem dedit, ſuos actus, ſuum præſcripſit officium.

Alterum vero, hoc eſt, imperatoriam autoritatem, de qua ille loqui-
tur, quæ videlicet a Iulio Cæſare traxit originē (Nam illius, non Caro-
li ſucceſſori ſcribit) nuſquam Chriſtus inſtituit, ſed ante Chriſti aduen- F
tum, ille ſanguinarius Iulius, nulla commiſſione diuina, nulla autoritate
ſibi commiſſa deſuper, ſed vi, ſcelere, perfidia, parricidio & crudeli ſuo-
rum conciuium, ſe meliorum, & bene meritorum de republica, pręſcri-
ptione ac nece, ſine deo, imo cõtra deũ inuaſerat, & ſibi ſupra conciues
ſuos tyrãnice vſurpauerat. Cuius nec factum, nec autoritatem vnquam
comprobaſſe Chriſtus legitur. Quanquam non ſine ſpeciali dei per-
miſſione (qui ſceleratis aliquando pro flagellis vtitur, & cuius iudicia
ſunt abyſſus multa) illa ipſa ita accidiſſe nihil dubitauerim. Tam enĩ il-
le bonus eſt, vt etiam hominum peccatis & ſceleribus vti ad bonum, &
ex malis ſciat bona elicere: alioqui mala nunquam permiſſurus. Ergo
cum aliquis aut ſanctorum patrum, aut pontificũ, ad imperatores ſcri-
bens, dicere videtur, imperatoriam autoritatem eſſe a Chriſto, ita intel-
ligendum eſt, non quo ad primam ſui inſtitutionem & originem, hoc
enim euidenter falſum eſt. Nam & ante Chriſtum, & cõtra Chriſtum,
qui eſt iuſtitia & veritas, ab impio & cruento Iulio, contra omnem iuſti-
tiam, vi primo & tyrannice vſurpata eſt. Sed q̃d poſt tractu tēporis fa-
cta legitima, & iam recepta & admiſſa intra Chriſti regnum, illi ſeruire
debe-

Quõ ſane intelligi poſſit imperatoriam autoritatē eſſe a deo, aut Chr̃o.

A debeat,atq; ita ab ipſis intelligi debere imperatoribus,quaſi iam Chriſtiana, non ethnica ſit illa dignitas & autoritas, & velut nunc inſtituta a Chriſto, ita hæc ordinante ac diſponente, vt in eccleſia ſua duo eſſent gladij, ad eius regimen & gubernationem neceſſarij, alter tamen ſub altero,& vterq; illius cui huius ſui regni curam commiſit & regimen. Itaq; inter eoſdem quos citat canones eadem diſtinctione etiam hic legitur ex Gelaſij pontificis ad Anaſtaſium imperatorem epiſtola:

Duo ſunt quippe imperator Auguſte,qbus principaliter hic mundus regitur: autoritas ſacra pontificum,& regalis poteſtas. In qbus tanto grauius eſt pondus ſacerdotum,quanto ꝑ ipſis regibus & principibus in diuino ſunt reddituri examine rationem,&c. Noſti itaque inter hæc,ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam poſſe redigi voluntatem,ſubijciens exempla pleraq;, quibus oſtendit, ſanctos pontifices etiã in ipſos imperatores exercuiſſe autoritatem iudiciariam,atq; illos ſubieciſſe excõmunicationi & anathemati eccleſiaſtico. Quid hunc ille canonem præterijt,qui appellauit ad canones?

Imperatores ex pontificũ pendere iudicio, nõ contra.

B

Æque huic noſtræ non aduerſatur ſententiæ, c. Si imperator, cuius verba etiam a nobis citata ſunt ſuperius. Quin potius eandem confirmat per omnia. Dicit enim imperatorem,ſi modo Chriſtianus eſt,non præſidere,ſed ſubeſſe eccleſiæ,velut eius membrum & filium, poteſtates ſeculi, ſi fideles ſunt, neceſſario ſubeſſe, non præeſſe ſacerdotibus. Quod ipſum nos affirmamus, & ille impie & contumaciter pernegat.

c. Si imperator, noſtræ ſententiæ ſubſcribere,nõ aduerſari.

Quod vero pro ſe facere exiſtimat,quod in eodem c.dicitur,imperatorẽ habere ſuæ poteſtatis priuilegia,quæ adminiſtrandis legibus publicis diuinitus conſecutus eſt, quomodo hoc ſane intelligi oporteat, iam indicauimus. Nam certum eſt,nullo iure diuino,nulla diuinitus illi facta commiſſione primum illum Iulium obtinuiſſe autoritatem imperialem, atque eius priuilegia; quin potius,contra omne ius,diuinum & humanum, ea ſibi vſurpaſſe violenter,iniuſte, perfide, & tyrannice. Eodem modo Octauianum,ſub quo natus eſt dominus,& qui illius in imperiali autoritate ſucceſſor factus eſt. Sed de Magno Carolo, atque his,qui in eccleſiaſtico hoc noſtro illi ſucceſſerunt imperio, longe poteſt dici verius,quod diuinitus ſuę poteſtatis priuilegia conſecuti ſint: tamen mediante Chriſti inter nos vicario, cui totius regni ſui curam & gubernationem idem ille credidit, q̃ de illis, qui ſucceſſerunt Iulio. Quamuis de vtriſq; ſuo quodam modo vere poſſit intelligi.

C

Quod vero gloſſam illorum canonum allegat,vt dicentem,poteſtates has eſſe diſtinctas,imperialem videlicet & pontificiam,& neutram dependere ab altera,pudet ſane literarum imperialium. Cum gloſſæ illæ nihil faciant,q̃ citare iura pro & contra.

Ad gloſſã dicto modo canonũ. Et q̃ ridicule ex eadem arguant.

Ita enim dicit in c. Cum ad verum, in verbo vſurpauit. Argumentum,cum iſtæ poteſtates ſunt diuerſæ, quod imperator non habet gladium a papa, allegando ſimul iura quæ hic allegat: deinde ſubijcit ar-

gumenta in contrarium, vt ſexageſima tertia diſtinctione c. primo. D

Item XXII. diſt. c. I. in quo dicitur: Omnes quidem toto orbe ſedes epiſcopales, atq; earundem diſtinctiones & ordines apoſtolicæ ſedis autoritate conſtitutos. Eam vero ſolam illum fundaſſe, qui beato Petro, æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul & cœleſtis imperij iura commiſit. Item, q̃a papa deponit imperatorem, quod ꝓbat allegatis ad hoc iuribus. Vides, quantum ponderis habeat illa gloſſæ in vnam aut alteram partem allegatio. Quanquam hocipſum non inficiamur, has poteſtates eſſe diſtinctas. Et quod neutra dependeat ab alia. Hoc enim ſane intellectum de illo vetuſto imperio, a Iulio ducente originem, & per Conſtantinopolitanos imperatores (ad quos illæ ſcribebantur epiſtolæ, ex quibus decerpti ſunt illi canones) eatenus continuato etiam verum eſt, quo ad inſtitutionem videlicet, quamuis non quo ad ſubiectionem. Illius enim imperij autoritas iam recepta intra ouile catholicæ, E eccleſiæ, ſubiecta quidem erat autoritati eccleſiaſticæ, at non inſtituta ab eadẽ. Noſtri vero, quod in Carolo incepit, imperij autoritatẽ vtroque modo dependere ab eccleſiaſtica, ſupra indubitatum fecimus.

Quõ probet p̃ c. Legimus: ipẽratorẽ non habere imperiũ a papa, ſed a ſolo deo.

Quod igitur ſubdit: Imperatorem non habere imperium a papa, ſed a ſolo deo, hoc ipſum probans per c. Legimus, XCIII. diſt. Vbi textus. Quod exercitus facit imperatorem. Et per gloſſam, quæ dicit eum verum imperatorem, prius q̃ per papam confirmetur. Neſcio quo me hic vertam, aut quid potius mirabor in his literis, adeo mihi ſubit ſtupor quidam ſtupiditatis eorum, qui concinnarunt literas eiuſmodi imperatorias. Scilicet imp̃atorem non habere imperium a papa, ſed a ſolo deo, ꝓbatur per c. Legimus, quod dicit, exercitum imperatorem facere. O demonſtrationem euidentem, in qua cõtradictorium conſequentis infertur ex antecedente, & econtra. Nam ſi verum eſt, exercitum im- F peratorem facere, falſum ſit oportet, imperatorem habere imperium a ſolo deo, & vice verſa. Si verum eſt imperatorem habere imperium a ſolo deo, falſum eſt, exercitum imperatorem facere. Audis lector Chriſtiane, quibus ille rationibus cum conſilio omnium ſuorum pſeudomonachorum impugnet & euertat apoſtolicæ ſedis in ſe ſententiam, adeo vt me plane pudeat literas has legi editas in publico conuentu principum imperij, imo de conſilio & conſenſu omnium prælatorum & principum Alemaniæ congregatorum Francfordiæ.

Quõ intelligendũ ſit illud Hieronymi dictũ q̃ exercitus imperatorem faciat.

Sed dicis: Si verẽ eſt exercitum imperatorẽ facere, ſaltem ex eo conſequi imperatorem non a papa habere imperium. Dico primum Hieronymum (ex cuius ad Euagriũ epiſtola illud c. a Gratiano excerptum eſt) illic non loqui de imperatore Romano, ſed de quolibet duce cuiuſlibet exercitus, dicentem ita ſacerdotes a principio in eccleſijs ſingulis vnũ inter ſe elegiſſe in remediũ ſchiſmatis, quẽ collocatũ in excelſiorĩ loco, epiſcopum nominabant: quomodo ſi exercitus ſibi imperatorẽ faciat, hoc eſt, capitaneum ſibi aut ducem eligat. Sibi, inquit, non orbi, aut Ro-

A Romano imperio. Vides illis verbis nõ affirmari a Hieronymo, quod
autoritas creandi Romanum principem ſit penes exercitum. Deinde,
vt daretur fuiſſe aliquando (quæ tamen magis facto vſurpata extitit,
q̃ legitima ratione conuenieris) quemadmodum etiam nonnunquam
Romani imperij principes militari tumultu creatos legimus. Hoc ta=
men negari non poteſt, etiam penes ſenatum & optimates imperij fu=
iſſe hanc autoritatem ratione magis legitima, ſicut & multo plures, ſe=
natus autoritate & iudicio, q̃ militari impetu factos indubitatum eſt.
Magis etiam æquum & legitimũ eſt, vt maturo ſenatus & optimatum
iudicio reipublicę prouideaẽ de optimo principe, q̃ vt militari hoc per=
mittatur temeritati. Quæ ergo hæc eſt argumentatio, etiam vt daretur
de Romano principe loqui Hieronymum: Exercitus facit imperato=
rem, ergo non papa? Nam poteſt vtrunq; eſſe, vt & exercitus aliquan=
B do imperatorem fecerit, vt etiam fecerit ſenatus, fecerit quoque & pa
pa. Hoc certum eſt, ſi de imperatore Romano intelligi quis velit illud
dictum Hieronymi, de illis imperatoribus neceſſario intelligendum
eſſe, qui ex illa gentilitate, atq; adeo a Iulio Cæſare trahebant originem:
non vero de his noſtris, qui originem ducunt a Magno Carolo, qui
annis circiter quadringentis ſubſecutus eſt Hieronymum. In illis ali=
quando verum fuit factum imperatorem ab exercitu. In his nunquam,
ſed primum Carolus pro ſe & ſucceſſione ſua vniuerſa imperator fa=
ctus eſt a Romano pontifice. Ea vero deficiente in Ottone tertio electi=
one, non exercitus, ſed ſeptem Germaniæ procerum deinceps facti
ſunt. Idq; autoritate Romani pontificis. Cum aliqui illi ſeptem nullam
haberent autoritatem eligendi præ alijs.

Quod vero etiam gloſſam illius c. in v̄bo (imperatorem) allegat di= Quã impudenter & ridicule argu ant ex gloſſa c. Legimus.
C cere, eſſe verẽ imperatorem, anteq̃ confirmetur a papa: iterẽ pudet, &
imperatoris, & imperij, q̊d eiuſmodi pudendis nugis, & ridiculis allega
tionibus, autoritatem ſuam tueri debeant. Gloſſa illa ſuo more notat il
linc poſſe trahi argumentum, quod ex ſola electione principum ſit ve=
rus imp̃ator, etiam anteq̃ confirmetur a papa. Sed cõtinuo ſubdit, quod
contrarium eſt verum, per c. Venerabilẽ, & alia iura quę allegat. Quan
quam ſatis craſſus fuerit ille gloſſator, nec intelligens ea quæ exponit,
nec notans notabilia, & quæ nihil prorſus ad rem faciunt annotans.

Inſuper cum ex prædictis ſuis allegationibus vult manifeſte cõſequi, Aliam collectionum eiuſdẽ ineficacia & ſtupiditas.
papam non habere poteſtatem vtriuſque gladij, alioqui poſſe etiam in
temporalibus appellari ad ipſum papam, ſi imperium haberetur a pa=
pa, contra c. Si duobus, de appel. & iura concordantia, concludens ex eo
quod poteſtas imperialis ſit immediate a deo, & quod imperator ante=
q̃ inungatur aut coronetur, habeat poteſtatem imperialem. Nõ video,
quo pacto, etiam ſtudio qs poſſet ineptire ineptius, & minus cohærẽtia
cõnectere inuicem. Qua enim lege argumentationis ſequiẽ ex ſuperiori
bus, papam non habere poteſtatem vtriusque gladij, niſi eã qua quod=

 libet

liber ſequitur ex quolibet? Alioqui, inquis, poſſet in temporalibus ap- D
pellari ad papam, ſi imperium haberetur a papa. Sed quis vnquã ſom-
niauit a papa haberi imperium? Hoc diximus, autoritati eccleſiaſticæ
hierarchiæ præſidis ſubeſſe etiam omnem ciuilem autoritatem, quę eſt
in eccleſia. Eius cura, regimine & imperio moderari debere vtrunque
gladium, quo conſeruetur vnitas domus eccleſiaſticæ: Potuiſſe quoq;
committere alterum illum gladium viro forti, qui eundem pro eccle-
ſiæ neceſſitate diſtringeret, ſicut ipſum commiſit Magno Carolo, atq;
eius ſucceſſoribus. Quod ergo in temporalibus poſſit appellari ad pa
pam, vt valet conſequentia? Eſt alicubi conſtitutus finis certorum iu-
diciorum, vnde nec ad indubitatum eorũdem ſuperiorem poſſit pro-
uocari, ne nunquam ſit finis litium: vt nec a ſenatu Melchlinienſi, nec a
Bruxellenſi, nec deniq; a Traiectenſi, vlla admittitur prouocatio, neque
ad ſuũ indubitatum, recognitũq; principẽ. Ex qbus qñ concludit, quod E
poteſtas impialis ſit immediate a deo, & q̃d impator habeat poteſtatẽ im
perialem, prius q̃ conſecret aut coronet a pontifice: non intelligo qd ce
rebri fuerit illis hominibus, quod eos nihil puduerit in re tanta, & quę
tam principis, q̃ imperij nomine ederetur in orbem, contra apoſtoli-
cæ ſedis autoritatem, ita impudẽter, ſine vllo delectu, ſine vlla argumen
tationis lege, velut quodlibet inferre ex quolibet.

Assertio ſecundæ obiectiois aduerſus ipſum factæ.

Electũ imperatorem, cuius a ſede apoſto. reprobata eſt electio, non ſe poſſe adminiſtrationi imittere.

Quod dicit ſecundo loco obiectum ſibi, de reprobata & caſſata ſua
electione per pontificem, quodq; ea non obſtante, nihilo minus admi
niſtrationem imperij contra ius & fas vſurpauerit. Addẽs pontificem
publicaſſe per mundum, quod Italiam vniuerſam ſeparaſſet a regno
Alemaniæ & impio. Additio qdem hæc notorie falſa eſt, & impudens
mẽdacium. Nunq̃ em̃ inuenietur hoc feciſſe aut Ioannes ille XXII. aut
quiſq; alius. An poſſet facere, alia quęſtio eſt. Obiectio vero cõtra ip̃m F
facta, iuſta fuit & legitima, quandoquidem luce clarius demonſtraui-
mus, om̃em huius imperij noſtri autoritatem, dependere ab autoritate
eccleſiæ & Ro. pontificis, per quam primo ipſi Carolo pro ſe & ſua po
ſteritate datũ eſt, deinde ea deficiente deſignatis apoſtolicæ ſedis autori
tate electoribus electiuum factũ eſt: ea tamen lege, vt electi confirmatio
ad Romanũ pertineret pontificem, cui eadem ante ipſum Ludouicum
ab initio vſitatæ electionis eiuſmodi, ab ipſis electis imperatoribus, &
imperio, ſemper fuerat recognita. Quod vero dicit illam caſſationem
electionis, & electi reprobationem factam a pontifice, eſſe & fuiſſe nulli
us roboris aut momenti, ob defectũ autoritatis & iuriſdictionis in eo-
dẽ ſuper imparore electo, aut impio p iura ſupra allegata ab ipſo, & a
nobis diſcuſſa: iam clariſſime demõſtrauimus, hoc ip̃m eſſe falſiſſimũ.
Quæ dicit contra validitatem latæ aduerſum ſe ſententię excommu
nicationis a pontifice, non libuit adſcribere, quod ea verboſiſſime &
confuſiſſime congerit, & fere ad hanc cauſam nõ pertinent. Tamẽ qua-
lia ſint, ex his, quæ audiſti ſuperius, cuius facile coniectare eſt.

Vnum

A Vnum illud prætereundum non putaui, q̃d affirmat latam illam aduerſum ſe excommunicationis ſententiam, ex eo nullam, quod intolerabilem errorem in ſe continuerit, interdicendo omnibus fidelibus imperij, ne reprobato & execrato Ludouico obedirent vt imperatori, abſolutis eiſdem a iuramentis, ſi quibus eidẽ adſtricti fuerant, q̃d legi dei dicit eſſe contrariũ, quę ſubditos ſuperioribus poteſtatibus obedire pręcipit. Quod ipſum velut hæreticum iſte aduerſus quem egimus, Marſilius toties deteſtatur in Romanis pontificibus. Et affirmat eſſe manifeſtam hæreſim, vt quis poſſit abſoluere ſubditos a iuramẽto, quo adſtringuntur fidelibus dominis. Nolim enim ſi forte in hæc pius quiſquam, ſed incautus incidat, vllo inde aduerſus ea quę hactenus probauit totius Chriſtianæ eccleſiæ conſenſus, moueatur ſcrupulo: ſi impius, vt ſe arma efficacia, quibus pietatem oppugnet, inueniſſe exiſtimet.

Ro. pontifi cẽ licite abſoluere ſubditos a iuramẽtis fidelitatis, q̃bus dãnatis & excõmunicatis, aut abrogatis, pricipibus ſuis adſtricti fuerant.

B Nota eſt oĩbus Galliarũ hiſtoria, vt eius iura & ſceptra, ad Pipinum & Carolum, poſteritatemq́ ipſorũ peruenerint. Cum in Hilderico rege ignauo & ſocordi, qui ex gẽtilitatis antiqua illa ſucceſſione fuit Francorũ rex vltimus, eadem regno inutilis facta eſſet ſucceſſio, ex autoritate Zachariæ ſanctiſſimi pontificis, illo abrogato, abſolutis a iuramento fidelitatis, quo illi adſtricti fuerant regnicolis, miniſterio ſancti Bonifacij epiſcopi & martyris, Pipino pro ſe & ſucceſſoribus ſuis cõmiſſa ſunt eius regni gubernacula. Quod ſi hæreticum eſt, ſubditos poſſe abſolui a iuramento fidelitatis, quo ſuis principibus adſtricti fuerant, perfidos neceſſe eſt & periuros fuiſſe omnes ſubiectos regno Franciæ, quod deſerto illo Hilderico, cui ante vt regi fidelitatis iuramẽto adſtricti fuerant, ſequerẽtur Pipinum & Carolũ, perfidos & periuros, etiam hos glorioſiſſimos, Chriſtianiſſimos & ſanctos principes. C Quod cum reprobet totius Chriſtianæ eccleſiæ octingentorum circiter annorum cõſenſus, apud quam horum ſancta & glorioſa memoria in benedictione celebrata eſt, neceſſe eſt, vt impia & hæretica ſit illa eius ſententia, qua affirmat eſſe hæreticum, vt poſſint ſubditi abſolui a iuramento fidelitatis, quo ante adſtricti fuerant ſuis ſuperioribus fidelibus.

Zacharias ſanctiſſ. põtifex Francos abſoluit a iuramẽto fidelitatis, q̃ Hilderico adſtricti fuerant.

Conſenſus catholicæ eccleſiæ.

Quanquam, q̃d fecit Ioannes XXII. mãdans imperij fidelibus ne Ludouico obedirent vt imperatori, eoſdem abſoluens a iuramento, ſi q̃d forte illi vt tali præſtiterant, non tam abſolutio fuerit a iuramenti vinculo, q̃ declaratio, quod eo non tenerent adſtricti, vt per errorem præſtito illi, quem cum non eſſet, crediderant legitimum principem. Nunquam enim ille, cuius legitime reprobata fuit electio, legitimam vllam autoritatem electiõe eiuſmodi aſſecutus eſt. Quare fidelitatis iuramenta, vt tali ſcienter præſtita, fuerunt illicita: quæ per errorem æque non obligatoria. Eodem modo ſi cui abrogata eſt legitima, quæ ſibi ante competijt autoritas, ab eo ad quem hoc pertinet, ipſo facto a vinculo quoq; iuramenti, quo eidẽ eatenus obligati fuerant, abſoluti ſunt ſubditi. Itaq; quoties apoſtolicæ ſedis autoritate, imperio priuati ſunt impera

Abſolutiones eiuſmodi maxima parte magis iuris declarationes eſſe, q̃ abſolutiones.

torum q̃dam(q̃d ſæpe factum & legitime factum ſuperius demonſtrauimus)eo ipſo abſoluti fuerunt oẽs fideles impij a iuramento,quo illis eatenus adſtricti fuerant.Ita,vt abſolutio a iuramẽti vinculo pro imperij fidelibus,adiuncta in illis ſententijs,nihil aliud fuerit,q̃ mera declaratio,quod illo amplius non tenerent adſtricti. Quin potius ſine abſolutione eiuſmodi,ipſo facto q̃ illi priuati fuerunt legitimo impio,iſti illis ſubeſſe deſierunt.Itaq; q̃uis doceāt apoſtolicæ literæ,ſubditos obedire ſuis præpoſitis & ſuperioribus,non tamen docent,præpoſitos & ſuperiores non poſſe in ordinem redigi a ſuis quoq; ſuperioribus, aut magiſtratu amoueri: cum hoc euidenter falſum ſit. Amoto autem magiſtratu aliquo,iam amplius exigere nõ poſſe per apoſtolicam illam ſententiam,obedientiam ab his,qui antea fuerāt ſubditi, indubitatum eſt, cum præpoſitus eſſe deſierit. D

Solutio rationis quam afferunt ex Apoſtolo.

Vides itaq; lector Chriſtiane qualia ſint,q̃ inania,q̃ pudenda,quæ illi tam confidenter,aut potius impudenter, in facie totius orbis obijciūt aduerſus autoritatem ſedis apoſtolicæ, quibus eius ſententijs detrahunt,doctrinam inſectantur vt hæreticam, ipſi hæreticiſſimi, circa fidem reprobi,nec intelligentes,quid aut de quo loquantur. E

Ad vltimā rationē Ludouici.

Quod poſtremo additur in illis literis,ad oſtendendam nullitatē aduerſus Ludouicum latæ excommunicationis ſententiæ, quod lata fuerit poſt appellationem legitime interpoſitam ad vniuerſale concilium: præſertim cum pro defenſiõe iuris imperij(q̃d a iure diuino & fide catholica dependere prætenditur) dicit ſe appellaſſe contra aduerſantes ſibi, ipſumq; & impium, fidemq; catholicā, quā ſancta Romana tenet eccleſia,impugnantes.Proinde ſua illa,qua fungebatur,autoritate declarare irritam,nec obſeruandā a Chriſtifidelibus. Audis quidem hic lector verba ampulloſa & grandia,ſed in quibus diligētius excuſſis nec micā veritatis inuenias. F Quod Chriſtus regni ſui hierarchiæ vnū præfecerit,cui paſcendas,regendasq; commiſit oues ſuas vniuerſas,his illi obediendi neceſſitate impoſita,irrefragabiliter a nobis ſupius demonſtratum eſt. Vt aūt a paſtoris iudicio ad ipſas oues prouocetur,ab ouibus rebellibus & cõtumacibus,vt oues ſibi,ſuoq; iudicio paſtorem ſuum ſubijciant,nõ p̃mittit ordo,non leges huius regni Chriſti, imo ipſa rerum natura nõ patitur. Quare non poteſt eſſe legitima appellatio ab eius autoritate, quam ſupremam & ſummā in eccleſia ſua Chriſtus inſtituit,cuius ſacroſancta & ſine diſcuſſione omnibus ſequenda ſunt iudicia: quemadmodum toto libro ſuperiori euidens fecimus. Quod autem dicit iura imperij dependere a iure diuino & fide catholica, quid veritatis in ſe contineat, ſupra explicauimus: vt vero dependeat, om̃ia inde exorta dubia,quæſtiões & cõtrouerſias,ad autoritatem apoſtolicę ſedis atque eius præſidis pertinere,eiuſq; definiri iudicio,eodem ſuperiori libro etiam clariſſime demonſtrauimus. Quare quis in prædictis impugnauerit fidem catholicam, quam ſancta Romana tenet eccleſia,

Nõ poſſe a fidelibus prouocari a iudicio Ro. pontificis ad quæcunq; vniuerſale concilium.

A ſia,ille ne Ludouicus, eidem eccleſiæ rebellis & contumax:an eiuſdem
eccleſiæ pontifex, vna cum ſuis conſacerdotibus, ſecum in eadem ſer=
uientibus domino,ex prædictis ſatis euidens factum eſt.

Itaq; vt hic tandem finiamus,hoc uellem ſibi perſuaderent omnes re
ges,imperatores & principes, quocunq; tandem cēſentur nomine,mo
do Chriſtiani cenſeri voluerint,ſe membra eſſe vnius eccleſiaſtici cor
poris,vnius regni Chriſti conciues,aut conſerui potius,& quenq; acce
piſſe cōmiſſam ſibi autoritatem,in vtilitatem mutuam, & totius corpo
ris.Quam indubie aſſequerenť,ſi ſe ſuamq; autoritatem totius eccleſiæ
paſtoris & rectoris habenis regendam fideliter permitteret. Sic enim
domi inter nos Chriſtiana,fraternaq; pace florerent omnia,& nihil eſ=
ſet,quod externū vllum hoſtē formidare deberemus.Nunc vero,cum
membra inter ſe belligerenť,eo q̄d vnum non ſubſit alteri, & recuſant
B ſubeſſe cōmuni capiti,vnde vna eſſet inter ipſa concordia,vna in mutu
am ſalutē procurandam colligatio:neceſſe eſt,vt conſequanť quę nunc
videmus fieri,vt pluſq̄ ciuilibus bellis,intra eccleſiaſtici corporis viſce
ra,in mutuam noſtram & totius graſſemur perniciem: vt contra ſe fœ
dis,miſerandiſq; modis tumultuenť,ſtupris,cædibus,incendijs,diuina,
humana,ſacra,prophanaq; miſceantur,cōfundanturq; omnia.Quæ ali
unde non proueniunt,q̄ q̄d imaginantur omnes, ethnicam potius do=
minationem , q̄ Chriſtianū magiſtratum ſe gerere, q̄ ſeruire ſe regno
Chriſti,& communi imperatori & domino:Quodq; eius vicario de=
bitam obedientiam detrectent . Quod indignum putant, ſe regalibus,
imperialibusque tumentes, inflatosque titulis, ſacerdotali ſubmittere
imperio, nunc generis humilitatem,nunc vitæ fortaſſis indignitatem
in illis reſpicientes.Sed quid ſuperbis terra & cinis? quid confratrem
C ab eodem conditore deo ad eandem creatum imaginem præ te deſpi=
cis,quem ipſe tibi Chriſtus præfecit?quid te obcæcat aurum, quo ob=
tectus es & purpura? Nam & tu terra es , & in cinerem conuerteris.
Vnius Adæ, vnius Noæ omnes ſumus filij. Et hæc lex regni Chriſti
eſt, vt illi te ſubdas humiliter , cui idem ipſe ſui regni curam commiſit
& regimen.In Chriſtum redundat iniuria & contumelia,ſi quam irro=
gas eius vicario,Chriſto es inobediens & cōtumax,ſi illi quem tibi præ
fecit obedire cōtemnas.Sicut econtra,quicquid honoris, reuerentiæ &
obedientiæ eo nomine illi impenderis, qualiſcunque tandem proprio
merito fuerit,ipſi Chriſto impenditur.Quem certum eſt habuiſſe præ
oculis Chriſtianiſſimos principes,& religioſiſſimos impatores, q ſup=
plices adorauerunt veſtigia pedum Romanorꝫ pontificum,atq; ad ca=
dem exoſculādā ſe demiſerunt.Quod ipſum adeo nihil minuit corꝫ di=
gnitatem & autoritatem apud ſubditos,vt tanto ſemper eadem maior
fuerit,quāto ſe fidelius humiliauerūt ſub ipſo Chr̄i vicario.In ſumma,
hæc vnica & certiſſima ratio ē reparādæ & ꝑpetuo cōſeruādę Chr̄ianę
vnitatis & cōcordię in catholica Chriſti eccleſia(quam ille ſub nomine
defen=

Exhortatio ad Chriſtianam cōcordiam.

Vnde inter mēbra vnius corporis bella plus q̄ ciuilia.

Vnica ratio reparandæ & conſeruandę in eccleſia

Chriſtianæ vnitatis & concordiæ.

defenſoris pacis impugnat plus ꝙ hoſtiliter) ſi omnes fidem, religio- nemq; Chriſti, vt a maioribus eam accepimus, ſancte religioſeq; cola- D mus, nihil admittentes nouitatis prophanæ, ſi meminerimus oẽs mem- bra nos eſſe vnius corporis, ſi nemo rex, nemo princeps aut impator ſibi, ſed vni Chriſto, & ad vtilitatem totius eccleſiaſtici corporis impe rare ſe cogitet: proinde ab illo, qui vice Chriſti toti ſuperintendit eccle ſiæ, ouiliq; Chriſtiano, libenter ſe regi permittat, eius imperijs fideliter obſequatur, nec imaginetur ſuæ dignitati, autoritatiq; aliquid detrahi, quo minus libera, nec vllis obligata habenis, ſibi ſit imperandi autori- tas, ſed ea ſuperiori autoritati ſubdita. Quandoqdem ſubiectione eiuſ- modi communicatur atque inuicem conſpirat membrorum, quamuis diuerſiſſimorum, vtilitas, nec aliter poſſent aut mutuam totius ſalutem procurare omnia: quin potius in mutuam & totius conuerterẽtur per niciem. Quemadmodum ſi imaginaremur membra humani corporis (cui aptiſſime comparatur corpus eccleſiaſticũ ab Apoſtolo) vnum- E quodq;, ſine reſpectu alterius, non expectato capitis imperio, imo con- tra eius imperiũ, ferri pro arbitrio ꝓprio. Non ſolũ eñ mutuã & totius corporis non procurarent ſalutem, hoc quidem in digniori, illud vero in abiectiori vilioriq;, tamen neceſſario etiam officio: non laborent ma nus ocioſo (vt ipſæ dicerent) ventri, ſed etiam ſequeretur neceſſario & ſchiſma & pugna in corpore: aduerſus ſeſe inſurgerent, & ſeſe mox v- na cum toto exterminarent. Quam rationem & reparandæ & conſer- uandæ in eccleſia Chriſtianæ vnitatis & concordiæ, vt Chriſtus miſe- ricordiæ ſuæ oculo aliquando nos reſpiciens, amplecti, ſequiq; faciat, pijs votis precandum eſt. Sed plurimum vereor, ne non permittant peccata noſtra & ſcelera.

Ditionem ſecularem eccleſiæ vindicare ab hoſtium eius calumnijs. CAP. XVI

F

V Nam adhuc reſtat diluere calumniam, quam maligni hi detra- ctores ſtruunt eccleſiæ, & non multum abhorrentium ab his principum auribus & animis ſedulo inſtillare nõ ceſſant, per- ſuadentes ipſis iniuſte detracta, quæ eccleſiæ poſſident: præſertim ve- ro Romanæ eccleſiæ ipſis ditio inuidioſa eſt, quam vi, fraude & ſcele- re Romanorum pontificum, Romano detractam calumniantur impe rio: in grauẽ & intolerãdam iacturã imperij: eiuſmodi peſtiferis per- ſuaſionibus harũ rerum ignaros principes armantes in eccleſiam, quo- rum eſt eandem tueri officium. Ita Carolus ille cognomento Magnus, etiam teſtamento obligauit ſuos filios, vt ſup omnia curam, defenſio- nemq; eccleſiæ S. Petri ſimul ſuſciperẽt, ſicut, inqt, quondam ab auo no ſtro Carolo, & beatæ memoriæ Pipino rege, & a nobis poſtea ſuſcepta eſt, vt eã cũ dei adiutorio ab hoſtibus ſuis defendere nitanẽ, & iuſtitiam ſuam, quantum ad ipſos pertinet, & ratio poſtulauerit, habere faciant.

Carolus Magnus ad defenſio nẽ Ro. ec- cleſiæ & di tionũ eius etiam teſta mẽto obli- gauit filios.

Supra demonſtrauimus, vt eccleſiaſticam ſuam domũ Chriſtus ipſe hinc abiens in regionem longinquam, velut procuratorio aut vicario no-

Breuis re- petitio co- rũ, quæ ad

A nomine regendam,adminiſtrandamq́ꝫ Petro cōmiſerit, & qui illi in eo officio ſucceſſerunt Romanis pontificibus.Itaq́ꝫ ad eorꝫ pertinere auto ritatem & officium,vt omnibus,qui in eccleſiaſtica domo continentur, ſua poſſint præſcribere officia:omnes continere in vnitate, in concor dia,in officio:ab omnibus poſſint ſuorum officiorum rationem exige re,delinquẽtes punire,exceſſus corrigere,quin & officio amouere,quos deprehenderunt inutiles. Exortas in eadem domo quæſtiones & con trouerſias,ſua definitione & autoritate terminare atq́ꝫ componere.

eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis officiũ & autoritatẽ ꝑtinent.

Breuiter, omnem altitudinem ſeſe efferentem aduerſus catholicam, orthodoxamq́ꝫ fidem,aduerſus ſanctorum patrum eccleſiaſticos cano nes deijcere & redigere in ordinem. Hæc neceſſario ad patremfamili as domus eccleſiaſticæ,aut eum,qui ipſius vices gerit, pertinent: ſi mo do totius neceſſaria vnitas & concordia, conſenſusque & conſpiratio B membrorum eius omnium in mutuam,& totius vtilitatem conſerua ri debeat.Hanc ab omnibus autoritatem,qui ad eandem familiam per tinent,ſancte fideliterque in eadem recognoſci,venerari & reuereri o portere eſt plane neceſſarium.

In hac domo, q̃ diu laborabat ſub preſſuris & afflictiōibus pene con tinuis, ſub poteſtatibus huius ſeculi,q̃ diu fere nullos habuit, q̃ ſeculo ignobiles,contemptos & humiles,q̃ diu pene certo vitæ & temporali um bonorum periculo Chriſtianum nomen aut accipiendum aut reti nendum fuerat: vt mutuam inter ſe ſeruarent Chriſtianam illam vnio nem & concordiam,vt religioſe ſubeſſent autoritati ſui capitis,& velut patrisfamilias, vt eius habenis & imperio diligenter, libenterq́ꝫ obſe querentur, haud erat opus vllo externarum rerum ſplendore in ipſo capite,ſed pauperes & humiles,aut qui ſe, ſuasq́ꝫ fortunas omnes con C tempſerant,& in certum pene periculum vltro conieccrant,quo Chri ſti adſcriberentur ouili & familiæ, non dedignabantur eius paſtori, & rectori,quantumuis humili,& abiecto ſecundum ſeculum, eiusque ſa croſanctæ autoritati,propter Chriſtum ſe humiliter ſubdere.

In primitiua illa eccleſia haud fuiſſe opus vllo externarũ rerũ ſplẽdore in eccleſiaſticæ hierarchiæ præſide.

At cum placuit Chriſto pacem dare ſuæ eccleſiæ, cũ eius fores pan dere,& paſſim in eam introducere vniuerſos,etiam huius ſeculi pote ſtates,reges,principes,regnaq́ꝫ & imperia,non ignorauit idem,conſci us infirmitatis humanæ, conſcius arrogantiæ & ſuperbiæ, ſacroſan ctæ illi autoritati,quam Petro,ſucceſſoribusq́ꝫ eius commiſerat, etiam alia ratione prouideri oportere, quo maneret iam non ſolis ſanctis & martyribus,non ſolum humilibus, & abiectis ſecundum ſeculum, ſed etiam ſecularibus hominibus,ſeculi poteſtatibus,& qui auro & purpu ra ſuperbiunt, regibus,principibus & imperatoribus,venerabilis: eti am metuenda nocentibus,ſceleratis & tranſgreſſoribus: quo remane ret & libera,& efficax ſuper vniuerſa membra eccleſiaſtici corporis,eti am ſuper ipſos reges & principes.

Introductis iã in eccleſiam etiã ſeculi poteſtatibus, ſacroſanctæ autoritati eius præſidis, alia q̃ priu ratione neceſſario prouidendum fuiſſe;

Itaq́ꝫ vt ratio amplius nõ ferebat,ſacroſanctæ eius autoritatis ſedem, quam

Nõ conue

quam vrbem illi Romam (quo tandem cõpleret Danielis a ſe prædi- D
ctum oraculum) diuina elegerat prouidentia, ſeruire ſeculariũ principum
aut imperatorum imperio: ne forte, cum id res exegiſſet & eccleſiæ ne
ceſſitas, non potuiſſet caput eccleſiaſtici corporis ſua membra contine
re in officio, non potuiſſet in ſupra ſe efferentes ſuperbe imperatores
aut principes exercere libertatem diſtrictionis eccleſiaſticæ. Ita eadem
ordinante prouidentia factum eſt, vt mox data pace eccleſiæ, apertisq́;
eius foribus pro admittendis paſſim omnibus, & in primis ingreſſo in
eandem Conſtantino imperatore, idem Romani imperij domicilium,
Petri ſucceſſoribus, & ouilis Chriſti rectoribus cederet. Nam idẽ ipſe
iam Chriſtianis dogmatibus imbutus & diuinitus etiam illuminatus fa
cile intelligebat non conuenire, vt vbi ſacerdotij principatum, & Chri-
ſtianæ religionis caput imperator cœleſtis inſtituit, illic imperator ter-
renus haberet poteſtatem. Quin magis (vt illius Nicolai verbis dicam) E
ipſa beati Petri ſedes in Romano iam proprio ſolo collocata, libertate
plena in ſuis agendis per omnia potiretur: nec vlli ſubeſſet homini, quę
ore diuino cunctis dinoſcit eſſe prælata. Decet nanq; Ro. pontificis, vt
Chriſti vicarij, & cui totius eccleſiæ ſuæ, membrorumq́; eius omniũ cu-
ram, regimenq́; idem ille commiſit, liberam eſſe autoritatem, iudicia li-
bera, vt nullus illum ſecularis poteſtatis metus, nullus terror exterreat,
ſupra quam poteſtatem ſuam libere exercere debuit. Certe ita factum
comprobat mille ducentorum circiter annorum totius eccleſiæ conſen
ſus, atq; ipſa rei euidentia. Ita quoque & decuiſſe, oportuiſſeq́; fieri de-
monſtrat ea, quam audiſti, ratio. Diuina vero ordinatione, non huma-
no errore, non vi, fraude, aut ſcelere cuiuſquam factum, non ſolum illa
Gamalielis ſentẽtia comprobat, ſed etiam diuinum oraculum, quo pri- F
mum per Eſaiam futurum prædixit, vt reges terræ & principes ſe hu-
miliarent ſub eccleſia, & eius præſidibus: & curui adorarẽt veſtigia pe
dum eorum, addens æternę damnationis interminationem his, qui hoc
ipſum detrectarent facere: Gens enim, inquit ille, & regnum, quod non
ſeruierit tibi, peribit. Deinde & illo, quo per Danielem prædixit, re-
gnum hoc Chriſti, ſibi ſpecialiter ſubiugaturum & comminuturum
Romanum imperium, quod ab illo Iulio & Romanis traxit originem,
Quod iam plane redactum videmus in fauillas & cineres, ita vt nullæ
eius ſuperſint reliquię. Nam quod adhuc durat imperium inchoatum
ab illo Carolo, eccleſiaſticum eſt imperium, ab illo vetuſto plane diuer
ſiſſimum, non ſuccedens veteri, quin potius cum eodem concurrens,
donec illud plane extinctum ſit.

Eadem æterna dei ſapientia, humani ingenij, morumque noſtrorum
conſcia, cum patefeciſſet eccleſiam, etiam regibus, principibus & impe
ratoribus, ſane intelligens carnalibus hominibus, vt eſt pars maxima
eccleſiæ, præſertim tumentibus & inflatis regali faſtu, ſceptro & purpu
ra, non ſatis reuerendam fore & venerabilem ſacroſanctam illam auto
ritatem,

Ro. pontificem non debuiſſe iam ſacroſanctæ autoritatis illius ſedẽ ſeruire ſeculariũ imperatorum imperio.

Diuina prouidentia factũ vt Conſtãtinus ſedẽ Romani imperij Petri ſucceſſoribus cederet.

c. fundamẽta, de elect. libro VI.

Diuinæ ordinationis teſtimoniũ.

Eoſdẽ q; ſublimaſſe etiã externarum rerũ ſplẽdore & extuliſſe ſuper reges & principes.

A ritatem,a qua regi voluit vniuerſam eccleſiam, ſi abiecta lateret in paupertatis ſordibus,eidem conceſſit vt ſugeret lac gentium,& vt lactaretur mamilla principum. Ad eandem tranſtulit gloriam Libani, & externarum rerum affluentia etiam ſublimauit, & extulit ſuper reges & principes: quemadmodum ſe hoc facturã Eſaiæ oraculo tam diu ante prædixerat: Ita factum videmus,vt nulla vi,nulla fraude,nulla ambitione,ſed legitimæ donationis, & vltroneæ ſubiectionis titulo maxima pars Italiæ paulatim accreuerit ditioni Romanæ eccleſiæ.

Blondus Foroliuienſis poſt Lateranẽſem illorꝫ fere temporꝫ ſcriptorem autor eſt,ꝙ poſtq̃ deficiẽte in Italia illo Romanorꝫ imperio,Longobardi maximam eius partem ſuæ ditioni ſubieciſſent,longoqꝫ tẽpore poſſediſſent, Arithpertus Longobardorꝫ rex, zelo religionis accenſus,donauerit B. Petro, atqꝫ eius cathedram tenenti Ioanni VII. præter B Hexarchatũ Rauennatẽ, etiã Alpes Cocias,in qbus eſt vrbs Genua,& quicqd ab ea ad Alpes vſqꝫ Galliarꝫ fines continebatᷣ. Cui vno conſenſu ſubſcribunt ſcriptores vniuerſi. Hanc donationẽ eiſdem illis autoribus Luithprandus eiuſdem gentis rex cõfirmauit. In primis Gregorio III. tãetſi adhuc ſibi retineret vrbem Rauennatem, quã expugnauerat. Deinde ad ſe Narniã venienti Zachariæ ſucceſſori Gregorij, vt Italiæ pacem cõponeret, idẽ rex octauo miliario honoris cauſa obuiã factus, & ex equo deſcendens pedibus ſanctiſſimum, tametſi reluctantem ne faceret,in ciuitatem comitatus eſt. Quo die inſequenti,inter miſſarum ſolennia publica oratiõe docente Chriſtiani regis officium,ſeu pacem, ſeu bella,gereret, ita tradunt permotum regem, vt ſtatim omne pacis componendæ arbitrium illi permiſerit. Cui tunc reddidit etiam oppida ſua in Sabinis capta,reddidit & Narniam,& Anchonam ex Picen-C tibus,& quicquid a Longobardis triginta iam annis in Hetruria occupatum fuerat. Sutrini quoqꝫ agri vallem magnam dono dedit pontifici. Quem redeuntem Romam , Hildebrandus dux Cluſinus,regis nepos, & Ramingus dux Tuſciæ,comitati ſunt: atqꝫ oppida donata rediderunt. A quo tempore,ad quartum deinceps regem Longobardorum Aiſtulphum ſua om̃ia in pace poſſedit Romana eccleſia. Sed vir ille ſuperbiſſimi & perfidi ingenij , pacis hoſtis, mox inuaſit ditionem eccleſiæ,& Rauennam cum Hexarchatu eidem abſtulit. Qua cauſa Stephanus II. ad Pipinum in Franciam profectus,vt eius imploraret auxilium,nullo non honoris genere ab eodem exceptus eſt. Siquidem ille Carolus Pipini filius,tum adoleſcens,mox regni limites ingreſſum excepit, & centum miliaribus comitatus Cariſiacum vſqꝫ perduxit. Cui Pipinus occurrens ad tertium lapidem,& equo deſcendens, pontificis pedes venerabundus oſculatus eſt, & pedes incedens a freno equi q̃ vehebatur pontifex,nunq̃ diſcedere ſuſtinuit , donec perductũ in vrbem collocaſſet in cubiculo,vbi diuerſurus erat. Ea tũc extitit maximorꝫ & florentiſſimorꝫ regũ erga Ro. pontifices reuerentia. Poſt expoſitã dein

Arithpertus Longobardorum rex quæ donauerit Romanæ eccleſiæ. Luithprãdus eiuſdẽ gentis rex, dictã donationẽ cõfirmauit & auxit.

Stephanus II. contrã Aiſtulphũ, ditionẽ eccleſiæ occupantẽ, Pipini Francorũ regis implorauit auxilium. Quãto honore a Pipino Stephanus exceptus ſit.

cepi ſui aduentus cauſam, Pipinus ſub iureiurando ꝓmiſit pontifici, ec- D
cleſiæ ſe cauſam defenſurum pro viribus. Quamuis adeſſent etiam ab Aiſtulpho oratores, q regis animũ in diuerſum ſollicitarent. Quo magnopere id expetente, pontifex apoſtolica autoritate, & ſacra inunctione, in regiæ dignitatis honore confirmauit Carolum & Carolomannum Pipini ipſius filios. Quē deinde ſecundo cum exercitu ingreſſum Italiam (nam prima vice Aiſtulphus perfidia ſua ipſum eluſerat, quis vltra iuſiurandum, datis de reſtituēdo ablata eccleſiæ om̃ia obſidibus) oratores Conſtantini impatoris Conſtantinopolitani, Ioannes Silentiarius, & Gregorius Protoſecretarius, in agro Papiēſi cõueniunt, datiſq; muneribus orarũt, vt Rauennam & eius Hexarchatum, impatori Conſtantinopolitano (cuius eſſet iure) nō pontifici Romano redderet. Quibus ille: Nō ſui commodi cauſa iam ſecundo veniſſe in Italiam, ſed ꝓpter animæ ſuæ ſalutem reſpondit, ne videlicet Longobardi eccleſiam laceſſere pergerent. Rauennam vero, atq; eius Hexarchatum, cæteraq; quæ occupaſſent in Italia, ſe velle illis auferre, & Romano pontifici reddere. Quod & fecit, coacto ad deditionem Aiſtulpho. E

Stephanus, petēte id Pipino, Carolũ & Carolomannum eius filios apoſtolica autoritate in reges cõſecrat.

Pipini reſponſum.

Erat autem Hexarchatus in regiones duas diſtributus, Pentapolim & Emiliam. Pentapolis habebat vrbes quinq;, Rauennam, Ceſennam, Claſſeñ. Forumliuij, Forũpompilij. Emilia a foro Cornelio, quã nunc Imolam dicunt, vniuerſa quæcunq; eiuſdem nominis via, omnium Italiæ celeberrima, per Bononiam, Mutinam, Rhegium, Parmam & Placentiam, ad Padum vſq; complectit̃, continebat. Agrorum autem terminos, a ſummis Apennini iugis ad Padum vſq; (ſicut & nunc) ꝓtendebat, Rauennatem quoq; agrum, ab ipſo pariter Apennini iugo, per Fauentinos ad Padum, & per Ceſennates Ceruiēſeſq;, cum ſua item agri portione, a ſummo Apennino ad Adriaticũ mare. Quicquid præterea, aut agri, aut terræ inter Mintium, Padumque interiacet, a Veronenſis, Vincentini, & Patauini agrorum finibus, in Venetorum ſtagna atque Adriaticum pelagus continebatur. Ita, vt non minus Ceruia, Ceſenna, Fauentia, Comaciũ & Ferraria, q̃ aliæ, quas ſub Pentapoli nominauimus, ſub Rauēnati Hexarchatu cenſerent̃. Breuiter ipſe Hexarchatus appellatione continebatur, quicquid a Placentinis agri Papienſis finibus, Padum inter, Apenninum, Venetorumque paludes & ſtagna, ad Adriaticum mare pertingit, ad Ariminum vſque. Quam etiam ciuitatem, & qcquid inter Hiſaurū fluuium, q nũc Folia dicitur, Apennino, Adriaticoq; hinc inde claudit̃, & vltra Ariminum Cõcham, poſtea mari ſubmerſam, Piſaurũ, Fanum, Vrbinum, Colles Luceolis, Narniam, Picentes quoque, & Borbi oppida, numero viginti a Boijs olim dicta, & caſtella viginti. Hæc, inquam, omnia Pipinus ablata Longobardis, Ro. eccleſiæ, & Stephano eius pontifici reſtituit. Quæ cum poſtea Deſiderius Longobardici nōis rex vltimus, cõtra iuſiurandum rurſus inuaderet, ab Adriano pontifice anathematis interminatiōe ꝓhibitus, ceſſit qui- F

Hexarchatus quæ cõtinebat.

Quæ Pipinus ablata Longobardis Ro. eccleſiæ reſtituit.

A quidem retro & ab incepto deſtitit: Attamen ablata nō reſtituit. Quæ cauſa fuit illi Magno Carolo funditus extirpādi ex Italia regni Longobardici, quo videlicet Romana eccleſia ſuis in pace frueretur ditionibus. Quo peracto, Romam veniēs, factas dudum a Longobardorum regibus Romanæ eccleſiæ donationes, per auum & patrem iterum iterumq; defenſas ab hoſtili vſurpatione, & reſtitutas eidem, non ſolum etiam ipſe reſtituit, ſed auxit inſuper, addens eidem, quicquid habet Ligura ab vrbe Luna iam pridem euerſa, vſq; ad Alpes, fines Italiæ. Adiecit etiam Corſicam inſulam, velut ad eum tractū pertinentē, & quicquid inter Lucam & Parmam interiacet. Addidit præterea & Foroiulij Hexarchatui, in quo quid comprehendatur, iam explicatum eſt. Et Spoletinum, Beneuentanumq; ducatus. Quorum iſte eatenus, & aliquandiu poſtea a Longobardis retentus eſt. Literas Caroli donationis B iſtiuſmodi, q̄bus prædicta omnia continenē, teſtať Lateranē. bibliothecarius ſe vidiſſe autographas. In q̄bus dicit Mutinam nō nominari, q̄d tunc euerſa eſſet, at Mantuam contineri affirmat, & montem Silicis, & Venetam ꝓuinciam, & Hiſtriam. In q̄bus Foroiulieñ. ducatus includiť.

Carolus Mag. funditus extirpauit ex Italia regnū Longobardicū, q̄ Ro. eccleſia in pace ꝑfrueretē ſuis ditionibus.
Donatio Caroli Magni facta Rom. eccleſiæ.

Et hæc annis circiter XXIIII. peracti ſunt a Carolo, priuſquam Auguſtalibus decoraretur titulis, imo priuſq̄ eſſet hoc noſtrum imperium, quod in illo Carolo cœpiſſe demonſtrauimus. Ita, vt iure ac legitime an ſecus facta, quiſquis diſputare voluerit, in neutram partem ad noſtros imperatores pertinent: vt quæ præceſſerunt vniuerſum hoc, in quod ipſi ſuccedunt, imperium.

Acta hæc ānis xxiiij. ante initiū huius noſtri impꝫij.

Acceſſit his Mechtildis comitiſſæ ditio, quæ moriens, ex teſtamento legauit Romanę eccleſiæ, quicquid a Piſia amne, & S. Quirico agri Seneñ. vſq; ad Ceperanum inter Apenninum & mare interiacet. Iam C & Beneuentanus tandem ducatus. Et poſtremo vtraque Sicilia, Nortmannorum fratrum, Tancredi filiorum virtute vindicata a Saracenis & Græculis, vltro acceſſerunt ad ius Romanæ eccleſiæ, a qua poſt in Rogerio accepit regni titulos, & vſq; nunc feudū eiuſdē recognoſciť.

Mechtildis comitiſſæ donatio aut legatū, ducatus Beneuentanus.

De Conſtantini igitur donatione facta Romanæ eccleſiæ, qui tam ſerio diſputant, etiam magnis editis voluminibus, num ſit commentitia, num donare potuerit cum diminutione imperij ſucceſſorumq; præiudicio (In quo argumento ſibi mirifice placet Laurētius ille Valleñ. homo parum eccleſiaſticus) quam faciant operæprecium, quiſquis iudicat pro ſuo & affectu & ingenio. Mihi ſane perinde facere videntur, ac ſi ab illo Cyro, eorum quæ egerit cum ſuis illis Perſis, rationem exigerent, aut Alexandrum Macedonem, repetundarum poſtularent, quod priuatis quibuſdam, obſcuriſq; hominibus, ne parum regaliter munificus liberaliſq; haberetur, integras ciuitates condonauerit, in ſucceſſorum (vt hi quererentur) præiudicium, & damnum ſuæ illius reipub. Nam dederit, non dederit Romanæ eccleſiæ Conſtantinus aliquid, valuerit, nec ne donatio eiuſmodi: vſurpauerint, nō vſurpauerint aliq̄d ab

De Cōſtantini donatione q̄ tā ſerio diſputant, q̄ faciāt operęprecium.
Laurētius Valleñ.

Nihil ꝑtinere ad impꝫatores nr̄os, q̄d factum, aut infectū ſit a Conſtantino.

 illo

illo imperio,ſeu Romani pontifices, ſeu quicunq; alij (quẽadmodum D vſurpaſſe Galliam Francos,Britanniam Anglos,Hiſpaniam Gothos, atq; alias nationes alia plurima, regumq; & populorum continua ſucceſſione in hunc vſq; diem retinuiſſe certum eſt)breuiter,quicquid eo tempore de Romano illo imperio factũ,infectumve fuerit,ad noſtros imperatores nihil mihi pertinere videt̃. Potuerunt fortaſſis de eo queri Conſtantini in illo imperio ſucceſſores, ſi is ſua profuſione notabiliter læſiſſet rempub. ſtatumq; minuiſſet imperij. Sed iamdudum vniuerſa illa(vt ſupra demonſtrauimus) cum ſuo imperio defecit a Conſtantino ſucceſſio & poſteritas.Noſtri enim,nõ Conſtantino, ſed Magno illi ſuccedunt Carolo, qui non a Conſtantinopolitanis imperatoribus (quorum & tũc & diu poſtea ſupererat ſucceſſio) ſed a Romano pontifice ſuum accepit imperium. Quare,quid in illo Conſtantini imperio factum aut non factum fuerit,tantum ad eos pertinere arbitror, E quantum,quid olim in illo regno Perſarum aut Macedonum.

Vt itaq; haberemus vniuerſam illam Cõſtantini donationẽ(quemadmodum Vallenſi placet)fabuloſam & commentitiam. Quanquam non eſſe plane fabuloſam, teſtatur beatus Damaſus in actis ſancti Syluestri pontificis, cuius,vt cæterorum omnium ante ſe Romanorũ pontificum vitas,a beatiſſimo Petro exordium faciens, perſtrinxit, & ſuæ fidei teſtimonio commendauit poſteris.Cui vt in om̃ibus indubia merito fides habenda eſt,ita maxime in actis Syluestri,cuius vixit tempori bus, & cui poſt XXXVI. tantum annos ſucceſſit in pontificatu Romanæ eccleſiæ.Teſtatur præterea totius orbis ab illo tempore ad præſens vſq; conſenſus,ipſaq; rei euidentia: qua perſpicitur in hiſtorijs omnibus, Romanam vrbem poſt Conſtantini tempora non fuiſſe ſedem imperialis reſidentiæ, vt quam ille ceſſerat ſacerdotio & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi.Quamuis donationis eius fidem obſcurarint F poſterorum fabulæ, quibus eandem in immenſum exaugentes, ipſi quoque veritati fidem detraxerunt. Id quod magis dolo quorundam, male eccleſiaſticorum factum crediderim,vt ea arte, admixtis videlicet cum ſyncera veritate impudentibus ac pene palpabilibus mendacijs, etiam illam ipſam incredibilem facerent,q̃ ſtudio aliquorum nimis fauentium dignitati Romanæ eccleſiæ. Cuius cauſa,illorum mendaciorum patrocinio non indiget, vt,inquam,de illa Conſtantini donatione fuerit quicquid volueris,hoc om̃ium hiſtoriarum certiſſima fide conſtat, Romanam eccleſiam ante Caroli Magni imperium ex Longobardorum Francorumque regum donatione legitima abſq; controuerſia poſſediſſe vniuerſa quę adhuc hodie aut poſſidet,aut ſui iuris eſſe contendit,præter patrimoniũ (quod dicitur beati Petri) ex legato Mechtildis,& ius vtriusq; regni Siciliæ,quæ poſtea acceſſerunt.

Concluſio. Hæc ideo libuit adſcribere aliquanto diligentius, quo intelligerent omnes q̃ peſtilentes hi ſint conſiliarij, qui iſtarum rerum ignaris perſuadent

A ſuadent principibus, vi, fraude, & ſcelere Romanorum põtificum ipſis detracta, quæcunq; Romana eccleſia poſſidet. Cum contra potius conſtet imperatores noſtros omnem ſuam imperialem autoritatem vni debere Romanæ eccleſiæ. Illam vero nihil aut dono recepiſſe, aut vi, fraudeve vſurpaſſe ab iſtis aut horum maioribus, ſed partim ab illo veteri imperio (quod iuxta Danielis vaticinium, iam pridem redactum eſt in fauillas & cineres, ita vt iam nullæ eius extent reliquiæ, & ſi extarent, nihil prorſus ad noſtros pertineret) donatione Cõſtantini principis, partim vero donatione regum Longobardorum & Francorum, poſſediſſe priuſquam natum eſſet hoc noſtrum imperium. Quod ſi, vt eſt, ita intelligerent noſtri reges & principes, merito cogitarent, non de minuenda, ſed de tuenda, augenda & ornanda potius dignitate eccleſiæ, præſertim cum palam ſit maioribus illis noſtris, glorioſiſſimis videlicet religioſiſſimisq; principibus, domi foriſq; vberius, copioſius, feliciusq; prouenisse omnia, q̃ his qui contraria graſſantur via. Ita nimirum pendente diuina ſapientia & iuſtitia, vt quantum quiſq; ſuis ſuperioribus debitæ obedientiæ detrahit, tantum ſibi detrahatur a ſubditis: quanto vero impendit liberalius & ſyncerius, tanto ſibi quoq; impendatur magis & fidelius, vt in quibus quis peccat, in eiſdem & puniatur. Sic fere videmus, hos noſtros rapiendo donata a ſuis maioribus & anteceſſoribus, egere perpetuo: cum illi largiendo eccleſijs abundarẽt, & diuinam benedictionem ſentirent. Hos in eccleſiam ſuperbe, contumelioſeque inſurgendo, ſibi quoque rebelles & contumaces ſentire ſubditos, cum illis religioſiſſime obedientibus, & ſubmiſſiſſime ſe ſubmittentibus capiti & rectori eccleſię, viciſſim deuote ac fideliter obedirẽt a ſubditis. Hoc ipſo, ſi ſaperent & intelligerent, noſtros erudiente diuina miſericordia, quanto glorioſius & felicius illorum maiorum ſuorum, æmularentur potius fidem, religionem, pietatem & exemplum, quorum virtus & gloria lucet & coruſcat per eccleſiam, quorum memoria ſancta & in benedictione eſt: q̃ vt his ſacrilegij nunquam expiandis aut eluendis ſordibus gloriam ſuam & maiorum imagines commaculent, & impijs impiorum ſuggeſtionibus auſcultando, diuina, humana, ſacra, prophanaq; confundant omnia.

Romanam eccleſiam nihil acce⸗piſſe a noſtris imperatoribus, imo contra, hos omnẽ ſuam imperialẽ autoritatem vni illi debere.

LIBRI QVINTI FINIS.

HIERARCHIAE

ECCLESIASTICAE LIBER SEXTVS,

rationem, formam, & autoritatem, eccleſiaſticorum conciliorum explicans ac demonſtrans.

Quæ conciliorū origo, & quid eis in vniuerſum ex propria ſua ratione conueniat. CAP. I. D

ECCLESIASTICAE hierarchiæ cauſam pere-
giſſe iam pene mihi videbar, cum derepente me rcuo
caret ac retineret indictum iamdudum ac inſtans ge-
nerale concilium, & ſuam quocq; cauſam aliquanto
tractare exactius, ſuæq; autoritatis modum (quæ illi
contra ſuam ipſius conſcientiam a quibuſdam tribui
tur immodica) liberius noſtro more diſcutere, & ad ea quæ ſupra con
ſtituimus, eorum quæ ad fidem religionemq; pertinent, indubia certiſ
ſimaq; principia, exigere & examinare coegit: ne aut cum vſus poſtu-
laret, eandem inexpedito non haberet: aut in eccleſiaſticæ hierarchiæ
confuſionem tranſiliret imprudens: quādoquidē de ea adhuc ſub iudi-
ce lis eſt. In qua, tametſi annis his proximis cētum, hoc eſt, poſt tempus
Conſtantieñ. concilij, tam multa, tam præclara, diuini & humani iuris
profeſſorū ſudarint ingenia, vt pene temerarium videatur, poſt tales E
tantoſq; viros, eadem de re ſcribere: viſum tamen eſt illis ipſis vniuer-
ſalibus concilijs, ſuam cauſam nōdum pertractatam ad viuum a quo-
quam, nec pro dignitate ac merito. Ego vero tametſi non ignorem q̄
ſit difficile, q̄ inuidioſum, q̄ calumniæ expoſitum, tractata a tam multis,
præſertim eruditione & autoritate præcellentibus, conari retractare.
Quæ enim ſpes eſſe poterit, in re toties, tam diligenter diſcuſſa, nouita-
te placere? At mors eſt, iuxta vetus prouerbium, bis poſita crambe. De-
inde vt illam recoctam vitantes, tamen poſt tales tantoſq; eadem de re
qui ſcribit, temeritatis accuſationem vix poteſt effugere. Qui niſi hoc
ſibi perſuadeat, ab illis omnibus haud ſatisfactum argumēto ſuſcepto,
ſe vero illud ipſum poſſe tractare & explicare rectius, copioſius & lu-
culentius, actum agere, atq; operā ludere conuincitur. At hoc ipſum ſi- F
bi perſuadere quenq̄, inſolentiæ ac temeritatis plenum ſtatim videtur.

Cauſę diffi cultatis in ſuſcepto argumento.

Iam vero & ſcriptorum & patronorum autoritas, ipſi fortaſſis veri
tati contraria, & nata hinc præiudicia eorum, qui ipſa cauſæ merita
non exacte intelligunt, quantum illi difficultatis obijciunt, qui poſt o-
mnes & aduerſus omnes, ipſam (quæ ſibi videtur) veritatem conatur
aſſerere, & iamdudum altius receptas aduerſus eandem opiniones re-
fellere ex mentibus hominum?

Tamen poſtq̄ hoc ſaxum voluere cœpimus. (Nam & in ſuperiori
omni de eccleſiaſtica hierarchia diſputatione eādem ſubiuimus aleam)
& tractatio hæc cum illa magnam cognationem, aut potius neceſſari-
am quandam connexionem habet: inſuper & publica ipſa eccleſiæ ne-
ceſſitas, ob iam ingruens tempus celebrādi concilij, vt omnis eius for-
ma, ratio, autoritas, prorſus ac certo nota & clare demonſtrata habea-
tur, omnino exigere videt, ad quæ iam magnus ſuperiori diſputatione
gradus factus eſt: quo de talento mihi credito, Chriſto & eius eccleſiæ
ſeruiā, ſciēs prudenſq; in piculum venio. Conaborq; vniuerſam hanc
conciliorū cauſam, & autoritatis eorundem, a vertice (q̄d aiunt) vſq; ad
extre-

A extremum vnguem (quod ab aliorum nemine factum reperio) explicare pro viribus, vni vbiqꝫ (quod in me erit) veritati ſeruiēs. Quam ſi cui videbor non vbique aſſequi, efficiam tamen, vt is ille ipſe intellecturus ſit, mihi ſtudium non defuiſſe. Certe ſciens volensqꝫ in nullius alterius gratiam quicquam dicturus ſum. Cui ſi & tu, Chriſtiane lector, æque faueas, nec vllo in vllam partem ducaris affectu, nullo teucaris aut prępediaris præiudicio, cōfido in Chriſto veritatem vna facile nos inuenturos. Quæ ideo præfari volui, quod nolim, ſi cui hæc noſtra non facient ad ſtomachum, quenquam ita ſibi de me pſuadere, quaſi apoſtolicę ſedis & Romanæ eccleſiæ cauſam, q̄ ipſius veritatis, egerim diligentius. Nam ad vnam hanc nos reſpexiſſe perpetuo, & nihil in vllam partem dediſſe affectui, ſed eo me ſubſecutum ſemper, quo pertraxit vis ipſa demonſtrationis, ex certiſſimis illis ante a nobis conſtitutis ſtabili B tisqꝫ principijs, vt Chriſtum teſtem, ita & periurij vindicem innoco in animam meam, ſi mentior. Magni beneficij loco accepturus, ſi quis noſtris confutatis certius aliquid attulerit & verius.

Conciliorum itaqꝫ eccleſiaſticorꝫ formam, autoritatem, & rationem vniuerſam explicaturi, ac originem, paulo altius ordiendum duximus, ab ipſa videlicet ratione nominis, vnde incipere debet omnis recte inſtituta & ordinata de re quacunqꝫ tractatio, & primo inueſtigandū de cōcilijs in vniuerſum, quid ex ꝓpria ipſis ratione conueniat. Deinde ad ipſa de qbus quæſtio eſt, eccleſiaſtica veniendum concilia. Eaqꝫ in ſua membra, ſeu ſpecies ſeu genera dixeris, rite partiēda, & vnumquodqꝫ ſigillatim conſiderandum, quæ cuiuſqꝫ forma, quod officium, vnde originem inſtitutionemqꝫ habeant, quæ, & vnde cuiuſqꝫ autoritas. *Propoſitio cum partitione.*

C Eſt autem (vt in vniuerſum prius loquamur) conciliorꝫ antiquum omnino inuentum, neqꝫ tam diuinæ, q̄ humanæ inſtitutionis, recta ratione euidenter dictante, res dubias a pluribus, ijsqꝫ prudentibus, vſuqꝫ peritis, in commune conſultantibus, q̄ ab vno aliquo, diſcuti tractariqꝫ rectius. Quod enim vni non ſuccurrit, alter ſuggerit, & quod dici ſolet, plus vident oculi, q̄ oculus. Itaque, vt agendarum rerum autoritatem ſummam, eadem duce magiſtraque natura vni committendam eſſe: ita de rebus dubijs conſultandum cum pluribus, & recta ratio docuit, & vſus comprobauit. *Cōcilia rectę rationis inuentum.*

Conciliorum igitur q̄d ſit opus ꝓprium, ipſa nominis indicat ratio, nempe, conſultare, conſiliaqꝫ conferre. Proinde, ſi omnes ab initio conuentus hominum, ciuileſqꝫ ſocietates mēte percurreris, diligēterqꝫ conſideraueris, ſeu monarchias, regna, impia, ſeu reſpublicas, liberaſqꝫ communitates vniuerſas, hoc ſemp inuenies, negociorꝫ publicorꝫ cōſultatione fuiſſe penes multos, numero tn̄ mediocri ac definito, ingenio vſuqꝫ rerum præſtantes: at rei gerendæ autoritatem ſummam penes vnum aut paucos, quam ab vno felicius geri, q̄ a multis, non ſolum ratio docuit, ſed probauit experientia. Idque eo ſemper efficacius, quo eſt vnitas *Conciliorꝫ opus proprium. Publicorꝫ negociorꝫ conſultatione ſemp fuiſſe penes multos. Sūmam autē rei gerēdæ autoritatē penes vnū aut paucos.*

abſo-

abſolutior. Quod re ipſa edocti Romani illi quondam rerũ dñi, q̃uis alioqui populari libertati plus nimio indulgentes, q̊ties tñ vis aliqua externa vrgeret rempub. & inſigne aliquod minitaretur periculum, ſuæ illius libertatis obliti, & publicæ vtilitati neceſſario cõſulentes diligentius, ad vnius ſemp̃ cõfugerunt impium, vni dictatori ſummã poteſtatẽ liberã deferẽtes, etiã in Romanorũ ciuiũ capita: a q̃ nulla eẽt ꝓuocatio. Id q̊d ꝑditis deſperatisq; rebus ſalutare remediũ ſemper experti ſunt.

Vt ſe habeant cõcilia ad ſupremã in repub. autoritatẽ, et ſua cuiusq; diſtincta officia.

Concilijs itaq; ex ꝓpria ſua ratione haud aliud, q̃ conſultare, deliberare, & quid melius aut vtilius, inuenire conuenit. At agendi exequendiq; ea, quæ deliberando conſultandoq; a cõcilio inuenta ſunt, poteſtas ad ſummam in repub. autoritatẽ pertinet. Cui adeſſe quidẽ, non autem præeſſe cõcilia, in omni monarchia beneq; inſtituta repub. certum eſt. Præeſſe dico cum ſuꝑiori quadã coactiuaq; poteſtate. Quandoq̃dem pluribus (q̊d ſupra ꝓlixius demõſtratum eſt) nequaq̃ recte cõmittitur E ſuprema regiminis autoritas. Quod ſi fit, diſpertita in multos, inefficax redditur, & ſeditiõibus locum dat, occaſionẽq; miniſtrat. Sed vnius imperio (quantum ex ipſa autoritatis ratione eſt) oẽm multitudinẽ regi facilius, gubernariq; felicius, & ratio docuit, & natura mõſtrauit. Cuius &

Exemplũ naturæ in homine.

in nobis euidens eſt naturæ ipſius exemplum cernere, in quibus eſt etiam regni cuiuſdam abſolutam quandam videre imaginem. In quo voluntas, rerum omnium ſummam regiamque & liberam quandam poteſtatem obtinet, cui cæteræ quidem potentiæ ſeruiunt: at ratio ſenatus cuiuſdam liberiq; concilij locum tenens, illi conſultando, monſtrandoq; quæ recta ſunt & vtilia, ſalubriterque admonendo, adeſt ſedulo: ſed exequendi ea, quæ ſalubria & vtilia viſa ſunt, nullam poteſtatem habet: ſed ad regiam illam voluntatis autoritatem hoc pertinet: cui ſi F placent rationis concilia, ea exequitur: ſin diſplicent, contemnit ac negligit. Et quamuis ipſam rationis cõſilijs obtemperare conueniat, eius tamen eſt libera abſolutaq; autoritas: nec rationis ſuper ipſam vlla cogendi poteſtas, ſed contra potius.

Ab illo naturalis rationis inuẽto conciliorũ vſum trãſlatũ ad eccleſiam.

Ab hoc rationis naturalis inuento, conciliorũ vſum tranſlatum conſtat, etiam ad regnum illud inter nos Chriſti, hoc eſt, Chriſtianã eccleſiam, confirmante quidem eundem, atq; eius vtilitatem cõteſtante, ſacro illo ſpiritu, attamen quæ nullam alioqui a Chriſto ſpecialem inſtitutionem habeant: quẽadmodum poſt erit manifeſtius, cum rationes & motiua eorũ diſſoluerimus, qui concilijs autoritatem ac poteſtatem attribuunt immodicam, nec ab vllo priorũ & legitimorum ſine controuerſia conciliorum recognitam. Sed, vt dixi, vſu rationeq; docente, a multis, rerumq; peritis, & in commune conſultantibus magis inueniri ac diſcerni, quid verum, aut quid vtile in eo, de quo ambigitur.

Forma & occaſio primi concilij & apoſtolici.

Itaq; ſi & formam & occaſionem conſideres primi illius ab apoſtolis celebrati concilij, & in illo ipſo plane videbis, etiã eam originẽ, eãq; conciliorũ rationẽ, quã nunc explicauimus. Nam cum nõ leuis Antio-

chiæ

A chiæ ſuborta eſſet dubitatio & quæſtio, quæ vniuerſam illam ad ſeditionem vſque conturbabat eccleſiam, docentibus quibuſdam etiã gentes cõuerſas ad Chriſtum, legem Moyſi vna cũ euangelio ſeruare oportere, contradicentibus aũt Paulo & Barnaba, cũ inuicẽ concordari non poſſent, miſerũt Hieroſolymã ad apoſtolos & ſeniores cõſultatum ſup hac cõtrouerſia. Quibus cõuenientibus in conciliũ, cũ diligẽs fieret cõquiſitio, qbuſdã hãc, qbuſdã illã ac diuerſam partẽ tuẽtibus: ſurgẽs Petrus eccleſiaſticę hierarchię, atq; illi etiã concilio pſidens, ptulit vitatis ſentẽtiã, & gentes ab oĩ illa Moſaicæ legis ſeruitute liberas pnunciat. Cui a Iacobo, in fauorẽ ſibi cõmiſſę circunciſionis eccleſię, paucula quędam addenda viſa ſunt, quæ & ipſa placuere concilio. Cuius noĩe Antiochenis rñſum eſt ſup quæſtione ppoſita, ſcribẽtes, & ſibi ea viſa & ſpiritui ſancto. De cuius ſenſu & ſentẽtia ſecurius phibere poterant teſtimonium, vt q eius primitias acceperãt, ipſumq; doctorẽ inſtructorẽq; ſingulari priuilegio ſortiti fuerant, confirmati inſup illa Chriſti pmiſſione: vbicunq; fuerint duo aut tres congregati in noĩe meo, in medio eorum ſum. Hoc primum fuit eccleſiaſticoꝝ conciliorꝝ oĩm. In q̃ nihil vides ſupra modũ rationẽq; concilij ſupra expoſitã, nẽpe cõſultationem, reſolutionẽq; quæſtionis ppoſitę. Vides nihil ſpeciale edoctos Antiochenos de ſingulari vlla eccleſiaſticoꝝ conciliorꝝ prærogatiua & autoritate, ratione ipſa naturali duce magiſtraq; ad eos retuliſſe quęſtionem ſuã, q̃s certũ erat magis ſcire legẽ, de qua ambigebãt, voluntatẽq; Chriſti, nempe ad apoſtolos ſenioreſq;, qui ab initio cum ipſo conuerſati fuerant.

B

Quod itaq; nullã ſupnaturalem ſpecialẽq; a Chriſto inſtitutionẽ eccleſiaſtica concilia habeãt, pſertim vniuerſalia, circa quę pcipue oĩs vtitur quæſtio & hęc noſtra diſputatio, ſi ad Theologica illa a nobis cõſtituta principia reſpexeris, euidẽs tibi indubitatumq; videbit̃. Nã in ſcripturis canonicis, nullũ de eis vbum eſt. Nec ex apoſtoloꝝ inſtitutione ſpeciale quicq̃ de illis accepit illa primitiua Chr̃i eccleſia. Primum certũ eſt excutienti vniuerſum noui teſtamẽti canonẽ. (Quã eĩ nihil ad ea ptineant, quæ a qbuſdam male ac violẽte accommodant̃ eiſdẽ, poſt cui dẽs faciã, cum ad eum locum puentum fuerit.) Secundum vo vel ex eo indubitatum reddit̃, q ante Nicenum illud, oĩm vna ſententia, primum vniuerſalium conciliorꝝ oĩm, annis illis trecẽtis, nullum vniuerſale concilium aut vidit aut cognouit illa primitiua ac ve florens Chr̃i eccleſia. Quę nec nouã tunc aliquã ac ſupnaturalem de celebrãdis deinceps eiuſmodi cõcilijs illuminationẽ aut reuelationẽ accepit: ſed Conſtãtini principis pius religioſusq; zelus prima eorundẽ cauſa & origo extitit. Qui cũ videret pacẽ ſuo bñficio a foris qdem eccleſiæ redditã, intus vo eandẽ (Arrio noua quędã Chr̃o indigna blaſphemaq; docẽte & pdicãte de Chr̃o) cœpiſſe turbari multo piculoſius, et necdũ cõſtaret religioſo principi de impietate dogmatis eiuſmodi, nec qd de eo teneret fides catholicę p orbẽ eccleſię: viſum ẽ eidẽ ex toto orbe cõuocari ſacerdotale concilium,

C

Niceni primi vniuerſalis cõcilij Cõſtantini zelus cauſa extitit.

cilium,vt cõuenientibus in vnũ vndequaq; epiſcopis,ex eorũ collatione D
quæ eſſet orthodoxa eccleſiæ catholicæ fides de ꝓpoſito Arrij dogmate, euidẽs fieret:certo ſibi pſuadẽs,eã eſſe orthodoxã & catholicã fidẽ, in quã cõuenirent tot vndiq;,atq; adeo ex toto orbe cõuenientes epiſcopi. Qua ille perſuaſione inductus primus autor extitit conuocandi vniuerſalis concilij,& vt celebraretur primum illud, omnium celeberrimum et ſacratiſſimum Nicenum effecit,etiam publice ſubminiſtrata impenſa,publicisq; toto orbe, pro conuocatis epiſcopis præparatis vehiculis. Quos et conuenientes, ſummo honore, regiaq; munificentia excepit, et peracto concilio honoratos donatosq; remiſit.

Vides itaq; quã inſtitutionẽ, quã originẽ habeãt vniuerſalia cõcilia. Nõ eqdem diuinã aut ſupnaturalem,ſed ꝓrſus humanã. Sũt enim Conſtantini principis inuentũ, vtile qdem nonnunq̃ ad inueniendũ in ſuborti s dubitatiõibus,quæ ſit orthodoxa & catholica veritas,q̃uis ad hoc E
minime neceſſariũ, cũ magis in expedito ac ꝓmptu ſit, apoſtolicam de his ſedẽ cõſulere.In q̃(vt libro IIII.clariſſime demõſtrauimus)ſingulari priuilegio cõſeruata ſemp eſt orthodoxæ fidei ſynceritas, & vera illa germanaq; apoſtolica traditio. Nec minus præſidentes eidẽ (ad quorũ definitionẽ,ſententiã & iudiciũ, oẽm inter nos fidei quæſtionẽ æque referendã demõſtrauimus) tuet̃ ac ſuſtẽtat indefectibilis fidei priuilegiũ ad alios cõfirmandos in fide:præſertim cũ nulla,quantũuis vniuerſalia ſacerdotũ aut Chriſtianorũ cõcilia,niſi q̃tenus eiuſdẽ ſedis illis adſit autoritas, eiuſmodi ſuffulta ſint priuilegio:ac ꝓpterea & errare poſſe, & erraſſe frequẽter in ipſa definitiõe fidei,poſt clare demõſtrabimus. Sed ignota tunc erat fortaſſis Cõſtantino,quãuis religioſo principi,tñ q nõ ſtris ſacris nõ ita nup initiatus fuerat,apoſtolicæ ſedis ea in re prȩrogatiua & autoritas eiuſcemodi, ac ſingulare illud,q̃d ſupra adſtruximus, F
priuilegiũ.Itaq; cũ in quæſtionibus illis & cõtrouerſijs,orthodoxæ veritatis inueniẽdæ,nullũ aliud certũ ſibi ſuccurreret mediũ,ex eiuſmodi q̃d diximus axiomate,ac veluti cõmuni cõceptione pſuaſus,eã fore orthodoxam & catholicam fidẽ, in quam conuenientes ex toto orbe poſt mutuam collatiõem conuenturi eſſent ſacerdotes & epiſcopi,memorabilis illius concilij autor extitit:& celebrãdorum deinceps ſimilium exemplum ac formam prȩbuit ſucceſſoribus quibuſdam ſuis zelum eius æmulantibus.Quorũ fere inſtantia,& apoſtolicȩ ſedis (quod poſt intelliges) autoritate indicta & celebrata ſunt concilia ſubſequentia vniuerſa,quæcunq; vt legitima agnouit & probauit Chriſti eccleſia.

Obiectio, qua cõprobari videt, prrogatiuã & autoritatẽ d[illegible]finitiuã acceptã cõcilia eccleſiaſtica habere.

Sed forte hic nobis occurret aliqs, in vmbra illa & figura noſtræ eccleſiæ,ſynagoga veteri,præceptum fuiſſe,quæſtiones & controuerſias inter ſe habentibus,quæ per ſingularum ciuitatum ſacerdotes & iudices expediri nõ poterant, vt eas referrent ad locũ quẽcunq; inter ipſos elegiſſet dñs,hoc eſt,ad ipſam cathedram Moyſi,& ad ſacerdotes Leuitas, qui in eo loco miniſtrabant domino, requirerq; ab eis. Qui,inquit, annunci-

A annunciabunt tibi iudicij veritatem. Quibus vtiq; verbis videtur illis commendata fuiſſe ſacerdotalis concilij autoritas. Non eñ referre iuſſi ſunt quæſtiones eiuſmodi ad vnum principem ſacerdotum, præſidentem illi cathedræ, ſed ad ſacerdotes Leuitas, qui vna cum pontifice preſide, in eodem loco, pro tempore vicis ſuæ, miniſtrabant dño. Qui exquirentes (vt habent LXX. interpretes) annunciabūt, inqt, tibi ipſum iudicium: aut (vt habet noſter) ỽitatem iudicij. Exquirentes, inquam, hoc eſt, inter ſe conſultando inueſtigantes, quod eſt concilij proprium. Deinde, eiuſmodi concilij ſingulare diuinæ aſſiſtētiæ priuilegium ſubindicans. Annūciabunt, inquit, tibi iudicij veritatem. In quibus verbis, vide ac diligenter pondera, quod importent priuilegium. Eiuſdem inſuper nobis autoritatem commendans: Et facies, inquit, iuxta verbum q̃d annunciabunt tibi ex loco quem elegerit dominus deus tuus, & cu-

B ſtodies valde vt facias iuxta omnia, quæcunq; ſancita fuerint tibi (ita eſt apud LXX) quod ipſum in Hebraica veritate legitur aliquāto clarius & ſignificantius, hoc pacto ad verbum reddita: Et cuſtodies, vt facias iuxta omne quod te docuerint, iuxta legem quam docuerint, & iuxta iudicium quod dicent tibi, facies. Non diſcedes a verbo, quod annunciauerint tibi, ad dextram aut ſiniſtram. Ex quibus vtiq; verbis clariſſime conſtat, ſacerdotalis concilij in ſynagoga illa veteri, ſingulare diuinæ aſſiſtentiæ priuilegiū, ne labi aut errare ſineretur in ſuis iudicijs, ſententijs, ac definitionibus: ſiquidem ſecuros illos reddidit deus de veritate eorum, quæcunque ab ipſis definita, iudicata, aut ſancita forent. Conſtat præterea, quanta, q̃ ſacroſancta fuerit eiuſmodi concilij autoritas, cui tam indiſcuſſe, tam ſollicite, tam diſtricte omnes prorſus obedire præcepit: & cuſtodies, inquit, non negligenter, aut ſecure, ſed valde.

C Quod verbum ſignificationis gratia additum eſt a LXX. hoc eſt, admodum ſollicite, vt facias iuxta omne quod te docuerint. Vides vt nihil exceperit, vt noluerit negligenter attendi & haberi illorum doctrinam, iudicia & præcepta: ſed valde ſollicite ac diligenter, ne ea tranſgrederentur vel in minimo. Siue enim quæſtionis aut dubitationis ortæ de lege & cæremonijs prolata fuerit ab eis definitio, ſiue ambigui iudicij ſententia. Iuxta legem, inquit, quam docuerint, & iuxta iudicium quod dicent tibi, facies. Non diſcedes a verbo quod annunciauerint tibi, ad dextram aut ſiniſtram. Quod ſi in ſynagoga illa veteri tale fuerit in ſacerdotali concilio diuinæ aſſiſtentiæ tam ſingulare priuilegium, ſi talis, tanta, & tam ſacroſancta eiuſdem autoritas: quid ergo, inquies, naturali rationi, & non potius diuinæ ſpeciali inſtitutioni accepta ferenda contendimus concilia? Quid denique Chriſtianæ eccleſiæ, eaque ſacratiſſima atque vniuerſalia concilia, humanum, atque adeo prophani hominis imperatoris Conſtantini inuentum facimus, nec vllam ſupernaturalem ac ſpecialem inſtitutionem a deo habere? Nam ſi ab vmbra illa & figura veteri (quod ſupra non ſemel adſtruximus) ad ſoli-

D dam noſtræ eccleſiæ veritatem efficax argumentũ ducitur, æque apud nos fateamur, neceſſe eſt, eccleſiaſticorum conciliorum diuiuã, non humanam inſtitutionem, & diuinitus datam ipſis autoritatẽ ſacroſanctã, & ſingulare priuilegium, quæ in illa veteri ſynagoga, tam inſigni priuilegio, tam eximia autoritate a deo donata demonſtrauimus.

Dictę obiectionis ſolutio. Humanæ rationis inuentũ eſſe ciuiles magiſtratus, tamen a deo pręcipi illis obediendum.

Sed hic in primis admonitũ te volo Chriſtiane lector, nõ continuo ſequi, ſi diuino præcepto nobis cõmendetur regum, ducum, magiſtratuũq; prophanorũ autoritas, eidemq; obedire doceamur a deo & apoſtolis, q̃d ergo ſupernaturalem aliquã aut ſpecialem a deo inſtitutionẽ habeant. Certum eſt enĩ oẽs humanarum ſocietatum & magiſtratuum, quibus neceſſario gubernantur, formas, diuerſitates, ſpecies, humanæ rationis eſſe inuentũ, nec vllam ſpecialem, aut ſupernaturalem habere inſtitutionem a deo. Attamen æque certum eſt, doceri diuinis apoſtoliciſq; literis, vnumquẽq; in ea, in qua eſt, ſocietate præcipientibus magiſtratibus obedientiã debere. E

Moyſen ex conſilio Ietro, exteri hoĩs, ordinaſſe veterem illum populum.

Moyſes cum ſolus fruſtra fatigaretur regimine immenſi populi, non diuinitus deſuper illuminatus, ſed ad conſilium Ietro hominis Madianitis, ſoceri ſui, & ſe, & populum vano ſuperfluoq; labore liberauit, atq; ordinẽ politiãq; inter ipſos conſtituit, electis ex omni plebe viris ſapientibus, & timentibus deum, q̃ & veritatem amarent, & odio haberent auaritiã, ex quibus conſtituit tribunos, centuriones, quinquagenarios & decanos, iudices populi, ſibi quidẽ inuicem ſubalternos, vniuerſos vero etiã vni ſubiectos ſibi, ad quem & grauiora queq; referre iubebantur. Attamẽ hoc Ietro conſilium, executioni mandatũ a Moyſe approbatũ eſt a dño. Erat quidẽ etiã illius populi ſtatus vniuerſus inſtitutus diuinitus, vt in eo prę luderet & deliniaret quodãmodo ſtatum noſtræ eccleſiæ: quemadmodũ clariſſime atteſtatur vniuerſa illa vetus ſacra hiſtoria. Attamen nihil dubitauit Moyſes, in eo ordinãdo ſequi etiam exteri hominis conſiliũ. Quo exemplo clariſſime nos inſtruxit ſacer ſpiritus, etiam ad res ſacras ornãdas atq; ordinandas, humanæ rationis inuẽtis vti nos ſubinde oportere, eadẽq; modo laudabilia cõprobari a deo, vt confundat eorũ cæca impietas, qui quicq̃d nõ inueniũt pręſcriptũ in ſacris literis, quantũuis antiquũ, quantumuis generaliter obſeruatũ, velut humanum inuentũ antiquari atq; obliterari volunt. Itaq; etſi comprobata inueniat a deo, nobiſq; commendata ſacerdotalis conciliȷ autoritas: nõ tamen ex eo conſequẽs eſt, eiuſmodi concilia nõ eſſe humanæ rationis inuentũ, ſed ſpecialem aliquam a deo ac ſupernaturalem inſtitutionem habere. F

Etiã in rebus ſacris humanæ rationis inuentis ſubinde vti nos oportere, eademq; cõprobari a deo.

Sacerdotalia concilia nõ ſimpliciter, ſed vniuerſalia Conſtanti. imper. eſſe inuentum.

Deinde & hoc memineris lector, nõ dixiſſe nos in vniuerſum, ſacerdotalia cõcilia, ſed vniuerſalia, de q̃bus nunc pręcipue agit̃, concilia eſſe imperatoris Conſtantini inuẽtum. Siquidem & ante Connſtatinũ certum eſt celebrata ſacerdotum concilia in eccleſia, atq; adeo ab ipſis apoſtolis: ſed vniuerſalia ante Conſtantinum illis primis annis trecentis prorſus ignorauit Chriſti eccleſia.

Fuit

A Fuit equidem, quemadmodum ex ꝟbis Deuteronomij diligēter an=
notatum eſt, in illa vmbra & figura noſtræ eccleſiæ, ſynagoga veteri,
præceptum cōtrouerſias & quæſtiões habentibus, quæ ꝑ ſingulare ciui
tatum ſacerdotes & iudices definiri nō poterant, eaſdē referri ad ipſam
cathedrā Moyſi (qui & ſibi ipſi grauiora quæq; iudicia reſeruauerat, vt
idē ipſe teſtat̃ in Exodo) hoc eſt, ad locum quē inter ipſos elegiſſet dñs,
in q̃ videlicet reſideret ſummus ꝓ tēpore ſacerdos cum arca fœderis,
& ad ſacerdotes Leuitas, q in eodē ꝓ tēpore miniſtrabāt dño, facta q̃q;
eidē illi ſynagogæ veteri a deo ſecuritas, vt illi ipſi ſacerdotes Leuitæ,
q pro tēpore miniſtrabant cathedræ, in loco quem elegerat dñs, dubiæ
quæſtionis & cōtrouerſæ ꝟitatem quærentes, inuenturi & indicaturi
eſſent. Præceptum deniq; illorꝫ definitioni, ſentētiæ & iudicio indiſcuſ
ſe & ſimpliciter, diligenterq; obtēperari ab oībus. Sed inter illos ipſos
B ſacerdotes, ipſum præcipue ſacerdotum principem & cathedræ præſi
dem cōprehenſum incluſumq; intelligi, eadē ipſa legis ꝟba euidēter de
monſtrāt. Adeo vt eiuſmodi definitiões, ſentētiæ & iudicia, ex cōmuni
qdem ſacerdotum in illo loco Moſaicæ cathedræ ꝓ tēpore dño ſerui
entium cōſilio: ſed vnius præſidis, ſummi videlicet inter eos pontificis,
autoritate ꝓferrentur. Nā etſi dicat, quæſtiões eiuſmodi referendas ad
ſacerdotes Leuitas, q in cathedra illa ꝓ tpe miniſtrabāt dño, & q̃ illi ex=
qrentes & cōſultantes indicaturi eſſent veritatem & iudicium. Quodq;
eorundem iudicio, definitioni & ſententię ſimpliciter obſequendū eſſet
ab oībus. Nihilo minus cuius autoritate eorundē ipſorꝫ ſubſiſteret tale
iudiciū, talis definitio & ſentētia, diligentius explicās, reuertit̃ ad ſingula
rem autoritatem vnius præſidis. Qui autem ſupbierit, inqt, nolens obe=
dire ſacerdotis imperio, q eo tēpore miniſtrat dño deo tuo, ex decreto iu=
C dicis moriet̃ homo ille. Nō iam plurium hic ſacerdotum, atq; adeo ſa=
cerdotalis cōcilij, ſed vnius, videlicet præſidis, meminit, cuius illa cenſe
atur ſentētia, illud iudicium, aduerſus quē, cōtumacem oēm inobedien
tiā, mortis vult expiari ſupplicio, vt cæteri timorem habeāt. Nō enim
iam dicit ſupbientem, inobedientemq; imperio ſacerdotū, vt prius, ſed ſa
cerdotis ſtātis, vt ſeruiat ibi dño deo tuo (ſic em̄ habet Hebraica ꝟitas)
ſtātis, inquā, ſup alios, atq; illi cathedræ præſidētis. Hoc em̄ illi ſignifica
bāt ipſo ſtātis vocabulo, fortaſſis plus energiæ habēte illo Hebraico, q̃d
hoc iſto exprimūt: q̃d ipm̄ principalē quandā autoritatē importās, arro
gauerat ſibi Simō ille magus, & ſe ſtātem a ſuis vocari exegit, q̃d LXX.
nobis clarius explicātes reddiderūt, ſacerdotis præſidis. Eius videlicet
vnius autoritatem his ꝟbis lex illis cōmēndans, ad quā oēs quæſtio=
nes & cōtrouerſias eiuſmodi referri volebat: ita tñ, vt ille ipſe, etiā q̃d in
ſe eſſet faciens, ad eas definiendas ſacerdotale cōcilium ſecum adhibere
deberet. Nō eqdem vniuerſale & vndeq̃q; cōgregandum, ſed ſacerdo=
tum, q vna ſecū ſeruirent dño in ea cui ꝑſidebat cathedra. Ex q̃rꝫ cōgre
gato ſecum cōcilio ipſe ſua illa principali autoritate ſtatueret, definiret

Sacerdotalis concilij aſſiſtētis ꝑ ſidi cathedræ apoſtolicæ, eiuſq; autoritatis & ꝓrogatiuæ forma & figura in vmbra veteri.

Oēs q̃ſtiones fidei & grauiora iudicia definiri autoritate vnius ꝑſidis, ſed nō ſine ſacerdotali concilio.

Contumax aduerſus ꝑſidē cathedræ inobediētia expianda mortis ſupplicio.

Clemēs recogni. li. 2.

& iudicaret de inductis quæſtionibus & controuerſijs. Cuius imperio D ſuperbe inobediens mortis ex lege damnabatur ſententia. In quo nulla iam illi additur ſacerdotalis concilij aut cõgregationis ſocietas, ſed ſingularis explicatur vnius præſidis autoritas. Vt plane etiam hinc intelligas, in ſacerdotali eiuſmodi concilio nihil fuiſſe ſupra rationem liberi concilij a nobis paulo ſuperius expoſitam, ſummam uero omniũ autoritatem fuiſſe apud vnum præſidem.

Autoritati p̃ſidis neceſſario adhibitũ ſacerdotale concilium, ſed quale.

Quanq̃ aũt non ſine magna cauſa in definiendis ad cathedram relatis quæſtionibus & controuerſijs, autoritati præſidis adhibitum fuerit a lege ſacerdotum vna ſecum in eodem loco dño ſeruientium concilium, qui ſacri ſenatus cuiuſdã loco, ipſi perpetuo aderant: non tamẽ neceſſe habebat aliunde, aut vndequaq; conuocare ſacerdotes ex ſuis locis & vrbibus longe diſtantibus. Nam frequens hoc & pene quotidianum erat, vt quæſtiones inciderent, quas ad pręſidentis autoritatem referri oporteret, atque eius terminari iudicio. Ad quod ſi quotidie ex E vniuerſo Iſrael ſacerdotum debuiſſet conuocare concilium, male prouiſum fuiſſet illi ſynagogæ veteri: ſiquidem non ſine maximo labore, impenſa, moleſtia, vniuerſalis eiuſmodi conuocatio potuiſſet fieri: ſed nec factã vnq̃ legimus, nec vt fieret, lex exigebat: quinimo ſacerdotes vna præſentes cũ præſide cathedræ illi ad conciliũ ſufficere volebat.

Vmbrã & figurã veterem ſolidæ ſuæ veritati etiam hac parte aptiſſime congruere.

Quod ſi, vt ſupra frequenter a nobis factum eſt, etiam hac parte vmbram & figuram illam veterem ad ſuam ſolidam veritatem diligenter accommodauerimus, clariſſime inueniemus, vt ſemper, ita etiam hac in re, inuicem quadrare exactiſſime per omnia.

Erat non minor nobis, q̃ illis veteribus neceſſitas, referẽdi exortas inter nos quæſtiones & controuerſias ad iudicium eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis: imo tanto maior, quanto plures neceſſe erat inter nos, F q̃ illos veteres, oriri quæſtiones & controuerſias, vtpote de lege, viua tantum traditione, & ſine ſcripto, a tam multis, tam diuerſis, tam diſcrepantibus, æque linguis ac inſtitutis & moribus, atque adeo ab infinita toto orbe diffuſa multitudine recepta, q̃ de lege diligentiſſime perſcripta, & vni tantum cognatoq; populo tradita. Quarẽ, vt ſupra demonſtrauimus, non minus diligenter nobis, q̃ fuerit illis veteribus, prouiſum hoc a Chriſto, atque ipſius oratione ad eccleſiæ ædificationem & vtilitatem impetratum eccleſiaſticæ hierarchiæ principibus indefectibilis fidei priuilegium, quod ipſum æque & multo magis atque efficacius, apoſtolicam nunc cathedram perpetuo ſequitur, & eius præſides ſuſtentat & ſubleuat, ac nuper Moſaicam illam cathedram priuilegiũ ad proportionem ſimile. Tanto, inquam, magis, quanto eius hic maior, q̃ illic, erat neceſſitas, quanto inſuper hanc ſuã dilectiſſimã ſponſam pręilla ſynagoga veteri Chriſtus magis honorare voluit, quãto deniq; ipſam ſolidã veritatẽ ſuam vmbrã & figurã par eſt in oĩbus excedere.

Cathedram apoſtolicã & eius p̃ſides neceſſario fulciri indefectibilis fidei priuilegio.

Et quanq̃ ſingulariter vni Petro, vt eccleſiaſticę hierarchiæ principi, Chriſti

A Chriſti oratione impetratum ſit indefectibilis fidei priuilegium, qui ea in re, velut in ipſa luce euangelica, clarius atque euidentius multo nobis expreſſit ſingularem prærogatiuam atque autoritatem vnius præſidis, quam veteri illi ſynagogæ dudum lex fecerat, tametſi eadem eandem ipſam (vt oſtendimus) ſatis inſinuauerit. Decebat tamen relatas ad apoſtolicam ſedem & præſidentis eidem autoritatem quæſtiones, non definiri temere, ſed mature, adhibita pro qualitate negocij, etiam humanitus poſſibili aut conuenienti diligentia ſacerdotalique concilio ad formam, quam in veteri illa figura expreſſimus, ſacerdotum quidem vna ſecum in apoſtolica cathedra miniſtrantium domino, hoc eſt, ſenatus ſacri cardinalium, quos nunc dicimus, aut etiam vicinorum, diſtantiumve epiſcoporum, ſi quando & quemadmodum ipſa negocij qualitas hoc ipſum exigere præſidi videretur, ſicut & ab initio ad hanc vſque diem factum & perpetuo obſeruatum vniuerſi teſtantur & comprobant ſcriptores eccleſiaſtici. Non vero conuocatis ex toto orbe vndequaque ſacerdotibus & epiſcopis. Quandoquidem id raro admodum poſſet fieri, quemadmodum & primis illis annis trecentis nunquam factum eſt, cum tamen definiendarum autoritate præſidis incidentium quæſtionum & controuerſiarum pene quotidie incidat neceſſitas. Et ſi quando, quod rarum eſt, idipſum poſſet fieri, non tamen ſine magno totius orbis motu, moleſtia, impenſa. Et poſtremo nulla vnquam incidit eius neceſſitas, ſed nec vtilitas, quam fortaſſis ea ſola, vt ex conuenientibus ex toto orbe epiſcopis, eorumque collatione manifeſtum omnibus fiat verum ſemper eſſe atque orthodoxum apoſtolicæ ſedis iudicium, vera fides, definitio ac ſententia: proinde ſemper & indiſcuſſe ſequendam omnibus. Tam enim certa eſt apoſtolicæ ſedis ſine vniuerſali concilio, quam cum vniuerſali concilio, definitio ac ſententia, tam ſimpliciter, tam indiſcuſſe, tam diligenter omnibus ſeruandum, quicquid e cathedra illa nobis annunciatur, etiam ſi tantum de ſacerdotum illic vna domino miniſtrantium id fiat conſilio, quam ſi idem fiat de conſilio ſacerdotum totius orbis. Imo longe certius eſt vnius apoſtolicæ ſedis cum concilio domeſticorum ſacerdotum iudicium, quam vniuerſalis concilij totius orbis ſacerdotum, ſecluſa autoritate vnius ſedis apoſtolicæ, vni Petro, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi, atque eius cathedræ, non ſacerdotali quantocunque concilio impetratum eſt Chriſti oratione illud indefectibilis fidei priuilegium. Quare haud fere aliud factum in concilijs vniuerſalibus vniuerſis, quam vt conuenientes ex toto orbe epiſcopi, præiudicatam iam apoſtolicæ ſedis vnanimi conſenſu amplexarentur & ſequerentur ſententiam, nec in eis definitum aliquid, quod non iam præiudicatum ante definitumque eſſet a ſede apoſtolica, poſt clariſſime intelliges.

Singulare priuilegium præſidis.

Debere tamen in definitione relatarum ad ſe quæſtionum adhibere ſeculum ſacerdotale concilium, & quale.

Vna neceſſitas aut vtilitas vniuerſalis concilij.

B

Tam certa & ſacroſancta apoſtolicæ ſedis ſine vniuerſali concilio ſententia & autoritas.

C

Vnius apoſtolicæ ſedis iudicium certius, quam totius orbis concilij, illius autoritate ſecluſa.

Vt igitur hic tandem concludamus: Quandoquidem naturalis rationis inuentum iam oſtendimus concilia, probata quidem a deo, tam in ſynagoga veteri, quam in noſtra eccleſia, tamen quæ nulla ſpeciali prærogatiua diuinitus inſignita leguntur, quod in ſequentibus erit manifeſtius.

Concludit quid concilijs ex propria ratione conueniat, & quid non.

Quid eiſdem ex propria ſua ratione conueniat,eadem docet ratio,id videlicet,quod dictum eſt,deliberare,conſultare & inuenire quid verum aut vtile in propoſito negocio. At iuriſdictionis vllam autoritatem, aut coactiuam poteſtatem ſupra id, cui conſulitur, aut exequendi quæ ſibi vtilia agendaꝗ viſa ſunt, eiſdem vt eiuſmodi nõ conuenire,eadem æque ratio oſtendit. Cuius & in nobis exemplum effinxiſſe videmus illum omnis ordinis opificem. Dixi autem, vt eiuſmodi. Nam ſi quæ particulatim conueniat his, ex quibus integratur concilium,iuriſdictionis autoritas, vt ſi rex ipſe aut princeps interſit aut præſideat concilio, eoꝗ probante decernatur & definiatur aliquid,iam vtrunꝗ eſt in concilio,hoc eſt,præter illud conſulendi,& quæ vtilia ſunt inueniendi officium,etiam iuriſdictionis autoritas,& eorum quæ deliberata ſunt exequendi poteſtas: ſed hæc concilio per accidens & ſecundum partem conueniunt. Et hactenus de concilijs in vniuerſum eorumꝗ origine, E officio & autoritate,ex propria eoruudem ratione dixiſſe ſuffecerit.

Eccleſiaſticorum conciliorum ſpecies ſeu differentias inuenire, & Conſtantienſis Baſilienſisque conciliorum de autoritate vniuerſalium conciliorum explicare ſententiam. CAP. II.

Concilijs ex propria ſua ratione in vniuerſum quid conueniat, ſatis iam explicauimus: Eccleſiaſticorum vero concilioꝝ oẽm rationem vt prorſus & enucleatius explicemus, ea primũ partiri in ſua genera: deinde ex ipſa rei euidentia eccleſiaſticæque traditionis obſeruatione,cuique generi quid proprie conueniat, quid quodꝗ egerit,quam autoritatem exercuerit, quid in ipſis probauerit & agnouerit vniuerſa Chriſti eccleſia demõſtrare conabimur, ita enim magis intelligetur veritas eius, de quo ambigitur.

Tria gñа conciliorũ eccleſiaſticorum.

Perluſtranti itaꝗ mihi formas notasꝗ eccleſiaſticorum conciliorũ F celebratorum ab initio omnium, tria in primis occurrunt eorum genera,vniuerſale,prouinciale,& inter hæc genus quoddam medium.

Vniuerſale œcumenicum.

Vniuerſale quale ſit,indicat ipſa nominis ratio, nempe in quo totius eccleſiæ tractatur negocium, ex omnibus totius orbis prouincijs conuocatis orthodoxis epiſcopis. Quare & œcumenicum Græcis dicitur,quaſi totius orbis, οἰκουμένην enim orbem terrarum appellãt. Quorum primum autore Conſtantino imperatore Nicenum extitit.

Prouinciale.

Prouinciale & ipſum quale ſit, æque indicat & ipſa nominis ratio, nempe in quo ſub vno metropolitano vnius tñ prouinciæ epiſcopi conuenietes,eiuſdẽ conſulunt proſpiciũtꝗ negocijs. Hæc vt quotannis ordinaria autoritate bina p ſingulas prouincias celebrarent̃,vt ſi qd forte perperã,inordinate, iniuſteve geſtum ordinatũve eſſet ab vnoquolibet epiſcoporũ in ſua eccleſia, communi id comprouincialiũ conſilio & metropolitani autoritate antiſtitis retractaret̃,in Niceno primũ concilio ſalubriter ordinatũ eſt. In quo cum pro vigore eccleſiaſticæ autoritatis & diſciplinæ ſtatuiſſent S. patres, ne quem clericum aut laicum epiſco-

Bis quotannis ordinarie celebrari oportere ex decreto Niceni concilij.

A epiſcopus expuliſſet de ſua eccleſia, ſuſciperet alius. Sed ne, inquiunt, hoc aut iracūdia aliqua, aut contentiōe, vt fieri ſolet, iniuſte factum, remedium non haberet, decernimus per ſingulos annos, in ſingulis quibuſque prouincijs, ſecundo ab omnibus epiſcopis comprouincialibus concilia agi debere, & de ſingulis huiuſmodi negocijs iudicari: vt ſi forte ab vno inique aliquid geſtum eſt, a cæteris emendetur: ſi recte, vt ab omnibus confirmetur. Hactenus verba Niceni canonis. Ex quibus, ſi attendas, manifeſtum eſt etiam, quæ nam ad prouincialis concilij autoritatem pertineant, nempe querelæ ſubditorum aduerſus ſuos epiſcopos, quarum determinandarum componendarumque habebant autoritatem: non quidem ex ſe primo, ſed ob metropolitani autoritatem in eis præſidentis epiſcopi, cuius ex forma ipſa hierarchiæ eccleſiaſticæ, eſt ſuper ſuffraganeos ſuos, ſuperior iuriſdictionis autoritas, a B qua quo æquiora maiorisque autoritatis ac ponderis intelligerentur ac haberentur prolata iudicia, comprouincialium epiſcoporum eidem ſunt adiuncta concilia, ex quorum ſententia agerentur omnia. Quorum conciliorum tametſi etiam ante Nicenum, ab ipſis adeo apoſtolorum temporibus, atque eorundem inſtitutione, in eccleſia vſus fuerit: Niceno tamen concilio ordinatum eſt, vt bina celebrarentur quotannis, quæ non ita ordinarie, nec ita frequenter celebrari conſueuerant.

Quæ ad prouincialis concilij autoritatē pertineant.

Medij vero generis concilia ſunt, in quibus cauſa quidem quæ tractatur vniuerſalis eſt, hoc eſt, fidem aut eccleſiaſticam obſeruationem concernens: ſed conuocatio aut congregatio nequaquam. Cuius generis ſunt fere vniuerſa, quæ ante Nicenum celebrata reperiuntur concilia in illa primitiua eccleſia, & in primis illud omnium primum, cuius C meminimus, apoſtolorum Hieroſolymis habitum. Quod vniuerſale dici non potuit, vt in quo ex duodecim tres tantum interfuiſſe legantur apoſtoli, Petrus, Iacobus & Ioannes: nec apparet alicunde conuocatos aliquos, ſed ab illis tantum celebratum fuiſſe, quos miſſi ab Antiochia conſultores Hieroſolymæ offenderant.

Medij generis concilia.

Cōcilium apoſtolorū fuiſſe huius gñis, nō œcumenicum.

Eiuſdem generis fuere, quæ Victoris iuſſu, ad abolēdum Iudaicum ritum celebrandi paſchatis, eatenus perſeuerantem in pluribus Aſię eccleſijs, per diuerſas prouincias celebrata ſupra retulimus. Quæ vniuerſalia non fuiſſe certum eſt, cum omnium confeſſione primum vniuerſalium Nicenum fuerit. Sed nec prouincialia, quoniam & cauſa vniuerſalis erat, nempe paſchalis obſeruationis legitima ratio, & in eadem totius eccleſiæ conſonantia & concordia. Conuocatio etiam conciliorum modum excedebat, ſiquidem & ex pluribus ꝓuincijs in vnum locum conuenerunt eccleſiarum antiſtites. Quod de Cæſarieñ. illo præcipue teſtatur Cæſarieñ. Euſebius. Ad idem genus ſpectat Antiochenum illud, quod beati Dionyſij Romani pontificis autoritate & iuſſu aduerſus Paulum Samoſatenum, Antiochenū patriarcham celebratū eſt. Similiter, ꝙd paulo poſt ſub B. Cypriano Aphricanū cōſilium ex totius

Cōcilia ob paſchæ celebrationē Victoris iuſſu celebrata ꝑ diuerſas prouincias.

Cōcilium Antiochenū B. Dionyſij autoritate celebratum aduerſus Paulū Samoſatenum.

Cõcilium Aphricanũ ſub B. Cypriano.

Aphricæ epiſcopis. Et hæc atque alia pleraque ante Nicenum illud, ad D
quod vſque annis illis trecentis nec mentio quidem facta eſt vniuerſalis concilij, in primitiua illa eccleſia. Poſt quod & alia pleraq; eiuſdem notæ concilia celebrata leguntur: vt Sardicẽ. Gangrẽ. Laodicẽ. Neocæſarieñ. Agatheñ. Carthagineñ. & Mileuitanum ſub beato Innocentio. Illa quoque Romana Martini papæ & Symmachi. Et quæ in Gallia, Hiſpania, alijſq; partibus plurimis celebrata fuerunt, quorum adhuc extãt canones plurimi. Ad idem genus pertinet ſacri illius ſenatus concilium, quod eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi adeſt perpetuo, hoc eſt, ſacerdotum, qui vna ſecum miniſtrant domino in cathedra apoſtolica, atque ipſi adſunt conſilio in definiendis, quæ quotidie ex toto orbe ad eandem ſedem, & præſidis autoritatem referuntur, controuerſijs & quæſtionibus, ad formam ante deliniatam in vmbra & figura illa ſynagogæ veteris, & quam deinde expreſſam videmus in ipſa Chriſti ec- E
cleſia. In qua vſque ad nunc perdurat ab initio.

Sacri ſenatus conciliũ, q̃d aſſiſtit eccleſiaſticæ hierarchiæ pſidi.

De autoritate concilioꝝ vniuerſaliũ, alioꝝ explicate ſententiam.

Poſtquam autem ſuis notis diſtinximus conciliorꝝ eccleſiaſticorum tria, quæ diximus, genera, quo clarius pateat, quid eorꝝ cuiq; aut conueniat, aut nõ conueniat, aliorꝝ primum de vniuerſaliũ conciliorꝝ autoritate, explicãda eſt & explodenda ſentẽtia, magno quidẽ autoritatis pondere, tantiſq; ſubnixa præiudicijs, vt vel diſſentire ab ea, magni cuiuſdam piaculi inſtar videatur: tamen quæ expenſa in rationis trutina, ad examen eorꝝ, quæ ante cõſtituimus, certiſſimæ autoritatis & fidei principiorꝝ, clariſſime videbit̃ nullo põdere ſubſidere, nulla veritatis ſoliditate, ſed ſolis fumis, ſolis p̃iudicijs, ſola vmbra vanę autoritatis fulciri.

Vniuerſalium concilioꝝ fructus & vtilitates.

Negare non poſſumus, qn ad extirpandas nõnullas peſtilentiſſimas hæreſes, ſarcienda ſchiſmata, cõponenda diſſidia, reformandũ toto orbe collapſum eccleſiaſticæ diſciplinæ vigorẽ, vtile nonnunq̃ eccleſię & F
ſalutare fuerit, vniuerſaliũ conciliorꝝ inuẽtum, quorꝝ, vt ſupra diximus, ob Arrij impia dogmata rectius dijudicanda Cõſtantinus impator primus inuẽtor autorq; extitit. Quanq̃ enim inter tempeſtates eiuſmodi, quibus confundebantur omnia, diuina, humana, ſacra, prophanaq; habebantur promiſcua, vt præcipue erat neceſſaria, ita & ſemper enituerit illa cathedræ Petri principalis autoritas, quam ſupra demonſtrauimus, & omnem altitudinem ſeſe extollentem aduerſus orthodoxam fidem, aduerſus paternos apoſtolicoſq; canones, deiecerit, & ſuo illo apoſtolico gladio vlta & perſecuta fuerit. Attamen vt illorum ipſorum efficacior eſſet in aduerſarios ſententia, vtq; hi eo minus haberent diuerticuli & ſubterfugij, quo eſſet notior, & dicta coram pluribus, & comprobata totius orbis ſententia, ex vniuerſo orbe conuocari epiſcopos, primum Conſtantino, vt diximus, imperatori vtile viſum eſt, ad tuendam orthodoxæ fidei vnitatem, aduerſus prophanas impiaſq; nouitates inductas per Arriũ. Deinde & ſucceſſoribus eius quibuſdã, pium quoq; zelum eiuſdem æmulantibus, ad ſimiles morbos ſuis graſſantes tempo-

A temporibus ſimile remediũ vtile viſum eſt, & neceſſarium. Quorum
fere inſtantia apoſtolicæ ſedis autoritate cõuocata & celebrata certum
eſt cõcilia ſubſequẽtia. In qbus oĩbus (quæ tñ in eccleſia autoritatẽ obti=
nuerũt) nihil aliud actũ poſt clariſſime intelliges, q̃ quod dictam a Ro.
põtificibus, in orthodoxæ fidei aduerſarios, aut eccleſiaſticę hierarchiæ
perturbatores, ſententiam reuerentiſſime exceperit vniuerſa Chriſti
eccleſia, eoſdem illos cum ſuis anathematizans erroribus, quos apoſto
lico mucrone iamdudum confoderat huius ſedis autoritas.

Sed vt nihil tã ſalubriter ac vtiliter eſt inuentum ab hoĩbus, q̊d non
ſubinde in ſui p̃niciem cõuertat hoĩm improbitas: ita etiã hoc quãtum=
uis ab initio ſalutare, atq; vtile congregandorꝵ conciliorꝵ eiuſmodi in=
ſtitutũ, qbus tot hæreticorꝵ exterminatæ peſtes, tot tempeſtates ſedatæ,
tot in eccleſia Chriſti reſarcita ſchiſmata, tot cõpoſita diſſidia, iãdudum
B a ſeditioſis qbuſdam & nouitatum ſtudioſis, verti cœpit ad noxam, &
q̊d ꝓ eccleſiarꝵ pace concordiaq; ſtabilienda ſalubriter excogitatum fu
erat, factum videt̃ magnę diſſidionis & confuſionis ſeminariũ: adeo vt
nunc etiã ſi curandorꝵ eccleſię vulnerꝵ vt gñale concilium conuocet̃, exi
gere videat̃ neceſſitas, merito dubites, num grauius aliq̊d ipſo malo cui
paras remediũ, illo ipſo cõcilio concitaturus ſis dei eccleſiæ. Adeo nup
in Conſtantieñ. Baſilieñſiq;. cõcilijs nouo more, p̃nicioſoq; (vt mihi qui=
dem videt̃) exemplo, eccleſiaſticã hierarchiã, vt ad illius cœleſtis exem=
plar decentiſſime ordinatã, conſtitutãq; a Chriſto ſupra demonſtraui=
mus, euertere, & ꝓ ea popularem quandã ꝓmiſcuæ & confuſæ multi=
dinis dñationem inducere, hoc eſt, Babylonem ipſam reſuſcitare cona=
ti ſunt. Sibi ipſis, aut communitati eccleſiaſticæ (quam ſe repręſentare,
q̃uis falſo, prætendebant) ipſum totius eccleſiæ caput & principem, &
C qui ipſius Chriſti in hoc eius regno inter nos agit vicarium, ſubijcien=
tes, aduerſus rerꝵ ordinem & naturam, cõtra clariſſimã euangelicæ vita
tis lucem, contra oẽm antiqtatis autoritatem, atq; adeo ipſius ortho do
xæ eccleſiæ (quod poſt intelliges) indubitatam fidem & ſententiam.

Hic ſcio multos cœlum terramq; inclamaturos, quod conciliorum
illorum autoritatem auſim conuellere: quod vnius hominis (qui pec=
care poteſt, & errare ac fallere) autoritatem ſtatuere & efferre ſupra v=
niuerſum concilium, quod catholicam repræſentat eccleſiam: cui Pau=
lus apoſtolus, quod columna ſit firmamentumq; veritatis, teſtimoni=
um perhibet. Sed oro te Chriſtiane lector, vt omni affectu vacuus v=
ni veritati faueas, & ante perlegas attente quæ dicturus ſum. Nam hoc
ego deum teſtor, vni me veritati fauere. Cuius ex ipſius eccleſiæ clariſ=
ſima confeſſione euidẽtiq; teſtimonio, etiam tibi me fidẽ facturꝵ cõfido.

Itaque cum aduerſus Conſtantienſis Baſilienſisque conciliorum au=
toritatem nobis ſit facta neceſſitas eccleſiaſticæ hierarchiæ cauſam,
quam mihi peregiſſe pene videbar, repetendi ex integro, atque ite=
rum tanquam a principio demonſtrandi eandem eſſe apoſtolicæ ſe=

dis

Salubre aliq vniuerſaliũ concilioꝵ inſtitutũ iamdudũ conuerti cœpiſſe in perniciem eccleſiæ.

Pernicioſum exemplum Conſtantieñ. & Baſilieñ cõciliorꝵ, q̃ ſibi ſubijciebãt eccleſiaſticæ hierarchiæ p̃ſidem.

Excuſatio autoris, & q̊d neceſſario dictorꝵ autoritates impugnet.

ciis,& præſidentium in ea pontificum autoritatem ſuper omne conci- D
lium,imo ſuper eccleſiam Chriſti in vnum, vniuerſam, quæ eſt ſuper vnumquemlibet epiſcopum,aut vnum denique Chriſtianum: quo clarior illuſtriorq́ꝫ oculis ſubiecta videatur & appareat veritas, præmittẽda primum ſunt illorꝫ ipſorum conciliorum decreta, quibus principalem illam Petri & ſucceſſorꝫ eius eccleſiaſticæ hierarchiæ principum autoritatem cogunt in ordinem,ac ſibi ſubijciunt. Explicãdæ quoque, q̃ maxime probabiliter fieri poteſt,rationes,quibus tantum ſibi autoritatis in illam principalem autoritatẽ præſumpſerunt & arrogauerunt. Deinde ipſam veritatem tam euidentibus ſcripturarꝫ teſtimonijs,q̃ illius ipſius catholicæ & orthodoxæ eccleſiæ (quam illi ſe repræſentare falſo iactitabant)conſenſu & confeſſione,hoc eſt,rectæ ſcripturarũ intelligentiæ certiſſima illa,inflexibilique amuſſi rurſus adſtruere conabimur. Quæ q̃ nihil recognoſcat omnium,quæ Baſilienſis,Conſtantienſisq́ꝫ illi conuentus eidem tribuere conati ſunt,luce(vt ſpero)meridiana faciemus clarius. Et poſtremo illorum rationibus reſpondendũ eſt. E

In Conſtantienſi itaq́ꝫ ſynodo,quę ſchiſmatis illius occaſione, q̃d ſub Vrbano VI.inchoatũ annis plurimis cõfundebat & perturbabat Chriſti eccleſiam,anno noſtræ ſalutis M.CCC.XV.ſub Ioanne XXIII. vno ex tribus, qui ſe gerebant pro ſummis pontificibus,celebrari cœptum eſt,actione V.definitum & decretum fuit in hęc verba: Hæc ſancta ſynodus declarat,quod ipſa in ſpiritu ſancto legitime congregata,concilium generale faciens,& eccleſiam catholicam repręſentans, poteſtatẽ a Chriſto immediate habet, cui quilibet cuiuſcunq́ꝫ ſtatus aut dignitatis,etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem,& dicti ſchiſmatis extirpationem,& reformationem dictæ eccleſiæ in capite & membris. F

Decreta Cõſtantienſis concilij. Quod papa ſubeſt autoritati generalis cõcilij

Item declarat,q́ꝫ quicunq́ꝫ cuiuſcunq́ꝫ conditionis,ſtatus, dignitatis, etiam ſi papalis,qui mandatis,ſtatutis, ſeu ordinationibus, aut præceptis huius ſacræ ſynodi, vel alterius cuiuſcunq́ꝫ concilij generalis legitime congregati,ſuper præmiſſis aut ad ea pertinentibus,factis vel faciendis,obedire contumaciter contempſerit,niſi reſipuerit, cõdignæ pœnitentiæ ſubijciatꝛ,& debite puniatꝛ,etiã ad alia iuris ſubſidia recurrẽdo.

Eadẽ hæc ad verbum decreta, repetitaq́ꝫ ſunt in Baſilienſi concilio, anno noſtræ ſalutis M.CCCC.XXXI. q̃d ſub Eugenio IIII. celebrari cœpit,actionibus eius II. & XVIII. In q̃bus decretis audis, q́ꝫ cõcilium vniuerſale habeat autoritatẽ immediatã a Chriſto,cui etiã ipſi eccleſiaſticę hierarchię principes ſunt obnoxij, & q́ꝫ in eoſdẽ inobediẽtes ſibi, cõtumacesq́ꝫ etiã coactiuã poteſtatẽ exerceat, q̃quidẽ & punit & cogit.

Eadẽ decreta repetitaque in Baſilienſi concilio.

Rurſus actione VIII. Conſtantienſis concilij,in damnatione erratorum Ioan. Vuicleff, in hunc eius articulum (Non eſt de neceſſitate ſalutis,credere Romanam eccleſiam eſſe supremã inter alias eccleſias) hæc legitꝛ cenſura cõcilij: Erroneus eſt,inquit, ſi per Romanã eccleſiam intel-

Cenſura cõcilij Conſtãtienſis in hũc articulũ Ioannis Vuicleff: Nõ eſt de neceſſi-

A intelligatur vniuerſalis eccleſia,aut generale concilium, aut ꝓ quãto ne garet primatum ſummi põtificis ſuper particulares eccleſias. Hactenus verba concilij. Ex cuius cenſura facile intelligis, voluiſſe & ſenſiſſe illic patres,ſummi pontificis primatum eſſe quidem ſuper particulares eccleſias,ſed non ſuper vniuerſalem,nec ſupra oecumenicum concilium.

tate ſalutis credere Romã. eccleſiam eſſe ſupremam inter eccleſias.

Fundabant autem illi hanc tantam,quã ſibi arrogabãt, vniuerſalium conciliorꝫ autoritatem præcipue in verbo dñi,Matthæi XVIII. Si peccauerit in te frater tuus,&c.dic eccleſię.Quod ſi eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcunq; alligaueritis ſuper terram,erunt ligata & in coelo.Et quæcunq; ſolueritis ſuper terram,erunt ſoluta & in coelo.Quibus verbis volunt eccleſiam accepiſſe a Chriſto autoritatem ligandi & ſoluendi, quemadmodum & nos libri III.capite IX.demonſtrauimus.Videtur autem; quod B & hãc acceperit immediate a Chriſto,& ꝙ ſupra vnumquẽlibet Chriſtianum.Dicit enim: Si peccauerit in te frater tuus,&c. Quo nomine omnis Chriſtianus intelligi videtur,vnus enim eſt pater noſter,qui eſt in coelis.Nos autem fratres omnes, quibus & Chriſtus ipſe ſe connumerare non dedignatus eſt,poſt reſurrectionem ſuam dicens illis,quibus apparebat mulieribus:Ite nunciate fratribus meis,vt eant in Galilęam,ibi me videbunt. Deinde addit vniuerſitatis ſignum, qua oĩa eccleſiaſticæ poteſtati ſubieciſſe videtur,dicens: Quæcunq; alligaueritis ſuper terram.Nullam cauſam excepit,nullam perſonam, ſed quæcunque alligata ab eccleſia,modo ſup terram,ligata habenť in coelo.Quod ipſum D.Hieronymus de hac autoritate eccleſiaſticæ domus loquens, indefinita oratione expreſſit dicens:Hanc domum ſi quis corrigentem cõtempſerit,ſit tibi,inquit,tanquam ethnicus & publicanus.Si quis,in- C quit,neminẽ excipiens,quiſquis tãdem ille fuerit.Si aũt oĩs Chriſtianus iudicio ſit eccleſiæ obnoxius, adeo vt ei nõ obſequẽtes, habendi nobis ſint tanq̃ ethnici & publicani,conſtat ſane eccleſiã ſup vnumquemlibet Chriſtianũ iudiciariam autoritatẽ obtinere. Poſſe itaq;, & præcipere, & prohibere,& leges præſcribere,quibus obedire teneantur omnes.

Ratiões, q̃bus cõcilia ſup autoritatẽ eccleſiaſticæ hierarchiæ p̄ſidis efferũt.

Idem etiam ex eo manifeſtum videtur: Quoniã conſtat legis ferẽdæ autoritatem,in vnaquaq; communitate ad eum,ſeu eos præcipue pertinere,penes quem,ſeu quos eſt ſumma qua gubernatur,& in finem ſuum dirigitur,autoritas: vt in libera,populariq; cõmunitate, penes populum.In republica quæ optimatum gubernatur imperio,penes ſummos magiſtratus & optimates. In regno aut monarchia, penes regem aut principem. In eccleſiaſtica autem cõmunitate, ſi penes eccleſiam eſt illa,quam diximus,iuriſdictiõis autoritas ſuper vnumquemlibet Chriſtianum,ſupremam eam eſſe neceſſe eſt,quandoquidem omnes ſibi ſubijcit.Quare penes eandem legum eccleſiaſticarum debuit eſſe poteſtas: cui,qui membra ſunt eccleſiæ,omnes obedire teneantur.

Itaq; etiam D.Auguſtino,cum Petrus claues acciperet regni coelorum

rum a Chriſto (quas nos ipſam eccleſiaſticæ poteſtatis plenitudinem ſi D
gnificare ſupra demõſtrauimus) illũ eccleſiã ipſam repſentaſſe, eiusq̃ pſonam geſſiſſe videt. Ita em̃ in Ioannem ſcribens, iter: iterumq; ſe ſentire teſtatus eſt. Ita rurſus in ſermone apoſtolor Petri & Pauli: Geſtabat, inquit, Petrus totius eccleſię perſonã. Et ,ppterea audire meruit: Tibi dabo claues regni cœlor. Has em̃ claues, non ipſe, vt vnus homo, ſed vnitas accepit eccleſiæ. Iter libro de agone Chriſtiano: Non ſine cauſa inter apoſtolos, eccleſiæ catholicæ perſonã ſuſtinet Petrus. Huic em̃ eccleſiæ claues datæ ſunt, cum Petro datæ ſunt. Et cum ei dicitur, ad omnes dicitur, paſce oues meas. Hęc Auguſtinus. In quibus audis catholicam eccleſiam accepiſſe claues in Petro. Quas & alibi non Petri, ſed eccleſiæ claues appellat, vt ſermone CXXIIII. de tempore: Credendæ, inquit, erant Petro claues eccleſiæ, &c. Si ergo eccleſiæ hę claues ſunt, penes eccleſiam conſtat eſſe earundem autoritatem præcipuam, & velut E
dominium. Pręlatos autem eſſe, quaſi miniſtros eccleſiæ, & diſpenſatores eor, quæ a Chriſto eccleſię elargita ſunt. Quemadmodũ eſſe cõſtat de bonis t̃poralibus, quę eccleſiæ cõtulit Chriſtifideliũ deuotio: quor proprietatem certum eſt eſſe penes eccleſiam, diſpenſatiõem aũt penes p̃latos, velut miniſtros eccleſię. Vnde & Apoſtolus: Sic nos, inq̃t, exiſtimet homo, quaſi miniſtros Chriſti, & diſpẽſatores myſteriorum dei.

Præterea ſaltem hoc negari non poſſe certum eſt, omnem autoritatem ac poteſtatem quæ data eſt Petro & eccleſiæ rectoribus, ſi quæ tamen illis, & non potius eccleſiæ data eſt, in vtilitatem & profectum eccleſiæ datam eſſe: quemadmodum idem teſtatur Apoſtolus, datam ſibi poteſtatem in ædificationem, non deſtructionem eccleſiæ. Inſup & euidens ratio cõprobat. Quare propter eccleſiam ſunt & claues illæ datæ F
ſeu Petro ſeu eccleſiæ, & illa ſuprema eccleſiaſtica autoritas. Certũ eſt autem a fine dirigi, regulariq; oportere quæ ad finem ſunt. Om̃em ergo poteſtatẽ, autoritatẽq; eccleſiaſticã datam Petro & eccleſiæ principibus, ab ipſa eccleſia dirigi, regulariq; debere, videt̃ neceſſario conſequi.

Quod ipſum etiam hac ratione conuinci videtur. Nam cum pontifices ſummi, cæteriq; eccleſiar præſules, com miſſa ſibi autoritate abutantur frequenter in deſtructionem, non ædificationem eccleſiæ, aut etiam aberrent in vſu clauiũ, oportuit a legiſlatore optimo Chriſto, relictam eccleſiæ regulam certam, inflexibilem, inobliquabilem, per quam & illa poteſtas in ſuum finẽ dirigi, & abuſus eius poſſint reprimi. Eiuſmodi autem, eccleſiam catholicam eſſe certum eſt: & quæ eandem repræſentat vniuerſalem ſynodum, cum eccleſiam dei viui columnam & firmamentum veritatis appellet Apoſtolus. Eſt ergo in catholica eccleſia autoritas & poteſtas (vt dicunt) regulatiua, omnis autoritatis eccleſiaſticæ. Omnem proinde etiam papalem autoritatem illi ſubdi oportere videtur, eiusq; iudicio eſſe obnoxiam, ſi eam moderari, & in finẽ ſuum dirigere, aberrantemq; a ſcopo reuocare & poſſit & debeat. Eiuſdem

quoq;

A quocꝙ eſſe,& leges illis,canonesꝙ; præſcribere, quos in vſu poteſtatis ſuæ præuaricari non poſſit, æque manifeſte conſequi uidetur.

Confirmant hæc etiam ex Actis apoſtolicis. Siquidem Iacobus,nō Petrus, illic legitur definiuiſſe in illo apoſtolorum & presbyterorum concilio. Neque ex Petri, ſed totius concilij autoritate & nomine inde ſcriptum eſt ad Antiochenam eccleſiam.

Rurſus, miſſum Petrum vna cum Ioanne ab eccleſia, quæ erat Hierosolymis, in Samariam. Coactum etiam Petrum reddere rationē eccleſiæ de ingreſſu ſuo ad Cornelium centurionem. Quæ omnia probare uidentur, Petrum autoritati & iudicio eccleſiæ fuiſſe ſubditum.

Hæc fere ſunt, quæ in defenſionem illorum tam Conſtantienſis, ꝗ Baſilienſis concilij decretorum,quibus ſibi, vniuerſalibusque concilijs omnibus, Romanorum pontificum autoritatē ſubijcere conati ſunt, B dici,quamuis (vt poſt intelliges)probabilius, ꝗ verius, mihi poſſe videntur. Quorum autoritatem & ſequens & aſſerens Ioannes ille Gerſonus,Cancellarius Pariſienſis (quem in hodiernum vſqꝫ diem vniuerſa illa ſchola ſequitur)in tractatu de poteſtate eccleſiaſtica,& in altero, quem inſcribit de auferibilitate ſponſi,hanc poſitionem ſuo illo ſcholaſtico more,diſtinctius, probabiliusꝙ; & explicare & defendere nitit. Cuius in hæc ferme capita colligitur vniuerſæ reſolutionis ſumma.

Dictorū cōciliorū aſſertio, quo pacto Ioan. Gerſonus probabiliter explicet ac defendat.

Primum, nō diffitetur cœleſtem hierarchiam inſtitutam a Chriſto, velut regnum quoddam monarchicum, quod niſi a deo immutari nō poſſit,& in eo principem monarchamꝙ; papam. Quod Conſtantienſe concilium concedere non videtur,quemadmodum apparet ex illa eius quam audiſti,cenſura in hunc articulum Vvicleſi: Non eſt de neceſſitate ſalutis credere, Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter alias ec- C cleſias,qua erroneum hunc dicit, ſi neget ſummi pontificis primatum ſuper particulares eccleſias.Itaqꝫ nō videtur ſummis pontificibus primatum concedere in vniuerſali eccleſia.Quē tamen Gerſonus iſte ipſa rei euidentia & veritate conuictus, diffiteri auſus non eſt.

Concedit Gerſonus papæ primatum in eccleſiaſtica hierarchia, ꝗuis contra Conſtātienſis concilij ſententiam.

Deinde imaginatur & intelligit eccleſiaſticā poteſtatē, uelut quoddam totū integrale(quod vocāt)partiri in hæc ſua veluti membra,papalem,cardinalitiam,patriarchalem,epiſcopalem,ſacerdotalem.Et quoniam ſine eccleſiaſtica poteſtate ſubſiſtere non poteſt vniuerſalis eccleſia,nec membris illis, ex quibus integratur & componitur poteſtas eccleſiaſtica,carere poſſe,æque illi videtur neceſſariū.Ex quo conſequens eſt, etiam mortuo papa, nihilo minus manere papalem autoritatem in eccleſia.Quam ſupremā non diffitetur inter poteſtates eccleſiaſticas,& totius veluti fontalem quandam plenitudinem,reliquas poteſtatiue(vt verbis quoqꝫ eius loquar)& originaliter continentē:perinde ac in animante animalis illa vis ſenſifica & motiua,moratur quidē & ſedē habet in cerebro, at fons eſt ac origo ſenſus, motusqꝫ in vniuerſo corpore, & particulares omnes ſenſus poteſtate continet, & quicquid in toto

Imaginatio eiuſdem de poteſtate eccleſiaſtica.

corpore vſquam eſt animalis,ſeu motus,ſeu ſenſationis,ab illo prodit D
veluti fonte ac principio. Itaque cum eccleſia immenſi cuiuſdam anima lis corpori haud incongrue comparetur ab Apoſtolo,etiam papalem illam autoritatem a Ieſu Chriſto donatam Petro, eccleſiaſticæ hierarchiæ capiti,ſubiectiue & formaliter eſſe fatetur in ſolo Romano pontifice,vt capite eccleſiaſtici corporis: quemadmodum & particulares illas poteſtates eccleſiaſticas,cardinalitiam,patriarchalem, epiſcopalem, & cætera inſtar particulariũ ſenſuúm corporis,in his quæ denominãt membris eccleſiæ,easque in papali illa virtute, poteſtateque contineri, & ab ea deriuari velut fonte ac principio: quemadmodum particulares ſenſus,& quæ per vniuerſum corpus diffuſa eſt,vis motiua & ſenſifica,ab illo animali principio,quod eſt in capite.

At cum mortuo Romano pontifice,pereat ſubiectum papalis illius autoritatis,quæ illius erat,& non totius eccleſiæ, velut forma quædam E
propria: vt tamen inueniat, quo pacto, quamuis alio quodam modo, adhuc dici poſſit remanere in eccleſia, præmittit aut ſupponit, trifariam conſiderari poſſe poteſtatem eccleſiaſticam. Primo,ſecundum ſe,ſuamve eſſentiam,aut rationem propriam,hoc eſt, papalem, patriarchalem,&c. Secundo, vt in ſubiecto, Petro videlicet aut Paulo. Tertio, vt operantem aut exequentem opus proprium. Quamuis itaq; vnaquælibet eccleſiaſticarum poteſtatum ſit ſubiectiue & formaliter (vt ſcholaſtice cum illo loquar) in eo quod denominat, vt papalis in papa,epiſcopalis in epiſcopo: quadrifariam tamen intelligi poſſe vult, eaſdem eſſe in vniuerſali eccleſia,aut quod illam repræſentat; œcumenico cõcilio. Primo,velut in fine, ſiquidem data eſt vniuerſa ad ædificationem corporis Chriſti myſtici. Secundo,tanquam in eo quod poteſtatem habet applicandi eaſdem ſuis ſubiectis,ſine quibus nulla eſt earum operatio. F
Sicut enim particularis quælibet eccleſia,mortuo ſuo epiſcopo,poteſtatẽ habet in locum eius eligendi alium: ita mortuo Romano pontifice, epiſcopo catholicæ eccleſiæ, penes eandẽ ius eſſe eligẽdi alterius, æque certum eſt. Tertio,tãquam in regulãte vſum,opationemq; eius,quemmodum ex primo illo conſequi vult, vt paulo ante deductum eſt. Ex quo etiam illud neceſſario conſequi exiſtimat, omnem poteſtatem eccleſiaſticam, etiam papalem, eccleſiæ iudicio eſſe obnoxiam. Quarto, ſuppletiue (vt ipſe loquitur) hoc eſt,quod eccleſia, ſede vacante,autoritatem habeat ſupplendi & faciendi omnia,quicquid poſſet fieri a papa, ſi quis eſſet,vt decreta,actaq; teſtantur Conſtantienſis concilij.

Ex his cõſtare exiſtimat,vniuerſale conciliũ eſſe ſupra papam,habereq; in illum vim coactiuã,poſſe illi leges præſcribere circa vſum poteſtatis ſuæ. Poſſe quoq; eundem in totum ab eius executione ſuſpendere. Poſſe & deponere a dignitate papali, ſiue ita exigant eius demerita, ſiue etiã abſq; vlla eius culpa aut demerito ita reqrat neceſſitas eccleſię.

Cum aũt inficiari nemo poſſit, Romanorum pontificum illam ſem-

per

A per fuiſſe autoritatem ab ipſa etiam vniuerſa Chriſti eccleſia recogni- tam, in ſtatutis conciliorum vniuerſalium diſpenſandi pro occurrenti bus negocijs: ne ex hoc omnibus confeſſo & notorio conuincerentur, ſupra conciliorum vniuerſalium autoritatem eſſe autoritatem Roma norum pontificum, cum notorij, indubitatiq; iuris ſit, inferiorem in le- ges ſuperioris ſui nullum ius, nullamve autoritatẽ obtinere: diſtinguit triplici iure quædam pertinere ad autoritatem ſummorum pontificũ, videlicet diuino ſupernaturali, naturali & poſitiuo. Iure ſupernaturali datam confitetur a Chriſto Romanis pontificibus in Petro, tanq̃ ſuis vicarijs, & in eccleſiaſtica hierarchia monarchis, tam poteſtatẽ ordinis, q̃ iuriſdictionis in vtroq; foro, hoc eſt, coactiuo & voluntario. Iure na- turali vero pleraq; etiam ipſis conuenire: cum dictet recta ratio, vt cõ- munitatis aut politiæ alicuius gubernator & princeps, multis præ alijs
B priuilegijs, prærogatiuis honoribusq; gaudeat. Poſitiuo autẽ iure, ſeu vniuerſalis eccleſiæ, ſeu œcumenicorum conciliorum, eandem repræ- ſentantium, vult etiam illis quædam competere, quæ eccleſia ipſa tanq̃ communitas perfecta ſuo capiti & dare potuit, & dedit. Cuius notæ af- firmat eſſe hanc autoritatem interpretandi, diſpẽſandiq; in ſtatutis con ciliorum vniuerſalium, prout occurrens neceſſitas, aut euidens hoc re quirit vtilitas, quandoquidẽ ad concilia non ita patet quotidianus re- curſus. Quam equidem autoritatem non vult habere eccleſiaſticæ hie- rarchiæ principem ex poteſtate ſibi attributa a Chriſto, ſed ab ipſa ec- cleſia. Qua quidem non incauta, ſed parum fundata diſtinctione eliſiſ- ſe exiſtimat vim obiectionis illius efficaciſſimæ. Conferens deinde pa- palem autoritatem ad autoritatem vniuerſalis concilij, hãc illam in ſex prærogatiuis dicit excedere. Primo in amplitudine (vt ipſe loquitur)
C aut extenſione. Secundo, in infallibili vſus eius directione. Tertio, in morum reformatione, tam in capite, q̃ in membris. Quarto, in coactiua poteſtate. Quinto, in cauſarum fidei vltimata deciſione. Sexto, quoniã concilium in ſe complectitur ſaltem virtute omnem poteſtatẽ, omneq; politicum regimen, papale, imperiale, regale, optimatũ, populare. Proin de, qui comparat, inquit, eccleſiaſticã autoritatem papali, comparat to- tum parti, & quærit quid ſit maius. Peſtilentem inſuper dicit, pernicio- ſamq; doctrinam eorum, qui Romanorum pontificum autoritatem ſupra concilia ſtatuũt, quibus ex Theologicis (vt exiſtimat) principijs luce clarius demonſtrantur eſſe ſubiecti.

Hæc ferme ſunt, quæ Gerſonus ille, vir alioqui & pius, & doctus, ſed hac in re aut affectu ſtudioq; partium, aut autoritate illorũ patrum de- ceptus, magis confidenter, q̃ rationabiliter aut vere, in illorum defenſio nem excogitauit. Quæ ſi diligenter expendantur ad illa, quæ magis ia- ctat, q̃ profert, Theologica principia, quãtumuis prima facie probabi- litatis quandam ſpeciem habere videantur, inuenientur talia, qualem ipſe dicit doctrinam noſtram, quã nos eſſe dicimus orthodoxorũ oĩm,

quos Romanorum pontificum autoritatem ſupra concilia vniuerſa D
recognouiſſe ſemper ab initio, paulo poſt faciemus euidentiſſimum.

Hic ſatis fuerit coꝝ rationes, qui vniuerſalium conciliorꝝ autoritatem
ſupra autoritatẽ Petri, & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidẽtium efferunt,
breuiter, & ꝗ fieri potuit, probabiliter hactenus explicauiſſe. Nunc
ipſam veritatis demonſtrationem omnibus viribus aggrediemur.

Euidenter conſequi ex his, quæ ſuperius demonſtrata ſunt, eccleſiæ nullam autoritatem
competere ſupra ſuum caput, eccleſiaſticæ hierarchiæ principem. CAP. III.

QVandoquidẽ mere Theologica eſt cauſa hęc vniuerſa, nempe
quantã ipſe Chriſtus in ſuo illo regno eccleſiæ autoritatẽ dede
rit Petro atq; eius ſucceſſoribus, ſuis vicarijs, quantã cõmunita
ti eccleſiaſticæ, quantã deniq; vniuerſalibus cõcilijs, & quæ cui prępon
deret: atq; ita res ipſa requirit (quo pondus illud, q̃d nos prægrauat au
toritatis Conſtantieñ. & Baſilieñ. conciliorum, & hinc natorum præiu E
diciorum efficacius diſcutiamus) vt exactiſſimã rationem ineamus de-
monſtrãdæ veritatis: ad illa ipſa Theologica principia (quibus illi, ſed
nouo more, ſeipſos victores pronunciant) cauſam hanc reuocemus,
expendamusq; oportet. Duo autem nos habere in vniuerſum princi-
pia Theologica, ex quibus ſciri poſſit, quid conſtitutum a Chriſto, nem
pe ipſam canonicã ſcripturam, & ſine ſcripto traditionẽ eccleſiaſticam,
quã ab ipſis apoſtolis edoctis ſacro illo ſpũ, viua doctrina, p̃ceptioneq;
ab initio accepit catholica eccleſia, & cõtinua epiſcoporꝝ ſucceſſione ad
nos ꝓpagauit, ſupra lib. I. clariſſime demõſtrauimus. Neq; eñ ſcripto le
gem ſuã nobis cõmendaſſe Chriſtũ, ſed apoſtolorꝝ, vt diximus, viua tra
ditiõe, certũ eſt. Et quanꝗ poſtea nõnulli aggreſſi ſint explicare Chriſti
actã in terris hiſtoriã, ex q̃bus q̃tuor reiectis reliquis ꝓbauit Chr̃i eccle
ſia, & canonicã eis (quã ex ſuis illis autoribus nõ habebãt) autoritatem F
impartita eſt: illi tñ ipſi nec vniuerſa eius acta, dictaq; potuerunt cõpre
hendere: quæ, inquit ille, ſi ſcribantᷣ ꝑ ſingula, nec ipſum arbitror mun-
dum capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt, libros. Sed vniuerſa noſtrę fi
dei ſacramenta, myſteriaq; cõplexi ſunt: quorꝝ pleraq;, nec ipſum Chri
ſtum ſuos docuiſſe apoſtolos, vt eorum incapaces, ꝗ diu in mortali car
ne cum eis viueret, ſed reſeruaſſe vnctioni ſpiritus, idem ille euangeli-
ſtarum præcipuus teſtis eſt. Quorum omniũ euangeliſtas nullũ omi-
no verbum attigiſſe, certum eſt: vt qui non niſi ad Chriſti aſcenſiõem
perducunt eius hiſtoriam. Sed nec apoſtolos illa ipſa, quæ acceperunt
ab illo ſacro ſpũ, ſcripto tradidiſſe eccleſijs, ſed viua tñ doctrina ac tra-
ditione, æque certum eſt. Quam vt ab initio accepit illa Chr̃i eccleſia:
ita & conſeruauit, & ad nos vſq; perduxit, nõ minori certitudine & au-
toritate, ꝗ quæ Chriſtum per ſeipſum nobiſcum agentem in terris in-
ſtituiſſe, atque proprio ore commendaſſe apoſtolis, euangeliſtæ com-
memorant, & literis commendarunt poſteris. Cuius equidem eccleſia-
ſticæ traditionis adeo non minorem eſſe, ꝗ euangelicarum ſcripturarꝝ
auto-

Duo principia, ex q̃bus ſciri poſſit, q̃d conſtitutũ a Chriſto, autoritas ſcripturarꝝ & traditionis eccleſiaſticæ.

A autoritatem, etiam demonſtrauimus, vt hanc ab illa prorſus dependere omnino indubitatum fecerimus. Et ſi quando (quod frequenter vſu venit) de ſcripturarum germano ſenſu addubitari contingat, haud aliam veræ earundem intelligentiæ certam, inobliquabilemque regulam nos habere, q̃ communem ſenſum & conſenſum catholicæ eccleſiæ. Eam ſiquidem eſſe illam columnam, illud robur, firmamentumque veritatis omnis catholicæ, teſte Apoſtolo, quæ & eundem ſacrum illum ſpiritum, quo ſcripturæ dictatæ ſunt, doctorem, illuminatoremque ſortita eſt, ſecum permanentem in æternum: hoc illud corpus, ad quod congregantur aquilæ: extra quod qui quærit Chriſtum, Chriſto teſte, ſeipſum decipit. Sed hæc libro primo clariſſime demonſtrata, ne nos hic remorentur, lector inuenies.

Vt itaque pergamus, quo cœpimus, bina hæc in vniuerſum ſtabi-
B liuimus ab initio omnis huius noſtræ diſputationis Theologica certaque principia, ex quibus ſciri poſſit, in eccleſia ſua Chriſtus quid conſtituerit, nempe ipſam ſcripturam canonicam, & eccleſiaſticam traditionem atque autoritatem, quam demonſtrauimus in communi ſenſu conſenſuque orthodoxorum fidelium perſpici. Quem, quia nihil dubium eſt, ſanctos orthodoxoſque patres expreſſiſſe, quoties concordi aliquid ſententia adſtruunt ac definiunt: ideo & ſcriptis ſanctorum patrum, præſertim his, in quibus ſibijpſis concordant omnes, & conſonant inuicem, eſt indubia apud nos fides & autoritas, vbi enim congregantur illę aquilæ, ibi corpus eſt, ibi Chriſtus & veritas. Addidimus his autoritatem cathedræ apoſtolicæ, & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis: ad quem quoniam referri oportuit omnem inter nos exortam de fide & religione quæſtionem & controuerſiam, eiuſq; terminari definitione & iudicio, quod omnes indiſcuſſe abſq; contradictione ſequi oporteat: ipſum donatum
C a Chriſto indefectibilis fidei priuilegio, atq; eius ſentẽtiam, definitionem & doctrinam, ſemper eſſe ſententiam, definitionem ac doctrinam catholicæ eccleſiæ, libro IIII. prolixe demõſtrauimus. Quanq̃ tertio hoc (ne velut in cauſa propria minus ponderis, autoritatiſq; habeat) hic non admodum vtemur principio. Age nũc ad hæc Theologica principia, quæ magis iactitant, q̃ proferunt aduerſarij, cauſam vniuerſam diligenter expendamus, vt appareat q̃d ex canonicis ſcripturis, quid ex euãgelica traditione, quid ex catholicæ eccleſiæ ſenſu & conſenſu, quid ex concordi ſanctorum patrũ teſtimonio, Petro atq; eius ſucceſſoribus, eccleſiaſticæ hierarchię principibus, conſtet attributũ a Chriſto, quid vniuerſali eccleſiæ, q̃d deniq; œcumenicis concilijs. Ita enim quando conſtabit, quid per ſe horũ vnumquodq; acceperit, haud erit difficile eadem cõferre inuicem.

Quid autem ex his principijs conſtet Petrum & ſucceſſores eius eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides accepiſſe a Chriſto, duobus ſuperioribus libris, tertio & quarto, euidentiſſime demonſtratum eſt. Quorum vt ſummatim hic repetamus capita.

In quo ſit perſpicere eccleſiaſticæ traditionis ſententiam.

Cathedræ apoſtolicæ & præſidis eius indefectibilis fidei priuilegio ſuffulta autoritas.

Quænã ad dicta principia proponãtur cõferenda inuicem: Petri, vniuerſalis eccleſiæ & oecumenicorũ conciliorũ autoritas.

Breuis commemoratio autoritatis Petri ſuperius demonſtratæ ex dictis principijs.

Petrus caput & petra ſuperædificādæ eccleſiæ, ad quam non pertinet, q ab illo diuiſus eſt.

Principio, Petrum inſtitutum a Chriſto eccleſiæ ſuæ caput, tam neceſſaria ad ipſum cõnexione corporis, vt quiſquis illi non vniretur, nõ ſubeſſet, non obtemperaret, ad eccleſiam Chriſti non magis pertineret, q̃ quę a fundamento ſuo auulſa, ſeparataꝗ iaceret quondam pars ædificij, ad ipſam domum aut ædificium, quę eo ipſo pars eius eſſe deſinit, quod fundamento amplius non cohęret, tam ex clariſſimis verbis Chriſti, q̃ ex infallibili illa rectæ ſcripturarum intelligentiæ amuſſi, communi, inquam, orthodoxæ eccleſiæ conſenſu & confeſſione indubitatum fecimus. Cui vno velut ore teſtimonium perhibere patres orthodoxos tam Græcos, q̃ Latinos ab initio vniuerſos, æque demonſtrauimus. Et in primis, Clementem, Anacletumque Petri diſcipulos, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides & martyres glorioſos. Illum item ſacrum Irenæum Polycarpi diſcipulum. Illum quoque eruditiſſimum Tertullianum, nec minus mirabilem, doctiſſimumque Origenem, Cyprianum inſuper glorioſum Chriſti martyrem & pontificem, præterea Magnum illum Baſilium, Euſebium Cæſarienſem, Cyrillum Alexandrinum, Ioannem cognomento Chryſoſtomum Conſtantinopolitanum. Et qui vnus plurimorum inſtar eſt, illum Athanaſium, vna cum vniuerſis Aegypti, Thebaidis, & Libyarum epiſcopis, vna ſecum cõgregatis in Alexandrina ſynodo. Vniuerſam quoꝗ Orientis eccleſiam in ſupplici libello ad Iuſtinianũ principem. Sed & noſtros quoꝗ eodem conſenſu æque vniuerſos, Hieronymum, Ambroſium, Hilarium, Auguſtinum, Leonem, Gregorium, breuiter, quotquot aut ſunt, aut fuerunt, orthodoxos.

Petrum itaꝗ eccleſiæ caput, paſtorem, principemꝗ conſtitutũ a Chriſto, ex illis principijs certum, indubitatumꝗ fecimus. Cui et oues ſuas paſcendas idem ille tertio commendauit, & q̃ indiſſolubilis, q̃ neceſſaria eſſet totius eccleſiæ ſuæ ad illum vnitas & cõnexio, æque clare ſignificauit, cum ipſum fundamentum fore diceret a ſe conſtruendi totius eccleſiaſtici ædificij. Ex quo quis non intelligat, non pertinere ad Chriſti eccleſiam, quiſquis ab hoc capite ſe diuidit? cum ædificij ad ſuum fundamentum tam ſit neceſſaria connexio, vt quicquid eius ab illo auulſum, ſeparatumque fuerit, dici amplius non poſſit pars ædificij, ſed ruina eſt.

Petrum nõ ſolum particulariũ eccleſiarũ omniũ, ſed etiã vniuerſalis eccleſiæ caput conſtitutũ a Chriſto.

Impugnatur cenſura Conſtantienſis concilij de cathedra Petri.

Nec eſt quod cauilletur hic quiſquam, Petrum particulariũ quidem eccleſiarum omnium, non autem vniuerſalis eccleſiæ caput conſtitutum a Chriſto: quemadmodum Cõſtantienſes illi ſenſiſſe videntur in cenſura illa, quam ſupra citauimus, articuli cuiuſdam Ioannis Vuiclefi, de cathedra Petri Romana eccleſia. Quos euidenter redarguit Chriſtus, dicẽs ſuper ipſum Petrum ſe ædificaturum eccleſiam ſuam, quæ vnica eſt, nõ plures: niſi quatenus plures vnam integrant & conſtituunt. Vna eſt, inquit ille, columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuę, vnam catholicam eccleſiam credimus ac profitemur omnes in ſymbolo Nicenæ fidei. Hãc vnam, hanc totam, hanc vniuerſam, quanta quanta erat, ædificaturum ſe dixit Chriſtus ſuper illum cepham, illũd ſaxum, illam petram apoſtolorum &

A rum & totius eccleſiæ principem. Quem iam aſcẽſurus ad patrem & abiturus in regionem longinquam, ſupra audiſti vt conſtituerit ſuper vniuerſam ſuam familiam, vt & oues ſuas & agnos ſuos paſcendos, gubernandosq́;, & vniuerſum illi commiſerit ouile ſuum. Illi dixit omnipotẽs dei verbum: Tu paſce, regeq́; oues meas, cuius pater ante dixerat ad Dauid: Tu paſces populum meum Iſrael. Cui, inquit ille Bernardus, non planum eſt omnes oues deſignaſſe Chriſtum? nihil excipitur, vbi diſtinguitur nihil. Nunquid non ſunt omnes Chriſtiani, ſeu ſeparatim, ſeu coniunctim eos intelligas, oues agni ve Chriſti? At abſq́; exceptione, abſq́; diſtinctione commiſſi ſunt omnes curæ, regiminique Petri, ſuper quem ædificata eſt, non plures, non particulares, ſed vnica, tota, vniuerſaque Chriſti eccleſia. Quẽ non vni Romæ, ſed (vt B. Chryſoſtomi verbis dicã) vniuerſo orbi terrarum præpoſuit Chriſtus. Et (vt ille ter ſanctus Leo) vniuerſarum gentium vocationi, omnibus quoque apoſtolis & cunctis eccleſiæ B patribus, vt quãuis multi ſint in populo dei ſacerdotes, multiq́; paſtores, omnes tamẽ regat Petrus, quos principaliter ipſe regit & Chriſtus. Adeo vt ille D. Gregorius affirmare non dubitet, cunctis euãgelium ſcientibus eſſe notorium, voce diuina totius eccleſiæ curam commiſſam principi apoſtolorum Petro. Sed hæc libro III. & IIII. tam ex canonicis & euangelicis ſcripturis, q̃ ex catholicæ ab initio eccleſiæ communi ſenſu, fide & confeſſione, clariſſime & irrefragabiliter demonſtrata ſunt. Cuius vt nullum aliud haberemus teſtimonium, certe vnius Chalcedonenſis concilij nobis ſufficere deberet autoritas. In quo DCXXX. ex toto orbe cõgregati epiſcopi, ad beatiſſ. Leonem referentes acta illius concilij, eundem apoſtolicæ ſedis & vniuerſalis eccleſiæ compellarunt epiſcopum: quod eadem illa atteſtatur ſynodalis epiſtola, & B. Gregorius ſuo hoc ipſum luculentiſſimo teſtimonio cõfirmat. Siquidem in epiſtola ad imperatorem Mauritium C aduerſus illicitam ambitionẽ Ioannis Conſtantinopolitani epiſcopi, item & in altera ad Eulogium Alexandrinum patriarcham, præterea etiam in alia ad Anaſtaſium Antiochenum, affirmat præfatum Leonem a frequentiſſima illa Chalcedonẽſi ſynodo recognitum & appellatum fuiſſe patriarcham œcumenicum, hoc eſt, totius orbis terrarum, aut vniuerſalis eccleſiæ. Si itaq́; vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus Leo, idq́; tanti cõcilij, atq́; adeo ipſius vniuerſalis eccleſiæ teſtimonio, conſtat ſane vniuerſalẽ eccleſiam, Petri ſucceſſorumq́; eius commiſſam regimini: quemadmodum particulares eccleſię gubernationi epiſcoporum ſuorum. Et ſicut particularis eccleſiæ caput eſt diœceſanus epiſcopus: ita vniuerſalis eccleſiæ Petrus, ſucceſſoreſque eius.

Teſtimonium Chalcedonenſis ſynodi.

Quare conſtat parum concinnam, parumque fundatam (ne quid dicam grauius) eſſe diſtinctionem Conſtantienſis concilij, qua vtitur in damnatione illius articuli Vvicleſi (Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam) ſub his verbis Erroneus eſt, ſi per Romanam eccleſiam intelligatur vniuerſalis eccleſia, aut generale con-

Parum concinna, nec fundata Cõſtantienſis cenſuræ diſtinctio.

cilium, aut pro quanto negaret primatum pontificis ſuper alias parti- D
culares eccleſias. Quis enim per Romanam eccleſiam vnquam intel-
lexit, aut vniuerſalem eccleſiam, aut generale concilium? Mihi ſane vi-
detur, Romanam eccleſiam haud obſcuram, neque ambiguam habere
ſignificationem, quum pro ſua inter omnes eccleſias autoritate, & pri-
matus dignitate, toti ſemper orbi, Chriſtianiſque omnibus notiſſima ſue
rit. Quam primam quidem illam totius orbis ſedem Petri & apoſtoli-
cam cœleſti inter nos beneficio exaltatam, & ſingulari illo, quod ſupra ad
ſtruximus priuilegio decoratam, & cuius epiſcopus ſimul eſſet eccleſia-
ſticæ hierarchiæ princeps, atque adeo vniuerſalis eccleſiæ archiepiſcopus,
vt reuera eſt, ita ſemper intellexerunt omnes. At vniuerſalem eccleſiam ne
mo intellexit vnquam, niſi forte Latini ſermonis ignarus. Nam addita de
terminatio particularis (Romana videlicet) vetat, quo minus vniuerſa-
lem eccleſiam poſſis intelligere. Multo minus autem vniuerſale concili- E
um: quod quis, obſecro, aut Romanæ, aut cuiuſuis alterius nomine deſi-
gnauit eccleſiæ? Tertiam vero illam diſiunctionis particulam, qua tribu-
entes Romanis pontificibus primatum ſuper particulares eccleſias, eun-
dem ſuper vniuerſalem eiſdem negant eccleſiam, addiderunt quidem ne
ceſſario, ne ſibiipſis ſtatim inuenirentur contrarij: ſed æque inconſidera-
te, aduerſus Chriſti ipſius verba clariſſima, totius quoque orthodoxæ ec-
cleſiæ confeſſionem & ſententiam. Intelligebant ſane gregi & ouibus
(quas paſtoribus ſuis ſubeſſe præcepit Chriſtus) non eſſe attributam
ab eodem, contra rerum naturam & ordinem, autoritatem ac pote-
ſtatem ſuperiorem, ſupra ſuum paſtorem, ducem ac principem, quem i-
dem ipſe pro ſe illis conſtituiſſet vicarium. Quare ſi Petrum, ſucceſ-
ſoreſque eius cum orthodoxa eccleſia recognouiſſent catholicæ eccle-
ſiæ paſtores, primates aut epiſcopos: ſtatim conſequens erat, non eſſe ec-
cleſiæ in ipſos, ſed contra potius, ipſorum in eccleſiam regiminis autori- F
tatem ſuperiorem, atque ita corruiſſent continuo magnifica illa eorum
decreta, quibus & Petrum & ſucceſſores ipſius ſibi ſubijciebant ac red-
debant obnoxios. Nunc vero pulchro, acutoque (vt ſibi viſi ſunt) com-
mento, non ſuper vniuerſalem eccleſiam, quam ſeſe repræſentare iactita
bant: ſed ſuper eccleſias particulares vniuerſas eorum eſſe poteſtatem,
confeſſi ſunt. Quaſi aliud eſſet vniuerſalis eccleſia, aliud vero particu-
lares vniuerſæ: aut quaſi, ſi omnes ſimul Chriſtianos intelligas, non com-
prehendantur ſub appellatione ouium Chriſti, quas absque diſtincti-
one, absque exceptione, idē ille Petri cōmiſit curę & regimini. Quaſi denique
particulares eccleſias dixiſſet Chriſtus, & nō potius vnicam ſuam, nempe
catholicam, ſe ædificaturum ſuper Petrum. Quanto rectius, ſynceriuſque
ſacroſancta illa Chalcedonenſis ſynodus omnium, quæ vnquam celebra
tæ ſunt, celeberrima: & ſi qua alia, maxime repræſentans vniuerſalem ec-
cleſiam, in epiſtola de actis ſuis ſynodalibus ad beatiſſimum Leonem,
quā non ſolum illum vniuerſalis eccleſiæ recognoſcūt & fatentur epiſco-
pum,

Chalcedonenſis ſynodus qualē recognouerit Leonem Romanum pontificem.

A pum,ſed & Dioſcori patriarchę Alexandrini deteſtantes inſaniam,iu-
ſtaſq; eius depoſitionis cauſas reddentes, hanc præcipue commemo-
rant,quod ab eodem beato Leone, ob contemptam aut neglectam apo
ſtolicæ ſedis autoritatem,in impia illa Epheſina ſynodo,in qua reliquis
præuaricationis autor extiterat,damnatus atq; excommunicationi ſub
iectus,in ipſum reſurgere,& autoritate fretus generalis concilij, vicíſ-
ſim ipſum excommunicare non eſt reueritus. Vbi inducta de vinea do
mini ſabaoth & cuſtode eius parabola, per vineam vniuerſalem Chri-
ſti eccleſiam,per cuſtodem eius Romanū pontificem,eccleſiaſticæ hie-
rarchiæ principem intelligentes. Inſuper,inquiūt, contra ipſum vineæ
cuſtodem,qui a ſaluatore deputatus eſt cuſtos, inſaniam ſuam oſtēdit,
dicimus ſcilicet ſanctitatem tuam,& incommutabilem eum,qui corpus
eccleſiæ vnire ſolitus eſt,meditatus eſt facere. Hæc illa Chalcedonēſis
B ſynodus. Vides hic vineæ totius cuſtodem,vides vnde pendeat vnitas
totius eccleſiaſtici corporis.

Itaq; hic vt reuertamur ad inſtitutum, nempe ad breuiter cōmemo-
randum,quam autoritatem ex Theologicis illis principijs conſtet Pe-
trum atq; eius ſucceſſores,eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides, accepiſſe
a Chriſto. Cum iam illum conſtet ab ipſo conſtitutum Chriſtianæ ec-
cleſiæ caput & principem, eamq; vniuerſam ipſius commiſſam curæ
& regimini, non deſtituiſſe eundem neceſſaria ad hoc autoritate æque
certum eſt,ſed talem ad proportionem autoritatem ipſi cōtribuiſſe ſu-
per vniuerſam domum eccleſiaſticā,qualem in domo priuata neceſſa-
rio habet qlibet paterfamilias,hoc eſt, vt eius præceptis obnoxij eſſent
omnes,qui ad eccleſiaſticam familiam pertinent, in ſuo quiq; gradu &
ordine: quibus ipſe poſſet normam & leges præſcribere, quę ſibi vide
C rentur ad finem eccleſiaſticę ſocietatis conducere. Et ab vnoquoq; ſui
officij rationem exigere. Inſuper & exortas in eadem eccleſiaſtica do-
mo de fide, religione, & alijs eccleſiaſticis negocijs quæſtiones & con-
trouerſias ſua definitione ac iudicio componere: cum priuilegio quo-
dam ſingulari indefectibilis fidei & infallibilis definitionis ac iudicij
in his, quæ ad fidem religionemq; pertinent,pro neceſſaria vtilitate &
ſecuritate totius familię eccleſiaſticæ. Quare & vni illi dictum a Chri-
ſto,vt quodcunq; alligaret ſuper terram,alligatum haberetur in cœlis,
hoc eſt,quodcunq; ille obligaret,præciperet,ordinaret in vniuerſa ec-
cleſiaſtica domo,hoc ipſum obligare omnes in eadem exiſtētes, etiam
coram deo: nullis alijs autoritatem eius circumſcribens limitibus, q̄
ipſam domum catholicæ eccleſiæ, nempe vniuerſo orbe terrarum.

Petri in eccleſiaſtica domo ac familia, neceſſaria autoritas & prerogatiua.

Oīs ſuis p̄cepciōibus obligandi autoritas.

Et quanq̄ etiam in vnaqualibet alia communitate,cuius pars ſumus,
ſuperiorū in eiſdem noſtroꝝ præceptis obedire teneamur,etiam corā
deo,quando ad finē faciunt ſocietatis,in qua præſident, a q̄ ſi prorſus
aberrarent, nō teneremur obſequi: Eccleſiaſticæ tn̄ hierarchię pręſidis
(cui i his, q̄ ſui officij ſunt,ipſe Chriſtus ſemp adeſt ſpeciali priuilegio)
non

Eccleſiaſticæ hierarchię p̄ſidis pręceptionibus ſimpliciter & indiſcuſſe obſequendum.

non vult a nobis diſcuti p̃cepta, ſed ſimpliciter & indiſcuſſe obſequi. D
Itaq; quemadmodum in veteri illa ſynagoga prçceptum ſupra demonſtrauimus, vt facerent qcquid dicerent, aut iuberent prçſidentes illi Moſaicæ cathedræ, atq; ſine vlla diſcuſſione obedirent ſummi ſacerdotis imperio, in nullam ab eo partem declinantes: Ita & apoſtolicę cathedrę & totius eccleſiæ præſidi Petro atq; eius ſucceſſoribus dixit Chriſtus: Quodcunq; ligaueris in vniuerſo orbe terrarum, ligatum erit in cœlo. Nihil excipit, nihil noſtro reſeruat aut arbitrio aut iudicio, ſed ſimpliciter & indiſcuſſe iubet ſeruare & facere, quicquid nobis dicunt, hoc eſt, præcipiunt, qui cathedræ præſident: tametſi prohibeat eorꝫ opa, vt ſequaris, attendere. Quare & vni Petro vt eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi ſua oratione impetrauit Chriſtus, nõ qdem impeccabilitatis, ſed indefectibilis fidei priuilegium: vni in apoſtolorum omnium prçſentia dixit: Ego rogaui pro te Petre, ne deficiat fides tua, ad confirmãdos fratres in fide. E Petri hoc eſt, nõ eccleſiæ, priuilegium: niſi ex cõſequenti, & velut ex Petri priuilegio, & tanq̃ eidem adhærenti vt capiti, ac fundamento totius eccleſiaſtici ædificij. De qua cum Petro diceret Chriſtus, quod eandem ſuper ipſum ędificaturus eſſet, addidit: Et portę inferorꝫ non prçualebunt aduerſus eam, ſuper te videlicet ędificatam: clare indicans eccleſię hoc ip̃m ex fundamenti ac illius petrę priuilegio cõpetere.

Indefectibilis fidei priuilegiũ primo Petri eſſe, ex cõſequẽti eccleſiæ, quę illi velut petrę innititur.

Sed hęc tã ex canonicis & euãgelicis ſcripturis, q̃ ex earundem rectę intelligentię certa regula catholicę p orbem eccleſiæ ab initio recognitiõe, fide & confeſſione, & orthodoxorum patrum omnium concordi teſtimonio, duobus prioribus libris, tertio & quarto, copioſe & luculenter demonſtrauimus. Vtq; in omni hæreticæ perſecutionis turbine ac tempeſtate ſuborta, velut ad certum, indubiumq; veritatis ſignum, ad fidem Romanæ eccleſiæ, toto orbe reſpexerint Chriſtifideles: ad eam F confugerint, velut ad ſacram quandam ancoram: eius traditionem, tanquam certam & infallibilem veræ fidei regulam, amplexi fuerint: vt in qua ſpeciali illo Petro impetrato a Chriſto priuilegio, orthodoxam fidem, & apoſtolicam illam quam ab initio accepit traditionem, ſyncere conſeruatam agnoſcerent, conſeruariq; in finem.

Fidẽ, traditionẽq; Roma. eccl. æ, vniuerſæ ſemp eccleſiæ fuiſſe certã, veræ fidei regulam.

Vt itaque breuiter & in ſumma dicam, ex Theologicis illis quæ memorauimus principijs, ſuperius irrefragabiliter demonſtratum eſt, Petrum conſtitutum a Chriſto totius, quantum quantum eſt, ouilis ſui, hoc eſt, catholicæ eccleſię paſtorem, gubernatorem & principem. Cuius tam neceſſaria eſt ad illud ſuum caput vnitas & connexio, q̃ ædificij ad ſuum fundamentum, ſupra quod ædificatum eſt. Inſuper, obtinuiſſe illum a Chriſto talem, tantamque autoritatem, qualis, quantaque ad tam immenſam multitudinem gubernandam, & in ſolidã vnitatem, concordiamque cogendam & continendam, & in finem illum ſuum dirigẽdam, illi fuerat neceſſaria. Cuius ſummam plenitudinemq; in claui um regni cœleſtis metaphora exp̃ſſam diximus. Quas vni ſingulariter Petro,

Sũma eorũ q̃ de autoritate ac prorogatiua Petri, atq; eius cathedrę irrefragabiliter demõſtrata ſunt.

Plenitudo poteſtatis re

A Petro, non cæteris apoſtolis, non etiam ipſi datas eccleſiæ, tam ex clariſſimis Chriſti verbis, q̃ ex concordi ſanctorum patrum teſtimonio, atque adeo communi catholicæ eccleſiæ conſenſu, confeſſione & ſententia, etiam demonſtrauimus. Præterea & iuriſdictionis illam autoritatē terribilem, cuius poteſtas etiam cœlos penetrat: cui quicquid continet in latiſſime patente eccleſiaſtica domo, cuiuſcūq; ſit dignitatis, gradus & officij, quicquid in terris eſt, ſubiectum eſt. Definiendarum quoque dubitationum circa fidem, religionem, legemq; Chriſti inter nos ſuborientium. Cuius definitionem & ſentētiam vt omnes ſequi neceſſe eſt: ſecuritatem rectitudinis, veritatisq; earundē nos accepiſſe. Præter hæc quæ Petri ſunt, & ſucceſſorum eius eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidū, etiam aliud cathedræ apoſtolicæ demonſtrauimus priuilegium, totius ab initio eccleſiæ catholicæ confeſſione recognitū: & ipſa rei comprobatum euidentia. Nempe vt in ea nunquam deficiens orthodoxorū epiſcoporum ſucceſſio, apoſtolicam illam traditionem, fideiq; orthodoxę ſynceritatem, vt eam ſine ſcripto viua illa traditione, doctrinaq; accepit ab apoſtolorum principibus, ad finem vſq; ſeculorum incorruptā, intemeratamq; propagaret, quam aliter conſeruari non erat poſſibile. Cuius traditionem fidemq; multo confidentius hæreticis obijciebant ſancti illi primitiuæ eccleſiæ patres & proceres, q̃ ipſas ſcripturas euāgelicas, vt quas conſtat parum efficaces ad conuincēdos hæreticos, q̃d inſtar plumbeæ cuiuſdam (vt ſæpe diximus) regulæ, facile ſe flecti patiantur, & accommodari ad ſenſum, quem quiſque ſecum attulerit.

gendi vniuerſalē eccleſiam.

Iuriſdictionis.

Definiendi ſubortas q̃ſtiones & controuerſias.

Cathedræ apoſtolicæ priuilegiū ſingulare.

B

Ex his tametſi etiam de vniuerſali eccleſia lege correlatiuorum euidenter conſequens ſit, eam non accepiſſe autoritatem ſupra Petrum & ſucceſſores eius eccleſiaſticæ hierarchiæ principes. Nam ſi paſtor, rector & caput vniuerſalis eccleſiæ Petrus, paſci hæc, gubernariq; debuit a Petro: eiq; ſubeſſe, & non vice verſa, fuitq; & eſt Petro in eam regiminis iuriſdictionisq; autoritas, huic vero ſubiectionis, obediētięq; impoſita neceſſitas. Si illius autoritati cōmiſſum, ſubortas inter nos quæſtiones controuerſiasq; definire, conſequens eſt, vt huic iniunctum ſit illius ſententiā ſequi, illiq; ſemper inniti, tanq̃ ſuo fundamento ædificiū. Hæc eñ ex ipſa correlatiuorum ratione, naturaq; per ſe ſunt euidētia: adeoq; ſi aliter non probaremus, vniuerſali eccleſiæ in Petrum, & ſucceſſores eius nullam iuriſdictionis autoritatem competere, nemo non ſatis demonſtratum hoc intelligeret. Quoniā tamen Conſtantienſes Baſilienſesq; illi definierunt, vniuerſalem eccleſiam (in cuius ſeius, neſcio quo iure ſurrogabant) poteſtatem immediate accepiſſe ab ipſo Chriſto, cui quilibet cuiuſcunq; ſtatus aut dignitatis, etiam ipſi eccleſiaſticæ hierarchiæ principes obedire tenerentur: coactiuam etiam poteſtatem ſibi vſurpantes in eoſdem: operępreciū videē paulo diligētius hoc ipſum inueſtigare, num quæ ex certiſſimis illis, quæ cōſtituimus, principijs cōſtare videaē vniuerſali eccleſiæ a Chriſto data autoritas hmōi. Quod

Ex prædictis euidēter eō ſequi, eccleſiam nō accepiſſe autoritatem ſuper Petrū aut eccleſiaſticæ hierarchię prę fides.

C

Quod ſi erit, falſum ſit neceſſe eſt, quicquid ſuperioribus libris Petro D
ſuper eccleſiam datum demonſtrauimus: falſa proinde, imo impoſſibi
lia illa ipſa noſtræ fidei indubitata, certaq; principia, ex quibus conſe-
querentur, non ſolum falſa, ſed etiam pugnantia. Nam ipſa rerum natu
ra non patitur, vt ſi Petro ſit in eccleſiam (quemadmodum demonſtra
uimus) data regiminis, iuriſdictioniſq; autoritas, quod ea viciſſim ſit
eccleſiæ in Petrum: ſed ſimpliciter aut præeſſe aut ſubeſſe alterum alte-
ri eſt neceſſarium.

Vniuerſali eccleſiæ nullam a Chriſto iuriſdictionis datam autoritatem, non ſolum ſupra ſuum caput, & qui ipſius Chriſti inter nos agit vicarium: ſed nec ſuper vnumquemlibet etiam infimi gradus Chriſtianum: & ſi quam maxime accepiſſet, eam nullo iure ſibi vendicare poſſe vniuerſalia concilia. CAP. IIII.

EXpectare te video lector, vt intelligas quid hæc ſibi paradoxa velint. Nam paradoxa vt videantur pleraque, quæ ex Theologicis illis principijs alioqui ſunt euidentiſſima, fecit ſacrarum E
ſcripturarum, & eccleſiaſticæ illius antiquitatis, orthodoxorumq; patrum, qui iam diu regnauit, neglectus & recepta ꝓ illis prophana quædam quouis ex ſuo ſtatuendi, definiendiq; iudicio, impiaq; temeritas, nuper quorundam, qui ſophiſticis magis ratiunculis, q̃ ad certiſſima illa quæ oſtendimus principia, expendebant omnia: nunc vero nonnullorum, qui faſtu ſecularium literarum inflati, de ſingulis pro ſuo iudicio pronunciant, & ſe diuinorum, humanorumq; omnium Ariſtarchos conſtituunt. Dabo itaq; operam, vt etiam tibi, nõ ſolũ credibile, ſed verum quod dicimus videatur. Rurſus igit̃, qd dicam, accipe. Bifariam intelligere cõtingit vniuerſalem eccleſiam, videlicet aut ipſam totã, integram, perfectamq; vna cum ſuo capite, aut velut cogitatione cõtra ſuum caput diſtinctam, quo pacto accipi certũ eſt, quando fit aliqua eius ad ſuum caput relatio, vt cum dicimus, Petrum ſucceſſoreſq; eius eſſe paſto F
res, rectoreſq; vniuerſalis eccleſiæ. Itẽ in illis v̄bis Chriſti: Et ſuper hãc petram ędificabo eccleſiã meam. Vtrouis aũt modo intelligat̃, dico vniuerſalem eccleſiam, vt huiuſmodi eſt, nullam ꝓrſus iuriſdictionis poteſtatem, autoritatẽq; accepiſſe a Chriſto, cuius omnino nullus vſus, nulla vtilitas, nulla ꝓrſus potuiſſet eſſe opatio. Dico aũt, vt eiuſmodi eſt, hoc eſt, quæ primo cõueniat toti, vniuerſaliq; eccleſię, & nõ ſecundum accidẽs, aut ſecundũ partem eius aliquam. Hoc em̃ pacto quicquid ſeu Petro, eccleſiaſticæq; hierarchiæ principibus, ſeu reliquis eius ordinibus primo datum eſt, etiam vniuerſali eccleſiæ datũ eſſe vere intelligi, diciq; poſſet. Itaq; ne indiſtinctus ſermo ambiguitatem pareret, & veritatis inquiſitioni impedimento foret, addimus, in quantum eiuſmodi.

Bifariã intelligi vniuerſalem eccleſiam.

Vniuerſalẽ eccleſiã, vt eiuſmodi, nullã iuriſdictiõis autoritatem accepiſſe a Chriſto.

Matth. 18 Verba illa Chriſti: Si peccat in te fra. tu. &c. dic eccleſię.

Principio hoc te ſcire volo, quamuis illis verbis Chriſti, in quibus vniuerſum eſt aduerſariorum fundamentum: Si peccauerit in te frater tuus, & cætera: dic eccleſiæ. Si eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunq; ſolueritis ſuper

terram,

A terrã,erũt ſoluta & in cœlo. Quamuis,inquã,his Chriſti verbis,eccleſiam accepiſſe ligandi,ſoluendiq́ poteſtatem,& D. Hieronymus cõfirmet,& nos etiã ſupra demõſtrauerimus: nihil tamen hæc pertinere ad vniuerſalẽ eccleſiam,vtrouis prædictorũ modorum ipſam intellexeris,mihi omnino videtur certiſſimũ. Nam cum præceperit peccantem in nos fratrẽ corripere: deinde vnum aut duos adhibere teſtes: tertio denunciare eccleſiæ, non intellexiſſe illũ eccleſiæ nomine,ipſam vniuerſalem eccleſiam,ipſa de qua loquebatur & quam præcepit,rei natura mihi euidentiſſime demonſtrare videtur. Quis enim peccantem in ſe fratrem vniuerſali denunciare poſſet eccleſiæ,hoc eſt,vniuerſitati omniũ in vniuerſum orbem diſparſæ Chriſtifideliũ? Nunquid hæc vniuerſitas in vnum aliquẽ locum,aut conuenit vnquam,aut conueniet,vt adiri poſſit a nobis? vt illi peccãtis in nos fratris denũciatio fieri? vt is ab illa corrigi aut corripi? At eccleſia ad quam nihil pertinere ad vniuerſalem eccleſiam.

B quencq́ in hac cauſa remittit Chriſtus,ſemper cuicq́ patet, ſemper inuentu,ſemper aditu eſt facilis,ſemper parata omnibus. Cũ illius pręcepti vſus occurrat in dies ſingulos. Sed vniuerſali,inquis,cõcilio repręſentanti vniuerſalem eccleſiam,poteſt illa denunciatio fieri. Poſſit ſane concilio fieri: attamen eccleſię nomine vniuerſale concilium non intelligi,æque certum eſt,cum ei dicere præcepit Chriſtus,ſi peccans in nos frater, noſtra correptione emendatus non fuerit. Alioq quo pacto erit credibile illis trecentis & amplius annis ante Nicenum concilium, primum vniuerſalium omnium, neminem vnquam ſatisfeciſſe illi Chriſti præcepto? Deinde, vt dixi,eccleſia ad quam quenque remittit Chriſtus,in cauſa fraternæ correptionis,ſemper patet,aditu facilis omnibus. At vniuerſalis concilij rariſſime cuiquam poteſt fieri copia. Quod ſi dixeris, tam vniuerſalem,q̃ particularem eccleſiam indifferenter a Chriſto intelligi, cum præcepit dicere eccleſiæ, ſi quando nos monentes, corripientesque contemnit frater. Cauſſi remotio.

C Tunc quidem particulari eccleſiæ denunciandum fore,quando tali ſubeſt alicui. Si vero nulli ſubſit particulari eccleſiæ (quemadmodum ſummi pontifices, eccleſiaſticæ hierarchiæ primates) hunc talem denunciari oportere vniuerſali eccleſiæ.

Sed vide,q̃ non quadrent iſta. Neceſſe eſt denunciandum eccleſiæ fratrem,ſubiectum eſſe eccleſiæ,cui denunciabitur. Quare Chriſti præcepto non ſatisfecerit,qui peccantẽ in ſe fratrem,qui pars eſt & ſubditus Traiectenſis eccleſiæ,denunciauerit eccleſiæ Leodienſi,nec rurſus, ſi Traiectenſis eccleſiæ epiſcopum,ipſi Traiectenſi,cui præficitur,non ſubijcitur,eccleſiæ denunciare voluerit. Sed Traiectẽſis eccleſiæ ſubditũ, denũciare oportet Traiectenſi eccleſiæ. Epiſcopũ vero,non ſuę,cui præficiẽ,ſed ſuperiori, cui ſubijcitur,denũciari neceſſe eſt,hoc eſt,Traiectenſem epiſcopum Colonienſi eccleſiæ,aut certe Romanæ,cui ſubijciuntẽ omnes. Demõſtratum eſt autem Petrum & ſucceſſores eius Romanos pontifices,vniuerſalis eccleſiæ eſſe paſtores,rectores & epiſcopos. Illos ergo in nos peccantes non vniuerſali eccleſiæ, cui præſunt, non ſubijciuntur, ſed Chriſto potius ac Eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides in nos peccantes, cui denunciandi ſint.

LL deo,

D deo,cui ſubiectæ ſunt,orationibus,gemitibusq; noſtris denunciare debemus,vt aut eos emendet,aut aliter ſuæ prouideat eccleſiæ. Qui cito faciet vindictam ſeruoꝝ ſuoꝝ ad ſe clamantium.Itaq; illa Chriſti verba:Dic eccleſiæ, nullo vnquam caſu de vniuerſali eccleſia intelligenda ſunt. Nam Romanus pontifex illi præeſt,non ſubijcitur, quare illi denunciari nō poteſt.Cæteri autem omnes ſubſunt particularibus eccleſijs.Quare nulla eſt eos ad vniuerſalem eccleſiam deferendi neceſſitas,vt nec poſſibilitas.Sed denunciandus quiſq; eſt particulari,cui ſubiectus eſt,eccleſiæ.Qui ſi nulli alteri,ſaltem Romanæ ſubijcitur,& ipſi quidē particulari:ſed quæ (vt ſuperius demonſtratū eſt,)dei beneficio,ſingulariq; priuilegio,primatū obtinuit.Cui facile denunciari poteſt omnis Chriſtianus in nos peccās frater.Deinde vt daremus illa Chriſti verba loqui indifferēter,tā de vniuerſali eccleſia,quantum ad fratrē nulli particulari ſubiectum eccleſiæ,q̄ de eccleſia particulari,& ſua vniuſcuiuſq;,quantum ad fratres alios.Certum ta- E men eſt ex his verbis,haud maiorem vniuerſalis eccleſiæ autoritatem adſtrui poſſe, q̄ ſit vniuſcuiuſque particularis:vt Traiectenſis aut Leodienſis dico,quantum ad ipſam in ſe autoritatis,poteſtatiſque eſſentiam, energiam,vim & efficaciam,q̄uis forte in plura ſuppoſita pateret eius iuriſdictio.Nihil enim vel fingere quiſquam poſſit hic dictum vniuerſali eccleſiæ,quod non certiſſimo dictum conſtet vnicuilibet particulari eccleſiæ. Certum eſt autem & ab ipſo etiam,cuius ſententiam impugnamus, Conſtantienſi concilio conceſſum,vt audiſti, maiorem,efficacioremq; eſſe autoritatem,poteſtatemq; Petri,& ſucceſſorum eius,eccleſiaſticę hierarchię principū,q̄ vniuſcuiuslibet particularis eccleſiæ,Leodienſis dico aut Traiectenſis. Maiorem ergo eorundem eſſe autoritatem præ autoritate vniuerſalis eccleſiæ confiteri plane eſt neceſſarium.

Quod nullus vſus foret iuriſdictionis, ſi qua eſſet, vniuerſalis eccleſiæ.

Rurſus,huius autoritatis iuriſdictionis (ſi qua eſſet) vniuerſalis eccle- F ſiæ, nulla prorſus foret vtilitas,nullus vſus, nulla operatio aut exequutio, cum ſit impoſſibile in vnū cōuenire infinitam illā vniuerſitatis Chriſtianoꝝ in vniuerſum orbē diffuſam multitudinē.At niſi in vnū conueniat, impoſſibile eſt illius totius,vt tota,vniuerſaq; eſt,vnū eſſe aliquē actū,vnā operationē.Impoſſibile igitur autoritatis,poteſtatisq; illius,quæ toti,vniuerſæq; in quantum eiuſmodi conueniret,aliquod eſſe exercitium,quod ſine aliquo actu totius,in quantum totum huiuſmodi,non poſſet intelligi.

Cauilli remedio.

Si hic ad vniuerſale concilium iterum refugias, dicaſq; ipſum repræſentare vniuerſalē eccleſiam,eiuſq; in ſe poteſtatem habere.Ipſum autem haud difficile in vnum congregari poſſe,& quæcunq; volueris exercere & exequi.Audio quidem nudis verbis hæc affirmari: minime tamen demonſtrari ex principijs illis(ad quæ prouocati ſumus)theologicis.

Nam cum certum ſit œcumenicum concilium adeo non eſſe vniuerſalem eccleſiam,quę millies fortaſſis millena milia totô orbe complectitur hominū:vt vix ſit aliquanta eius particula. (Nam in ſecundo vniuerſali concilio,Conſtantinopolitano primo centumquinquaginta tantū interfuiſſe

ſuiſſe

A fuiſſe traduntur epiſcopi) quæro, vnde habeat quod repræſentet vniuerſalem eccleſiam, eiuſq; autoritatem, poteſtatemq; (quam tamē nullam demonſtrarunt) exerceat. Aut enim obtinet hoc a Chriſto, aut ab ipſa vniuerſali eccleſia. A Chriſto hoc ſibi datum eſſe, vt centum aut ducenti epiſcopi totius, quanta eſt, eccleſiæ autoritatem habeant, nec iota vllum proferent. Ab ipſa ergo vniuerſali eccleſia hanc in ſe transfuſam autoritatem & velut delegatam ſibi, neceſſe habent dicere. Sed dicere haudquaquam ſatis eſt, factum demonſtraſſe oportuit, & iure riteque factum. Nam de vtroque illis moueri poſſet quæſtio & controuerſia. Quin nos cōtra demonſtrabimus. Primum vniuerſalem eccleſiam, nec de facto potuiſſe delegare autoritatem ſuam vniuerſali concilio. Deinde vt potuiſſet, non tamen conſtare, quod vnquam fecerit. Tertio, ſi feciſſet, merito dubitari, an potuiſſet iure facere. Vniuerſale conciliū an repræſentet vniuerſalē eccleſiam.

B In primis, ſi ex vniuerſalis eccleſiæ delegatione quadam, ſeu commiſſione, concilium repræſentet vniuerſalem eccleſiam, eiusque autoritatem exerceat: neceſſe eſt igitur, vt hanc conciliorum autoritatem delegatā præceſſerit actus aliquis vniuerſalis eccleſiæ, vt eiuſmodi eſt, eam autoritatem ſibi delegantis. Sed certum eſt, vniuerſalis eccleſiæ per vniuerſum orbem diffuſæ, vt eiuſmodi, nullum actum aut fuiſſe vnquam, aut eſſe potuiſſe. Deinde vt eſſe poſſet, potuiſſetq; vnus aliquis actus vniuerſalis eccleſiæ, potuiſſetque facto commiſiſſe ſuam autoritatem vniuerſalibus cōcilijs: nunquam tamen id factum aliquando probabitur. Neque enim in ipſis concilijs id factum fingi poteſt, cum certum ſit, cōcilia non eſſe vniuerſalem eccleſiam. An vero ex eius delegatione repræſentent vniuerſalem eccleſiam, hoc ipſum eſt, quod nunc ambigitur. Quod qui factum affirmant, oſtendere deberent, vbi aut quando factum fuerit. Certè quoni-
C am ante delegationem eiuſmodi non fuiſſet iſta cōciliorum autoritas, neceſſe eſt, aut eam præceſſiſſe concilia vniuerſalia, aut primum ſaltem vniuerſalium conciliorum, nec repræſentaſſe vniuerſalem eccleſiam, nec eius obtinuiſſe autoritatem. Atq; ita Nicenum illud, omnium maximæ in eccleſia autoritatis, hanc vniuerſalis eccleſiæ autoritatem, quam hæc nouiſſima ſibi vendicant, non habuiſſe neceſſe eſt.

Quod ſi ad conniuentiam aut tolerantiam hic confugiant vniuerſalis eccleſiæ, primū nec eā ipſam vnquam proferent, etiā ſi ea ſufficeret. Nam in nullo vniuerſalium concilioꝝ omnium hoc ſibi præſumpſiſſe patres inuenient, vt dicerent catholicam ſe repræſentare eccleſiam, eiusq; autoritatem exercere, niſi in quantum ipſis intereſſet, aut etiam præſideret illa eccleſiaſticæ hierarchiæ principum Petri, ſucceſſorumque eius autoritas: præterquam in his, quæ nunc impugnamus, Conſtantienſi & Baſilienſi nouiſſimis. Deinde quid quæſo ex hac adſtrui poſſet tolerantia & conniuentia? Quandoquidem ſimpliciorum vulgus (quę eſt pars maxima) quonam pacto huic conciliorum temeritati, & iniuſtiſſimæ vſurpationi ſe potuiſſet obijcere? præſertim cum eorum non ſit dijudicare eiuſmodi,

Docti autē plerique prudētesque viri, quibus ſeditiones illæ haud mediocriter diſplicuere, quid obſecro facerent ſub illis tumultibus, in quibus & reges & principes conuenerūt in vnū aduerſus dominū & aduerſus Chriſtū eius? Sed Gamalielis illa ſentētia dijudicauit, probauitque, nū ex deo eſſent illa conſilia. Depoſuit Eugeniū IIII. indubitatū pontificē Baſilieñ. cōcilium, & in locū eius Amadeū quendam ſubſtituit. Attamen Eugenium illū, ſucceſſoresque eius pro indubitatis Ro. pōtificibus eccleſiaſticæ hierarchiæ primatibus in hūc vſque diem recognouit vniuerſa Chriſti eccleſia. Illius autē Amadei poſt diſſolutū illud conciliū quis vnq̄ meminit? Nunquid ergo, ex vniuerſalis eccleſiæ ſententia cōſenſuque quiſq̄ credere poteſt acta hæc a Baſilieñ. concilio, quæ acta nunq̄ probauit Chriſti vniuerſalis eccleſia? Poſtremo, cum hic de autoritate ſupernaturali agatur, quæ ipſe Chriſtus in ſuo illo eccleſiaſtico regno ad finem illū ſupernaturalem conſequendum, quibus ſibi viſum eſt, diſpartitus eſt, nondum ex illis ad quæ prouocati ſumus, theologicis principiis ſatis demonſtratum eſt, vniuerſalem eccleſiam, ſi quam proprie & primo accepiſſet a Chriſto autoritatem, eam potuiſſe pro ſuo arbitrio transferre in alios, niſi & eius transferendæ ſibi datam poteſtatem demonſtrarent a Chriſto.

(Margin: D; E)

Concluſio de autoritate vniuerſalis eccleſiæ.

Vniuerſali igitur eccleſiæ nullam prorſus iuriſdictionis autoritatē datā a Chriſto, ex his mihi ſatis demōſtratum videtur, vt cuius vſus nullus, nulla vtilitas, nulla futura erat operatio. Certa eſt enim indubitataque philoſophorum illa ſententia, deum & naturam nihil fruſtra facere.

Subruitur præcipuum aduerſariorum fundamentum.

Ad particulares eccleſias nō vniuerſalē pertinere illa verba Chriſti: Quæcūque alligaueritis, &c.

Illa vero Chriſti verba, in quibus vniuerſum illius quā impugnamus autoritatis fundamentum eſt Matth. XVIII. Si peccauerit in te frater tuus, &c. dic eccleſiæ, & quæ ſequuntur, ad vniuerſalē eccleſiam nihil pertinere, ſed de particulari loqui eccleſia, tam rei ipſius de qua agitur, natura, q̄ ipſius vniuerſalis eccleſiæ ab initio docet obſeruatio. Quibus tametſi vnāquamlibet particularem eccleſiam, iuriſdictionis autoritatem in ſubditos ſibi accepiſſe a Chriſto non dubitauerim, multo tamen minorem, limitatioremque illa Petri & ſucceſſorū eius eccleſiaſticæ hierarchiæ principum. Eccleſiarū ſiquidem iuriſdictio, certis limitibus diœceſibusque arctatur & circūſcribitur. At illorum autoritas eſt in ipſas etiam eccleſias vniuerſas. F

Maior Petri, q̄ eccleſiaſtica congregatiōis autoritas.

Quamuis autem de eccleſiaſticæ domus autoritate loquens, etiam vniuerſitatis verbis vſus fuiſſe videatur Chriſtus, dicens: Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: intelligi tamen hęc oportere, vt diſtributionem faciant accommodam, quemadmodum dialectici loquuntur, indubitatum eſt, & ipſe verborum Chriſti ſeries & contextus euidenter indicat. Nam poſtquam præcepiſſet vnicuilibet Chriſtiano, peccantem in ſe fratrem corripere, noſtramque admonitionem negligentem aut cōtemnentem eccleſiæ denūciare, non vtique vni, vniuerſos qui toto orbe futuri erant fratres, ſed vnumquenque ſuæ, autoritatem deinde nobis commendans eccleſiaſtici iudicii, ſubdidit: Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis in terra, &c. Id eſt, q̄ vnaquælibet eccleſiarū alligauerit in ſubiectos

ſibi.

A ſibi. Ita enim intelligi oportere, & ipſa rei de qua agitur natura, & ipſa explicatæ locutionis forma. Quis enim dubitet irritum fore, ſi Bononień. eccleſia in diœceſanum Mediolaneń. aut Rauēnatem ſuam autoritatem iuriſdictionemque exercere præſumpſerit? At in illis verbis dictis ad Petrum nihil eſt eiuſmodi, quod cogat intelligere talem diſtributionem accōmodam, ſed ſimplex vniuerſos ſimpliciter comprehēdens diſtributio, vni ſiquidem ſingulariter dicitur: Quodcunq; alligaueritis ſuper terram, ligatum erit & in cœlis, vnius ſingulari autoritati omnes ſine exceptione ſubiecti ſunt. Quod ſi inſuper hic diligenter attenderis, & ordinē & vim energiamq; verborum Chriſti, vt videlicet prius docuerit vniuerſam ſuam eccleſiam ędificaturum ſe ſuper Petrum, vt vni deinde promiſerit claues regni, quibus plenitudinem maieſtatemque eccleſiaſticę poteſtatis velut metaphora expreſſit, vt pręterea vni ſingulariter dederit poteſtatē ob-
B ligandi omnes qui ſuper terram ſunt, tamen in domo eccleſiaſtica, dicēs: Quodcunq; ligaueris ſuper terram, ligatū erit & in cœlis, velut omnibus. Eccleſijs vero deinceps, præſente tamen, incluſoq; Petro vnū illud: Quæcunq; alligaueritis ſuper terram, ligatā erunt & in cœlo, tanquam vno ex multis: clariſſime intelliges, non ſolum maiorē magnificentioremq; quandam iuriſdictionis autoritatem attributam Petro & ſucceſſoribus eius, eccleſiaſticæ hierarchiæ principibus, præ illa data cōgregationi eccleſiaſticæ, aut multis (vt Origenes loquitur) ligatoribus. Quinimo a baſi, a fundamento hoc ſtructuræ eccleſiaſticæ, a capite & vertice myſtici corporis, huius ipſius vim efficaciamq; ſecundum ordinatiſſimum rerū naturę ordinem profluere in mēbra vniuerſa, quandiu illi ſuæ baſi & capiti indiſſolubili illo connexionis vnitatiſque vinculo cohærerent, a quo quicquid ſeparatur, protinus ruina eſt, protinus mortuum & iners truncus: vt hoc libri tertij & quarti pleriſque locis diligentius explicauimus.

C Dices itaque mihi: Ergo vniuerſali negas eccleſię iuriſdictionis autoritatē in membra propria, quam concedis particularibus? Quid ni negauerim? Quando in vniuerſali eccleſia (vt iam demonſtrauimus) nullus eius vſus futurus erat, nulla operatio: particularibus autem eccleſijs eius erat, & eſt, non ſolum vtilitas præcipua, ſed & ſumma neceſſitas. Iam vero etſi quam omnino iuriſdictionem vniuerſali eccleſiæ competere cōtenderis, certe aliam aut maiorem ne affingere poſſes illi ex dictis Chriſti verbis, q̄ in ſibi ſubditos competat ex eiſdem vnicuilibet eccleſiarum particularium, quam non ſolum inferiorem autoritate Petri, ſed ei ſubditam ſubordinatamq; eſſe, indubitatū eſt. Poſtremo, vt particularem quamlibet eccleſiam (cui data eſt a Chriſto in ſua membra ligandi ſoluēdiq; poteſtas) nō excludere, quin potius includere ſuū caput & epiſcopū, ſupra indicauimus: ſine quo reliquam multitudinem nullā ligandi ſoluendiq; autoritatē habere certum eſt: ita & vniuerſalē eccleſiam, ſi quā omnino iuriſdictionis autoritatem accepiſſe velis a Chriſto, intelligere tamē ipſam oportere integrā: nō ſolum ex reliquis mēbris, ſed etiā ex capite. At ita, qui ſubij-

Similitudo aptiſſima.
Corpori animali non conuenire primo vim motiuã gubernatiuãque totius corporis, ſed parti hegemonicæ.

cere illi conantur autoritatem eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidentiũ,hoc fa D
ciunt,vt contra rerum naturam idem ſibijpſi ſubijciant. Quãquam ſi ad
animale etiam corpus reſpexeris,cui ad ratiõem correſpõdere corpus my
ſticum eccleſiæ certum eſt ex Apoſtolo,æque nihil dubitabis toti,vt eiuſ-
modi & primo,nullam iurisdictionis autoritatem competere. Hoc enim
eſt ſtatuendi,imperandi,præceptionũq́; ſuarum vinculis alios obligandi
iurisdictionis autoritas in corpore Chriſtianæ eccleſiæ: quod in animãte
vis illa motiua gubernatiuaq́; totius corporis & membrorũ omniũ. Hæc
autem non eſt primo totius,ſed partis hegemonicæ, cuius in animali per-
fecto eſt in capite domicilium. In homine vero mentis aut partis rationa-
lis,quæ ex capite membris vniuerſis eidem cohærentibus,per neruos,velu
ti habenas quaſdam,moderatur pro ſuo arbitrio,cuius & imperia, etiam
extrema quæq́; & a capite diſtantiſſima,momento exaudiunt & ſequun
tur, niſi vel ipſa parũ firma ſint,vel in habenis ipſis,hoc eſt,neruis, quibus E
velut a ſeſſore ex capite gubernantur,defectus aliquis fuerit. Quare & in
corpore illo myſtico Chriſtianæ eccleſiæ, iurisdictiõis illa regendi impe-
randiq́; autoritas,nõ eſt primo totius corporis,q̃d regi debuit, nõ regere,
obſeq̃,non imperare: ſed in parte eius hegemonica,illa videlicet,cui præce
ptũ eſt a Chriſto paſcere & regere ouile ſuum, & cui dictum, vt quodcũ-
que ipſe hic obligaret in terra,hoc ipſum ſic obligatũ haberetur in cœlis.

Claues regni cœlorũ primo datas Petro nõ eccleſiæ.

Sed claues ſaltem,inquies, regni cœlorũ datas eccleſiæ non diffiteberis,
cum eas Auguſtinus etiam claues appellet eccleſiæ,Petrumq́; eccleſiæ per
ſonam geſſiſſe velit, cum eaſdem a Chriſto acciperet. Imo vero & nego
& pernego,niſi ſane hoc ipſum intelligatur.

Ad obiectionẽ ex Auguſtino.

Quod autem Auguſtinum hic proferũt,putabã ego ad Theologica il
la me prouocatum principia,nempe ad ſcripturam canonicam,& ortho
doxæ eccleſiæ communem ſententiam obſeruationemq́;,atq; adeo ad au F
toritatem tradititionis eccleſiaſticæ. Ex quibus euidentiſſimum fecimus,
claues illas datas vni proprie Petro. Nam cum eccleſiam ſuam ſuper Pe-
trum ſe ędificaturum polliceretur Chriſtus,addidiſſetq́; magnificã illam
promiſſionem ad eandem pertinentem. Quod portæ inferorũ nõ eſſent
prævaliture aduerſus eam,non continuauit de ea ſermonem dicendo: Et
ipſi dabo claues regni cœlorũ,ſed reuerſus ad petram illam,ſuperædifican
dæ eccleſiæ ſuæ fundamentũ: Et tibi,inquit,dabo claues regni. In qua tam
clara luce euangelicę veritatis,verborumq́; Chriſti,non video quid quiſ-
quam hæſitare poſſit,quos angulos,quæ ſubterfugia quærere, quas figu-
ras fingere. Sed fingant,per me licet,quas figuras voluerint: modo ne vm-
bras & imagines in veritate quærentes, ipſam nobis conentur veritatem
auertere. Quã etiã ipſam,certiſſima illa recte intelligendarũ ſcripturarum
amuſſi,cõmuni orthodoxæ eccleſiæ ſenſu euidenter confirmauimus. De
Auguſtino vero poſſem dicere, quod vnus homo fuerit hac in re nec ſe-
cum firmiter nec cum alijs conſentiens. At patrum ſententiæ tunc apud
nos eſt præcipua autoritas, quando & ſecum, & cum alijs conſentientes,
ipſam

A ipſam nobis explicāt communem orthodoxæ eccleſiæ ſententiam. Quo tamen pacto ſane intelligi poſſit illa Auguſtini ſententia, ſupra a nobis indicatum eſt. Nam eccleſiæ hæc ſunt, diciq́; poſſunt, quæcunq́; diuerſis eius membris, ad ipſius præcipue vtilitatem data ſunt: ſed non primo, neque ſecundum ipſam totam, ſed ſecundum partem. Et hactenus quidem de vniuerſali eccleſia, quę attributa illi a Chriſto ex Theologicis illis principijs demonſtrari poſſit iuriſdictionis autoritas, nempe prorſus nulla: vt quæ ſine vſu & fructu exercitioq́; fruſtra futura erat, cum vniuerſalis eccleſiæ ſecundum totam, & primo, nullus omnino poſſit eſſe actus.

Sunt quidem & alia nonnulla ad vniuerſitatem orthodoxæ eccleſiæ pertinentia præconia, videlicet, quod ſit columna firmamentumq́; veritatis: quemadmodum de ea prædicat Apoſtolus, quam viuificet ſacer ille ſpiritus, & intima quadam perfuſione doceat omnem veritatem neceſſa- *Vniuerſalis eccleſiæ præconia. 1. Tim. 3*
B riam: nec in fide labi errareq́; permittat. Hæc, inquam, eccleſiæ prærogatiua eſt, hoc priuilegium: ſed eius, quæ Petro ipſiuſque cathedræ vnitur, & quæ illi haud ſecus, ac fundamento ſuo ædificium, inhæret & innititur. Illi nēpe promiſſum eſt; quod inferorum portæ aduerſus ipſam nunq̄ prę ualituræ ſunt. Ab hoc fundamento ſi quid auulſum ſeparatumq́; fuerit, ruina eſt, nec pertinet ad Chriſti eccleſiam, a promiſſiſq́; eius alienum eſt.

Concilijs vniuerſalibus nullam proprie & primo iuriſdictionis autoritatem ex lege Chriſti competere. Et rationum eorum, qui tuentur autoritatem Conſtancieñ. & Baſilieñ. conciliorum, in contrarium inefficaciam demonſtrare. CAP. V.

POſtulat nūc ordo, vt de tertio eorum, quorum hic autoritatem inuicem comparare cœpimus, de vniuerſali, inquam, concilio inquiramus, quidnam etiam illi attributum a Chriſto ex Theologicis illis demonſtrari poſſit principijs. Sed cum nec verbum quidem ſit in ſcripturis canonicis, quod proprie loquatur de cōcilijs vniuerſalibus, *Nullam eſſe verbum in ſcripturis, q̄d proprie loquatur de concilijs vniuerſalibus.*
C aut autoritate eorūdem. Niſi forte quis illud eis accommodare voluerit, quod dicit Chriſtus: Vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi in medio eorꝝ ſum. Quæ tamen quid proprie ad generale concilium? Quid, inquam, magis, q̄ ad particulare quodcūq́;, imo q̄ ad duorum aut trium Chriſtifidelium in nomine eius conuentū? Cum inſuper primis illis annis trecētis plane ignota fuerint primitiuæ illi eccleſiæ, nec diuinam vllā, vt paulo ſuperius indicauimus, inſtitutionem inueniātur habere, ſed Conſtantini potius imperatoris ſint inuentū, cuius pio zelo ad extinguēdas gliſcētes tunc per eccleſiā hæreſes, præcipue aūt Arrianā impietatem, primo omniū Nicenum conciliū celebratum eſt, euocatis ex toto orbe epiſcopis: de eorundem autoritate, quæ eis aut vnde conueniat (quandoquidem ex ipſis Chriſti verbis nihil eſt, quod ſibi proprie arrogare poſſint) in ſequentibus accuratius agendum eſt. Hic vero illorꝝ, qui Cōſtancieñ. & Baſilieñ. conciliorum autoritatem tuētur & aſſerunt, rationes demonſtrandum eſt eſſe prorſus inualidas. Nec per illas vniuerſalibus concilijs vllā iuriſdictionis autoritatē, ex lege dei, naturæ aut euangelica aſſeri, Sed cū illarꝝ præcipua innitatur illis verbis Chriſti: Si peccauerit in te *Rationum quibus Cōſtancieñ. Baſilienſiſque cōciliorum autoritatē*

 frater

tuentur, demonſtratur inefficacia. Ad primã ex verbis Chriſti. Matth. 18

frater tuus,&c.dic eccleſiæ.Si eccleſiam non audierit,ſit tibi tanquã ethni D
cus & publicanus. Amen dico vobis, quæcunq; alligaueritis ſuper ter-
ram, erunt ligata & in cœlo, &c. in eiſdem irrefragabiliter fundari affir-
mant, quod plenitudo poteſtatis gladij ſpiritualis primo ſit in vniuerſali
eccleſia ſuper vnumquemlibet Chriſtianum, etiam ſuper ipſum eccleſia-
ſticæ hierarchiæ caput & principem, cui, vt & cæteris membris omni-
bus, ex eadem poteſtatis plenitudine poſſit leges præſcribere, quas præua
ricari non liceat, in eandem neſcio quo iure, ſurrogare ſe conantibus vni-
uerſalibus concilijs, ſuperiore capite ea funditus euerſa eſt. Vbi demon-
ſtrauimus, nullam prorſus eſſe autoritatem eiuſmodi vniuerſalis eccleſię,
quã exercere nunq̃ poſſet. Et ſi qua maxime eſſet, eam nullo iure ſibi ven
dicare poſſe concilia, quanuis vniuerſalia. Nec ad vniuerſalem eccleſiam
quicq̃ pertinere dicta Chriſti verba quæ iactant (dic eccleſiæ & quæ ſe-
quuntur) ſed de particulari vnaqualibet eccleſia neceſſario debere intelli- E
gi. Aut ſi omnino etiam de vniuerſali ſicut de particulari qualibet quiſ-
quam contendat indifferenter poſſe intelligi, iam non maiorem vniuer-
ſali eccleſiæ, q̃ particulariũ cuilibet ex illis verbis autoritatem aſſeret. Quæ
vniuerſa ſubordinata & ſubiecta eſt autoritati eccleſiaſticæ hierarchiæ ca
pitis. Et poſtremo, nec illã ipſam poſſe intelligi, niſi incluſo ſuo capite.

Quod itaq; dicitur, eccleſię datam iuriſdictionis autoritatem ſuper v-
numquemlibet fratrem noſtrum, hoc eſt, Chriſtianum quemcunq;. Re-
ſpondemus, indefinitam illam eſſe locutionẽ Chriſti de eccleſia, per eam-
que intelligi particularem, non vniuerſalem eccleſiam, cum determinati-
one quadam reciproca, inſuper & diſtributiõe eiuſmodi (vt dictum eſt)
Verus intellectus eorũdem verborũ Chriſti.
accommoda, perinde ac ſi dixiſſet: Si te admonentem corripientemq; fra
ter contempſerit, &c. dic ſuæ eccleſiæ. Quam ſi non audierit, ſit tibi tanq̃
ethnicus et publicanus. Neq; eſt quod dicas ſimpliciter dicta Chriſti ver
Cauilli remotio.
ba ſimpliciter quoq; oportere intelligi. Nam ipſa te res hanc docet neceſ- F
ſariam expoſitionem & intelligentiam, quemadmodum & ea quæ præ-
mittuntur: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te &
ipſum ſolum: ſi te nõ audierit, adhibe tecum adhuc vnum aut duos, &c.
Quæ etiam verba ſimpliciter dicta, neceſſariam tamen reſtrictionem ac
cipiunt. Quid enim ſi eiuſmodi ſit natura peccati in me fratris, vt teſtes
alios non recipiat? Eſſe enim peccata quædam, quæ deduci non poſſe in
humanum iudicium, certum eſt. Itaq; & illud quod ſequitur: Si eos non
audierit, dic eccleſiæ, ipſa res docet neceſſario intelligendum de ſua eccle-
ſia. Si enim peccat in me frater, pars & ſubditus Rauennatis eccleſiæ,
Chriſti præcepto neutiquam ſatisfecero, ſi eundem non ſuæ, ſed Bono-
nieñ. eccleſiæ denunciauero, nec vice verſa, ſed ſuæ quiſque eccleſiæ de-
nunciandus eſt. Quare verba illa Chriſti cum eiuſmodi reciprocationis
ſpecificatione neceſſario intelligenda ſunt. Quæ eadem facit, vt diſtribu-
tionem ſequẽtem, quæ ad commendationẽ ſpectat iudicij eccleſiaſtici, vi-
delicet: Quæcunq; alligaueritis ſuper terram, &c. intelligere oporteat ac-
commo-

A commodam, perinde ac ſi dixiſſet: Quæcunq; alligauerit vnaquęlibet ecclesia, in ſuos videlicet, & ſibi ſubditos, de quibus iam ſermo præceſſerat, ligata erunt & in cœlo. Quod enim hoc pacto neceſſario hæc intelligi oporteat, re ipſa euidenter conuincimur. Certum eſt enim, tam Bononienſem, q̃ Rauennatẽ eccleſias, dictis Chriſti verbis accepiſſe illam, quam in portãt ligandi ſoluendiq; autoritatẽ: ſed quamq; in ſibi, nõ alienos, ſubditos: quã ſi in alios non ſuæ iuriſdictioni ſubiectos exercere præſumerent, quis dubitet irritũ fore earũ iudiciũ, nec ligata ab eis, ligata fore in cœlo?

Quod vero adijciunt, oẽm autoritatem ac poteſtatem, quę data eſt Petro & eccleſiarũ principibus, datam eſſe in vtilitatem & profectum eccleſiæ. A fine autem dirigi regulariq; oportere, quæ ad finẽ ſunt. Oẽm ergo poteſtatem autoritatemq; eccleſiaſticam datam Petro & eccleſiarum rectoribus, dirigi regulariq; ab eccleſia eſſe neceſſarium. Ita reſpondemus: *Ad rationẽ a fine poteſtatis eccleſiaſticæ.*

B Omnis eccleſiaſticæ autoritatis finem eſſe, non quidem ipſam eccleſiã: ſed finem congregationis eccleſiaſticæ, ob quem in vnum cõciliata eſt. Oportet aũt, quæ ad finem ſunt, in ipſum, veluti in ſcopum perpetuo reſpicere, ad ipſum tendere atque hoc quidem pacto ab ipſo regulari & dirigi. Non tamen ita, quaſi fini data eſſet coactiua aliqua, quam in ea, quæ ad finẽ ſunt, exercere deberet, poteſtas & autoritas. Quæ ſi qua eſſet, nõ tamen eam haberet vniuerſitas multitudinis eccleſiaſticæ, quæ ipſa nequaq̃ finis eſt, ſed ad eundem illum finem tendens, nempe ad ſupernam illam hæreditatem (vnde protoplaſti præuaricatione excideramus) aſſequendam. Qui finis eſt, tam eccleſiæ, q̃ omnis autoritatis poteſtatiſq; eccleſiaſticæ. *Quõ quæ ad finẽ ſunt a fine regulari oporteat.*

Quod rurſum dicitur, eccleſiaſticæ hierarchiæ principes Ro. pontifices, cæteroſq; eccleſiarum rectores abuti frequenter ſibi commiſſa autoritate, non in ædificationem, ſed in deſtructionem eccleſiæ, aberrare etiam aliquando in vſu clauium. Oportuiſſe igitur ab optimo legiſlatore Chriſto, relictam eccleſiæ ſuæ regulam rectam, inflexibilem, inobliquabilem, per quam & illa poteſtas in finem ſuum dirigi, & eius abuſus poſſent reprimi. Eiuſmodi autem regulam, vniuerſalem eſſe eccleſiam, quam columnam firmamentumque veritatis prædicat Apoſtolus, & quod eandem repræſentat vniuerſale concilium. Eſſe ergo in vniuerſali eccleſia, œcumenicoque concilio autoritatem ac poteſtatem (vt dicunt) regulatiuam omnis autoritatis eccleſiaſticæ. Dicimus Chriſtum vt legiſlatorem optimum, ſufficienter de omnibus neceſſarijs ſuæ prouidiſſe eccleſiæ: quemadmodum prioribus libris ſatis ſuperq; demonſtratũ eſt. Quamuis autem noſtris peccatis ita exigentibus, aliquando regnare faciat principes hypocritas, aliquando etiam ſuos ſanctos contaminet, mandetque nubibus ne pluant ſuper nos imbrẽ, quia nos ſumus domus exaſperans, quamuis aliquando ſuper cathedram, vt quondam Moyſi, ita nunc Petri, ſedeant Annas & Caiphas: ſui tamen promiſſi Chriſtus nõ obliuiſcitur. Quin ſi pro fidei veritate, de qua forte ambiguitas ſuborta eſt, aut cuiuſcũq; iudicij rectitudine, de quo variãt in portis noſtris iudices, ad ipſam cathe- *Ad rationẽ ex defectibili vſu autoritatis pñdum.* *Chriſtũ vt legiſlatorẽ optimũ de omnibus neceſſarijs ſuæ ſufficiẽter prouidiſſe eccleſiæ.*

C

Qualeſcunque ſint pręſides cathedræ, requirentibus eorundem definitionem et iudicium ipſam veritatem indicare.

cathedram Petri, locum videlicet quem inter nos elegit dominus, recurramus humiliter, qui præſunt illi, nobis indicaturi ſunt iudicij ipſius veritatem. Quemadmodum certo nobis affirmauit ille, qui tam non poteſt falli, q̄ fallere. Indicabunt, inquam, etiam ſi ex vitæ ſuæ demerito, quæ tibi annunciauerint, ipſi non intelligant. Non enim (quemadmodum libro quarto clarius demonſtrauimus) loquuntur a ſemetipſo, ſed quoniam ſuper illam cathedram ſedent, fit quoq; lingua eorum calamus illius mirabilis ſcribæ velociter ſcribentis. Ordinata itaq; prouiſaq; ſunt a Chriſto diligenter omnia. Relicta eccleſiæ fidei inobliquabilis regula, cuius habenda erat præcipua ratio, integritatiq; eius in primis proſpiciendum. Ipſa nempe Petri cathedra, Romana eccleſia, in qua totius orthodoxæ eccleſiæ confeſſione recognitioneq; ab initio, ſynceram fidē, apoſtolicamq; illam traditionem, integram conſeruatā fuiſſe, & continua catholicorum epiſcoporum ſucceſſione ad nos vſq; perueniſſe, & in finem ſeculorum propagatam iri, fecimus euidētiſſimum. Relicta quoq; regiminis illa autoritas Petro & eius ſucceſſoribus, eccleſiaſticæ hierarchiæ principibus, qua ſibi commiſſum ouile Chriſti vniuerſum poſſint regere, & oēs qui in eodem ſunt, continere in ſuo officio. Quibus nihilo minus præfixit regulam rectam, infallibilem, inobliquabilem, qua eandem illam autoritatem ſibi traditam, in finem ſuum dirigerent, vt recte ea vterentur. Ipſam videlicet canonicam ſcripturam, & apoſtolicam eccleſiaſticamq; traditionem. At ſupra illam, eccleſiæ dari ſuperiorem coactiuamq; aliquam autoritatem, ipſa rerum non ferebat natura, non ordo, nō vigor neceſſarius diſciplinę eccleſiaſticę. Regi enim debebat eccleſia a Petro ſucceſſoribuſque eius, eiſdem ſubeſſe & obſequi, nō viciſſim imperare & regere. Nunquam enim multitudini bene committitur regiminis autoritas: præſertim immēſæ. Quin potius, niſi vnius autoritate, imperioq; regatur & cōtineatur in vnum, omnino ſubſiſtere non poſſe, ſupra demōſtratum eſt. Deinde, vt iam docuimus, fruſtra omnino fuiſſet in vniuerſali eccleſia, illa regulatiua autoritas. Cum nihil omnino potuiſſet exequi eorum, quæ ad illam pertinerēt. Quo enim pacto multitudo tam immenſa ſparſa in orbem vniuerſum poſſet aliquando conuenire in vnum, vt conſtitueret aliquid? vt cōſultaret? vt decerneret? vt quid vtile proſpiceret? vt legem conderet? denique vt vllam iuriſdictionis autoritatem exerceret aut exequeretur? Nihil eſt quod ad vniuerſalia concilia loco vniuerſalis eccleſiæ hic refugiant. Certum eſt enim, concilia non eſſe vniuerſalem eccleſiam, neque eius autoritatem (ſi quam haberet) aut diuino iure, aut ex delegatione eccleſiæ ſibi vendicare poſſe: quemadmodum capite præcedēti ſatis demonſtratum eſt. Certum præterea, ea non ſolum non eſſe regulam rectā, inobliquabilē, indeuiabilem, ſi ſecludas ab eis autoritatem eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis: quin potius alia eiſdem huiuſmodi regula præcipue opus eſſe. Quæ ſemper illis fuit (q̄d poſt demonſtrabimus) cathedræ Petri, & Ro. pontificū fides & autoritas. Neq; eñ hæc ſola (quæ nunc

D (beside the 1st line) · E (beside the 13th line, "epiſcoporum ſucceſſione …") · F (beside the 24th line, "tineatur in vnum …")

Non ferre rerū naturā, nō ordinē, non vigorē diſciplinæ eccleſiaſticæ, vt eccleſia habeat poteſtatē regulatiuā Petri. (beside the 19th line, "onem. At ſupra illam …")

Cōcilia vniuerſalia non eſſe ex ſe regulam inobliquabilem, imo alia tali opus habere. (beside the 31st line, "ſiæ hic refugiant …")

A nunc impugnamus) concilia, turpiter grauiterq́ erraſſe certum eſt: ſed
& alia plurima, quæ vniuerſa vnius huius ſedis deiecit autoritas. Nam
vt de multis, quæ perperam iniuſtiſſimeque, & impie ab illis, primum in
Tyro, paulo poſt Antiochiæ celebratis concilijs, aduerſus beatum Atha-
naſium, & alios pleroſq́ orthodoxos epiſcopos perpetrata machinataq́
fuere (quæ ſua autoritate deiecit Iulius) de quibus nonnihil audiſti ſupe-
rius, nunc taceamus, quoniam fortaſſis non ad fidem, ſed ad iudiciorum
iniquitatem illa pertinere contenderent: nunquid in Ariminenſi frequen
tiſſimo concilio, orthodoxæ Nicenæq́ fidei prodita non fuit confeſſio?
nunquid in illo Epheſino ſecundo, etiam apoſtolica autoritate, rite legiti-
meq́ indicto, etiam præſentibus, quamuis repugnantibus apoſtolicæ ſe-
dis legatis, inſtante verſanteq́ omnia, & pro arbitrio ſuo agente illo Ale-
xandrino Dioſcoro non ſolum oppreſſa, ſed etiam damnata fuit ortho-
B doxa veritas de incarnationis verbi myſterio, & in locũ eius recepta Euti
cetis perfidia? vt taceam varijs calumnijs damnatos in eadem tam mul-
tos orthodoxos & ſanctiſſimos epiſcopos, & in locum eorundem ſubſti
tutos & intruſos hæreticos: nunquid ergo vniuerſalibus concilijs nõ eſt
opus certiori aliqua regula? Certe vniuerſalia hæc concilia omnino nega-
re non poſſumus, ſi modo cõcilia vniuerſalia ſupra recte deſcripſerimus,
illa nempe, quæ ob vniuerſalis eccleſiæ cauſam ex vniuerſali eccleſia, vni-
uerſali autoritate, eccleſiaſticæ videlicet hierarchiæ præſidis, conuocata
ſunt, & conuenerunt in vnum. Nihil enim præter hæc includit ipſa ra-
tio nominis, conciliorum, inquam, vniuerſalium. Quæ vniuerſa nihil du
bium eſt, fuiſſe in illo Epheſino concilio, quod inſtante imperatore The-
odoſio II. ob cauſam orthodoxæ & catholicę fidei, apoſtolicæ ſedis & be
ati Leonis autoritate (qui per ſuos legatos eidem affuerat) ex vniuerſali
C eccleſia cõuocatum, in vnum cõuenerat. Cuius notæ, ſi errare poſſe, & in
iudiciorum eccleſiaſticorum rectitudine, & in doctrina orthodoxæ atq́
catholicæ fidei ipſa conuincit rei euidentia, alia certe, & certiori regula,
tam rectitudinis iudiciorum ſuorum, q̃ doctrinæ & definitionis ortho-
doxæ fidei opus habuerunt. Et quæ nam obſecro fuit his omnibus alia
regula, q̃ cathedræ Petri & fides & autoritas? Quæ omnem ſemper alti-
tudinem ſeſe extollentem aduerſus orthodoxam fidem, aduerſus apoſto
licã eccleſiaſticamq́ traditionem, magna vi deiecit. Quæ (vt veriſſime in
quit Gelaſius) vnamquãq́ ſynodum ſua autoritate confirmat, & conti-
nua moderatione cuſtodit. Et ille B. Agatho ad imperatorem Conſtan-
tinum & ſextam ſynodum, regulam illis rectæ fidei præſcribens, quam
aduerſus Monotheliticam hæreſim ſequi amplectiq́ deberent, in facie to
tius illius concilij affirmat, apoſtolicam euangelicamq́ traditionem, &
Chriſtianæ fidei veram immaculatamq́ profeſſionem, ſingulari priuile-
gio in vna apoſtolica ſede perpetuo conſeruari. Quæ, inquit, a via verita
tis in quamlibet erroris partem nunq̃ deflexa eſt. Cuius autoritatem, vt-
pote apoſtolorum omnium principis, ſemper omnis catholica Chri-
ſti ec-

Regula cõciliorum omnium cathedræ Petri autoritas.

Quã turpiter errauerint cõcilia etiam vniuerſalia, etiam in definitione fidei.

Cathedræ Petri autoritas vnãquamq́ ſynodum ſua autoritate confirmat.

Notãda B. Agathonis ſentẽtia de ſede apoſto

lica, catholica Chriſti eccleſia, & vniuerſalibus ſynodis, probata ab ipſa vniuerſali ſynodo.

ſti eccleſia, vniuerſaleſq; ſynodi fideliter amplectentes, in cunctis ſequutæ D
ſunt, omneſq; venerabiles patres apoſtolicam eius doctrinā amplexi, &c. Hæc em̄, inquit, apoſtolica Chriſti eccleſia, per omnipotentis dei gratiam, a tramite apoſtolicæ traditionis nunq̄ aberraſſe probatur, nec hæreticorū nouitatibus deprauata ſuccubuit: ſed vt in exordio normā fidei Chriſtianæ percepit, ab autoribus ſuis apoſtolorum Chriſti principibus, illibata fine tenus manet, ſecūdum ipſius domini diuinam pollicitationem: qui diſcipulorum principi in ſuis fatus eſt euāgelijs: Petre, inquiens, ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret ſicut triticum: ego autem rogaui pro te, ne deficiat fides tua. Et tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos. Hæc ille Agatho, de apoſtolica ſede, de catholica Chriſti eccleſia, de vniuerſalibus ſynodis, profert in ipſa vniuerſali ſynodo. Quæ ab eadem ita reuerenter recepta ſunt, vt inſpirante ſpiritu ſancto, velut per os principis apoſtolorum Petri prolatam confiterentur illam eius epiſtolam, & velut regulam orthodoxæ fidei ſequerētur omnes. Sed poſt ſuo loco faciemus E
euidentiſſimum, in œcumenicis concilijs omnibus, nihil aut actum aut definitum vnquam, quod firmitatē obtineret, niſi huius ſedis autoritate. Imo vniuerſa nihil fere feciſſe aliud, q̄ quod apoſtolicæ ſedis definitionem fidemque amplecterentur, eiuſdem in aduerſarios & hæreticos cen ſuram exequerentur. Hic erat ſatis, obiter hæc perſtrinxiſſe, quo intelligeres lector vniuerſalia concilia, non ſolum non habere poteſtatem illam (quam imaginantur) regulatiuam autoritatis Petri, ſucceſſorumq; eius, eccleſiaſticæ hierarchiæ principum: ſed contra potius. Id quod ex his, quæ poſt dicentur, luce clarius intelliges.

Neceſſitas ſingularis illius prærogatiuæ ſedis apoſtolicæ.

Quamuis aūt etiam vniuerſalis eccleſiæ ſit præconiū, columnam eſſe firmamentumq; veritatis: attamen in illis hæreticæ perſequutionis turbinibus ac procellis, quibus totum aliquando orbem pene a fundamentis concuſſum, ſupra demonſtrauimus, inter lacus contritos (vt Hieronymi F
verbis loquar) qui aquam non habent, vbi fons ſignatus ſit, & hortus ille cōcluſus, difficile poteſt intelligi: neceſſe erat inter tempeſtates eiuſmodi, propoſitum eſſe orthodoxis fidelibus ſignum, ex eminenti aliqua ſpecula, atq; arce catholicæ eccleſiæ, conſpicua omnibus, ad quod reſpicientes non errarent: eſſe aliquam rectæ fidei magiſtram & regulam, ad quā poſſent facile confugere: quam de ſubortis conſulere dubitationibus, quam idem ille orthodoxus non ignorabat Hieronymus: ſed ex medio Oriente, prope Antiochiam habitans, vltra tam vaſta terrarū mariumq; interiacentia ſpacia cenſuit cōſulendam ſuper his, quas tractabat, ſcripturarum quæſtionibus. In vniuerſo illo Oriente non ſatis clare potens perſpicere, quis eſſet ſenſus, quæ ſententia catholicæ eccleſiæ, quam in vna cathedra Petri perpetuo incorruptam ſeruari non ignorabat. Cui, inquit, ego cōmunione conſocior: ſuper hanc enim petram ædificatam eccleſiā ſcio. Sed hæc ad rationem, qua in vniuerſali eccleſia primò, eſſe regulatiuā poteſtatem omnis autoritatis eccleſiaſticæ, demonſtratum volunt, ſatis ſuperq;

A perq; dicta ſint. Quæ vero ex apoſtolicis actis in eorundem confirmati-
onem afferunt,frigidiora ſunt,q̃ vt diligenti reſponſione indigeant.Qui
bus alioqui libri tertij capite decimo ſupra a nobis ſatis reſponſum eſt.

Ex his manifeſtum eſt, Gerſonis illud commentum in defenſionẽ au- Concluſio.
toritatis conciliorum vniuerſalium ſupra autoritatem Romanorũ pon-
tificum,non quidem ingenio, ſed ſolido fundamento carere. Satis enim
ingenioſe ſcholaſticas quaſdam diſtinctiones, quibus quaqua parte ela-
batur,commentus eſt.Sed quandoquidem ex Theologicis illis indubita
tiſq; principijs euidenter demonſtratum eſt, Petro datam a Chriſto ſu-
premam illam regiminis autoritatem,ſuper vniuerſam ſuam eccleſiã,con
ſtetq; ex eo hanc regi obſequiq;,non regere aut imperare debere, inſuper
nullius omnino autoritatis iuriſdictionis capacem fuiſſe,vt ad quam ex-
ercẽdam prorſus eſt inidonea:proinde nec illã ipſam accepiſſe a Chriſto,
B quam vnam quamlibet eccleſiarum particularium accepiſſe certum eſt.
Et ſi quam accepiſſet, eam nullo iure arrogare ſibi poſſe quæcunque con
cilia,euerſo iam illo eorũ fundamento,vniuerſum derepente corruit ædi-
ficium. Sed hæc in progreſſu,quando conciliorum autoritatem hiſtori-
amque explicabimus,illuſtriora erunt omnia.

Apoſtolicæ ſedis autoritati,ex ipſa Chriſti inſtitutione ſpecialiter reſeruari, tam epiſcopo-
rum iudicia,q̃ omnes grauiores cauſas eccleſiaſticas,ex primitiuæ eccleſię teſtimonio,
quæ Nicenum præceſſit concilium,demonſtrare. CAP. VI.

QVid nam in eccleſia ſua inſtituerit Chriſtus,ex duobus conſta-
re principijs libro primo demonſtrauimus. Ex canonica vide-
licet ſcriptura,& ſine ſcripto, autoritate traditionis eccleſiaſticę.
Non enim ſola illa ad Chriſti inſtitutionem referenda oſtendimus, quæ
ipſe in mortali carne conuerſatus cum diſcipulis,illa ſenſibilis externęque
vocis inſtructione,eoſdem adhuc rudes & carnales docuit.Quin potius
præcipua quæq;, quorum eatenus incapaces auditores fuerant, docenda
C illos reſeruauit per vnctionem ſpiritus. Quemadmodum idem ipſe vici
na iam morte apud Ioannem teſtificatus eſt: Adhuc,inquit,multa habeo
vobis dicere,ſed non poteſtis portare modo.Cum autẽ venerit ſpiritus il
le veritatis,docebit vos omnem veritatem.Non enim loquetur a ſemeti-
pſo:ſed quæcunque audiet loquetur.Ille me clarificabit,quia de meo acci
piet,& annunciabit vobis. Itaq; vides, quem præcipue doctorem nacti
ſint apoſtoli,doctrinæ Chriſti & euãgelicæ: nempe vnctionem ſpiritus.
Vides etiam a Chriſto accepiſſe ſacrum illum ſpiritum, quod doceret a-
poſtolos.Qui ita ſibi ſine ſcripto & voce tradita,ſine ſcripto etiam,ſed vi
ua traditione & doctrina,ab initio commendarunt eccleſijs. Vnde conti
nua illa orthodoxorum patrum & epiſcoporum ſucceſſione(quam ſin-
gulari inter omnes priuilegio, in vna apoſtolica ſede cõſeruatam demon
ſtrauimus)velut per manus ad nos deducta eſt germana illa doctrina tra
ditioq; apoſtolica,vt hæc libro primo latius explicata ſunt.

Itaq; ſi nunc demonſtrauerimus ab initio,ab ipſis continuo apoſtolo- Omnes grauiores cauſas eccleſia
rum temporibus,velut ex apoſtolica traditione recognitũ obſeruatumq;

ſticas ab initio velut ex Chriſti inſtitutione relatas ad iudiciū ſedis apoſtolicæ, teſtes ſunt, Anacletus B. Petri diſcipulus & ſucceſſor.

in vniuerſa Chriſti eccleſia, vt epiſcoporum vltimata iudicia, & maiores D oēs cauſæ eccleſiaſticæ, ſpecialiter reſeruarentur autoritati ſedis apoſtolicæ, ex Chriſti vtiq; inſtitutione, quamuis per apoſtolorum traditionē & miniſterium, accepiſſe hoc ab initio eccleſias: ſatis, ni fallor, demōſtratum cōfiteberis. In quo tamen demonſtrādo minus nobis foret negocij, ſi maiori fide ac diligētia pſcriptæ eſſent res eccleſiaſticæ & cōmendatæ poſteris. Vtcunq; ex his ipſis q̄ habemus, hoc ipſum demōſtrare conandū eſt.

Cuius in primis occurrit teſtis irrefragabilis B. Anacletus, illius Clemētis ſucceſſor in cathedra apoſtolica, etiā B. Petri diſcipulus, & ab eodē ordinatus presbyter, in epiſtola, quam ſcribit vniuerſæ Chriſti eccleſiæ, vniuerſos conſolans, & ſacerdotalis epiſcopaliſq; dignitatis reuerentiā et honorem omnibus ſingulariter commendans, & velut aſylum proponens calumnioſe oppreſſis omnibus autoritatem ſedis apoſtolicæ, ad quam omnibus appellare liceat: Si, inquit, difficiliores ortæ fuerint quæſtiones, aut epiſcoporum, vel maiorum iudicia, aut maiores cauſæ fuerint, ad E ſedem apoſtolicam, ſi appellatum fuerit, deferantur. Quoniam apoſtoli hoc ſtatuerūt iuſſione ſaluatoris, vt maiores & difficiles quæſtiones ſemper ad ſedem deferantur apoſtolicam, ſuper quam Chriſtus vniuerſam ſtruxit eccleſiam, dicente ipſo ad beatum principem apoſtolorum Petrum: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meā. Hæc ille apoſtolorum diſcipulus, ex apoſtolica (cui præſidebat) cathedra, de apoſtolorum traditione atq; ordinatione ex iuſſu ſaluatoris noſtri eo tempore, cum adhuc ſupereſſent quidā ex apoſtolis, vniuerſæ prædicat Chriſti eccleſiæ. De cuius epiſtolę fide nihil eſt quod nunc quiſquam dubitet, cum ex Iſidori teſtimonio cōſtet certiſſimo, ante annos mille pro Anacleti germana epiſtola lectam, & recognitam ab vniuerſa Chriſti eccleſia.

Hic vide, quid ſtatuerint apoſtoli iuſſione domini.

Euariſtus Anacleti ſucceſſor ſub Traiano.

Eiuſdem apoſtolicæ ſedis prærogatiuæ æque idoneus teſtis eſt Euariſtus, qui Anacleto ſucceſſit in cathedra, in epiſtola ad Aegyptiorum epi- F ſcopos, quos velut tranſgreſſores arguit apoſtolicorum & eccleſiaſticorum canonum, quod ſine ſpeciali huius ſedis autoritate præſumpſiſſent iudicare, & gradu ſuo amouere epiſcopos, & in locum eorundem ſubſtituere alios. Præcepitq; eiectis his, quos ſuperordinauerant, priores ſuis ſedibus reſtitui. Quod ſi, inquit, aduerſus eos aliquam querelam habueritis, poſt reſtitutionem de ea inquirendum erit, & huius ſanctæ ſedis autoritate terminandum. Qui & in altera epiſtola ad vniuerſos Aphricanę regionis epiſcopos, eoſdem commendat, quod ſuborta in fide & religione dubia, iuxta patrum & apoſtolorum regulas, retulerint ad definitionem & iudicium ſedis apoſtolicæ: Conſulentibus, inquit, vobis fratres chariſſimi, quid ſuper his, quæ in veſtris continebantur ſcriptis, nobis viſum eſſet, aut quid docibilis ratio perſuaderet, quid ve a beatis apoſtolis nobis traditum & cuſtoditum maneret: optantes (vt retuliſtis) noſtris inſtrui documentis, ita quidem dilectio veſtra, normam patrum ſecuta, ad ſedem apoſtolicam referre maluit, quaſi ad caput, quid deberet de rebus du-

Norma patrum illo tēpore.

A bus dubijs cuſtodire potius, ꝗ̄ vſurpatione propria præſumere. Hæc ille Euariſtus, qui ſub Traiano præſedit Chriſti eccleſiæ, quo tempore adhuc beatiſſimus Ioannes euangeliſta ſupererat. Ex cuius epiſtolis cõſtat clariſſime, & quod etiam illo tempore epiſcoporum vltimata iudicia pertinerent ad autoritatẽ ſedis apoſtolicæ, & quod omnes circa fidem & religionem ſubortæ quæſtiones, dubia & controuerſiæ referri deberent ad eiuſdem ſedis iudicium, idq́ iuxta patrum, nimirum apoſtolorum, normam, canones & regulam. Atq́ adeo referrentur vltra vaſta terrarum mariumque interiacentia ſpacia. Nam Aphricanæ regionis ex vrbe Roma ille ſcribebat epiſcopis.

Idem liquet ex B. Alexandri teſtimonio, qui Euariſto ſuccedẽs, & ipſe ſub Traiano eccleſiæ Chriſti præfuit. Qui in epiſtola, quam ſcribit orthodoxis omnibus per diuerſas prouincias Chriſto famulantibus, affirmat apoſtolicæ ſedis autoritati, ſummarum diſpoſitiones cauſarum, & omnium grauiora negocia eccleſiarum ab ipſo domino commiſſa, ipſo dicente principi apoſtolorum Petro: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Vides horum concordi teſtimonio, ab ipſo eccleſiæ exordio ita prædicatum in vniuerſa eccleſia, ita receptũ & creditum, ita quoq́ obſeruatum, vt maiores grauioreſq́ cauſæ eccleſiaſticæ reſeruatæ eſſent diſpoſitioni autoritatis ſedis apoſtolicæ. Quod ipſum confirmat iſtorum omnis beatiſſimorũ ſucceſſio, vt intelligas apoſtolicam eſſe traditionem & doctrinam, quæ continua catholicorum ab initio epiſcoporum ſucceſſione, præſertim in cathedra Petri & apoſtolica (vbi ea ſingulari, vt ſupra demonſtrauimus, priuilegio conſeruata eſt ſyncera & integra) velut per manus tradita peruenit ad nos. Nã et Sixtus ille primus, qui continuo poſt Alexandrum ſub Hadriano Chriſti eccleſiæ præfuit, in epiſtola, qua totius eccleſiæ inſtruit epiſcopos, ſic habet inter cætera:

[Alexander etiam ſub Traiano.]

[Sixtus I. ſub Hadriano imperatore.]

C Si quis, inquit, veſtrum pulſatus fuerit aliqua aduerſitate, liceter hanc ſanctam & apoſtolicam appellet ſedem, & ad eam, quaſi ad caput perfugium habeat: ne aut innocens damnetur, aut eccleſia ſua detrimentũ patiatur. Si autem ei quidem neceſſe fuerit, eam tamẽ appellare minime auſus fuerit, & vocatus ab hac ſede fuerit, non renuat venire: ſed confeſtim vt ei nunciatum fuerit, venire feſtinet, & cauſas pro quibus vocatus eſt, prudenter diſponat, atq́ ſi neceſſe aliquid corrigere fuerit, cum his, quos hic primos inuenerit, corrigat. Ad eccleſiam tamen ſuam non prius reuertatur, ꝗ̄ literis apoſtolicis vel formatis pleniter inſtructus: vt ſi purgatus fuerit, poſtquam domum reuerſus fuerit, cognoſcãt vicini ſui qualiter hic ſua aliorumq́ cauſa diſcuſſa fuerit, &c. Ab hac enim ſancta ſede a ſanctis apoſtolis tueri, defendi & liberari epiſcopi iuſſi ſunt: vt ſicut eorum diſpoſitione ordinante domino primitus ſunt conſtituti: ſic huius ſanctæ ſedis (cuius diſpoſitioni eorum cauſas, & iudicia ſeruauerũt) protectione ſint ab omnibus peruerſitatibus ſemper liberi. Hæc ille Sixtus.

Anicetus etiam ille, ſub quo beatus Polycarpus Ioannis euãgeliſtæ di-

Anicetus ſub Vero & Cõmodo principibus. ſcipulus & auditor Romam venit conſors glorioſi martyrij, quo vterque ſub Vero & Commodo conſummatus eſt, ad Gallicanas eccleſias inter cætera ſcribit in hæc verba: Si aliquis, inquit, metropolitanorum inflatus fuerit, & ſine omnium comprouincialium epiſcoporum præſentia vel concilio eorum, aut alias cauſas, niſi eas tantum, quæ ad propriam ſuam parochiam pertinent, agere, aut eos grauare voluerit, ab omnibus diſtricte corrigatur, ne talia deinceps præſumere audeat. Sin vero incorrigibilis, eiſque inobediens fuerit, ad hanc apoſtolicam ſedem (cui omnia epiſcoporum iudicia terminare præceptum eſt) eius contumacia referatur, vt vindicta de eo fiat, & cæteri timorem habeant. Si autem propter nimiam longinquitatem, aut temporis incommoditatem, vel itineris aſperitatem graue ad hanc ſedem eius cauſam deferre fuerit: tunc ad eius primatem cauſa deferatur, & penes ipſum huius ſanctæ ſedis autoritate iudicetur. Hæc Anicetus ille. D

Eleutherius ſub Antonino. Eleutherius quoque, qui ſub M. Antonino præfuit Chriſti eccleſiæ, ad eaſdem Gallicanas eccleſias ſcribens: De accuſationibus, inquit, clericorum, ſuper quibus conſulti ſumus, quia omnes eorum accuſationes difficile eſt ad ſedem apoſtolicam deferre, finitiua tantum epiſcoporum iudicia huc deferantur, & huius ſanctæ ſedis autoritate finiantur. Sicut ab apoſtolis eorumque ſucceſſoribus, multorum cõſenſu epiſcoporum iam definitum eſt. Nec in eorum eccleſijs alij aut præponantur aut ordinentur, antequam hic eorum iuſte terminentur negocia. Quoniam quamuis liceat apud prouinciales, aut metropolitanos atque primates eorum ventilare accuſationes vel criminationes: non tamen licet definire ſecus, quam prædictum eſt. Hæc ille Eleutherius. E

Victor. Victor aũt huius proximus ſucceſſor & ipſe glorioſus Chriſti martyr, ſub prædictis An. Vero, & L. Commodo, Chriſtum ſua morte glorificans, ad Theophilum Alexandrinum Aegyptiorumque epiſcopos ſcribens, atque ipſos arguens quod ſibi præſumerent ea, quæ ad ſolam huius ſedis autoritatẽ pertinerent, nempe epiſcoporum cauſas ſimpliciter definire, quo redargueret efficacius, etiam ipſum citat eccleſiaſticum canonem, qui ab apoſtolis conſtitutus & obſeruatus eſſet deinceps continuo, dicens: Vnde ſtatutum liquet a tempore apoſtolorum, & obſeruatum deinceps. F

Canon eccleſiaſticus obſeruatus ab ipſis apoſtolorũ tẽporibus. Placuit, vt accuſatus vel iudicatus a comprouincialibus, in aliqua cauſa epiſcopis, licenter appellet & adeat apoſtolicæ ſedis pontificem, qui aut per ſe, aut per vicarios ſuos, eius retractari negocium procuret. Et dum iterato iudicio pontifex illius cauſam tractat, nullus alius in eius locum ponatur aut ordinetur epiſcopus. Quoniam quanquam comprouincialibus epiſcopis accuſati cauſam epiſcopi ſcrutari liceat, non tamen abſolute definire inconſulto Romano pontifice permiſſum eſt. Quum vni beato Petro, non ab alio, quam ab ipſo dictum ſit domino: Quæcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis, &c. Quare, inquit, nihil aliud eſt fratres, talis veſtra præſumptio, niſi apoſtolorum ſucceſſorumque

ipſo-

A terminos tranſgredi eorumq́ decreta violare. Hæc ille Victor.

Eadem pene ad verbum Sixtus ille ſecundus, glorioſus Chriſti martyr & pontifex, etiam fidentiſſime prædicat, atque iterum iterumque repetit, tum in epiſtola ad Hiſpaniæ epiſcopos, tum etiam in altera ad Gratum epiſcopum. In qua inculcans, vt omnibus epiſcopis in quibuſcunq́ appetantur aut opprimantur calumnijs, & quoties opus habuerint, licite & libere appellare poſſint ad iudicium ſedis apoſtolicæ, atque ad eam quaſi ad matrem confugere. Cuius, inquit, diſpoſitioni omnes maiores cauſas eccleſiaſticas, & epiſcoporum iudicia, antiqua apoſtolorũ, eorumque ſucceſſorum, atq́ canonum autoritas reſeruauit. Subiungens etiam illum, quem Victor citauit, apoſtolicum canonem. Sixtus II.

Zepherinus item ad Siciliæ epiſcopos, docens quomodo peragenda eſſent epiſcopor: iudicia: Finis vero, inquit, eius cauſæ ad ſedem apoſtolicam deferatur, vt ibidem terminetur, nec antea finiatur (ſicut ab apoſto- Zepherinus.

B lis & ſucceſſoribus eorum olim ſtatutum eſt) q̃ eius autoritate fulciatur, &c. Iudicia enim epiſcoporũ, maioreſq́ eccleſiæ cauſæ, a ſede apoſtolica, non ab alia (ſicut apoſtoli & ſancti ſucceſſores eorum ſtatuerunt) cum alijs epiſcopis ſunt terminandæ. Quia licet & in alios transferatur epiſcopos iudicandi autoritas, vni tamen apoſtolo Petro dictum eſt: Quæcunque alligaueris in terra, erunt ligata & in cœlis, &c. Hactenus ille.

Marcellus quoq́ & ipſe glorioſus martyrio, ad vniuerſos per Antiochenam prouinciam conſtitutos epiſcopos, inter cætera de apoſtolicę etiam ſedis autoritate ſcribit in hæc verba: Marcellus.

Ab eius, inquit, diſpoſitione deuiare non oportet, ad quam cuncta maiora negocia, diuina diſponente gratia, iuſſa ſunt referri, vt ab ea regulariter diſponantur, &c. ad quam omnes quaſi ad caput iuxta apoſtolorum eorumq́ ſucceſſorum ſanctiones, epiſcopi qui voluerint, vel quibus ne-

C ceſſe fuerit, confugere, eamq́ appellare debent, &c. Quia epiſcoporum iudicia, & ſummarum cauſarum negocia, cunctaq́ dubia, apoſtolicæ ſedis autoritate agenda ſunt & finienda. Et omnia prouincialia negocia, huius ſanctæ & apoſtolicæ ſedis eccleſiæ ſunt retractanda iudicio, ſi huius eccleſiæ pontifex præceperit. Hæc Marcellus ille. Melchiades etiam in hæc verba ſcribit ad Marinum Benedictum, Leontium, cæteroſque Hiſpaniarum epiſcopos. Epiſcopos, inquit, nolite iudicare, nolite condemnare abſque huius ſedis autoritate. Quod ſi feceritis, irrita erunt veſtra iudicia, & vos condemnabimini. Hoc enim priuilegium, huic ſanctæ ſedi a temporibus apoſtolorum ſtatutum eſt ſeruare: quod illæſum manet vſque in hodiernum diem. Hæc ille. Melchiades.

Audis ni fallor Chriſtiane lector, in his tam multis, tam ſanctis, & tantæ autoritatis patribus, ab initio in apoſtolica cathedra (in qua vna orthodoxæ fidei & apoſtolicæ traditionis ſynceritatem ſingulari priuilegio cõſeruatam demonſtrauimus) continua pene ſerie ſibi ſuccedentibus, illius primitiuæ eccleſiæ recognitionem & communem ſententiam de autori- Epilogus ex prædictis recognitionem primitiuæ eccleſiæ de illa autoritate cathedræ

apoſtolica colligens.

tate illa (quam adſtruimus) ſedis apoſtolicæ. Nam fuerunt hi oẽs non ſo D
lum ante Nicenum conciliũ, ſed ante vniuerſa pene concilia, ſub ipſis con
tinuo apoſtolorũ temporibus. Quos vt a mentiendi fingendiq; aliquid
voluntate defendit autoritas, vita ſanctiſſ. & a pleriſq; eorum pro ortho-
doxæ veritatis & fidei aſſertione glorioſum ſuſceptum martyrium: ita re
cens apoſtolorum & initij memoria, atq; adeo apoſtolorum quorũdam
adhuc præſentia, nec libertatem admittebat vllius fictionis aut mendacij.
Quare fuiſſe hos apoſtolicos eccleſiaſticoſq; canones, obſeruatoſq; ab in
itio, quos tot tantiq; pontifices tanto conſenſu proferunt, & vniuerſo or-
bi confidentiſſime obiectant, dubitari omnino nõ poteſt: eo minus, cum
hoc ipſum, non ſolum ordinem eccleſiaſticæ hierarchiæ neceſſario requi
rere, vt omnis inferiorũ autoritas prorſus ſubſit autoritati capitis, ſed etiã
in vmbra illa & figura noſtræ eccleſiæ, ſynagoga veteri, hoc ipſum fuiſſe
expreſſum, ſuperius demonſtrauerimus. In qua omne arduũ negocium E
& quicquid grauius erat, referri oportebat ad Moſaicam cathedram.

Idem demonſtrare autoritate Niceni concilij, & catholicæ eccleſiæ conſenſu & recogniti-
one poſt tempus Niceni concilij. CAP. VII.

QVandoquidẽ principij loco prædicta vtemur ſententia ad de-
monſtrandum, quænam ſit, & vnde pendeat conciliorum om-
mnis generis vniuerſa autoritas, accuratius aliquanto eidem in-
ſiſtere libuit, & diligentius demonſtrare eiuſdem veritatem indubiam.
Quæ vt iam ſatis enituit, tantorum patrum, qui apoſtolos continua ſerie
ſubſequuti ſunt, ad ipſa vſq; Niceni concilij tempora, concordi teſtimo-
nio. Per quos facile intelligitur catholicæ eccleſiæ conſenſus, & commu-
nis ſententia, quam falſam eſſe eſt impoſſibile: Ita eadem clariſſime con-
firmatur autoritate Niceni concilij. In quod ex toto orbe conuenientes
CCCXVIII. orthodoxi ſanctiq; epiſcopi, poſt Arrianã condemnatam
blaſphemiam, pro conſeruando ordine & vigore hierarchiæ eccleſiaſti- F
cæ obliterari antiquariq; incipientes antiquos illos apoſtolicos eccleſiaſti
coſq; canones renouarunt. Et inter cæteros, illum quem toties audiſtis ci
tatum, de epiſcoporum iudicijs. Quemadmodum euidenter conſtat ex
pleriſq; Iulij primi epiſtolis ad illam Antiochenam ſynodum. In qua ſub
Euſebio illo Nicomedieñ. Arrianæ factionis ſignifero, aduerſus B. Atha
naſium orthodoxæ Nicenæq; fidei propugnatorem, & alios pleroſq; or
thodoxos epiſcopos ſupra XC. epiſcopi conuenerant. Nam fecit (quod
poſt intelliges) Arriana illa fax, vniuerſum pene conflagrans Oriẽtem, at-
que adeo orbem terrarum, continuo poſt celebratũ Nicenum cõcilium,
vt ex illorum temporum ſcriptoribus, & authenticis epiſtolis, ſparſim ci
tatos Nicenos canones, colligere, & velut emẽdicare cogamur. Scribit aũt
ille Iulius epiſtola prima ad illos Antiochiæ congregatos in hæc verba:

Iulius ad cõgregatos in Antiochena ſynodo.

Audite, inquit, iam factã in Nicena ciuitate ſynodũ, cui et ego ipſe con
ſcientiæ meæ cultum decenter exhibui, quæ nihil aliud voluit, ꝗ concor-
diam omnibus fabricare, & præ cũctis arguere ac remouere hanc inſidi-

antium

A antiũ altercationẽ. Quorũ præuidentes ſancti patres inſidias, illicitasq; altercatiões, vnanimiter in prædicta ſtatuerũt ſynodo, vt nullus epiſcopus, niſi in legitima ſynodo, & ſuo tẽpore apoſtolica autoritate conuocata, ſuper quibuſuis criminibus pulſatus iudicet̃ vel damnet̃: ſin aliter prĉſumptũ a quibuſuis fuerit, in vanũ deducat̃ quod egerint, nec eccleſiaſtica vllo modo reputabunt̃. Ipſi vero primæ ſedis eccleſiæ, conuocandarũ generalium ſynodorũ iura, & iudicia epiſcoporũ, ſingulari priuilegio euangelicis & apoſtolicis, atq; canonicis conceſſa ſunt inſtitutis. Quia ſemper maiores cauſĉ ad apoſtolicã ſedem multis autoritatibus referri prĉcepta ſunt, &c. Et rurſus: Dudum ſiquidẽ a ſanctis apoſtolis, eorũq; ſucceſſoribus, in antiquis decretis ſtatutũ fuerat (quæ hactenus ſancta & vniuerſalis tenuit & tenet eccleſia) non oportere præter ſententiã Romani pontificis concilia celebrari, nec epiſcopos dãnari. Quoniam ſanctã Romanam eccleſiam, primatem omniũ eccleſiarũ eſſe voluerũt. Et ſicut beatus Petrus apo-

Decretũ Niceni cõcilij.

Conuocandorũ vniuerſalium conciliorũ autoritas.

Statutum apoſtolicũ.

B ſtolus primus fuit apoſtolorũ omniũ: ita & hæc eccleſia ſuo nomine cõſecrata, domino inſtituẽte, prima & caput ſit cæterarum, vt ad eam quaſi ad matrem & apicem omnium, maiores eccleſiæ cauſæ, & iudicia epiſcoporum & iuxta eius ſententiam ſumant terminũ. Hactenus ille. Audis itaq; quid dicat ille Iulius, quos apoſtolicos, antiquos & obſeruatos ab initio canones proferat. Quẽ etiam Niceni concilij, vt videlicet nullus epiſcopus, etiam in quacunq; ſynodo, niſi apoſtolica autoritate cõuocata, ſuper quibuſuis intentatis criminibus iudicetur, aut condemnetur.

Quod ſi mihi hic quiſquam occurrat, apud Ruffinum non legi prædictum canonem inter eos, quos ipſe enarrat Niceni concilij. Reſpondebo vni Iulio, q̃ decem Ruffinis, vt in omnibus, ita hac maxime in re plus eſſe autoritatis & fidei. Nam vt cætera præteream omnia, cum ille viginti tantum annis poſt celebratum Nicenum concilium, dictam epiſtolam ſcri-

C beret aduerſus totius pene Orientis epiſcopos, qui contra Athanaſium & alios Nicenæ fidei zelatores (quam etſi non aperto Marte, occultis tamen machinationibus impugnabant) apud Antiochiam conuenerunt, quorum plerique Niceno interfuerant concilio: quis credet illum, prĉdictum quem citat canonem Niceni concilij, de ſuo capite auſum confingere? Quod ſi ad euentum ſpectes, quem ſupra explicauimus, illius tragœdiæ, facile intelliges Iulium non territaſſe illos fumis & mendacijs: ſed ipſa rei veritate conuiciſſe, qua coacti ſunt eius autoritati cedere, eius ſe ſubmittere iudicio. Quod orbis vniuerſus, tanquam eius quod in cœlo ratum firmumq; eſſe non dubitaret, abſq; vlla hæſitatione ſequutus eſt.

Cauſſli remotio, ex eo q̃d apud Ruffinũ nõ legatur canon citatus a Iulio.

Iulio q̃ Ruffino, hac in re lõge plus eſſe fidei.

Quam autem Ruffinus parum integre, aut ex fide enarret Niceni concilij canones ex eo perſpicuum eſt, quod cum ex iuratiſſimis teſtibus, irrefragabilique eorum teſtimonio, qui ipſi non interfuerunt ſolum, ſed etiam præfuerunt condendis eiſdem, conſtet ſeptuaginta fuiſſe canones eius concilij: ipſe tamen non niſi viginti enumerat. Qua quidem in re non tam Ruffini fidem, q̃ Arrianorum accuſo perfidiam. Quorum

Ruffinus q̃ parũ integre enarret Nicenos canones.

Fuiſſe ſeptuaginta canones Niceni concilij.

 impieta-

Arrianorũ perfidia, toto Oriente exuſta exẽplaria authentica Niceni cõcilij.

impietate & fraude,adiuta impij imperatoris Conſtantij autoritate & potentia,effectum eſt,vt de canonibus ſtatutisq; Niceni cõcilij dubitaretur continuo poſt celebratum Nicenum cõcilium,exuſtis per vniuerſas Orientis eccleſias authenticis eius exemplaribus:adeo vt ſolũ illud quod tum adhuc Romæ ſeruabatur,reſtaret integrum. Quod ipſum etiam iamdudum iratis nobis ſuperis perijt,& eccleſiæ Chriſti ſubtractum eſt,ſeu dolo & fraude hæreticorum,ſeu per hoſtiles barbaricosq; incurſus,q̃s deinceps haud infrequentes vrbs paſſa eſt.Quæ vt vera intelligas, audi quid ad Marcum B.Sylueſtri in cathedra apoſtolica ſucceſſorem,ſcribat glorioſus ille Chriſti confeſſor,& Alexãdrinus pontifex Athanaſius cum vniuerſis Aegyptiorum orthodoxis epiſcopis. D

Athanaſius Alexan. cũ vniuerſis Aegypti epiſcopis ad Marcũ Romanũ pontificẽ.

Ad vos,inquiunt,perueniſſe non dubitamus, quanta & qualia ab hæreticis,& maxime ab Arrianis quotidie patiamur: quoniam in tãtum ab eis perſequimur,vt etiam viuere iam nos tædeat. Nam inſtanti tempore ſubito & inſperato in nos irruentes,nosq; iuxta præceptum domini(qui ait,ſi vos perſecuti fuerint in vnam ciuitatem, fugite in aliam) fugiendo, propter populi cladem,declinantes,nos comprehendere non potuerunt, ſed omnia noſtra depopulati ſunt.In tantum enim noſtra vaſtauerunt,vt nec libros,nec veſtimenta eccleſiaſtica,&c.nobis dimitterent.Libros quoque noſtros ad minimum incendentes,nec iota vnum nobis reliquerũt. Nicenam ſynodum propter veritatis fidem,qua clerus & populus imbuebantur,& maxima parte iam imbuti erant, in contumeliam noſtram & omnium Chriſtianorum incenderunt.Quapropter precamur pater beatiſſime,quia non dubitamus apud vos plenaria eſſe Niceni concilij exemplaria,vt nobis illa quæ ſanctæ recordationis prædeceſſoris veſtri Sylueſtri fuerunt,ſub tuta mittatis ſtipulatione. Nam quando prædictæ ſynodo, cum beatæ memoriæ Alexandro, digno deo pontifice noſtro, id eſt, Alexandrinæ magnæ ciuitatis epiſcopo, in diaconatus interfuimus officio, ſub noſtræ præſentiæ teſtimonio per beatos viros, Victorem & Vincentium presbyteros, apoſtolicæ ſedis apocryſarios, miſſa ſunt prædicto papæ Sylueſtro cum adſtipulatione ſubnixa capitula ſeptuaginta. Sane præſentibus nobis, octuaginta in memorata ſynodo capitula tractata ſunt,ſcilicet quadraginta a Græcis,Græca lingua,& quadraginta a Latinis, ſimiliter Latina edita lingua. Sed viſum eſt CCCXVIII. patribus ſpiritu ſancto repletis, in prædicto concilio congregatis, & maxime iam dicto Alexãdro,& etiã apoſtolicę ſedis apocryſarijs,vt decẽ capitula adunirentur alijs,atq; in congruis locis insererentur,& ad formã LXX. diſcipulorum,vel totius orbis terræ linguarũ LXX.tanti & tã excellentis concilij fierent capitula, quę omnem Chriſtianorũ orbem in vnitate fidei confirmarent,& omnes ſub ſacerdotali & Chriſtiano nomine degentes, vna fides,vna ſacerdotalis atque clericalis regeret norma,nec quiſquam a ſuo diſſideret capite. Nunc ergo, quoniam ab inimicis ſanctæ dei eccleſiæ præfata ſeptuaginta Niceni concilij capitula,quæ iubente domino meo Alexan- E F

Nota teſtimonium.

A Alexandro, decreto omnium epiſcopoꝝ attuli, quę etiam coram om̃ibus recitaui atq; transſcripſi, ſunt igne combuſta: optamus, vt a veſtræ ſanctę ſedis eccleſiæ autoritate, quæ eſt mater & caput omniũ eccleſiaꝝ, ea ad correctionem & recreationem fidelium orthodoxoꝝ percipere per præſentes legatos mereamur. Hactenus Athanaſius cum ſuis Aegyptiorum orthodoxis epiſcopis. Quibus in hæc verba a Marco reſcriptum eſt: Nota recognitionem.

Dominis venerabilibus fratribus Athanaſio, & vniuerſis Aegyptioꝝ epiſcopis, Marcus ſanctæ Romanæ apoſtolicæq; ſedis, & vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus, &c. Primũ conſolatus eos ſuper afflictionibus, quas pro orthodoxę fidei veritate ſuſtinerent: De capitulorum, inquit, numero Niceni concilij, quibus vos interfuiſſe literis veſtræ fraternitatis ſignificaſtis, a noſtris qui vna vobiſcum interfuerunt, diligentioribus requiſiuimus collationibus. Qui ita vt veſtræ teſtatæ ſunt literæ, omnem nobis ordinem expoſuerunt, & veſtram epiſtolam veram eſſe per omnia teſtificati ſunt. Non q̃ nos ſiniſtrũ aliquid veſtra ex parte arbitraremur: ſed quoniam, & nos, & vos, alioſq; abſq; vlla in poſterum titubatione idem ſentire optaremus, & ſancta Romana eccleſia, quæ ſemper immaculata permanſit, & domino prouidente, beatoq; Petro opem ferente, in futurum permanebit, ſine vlla hæreticorum inſultatione, etiam hac in re firma, immobiliſq; omni tempore perſiſteret. His itaq; ſic peractis, diligenter perquirentes in ſancto noſtræ & apoſtolicę ſedis ſcrinio, ea quæ ſanctę recordatiõis prędeceſſori meo Syluestro ſunt directa, LXX. vt ſignificaſtis capitula illæſa inuenimus. Ipſa autem vobis propter autoritatem, & ſubſcriptionem tantorum patrum & eius magni concilij minime miſimus: ſed per eadem coram apocryſarijs veſtris, alia ſimilia, eundem numerum, eademq; verba, & ipſam ſubſcriptionẽ continentia, vobis reſcribere & ſub certa ſtipulatione & confirmatione mittere curauimus, &c. Hæc ille Marcus Athanaſio cum Aegypti orthodoxis epiſcopis.

Marci ad illos reſponſum.

B Et hanc atteſtationem pondera.

Orthodoxę fidei perpetua ſoliditas in Romana eccleſia.

C Audis ergo hic nõ XX. tantũ, q̃t memorat Ruffinus, ſed LXX. fuiſſe canones Niceni cõcilij. Idq; a teſtib⁹ iuratiſſimis & plane irrefragabilib⁹.

Sed & Iulius ille in ſecunda ſua aduerſus illam Antiochenã ſynodum epiſtola, poſt grauiter inſectatas in eadem congregatorum in viros innocentes & ſanctos calumnias: Tales, inquit, inſidiatores ſpiritu præuenientes ſancti patres in Nicea congregati leges ſtatuerunt, quas nos canones appellamus, ne facile probi ab improbis damnarentur. Ex quibus nonnullas ſententias his inſeri iudicauimus, vt tantorum patrũ autoritate noſtra roboraretur epiſtola, &c. Subiungit autem ex LXX. illis Nicenis canonibus XXIIII. quorum omniũ illos tranſgreſſores arguit. Ex quibus quẽ pro XVIII. citat, quoniam euidenter confirmat ac renouat illũ quem ſupra toties, tantorum põtificum teſtimonio audiſtis eccleſiaſticum apoſtolicumq; canonem, hic adſcribere viſum eſt. Eſt autem in hæc verba:

Placuit vt om̃es epiſcopi, qui in quibuſdã grauioribus pulſanẽ vel criminanẽ cauſis, quoties neceſſe fuerit, libere apoſtolicã ſedem appellẽt, atq; ad eam, Canon ille XVIII. Niceni cõcilij

citatus a Iulio, de appellationibus deferendis ad ſedē apoſtolicam.

ad eam, quaſi ad matrem confugiant, vt ab ea, ſicut ſemper fuit, pie fulciantur, defendantur ac liberentur. Cuius diſpoſitioni omnes maiores eccleſiaſticas cauſas, & epiſcoporum iudicia, antiqua apoſtolorum, eorumq́ ſucceſſorum, atq́ canonum autoritas reſeruauit. Hactenus verba XVIII. Niceni canonis. Ad quem modum citat ad numerū XXIIII. ex quibus ſingularis huius ſedis euidētiſſime comprobatur autoritas, eosq́ in totius orbis conſpectu, aduerſus illos ipſos, qui Niceno concilio interfuere, magna autoritate confidentiſſime obijcit. At illorum omnium nec vnus quidem apud Ruffinum legitur. Subiungit autem poſt recitatos illos in hæc verba: Si quis autem de his abundantiora & ampliora ſcire voluerit, in ſacro noſtræ ſedis eccleſiæ ſcrinio ea, quæ prædiximus, inueniet. Verum me dixiſſe teſtis eſt diuinitas. Hactenus ille. Itaq́ hic audis teſtem, audis teſtimonium, audis iuſiurandum. D

Liberius ad Athanaſiū & Alexandrinam ſynodum.

Canō Niceni cōcilij q̃ ſe tuebatur Neſtorius.

Sed & huius ſucceſſor Liberius in epiſtola ad beatiſſimum Athanaſium & ſecum congregatos in Alexādrina ſynodo epiſcopos, etiam hoc citat decretum Niceni concilij, quod apud Ruffinum non legitur. E

Igitur, inquit, prædictum ſanctum Nicenum concilium definiuit, aliam fidem nulli licere proferre, aut ſcribere vel cōponere, aut ſapere vel docere aliter, nec quicquam in fide ſentire aut proferre, quod his patrum regulis poſſit obuiare. Qui autem præſumpſerit componere aliam fidem, aut proferre, docere vel tradere aliud ſymbolum ad viam veritatis cōuerti deſiderantibus de quacunque hæreſi, vel ex Iudæis, vel paganis Chriſtianos ſe fieri volentibus: hi ſi epiſcopi fuerint aut clerici, alienari quidem epiſcopos ab epiſcopatu, clericos a clero: ſi vero monachi aut laici fuerint, anathemate feriri. Hactenus ſententia Niceni illius canonis referente Liberio. Quo ſuam pertinaciam tuebatur Neſtorius, dicens: ſacratiſſimam virginem Mariam, hominis tantum, non etiam dei fuiſſe genitricem. Ad quod confitendum cum vrgeretur ab orthodoxis, ſufficere ſibi reſpondebat profiteri ſymbolum Niceni concilij, in quo patres de dei genitrice nullam feciſſent mentionem, addidiſſent inſuper prædictum canonem, per quem etiam interdictum eſſet, illi ſymbolo quicquam addere aut detrahere. Quemadmodū conſtat ex beati Cyrilli aduerſus eundem Neſtorium epiſtola, qua dictæ eius cauillationi reſpondit in hæc verba: Non tibi ſufficiet confiteri ſymbolum fidei noſtræ ſolum, editum a magna ſynodo in ſpiritu ſancto pro tempore congregata Niceæ. Intellexiſti enim non recte, interpretatus es non recte, ſed peruerſe. Contra hæreticorum importunitates interdictum eſt plus vel minus, aut aliam fidem affirmare, conſcribere, cōponere, docere vel ſapere, quæ aliquid ſuperinducere aut ſubtrahere moliatur ſacræ mentis intellectui eorum, qui in Nicea ſymbolum conſcripſerunt, &c. F

Beatus Innocentius.

Rurſus B. Innocētius inter regulas ſuas diſciplinæ eccleſiaſticæ ad Victoritiū Rothomagēſem, cap. III. Si quæ autē, inquit, cauſæ vel contentiones inter clericos, vel inter laicos, tam ſuperioris gradus, q̃ etiam inferioris

A ris exortæ fuerint,placuit vt ſecundum ſynodum Nicenam,congregatis omnibus eiuſdem prouinciæ epiſcopis terminentur. Nec alicui liceat (ſi= ne tamen præiudicio Romanæ eccleſiæ,cui in omnibus cauſis debet reue rentia cuſtodiri) relictis his ſacerdotibus, qui in eadem prouincia dei ec= cleſias nutu diuino gubernant,ad alias conuolare prouincias,aut aliarum prouinciarũ prius epiſcoporum iudiciũ experiri. Quod ſi quis forte præ= ſumpſerit,& ab officio cleri ſubmotus, & iniuriarũ reus ab omnibus iu= dicetur. Si autem maiores cauſæ fuerint in medium deuolutæ, ad ſedem apoſtolicam (ſicut Nicena ſynodus ſtatuit, & beata conſuetudo exegit) poſt iudicium epiſcopale referantur. Hactenus ille. Audis itaq; etiam hoc teſte Niceni concilij canonibus conſtitutum,& antiqua cõſuetudine ob= tentum, quæ ab ipſis apoſtolorum canonibus atq; inſtitutione, vt ſupra audiuiſti,habuit originẽ,vt maiores omnes cauſæ ad apoſtolicæ ſedis au= toritatem ſpecialiter pertinerent, vtq; eius in omnibus cauſis iudicijsque

Singularis autoritas Roma.eccleſiæ.

Hic vide, q̃d dicat ſtatutũ a Nicena ſynodo, & ſemper obſeruatũ.

B excepta ſit autoritas, ad quam omnes liceat confugere. At horum apud Ruffinum nulla mentio. Quemadmodum nec eius, cuius meminit bea= tiſſimus Leo ad Theodoſium Auguſtum de Epheſina illa ſecunda ſyno do. Qui poſt enarrata impie pleraque ac tyrannice in ea geſta a Dioſcoro Alexandrino epiſcopo,in oppreſſionem orthodoxæ veritatis,& appella= tionẽ a legatis apoſtolicæ ſedis pro inique damnatis interpoſitam aduer= ſus ſynodalem ſententiam, petentibus eandem retractari autoritate ſedis apoſtolicæ vna cum ſynodali iudicio,ſubdit: Quam autem poſt appella= tionem interpoſitã hoc neceſſario poſtuletur, canonũ Niceæ habitorum decreta teſtanẽ,quæ a totius mundi ſacerdotibus ſunt cõſtituta. Hæc ille Leo. Tu autem profer,quiſquis es,qui non alios Nicenos canones, q̃ qui apud Ruffinum leguntur,fuiſſe contendis,profer,inquam, ex illis vllum verbum,quod de retractãdis epiſcoporum ſynodalibus iudicijs poſt in= terpoſitam appellationem loquatur.

Beatiſ. Leo ad Theodoſiũ impera.

Canon Nicenus de retractãdis epiſcoporũ ſynodalibus iudicijs, poſt appellationẽ interpoſitam.

C Iã vero vbi & ille eſt inter Ruffinos canones,quẽ de paſchate ęditũ tra dit Alexandrinus Theophilus,ſtatutũ ſcribens in Niceno concilio,vt ab VIII. Idus Martij,vſq; in diẽ nonarũ Apriliũ, diebus videlicet XXVIII. qualiſcunq; luna nata fuerit medio ſpatio, menſis primi initium faceret. Quartamdecimam vero a XII. Calend. Apriles,vſq; ad XVIII. Calend. Maij,ſolerter inquiri debere. Et ſi die ſabbatorũ inciderit, conſequenti die dominico,id eſt,luna XV. paſcha celebrandum fore. Et ſi die dominico XIIII. eiuſdem menſis primi euenerit,ipſa hebdomada tranſmiſſa in alte= rum diem dominicũ celebrari paſcha debere. Hæc ille ſtatuta affirmat in Niceno cõcilio. Cuius decreti mentionẽ fecit etiam Antiochena ſynodus, etiam anathema addens in eius tranſgreſſores in hæc verba: Omnes, qui audent diſſoluere regulã ſancti & magni concilij Niceni, q̃d celebratum eſt in præſentia dei amantiſſimi Conſtantini imperatoris,de ſancta ac ſa= lutari feſtiuitate paſchę,excõmunicatos & abiectos eſſe debere ab eccleſia.

Theophilus Alexandrinus.

Canon paſchalis Niceni cõcilij.

Sed vt reuertamur ad illum canonẽ,tam apoſtolicum, q̃ Niceni cõcilij,

de epi=

de epiſcopoꝝ iudicijs,& maioribus omnibus cauſis eccleſiaſticis ſpeciali- D
ter reſeruatis huius ſedis autoritati & iudicio,ne forte cauilleris ex Roma-
norum tantum pontificum te audiſſe teſtimonio:audi quid de eo ſcribat
& affirmet ille orthodoxæ veritatis ſtrenuiſſimus aſſertor Anaſtaſius,
cum vniuerſis Aegyptiorum,Libyę,Thebaidis,orthodoxis epiſcopis,ex
Alexandrina ſynodo,ad Felicem ſubſtitutum Liberio.

Recognitio & teſtimoniũ B. Athanaſij & Alexandrinæ ſynodi.

Vide,q̃d dicant iubere canones.

A Nicena ſynodo corroboratum: Nõ debere abſque Romano, &c.

Primum conquerentes intendi ſibi vim ab aduerſarijs, vt in profeſſionem fidei eorum etiam ipſi ſubſcriberent, aut ſaltem ne eorũdem cõmunionem vitarent:Sed nequaquam,inquiunt, vobis inconſultis hoc agere præſumimus.Canonibus q̃ppe iubentibus, abſq; Romano nos nihil de maioribus cauſis decernere debere pontifice.Ideoq; & veſtrę apoſtolicæ ſedis imploramus auxiliũ,&c. Cui omne epiſcoporum iudiciũ commiſſum eſt.Nam ſcimus in Nicena ſynodo CCCXVIII. epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſq; Romani pontificis ſententia concilia celebrari,nec damnari epiſcopos. Licet hæc & alia plurima neceſſaria ab hæreticis,qui nos quotidie infeſtant & perdere nituntur,vt facilius nos capere poſſint,ſint ſynodica capitula incenſa nobiſque ſublata.Et poſt aliquanta. E

Decretũ Nicenũ circa epiſcoporũ accuſatiões

Nouimus nãq; in præfata ſynodo generaliter eſſe decretum,vt nullus paſſim vageq; epiſcopos,aut præſumptiue lacerare, aut accuſare, & qui non ſunt rectæ fidei,aut bonæ aut claræ conuerſationis,infamare præſumant:ſed prius, ſi erga epiſcopos, aut rectores eccleſiæ quiſquam cauſam habuerit,eos cum charitate manſuete conueniat:aut ipſe,ſi ſecus egerit, accuſator excõmunicetur.Quod ſi ab eis nihil valuerit recte percipere,tunc primo metropolitanos,deinde ſummos adeat primates, & ipſi tempore congruo canonice eos conuocare debebunt.Qui ſi aut ſuis rebus ſpoliati, aut proprijs ſedibus eiecti,aut exulantes,vel oppreſſi,aut inique tractati fuerint,primo eruantur,& canonice reſtituantur,atq; omnia ſibi ablata integerrime eis legibus reddãtur.Quoniã prius,q̃ hæc fiant(vt in p̃dicto cõſtitutũ eſt concilio)nec canonice conuocari,nec diſtringi a quoq̃ poſſint. F

Eiuſdẽ cõcilij decretũ de appellationibus deferendis ad ſedẽ apoſt.

Similiter a prædictis patribus eſt definitũ conſonanter,vt ſi quiſquam epiſcoporum,aut metropolitanum, aut comprouinciales iudices ſuſpectos habuerit,vt ſanctam Romanam appellent ſedem.Cui ab ipſo domino poteſtas ligãdi & ſoluẽdi ſpeciali eſt priuilegio ſuper alios cõceſſa,&c.

Nota antiq̃s regulas eccleſiaſticas.

Antiquis enim regulis ſancitum eſt,vt quicquid, quamuis in remotis & in longinquo poſitis prouincijs,ſuper epiſcoporum querelis aut accuſationibus ageretur,non prius ratum, aut accipiendum eſſet, q̃ ad noticiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet prolata pronunciatio,quæ aut firmaret, aut infirmaret,ne paſſim ab accuſatoribus columnæ conuellerentur eccleſiæ, &c.Hæc ille Athanaſius cũ tot orthodoxis epiſcopis in Alexandrina congregatis ſynodo.Quibus dubitari non poteſt medium interfuiſſe Chriſtum,ſed nec eos minime ignoraſſe eccleſiaſticos canones,maxime autem Niceni concilij,æque autẽ nõ confinxiſſe illos,quos memorabant eius cõ-

cilij

A ciliſ canones,quãuis nullum eorum omnium apud Ruffinum ſit legere.

De eodem rurſus audi totius Africanæ eccleſiæ confeſſionem & teſtimonium,ex B.Stephani archiepiſcopi in concilio Mauritaniæ præſidẽtis, & trium conciliorum Africanæ prouinciæ, quam ex communi decreto ad beatum Damaſum ſcripſerunt,epiſtola in hæc verba:

Recognitio & teſtimonĩu concilij Mauritaniæ,& triũ ſynodorum Africanæ prouinciæ ad Damaſum.

Beatiſſimo domino,& apoſtolico culmine ſublimato,ſancto patri patrum,& ſummo omnium præſulum pontifici Damaſo,Stephanus archiepiſcopus,cum concilio Mauritaniæ,& vniuerſis epiſcopis de tribus conciliſ Africanæ prouinciæ:

Notum facimus veſtræ beatitudini,quod quidã fratres in cõfinio nobis poſiti,quoſdam fratres noſtros,venerabiles videlicet epiſcopos,vobis inconſultis a proprio deijciunt gradu & deijcere moliuntur.Cum veſtræ ſedi,epiſcoporum iudicia,& ſummorum finem eccleſiaſticorum negoci-B orum,in honorem beatiſſimi Petri, patrum decreta omnium, cunctam reſeruauere ſententiã de dei rebus,quæ omni cura & ſollicitudine obſeruare debemus.Maxime enim debẽt illa ab ipſo præſulum examinari vertice apoſtolico,cuius vetuſta ſollicitudo eſt,tam mala damnare,ꝙ probare probanda.Antiquis enim regulis ſancitum eſt,vt quicquid horum,ꝗuis in remotis & longinquo poſitis ageretur prouincijs, nõ prius tenendum vel accipiendum ſit,niſi ad noticiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductum, vt eius autoritate,quicquid fuiſſet pronunciatum,firmaretur.Atque alia multa talia & ſimilia ſuper his conſtituta ſunt. Itaque ſi in prædictis illicite præſumptum eſt, vt ſemper veſtræ ſedis conſuetudo fuit, feſtinanter occurrite,& pro veritate, paterniſque canonibus viriliter certantes his reſiſtite,&c.Et deus creator omnium,longæuum conſeruet apoſtolatum veſtrum,ad ſtabilitatem eccleſiarum ſanctarum,& orthodoxæ fidei,vosque paſtorem bonum,qui pro ſpiritualibus ouibus ponitis animam, at-C que baculo paſtorali lupos rapaces expellitis, & omnibus oppreſſis auxilium fertis. Quod & iſtis, & omnibus ſemper vos facere optamus, ſanctiſſime papa.Hactenus illi.

Nota recognitionem.

Nota antiq̃s regulas.

Audis itaꝗ horũ tot epiſcoporũ,atꝗ adeo totius Africanæ eccleſiæ confeſſionem, claramꝗ ſententiam,conſonam cum ea,quam ſupra audiuiſti, beatiſſimi Athanaſij,& tot ſecum congregatorum totius Aegypti,Libyæ & Thebaidis,orthodoxorum epiſcoporum confeſſione & teſtimonio. Quem eſſe,fuiſſeque communem orthodoxæ eccleſiæ ſenſum,nunquid dubitandum eſt? Quibus in hæc verba reſcripſit ille Damaſus:

Damaſus ſeruus ſeruorum dei,atꝗ per gratiam eius epiſcopus ſanctæ catholicæ eccleſiæ & vrbis Romæ, Stephano archiepiſcopo præſidẽti in concilio Mauritaniæ,& vniuerſis Africanæ prouinciæ epiſcopis:

Reſcriptũ Damaſi epiſcopi catholicæ eccleſiæ.

Lectis fraternitis veſtræ literis,primo gratias ago,ꝙ tantorum patrum mereor benedictione frui:deinde,quod circa fratres ſollicitos vos reperi, & cum eis crucem domini deferre,qui ait:Qui vult venire poſt me,abneget ſemetipſum,& tollat crucem ſuam,& ſequatur me, &c. Igitur quãdo

D in præſenti opportune geſtorum cõſultatione,apoſtolicis veſtra beatitudo viſceribus commota nos hortata eſt, tuitionem fratrũ apoſtolica impendere autoritate,& eorum iniurijs ſubuenire, dum conſtet eadem vos cum Apoſtolo compaſſibiliter dicere: Quis infirmatur,& ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Satagentes, ne aliquis de his, qui vobis crediti ſunt,a ſæuis beſtijs laceretur,aut capiatũ. Pro qua re oportet,iuxta veſtram prudentem commonitionem,magis autem ſecundum domini diuinã præceptionẽ,nos qui ſupra domum eius, hoc eſt, vniuerſalem aut catholicam eccleſiã epiſcopale ſuſcepimus miniſteriũ,ſollicite vigilare,ne quid de ſacris eius muneribus,id eſt, apoſtolicis viris, apoſtolorũq; ſucceſſoribus,& miniſtris quiſquam nobis inconſultis dãnetur. Scitis fratres chariſſimi,firmamẽtum a deo fixum & immobile,atq; titulum lucidiſſimum ſuorum ſacerdotum,id eſt,epiſcoporum omnium,apoſtolicam ſedem eſſe conſtitutam,& verticem eccleſiarũ. Sicut enim diuinum verbum veraciter pronunciat,tu eſt Petrus,& ſuper hoc firmamẽtum tuum eccleſiæ columnæ,qui epiſcopi intelliguntur,confirmatæ ſunt. Et tibi claues regni cœlorũ commiſi, atq; ligare & ſoluere poteſtatem,quæ in cœlis ſunt,& quæ in terris,dedi,&c. Cuius vice hodie gratia dei legatiõe pro Chriſto fungimur,& omnes huius ſanctæ ſedis præſules eius vicem geſſerunt,gerunt & gerent. Ideo omnia,quæ innotuiſtis non licere, accuratius demonſtrarem,niſi vos tam pleniter inſtructos eſſe ſcirem,vt cuncta ſuper quibus conſulitis, illicita eſſe non dubitetis. Diſcutere nanq; epiſcopos,& ſummorum eccleſiaſticorum negociornm cauſas,metropolitanis vna cum omnibus ſuis cõprouincialibus,ita vt nemo ex eis deſit,& oẽs in ſingulorũ cõcordent negocijs,licet: ſed definire eccleſiaſticarũ ſummas querelas cauſarum,vel damnare epiſcopos abſq; huius ſanctæ ſedis autoritate minime licet, quã omnes appellare, ſi neceſſe fuerit,& eius fulciri auxilio oportet. Nam vt noſtis,ſynodum ſine eius autoritate fieri,nõ eſt catholicum. Neq; vlla concilia rata leguntur,quæ non ſunt fulta apoſtolica autoritate. Hactenus Damaſus.

Damaſus ſup vniuerſalẽ eccleſiam epiſcopale miniſteriũ ſuſcepit. Sacra munera,ſacros magiſtratus appellat,& accepit pro his qui magiſtratus gerunt. Firmamentũ a deo fixum & immobile ſedes apoſtolica.

E

Reſeruata autoritati ſedis apoſt. In omnibus eccleſiaſticis cauſis libera appellatio ad ſedẽ apoſtol.

F

Ex quibus omnibus ſatis,ſuperq; demonſtratum exiſtimo,nõ adulterinum,nõ ſubdititium,ſed verũ, germanumq; fuiſſe Niceni cõcilij canonem,quem de epiſcoporum cauſis & appellationibus ad apoſtolicam ſedem deferendis,in VI. Carthaginenſi concilio, Fauſtinus, Philippus & Aſellus apoſtolicæ ſedis legati ex literis & commonitorio beati Zozimi pontificis recitarunt in hæc verba: Ita,inquit,dixerunt dilectiſſimi fratres in concilio Niceno,cum de epiſcoporum appellatiõe decernerent: Placuit autem,vt ſi epiſcopus accuſatus fuerit,& eum iudicauerint congregati epiſcopi regiõis illius,& de gradu ſuo deiecerint illum, & appellaſſe epiſcopus videatur,& cõfugerit ad beatiſſimum Romanum epiſcopum,& voluerit audiri,& iuſtum putauerit ille vt renouetur, ſcribere his epiſcopis dignetur,qui in finitima & propinqua prouincia ſunt. Et ipſi diligenter omnia requirant,& iuxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is,qui rogat

Vere germanũ canonem Niceni concilij, quẽ de appellationibus ad ſedẽ apoſtolicã in VI. Carthagineñ. ſynodo, eiuſdem legati protulerũt. Tenor canonis.

A gat cauſam ſuā iterꝝ audiri, deprecatiōe ſua mouerit epiſcopū Roma. vt e
latere ſuo presbyterꝝ mittat, erit in poteſtate epiſcopi Ro. quid velit, & ꝗd
exiſtimet. Et ſi decreuerit mittendos eſſe, q præſentes cū epiſcopis iudicēt
habētes autoritatē eius a quo deſtinati ſunt, erit in ſuo arbitrio. Si vero cre
diderit ſufficere epiſcopos, vt negocio terminū imponant, faciat ꝗd ſapi-
entiſſimo cōſilio ſuo iudicauerit. Hactenus verba canonis, quē aduerſus
Aureliū Carthaginenſem epiſcopū illius cōcilij caput, & cū eodē congre-
gatos epiſcopos (quos vna ſecum ad hoc inclinauerat, vt abolere cuperēt
ac niterentꝰ obſeruatam eatenus conſuetudinem de referendis epiſcoporꝝ
iudicijs ad examē, iudiciumq; ſedis apoſtolicæ) tanq̃ ex autoritate Nice-
ni concilij, pro eiuſdem ſedis autoritate & priuilegio proferebant prædi-
cti eius legati, imo ipſe obiectabat Zozimus beatiſs. pōtifex, & cuius cō-
monitorijs literis ijdem eius legati recitarunt ipſum concilio.

B Quanquā autem illi, non ſolum grauem eſſe tranſmarinis illis & tam
longe poſitis prouincijs morem illum referendorꝝ iudiciorum epiſcopa-
lium ad iudicium & examen ſedis apoſtolicæ: ſed etiam tendere eundem
in diſſolutionem vigoris diſciplinæ eccleſiaſticæ prætenderent (Cum
ſæpe retractaretur comprouincialium epiſcoporum & iudicum ſenten-
tia, abſolutis, reſtitutisq; a ſede apoſtolica damnatis ab eiſdē) & ob id ne-
quaquam acquieſcerent autoritati Ro. pontificis, autoritatem tamen Ni-
ceni, quæ eis obijciebatur, concilij non audentes contemnere, negabant ca-
nonem illū haberi in his, quæ apud eos extabant, Niceni concilij exēplari-
bus. Super qbus ea occaſione ingens mota eſt quęſtio & cōtrouerſia, non — Ingēs q̃ſtio orta [illegible] de exēplari um Niceni concilij.
ſatisfaciente illis fide Rom. exemplaris canonum Niceni concilij: ſed Cō-
ſtantinopolim vſq; mittentibus, & Antiochiam & Alexādriam, inde pe-
titum eius exemplaria. A quibus ſimilia ſuis, æque trunca, æque imperfe-

C cta receperūt, nihil dignū tanto concilio continentia, nihil, inquam, præter
mutila illa XX. quæ apud Ruffinum leguntur decreta, frigida ſane, ſi per
ſe conſiderentur, ac pro eccleſiaſticæ totius diſciplinæ conſtitutione ac
ordinatione prorſus inefficacia. Quā tamen vniuerſam, diligentiſſime or
dinatam, conſtitutamq; fuiſſe conſtat in illo concilio. Certe niſi improbe,
impudenterq; mentitos dixeris tot tātosq;, quos ſupra audiuiſti, ſanctiſſi
mos patres & pontifices, dubitari omnino non poteſt, alia fuiſſe illius de-
creta concilij. Sed neq; illud dubium eſſe poterit, ſi eorum temporū per- — Toto Oriē te eo tempore corrupta mutilataq; Nicenæ ſynodi exemplaria ab hæreticis.
pendas hiſtoriam, Romæ ſeruata fuiſſe veriora, integrioraq; exemplaria
Nicenæ ſynodi, q̃ in illis Orientis eccleſijs, quas iam annis plurimis deua-
ſtauerat ille aper de ſylua, illa fera ſingularis, illi, inquam, Nicenæ, orthodo-
xæq; fidei perſecutores Arriani hæretici. Qui (quod ſupra demonſtraui
mus) abolentes incendio vbicunq; extabant authentica eius ſynodi exem
plaria, hoc effecerunt, vt continuo poſt Nicenum cōcilium ambigeretur
de canonibus Niceni concilij.

His adde, q; & Atticus Conſtantinopolitanus, & Alexāder Antioche-
nus, & Theophilus Alexandrinus epiſcopi, a quibus illi Nicena petebant

NN ij exem-

exemplaria, eodē illo tempore, ob impiā ſuam cōiurationem aduerſus beatum Ioannem Chryſoſtomū, quem inique oppreſſum ſuis calumnijs ſe de Conſtantinopolitana eiecerant, anathemati ſubiecti erāt a ſede apoſtolica. Nihil ergo mirum adulterata ſe recepiſſe ab eis Niceni cōcilij exēplaria, apud quos nihil erat ſyncerum aut integrū. Quemadmodum & V. ſynodum adulteratā, corruptamq; ab hæreticis aliquot Conſtantinopolitanis & Antiochenis epiſcopis, apoſtolicæ ſedis legati in VI. vniuerſali ſynodo conuicerunt, vt in actione eius XIIII. videre eſt. Et idem paſſam VI. ſynodum in pleriſq;, vt iam circumfertur & legitur, libro IIII. annotauimus. Quod ipſum de Niceni concilij canonibus factum minus mirabitur, quiſquis conſiderauerit, q̃ pertinaciter, & q̃ diu aduerſus illos Oriēs pene vniuerſus repugnauerit, conſpirauerit & coniurauerit. D

Idē paſſam fuiſſe V. ſynodū, in VI ſynodo cōuicerunt legati ſedis apoſtolicæ.

Idē paſſam VI. ſynodū

Aurelij & ſecū cōſentientiū, q apoſtolicæ ſedis debitæ obediētiæ iugū nitebant excutere, num ex deo fuerint conatus

Quod ſi intelligere volueris, illius Aurelij & conſentiētium ſecum epiſcoporum conatus, quibus apoſtolicæ ſedi debitæ obedientiæ iugum nitebantur excutere, nū ex deo fuerint, iuxta Gamalielis illius ſapiētiſſimum conſilium, ſubſequentium tempoꝝ expende hiſtoriam. Si enim, inquit ille, ex hominibus eſt conſilium & opus hoc, diſſoluetur: ſin ex deo, non poteſtis diſſoluere, ne quando & deo repugnare videamini. E

Itaq; cum poſt Aurelium illum ſucceſſores eius nonnulli in Carthaginenſi eccleſia, exempli quoq; imitatores facti, debitam & conſuetam obedientiā detractarent Ro. pontificibus, & ob id paſſim in multos varioſq; errores & exceſſus (vt fit ſemper in ſchiſmate) prolapſa eſſet Africana eccleſia: tandem pœnitentia ducti, & re ipſa experti, q̃ eſſet neceſſarium catholicæ eccleſiæ illud cathedræ Petri priuilegium, illa quoq; ipſius præſidentis in eccleſiaſtica hierarchia autoritas: ad matris eccleſiæ gremium, & apoſtolicæ ſedis obedientiam ſub Bonifacio II. ſupplices recurrerūt, atq; eius communionem humiliter expetiuerunt, qui ſub Bonifacio primo ſuas aduerſus eandem ceruices erigere cœperant. F

Pœnitentia Carthaginēſis eccleſiæ, de iniuſtā inobediētia erga ſedē apoſtolicam.

Tenor profeſſionis orthodoxæ fidei, ſub qua reconciliata eſt.

Quo autē confeſſionis orthodoxæ fidei tenore, catholicæ Chriſti eccleſiæ reconciliari meruerūt, eiuſdē illius Bonifacij ſecundi, quā libro IIII. citauimus, ad Eulalium Alexandrinum epiſcopum teſtatur epiſtola. Confeſſi enim ſunt infallibilem illam domini noſtri Ieſu Chriſti ſententiam, qua Petrum petram ac fundamentū pronunciauit ſuperædificandæ ſuæ eccleſiæ, ipſa rei comprobari euidentia, ſubſecutiſq; effectibus.

In vna ſiquidem apoſtolica ſede, extra maculam conſeruatam ſemper religionem, fidemque Chriſtianam. Dicto etiā in omnes anathemate, qui aduerſus Romanam eccleſiam & apoſtolicam ſedem ſuperbiendo ſuas ceruices erigerent. Promittentes quoq; in omnibus ſequi ſedem apoſtolicam, & omnia eius decreta obſeruare, ad quorum nihilo minus obſeruationem etiā ſub pœna anathematis ſeſe obligarunt. Damnātes præterea & prædeceſſores & ſucceſſores ſuos, & quotquot Romanæ eccleſiæ priuilegia conarentur infringere: Vt clarius eſt videre in prædicta epiſtola.

Epilogus.

Ex quibus clariſſimum etiam eſt intelligere, non ſolum quanti illud fuerit,

A erit,quod Aurelius ille Carthaginenſis epiſcopus, cum ſuis complicibus occaſionem quærẽs,vt ab amico diſcederet,illum Niceni cõcilij canonem reuocarit in dubium,quem prædicti apoſtolicæ ſedis legati recitarunt ex beati Zozimi literis: ſed etiam, vt inter illos ipſos rerum turbines ac tumultus ſemper ſteterit inconcuſſum, ſemper præualuerit ac triumphauerit huius ſedis priuilegium & autoritas. Nam illum etiam ſuꝑpſius ſucceſſores cum orthodoxa damnauerunt eccleſia, quod illicitis ſuis conatibus,auſuꝗ temerario aduerſus apoſtolicæ ſedis autoritatem repugnando, inconſutilem domini tunicam in fruſta diſcerpſerit. Illud vero apoſtolicæ ſedis priuilegium,quod ab apoſtolorum vſqꝫ temporibus obſeruatum,ac deinde in Niceno concilio inter cæteras,quas conſtituerunt regulas eccleſiaſticas, renouatum demonſtrauimus, vides vt totus ſemper recognouerit orbis,confeſſusqꝫ fuerit. In quo aſſerendo, demonſtrando-
B que quod prolixiores fuerimus, non fuit abſqꝫ operæprecio. Nam totius fere cauſæ de autoritate eccleſiaſticorum conciliorum, tum aliorum, tum vniuerſalium (quorum præcipue gratia diſputationem hanc aggreſſi ſumus)hoc erit fundamentum,hoc principium,quod firmum,ſtabileqꝫ iecisse oportuit.

Vt ſemper præualuerit apoſtolicæ ſedis autoritas.

Omnium eccleſiaſticorum conciliorum autoritatem ſubeſſe autoritati ſedis apoſtolicæ & Romanorum pontificum. Vniuerſalium vero, & medij generis conciliorum, etiã prorſus ab eadem dependere. CAP. VIII.

TRia omnino genera eccleſiaſticorum conciliorum ſupra diſtinximus: Prouincialia, Vniuerſalia, & quæ inter hæc ſunt generis medij: & quodque ſuis notis deliniauimus. Nunc demonſtrandum eſt,quæ ſit,& vnde pẽdeat ſingulorum autoritas. Quod ex ſtabilito a nobis ſuperioribus duobus capitibus principio euadet clariſſimum.

De prouincialibus itaqꝫ (vt ab illis inchoemus, quorum & inſtitutio eſt antiquior,& vſus frequẽtior,cum vniuerſalia tarde agnouerit eccleſia,
C & raro admodum ſui copiam faciant) nõ eſt magna dubitandi occaſio. Quandoquidem bina quotannis,ordinaria autoritate,per ſingulas quasque prouincias celebrari debere,antiqui eccleſiæ, Nicenique decreuerunt canones. Secundum quorum ſententiam de omnibus querelis, quæ inter diuerſos eccleſiaſticos ordines naſci aſſolent, in eiſdem iudicandum eſt. Si vero inter ipſos eccleſiarum præſules de grauioribus peccatis cauſa enata fuerit aliqua,eorundem ſtatum concernens, aut ſi maiorum, grauiorumqꝫ eccleſiæ cauſarum aliquid incidat, hæc poſt epiſcopalem diſquiſitionem, ad apoſtolicæ ſedis definitionem,iudiciumque referenda ſunt. Cuius autoritati, vt om̃es maiores eccleſiaſticas cauſas (quemadmodum iam demonſtratum eſt) reſeruauit apoſtolicorum canonum, totius ab initio eccleſiæ obſeruatione corroborata autoritas:ita & epiſcoporum vltimata, definitiuaque iudicia. De quibus nihil ante ratum, firmumque eſt, ꝗ̃ huius ſedis autoritate corroboratum fuerit. Quod tamen reſtrictionem nonnullam accipere certum eſt, atque ita intelligendum, niſi iudicati ipſi damnatique epiſcopi, aut propria ſua confeſſione & conſcientia,

Ad prouincialiũ concilioꝝ autoritatem quæ pertineant.

Quę eorum autoritatẽ excedant.

aut ipſa rei euidentia conuicti, comprouincialium epiſcoporum iudicio, ſuæque damnationi conſenſerint. Nam iudicare poſſe congregatam legitime epiſcopalem ſynodum comprouincialium epiſcoporum qualeſcunque cauſas, & Niceni concilij ille canon, quem ex beati Zozimi literis in VI. Carthaginenſi ſynodo ſupra audiuiſti recitatum a legatis ſedis apoſtolicæ, & alia pleraq; quæ ſupra induximus, probāt teſtimōia. Quorum iudicio ſi damnati conſentiant, ſi ab eo ad apoſtolicæ ſedis autoritatem non prouocent, nihil impedit ratum ipſum manere, quod prolatum canonice, tacite confitente nec prouocante dānato, in rē tranſiuit iudicatā. D

Prouincialium conciliorum autoritas tē prorſus ſubeſſe autoritati ſedis apoſtolicæ. Canō apoſtolicus. Canō Niceni concilij.

Prouincialium itaq; conciliorum autoritatem omnino ſubeſſe autoritati ſedis apoſtolicæ & Ro. pontificis, plane indubitatum eſt. Cum ab eorum iudicio ſententiaq;, tam ſecundum apoſtolicos, q̄ Niceni concilij canones, ad apoſtolicæ ſedis iudicium libera ſit prouocatio. A qua omnia prouincialia iudicia & negocia (vt ex apoſtolicis canonibus citat ſanctus Marcellus glorioſus Chriſti martyr & pōtifex) retractanda ſunt, ſi huius eccleſiæ pontifex præceperit. Et canone LVIII. Niceni concilij, quem citat ille Iulius in ſecunda ſua aduerſus Antiochenam ſynodum epiſtola, in hæc verba conſtitutum eſt: Et prouīncialis ſynodus retractetur per vicarios vrbis Romæ epiſcopi, ſi ipſe decreuerit. E

De vniuerſalibus & medij gñus concilijs.

Vniuerſalium vero, & quę medij generis ſunt, conciliorum, quæ ſit, & vnde pendeat autoritas, & a quo, & ex quibus cōuocari debeāt, qui conuenire in eiſdem, vt ſuam autoritatē habeant, nihil minus ex his, quæ iam demonſtrauimus, euidens eſſe poterit.

Eadē nō niſi apoſtolicæ ſedis autoritate cōuocari, celebrariq; oportere.

Nam cum prouincialia concilia, ordinaria quidem autoritate conuocari poſſint & debeant, ſed eorū autoritatem ſuperēt, tam epiſcoporum vltimata iudicia, q̄ maiores omnes cauſæ eccleſiaſticæ, quæ apoſtolicæ ſedis, & in eadem præſidentium eccleſiaſticæ hierarchiæ principum autoritati reſeruata ab initio, ab ipſis vſque apoſtolorum temporibus clariſſime demonſtrauimus: euidenter conſequens eſt, tam vniuerſalia, q̄ illa medij generis concilia, in quibus tractari debent maiores cauſæ eccleſiaſticæ, apoſtolicæ ſedis autoritate, & conuocari, & celebrari, & omnia in eis agi, definirique oportere. F

Ex Chriſti, euāgelicis, diuinariq; ſcripturarū teſtimonijs.

Nihil eſt quod hic cōtra vel cōminiſci quiſq; poſſit. Demonſtratū eſt, & irrefragabiliter demonſtratum, Petro & ſucceſſoribus eius cōmiſſam a Chriſto curam, gubernationemque vniuerſalis eccleſiæ, datas illi claues regni cœlorum, & terrificam illam ligandi, ſoluendiq; poteſtatem, quam vnus ipſe apoſtolorum omnium ſingulari priuilegio accepit (Nam quæ apud Matthæum capite XVIII. dicuntur, ad nullū omnino ſingulariter apoſtolorū, ſed ad vnāquanq; eccleſiā pertinere certū eſt) Cæteris vero eccleſiarū rectorib⁹ tantū eius cōuenit, quantū ab illo velut capite in reliqua eccleſiaſtici corporis mēbra pręcipua deriuatur. Quicquid enim cum iſto cōmune, inquit ille beatiſſimus Leo, cæteris voluit eſſe eccleſiarum principibus, nō niſi per iſtū dedit, quicquid cæteris nō negauit. Vni illi ſingulariter

A ter iuſſum eſt a domino, confirmare fratres hæſitantes in fide, promiſſio-
nem vnus accipiens ſuam fidem non defecturam. Itaq; q̃uis ex his Chri-
ſti euangelicisq; teſtimonijs clare cõſtet, omnem fidei cauſam & quæſtio
nem, & quicquid in eccleſiaſticis negocijs difficile magniq; momenti ori
tur, aut quæcunq; grauis inter eccleſiarum principes, rectoreſq; contro-
uerſia, ad cathedræ Petri iudicium autoritatemq; referri oportere: quem-
admodum dudum in ſynagoga veteri (quæ noſtram exprimebat & de-
liniabat eccleſiam) quicquid arduum erat & maioris momenti, & omne
ambiguum ac difficile iudiciũ, vnde prouocabatur a ſubalternis per vr-
bes iudicibus, ad cathedram Moyſi, & ſacerdotum in eadem domino ſer
uientium iudicium, autoritatemq; præſidis. Nihilo minus apoſtolica ab
initio traditione, eccleſiaſticiſq; regulis diligentiſſime, vt audiſti, conſtitu
tum, vſu confirmatum, Niceni quoq; concilij canonibus corroboratum
B extitit: vt tam epiſcoporum iudicia, q̃ maiores omnes cauſæ eccleſiaſticæ
ad huius ſedis autoritatem ſingulariter proprieq; pertinerent.

Ex apoſtolica traditione eccleſiaſticiſq; regulis corroboratis Niceni concilij canonibus.

Quare ſi magis ardua quæque negocia, & maiores cauſæ eccleſiaſticæ
tractandæ ſunt in vniuerſalibus concilijs, neceſſe eſt apoſtolicæ ſedis au-
toritatem in eiſdem vigere & præſidere. Nam quæ ad apoſtolicæ cathe-
dræ & præſidis in eadem autoritatem, ex figura veteri noſtræ eccleſiæ, ex
ſpeciali quoque inſtitutione Chriſti, ex apoſtolica ordinatione, totius in-
ſuper catholicæ eccleſiæ confeſſione & teſtimonio proprie pertinere de-
monſtrãtur, qua autoritate ſine ea ſibi vſurpabit quotquot epiſcoporum
conuentus aut concilium? Quis æque omnes in vnum ac ſingulos, ſub-
iectos eſſe illius autoritati, cui totius ouilis Chriſti commiſſa eſt cura &
regimen, plane indubitatum eſt, ſi modo oues paſtori ſuo ſubiectas eſſe
conuenit. Neque enim concilijs vniuerſalibus, primo et ſecundum ſe, da-
C tam a Chriſto vllam iuriſdictionis aut definitionis autoritatem, clariſſi-
me demonſtratum eſt, vt quæ nec a Chriſto, nec ab apoſtolis, ſpecialẽ vl-
lam inſtitutionem inueniuntur habere: ſed annos circiter trecentos nata
poſt apoſtolorum tempora, æque certum & indubitatum eſt.

Conciliorum itaq; vniuerſalium autoritatem, quæ ſit, qualis aut quan
ta, ſi quis exacte præfiniri ſibi exegerit, eandem vtiq; eſſe, & vniuerſam di
cemus, quam cathedræ apoſtolicæ, atq; eius præſidis ſuperius demõſtra
uimus, eandem prærogatiuam, idem priuilegium, nempe vt ſuper quoſ-
cunq;, qui membra ſunt eccleſiaſtici corporis, ſacroſanctum ſit, & in cœ-
lo ratum eorum iudicium, certa ſententia, & indubiæ veritatis definitio.
Sed hæc eorum tantum eſt prærogatiua & autoritas, quæ legitima ſunt,
hoc eſt, apoſtolicæ ſedis & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis autoritate ce
lebrata. Nam ad eius ſolius autoritatem pertinẽt grauiora quæq; atq; ar-
dua negocia eccleſiaſtica, omnis de Chriſti fide & religione quæſtio, o-
mne difficile & ambiguum iudicium. Qui tametſi ad eorundem defini-
tionem et iudiciũ ſecum adhibere debeat ſacerdotale conciliũ ſecundum
formam expreſſam in illa figura veteri, & ab initio obſeruatã in eccleſia,

Conciliorũ vniuerſalium, quæ, qualis, & quanta autoritas.

Legitimorum ratum conciliorũ, eam eſſe p̃rogatiuam & autoritatem, & quæ legitima.

Vniuerſalis concilij nullam eſſe aliam autoritatem, q̄ eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis.

regulariter quidem ſacerdotum vna ſecum miniſtrantium dño in cathe D dra apoſtolica,nonnunq̄ vero & alioꝝ,ſeu pluriu̅,ſeu paucioꝝ,ſeu viciniorum,ſeu diſtantiorum , ſecundum quod negocij qualitatē exigere iudicauerit, quo ad eccleſiaſtica iudicia adhibeatur ſaltem pro qualitate & exigentia negocij debita diligentia. Omne tamen conciliorum iudicium, omnis ſententia & definitio, procedere cenſetur ex autoritate vnius præſidis:quemadmodum id ex verbis legis ſuperius ſubinde annotauimus. Nam q̄uis iuſſerit lex,omne difficile & ambiguum iudicium referri ad cathedram Moſaicam, & concilium ſacerdotum Leuitarum in eadē miniſtrantium domino , affirmans illos ipſos poſt diſquiſitionem cauſæ & negocij annunciaturos quærentibus veritatem iudicij: proinde præcipiens eiſdem definientibus aut iudicantibus ſimpliciter & indiſcuſſe obſequi: Statuens tamen conſequenter pœnam aduerſus inobedientes ſacerdotali iudicio,non iam conuentus aut concilij ſacerdotalis meminit,neqꝫ E adeo ſacerdotum pluraliter,ſed vnius & ſolius præſidis. Si quis,inquit,ſuperbierit,nolens obedire ſacerdotis imperio , ſtātis vt ſeruiat ibi domino deo tuo,ſic enim habet Hebraica veritas,ſtantis,inquam,hoc eſt, prȩſidentis illi cathedræ,vt hoc clariſſime expreſſerunt LXX. Interpretes,qui eundem locū ſic verterunt: Si quis ſuperbierit nolens obedire imperio ſacerdotis præſidis,&c. morietur homo ille. Vides itaqꝫ,vt ſacerdotalis concilij,vnde vltimata proficiſcuntur iudicia negociorum eccleſiaſticorum,et definitiones quæſtionum, dubitationumqꝫ ſubortarum in eccleſia,haud ſit alia , q̄ vnius præſidis autoritas.

Concluditur,ad præſidis autoritatē pertinere conuocare vniuerſalia,& medij generis concilia.

Ex his igitur q̄uis ſit euidentiſſimum,ad apoſtolicæ ſedis autoritatem pertinere,conuocare tam vniuerſalia, q̄ medij generis concilia . Cum ſine ea cōgregata prorſus forent inefficacia, ſed & rebellionis, cōſpirationiſqꝫ quandam ſpeciem habere viderentur: ſicut & in quacunque ſeu monarchia (qualis eſt hierarchia eccleſiaſtica) ſeu alia republica , aut ciuili qua- F cunque communitate, extraordinaria conuenticula agere abſque monarchæ,principis,aut ſummi magiſtratus autoritate ac ſententia. Tamen etiam hoc ipſum ab apoſtolis, ab ipſo ſtatim initio eccleſiæ prouidentiſſime ordinatum conſtitutumque extitit , & renouatum deinde, corroboratumque a Niceno concilio : Ne liceret abſque huius ſedis autoritate celebrare concilia, præter ordinaria illa , hoc eſt, prouincialia . Cuius apoſtolorum decreti Marcellus ille glorioſus Chriſti martyr & pontifex in ſua ad Antiochenos epiſtola meminit. In qua quum præmiſiſſet,epiſcoporum iudicia & ſumma eccleſiaſticarum cauſarum negocia,ſecundum apoſtolorum decreta,apoſtolicæ ſedis peragenda , terminandaque autoritate & iudicio : Simul, inquit, ijdem inſpirante domino conſtituerunt, vt nulla ſynodus fieret præter eiuſdem ſedis autoritatem . Hunc autem eundem canonem renouatum fuiſſe a ſanctiſſimis illis patribus in Niceno concilio, mirabilis ille Athanaſius, qui eidem interfuit,cum vniuerſis orthodoxis totius Aegypti, Libyæ & Thebaidis epiſcopis , ob Nicenæ

Confirmatio ex canone apoſtolico.

fidei

A fidei defenſionem vna ſecum congregatis in Alexandrina ſynodo, teſtes ſunt in hæc verba inter cætera ſcribentes ad Felicem ſubſtitutum Liberio: Scimus in Nicena ſynodo trecentorum & octodecim epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum: Non debere abſq; Ro. pontificis ſententia celebrari concilia, nec damnari epiſcopos. Hic nota verba, & ſigna myſteria. Roboratum dicunt, non ordinatũ, aut cõſtitutum: Non debere abſque Rom. pontificis ſententia ac voluntate celebrari concilia. Quandoquidem & ex ipſa eccleſiaſticæ hierarchiæ forma, atq; ipſa Petri & in ea præſidentium ſucceſſorũ eius, quam a Chriſto acceperunt, autoritate, ipſis quoq; apoſtolorũ, vt audiſti, canonibus id nõ licere certum eſt. Itaq; quod hoc non liceat, ex illo Niceno concilio non habet originẽ, ſed corroborarunt illi patres, & euãgelica ea de re et apoſtolica dogmata.

Ex decreto Niceni cõcilij citato ab Athanaſio & Alexandrina ſynodo.

Quare & Iulius ille primus aduerſus Antiochenam ſynodum, quę ad B damnationẽ Athanaſij Alexandrini, & aliorum quorũdam orthodoxorum epiſcopor procurãte illo Euſebio Nicomedieñ. abſq; apoſtolicæ ſedis autoritate illicite conuenerat, poſt cõmemoratum Niceni concilij canonem de epiſcoporum iudicijs abſque huius ſedis autoritate non peragendis, ſubiungit in hæc verba: Ipſi vero primæ ſedis eccleſiæ, conuocandarum generalium ſynodorum iura, & iudicia epiſcoporũ ſingulari priuilegio, euangelicis & apoſtolicis atq; canonicis conceſſa ſunt inſtitutis. Quia ſemper maiores cauſæ ad apoſtolicam ſedem multis autoritatibus referri præcepta ſunt. Et iterum: Dudum ſiquidem a ſanctis apoſtolis, eorumq; ſucceſſoribus in antiquis ſtatutis decretum fuerat, non oportere præter ſententiam Romani pontificis concilia celebrari, &c. Hæc ille Iulius. In quibus audis, quid dicat ab apoſtolis in antiquis ſtatutis decretũ fuiſſe, & quibus dicat, nempe totius pene Orientis epiſcopis, quos eccleſi C aſticarum regularum præuaricationis arguit. Cuius tragœdiæ ſi conſideres exitum, facile intelliges non egiſſe eũ aduerſus illos figmentis aut mendacijs, ſed ipſiſſima rei veritate toti orbi confeſſa & notiſſima conuiciſſe eoſdem. Cuius etiam teſtis eſt Socrates eorundem temporum rerum eccleſiaſticarum ſcriptor diligentiſſimus, Antiochenæ illius ſynodi tragœdiam explicans, de qua ſcribit in hæc verba:

Ex totius orbis recognitiõe ſub cõtrouerſia illa Iulij Ro. pontificis et Antiochenæ ſynodi.

Socrates.

Conuenerunt, inquit, ad eam ſynodum ex ciuitatibus diuerſis epiſcopi nonaginta. Maximus autẽ Hieroſolymitanus Macharij ſucceſſor non adfuit, cogitans quoniã ei poſſet ſubrepi, vt in damnationẽ ſubſcriberet Athanaſij. Sed neq; Iulius interfuit maximæ Romæ præſul, neq; in locũ ſuum aliquem deſtinauit. Cum vtiq; eccleſiaſtica regula iubeat, nõ oportere præter ſententiam Romani pontificis concilia celebrari. Hæc ille Socrates, non Romanus, ſed Græcus ſcriptor. Quem vides non ignoraſſe eccleſiaſticas regulas iactatas ab illo Iulio, ſecundum quas non liceat præter voluntatem aut ſententiam Romani pontificis concilia celebrari. Quas nuquid ille in conſpectu totius eccleſiæ de ſuo capite cõfinxiſſe credendus eſt Græcus homo, quo Romani efferret autoritatem pontificis?

Nota quã dicat eccleſiaſticam regulam.

Quod

Quod ſi q̃ maxime ſtuduiſſet, nunquid adeo ignotæ erant eccleſiaſticæ D
regulæ, vt hæc de eis auderet fingere?

Damaſus totius Aphricæ epiſcopis ſcribens, in autoritatis p̃dictæ teſtimoniũ eorundẽ, & totius orbis conſcientiã citat.

Quod ſi inſuper perpendas, quid Stephano archiepiſcopo, in concilio Mauritaniæ pręſidenti, & totius Aphricę epiſcopis reſcripſerit B. Damaſus, nihil vtiq; dubitabis eccleſiaſticam illam regulam, cuius Socrates meminit, toti orbi fuiſſe notiſſimam. Ita enim ad illos omnes tertiæ partis totius orbis terrarum epiſcopos ſcribit tantus pontifex, vt non alios eius regulæ teſtes citet, q̃ et ipſorum omnium, publicamq; totius eccleſiæ confeſſionem & ſententiam, atq; ipſam rei euidẽtiam. Nam vt noſtis, inquit, ſynodum abſq; huius ſedis autoritate facere, nõ eſt catholicũ. Neq; vnq̃ rata leguntur concilia, quæ non ſunt fulta apoſtolica autoritate. Hęc ille Damaſus totius Aphricæ epiſcopis. B. Auguſtinus epiſtola ad Optatũ, quæ numero eſt CLVII. teſtatur ex autoritate & mandato B. Zozimi Ro. pontificis, in Mauritan. Ceſarieñ. conueniſſe totius Aphricæ epi- E
ſcopos ad celebrandum cõcilium, cui ipſe interfuit. Quamuis, inquit, tuę ſanctitatis nullas ad meipſum datas acceperim literas, tamen quia illæ, quas ad Mauritaniam Cæſarienſem miſiſti, me apud Cæſaream præſente venerunt, quo nos iniuncta nobis a venerabili papa Zozimo apoſtolicæ ſedis epiſcopo eccleſiaſtica neceſſitas traxerat, &c.

Ipſa rei euidẽtia, in cõciliis legitimæ autoritatis oibus.

Sed quid verbis, teſtibuſq; opus eſt, vbi ipſa loquitur rei euidẽtia, ipſe totius orthodoxæ eccleſiæ conſenſus? In qua niſi impudenter mentiatur ille, nulla vnquam rata leguntur concilia, quæ non ſunt fulta autoritate ſedis apoſtolicæ. Aut tu ſi potes, profer vllum ab initio concilium autoritatis legitimæ, & ab eccleſia recognitæ, non ſolum, cui huius ſedis reſtiterit autoritas: ſed etiam, quod abſq; ea celebratum fuerit.

In his quæ præceſſerũt Nicenũ cõcilium.

Nam quæ Nicenum præceſſere, non multa, neq; vniuerſalia, ſed mediis illius generis concilia, huius ſedis autoritate celebrata fuiſſe vniuerſa, F
certum eſt. Vt quæ primo omnium poſt illud apoſtolorum concilium beatiſſimi Victoris mandato & iuſſu per diuerſas prouincias celebrata fuiſſe, ſupra memorauimus. Quo ex tot tantorumq; epiſcoporum diuerſiſſimis locis et prouinciis congregatorum collatione (qui literis ad ſe inuicem ſuam prorogabant ſententiam) euidens fieret vniuerſis apoſtolicæ legitimæq; inſtitutionis fuiſſe decretum, quod ſuper paſchali celebratione ediderat, cui ex antiqua, & quorundam apud ſe apoſtolorum obſeruatione pertinaciſſime repugnabant pleræque per Aſiam eccleſiæ. Inter quæ equidem concilia Cæſarienſe illud celebratur præcipue, vt quod plurimis, maximeque inſignibus eccleſiarum enituit antiſtitibus. Præterea illud Antiochenum aduerſus Paulum Samoſatenum, quod ex huius ſedis autoritate peractum, celebratumque docet Aureliani imperatoris reſcriptum, cuius Euſebius meminit. Nam cum idem Paulus poſt ſynodale iudicium, & prolatam in ſe damnationis ſententiam, atque ordinatum in eius locum Doninũ epiſcopum, vi manuq; tam eccleſiam, q̃ eccleſiaſticam, epiſcopalemque domum retinere conaretur, nec tantorum

epiſco-

A epiſcoporum autoritati cederet, interpellatus ea de re a ſuis Aurelianus imperator, quamuis ethnicus, religioſe ſatis, ſapienterq; reſpondit, eccleſię domum illi tradi debere, quem probarent Italiæ ſacerdotes, maxime autem Romanus epiſcopus. Ita, inquit, prædictus Paulus ad cætera mala etiam hoc dedecoris acquiſiuit, vt manu publica de eccleſia pelleretur.

Vniuerſalia autem concilia omnia, non ſolum huius ſedis autoritate congregata & peracta, ſed etiam eiuſdem ſedis, aut pontifices, aut legatos eiſdem pręfuiſſe inuenies, qui primi cauſas proponerent, primi proferrēt ſententiā: breuiter, primi principaleſq; eſſent in omnibus. Itaq; in primo illo omnium ſacratiſſimo Niceno concilio aduerſus Arrium cōſubſtantialem patri negantem filium, ſed indigna de eo blaſphemantem, Victor & Vincentius Romanæ eccleſiæ presbyteri, & Oſius Cordubenſis epiſcopus, apoſtolicæ ſedis legati pro B. Syluestro interfuerunt, vt vniuerſa B teſtatur antiquitas. Ita quoq; Conſtantinopolitani primi aduerſus Macedonium ſpiritus ſancti deitatē negantem, ſed dominantem conſeruum blaſphemantem, B. Damaſus autor extitit, orthodoxę fidei adamas, vt de eo veriſſime affirmauit VI. ſynodus, etiam Conſtantinopoli B. Agathonis autoritate congregata, in ſermone proſphonetico ad Conſtantinum imperatorem. Cuius, inquiunt, ſolidiſſimam mētem aggreſſiones & conflictus alienarum ſectarum nullatenus ſauciarunt. Eodem tenore aduerſus Neſtorium impie bipartientem Chriſtum in duas perſonas, nec dei etiam, ſed hominis tātum genitricem, ſacratiſſimam virginem affirmantem B. Celeſtini in Epheſino concilio viguit autoritas. In quo B. Cyrillū Alexandrinum epiſcopum ſuum conſtituiſſe vicarium, & ligādi ſoluendiq; autoritatem per vniuerſum Orientē ei demandaſſe B. Proſper Reginen. epiſcopus, eorundem tempor. ſcriptor teſtis eſt. Sanctus item Liberatus Carthaginen. eccleſiæ regionis VII. archidiaconus in Breuiario, C quo vniuerſam Neſtorianor. Eutichianorūq; cauſam actioneſq; Chalcedonenſis concilij breuiter cōplexus eſt. Nec minus ipſius Cyrilli & totius ſynodi epiſtola: Per hūc (de Celeſtino loquēs inquit ille Proſper) etiā Oriētales eccleſię gemina peſte purgatę ſunt, qn̄ Cyrillo Alexādrine antiſtiti, glorioſiſſ. fidei defenſori, apoſtolico per Orientē auxiliatus eſt gladio.

De eodem ita ſcribit Liberatus ille in dicto ſuo Breuiario: Cū ob Neſtorij noua, impiaque dogmata, tumultuaretur non ſolum Conſtantinopolitana, cui præſidebat eccleſia, ſed Oriens pene vniuerſus, beatus Cyrillus Alexandrinus antiſtes, qui præcipue illius ſe impietati obiecit, per Poſſidonium diaconum ſuum de eo retulit papæ Celeſtino, & quid Cōſtantinopoli ageretur, illi per epiſtolam ſignificauit. Cuius conſenſu atque autoritate, Theodoſij imperatoris inſtantia & opera, quum deinceps eandem ob cauſam congregaretur ſacerdotale concilium apud Epheſum, idem, inquit, Celeſtinus papa miſit increpationis epiſtolam ad Neſtoriū cum exhortatione & vituperatione, quoniam aberrare non debuerat a ſua & apoſtolicæ ſedis ordinatione. Cuius epiſtolæ eſt initium.

(Aliquan-

In vniuerſalibus, a Niceno facto initio.

Conſtantinopolitanos.

Epheſino.

Proſper de beato Celeſtino.

B. Liberatus de eodē & Epheſino cōcilio. Cyrillus ad B. Celeſtinum refert de Neſtorio.

Celeſtini aduerſus Neſtorium autoritas.

(Aliquantis diebus vitæ noſtræ.) Tribuens ac præfigens eidem decem dierum ſpaciū, computandū a prima die acceptionis epiſtolæ, vt ſi idem minime emendaret interim ſuas prauas expoſitiones, prauamq́ ſententiam, & reuocaret ad eccleſiam Conſtantinopolitanam, qui ob defenſionem orthodoxæ fidei ab eo expulſi fuerāt, cognoſceret ſe ab eius collegio, & omnium ſanctorū epiſcoporum conſortio eſſe ſeparatum. Inſinuans quoq́ illi, commiſiſſe ſe vices ſuas in cōcilio Cyrillo per epiſtolam ſuam, cuius eſt initium: Triſtitiæ noſtræ ſanctitatis veſtræ literę. Qua equidem epiſtola Cyrillum, & de priori a ſe ſcripta ad Neſtorium eiuſq́ ſententia certiorem reddidit, & eundem admonuit, vt ſi per illos decem dies, quos pro canonicæ monitionis & peremptorio termino illi aſſignauerat, doctrinam ſuam non emandaſſet, diſponeret eum a communi corpore remouendum, & de alio epiſcopo prouidendum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ. Eadem de re pariter ſcripſit Ioanni Antiocheno, Ruſo Theſſalonicenſi, Iuuenali Hieroſolymitano, & Flauiano Philippenſi archiepiſcopis. Scripſit & ad clerum Conſtantinopolitanum, admonens eos, contra doctrinam Neſtorij fortiter ſtare, eiuſq́ perſecutiones patiēter ferre, vt quæ fructus afferrent coronarum: ſciētes ab eo excommunicatos vel deiectos manere in communione ſedis apoſtolicæ. Hæc fere ille Liberatus in dicto ſuo Breuiario de Celeſtino atq́ illo Epheſino concilio, vt in eo ſuas vices Cyrillo commiſerit, vtq́ concilij ſententiam præceſſerit ſedis apoſtolicæ in prædictum Neſtorium damnationis ſententia.

Celeſtinus Cyrillo ſuas vices cōmiſit in concilio.

Eodem tenore, cum mortuo Theodoſio iuniore Archadij filio & illius maioris nepote, ſub quo ſcandalum illud II. Epheſini concilij, Dioſcori Alexandrini ſtudio & opera acciderat, cui etiam patrocinabatur omnibus viribus, ad idem abolendū Martiani Chriſtianiſſimi principis, mox vt inauguratus fuerat imperio, vna cum beatiſſimi Leonis papæ aduigilante diligentia, in Nicea ſecundo conuocatū eſſet vniuerſale cōcilium, in quo congregati erant DCXXX. epiſcopi, B. Leonis papę & apoſtolicæ ſedis legati Paſchaſinus & Lucētius epiſcopi, Bonifacius & Baſilius preſbyteri, recuſarunt intereſſe concilio, niſi in eodem princeps ipſe Martianus ſui præſentiam exhiberet, verentes videlicet, ne quid (vt in illo Epheſino factum fuerat) per ſeditionem & tumultum ageretur a Dioſcoro & eius complicibus. Quod cum rogaretur religioſiſſimus princeps ab eiſdem legatis & concilio, quo eorum petitioni ſatisfaceret, & ſibi rebuſque ſuis & imperij minus incommodaret, ſynodum Chalcedonam transferri curauit: quo ſic ad concilium cōmodius, & minore rerum nouarū periculo e proxima Cōſtantinopoli poſſet venire, & eidem intereſſe: vbi deinceps celeberrima illa Chalcedonenſis ſynodus, præſidentibus in eadem prædictis apoſtolicæ ſedis legatis, peracta eſt. Ita & in alijs omnibus receptæ autoritatis cōcilijs factum, corundē tibi acta teſtificabuntur. Quemadmodum etiā omnia abſq́ huius ſedis autoritate, neq́ tunc, neq́ in poſterum vllam autoritatem inueniſſe in catholica Chriſti eccleſia, ſed ſedis eiuſdem

In Chalcedonenſi cōcilio eandē rei euidentiam demonſtrari.

Nulla cōcilia pſumpta abſque autoritate

A eiuſdem in ſe accepiſſe cenſuram,abſolutis, reſtitutiſq; damnatis a temerarijs concilijs,& vice verſa in præſumptionis autores conuerſa damnationis ſententia:vt de illis quæ in Tyro & Antiochia,autore Euſebio Nicomedienſi aduerſus Athanaſium Alexandrinũ, & alios pleroſq; celebrata ſuperius cõmemorauimus.Quæ q̃uis frequentiſſima ac celeberrima,vnius Iulij Ro. pontificis deiecit autoritas, & Athanaſium , cæteroſq; ab eis damnatos reſtituit, & in ipſos damnatores damnationis protulit ſententiam.Approbante,recognoſcenteq; legitimum & iuſtum eius iudicium, vniuerſa Chriſti eccleſia.Ita & Ariminenſe a Dãmaſo , Epheſinũ illud ſecundum a B.Leone deiecta fuere,reſtituto Flauiano, quem damnauerat impia ſynodus,& contra,damnato Dioſcoro, qui illi concilio præuaricationis autor exciterat.Eodem quoq; tenore irritam reddidit beatus Innocentius Orientalium epiſcoporum ſynodum aduerſus beatum Ioãnem B Conſtantinopolitanum epiſcopum,cognomento Chryſoſtomum,& eius autores excommunicationi ſubiecit omnium ferme principalium totius Orientis ſedium epiſcopos. Quos non niſi poſt condignam ſatisfactionem,eccleſiaſticæ communioni reſtituit: Quemadmodũ de Alexandro Antiocheno,& Attico Conſtantinopolitano epiſcopis,ex eiuſdem literis ſupra audiuiſti ad Bonifacium presbyterum & ad Maximianum.

ſedis apoſtolicæ inueniſſe autoritatem in catholica eccleſia.

Cõcilia pluríma deiecta autoritate vnius Ro.pontificis eandẽ recognoſcẽte vniuerſa eccleſia. Tyriũ, Antiochenũ, Ariminẽſe , Epheſinũ II. Orientaliũ epiſcopo℞ ſynodus aduerſus B.Ioannẽ Chryſoſtomum.

In eundem modũ,altero Ioanne Conſtantinopolitano epiſcopo œcumenicum ſe iactante & ſcribente,& vniuerſalem(vt prætendebat)ſynodum ex totius Orientis epiſcopis congregante Conſtantinopolim,quos præcipue attraxerat imperialis fauor & autoritas, illicitis Ioannis ſtudijs fauens & conſentiens,Pelagius II.Rom. pontifex, magni illius Gregorij prędeceſſor,directis epiſtolis,ex autoritate B.Petri, eiuſdem acta deduxit in irritum,& illorum,qui conuenerant,temeritatem redarguit,quod abſque apoſtolicæ ſedis ſententia & conſenſu tentaſſent celebrare cõcilia , ad C eoſdem ſcribens in hæc verba: Dilectiſſimis fratribus, vniuerſis epiſcopis, qui illicita vocatione Ioannis epiſcopi Conſtantinopolitani ad ſynodum Conſtantinopolim conuenerunt,Pelagius:

Cõſtantinopolitanum ſub Ioãne, qui ſe faciebat œcumenicum.

Manifeſto ſicut optauimus,per gratiam dei lumine euangelicæ veritatis ab vniuerſali eccleſia pernicioſiſſimi erroris nocte depulſa,ineffabiliter gaudemus in domino.Non modico tamen contriſtamur mœrore,quia ea,quæ olim calcata fuerant,& funditus damnata ita,vt nũquam fieri deberent,rediuiuis radicibus germinant ac pullulant.Sed quoniam multa, quæ pœnitudinem generare poſſunt,ſubinde proueniunt,neceſſe eſt accuſare,quæ contra ordinem & omnem autoritatem facta noſcũtur. Vnde fratres,relicta penitus audacia,quæ contra apoſtolicam ſedem, contra ipſam domini ſaluatoris vocem, qua dictum eſt : Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, ſumpta eſt diſputandi cõtra domini præcepta , vana errantium corda conquieſcant, nec liceat defendi, quod non liceat agere. Relatum eſt ergo ad ſedem apoſtolicam,Ioãnem Conſtantinopolitanum epiſcopum,vniuerſalem ſe ſubſcribere,voſq; ex

Pelagij ad epiſcopos, qui illo conuenerãt,epiſtola.

OO hac

Nota quid hic increpando obijciat totius Orientis epiſcopis. Autoritas eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis ſupra concilia.

hac præſumptione ad ſynodum conuocaſſe generalem. Cum generaliũ ſynodorum conuocandarum autoritas, apoſtolicæ ſedi, beati Petri ſingulari priuilegio ſit tradita. Et nulla vnquam ſynodus rata legatur, quæ apoſtolica autoritate fulta non fuerit. Quapropter quicquid in prędicto veſtro conuenticulo (quia ſynodus taliter præſumpta eſſe non potuit) ſtatuiſtis, ex autoritate ſancti Petri apoſtolorum principis, & domini ſaluatoris voce, qua beato Petro poteſtatem ligandi atq; ſoluendi ipſe ſaluator dedit (quæ etiam poteſtas in ſucceſſores eius indubitanter tranſiuit) præcipio omnia quæ ibi ſtatuiſtis, & caſſa & vana eſſe, ita vt deinceps nunquam appareant, aut ventilentur. Ait enim ipſe ſaluator beato Petro: Quæcunq; ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis. Multis deniq; apoſtolicis, & canonicis, atq; eccleſiaſticis inſtruimur regulis, non debere abſque ſententia Romani pontificis concilia celebrari. Quapropter, vt iam dictum eſt recte, non concilium, ſed veſtrum cõuenticulum, ſeu conciliabulum caſſatur, ita vt quicquid in eo actum eſt, irritum habeatur & vacuum. Vos quoque deinceps videte, vt nullius hortatu talia præſumatis, ſi apoſtolicæ ſedis communione carere non vultis. Modo vero ideo ſuſpenditur vltio, vt locum poſſit habere correctio. Prædeceſſores vero Ioannis, & ipſe Ioannes, non ſemel, ſed ſæpiſſime epiſtolas atq; libellos propria manu ſubſcriptos ſanctis anteceſſoribus noſtris miſerunt, quibus coram domino proteſtati ſunt, nihil vnquam proterue contra apoſtolicam ſedem agere, nec de illius aut aliorũ priuilegijs quicquam vſurpare. Qui hactenus in Archiuijs Romanæ eccleſiæ ſub ſigillis & chirographis eorum habentur integri. In ipſis autem libellis vel epiſtolis anathematis vinculo ſe & ſucceſſores ſuos conſtrinxerunt, ſi vnquam aliquid contra eos præſumpſiſſent, aut contra apoſtolicam, aut vllius alterius epiſcopi ſedem quicquam aduerſi quoquo modo eſſent moliti. Idcirco eos non eſt neceſſe excommunicare aut anathematizare, quia ipſi anathematis vinculo proprijs manibus profeſſiones ſuas, ſuaq; ſcripta roboranda conſtrinxerunt. Hæc ille Pelagius. D E F

Audis itaque & clariſſime intelligis ex his omnibus, ad cuius autoritatem pertineat generalium conciliorum conuocatio. Audis, vt quicquid præter huius ſedis conſenſum, autoritatemq; præſumptum extitit, eiuſdem autoritate deiectum fuerit.

Nihil eſt, quod facto vſurpata, non autem iure facta hæc quiſquam calumnietur a ſede apoſtolica. Ius enim etiam diuinum & euãgelicum clariſſime demonſtrauimus. Ad orthodoxæ autem & catholicę per orbem eccleſiæ ſententiam ſi reſpexeris, certo cognoſces (quamuis pro iure nihil afferremus aliud) indubitato ſuo, optimoque iure, apoſtolicam ſedem hanc autoritatem exercuiſſe ſuper concilia vniuerſa. Nam certum eſt catholicam Chriſti eccleſiam nullum prædictorum conciliorum recognoſcere pro legitimo, quibus apoſtolicæ ſedis reſtitit autoritas, quin execrari potius tanquam Satanæ concilia.

Non

A Non ſolum conuocationem conciliorum extraordinariorum, hoc eſt, vniuerſalium & medij generis: ſed etiam omnia acta ſynodalia autoritati apoſtolicę ſedis penitus ſubeſſe, & ab eadem prorſus dependere, ex actis, recognitioneque quatuor primorum conciliorum vniuerſalium demonſtrare. CAP. IX.

NOn eſt quod quiſquam forte aut dicat aut exiſtimet, vniuerſalia
medijque generis concilia, quo ad conuocationem tantum ſub-
eſſe autoritati ſedis apoſtolicæ: non autem, quo ad actiones, de-
creta definitioneſque eorundem, poſtquam ſemel legitime congregata
ſunt. Quin potius, ſi ad illa, quæ præmiſimus certiſſima, irrefragabiliter-
que demonſtrata principia reſpexeris, contra magis inuenies. Quamuis
enim conciliorum eiuſmodi conuocatio ad præſidentium in eccleſiaſti-
ca hierarchia (vt ſuperiori capite audiuiſti) autoritatẽ pertineat atteſtan-
tibus hoc, non ſolum apoſtolicis, ſed & Niceni concilij canonibus, & to-
tius orthodoxæ eccleſiæ confeſſione & conſenſu: magis tamen hoc ad a-
B ctiones conciliares pertinere, eaſq; in primis huius ſedis autoritate fultas
eſſe oportere, indubitatum eſt. Propter illas enim eſt conciliorum cõgre-
gatio: propter illas quoq;, aut ſolum, aut præcipue, quod concilijs eiuſmo
di adeſſe debeat apoſtolicæ ſedis autoritas. Nam fieri poteſt, & facta for-
taſſis eſt nonnunq̃, epiſcoporum congregatio zelo Chriſtianorum prin
cipum, etiam præueniente iuſſionem autoritatemq; ſedis apoſtolicæ, q̃-
uis non ſecundum ſcientiam, quamuis non ita oporteat. Quẽadmodum
teſtati ſunt ſancti patres, quos Romam euocauerat Theodorici regis au-
toritas, vt in venerabili concilio iudicarent de his, quæ Symmacho papæ
obijciebantur a ſuis aduerſarijs. Regi enim reſponderunt ipſum, qui di-
cebatur impetitus, ſynodum cõuocare oportere. Quippe q; eius ſedi pri-
mum B. Petri meritum, deinde ſequuta iuſſionẽ domini venerandorum
cõciliorum autoritas, ſingularem illam in eccleſijs tradidiſſet poteſtatem.
Ad quæ cum princeps ipſum quoq; papam in ſynodo colligẽda volun-
C tatem ſuam literis demonſtraſſe ſignificaret, non ante conuenire conſen-
ſerunt, q̃ de literis eiuſdem pontificis redderentur certiores. Vtcunq; ta-
men & qualitercunq; cõgregatis ex vniuerſali eccleſia epiſcopis, acceden
te huius ſedis autoritate, poteſt legitimum fieri concilium. Vt autẽ quo-
modocunq; & quacunq; autoritate congregatum, quicquam agat legiti
me, quicquam decernat, quicq̃ definiat præter huius ſedis autoritatẽ, pla-
ne fieri non poteſt. Petro eñ ſucceſſoribuſq; eius (vt ſupra demonſtraui
mus) commiſſa eſt cura gubernatioq; vniuerſalis eccleſiæ. Vni illi impe-
tratum oratione Chriſti indeſectibilis fidei priuilegium. Ad eius autori-
tatem confirmationemq; miſſi a Chriſto fratres, quoties oborta eſſet cir-
ca fidem inter nos hæſitatio. Vni apoſtolorum omnium data magnifica
illa poteſtas alligandi & ſoluendi, ipſæ deniq; claues regni cœlorũ. Qua-
re & vnius illius ſucceſſorumq; autoritati, & epiſcoporum iudicia, & o-
mnes maiores grauioreſq; eccleſiæ cauſas ſingulariter reſeruatas, tã apo-
ſtolicis ab initio, q̃ Niceni concilij canonibus euidentiſſime demonſtra-
tum eſt. Non ſunt autem niſi maiores eccleſiæ cauſæ agendæ tractandæ-

Multo magis oẽm cõciliorũ actionem q̃ cõuocationẽ dependere ab autoritate ſedis apoſtolicæ.

Ad Petri autoritatẽ pertinẽtia.

que in concilijs vniuerſalibus. Manifeſtum igitur, ſine Romani põtificis D autoritate nihil agi, decerni, definiriq́ poſſe ab vniuerſalibus concilijs.

Ipſa rei euidẽtia, & totius eccleſiæ recognitio, de hoc demonſtratur in primis quatuor concilijs vniuerſalibus.

Quorum omnium ſi percurras acta & hiſtoriam, ipſa rei euidentia ef fectibuſq́, & totius eccleſiæ confeſſione recognitioneq́ hæc cõprobari inuenies, videlicet non ſolũ peracta huius ſedis autoritate omnia in concilijs vniuerſalibus omnibus, ſed etiam, quamuis per legatos ſuos ipſis in terfuiſſent ac præfuiſſent Rom. pontifices, relata nihilo minus ad ipſam proprie cathedram Petri, ab ea robur & autoritatem ſuam prorſus expe ctando. Quod in primis illis quatuor primæ notæ concilijs, quibus haud ſecus q̃ quatuor euangelijs B. ille Gregorius ſe credere profeſſus eſt, expli care conabimur, a Niceno omnium primo facientes exordium.

In Niceno concilio.

Quamuis autem actorum Niceni concilij extent q̃ pauciſſima, cuius cauſam ſupra cap. VII. explicauimus: extat tamen adhuc eius ad B. Syl ueſtrum epiſtola, quam vna cum actis decretiſq́ ſynodalibus vniuerſis E miſerunt, vt eius autoritate proprie confirmarentur, quamuis eius legati etiam præfuiſſent concilio. Eſt autem ſcripta in hæc verba: Beatiſſimo papæ vrbis Romę Syluestro Oſius Cordubeñ. epiſcopus prouinciæ Hi ſpaniæ, Victor & Vincentius presbyteri vrbis Romæ, & cæteri epiſco pi CCCXVIII. ſalutem in domino: Quoniam omnis corroborata eſt diuinis miniſterijs eccleſiaſtica vtilitas, & ea quæ ad robur pertinent ſan ctæ eccleſiæ catholicæ, ad ſedem tuam Romanam explanata de Græco in Latinum geſta ſancti concilij ſcribimus. Itaq́ cenſeat veſtra gloria, in veſtrę apoſtolicæ vrbis ſinu epiſcoporum vobiſcum habere concilium, ſicut decet, vt firmet veſtra ſanctimonia gradus præfixos, vel textus ordi nationis noſtræ. Quoniam quicquid conſtituimus in hoc Niceno conci lio, precamur vt veſtri oris conſortio cõfirmetur. Oret beatitudo tua pro concilio vniuerſo. Dat. VIII. Caleñ. Sep. Paulino & Iuliano conſſ. Audis F itaq́ tantum cõcilium retuliſſe acta ſua ad autoritatem ſedis apoſtolicæ, ab ea adhuc corroborari illa poſtulantes, quamuis præſentes ſecum con ſentienteſq́ habuiſſet eiuſdẽ ſedis legatos. Hoc nimirũ eſt illud, quod in nuit & ſignificat Iſidorus in præfatione Niceni concilij, dicens nonnul los in eodem cõcilio editos canones aut regulas, quas, inquit, Romana ſu ſcipiens confirmauit eccleſia: volens nos intelligere omne eorum robur, omnem efficaciã obligandi inde pendere. De autoritate eiuſdem, quam in B. Petro accepit, ſubijciens ea, quæ libro ſuperiore prolixius citauimus.

Epiſtola Niceni concilij ad B. Sylueſtrum.

Confirmationem petunt actorũ ſuorum a Ro. pontifice.

In Conſtantinopolitana prima. Damaſi in eodem autoritas.

Conſtantinopolitana autem prima ſynodus, quæ Nicenam ſubſequi tur, quid nam egit aliud, q̃ quod ex vniuerſa Chriſti eccleſia conuenientes epiſcopi probarent, ſequerenturq́ ſententiam Damaſi in Macedoniũ, Sa bellium & Eunomium? Siquidem iamdudũ ante celebratum illud con cilium illos cum ſacerdotali concilio, quod ſecum Romæ habuerat, ana thematizauerat cum impijs ſuis adinuẽtionibus: quemadmodũ teſtatur eiuſdẽ ad Paulinum Theſſaloniceñ. epiſcopum, apoſtolicæ ſedis in parti bus Orientis legatũ epiſtola, qua illi præcepit ſuã in illos cenſuram & ſen

tentiam

A tentiam publicari per Oriẽtis eccleſias. Quam vt iuſtam orthodoxamq́ omnes intelligerẽt, iurauit Cõſtantinopoli celebrari vniuerſale conciliũ.

Idem autoritate ſua Nicenam fidem tutatus eſt, aduerſus eam confeſſionem fidei, quæ in Ariminenſi etiam vniuerſali & frequentiſſimo concilio, Orientalium fraude circumuentis Occidentalium partium orthodoxæ alioqui fidei epiſcopis, dictata & promulgata fuerat, ſi modo hoc vniuerſale dicendum eſt, quod imperatoris inſtantia, conuocatis ex vniuerſa eccleſia, conuenientibuſq́ epiſcopis, ob vniuerſalis eccleſiæ cauſam celebratum eſt. Qua de re ſcribens epiſcopis per Illyricum, oſtendenſque nullius autoritatis fuiſſe definitionem illius cõcilij, hanc maxime cauſam adfert, quod Ro. pontifex illi nequaquam præbuit conſenſum. Neq́ enim, inquit, præiudicium aliquod fieri potuit per numerum in Arimino congregatum, quando cõſtat neq́ Romanum epiſcopum, cuius ante omnia decebat eos expectare decretum, talibus præbuiſſe conſenſum.

Vnius eiuſdem autoritas Ariminẽ. vniuerſali cõcilio retulit.

B Damnatam a B. Celeſtino Neſtorij impietatem, prius ꝙ Epheſinũ celebraretur concilium, præfixum illi ab eodem decem dierum terminum a die receptionis literarum ſuarum, intra quem niſi ſe expurgaſſet ab õni hæreticæ prauitatis ſuſpicione partem eſſet accepturus cum hæreticis, teſtantur eiuſdem Celeſtini, tam ad Neſtorium, ꝙ ad Cyrillum Alexandrinum, aliosq́ huius etiam ad eundem Neſtorium epiſtolæ, acta quoq́ Chalcedonẽ. ſynodi, in quibus vniuerſa ea repetita eſt tragœdia. Præterea ſupplicationis libellus (quẽ poſt audies) cleri totius Orientis Iuſtiniano imperatori porrectus aduerſus Anthemium, Petrum & Seueriũ hæreticos, quem idem imperator remiſit ad diſcuſſionem quintæ vniuerſalis ſynodi. Poſtremo & beati illius Liberati Carthaginẽ. Breuiariũ, cuius ea de re teſtimonium capite ſuperiori adſcripſimus. Cum autem præfatus Neſtorius intra præſtitutum ſibi terminũ non occurriſſet obedire

In Epheſino I. aduerſus Neſtorium B. Celeſtini autoritas.

C mandatis ſedis apoſtolicæ, nec ſe expurgaſſet a prauitate dogmatis, quod aſſerere illum docereq́ conſtabat, confirmauit in illum anathematis ſententiã. Tametſi imperat. Theodoſio & Valentiniano, exiſtimantibus ad ſedandos ea de re exortos per Orientem tumultus, opus eſſe vniuerſali ſacerdotum ſynodo, conſenſerit, vt Epheſinum conuocaretur & celebraretur concilium, commiſſis ſuæ in eodem autoritatis vicibus præfato Cyrillo Alexandrino. Non equidem, vt in eo in quæſtionem & dubium reuocaretur apoſtolicæ ſedis in ſæpe dictum Neſtorium, impiaq́ eius dogmata, iudicium & damnationis ſententia: ſed magis quo clare conſtaret vniuerſæ Chriſti eccleſiæ, iuſtam ſe in illum protuliſſe dãnationis ſententiam, & dogmatis eius impietatẽ abſq́ vlla hæſitatiõe ſecum execraretur.

Euticetis blaſphemiam Chriſti humanitatem negantem, beatiſſimus Leo apoſtolico mucrone confoderat, ſcripta aduerſus eandem pulcherrima illa Chriſtianiſſimaq́ ad B. Flauianum Conſtantinopolitanum epiſtola, qua incarnationis verbi myſterium doctiſſime, atq́ ad viuũ explicat, ſimul miſſis Iuliano epiſcopo & Renato presbytero tituli S. Clemen-

In Epheſino II. B. Leonis autoritas.

 tis,

tis, nec non Hilario diacono apoſtolicæ ſedis legatis, qui exortos ex ea cau D
ſa per Orientem tumultus, apoſtolicæ moderationis autoritate compo-
nerent. Sed cum iam longius latiusq; ſparſum eſſet venenum, & altius
receptum a multis, q̃ vt facile poſſet extirpari, magna Orientis parte ea
labe infecta, Theodoſio imperatori viſum eſt adhibere concilij vniuer-
ſalis remedium. Cui conſenſum ſuum præbens, & autoritatē adiungens
idem beatiſſimus pontifex, eiſdem illis ſuis, quos Conſtantinopolim mi-
ſerat, legatis mandauit vice ſua præeſſe cōcilio. Cui etiam formā eorum,
quæ agere & quæ definire deberet, tam circa Euticetis errorem, q̃ erga er-
rantem ipſum corrigendū prǫſcripſit, vt eiuſdem teſtatur epiſtola, quam
ad idem concilium ſcripſit in hæc verba:

Epiſtola Leonis ad Epheſinā II. ſynodum.

Leo epiſcopus ſanctæ ſynodo quæ apud Epheſum conuenit. Religio
ſa excellentiſſimi principis fides, ſciens ad ſuam gloriam maxime pertine
re, ſi intra catholicam eccleſiam nullius erroris germen exurgeret, hanc re E
uerentiam diuinis detulit inſtitutis, vt ad ſanctæ diſpoſitionis effectum,
autoritatem apoſtolicæ ſedis adhiberet, tanquam ab ipſo beatiſſimo Pe-
tro cuperet declarari, quid in eius confeſſione laudatum ſit, quādo dicen-
te domino, quem me eſſe dicunt homines filiū hominis? varias quidem
diuerſorum opiniones diſcipuli memorarunt, ſed cum ab eis quid ipſi
crederent quæreretur, princeps apoſtolorum plenitudinem fidei breui
ſermone complexus. Tu es, inquit, Chriſtus filius dei viui, hoc eſt, tu qui
es vere filius hominis, idem vere es filius dei viui: Tu, inquam, verus in
deitate, verus in carne, & ſalua geminæ proprietate naturæ, vtrumque v-
nus. Quod ſi Eutices intelligeret & veraciter crederet, nequaquam ab hu
ius fidei tramite deuiaret, propter quam ei reſpōdetur a domino: Beatus
es Simon Bar Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater me
us qui eſt in cœlis. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc pe-
tram ædificabo eccleſiam meam. Nimis autem a compage huius ædifica F
tionis alienus eſt, qui B. Petri confeſſionem non capit, & Chriſti euange-
lio contradicit, &c. Præſcribens deinde formam agendorum in ſynodo,
ita fieri decreuit. Vt primitus peſtifero errore damnato, etiam de ipſius,
qui imprudenter errauit, reſtitutione tractetur, ſi tamen doctrinam veri-
tatis amplectēs, ſenſus hæreticos, quibus imperitia eius fuerat irretita, pla-
ne, aperteq;, propria voce & ſubſcriptione damnauerit. Quod etiam in li
bello, quem ad nos miſerat eſt profeſſus, ſpondens per omnia noſtram ſe
eſſe ſequuturum ſententiam, &c. At præuaricante illo concilio autore Di
oſcoro Alexandrino, & apoſtolicæ ſedis ſententiæ mādatiſq; tam de Eu-
ticete, q̃ eius perfidia non obtemperante, ſed contra e diametro agente o-
mnia, damnata videlicet vna cum B. Flauiano Conſtantinopolitano an
tiſtite, orthodoxa veritate, abſoluto autē Euticete hæretico. Idem B. Leo
impiam ſynodū ſua autoritate deiecit, & vna cum Euticete Dioſcorū a-
nathematis mucrone confodit, & quotquot illi conſenſerunt, excōmuni-
cationi ſubiecit, damnatumq; ab illis B. Flauianum abſoluit ac reſtituit.

Vides etiā hæreticos intellexiſſe apoſtolicæ ſedis ſequi ipſos oportuiſſe ſentētiam.

Præuaricantem eandē ſynodum præſcripta ſedis apoſtolicæ deiecit.

Cuius

A Cuius tragœdiæ hiſtoriam, variæ eiuſdē Leonis epiſtolæ comprobant.
Clero itaqꝫ, honoratis, & plebi Conſtantinopolitanæ ſcribēs, præcipit
ne quē alium q̄ Flauianum pro epiſcopo agnoſcant aut recipiant. Quiſqs
enim, inqt, incolumi & ſuperſtite Flauiano epiſcopo veſtro, eius ſacerdo-
tium fuerit auſus inuadere, nunquam in communione noſtra habebitur.

cit B. Leo, & p̄uaricatiōis dānauit autores.

Quoniam aūt poſt prædictam Ro. pontificis aduerſus impium illud
concilium cenſuram, multi qui Dioſcoro cōſenſerant epiſcopi, vna cū il-
lo ab eccleſiaſtica communione ſeparati, ad cor reuertentes, & ſuā culpam
humiliter agnoſcentes ad matris eccleſiæ gremium recurrerūt, & apoſto
licæ ſedi, eccleſiaſticæqꝫ hierarchiæ capiti recōciliari petierunt, errati ſui ve
niam poſtulantes. Super reconciliandis eiuſmodi, Lucentio epiſcopo, &
Baſilio presbytero, ſuis per Orientem legatis, vna cū Anatholio in locum
demortui iamdudum B. Flauiani epiſcopi, ſuffecto Cōſtantinopolitano
B epiſcopo ſuas vices commiſit. Qua de re ad Martianum Auguſtum, qui
ſucceſſit Theodoſio, ſcribit in hæc verba inter cætera.

Pœnitēda multorꝫ qui in dicto cōcilio p̄uaricati fuerant.

B. Leo pro recōciliatione pœnitētiū legatos ſuos miſit Conſtātinopolim.

Nam cum & fratris mei Anatholij ſcriptis & noſtrorꝫ ſermōe cogno-
uerim, multos de his qui apud Epheſum Dioſcori factione compulſi, de-
teſtabilibus ſtatutis pœnitendum præbuere conſenſum, incōſtantiæ veni
am poſtulare, & communionem catholicam per ſatisfactionem corre-
ctionis expetere, non fuit talium negligenda conuerſio, qui non proprio
ſenſu, ſed impij præſumptoris impulſu in hæc incidiſſe noſcūtur, in qui-
bus liberꝫ non habuerunt iudicium. Ne itaqꝫ reſipiſcētium deſideria mo
ra longior fatigaret, vel incurioſa facilitas temere aliquos, & ſine diſcretio
ne ſuſciperet, iniunctum eſt ab apoſtolica ſede directis, vt in conſortiū ſuę
deliberationis accito Conſtantinopolitanæ vrbis antiſtite, & peſtilentiæ
contagia non admittantur, & ſanitatis remedia non negētur. Hæc ille ad
Martianum. Illis autem, quibus ſuę autoritatis hac in re vices commiſerat,
C hāc quoqꝫ præſcripſit regulam (quod teſtatur eius ad Anatholium quæ-
dā epiſtola) vt quicunqꝫ in illa ſynodo (quæ nomē ſynodi nec habere po
tuit, nec meretur, & in qua vt eiuſdem verbis dicam, maleuolentiam ſu-
am Dioſcorus, imperitiam autem Iuuenalis oſtendit) dolerent ſe metu vi
ctos, & terrore ſuperatos ad conſenſum ſceleſtiſſimi iudicij potuiſſe com
pelli, & communionem catholicam obtinere deſiderant, ſatisfactioni co-
rum pax fraterna præſtetur, ita vt non dubijs profeſſionibus Euticetem
cum ſuo dogmate, cumqꝫ conſortibus ſuis, anathematis execratione con-
demnēt. De his autem, qui in hac cauſa grauius peccauere, & ob hoc ſupe
riorem locum in eadem infelici ſynodo vendicarunt, vt humiliorum fra-
trum ſimplicitatem, arrogantiæ ſuæ præiudicijs aggrauarent, ſi forte reſi-
piſcant, & a facti ſui defenſiōe ceſſantes, in condemnationē proprij cōuer
tantur erroris, horum ſi ſatisfactio talis accedat, quæ non refutanda videa
tur, maturioribus apoſtolicæ ſedis conſilijs reſeruetur, vt æſtimatis omni-
bus atqꝫ perpēſis, de ipſis eorꝫ agnitionibus quid cōſtitui debeat, ęſtimet.
Nec prius in eccleſia cui te dominus voluit p̄ſidere (Cōſtantinopolitano

Leo ad Martianū.

Quā legatis ſuis ſup recōciliandis regulam p̄ſcripſerit.

Nota hoſtis autoritatis ſedis apoſt.

OO iiij epi-

epiſcopo loquitur) cuiusq̃ talium nomen ad altare recitetur, q̃ quid de eis D
conſtitui debeat, rerũ proceſſus oſtẽdat, &c. Hęc ille Leo ad Anatholium.

Rurſus, cũ pro Orientalis eccleſiæ pace Chriſtianiſſimo principi Martiano placeret apud Niceam ſecundo vniuerſale ſacerdotum conciliũ celebrari, quod poſtea ad maiorem commoditatem imperialis præſentiæ quæ expetebatur ab apoſtolicæ ſedis legatis Chalcedonam trãslatum extitit, apud eundem beatiſſimum Leonem, idem Chriſtianiſſimus princeps inſtitit vt congregando concilio, ſuo conſenſu & autoritate adeſſe dignaretur. Qui pio & religioſo eius zelo obſequens, miſſis legatis ſuis ad concilium, etiam normam orthodoxæ fidei & regulam agendorum omnium eidem præſcripſit, hanc videlicet: Ne de Euticetis iamdudum apoſtolicæ ſedis autoritate damnatis erroribus diſputaretur amplius: ſed eam quæ tam in ſuis ad beatum Flauianum, q̃ in beati Cyrilli ad Neſtorium epiſtolis plenius explicata erat, fidem abſq; vlteriori diſcuſſione ſimpliciter amplecterentur. Nimis enim iniquum eſt (inquit in quadam ad Martianum Aug. epiſtola) vt per paucorum inſipiẽtiam ad coniecturas opinionum & bella reuocemur tanquam reparata diſceptatione tractandum ſit, vtrum Eutices impie ſenſerit, & vtrum impie Dioſcorus iudicauerit, qui in S. memoriæ Flauiani condemnatione ſe perculit, & ſimpliciores quoſq; vt in eãdem impellerẽtur ruinam, impegit. Quorũ multis iam ad ſatisfactionis remedia conuerſis, & veniam de inconſtanti trepidatione poſcentibus, non cuiuſmodi ſit fides tractandum eſt, ſed eorũ precibus qualiter annuendum. Et hæc quidem ille ea de re ad Martianum. E

De eadem quoq; ad Pulcherrimam Auguſtam ſcribẽs: Binos, inquit, de coepiſcopis meis & compresbyteris ordinaui, qui vicem meam implere ſufficerent, datis ad venerabilem ſynodum congruẽtibus ſcriptis, quibus fraternitas aduocata cognoſceret, quam formam ſeruare in hac iudicatione deberet, nec vlla temeritas, aut fidei aut canonum ſtatutis aut benignitatis remedijs obuiaret. Hæc ad Auguſtam. Ad ſynodum vero ipſam ſcribit in hæc verba: Leo ſanctæ ſynodo apud Chalcedonam cõſtitutæ. Optaueram quidem dilectiſſimi pro noſtri charitate collegij, omnes domini ſacerdotes in vna catholicæ fidei deuotiõe perſiſtere, nec quenquam gratia aut formidine poteſtatum ſecularium deprauari, vt a via veritatis abſcederet. Sed quia multa ſępe quę pœnitudinem poſſint generare, proueniũt: & ſuperat culpas delinquentiũ miſericordia dei: atq; ideo ſuſpenditur vltio, vt locum habere poſſit correctio: amplectendum eſt clementiſſimi principis plenum religione conſilium, quo ſanctam fraternitatem veſtram, ad deſtruendas inſidias diaboli, & reformandam eccleſiaſticam pacem voluit cõuenire, beatiſſimi Petri iure atq; honore ſeruato. Nos ſuis literis inuitans, vt venerabili concilio noſtram pręſentiam pręberemus. Quod quidem nec neceſſitas temporis, nec vlla conſuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus Paſchaſino & Lucentio epiſcopis, Bonifacio & Baſilio presbyteris, qui ab apoſtolica ſede directi ſunt, me ſynodo F

Chalcedonẽ. cõciliũ cõgregatur autoritate B. Leonis.

Leo quam normã pſcripſerit tanto concilio.

Nota hæc & diligẽter pondera.

Leo ad Martianũ.

Idẽ ad Pulcherrimam Auguſtam.

Idem ad ipſam ſynodum.

veſtra

A veſtra fraternitas exiſtimet præſidere. Neque enim abiuncta eſt a vobis mea præſentia,qui nuc in vicarijs meis adſum, & iamdudum fidei catholicæ prædicatione non deſum,vt qui non poteſtis ignorare quid ex antiqua traditione credamus,non poſſitis dubitare quid cupiam. Vnde fratres chariſſimi reiecta penitus audacia diſputandi contra fidem diuinitus inſpiratam,vana errantium infidelitas conquieſcat: cum non liceat defendi,quod nō liceat credi:cum ſecundū euangelicas autoritates,ſecundum propheticas voces,apoſtolicamq́ doctrinā,pleniſſime & lucidiſſime per literas,quas ad B.memoriæ Flauianū epiſcopum miſimus,fuerit declaratū,q̄ ſit de ſacramēto domini noſtri Ieſu Chriſti pia & ſyncera confeſſio. Quia vero non ignoramus,per prauas æmulationes, multarum eccleſiarum ſtatum fuiſſe turbatū.plurimosq́ epiſcopos,qui hęreſim non reciperēt,ſedibus ſuis pulſos,& in exilia deportatos,atq́ in locum ſuperſtitum alios ſubſtitutos: vulneribus his primitus adhibeatur medicina iuſtitiæ, B nec quiſquā ita careat proprijs, vt alter vtat alienis. Cum ſi(vt cupimus) errorem omnem relinquunt,nemini quidem perire honor debeat: ſed illis qui pro fide laborarunt, cum omni priuilegio oporteat ius proprium reformari.Prioris autem Epheſinæ ſynodi, cui S. memoriæ Cyrillus epiſcopus tunc præſedit,in Neſtorium ſtatuta permaneant,nec tum damnata impietas in aliquo ſibi blandiatur, quia Eutices iuſta damnatione percellitur.Puritas enim fidei atq́ doctrinæ, quam eodem quo ſancti patres noſtri ſpiritu prædicamus,& Neſtorianam & Euticianā cum ſuis autoribus cōdemnat pariter & perſequitur prauitatem. Hęc ille tanto concilio.

Declaratio nē ſuæ fidei & de Euticetis opinione ſentētiā præmittit, nō ſubmittit iudicio ſynodi.

Ex his audis vtiq́ & intelligis,qualē ſe geſſerit ille beatiſſimus Leo erga ſanctam illam,& fere omnium,quæ celebratæ leguntur, celeberrimam Chalcedonen. ſynodum:videlicet tāquam autoritatem & poteſtatem ſuper ipſam habens atq́ exercēs.Ita illi præcipit,ita leges præſcribit,nec fidē C ſuam,neq́ in Euticetem & Dioſcorum apoſtolicæ ſedis ſententiam ſynodali diſcuſſioni ſubmittit: ſed præmittit,ac veluti normam certam præfigit,quam ſequi amplectiq́ deberent.Quam nunquid cōtempſit,nūquid neglexit,nunquid vel latum digitum prætergreſſa eſt illa tot tantorumq́ patrum ex toto orbe conuenientium DCXXX.epiſcoporum ſynodus? Sed hæc paulo poſt clariſſime intelliges.Interim ex actis eiuſdem audi in cōfeſſione fidei,quā exacte ſecuti ſint ſibi præſcriptā a B. Leone regulam.

Recognita Ro.pontifi cis illa autoritas a tanto concilio.

Ex communi,inquiunt,decreto peregrinas erroris quidem ſectas abijcientes,patrum autem rectam fidem renouātes,trecentorum decē & octo ſymbolū præ omnibus prædicamus.Et velut horū, centū quoq́ & quinquaginta pa trum, qui Conſtantinopolim conuenerunt, huic prīſſimo titulo adſcribimus,qui & ipſi eandem fidem ſubſignarūt.Sed & ordinem, & omnes fidei formulas cuſtodientes,etiam ſanctam ſynodum Epheſi factam,cuius autores fuerunt venerabilis memorię Celeſtinus Ro.vrbis,& Cyrillus Alexandrinæ eccleſiæ ſacerdotes,recipimus,&c. Et eiuſdem beatiſſimi quōdam Cyrilli ſynodicas epiſtolas,tam ad Neſtorium,q̄ ad cæteros per

In cōfeſſiōe fidei q̄ exacte ſecuti ſit pſcriptā ſibi a B. Leone regulā.

Cõfitentur primatũ ſedis apoſtol.

ros per Orientem, congruas ſibi & conſentientes. Quibus & epiſtolã ſan D ¦ cti & beatiſſimi primæ ſedis archiepiſcopi Leonis ſcriptã ad Flauianum ſanctæ recordationis epiſcopum, ad perimẽdam Euticetis malignitatem, magni Petri confeſſioni concordantem, &c. ad confirmationem catholicæ religionis ſubiunximus. Hæc in confeſſione fidei dictæ ſynodi.

Quãta reuerẽtia B. Leonis epiſtolã exceperint.

Quãta autem reuerẽtia ac veneratiõe dicta B. Leonis ad Flauianũ epiſtola recitata in concilio, poſt Aegyptiorũ & Illyricorum nonnullã diſceptationem, qui Dioſcori partium ante fuerãt (in quam tamen, quod non ita apte & proprie ex Latino in Græcum ſermonem verſa ab illis legeretur, inciderant, vt teſtatur eiuſdẽ B. Leonis ad illos ea de re epiſtola) acceptamq; eius rectam intelligentiam, a Theodoreto Cyri epiſcopo, & Aetio archidiacono Conſtantinopolitano, ab vniuerſo tandem cõcilio excepta fuerit, teſtantur ſubſecutæ acclamationes, quæ in actis eiuſdem leguntur. Siquidem tota ſynodus vno veluti ore, ter beatiſſimũ acclamauit Leonem, tanquam qui orthodoxæ ſynceræq; fidei cuſtos & aſſertor, eam veluti aureum quoddam flumen ad ipſos perduxiſſet. E

Irreparabiliter dãnatũ Dioſcorũ & ſeculari poteſtati traditũ a cõcilio q; B. Leonẽ excõmunicare tẽtaſſet

De his vero, qui in Epheſino illo concilio præuaricati fuerãt, & apoſtolicæ ſedis autoritati repugnauerant, ex præſcripto, quod audiſti, eiuſdem Leonis peragentes omnia & pœnitentes ad miſericordiam ſuſcipiẽtes, in ipſum præcipue Dioſcorũ confirmant irreparabilis damnationis ſententiam. De quo in epiſtola ſynodali ad eundem Leonem ſcribentes: Super cætera, inquiunt, ſcelera ſua etiam hoc adiecit, quod contra ipſum vineæ domini Sabaoth cuſtodem, qui ab ipſo ſaluatore noſtro deputatus eſt cuſtos, inſaniam ſuam oſtẽdit. Dicimus ſcilicet, ſanctitatem tuam, & incommunicabilem eum qui corpus eccleſiæ vnire ſolitus eſt, meditatus eſt facere. Hactenus illi. Eo enim ſuperbiæ inſolentiæque euaſerat execrandus ille Dioſcorus, vt beatiſſimi Leonis in ſe cenſuram ſimilis in eundem cenſuræ prolatione retaliare auderet, atque ita eius autoritatem, quaſi deridere & contemnere. F Quam eius impietatem rebellionemque tantopere deteſtati ſunt, vt illum vnum ſine vlla ſpe veniæ irreparabiliter deiecerint, atque omni ſacerdotali dignitate exutum, exilio deportandum, ſeculari poteſtati tradiderint. Quam concilij in illum ſeueritatẽ ex ea maxime cauſa proceſſiſſe, teſtatur etiam Anatholius ille Conſtantinopolitanus antiſtes quadam ſua epiſtola: Propter fidem, inquit, non fuit damnatus Dioſcorus, ſed quia in beatiſſimum Leonem auſus eſt dictare excommunicationis ſententiam.

Concilium remiſit acta ſynodalia ad B. Leõis iudicium.

Vides ita, q̃ diligenter in omnibus obtemperarint tot tantique patres ſedis apoſtolicæ mandatis, & ſibi ab eadem præſcriptis legibus. Nec tamen illud ipſum feciſſe ſatis illis fuerat, neque etiam ſecum præſentes conſentientes, imo ſibi præſidentes, & principaliter omnia ſecum agentes apoſtolicæ ſedis habuiſſe legatos, ſed ad ipſum proprie caput eccleſiaſticæ hierarchiæ, ad ipſum Leonem acta ſynodalia remiſerunt, eius autoritate & iudicio eadem confirmari expectantes, & autoritatis robur eiſdem impar-

A impartiri, cum huiuſmodi & inſcriptione & epiſtola.

Synodalis epiſtola ad B. Leonem.

Beatiſſimo & ſanctiſſimo apoſtolicæ ſedis & vniuerſalis eccleſiæ epiſcopo Leōi, fratres in Chalcedonēn. ſynodo cōgregati: Repletum eſt gaudio os noſtrū & lingua noſtra exultatione, canimus cū propheta. Et poſt aliquanta: Reſpiciat (conſeruando apoſtolatum veſtrum) miſericors dominus eccleſiam ſuam toto orbe diffuſam. Vobis enim ita aduigilātibus, & hi qui curam animæ ſuæ gerunt, ſolidiores in fide redduntur, & hi qui paulum deſides ſunt, tanto ad ſollicitudinē accenduntur exemplo. Quod nos ante oculos ſemper habentes, non deſinimus domino deo noſtro gratias agere & pariter ſupplicare, gratulantes ꝙ tantæ ſanctitatis, tanṫę fidei, tantæq́ꝫ doctrinæ, apoſtolicæ ſedi (vnde religionis noſtræ fons & origo emanat) antiſtitem dederit: petentes, vt datum conceſſumq́ꝫ munus pontificium, in noſtri longiſſima ad ædificationem eccleſiarum ſuarum ætate

Agnoſcitur apoſtolicæ ſedis & vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus.

Confitētur ab apoſtolica ſede velut fontem perennē noſtræ religionis emanare.

B cuſtodiat. Nos autem, etſi impares meritis, pari tamen fide, ſi quid (quod abſit tamen) eccleſiam catholicam impia infeſtatione tentauerit, paratiſſimi ſumus confortante domino, cum beatitudine veſtra, pro veritate fidei animas noſtras ponere, & vitā hanc autori ſalutis noſtrę, & largitori æternitatis impendere, &c. Quam fidem tu, velut aureum quoddam flumen, ad nos per te deductum, cuſtodiſti. Omnibus B. Petri interpres, & expoſitor conſtitutus, vnde nos te tanquam autore boni ad communem vtilitatem vtentes, ſortem veritatis, eccleſiæ filijs demonſtramus, &c.

Quis loquatur ex B. Petri cathedra

Ad acta deinde ſynodalia venientes: Ea igiť, inquiūt, quæ definiuimus ad remotionē totius erroris, ad robur vero eccleſiaſticę ordinatiōis propitia & amicabilia, & ad decorem congrua ſtatuimus, ſtabilire digneris ſanctiſſime ac beatiſſime pater. Nam hi qui locum tuū obtinent ſanctiſſimi epiſcopi Paſchaſinus & Lucētius, & hi qui cum eis dilecti presbyteri Bonifacius & Baſilius, dictis definitionibus fortiter adſtiterūt, volentes prorſus, vt hoc bonum veſtra prouidentia perficiať, &c. Vt autem ſciatis quia nō ad gratiā aut odiū fecerimus alicuius, ſed tanquā diuino nutu gubernati & directi egerimus cūcta, vobis geſtorꝫ omnium veram noticiā facimus, vt a vobis quæ geſta ſunt ſtatuantur, roborentur & concedanť, &c. Huic epiſtolæ XLIIII. epiſcopi ſinguli proprias ſalutationes proprijs manibus ſubſcripſerunt, hac & ſimili forma: Ruſticus epiſcopus, apoſtolatū veſtrū in domino venerās, & vt digneris pro me orare ſupplex oro: Salutat Venerius te domine in Chriſto reuerendiſſime: Salutat Conſtantius epiſcopus beatitudinem tuam: Salutat Horus epiſcopus beatitudinē veſtram in domino venerandam: Salutat Samius epiſcopus, beatitudini veſtræ me repræſento, & adoratiōibus apoſtolatus veſtri. Eius formæ ſunt & reliquæ eidem epiſtolæ ſubſcriptæ diuerſorum ſalutationes.

C

Hic vide ad cuius autoritatē pertinere recognoſcat tanta ſynodus ſtatuere, roborare, & concedere acta ſynodalia.

Ex his nunquid obſcurum eſt, quid tot, tantorumq́ꝫ pontificum ſynodus ſupra ſe autoritatis recognouerit in vno Ro. pontificeꝰ Re ipſa videlicet & ſcripto atteſtata cōfeſſaq́ꝫ ab eius autoritate, tanq̄ eccleſiaſticę hierarchię principis, & vniuerſalis eccleſiæ epiſcopi, ſtatui, corroborari cōcediq́ꝫ debe-

Cōcluſio ex præmiſſis.

debere acta ſtatutaq; ſynodalia omnia (id quod paulo poſt adhuc clarius D
intelliges) Nunquid autem dubitari poterit, illud ipſum, quod tot tanti-
que ex toto orbe conuenientes epiſcopi confeſſi, & re, facto, ſcriptoq; atte-
ſtati ſunt, eſſe fuiſſeq; communē orthodoxæ per orbem eccleſiæ confeſſi-
onem, ſenſum ac ſententiā? Sed quod fuerit, etiam ſequentia demonſtrāt
adhuc euidentius. Ipſum vero communem catholicę orthodoxæq; eccle-
ſiæ ſenſum nunquid falſum mendacemq; dicemus? nūquid non colum-
nam firmamentumq; veritatis eam prædicat Apoſtolus? nunquid certi-
orem eius autoritatem omni ſcriptura male demonſtrauimus? nunquid
illum eius ſenſum conſenſumq;, non eſſe recte intelligendarū ſcripturarū
certiſſimā amuſſim & regulam? Breuiter ex actis, recognitiōeq; quatuor
primorum & primæ notæ conciliorū vniuerſalium (quæ velut quatuor
ſancti euangelij libros ſuſcipere ſe & venerari confitetur ille apoſtolicæ &
catholicæ eccleſiæ pontifex ſanctiſſimus Gregorius) clariſſime demōſtra- E
tum eſt, vniuerſalium conciliorū, non ſolum conuocationem, ſed etiā acta
omnia ſynodalia, omnem definitiōem, omne iudicium, autoritati apoſto-
licæ ſedis ſubeſſe penitus, & ab eadem prorſus dependere.

Cōſenſum tot patrū ex toto orbe cōuenientiū fuiſſe cōſenſum catholicæ eccleſię et ſententiā. Eundē falſum & mēdacē eſſe eſt impoſſibile

Idem ſpecialiter confirmare ex priuilegio ſecundæ ſedis dato Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, primum in Conſtantinopolitano primo, deinde in Chalcedonēſ. vniuerſalibus concilijs.

CAP. X.

POST translatam imperialis reſidentiæ ſedem Conſtantinopolim, vt eiuſdem epiſcopi, noua loci nobilitate & familiaritate, fauoreq; principum ſuper cęteros efferre ſe cœperant, & in vulgo ac numero epiſcoporum latere indignum putabant: Ita & principes ipſi ad ſuam dignitatem pertinere arbitrabantur, ſi ſedes imperij, etiam in eccleſiaſtico ordine præcelleret, ac præemineret. Itaq; cum ante Cōſtantinopolitana eccleſia inter ſedes præcipuas nullum locum haberet, in ſecunda vniuerſali ſynodo, quæ Damaſi autoritate aduerſus Macedonium & alios nonnullos ab eo damnatos hæreticos Conſtantinopoli celebrata eſt, F
Theodoſij principis inſtantia, extimulata ambitione tunc Conſtantinopolitani epiſcopi, nouus ille honor delatus eſt Conſtantinopolitanæ eccleſiæ a patribus, vt ſecundæ ſedis dignitatem acciperet poſt Romanam eccleſiam, eo quod noua Roma eſſet, & imperialis maieſtatis ſedes ac reſidentia. Ita enim legitur pro canone quinto eius concilij: Conſtantinopolitanum epiſcopū habere prærogatiuā honoris poſt Romanū epiſcopum decernimus, eo ꝙ ſit noua Roma. Sed quia hoc non probauit apoſtolicæ ſedis autoritas, eccleſiarum priuilegia, prout ab apoſtolis & ſucceſſoribus eorum inſtituta fuerant, & in Niceno confirmata concilio, imitari nō conſentiens, nullam hoc autoritatē obtinuit, ſed irritum habitum eſt & abſq; effectu. Quare Anatholij Conſtantinopolitani antiſtitis ambitione ac importunitate idem rurſus extortum eſt a Chalcedonēſi ſynodo, vndecima eius ſeſſione, & obtentum Martiani imperatoris fauore & patrocinio, tametſi contradicerent legati ſedis apoſtolicæ. Ita ſtatuentes pro canone nouiſſimo & XXVIII.

Ambitus epiſcoporū Cōſtātinopolitanorū.

In Cōſtan. prima ſynodo Cōſtan. eccleſiæ delatū ſecūdæ ſedis priuilegium.

Canon V. Cōſtantin. concilij.

Irritū fuiſſe ſynodi decretū, quod ipſum non probaſſet apoſtolicæ ſedis autoritas.

Anatholij importunitate ex Martiani inſtantia extortū idē priuile-

A Vbiq; ſanctorum patrum definitiones ſequentes, & canonem qui eſt lectorum CL. dei amantiſſimorum epiſcoporum, qui ſub pię memorię Theodoſio magno conuenerunt de regali Conſtantinopoli vrbe, noua Roma recognoſcentes, eundem & nos definimus & eligimus de prærogatiuis ſanctiſſimæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, nouæ Romæ, &c. vt ſimiliter recipiat honorem antiquioris & regalis Romę, & in eccleſiaſticis rebus ſecundum ipſam magnificetur, & ſecunda poſt ipſam exiſtat. Hũc quidem canonem dicti patres, quantũ in ipſis erat, conſtituerunt, tametſi contradicerent legati ſedis apoſtolicæ, ſperantes beatum Leonem Romanum pontificem (ad cuius autoritatem, vniuerſam a ſe actorum ſeriem remiſerunt) hac in re condeſcenſurum deſiderio, optimi alioqui & Chriſtianiſſimi principis.

[giũ in Chalcedonẽſ. ſynodo.]

De huius itaq; canonis confirmatione præcipue ſolliciti & imperator, B & Anatholius etiam ſingulares propriosq; cum illis ſynodalibus & actis & literis, ad B. Leonem miſerunt & nuncios, & epiſtolas, eundem inſtantiſſime confirmari poſtulantes, & eiuſdem reſponſum anxie expectantes. Scripſit autem Anatholius Leoni in hæc verba:

[Pro obtinẽda cõfirmatione dicti priuilegij q̃ apud B. Leonẽ diligenter egerint imperator & Anatholius]

Sanctiſſ. & beatiſſ. patri apoſtolicæ & vniuerſalis eccleſiæ archiepiſcopo Leoni Anatholius, &c. Incipiens autẽ de vniuerſa ſynodali actione, & de ea multa cõmemorans: Oportuit, inquit, hæc omnia ad noticiã ſanctitatis tuæ perferri, quæ neceſſario mittimus ad eandem per Lucianum epiſcopum, & Baſilium diaconem, &c. De ſuæ vero ſedis illo priuilegio, de quo ſingularẽ commiſſionẽ oratoribus dederat, ſubiungens. Ea vero quę per illos manifeſta fecimus S. T. optamus, vt per proſperã reſponſionem quę vos deceat, ad nos redeant, quo laudemus in omnibus charitatem & prouidentiam veſtræ beatitudinis, quam erga ſedem huius regiæ vrbis paterna ſemper conſueuiſti ſollicitudine habere, &c. Etenim ſedes Conſtan- C tinopolitana patrem habet apoſtolicum thronũ veſtrum. Vnde ea quæ in ſancta ſynodo conſecutiue geſta ſunt, confirmare dignemini, necnon definitionem de qua dictum eſt de hac ſede Conſtantinopolitana. Hæc atq; eiuſmodi Anatholius per literas. Oratoribus autem q̃ diligentem & ipſe & imperator hac de re commiſſionem dederit, ex beatiſſimi Leonis reſponſo mox intelliges.

[Cõfirmare acta definitionesq; ſynodales ad quẽ pertinere recognoſcitur.]

Sed nunc audi quanta cum autoritate libertateq;, tanti concilij definitioni, tam vrgenti imperatoris deſiderio, vnus reſtiterit Leo, exitumq; rei diligenter conſidera, & clariſſime intelliges omnes ſynodales actiones, definitionesq; eſſe, & ſemper fuiſſe in vnius apoſtolicę ſedis poteſtate: ita vt quicquid eadem confirmarit in ſynodo, hoc robur obtinuerit firmitatis: quicquid refutarit, habere non potuerit firmitatem, ſolaq; reſciderit, quicquid ſynodica cõgregatio præter ordinem ſibi vſquam putauit vſurpandum, vt Gelaſij hic verbis loquar. Quem veriſſime hæc dixiſſe, tam ex B. Leonis epiſtolis, q̃ ex ipſo rei exitu intelliges.

[Leõis ſuper concilium Chalcedonẽſ. q̃ libera autoritas]

Anatholij itaq; ambitum & conatus improbos retundens ſcripta ad

[Leo ad Anatholium.]

eũ epiſtola, commemorat primo pleraq; in eũ merito animaduertenda, D
ad quæ ſtudio fidei & concordiæ amore conniuerat. Quoniam, inquit,
mens potentiæ auida, nec abſtinere nouit a vetitis, nec gaudere conceſſis,
dum inordinato prauoq; proceſſu impunitarum transgreſſionũ augen
tur exceſſus, & crebreſcunt culpæ: quæ toleratæ ſunt ſtudio fidei reparan
dæ, & amore concordiæ. Poſt illa itaque ordinationis tuæ non inculpata
principia, poſt conſecrationem Antiocheni epiſcopi, quam tibimet cõtra
canonicam regulam vendicaſti: doleo etiam in hoc dilectionẽ tuam eſſe
prolapſam, vt ſacratiſſimas Nicenorum canonum conſtitutiones conare
ris infringere. Tanquam opportune ſe tibi hoc tempus obtulerit, quo ſe-
cundi honoris priuilegium Alexãdrina ſedes perdiderit, & Antiochena
eccleſia proprietatẽ tertiæ dignitatis amiſerit, vt his locis iuri tuo ſubditis
omnes metropolitani epiſcopi proprio honore priuenẽ. Quibus inaudi-
tis & nunquã ante tentatis ita grauaris exceſſibus, vt ſanctam ſynodũ ad E
extinguendã ſolum hæreſim, & confirmationem fidei catholicæ, ſtudio

Refutari vtiq; poſſe ab eccleſiaſticæ hierarchiæ pſide, ſi qd illicite voluerit multitudo.

Chriſtianiſſimorũ principum congregatã, in occaſiõem ambitus trahas,
& vt conniuentiam ſuam tibi det, impellas tanquam refutari nequeat,
quod illicite voluerit multitudo & illa Nicenorum canonũ per ſanctum
vere ſpiritum ordinata cõditio aliqua cuiquam ſit parte ſolubilis, &c. Ni-
mis ergo hæc improba, nimis ſunt praua, quæ ſacratiſſimis canonibus in
ueniuntur eſſe contraria. In totius eccleſiæ perturbationem ſuperba hæc

Cõcilia nihil poſſe niſi in negocijs ad q̃ cõuocata ſũt.

tendit elatio, quæ ita abuti voluit concilio ſynodali, vt fratres in fidei tan-
tummodo negocium conuocatos, ad cõſentiendum ſibi deprauando
compelleret. Inde enim fratres mei ab apoſtolica ſede directi, qui vice mea
ſynodo præſidebant, probabiliter atq; conſtanter illicitis auſibus obſtite-
runt: aperte clamantes, ne contra inſtituta Nicena præſumptio improbæ
nouitatis aſſurgeret. Nec poteſt de eorum cõtradictione dubitari, de qui-
bus etiam tu in epiſtola tua conquereris, quod conatibus tuis voluerint F
obuiare. In quo eos quidem multum mihi hæc ſcribendo cõmendas:
ſed teipſum, quod illis parere nolueris, dum illicita moliris, accuſas: ſuper-

Vides ex cõſenſu Ro. põtificis pẽdere oĩa.

flue non concedenda appetens, quæ nullum vnquam noſtrum poterunt
obtinere conſenſum. Abſit enim a conſcientia mea, vt tam praua cupidi-
tas meis ſtudijs adiuuetur, ac non potius & meo, & omnium qui nõn al-
ta ſapiunt, ſed humilibus conſentiunt, opere ſubruatur, &c. Noli frater al-
tum ſapere, ſed time, & Chriſtianorum principum pijſſimas aures im-

Hinc intellige, idẽ decretũ in Cõſtantinopolitana ſynodo nũq̃ ſortitũ fuiſſe effectum.

probis petitionibus inquietare deſiſte, quibus certum habeo modeſtia te
magis, q̃ elatione placiturũ. Perſuaſioni enim tuę in nullo penitus ſuffraga
tur quorundam epiſcoporum ante LX. vt iactas, annos facta ſubſcriptio,
nunq̃ a prædeceſſoribus tuis ad apoſtolicę ſedis tranſmiſſa noticiã, cui ab
initio ſui caducæ dudũq; collapſæ ſera nunc & inutilia ſubijcere ſomẽta
voluiſti, eliciendo a fratribus ſpeciẽ conſenſionis, quã tibi in ſuã iniuriam
verecundia fatigata præberet, &c. Non cõuellantur prouincialiũ iura pri
matũ, nec priuilegijs antiqtus inſtitutis metropolitani antiſtites frauden-
tur.

A tur. Nihil Alexandrinæ ſedi eius, quam per ſanctum Marcum euangeli-
ſtam beati Petri diſcipulum meruit, pereat dignitatis. Nec Dioſcoro im-
pietatis ſuæ pertinacia corruente, ſplendor tantæ eccleſiæ tenebris obſcu-
retur alienis. Antiochena quoq; eccleſia, in qua primum prædicante apo-
ſtolo Petro Chriſtianum nomen exortū eſt, in paternæ conſtitutionis or
dine perſeueret, & in gradu tertio collocata nūquam ſe fiat inferior. Aliud
enim ſunt ſedes, aliud præſidentes, & magnus cuiq; honor eſt integritas
ſua. Quæ cum in quibuslibet locis propria ornamenta non perdat, quan
to magis in Conſtantinopolitanæ vrbis magnificentia poteſt eſſe glorio-
ſa, ſi per obſeruantiam tuam & defenſionem, paternos canones & exem-
plum probitatis multi habeant ſacerdotes, &c. Frater autem & coepiſco-
pus noſter Lucianus, & filius noſter Baſilius diaconus, quātum in ipſis fu
it, ſtudioſe his quæ eis iniunxeras affuere: ſed actioni eorum iuſtitia nega-
B uit effectum, &c. Hæc Leo ad Anatholium. Ex quibus facile intelligis, i-
pſa rei atteſtante veritatis euidentia, vnam eſſe huius ſedis autoritatē, quæ
(vt illius Gelaſij ad Dardaniæ epiſcopos verbis dicam) vnamquanq; ſy-
nodum confirmat, & continua moderatione cuſtodit, pro ſuo videlicet
principatu, quem beatus Petrus, domini voce perceptum, tota Chriſti ec-
cleſia conſentiente ac recognoſcente, & retinuit ſemper, & retinet. Sed ex
ſequentibus illud ipſum adhuc erit euidentius.

Vna apo-
ſtolicę ſedis
autoritate
vnāquanq;
ſynodū cō-
firmari &
cuſtodiri.

Martiano itaque imperatori idem Leo hac de re reſpondens, & cur
illi definitioni reſiſteret, nec imperialibus precibus ſuum præberet aſſen-
ſum ſatisfaciens. Cum declaraſſet probari ſibi quæ de extincta hæreſi &
declarata fidei veritate acta eſſent a concilio: His autem, inquit, propter
quæ facta eſt congregatio ſacerdotum bene & optabili fine compoſi-
tis, miror & doleo quod pacem vniuerſalis eccleſiæ diuinitus reforma-
C tam ambitionis rurſus ſpiritus inquietat. Pleraque deinde ſubiungens
aduerſus Anatholium: Multum, inquit, Anatholius epiſcopus proprio
detrahit merito, ſi illicito creſcere optat augmento. Habeat, ſicut optamus,
Conſtantinopolitana ciuitas gloriam ſuam, & protegente dei dextera,
diuturno clementiæ veſtræ fruatur imperio: alia tamen ratio eſt rerum
ſecularium, alia diuinarum, nec præter illam petram, quam dominus
in fundamento poſuit, ſtabilis erit vlla conſtructio. Propria perdit, qui
indebita concupiſcit. Satis illi ſit, quod veſtræ pietatis auxilio & mei fa-
uoris aſſenſu epiſcopatum tantæ vrbis obtinuit. Non dedignetur regi-
am ciuitatem, quam apoſtolicam facere non poteſt ſedem: nec vllo ſperet
modo, quod per aliorum poſſit offenſiones augeri. Priuilegia enim ec-
cleſiarum, ſanctorum patrum canonibus inſtituta, & venerabilis Nice-
næ fidei fixa decretis, nulla poſſunt improbitate conuelli, nulla nouitate
mutari. In quo opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequēdo, neceſſe eſt me
perſeuerantem exhibere famulatum, quoniam diſpenſatio mihi credita
eſt, & ad meum tenderet reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum, quæ
in Nicena ſynodo ad totius eccleſiæ regimen ſpiritu dei inſtruente ſunt

Leo Marti
ano impera
tori, cur defi
nitioni con
cilij reſiſte-
ret nec ipſi-
us deſiderio
obſequeret.

Vide, vnde
epiſcopus
Cōſtantino
politanus e
piſcopatum
ſuum obti-
nuerit.

Cui diſpēſa
tio credita
domus eccle
ſiaſticæ.

unt condite,me(quod abſit)nõ cohibente violentur,&c. Vnde quia con D
uenit fidei veſtræ & gloriæ,vt ſicut hæreſis deo per vos agente deſtructa
eſt:ita etiam omnis ambitus retundatur,agite vt prædictus epiſcopus pa
reat patribus,conſulat paci,&c. abſtineat ab eccleſiaſticarum iniuria regu
larum,& illicitos declinet exceſſus,ne ſe ab vniuerſali eccleſia, dũ inimica
paci tẽtat,abſcindat, &c. Frater autẽ & coepiſcopus meus Lucianus cum
filio meo Baſilio diacono,qui clementiæ veſtræ ad me ſcripta portarunt,
omni deuotioni partem ſuſceptæ legationis adimpleuerunt. Quia nõ eſt
æſtimandus negocio defuiſſe,quem potius cauſa deſeruit.

Audis hic illum magnũ Leonem, audis eccleſiaſticæ domui præpoſi-
tum,cui credita fuit vniuerſalis eccleſiæ diſpenſatio. Ad cuius tẽdebat rea
tũ,ſi eo non cohibente,paternarum regulæ ſanctionũ quę in Nicena ſyno
do conſtitutę ſunt,vel per ipſa vniuerſalia concilia ſubſequentia violẽtur.
At cohibere qui potuiſſet,ſi non ſuper ipſa cõcilia vniuerſalia coactiuam E
autoritatem ac poteſtatem obtinuiſſet?

Eũdem rurſus audi,eadem de re quid ſcribat Pulcherrimæ Auguſtę:
Confirmato,inquit,in euãgelij vnitate vniuerſo mundo,& in eodem ſpi-
ritus ſenſu directis cordibus omnium ſacerdotum, optimum fuerat ſu-
pra illa, propter quæ ſancta eſt ſynodus congregata, & quæ ſecundum
pietatis veſtræ ſtudium, laudabili ſunt fine concluſa, nihil quod tanto
bono contrarium eſſet inferri, nec per occaſionem epiſcopalis ſynodi id
in commune appeti, quod nõ licuit concupiſci,&c. Superbũ enim nimis
eſt, & immoderatum, vltra fines proprios tendere, atque antiquitate cal-
cata, alienum ius velle præripere,atque vt vnius creſcat dignitas, tot me-
tropolitanorum impugnare primatus,quietiſque prouincijs,& olim ſan-
ctæ ſynodi Nicenæ moderatione diſpoſitis, bellum nouæ perturbatio-
nis inferre, atque vt venerabilium patrum decreta ſoluantur, quorun-
dam epiſcoporum proferre conſenſum,cui tot annorum ſeries negauit ef F
fectum. Nam ſexageſimus fere annus huius iactantiæ eſſe iactatur,qua ſe
prædictus epiſcopus æſtimat adiuuari, fruſtra cupiens id ſibi prodeſſe,
quod etiam ſi quiſquam auſus eſt velle,nullus tamẽ potuit obtinere. Con
ſcriptiones vero epiſcoporum,ſanctorum canonum apud Niceam condi-
torum regulis repugnantes,concurrente vna nobiſcum veſtræ fidei pieta
te in irritum mittimus,& per autoritatem B. Petri apoſtoli generali pror-
ſus definitione caſſamus. Hæc ille Leo.

Audis itaq;,quantopere dependeat omnis conciliorum actio ab auto-
ritate ſedis apoſtolicæ. Vides, vt repetitum illud a duabus illis primæ au-
toritatis ſynodis vniuerſalibus, nempe Conſtantinopolitana prima, &
Chalcedoneñ. de Conſtantinopolitanæ eccleſiæ priuilegio decretum,irri-
tum fuerit & vacuum,reſiſtente eidem huius ſedis autoritate. Intelligis ex
hoc ſynodales actiones definitionesq; oẽs,vt veriſſime iactabat ille Gelaſi
us,& eſſe,& fuiſſe ſemper in vnius huius ſedis poteſtate: vt quicquid ea-
dem cõfirmauit in ſynodo,hoc robur firmitatis obtinuerit,quicqd refuta
uit,

Nihil tractã dũ in ſynodo ſupra ea ob quæ cõgregata eſt.

Irritũ ſemper fuiſſe decretũ Conſtantinopolitanæ ſynodi de priuilegio Cõſtãtinopolitanæ eccleſiæ.

Vides quãta autoritate & gs irritat cõſenſum epiſcopo℞ cõuenientium in vniuerſali concilio.

A uit,habere nō potuerit firmitatem.Conſtitutum fuerat (vt audiſti) in pri
ma Conſtanti.ſynodo de illo priuilegio Conſtātinopolitanę eccleſiæ:ſed,
inquit beatiſſimus Leo,ad apoſtolicæ ſedis non fuit transmiſſum iudici-
um,nec ab eadem accepit robur & firmitatem.Nunquid aūt obſcurꝝ eſt,
fuitqꝫ catholicæ eccleſiæ de illo decreto iudicium?nunquid eadem in illo
gradu ac ordine eccleſiaſticæ hierarchiæ recognouit Conſtantinopolita-
nos epiſcopos?Si fecit,quid opus igitur fuerat noua conceſſione & decre
to Chalcedoneñ.ſynodi?quid tantopere, tam ſollicite apud B.Leonē age
re,vt eius confirmaretur autoritate & conſenſu?Prædicti vero,vt etiā au-
diſti,concilij veſtigijs inhærens Chalcedoneñ.quoqꝫ ſynodus idem reno
uauit & conſtituit:ſed tamen ad apoſtolicæ ſedis hoc ipſum remiſit auto
ritatem & arbitrium.Cui iam audiſti,quanta libertate reſtiterit Romanus
pontifex,quamuis pro eo inſtantiſſime intercedente maieſtate imperato-
B ria:quæ ad ſuam hoc dignitatem pertinere arbitrabatur, ſi imperialis reſi
dentiæ ſedes etiam in rebus extolleretur eccleſiaſticis. Sed nunquid ad il-
lam Romani pontificis tam liberam inflexibilemqꝫ conſtantiam,illorum
omnium votis obſiſtentem,quicq̄ indignata eſt imperialis maieſtas,tanq̄
indigne paſſa repulſam:& non magis B. Petri illam autoritatem religio-
ſiſſime agnoſcens & venerata in ſancto pontifice, ſeipſam potius accuſa-
uit,ꝙ alienæ ambitioni aſſenſum præbuerat? Nunquid talis, tantaqꝫ ſy-
nodus apoſtolicæ ſedis autoritati quicquam reluctata eſt? Sed hæc ex ſe-
quentibus cognoſces clarius.Nunquid etiam ille ipſe Anatholius, totius
huius tragœdiæ ſuccentor,inſtigator & autor, aduerſus apoſtolicæ ſedis
autoritatem, ſecundæ ſedis honorem tanquam ex ſynodali autoritate &
decreto ſibi aſſeruit:& non potius propria tandem confeſſione ſuam cul
pam agnouit,& veniā illiciti ambitus deprecatus eſt?At hoc ita factum,
C teſtatur B. Leonis ad illum quædam epiſtola, in qua ſcribit in hæc verba:
Illam aūt culpam quam de augenda poteſtate,aliena(vt aſſeris)adhorta-
tione contraxeras,efficacius atque ſyncerius tua charitas diluiſſet,ſi quod
tentari ſine tua voluntate non̄ potuit,non ad ſola clericorꝝ conſilia tranſtu
liſſes.Quia ſicut in mala ſuaſione delinquitur: ita & in mala conſenſione
peccatur.Sed gratum mihi frater chariſſime eſt,quod dilectio tua fatetur
ſibi diſplicere,quod tunc placere non debuit. Sufficit in gratiæ commu-
nis regreſſum profeſſio dilectiōis tuæ,& atteſtatio principis Chriſtianiſſi
mi, ne cui detur tarda correctio,cui tā venenerabilis aſſertor acceſſit.Abij
ciatur penitus inconceſſi iuris qui diſſenſionem fecerat,appetitus.Sufficí-
ant limites,quos ſanctorꝝ patrum prouidentiſſima decreta poſuerūt, &c.

Sed nunc audi,q̄ non ſolum talis tantaqꝫ ſynodus,cum a B. Leone de
approbatione ſynodalium actorum non referretur reſponſio,ſed & totus
vna orbis de apoſtolicæ ſedis cenſura iudicioqꝫ erga geſta illius ſynodi ſu
ſpenſus fuerit.Cum itaqꝫ poſt relata ad Leonis iudicium & autoritatem
acta Chalcedonenſis ſynodi nullæ referrentur ab eodem literæ, quibus
ſibi placere probariqꝫ ea ſignificaret, idqꝫ ſtudio & opera Anatholij, qui

Actiōes definitionesqꝫ ſynodales oēs ſemper fuiſſe in poteſtate vnius ſedis apoſtolicæ.

Vide,vt acceptа fuerit & ab imperatore & a cōcilio Ro. pōtificis ipſis aduerſantis inflexibilis conſtantia.

Pœnitentia Anatholij de illicito ambitu.

Q̄ talis ſynodus atqꝫ vna vniuerſus orbis ſuſpenſus fuerit de cenſura apoſtolicæ ſedis erga acta ſynodalia.

Etiã ſecũdo literis & nũcijs ſupplicãt cõfirmari acta ſua autoritate Romani pontificis.

miſſas ea de re ad ſe literas ſuppreſſerat, nec ad conciliũ retulerat, quod in illis de illicito ambitu grauius argueretur, in ſuſpenſo manens ſynodus, re petitis denuo & literis & nuncijs per imperatorem pontifici ſupplicant, ſuæ cẽſuræ autoritatẽ illis adijcere dignaretur: vt quę ante nec ab eccleſijs, nec a fideli populo, quamuis in illo remotiſſimo Oriẽte conſtituto agnoſcerentur, nec reciperentur pro legitimis, q̃ per literas S. ſanctitatis publice B

Vel hinc intellige totius orbis eo ſeculo conſenſum de autoritate Romani pontificis.

lectas in eccleſijs appareret ab eadem illa cõfirmari. Id quod tam pijſſimorũ imperatorum ſecundo ſcriptæ ad illum literæ, eiuſdemq́ꝫ, tam ad illos, q̃ ad ſynodum ipſam reſcripta euidenter comprobant. Literarum imperialium hoc eſt exemplum:

Auguſti ad Leonem.

Victores, Martianus & Valẽtinianus Auguſti, &c. Sanctiſſimo patri, & venerabili Leoni archiepiſcopo apoſtolicæ eccleſiæ, &c. Miramur maxime, q́ꝫ poſt ſynodum Chalcedoneñ. & literas venerabilium epiſcoporum, quæ ad tuam deo amicitiam miſſæ ſunt, per quas omnia in ipſa facta vobis nunciauerũt, nequaquam a tua ſanctitate tales literę miſſæ ſunt, E quæ videlicet in ſanctiſſimis eccleſijs ad omnium noticiam peruenirent. Quod quorundam animabus, quę Euticetis adhuc prauam opinionem ſectantur, ambiguitatem immiſit, vtrum ſcilicet tua beatitudo ea, quę in ſynodo S. edita ſunt, confirmauerit. Quapropter veſtra reuerentia ſuas literas mittere dignetur, per quas omnibus eccleſijs & populis notum ſit, vniuerſa quæ in S. ſynodo geſta ſunt, a tua beatitudine eſſe confirmata. Illud equidem, vt decebat epiſcopum apoſtolicæ ſedis, ſapienter dixit, quod eccleſiaſticos canones conſeruans, nihil ab antiqua conſuetudine in ordinatione olim edita, & immobili vſq́ꝫ hodie perſeuerante, quicquam patiebatur diminui. In quo & nos tuæ ſanctitatis ſententiam probamus. Et poſt aliquanta: Nouerit autem, inquiunt, tua deo amicitia, catholicam & vere orthodoxam fidem, Chalcedoneñ. ſynodum omnibus epiſcopis conſentientibus fuiſſe ſecutã. Propter quod & tua venerabilitas, proprias & ſpe- F ciales literas velociſſime mittat, per quas confirmare vos ipſam, q̃ in Chalcedona celebrata eſt, ſynodum, manifeſtiſſime oſtendatis, vt illi qui eam deſiderant ignominioſam, non poſſint aliquam habere ſuſpicionem de iudicio tuæ ſanctitatis, &c.

Probant liberã põtificis conſtantiã reſiſtentẽ concilio in priuilegio Conſtãtin. eccleſię.

Audis quid ſcribat illa Martiani & Valentiniani imperatorum (vt Nicolai pontificis verbis dicam) pia dualitas? vt nihil indignati, nihil cõqueſti, nihil expoſtulati fuerint, de repulſa petiti a ſe tantopere priuilegij ſecũdæ ſedis pro Conſtãtinopolitana eccleſia: quin cõtra potius probauerint liberam pontificis autoritatem & conſtantiã, tanquam ſuo rite perfuncti officio. Audis inſuper his tantis teſtibus quis fuerit communis ſenſus orthodoxæ eccleſiæ, ad cuius autoritatem recognouerit Chriſtianus per orbem populus, robur & autoritatem impartiri actis ſynodalibus.

Reſcriptũ Leonis ad Auguſtos.

Sed nunc audi, quid tam illis, q̃ illi ſanctę ſynodo Leo reſponderit, Auguſtis quidem reſcribens poſt præmiſſa alia pleraque: Vt autem, inquit, malum quod in ducibus ſuis eſt oppreſſum, etiã in quibuſcunq́ꝫ reliquijs delea-

A delcatur, facilius hoc clementia veſtra arbitratur implendum, ſi per vniuerſas eccleſias definitiones ſanctæ ſynodi Chalcedoneñ. apoſtolicæ ſedi placuiſſe doceantur. De quo ratio nõ fuit ambigendi, cum præter cætera, per fratrem meum Lucianum epiſcopum, talia ad gloriam veſtram & Conſtantinopolitanum antiſtitem ſcripta direxerim, quæ euidenter oſtenderent, me ea, quæ de fide catholica in prædicta ſynodo definita fuerant, approbare. Sed quia in eiſdem literis, ea quæ per occaſionem ſynodi male ſunt attentata reprehenderam, maluit prædictus antiſtes meam gratulationem tacere, q̃ ſuum ambitum publicare. Mihi autem multum fiduciæ deo per vos operante collatum eſt, quod probaſſe vos obſeruantiam de cuſtodia paternorum canonum pietatis veſtræ affatibus indicaſtis. Et merito geminatur gaudium meum, cum & vobis religioſiſſime placere cognoſco, vt fides Nicena ſuam teneat firmitatem, & priuilegia B eccleſiarum illibata permaneant, &c. Quia vero modis omnibus obediendum eſt pietati veſtræ religioſiſſimæque voluntati, conſtitutionibus ſynodalibus, quæ mihi de confirmatione fidei catholicæ & hæreticorum damnatione placuerunt, libens adieci ſententiam meam. Quæ ſi vt in noticiam omnium ſacerdotum eccleſiarumque perueniat, veſtræ clementiæ præceptio ordinare dignabitur, adfuturam credo & ſpero gratiam dei, &c. vt amputatis omnibus diſſentiendi occaſionibus, apoſtolicæ vbiq; doctrinæ & pax regnet & veritas. Et hæc quidem Auguſtis, ſynodo autem in hæc verba reſpondit:

Conſtitutiones illius ſynodi, quatenus ad fidei confirmationem pertinebãt, confirmat.

Leo ſanctæ ſynodo apud Chalcedonam habitæ: Omnem quidem fraternitatem veſtram noſſe non ambigo, definitionem ſanctæ ſynodi, quæ ob confirmationem fidei celebrata eſt, toto corde me fuiſſe complexum, & cætera. Hoc autem non ſolum ab ipſo beatiſſimæ conſenſio- C nis affectu, ſed etiam ex epiſtolis meis, quas poſt reditum meorum, ad Conſtantinopolitanæ vrbis antiſtitem dedi, potuiſſetis agnoſcere, ſi vobis reſponſionem ſedis apoſtolicæ manifeſtare voluiſſet. Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, vtrum quæ in ſynodo Chalcedonenſi per veſtram vnitatem de fide ſtatuta ſunt, approbem, hæc ad omnes fratres & coepiſcopos noſtros, & cætera, ſcripta direxi, quæ glorioſiſſimus & clementiſſimus princeps in noticiam veſtram mittere pro catholicæ fidei amore dignabitur. Et vt fraterna vniuerſitas, & omnium fidelium corda cognoſcant, me non ſolum per fratres, qui vicem meam executi ſunt, ſed etiam per approbationem geſtorum ſynodalium propriam vobiſcum iniſſe ſententiam. In ſola videlicet fidei cauſa (quod ſæpe dicendum eſt) propter quam generale concilium, & ex præcepto Chriſtianiſſimorum principum, & ex conſenſu apoſtolicæ ſedis placuit congregari, & cætera. Vnde ſi quis vnquam auſus fuerit, vel Neſtorianam perfidiam tueri, vel Euticetis ac Dioſcori impium dogma defendere, a catholicorum communione reſecetur, nec habeat eius corporis communionem, cuius abnegat veritatem. De cuſtodiendis

Reſcriptũ eiuſdem ad ſynodum.

Vide, quid ſpecialiter probet actum in cõcilio, & qd improbet.

quoque ſanctorum patrum ſtatutis, quæ in ſynodo Nicena inuiolabili- D
bus ſunt fixa decretis,obſeruantiam veſtræ fraternitatis admoneo,vt iura eccleſiarū,ſicut ab illis CCCXVIII. patribus diuinitus inſpiratis ſunt ordinata,permaneant.Nihil alienum improbus ambitus cōcupiſcat,nec per alterius imminutionem ſuum quærat aliquis augmentum. Quantumlibet enim extortis aſſenſionibus ſe inſtruat vanitatis elatio, & appetitus ſuos conciliorum æſtimet nomine roborandos, infirmum & irritum erit,quicquid a prædictorum patrū canonibus diſcrepauerit.Quorum regulis apoſtolica ſedes q̃ reuerenter vtatur, ſcriptorum meorum, quibus Cōſtantinopolitani antiſtitis conatus repuli,poterit ſanctitas veſtra lectione cognoſcere,&c. Hæc ille ſynodo.

Nota tanti concilij patientiam in expectanda confirmatione actorum ſuorum a ſede apoſtolica.

In quibus etiam conſideratione dignum eſt, quanto tempore tot patrum ſynodus,poſt abſolutā eandem,q̃ ſollicite,q̃ patienter,apoſtolicæ ſedis cenſurā de actis ſynodalibus, & eorundem confirmationem expectauerit. Siquidē(vt ex præcedenti capite conſtat)continuo poſt peractam ſynodum miſerunt Lucianum epiſcopum, & Baſilium diaconum legatos ſedis apoſtolicæ,qui interfuerant,atq; adeo præfuerant concilio, vna cum actis ſynodalibus, eorundem præſtolantes reditum a Chalcedona Romam,& inde rurſus Chalcedonam.Quo cū reuerſi eſſent cum literis ad Auguſtos & Anatholium, quibus ſatiſfeciſſe ſe exiſtimabat expectationi concilij,reliquam ſcilicet actionem eius,& quæ de fide catholica definita fuerant,ſe probare ſignificans,ſed decretū illud de priuilegio ſecundæ ſedis pro Conſtantinopolitana eccleſia,apoſtolica autoritate irritans, Anatholij opera factū eſt vt ſupprimerentur eædem,nec recitarētur concilio,eo φ in illis grauiſſime argueretur ſui illius ambitus, quo ſynodum ſibi inclinauerat.Incerti patres de cenſura ac ſententia ſedis apoſtolicæ,ſine qua, vt re imperfecta, non eſt viſum diſſoluere ſynodum, remittunt E
adhuc ad Ro.pontificem,etiam Auguſtorum inſtantia efflagitantes confirmationem actorum ſynodalium a ſede apoſtolica,ab eadem totum orbem ſuſpenſum ſignificantes. Nec moræ tātæ pertæſum eſt,ſed ſuorum reditum patienter expectarunt. Quod indicat nouiſſima hæc Leonis epiſtola,quæ & ipſa inſcribitur ſanctæ ſynodo, vnde conſtat necdum ſolutam fuiſſe ſynodum.Synodus eñ conuentus eſt & congregatio.Quæ vtiq; & cætera cōmemorata ſuperius, ipſa rei euidentia, & totius orthodoxæ eccleſiæ(cuius mēbra præcipua tanto concilio inter fuiſſe nihil certe dubitandum eſt)cōmuni ſenſu,confeſſione,recognitioneq; euidētiſſime demonſtrant,conciliorum vniuerſalium, actionumq; ſynodalium omnium robur & autoritas, q̃ prorſus dependeat ab autoritate ſedis apoſtolicæ. Id quod quum per reliqua concilia percurrenti, non minus euidenter appareat (cuius rei euidentiſſima argumenta ſequenti adhuc perſtringemus capite) interim hic libere audacterque pronunciare licebit. F
Ex Theologicis principijs, hoc eſt, euangelicæ ſcripturæ autoritate, apoſtoliciſque & Niceni concilij canonibus, eccleſiæ orthodoxæ communi

A muni ſenſu & recognitione,non ſolum vniuerſalium conciliorum con-
uocationem, ad Petri ſucceſſorumq́ eius eccleſiaſticæ hierarchiæ præſi-
dentiũ autoritatem proprie pertinere: ſed & oẽm eorum autoritatẽ,om-
ne robur,omnemq́ firmitatẽ actionum ſynodaliũ omnium, prorſus &
omnino ab huius ſedis autoritate dependere, ita vt q̃d illa firmauit in ſy-
nodo,hoc robur obtinuerit,quod refutauit,habere nõ potuerit firmitatẽ.

Ipſam rei euidentiam & catholicæ eccleſiæ recognitionem de his, quæ prædicta ſunt, in a-
liis quoq́ ſubſequentibus quatuor vniuerſalibus concilijs demonſtrare. Præcipue au
tem, vt vna huius ſedis autoritas cõcilijs omnibus ſe regulam magiſtramq́. & ortho
doxæ fidei,& rectorum iudiciorum præbuerit, minime autem vice verſa. CAP. XI.

Breuis repetitio demonſtratorum ſuperius.

POterant ſufficere,quæ prædicta ſunt de vniuerſalibus concilijs,
vt quæ ſatis demonſtrant euidenter,non ſolum ius, ſed factum.
Vt enim Petro, ſucceſſoribuſq́ eius commiſſa cura & guber-
natio eſt vniuerſalis eccleſiæ,datę illi claues regni cœlorum,data ſuprema
B illa,principaliſq́ ligandi, ſoluendiq́ autoritas, remiſſi ad ipſum pro con
firmatione fratres, quoties ambiguitatis quid inter illos eſſet exortum,
quoties Satanas hæreticæ perſecutionis turbine concuteret & euentila-
ret eccleſiam,illi vni Chriſti oratione impetratum indefectibilis fidei pri-
uilegium: Proinde ad eius autoritatem pertinere, omnem quæſtionem
fidei, & quicquid naſcitur maiorum, grauiorumque cauſarum in eccle-
ſia, omnino dubitari nõ poſſit,etiam ſi hoc tacerent apoſtolici,atq́ etiam
Niceni (quos ſupra audiſti) concilij canones, ſi hoc ipſum non loquere-
tur figura noſtræ eccleſiæ expreſſa in ſynagoga illa veteri. Ita ſi ob concor
diam fratrum ſtabiliendam, & reparandam vnitatem eccleſiaſticam, in
his, quæ vnius ſuæ autoritatis ſunt, ſecum adhibere, aut vniuerſale, aut
medij generis ſacerdotum concilium,exigat, vel negocij qualitas, vel ne-
ceſſitas,aut etiam vtilitas eccleſiaſtica, quo & grauius habeatur eius iudi-
cium,magiſq́ obſtruatur os iniqua loquentium, quo etiam ex concordi
C totius orbis epiſcoporum deliberatione ac ſentẽtia, magis opportuna &
commoda inueniantur media reparandæ pacis eccleſiaſticæ perturbatę,
& inuenta ſtatutaque eo efficacius obſeruentur,quo fuerint approbata a
pluribus:nihilo tamen minus ea eſſe omnia poteſtatis Petri, & eccleſiaſti
cæ hierarchiæ principum,æque certum eſt. Ad quorum autoritatem,eti-
am ipſam conciliorum cõuocationem proprie pertinere,ipſa quoq́ con
cilia omnia,ipſa deniq́ acta,decreta,definitaq́ ſynodalia penitus,prorſuſ
que ſubiecta eſſe, nec aliam vllam autoritatem habere, niſi quam habent
ex coniuncta ſecum autoritate eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis & cathe-
dræ apoſtolicæ,demonſtratum eſt. Quandoquidem a Chriſto, nec im-
mediate & per ſe,nec apoſtolorum miniſterio, alia vlla probari poteſt v-
niuerſalibus concilijs data autoritas.

Quemadmodum etiã in illa figura noſtræ eccleſię,ſynagoga veteri, o-
mnia quidẽ ardua & difficilia iudicia,quæſtiones & negocia,remitteban
tur ad iudiciũ ſacerdotum Leuitarũ,qui pro tempore vicis ſuæ miniſtra-
bant dño in loco cathedræ Moſaicæ,hoc eſt,ad iudiciũ ſacerdotalis ibidẽ
exiſten-

exiſtentis concilij. Eius tamen iudicia, definitiones ac ſententiæ proferri D
cenſebantur velut ab autoritate vnius præſidis illi cathedræ, & in illã vnam commiſſa, inobedientia ac rebellio ſecundum legem expianda mortis ſupplicio, quæ cõmitteretur contra decretum, ſententiam & iudicium ſacerdotalis illius concilij: vt hoc ſuperius ex verbis legis iterum iterumque annotauimus. Quæ vt ſic ſe habere, etiam cõfirmauit ipſa rei euidentia, in quatuor illis primis & primæ notæ concilijs vniuerſalibus, & in eis totius orthodoxæ eccleſiæ confeſſio & recognitio: ita & in ſequentibus alijs omnibus. Quorum vt nunc breuiter percurramus actorum hiſtoriam, quo ipſa clarius eluceſcat veritas, quidnam, obſecro, fuit aliud omnis quintæ vniuerſalis ſynodi actio, q̃ autoritatis apoſtolicæ ſedis ſuper omnes totius orbis eccleſias recognitio? Quid aliud egit vniuerſa illa ſynodus, q̃ quod Romanorum pontificum in diuerſos hæreticos damnationis ſententiam, tanquam prolatam ab eis, quorum in cœlis eſſet ratum iudicium, & ad quos pertineret ab eccleſia lupos arcere rapaces, vt iuſtam ſanctamq; probauerit, religioſe amplexa, ſecutaq; fuerit: & in eoſdẽ illos iamdudum ab apoſtolica ſede anathematizatos anathema dixerit? E

Vniuerſæ V. ſynodi actionẽ nõ fuiſſe aliud, q̃ recognitionem autoritatis ſedis apoſtolicæ ſuper omnes totius orbis eccleſias.

Petrum Antiochenũ de myſterio incarnationis dominicæ noua quædam, blaſphemaq; cominiſcentẽ dogmata, quod videlicet trinitas aut diuinitas eſſet incarnata, et qui eam ob cauſam, in angelico illo hymno, quẽ in letanijs decantat eccleſia. Sanctus deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis miſerere nobis, poſt, immortalis, & ante, miſerere, adiecerat, qui paſſus es pro nobis, Felix Romanus pontifex anathematis mucrone confodit, & omni epiſcopali, ſacerdotaliq; honore exuit. Cuius ſententiam, lecta in ſynodo damnationis eius, quam ſuperius libro quarto adſcripſimus, epiſtola, vt iuſtam orthodoxamque, & ab apoſtolico throno prolatam reuerentiſſime excepit illa totius orbis ſacerdotum congregatio & in eundem Petrum anathema pronunciauit. F

Reuerenter excepit & ſequuta eſt Felicis in Petrũ Antioch. epiſcopum damnationis ſentẽtiam.

In Seuerum etiã Antiochenum patriarcham, Petrum Apamiarum epiſcopum, & Zoaram Syrum, monachum, beatus Hormiſda pontifex Romanus damnationis iamdudum pronunciarat ſententiam, inſtantibus Syriæ epiſcopis, presbyteris & monachis. Cuius tunc quoq; ſequens autoritatem beatus Epiphanius Conſtantinopolitanus epiſcopus, vna cum epiſcoporum ſecum congregata ſynodo, eoſdem pro rite damnatis habuit. Hos vt de medio tolleret, & omnes, quibus non communicaret ſedes apoſtolica, eiuſdem illius prouinciæ epiſcopi, preſbyteri & monachi ſupplicibus ſuis libellis ſuggeſſerunt ſancto concilio, vtque exequeretur definita contra eos a ſede apoſtolica, inſtantiſſime requiſiuerunt. Cuius ſententiam probans & reuerenter ſequens, eoſdem illos anathema pronũciauit, & abiecit de catholica eccleſia. Vnde in dicta aduerſus illos damnationis ſententia a venerabili Mena Conſtantinopolitano epiſcopo, & vniuerſo cõcilio poſt enarrata eorum pleraq; flagitia in hæc verba ſubditur: Contempſerunt quidem eccleſiam Romanam, & ſuc-

Ita quoque & B. Hormiſdæ in Seuerũ Antiochenũ ecceteros.

A & ſucceſſorem apoſtolorum, qui ſententiam contra ipſos protulit, &c. Propterea ſequentes ſanctorum patrum noſtrorum ſententias, &c. contra prædictos, Seuerum, Petrum et alios quicunq; communicant ipſis in impietate, & contra complices eorum, & nos per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum verum deum noſtrum, tanquam lupos quoſdam graues irruentes in ouile Chriſti, abijcimus & conſententiatiui ſumus fratribus & comminiſtris noſtris, & ſæpius prius nominatos ſimili anathemate fecimus, non autem ipſos ſolum, ſed & Zoaram, & alios, qui conuenticula & barabaptizmata faciunt, nec nō & omnia ab ipſis conſcripta, &c. Cui ſententiæ omnes in hanc & ſimilem formā ſubſcripſere: Ego Sabinus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Canuſinæ, ſequens definitionem ſanctæ recordationis papæ Hormiſdæ, anathematizans & condemnans Seuerum, et impia eius ſcripta, & Petrum quondam Apamiæ, & complices eorum, B ac ſectatores, nec non Zoaram, vel communicatores eorū, atq; in eodem errore permanentes, ſubſcripſi. Simili modo ſubſcripſerunt & reliqui.

Anthemium quoq; Trapezuntinum quondā epiſcopum, qui mortuo beato Epiphanio, deſerta ſua eccleſia, fauore principum, quem ſibi aucupauerat, in Conſtantinopolitanam eccleſiam cōtra canones irrepſerat, primum Ioannes Rom. pontifex vindex eccleſiaſticorum canonum, ab eccleſiaſtica communione ſuſpendit, dein de Agapetus Anathemate perculſum, pręcipue ob Euticianam hæreſim, de qua conuictus fuerat, a Cōſtantinopolitana ſede depoſuit, ordinato in eius locum venerabili Mena orthodoxo epiſcopo, qui illi quinto concilio ſub Vigilio Romano pontifice præſuit, atq; omni ſacerdotali dignitate & efficacia nudauit, & de Chriſtiana abiecit eccleſia. Et in hūc quoq;, vt ab apoſtolica ſede iuſte damnatum anathema dixit ſancta ſynodus. *Anthemiū quoq; vt iuſte damnatum a ſede apoſtolica anathema dixit.*

C Hæc vt veriſſime ſic acta intelligas, audi totius cleri & monachorum, tam vrbis regiæ, q̄ Hieroſolymorū & montis S. Sinai, & ſecundæ Syriæ aduerſus prædictos Anthemium, Seuerum, Petrum & Zoarā, Iuſtiniano imperatori porrectum libellum ſupplicem, quem idem remiſit ad diſcuſſionem præfati concilij. In quo poſt præmiſſa alia pleraque, legitur in hæc verba: Quia catholicæ eccleſiæ oēs alumni, de prædicti Anthemij iniquitate & violenta promotione, & aliorum iniquorum virorum, & deo, & vobis moleſti eſſe non ceſſauerunt, vos vero pijſſimi, quamuis valentes ipſos extra ponere: tamen canonicū iudicium in ipſum Anthemium, & prædictos hæreticos benefaciēdo audire voluiſtis, ab illo perſuaſi, qui dicit: Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: ſeniores tuos, & dicent tibi, & Apoſtolo dicente: Obedite ducibus veſtris, & ſubditi eſtote, ipſi enim vigilant pro animabus veſtris, tanquam rationem reddituri. Miſit itaque deus huic ciuitati Agapetum, qui vere ἀγαπητός, id eſt, dilectus eſt a deo & hominibus, pontificem antiquæ Romæ, in diſpoſitionem Anthemij, & prædictorum hæreticorum, tanquam olim Petrum magnū Romanis in deiectionē Simonis Cretiani. Iſte ergo honorabilis vir, *Libellus ſupplex cleri Orientis imperatori porrectus aduerſus p̄dictos hæreticos.* *Memorant quāta autoritate Aga*

ſciens

petus Anthemiũ deiecerit.

ſciens per libellos plurimorum,& noſtros, ea quæ inique contra eccleſia- D
ſticos canones præſumpta fuere, nec ſemel quidē ad viſum ſuſcipere voluit Anthemium, furentem aduerſus canones: ſed hunc iuſte eiecit de ſede ſacerdotali ciuitatis tuæ, & coopitulante ac coadunato catholicæ fidei & diuinis canonibus veſtro imperio, præfecit illi eccleſiæ ſanctiſſimum Menam, rectæ fidei, vitæ pudicæ, &c. Cum autem de Anthemio & alijs hæreticis porrexiſſemus libellos, & nos & epiſcopi Palæſtini in ciuitate regia congregati, & alij Ambaſiatores aliorum pōtificum, poſtulauimus

Vides intellexiſſe vniuerſos, de hæreſi ſuſpectus, cui ſe purgare debeat. Aduerſus Neſtorium quid Celeſtinus fecerit.

Anthemium ipſum, quæ perpetrauit, facere per libellum nota ſedi apoſtolicæ, & liberare ſeipſum ab omni hæretico errore, & proficiſci ad eccleſiam Trapezuntinam: aut ſi hæc nollet, finaliter condemnaretur, & omni dignitate ſacerdotali ac operatione nudaretur, ſicut fecit ſanctus Celeſtinus contra impium Neſtorium, qui ſeipſum tali condemnationi ſubijciendo partem cum hæreticis accepit, &c. Has vero petitiones noſtras E
iuſtas præueniens prædictus ſanctiſſimus vir, cum Anthemius ſeipſum manifeſtum conſtituiſſet, ſimul cum prædictis hæreticis condemnauit, & omni dignitate ſacerdotali ac efficacia nudauit: & omni quoque orthodoxo nomine vſque ad pœnitentiam eorum, quæ deliquit, & tranſmiſit veſtræ pietati libellos noſtros, vt quæ in ipſis ſunt, ad finem deducantur, &c.

Obteſtãtur imperatorem, vt exequatur apoſtolicæ ſedis ſententiam.

Obteſtamur itaq; veſtrum imperium (licet temerariũ quid faciamus) per magnum deum, ſaluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum, &c. non contemnere iuſtum iudicium prædicti ſancti viri, ſed ipſum exequi: & eccleſiam dei, & totum mundum, liberare a peſte Anthemij, & hæreticorum prædictorum, &c. Implendo itaq; quæ ab illo iuſte & canonice iudicata fuere, & per veſtram generalem ſanctionem ipſa confirmando, taliaq; de cætero præſumi interdicendo, illius beatam animam coletis, quæ cum deo proximior ſit, quod vinculo terræ & carnis huius ſoluta ſit, & fiduciam ex proprijs bonis operibus adepta, pro pace ac ſalu- F
te veſtræ pietatis intercedit, &c. Hæc ille totius Orientis clerus ad Iuſtinianum principem, quæ & relata ſunt in acta illius ſynodi.

Eorundem ſupplex libellus ad concilium. Deum donaſſe ſuę eccleſiæ illud inexpugnabile fundamentũ, Petri cathedram.

Qui eadem ferme hæc repetentes in altero libello, quem præcipue aduerſus Anthemium porrexerunt concilio, inter alia multa eodem pertinentia, etiam hoc adijciunt: Deũ ſuæ eccleſiæ donaſſe illud inexpugnabile fundamentum, illam firmam petram Romanæ eccleſiæ, ſedem videlicet & cathedram Petri, in qua reſidens ſanctus Agapetus, deiecerit peſtilentem Anthemium, a ſacerdotali ſede regiæ ciuitatis, ſacrorum videlicet canonum, atque etiam catholicæ fidei vindicans iniuriam, atque in eius locum venerabilem Menam ordinauerit pontificem.

Ex his vtique audis & intelligis, non ſolum quæ fuerit eo ſeculo iam declinante ad turbas, ad diſſidia ac ſchiſmata totius orbis, de autoritate Petri, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidentium ſuper vniuerſam Chriſti eccleſiam recognitio ac ſententia (id quod tribus ſuperioribus libris ſatis ſuperq; demonſtratum eſt) ſed etiam hoc, damnatos videlicet a ſede apo-

ſtolica

A ſtolica omnes,in quos quinta vniuerſalis ſynodus confirmauit damnati
onis ſententiam. Nec aliud fuiſſe omnem actionem eius ſynodi, ꝙ reco-
gnitionem autoritatis huius ſedis, & Romanorum pontificum ab vni-
uerſa Chriſti eccleſia. Siquidem vnum hoc egit illa ſynodus,vt decreta e-
iuſdem ſedis, & prolatas ab eadem in diuerſos ſententias, teneret,ample-
cteretur & obſeruaret orbis vniuerſus. Id quod adhuc clarius intelliges,
ex forma ſynodalis ſententiæ aduerſus Anthemium prolatæ in hũc mo-
dum. Recitata eſt primum ſententia ac definitio beati Agapeti pontificis
aduerſus eundem, ex epiſtola ipſius ad Petrum Hieroſolymitanum epi-
ſcopum. Qua audita dixit Menas, & vniuerſa ſynodus: Non eſt miran-
dum, ſi ſuos etiam nunc magna apoſtolica ſedes ſequitur, ſacras ſanctio-
nes ſanctiſſimarum eccleſiarum inuiolatas conſeruando, & quæ rectæ fi-
dei ſunt defendendo,ac his qui peccauerunt, clementem veniam tribuen
B do. Vnde & nos implentes ea,quæ a ſanctiſſimo papa in epiſtola ſynoda
li data fuere,& tempus pœnitẽtiæ ipſi dantes,deputemus & decernamus
Veſporium ſanctiſſimum epiſcopum Neocæſariæ metropolitanæ, Aca
tium,&c. ad notificandum ei ea, quæ geſta fuere, & inuitare ipſum infra
III.dies,ſi volet venire ad ſanctam ſynodum,ad faciendã ſuper annuncia
tis congruã ſatisfactionem,&c. At non cõparente illo poſt ſibi aſſignatũ
terminũ,huiuſmodi in eum S.ſynodus protulit damnationis ſentẽtiam.

Forma ſynodalis proceſſus & ſẽtentiæ aduerſus Anthemium. Vides cuius recognoſcãt cõſeruare toto orbe vigorẽ ſacrorum canonum & diſciplinæ eccleſiaſticæ.

Multarum tranſgreſſionum Anthemius reus demonſtratus eſt, vene
rabiles quidem patrum leges,tanquam nõ poſitas,ad nihilum reputauit,
& paulo minus ſuo exemplo eccleſiaſticum ſtatum conturbauit,introdu
cendo ſe in patriarchalem ſedem huius regiæ vrbis, &c. ſed & Euticetis
opinionem habet, &c. Et poſt enarrata pleraꝗ; prauæ illius ſuæ opinio-
nis argumenta,ſubditur: Itaꝗ; cum magnus imperator ſibi ad memori-
C am reuocaret ſententiam principis apoſtolorum, qua dicit, paratos nos
ſemper eſſe oportere ad reddendam omni petenti rationem de ea, quę in
nobis eſt ſpe & fide,nihil plus iuuit, ſed erga eius ſerenitatem deceptibili-
bus rationibus vſus promiſit omnia facere,quæcunꝗ; ſummus pontifex
magnæ ſedis apoſtolicæ decerneret. Et ad ſanctiſſimos patriarchas ſcri-
pſit,ſe ſequi per omnia apoſtolicã ſedem. At magno deo & ſaluatore no-
ſtro Ieſu Chriſto,non permittente talia vſꝗ; in finem vitæ procedere,miſ
ſus eſt huic regiæ vrbi ſecundum ipſius diuinitatem,Agapetus ſanctæ et
beatæ memoriæ papa beatiſſimus, qui ſtatim ſacris canonibus, manum
cum deo porrexit,& ipſum de ſede ſibi non conueniente depulit,data ve
nia his,qui talis rei participes,& communicatores fuerunt,& regię ac deo
cuſtoditæ ciuitati ſuum ſacrum ornatum reddidit, &c. Quoniam vero
& cum Dioſcoro & Eutiecete hæreticare deprehenſus eſt,ſententiam in il
lum protulit in ſcriptis,plenam clementia,& decenti ſanctitate, deferens
ei tempus pœnitentiæ,decernensꝗ; donec a tali opinione mutatus,ſatisfe
ciſſet his, quæ a ſanctis patribus doctrinaliter & canonice definita ſunt,
ipſum non habere nomen,neꝗ; ſacerdotis,neꝗ; catholici,&c. Nos igitur

Tenor ſententiæ. Cauſæ dãnationis, præuaricatio ſacrorũ canonum.

Et hinc perpende, ꝙ recognita fuerit toto orbe Ro. pontificis autoritas.

QQ ſequen-

Vide vt in omnibus ſequantur apoſtolicæ ſedis ſententiam.

ſequentes ea, quæ a beatiſſimo papa bene examinata ſunt, iudicamus, vt D
ipſe tanquam membrum inutile & putridum, abijciatur a corpore ſanctarum dei eccleſiarum, & extra epiſcopatum Trapezuntinum eſſe, & alienum ab omni ſacra dignitate & efficacia, & iuxta ipſius ſanctiſſimi papæ ſententiam, a catholica appellatione. Hactenus ſententia ſynodalis in Anthemium. In qua nunquid audis aliud, q̃ confeſſionem, recognitionemque autoritatis Romani pontificis ſuper vniuerſam Chriſti eccleſiam? q̃ quod ſancta ſynodus damnationis, depoſitioniſque ſententiam prolatam ab apoſtolica ſede in Anthemium, iuſtam, ſanctamque probauerit, & ſecuta fuerit per omnia?

Vt apoſtolicæ ſedis vniuerſę eccleſiæ & cũctis ſynodis orthodoxæ fidei regula fuerit, ex actis ſynodi VI. demonſtrari.

Iam & ſextam ſynodum percurramus etiam, eiuſq; occaſionem & cauſam paulo repetamus altius. Nam & ex ea euidentiſſimum erit, vt apoſtolica hæc ſedes, vniuerſæ Chriſti eccleſiæ, & cunctis ſemper ſynodis, orthodoxæ fidei regula fuerit ac magiſtra, eius integritatem ex ſingulari illo, quod ſupra adſtruximus, priuilegio ſola ſemper conſeruans ad E
fratrum confirmationem in fide.

Poſt damnatum in Chalcedonẽſi ſynodo Euticetem cum Dioſcoro vnicam in Chriſto deitatis naturam affirmantes, et renouatam, iteratamque eandem damnationis ſententiam in Anthemium Conſtantinopolitanũ, Seuerum Antiochenum, Petrum Apamiarum epiſcopos, cum in multis hæreticorum prædictorum ſectatoribus ac diſcipulis remanſiſſent hæreticæ prauitatis ſemina: nec tamen his, quę a ſede apoſtolica vna cum tantis ſynodis iam definita, præiudicataq; fuerant, auderẽt aperte reſiſtere, neq; palã adſtruere id, quod ab vniuerſa Chriſti eccleſia toties damnatum extitit: non tamen defuit antiquo hoſti nouũ commentum ad ſubuerſionem rectorum dogmatum, & eccleſiaſticam pacem rurſus cõturbandam.

MonothelitICæ hęreſis origo, & primi aſſertores.

Siquidem iam dicebant orthodoxæ fidei aduerſarij, non vt prius, vnicã eſſe naturam in Chriſto: ſed (quod re ipſa in idem reciderat, tametſi verbotenus differret) vnicam voluntatem & operationẽ. Hoc pri- F
mum commenti ſunt Cyrus Alexandrinus patriarcha, illius ſui Dioſcori, & Sergius Conſtantinopolitanus, eiuſq; & in eccleſia, & in impietate ſucceſſor Pyrrhus, ſui illius Euticetis ſucceſſores & diſcipuli. Et poſt eos Paulus quoq; Cõſtantinopolitanus epiſcopus, qui etiam imperatorem Conſtãtium in eandem ſeduxit perfidiam: deinde Petrus & Gregorius, tam in eccleſia, q̃ in hæreſi, illi Paulo ſucceſſores fuere. Sed & Macharius Antiochenus patriarcha illis factus eſt perfidiæ ſocius & particeps.

Dicta hæreſis cũ ſuis aſſertoribus dãnata a ſede apoſtolica.

In hos exurgens ſedes apoſtolica, magiſtra & vindex orthodoxæ fidei, gladium ſuæ illius principalis poteſtatis, quam in beatiſſimo Petro accepit a domino, magna diſtrinxit libertate, & illos quamuis principalium trium & patriarchalium ſedium antiſtites, & ab orthodoxa fide, & a catholicæ eccleſiæ gremio pronunciauit alienos. Primum quidem Cy-

Cyrus Alexandrinus, Sergius &

rum, Sergium & Pyrrhum, Honorius ille, cuius nomẽ falſarij Græculi in Romanæ, quo laborant, eccleſiæ interneciale & execrabile odium, infarce

runt in-

A runt inter damnatos (ſi deo placet) autores & aſſertores eiuſdem huius monothelitice hæreſis a ſexta ſynodo, a quo primo omnium, damnatam conſtat eandem, cum ſuis illis autoribus annis plurimis ante celebratam eam ſynodum. Sed vt ſe vbiq; prodit inſigne et impudens mendacium: ita ſeipſum, quiſquis fuit, perfidus nugator coarguit. In argumentum hæreticæ eius ſententiæ, etiam epiſtolas eiuſdem, actis ſynodalibus, vt circunferuntur, infulciens: q̄uis non ſynceras, ſed ſuo illo more ab ipſo tractatas: ..les tamen, ex quibus clariſſime pateat orthodoxiſſima eius fides, & plane digna præſule ſedis apoſtolicæ, vti libri IIII. cap. VIII. clarius cōmonſtrauimus. Quin cōſtat potius fide hiſtoriarum omnium ab hoc primo damnatam hanc impietatem cum ſuis illis primis aſſertoribus, Cyro Alexandrino, Sergio et Pyrrho Conſtantinopolitanis epiſcopis. Quorum nouiſſimum æque omnes teſtantur hiſtoriæ, poſt ſuam damnationem

Pyrrhus Conſtant. dānati ab Honorio. Græculorū impudens de Honorio mendacium.

B ab Honorio, exilio relegatum fuiſſe ab Heraclio imperatore, qui ea in re apoſtolicæ ſententiæ exequutor factus eſt. Nam cum ab eodem & ipſe in eandem perfidiam ſeductus fuiſſet, haud irreligioſus primum nec malus imperator, & ob id incidiſſet in diuerſas calamitates & miſerias corripientem ſe dei manum ſentiēs, hæretici erroris vltricem & vindicem, reuerſus ad cor, & a beatiſſimo Honorio orthodoxæ fidei regulam doctrinamq; ſuſcipiens, Pyrrhum ab apoſtolica ſede iam damnatum, velut tanti in ſe mali autorem relegauit in Aphricam. Vnde non multo poſt, mortuo Heraclio, ſublatoq; inter initia imperij ſui veneno, Conſtantino Heraclij filio, idq; ex eiuſdem illius Pyrrhi machinatione & conſilijs. Martinæ vero nouercæ, & Heraclionis fratris inſidijs, cum tanti ſceleris participatione coniunctos ſibi, propitioſq; feciſſet principes, & quoquo pacto reſtitui in ſuam ſedem percuperet, Romam venit ad Theodorum ponticē, errati ſui (vt præ ſe ferebat) veniā petens, acceptaq; ab eodem fidei

Heraclius imperator pœnit[en]s erroris, quo a P[y]rrho imbutus eſt, apoſtolicæ in eundem ſentētiæ exequutor factus eſt.

C regula, & ſimulata illa ſua pœnitentia reconciliatus apoſtolicæ ſedi, ab eodem pōtifice reſtitui ſuæ eccleſiæ obtinuit. Sed ſecretorū conſcius & vindex deus, non diu inultum permiſit tam execrādum facinus, ſed prius vitam finiuit, q̄ tanto ſcelere quæſita, recuperataq; eccleſia diu gaudere potuerit. Senatu enim, populoq; Conſtantinopolitano in Martinam, Heraclionemq; inſurgentibus, & illam lingua, hunc naſo mutilatos, relegantibus, etiam Pyrrhus a populo in eodem furore de fuga retractus, occiſus eſt, & in locum eius Paulus ſuffectus epiſcopus. Sed & huic primū a prefato Theodoro Romano pōtifice eccleſiaſticæ cōmunioni interdictum eſt, eo quod orthodoxæ fidei normam, quam illi præſcripſerat, recuſabat ſuſcipere, adiuuante pertinaciam eius imperatore Conſtantio, & ipſo ſeducto in eandem hæreſim. Deinde Theodori ſucceſſor Martinus, cum nec eius correptionibus acquieuiſſet, congregata ſecum Romæ, CL. epiſcoporum ſynodo, prædeceſſorum ſuorum in Cyrum Alexandrinum, Sergium & Pyrrhum Cōſtantinopolitanos epiſcopos damnationis ſententiam confirmans ac renouans, anathematis vinculo illigatum, omni

Pyrrhus ſimulata pœnitentia, a Theodoro ſuæ eccleſiæ reſtitui obtinuit.

Paulus Pyrrhi ſucceſſor excommunicatus a Theodoro.

Idem dānatus a Martiano.

quoq; eccleſiaſtica dignitate priuauit, & a Chriſtiano nomine iudicauit D

Conſtantius imperator hæreticus Martinum perſequitur.

alienum. Quã ob cauſam a præfato Conſtantio imperatore, Olympius Hexarchus ad regendã Italiam miſſus, & Martinum pontificem occidere iuſſus, cũ id aliter implere nõ poſſet, conſtituerat inter miſſarum ſolennia, in eccleſia B. Mariæ maioris, ſub ſpecie ſacræ cõmunionis participandæ de manibus ſanctiſſimi pontificis, per lictorem ſuum gladio illũ confodere. Qui iuſſa facturus diuino nutu ſubita cæcitate percuſſus eſt. Olympius vero ſacrilegi auſus ſui in ſanctiſſimũ pontificem dans meritas pœnas, a Saracenis paulo poſt in Sicilia turpiter victus, infelicius perijt. Nec tñ ſic quieuit Cõſtantij furor in perſequendã Chriſti eccleſiã, donec iuſto

Vindex ira dei aduerſus Conſtãtium.

dei iudicio, deo iam, hominibuſq; pariter exoſus, in vltionem tantorũ ſcelerũ apud Syracuſas confoderetur a ſuis, dũ libidinibus vacat in balneo.

In tantis orbis titubatione, q̃ erat neceſſariũ, tũ etiã euidenter enituit apoſtolicæ ſedis priuilegiũ.

In his itaq; turbinum ac tempeſtatum fluctibus & procellis, quibus a perfidiſſimo imperatore, & hæreticis Orientalium ſedium epiſcopis grauiſſime concutiebatur orthodoxa Chriſti eccleſia, Romani põtifices ſuæ ſtationis, ſuiq; quem obtinebant, loci in eccleſiaſtica hierarchia non immemores, ipſius nauiculæ Petri gubernacula intrepide, ac magna ſemper autoritatis conſtantia, inconcuſſe tenuerunt, & ſynceritatis orthodoxæ fidei ſe regulam omnibus exhibuerunt. Vt eſſet in his omnibus euidens cernere, exauditum pro ſua reuerentia Chriſtum orantem pro Petro, vt non deficeret eius fides ad cæterorum confirmationem in fide, nec præualuiſſe aliquando vllas poteſtates aduerſus illam cathedram Petri, aut eccleſiam ſuper ipſum ędificatam ac fundatam. Quinimo neceſſe fuit, vt ſemper alias, ita in hac etiam diſſenſione, in qua ab omnibus reliquarũ omnium ſedium principaliũ epiſcopis diuerſum ſentiebat vna hæc ſedes apoſtolica, totũ tamen orbem vni huic cedere, hanc magiſtrã agnoſcere, hanc orthodoxę veritatis regulã, hu[i]us vnius & fidem ſequi, et ſententiã. E F

Conſtantinus filius Conſtãtij, inſtat apud Ro. pontificem pro vniuerſali cõcilio.

Itaque ſublato diuino nutu Conſtantio, quo tandem pax redderetur eccleſiæ, cum eius filius Conſtantinus, illi quem nomine referebat magno Conſtantino, q̃ patri moribus & fidei zelo ſimilior, reipublicæ ſuſcepiſſet gubernacula, ad pacem vnionemq; eccleſiarum toto conuerſus animo, vniuerſalem ſynodum congregari magnopere ſtuduit, per quam eccleſiarũ hæc ſcandala tollerentur de medio. Qua de re ad Domium Romanum pontificem ſcribens, rogat ipſum & hortatur, vt ſua autoritate, miſſis ab apoſtolico throno legatis adeſſe dignaretur concilio. Qui vna cum congregatis in vrbe regia epiſcopis, de dogmate controuerſo, quod inter eos tantæ diſſenſionis cauſa extitiſſet, inquirerent. Num vnica (vt Orientales illi) an vero duæ in Chriſto voluntates & operationes dicendæ eſſent, vt Romana & orthodoxa prædicabat eccleſia. Quas quidem

Agathonis autoritate celebrata VI. ſynodus.

religioſi principis literas, mortuo iam Domio, eius ſucceſſor Agatho recipiens, nihil cunctatus, ſuos legatos miſit ad concilium, & ipſum, vt legitime celebraretur, apoſtolica autoritate confirmauit. Neutiquã tamen conſentiens, apoſtolicæ ſedis de præfato dogmate iam toties præiudicatã ſen-

tentiam

A tentiam vllo pacto venire in diſquiſitionem concilij:ſed ſuis mandata dedit,concilio vt præſcriberent rectæ fidei regulam,quã ſequi omnes oporteret: quemadmodum teſtatur eiuſdem ad Cõſtantinum imperatorem & Auguſtos,per eoſdem legatos ſuos ſcripta epiſtola in hæc verba:

Dominis pijſſimis & sereniſſimis,victoribus ac triumphatoribus, amatoribus dei & dñi noſtri Ieſu Chriſti Conſtantino maiori imperatori, Heracleo & Tiberio Auguſtis, Agatho epiſcopus,ſeruus ſeruorũ dei. Poſt præmiſſa aliquanta: Dirigimus,inquit, præſentes conſamulos noſtros,Abundantium & Ioannem,reuerendiſſimos fratres noſtros,Theodorum & Georgium dilectiſſimos filios noſtros presbyteros,cũ dilectiſſimo filio noſtro Ioanne diacono & Conſtantino ſubdiacono ſanctę huius apoſtolicæ ſedis, &c. Quibus portitoribus & teſtimonia aliquorum ſanctorum patrum,quos hæc apoſtolica Chriſti eccleſia ſuſcipit,cum eorum libris tradidimus: vt facultatem ſuggerendi a benigniſſimo veſtrę B charitatis imperio conſequuti,ex his duntaxat ſatisfacere ſtudeant, dum imperialis manſuetudo veſtra percipiat, quid hæc ſpiritualis mater eorũ apoſtolica Chriſti eccleſia credat & prædicet. Non per eloquentiam ſecularem,ſed per ſynceritatem apoſtolicę fidei,in qua & ab incunabulis edocti, vſq; in finem propagatori veſtri Chriſtiani imperij, cœli domino omnes nobiſcum deprecamur ſeruire & obedire. Licẽtiam proinde eis dedimus apud ſerenitatem veſtram,dum iuſſerit,ſimpliciter ſatisfaciendi ſecundum ea duntaxat, quæ eis iniuncta ſunt,ita vt nihil præſumant augere,nihil minuere vel mutare,ſed traditionẽ huius apoſtolicę ſedis,vt a pdeceſſoribus meis apoſtolicis põtificibus conſeruata eſt,enarrare,&c.

Perſtringens deinde apoſtolicæ ſedis de prędicto dogmate fidem,traditionem & ſententiam,ſubdit:Hæc,inquit, eſt apoſtolica atq; euangelica traditio,quam tenet ſpiritualis veſtri feliciſſimi imperij mater,apoſto- C lica Chriſti eccleſia, hæc eſt mera confeſſio pietatis,hæc eſt Chriſtianæ religionis vera atq; immaculata profeſſio, &c. quam cooperator piorũ laborum veſtrorum B. Petrus tradidit,&c.cuius vera confeſſio a patre de cœlis eſt reuelata, pro qua a domino omnium beatus pronunciatus eſt, qui & ſpiritales oues eccleſiæ, ab ipſo redemptore omnium,terna cõmendatione paſcendas ſuſcepit. Cuius adnitẽte præſidio, hæc apoſtolica eius eccleſia,nunquam a via veritatis,in qualibet erroris parte deflexa eſt. Cuius autoritatem,vtpote apoſtolorum omnium principis, ſemper omnis catholica Chriſti eccleſia,& vniuerſales ſynodi fideliter amplectentes, in cunctis ſequutæ ſunt, omneſq; venerabiles patres apoſtolicam eius doctrinam amplexi,&c. & ſancti quidem doctores orthodoxi,venerati atque ſecuti ſunt:hæretici autem falſis criminationum odijs inſecuti,&c.

Hæc apoſtolica Chriſti eccleſia,per omnipotentis dei gratiam a trami te apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probabitur,nec hæreticis nouitatibus deprauata ſuccubuit:ſed vt ab exordio normam fidei Chriſtianæ percepit ab autoribus ſuis apoſtolorum Chriſti principibus, illibata

Agatho ad Conſtantinũ & Auguſtos.

Vide vt etiam hic nõ ſubmiſerit, ſed pręmiſerit apoſtolicę ſedis ſententiam ſynodali iudicio.

Priuilegiũ ſingulare ſedis apoſtolicæ.

fine tenus manet, ſecundum ipſius domini ſaluatoris diuinam pollicitati D
onem, quam ſuorum diſcipulorum principi in ſacris euangelijs fecit: Petre, inquiens, ecce Satanas expetiuit vt cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum. Ego autẽ rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquãdo conuerſus confirma fratres tuos. Conſideret itaq; veſtra clementia, quoniam dñs & ſaluator omnium, qui fidelis eſt, et fidem Petri non defecturã promiſit, confirmare eum fratres admonuit, &c. Hæc ille Agatho.

Collectio ex præmiſſis. In quibus audis, vt apoſtolicæ ſedis ſententiam, quam aduerſus totius pene Orientis, & trium principalium ſediũ aſſerebat epiſcopos, vniuerſalis tamen concilij non ſubmiſerit iudicio. Quin potius eandem illi regulam ſanæ & catholicæ fidei præſcripſerit, quam ſequi deberet: mandans ſuis legatis, ne quid addere præſumerent, ne quid minuere, aut immutare ab ea ſententia ac definitione fidei, quam ab apoſtolica ſede ſecum attulerant. Vides vt illa ſe præbuerit ſemper vniuerſæ Chriſti eccleſię & concilijs omnibus orthodoxæ veritatis regulam & magiſtram. Ob id ſingulari priuilegio præſeruata a Chriſto, ne a via veritatis in quolibet errore vnquam laberetur. Vides q̃ non ipſa cõcilia regulatiuam (vt illi loquuntur) autoritatem obtinuerint ſuper autoritatem cathedræ Petri & apoſtolicæ: ſed contra e diametro. Cuius autoritatem ſemper omnis catholica Chriſti eccleſia, & vniuerſales ſynodi fideliter amplectentes, in cunctis ſecutæ ſunt, & oẽs orthodoxi patres eius doctrinã venerati & amplexi. E

Cauilli remotio. Nec eſt quod hic mihi dicas, Agathonis illius, vt pote Romani pontificis velut in cauſa propria haud idoneum eſſe teſtimonium. Nam ipſa rei euidentia eorum, quæ dicit, veritatem comprobat. Nunquid em̃ non idem factum a beatiſſimo Leone in Epheſino illo ſecundo concilio demonſtrauimus? Quod quia eiuſdem ſententiam ac præſcriptum tranſgredi auſum eſt, a catholica Chriſti eccleſia execrari meruit vna cum ſuperbiſſimo illo Dioſcoro, eius pręuaricationis autore. Nunquid factum aliud ab eodem Leone in illo omnium celeberrimo Chalcedonenſi concilio? quod audiſti q̃ reuerenter eius autoritatem recognouerit, & in cunctis ſecutum fuerit. Et hoc ipſum, de quo agimus, ſextum cõcilium Agathonis legem fidei omnibus præſcribentis, nunquid contempſit autoritatem? nunquid vni illi Oriens vniuerſus victas manus non dedit? nunquid in eius nõ conceſſerunt definitionẽ & ſententiam? Cũ perlecta eſſet ea, quã diximus, B. Agathonis epiſt. in cõcilio, & ab imperatore Chriſtianiſſimo rogarẽtur vniuerſi, num ſuggeſtionibus eius cõſentirent toto animo, primus Georgius Cõſtantinopolitanus antiſtes, abiecta contraria (quã ante defenderat) monothelitica hæreſi, profeſſus eſt toto ſe animo illi conſentire, amplectiq; ſententiam ſedis apoſtolicæ. Poſt quẽ & cæteri epiſcopi oẽs ſurgentes, in hæc & ſimilia verba, pro ſe quiſq; reſpõderunt: F

Agathonis ſententiæ ſubſcripſiſſe conciliũ.

Nota cõcilij iudicium de Agathonis epiſtola. Suggeſtiones directas a patre noſtro Agathone, ſanctiſſimo archiepiſcopo principalis ſedis antiquæ Romę, ad coronatũ a deo mãſuetiſſimũ noſtrum dñm imperatorem, tanq̃ a ſpiritu S. dictatas per os ſancti, ac B. prin-

A principis apoſtolorũ Petri,prædico & digito ter beatiſſimi papæ Agathonis ſcriptas ſuſcipio & amplector, & ita credo,ita ſentio,duas naturas in vno ſanctæ trinitatis D.N.Ieſu Chriſto vero deo noſtro,& duas naturales voluntates, ſimiliter & duas naturales operationes in vna perſona, in vna ſubſiſtẽtia,inſeparabiliter atq; indiuiſe.Et anathematizo omnes,qui dicunt vnicã voluntatẽ,& vnicam operationem poſt incarnationem D.N.Ieſu Chriſti,&c.Macharium aũt Antiochenum patriarchã,dictæ Agathonis ſententiæ pertinaciter reluctantem,vt nouum Dioſcorũ,vna cum Stephano eius diſcipulo hæreticos pronunciarunt,& ab omni epiſcopali,ſacerdotaliq; honore ac miniſterio alienos,anathemati ſubiecerunt.Ab eis vero quos ab errore monothelitico ad pœnitentiam receperunt, libellos pœnitentiæ,profeſſioniſq; orthodoxæ fidei exegerunt eiuſmodi,quibus ij omnes profeſſi ſunt,epiſtolæ ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ Agathonis ſe ſimpliciter conſentire in omnibus,& permanere in cunctis capitu-
B lis,quæ in ea continentur.

Damnatus Macharius Antiochenus,q̃d Agathonis ſentẽtiæ nõ acqeiceret.

Iam & in proſphonetico ſermone eiuſdem concilij ad Conſtantinum imperatorem,inter cætera ita dictum legitur ab vniuerſa ſynodo: Proinde,inquiunt,inſpiratione ſpiritus ſancti conſpirantes, & ad inuicẽ omnes cõſonantes, & Agathonis ſanctiſſimi patris noſtri, & ſummi papæ dogmaticis literis ad veſtram fortitudinem miſſis conſentientes,nec nõ ſanctæ quæ ſub eo eſt ſynodi CXXV.patrum concordantes, vnum de ſancta trinitate D.N.Ieſum Chriſtũ incarnatũ prædicamus in duabus perfectis naturis,&c.Et poſt aliquanta:Summus autem nobiſcum concertabat apoſtolorũ princeps.Illius enim imitatorem, & ſedis ſucceſſorem habuimus fautorem,& diui ſacramenta myſterij illuſtrantem.Per literas tibi confeſſionem a deo inſcriptam Romana antiqua ciuitas obtulit,& catholici dogmatis diẽ a veſpertinis partibus extulit,charta & atramentum
C videbatur,& per Agathonem Petrus loquebatur.

Ex proſphonetico ſermone cõcilij ad Conſtantinũ imperatorem.

Petri ſucceſſor quis recognoſciẽ.

Rurſus in epiſtola dicti imperatoris Cõſtantini ad Occidentis epiſcopos,qui ſub Agathone cõuenerant,gratulatoria de peracta feliciter ſynodo,quã miſit vna cum actis ſynodalibus.Interfuiſtis,inquit,& vos cũ vniuerſali principe paſtorũ,ſimul cum ipſo diuinitus loquentes,tam ſpiritu,q̃ litera.Suſcepimus enim non ſolum a beatitudine eius,verum etiam a ſanctitudine veſtra directas nobis literas,quæ prolatæ lectæ ſunt,& veritatis verum ſtylum declarauerunt,orthodoxamq; fidem depinxerunt,&c.& tam ſynodicis,q̃ paternis doctrinis conſentiunt. Neq; enim negleximus, ſed diligenter eas comparauimus.Idcirco & omnes conſonanter mẽte & lingua concredimus,& ſimiliter confeſſi ſumus, & tanquam ipſius diuini Petri vocem,Agathonis relationem ſupermirati ſumus.Non enim diſcrepauit niſi vnus.Nemo nanq; ex omnibus perijt,niſi filius interitus,pater contumaciæ,&c.Hactenus ille.

Ex Conſtãtini epiſtola ad Occidentis epiſcopos qui ſub Agathone [illegible] Vniuerſalis princeps paſtorum quis agnoſcitur.

Audis itaq; in his omnibus,non ſolũ,quod ſupra ſatis,ſuperq; demonſtratum eſt,Romanum põtificem ab vniuerſo ſemper orbe recognitum

[illegible]

vniuerſalem paſtorum principem, & totius dominici ouilis rectorē, ſed D
etiā id de quo nunc pręcipue agimus, nempe ipſam Petri cathedrā fuiſſe ſemper vniuerſæ Chriſti eccleſiæ & concilijs omnibus, rectæ fidei regulam, magiſtram & vindicem, & ob id diuino cōſeruatam priuilegio nulli vnquam ſubiacuiſſe prauitati hæreticæ, ſed apoſtolicam traditionem, orthodoxæq; fidei ſynceritatem, vt eam accepit ab initio, a ſuis illis autoribus, apoſtolorum Chriſti principibus, illibatam conſeruaſſe, & conſeruaturam perpetuo. Id quod ſemper agnoſcens orthodoxa Chriſti eccleſia quotieſcunq; fidei cauſa, etiā in celeberrimis ex totius orbis epiſcopis congregatis concilijs euentilata extitit, aut ſimpliciter ſequuti ſunt omnes huius ſedis ſibi præſcriptam regulam, aut iam prædicatam ſentētiam, quemadmodum in Conſtantinopolitana prima & ſecunda, & Epheſina prima, atq; in hac ſexta ſynodo, Conſtantinopolitana tertia, factum demonſtrauimus, in quibus conuenientes ex vniuerſo orbe venerabiles patres & epiſcopi amplexi & ſimpliciter ſecuti ſunt pręiudicatam a ſede apoſtolica ſententiam, aut id quod in concilijs definitum eſt, ad huius adhuc ſedis iudicium autoritatemq;, tanquam ad ſuperiorem quandam, & infalibilem rectę fidei amuſſim, remiſſum eſt, vt etiam in illo omnium primo & ſanctiſſimo Niceno concilio factum oſtendimus: aut fecerunt vtrunque, quemadmodum audiſti de Chalcedonēſi concilio. In quo iam præſcriptam ipſis regulam præiudicatamq; beatiſſimi Leonis aduerſus Euticetem & Dioſcorum ſentētiam ſecuti, nihilominus definitionem ſynodalem, actaq; omnia ad eiuſdem autoritatem remiſerunt, robur eius impartiri ab illo adhuc expectantes. E

Cathedram Petri vniuerſæ ſemp. eccleſiæ fuiſſe rectæ fidei magiſtram & vindicem.

De ſeptima ſynodo.

Ordo poſtulat, vt & VII. ſynodi hic breuiter perſtringamus hiſtoriā, quo & in ea luce clarius pateat ipſa rei euidentia de autoritate apoſtolicæ ſedis in concilijs vniuerſalibus, quam in prioribus demonſtrauimus.

Eius occaſio altius repetitur.

Cum nunq̄ ſibi conſtans Græca illa leuitas & mobilitas, ſemper noui aliquid quæreret, & expugnatis iam fere hæreſibus circa indiuiduæ trinitatis, & incarnatonis verbi myſteria, nihil circa eadē non iam damnatum comminiſci poſſet, bellum inferre cœpit venerandis Chriſti & diuorum imaginibus, quibus eatenus vſa fuerat vniuerſa Chriſti eccleſia, & nouo furore eaſdem & more catholico venerantes illas perſequi. F

Iconomachorū furor ſub Leone imperatore.

Cœpit fere hæc peſtis circiter annum domini DCCXVIII. non longe poſt VI. ſynodum, ſub Leone imperatore. Qui primus ſanctorum omnes imagines deponi, abradi, conteri, comburiq; iuſſit.

Gregorius III. in gñali cōcilio Leonē imperatorē & Iconomachos anathemati ſubiecit.

Aduerſus quē B. Gregorius, eius nominis III. cōuocata Romæ generali ſynodo, in qua prope M. interfuiſſe leguntr̄ epiſcopi, eundē Leonē cum ſuæ impietatis aſſertoribus eccleſiaſtico anathemati ſubiecit, & peſtem illam Iconomachorum atro carbone notauit, & eccleſiaſticæ cenſuræ mucrone iugulauit. Sed cum ille in impietate ac pertinacia ſua perſiſteret, vltrix ei vindicta diuina non defuit, hinc immiſſis Saracenis in ditiones imperij. Inde vero vrbe regia Conſtātinopolitana tam graui peſte vaſtata &

A ta & depopulata, vt in eadem ſupra trecentena milia hominũ perijſſe, certæ fidei prodãt hiſtoriæ. Et cum nec ita reſipiſceret, eadem etiam & illum ipſum perijſſe Leonem. Cuius filius Conſtantinus, paterna imbutus perfidia, cum eandem non imitari tantum, ſed & vincere pergeret, etiam necromanticis & magicis artibus ritu pagano ſeruiens, ſacrilego furore etiam orthodoxos exilijs, & proſcriptiõibus aggreſſus eſt perſequi. In quem exurgens Stephanus Romanus põtifex eius nominis II. prolatam a Gregorio III. in Leonem patrem confirmat anathematis & damnationis ſententiam. Ex quorum cineribus (ne qua nũc peſtis deeſſet perſecutioni eccleſiæ) Lutherani impietatis ſectatores & diſcipuli, rediuiua iamdudum per Germaniam ſuſcitarunt incendia. Et cũ hæc flamma vniuerſum pene Orientem inuolueret, tandem Conſtantinus alter, illius perfidi nepos, cum Irene matre aſſecutus imperij gubernacula, cum ſub euidenti, quam

B ſentiebant & cernebant, vltione diuina cœpiſſent aperire oculos, ad apoſtolicam cathedram orthodoxæ fidei magiſtram reſpicere cœperũt: ſupplices literas mittentes ad Hadrianum pontificem, vt concilio vniuerſali, quod ſecundo celebrari cupiebant in Nicea, ſua autoritate adeſſe dignaretur: quo in eodem eluceſceret orthodoxa & catholica veritas: & elimi naretur atq; abolerētur contraria impietas, quæ iam annis multis infeſtarat Orientis eccleſias. Cuius ſi ad Auguſtos reſponſiuam perlegas epiſtolam, quam celebrando concilio aſſenſum præbens, miſit cum Petro monacho cardinali presbytero, & altero Petro abbate S. Sabinæ de vrbe, apoſtolicæ ſedis legatis, qui vice ſua præeſſent concilio, etiam hinc intelliges id quod toties demonſtratum eſt: Omnem videlicet conciliorum autoritatem ab huius ſedis autoritate prorſus dependere. Præſumptum fuerat (vt ex eadem conſtat epiſtola) poſt ſextam ſynodum aliud quod-

C dam concilium in illis Orientalibus eccleſijs abſque autoritate ſedis apoſtolicæ. De quo cum Auguſtis expoſtulans, & oſtendens inſuper nullam eſſe cauſam dubitãdi circa venerationem ſacrarum imaginum poſt iteratam definitionem ſedis apoſtolicæ, primum ſub Gregorio III. & ſecũ cõgregata ſynodo, deinde ſub Stephano II. nec vt de eadē rurſus diſceptaret in concilio, illius celebratiõi ſe conſenſurũ conteſtãs: Si vero, inquit, impoſſibile eſt ob hæreticorũ veſaniam, & propter incredulitatē ipſorũ, ipſas ſacras & venerãdas imagines abſq; ſynodi actione in priſtinũ erigere & confirmare ſtatum, & noſtros ſacerdotes, pro eiuſmodi pia operatione veſtra cupit sereniſſima imperialis potētia accerſire, ſicut in veſtris fertur imperialibus literis. In primis pſeudo illud concilium, quod ſine apoſtolicæ ſedis autoritate, irrationabiliter, nequiterque contra ſanctorum venerabilium patrum traditionem actum eſt, anathematizetur præſentibus miſſis noſtris, & cætera: Deinde orthodoxa fides corroboretur iuxta traditionem ſedis apoſtolicæ, & hæreſis ſacras imagines impugnantium etiam anathematizetur, &c. Cuius præſcripto S. ſynodus per omnia obtemperans, nihilo minus vt iuxta præcedentium legitimorum conci-

cilio-

Diuina vltio in Leonem.

Cõſtantini Leonis filij aduerſus orthodoxos perſecutio.

Iterata a Stephano II. in eoſdem dãnationis ſententia.

Lutheri ſchola hanc redi:xit inſaniam.

Cõſtãtinus illius nepos cũ Irene matre ad cor reuerſi, ab Hadriano põtifice petiũt, vt celebretur vniuerſale concilium.

Nõ cõſenſit celebrationi concilij, vt in eo rurſus diſceptetur de venerandis imaginibus ſed tñ quo dãnatus iã a ſede apoſtolica velut certus error facilius tollatur e medio.

Anathematizandũ omne [illegible] ſit peractũ ſ.i.e autoritate ſedis apoſtolicæ.

ciliorum exemplum, ad ſpecialem autoritatis eius confirmationem remit- D
terentur vniuerſa acta ſynodalia, autor fuit Tharaſius Conſtantinopo-
litanus antiſtes.

Cõcluſio ex hiſtoria ſeptimi ſynodi.

Itaq; etiam ex huius concilij hiſtoria ęque eluceſcit euidenter, quam hactenus adſtruimus, orthodoxa veritas: Vniuerſam autoritatem conciliorum vniuerſalium dependere ab autoritate ſedis apoſtolicæ. Eandemq; vniuerſæ ſemper eccleſiæ & concilijs omnibus, exhibuiſſe ſe orthodoxæ fidei magiſtram & vindicem.

De octaua ſynodo.

Supereſt adhuc vnum illorum conciliorum vniuerſalium, per quæ vniuerſa diſcurrere inſtitutum eſt, & per ſingula explicare ipſam rei euidentiam, & catholicæ eccleſiæ recognitionem, de veritate quam hic demonſtrandum ſuſcepimus. Octo nanque vniuerſales ſynodos ex priſcis illis & agnoſcit & ſequitur vniuerſa Chriſti eccleſia, ex quibus iã ſeptem percurrimus. Nicenas duas, primam & ſeptimam, Conſtantinopolitanas tres, ſecundam, quintam & ſextam, Epheſinam præterea, & Chalcedonenſem. In quibus omnibus, vt tractata eſt fidei quæſtio, ita & viguiſſe in omnibus vnius ſedis apoſtolicæ autoritatem, eandemque ſe, omnibus orthodoxæ fidei magiſtram exhibuiſſe & vindicem, clariſſime demonſtratum eſt. E

Explicatur cauſa octauæ ſynodi.

Reſtat octaua, Conſtantinopolitana quarta. Quæ non vt priores, ob vllam quęſtionem fidei, ſed ob iudicium inter Photium & Ignatium de Conſtantinopolitana ſede diſſidentes, ſub Nicolao primo celebrata eſt. Siquidem non ſolum quæſtiones fidei, ſed epiſcoporum quoque iudicia, ad huius ſedis autoritatem ſingulariter pertinere, & ſine ea peragi non poſſe, etiam ſupra demonſtratum eſt. Cuius & occaſionem & hiſtoriam vt intelligas.

Iniuſte damnationis Ignatij Cõſtantinopolitani epiſcopi, & iniquæ promotionis Photij veriſſima explicatur hiſtoria.

Præſederat Ignatius Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, annos circiter duodecim, vir ſanctus & integer, vindex eccleſiaſticorum canonum. Cum quidam eius liberam autoritatem non ferentes ex ſuffraganeis ipſius & ſubditis, ſed odij & inuidiæ facibus contra eum accenſi, alij vero ſuperbię faſtu elati, Michaelis quoque imperatoris animati conſenſu & autoritate, qui ſeuerioribus eius correptionibus ſæpe irritatus, & Bardæ patricij inſtigationibus inſuper accenſus, illi aduerſus fuerat, conſurgentes in ſanctum epiſcopum, congregata numeroſa epiſcoporum ſynodo, cui medius imperator interfuit, eundem damnatum eiecerunt ab eccleſia cui præſidebat iure & legitime. Et in locum eius Photium quendam e foro & ſeculari militia, eque palatinis ædibus eductum, & ſubito tonſoratum, aduerſus eccleſiaſticos canones eidem præfecerunt eccleſiæ. Vnde cum grauia naſcerentur & ſcandala & ſchiſmata, non ſolum in vrbe Conſtantinopolitana, ſed etiam in vicinis circunquaque ciuitatibus, alijs Photij promotioni fauentibus, alijs contra, vt aduerſus canones, ſuperſtite, nec legitime accuſato aut damnato Ignatio factam merito deteſtantibus, Michael imperator oratores ſuos miſit ad ſedem apoſtolicam, F

Michael imperator pe-

& Ni-

A & Nicolaum pontificem eius præſidem, apud eundem accuſans Ignatium, velut autorem natorum malorum, ſcãdalorum ac ſchiſmatum, ſimul & rediuiuis Iconomachorum contentionibus vexari Conſtantinopolitanam eccleſiam ſignificans, vtq; a latere ſuo legatos illuc mitteret, qui exorta e medio ſcandala tollerent, inſtanter poſtulauit. Qua in re pro officij ſui debito haud grauate illi obſequutus ſanctus pontifex, miſſis a latere ſuo Rodoaldo & Zacharia epiſcopis, hoc in mandatis dedit, vt Ignatij cauſas (qui ante de eccleſia ſua videbatur pulſus, q̃ in legitimo accuſatus & condemnatus iudicio) tantummodo inueſtigarent diligenter, & plena veracique relatione referrent ad apoſtolicæ ſedis iudicium. Interim vero ne communicarent cum Photio, niſi velut cum laico, ſingulariter præcepit. At illi Conſtantinopolim venientes, impẽriali largitione corrupti, quæ ſibi mandata fuerant, in contrarium verterũt omnia.

B Nam & cum Photio inuaſore eccleſiæ inter ſancta communicarunt myſteria, & Græcorum conſentientes factioni pernicioſiſſimæ, prolatam in Ignatium velut ex apoſtolicæ ſedis autoritate cõfirmarunt damnationis ſententiam, expoliatumque ſacerdotalibus infulis, ab omni regimine expulerunt eccleſię. Quibus peractis, miſſus ab imperatore Leo a ſecretis ad Nicolaum pontificem, duo illi volumina obtulit: alterum geſtorum depoſitionis Ignatij, alterum actorum in cauſa ſacrarum imaginum. Reddidit præterea imperiales literas, quibus idem inſtantiſſime requirebat, vt in depoſitionem Ignatij & confirmationem Photij conſentiret & ſubſcriberet. Ille vero conuocata vniuerſa Romana eccleſia coram eadem præſente imperiali legato publice conteſtatus eſt, quæ legati ſui egiſſent, minime acta ex ſua ſententia: imo in illos ipſos vt præuaricationis reos protulit damnationis ſententiã, addens, nunq̃ ſe conſenſiſſe, nunq̃ etiam conſenſurum in deiectionem Ignatij, vel promotionem Photij: quin potius

C eandem, vt ſacris canonibus contrariam, irritauit ac repudiauit. Quod ipſum etiam literis ſuis Michaeli imperatori per eundem Leonem ſignificauit. Vnde ille in apertam impietatem, rebellionem, defectionemque a ſede apoſtolica erumpens, reſcripſit plenas iniuriarum, minarũ, blaſphemiarumque literas. Quibus idem pontifex liberrima reſcripſit conſtantia. Horum ita actorum præter fidem hiſtoricam teſtis eſt in primis eiuſdem Nicolai epiſtola, ſcripta vniuerſis per Aſiam & Libyã orthodoxę fidei cultoribus: qui, inquit, catholicã pietatem, ſanamq; doctrinã cum B. Petri cathedra ſectantur & aſſerunt: qua vniuerſa hæc acta ita ex ordine complectitur: ne cui forte imponeretur ſub nomine & prætextu autoritatis ſedis apoſtolicæ: cuius legati confirmaſſent in Ignatium damnationis ſententiã & promotionem Photij. Teſtis quoq; eiuſdem Nicolai ad Michaelem epiſtola, qua ſuæ illi iniurioſæ & comminatoriæ libera autoritate reſpondet. In qua ab his quæ ille aduerſus ſacerdotalem, pontificiamq; autoritatem irreuerentius effutiuerat, incipiens, eius dignitatem diuinarum ſcripturarum autoritate & communi Chriſtifidelium conſen-

tit apoſt. ſedis autoritate tolli exorta ſcandala in Conſtantinopolitana eccleſia.

Præuaricati apoſt. ſedis legati, Ignatiũ damnatũ eijciũt & Photij promotionem confirmant.

Inſtat Michael, vt Nicolaus legatorũ ſuorũ confirmet iudicium.

Nicolaus, prolata in legatos ſuos velut præuaricatores dãnationis ſententia, Photij promotionem irritat.

Imperatoris hinc indignatio, & pontificis libera conſtantia.

Ex Nicolai ad Michaelẽ imperatorẽ epiſtola.

ſenſu confirmans,non ad vitam, ſed officium ſacerdotum reſpiciendum docuit,eiſq; cathedræ apoſtolicæ præſidentibus obſequendum ſimpliciter. Id quod ex figura veteris tabernaculi clare confirmat: Nihil illam debere quibusuis autoritatem ſuam agnoſcentibus: quin potius vni illi debere omnes orthodoxam fidem conſeruatam in catholica eccleſia, quam ab vna illa ſępenumero ſuſtentatam,aſſertamq; certum eſt. Cuius,inquit, priuilegia Chriſti ore in beato Petro firmata, atq; ab ipſis apoſtolis diſpoſita in eccleſia obſeruata antiquitus,celebrata quoque a ſanctis vniuerſalibus concilijs, ab vniuerſa denique eccleſia iugiter venerata ac recognita, nullatenus poſſunt minui, nullatenus infringi aut commutari. Quod enim fundamentum deus poſuit, humanus non valet amouere conatus, ſed firmum, validumque conſiſtit. Impingi proinde poſſe ab his, qui dei ordinationi conantur reſiſtere,ſed nō transferri, velut radicata & plantata diuinitus. Quæ, inquit, ante imperium veſtrum fuerunt, & permanent, deo gratiæ, hactenus illibata, permanebūtq; poſt vos, & quouſq; nomen Chriſtianum prædicatum fuerit, immutilata ſubſiſtere non ceſſabunt. Ad iudicium autem ſuum de Ignatio & Photio reuerſus, tametſi a nemine retractari poſſet apoſtolicæ ſedis ſententia, ne tamen Photius ille, vt faciebat, queri poſſet, ſe non auditum, nec defenſum, damnatum a ſede apoſtolica, quamuis cauſa eius diligenter intellecta fuiſſet, ordinauit & iuſſit, vtranque partem Romam venire ad renouandum examen. Quamuis enim ratum alioqui, firmumque manere deberet apoſtolicæ ſedis, vt ſummi in eccleſia tribunalis iudicium, nec ab illo vſquam appellari ſecundum canones. In hac tamen cauſa ſecundum indulgentiam, inquit, hoc concedimus: non licentiam id faciendi tribuimus pro cuiusque libito. Cum enim, vbi eſt maior autoritas, inferiorum iudicium illo referri iubent canones, patet vtique, apoſtolicæ ſedis (cuius autoritate maior nulla eſt) a nemine retractari poſſe iudiciū, nec de illo iudicari a quoquam, ab illa neminem appellare, ad quam ex orbe vniuerſo vltima prouocatio conceditur, ſecundum eccleſiaſticas regulas. Hæc ipſa, etiam ſanctorum patrum ſententijs comprobari, Bonifacij præſertim & Gelaſij. Præſcribens deinde nominatim, quos velit ex vtraque parte mitti, velut ad cauſæ merita intelligenda idoneos. Confidimus autem, inquit, in domino, qui fecit de tenebris lucem ſplendeſcere, & qui dat homini ſciētiam, quoniam ſi partes, quas diximus, ad illius limina peruenerint, qui mentiētes Ananiam cum Saphira gladio ſpiritus ſancti interemit, ſi qua ſunt incerta & abdita, reuelabuntur & manifeſta fient. Quia nos hoc ſemper in votis habemus, & inhianter deſideramus, vt æqualitatem vtriſq; partibus ſeruantes, nihil, niſi quod ſacri canones, niſi quod æquitas dictauerit, adiuuante domino ſtatuamus, &c.

Priuilegia cathedrę apoſtolicę cō ſtituta diuinitus.

Eadē hæc dicemus eccleſiaſticæ autoritatis oppugnatoribus.

Ab apoſtolicæ ſedis prouocari nō poſſe iudicio, nonnunq̄ tamē concedi vt retexeretur examen.

Veritatem eluceſcere in iudicio ſedis apoſtol.

Et hæc quidem, atque eiuſmodi multa Nicolaus ille, prolixiſſima equidem epiſtola, ſed quæ ſola, ſi diligenter legatur, clariſſime comprobat ipſam rei euidentiam, & conſenſum recognitionemq; catholicæ eccleſiæ de au-

A de autoritate, quam hic adſtruimus, ſedis apoſtolicæ in vniuerſa eccleſia, atque in concilijs omnibus. Quibus & regulam & magiſtram, vindicemque orthodoxæ fidei, rectorumque iudiciorum ſe ſemper præbuit. Quæ equidem nihilo minus apud te ponderis aut momenti habebit, quod ſcripta ſit a Romano pontifice, imo tanto magis, quanto nunquam inuentum eſt ocioſum aut inefficax (quod ſupra demonſtrauimus) cathedræ Petri, & in eadem præſidentium illud ſingulare priuilegium. Quanquam & ſine eo, ipſa per ſe res de qua agitur, ipſa ſcriptorum & antiquitas, & autoritas, ipſe ſcribendi modus, ipſi deniq; ad quos ſcripta ſunt, ipſe demum exitus negociorum & cauſarum, ob quas ſcripta ſunt, eorundem indubiam veritatem clariſſime comprobant. Nam ſcripſit is non ita nuper, nec noſtro ſeculo, ſed ante annos paulo minus ſeptingentos. Gelaſius autem, quem idem citat, ante annos mille. Bonifacius vero ante annos vndecies centenos. Scripſerunt autem (vt priuilegium cathedræ taceam) non obſcuri, non priuati homines, ſed præſidentes hierarchiæ vniuerſæ Chriſtianæ eccleſiæ, non in angulis aut latibulis, ſed e ſpecula illa apoſtolicæ cathedræ, in quam totius ſemper orbis coniecti ſunt oculi, non in ocioſis aut deliteſcentibus chartis, ſed palam in epiſtolis miſſis vniuerſis per orbem epiſcopis, in cauſis publice controuerſis, & quæ orbem concutiebant vniuerſum. In quibus vniuerſæ eccleſiæ, non niſi publice nota, confeſſaq; vniuerſæ eccleſiæ, tanta cum confidentia publice iactaſſe de huius ſedis autoritate, qua ſua vnius iudicio ac ſententiæ orbem reddebant obnoxium, tametſi nihil ſane dubitandum foret, etiamſi aliter eius non conſtaret veritas: præſertim quando ad ipſum etiam exitum ſingularum earum tragœdiarum, quarum occaſione ſcripta ſunt, reſpexeris: ex quo clariſſime intelliges ſua ipſius conſcientia & confeſſione victum orbem vniuerſum, vnius huius ſedis autoritati, iudicio ac ſententię ſemper dediſſe manus. Nihilo minus eorum omnium veritatem certiſſimam, in ſuperioribus euidenter demonſtrauimus. Nunquid enim non ipſa hoc clamat rei euidentia, quod niſi vnius huius ſedis fides perſtitiſſet immobilis, vna toti eccleſiæ ſe præbuiſſet magiſtram & vindicem orthodoxæ fidei, actum fuiſſet de eius integritate, vt in Niceno expoſita erat concilio, quando ad eam ſubuertendam, tam pertinaciter, tam multis annis vniuerſus laboraret Oriens vna cum perfidis imperatoribus, totiſque viribus imperij? cum tam multa aduerſus pietatem conuenirent epiſcoporum concilia, & nouiſſime eandem proderent & abrogarent (Orientalium fraude circumuentis Occidentis, alioqui orthodoxis epiſcopis) in Ariminenſi vniuerſali concilio? Nunquid non actum de eadem, cum in Epheſino quoq; ſecundo & ipſo vniuerſali concilio, cunctis eccleſiarum præſulibus, & ipſis quoque patriarchis prolabentibus, damnata fuit orthodoxa fides de incarnationis verbi myſterio, & in locum eius probata, receptaque Euticetis perfidia, niſi magnus ille Leo vnus orthodoxæ fidei vindex & aſſertor, apoſtolicæ ſedis

Quoties vnius apoſtolicæ ſedis autoritate conſeruata ſit orthodoxa fides in eccleſia.

dis autoritate Chriſti ſuccurriſſet eccleſiæ? Nunquid deniq̃ue etiam D tum de eadem actum non fuiſſet, cum Orientem pene totum, vniuerſasque alias ſedes principales catholicæ Chriſti eccleſiæ, monotheliticа illa peruaſiſſet, infeciſſetque impietas, niſi vnam Romanam, eiusq́ præſules conſeruaſſet illud adeo (vt cernis) neceſſarium Chriſti oratione illi impetratum indefectibilis fidei priuilegium ad confirmandos fratres in fide? Niſi ſola hæc, nulli vnquam ſubmittens ſe impietati hæreticæ, aduerſus pene totius orbis epiſcopos, aduerſus huius mũdi rectores & dominos, aduerſus imperatores & imperiũ, indefeſſo ſemper labore tutata eſſet ſynceritatem orthodoxæ fidei? Et quis per vniuerſam eccleſiam conſeruaſſet eccleſiaſticos canones? Quis ſuccurriſſet iniuſtiſſimum iudicium toties paſſis a conuentibus & concilijs malignantium, orthodoxis & ſanctiſſimis epiſcopis, in quibus ad opprimẽdam innocentiam, vna cũ principalium ſedium atq́ aliorum numeroſiſſimo cœtu epiſcoporum, in vnum conuenerunt etiam imperatores, reges & principes, niſi neceſſariam E illã toti eccleſiæ cathedræ Petri autoritatẽ, inuiolabilis petræ ſoliditate firmaſſet Chriſtus, ſingulariq́ illo muniſſet priuilegio? Quis Athanaſium, Paulum & alios orthodoxos, innocenteſq́ epiſcopos calumniam paſſos atque iniuſtiſſime damnatos ab illa Antiochena ſynodo vindicaſſet ab iniuria iniuſtiſſimi iudicij? Beatum Ioannem, cognomẽto Chryſoſtomũ, Conſtantinopolitanum epiſcopum damnatum frequentiſſima totius pene Orientis epiſcoporum etiam orthodoxorum ſynodo, etiam hodie inter execratos haberet catholica eccleſia, niſi illorum iudicio apoſtolicæ ſedis reſtitiſſet iudicium, illoq́ damnato in ſuam communionem recepto, in eius damnatores conuertiſſet damnationis ſententiam. Et beato etiam Ignatio, tã imperiali potentia, q̃ ſynodali, ſed iniuſtiſſimo iudicio eiecto ſede ſua, Conſtantinopolitana eccleſia, ſi vna huius ſedis aut dormitaſſet aut elãguida fuiſſet autoritas, quiſnam tuliſſet ſuppetias? Breuiter in vniuerſa eccleſia quis eſſet, aut fuiſſet ordo, qui eccleſiaſticæ diſciplinæ vigor, F quæ vnitas, quæ ſynceritas fidei, niſi eo quo factum demonſtrauimus modo, per vnius eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis illam, quam hactenus adſtruximus autoritatem, illud ſingulare priuilegium ſuæ Chriſtus prouidiſſet eccleſiæ? Cuius non ſolum veritatem indubiam, ſed etiam neceſſitatem ex his quæ hactenus dicta ſunt, plane intelligis. Itaq́ vt hic tandẽ finiamus, cum non obtemperaret imperator Michael apoſtolicæ ſedis iudicio de Photio & Ignatio, autor fuit Nicolaus, vt Conſtantinopoli quarto congregaretur vniuerſale epiſcoporum concilium, quo in tanto conuentu comprobaretur, atq́ omnibus palam fieret, iuſtum fuiſſe apoſtolicæ ſedis iudicium. Id quod factum eſt: Siquidem confirmata in Photiũ damnationis ſententia, ſuæ ſedi Ignatius reſtitutus eſt.

Solã conſeruaſſe eccleſiaſticos canones.
Solã ſuccurriſſe iniuſtũ paſſis iudicium.

Solam conſeruaſſe vnitatem, ordinẽ, diſciplinæ vigorẽ, & fidei ſynceritatem in eccleſia.

Ab VIII. vniuerſali cõcilio comprobata apoſtolicę ſedis ſentẽtia.

Concluſio. Satis ergo, ni fallor, ſuperq́ ex his demonſtratum eſt, omnem prorſus actionẽ conciliorũ omnium, ex vnius apoſtolicæ ſedis autoritate dependere, ab ea ſola ſuã autoritatem, ſuum robur accipere. Eam eſſe fuiſſeq́ ſem-

per

A per concilijs omnibus moderatricem,& orthodoxæ fidei regulam infalli bilem,non vice verſa.Illa ſiquidē,huius ſedis autoritate ſecluſa,quantumuis alioqui frequentia & vniuerſalia,nō ſolum errare poſſe,ſed erraſſe frequenter,etiam in fidei definitione & negocio.Hanc vero nunquā,ſed normam orthodoxæ fidei,vt eam ab initio accepit ab apoſtolorum principibus,illibatam conſeruaſſe perpetuo,& conſeruaturam ad finem.Errantibus concilijs hanc ſemper ſuccurriſſe.Illa huic nunquam,ſicut nunquam aberraſſe probabitur.

Cauillationes quaſdam,quibus hęreticorum conſpiratio autoritati indicti a Paulo III. Romano pontifice concilij publice detrahit, & pontificiam autoritatem contemptibilem omnibus facere conatur,breuiter explicare. CAP. XII.

NON potui hic lector Chriſtiane præterire,quæ aduerſus indictam his ipſis diebus ſynodum,impia illa hæreticorum cōſpiratio euomuit,multa ineptiens,de Chriſtiana quadam & libera ſy
B nodo,per quā mederi oporteret eccleſiæ vulneribus: nec tamen intelligēs quid aut de quo loquatur,adeo vt nec ſi libertas illis fiat effingendi,qualem ſynodum velint,illam ipſam poſſint exprimere.

Itaque vt ſemper tergiuerſatur quantumuis deprehenſa impietas: ita hi cum apoſtolicæ autoritatis cenſura ſua impia dogmata perſtricta viderent,eidem derogare,eandemque contemnere cœperunt,prouocantes ad ſynodale iudiciū. Vnde pleroſq; parum firmos aut dubios in fide in ſuſpenſo retinuerunt. Quibus etiam ijdem illi apoſtolicæ ſedis autoritatem,quam hactenus luce clarius demonſtrauimus,& indefectibilis fidei priuilegium,imprjs ſuis perſuaſionibus reuocarunt in dubium. Quorum infirmitati vt occurreret Paulus Romanus pōtifex eius nominis tertius,pius & diligens paſtor eccleſiæ,ſimul vt illorum omnes tergiuerſationes excluderet,cum iam nuper generale concilium,quamuis iniquo ali
C oqui tempore,quocunque tamen modo celebrandum indixerit,miſſis ad vniuerſos Chriſtiani orbis epiſcopos & principes,vt eodem concurrerent,quo in illo toti orbi pateſceret iuſtam in illos prolatam apoſtolicæ ſedis ſententiam,& cuiq; palam fieret quæ eſſet de inductis per illos quęſtionibus & prophanis nouitatibus orthodoxa & catholica veritas,atque hi ea in re prꝫter ſpem iam ſe deprehenſos plane intelligerent,cum nihil minus vellent aut expectarent q̄ ſynodale iudicium: tametſi ad illud ſecure,velut nunquam futurum prouocaſſent toties,ſperantes nunquam induci poſſe pontificem vt concilium indiceret.Et vt maxime vellet,non poſſe ob bellorum tempeſtates,quibus Chriſtianus orbis velut a fundamentis concutitur:Iamdudum clare intelligentes,omnium orthodoxorum ſe damnatos præiudicio,cœperunt inire conſilia,ſed contra dominum & Chriſtum eius,cœperunt ſe quamuis doctrina & fide diſcordes coniungere ſacramentis & fœderibus,cœperunt ſollicitare reges & principes,cœperunt cauillari multis rationibus ſuſpectam ſibi indictionem concilij eiuſmodi,cœperunt eius autoritati publice detrahere apud omnes ordines,cœperunt denique famoſis libellis in vulgum ſparſis ple-

nis execrabilis blaſphemię,plenis impudentiſſimorum mendaciorum in D
eccleſiaſticæ hierarchiæ præſides,vulgo contemptibilem facere. Ad quæ hic diſſimulantes, ſuſceptumque ab initio vrgentes argumentum, quod hoc ipſum mihi requirere viſum eſt rationes,quas Smalcaldiano conuentu dictatas aduerſus autoritatem Romani pontificis in concilijs multis deinde exemplarium milibus ſparſerunt in orbem, hic contrahemus in compendium, meraſq; eſſe calumnias demonſtrabimus. In primis itaque iuſtiſſimas aduerſum ſe grauiſſimaſq; orthodoxorum accuſationes præuidentes,q nunc ſynodale iudicium calumnientur & ſubterfugiant, ad quod toties prouocauerunt,& ſuo more quaſi in calumnias transformantes,non dubitare ſe dicunt,quin hoc ipſum ſuum reſponſum multis modis calumniaturi ac deprauaturi ſint aduerſarij. Nec enim in tantis rebus vllum plauſibilius argumentum reperiri poſſe,quo ſe magis prægrauent,ſuam cauſam obruant ac maius odium ſui apud omnes gẽtes accendant atq; inflamment,q̃ ſi ipſos criminentur, quod ſynodi iudicium atq; autoritatem defugiãt. Affingent etiam,inquiunt,nos aliarum nationum iudicia contemnere,quæ amorem religionis maximis rebus geſtis declararunt, quæ olim multos clariſſimos doctores eccleſiæ pepererunt,poſtremo, vbi etiam ſunt maxima ſtudia doctrinæ Chriſtianæ. Addent ſynodorum recuſationem indignam eſſe Chriſtianis,cum ſynodi ſint ſumma eccleſiæ iudicia. Adducent nos in ſuſpicionem,quaſi nos pudeat cauſæ noſtrę,quare eam proferri in lucem nolimus. Aut ita delectemur diſſidio orbis terrarum, vt temere nos a cæteris nationibus ſeparare, aut prohibere, quo minus coeat concordia,cupiamus. E

Has aduerſum ſe obiectiones vt amoliãtur,maxime,inquiunt,laborandum nobis exiſtimamus,vt opinionem & volũtatem noſtram de huius ſynodi indictione,om̃ibus regibus exponeremus:qua cognita ſperamus, nõ ſolum nos ſatis purgatos fore omnibus regibus, principibus & bonis viris apud omnes nationes:ſed etiã ipſos ſuum iudicium addituros eſſe & petituros,vt eccleſiæ recte conſulatur, neq; per ſpeciem ſynodi paucorum tyrannide veritas opprimatur. Promittentes ſeſe oſtenſuros,non ſolum ab hæreſibus & impijs dogmatibus abhorrere,ſed etiam ab arrogãtia & pertinacia eſſe alieniſſimos. F

Sed nunc audi,quo pacto hoc ipſum quod tam magnifice pollicentur, præſtent & exequantur.

Adeo enim inquiunt,ſe nõ contemnere aliarũ nationum iudica, vt hoc ipſum agant ne papa cum ſuis ſibi ſumat iudicium,ſed idonei & non partiales deligantur ad examinandam cauſam, quod nihil dubitãt vbiq; terrarum tacitis votis gemẽtem optare eccleſiam. Non ſe defugere ſynodos, ſed verum iudicium ſynodi permitti ſe petere, in quo pij & docti, non partiales,damnent pugnantia cum verbo dei. Non eſſe ſynodum veram & legitimam,in qua põtifices(qui iniuſta dominatione oppreſſerũt eccleſiã)cognoſcunt res,pronunciãt ex ſuis traditionibus & cõſuetudine con-

tra

A tra verbum dei. Chriſtum, cum conſtituit ſummum eccleſiæ iudicium, inquiens: Dic eccleſiæ, prohibuiſſe tyrannidem, & certe voluiſſe, vt eccleſia ex verbo dei ſtatuat, non ex humana aliqua autoritate.

Proinde rogare ſe exterarum nationum reges & principes, ne putent ab ipſis parui pendi aliarum nationum iudicia, aut ſynodos contemni, neu aduerſarijs ſuis credant, qui calumnijs (vt dicunt) eiuſmodi conantur obruere puriorem doctrinam, quam profitentur. Nec poſſe ſe videri latebras quærere, aut reformidare lucem, qui doctrinæ ſuæ confeſſionem, apud ſe publice, aſſidue & diligenter tradi curent, & iam dudum ſcriptis doctorum ſuorum emiſſam dicunt in orbem: quæ queruntur non ſatis libere vbiq; recipi, cum multis in locis præclare meritos illos de eccleſia prædicent. Ante oppreſſam denſiſſimis tenebris doctrinam Chriſtianam, videlicet impiorum cultuum, monaſticarum cæremoniarum,
B perplexarum quæſtionum & cauillationum, per ſuos illos, ſcilicet pios, & doctos, euolui cœptam. Iam primum ex eorundem ſcriptis, de vera pœnitentia, de fide qua conſequimur remiſſionem peccatorum, de ſpirituali iuſtitia, de vſu ſacramentorum, de poteſtate eccleſiaſtica, de diſcrimine & vſu traditionum, de dignitate rerum ciuilium, deque alijs multis locis plurimum lucis euangelio acceſſiſſe. Has res tantas, eccleſiæ neceſſarias, vtiles ad pietatem, ad bonos mores, ad communem trãquillitatem, pollicentur libenter ſe edituros in illa ſynodi luce omnibus regibus, principibus & nationibus. Quare, & optare ſe aiunt talem cœtum, in quo & ipſis liberum ſit ſuas res explicare, & pijs mentibus pronunciare iuxta verbũ dei. Falſiſſimam autem calumniam dicunt, q ſępe iactatur ab aduerſarijs, ſpargi ab ipſis errores olim damnatos, & reuocari veteres hęreſes, proinde opus non eſſe noua cognitione. Nam puram hanc euangelij doctrinam quã ſunt amplexi, eſſe haud dubie conſenſum ipſum catholicę Chri
C ſti eccleſiæ. Non ſe recipere aut approbare vllas opiniones abſurdas, aut pugnantes cum conſenſu ſanctorum patrum. Imo renouare ſe in pleriſq; ſynodorum veterum & patrum dogmata, quæ recentior ætas deleuerat, & pro his alia falſa & notha tradiderat.

Poſtremo, quod de diſcordia dicitur. Nihil ſibi eſſe acerbius, q̃ diuelli nationes Chriſtiani nominis, ſe vero nunquam diſceſſuros a vera vnitate & conſenſu catholicæ eccleſiæ. Sed cum papa damnet veram pietatem, & doctrinam eccleſiæ neceſſariam, & ſæuitiam propter piæ doctrinæ profeſſionem in pios exerceat, mandato dei ſe cogi ab illo diſſentire, atque ab ijs qui eius impietatem approbant. Tametſi non ignorent quanto fortunarum atque adeo ſui ſtatus periculo diſſentiant ab alijs nationibus, velut expoſiti omnium tandem in ſe armis regum & principum. Tantum periculi haud ſane ſe ſubituros, niſi veritatis profeſſionem anteferrent rebus omnibus, dignitatibus, fortunis, denique vitæ propriæ. Proinde deum ſe teſtari, propter ipſum tantum, & non cupiditate aliqua hanc ſe cauſam defendere, & orare omnes reges & principes, ne ali-

ter ſibi de ipſis ꝑſuadere ſinant ab aduerſarijs. Hūc in modū depulſis prę- D
dictis obiectiōibus,& vt dicūt,calumnijs,atq; tā pulchre expurgati ab eiſ
dē,q̄ ſi ſus in volutabro luti ſe proluat,velut iā præparatis ſibi & æquis au
ditoribus ſuā ſententiā de indictiōe concilij facta a Paulo III.aperire inci-
piūt,ita exordiētes:Lōge videlicet aberrare eos q ita de ipſis iudicāt, quaſi
curioſitate aliqua leues q̄ſdam abuſus reprehēdant, quos ſatius diſſimula
re videret̃ propter communē concordiā.Imo errata doctrinę ſe reprehē-
dere,quę diſſimulanda nō ſunt.Nec de leuibus erratis ſe diſputare,ſed de
fide,& multis articulis ad ſalutē neceſſarijs,& reprehendere errores cōtra-
rios,q Chriſti gloriā obſcurant,qui item continent horribilē prophanati-
onem & idololatriam.Quare non ſe ſolū,ſed etiam inuinctiſſ. imperato-
rem & electores,cæterosq; principes & epiſcopos Germaniæ cenſuiſſe,ec
cleſię opus eſſe libera &Chriſtiana ſynodo,hoc eſt tali,in qua iuxta verbū
dei diſcernat̃ vera & pia doctrina ab impia:& hæc quidē damnet̃,illa ve- E
ro conſeruet̃.Qualē ſynodum cū expectarent fore,indictā a pontifice mi-
nus congruentē ſuis deliberatiōibus.Itaq; nō ſuo tantū,ſed & cōmuni to
tius eccleſiæ periculo excitos,ſe admonere oēs reges, monarchas & potēta
tus,& orare dent operā,vt habeatur ſynodus pia & libera, in qua nō com
mittat̃ cognitio doctrinæ Ro.pōtifici, ſed liberꝝ ſit pijs & doctis profiteri
verbū dei.Nā vt ſit autoritas ſynodi firma,vt opē ferat eccleſię,prę ſtandū
eſſe vt cognitio tantarum controuerſiarꝝ rite fiat.Summū in eccleſia iudi-
cium nequaq̄ eſſe pontificis,ſed ipſius eccleſiæ,hoc eſt, nō tantum epiſco-
porꝝ,ſed etiā regum, principū & aliorum ordinū , qui & ipſi ſunt mēbra
eccleſię.Itaq; etiā ſi in hac diſſenſiōe pontifex nō eſſet pars,ipſi tamē conce
dendū non fuiſſe,vt cū ſibi addictis iudicaret,ac reliqs ordinibus ius ſuū
eriperet,quod habere ac tueri debēt in eccleſia:Multo minus in hac cauſa,
in qua pontificē partem faciunt,ipſi concedendū eſſe, vt ſit iudex in cauſa F
propria.Illum ſiquidem reum ſe agere de doctrina impia, traditiōibus ac
cultibus,quos inſtituit ac defendit.Deinde pontificem multis pręiudicijs
iam dudum damnaſſe ſuam cauſam.Extare enim bullam Leonis editam
contra doctrinam ,quam amplectuntur.Execrari præterea eandem do-
ctrinam quotannis in bulla cœnę domini.Iure igitur ſuſpectam ipſis eſſe
hanc ſynodū.Quandoquidē papa in eius indictione non oſtendit ſe iudi
cium permiſſurum non partialibus,imo ſuos ad eandē ſtudioſe cōuocat.

Tertio, etiam in ipſa bulla ipſis proponi recuſatiǫnis ſatis iuſtas cauſas
& perſpicuas , in qua non promitti dicunt cognitionem aut diſputatio-
nem doctrinæ,ſed tantum indici ait ſynodum propter nuper exortas hæ
reſes , item ad extirpationem hæreſeon. Quod etſi in ſpeciem generaliter
dici videatur , papam tamen haud dubie voluiſſe deſcribere & notare
doctrinam,quam ipſi profitentur,hoc ipſum confirmantes ex bulla refor
mandæ curiæ,in qua Lutheranā doctrinam vocat peſtiferā hæreſim, di-
cēs:Ad extirpationē peſtiferæ Lutheranæ hæreſeos. Vnde cōcludunt in-
dubiam papæ ſententiā,vt eo indixerit concilium, vt in eodē deliberetur,

quo-

A quomodo Lutherana doctrina extirpari poſſit,cum ſit(vt ipſe etiam vocat)hæreſis. Amentiam igitur fore vt in talem indictionem conſentirent, cum ita faterentur doctrinam ſuam eſſe hæreſim notoriam.

Quarto, in dicta indictione concilíj nullam mentionem fieri cognitionis,nihil de forma proceſſus:ſed tantum hoc agi, vt eatur in ſuffragium, quo pacto hæc doctrina communibus armis extirpanda ſit velut hæretica. Iuſte ergo ſe recuſare hanc ſynodum, mere tyrannicam, & diſſimillimam iudicij eccleſiaſtici, quod debet habere cognitionem doctrinæ ex verbo dei. Rogant proinde reges & principes,vt expendant, q̃ non ſimpliciter,q̃ inſidioſe,q̃ inique hæc indictio concilíj propoſita ſit.

Quinto, non paſſurum pontificem iudicari controuerſias ex euangelio & apoſtolicis literis: ſed conaturum vt iudicentur ex pontificum traditionibus,ex conſuetudine,ex humanis opinionibus, ex recentium con-
B ciliorum decretis. Non admiſſurum,vt autoritas traditionum ſuarũ aut labefactetur,aut reuocetur in dubium. At hoc eſſe caput in ipſis cõtrouerſijs, ne traditiones pugnantes cũ verbo dei valeant. Amplecti ſe quoq; & totis defendere pectoribus cõſenſum catholicæ Chriſti eccleſiæ,ſed erroribus pontificijs & tyrannidi haud prætexendum nomen eccleſię. Neq; enim catholicam eccleſiam probare ſanctorũ patrum traditiones pugnãtes cum euangelio,non tribuere infinitam poteſtatem Ro.põtifici. Non eſſe catholicam Chriſti eccleſiam,quæ puram doctrinam euangelíj hoſtiliter perſequitur. Non ſe noua dogmata inuexiſſe in eccleſiam,ſed catholicæ eccleſiæ doctrinam renouare ac illuſtrare. Quin hoc factum a papa & monachis,qui nouam doctrinam & nouos ritus excogitarunt contra autoritatem verbi dei. Deinde exemplo ſanctorum patrum etiam ſuum factum excuſant, quos & ipſos commemorant quaſdam ſynodos defu-
C giſſe,vt Maximum Hieroſolymorum epiſcopum,qui ad Antiochenam ſynodum recuſauit accedere:& Athanaſium,qui ex Tyria ſynodo aufugit,nec ad eam, quæ Seleuciæ celebrata eſt, quamuis vocatus, venire voluit:ſicut alios,nec Mediolanum,nec Arimium volunt comparuiſſe.

Sexto,ex loco deſignati concilíj imaginantur pericula. Quia eſt in ea regione,in qua papa poteſt plurimos ſibi addictos contrahere,vt ſic multitudine ſuffragiorũ ipſos obruat. Alibi fore ęquiora & liberiora aliarum nationum iudicia. Negocia eſſe eiuſmodi,vt ipſis principibus cognitioni doctrinæ intereſſe neceſſe ſit,ipſis vero tutum nõ eſſe, vt derelinquant ditiones ſuas opportunas aduerſarijs. Nec in ipſa Mantua tuto ſe eſſe poſſe & ſine periculo. Quare iuxta deliberationem imperíj expedire, vt ſynodus habeatur in Germania.

His itaq; ſuæ recuſationis cauſis expoſitis, & cur conſentire non poſſint in nunc indictum concilium,qui prouocauerunt ad Chriſtianam et liberam ſynodum,iterum rogant omnes reges & principes,vt ſua autoritate in hoc intercedant negocio,& efficiãt,vt talis ſynodus habeatur, q̃ ſanet eccleſiã,hoc eſt,Chriſtiana & libera, in qua libere ſtatuatur iuxta ver-

bum dei,& non conſentiant papæ concilio, quem dicunt hoc moliri, vt D ipſos ſuæ impietatis & tyrannidis aſſertores & miniſtros habeat, & per eos iniuſtam crudelitatem in pios exerceat: pleraque alia ſubiungentes, quibus aliorum ſibi principum beneuolentiam concilient, atq; eoſdem auertant ab autoritate ſedis apoſtolicæ. Et hactenus illorum perſtrinximus calumnias aduerſus indictam a Paulo tertio ſynodum.

Apologiam ſubijcere indicti a Paulo tertio concilij aduerſus impias prædictorum calumnias. CAP. XIII.

Quod ſupra ſubinde conteſtati ſumus,nunquam eo temeritatis & impudentiæ euaſit ac prorupit hæreticorum impietas, vt ita palam apertoq; Marte impugnarent autoritatem ſedis apoſtolicæ:quemadmodum nunc facit omnium pernicioſiſſima hæreticorum coniuratio. Tametſi hoc ſemper fuerit,vt quantum orthodoxis reuerenda & ſacroſancta, tantum hæreticis ſchiſmaticiſq; grauis inuidioſaq; eſſet eiuſdem ſedis autoritas,vt quam vnam vigilare aduerſus ſuam perfidiam atq; impijs conatibus ſuis obſiſtere ſemper experti ſunt. E

Hi itaq; apoſtolicæ ſedis,orthodoxę ſemper veritatis vindicis iamdudum damnati iudicio, cum prouocaſſent ab eodē ad ſynodale iudicium (quod pauci hæreticorū feciſſe leguntur)ſed contra ſæpe (adeo toti ſemper orbi confeſſa recognitaq; fuit apoſtolicæ ſedis prærogatiua & autoritas)facile intelligentes indicta iam (quod non ſperabant)ſynodo,idem fore(vt fuit perpetuo)ſynodale iudicium,quod ſedis apoſtolicæ,multis (vt audiſti)intolerandiſq; calumnijs eādem ſynodum lacerant, & velut ſuſpectam refugiunt, vana quædam nomina iactātes Chriſtianæ & liberæ ſynodi cuius iudicium expetant:& tamen ſi permittatur eis, vel affingere pro ſuo arbitrio qualem velint eius formam & modum:cuius vide licet autoritate cōgreganda & moderāda, ex quorum ſuffragijs iudicandū, vt ſacroſancta & firma ſint eius iudicia, haudquaq̄ præſcribere poterūt. F

Hæreticorum confœderatorum calumnia. Adeo, inquiunt illi, non contemnimus aliarum nationum iudicia, vt hoc agamus,ne papa cum ſuis ſibi ſumat iudicium,ſed idonei & nō partiales deligantur ad examinandam cauſam.

Pighij reſponſio. Intelligimus,viri boni,quid agatis,hoc enim agitis vnum, vt nullus ſit ordo in Chriſti eccleſia,nulla hierarchia, ſed perpetuus horror & ſempiterna confuſio.Hoc agimus, inquiunt, ne papa cum ſuis ſibi ſumat iudicium.Quem ergo,aut quos ſibi vultis ſumere iudicium?Idoneos, inquiunt,& non partiales.Sed hoc nobis ante omnia deſcribāt,neceſſe eſt, qui tandem hi erunt non partiales & idonei, ad quos ſpectabit ſynodale iudicium,quorum omnibus ſacroſancta erit ſententia.Deinde,ad cuius autoritatem pertinebit diſcernere idoneos ab inidoneis, & vt hos repellere a ſynodo, ita illos admittere? Eiuſmodi enim autoritatem aliquam ſtatuere neceſſe eſt,cuius hoc permittatur iudicio,cum nemo præſumptuoſus & temerarius non ſe reputabit idoneum. Eam autem ſi negas Romano pontifici, quem totius eccleſiæ paſtorem,& eccleſiaſticæ hierarchiæ

præſi-

A præſidem conſtitutum a Chriſto demonſtrauimus,cuius igitur erit? alicuius enim vt ſit,neceſſe eſt. Nunquid igitur imperatoris? Et quid dicēt Galli,Hiſpani,Britanni, Scoti,Nortvuegi, Sueci,Dani, Poloni,Hungari, cæteræq; nationes Chriſtianæ non ſubiectæ imperio? Nunquid alterius? Profer quemcunq; volueris,& mox teipſum redargues. Quod ſi ſynodalis hoc volueris eſſe iudicij. Permittes ergo ad ſynodum conuenire, quotquot voluerint, idoneos & inidoneos,cum ante ſynodale iudicium non erit horum diſcretio, vide ergo qualem ſynodum facies, quale ſynodale iudicium,qualem idoneorum ab inidoneis delectū. Ipſis namq; idoneis longe ſuperiores & numero & ſuffragijs inidonei(vt ſtultorum eſt infinitus numerus, bonorum vero raritas) ſeſe & ſui ſimiles pronunciabunt idoneos,illos vero reijcient. Poſtremo tantæ,tam diſcrepantis multitudinis nullū caput eſſe vis,cuius autoritati deferat. Nihil ſane vnquam B rite fiet ab acephala eiuſmodi informiq; multitudine. Quam vniuerſam vel lege ſuperiori ordinante ſuum caput & rectorem agnoſcere, cuius ſe permittat habenis & imperio,vel ſi ea nulla ſit, talem ſibi deligere neceſſe eſt,ſi modo in vnum cōuenire debeat. Hoc ſane videmus, omnibus concilijs, quæ in eccleſia celebrata ſunt autoritatis legitimæ, præſediſſe autoritatem ſedis apoſtolicæ: quemadmodum in octo illis primis,primæ notæ, & autoritatis ab vniuerſa eccleſia recognitæ ſuperioribus aliquot capitibus iam demonſtrauimus. Idem vero in alijs vniuerſis, quæcunque agnoſcit aut hactenus agnouit Chriſti eccleſia pro legitimis, ex eorundem actis & hiſtoria clariſſime inuenies.

Sed libet adhuc percontari tergiuerſatores iſtos, nunquid ſuo arbitrio permitti velint, vt eligant ad hanc cauſam examinandam non partiales & idoneos iudices? Iniquum ſane hoc foret, cum de ipſis, eorumq; C doctrina ſit peragendum iudicium,vt tamen ſuo ipſorum hoc permittatur arbitrio,quos tandem eligerent velut non partiales & idoneos? Puto non audebunt ex ſua illa coniuratione ſuæ ipſius cauſæ ſtatuere iudices, Lutherum, Melanchthonem, Oecolampadium, Brētium, Svuinglium, & cætera portenta eiuſmodi,quæ ſchola nobis Lutherana protulit. Omnes vero non ſuæ coniurationis,vt ſuſpectos & partiales recuſabūt haud dubie. Nam eiuſmodi fere genus quæſtionum & controuerſiarum inter illos & nos eſt,vt quiſquis cum eis non eſt,aduerſus illos ſit. Sunt enim vniuerſa fere eiuſmodi, de quibus etiam vulgus hominum ſimplicium fidem aliquam habet explicatam,vt quiſquis illis non conſentit, ab eiſdem diſſentiat: quemadmodum in decem illis quæſtionibus,quibus libro primo maximam partem,quæ inter illos & nos ſunt controuerſiarum complexi ſumus, oſtendimus. In quibus eandem catholicæ toto orbe ab initio eccleſiæ fidem, & noſtram, demonſtrauimus per ſingulas, nec iota interim vnum, aut additum, aut ſubtractum: ſuam vero eſſe nouitiam, & vel per illos ipſos, vel per anteceſſores aliquot ſuos hæreſiarchas adinuentam, catholicæ fidei repugnantem & contrariam. Iamdudum

totius

totius Italiæ,totius Galliæ,totius Hiſpaniæ, omnium Chriſtiani orbis a- D
cademiarū inſignium,totius ſacerdotalis ordinis(quē nihil etiam q ignoa-
rantium hominum figmentum blaſphemant) totius monaſtici ſtatus
(quem dicunt inuentum diaboli & ſtatum perditionis) ſunt damnati
iudicio. Vnde ergo,& quos ſibi non ſuſpectos,non partiales & idoneos
deligent,quibus permittendum ſit vniuerſalis ſynodi iudicium? Si aliarū
nationum non contemnant iudicia,& iamdudum omnium aliarum na
tionum ſint damnati iudicio,quale ergo adhuc expectant iudicium?

Hęretici cō fœderati. Sed præiudicium,inquiunt, hoc eſt,non iudicium: ſe vero petere ve-
rum iudicium ſynodi permitti,in quo pij & docti,non partiales damnēt
pugnantia cum verbo dei.

Pighius. Hic iam recidimus in eundem circulum. Aeque enim incerta omnia,
æque ignota per ignota. Qui tandem vobis hi erunt pij, docti & nō par-
tiales,hoc nobis explicate ſi poteſtis,pudebit opinor veſtros proferre Lu E
therum,& qui eius farinæ ſunt. Quotquot vero cæterorum protuleritis,
ijdem & nobis pij erūt & docti,ijdem nobis non partiales,quorū iudicio
niſi vos cauſa vniuerſa cecideritis,vel ante iudiciū,age, per nos viceritis.

Hęretici cō fœderati. Sed hi erunt, inquis, pij, docti & non partiales, quotquot damnaue-
rint pugnantia cum verbo dei.

Pighius. Hoc eſt ipſum quod quæritur viuo aliquo definiēdum iudicio, num
quid pugnet cum verbo dei? Dicit verbum diuinum: Pater maior me
eſt,cui viſum eſt Arrio pugnare identitatem ſubſtantiæ aut eſſentiæ pa-
tris & filij,contra viſum orthodoxis. Huius quis iudex extitit, hoc ne vi-
Controuerſias fidei & quæſtiones viuo aliquo terminari oportere iudicio. delicet,an illud pugnet cum verbo dei? Neceſſe eſt enim viuo hoc defini
tum fuiſſe iudicio, alioqui adhuc perduraret pugna & diſceptatio. Ae-
que enim neſcit cedere impia pertinacia, q̄ eſt inuicta veritas. Certe vt
verbum dei, viua apoſtolorum traditione ab initio accepit eccleſia, & F
continua patrum in filios ſucceſſione velut per manus tradidit & com-
mendauit poſteris: ita & eorundem verborum veram germanamq; in-
telligentiam,eodem accepit modo,eodem & conſeruabit, deriuabitq; ad
finem vſq; ſeculi. Ego Chriſtum loquētem nunquam audiui,niſi per ec-
cleſiæ teſtimonium. Matthæi,Marci,Lucæ aut Ioannis ſcripta minime a-
gnoſco,niſi quia credo teſtimonium illis perhibēti eccleſiæ. Aeque,quod
humano more in ſcriptis ſuis non ſuppoſuerunt falſa pro veris, prorſus
neſcio,niſi teſtimonio eccleſiæ. Ita quoq; eorundem ſcripturarum veram
Eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis hoc eſſe officium. germanamq; ſententiam eadem nos docet eccleſia. Quam etiam docere
& teſtificari,vnam apoſtolicam ſedem, & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſi-
dem, prærogatiua ſingulari accepiſſe a Chriſto indefectibilis fidei priui-
legium,ad hæſitantium fratrum confirmationem in fide,ſuperius clariſſi
me demonſtrauimus. Ad quē ergo,aut quos ſpectet iudicare, num quid
pugnet cum verbo dei,& pugnantia damnare(quod tu explicare nō po
tuiſti) luce clarius indicauimus. Ad illum nempe pertinere hoc ipſum ſe
cundum verbum dei,& catholicę eccleſiæ ſententiam,cui tu vis interdici

omne

A omne iudicium eiuſmodi, nec potes dicere, cui illud ipſum permitti veslis. Vides ergo, q̃ pulchre tibi cõueniat cum verbo dei & eccleſia? Vides, q̃ tibi ipſi conſiſtas? Ridiculum ſane, ac plane pudendum eſt appellare iudices nõ partiales nec ſuſpectos, iudicaturos quid pugnet, quid vero conueniat verbo dei, nec poſſe explicare, quos tandẽ velint aut intelligant. Eadem eñ tergiuerſatione oẽm refugient ſynodum, oẽ prorſus iudiciũ.

Non eſſe, inquiunt, ſynodum veram & legitimam, in qua pontifices (qui iniuſta dominatione oppreſſerunt eccleſiam) cognoſcant res, pronuncient ex ſuis traditionibus, ex conſuetudine cõtra verbum dei. Chriſtum eccleſiæ conſtituiſſe ſummum iudicium, dicens: Dic eccleſiæ, & voluiſſe vt eccleſia ex verbo dei ſtatueret, non ex humana aliqua autoritate. *Hęretici cõfœderati.*

Sed audi obſecro, q̃ ſecũ pugnantia hi dicant & ſentiant. Nõ ſe aiunt diſcedere a conſenſu catholicæ Chriſti eccleſiæ, imo eundem ſe amplecti *Pighius.*
B & defendere totis pectoribus. Catholica autem Chriſti eccleſia recipit & probat, vt veras, legitimas atq; adeo primæ notæ ac autoritatis, octo illas primas vniuerſales ſynodos, a Nicena facto initio. In quibus omnibus luce clarius demonſtrauimus, omnia apoſtolicæ ſedis, & Romani pontificis peracta iudicio. Illum aut ſuos præſediſſe in concilijs illis omnibus. Ab illius vnius autoritate & iudicio prorſus dependiſſe vniuerſa, & iudicia, & acta illorum conciliorum omnium. Quare ſi non eſt vera & legitima ſynodus, in qua põtifices cognoſcunt res, nulla illarũ octo omnium, imo prorſus nulla omnium, quas eccleſia pro legitimis agnoſcit, erit legitima. Quod ſi negare audeant, proferant vnam, quam pro legitima indubitato recognouit aut recognoſcit catholica Chriſti eccleſia, in qua nõ viguit apoſtolicæ ſedis autoritas. Scio nunquam inuenturos, quantumcunque ſe torſerint. Vides ergo, q̃ pulchre his conueniat cum ſenſu catholicæ eccleſię, q̃ illum defendant fortiter ac totis pectoribus. Catholica Chri-
C ſti eccleſia nullam ſynodum agnoſcit pro vera & legitima, quæ non ſit peracta autoritate ſedis apoſtolicæ, imo nullam non execratur velut impiam, quæ contra aut præter huius ſedis autoritatem celebrata eſt. Et hi contra e diametro, nullam volunt eſſe veram & legitimam, quæcunque eiuſdem ſedis autoritate peragitur. *Catholicã eccleſiã nullam ſynodum agnoſcere pro legitima, niſi q̃ ſedis apoſtolicæ autoritate peracta ſit.*

Quod vero dicunt Romanos pontifices pronunciare ex ſuis traditionibus, & conſuetudine contra verbum dei, impudens calũnia eſt, & mendacium contra verbum dei, quod affirmat ſe rogaſſe pro Petro eccleſiaſticæ hierarchiæ capite, ne deficiat fides eius, ad confirmandos fratres hæſitantes in fide. Quod etiã pollicetur requirẽtibus iudicium a præſide cathedræ & ſacerdotibus in eadem vna ſecum miniſtrantibus dño inuenturos apud eos veritatem iudicij. Quod inſuper præcipit dubitãtibus et iudiciũ requirentibus facere ſecũdum verbum, q̃d annunciauerint illi ex loco, quẽ elegerit dñs, cathedræ, inquã, tunc Moſaicæ, nũc apoſtolicę. Imo cuſtodire valde ſollicite ac diligẽter, vt faciãt ſecundũ oĩa, quæcunq; ſancita fuerint ab illis, aut quæcũq; docuerint. Siue eñ de lege, ſiue de dubio *Præſidis cathedræ apoſtolicę, &c. certæ veritatis eſſe definitionem et iudiciũ, ſicut eſt ſacroſancta autoritas.*

& diffi-

& difficili aliquo negocio fuerit quæſtio, iuxta legem, inquit, quam docuerint, & iuxta iudicium, quod dicent tibi, facies. Non diſcedes a verbo, quod annunciauerint tibi, ad dextram aut ſiniſtram. Hæc ſunt ipſa legis verba iuxta veritatem Hebraicam, cui per omnia conſentiunt LXX. interpretes, & Chaldaica lectio, reuerendiſſimi D. Franciſci quondã cardinalis S.R.E. & archiepiſcopi Toletani ſtudio nobis ad verbum Latine reddita. Quemadmodum ſuperius libro IIII. a nobis prolixius explicatum eſt. Vides ergo contra verbum dei te mentiri impudenter & impie, quiſquis dicis præſidem apoſtolicæ cathedræ vna cum cõcilio ſacerdotum ſecum in eadem miniſtrantium domino, requirentibus ab eis veritatem & iudicium reſpondere & pronunciare ex ſuis traditionibus & conſuetudine contra verbum dei. Aeque eſt hoc ipſum impudens mendacium, contra catholicam Chriſti eccleſiam, vnanimem eius fidem, recognitionem & conſenſum, quem libro IIII. luce clarius demonſtrauimus, & pleriſque, quæ hoc libro a nobis præmiſſa ſunt, euidenter confirmauimus. Aeque eſſe hoc ipſum contra recognitionem vniuerſalium illorum legitimæ & primæ autoritatis conciliorum omnium, ſuperioribus capitibus aliquot abunde demonſtratum eſt. D E

Hęretici cõ fœderati.

Sed ſummum, inquiunt, in eccleſia iudicium nequaꝗ́ eſſe pontificum, ſed ipſius eccleſiæ, dicente Chriſto, dic eccleſiæ, hoc eſt, non tantum epiſcoporum, ſed etiam ſecularium, regum, principum, atq; aliorum ordinum, qui & ipſi ſunt membra eccleſiæ, nec debent ſinere ſuum ſibi ius eripi, q̃d habẽt in eccleſia. Quod ſit ſummũ in eccleſia tribunal, ſummũ iudicium, cuius ſuprema & ſacroſancta iuriſdictionis ſuper omnes autoritas, nempe apoſtolicæ cathedræ & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, lib. IIII. euidentiſſimum fecimus, primum ex ipſa forma ſocietatis eccleſiaſticæ, deinde ex vmbra et figura eiuſdem in illa ſynagoga veteri, in qua omne difficile & ambiguũ iudicium ad præſidẽ cathedræ & ſacerdotes in eadem ſecũ miniſtrantes dño referri mandatum eſt, eorꝫ abſq; vlla tergiuerſatione, exceptione, aut diſcuſſione ſequi definitionẽ & iudicium, & inobediẽtes imperio ſacerdotis præſidis, apud quẽ erat ſacroſancta illa iuriſdictionis autoritas, puniri mortis ſupplicio. Tertio loco ex clariſſimis Chriſti verbis & ſcripturis euangelicis comprobauimus, poſtremo ex recognitione & cõſenſu catholicæ Chriſti per orbem eccleſiæ. Nẽpe apoſtolicæ cathedræ, & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis, cui ne erraret in ſuis ſentẽtijs et definitionibus, indefectibilis fidei a Chriſto impetratũ eſſe priuilegiũ. F

Pighius. Quod ſummum in eccleſia tribunal & iudicium.

Summũ in eccleſia iudicium non eſſe ipſius eccleſię, ſed rectoris eius & præſidis.

Quod itaq; ipſius eccleſiæ, non ſummi pontificis, dicunt in eccleſia eſſe ſummum iudicium, dicente Chriſto: Dic eccleſiæ: non videntur propriam vocem intelligere, aut enim per eccleſiam (quemadmodum intellexit Chriſtus) vnamquamlibet particularem eccleſiam intelligunt. Et ſic euidenter falſum eſt. Non enim vniuſcuiuſlibet particularis eccleſiæ, eſt ſummum in eccleſia iudicium, & ſuprema iuriſdictionis autoritas. Cum ſit ordo inter eccleſias, et inferior ſecundum formã & ordinem eccleſiaſticæ hie-

A cæ hierarchiæ,ſuorũ ſuperiorꝵ autoritati ſubiecta ſit & iudicio. Aut vniuerſalẽ eccleſiã intelligunt. Sed ad illam nihil pertinere,q̃d citant, verbum Chriſti, ſupra demonſtrauimus, nullam iuriſdictionis autoritatem eandem accepiſſe a Chriſto,non eſſe idoneam vlli correptioni faciendę,vllo exercendo iudicio, vllis actibus iudiciarijs, nempe diſperſam in vniuerſum orbem multitudinem. Quæ ſi vniuerſalia concilia loco eius poſſe dixeris,nihil promoues, cum nullam hæc commiſſionem demõſtrare poſſint vniuerſalis eccleſiæ,nec vllam ſibi primo competentem a Chriſto autoritatem iuriſdictionis,quam fruſtra haberet.

Summũ in eccleſia tribunal non eſſe conciliorum vniuerſalium.

Quin & hoc demonſtrauimus,ſummam in eccleſia autoritatem,ſummum tribunal & iudicium, cuius definitionem & ſententiam in omnibus ambiguis quæſtionibus fidei atq; arduis difficilibusq; negocijs,omnes abſq; vlla ampliori quæſtione aut diſcuſſione ſequi oporteret, neceſ-
B ſario fulciri indefectibilis fidei, & inobliquabilis iudicij certo priuilegio, ne malũ pro bono,& impietatis tenebras pro veritatis luce nobis ſtatuẽs dux cæcus,miſeros ſubditos præcipitet in foueam. Sed nullum tale priuilegium proferre poſſunt concilia quantumuis frequentia & vniuerſalia,ſecluſa ab eis autoritate ſedis apoſtolicæ & eccleſiaſticę hierarchiæ pręſidis. Quod intelligẽtes ſemper ſancti patres ab initio, quotieſcunq; conuenerunt ob exortam aliquam quæſtionem fidei,ſemper reſpexerunt ad vnam B. Petri cathedram: non ignorantes ad cuius diſcuſſionem definitionemq; pertineret omnis fidei quæſtio, pro cuius fide, ne quando deficeret,ſingulariter rogaſſet Chriſtus,quo remiſiſſet confirmandos,ſuborta inter nos aliqua dubitatione in fide. Itaq; etiam in fidei definitionibus erraſſe,etiam vniuerſalia,etiam ſanctorum patrꝵ concilia cõperimus: ſed eorum errori ſemper ſuccurrit inflexibilis hæc orthodoxæ fidei regula, vindex & magiſtra,qua ſuæ eccleſiæ ſapiẽtiſſime prouidit Chriſtus, ſyn-
C ceritateq; fidei ſemper tutatus eſt, & in finem tuebitur. Teſtimonio ſunt de vniuerſalibus concilijs,in primis Ariminenſe, vniuerſale haud dubie. In quo tot epiſcoporum concordi ſubſcriptione prodita eſt Nicenæ fidei orthodoxa incommutabiliſq; profeſſio,epiſcoporũ Oriẽtalium fraude circumuenta ſimplicitate Occidentalium. Teſtimonio inſuper Epheſinum II. & ipſum vniuerſale, etiam B. Leonis autoritate congregatum. In quo autore Dioſcoro damnata eſt orthodoxa veritas de veritate duarum naturarꝵ in Chriſto,& pro ea recepta et probata Euticetis impietas. Teſtimonio,inquam,hæc ſunt errare poſſe,etiam vniuerſalia concilia,etiam cõgregata legitime,atq; opus habere ſuperiori aliqua autoritate, qua regulẽtur. Quæ ſi impia illegitimaq; quis dixerit, proinde nihil mirum, errare potuiſſe. Legitima vero nunq̃ erraſſe in definitione fidei, id nobis præſcribat primum oportet,quæ legitima vocet concilia, quorum definitionem certo & indiſcuſſe nos ſequi oporteat. Impia fuiſſe illegitimaque nunc dicta concilia,negabit nemo: at vniuerſalia fuiſſe, & congregata legitime,æque indubitatum eſt,cõuenientibus videlicet ex vniuerſa Chri-

Sancti patres in exortis omnibus fidei q̃ſtionibus ſẽper reſpexiſſe ad B. Petri cathedram.

Erraſſe etiã in fidei definitionibus vniuerſalia cõcilia, q̃uis cõgregata legitime.

Ariminẽſe.

Epheſinum II.

Cauilli remotio.

ſti eccleſia epiſcopis, etiam apoſtolicæ ſedis autoritate conuocatis ob cau D
ſam vniuerſalis eccleſię.Impia autem fuerunt atq; illegitima, quia apoſto
licæ ſedis autoritatem & ſententiam præuaricata ſunt: ſicut nulla impia
demonſtrabis, quibus eiuſdem ſedis eſt opitulata autoritas, vna omni-

Aphricanū ſub beato Cypriano.

bus concilijs rectę definitionis magiſtra & regula.Itaq; & Aphricanum
illud ducentorū & eo amplius epiſcoporum,qui ſub glorioſiſſ. pontifice
& martyre Cypriano conuenerunt lōge ante Nicenam ſynodum, quod
ex ſe erat, errabat in definitione fidei, & baptizatos ab hæreticis aut ſchi-
ſmaticis ad vnionem catholicæ eccleſiæ reuertentes, rebaptizandos cen-

Apoſtolicæ ſedis autoritas omnibus concilijs orthodoxæ fidei regula.

De vnico bap.lib.2.

ſuit:quod falſum & erroneum docet orthodoxa Chriſti eccleſia.Sed de-
finitionem ſuam apoſtolicæ ſedis autoritati ſubmiſerunt, ad quam a B.
Cypriano remiſſa eſt.Quæ & illorum errori ſuccurrit,vt intelligas præ-
rogatiuam illam inobliquabilis fidei, non ſequi perſonarum merita, ſed
cathedræ B.Petri priuilegiū. Itaq; B. Auguſtinus aduerſus Donatiſtas: E
Puto,inquit, quod ſine vlla ſui cōtumelia Cyprianus epiſcopus Petro a-
poſtolo comparetur,quantum attinet ad martyrij coronam: cæterū ma-

Principatū apoſtolatus Petri cuilibet epiſcopatui præferendum.

Cathedrarū non eadem gratia.

gis vereri debeo,ne in Petrum contumelioſus exiſtam.Quis ēm neſcit il-
lum apoſtolatus principatum cuilibet epiſcopatui præferendū? Sed etſi
diſtet cathedrarū gratia,vna eſt tamen martyrij gloria,&c. Quod vero il
li huius cathedræ gratiam & prærogatiuā agnouerint, D. Hieronymus
aduerſus Luciferianos teſtis eſt:Conatus eſt,inquit,B.Cyprianus contri-
tos lacus fugere,nec de aliena aqua bibere, & íccirco hæreticorum bapti-
ſma reprobans, ad Stephanum tunc vrbis Romæ epiſcopum, qui a B.
Petro XXVI.fuit, ſuper hoc Aphricanā ſynodum direxit: ſed conatus
eius fruſtra fuit,non probante hoc ipſum ſede apoſtolica.Ita ſane vniuer
ſa ſemper Chriſti eccleſia eiuſdem cathedræ agnouit præuogatiuam ac

Carthaginēſ. ſynodū acta ſua retuliſſe ad B.Innocentium.

priuilegium,quotieſcunq; fidei quæſtio agitata eſt. Quemadmodum et
in illa Carthagineñ. ſynodo aduerſus Pelagium & Celeſtium,tot tantoſ- F
que patres retuliſſe ſynodale iudicium ad autoritatem vnius ſedis apo-
ſtolicæ & Romani pontificis, teſtatur eorundem ad beatum Innocenti-
um ſynodalis epiſtola. In qua poſt enarrata acta ſynodalia ſubijciunt in

Ex epiſtola ſynodali eiuſdem ad eundem.

hæc verba: Hæc geſta domine, frater ſancte,charitati tuæ duximus inti-
manda,vt ſtatutis noſtræ mediocritatis, apoſtolicæ ſedis adhibeatur au-
toritas,pro tuenda ſalute multorum, & quorundam etiam peruerſitate
corrigēda.Id enim agunt iſti damnabilibus diſputationibus ſuis,vt non
defendendo,ſed potius in ſacrilegam ſuperbiam erigendo liberum arbi-
trium,nullum relinquant locum gratiæ dei,qua ſumus Chriſtiani,&c.Si
ergo Pelagius epiſcopalibus geſtis,quæ in Oriente confecta dicuntur,et-
iam tuæ venerationi iuſte viſus eſt abſolutus:error tamen ipſe, & impie-
tas,quæ iam multos aſſertores habet per diuerſa loca diſperſos, etiā apo-

Ad cuius autoritatē recognoſcant periti

ſtolicæ ſedis autoritate anathematizanda eſt. Conſideret enim S. T. &
paſtoralibus nobis compatiatur viſceribus,q̄ ſit peſtiferum & exitiale o-
uibus Chriſti,quod ad iſtorum ſacrilegas diſputationes neceſſario ſequi

tur,vt

A tur, vt nec orare debeamus, ne intremus in tentationem, &c. Quæcunq; autem alia eis obijciuntur, non dubitamus venerationem tuam cum geſta epiſcopalia perſpexerit, quæ in Oriente eadem de cauſa cōfecta dicuntur, id iudicaturam, vnde omnes in dei gratia gaudeamus. nere dānare errorē orthodoxæ ſi dei contrarium.

Hæc illi patres ex Carthagineñ. ſynodo. Ex quibus intelligis, ad cuius autoritatē & iudicium referendam intellexerint toto orbe Chriſtifideles oēm quæſtionē fidei: vnde & ex cuius autoritate adderetur ſynodilibus ſtatutis robur et autoritas. Sed nūc audi qd illis reſpōderit B. Innocētius.

Innocentius Aurelio & omnibus ſanctis epiſcopis, & cæteris, qui in concilio Carthagineñ. adfuerunt eccleſiæ, dilectiſſimis fratribus in domino ſalutem: Inquirendo de his rebus, quas omni cum ſollicitudine decet a ſacerdotibus, maxime vero a iuſto catholicoq; tractari cōcilio, antiquæ traditionis exempla ſeruātes, & eccleſiaſticæ memores diſciplinæ, noſtræ religionis vigorem non minus nunc in conſulendo, q̃ antea cū pronunciaretis. Vera ratione firmatis, qui ad noſtrum referenda hæc probatis iudicium, ſciētes quid apoſtolicæ ſedi debeatur, cum omnes hoc loco poſiti ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum, a quo ipſe epiſcopatus, & tota autoritas huius nominis emerſit, &c. atq; patrum inſtituta ſacerdotali cuſtodientes officio, non cenſetis eſſe calcanda, quod illi nō humana, ſed diuina decreuere ſententia, vt quicquid quamuis in diſiunctis remotiſque prouincijs ageretur, non prius ducerent finiēdum, niſi ad huius ſedis noticiam perueniret. Vnde tota huius autoritate, iuſta quæ fuerit pronunciatio firmaretur, indeq; ſumerēt cæteræ eccleſiæ, & velut de natali ſuo fonte aquæ cunctæ procederent, & per diuerſas totius mundi regiones, puri capitis incorruptæ manerent, &c. Gratulor igitur chariſſ. fratres, quod per fratrem & coepiſcopum noſtrum Iulium literas a nos deſtinaſtis, & C cum pro illis curam geritis, quibus præſidetis eccleſijs, ſollicitudinem veſtram pro omnium vtilitate monſtratis, & per cunctas totius orbis eccleſias omnibus vna, quod proſit decernendum eſſe depoſcitis, &c. Hec ille Innocentius. Cuius ſi autoritatem per ſe æſtimes, ſi cōferas verba & ſententias ad ipſam rei euidentiam, ad illum totius toto orbe eccleſiæ cōſenſum, quem etiam perſpicis ſatis clare in illa totius Aphricæ epiſcoporum ad eundem epiſtola, nihil dubitabis, vera hæc eſſe, quæ eiſdem reſcribit. Ipſos cōmendans, q̃ memores eccleſiaſticæ diſciplinæ, exortas quæſtiones & dubia retulerint ad apoſtolicæ ſedis iudicium, atq; eo ipſo religionis noſtræ vigorem conſeruarint, agnoſcentes apoſtolicæ ſedis priuilegium, a ſanctis patribus non humana, ſed diuina celebratum ſententia: vt quicquid toto orbe, quamuis in remotis prouincijs, exurgeret quæſtionis & difficultatis eiuſmodi, apoſtolicæ id ſedis autoritate definiretur. Indeque velut de natali ſuo fonte, eccleſiaſticæ doctrinæ puritas, & ſynceritas orthodoxæ fidei in vniuerſam eccleſiam procederet. Ab eadē decerneretur, q̄cquid per cunctas orbis eccleſias vna prodeſſe debet oībus. Quanquam horꝝ omnium certiſſimā veritatem ſupra ca. VI. & VII. huius lu-

Innocentij reſcriptum ad patres concilij.

B Hic nota, q̃ memores patrum inſtituta, non humana, ſed diuina decreta ſententia.

culentiſſime demõſtrauerimus. Eiuſdem catholicæ toto orbe eccleſiæ, de D
his quæ prædicta ſunt, recognitionẽ, ſenſum et cõſenſum teſtati ſunt etiã
ſancti patres, qui eandem ob cauſam, Pelagij, inquã, & Celeſtij, in Mileui-
tanum conciliũ conuenerant. Quorꝫ ſententiam & teſtimoniũ demon-
ſtrat ſynodalis eorundẽ ad præfatũ etiã B. Innocentiũ epiſt. in hęc verba:

Synodalis epiſtola Mileuitani cõcilij ad B. Innocentium.

Dño beatiſſ. meritoq; venerabili, ac in Chriſto venerando papę Innocentio, Syluanus ſenex, Valentinus Alippius, & cæteri ex concilio Mileuitano in dño ſalutẽ: Quia te dñs gratiæ ſuæ præcipuo munere in ſede apoſtolica collocauit, talemq; noſtris tẽporibus præſtitit, vt nobis potius ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuam venerationem, quæ pro eccleſia

Cui ſuggerenda vt toti⁹ paſtori recognoſcant, q̃ vniuerſam cõcernunt eccleſiam.

ſunt ſuggerenda, tacuerimus, q̃ ea tu poſſis vel faſtidioſe vel negligenter accipere. Magnis periculis infirmorum membrorũ Chriſti paſtoralem diligentiam, quæſumus, adhibere digneris. Noua quippe hæreſis, & nimium periculoſa tentat aſſurgere, inimicorum gratiæ Chriſti, qui nobis E dñicam etiã orationem impijs diſputationibus ſuis conãtur auferre, &c. Hæc inſinuantes apoſtolico pectori tuo, non habemus opus multa dicere, & tantam impietatem exaggerare, cum procul dubio te iſta permo-

Cuius corrigere errores in vniuerſa eccleſia.

ueant, vt ab eis corrigendis, ne latius ſerpant, multosq; contaminent, vel potius interimant, omnino diſſimulare non poſſis. Huius autem pernicioſiſſimi erroris autores eſſe perhibẽtur Pelagius et Celeſtius, &c. quorꝫ vnus. i. Celeſtius, etiã ad presbyteriũ in Aſia perueniſſe dicitur. De quo ante paucos annos quid geſtum fuerit, S. T. de Carthagineñ. eccleſia melius inſtruitur. Pelagius vero (ſicut a quibuſdam fratribus noſtris miſſæ loquuntur epiſtolę) Hieroſolymis conſtitutus, nõnullos fallere aſſeritur. Veruntamẽ multo plures, qui eius ſenſus diligentius indagare potuerũt, aduerſus eum pro Chriſti gratia & catholicæ fidei veritate cõfligunt: ſed pręcipue ſanctus filius tuus, frater & compresbyter noſter Hieronymus.

Efficaciorẽ autoritatẽ eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis ad conuincendos hæreticos omni doctiſſimorũ diſputatione.

Sed arbitramur adiuuante miſericordia dñi dei noſtri Ieſu Chriſti auto- F
ritati S. T. de claro ſcripturarum lumine deprõptæ, facilius eos, qui tam peruerſa & pernicioſa ſentiunt, ceſſuros eſſe, vt de correctione potius eorum gratulemur, q̃ contriſtemur interitu, domine beatiſſ. &c. Hæc ad S. T. de concilio Numidiæ ſcripta direximus, imitantes Carthagineñ. eccleſiam, & Carthagineñ. prouinciæ coepiſcopos noſtros, quos ad ſedẽ apoſtolicam, quã beatus illuſtras, de hac cauſa ſcripſiſſe cõperimus. Subſcriptio: Memor noſtri, in dñi gratia augearis dñe beatiſſ. merito venerabilis, & Chriſto honorande ſanctiſſime papa. Hæc illi totius Numidię epiſcopi ex Mileuitano concilio, ante annos mille ſeſquicẽtenos, ad Innocentium Ro. pontificem. In quibus audis, eandem recognitionem autoritatis ſedis apoſtolicæ atq; eius præſidis, vt ad eam ferẽdum ſit quicquid toto orbe in eccleſia natum fuerit quęſtionis aut ſcandali, & eius autoritate, definitione & iudicio corrigendum & ſedandum. Quanti vero hoc eſt, q; omnes illos audis ſperare & arbitrari, illos gratiæ Chriſti aduerſarios ceſſuros potius autoritati ſedis apoſtolicæ, de claro ſcripturarum lumine

deprom-

A depromptæ,& quam vniuerſus agnoſcebat orbis, q̃ vllis doctorum ſan
ctorumq́ diſputationibus? Et nunq̃d illos fefellit ſua ea ſpes aut opinio?
Certe D.Auguſtinus libro II.aduerſus eoſdem illos Pelagium & Celeſti
um hoc de illis teſtatur, nullis ſuperari potuiſſe diſputantium, nullis ad-
uerſus ipſos ſcribentium rationibus. De Celeſtio tamē idem affirmat, q́
B.Innocentij autoritati & literis non fuerit auſus reſiſtere, ſed promiſerit
omnia, quæ ſedes iſta damnaret, ſe etiam damnaturum. Rationes em̃ ſcri
pturaſq́ omnes, ingenioſus argutusq́ homo eludebat facile: ſed huius ſe
dis autoritatem toto orbe recognitam, nec eludere potuit, nec contemne-
re, niſi ſtatim ab omnibus haberi voluiſſet vt notorie hæreticus.

Celeſtius aduerſus omnium diſputationes inuictus veri autoritati apoſtolicæ ſedis ceſſit.

His ſi inſuper & Innocentij reſpōſionem adiungas, videbis ſane com
poſitum funiculum pluſq̃ triplicem, & quem prorſus non poſſis abrum
pere. Reſpondit autem in hæc verba: Innocentius Syluano ſeni, Valenti-
B no, & cæteris, qui in Mileuitana ſynodo interfuerunt, dilectiſſ. fratribus
in dño S. Inter cæteras eccleſiæ Romanæ curas, & apoſtolicæ ſedis occu-
pationes, quibus diuerſorum conſulta fideli diſceptatione tractamus, frater
& coepiſcopus noſter Iulius, dilectionis veſtræ literas, quas ex Mileuita-
no noſtra autoritate celebrato concilio, cura fidei propenſiore miſiſtis, mi
hi inopinanter ingeſſit. Carthaginenſis etiam cōcilij querelæ ſcripta ſub-
iungens, &c. Commendata deinde eorum pro Chriſti eccleſia ſollicitudi
ne, q́ dubijs & difficilibus in rebus quænam tenenda eſſet ſententia, apo
ſtolicæ cathedræ autoritatē conſulerent, antiquæ ſcilicet regulæ formam
ſecuti, quam toto, inquit, orbe ſemper mecum noſtis eſſe ſeruatam, quod
ipſum etiã actione firmaſtis, nimirum ſcientes, q́ per omnes prouincias de
apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanent. Præſertim autem
quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & coepiſcopos no-
ſtros, non niſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris autorem referre
C debere (velut nunc retulit dilectio veſtra) quod per totum mundū poſ-
ſit eccleſijs omnibus in commune prodeſſe. Fiant enim neceſſe eſt cauti-
ores, cum inuentores malorum ad duplicis relationem ſynodi, ſententiæ
noſtræ ſtatutis ſe viderint ab eccleſiaſtica communione ſeiunctos. Gemi
no igitur bono charitas veſtra fruetur. Nam et canonum potiemini gra
tia ſeruatorum, & beneficio veſtro totus orbis tutabitur, &c. Hæc ad illos il
le Innocentius. Ex quibus omnibus in vnum coniunctis, cū his, quæ eo-
dem pertinentia, & eodem hoc libro, & ſuperioribus adſcripſimus, luce
clarius eſt videre, q̃dnam catholica toto orbe eccleſia recognouerit ab ini
tio ſummū tribunal in eccleſia, ad cuius autoritatem & iudicium pertine
re omne difficile & ambiguum judicium, omnes grauiores cauſas eccleſi
aſticas, præſertim autem omnem quæſtionem fidei. Non equidem ad v-
niuerſalem eccleſiam, ad quã referri nihil poteſt eiuſmodi, nec eſt idonea,
quæ aut conſuli de his poſſit, aut ad conſulta reſpondere. Non etiam ad
vniuerſalia concilia, quorum raro admodum patet copia, nec patuit ab
initio, vt primis illis trecentis annis prorſus ignota eccleſiæ, cum conſulen

Innocentij epiſtola ad patres Meleuitani cōcilij.

Antiquę regulę forma.

Oēm fidei quæſtionē ex toto orbe referendam ad Petri cathedram.

Cōcluditur ex præmiſſis catholicæ ab initio eccleſiæ recognitio de ſummo tribunali in eccleſia.

di ſupremam ſacroſanctamque aliquam in eccleſia autoritatem, circa e- D
mergentia quotidie dubia, occurrenteſque controuerſias, quotidiana quoque neceſſitas incidat: ſed ad Petri cathedram & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem: quemadmodum in illa ſynagoga veteri, vmbra & figura noſtræ eccleſiæ, ad cathedram Moſaicam, hoc eſt, eius præſidem, & ſacerdotes in ea ſecum vna ſeruientes domino.

Heretici cõ fœderati. Synodalibus iudicijs qui intereſſe debeant.

Quod dicunt, non tantum ad ſacerdotes aut epiſcopos iudicium pertinere de fidei quæſtionibus, & grauioribus quibuſque cauſis, quæ deferũtur ad ſynodale iudicium: ſed etiam ad reges, principes & cæteros ordines laicos, vt qui etiam ſunt membra eccleſiæ, & propterea ſuo velut iure intereſſe debere iudicijs ſynodalibus eiuſmodi.

Pighius. Nihil iuris habere ſeculares principes in iudicijs ſynodalibus.

Si illis, quia membra ſunt eccleſiæ, ius competat vt interſint ſynodalibus iudicijs, neceſſe eſt Chriſtifidelibus vniuerſis illud ipſum ius competere. Omnes enim ſunt membra eccleſiæ. Omnes proinde intereſſe debe- E
re conuentibus & iudicijs ſynodalibus, ſaltem neceſſario conuocari ad eadem: alioqui vnius præteriti contradictio, imo ſola præteritio, infirmaret vniuerſum ſynodale iudicium. In his enim quæ communiter ad ius multorum pertinent, vt habet iuris quoddam axioma, plus operatur vnius contemptus, q̃ multorum contradictio. Quod vt in omnibus perpetuam veritatem obtinet: ita in iuriſdictionis exercitio, quæ pluribus communiter collectimque competit, maxime verum eſt, adeo vt ipſo iure ſit irritum, quod tribus competens a duobus eorum fieret, præterito neglectoq; tertio, c. Cauſam, & Cum cauſa, de off. iud. deleg.

Lib. 4. ca. 3. Sacerdotalis muneris eſſe, docere populum, quæ ad legem dei & eius cultum pertinent.

Supra demonſtrauimus, ſacerdotalis hoc eſſe muneris & officij, docere populum legem dei, & quæcunq; ad eius cultum pertinent. Sic enim dixit dominus ad Aaron: Præceptum ſempiternum eſt in generationes veſtras, vt habeatis ſcientiam diſcernẽdi inter ſanctum & prophanum, inter pollutum & mundum, doceatiſq; filios Iſrael omnia legitima mea. F
Et rurſus in Deuteronomio: Accedent, inquit, ſacerdotes filij Leui, quos elegerit dominus deus tuus, vt miniſtrent ei, & benedicant in nomine eius, & ad verbum eorum omne negocium pendet, & quicquid mundum vel immundum iudicetur. Et iterum per Ezechielem: populũ meum docebunt, quid ſit inter ſanctum & pollutum, inter mundum & immundum oſtẽdent eis, & cũ fuerit controuerſia, ſtabunt in iudicijs meis & iudicabunt. Vides itaq; non regum aut principum, non vniuſcuiuslibet ex laico ordine in eccleſia, ſed ſacerdotalis muneris & officij eſſe, docere populum, quæ ad legem dei, religionẽ, diuinumq; cultum pertinent, et ſtare ad iudicãdum in iudicijs domini, cum de his exorta fuerit quæſtio & controuerſia: ſimiliter & in omni difficili & ambiguo negocio. Quæ vniuerſa referri præceptum erat ad locum, quem elegerat dominus, vbi videlicet reſidebat principalis cathedra, & ſacerdotes in eadem pro tempore ſeruientes domino vna cum eius præſide, nec declinare ad dextram nec ad ſiniſtram ab eorum iudicio, etiam ſpõſione fideli interpoſita, quod

ijdem

A ijdem illi indicaturi eſſent veritatem iudicij. Inito inſuper pacto cum Leui, hoc eſt, vniuerſo ſacerdotali ordine, ad vtilitatem ſuorum fidelium, vt ad prędictum effectum lex veritatis ſemper eſſet in ore eius, nec iniquitas vnquam in labijs eius. Labia enim ſacerdotum cuſtoditura ſcientiam, & legem requirendam ex ore eorum velut ab angelis domini exercituum. Proinde nobis præceptum a Chriſto, vt ſeruemus diligenter & faciamus omnia, quęcunque nobis dixerint, qui ſupra cathedram reſident, qualicunque alioqui vita, quibuſcunque moribus fuerint.

Quod ſi ad ſacerdotes ſuos hoc deus pertinere voluit, vt ſuo iudicio diſcernerent & dijudicarent controuerſias, quas circa legem ſuā oriri contingit, atque ea quæ ad fidem, religionem, cultumque diuinum pertinēt, qua fronte hi contendunt, regum, principum, vniuerſorumque ſecularium ordinum hoc ius eſſe, vt admitti debeant ad ſynodalia iudicia, vbi tractantur & definiuntur cauſæ eiuſmodi?

B Itaque tametſi concilijs interfuiſſe legantur Romani principes, non tamen vt cognitores aut iudices: ſed tantum pro ſeruanda tuendaque concilij autoritate, vnitate & concordia. Sic magnus ille Conſtantinus, qui primi illius vniuerſalis Niceni concilij autor, certe procurator extiterat. Imo qui primus celebrandorum in eccleſia vniuerſalium conciliorum exemplum & formam præbuit poſteris, cum in vnum conuenientibus venerabilibus illis ex toto orbe ſacerdotibus & epiſcopis, præparaſſet domum maximam & decentem in ędibus regalibus, cum ſedibus & ſubſellijs, quibus exciperentur honorifice & reſiderent, inuitauit, inquit ille, eos ingredi, & de præſentibus habere concilium. Introiuit autem & ipſe vltimus cum paucis, laude dignam ſui magnitudinem habens, & mirabilem ſpeciem, mirabilioremque gerēs dignitatem pudoris in fronte. Minore vero ſibi ſede q̄ alijs poſita, in medio eorū ſedit: primo tamen petens ſibi hoc

C epiſcoporum iuſſione concedi. Hæc ille Theodoretus Cyrē. epiſcopus. Vides itaque vt princeps ille digniſſimus, cuius exemplū imitentur oēs, non ignorauerit, ad quos ſpectaret definire exortas quæſtiones & controuerſias de dogmatibus eccleſiaſticis, nempe ad ſacerdotes & epiſcopos: vt non præſumpſerit ſuo velut iure aut intereſſe aut præſidere in concilio, ſed petita prius ab epiſcopis licentia ingreſſus ſit: non ſublimiori aut ęquali ſede, velut vnus ex cognitoribus aut iudicibus inter eos reſidens, ſed humiliore ſella, velut ſpectator quiſpiam & miniſter, cuſtos aſſertorque ſynodalis autoritatis & iudicij.

Sic & Theodoſius ille minor, ſcribēs ſanctæ ſynodo Epheſinę primæ: Deputatus eſt, inquit, Candidianus, magnificentiſſimus comes ſtrenuorū domeſticorū, tranſire vſque ad ſanctiſſimam ſynodum veſtram. Et in nullo quidē quæ faciendæ ſunt de pijs dogmatibus quæſtiōes, ſeu potius expoſitiones, communicare. Illicitū nanque eſt eum qui non ſit ex ordine ſanctiſſ. epiſcoporū, eccleſiaſticis immiſceri tractatibus. Audis quid ille dicat & recognoſcat imperator? Nunquid ſui iuris eſſe, vt prędeat, aut etiam,

Interfuiſſe aliqā principes alijs cōcilijs, ſed non vt cognitores aut iudices. Cōſtātinus in Niceno concilio vt ſe geſſerit.

Theodoretus.

Nota prophane Cōſtantini recognitionē de ſua autoritate, ſuo iure in concilio.

Theodoſij imperatoris recognitio de iure imperatorum in concilijs.

vt interſit ſynodalibus cognitionibus definitionibusq; controuerſiarũ & D
quæſtionum de dogmatibus fidei & eccleſiaſticis. Imo proteſtatur ſuum
ſe oratorem ad ſynodum mittere, non vt interſit, aut communicet tracta-
tibus & cognitiõi de quæſtionibus exortis circa pia dogmata. Hoc enim
recognoſcit & affirmat illicitum, vt qui nõ eſt ex ſacerdotali ordine, eccle-
ſiaſticis immiſceatur tractatibus. Et vos adhuc nõ pudebit impudentiſſi
mæ veſtræ ignorantiæ, qui & regibus & principibus & laicis ordinibus
vniuerſis perſuadere conamini, q; ipſi ſuo iure, velut membra eccleſiæ, in-
tereſſe debeant ſynodalibus tractatibus, definitionibus & iudicijs contro-
uerſiarum & quæſtionum fidei?

Nota q̃d ille recognoſcit illicitũ.

Eandem ſuorum prædeceſſorũ Chriſtianam pietatem ac modeſtiam, idemq; exemplum ſecutus eſt Martianus princeps Chriſtianiſſ. in Chalcedonẽ. ſynodo. Nam cum eius inſtantia, ad procurandam pacem eccleſiæ B. Leonis autoritate ſecundo congregatũ eſſet in Nicena DC.XXX. E
epiſcoporum vniuerſale concilium: nec tamen eiuſdem papæ legati intereſſe vellent eidem concilio, niſi Chriſtianiſſ. princeps præfatus ſui præſentiam in eodem exhiberet: præ oculis habentes exemplũ Epheſini II. concilij, & metuentes ne in tantã multitudine, per ſeditionem impiorum & factioſorum, rurſus opprimi poſſet orthodoxa veritas, pro maiori commoditate imperialis præſentiæ translato eorum autoritate Chalcedonam concilio, diſpoſitiſque ex eorundem ſententia, ex imperiali comitatu, quibusdam velut cuſtodibus concilij, miniſtris, moderatoribusq; agendorum omnium (quæ forma etiam in ſexta vniuerſali ſynodo Conſtantinopolitana III. retenta atq; obſeruata eſt) cum eiſdem vna, ſexta tandem ſeſſione imperator ingreſſus concilium, idem allocutus, & ad concordiam exhortatus, dixit inter cætera, ad confirmandam fidem ſecundum ſynodalẽ ſententiam, non vero ad potentiam oſtentandam, magni Conſtantini imperatoris exemplo intraſſe ſe ſynodũ: vt, inquit, abiecta omni prauitate, quo F
rũdam amputatis erroribus, quæ a vobis ordinata fuerint, in perpetuum conſeruentur. Vides, vt agnouerit ille ſuum officium in concilio. Vides, non ignoraſſe eundem, ad quos pertineret ordinare in ſynodo conſeruanda perpetuo: Quæ, inquit, a vobis ordinata fuerint.

Martiani imperatoris recognitio.

Idem agnouit & confeſſus eſt Theodoricus rex, parum alioqui orthodoxus, in concilio quodam, quod in cauſa Symmachi Ro. pontificis Romæ celebratum eſt. In quo cum iſte de grauibus quibuſdam criminibus accuſaretur ab æmulis & aduerſarijs, interloqueretur autem concilium a ſe iudicari non poſſe primæ ſedis epiſcopum, prouocabant illi ad regis arbitrium, vt quem ſciebant infenſum pontifici. Ille vero, ſeu tantorum patrum autoritate & conſenſu permotus, ſeu (vt tunc multi crediderunt) ob exemplum, diuinitus inſpiratus reſpondiſſe legitur: Synodalis eſſe arbitrij in tanto negocio ſequenda præſcribere, nec ad ſe quicquam præter reuerentiam de eccleſiaſticis rebus pertinere, totum permittens poteſtati pontificum.

Theoderici Gothorum regis recognitio.

A Vides itaq; nunquam ſibi præſumpſiſſe ab initio Chriſtianos principes, quod nunc tandem hi impij eiſdem perſuadere conantur. Ipſorum videlicet iuris eſſe, vt velut cognitores & iudices interſint ſynodalibus iudicijs. Imo recognouiſſe vniuerſos ad ſe nihil pertinere de rebus aut fidei aut eccleſiaſticis præter reuerentiam, ſed ea ſpectare ad ſacerdotale officium ac iudicium. Illicitum enim eſſe eum, qui ex ſacerdotali ordine nō ſit, immiſceri tractatibus eccleſiaſticis.

Quod ſi quis nobis obijciat ex Nicolai illius primi, quā ſupra audiſti ad Michalem imperatorem epiſtola, quem arguit quod interfuerat ſynodali iudicio quo damnatus erat Ignatius, in qua inter cætera ſcribit in hæc verba: Dicite quæſumus, vbinam legitis imperatores anteceſſores veſtros in ſynodalibus conuentibus interfuiſſe, niſi forſitan, in quibus de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt, quæ omnium communis eſt, quæ non ſolum ad clericos, verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino Chriſtianos pertinet. Quibus ille verbis videtur innuere, quod ſynodalibus iudicijs quæ peragunť de fidei quęſtionibus & negocijs, imperatores & ſeculares principes intereſſe poſſint & debeant, quod omnium fides communis ſit. *Obiectio ex Nicolai pontificis epiſtola.*

B

Hoc debes intelligere, Nicolaum illum diſtinxiſſe cauſas, ꝓb quas peraguntur ſynodalia iudicia, quarum præcipuæ & frequentiores ſunt quæſtiones fidei. Sunt & aliæ, vt reformationis diſciplinæ & vigoris hierarchiæ eccleſiaſticæ. Sunt poſtremo & epiſcoporum iudicia. In prioribus, quod communes ſunt, licere vt conuentibus ſynodalibus interſint ſeculares principes, non tamen velut ſuo iure intereſſe debere, ſed de petita conceſſaq; licentia ſacerdotalis conuentus: quemadmodum Conſtantini exemplo monſtratum eſt: vel ſi ob cauſam expetiti fuerint ab ipſo conuētu, aut illis apud quos eſt principalis, hoc eſt, ſedis apoſtolicæ autoritas, quomodo Martianus Chalcedonēſi, & Cōſtantinus alter ſextæ ſynodo Conſtantinopolitanæ tertiæ interfuiſſe leguntur. In his, inquam, ſynodis & his caſibus licite interſunt ſeculares principes ſynodalibus conuentibus: conuentibus, inquam, non tractatibus aut definitionibus. Illicitum nanque eſt, inquit ille, eum, qui ex ſacerdotali ordine non eſt, eccleſiaſticis immiſceri tractatibus. Non itaque vt cognitores aut iudices, ſed vt adminiculatores, fautores & ſynodalis definitionis aſſertores aduerſus hoſtes pietatis & orthodoxæ fidei, huiuſmodi ſynodis, atque in eiuſmodi caſibus intereſſe, non equidem debent, ſed poſſunt, idq; de ſynodi ipſius, aut principalis in eadem autoritatis licentia, quomodo ſupradictos principes interfuiſſe memoratis cōcilijs demonſtrauimus. At in concilijs, quę ob epiſcopoꝝ peraguntur iudicia (quale erat illud, cui Nicolaus ille Michaelem præter omne decorum & exemplum interfuiſſe arguit) nec decet, nec honeſtum, imo ſcandaloſum eſt intereſſe ſeculares ac laicos, cuiuſcunque tandem dignitatis aut ordinis. Indecens nanq; eſt verenda patris detegi coram filijs, ne forte Cham illum imitati, ea ridētes, cum eodem maledictionem etiam in ſuis percipiant filijs. Quod ſane intelligens vere *Reſponſio.*

C

magnus

Pia Cōſtantini ſententia. magnus ille Conſtantinus, cum ſacerdotum aduerſum ſe mutuo querelas ad ſe referri videret, & ægre ferret, eiſdem reſpondiſſe legitur: Quod ſi quenquam ex vobis peccantem oculis meis cernerem, chlamyde potius mea cooperirem, ne quis videret. In his itaq; ſynodis, nec conuentibus ſynodalibus intereſſe licet laicis. In illis vtique, ſed quomodo dictum eſt. D

Hæreticorū cōfœderato rū calūniæ. Sed pontificem, inquiunt, rei perſonam ſuſtinere oportere in hac cauſa & iudicio. Illum ſiquidem ſe reum agere de doctrina impia, traditiōibus ac cultibus, quos defendit & inſtituit. Omni autem iuri & rationi repugnare, vt quis ſit iudex in cauſa propria.

Addunt his, papam multis præiudicijs iamdudum damnaſſe doctrinam ipſorum, velut impiam & hæreticā. Merito ergo ſe velut ſuſpectum recuſare ſynodale iudicium, quod illius autoritate peragendum ſit.

Item, in indictione eiuſmodi nullam mentionem cognitionis fieri, nihil de forma proceſſus, ſed hoc tātum agi, vt in ſuffragium eatur quo pacto eorum doctrina extirpanda ſit velut confeſſe hæretica. Iure ergo & merito ſe recuſare, vt ſuſpectum eiuſmodi ſynodale iudicium. Quod factum ſuum ſanctorum patrum tuentur exemplis, Maximū nominatim citantes & Athanaſium. E

Poſtremo & locum calumniantur indicti concilij, quod ſit in ea regione, qua papa poteſt plurimos ſibi addictos contrahere, vt ſic ſuffragiorum multitudine ipſos obruat. Alibi fore aliarum nationum liberiora & æquiora iudicia. Negocia eſſe eiuſmodi, vt ipſis principibus doctrinæ cognitioni intereſſe neceſſe ſit. Et nec tutum ipſis abeſſe ſuis ditionibus, nec eſſe Mantuę. Quare iuxta deliberationem imperij expedire, vt in Germania habeatur ſynodus.

Pighius. Eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidē nō poſſe rei perſonam ſuſtinere in eccleſia. Romanum pontificem, eccleſiaſticæ hierarchiæ caput & principem rei perſonam ſuſtinere in eccleſia, inuertere eſſet ordinem conſtitutum a Chriſto, & contra rerum naturam, ſubditos in præpoſitum & principem ſibi diuinitus conſtitutum, oues in ſuum paſtorem præſumere ſibi autoritatem iudiciariam. Cunctos enim hic iudicaturus, ſolius ipſe dei & Chriſti (cuius inter nos agit vicarium) reſeruatus eſt & ſubiectus iudicio. Quod tametſi ex his quæ hactenus demonſtrauimus, ſatis euidens factum ſit, poſt tamen rurſus incidet eius diligentius adſtruendi locus opportunior. F

Calumniæ depulſio. Sed reum, inquiunt, agimus de doctrina impia, de traditionibus & cultibus, quos defendit, Chriſti gloriæ contrarijs, de horribili prophanatione & idololatria.

Hoc agitis, quod furioſi & phrenetici, qui in ſtudioſum ſuæ ſalutis medicum inſurgunt verbis petulantibus, eundem maledictis lacerant, ſputo fœdant, nonnunquam nec manibus abſtinent. Sibi haud opus aiunt medico. Sanos delirare, ſe ſolos arbitrantur ſapere. Similis vos habitus aut paſſio occupat. Nihil igitur mirum, ſimilia ad rationem in vos conuenire ſymptomata. Hæreticum hominem poſt vnam & alterā correptiōem orthodo-

A orthodoxis vitare iubet Apoſtolus, velut deploratum & ſubuerſum funditus. At cum ab orthodoxis corripiũtur hæretici, & admonentur communem catholicæ eccleſiæ fidem ſequi, nunquid illi idem ab his non audiunt, quod nũc a vobis Romanus põtifex? ſe videlicet orthodoxos eſſe, ipſos vero contra hæreticos, ſuam doctrinam puram & euangdicam, orthodoxorum vero papiſticam, innitentem humanis traditionibus, breuiter impiam? Sed nunquid ideo ipſa mutata eſt rerũ facies? nunquid ideo orthodoxi hæretici, & contra hæretici orthodoxi? Si reos agitis Romanos pontifices de hęreſi, de horribili prophanatione & idololatria, neceſſe eſt vt eadẽ cauſa eiſdem criminibus inuoluatis eccleſiam catholicã. Nam quod ad veſtra dogmata attinet, ſupra libro primo & ſequẽtibus euidentiſſime demonſtrauimus, nihil nunc tueri ac defendi a ſede apoſtolica, & Romanis pontificibus, q̃ quod ab initio, & inde continuo credidit, tenuit & docuit catholica Chriſti eccleſia.

B Itaq; quod dicitis Romanum pontificem minime eſſe oportere iudicem in cauſa propria. Nihil ille iudicauit, aut iudicat in cauſa propria, ſed illi a Chriſto totius eccleſiæ commiſſa eſt cura & gubernatio. Illi componendi & definiẽdi exortas in domo eccleſiaſtica vniuerſas quæſtiones & controuerſias, ab eodem Chriſto eſt data autoritas ſuffulta indefectibilis fidei ſingulari priuilegio, ad aliorum confirmationem in fide. Tibi vero illius definitiõibus & iudicijs abſq; vlla diſcuſſione eſt impoſita obſequendi neceſſitas. Quæſtionum & controuerſiarum, quæ ſuboriuntur circa fidem catholicæ eccleſiæ, ipſe conſtitutus eſt iudex & arbiter. In quibus definiendis ſi impij & pertinaces hæretici illi reclament, in ſua perſiſtẽtes pertinacia, ſi dicant (vt ſemper faciunt) eius definitiones hæreticas, ſuam vero impietatem orthodoxam & catholicam, nunquid propterea ille conſtituitur, aut pars, aut reus ex iudice? Imo, cum eiuſmodi quid agendum

Ro. pontifices cũ damnant hæreſes & hæreticos nõ eſſe iudices in cauſa propria.

C ſit, ipſa nos lex docuit: Si quis, inquit, ſuperbierit, nolens obedire imperio ſacerdotis præſidis, morietur homo ille. Sed multis præiudicijs queruntur illum iam dudum damnaſſe cauſam ipſorum, velut impiam & hæreticam, merito ergo ſe vt ſuſpectum recuſare eiuſmodi ſynodale iudicium, quod eiuſdem autoritate rurſus peragendum ſit.

Quod ſi ideo vt ſuſpectum & illegitimum recuſari poteſt ab hæreticis ſynodale iudicium peractum autoritate ſedis apoſtolicæ, quod ijdem illi etiam ante ſynodale iudicium eiuſdem autoritate damnati ſint vt hæretici, eadẽ exceptio & querimonia, Macedonio, Sabellio & Eunomio competeret aduerſus ſecundam vniuerſalem ſynodum, Conſtantinopolitanam primam. Nam & illos ipſos ante illam celebratam ſynodum a beato Damaſo anathematizatos cum impijs ſuis adinuentionibus, ſupra demõſtrauimus. Eadem Neſtorio aduerſus tertiam vniuerſalem ſynodum Epheſinam primã, quem etiam ante ſynodalem conuentum beatus Celeſtinus damnauerat vt hæreticum. Eadem Euticeti & Dioſcoro aduerſus Chalcedonẽſe concilium, quos beatiſſimi Leonis & apoſtolicæ

Nõ poſſe a quoq; recuſari iudiciũ ſynodi celebratæ autoritate ſedis apoſt. q ab eadem iam dãnatus ſit.

ſedis iam diu ante eam ſynodum prædamnarat autoritas: & tamē per ſu D
os eidem præſedit concilio. Eadem etiam Petro & Seuero Antiochenis patriarchis, alteri item Petro Apamiarum epiſcopo, vna cum Zoaro monacho Syro, Anthemio quoq; Trapezuntino ante epiſcopo & Conſtantinopolitanæ poſt eccleſiæ vſurpatori, exceptio & querimonia competeret aduerſus quintam ſynodum vniuerſalem. Nam etiam hi omnes ante ipſam ſynodum, iam dudum damnati fuerant apoſtolicæ ſedis iudicio, cuius tamen autoritate eãdem ſynodum peractam demonſtrauimus: vt Petrus Antiochenus a Felice Romano pontifice, Seuerus, alter Petrus ille Apamianus, & Zoarus a beato Hormiſda eiuſdem ſedis pontifice, Anthemium vero eiectum e ſede Conſtantinopolitana beatiſſimus Agapetus damnauerat. Eadem præterea aduerſus ſextam vniuerſalem ſynodum Conſtantinopolitanã tertiam exceptio & querela competeret damnatis in eadem hæreticis omnibus, Cyro Alexandrino, Sergio, Pyrrho, E
Paulo, Petro, Georgio, Conſtantinopolitanis, Machario quoque Antiocheno epiſcopis, quos omnes longe ante illud ſynodale iudicium damnauerat apoſtolicæ ſedis autoritas, qua tamen illud ipſum peractum ſynodale iudicium ſupra demonſtrauimus. Nam tres illos primos, Cyrum, Sergium & Pyrrhum damnarat Honorius: Paulum vero & ſequentes Theodorus & Martinus Romani põtifices. Eadem denique exceptio & querela damnatis in VII. vniuerſali ſynodo aduerſus eãdem competeret Iconomachis. Nam & in eadem præſediſſe apoſtolicæ ſedis legatos demonſtrauimus, & nihilo minus eoſdem Iconomachos iam diu ante damnauerat apoſtolicæ ſedis iudicium. Primum per Gregorium III. & ſecũ Romæ ad hoc congregatam frequentiſſimam epiſcopoꝝ ſynodum: deinde per Stephanũ eius nominis II. Eadem poſtremo illi ſuperbiſſimo Photio aduerſus VIII. vniuerſalem ſynodum, Conſtantinopolitanã IIII. quam eiuſdem quoq; ſedis autoritate peractam demonſtrauimus: q̃uis iam per F
Nicolaũ I. eius nominis diu ante eandem ſynodum idē damnatus fuiſſet Photius. Breuiter vna hac calumnia, vniuerſorum illorum conciliorum, quæ velut primæ notæ & autoritatis vniuerſa veneratur & ſequitur catholica Chriſti eccleſia, autoritatem impugnabis, atq; eadem ſuſpecta & illegitima facies.

Apoſtolicam ſedem, ſupremum eſſe tribunal in eccleſia ſupra demonſtrauimus. Ab eius iudicio nullam prouocationem cadere, etiam ad quæcunq; concilia, nec poſſe etiam ab orbe vniuerſo eius retractari ſentẽtiam. Tametſi concedat nonnunquam, etiam poſt iudicium renouari examen, quando ſibi forte poſſet eſſe ſubreptum in aliquo, quod facile fieri poteſt, vbi ex facto pẽdet ius & negocium. At in fidei cauſis & quæſtionibus ita non eſt. Quare nunquam inuenies, non ſolum quod in his apoſtolicæ ſedis vnquam ſit retractata definitio aut ſententia, imo nec ſuam definitionem ac ſententiam vlli vnquam ſubmiſiſſe ſynodali iudicio, ſed velut certiſſimam regulam ſemper præfixiſſe.

Sed

A Sed non promitti,inquiunt,in indictione concilij diſputationē controuerſarum quæſtionum,nullam mentionem fieri cognitionis doctrinæ, nihil de forma proceſſus:ſed hoc tantum agi,vt eatur in ſuffragium, quo pacto eorum doctrina extirpanda ſit velut hæretica.

Hæreticorum q̄rimonia, ꝙ non promittat pontifex in cōcilio diſputationē controuerſarū nunc quæſtionum.

Idem & multo ſimplicius ac apertius fecit beatiſſimus Leo aduerſus Euticetem & Dioſcorum in Chalcedonenſi ſynodo, eidem agendorum omniū formam præſcribens & regulam,ne videlicet de Euticetis iamdudum ab apoſtolica ſede dānatis erroribus diſputaretur amplius:ſed eam, quæ tam in ſua ad B.Flauianum, q̄ in B. Cyrilli ad Neſtorium epiſtolis plenius explicata fuerat,fidem abſq; vlla vlteriori diſcuſſione,aut diſputatione ſimpliciter amplecteretur.Nimis enim iniquum eſt, inquit ad Martianum Auguſtum,vt per paucorum inſipientiam ad conjecturas opinionum & bella reuocemur,tanquam reparata diſceptatione tractandum B ſit,vtrum Eutices impie ſenſerit, & vtrum impie Dioſcorus iudicauerit. Et ad ipſam ſynodum:Explicato prius ſuo de reparanda vnitate catholicæ fidei in eccleſia deſiderio,probatoque religioſo Chriſtianiſſimi principis Martiani conſilio,de congregando ad eum effectum illo ipſo ſacerdotali concilio,beatiſſimi tamen Petri,vt ait,iure atque honore ſeruato, præſentiam ſuam eidem in legatis ſuis exhibere ſe affirmans: Non poteſtis,inquit,ignorare quid cupiam,cum non poſſitis ignorare,quid ex antiqua traditione credamus.Vnde fratres chariſſimi,reiecta penitus audacia diſputandi contra fidem inſpiratam diuinitus,vana errantium infidelitas conquieſcat,cum non liceat defendi, quod non liceat credi. Cum ſecundum euangelicas autoritates,ſecundum propheticas voces,apoſtolicamque doctrinam,pleniſſime & lucidiſſime per literas,quas ab beatæ memoriæ Flauianum epiſcopum miſimus,fuerit declaratum,quæ ſit C de ſacramento incarnationis D. N. Ieſu Chriſti pia & ſyncera confeſſio, & cæt.Prioris autem Epheſinæ ſynodi,cui ſanctę memoriæ Cyrillus epiſcopus tunc præſedit,in Neſtorium ſpecialiter ſtatuta permaneant. Nec tunc damnata impietas in aliquo ſibi blandiatur, quia Eutices iuſta damnatione percellitur. Puritas enim fidei,quam eodem,quo ſancti patres, ſpiritu prædicamus,& Neſtorianam,& Euticianam cum ſuis autoribus condemnat & perſequitur prauitatem.Hæc ille concilio. Ex quibus intelligis,nec fidem ſuam,nec condemnationis in Euticetem & Dioſcorum apoſtolicæ ſedis ſententiam ſubmiſiſſe illum diſcuſſioni concilij,imo præmiſiſſe ac præfixiſſe, velut normam quam ſequi deberent,a qua nec latum digitum receſſiſſe illam tot,tantorum patrum ex toto orbe conuenientium,DCXXX. epiſcoporum ſynodum, in ſuperioribus clariſſime demonſtrauimus.

Reſponſio Pighij.

Semel definita autoritate ſedis apoſtolicæ nō eſſe reuocanda in dubium.

Exemplum beatiſſimi Leonis aduerſus Euticetem in Chalcedonenſi concilio.

Leo ad Martianū.

Leo ad ſynodum.

Idem fecit B.Agatho VI.vniuerſali ſynodo congregatæ aduerſus monotheliticam hæreſim,quæ vniuerſum pene Orientē,& omnes illas principales ſedes occupauerat.In ſola fere Romana & Occidētali eccleſia conſeruata ſynceritate fidei,quemadmodum videre eſt ex epiſtola eius ad

Exemplum B.Agathonis in VI. ſynodo.

 Conſtan-

Conſtātinum imperatorē & Auguſtos,cuius partem ſuperius adſcripſi- D
mus.Nam miſſis ad illā de latere ſuo legatis,qui vice ſua præeſſent ſyno-
do,mandauit apoſtolicæ ſedis traditionem de cōtrouerſo dogmate expli-
care cōcilio,nec quicquam illi addere,inde minuere aut mutare. Cuius ſe-
dis ſingularem prærogatiuam conſequenter commemorans, affirmat v-
nam illam a via veritatis in quamlibet erroris partem nūquam deflexiſſe,
vnius autoritatem,vtpote apoſtolorū omnium principis,vniuerſam ſem
per ſecutam catholicam Chriſti eccleſiam,& vniuerſales ſynodos,omnes
denique venerabiles,orthodoxosque patres apoſtolicam eius doctrinam
reuerenter amplexos, hæreticos autem falſis criminationum odijs inſecta
tos.Cuius veritatem etiam in his ipſis,aduerſus quos agimus,eſt euiden-
ter cernere.Subdit deinceps:Hæc enim apoſtolica Chriſti eccleſia, per o-
mnipotentis dei gratiam ,a tramite apoſtolicæ traditionis nunquam er-
raſſe probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata ſuccubuit, ſed vt E
ab exordio normam fidei Chriſtianæ percepit, ab autoribus ſuis,apoſto-
lorum Chriſti principibus,illibata fine tenus manet ſecundum ipſius do-
mini ſaluatoris noſtri diuinam pollicitationem , qua ſuorum diſcipulorū
principi in ſacris euāgelijs fatus:Petre,inquit, ecce Satanas expetiuit vt cri
braret vos,ſicut qui cribrat triticum , ego autem rogaui pro te,vt non de-
ficiat fides tua,&c.Hæc ille Agatho Auguſtis atq; ipſi concilio, quem ve-
ra dixiſſe ac prædicaſſe,illud ipſum (quemadmodum ſupra demonſtra-
uimus)probauit & recognouit concilium . Hunc itaq; etiam audis apo-
ſtolicæ ſedis ſententiam , quam aduerſus totius pene Orientis, & trium
principalium ſedium aſſerebat epiſcopos, non tamen ſubmiſiſſe vniuer-
ſalis concilij iudicio,quin potius, velut regulam, quam ſequi deberet per
omnia,eidem præſcripſiſſe.

Prærogatiua ſingularis ſedis apoſtolicæ.

Quare ſi hac cauſa minime Chriſtianam ac liberā,perſuadere volueri-
tis orthodoxis & Chriſtianis principibus, indictā a Paulo III. ſynodum F
ad extirpandas veſtras peſtilentiſſimas hæreſes, non promiſſa de eiſdem
noua diſputatione,noua diſcuſſione ac cognitione in concilio, neceſſe eſt
eiſdem perſuadeatis,nec Chalcedonēſem, nec Conſtantinopolitanā terti-
am vniuerſales ſynodos,& primę autoritatis ab vniuerſa eccleſia recogni
tæ,fuiſſe Chriſtianas & liberas,ſed ſeruiles & ethnicas.

Nihil agam vobiſcum ambigue aut callide, ſed aperte & ingenue:iam
dudum damnata eſt veſtra impietas,apoſtolicæ ſedis,orthodoxorū omni
um,atq; adeo ſpiritus S.iudicio.Neq; ideo indicta eſt ſynodus,vt per pau
corum inſipientiam ad coniecturas opinionum & bella reuocemur,tan-
quam reparata diſceptatione tractandum ſit,vtrum olim Donatus,Apol
linaris,Neſtorius, Vigilantius,Aerius, Berengarius, Valdenſes, Pauperes
de Lugduno, Vvicleſiſtæ,Huſſitæ,nunc vero Lutherus, Oecolampadi-
us,Zvvinglius,Brentius & reliqua hæc hæreticorum colluuies, illorum
diſcipuli, ſed armati & obſeſſi ſeptem nequioribus, q̄ illi,ſpiritibus recte
damnati ſint. Sed vt tractetur quo pacto hæ peſtes funditus extirpari
poſſint

Nō ideo indictā ſynodū,vt iā du dū certa reuocent in dubiū,ſed vt errores manifeſtarij tollant ab eccleſia.

A poſſint ac debeant, & reparari in eccleſia vnitas religionis & fidei, pax & cōcordia, eccleſiaſticæq́ꝫ hierarchiæ ſuus reſtitui vigor, ſua dignitas. Non tamen propterea orthodoxo cuiquam veſtris calumnijs ſuſpectā reddetis indictionem ſynodi eiuſmodi, niſi forte de Chalcedonenſis cōcilij vniuerſalis IIII. niſi etiam de ſexti vniuerſalis concilij Cōſtantinopolitani tertij autoritate orthodoxus quiſquam dubitare potuerit. De q̄bus quiſquis dubitauerit, mihi ſane orthodoxus non erit.

Vt autem nihil iſtos homines pudet, ſic tergiuerſationē ſuam magnis, illuſtribusq́ꝫ ſanctorꝫ patrum exemplis excuſant, proferentes Maximum Hieroſolymorum antiſtitem, qui recuſauit, quā̄uis vocatus, ad Antiochenam ſynodum accedere, & Athanaſium qui a Tyria ſynodo aufugit, nec ad eam, quæ Seleuciæ celebrata eſt, conuenire voluit. Q̄ꝫ inique hi tergiuerſatores ſe tueanē S. patrū exēplis.

Quaſi nulla eſſet inter ſynodū & ſynodum differentia. Conſtat em̄ illas ſynodos fuiſſe illegitimas, præter autoritatē apoſtolicæ ſedis aduerſus B pietatē, & orthodoxæ Nicenæq́ꝫ fidei profeſſores congregatas & celebratas ab impijs, eiuſdemq́ꝫ apoſtolicæ ſedis & catholicę Chriſti eccleſiæ ſempiterno dānatas iudicio. Quod autē ad hęc malignantium concilia pij & orthodoxi conuenire recuſarint, nunquid mirum eſt? Sed tu profer ſi potes, vllam apoſtolicæ ſedis autoritate cōgregatam & celebratā ſynodum, ad quam quiſquam, cuius pro orthodoxo celebretur nomē, & memoria in benedictione ſit in eccleſia, recuſarit accedere, & per me viceritis. Hæreticos hoc feciſſe inuenies, orthodoxos nunquam inuenies.

Puerilia vero ſunt, quæ calumniantur in locum indicti concilij. Quaſi alibi liberiora & æquiora forent aliarum nationum iudicia. Nunquid enim inter arma tumultuantis & furentis aduerſus pietatem Germaniæ, quam late iſtorum impietate infecta eſt, in qua etiam nomen ſacerdotale eſt dedecori, ludibrio & opprobrio? nunquid maior pro eiſdem nationi- C bus commoditas? Nugaces calumniæ ob locum indictū concilij.

Sed negocia, inquiūt, eſſe eiuſmodi, vt intereſſe cognitioni doctrinę neceſſe ſit ipſis principibus, nec tamen tutum ipſis abeſſe ſuis ditionibus.

Quo pacto principibus intereſſe concilijs liceat, ſuperius explicatū eſt. Hos vero intereſſe cognitioni & iudicio, in quo reorum perſonam ipſos ſuſtinere neceſſe eſt, aduerſus om̄em formam & modum iudiciorum eſt. Nec intelligo, qua illi fronte hæc ſcribere audeant, & ſibi arrogare locum in eo iudicio, vnde velut partialem excludunt Romanum pōtificem, niſi quomodo audent omnia. Quam vero æquum poſtulāt, vt reliqui Chriſtiani orbis principes vniuerſi, longiſſime a ſuis ditionibus maxima moleſtia & impenſa, ipſorum cauſa in Germaniam veniant, ne ipſi vel tantillum abeſſe cogantur ſuis ditionibus & Germania, tuam lector Chriſtiane conſcientiam appello.

Imperij deliberationem, quam iactitāt, æquum eſt ſequi in negocijs imperij. At cum eccleſiam vniuerſam tangit cauſa & negocium, membrum capiti, & pars toti ſe conformet neceſſe eſt. Alioqui quid Gallis, Hiſpanis,

Siculis,Italis,Britannis, Scotis, cæteriſq; Chriſtiani orbis nationibus non D
ſubiectis imperio,cum deliberatione imperij?

Impudens hæreticorũ de puritate doctrinæ ſuæ iactantia.

Quod addunt de puritate doctrinæ quam profitentur. Non ſe videri poſſe latebras quærere,aut reformidare lucem,qui doctrinæ ſuæ confeſſionem,apud ſe in eccleſijs publice,diligenter & aſſidue tradi curent,& iam dudum ſcriptis doctorum ſuorũ,hoc eſt,Lutheri & diſcipulorum eius emiſſam in orbẽ,quos multis in locis prǽclare meritos de eccleſia iactitant. Et eorundem opera oppreſſam denſiſſimis tenebris doctrinam Chriſtianam,videlicet impiorum cultuum,monaſticarum cæremoniarum,perplexarum quæſtionum & cauillationum euolui cœptam. Plurimumque lucis additum euangelio pleriſque locis, de vera pœnitentia, de fide & iuſtitia, de vſu ſacramentorum, de poteſtate eccleſiaſtica,de diſcrimine & vſu traditionum, de dignitate rerum ciuilium,atque alijs pleriſque locis. Falſiſſimam vero eſſe calumniam,ſpargi ab ipſis errores olim damna E
tos,renouari veteres hæreſes. Nam puram illam quam amplectuntur doctrinam, eſſe haud dubie cõſenſum catholicæ eccleſiæ. Nihil ſibi eſſe acerbius,q̃ diuelli nationes Chriſtiani nominis. Se quidem a vera vnitate & conſenſu catholicæ eccleſiæ nunquam diſceſſuros, ſed quia papa damnat veram, piamque doctrinam, eccleſiæ neceſſariam, mandato dei ſe cogi diſſentire ab ijs,qui eius impietatem approbant: Se equidem ſatis intelligere,magno ſui ſtatus & fortunarum periculo ſe diſſentire a cæteris nationibus, & ſeſe obijcere armis omnium regum & principum, ſed veritatis profeſſionem anteferre ſe rebus omnibus,orantes ne ita ſibi quiſquam de ipſis perſuadeat,quaſi aliqua cupiditate hæc fecerint.

Pighij reſponſio.

Hæc,inquam,cum legi, magis riſu,quam exacta vlla reſponſione proſequi libuit: Scilicet non videri ſe poſſe latebras quærere, aut reformidare lucem, qui peſtilentiſſimos errores ſuos omni ſtudio conati ſunt in orbem ſpargere, non ſatis habentes ſeſe præcipitaſſe extra arcam illam my- F
ſticam,niſi & multos vna ſecum pertraherent in perditionem & interitum. Sed in hoc imitati ſunt illos patres & præceptores ſuos, pſeudoprophetas,& magiſtros mendaces,hæreſiarchas videlicet,qui hoc ipſum ſemper ſtuduerunt,Chriſtifideles abducere ab illo corpore catholicæ Chriſti eccleſiæ, in ſuos angulos & domorum penetralia, in deſertum, atque ibi Chriſtum contra Chriſtum demonſtrare incautis & male credulis. Atq; vtinam latebras quærerent,reformidarent lucem,vtinam perpetuis tenebris peſtilens malum hoc deliteſceret, quod baſiliſci cuiuſdam inſtar, vel viſu parum firmos inficit. Sed frons meretricis facta eſt illis,vt neſciant erubeſcere, veriſſimam in ſe comprobant apoſtolicam illam ſententiam, qua affirmatur nobis,ſubuerſos eſſe,q̃ ſunt eiuſmodi, ſine vlla ſpe,aut correctionis,aut emendæ,& proinde fugiendos deuitãdoſq; orthodoxis velut contagioſam & certiſſimam peſtem aliquam.

Sũma Lutheranæ do

Puritatẽ,inquiunt,doctrinę quã amplectuntur,ipſum eſſe conſenſum catholicæ Chriſti eccleſiæ. O doctores pudicos,caſtos & ſobrios. Qui tol

lentes

A lētes in primis libertatem arbitrij, & vniuerſa extrema, abſolutaq; quo ad nos, neceſſitate inter nos docentes accidere, eo ipſo omnem locum meriti ac demeriti auferunt, nec ſolum iniuſtum & crudelem deum faciunt, qui puniat pro his, q̃ abſoluta neceſſitate facimus, nec plane vitare poſſumus: ſed & ſtultum & fatuum, qui ad mandatorum ſuorum obſeruationem propoſitis præmijs inuitet homines, & pœnarum comminatione a transgreſſione deterreat, perinde tāquam ſi ligno aut lapidi quem manu tenet minitetur quis, ſi proiectus e manu in terram ceciderit, & blādiatur ne cadat. Eiuſmodi enim plusquam ridendas nænias faciunt diuinā ſcripturam vniuerſam. Neque hoc tantum, ſed & vniuerſum diuinum cultum tollunt e medio, & abolere conantur pro viribus. Sacerdotio nos priuāt & ſacrificio. Nullam relinquūt ſacri, prophaniq; diſtantiam, aras, templa, monaſteria ſubuertūt. Eadem cum vniuerſis quæ in eis peragun

B tur diuini cultus cauſa, meras laruas, meras facies Antichriſti prædicant. Quæ olim a Chriſtifidelibus donata ſunt miniſtris eccleſiæ, & religioſis conuentibus hominum, eisdem vi auferunt, vaſa diuino cultui mancipata, ablata eccleſijs prophanis ſuis vſibus applicant. Campanas, quibus ad dei cultum antiquo ritu conuocatur fidelis populus, conuertunt in bombardas & machinas in humanā perniciem. Omnes eccleſiaſticos ritus, obſeruationes & cæremonias, quos & in diuino cultu, & in ſacramētis eccleſiaſticis toto orbe obſeruat Chriſti eccleſia, & ex apoſtolica traditione ſeruauit omnibus ante nos retro ſeculis ab initio, nihili pendunt, & velut veræ pietati officientes obliterare ſatagunt. Rident cantum eccleſiaſticum, & ſacerdotes Baal in eo nos faciunt. Derident catholicam per orbem eccleſiā, quod aquam ſale exorcizet in varios vſus fidelium, quod baptiſmi fontem conſignet & benedicat, quod baptizatos, confirmatos & ordina

C tos in ſacerdotes & epiſcopos inūgat ſacro chriſmate aut oleo, quod templa, altaria, vniuerſaq; diuino mancipata cultui benedictionibus ſanctificet ac dedicet, imo hæc execrantur velut impia, & magicæ ſuperſtitionis veſtigium referentia. Suos docent ſacro chriſmate (quod fœtidum rancidumq; oleum appellant) inungere calceos, aquam benedictā fœdare ſtercore: abominari fontem baptiſmatis ſanctificatum antiquiſſimo ritu catholicæ per orbem eccleſiæ, & in eiuſdem deriſum, communi aqua baptizare infantes abſq; ſacro chriſmate. Dies feſtos, quibus redemptionis & ſalutis noſtræ annua celebritate recoluntur ac in nobis renouantur myſteria: Quadrageſimale ieiuniū, breuiter quæcūq; ſine ſcripto ex apoſtolica traditione ſeruauit ab initio, & interim continuo eodem perpetuoq; tenore obſeruat tota per orbem eccleſia eo pertinētia, vt a nobis aſſidue honoretur & laudetur deus, vtq; maiori cum reuerentia ac decentia, cultus ille eidem a nobis impendatur, ſacramenta, quæ idem ad ſalutem & remedium nobis contulit, ſuſcipiantur ſalubrius, aboleri volūt vniuerſa: & ad nudum nomen, Chriſti religionem reuocant. Hoc per hos agens antiquus ille, & dei, & humani generis hoſtis, vt omnem pietatem tollat e

ctrinæ, puræ ſcilicet.

mentibus hominum. Nec in deum tantum ſunt blaſphemi & impij, ſed D
& in diuos iam regnantes cum Chriſto, aduerſus quos impio furore bellum gerunt ſacrilegum. Viuos impietatem docent, mortuis circumſcribunt viuorum ſuffragia, vniuerſæ catholicæ eccleſiæ ſtultitiæ notam inurunt, quod ſanctorum imploret auxilia, idololatriæ, quod honoris cultum eiſdem impendit, & reuerenter obſeruat, colitque eorundem reliquias, honorat picturis, ſtatuis & imaginibus. Vota monaſtica, obedientiæ ſuis ſuperioribus dependendæ, conſeruandæ caſtitatis perpetuæ, & paupertatis voluntariæ, docent ſtulta & impia, vtpote impoſſibilia, & libertati Chriſtianæ contraria, nec coram deo obligatoria. Ex ſancto inſtituto quanta poſſunt cura & ſollicitudine vtriusque ſexus plurimos attrahunt in fornices & poſtibula, nec illos pudet publice aſſerere, æque ſui arbitrij non eſſe, vt carnis quis refrenet libidinem, vt caſti corporis pudicitiam conſeruet, vt ſe ſeruet ab abuſu & commixtione fœminæ, E
q̃ non eſt ſui arbitrij, mas ſit an fœmina: tam eſſe opus illud neceſſarium q̃ ſcreare, expuere, ventrem exonerare, q̃ denique aut edere aut bibere. Audis lector Chriſtiane illam ſynceritatem & puritatem doctrinæ euangelicæ, quã hi iactitant, ſcilicet euangelicæ caſtitatis & puritatis præcones, quibus infinita dei miſericordia ſacroſanctum euãgelium nunc demum reuelatum eſt, ſed quod hactenus catholica per orbem ignorauit eccleſia.

Quid illis debeat Chriſti eccleſia.

Quam vero præclare ijdem ſint meriti de eccleſia, vel cæco (quod aiunt) poteſt eſſe perſpicuum, quiſquis eius miſerabilem prorſus ſtatum conferat cum eo, qui fuit patrum noſtrorum temporibus, quãdo in vniuerſa eccleſia viguit vnitas & ſynceritas fidei: viguit religio, & diſciplinæ ac hierarchiæ vigor eccleſiaſticæ, atque ordinum omnium. Cum contra nihil nunc ſuo conſiſtat loco, omnia perturbata, omnia confuſa, nullus ordo, nulla vis diſciplinæ aut hierarchiæ eccleſiaſticæ: ſed elanguida F
vniuerſa, ita vt plane ſpectare videantur ad interitum. Semel velut effractis repagulis reuocatum ab inferis & effuſum in eccleſiam, omnium peſtilentiſſimarum hæreſeon omne genus, & quæ olim damnatæ perpetuis tenebris, & anathemate notatæ ſunt ab eccleſia, & quæcunque ingenioſa ad malum hac tempeſtate ingenia certatim, quodque præ alio, peius excogitare potuerunt.

Hinc Anabaptiſtarum furor, inde Adamitarum inſania, illinc Sacramentariorum peſtilentiſſima contagio. Et omnium horum parens, q̃piuis pugnantium, fœcunda omnium malorum mater, Lutherana impietas, omnibus ad omnem impietatem ſemel aperiens ianuam, omnem hierarchiam, omnem ordinem tollens ab eccleſia, omnem pietatem & religionem (quod in ſe eſt) funditus eliminans e mentibus hominum. Quorum præclara merita (quæ impudentibus buccis iactant) de Chriſti eccleſia, vtinam ſuum Homerum aut Maronem ſortiantur, ne ea vlla deleat obliuio. In ſuam quidem notã & ignominiam, ſed quo cautior reddatur poſteritas, & ne tã facile ſe permittat impoſtoribus eiuſmodi, neve

A credat alibi monſtrantibus Chriſtum,q̄ in corpore catholicæ eccleſiæ,ad quod ſemper congregatæ ſunt & congregantur aquilæ. A cuius fide,ſententia & communi cōſenſu,quantum hi recedant, ſuperioribus libris omnibus,præſertim autem tribus prioribus,euidentiſſimum fecimus.

Ex quibus etiam luce clarius conſtat, non eſſe falſiſſimam (vt illi ſuo more dicunt) calumniam,ſed grauiſſimam,veriſſimamq́ accuſationem orthodoxorum aduerſus illos omnium, ſpargi videlicet ab eiſdem damnatos olim errores,reuocari ab inferis veteres et ſepultas multis ſeculis hęreſes,quam ipſam doctrinam puram appellant & euãgelicam, atq́ adeo conſenſum catholicæ Chriſti eccleſię, aduerſus euidentem atq́ omnibus perſpicuam eiuſdem catholicæ eccleſiæ ſententiam.

Nihil,inquiunt,nobis eſt acerbius,q̄ diuelli nationes Chriſtiani nominis. Imo dicant,& veriſſime dicant,nihil ſibi eſſe iucundius aut optatius: B Niſi forte ſibi vaniſſime perſuadeãt, vniuerſam ſe catholicam Chriſti eccleſiã in pernicioſiſſimi erroris ſui cōſenſum poſſe pertrahere. Sed fidelis eſt ille, q promiſit Petro, nō præualituras inferorꝫ portas aduerſus ſuam, quã ſuper illum ædificauit eccleſiã,& exauditus pro ſua reuerentia,q pro eodē rogauit Petro,velut eccleſiaſticæ hierarchię capite,ne deficeret fides eius. Si nihil vobis eſt acerbius,q̄ diuelli nationes Chriſtiani nominis, qd ergo tanto conamine eas diuellitis? Quod ne per vos factū inficiari quiſquã poſſit,ad vos vſq́ annis circiter mille viguit in eccleſia vnitas religionis et fidei,idē toto orbe creditum eſt,q̄d didicimus et nos in catholica eccleſia,quod a patribus noſtris accepimus. Et tametſi prodierint nonnunquam,Aerij, Valdenſes,Berengarij, Vvicleſiſtæ, Huſſitæ, atq́ id genus portenta hominū,qui catholicæ eccleſiæ,et fidei eius vnitatem diſcerpere conati ſunt: paucos tamen,obſcuroſq́ ſectatores repererunt. At nunc ve C lut laxatis ab inferis,immiſſiſq́ in orbem furijs,ſtupenda, miſerandaque cæcitate atq́ impietate occupatis mentibus hominū,rediuiua ex illorum cineribus ſuſcitata incendia totam pene ſunt depopulata eccleſiam. Diſſentitis vos ſoli a cæteris vniuerſis totius Chriſtiani orbis natiōibus, imo et a vobiſmetipſis,adeo nihil inter vos conuenit,poſtq̄ id derelictum eſt, quod in catholicæ fidei vnitate omnes continet. At cæteræ nationes non ſolum inter ſe & ſecū,ſed & vniuerſæ retro catholicæ eccleſiæ cōſentiunt.

Quam impudenter dicant,nihil ſibi acerbius q̄ diuelli Chriſti eccleſiam.

Conuincuntur ipſi diſcerpere vnitatē catholicæ Chriſti eccleſiæ.

Sed cogimini,ſcilicet mandato dei,diſſentire ab ijs,qui papæ conſentiunt damnanti veſtram doctrinam puram & euangelicam, atq́ eius improbitatem approbant.

Calumniæ confutatio.

Ego ſane Chriſtum docuiſſe video tam neceſſariam connexionē ſuæ eccleſiæ ad Petrꝫ eccleſiaſticæ hierarchiæ pręſidem,& ſucceſſores eius, q̄ eſt ad ſuum fundamentum domus aut ædificij,cui quod eius nō vnitur, ad vnitatē eccleſiaſticæ domus aut ædificij non pertinere certū eſt. Et vos Chriſti pręcepto diuiſi eſtis ab illa petra,ab illo capite & patrefamilias domus eccleſiaſticæ oues pugnãtes & rebelles paſtori, quē ſuo ouili ipſe pręfecit Chriſtus? Nunqd ergo diuiſus eſt Chriſtus,et ſibimetipſi cōtrarius?

Sed damnat veſtram doctrinam, veram ſcilicet, piam & euangeli- D
cam. Damnat veſtram doctrinam velut contrariam doctrinæ catholicæ
eccleſiæ, quam falſam & impiam eſſe neceſſe eſt, ſi veſtra vera & pia eſt.
Sed vos potius falſi eſtis & impij, veriſſima autem Apoſtoli ſententia,
quæ eccleſiam catholicam affirmat columnam eſſe, roburque & firma-
mentum omnis veritatis orthodoxæ fidei.

Niſi, inquiunt, profeſſionem veritatis anteferrent rebus omnibus, non
ſe tanto periculo fortunarum ſuarum diſſenſuros a cæteris nationibus;
non ſe obiecturos earundem omnium armis, aliorumque principum.
Idem faciunt, quod obſtinati omnes & perditiſſimi hæretici, etiam tales,
quorum illi ipſi inſaniam execrantur: tametſi ex illis prodierint, vt ſecum
ſemper pugnat impietas. Quorum pleroſque etiam grauiſſima, merita-
queſupplicia, atque adeo illatam mortem alacriter pertuliſſe vidimus.
Sed non eſt hoc pietatis indicium, ſed indurati in malo animi, & ob- E
ſtinatæ perfidiæ. Si tamen ita, vt loquuntur, ſentiant. Sunt enim quibus
aliter de ipſis perſuaſum eſt, videlicet non tam doctrinæ ſuæ ſtudio (cu-
ius luce clarius eſt traducta impietas) q̃ eccleſiaſticorum bonorum reti-
naculis (quæ vi abſtulerunt eccleſijs, monaſterijs, & diuino cultui ſpe-
cialiter mancipatis religioſis conuentibus) vel contra ſuam ipſorum con
ſcientiam, eandem ſe tueri mordicus. Quod q̃ verum ſit, ipſi viderint.
Certe aliorum talem de ſe perſuaſionem non ignorare videntur, quum
ſpecialiter obteſtentur omnes, ne ita de ſe ſibi perſuadeant, vt potius cu-
piditate, bonorum videlicet, quæ abſtulerunt, eccleſiaſticorum illaquea-
ti, q̃ opinione veritatis doctrinæ, quam profitentur, eandem aduerſus
totius reliqui Chriſtiani orbis fidem, ſententiam & conſenſum tueri per-
gant. Quod ſi falſum eſt, ſtupenda plane & pluſquam diabolica cæcitas
eſt, eouſque ſe dimiſiſſe in profundum impietatis & malorum, vt ſibi F
perſuadere poſſint licere, quæ faciunt. Si meretrici aut hiſtrioni alicui,
quæ vltro donauit quis, per vim poſtea eidem auferre conetur, nemo du
bitat contra leges publicas, contra deum & iuſtitiam illum agere. Et quæ
eccleſijs, earumque miniſtris & religioſis conuentibus diuino ſpecialiter
mancipatis cultui, pro ſalute animarum ſuarum iam olim dedit Chriſti-
fidelium deuotio: tu quæ non dediſti, illi autem legitimo iure, longiſſi-
mo tempore poſſederunt, eiſdem vi auferens & tibi vſurpans, nihil pec-
cabis in leges publicas? nihil in deum & iuſtitiam? Hæc ſibi perſuade-
re quenquam poſſe, in quo vel ſcintilla micet rationis & luminis, tam no-
bis eſt incredibile, vt vel iurantibus ita ſe credere, omnino fidem habe-
re non poſſimus. Et hactenus quidem pro indictione cõcilij facta a Pau-
lo tertio Romano pontifice, aduerſus prædictorum impias calumnias, ſa
tis ſuperque reſponſum eſt.

Obſtinata hæreticorũ pertinacia, etiã alacriter ſupplicia ob notoriam impietatẽ perferens. Hoc certe eſt totius orbis de illis iudicium.

Num quo ſaltem caſu incorrigibilis criminis ſcandalizantis eccleſiam præter notoriam hæreſim papa vniuerſalis concilij iudicio fiat obnoxius, aliorum primo explicare atq; excutere rationes & ſententiam.

CAP. XIIII.

Hactenus

A Hactenus ſimpliciter, abſoluteq́ autoritatem Petri & eius ſuc-
ceſſorum, ad vniuerſalis eccleſiæ generaliumq́ cōciliorum au-
toritatem comparauimus, & clariſſime inuentum eſt, quæ cui
præponderet. Petro ſiquidem, ſucceſſoribuſq́ eius commiſſam a Chri-
ſto curam, gubernationemq́ vniuerſalis eccleſiæ: proinde illis traditam
ab eodem poteſtatem ſuper eam regiminis. Quæ vt illam iuriſdictionis
autoritatem principalem, illam quoq́ ſubortas circa fidem, religionem-
que controuerſias, definiendi neceſſario includit: ita quoque vtramque
Petro datã a Chriſto, & ab vniuerſa eccleſia in ſucceſſoribus eius ab ini-
tio ſemper recognitam, fecimus euidentiſſimum. Lege autem correlati-
uorum palam eſt hæc ſe cōſequi: vt ſi data ſit Petro & ſucceſſoribus eius
ſuper ouile Chriſti regiminis autoritas, huic obediendi illis ſit impoſita
neceſſitas. Cui nec vllam prorſus iuriſdictionis autoritatem, primo aut
B proprie competere, æque demonſtrauimus: ita vt fruſtra laborent Con-
ſtantienſes, Baſilienſesq́ illi, in eius ius, quamuis ſine vllo iure, vniuerſalia
concilia ſurrogare omnia. Quorum omnem autoritatem, omnium a-
ctionum ſynodalium robur, firmamentumque ab vna autoritate apo-
ſtolicæ ſedis prorſus dependere, ipſa atteſtante rei euidentia, ipſa totius
catholicæ Chriſti eccleſiæ, ipſorum quoque conciliorum vniuerſalium,
recognitione confeſſioneque clariſſimum fecimus. Inſuper & hæretico-
rum quorundam calumnias depulimus, quibus indictam a Paulo ter-
tio Mantuę celebrandam ſynodum, ſuſpectam orthodoxis facere conan
tes, apoſtolicæ ſedis autoritati impudentiſſime detrahunt.

Summa demonſtratorum hactenus.

Reſtat nunc excutere num quo ſaltem caſu, videlicet notorij & incor-
rigibilis alicuius criminis, publice ſcandalizantis eccleſiam, papa iudicio
vniuerſalis concilij efficiatur obnoxius.

An aliquo caſu papa vniuerſalis concilij iudicio ſit obnoxius.

C Hic reſpondere nihil dubitant Conſtantienſis, Baſilienſiſque conci-
liorum aſſertores, non ſolum in vniuerſis eiuſmodi caſibus, ſed ſimplici-
ter eccleſiæ, aut vniuerſalis concilij iudicio papam eſſe obnoxium, & ab
eodem poſſe deponi & in ordinem redigi. In illo ſiquidem ponunt re-
gulatiuam autoritatem omnis poteſtatis eccleſiaſticæ, quæ omnem auto
ritatem, etiam papalem ſibi ſubijciat. Sed iam ex Theologicis illis indu-
bitatiſque principijs, hoc eſt, diuinæ euangelicæque ſcripturæ autorita-
te, catholicæ eccleſiæ confeſſione, communique conſenſu, nec non ipſa
rei euidentia, horum ſententia fałſa demonſtrata eſt.

Aſſertorũ Conſtantienſis, Baſilienſiſq́ concilij iã confutata ſententia.

Cæterorum fere hoc dubitant, quod quamuis ſimpliciter loquendo,
vniuerſalis eccleſiæ Petri & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidentium ipſo
iure diuino ſit ſubdita, num vnus ſaltem aut alter caſus a generali hoc iu-
re exceptus ſit, qui tenderet in euidentem eccleſiæ perniciem, ſi etiam tunc
illorum autoritati ſubeſſe cogeretur, imo niſi tunc haberet deponendi e-
oſdem autoritatem. Omnes autem caſum hæreſis ita exceptum affir-
mant, de alijs vero diſputanr.

Aliorũ dubitatio magis probabilis.

Canoniſtarum tamen vna fere eſt ſentẽtia, ob nullum aliũ criminis ca

ſum, q̃

Canoniſtarum ſententia ob ſolũ hæreſis crimẽ fieri papã iudicio vniuerſalis concilij obnoxium.

ſum, quam ſolius hæreſis, papam ſubeſſe humano iudicio, fundamentum ſumentes ex capitulo, Si papa, quadrageſima diſtinctione, quo dicitur. Quod eius culpas hic redarguere præſumat mortalium nullus. Quia cunctos ipſe iudicaturus a nemine eſt iudicandus, niſi forte deprehendatur a fide deuius. Pro cuius perpetuo ſtatu vniuerſitas fidelium tanto orat inſtantius, quanto ſuam ſalutem poſt deum, ex illius incolumitate animaduertit propenſius pendere. Hæc citat Gratianus, velut Bonifacij cuiuſdam martyris, archiepiſcopi (ni fallor) Moguntini illius, a cuius manibus Pipinus ille Magni Caroli pater, ſacra inunctione & apoſtolicæ ſedis autoritate, Gallici regni ſceptra & titulos pro ſe, ſucceſſoribuſque ſuis accepit. Quæ Canoniſtis ſufficienti ad quiduis argumento ſunt, quod a Gratiano in farraginem illam ſuam eccleſiaſticorum decretorum infarta leguntur. D

Leuius fundamentum aſſertionis Canoniſtarum.

Theologorum plerique, præſertim quibus Conſtantienſis & Baſilienſis conciliorum non probatur autoritas, Canoniſtis conſentiunt quidem per omnia, ſed tantæ aſſertionis leuius illud eorum fundamentum putantes, altius & ex iure diuino illud ipſum petendum haud male exiſtimant. Iure enim diuino ipſi Petro & ſucceſſoribus eius, regiminis, iuriſdictioniſq; autoritatem ſuper vniuerſam Chriſti eccleſiam competere, certiſſimo demonſtratum eſt. Quare ſi quo caſu ex ſuperiore & iudice papa vice verſa fiat ſubiectus vniuerſali concilio aut eius iudicio, iuris diuini diſpoſitione id fiat oportet. Nam aduerſus diuini iuris vniuerſale decretum nihil poteſt humana exemptio, nec ille obligari humanis conſtitutionibus, qui Chriſti inter nos vices referens, ſupremam prorſus omnium & pluſquam humanam autoritatem obtinet. E

Cardinalis Caietanus qua ratione prædictam Canoniſtarũ ſententiã afferat.

Itaq; prędictam Canoniſtarum ſententiam efficacioribus rationibus petitis ex Theologicis principijs conantur aſſerere. Quæ tamen mihi frigere videntur vniuerſę, nec dignæ, q̃bus tractetur argumentũ eiuſmodi. F

Quod vt verum intelligas, vnum ex omnibus proferam maximi inter omnes nominis, & qui nouiſſimus ea de re ſcripſit, ac poſt vniuerſos, reuerẽdiſſimum dominum Thomam de Vio cardinalem Caietanum. Hic eandem quam diximus communem Canoniſtarum ſententiam aſſerens, ſed inſufficientiam ſundamenti eorũ & rationum, quas alij ad eandem afferunt inefficaciã conſiderans, ſuo quodam tractatu de autoritate papæ, eccleſiæ & vniuerſalis cõcilij, ſolum hæreſis caſum a cõmuni ſubiectionis lege exceptum, per quem videlicet vice verſa ex iudice papa reus fieret, ex ſuperiori inferior, & ob quẽ deponi poſſit ab eccleſia aut cõcilio, conatur demonſtrare, ratione (vt putat) efficaci, & ex certis illis Theologicis deprõpta principijs, quam mox audies. Pro cuius intelligendaeuidentia hæc fere præmittit.

Suppoſitiones eiuſdẽ.

Eſſe videlicet quandam poteſtatem electiuã papę in eccleſia. Electionem item vt ſit firma & efficax, etiam in electo diſpoſitiones quaſdam requirere: quaſdam quidem ſimpliciter neceſſarias, vt effectum ſortiatur & valeat: alias vero nõ ſimpliciter vt valeat, ſed vt debitum offi-

A tum officij ſui rite exequatur electus. Primi generis duas dicit, videlicet vt ſit Chriſtianus,& vt conſentiat. Secũdi generis ea eſſe certum eſt,quæ a beato Petro requiſiuit Chriſtus, quum ſuas illi oues paſcendas, gubernandaſque committeret, nempe feruentiſſima charitas, inſuper diuinæ legis eccleſiaſticarumque rerum ſcientia, & regiminis experiẽtia, & quæ ad hoc genus pertinent. Sine quibus efficitur quidem papa, ſed malus, nec ſuo potens officio ſatisfacere. At niſi Chriſtianus ſit,niſi etiam electio ni conſentiat, irrita prorſus redditur electio. Quoniam autem deſtruere q̃ conſtruere ſemper eſt facilius,ad conſtructionem vtramque harũ conditionum dicit eſſe neceſſariam, ad deſtructionem ſufficere vt deſit altera. Itaq; quacunq; earum deficiente dicit papam deſinere eſſe papam. At deficientibus diſpoſitionibus non ſimpliciter neceſſarijs ad eſſe formæ in ſubiecto,ſed ad bene eſſe,non propterea fieri dicit diſpoſitionem ad ſe-
B parationem formæ a ſubiecto. Ex quo enim non ſunt ſimpliciter neceſſariæ,poteſt eſſe forma in ſubiecto,tam cum eis q̃ cum eorum contrarijs.

Ex his hanc rationem colligit,qua ſe putat euidenter demõſtrare propoſitum: Sola,inquit,contraria conditionibus neceſſario requiſitis ad eſſe papæ,reddunt papam deponibilem. Sed inter crimina ſola infidelitas contrariatur conditionibus neceſſario requiſitis ad eſſe papæ. Sola ergo infidelitas inter crimina reddit papam deponibilem. Maiorem probat, quoniam depoſitio eſt non eſſe papæ. At vnumquodq; in ſuo eſſe perſeuerat,donec ſuperueniat aliquid illi eſſe contrarium. *Ratio Caietani.*

Minorem aliter non probat, ſed velut notam ſupponit ex præmiſſis. Et hanc,inquit,rationem vellem in ſtatera poni, & non friuolas & apparentes per accidentia vagantes. Hæc ille.

In quæ cum forte naſutus quis incidit ex his, aduerſus quos agimus,
C hoſtibus hierarchiæ eccleſiaſticæ, nunquid putas vel cachinno temperare poſſe? nunquid vel ex hoc ſolo ſibi non perſuadere, falſam cauſam veritatis,quæ a viris tantis,tanti nominis,tam ridiculis argumentis & rationibus adſtruitur,etiam vt illa deeſſet iactantia? Nulli certe cauſam orthodoxæ fidei efficacius prodidiſſe inueniũtur eius hoſtibus & aduerſarijs, q̃ qui eius patrociniũ ſibi deſumentes,ipſum non peragunt pro dignitate & merito: quorũ ſeu præuaricatio,ſeu ignorãtia non tã ipſis,q̃ cauſę imputari ſolet,et hoſtibus ad inſultandũ petulantius veritati anſam tribuit. *Quantum noceat, cauſam veritatis tractari argumẽtis parum ſolidis.*

Mihi ſane,ſalua tanti illius viri reuerentia, illa eius ratio vniuerſa cum ſuis præambulis,in ſtatera rectæ rationis appenſa,tam multis modis deficere videntur, vt me plane pudeat eius nomine ſuæ illius iactantiæ. *Dictæ rationis Caietani excuſſio. Et primo ſuppoſitionum.*

Et primo quod dicit duas eſſe conditiones ſimpliciter neceſſarias ad hoc,vt ſit papalis autoritas, verbi gratia, in Paulo aut Iulio, videlicet vt ſit Chriſtianus, & vt ſit voluntarius, diſtinctius id explicandum fuerat. Nam altera earum eſt quidem neceſſaria in fieri, ſed non in facto eſſe: altera neceſſaria eſt, & in fieri, & in facto eſſe. In fieri tantum neceſſaria eſt conditio, vt conſentiat. Sed poſtquam factus eſt papa, non eſt amplius *De cõditionibus, quas dicit neceſſarias ad eſſe papæ, q̃ loquatur cõfuſe.*

plius neceſſaria, vt ille permaneat: ſed ſiue deinceps conſentiat, ſiue pœni- D
teat, æque manet papa. Sicut & in baptiſmi, & in aliorum ſacramentorum ſuſceptione, in fieri neceſſaria eſt conditio in ſuſcipiente, conſenſus & intentio: ſed in facto eſſe non amplius: ſimiliter & mutuus viri mulieriſque conſenſus neceſſarius eſt, vt naſcatur inter eos matrimonij vinculum: at poſtquam natum eſt, manet: etiam ſi non maneat conſenſus, imo etiam ſi diſſentiat. Altera vero illa conditio, videlicet Chriſtianum eſſe, eſt ſimpliciter neceſſaria, & in fieri, & in facto eſſe: ita quod ſi per impoſſibile deſineret Chriſtianus eſſe, ſimul deſineret eſſe papa. Per impoſſibile dico, quoniã Chriſtianiſmus, vt hic de eo loquimur, aut Chriſtianum eſſe, dependet a baptiſmali charactere indelebili. Neque illi con trariatur hæreſis, quin potius ab eadem præſupponitur, nemo enim hæreticus, niſi Chriſtianus eſt.

De conditionibus neceſſarijs ad bene eſſe q̃ male ſentiat.

Duarum itaque harum conditionum, vtraque eſt neceſſaria in electo ad hoc, vt per electionem fiat papa. At iam factus papa, vt idem per maneat, altera tantum eſt neceſſaria, altera minime. Eſt autem in his omnibus argumentatio optima a deſtructione conditionis aut diſpoſitionis neceſſariæ ad aliquid, ad deſtructionem eius ad quod eſt neceſſaria, ſed ita, vt cuique reddatur ſuum, vt a deſtructione conditionis neceſſariæ ad fieri, ſequitur rem non fieri. Similiter, ſi non adſit conditio neceſſaria ad eſſe factum aut quietum, ſequitur rem non eſſe. Sed ſi hæc permutaueris, malam argumentationem facies. E

Deinde quod ſubiungit de conditionibus aut diſpoſitionibus non ſimpliciter neceſſarijs ad eſſe, ſed ad bene eſſe, ſi deſint, aut earum contrariæ adſint, non diſponere rem ad corruptionem aut ſeparationem formæ a materia, eſt euidenter falſum. Imo nulla alia diſponunt ad corruptionem compoſiti, & ſeparationem formæ a materia, niſi quæ contrariantur diſpoſitionibus, non ſimpliciter neceſſarijs ad eſſe, ſed ad bene eſſe. F
Neceſſe eſt enim, vt diſpoſitio ad corruptionem præcedat corruptionem in compoſito: proinde, compatiatur ſecum formam in eodem, ad cuius ſeparationem diſponit. Nunquid enim febris, aut alia quæuis grauis indiſpoſitio corporis non diſponit ad mortem & corruptionem hominis, ſeparationemque animæ a corpore? Eſt tamen febris & morbi alij de genere earum diſpoſitionum, quæ contrariantur, non quidem neceſſario ſimpliciter requiſitis ad eſſe, vitamq; hominis (cum etiam febricitans viuat, imo ſine vita febris non ſit) ſed ad bene eſſe, & ad hoc vt rite ſuo fungatur officio, ſua munia obeat.

Peccata rationis, qua demonſtrare ſe credit, ob ſolũ hæreſis crimẽ fieri papã iudicio concilij obnoxium.

Iam ratio, quam ex his connectit ab demonſtrandum propoſitum, videlicet quod ſola hæreſis ſit caſus diuino iure exceptus a generali ſubiectionis iure, quam debet eccleſia Petro & eius ſucceſſoribus, eccleſiaſticæ hierarchiæ principibus, imo ob quem vice verſa aſſumat ſuper illos autoritatem iudiciariam. Illa, inquam, eius ratio plura fere vitia habet, q̃ verba. Nam & maior eius, non ſolum falſa eſt, ſed euidentem contradictionem im-

onem im-

A onem implicat. Et minor quoque propoſitio etiam falſa eſt, aut non ſeruit propoſito. Et ſuper hæc,nulla argumentationis lege recte ex eis infertur inteta cõcluſio, niſi eo modo, quo ad impoſſibile ſequitur quodlibet.

Oſtenditur maior demonſtrationis euidentem contradictionem includere.

Quis enim non intelligat euidentem cõtradictionem includi in hac, quam ille maioris loco aſſumit. Sola contraria conditionibus neceſſario requiſitis ad eſſe papæ,reddũt deponibilem papam? Nam ſi adſunt contraria conditionibus neceſſario requiſitis ad eſſe papæ, non adſunt conditiones neceſſario requiſitę ad eſſe eiuſdem,cum ſe non cõpatiantur contraria. Si autem non adſunt conditiones neceſſario requiſitæ ad eſſe papæ,ſequitur non eſſe papam. Et ſi iam non eſt papa, non eſt deponibilis a papatu,nam deponibilem eſſe præſupponit adhuc eſſe.

Itaque connectendo vltimum primo:Contraria conditionibus neceſſario requiſitis ad eſſe papæ,faciunt vt non ſit deponibilis papa. Implicat B autem propoſitio,quod ſola illa faciãt vt ſit deponibilis papa, quæ eſt euidens contradictio. Sed ita potius aſſumendum fuerat,vt veram & ex terminis euidentem propoſitionem faceret: Contraria conditionibus neceſſario requiſitis ad eſſe papæ,faciunt aut arguunt nõ eſſe papam. Sed hæc nihil eſſet ad propoſitum, quin potius ad oppoſitum. Nam deponibilem eſſe(quod concludendum eſt in concluſione)præſupponit eſſe.

Oſtenditur minor demonſtrationis,aut falſa,aut aliena a propoſito.

Iam & minor ſeu ſecunda propoſitio,aut falſa eſt, aut non ſeruit propoſito. Nam qui dicit ſolam infidelitatem inter crimina contrariari conditionibus neceſſario requiſitis ad eſſe papę, ſi per infidelitatem intelligat negationẽ habitus fidei in baptiſmo infuſæ,& ſemper permanentis cum baptiſmali charactere,dicit ſecum pugnãtia & aliena a propoſito. Ita quidem ille ſupponit, quod duæ tantum cõditiones ſint ſimpliciter neceſſariæ in electo ad eſſe papam, videlicet vt ſit Chriſtianus,& vt cõſentiat: tametſi harum ſecunda,in fieri tantum, non in facto eſſe,demonſtrata ſit eſ- C ſe neceſſaria,ſicut prima in vtroq;,hoc eſt,tam in fieri, q̃ in eſſe quieto aut facto:Cui hoc pacto repugnaret quidem infidelitas, ſed ea inter crimina locum nõ habet, cum etiam paruuli recens nati ante baptiſmum ſub hac infidelitate ſint. Crimen autem actualium,eorumque grauium, peccatorum importat aliquod. Deinde hæc infidelitas nihil pertinet ad concludendum propoſitum. Demonſtrandum enim fuerat,ob ſolam hæreſim reddi papam deponibilem:ſed hæreſis ad hoc infidelitatis genus nõ pertinet,quin potius illi repugnat & eſt incompoſſibilis,neceſſario præſupponens fidem huic generi infidelitatis oppoſitam, per quam dicimur fideles & Chriſtiani. Nemo enim niſi Chriſtianus,poteſt eſſe hęreticus. Si vero per infidelitatem intelligat hæreſim,quomodo intelligere debuit ad concludendum id,quod erat propoſitum, iam minor ſecundum ipſum euidenter falſa eſt. Nam duas tantum ponit conditiones ad eſſe papæ, ſimpliciter neceſſarias. Eſſe voluntarium,& Chriſtianiſmum,at hæreſis neutri repugnat:imo alterum cui repugnare deberet,hoc eſt,Chriſtianiſmum,neceſſario præſupponit. Præterea, ſecundum præfati reuerendiſſi-

mi cardinalis ſententiam, papa ſi in hæreſim incidat, eſt & manet vere papa, donec deponatur: ergo ſe compatiuntur in eodem hæreſis & papalis autoritas, eſtq; illa ex eorum genere, vt hæc tam cum ea eſſe poſſit, ꝙ cum eius contrario. Non ergo cōtrariatur hæreſis conditionibus neceſſario requiſitis ad eſſe papæ, quum ſit euidens contradictio, eſſe aliquid abſq; requiſitis neceſſario ad ſuum eſſe, aut cum eorum contrarijs. D

Excuſatio autoris, ꝙ dictam rationem Caietani excuſſerit neceſſario.

Voluiſſem equidem diſſimulanter hæc pertranſire, & ad rationes, ſi licuiſſet, prædictas reuerendiſſimi domini Caietani conniuere, neq; enim illi contradicendi ſtudio excuſſimus eaſdem aliquanto diligentius: ſed quia in idem argumētum incidimus, tractatum quidem a multis, at a nemine (vt mihi equidē videbatur) pro dignitate et merito, ne forte actum agere videremur, ſi quæ ab alijs ſatis ſufficienterq; demonſtrata ſunt, rurſus hic demonſtrare aggrederemur, neceſſarium nobis fuit, & illas eius rationes diſcutere, quantum ſolidi intus haberent, & in locum earum, ſi quæ forte minus ſufficientes inuenirentur, ſuccenturiare alias. E

Quandoquidem haud parui momēti eſt cauſa, de qua agimus, & grauis in primis, ſummæq; autoritatis habemus aduerſarios, nempe tot patres, qui concilijs illis Conſtantieñ. & Baſilieñ. interfuere, etiā ſynodalem autoritatē præferētes, tot inſuper illorꝶ conciliorum aſſertores & defenſores: quorꝶ niſi ſolidiſſimis rationibus cauſam noſtrā demōſtrauerimus, et luce clarius perorauerimus, haud dubie nos oppreſſura erat autoritas.

Orthodoxam catholicamq; veritatem de quæſtione propoſita, ex certiſſimis illis Theologicisq; principijs, aut demonſtratis ex eiſdem, euidenter demonſtrare. CAP. XV.

VNiuerſalem eccleſiam quamuis ſimpliciter quidem loquendo, Petri eccleſiaſticæq; hierarchiæ præſidentium autoritati diuino iure ſubiectam, ſatis demonſtrauerimus: hoc nunc ambigitur & hoc inquiritur, an ne vnus ſaltem aut alter caſus eodem iure exceptus ſit, quando in euidentem perniciem eccleſiæ tenderet hæc eius ſubiectio: imo niſi tunc ex ſubiecta fieret ſuperior, & deponendi ſui capitis poteſtatem haberet. Putant autem omnes caſum hæreſis ita exceptum eſſe, vt eo occurrente, eccleſiæ atque vniuerſalibus concilijs in eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem competat iuriſdictionis autoritas, cuius alioqui autoritati ſubijciuntur. De quo poſt inquiretur & diſputabitur. Sed præter hæreſis crimen, nullum eſſe alium caſum eiuſmodi, ob quem caput totius eccleſiæ humano ſit iudicio obnoxius: mihi quidem cum reuerendiſſimo cardinali præfato, & cum magna Theologorum Canoniſtarumq; caterua conuenit, ſed aliquanto accuratius demonſtrandum eſt. F

Ob nullū criminis caſum vniuerſalis eccleſiæ paſtorem ſuorum ſubditorū iudicio obnoxium fieri accuratius demōſtratur.

Principio illud hic præſupponēdum, quod ſuperioribus libris ex certiſſimis illis Theologicis principijs, hoc eſt, diuinæ ſcripturæ autoritate, catholicæ Chriſti eccleſiæ traditione, confeſſione communiq; ſententia, atq; ipſa etiam rei euidentia demonſtrauimus, cōſtitutum a Chriſto Petrum vniuerſalis eccleſiæ paſtorem & præſidem, datam illi regiminis autoritatem ſuper vniuerſam eccleſiam, cum ſuprema omnium, magnificaque iu-

A que iuriſdictionis autoritate indefectibilis fidei ſingulari illo priuilegio & cæteris omnibus, quæ principanti in eccleſiaſtica hierarchia oſtendimus neceſſaria. Petro autem vt in officio, ita quoq; in eadem prorſus autoritate, prærogatiua, ac priuilegio (quæ ad officium illud pertinent & ſunt neceſſaria) ſucceſſiſſe & ſuccedere Romanos pontifices. Eodem ergo iure, eodemque autore Chriſto, vniuerſalem illis ſubiectam fuiſſe eccleſiam neceſſe eſt. Nam ſi paſtor, rector & caput vniuerſalis eccleſiæ Petrus, paſci hæc gubernarique debuit a Petro, eidemque ſubeſſe, & non vice verſa. Si data Petro in eam regiminis iuriſdictioniſque autoritas, huic neceſſario impoſita eſt ſubiectionis obſequendique neceſſitas. Si illius autoritati commiſſum definire ſubortas inter nos quæſtiones & controuerſias, huic iniunctum eſt illius ſententiam ſequi: breuiter, illi ſemper, velut fundamento ſuo ædificium, vniri ac inniti. Ipſa autem rerum
B natura ordoque non patitur, vt ſubditus & inferior in propoſitum ſibi a Chriſto iudicis perſonam induat, & iuriſdictionis autoritatem exerceat. Ergo ſi quo caſu hoc licebit eccleſiæ in Petrum, aut qui eius perſonam ac officium gerit in eccleſia, vt ſi criminoſus fiat, & vita ſua ſcandalizans eccleſiam, neceſſe eſt caſu illo a ſubiectionis lege exemptam fuiſſe a Chriſto, quum ab alio excipi non potuerit. At a Chriſto nullum vnquam criminis caſum demonſtrabunt exceptum, quo inferiori & ſubdito aduerſus præpoſitos ſibi ab eodem erigere ſe liceat, in eoſque vice verſa ſibi vſurpare autoritatem iudiciariam: quin potius clariſſime hoc cautum ab eodem & diſtricte præceptum inueniẽt, vt nihilo minus illis ſubdamur, illorum præcepta iuſſaque ſequamur per omnia. Super cathedram, inquit, Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſæi. Quorum pleraque grauia & enormia peccata commemorans & redarguens, ita tamen de eis ſubiungit: Omnia quæcunque vobis dixerint, ſeruate & facite: ſecundum opera
C vero illorum nolite facere, dicunt enim & non faciunt. Audis hic quid præcipiat, audis propter opera vitamque perditam eorum, qui ſedent ſuper cathedram, nihilo plus nobis licere debitam illis obedientiam detrectare: ſed omnia, inquit, quæcunq; vobis dixerint, ſeruate & facite.

In eos vero, qui eccleſiæ nomine in concilijs ſibi arrogarent in vniuerſalis eccleſiæ paſtorem, principem ac iudicem, autoritatem hanc iudiciariam, cum glorioſiſſimo martyre & pontifice Cypriano recte meritoque dicemus: Oues eſtis, grex eſtis, nolite diſcutere paſtorem, ne eius quoque criminis rei teneamini: Nolite vos iudices dei cõſtituere & Chriſti. Dicemus & illud ſapientiſſimi Solomonis: Generatio quæ patri ſuo maledicit. Et rurſus: Oculũ qui ſubſannat patrem, effodiãt eum corui de torrentibus, & comedant illum filij aquilæ. Quod ſi Cham viſis & non coopertis verendis patris ſui, maledictionem accepiſſe legitur: quanto potius, qui non vident ſolum, ſed ſcrutantur, non tantum vt rideant, ſed vt patenter prolata de iniquitatis ſuæ pharetra, ſagitta iudicij ſui ipſos confodiant. Non ſic filij frugi & ſobrij, ſed auerſi potius operuerunt verẽda patris ſui.

Eoꝝ temeritas redarguitur, qui ſibi arrogant autoritatem iudiciariam ſuper ſuũ paſtorem & iudicem.

tris ſui. Quid eſt (inquit beatiſſimus ille papa Gregorius) quod auerſi operiunt? niſi quod bonis ſubditis ſic præpoſitorum ſuorum mala diſplicent, vt tamen eadem occultent ab aliis. Operimentum auerſi deferunt, quia diiudicantes factum & venerantes magiſterium, nolũt videri quod tegunt. Et rurſus: Admonendi ſunt ſubditi, ne cũ culpas præpoſitorum conſiderant, cõtra eos audaciores fiant, ſed ſic quæ valde ſunt eorum praua, apud ſemetipſos diiudicent, vt tamen diuino timore conſtricti ferre ſub eis iugum reuerentiæ ac obedientiæ non recuſent. Hactenus ille. D

Et qua tandem autoritate, quotcunque epiſcoporum conuentus, quantumcunque vniuerſalia concilia, in ſuum caput & vniuerſæ eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem ſibi præſument autoritatem iudiciariam? Suo ipſorum nomine non poſſunt, cum nullum ſit in ſcripturis verbũ, quod proprie de vniuerſalibus conciliis, aut vlla eorũdem autoritate loquatur. Sed nec nomine vniuerſalis eccleſiæ, a qua nullam cõmiſſionem proferre poterunt, nec illa ſibi datam vllam iuriſdictionis autoritatem a Chriſto, vt hæc III. IIII. & V. cap. huius luculentius demonſtrauimus. Quin potius omnem omnium conciliorum autoritatem dependere ab autoritate ſedis apoſtolicæ & Romani pontificis, quæ ſi eis deſit aut reſiſtat, non iam concilia, ſed conſpirationes & illicita conuenticula eſſe, & prorſus nullius momenti, quicquid ab eiſdem aut agitur aut decernitur, toto hoc libro, præſertim a capite VIII. deinceps æque euidens fecimus. E

Autoritatẽ iudiciariã Ro. pontificis ſuper quæcunque concilia recognitam ab vniuerſa eccleſia.

Quin & hoc velim mihi reſpondeant, qui Conſtantienſis, Baſilienſiſque conciliorum autoritatem aſſerunt. Damnauit Athanaſium & alios nonnullos epiſcopos, totius pene Orientis XC. aut eo amplius epiſcoporum ſynodus, primum in Tyro, deinde Antiochiæ pro grauiſſimis quibuſdam illi obiectis, & vt videbatur, probatis criminibus. Sed Athanaſium dãnatoſque alios reſtituit vnus Iulius Romanus põtifex, & in ipſos damnationis eorundem autores conuertit damnationis ſententiam, nunquid ea in re præter officium ſuum quicquam exiſtimant egiſſe illum Iulium, ſuper tantæ ſynodi autoritatem ſibi vſurpando ſuperiorem autoritatem & iudiciariam? Certe rite legitimeque hoc feciſſe illum, nec alienæ quicquam aut indebitæ autoritatis ſibi vſurpaſſe, & tunc & deinceps in hanc vſque horam, recognouit vniuerſa Chriſti eccleſia. Rurſus Epheſina II. etiam vniuerſalis ſynodus, etiam B. Leonis autoritate congregata legitime, in B. Flauianum Conſtantinopolitanum epiſcopum protulit damnationis ſententiam, & damnatum a ſede apoſtolica Eutichetem abſoluit. At ille beatiſſimus Leo iniquam illam impiamque mox retractauit ſynodalem ſententiam, & in Dioſcorum Alexandrinum patriarchã, eius præcipue præuaricationis autorem, vice verſa diſtrinxit damnationis ſententiam. Quem etiam rite legitimeque hoc ipſum feciſſe, & tunc probauit orthodoxa Chriſti eccleſia, cuius vocem, confeſſionem & teſtimonium audiſti in Chalcedonenſi (quæ eandem ob cauſam paulo poſt congregata eſt) frequentiſſima ſynodo, & nũc probat in hodiernum vſque diem, F

atque

A atq; ipſum cum ſuo Euticete execratur Dioſcorum: Quid ergo tibi videtur, ſubiectam ne Romani pontificis autoritatem quotcunque epiſcoporum ſynodali autoritati & iudicio, an cōtra? Cum ſynodis etiam vniuerſalibus, & ſynodalibus earūdem decretis, definitionibus & ſententijs, vt iuſtis ac pijs, autoritatem ac robur impartita eſt apoſtolicę ſedis autoritas: ita ſemper deiecit & retractauit iniuſtas atq; impias. Neq; vnquam vice verſa factum inuenies, vt ſynodalis ſententia correxerit apoſtolicæ ſedis ſententiam & iudicium, ſed ſemper ſubſcripſerit, ſemper velut normā quandam inobliquabilis fidei & iudicij ſequuta fuerit: quemadmodum in ſuperioribus clarius demonſtratum eſt.

Nihil hic prodeſt dicere, iniuſta fuiſſe conciliorum, quæ memorauimus, iudicia, proinde merito retractata. Nam hoc modo quæritur, conciliorum etiam vniuerſalium autoritas, præſit an ſubſit autoritati eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis & ſedis apoſtolicæ: ſi præſit, qua ergo temeritate B & ille Iulius, & hic beatiſſimus Leo præſumpſerunt iudicare de ſynodali ſententia, inferiores videlicet & ſubditi, de iudicio ſupremæ, atq; adeo ſacroſanctæ autoritatis in eccleſia? Sed nihil eos alienum aut indebitum præſumpſiſſe, & tunc & deinceps recognouit vniuerſa Chriſti eccleſia. Ergo præeſſe autoritatem Romanorum pontificū, autoritati conciliorum, etiam vniuerſalium, non ſubeſſe neceſſe eſt. Fuiſſe enim Epheſinum illud ſecundum vniuerſale concilium, etiam apoſtolicæ ſedis autoritate congregatum legitime, omnino inficiari nemo poteſt. Fateantur ergo neceſſe eſt, ſuperiorem eſſe Romanorum pontificum, q̄ conciliorum, autoritatem, etiam vniuerſalium, & congregatorum rite ac legitime, vt ad quos ſpectat iudicare, iuſta ne an iniuſta ſint ſynodalia iudicia, & vt probare iuſta, ita reprobare ac retractare iniuſta. Nulla eſt hic latebra, nihil quo ſubterfugias. Hoc eñ certum eſt, ad ſuperiorē autoritatem C pertinere, iudicare de inferiorum iudicio, non contra. Si ergo Romanus pontifex ſuperior eſt, & iudex conciliorum vniuerſalium, etiam congregatorum legitime: quæ vt bene, ita & perperam, iniuſte impieque iudicare definireq; poſſe demonſtratum eſt, non poterunt concilia vice verſa contra rerum naturam & ordinem in ſuum iudicem ſibi rite vſurpare autoritatem ſuperiorem ac iudiciariam.

Præeſt conciliis eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis autoritas, ergo nō ſubeſt.

Ioannem Antiochenum epiſcopum Epheſina prima ſynodus, cū damnationi ad correctionem vſq; ſubieciſſet, eo quod in B. Cyrillum Alexandrinum ſecundæ ſedis epiſcopum (cum ipſe tertiæ tantum eſſet) irregulariter protuliſſet damnationis ſententiam, eadem de re ſcribens B. Cæleſtino Romano pontifici: Indignetur, inquit, tua religioſitas competenter pro his, quæ facta ſunt. Si enim data fuerit volentibus licētia maiores iniurijs ſedes afficere, & in eos, in quos non habent poteſtatem, vt cōtra leges, ſic & contra canones proferre ſententias, ibunt ad vltimam confuſionem res eccleſiæ. Audis iudicium & ſententiam vniuerſalis & ſanctiſſimi concilij, videlicet niſi obſeruetur ordo hierarchiæ eccleſiaſticæ, ſi inferiori-

Notāda Epheſini concilij ſententia.

rioribus ac ſubditis in ſuos ſuperiores permittatur inſurgendi licētia, itu D
ras in vltimam confuſionem res eccleſiæ. Itaqꝫ cum primæ ſedi, & eccleſi
aſticæ hierarchiæ præſidi ſubſint omnes, qui in Chriſti ouili ſunt, ſequi-
tur illum iudicari non poſſe aut damnari humano iudicio.

Illatio ad eadem.

Quod ipſum conteſtantes etiam in Chalcedoneñ. frequentiſſima ſy-
nodo ex toto orbe congregati ſancti & orthodoxi epiſcopi Dioſcorum
Alexandrinum, ſecūdæ ſedis antiſtitem, inter cætera iccirco potiſſimum
abſqꝫ ſpe reſtitutionis damnarunt, quod excommunicationis ſentētiam
in B. Leonem Romanum pontificem proferre præſumpſiſſet, hoc præ-
cipuum memorantes inter irreperabilis ſuæ damnationis cauſas. Quo-
niam, inquiunt, ſecundis exceſſibus priorem iniquitatem valde tranſcen
dit. Præſumpſit enim & excommunicationē dictare aduerſus ſanctiſſ.
& beatiſſ. archiepiſcopum magnæ Romę Leonem. Hæc in ſynodali ad-
uerſus ipſum ſententia. Et nunquid factam ibi inquiſitionem legitur, iu- E
ſte ne an iniuſte damnare præſumpſerit Ro. pōtificem? Imo abſqꝫ omni
cōtrouerſia hoc in eo vlti ſunt, quod cū ipſe inferior eſſet, primæ ſedis pō
tificē ſibi ſuoqꝫ iudicio ſit conatus ſubijcere. Sed quę tādem erat illa prior
eius iniquitas, quæ parua viſa eſt tanto concilio in comparatione ad hāc
eius præſumptionem aduerſus apoſtolicæ ſedis pontificem? Ex ſuperio
ribus hoc notum eſt, quod autor ipſe fuerat præuaricationis illi Epheſi-
næ ſynodo, in qua & damnauit orthodoxam veritatē de myſterio incar
nationis verbi: & pro eadem recepit ac probauit damnatam apoſtolicæ
ſedis iudicio Euticetis perfidiā. Item quod B. Flauianum Conſtantino-
politanum epiſcopum, eo quod Euticeti & impietati eius aduerſaretur,
damnationi ſynodali ſubiectum, ſede ſua Conſtantinopolitana eiecerat,
& multis iniurijs affectum coegerat migrare ad dominum, cuius B. Li-
beratus Carthagineñ. eccleſię archidiaconus in Breuiario ſuo, quo Neſto
rianorum & Euticianorū cauſam perſtrinxit, teſtis eſt, & epiſcoporum F
in eadem Chalcedoneñ. ſynodo aduerſus Dioſcorū inclamationes com-
probant. Nam inter cætera, quibus eundem exornarunt, præconia etiam
homicidā appellant. Et hæc nunquid parua tibi videntur? At cōparatio
ne ad temeritatem, quam præſumpſit aduerſus Ro. pontificem eccleſia-
ſticæ hierarchiæ præſidem, parua illa tanto ſunt viſa concilio. Nam prio
rem, inquiunt, iniquitatem ſecundis exceſſibus valde tranſcendit. Volue
runt ſane in domo dei nihil fieri præpoſterum, nihil confuſum, nihil in-
ordinatum: memores illius, quam paulo ante citauimus, Epheſinæ ſyno-
di veriſſimæ ſententiæ: Ituras videlicet in vltimam confuſionem res ec-
cleſiæ, niſi obſeruetur ille ordo hierarchiæ eccleſiaſticæ: ſi ſubiectis in ſibi
præpoſitos, a Chriſto quomodocūqꝫ permittatur inſurgendi licētia. Vn
de & in Aphricano concilio ita definitum legitur: Vnuſquiſqꝫ noſtræ or
dinem ſibi decretū a deo cognoſcat: & poſteriores anterioribus deferāt,
nec ipſis inconſultis quicquā agere præſumant. Et his licebit in illos con-
tra rerum naturam & ordinem conſtitutum a deo ſibi vſurpare autori-
tatem

Chalcedoneñ. ſynodus q̄ grauem reputauerit illam præſumptionem Dioſcori, q̄ B. Leonē ſuo iudicio ſubiugare conatus eſt. Hæc nota et pondera.

Decretum Aphricani concilij.

A tatem iudiciariam? oues in ſuum paſtorem ſibi conſtitutum a deo, ſubdi ti in ſuum rectorem & principem, & qui ipſius Chriſti inter nos agit vicarium? nunquid non ibunt, ſi hoc permittatur, in vltimam confuſionem res eccleſiæ?

Certe ſancti patres ab initio, tanto ſtudio præcauerunt nullam anſam dare ſubditis quomodocunque inſurgendi in ſibi præpoſitos, vt nec accuſare eoſdem, etiam coram competenti ſuo & ſuperiori iudice, etiam de veris & quæ probare poſſent, criminibus ipſis inultum tulerint. Teſtantur hoc ſancti patres, qui plurimi ſub Sixto Romano pontifice conuenientes, Euphemium epiſcopum irreparabiliter damnaſſe leguntur, quod Polycronium Hieroſolymitanum antiſtitem, metropolitanum ſuum de grauibus quibusdam, quamuis veris criminibus accuſauerat. Ob quæ, inquiſitione facta ab apoſtolicæ ſedis legatis, Leone & Abundio eam ob B cauſam miſſis Hieroſolymam, inuentaque veritate, ille quidem eccleſiæ ſuę amotus gubernaculis, vrbe eiectus, ruri velut priuatus habitare cogitur, alteri interim commiſſa gubernatione eccleſiæ: ſed & Euphemius nihilo minus ab vniuerſa epiſcoporum ſynodo damnationi ſubiectus eſt, quoniam linguam ſuam contra ſuum prælatum erexerat. Cuius etiam Nicolaus ille meminit in ſua ad Michaelem imp. epiſtola. Quod ſi nec acuſare prælatum ſuum, etiam coram legitimo & ſuperiori iudicio, etiam de veris, & quæ probare poteſt, criminibus, ſubdito liceat, ſed grauius punitur accuſator pro eiusmodi præſumptione & temeritate, quam reus & accuſatus pro comprobatis, quamuis grauiſſimis, criminibus: quid demum merentur illi, qui in eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidem, totius Chriſti ouilis, hoc eſt, catholicæ eccleſiæ paſtorem & rectorem ab eodem conſtitutum Chriſto, inſolentiſſime inſurgentes, ſuo illum iudicio conātur ſubijcere, quemadmodum illi præſumpſerunt in Baſilieñ. concilio aduerſus Eugenium? C nunquid enim ſunt vlli in ouili Chriſti, qui non ſubijciuntur eiuſdem paſtori, quem idem ipſe Chriſtus cōſtituit? At illi, non accuſare tantū, ſed & damnare eundem præſumpſerunt indubitatum catholicę eccleſiæ pontificem, tam pernicioſo exemplo in poſteros, quam erat illorum ſapiētiſſimum & ſaluberrimum, qui etiam accuſationem ſubditi aduerſus ſuum præpoſitum, quamuis coram legitimo iudicio, quamuis de veris grauiſſimisque criminibus, quam ipſa crimina grauius vlti ſunt.

Ex his, ni fallor, & omnibus quæ toto hoc libro ſuperius a nobis demonſtrata ſunt, ſatis intelligis lector Chriſtiane, nihil mentitum illum Gelaſium ante annos mille in hæc verba ſcribentē ad Dardaniæ epiſcopos, pro apoſtolicæ ſedis in Acatium (quam plerique multis ratiōibus iniuſtam calumniabantur) ſententia: Nec plane, inquit, hoc tacemus, quod cuncta per mundum nouit eccleſia: Quoniam non quorumlibet ſententia pontificum ligata a ſede beati Petri ius habeat reſoluendi, vt quæ de omni eccleſia ius habet iudicandi. Nec de eius licet iudicare iudicio, ſiquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt, ab illo au-

Nec accuſare quidē præpoſitos ſuos permittitur ſubditis quis in legitimo iudicio.

Nota exemplū concilij congregati ſub Sixto.

A minori.

Veriſſima Gelaſij ſentētia, quā ille ante annos mille iactabat cunctā per orbē recognouiſſe eccleſiā.

Hanc no- tēt hoſtes ſedis apoſto licæ.

tem nemo eſt appellare permiſſus. Sed nec illa prætermitimus, inquit, quod D apoſtolica ſedes ſine vlla ſynodo præcedente, ſoluendi quos ſynodus iniqua damnauerat, & damnandi nulla exiſtente ſynodo quos oportuit, habuerit facultatem. Hæc enim ita ſe habere, reuera cuncta per mundum nouit eccleſia, & ipſa rei euidentia conuincit.

Vera itē S. Bonifacij ſentētia quā citat Gratianus in c. Si papa.

Nec rurſus falſum eſſe illud Bonifacij martyris quod citat Gratianus. Si papa ſuæ & fraternę ſalutis negligens deprehendit̃, inutilis & remiſſus in operibus ſuis, inſuper & a bono taciturnus (quod magis officit ſibi & omnibus) innumeros quidem populos cateruatim ducit primo gehēnæ mancipio, cum ipſo plagis multis in æternum vapulaturus. Attamen huius culpas hic redarguere præſumit mortalium nullus, quia cunctos ipſe iudicaturus, a nemine eſt iudicandus, &c.

Recognitio s. patrū in cōcilio Sinueſſano, ob Marcellini Ro. pontificis cauſam.

Quod ipſum num tibi intellexiſſe videtur tot ſancti patres pleni Chriſti ſpiritu in illo CLXXX. epiſcoporum aliquandiu ante Nicenum in E Sinueſſa Campaniæ vrbe celebrato concilio, ob cauſam Marcellini Romani pontificis? Qui cum in ſæuiſſima illa per Diocletianum mota perſequutione, ad impia pertractus ſacrificia, metu ſuppliciorum thura conieciſſet in aras execrandas, ob grauiſſimum ex eo facto natum dei eccleſiæ ſcandalum, ſanctorum, quot diximus, epiſcoporum Sinueſſæ conuenit concilium. Quo & ipſe Marcellinus, non pontificali, ſed pœnitētis habitu & amictu, ſqualidus, puluerulentus, ſacco cilicioq; indutus proficiſcitur, ſynodali ſe ſiſtēs iudicio, culpam ſuam haud inficians, haud excuſans, ſed palam confitens, nec pœnam deprecans, quin potius, vt ſibi imponeretur, poſtulans. (tametſi fabuloſa quædam de hoc aliter legantur aliubi incertis autoribus) Sed in tanto concilio qui illum iudicare præſumeret, quamuis contra ſe confitentem, non qualecunque crimen, ſed idololatriæ, & negati Chriſtiani nominis, quamuis etiam aduerſus ſeipſum impartiētem autoritatem concilio, nemo inuentus eſt: ſed dicebant F vno ore omnes. Quoniam prima ſedes non iudicabitur a quoquam. Noli ergo audiri in iudicio noſtro, ſed collige cauſam tuam in ſinu tuo. Tuo ore cauſam tuam iudica, non noſtro iudicio. Itaque a ſancto concilio cum aliud obtinere non poſſet, hanc in ſeipſum ſtatuit & exequutus eſt ſententiam, vt qui negationis inconſtantia Chriſti ſcandalizauerat eccleſiam, eandem rurſus confeſſionis ſuæ ad mortem conſtantia ædificaret. Quare Romam reuerſus & fiducialiter agens, etiam Diocletianum ipſum magna libertate corripuit. Cuius iuſſu cum tandem duceretur ad martyrium, vna cum Cyrino & Antonino glorioſis Chriſti athletis, Marcellum presbyterumq; ſuum & in epiſcopatu ſucceſſorem admonet, ne corpus ſuum ſepulturæ eccleſiaſticæ traderet, qua ſe ob negatum Chriſtum reputabat indignum.

Nota recognitionem, primā ſedē nō iudicari a quoquā.

In eundem modū cum aduerſus Sixtum illius beatiſſimi Leonis prædeceſſorem grauia pleraq; crimina obijcerentur ab æmulis, eaq; ob cauſam procurante id Valentiniano imperatore conueniſſet Romā frequentiſſimum

A tiſſimum epiſcoporum concilium, cui etiam ipſe imperator ſui præſentiam exhibebat, dixerunt vno ore patres vniuerſi, non licere aduerſus Ro. pontificem dicere ſententiam. Quod imperator intelligens, & ſe tãtorum patrum permittens ſententiæ, vna cum cõcilio vniuerſo in ipſiusmet pontificis arbitrium poſuerunt ſuum ipſius iudicium.

Recognitio cõcilij frequentiſſ. in cauſa Sixti pontificis.

Nec ſecus cum Symmacho actum eſt a ſanctis illis patribus, quos euocauerat Theodorici regis autoritas, vt de his quæ illi obijciebantur ab aduerſarijs, ſynodaliter iudicarent. Qui primum nec conuenire conſenſerunt ad regis vocationem, dicentes, ipſum qui dicebatur impetitus, debere ſynodum conuocare, quia eiuſdem ſedi primum beati Petri principatus, deinde ſequuta iuſſionem domini conciliorum venerandorum autoritas, ſingularem in eccleſia tradidit & recognouit autoritatem. Ad quę rex, cum ipſum quoque pontificem in ſynodo colligenda voluntatem ſuam literis demonſtraſſe ſignificaret, tum demum conuenire conſen-

Non licere aduerſus Ro. pontificem dicere ſentẽtiam.

Cuius recognita autoritas cõuocandi ſynodum.

B ſerunt, cum de literis illis pontificijs redditi eſſent certiores. Congregato deinde atque Symmachi præſentia confirmato concilio, cui autoritatem etiam contra ſe, ſi mereretur indulſerat, cum dicerent patres, a ſe iudicari non poſſe primæ ſedis epiſcopum. Illum enim inferiorum non poſſe ſubiacere iudicio: prouocarent autem æmuli & aduerſarij ad regis arbitrium, quem illi aduerſum ſenſerant: Rex velut diuinitus inſpiratus, reſpondit ſynodalis eſſe arbitrij, in tanto negocio ſequenda præſcribere: ad ſe vero præter reuerentiam nihil de eccleſiaſticis rebus pertinere: permittens pontificum poteſtati, vt ſiue propoſitum vellent audire negocium, ſiue nollent, quod magis putarent vtile, deliberarent, dummodo ita prouiderent, vt pax in ciuitate Romana daretur eccleſiæ. Itaque congregati in concilio epiſcopi vna tandem voce dixerunt: Symmachus papa, ſedis apoſtolicæ præſul, ab huiuſmodi oppoſitionibus, quibus eſt impeti-

Recognitio cõcilij congregati in cauſa Simmachi Ro. pontificis.

A ſe iudicari nõ poſſe primæ ſedis epiſcopum.

Vide quod ſus rex, papa alioqui orthodoxus, ſibi arrogauerit in cõcilio

Synodalis ſententia.

C tus, quantũ ad homines reſpicis, ſit immunis & liber, cuius cauſam totam dei iudicio reſeruamus. Hæc leguntur in ſynodali definitione eiuſdẽ concilij: cui in hæc & ſimilia verba omnes ſubſcripſerunt: Laurentius eccleſię Mediolanẽſis epiſcopus, huic ſtatuto noſtro, quo totam cauſam Symmachi papę iudicio dei reſeruamus, ſubſcripſi. Petrus quoque Rauennatis epiſcopus, & poſt eum LXXV. epiſcopi ſimilibus verbis ſcripſerunt.

De huius ſynodi ſententia in apologia Ennodij Romanæ eccleſiæ diaconi, aduerſus detractores eiuſdem (quã quinta Romana ſynodus CC. XVIII. epiſcoporum, qui non ſolum ex Italia, Sicilia, Gallijs, Hiſpanijs, ſed & ex Macedonia, Thracia, Græciaq́ vniuerſa, atq́ Aſia etiam ſub eodem Symmacho poſtea conuenerunt, approbauit & tanq̃ ſynodali autoritate dictatam compoſitamq́ haberi voluit) legitur in hæc verba:

Ex apologia Ennodij pro dicta ſynodali ſententia.

Tranſibat negocij qualitas audituros, & plus adhuc remanſerat in reuerentia pulſati, q̃ eſſet in integritate collegij. Et poſt aliqua: Aliorum forte hominum cauſas deus voluit per homines terminari, ſed iſtius præſulis, ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio, voluit beati Petri apoſtoli

Eccleſiaſticæ hierarchiæ p̃ſidis cauſas vnius dei reſeruatas iudicio.

ſtoli ſucceſſores cœlo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhibere conſciẽtiam,&c. Sanctorum quippe pontificum ſedis eius dignitatem factam toto orbe venerabilem,dum illi quicquid fidelium eſt,vbiqꝫ ſummittitur,dum totius corporis caput eſſe deſignatur. De quo mihi videtur dictum per prophetam: Si hic humiliatur,ad cuius confugietis auxilium? Quid ſi mihi immunda labia habenti & nullis ſuccenſa carbonibus, vt Eſaiæ conceſſum eſt,ipſum ad ſuæ ſedis priuilegia tuenda Petrum apoſtolum liceret euocare,vt nobis humana voce loqueretur? Quem ſi audiretis,hęc diceret: Filij hominum vſque quo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Scitote,quoniam mirificauit dominus ſanctum ſuũ. Quid ſtabilita Chriſti manibus cupitis ſundamenta ſubruere? Hęc ille Ennodius ante annos mille,imo hæc illa tot epiſcoporum ſynodus, quæ illam Ennodij apologiam,velut ſynodali autoritate dictatam,haberi & legi voluit. D E

Recognitio concilij in cauſa Leonis III. in p̄ſentia Caroli Magni.

In eundem modum cum & Leo ille III.a Paſchali primicerio & Capulo presbytero apud Carolum Magnum imperatorem grauiter,& de grauibus criminibus accuſaretur,& eiuſdem inſtãtia, eam ob cauſam totius Galliæ,Germaniæ & Italiæ,Romam conueniſſet epiſcoporum ſynodus, eaque conſidente in beati Petri baſilica, rogaſſet imperator epiſcopos de cauſa pontificis(cui accuſatores capitale crimen intẽderant)communem ipſorum ſententiam,vno veluti ore omnes concorditer reſponderunt,ſedem apoſtolicam,quod dei eccleſiarum omnium caput ſit,a nemine iudicari debere. Quo tam graui reſponſo deterrito imperatore, omiſſa eſt omnis vlterior cauſæ inquiſitio:quamuis aliter ſibi optime conſcius pontifex cuperet. Qui vt hominibus etiam de ſe ſatisfaceret, abſolutus concilij iudicio,ſurgens in medio edicit, ſe prædeceſſorum ſuorum veſtigijs inſiſtentem,obiectis falſo criminibus poſtridie reſponſurum. Et mane cõuenientibus cum Carolo & omni populo epiſcopis põtifex conſcenſo ſuggeſtu Chriſti euangelia manibus tenens,coram omnibus iureiurando affirmauit,ſe inſontem eſſe. Accuſatores autem pontificis capitali ſententiæ addicti, ob exemplum in poſteros, eiuſdem tamen benignitate & interuentu ſaluati ſunt. F

Accuſatores põtificis addicti capitali ſentẽtię.

Concludit ex p̄miſſis catholicæ eccleſiæ cõſenſus de ſuo capite, q̄ humano non ſubſit iudicio.

Audis itaqꝫ tot ſanctorꝫ ex toto orbe patrum,qui diuerſiſſimis tẽporibus ob Ro.pontificũ cauſas conuenerunt,vnam eandemqꝫ & velut vno ore prolatam ſententiam. Quod vtiqꝫ euidenti certiſſimoqꝫ argumento eſt,communem hunc fuiſſe totius catholicæ eccleſiæ de ſuo capite conſenſum,q̄d humano non ſubiaceret iudicio,quem tot orthodoxi ſanctiqꝫ patres,tam diuerſis temporibus ex vniuerſa congregati eccleſia, non ſolum conſonantem,ſed eundem prorſus expreſſerunt.

Veriſſima Boniſacij ſententia.

Veriſſime proinde ſignificantiſſimeqꝫ dictũ a Boniſacio: Si deuiat terrena aut ſecularis poteſtas,iudicatur a ſpirituali: ſi deuiat ſpiritualis, iudicatur minor a ſuperiori:ſi vero ſuprema, a ſolo deo, non ab homine poteſt iudicari. Quid enim hoc vno vel ex ipſa terminorum ratione dici

potuit

A potuit euidentius? Quare ad Innocentium ſecundum ſcribens ille diuus Bernardus, vir plenus apoſtolico Chriſtiq́ʒ ſpiritu: Quis, inquit, faciet mihi de vobis iuſtitiam? Si haberem iudicem ad quem vos trahere poſſem, iam nunc oſtenderem vobis, vt parturiens loquor, quid mihi immineat. Extat quidem tribunal Chriſti, ſed abſit vt ad illud appellem vos, &c. Sed ſatis hæc fuerint ſuperq́ʒ.

D. Bernardus ad Innocentium.

Concludendum eſt igitur ex Theologicis illis certiſſimisque principijs, hoc eſt, diuinæ ſcripturæ autoritate, & catholicæ Chriſti eccleſiæ confeſſione, recognitione communique conſenſu (cui qui repugnat, hæreticum ſe facit) nullum eſſe criminis caſum, ſaltem præter hæreſim (de qua mox videbitur) in quo ipſe totius eccleſiæ paſtor & rector, Romanus pontifex, iudicari aut deponi poſſit ab vllo epiſcoporum concilio, aut eccleſia.

B

An ſaltem ob hæreſis crimen papa vniuerſalis concilij iudicio fiat obnoxius. CAP. XVI.

Tametſi rationes, quibus ſuperiori capite vſi ſumus, clariſſime videantur adſtruere, eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis autoritatem, nullo vnquam caſu humano iudicio obnoxiam fieri, vt quæ ſuprema eſt in eccleſia autoritas, cui ſubſunt omnes qui in ouili Chriſti ſunt. Eſſe enim contra rerum naturam & ordinem, vt inferior in ſibi præpoſitum a Chriſto, ouis aut grex in paſtorem ſuum ſibi præſumat autoritatem iudiciariam. Omnes tamen vnum hunc caſum hæreſis videntur excipere, in quo ſit papa iudicio vniuerſalis concilij obnoxius: argumentum fere ſumentes ex c. Si papa, ſæpius allegato. Quod autem hæreticus eſſe poſſit, perinde quaſi ſæpe fuerit, nemo eſt qui vertat in dubium. Canoniſtæ ſimpliciter ambulant acquieſcentes in dicto capitulo: Si papa, tanquam in primo principio nihil fere reſpicientes altius. Theologi qui ad rationem & conſequentiam magis attendunt, magis etiam intelligunt difficultatem, quam hæc aſſertio implicat. Nam ſi data eſt Petro & ſucceſſoribus eius a Chriſto ſuper vniuerſum ſuum ouile, hoc eſt, catholicam eccleſiam, regiminis iuriſdictioniſque autoritas, hanc illis eodem autore ſubiectam eſſe, & obedientiam debere eorumque iudicio obnoxiam, indubitatum eſt. Si ſubiecta & obnoxia eorum iudicio, idque ita ordinante conſtituenteque Chriſto, quo igitur pacto vice verſa in illos exercebit autoritatem iudiciariam? Quomodo illum iudicare præſumet, quem Chriſtus in hoc ſuo regno ſuum nobis vicarium conſtituit? quem fecit ouilis ſui rectorem & iudicem? Hanc itaque difficultatem reuera maximam, aut potius manifeſtam (quæ mihi quidem videtur) contradictionem vt euitent quidam, dicunt non ab eccleſia aut concilio iudicandum deponendumve papam hæreticum, ſed ipſo iure diuino autoritate papali priuatum ob hereſim. Nam & illis videtur ex nonnullis rationum, quę cap. octauo libro quarto explicauimus, ſe non compati, vt ſit papa hæreticus. Sed quoniam nihil etiam dubitant, pleroſq́ʒ Romanorum pontificum decidiſſe in hæreſim, communi erro-

C

Communis diſputatorū opinio, q̃ papa ob crimē hæreſis fiat iudicio concilij obnoxius.

Canoniſtarum fundamentum ex c. Si papa.

Theologos magis intelligere difficultatē, quā hæc aſſertio implicat, q̃ hic explicat.

Quorundā ſententia, papā hæreticū ipſo facto iure diuino priuatū autoritate papali.

errore ducti, ſatis ad conſequentiā attendentes, dicunt iure diuino, eo ipſo quo cadūt in hæreſim, priuatos autoritate papali, cum nulla humana (cui vniuerſæ ſupereminent) quicquam in illos poſſit autoritas. D

Caietani ſentētia, nō priuatū ipſo facto, ſed priuandum p ſententiam ecclesię. Vt hoc probet a minori.

Alijs durior horum videtur ſententia. Nolunt enim ipſo facto, incidētem in hæreſim diuini iuris autoritate priuatum autoritate illa ſupereminenti & papali: ſed opus eſſe, vt priuetur per ſententiam eccleſiæ aut concilij. Quod probare nituntur argumento a minori, de alio quouis epiſcopo incidente in hæreſim, ſed pure mentalem, quæ ad nullum actum exteriorem proceſſit: per quam tamen vere, proprie & perfecte volunt ipſum conſtitui hæreticum, cum hæreſis oppoſitum fidei peccatum ſit, cuius effectus eſt exterior confeſſio, iuxta illud Apoſtoli: Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Hunc itaq; talem probāt non priuari ipſo facto iuriſdictionis autoritate. Habet enim, inquiunt, illam ex commiſſione humana aut eccleſiaſtica: ſed propter ſolum actum interiorem nemo ſubeſt humanæ autoritati aut eccleſiaſticæ. Quia homo videt quæ foris ſunt, deus autem intuetur cor. Et dicit Apoſtolus: Nolite ante tempus iudicare, donec veniat dominus qui illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Non ergo incurrit, inquiunt, talis hæreticus, aut cenſuram eccleſiaſticam, aut priuationem ipſo facto. Sed papa non eſt deterioris conditionis q̄ inferioris gradus epiſcopi. Nec ipſe igitur priuatus eſt ipſo facto papali ſua autoritate ob hæreſim. Quod vero ex humana tantum commiſſione iuriſdictionis autoritatem cæteri epiſcopi habeant, dicunt eſſe ex omnium doctorum orthodoxorum ſententia, iuxta illud beatiſſimi Leonis papæ, in c. Ita dominus, decima nona diſtin. Ita dominus huius muneris ſacramentum ad omnium apoſtolorum officium pertinere voluit, vt ab ipſo quaſi a quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet. Hac ratione nititur reuerendiſſimus dominus Caietanus in tractatu præfato, efficaciſſimam eam affirmans, & quam confitetur conuiciſſe intellectum ſuum. Ex qua velut certo demonſtratum ſupponens, papam factum hæreticum, non eſſe ipſo facto diuini iuris autoritate depoſitum, ſed deponendum. Et cum hoc vna, quod papa manens papa in nullo ſimpliciter caſu ſuperiorem iudicem in terris habeat. Videns inter hæc concilianda inuicem non leuem difficultatem, quæ mihi potius impoſſibilitas videtur. Nam ſi deponendus eſt, iudicandus igitur. Iudicem ergo habeat in terris neceſſe eſt. Si iudicem, & ſuperiorem. Tu enim quis es qui iudicas alienum ſeruum? Tamen hæc ſe pulchre conciliaſſe exiſtimans, miniſterialem quandam autoritatem in eccleſia aut generali concilio comminiſcitur, illi ſubeſſe eum dicens, quo ad ſolam depoſitionem, idque in caſu vnius hæreſis incorrigibilis. Miniſterialem autem hanc poteſtatem eſſe vult non ſuper ipſam autoritatem papalem, ſed ſuper applicationem aut coniunctionem eius ad hoc ſubiectum aut illud, videlicet ſuper eo, vt Petrus aut Clemens hanc autoritatem habeat. Quam tametſi ille multis verbis obſcure confuſeq; E F

Quo cōmēto pugnantiā, quā includit dicta aſſertio, cōciliaſſe ſe credidit Caietanus.

De poteſtate quadam miniſteriali in eccleſia, qua deponi poſſet papa hæreticus.

A ſuſeque explicet,licet tamen haud obſcure intelligere in eccleſiæ miniſtris, ſacramentorumque ab eiſdem facta miniſtratione. Eorum ſiquidem miſterio hic fit Chriſtianus & baptizatur,ille ſacerdos, alter epiſcopus: attamen eorum autoritas & poteſtas non eſt ſuper effectum ipſum,quem inducunt ſacramēta,hoc eſt,ſuper baptiſmalem,ſacerdotij,aut epiſcopalem characterem:proinde & miniſterialis recte dicitur. Ipſi enim velut inſtrumenta ſunt, per quæ ſecretius operatur diuina potentia,& ad miniſterialis aut inſtrumentalis cauſæ genus, quo ad productum effectum, pertinent.Ad hunc modum in clero & populo eligendi epiſcopi ſolebat eſſe autoritas, quæ nunc eſt apud ſolos eccleſiarum canonicos, non quidem ſuper ipſam autoritatem epiſcopalem, quæ a ſolo deo eſt, ſed miniſterialis quædam ad eandem præuia. Huiuſmodi etiam miniſterialem poteſtatem etiam vult eſſe in eccleſia vniuerſali ſuper coniunctionem papalis B autoritatis ad hoc aut illud ſuppoſitum: hoc eſt, per quam miniſterialiter efficitur,vt hic aut ille ſit papa. Ad quam eandem contendit pertinere, vt facere hanc coniunctionem,ita & diſſoluere iuxta regulam iuris in c.Omnis.Nihil enim tam naturale eſt,q̃ vt vnaquæq; res per quaſcunq; cauſas fit,per eaſdem & diſſoluatur.

Sed nec ratio illa aduerſus priorem poſitionem dicentem,papam hęreticum ipſo iure diuino priuatū autoritate papali,mihi videtur efficax,nec ratiōabile hoc commentum de poteſtate illa miniſteriali quæ eſſet in eccleſia ad depoſitionem papę hæretici,abſq; ſuperioritate,vt ſic dicam,aliqua ſuper papam quem deponeret.Quam ſit autē illa ratio inefficax,& q̃ multis partibus claudicet,nunc aggrediemur oſtendere. *Dictæ ſentētiæ & rationis Caietani excuſſio.* *Oſtenditur rationis inefficacia, q̃ papā hæreticū nō priuatum ipſo facto,ſed deponendum aſſerit.*

In primis, quod aſſumit hæreſim pure mentalem, & quæ in nullum actum exteriorem proceſſit, vere, proprie & perfecte facere hæreticum, C neutiquam verum eſt. Nam quamuis hæreſis peccatum ſit repugnans orthodoxæ fidei, quæ præcipue in intellectu eſt, non tamen ſolum illum interiorem peruerſæ fidei actum, ſed inſuper voluntatis quandam electionem importat,quę habet,quando eſt efficax,neceſſario concomitantem exteriorem quendam actum, niſi impediatur. Significat enim proprie hæreſis electionem, non qualemcunque, ſed qua ſingularem aliquam communi eccleſiæ ſenſui fideique repugnantem ſententiam quis eligit, quam illi contra ex aduerſo ſtatuat,quam defendat,doceat,aſſerat. Quod faciens propria ſua ipſius electione ſe diuidit ac ſeparat ab vnitate eccleſiaſtici corporis,a qua diuidi, damnari eſt. Propter quod dicit Apoſtolus, quod ſuo ipſius iudicio damnatus eſt,hoc eſt, ab eccleſiaſtica vnitate ſeparatus, a qua peccatores cæteros arcet ac ſeparat eccleſiaſticæ diſciplinæ ac cenſuræ ſeueritas,quando ipſam monentem corripientemq; audire contemnunt.Itaq; quod alijs peccatis ipſorum pœna eſt,hoc ipſa includit hęreſis:& in ſeipſum facit hæreticus,quod in alios peccatores diſtrictio cenſuræ eccleſiaſticæ.At ſolus error orthodoxæ fidei contrarius,ſi nō ſit cum electione eiuſmodi defendendi,aſſerendi,docendique cōtra communem *Hæreſis q̃d.* *Hæreticos ſcientes volenteſq; diſ.*

ſentire a cõmuni catholicæ eccleſię ſententia.

orthodoxæ eccleſiæ ſententiam, errantem quidem facit in fide, ſed non D facit hæreticum. Quemadmodum & ſe fatetur Auguſtinus errare poſſe in fide, ſed hæreticum eſſe non poſſe, quod prauam illam diabolicamque ſuperbiam ac pertinaciam, ſe e regione totius eccleſiæ ſtatuendi non habere, ſecurus eſſet.

Cauilli remotio.

Nec eſt, quod quis dicat, etiam hæreticos affirmare & credere, ſe conſentire catholicæ Chriſti eccleſiæ. Imo ſciunt ſe diſſentire a reliqua vniuerſa eccleſia, cuius ipſius vix tantulla pars fuere, priuſquam eſſent hæretici: ſed ſibi ſtultiſſime perſuadent, ſe ſolos eſſe catholicam eccleſiam: contra vero eccleſiã catholicam eſſe eccleſiam Satanę. Itaq; a catholica Chriſti eccleſia ſcientes volenteſq; diſſentiunt, tametſi etiam de illa ipſa impie hæreticeq; ſentiant. Audiſti enim ſupra in illis calumnijs coniurationis Lutheranæ aduerſus indictam a Paulo tertio ſynodum, ipſos quidem confiteri diſſentire a cæteris vniuerſis totius Chriſtiani orbis nationibus, ſed E ad hoc ſe cogi verbo dei.

Catholicæ fidei cõtrarium aliqd credens & aſſerẽs, quã do nobis ſit habendus hæreticus.

Quoniam autem errans in fide, & communi orthodoxæ eccleſiæ ſententiæ contrarium aliquid docens aut aſſerens, ſi admonitus ſemel & iterum de communi eccleſiæ fide ac ſententia non reſipiſcat, niſi ſingularem illam opinionem dimittẽs, communem ſequatur orthodoxæ eccleſiæ ſententiam, ſi non cum illis aquilis, illis ſanctis patribus, quorum in terris cœleſtis fuit conuerſatio, ad illud corpus eccleſiaſticæ vnitatis ſe aggreget, in quo ſolo, Chriſto ipſo teſte, eſt Chriſtus & veritas, ſed in deſertis, in angulis ac domorum penetralibus ipſum fruſtra pergat quærere: iam conſtat errori ſuo adiunxiſſe electionem illam, quam diximus prauam ac diabolicam, quæ facit hæreticum: atq; ideo tunc velut hæreticum deuitabimus iuxta præceptum Apoſtoli. Si vero electionem illam errori coniunctam quacunq; ratione contineat, nec vllo ſigno exteriori prodat, non eſt omnino efficax illa perfectaq; electio: quæ ſi perfecta eſſet, non poſſet non F prodire in opus exterius non impedita. Quare neq; completa illa cõſummataq; eſt hæreſis, de quali Apoſtolus loquitur, cum iubet deuitare hæreticum hominem poſt vnam correptionem aut alteram.

Itaque forte verum eſt, & quod vltro donarent aſſertores poſitionis, quam impugnant, prædictæ, epiſcopum qualemcunque ob pure mentalem hæreſim, & quæ in nullum actum exteriorem proceſſit (ſi qua tamen talis eſt) non eſſe priuatum ipſo facto iuriſdictionis autoritate. Non quidem ob rationem quam hi inducunt, quam inefficaciſſimam paulo poſt demonſtrabimus: ſed quoniam nõ eſſet ea completa conſummataque hæreſis, cum illa electione efficaci docendi, aſſerendive aliquid, communi catholicæ per orbem eccleſię fidei ac ſententiæ contrarium. De qua hæreſi forte dicerent etiam intelligendam poſitionem ſuam de Romano pontifice, quod ipſo facto, diuini iuris autoritate priuatus eſſet, factus hæreticus. De quo tum demum nobis eccleſiæq; certum eſſe poſſet, iuxta Apoſtoli ſententiam, ſi poſt vnam aut alteram correptionem in errore

A rore perſiſteret. Sciens, inquit, quoniam ſubuerſus eſt, qui eſt eiuſmodi.

Sed iam ratio, qua probant alium quemuis epiſcopum non eſſe priuatum ipſo facto iuriſdictionis autoritate ob pure mentalē hæreſim, excutienda pauliſper eſt. In qua id quod primo loco aſſumitur, epiſcopos ex humana tantum commiſſione iurisdictionis autoritatem habere, non eſt ex communi omnium (vt ipſi dicunt) doctorum ſententia, ſed contra potius. Nam communior, etiam horum ipſorum, quorum eſt hæc ratio, quamuis mihi non ſatis probata, opinio eſt, etiam apoſtolos reliquos a Petro, quibus ſuccedunt epiſcopi, accepiſſe immediate a Chriſto iurisdictionis autoritatem Matthæi decimo octauo, vbi dixit eis: Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt alligata & in cœlo: & quæ ſolueritis, ſoluta. Deinde, non videtur, quod illis fiat ſpecialis aliqua delegatio aut commiſſio iurisdictionis ab eccleſia: ſed eo ipſo quo electi & confirmati ſunt

Inefficacia rationis, qua ob hæreſim mentalem non priuari epiſcopos autoritate iurisdictionis oſtēdit.

B epiſcopi, ex ipſa forma hierarchiæ eccleſiaſticæ videntur habere autoritatem iurisdictionis ſuper commiſſum ſibi populum. Quod vero a B. Leone dicitur, autoritatem iſtam eccleſiaſtici regiminis iurisdictiōisque principaliter collocatam in Petro, vt ab ipſo quaſi a quodam capite, dona ſua in vniuerſum corpus diffunderet, non eo pertinet, quaſi reliqui epiſcopi nihil huius autoritatis haberent a Chriſto, ſed ſolum a Petro: quin contra dicit potius, ipſum dominum, non Petrum hæc ſua dona, in vniuerſum eccleſiæ corpus diffundere, ſed ordine quodam, ab ipſo videlicet Petro, quaſi a quodam capite facto initio: hoc ipſo ſignificans, aliorum autoritatem, quamuis datam a Chriſto, eſſe tamen ſubiectam Petro, atque ab eius autoritate quodammodo dependere: & tamdiu eos habere autoritatem illam, quamdiu vniuntur illi ſuo capiti, quamdiu illi fundamento eccleſiaſtici ædificij inhærent, a quo ſi ſeparentur, iam non amplius pertinere

Male citari ab illo B. Leonis ſententiam.

C ad Chriſti eccleſiam, quæ ſuper illam petram ædificata eſt, atque ita eo ipſo amittere omnem iurisdictionem quam acceperunt eccleſiaſticam. Separantur autem a ſuo capite per ſchiſma & hæreſim. Recte proinde dicitur c. Dicimus, XXIIII. quæſt. prima. Omnes omnino hęreticos & ſchiſmaticos nihil habere poteſtatis & iurisdictionis. Quia tamen etiam diuiſi ab vnitate eccleſiaſtici corporis retinēt, & Chriſtianitatis, hoc eſt, baptiſmi & ſacerdotij, pontificalemque characteres: hinc eſt, quod baptizati aut ordinati ab hæreticis aut ſchiſmaticis, ad catholicæ eccleſiæ gremium reuertentes, nec rebaptizantur, nec reordinantur.

Separatos a capite eccleſiaſtici corporis, eo ipſo oēm iurisdictionē eccleſiaſticā amittere.

Deinde linum (quod aiunt) lino male connectentes, falſo aſſumpto aliud adijciunt, neſcio an magis falſum, videlicet quod ſecundum nullū actum pure interiorem, quis vlli ſubſit autoritati humanæ aut eccleſiaſticæ. De quo nō ignoro antiquā eſſe ſcholaſticorum pugnā & controuerſiam, & fortaſſis adhuc litem ſub iudice. Attamen Adriano illi VI. pontifici max. Theologo in primis reſoluto & conſummato, vt noſtra habuerunt ſecula, quo & nos in his quondā ſtudijs præceptore, deinde in pontificatu vſi ſumus patrono, viſum eſt hanc ſententiā a peſtifera hæreſi haud multum

Aliud Caietani aſſumptū, ſecūdū nullū actū interiorem quenq̄ ſubeſſe vlli autoritati humanæ.

Adriāi VI. cēſura de dicta ſentētia.

 abeſſe,

Gerſonis opinio, quod actus interior non poſſit cadere ſub præcepto humano.

abeſſe, a qua pro Gerſone illo vix vllam excuſatiōem accepit. Qui ex hoc D
principio procedēs, vlterius concludit, actū interiorem non poſſe cadere
ſub vllū prçceptum humanū aut eccleſiaſticum. Nemo eſt qui ignorat, in
exterius & contentioſum iudiciū deduci non poſſe, niſi quæ ſeu teſtibus
ſeu ſcripturis, aut alijs legitimis documentis approbari poſſunt homini-
bus: ſed quod ad actus interiores, ſeu præcipiendo, ſeu prohibendo, etiam
ſub pœnis cenſuriſq; eccleſiaſticis, in quas ipſo facto incidatur, non attin-
gat ſuperiorꝫ autoritas, longe abeſt a veritate & doctorꝫ communi ſenten
tia, qui etiā occultos hæreticos iuris cenſuræ, & excommunicationi prola
tæ a canone ſubiacere vno velut ore confitentur.

Caietani diſtinctio parum ſolida de occulto p ſe & per accidens.

Nec mihi ad rem pertinere videtur illa Caietani diſtinctio de occulto
per ſe & per accidens. Quaſi per ſe occultum (quale volunt eſſe actum in-
teriorem) nulli ſubſit humanæ autoritati: per accidens vero occultū, quan
tumuis ſit æque aut etiam magis occultum, quantumuis etiam minus de- E
duci poſſit in humanum iudicium, quia tamen ex ſui natura tale non eſt,
vtiq; ſubeſſe autoritati humanæ aut eccleſiaſticæ. Ex ꝙ dicunt conſequen
ter, ꝙd ſi quis in mentalem hæreſim incidat, ex hoc non ſubiacere cenſuræ
aut excommunicatiōi prolatę a canone: ſi vero idem ſecum ſolus ſubmur
murans, errorem quē mente concepit, exteriori verbo ſubmiſſiſſime pro-
ferat, iam excommunicatum eſſe, quātumuis æque occultum ſit. Quia a-
ctus ille exterior, quantū eſt de ſe, poſſet cadere ſub humanum iudicium.
Quæ mihi abſq; vllo ſolido fundamento dicta videntur. Nam vbi quę-
ſo, aut vnde ex ſcripturarum autoritate, qua deniq; ratione, hæc eſt funda
ta diſtinctio? Si enim occulti ratio in cauſa eſt, cur ſub humanā autorita-
tem actus non cadat, vbicunq; illa adeſt, ſiue per ſe, ſiue per accidens, ſuum
illum effectum operabitur. Sicut cuicunq; ineſt albedo, ſuo illo modo im
mutat viſum & diſgregat, illud magis cui ineſt intenſior, ſiue per ſe illi in- F
ſit, ſiue per accidens: & cuicunque ineſt calor, ſuo illo modo immutat ta-
ctum, & calfacit appropinquantia, nec in eo quicquam operatur modus
quo inſunt ſubiecto, ſed tantum intētio. Quare ſi occulti ratio in cauſa eſt,
cur actus quis humanæ autoritati nō ſubſit, quod magis occultum eſt, mi
nus ſuberit: quemadmodum quia albedinis ratiōe aliquid viſum diſgre-
gat, quod magis album eſt, magis diſgregat: & magis calidū, magis calfa-
cit, ſiue per ſe tale ſit, ſiue per accidēs. Quamuis quod per ſe tale eſt, ſemper
tale maneat, niſi demutetur extrinſecus ab illo ſuo quaſi naturali habitu:
quod per accidens non ita, tamen ꝙ diu tale eſt, idem prorſus operatur, ac
ſi per ſe tale eſſet: vt ferrum per ſe frigidum, candens & ignitum ita calfa-
cit & adurit, ac ſi per ſe tale eſſet.

Male accōmodari a Caietano ſcripturas ad ſuum propoſitū.

Illa vero quæ de ſcripturis adducuntur, male accommodari videntur
propoſito. Nam illud ex libro regnorum: Homo videt quæ foris ſunt, de
us autem intuetur cor, quid obſecro ad hanc diſtinctionē pertinet? Nun-
quid ergo autoritati eccleſiaſticę hierarchiæ aut humanis ſocietatibus prę
ſidentium quicquam ſubiacet, niſi quod ſuis ipſi viderint oculis? Quid
ſi audi-

A ſi audierint? Sed per videre, inquies, omnes hic ſenſus exteriores intelligit: vnde & qua autoritate hæc tibi gloſſa & additio? Certum eſt enim ſcripturam, quæ adducitur, proprie loqui de videre, vt intuitiuam cognitionem importat: quæ nobis tantum eſt eorum, quæ foris patēt, at dominus etiam corda intuetur. Sed hæc ad autoritatem prælatorum, & eccleſiaſticæ hierarchiæ humaniſq; & ciuilibus ſocietatibus præſidentiū quid pertinent? quid deniq; ad humana, contentioſaq; illa, forenſiaque iudicia? In quę certū eſt multa deduci, quæ ſub intuitiuā iudicum noticiam non veniunt, imo etiam interiores actus noſtros, imo intentiones hominum, quæ vt ex alijs multis probabilibus colliguntur ſignis, ita noſtro ſermone, confeſſioneq; efficaciter, irrefragabiliterq; produntur. Non eſt iniuria, ſi abſit iniuriandi animus, ita & delicta ex animo præcipue cōmittentis pendent ac ponderātur, nunquid ergo in cauſa iniuriarum non inquirit iudex de

B iniuriantis animo? nunquid illū non punit pręcipue in iniuria? nunquid non diſtinguit inter homicidium voluntarium, & quod præter intentionem commiſſum eſt? Fœdauit aliquis in publico imaginē principis contumelię cauſa, alter idem fecit, ſed citra contumeliandi animum, nunquid inter hos nulla erit diſtinctio in humano iudicio? Nulla certe erit, ſi interiores hominum actus non ſubſunt humano iudicio. Et quænam obſecro ſunt vniuerſa de contractibus, teſtamentis, legatis, fidei commiſſis, vltimis voluntatibus, & id genus alia, q̄ de humanis voluntatibus, intētionibusq; iudicia? Quod vero omni teſte, omni documento caret, quantumuis exterius ſit, certum eſt ad hoc iudicij genus omnino non pertinere. Mutuum conſenſum viri & mulieris mutuo intellectum, quod ex ſe eſt, certum eſt vinculum matrimonij inter eos parere: at fecit eccleſia, vt certis caſibus & inter certas perſonas, idem eſſet inualidus & inefficax. Nunquid ergo

C vel ex hoc vno palā nō eſt, eccleſiaſticæ autoritatis efficaciā pertingere ad actus interiores hominū, eoſq; ſubeſſe humanis, eccleſiaſticiſq; legibus?

Iam & illud, quod ex Apoſtolo adducitur: Nolite ante tempus iudicare, & quæ ſimilia ſunt, certum eſt loqui de eo iudicij genere, de quo loquitur apud Matthæum Chriſtus, dicens: Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini. Sed hæc ad forenſia, eccleſiaſticaque iudicia, autoritatemque eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidum quid pertinent? Nunquid huiuſcemodi diſtinctiones Chriſtus commentus eſt, cum Petro diceret: Quodcunque ligaueris ſuper terram, alligatum erit & in cœlis? An forte actus interiores hominum ſuper terram non ſunt? Sed hæc obiter hic, breuiterque commemoraſſe ſuffecerat, nam prolixiorem hæc diſputatio (quam alibi abſoluimus) tractationem requirit.

Poſtremo, vt ex falſis his & male conſutis præmiſſis, videlicet: Quod iuriſdictionis autoritas inferioris ordinis epiſcopis humana tantum commiſſione conueniat, &: quod ſecundum actum mere interiorem nullius hominis quis autoritati ſubdatur, detur hęc ſequi cōcluſio: Inferioris gra-

Etiā forēſia iudicia iudicare de intētionibus hominum.

Animū hominis pcipue puniri in delicto et iniuria.

Eccleſiaſticæ autoritatis efficaciā pertingere ad actus interiores hominum.

Quā male ex pmiſſis q̄uis falſis Caietanus concludat propoſitū.

dus epiſcopos ob ſolam mentalem hæreſim non priuari ipſo facto iuriſ- D
dictionis autoritate: quæ tandem eſt hæc proſyllogizatio: Ergo neque eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidens Romanus pontifex? Nunquid etiam hic ex ſola humana commiſſione ſupereminentem illam autoritatem ob tinet, & non potius a deo & Chriſto? Itaque maior illa ad hanc concluſionem quid pertinet?

Sed humano, inquies, miniſterio aut electione habet, quod papa ſit. Nunquid ergo etiam ab illis ſuis electoribus eſt illi ſacroſancta, ſupereminensque illa eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidi neceſſaria autoritas? Niſi & ab hominibus quis dixerit conferri gratiam, characteremque baptiſmalem, & ſacramentorum omnium effectus, quos ſine humano miniſterio nemo accipit.

Mirãda col lectionũ in eptitudo.

Deinde, ſecunda illa aſſumpta propoſitio, aut minor prioris ſyllogiſmi quid obſecro ad ſecundã hanc concluſionem pertinet? Dicit prior, quam E
hi impugnant, poſitio papam hæreticum ipſo facto diuini iuris autoritate priuatũ autoritate papali. Probas tu, inferioris gradus epiſcopos commiſſa ſibi ab hominibus poteſtate, non priuari autoritate humani iuris ipſo facto, ob ſolam interiorem hæreſim, quod ea nec iuri humano ſubſit, nec iudicio. Ergo neq; papa ipſo facto priuatur papali autoritate, quam a deo, non hominibus accepit, idque diuini iuris autoritate, ob actum interiorem tantummodo? ſcilicet quia nec dei ſubeſt iudicio ſolus actus interior? Mihi ſane videtur, etiam ſi quis ſtudio quærat male connectere aliqua, haud temere ſe inuenturum quod vna hac ratione peius cohæreat, & in quo plura ſint quæ refellere poſſit aduerſarius.

Falſum & cõtradictionẽ implicãs cõmentum Caietani de poteſtate miniſteriali eccleſiæ ad depoſitionẽ papæ hæretici.

Iam & illud commentum de poteſtate illa miniſteriali, qua concilium deponere poſſet papam hæreticum abſq; ſuperiori vlla ſuper eum autoritate, mihi non ſolum omni ſolido fundamento carere, ſed eſſe prorſus F
falſum, imo & contradictionem implicare videtur. Quod enim ſit in aliquibus miniſterialis quædam (vt ita loquamur) poteſtas (quam electiuam hic proprie dixerimus) per quam poſſit fieri, vt ſit in hoc aut illo papalis autoritas, tametſi ea vniuerſa a ſolo deo ſit, haud imus inficias: velut in ſimili in ſacramentorum miniſtris ſatis declaratum eſt. Sed quod eadem illa miniſterialis poteſtas, ſuo iam defuncta officio, & poſtquam eius velut miniſterio, a deo alicui collata eſt illa papalis autoritas, rurſus poſſit auferre eandem, aut aliquam efficaciam habeat ad eius ablationem, ſeparationemque a ſuo ſubiecto, ſicut habuit ſuper introductionem, prorſus falſum eſt. Eſt enim miniſtrantis ſacramenta, baptizantis, ordinantis, conſecrantis, miniſterialis huiuſmodi quædam poteſtas ſuper ſacramentorũ ipſorum effectum proprium, hoc eſt, baptiſmi, ſacerdotij, epiſcopalemq; characterem, ad quem in ratione diſponentis ſubiectum concurrit ſuſcipientis voluntas & intentio. Sed poſtquam horum miniſterio effectus ille ſupernaturalis a deo inductus eſt, iam non eſt ille amplius in horum poteſtate: nec poteſt per illorum miniſterialem illã poteſtatem

Miniſterialẽ poteſtatẽ qualẽcunq; nõ poſſe auferre ſupnaturalẽ effectũ, qui eius miniſterio introductus eſt.

rurſus

A rurſus auferri,quamuis poterat ab initio introduci,etiamſi vellet & con-
ſentiret ille,in quo receptus eſt. Eodem prorſus modo eſt apud clerũ vr-
bis Romæ,aut eccleſiam(nihil enim id refert ad propoſitum) miniſteria
lis illa poteſtas, per quam fit, vt ſede vacante per electionem canonicam
fiat papa Clemens aut Paulus, concurrente in ratione diſponentis ſubie-
ctum electi cõſenſu:ſed poſtquam horum miniſterio,hic aut ille iam pa-
pa effectus eſt, nõ eſt in eorundem poteſtate papalem illam autoritatem,
quæ non ab illis,ſed a ſolo deo in ratione ſuperioris cauſæ dependet, rur-
ſus auferre,aut a ſuo illo ſubiecto ſeparare pro ſuo arbitrio. Quod vt in
omnibus veriſſimum intelligas,videtur matrimoniale vinculum, a mu-
tuo viri,mulieriſq; conſenſu etiam in ratione veræ cauſæ efficiẽtis depen
dere:tamen quia illi ſuperuenit etiam ſacramentale vinculum,quod a ſo-
lo deo effectiue eſt, miniſterialiter autem ad id ſe habet mutuus viri, mu-
B lieriſque conſenſus, non poteſt ſemel cõtractum matrimonij vinculum,
nec mutuo illorum conſenſu diſſolui. Quia vinculum illud, quod a deo
ſacramenti ratione ſuperuenit,iam nõ eſt in humana poteſtate. Quos eñ
deus coniunxit, homo nõ ſeparet. Quod ſi a naturali quoq; philoſophia
horum ſimilitudinem & exempla petamus, hoc clariſſime inueniemus.
Nihil prorſus poſſe ſuper cuiuſcunq; formæ a proprio ſubiecto ſepara-
tionem,niſi id quod poſſit ſuper formam ipſam,aut deſtructionem ſub-
iecti. Nihil poteſt calorem ſeparare a ſuo ſubiecto, niſi quod poteſt calo-
rem deſtruere aut ipſum calidum. Ita in formis omnibus,ſeu ſubſtantia-
libus,ſeu accidentalibus,hoc perpetuo verum eſt.

Nihil poſſe ſeparare formam a ſuo ſubiecto niſi quod poteſt deſtruere formam aut eius ſubiectum.

Vt autem etiam hoc daremus,ad eãdem illam miniſterialem poteſta-
tem pertinere, vt applicationem papalis autoritatis ad ſuum ſubiectum,
ita & ſeparationem eius ab eodem,hoc eſt, vt electionem papæ,ita & de-
C poſitionem. Certum eſt,ad vniuerſalem eccleſiam, vt eiuſmodi,non perti
nere primo electiuam poteſtatem Romani pontificis,ſed ad clerum Ro-
manum,quos cardinales dicimus. Cum vniuerſalis eccleſia vt eiuſmodi,
nunq̃ poſſet exire in aliquem electionis actum, non conuenire in vnum,
non conſultare,non deligere quis Chriſtiano gregi vtiliſſimus, non con-
ferre ſuffragia. Hæc enim non ad infinitam toto orbe diſperſam multitu
dinem, ſed ad certo numero definitos pertinent. Sed nec vllum iota ex
diuino aut humano iure quiſquam proferet, ex quo appareat hanc po-
teſtatem primo pertinere ad vniuerſalem eccleſiam. Quin potius ſi toti-
us ab initio eccleſiæ conſideremus hiſtoriam,hoc videbimus,penes ſolos
Romanum clerum & populum fuiſſe hanc poteſtatem, quæ poſtea ob
populi inſolentiam & diſſidia apud ſolum delectum clerum,quos cardi
nales vocant, ſequentium pontificum autoritas & ordinatio conſtituit.
Quod ſi quis dicat apud hos eſſe poteſtatem iſtam ex commiſſione vni
uerſalis eccleſiæ: vbi,quæſo,conuenit aliquando vniuerſalis eccleſia, vt ijs
hanc ſuã poteſtatem committeret? Si in vniuerſalibus cõcilijs id factum
dixeris,nunq̃ ſane id probabis,aut factũ inuenies. Et q̃d illis CCC. annis

Poteſtatem electiuam Ro. pontificis nõ pertinere primo ad vniuerſalem eccleſiam.

ante vniuerſa concilia vniuerſalia? Eſſe itaq; miniſterialem hanc eligendi Romani pontificis poteſtatem, non penes vniuerſalem eccleſiam, quæ nunquã ab initio hac poteſtate vſa eſt, neque vti poſſet, ſed penes clerum Romanæ eccleſiæ, quem nunc referunt cardinales illi deſignati, epiſcopi, presbyteri & diaconi, conſtat ex ipſa rei euidentia & obſeruatione totius eccleſiæ a multis ſeculis. Quare penes eoſdem ſecundum hoc commentum eſſe deberet poteſtas illa depoſitiua papæ hæretici, & non penes vniuerſalem eccleſiam, quod nemo dixerit. D

Secundum ſuppoſitionem Caietani penes ſolos cardinales, non vero eccleſiã eſſe poteſtatem depoſitiuã papę heretici. Reſponſio nis Caietani inefficacia.

Nec videtur fundata R.D. Caietani ad hæc reſponſio, quod miniſterialis hæc poteſtas eligẽdi Romani pontificis ſit & in cardinalibus, & in vniuerſali eccleſia: ſed diuerſimode. In illis limitate, hoc eſt, vacante ſede. In eccleſia vero abſq; vlla limitatione, ſi ſecluſo iure poſitiuo loquamur. Nam præter hoc, quod iſta dicuntur more legem ſancientis abſque vlla autoritate aut ratione, videntur etiam manifeſte falſa. Si enim humano, E poſitiuoq; iure ſecluſo, poteſtas illa eligendi papæ eſt penes vniuerſalem eccleſiã: neceſſe eſt ergo, vt iure diuino aut naturali ea ſibi cõpetat. Quod ſi verum eſt, non poſſet ea vſurpari ab alijs, neq; humano aut poſitiuo iure illi auferri & committi alteri, cum ſupra aut aduerſum diuinum & naturale ius nulla poſſit humana conſtitutio, aut potius præſumptio. Sed q̃ eſſet, obſecro, alieniſſimũ a ratione illud, aut diuinũ, aut naturale ius, quod vniuerſæ eccleſiæ cõmiſiſſet abſolutam illam & illimitatam poteſtatem eligendi Romani pontificis: qua non ſolum nunquam eſt vſa ab initio ad hunc vſq; diem his annis M.D.XXXVII. ſed nec vnquam vti poſſet, quaſi deus & natura ſua illa iura fruſtra conderent? Mihi ſane non videntur vlli hæc veriſimilia fore.

Repugnantiam includere, eccleſiam poſſe deponere papam hæreticũ, nullo tamẽ caſu ſuperiorem ſuper ipſum autoritatẽ habere.

Nunc etiam hoc vide, quo pacto hic non ſit euidens repugnãtia: Poſſe eccleſiam aut concilium deponere papam hæreticum, & tamen nullo F vnquam caſu ſuperiorem ſuper ipſum autoritatem habere? Nam ſi in caſu hæreſis deponendus eſt ab eccleſia aut vniuerſali ſynodo, neceſſe eſt, vt hæc in illum proferat depoſitionis ſententiam, & proinde hic rei ſubeat, illa iudicis perſonam induat. Sed nemo iudicare poteſt ſuæ iuriſdictioni non ſubditum. Tu enim quis es, inquit ille, qui iudicas alienum ſeruum? Sit ergo papa in hoc ſaltem caſu eccleſiæ aut ſynodo ſubditus neceſſe eſt. Et plane contradictionem implicat, vt iudex nõ ſit ſupra reum, atq; eum in quem profert damnationis ſententiam. Quin & alia pleraq; depoſitionis ſententiam præcedant oportet, ſi iudiciarius ordo rite obſeruari debeat, quæ nec ſine coactiua ſuper papam deponendum poteſtate poſſent fieri, vt reum citare ad iudiciũ, examini ſubdere, vt ad interrogata reſpondeat cogere, & alia pleraq;, quæ requirit ordo iudiciarius. Attamẽ ad depoſitionis vſq; ſententiam, ſecundum hos verus indubitatuſq; papa eſt. Nihil prodeſt hic ſubterfugere, & latebras aut diuerticula quærere, dicẽdo eccleſiam aut conciliũ in hoc caſu ex miniſteriali illa poteſtate habere vim coactiuã, non quidem ſuper Clementem papam aut Iuliũ, ſed ſuper

coniun-

A coniunctionem papalis autoritatis cum iſtis: idq; non ſimpliciter, ſed in hoc ſolo caſu hæreſis. Nugari enim eſt iſtud, & non ad rem reſpondere. Hoc quæritur, & hoc reſponde, quo pacto Clemens eccleſiaſticæ hierarchiæ caput, & qui principalem illam regiminis autoritatem ſuper vniuerſam eccleſiam obtinet, quo, inquam, pacto hic talis poſſit iudicio eccleſiæ aut concilij fieri obnoxius, ſuperior inferioris & ſibi ſubditi? quomodo eccleſia illius iuriſdictioni, autoritatiq; ſubdita, in ſuum caput et paſtorem, contra rerum naturam & ordinem, perſonã iudicis induere? illum cogere ad ea, quæ fert, requiritq; ordo iudiciarius? in illum proferre condemnationis, depoſitioniſque ſententiam? Hæc enim omnia neceſſario ſuperioris ſunt, & vehementem poteſtatem exercentis in ſuum ſubditum. In quibus illis tuis nugaciſſimis nugis quis locus eſt? Scilicet, non habere eccleſiam aut ſynodum, quæ hæc poteſt in Clementem papam aut

B Iulium, coactiuam ſuper illos vllam poteſtatem, ſed tantum ſuper cõiunctionem papalis autoritatis cum eiſdem? Qui cogit Iulium aut Clementem ſuo iudicio ſiſtere, ad interrogata reſpõdere, qui ſubdit examini, hic non ſuper illos, ſed ſuper cõiunctionem papalis autoritatis cum eiſdem, exercet autoritatem coactiuam & iudiciariam? Quid dici poteſt aut cogitari abſurdius? Nunquid in his omnibus cogitur illa, quam hi nugantur, coniunctio, & non potius Clemens papa aut Iulius?

Vides Chriſtiane lector, q̃ multis perplexitatibus ſemper inuoluatur falſitas & ignorantia, cum contra clara ſit, ſibi vndiq; conſonans, & perſpicua veritas. Requirit regula diuinæ legis & diſciplinę eccleſiaſticæ, vt oues paſtori, ſubditi ſuis prępoſitis obediant, non ſolum bonis, ſed etiam diſcolis: vt eorum verenda non detegant, non accuſent, ſed cooperiãt, excepta ſola cauſa pietatis & fidei. In qua vt cõniuere non licet, ita nunq̃ ſuum ſuperiorẽ iudicare, ſed ſuis illum denũciare ſuperioribus oportet, do-

C nec ad ſupremam omnium autoritatem ventum eſt: quam vnam omnium ſicut vniuerſæ eccleſiæ orthodoxæ fidei vindicem eſſe oportuit: ita ſingulari indefectibilis fidei priuilegio ſuffultam, ad confirmãdos fratres in fide, libri quarti capite octauo clariſſime demonſtrauimus.

Multis ſemper perplexitatibus inuolui falſitatẽ, cũ ſit clara & ſibi vndiq; conſonans veritas.

Pighij de caſu in quæſtione propoſito ſentẽtia & reſolutio.

Illi vero omnes de caſu in quæſtione propoſito, tanquam cæci de coloribus diſputant, præſupponentes tanquã verum & indubitatũ, id quod nec fuit, nec erit, nec eſſe poſſit, ſecundum legẽ loquor iam ordinatam a Chriſto, videlicet quod papa poſſit eſſe hæreticus: quaſi non fuiſſet exauditus pro ſua reuerentia Chriſtus, rogans patrem ne deficeret fides Petri, pro neceſſitate totius eccleſiæ: ex qua ad illius autoritatẽ & definitionẽ referenda eſt omnis fidei quæſtio. Quod enĩ ab initio nõ fuerit, ab ipſo Petro ad præſentem vſq; Paulum III. Rom. pontifex hæreticus: ſed quotquot illi ex hoc catalogo infamant huius criminis, fuiſſe reuera orthodoxos & catholicos, etiã memorato capite luce clarius a nobis demõſtratũ eſt. Quare ex ratiõibus, quas ſuperiori capite adduximus, nobis cõſtat vniuerſalis, et ſine vlla exceptiõe cõcluſio: Eccleſiaſticæ hierarchiæ principem ob

Vniuerſalis concluſio: Eccleſi-

aſticæ hierarchiæ prẽſidẽ ob nullius criminis caſum ſuorũ ſubditorum iudicio fieri obnoxium.

pem ob nullum criminis caſum ſuorum ſubditorũ (quales omnes ſunt, D
qui in Chriſti ouili ſunt) iudicio fieri obnoxium, aduerſus omne deco-
rum, omnem ordinem. Nam hæreſis caſus ne locum in eo habere poſ-
ſit, Chriſtũ miſericorditer & neceſſario ſuæ prouidiſſe eccleſiæ. Ob alia
quæcũq; crimina ferendos, nõ feriendos a ſubditis ſuis prẽlatos, certũ eſt
(ꝗ fere ob ſubditorꝫ peccata a deo permittũtur cadere) nec propria teme
ritate & abſq; vlla legitima autoritate abijciendos aut iudicandos ab eiſ-
dem. Cum vel ſola accuſandi eoſdẽ præſumptio longe ſit grauior in ſub
ditis, quocunq; prẽlatorꝫ ſuorum (quod criminarentur) crimine: quem-
admodum ſuperiori capite demõſtratum eſt. Ad c. vero, Si papa, quod
Canoniſtis fere (qui altius non reſpiciunt, ꝗ̃ ad verba canonum) hic im-
pingendi eſt occaſio, prædicto capite octauo libri quarti reſponſum eſt.

Apparentes quaſdam rationes aduerſus præaſſertam veritatem & explicare & diſſoluere. CAP. XVII. E

QVi veritatis ſuſcipiũt patrocinium, ꝗ̃ debent in eadem aſſeren-
da vti argumẽtis ſolidis, & collectiõibus efficaciſſimis, tam nõ
diſſimulare, ſed luculenter diluere apparentes rationes aduerſa
riorum in contrarium. Quorum primum, quod ad præſentem contro-
uerſiam attinet, cum ſatis præſtiterimus duobus capitibus proximis: re-
ſtat nunc rationes quaſdam aduerſus præaſſertam cõcluſionem ſatis ap-
parentes, & quibus forte mouerentur diſcernẽdi verum a veriſimili, dia-
lecticæque non admodum periti, & explicare et diſſoluere, quo ſit eui-
dentior, ſibique magis conſtet veritas. Itaque in hunc forte modum no-
bis occurrerit aliquis.

Aduerſus præaſſertã concluſionem. Ratio I.

Ius naturæ hoc nos docet, hoc præcipit, vt e manibus furioſi eripia-
mus gladium: vt ſe alioſq; lædentem etiam prohibeamus, vt reſiſtamus
inuaſoribus, atq; his, qui aliorum vitæ fortuniſq; imminent. Sed ſi papa F
ſuæ aliorumq; ſalutis negligens, gladio ſibi commiſſæ autoritatis in ani-
marum perditionem & aduerſus pietatem ſæuiat, multos ſecum popu-
los cateruatim ducit in perditionem ac præcipitium. Multo ergo magis
illi, velut frenetico, gladius ille ſpiritualis de manibus eripiendus eſt.

Ratio II.

Præterea, hoc maxime ad liberã communitatẽ pertinet, vt principem
ſuũ ad tyrannidẽ ſe conuertentem poſſit corripere, atq; etiam deſtituere
ac amouere vbi deſperata eſſet correctio, quemadmodũ V. Politicorum
docet Ariſtoteles. Sed libera eſt eccleſiaſtica ſocietas & communitas. Ad
eã ergo pertinet ſui principis correctio, atq; etiã incorrigibilis deſtitutio.

Ratio III.

Rurſus, non eſſet ab optimo ſapientiſſimoque legislatore Chriſto ſa-
tis recte, ſufficienterque ſuæ prouiſum eccleſiæ, ſi membra ſua infecta et
putrida, ex quibus toti corpori periculum imminet, reſecare ipſa nõ poſ-
ſet & abijcere. Prouidiſſe autem illi ſufficienter, nemo dubitauerit quiſ-
quis amorem illum immenſiſſimum æſtimat, quẽ erga ſuam demonſtra
uit eccleſiam. Vt ergo hæc poſſit, illi a Chriſto conceſſum oportet. Quid
enim faceret miſera eccleſia caput habẽs infectũ & omnibus vicijs perdi-
tum,

A tum,nec ſolum nullam corporis curam gerens,quin potius modis omnibus in ſalutē eius machinans? Imo hoc manifeſte expreſſiſſe videtur idē ille apud Matthęū dicens: Si manus tua ſcandalizauerit te, abſcinde eam & proijce abs te: & ſi oculus tuus ſcandalizauerit te, erue eum & proijce abs te,melius eſt enim tibi ad vitam ingredi debilem vel claudum,aut vnum oculum habentem,ꝙ cum vtriſꝗ mitti in ignem æternum.

Ratio IIII.

Quarto,tenetur papa,cum de ſcādaloſo crimine diffamatus eſt,ad ſui purgationem canonicam. Quandoquidem neceſſaria eſt illi non ſolum conſcientiæ, ſed & famæ integritas,propter ſubditorum maxime & totius ſalutem eccleſiæ,cuius tenetur præcipuam curam gerere.Ita Damaſus adulterij infamatus,Sixtus item tertius,& Symmachus,et Leo tertius,Paſchalis quoque & alij pleriꝗ de obiectis ſibi criminibus canonice ſe purgauerunt.Purgationi autem canonicæ ſubiectus, ſi deficit,iudicādus eſt.
B Poteſt ergo papa iudicari de ſcandaloſo crimine.

Ratio V.

Poſtremo, leguntur plerique ſummorum pontificum ob vitam ſcandaloſam & perditam iudicati, atque ipſo facto depoſiti: vt Felix ſecundus,Chriſtophorus,Ioannes XII.& Benedictus V.

Reſponſio ad I.

Ius naturæ nullā nobis ſuperiorem autoritatē tribuere in eos, quos vi & facto prohibemꝰ a ſui & proximorum iniuria.

Superioribus vt reſiſtendū nōnunquam.

His obiectionibus vt breuiter reſpōdeamus. Quod in prima aſſumitur,iuris naturæ hoc eſt, vt prohibeamus vnumquemque ab offenſione aut læſione ſui & proximorꝫ vel inuitum, quātum id in nobis eſt, & per nos poſſit fieri,etiam inſtrumenta illi auferendo,quæ in ſuam, aliorumꝗ perniciem conuerteret,libenter admittimus.Sed ius hoc, eſt facto reſiſtere facto,vim vi repellere,nullam autem dat nobis iudiciariam aut ſuperiorem autoritatem in eos, quos ſic prohibemus, aut quibus eo pacto reſiſtimus.Itaque etiam ſuperioribus noſtris,etiam ſummo pontifici, in his, quæ impie tyranniceque agerent in aliorum,atꝗ adeo eccleſiæ iniuriam, C non palpandum,non adulandum eſt,ſed reſiſtendum cum modeſtia, & ſalua eius debita obedientia & reuerentia,vt vim notorie iniuſtam,ſi inferatur, iuſte repellendo. In his, quæ iniuſte præciperent, in aliorum iniuriam, aut totius eccleſiæ ſcandalum,non obediendo,ſed libere admonendo,adhibitis in hoc perſonis talibus,quorum ſit grauis, nec illis contemnenda autoritas. Sed iudiciariam in illos,ſuperioremque autoritatem nobis vſurpare nequaquam licet,neque hoc docet ius naturæ,ſed prohibet.

Ad II.

Ad alteram obiectionem,qua dicitur, ad liberam communitatē pertinere correctionem ſui principis,atque etiam deſtitutionem,ſi ſit deſperata correctio. Reſpondemus, qualemcunque veritatem id fortaſſis habere in communitate libera,quæ nulli alteri ſubiecta eſt,ſed ex communi cōſenſu aut electione proprium ſuum habet principem, cuius autoritas ab ipſius communitatis conſenſu dependeat. Quanquam ad quem aut quos pertineat correctio delinquentium principum,ſuperiori libro locis pleriſque plenius explicatum eſt.Sed ſi ſit communitas alteri ſubiecta,ſeu regno, ſeu imperio, a quo magiſtratus ſuos, iudices præſideſque accipiat, ſi illi in adminiſtratione peccent aut delinquant, iam non eſt illius

Non poſſe communitatem deſtituere peccā

commu-

tes ſuos magiſtratus, ſi aliunde eorundem dependeat autoritas.

communitatis,eos magiſtratu amouere,adminiſtratione aut officio: ſed D
ad ſuperiorem autoritatem a qua conſtituti ſunt,hoc pertinet,ad eamq́ꝫ
oportet habere recurſum:qua prætermiſſa,ſi propria temeritate in eos in
ſurgerent,rebellionis,imo maieſtatis rei fierent,& merito plectendi.

A Chriſto non ab eccleſia depēdere autoritatem hierarchiæ eccleſiaſticæ, et pręcipue eius præſidis.

Ita dominus noſter Ieſus Chriſtus, hoc ſuum regnum, hanc monar-
chiam inſtituit eccleſiaſticam, & in ea idem ipſe illam hierarchiam ordi-
nauit,ipſe nobis magiſtratus dedit & præſides, noſtro quidē electos mi-
niſterio & arbitrio,ipſius autem perfungentes autoritate.A quibus ſi q̄d
peccatur,iudicatur minor a ſuperiore.Si vero quid peccauerit ille, quem
ipſe præfecit omnibus,ſuumq́ꝫ nobis generalem immediatumq́ꝫ conſti-
tuit vicarium, vnius ipſius iudicio ille ſubiectus reſeruatusq́ꝫ eſt. Ipſe er-
go nobis adeundus, ipſe interpellandus, vt illum aut corrigat, aut magi-
ſtratu amoueat:qui cito vindictam faciet ſeruorum ſuorum ad ſe clamā-
tium:multo,inquam,citius q̄ ſi ſuperiorem aliquem hominem adiremus E
iudicem:ſi modo eius verbis promiſſisq́ꝫ crediderimus, qui æque nō po
teſt falli ac fallere. Si autem eo prætermiſſo propria nos temeritate inſur-
geremus in eius vicarium,noſtro nos illum eijceremus arbitrio, *illius im-*
peratoris noſtri nec expectantes,nec expetentes iudicium:iam in Chriſtū
ipſum hæc iniuria pertinet, iam in illum imperatorem ac regē noſtrum
rebellionis,imo maieſtatis crimen committimus.

In Chriſtū imperatorē noſtrum rebellionis ac maieſtatis crimen nos committere, ſi eius vicarium noſtro ſubijceremus iudicio.

Ad tertiam fere ex his iam patet quid reſpondendum ſit,Chriſtus do
minus noſter,hoc ſuum regnum, hanc monarchiam ordinatiſſime con-
ſtituit,non ſolum ſapientiſſimi prouidentiſſimiq́ꝫ legiſlatoris, ſed etiā o-
mnipotentis principis in ea perfunctus officio:ſiquidem ipſe eidem ſem
per adeſt in omnibus,eius curam gerit ad finem vſq́ꝫ ſeculi.Ego enim,in
quit,vobiſcum ſum ad ſeculi vſque conſummationem,nec vnquam de-
fuit aut deeſt illi in his caſibus,q̄bus conſtituti ab ipſo magiſtratus haud
recte ſuo fungūtur officio, ſed ſuperiores inferiorum conſtituit iudices: F
ſupremi autem,& ſui in hoc regno ſuo vniuerſalis vicarij, ſibi reſeruauit
iudicium.Nam vt illum inferiorum iudicio ſubderet, nō ferebat rerum
ordo,nec ſuæ illius monarchiæ ordinatiſſima ratio. Ipſe itaq́ꝫ nobis ad-
eundus,ipſe orationibus pulſandus,ipſe excitandus eſt,ſi dormire videa-
tur,quoties fluctuat, quoties tēpeſtatibus agitur nauicula illa Petri: quē-
admodum ſuo nos facto exemploque admonuit. Quem ſi eccleſiæ ſuæ,
pie perſeueranterq́ꝫ oranti, quæ ſibi ad ſalutem neceſſaria ſunt, aut ma-
gnopere expediunt, non adfuturum timuerimus, infideles profecto ſu-
mus & verbis promiſſisq́ꝫ eius increduli,quę cœlo terraq́ꝫ firmiora ſunt.
Nam cœlum,inquit,& terra tranſibunt:verba autē mea non tranſibunt.
Non eſt longe a nobis adeundus aut quærendus,nō ambitioſa,ſumptuo
ſa,longinqua difficiliq́ꝫ legatione petendus. Nobiſcum ipſe & inter nos
eſt ad ſeculi vſq́ꝫ finem: nō ſolum voces, ſed & gemitus noſtros exaudi-
ens.Itaq́ꝫ ſi eccleſiæ neceſſarium erit,vt e medio auferatur aliquis ſuæ alio
rumq́ꝫ ſalutis negligens & perditæ vitæ papa,ipſe interpellatus,ipſe ora-

Sapientiſſime prouiſum a Chriſto ſuæ eccleſiæ de omnibus neceſſarijs.

Quid fieri ordinauerit peccantibus ab ipſo conſtitutis magiſtratibus.

tionibus

A tionibus noſtris excitatus, cito faciet iudicium & iuſtitiam, cito ſedabit tempeſtates & ventos, cito eccleſiæ optatam tranquillitatẽ reſtituet. Non enim dormitabit neq; dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Quod ſi neq; neceſſarium, neq; vtile eccleſiæ fuerit, auferri illum e medio, quãuis ita nobis forte videatur humano iudicio: tu quis es, qui diuino iudicio tuum præpoſitum iudicium? qui in alienum ſeruum tibi arrogas poteſtatem iudiciariam? Domino ſuo ſtat, & domino ſuo cadit Ieſu Chriſti vicarius. In quẽ ſi propria nos inſurgamus temeritate, ſi noſtro illum iudicio ſubmittere volumus, an non in Chriſtum ipſum rebelles ſumus & iniurij? Sed pro nimis impletum iam cernimus id, quod futurum prædixit Chriſtus in aduentu filij hominis: Putas ne, inquit, veniens filius hominis inueniet fidem in terra? Diffidimus diuinæ prouidentiæ, Chriſto eiusq; promiſſis & verbis non credimus, et in manibus prouidentiæ noſtræ vniuerſa volumus eſſe concluſa. Ita fit vt non emẽdemus, ſed irritemus noſtros præpoſitos, non ſanemus, ſed exulceremus, magiſq; exacerbemus eccleſiæ vulnera. Ita fit, vt propter temeritatem præſumptionemque noſtram, propter peccata noſtra regnare faciat principes hypocritas, & ſuos ſanctos contaminet, nubibuſque mandet ne pluant ſuper nos imbrem doctrinæ & regiminis ſalutaris. Ita noſtra meretur & contumacia & infidelitas, vt nobis detur & conſeruetur rex in furore domini. Itaq; vt hic concludamus: Si amotio papæ criminoſi, & humanam admonitionem, correptionemq; negligentis, neceſſaria ſit aut admodum vtilis ſaluti eccleſiæ, fiatq; pro eo oratio ſine intermiſſione ab eccleſia, qui dubitat Chriſtũ eidem ſtatim affuturũ, infidelis eſt. Si vero eo caſu neglexerimus ad illum confugere, cuius ſolius eſt ſubiectus iudicio is, quẽ magiſtratu amoueri cupimus, & ad quem ſolum hoc pertinet, ſed propria in ipſum temeritate inſurrexerimus, quid aliud agimus, q̃ illius Luciferi, non dei nos demonſtramus filios, imitatores videlicet facti illius rebellionis ac ſuperbiæ, & in Chriſtum ipſum crimẽ læſæ maieſtatis committimus? Quod ſi ceſſare, ſi dormitare nobis videatur Chriſtus, ſi differre quod petimus, ipſe melius nouit, eccleſiæ ſuæ nobiſq; quid expediat: fidelis eſt, nec permittet nos tentari ſupra id quod ferre poſſumus, ſed faciet cum tentatione prouentum. Porro nõ dormitabit neq; dormiet, q̃ cuſtodit Iſrael. Ad illa vero Chriſti verba, q̃ in confirmationẽ adducuntur: Si manus vel pes tuus ſcandalizat te, &c. Dicimus, q; q̃uis aliam, q̃ ſonent verba illa, intelligentiã habeant, tamen vt quoquo pacto accõmodari poſſint huic propoſito, ſi ea perpendas diligentius, inuenies noſtram magis cõfirmare, q̃ impugnare ſententiam. Nam docet manum, pedem aut oculum, non tamẽ caput, ſi ſcandalizet, amputandũ. Id quod nihil dubitãdum eſt non carere myſterio.

Noſtra cura & ſollicitudo præpoſitera nõ emendat, ſed irritat noſtros præpoſitos: nõ ſanat, ſed exacerbat eccleſiæ vulnera.

Vera ſentẽtia, quẽadmodũ erga papã criminoſum habere ſe debeat eccleſia.

Chriſti citata verba noſtram cõfirmare, nõ infirmare ſententiam.

B

C

Ad quartam, qua dicitur papam infamatum de ſcãdaloſo crimine ad purgationẽ ſui teneri, fatemur de charitatis debito & obligatione, atq; eo purgationis genere, quæ vltro aſſumitur ad remouendũ ſubditorũ ſcandalum:

Ad IIII. Quõ papa infamatus de ſcandalo

loſo crimine ad ſui purgationem teneatur.

Vt ſe purgauerint infamati pontifices.

dalũ:non q̃ imponitur a ſuperiore aut iudice,quem nullũ habet in terris. D
Itaq; Paſchalis I. de imputata ſibi cæde & homicidio coram XXX. epiſcopis, Damaſus vero de ſibi impoſito adulterio coram XLII. (quos nec aduerſarij, aduerſus quos agimus, iudiciariam aut ſuperiorem aliquam autoritatem ſuper vniuerſalis eccleſiæ epiſcopum habere auderent dicere) ſeſe expurgarunt,vt patet II.q.VII. Nos ſi competenter. Sic & Leo ille III. coram Carolo Magno, & congregata eius cauſa ſynodo (vt paulo ſuperius audiſti) cum de accuſatione aduerſus ipſum propoſita,nihil vellent aut iudicare aut cognoſcere,cõſcenſo ſuggeſtu,& ſacra euangelia manibus tenens, iureiurando ſe affirmauit inſontem. Vnde & capitalis in accuſatores eius eſt ſtatuta ſententia.

Nota hanc purgationem Greg. VII. coram Henrico IIII. Rom. rege.

Sic & alij,ad occurrendum ſubditorum ſcandalo, apud quos falſo delati & infamati fuerant, alijs pro tempore vſi ſunt purgationum modis. Vt Gregorius VII. coram Henrico quarto Romanorum rege, quem ab E ſolutum ab excommunicatione,qua aliquandiu innodatus fuerat, & admiſſum ad miſſarum ſolennia confecta ſacra oblatione, cum cætera multitudine,quæ frequens aderat,ad altare euocauit, præferensq; manu corpus dominicum: Ego,inquit,iam pridem a te, tuiſque fautoribus literas accepi, quibus me inſimulabas ſedem apoſtolicam per ſimoniacã hæreſim occupaſſe,& alijs quibuſdam tam ante, q̃ poſt acceptũ epiſcopatum criminibus vitã maculaſſe,quæ mihi ſecundum ſcita canonum, oẽm ad ſacros ordines acceſſum obſtruxerint. Et licet multorum idoneorũ certe teſtium adſtipulatione crimen refellere queam,eorũ ſcilicet,qui oẽm vitæ meæ ab ineunte ætate inſtitutionem integerrime nouerũt, & eorum, qui meæ ad epiſcopatũ promotionis autores fuerunt: ego tamẽ ne humano potius q̃ diuino teſtimonio niti videar, vt ſatiſfactionis compẽdio oẽm omnibus ſcandali ſcrupulum de medio auferam,ecce corpus dominicũ, quod ſumpturus ero, in experimentum mihi hodie fiat innocẽtiæ meæ, F vt omnipotens deus ſuo me hodie iudicio, vel abſoluat obiecti criminis ſuſpicione,ſi innocens ſum,vel ſubitanea interimat morte,ſi reus. Hæc & alia, vt ſolenne eſt, præfatus verba terribilia, quibus deum cauſæ ſuæ æquiſſimum iudicem & innocẽtiæ aſſertorem adeſſe precabatur, partem dominici corporis accepit.Qua liberrime abſumpta,cum populus in laudes dei,innocentiæ eius congratulatus aliquandiu acclamaſſet,tandẽ impetrato ſilentio,conuerſus ad regem,ſi ſe innocentem ſciret a mole capitalium criminum, quibus a regni principibus coram ſe quotidie accuſabatur, hortatus eſt idem facere,quod ſe facientem vidiſſet,ita & ſeipſum compendioſe liberaturum longæ concertationis ambiguo, & eccleſiam dei ſcandalo. Sed ille, qui ſibi male erat conſcius, tam horrendi examinis aleam ne ſubiret,alias accuſationes, tergiuerſationeſq; inuenit. Hæc ideo adſcripſi aliquanto prolixius, vt intelligeres,quali nam purgationi ſe ſubmiſerunt aliquando Ro.pontifices,nõ equidem coacti,vt audiſti,ſed ſua

ſponte

A ſponte,& vt ſatisfaceret imbecillioribus.Ita ad multa freque nter ſe demiſerunt ſancti pōtifices ob ſubditorū infirmitatem & ędificatione͂,aut quo ſe humilitatis exemplum præberent cæteris,ad quæ minime tenebantur ſecundum autoritatem & rationem officij,quæ in conſequentiā trahi nō poſſunt. Quemadmodū de Petro teſtatur beatus Gregorius II. q. VII. c. Cum Petrus, dicens in hæc verba: Petrus poteſtatem regendi acceperat, & tamen idem apoſtolorum primus querimoniæ contra eum a fidelibus factæ,cur ad gentes intraſſet,non ex officij poteſtate, qua poſſet dicere:Oues paſtorem ſuum non accuſent,nec reprehendant, ſed ex autoritate diuinæ virtutis,qua gentes acceperant ſpiritum ſanctum,reſpondit.

Ad id quod poſtremo loco adducitur,etiam de depoſitis quibuſdam Romanis pontificibus,hoc breuiter reſpondemus,iuris, nō facti hic a nobis diſputari quæſtionem.Ita etiam multi a tyrannis relegati, occiſi, trucidatiq; ſunt:ſed quid fieri debuerit, non quid a nonnullis impie factū ſit, hic nos demonſtraſſe. Quanquam hoc etiam certum ſit, nullum fere omnium,quos hi depoſitos commemorant,fuiſſe indubitatū Romanum pontificem. Felicem,quem primo loco enumerant,cōſtat ab impio,hæreticoq; imperatore Conſtantio, ſubſtitutum fuiſſe viuenti Liberio, & pro fide orthodoxa relegato exilio, cui inde reuertenti quod ille ceſſerit, nihil mirum eſt.Nec opus erat deponere,quem conſtat nunq̄ fuiſſe pontificem.Idem de Chriſtophoro,quem commemorant, æque certum eſt. Nam Leonem V.qui Benedicto IIII.ſucceſſit,electum & pontificatu inauguratum poſt dies aliquot idem eius familiaris exiſtens,nepharia proditione & coniuratione captum coniecit in carcerem,& cathedram inuaſit apoſtolicam. In qua cum non ferretur a clero & populo,illorum iuſtę aduerſus ſe indignationi ac vindictæ ſe ſubtrahe͂s,in monaſticam vitam coactus ſe cōdidit.In locum itaq; Leonis illius interim demortui (vt creditur)ex dolore animi,Sergius III.libera electione ſuffectus eſt.

Ad.V.

B

Nullum vnquā Roma. pontificum vel de facto depoſitum, cuius certa fuiſſet electio.

De Felice. Chriſtophoro.

C

Ioannis vero XII.& Benedicti V.continens eſt hiſtoria:ſed talis,quæ non aduerſatur,imo ſuffragatur & ſubſcribit noſtræ ſententiæ.Ille enim ſceleribus ac probris omnibus coopertus pontifex, & modis congruentibus fruſtra ſæpe admonitus & ad meliorem frugem reuocatus a cardinalibus,cum eius corripiendi cauſa ijdem Romam euocaſſent Ottonem I.imperatorem tunc forte agente͂ in Italia, ſcelerum ſuorū conſcientia ſtimulatus aufugit in Campaniam:atq; ibidem inter feras in montibus delitеſcebat,vnde cōmuni principis & patrum conſenſu publica legatione Romam reuocatus,cum redire recuſaret, q̄uis oblata ſecuritate vt libere reſidere poſſet in ſua cathedra, pręcipiti conſilio Leonem quendam eius nominis VIII.illi tanq̄ deſertori ſuæ cathedræ ſuperordinarunt pontificem.Cuius mox pœnitentia ducti Romani, conſiderantesq; præter ius, faſq; egiſſe,quod viuenti adhuc Ioanni,quantumuis ſcelerato,quantūuis ſuæ ſedis deſertori & profugo,ſuperinduxiſſent alium, eiecerunt ante omnia

Ioānis XII. & Benedicti V. notāda hiſtoria.

mnia Leonem illũ,& Ioannẽ quoquo pacto reducere ſatagunt. Ille vero D ad imperatorẽ haud longe adhuc ab vrbe agentẽ confugiens, hac re exaſperatũ facile induxit,inſtructa acie Romam repetere,& Romanos cogere,vt ſe reciperent. In qua rerꝫ trepidatione, q̃uis Ioannes ille e viuis derepente ſublatus,ademiſſet Romanis illum ſcrupulũ,liberumq́ꝫ feciſſet, vt imperatoris voluntati accõmodare ſe poſſent,vel de nouo in electionem Leonis illius conſentiendo,& vim certo imminentis ſibi belli auertere:omne tamẽ periculum decreuerunt ſubire potius,q̃ perniciem exẽpli eiuſmodi trãſmittere ad poſteros. Et q̃uis aduentãti hoſtiliter imperatori pacis oratores mitterent obuiam,Benedictum tamen eius nominis V. non illum Leonẽ ſuperinductũ viuenti, ſibi poſtulabãt concedi pontificem. At imperatore iam iurato in verba & fidẽ Leonis,tanq̃ ſuo promoti ſuffragio,illi nullo metũ deterriti inſtantis periculi & potentiſſimi exercitus iam iam imminẽtis vrbis excidio, elegerunt nihilo minus Benedictum, E & in ſede beati Petri conſecratum de more collocarunt. Quos tandem diuturna et arctiſſima obſidione preſſos, in qua modium furfuris triginta aureis veniiſſe teſtantur hiſtoriæ, ad deditionem imperator coegit, & abducto in Germaniam Benedicto, Leonem vi armiſq́ꝫ intruſit in beati Petri cathedram,quam deo vindice haud diu occupare permiſſus eſt.

Hæc eſt lector Chriſtiane Ioãnis XII. & Benedicti V. hiſtoria. In qua nihil audis noſtræ repugnãs ſententię,imo eidẽ publice ſubſcripſiſſe Romanorꝫ conſcientiam. Et q̃uis præcipiti ante conſilio, abrogato ſceleratiſſimo põtifice,in eius locũ elegiſſent Leonem illum, virꝫ haud indignum alioqui pontificatu:tamen continuo ad ſaniora conſilia reuerſi, intellexerũt præter ius & fas ſe egiſſe,& omnia extrema perpeti maluerũt potius, q̃ exempli eiuſmodi (vt dictum eſt) perniciem tranſmittere ad poſteros.

Præter hos quotquot memorantur Ro. pontifices, quomodocunq́ꝫ, F ſeu iure,ſeu iniuria redacti in ordinem,dubiam eorũdem & in diſcordia celebratam electionem inuenies. Quomodo Conſtantienſi concilio tres vno tempore (ſub quibus incerta ſui rectoris & capitis, maxima omnium confuſione & ſcandalo diu laborarat eccleſia) ſimul abrogati ſunt,& in locum eorundem vnus certuſq́ꝫ electus Martinus V. In Baſilienſi vero, nouo more, peſſimoq́ꝫ cõſilio & exemplo idem aduerſus Eugenium indubitatum pontificem tentatũ eſt,& in locum eius Amadeus quidam electus,ſed fruſtra, & ſine vllo effectu. Nam hunc nemo,illum vero vniuerſa Chriſti eccleſia,etiam poſt illud Baſilienſe cõcilium,recognouit pro indubitato pontifice & præſide hierarchiæ eccleſiaſticæ.

Baſilienſis concilij exemplũ perniciosum & conatus irritus.

An quo caſu congregari ac celebrari poſſit vniuerſale concilium præter autoritatem ſedis apoſtolicæ. CAP. XVIII.

TAmetſi concedant omnes generalia concilia,apoſtolicæ ſedis & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis autoritate regulariter conuocari,celebrariq́ꝫ oportere: fere tamen etiam inter omnes conuenit, quibuſ-

Caſus, quibus præter autoritatē Ro. pontificis celebrari poſſint concilia.

Gerſonis et Conſtantienſis, Baſilienſiſq; conciliorū ſententia.

A quibuſdam caſibus præter illius autoritatē conuocari, celebrariq; poſſe: quanq̃ in caſibus illis haud inter oēs conueniat. Nam Conſtantienſis, Baſilienſiſq; conciliorū aſſertores plus nimio tribuētes autoritati conciliorū, ſuper autoritatē eccleſiaſticæ hierarchiæ capitis, plures etiam admittūt caſus eiuſmodi. Quos oēs Gerſonus ille ſummatim colligens, ſub tribus generaliter comprehendit. Primus: Si deſijt eſſe Rom. pontifex, hoc autem triſariam arbitratur poſſe fieri, videlicet aut morte eius naturali, aut morte (vt dicit) ciuili, vt ſi cadat in mentis alienationem perpetuam, aut in captiuitatem, ita vt ad eum acceſſus non pateat, aut morte canonica, vt ſi ſit depoſitus. Secundus: Si requirat eccleſiæ neceſſitas conuocari concilium, ille autem requiſitus cōuocare pertinaciter renuat, præſertim ſi ipſum res tangat. Tertius: Si concilium poſtq̃ eſt cōgregatum legitime, tempus & locum præſtituat pro celebrando futuro concilio, vt in Conſtantienſi, Baſilienſiq; concilijs factum extitit.

Canoniſtarum ſententia.

B Canoniſtæ pleriq; aliter et rationabilius hos caſus enumerant, duos fere afferentes, vt Alexandrinus in c. Synodum, XVII. diſtin. & Felinus in c. Super literis, extra. de reſcrip. quos ſequuntur & alij. Primus, cum papa deponi poteſt legitime. Hoc enim omnes ſupponunt in caſu poſſe fieri ex c. Si papa. XL. diſtinct. Quo poſito, nihil dubium eſt etiam eo inuito congregari poſſe concilium, quod contra ſe, aut in ſui depoſitionem nunquam conuocaret ipſe, aut conuocari ſineret, ſi res tota ab ipſius tantum dependeret conſenſu & arbitrio.

Secūdus, cū eſt dubia, incertaq; electio, nec ſcit catholica eccleſia, quem velut ſuum caput & eccleſiaſticæ hierarchiæ principem ſequi debeat.

Pighij ſententia, nullo caſu contra apoſtolicæ ſedis autoritatē celebrari poſſe conciliū.

Nobis vero in hac quæſtione quid tenendum ſit, ex his, quę hactenus demonſtrata ſunt, ſatis fieri poteſt perſpicuum. Nam ſi omnis conciliorū autoritas, etiam vniuerſalium, omnium actionum ſynodalium robur & firmitas, ab autoritate eccleſiaſticæ hierarchiæ pręſidis prorſus depēdeat, C vt euidentiſſime demonſtratum eſt, vt aduerſus eiuſdem autoritatē congregari non poſſe vniuerſalem ſynodum: ita etiam vbi legitime congregata eſſet, nihil tamen omnino poſſe agere, eadem ſibi autoritate reſiſtente, æque certum eſt: ſed præter apertam quandam rebellionem, conſpirationemq; ſubditorum aduerſus ſuum caput et principem, nihil plane vtilitatis habere congregationem eiuſmodi. Neq; enim aduerſus ipſum Rom. pontificem: vt quem nullo vnquam caſu ſubijci humano iudicio demonſtratum eſt, nec in alijs quibuſcunque negocijs & cauſis eccleſiaſticis, quas vniuerſas, grauiores modo & difficiles, apoſtolicæ ſedis & eccleſiaſticæ hierarchiæ præſidis autoritati ſpecialiter reſeruatas ab initio, VI. & VII. capitibus huius efficaciſſime demonſtratum eſt.

Quid faciēdū, vbi conciliū requirit eccleſiæ neceſſitas, & papa cō

Quid ergo, inquis, ſi vt congregetur vniuerſale concilium curandorū eccleſiæ vulnerum requirat neceſſitas, & papa inſtantiſſime requiſitus cōuocare, pertinaciter renuat?

Si ille quod ſui officij eſt facere negligat, habet iudicem ſuum, tibi vero, quod

uocare re-nuit.

ro,quod ad illũ proprie pertinet,vſurpare nequaq̃ licet. Quid aũt eo nobis caſu faciendum ſit,quid datum,relictumq; remedij, paulo ante indicauimus,nempe adeundus nobis,pulſanduſq; pia, perſeuranticq; oratione imperator noſter Chriſtus,ad ipſum clamãdum, vt ſuæ prouideat eccleſiæ,cuius neceſſitati ſi noſtris fideliter interpellatũ orationibus affuturũ non confidimus,pro qua mortẽ oppetijt, nihil ſane eſt, quod per nos deo Chriſtoq; nõ fidẽtes,noſtra ve opera,vtiliter poſſe fieri ſperandũ eſt. D

Vnico caſu præter apoſtolicę ſedis autoritatẽ celebrari poſſe vniuerſale concilũ ad tollendũ ſchiſma in eccleſia ob incertã inter aliquos electionem.

Vnum itaq; omnino caſum inuenio, quo præter apoſtolicæ ſedis autoritatem conuocari,conuenireq; poſſit,aut debeat vniuerſale,aut ſaltem medij generis concilium,contra vero huius ſedis autoritatẽ,quo id liceat, prorſus nullum. Eſt autem ille,cum ob dubiam, incertamq; electionẽ eſt inter aliquos de papatu contentio,quo ſcire poſſit vniuerſalis eccleſia,quẽ velut ſuum paſtorem & rectorem ſequi debeat,ob quẽ caſum Conſtanticnſe cõcilium celebrari cœptum eſt,& grauiſſimum illud ſchiſma,quo vna ſub tribus incertis pontificibus laborabat & diſſecabatur eccleſia, e medio ſuſtulit. Sed & alia pleraq; eandem ob cauſam, & a quibus idem factum eſt,celebrata legimus. Siquidem & Henrici II. temporibus tres etiam ſimul ſe gerebant pro ſummis pontificibus, Benedictus IX. Sylueſter III. & Gregorius VI. Quibus omnibus imperatoris cura & inſtantia,congregata Romæ ſynodo,abrogatis ab eadem,reprobatis, iudicatiſque nothis ac illegitimis, Sindegerus Bambergenſis epiſcopus concordi electione canonice aſſumptus eſt,cui Clementis II. indita fuit appellatio. E

Eiuſmodi concilia nihil poſſe p̃ter vnum illud,ob q̃d licite cõgregari poſſunt.

Sed concilia eiuſmodi, præter vnum illud, ob quod licite conuenire poſſunt, determinationem videlicet illam, quis ex pluribus habendus ſit pro paſtore vniuerſalis eccleſiæ, & pontifice legitimo, aut vbi hoc diſcerni non poſſit,ſitq; eam ob cauſam nemo ex illis habendus pro tali, cũ vt duo pluresve ſint,non patiatur vnitas eccleſiæ, quæ ad cõcordem vnius electionẽ procurandam, celebrandamq; pertinent, ſi quid alterius rei, aliorumq; eccleſiaſticorum negociorum,quæ ad autoritatẽ præſidis hierarchiæ eccleſiaſticæ & apoſtolicæ cathedræ peculiariter pertinere demõſtratum eſt, ſibi vendicent, nullius plane autoritatis aut momẽti eſt,quod ab illis agitur. Quare in Conſtantienſi ſynodo, præter illã eius ſchiſmatis extinctionem,& Martini V. canonicam electionem, quicquid eãdem præceſſit aliorum, nihil rite legitimeque factum eſt, nec præterea vllius prorſus momenti ſunt vniuerſa eius decreta, niſi ſi quæ forte eorum ab ipſo Martino eiuſque confirmatione robur autoritatemque acceperunt. Quemadmodum ad oratorum regis Poloni inſtantiam, requiſitionemque approbauit, quæ in materia fidei,aduerſus Ioannem Vvicleff, Ioannem Huſs,& Hieronymum de Praga, hæreticos acta definitaq; fuerant, vt patet ex eius concilij ſeſſione vltima,in qua legitur dixiſſe Martinus, quod omnia & ſingula determinata,concluſa & decreta in materijs fidei per illud conciliũ conciliariter,tenere & inuiolabiliter obſeruare volebat, F

Decreta Conſtantiẽſis concilij nullã autoritatẽ obtinere, niſi quatenus a Martino 5. confirmata ſunt.

nec vn-

A nec vnquam contrauenire quoquo modo. Et quod ipſa ſic conciliariter
facta approbaret & ratificaret, non aliter, nec alio modo. Quin & ſpe-
cialem bullam edidit condemnationis eorundem, approbationiſque
ſynodalis aduerſus eoſdem ſententiæ. Quæ quod etiam ex ipſius con-
cilij conſcientia, aut ſaltem ſaniorum quorunque, qui eidem interfue-
rant, autoritatem, momentumque habitura non credebatur apud præ-
ſentes & poſteros, niſi accedente confirmatione eiuſmodi, propria ſua
confeſſione prodiderunt, orantes iam electum pontificem, vt acta per
concilium aduerſus illos hæreticos firma eſſent, & autoritatem habe-
rent. Quæ ſi etiam ante electionem Martini ex ipſa ſynodali, omniumq́
ſuprema (vt imaginantur illi) autoritate iam dudum firma, rataque fu-
erant, quorſum ergo orant eundem, vt robur habeant, autoritatemque
illis impartiat?

B Quantum ergo hac in re, & q̃ longe a veritatis ſcopo aberret Gerſo-
nus ille, facile perſpicuum cuique crediderim. Qui vnicum hunc ca-
ſum prætermittens, quo ſolo præter autoritatem Romani pontificis ri-
te legitimeque celebrari poſſit vniuerſale concilium, alios tres comminiſ-
citur longe falſiſſimos. Primum dicens, ſi deſijt eſſe Romanus pontifex.
Secundum, ſi conuocari concilium requirat eccleſiæ neceſſitas, at ille vt
oportet requiſitus, conuocare pertinaciter renuat: præſertim ſi ipſum
res tangat præcipue. Tertium, ſi concilium iam congregatum legitime,
& locum & tempus præſtituat pro celebrando futuro concilio. Vltimi
duo caſus ex eo pendent, quod ponit ipſe in concilijs autoritatem ſim-
pliciter ſupra eccleſiaſticæ hierarchiæ principes. Id quod falſum euiden-
ter irrefragabiliterque demonſtratum eſt. In primo autem caſu, cum
deſijt eſſe Romanus pontifex, hoc eſt, vacante ſede, quorſum attinet ce-
lebrari concilia? Cum certiſſimo demonſtratum ſit, abſque Romani pon
C tificis autoritate nihil prorſus vtiliter, ſtabiliterve fieri ſtatuique poſſe a
concilijs, a qua pendet omnis eorum autoritas: & ſine qua, non concilia,
ſed conſpirationes ſeditioneſque ſunt: eamque ob rem, tam apoſtoli-
cis, q̃ Niceni concilij canonibus aperte prohibitum, præter huius ſe-
dis autoritatem celebrari concilia: niſi forte, ſicut ad tollendum exor-
tum, ita ad prohibendum imminens ſchiſma eccleſiæ. Vt ſi non conue-
niret, quinam eſſent electores indubij, aut ſi ipſis inter ſe diuiſis ſchiſma
timendum foret eccleſiæ. Eo ſiquidem caſu, vacante ſede, locus foret le-
gitimo cõcilio. Sed quid quantumve ad eius pertineret autoritatem, iam
nunc explicatum eſt.

Quod vero exiſtimat ille tribus modis fieri poſſe vt vacet ſedes, aut vt
deſinat eſſe Romanus pontifex, vt morte eius naturali, ciuili & canoni-
ca. Ciuilem mortem eſſe dicens, ſi in captiuitatem incidat, ita vt ad eum
acceſſus non pateat, aut ſi cadat in mentis alienationem perpetuam.
Canonicam vero, ſi a concilio deponatur. Ego ſane nullum vacationis
modum noui alium, q̃ ſi naturæ debitum perſoluat pontifex & moria-

Gerſonis error hac in re cõuincitur.

Falſa Gerſonis imaginatio de triplici modo quo contingeret vacare ſedem apoſtolicam

Mortē canonicā locū nō habere in Roman. pōtificibus.

Per captiuitatē a pontificatu nō cadere, & qd ecclesiæ faciendū ſit capto eius pōtifice.

tur morte naturali, vt ipſe loquitur: aut forte, ſi ſpontanee papatui renunciet, & admiſſa receptaq́ fuerit renunciatio. Canonicam vero illam mortem, hoc eſt, depoſitionem locum non habere in Romanis pontificibus, iam ſatis demonſtratum eſt. Solius enim dei, non humano ſubſunt iudicio. Quod autem ob ciuilem, quam ipſe dicit mortem, hoc eſt, captiuitatem, non deſinat eſſe Romanus pontifex, an nō demonſtrat Lucas in Actis apoſtolicis? Nam cum Petrus ſeruaretur in carcere, nequaq̃ primitiua illa conuenit eccleſia ad ſucceſſorem illi deligendum: ſed oratio, inquit ille, fiebat ſine intermiſſione pro eo ab eccleſia: nos inſtruēs quid etiam nobis in eiuſmodi caſu faciendum ſit. Similiter cum perfidus ille imperator Conſtantius per Theodoram Calliopam Italiæ Hexarchum, Martinum ſanctiſſimum pontificem catenis vinctum ad ſe Conſtantinopolim duci feciſſet, & inde Cerſanam Pōti ciuitatem (vbi & beatus Clemens Romanus præſul longe antea exulauerat) relegaſſet exilio: nunquid clerus populusq́ Romanus continuo proceſſerunt ad alterius electionem pontificis? Neque enim ſolum expectauerunt eius mortem, ſed cum iamdudū obijſſet in exilio, nec tamen mortis eius ſatis certa perferrentur indicia, vacauit ſedes poſt eius obitū anno integro & menſibus duobus. Vides itaq́ lector Chriſtiane, quid ſit huiuſmodi in rebus ex ſuo capite quę videntur adſtruere, ſophiſmataq́ ocioſe connectere abſq́ vlla antiquitatis eccleſiaſticæq́ hiſtoriæ noticia? D E

De caſu perpetuæ alienationis mētis.

Iam & ad eandem notam pertinet, quod dicit de mentis alienatione perpetua. Mallem equidem protuliſſet vnum aliquem ex omnibus, qui ab initio fuerunt, Romanis pontificibus, qui incidiſſet in mentis alienationem perpetuam, demōſtraſſetque quid eo caſu feciſſet catholica Chriſti eccleſia: cuius & nos exēpli in occurrente caſu ſimili imitatores facti ab errore vindicaremur. Sed bene habet, nunquā id accidiſſe ab initio annis quindecies centenis. Quo intelligant etiam Chriſto curæ eſſe hanc Petri cathedrā, a qua pendet ſalus vniuerſę ſuæ eccleſię, foreq́ perpetuo. Quod enim hactenus illius prouidētia nunquam accidit ab initio, eodem curante prouidenteq́ nec futurum vnquam confidimus. Et hæc pro eccleſiaſticæ hierarchiæ, præſidētiumq́ in eadem principalis illius autoritatis defenſione ſufficere mihi videntur. F

Chriſti prouidētia illā nunq̃ accidiſſe in Ro. pōtificibus, & cōfidendū fore, vt nūq̃ accidat.

Peroratio cū exhortatiōe ad Chriſtianā concordiam.

Stādū & in ſemitis antiqs q̃rendam viam bonam.

Fugienda nouitas.

Supereſt, vt ad eius vnitatē, Chriſtianamq́ conſeruandā concordiam propheticis illis verbis mutuo nos exhortemur: ſtate, inquit ille, ſuper vias, & videte ac interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus veſtris. State, inquam, fixi & immobiles, & doctrinis nouis, varijs aut peregrinis nolite abduci, nolite aurem adhibere his qui vos captāt, qui ad veſtra vobis deſideria loquuntur, qui nouitate aliqua placere quærunt, & ſui admirationem apud ſimplices & indoctos facere: ſed inquirite de ſemitis antiquis quæ ſit via bona, per quam ante annos mille & toties centenos ambulauerunt patres

veſtri,

A veſtri, quam demonſtrauerunt & ſuo ſanguine ſignauerũt tot myriades martyrum, quam docuerunt tot milia confeſſorum, & ambulate in ea ſecuri & confidenter. Et inuenietis requiem animabus veſtris. Non te prætereat (inquit ille) narratio ſeniorum, ipſi enim didicerunt a patribus ſuis, quoniam ab ipſis diſces intellectum. Quod ſi qui vobis dixerint, ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic, ecce in ſolitudine, nolite exire: ecce in penetralibus, nolite credere, vbi enim eſt corpus, congregantur & aquilæ. Dicit, inquit ille Origenes, qui nos ſeducere voluerit & docere veritati contraria: Ecce hic eſt Chriſtus, vnum aliquem ex euangelio locum proferens. Dicit quoque & alterius autor erroris: Ecce illic, alium ſimiliter locum proferens, quo illum ipſum aſſerat. In hunc modum de lege, de prophetis & apoſtolis vnuſquiſque profert, quibus in veritatis ſpeciem transformet ſuum mendacium. Quoties tamen canonicas ſcripturas nobis proferũt, B quibus omnis Chriſtianus conſentit & credit, nos, inquit, illis credere non debemus, non exire a prima eccleſiaſticaque traditione, neque aliter credere, niſi quemadmodum per ſucceſſionem eccleſiæ dei tradiderunt nobis. Aduerſus quam quicquid illi nobis dixerint, quibuſcunque pallia tum diuinarum ſcripturarum oraculis, obaudiemus: & velut ad voces incantantium, aures noſtras obturabimus. Eſt enim illorum ſermo ad nocendum efficax, præſertim apud imbecilliores in fide. Si nouum ſibi illuxiſſe glorientur veritatis ſpiritum, & poſt tot ſecula in ſe ſolos iam tandem perueniſſe, autore minitoreque Chriſto, pili non faciemus. Eſt enim (inquit ille) veritas fulguri ſimilis egredienti ab Oriente & apparenti vſque ad Occidentem. Non latet in occulto, in angulis aut penetralibus, ſed refulget in vniuerſa eccleſia. Quod ſi quædam non ita manifeſte apparent noſtræ fidei & diuinarum ſcripturarum myſteria, vbicunque eſt corpus, illic congregantur & aquilę. Congregantur, inquit, non vultures, non C corui, ſed aquilæ. Illæ, inquam, aquilæ, de quibus propheta dicebat: Pennigerabunt ſicut aquilæ, & current & non laborabunt, ibunt & non eſurient. Illarum itaque aquilarum viam volatumque in ijs contemplabimur, illas ſequemur duces itineris, cum eiſdem ad catholicæ eccleſiæ corpus aggregabimur. Eamque, quam maxima & antiquiſſimæ autoritatis Romana eccleſia, a glorioſiſſimis apoſtolorum principibus Petro & Paulo fundata atque inſtructa, ab eiſdem traditionem accepit, per epiſcoporum ſucceſſionem continuam ad nos peruenientem ſequentes ac proferentes (vt illius Irenæi verbis dicam) confundemus omnes illos, qui ſibi placentes, ſeu vana gloria, ſeu cæcitate aut ignorantia, aliter q̃ oportet colligunt. Cum qua qui non colligit, ſpargit. Super illam enim petram, inquit Hieronymus, ædificatam eccleſiam ſcio. Illi ergo quicquid non vnitur, quicquid non innititur, ruina eſt, nec ad eccleſiaſtici ædificij vnitatem pertinet, extra quam qui deprehenſus fuerit, peribit ſuperueniente diluuio. Ad illam itaque confugiemus velut ad ſacrã ancorã, velut ad orthodoxæ

Vbi Chriſtus & veritas.

In Matth. ho. XXIX

Notanda & perpetuo memorãda omni Chriſtiano ſententia.

Catholica veritas refulgẽs in vniuerſa eccleſia.

In abditis ſcripturarum & noſtræ fidei myſterijs illarum aquilarum volatũ ſequentes cũ eiſdẽ ad catholicæ eccleſiæ corpus aggregabimur.

Sequenda fides Romanæ eccleſię.

Illi qui non vnitur, ab eccleſia diuulſus eſt.

Orthodoxę fidei magiſtra Petri cathedra cum indefectibilis fidei priuilegio.

Qui extra ſunt, ingredi ſtudeant.

doxæ fidei magiſtram & regulam,ſi quid turbæ,ſi quid dubij,ſi quid no D
uitatis inter nos exortum fuerit. Inde audiemus nobis loquentem Chri-
ſtum,qualiſcunque tandem ſit,qui in eadem præſederit. Audiſti enim e-
ius cathedræ priuilegium,& pro cuius fide ad confirmandos fratres ſin-
gulariter rogauerit Chriſtus, exauditus vtique pro ſua reuerentia. Qua-
re qui extra ſunt,ingredi ſtudeant,dum tempus habent,reuertantur ad
pijſſimæ matris gremium,conentur recipi in illam nauiculam Petri,quæ
ſola,quos ſuſcepit,naufragante mundo illæſos exhibet. Aliena pericula
nos doceant ac prudentes faciant. Videtis,quo euanuerint tot magnificæ
totius orbis eccleſiæ,vt factæ ſint in rapinam,in deſolationem,in con-
culcationem omnium beſtiarum agri: ſolas iamdudum ſupereſſe inco-
lumes,quæ Petri magiſterium agnouerunt & ſequutæ ſunt,& quas com

Qui intus ſunt, fidei vnitatẽ conſeruent.

plexa ſeruauit illa arca,in qua Petrus gubernator eſt. Nos vero qui in-
tus ſumus (quod per nomen domini noſtri Ieſu Chriſti Paulus obſe- E
crat) id ipſum dicamus omnes,nec ſint ſchiſmata in nobis,ſed compo-
ſiti omnes in eodem ſenſu eademque ſententia,verſemur cum timore ac
tremore in eccleſia,tanquam in regno Chriſti,tanquam in domo dei vi-
uentis:ſuam quisque ſtationem obſeruemus diligenter,& vocationi,or-

Subditorũ & præpoſitorum officia mutua.

dini,officioq́ noſtro ſatisfaciamus. Qui ſubditi ſunt,iuxta Apoſtoli præ-
ceptum,cum omni reuerentia obediant præpoſitis ſuis,nec merita perſo-
narum,ſed officia ſacerdotum conſiderantes,debitum illis honorem de-
pendamus. Sed & illi quoq; ſui officij memores,non indignos ſe exhibe-
ant eo,quo perfunguntur,miniſterio: ſiquidem (quod vere dixit qui-
dã) irreprehenſibiles eſſe omnino conuenit,quos neceſſe eſt præeſſe corri
gendis. Talem quiſq; gerat curam ſibi commiſſi gregis,tanquam diſtri-
ctiſſimo iudici de illis omnibus ratiõem redditurus,tanquã de cuius ma-
nibus requiretur,ſi quid forte ex illis ſua culpa perierit. Breuiter obſerue- F

Vnde expectandus eccleſiæ decor reformatio & vnitas.

mus quiq; ſuam ſtationem,ſuoq; ordini & officio quique ſatisfaciamus.
Quod ſi fecerimus,ſentiemus ꝙ ſit bonum & iucundum habitare fra-
tres in vnum,& derepente reſtitutam eccleſiæ ſuam faciem,ſuum deco-
rem videbimus & lętabimur. Sin neglexerimus,timeamus notiſſima di-

Diuinæ vltiõis metuẽda exempla aduerſus eos,qui ſcindũt vnitatẽ tabernaculi

uinæ indignationis vltionisque exempla in eos,qui conati ſunt taberna-
culi vnitatem ſcindere,aut alienum ſibi in eo officium vſurpare. Tanto-
pere Iſraeli indignatus eſt dominus,quod ſe diuiſiſſent a domo Dauid,&
Hieroſolymis relictis (vbi erat vetus illa Moſaica cathedra) ſeceſſiſſent in
Samariã,vt demolitus ſit eos,dederitq; in direptionem,ac plane abiecerit
a facie ſua. Quibus miſſus homo dei,ad ſua ipſis ſcelera exprobrãdum,im
minentemq; iam vltionem diuinam prædicendum,panem apud illos e-
dere & aquam bibere diſtricte vetatus eſt,ad noſtram nimirum eruditio
nem,eo ipſo nos inſtruens diuina ſapientia,quantopere deteſtetur ſchiſ-
maticos. Quod cum ille humanitatis quodam ſenſu,precibus videlicet il
lorum victus,non cuſtodiſſet,inde regrediẽs in præuaricationis pœnam
a leone

A a leone diſcerptus eſt. Quin & in euangelio, clariorem nobis intelligentiæ lucem aperiens, eoſdem illos ſchiſmaticos, velut gẽtiles & ethnicos habendos nos docuit. Nam miſſis primum in ſalutis miniſterium diſcipulis: In vias, inquit, gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne ingrediamini, ſed ite potius ad oues quæ perierũt domus Iſrael. Si ire iuſſi ſunt ad oues perditas domus Iſrael, prohibiti autem ad Samaritas ingredi, clariſſime vtiq; ſignificauit eoſdem ad domum Iſrael non pertinere: quamuis eſſet Iſraelis pars maxima, ſed cum gentibus connumerandos, quæ ignorant deum: hoc ipſo nos docens, ſchiſmaticos cum infidelibus eodem apud ſe loco haberi, ne de fide ſua ſibi blandiretur ſchiſmaticorum quiſpiam. Schiſmaticum autem eſſe, quicunq; recuſat ſubeſſe eccleſiaſticæ hierarchiæ capiti, quicunque ſecedit a principali cathedra, vt tunc Moſaica, ita nunc apoſtolica (ad quod nunc iſti velut claſſico omnes concitant) ſupra toties demonſtrauimus.

Schiſmaticos velut ethnicos & gentiles apud nos habẽdos, Chriſtũ docuiſſe.

Schiſmaticus quis.

B Quin & Dathan & Abiron, quos cum ſuis omnibus dehiſcens ſub pedibus terra abſorbuit, viuosque demiſit ad inferos, Chore quoque cum ducentis quinquaginta viris, quos vindex cœleſtis flamma deuorauit, Saul item a regio abiectus honore, Ozias quoq; rex lepra percuſſus, notiſſima ſacræ exempla hiſtoriæ nobis documento ſunt, quantopere deteſtetur deus, qui ordinem tabernaculi a ſe conſtitutum quoquo pacto inuertere, aut alienas ſibi in eo partes conantur inuadere. Quare vel timor tam horrendæ præſentiſque vindictæ nos cohibeat ab excitandis ſubditorum aduerſus ſuos præpoſitos turbis ac ſeditionibus, concitandiſq; ſchiſmatibus. Quę & aliam ſemper ſe nequiorem ſororem adducunt ſecum, nempe impietatem hæreticam, quæ ſorores ſunt peccatricis Hieruſalem, vt pulchre in Ezechielem Origenes explicat. Aut enim incomitatum non venit ſchiſma, aut abſque peiore ſe comite diu non ſubſiſtit. Vbi ſunt (inquit ille) ſchiſmata, ibi hære-

C ſes, ibi diſſenſiones: vbi autem virtus, ibi vnio, pax & concordia. Ad quam omnes nos perducere dignetur ipſe vnitatis paciſq; autor & commendator, Chriſtus optimus maximus, cui honor & gloria.

Horrẽda exempla diuinæ vltionis in eos, qui ordinẽ tabernaculi inuertere, aut alienas ſibi in eo partes inuadere conanẽ

Sorores pene indiuiduæ, ſchiſma & hæreſis.

ECCLESIASTICAE HIERARCHIAE LIBRI SEXTI FINIS.